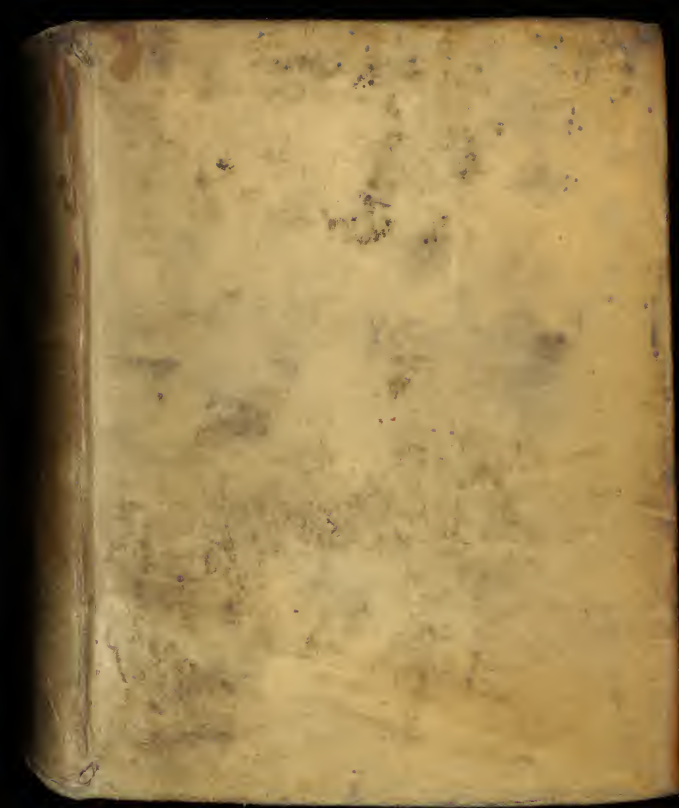

Valheim
opera

11695

Pharmacopœi Parisienses

Ex Dono Magistri
GILLET

1762

Table

- 1° Van Helmont - *Ortus medicinae* ... Amstelodami, 1648, 800 p.
- 2° Van Helmont - *Opuscula medica inaudita*, Amstelodami,
1648, 110 p.
- 3° Van Helmont - *Februum doctrina inaudita*. Amstelodami,
1648, 115 p.
- 4° Van Helmont - *Tumulus pestis* - Amstelodami, 1648, 21 p.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and includes phrases such as "The first of the month", "The second of the month", "The third of the month", and "The fourth of the month".

co Liber appartiſſima Monſtr. Duc

ORTVS MEDICINÆ.

14,695 4

ID EST,

INITIA PHYSICÆ INAVDITA.

Progreſſus medicinæ novus,

I N

MORBORUM ULTIONEM,

A D

VITAM LONGAM.

A V T H O R E

IOANNE BAPTISTA VAN HELMONT,

Toparchâ in Merode, Royenborch, Oorſchor, Pellines, &c.

Edente AUTHORIS Filio,

FRANCISCO MERCVRIO VAN HELMONT,

Cum ejus PRÆFATIONE ex Belgico tranſlatâ.

Giller

AMSTERODAMI,

Apud Ludovicum Elzevirium,

CLO Icc XLVIII.

pk

VERBO INEFFABILI.

Holocaustum vernaculum litat Author.

Omnipotens, Aeternum & Incomprehensibile Ens! Omnis Boni Origo. Concredidisti mihi Talentum, quod fœnori in forum profero: Verùm agnosco & confiteor impotentiam meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demersus in abyssum Nihili mei. Te precor, Omne providens Bonum, clementer suscipias librum hunc, Aeternum Initium ac Finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, salvifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratiâ, per lignum hoc aridum, vermium escam, incendi pabulum, servum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Nisi demum me perficias, custodiasque cuncta Tua dona, in me peribunt æternum. Hoc ingenuè fateor ex medullis mei notitiâ, coram Te Domine, cui omnia in veritate percognita sunt: & coram Mundo, cui pleraque præstantissima latent vera. Stupesco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita prostratus celebri Nomen Tuum prægloriosum, illudque desuper invoco, Fidelissime Amator hominum, I E H O V A H ! O Sanctum & Incomprehensibile Nomen! omni tempore, & solum sanctificandum, solumque gratis sanctificans solos suos Sanctos. Clementer intueâre de throno Omnipotentiae Tuæ viventium miseras, auxiliâre liberis hominum, cum sis Tibi volupe illis adesse. Recordare verbi Tui promissionis, non amplius Deus Patrum nostrorum, sicut olim, at nunc ut Deus declaratus Pater noster: Non amplius Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Israël; sed ut Deus J E S U S, Deus M A R I Æ matris nostræ, & qui factus Frater noster in amore Gratiae Tuæ. Omnium desideriorum

meorum finis & scopus eò tendit , ut incomprehensibile Nomen Tuum sanctificetur , non quoniam vocâris Ter-Optimus-Maximus ; verùm etiam , quia solus es Omne , cui propriè competit Omne sanctificantis Amoris votum , quandoquidem non indiges nobis , neque aliud quicquam tibi devovere possumus. Excipiebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans sum: Ego verò huic repono O, O, O, Domine, cogitationes meæ deficiunt , liquescuntque in nudo Amoris voto Sanctificationis Nominis Tui ; Ecce enim Domine, non nisi Nihilum sum, nec quicquam præterea , quàm quatenus Tibi placuit, ut ad Te pertineam. O Omne, Omnis, & Omne meum votum, meritò videor vernaculâ linguâ tibi offerre , nec non votere Feudum meæ Essentiæ , & Proprii, quibus à Te investitus auxilio proximi mei utor fruor. Quamvis enim primus animæ conceptus extra verba consistat , atque sic absque propriâ linguâ : sentio tamen adhuc esse crudum, neque sequestratum, quousque non limetur ac menti junctus in cogitationes, verba, scripturamque abeat. Hancce cruditatem percipio mihi facere primi conceptus objectum infirmum & instabile, citoque rursus obfuscare. Ea propter Æterna Tua Sapientia eam porrò ad mentem usque evehi concessit.

Verum quidem, quod velis adorari in Spiritu ab hominibus, non autem eo modo, ut maneat in primi objecti indistinctione. Quin imò Angelis, puri simplicesque Spiritus, cogitatione licet Te nudè adorent, ceu Spiritus ; certâ tamen, nobisque ignotâ cantilenâ satagunt Sanctificans Tuum Nomen sine intermissione sanctificare. Propterea quoque non solum ex totâ animâ, totoque Spiritu Te amari præcipis; sed etiam è toto corde, cunctisque viribus: ita ut Oratio spiritualiter instituta, & nuda adoratio, saltem excludant oralem, animi attentionis expertem.

Largire, dilectissime Domine, proximis meis servis Tuis illud per similitudines suggeram : Organista novam cantilenam inaudiens, eam mox in principio non sine difficultate ludit ; Ipsius anima ex parte quidem sonum percipit, verùm ejus digiti (ceu structores sonorum, pro ut alia membra verborum fictores sunt) ita concinne non sequuntur,

nec

nec absolutam cantilenæ perfectionem adeò celeriter, citò, ac distinctè assequi illis concessum est. Conspiciens quidem organi tabulaturationem, statim ludit; scilicet captu ejus primo tabulaturationis intuitu eam versus digitos mittere solito; At cantione istà juxta Musices leges constructà, non verò in tabulaturationem versà, ceu minus ei assuetus, difficiliùs ludit: cum prius è Musicà componenda sit tabulatura Spiritui ejus consueta, antequam ludat. Majori adhuc difficultate ac raritate testudinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.

Ratio non dispar mihi visa est primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc soni, mensque in verba vel scripturas redigi cupit: cujus defectu non pauci hærent in bono objecto, quod propter mentem indistinctam sine fructu evanescit. Cæterum sentio, primam animæ ideam sequi consuetum animi instinctum, quò inibi limatus verbis vel scriptis percipitur: Sed verò, quùm homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inspiratam obtineat; & præterea suas cogitationes, in meditationes, linguas vel scripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare soleat, animæ inconueniens & mirum videtur, primi conceptûs objectum, in mente vernaculâ linguâ verbis depictum, præter consuetudinem ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo semet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi objecti purum & planè spiritualem conceptum alienat. Verùm enimverò, omnis primæ cogitationis objectum in verba abiens, in vernaculâ prius semper haberi, compertus sum in homine, non nisi Hispanico idiomate utente, qui & Hispanus audiebat; is lethali ter vulneratus, mentis impos, multa sed Italicè loquebatur, vixque intelligebat Hispanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, sedentem, vel jacentem, prout ipsum collocarent, sculptilis ad instar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel ejus uxor vel natorum quis aliâ quàm propriâ Germanicâ linguâ pronunciarent, cum tamen intra domesticos parietes jugiter uteretur Italicâ linguâ & Gallicâ: Quin imò paulò post ab hoc Comate vigili liberatus vix persuadebatur, idem ut crederet.

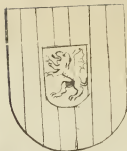
Atque sic , o Domine , libri mei dedicatiunculam in vernaculâ corâ altissimo Tuo Solio deposui , scilicet cantilenam mei objecti , quod incommodum proximi mei in me dimittere non fastidisti. Tibi sit omnis honos ! Pergo nunc significare proximo miseram Ethnicorum inscitiam , quâ Tui hætenus ægroti ab Academicis fuere seducti , atque sic misere peremti , non obstante Prophetico præcepto , nomine Tuo edito ; Hoc dicit Dominus ; Nolite docere , ad instar gentium.

Qua propter , o Domine ! fac retineat anima mea concessa sibi dona in Tui honorem , quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hac viâ Mortis , proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus , qui solus es Via , Veritas , & Vita. Hoc unicum est , quod diligere nos decet. Tu , mi Angele , Tuor , ac Intercessor , qui adspicis Bonum Omnipotens , impetrato meo nomine id quod mihi deest , insiste vestigiis Raphaëlis , (Medici Divini) qui opera sepelitionis , mortuorum noctu præstita ferebat ad Deum ; Ad Deum serito præsens nocte mearum tenebrarum factum opus , studiosè curans , ne homo posthac ita interimatur , neque tam citò subeat mortem : Offerto hocce opus meum coram Sacrosanctâ Trinitate ; cui dedico ! Sic age , in D E I Gloriam !

Helmont

Ranst

Bauw

Vilain

Staßart

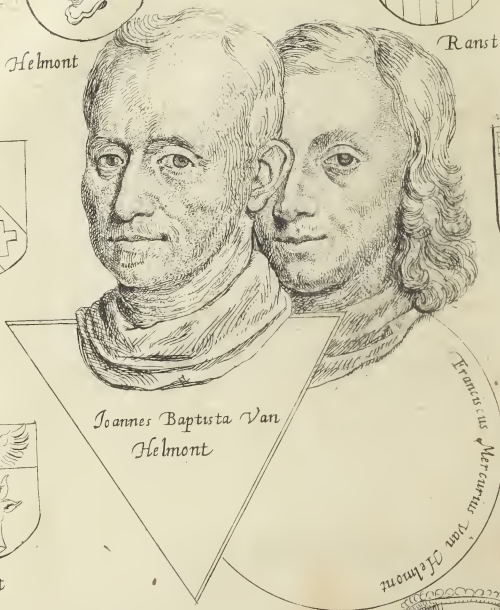
Renialme

Halmale

Merode

AMICO LECTORI

S. D.

FR. MERCURIUS VAN HELMONT,

Philosophus per Unum in quo Omnia ,

Eremita peregrinans.

Constitueram aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetratum iri, scribere quidpiam proximi mei usu præfenti seculo edendum; quandoquidem odi ficta, variegata, vana & fallacia verba, quæ Mundani sitiunt. Jam verò coactus rationibus ac literis æquorum multorum Sapientum, diversis hinc inde ex Regnis Statibusque, qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti parentis mei scripta prelo subjicere; lisque annectere, quando, & quomodo obierit diem suum; quoque in statu scripta præfata reliquerit; Insuper ac supplere ea quæ desiderarentur, humano generi multis ab erroribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi extorsit, ut cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perlustrarem; quo peracto, ipsum memet in eorum suffragia damnabam, propositum suspendebam, insequentem narratiunculam planis ac simplicissimis verbis, maternâ linguâ, differens, juxta tenorem præcedentis Dedicationis paternæ, quam eademque ipsâ illius intentione succinendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in tricesimum Decembris diem, anni supra millesimum sexcentessimi, quadragessimi quarti, ad vespertinam sextam, cum plenâ adhuc ratione uteretur, priusque omnia ejus Sacra solemnia & Justa ipse postulâisset, nactusque esset. Morbus sibi fuit ejus ipsa vita, qui ipsi permansit septimanis septem, hunc in modum ordiens; Aliquando gelidâ fœtentique nebula ad meridiem subito pedes domum revertebatur, quod ipsi fuit in causa, ut cum epistolium quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis discursui indulgeret, respiratio in tantum sibi deficeret, exsurgere cogeretur, perque fenestram proximam spiritum haurire, quo binis diversis vicibus Pleuritis ipsi accersebatur, à quâ tamen omnino incolumem se restituebat; Imò pridè exitus
sui

**

fui erectus adhuc scribebat amico cuidam Parisios, inter cætera hæc insequentia verba; *Deo laus & gloria in sempiternum, cui placitum est hoc me mundo evocare; ac prout conjicio, non ultra viginti quatuor horarum spatium vita suppetet; hodiè siquidem primum Febris insultum sustineo præ imbecillitate vitæ, ejusque defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita insecutum, postquam specialem mihi benedictionem impertivisset, quam ingens legatum duco. Morbi ejus proprietatem hîc prolixiùs non extendo, ob temporis angustiam; cùm præterea mentio illius mihi facienda sit in Compendio meo de Omnibus ad Unum, quod, volente Deo, brevi edendum molior.

Paucis diebus obitum ejus præcedentibus, inquit mihi; *Cape omnia mea scripta, tam cruda & incorrecta, quàm penitus expurgata, eaque conjunge; tuæ curæ nunc illa committo; omnia ad arbitrium tuum peragito.* Omni potenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit. Idcirco, Lector attente, rogo, ne primo intuitu iniquè me judices, quòd crudiora scripta maturioribus permixta excudi curaverim, illis non restitutis, correctisve. Scito, magnum & laboriosum hoc opus provchendi desiderium causam fuisse: Nihilo seciùs tandem experiâre, avidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodò exsatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia me peregisse judicabis, nihil proprio lucro quærens, quod plenius ex hac mea præfatione elucescet. Testor Deum, cui cognitum votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege scriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in summa enim veritate tibi dico, solâ ex misericordiâ hæc me protulisse, animadvertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ salvationem adeò parum cordi esse.

Sistite intrinseco-externos gradus vestros antiquos, ingredimini regiam viam æternam; mittite avia illa innumera, quæ permagno labore ac difficultate ipsius pertrivi, quærendo, quòd pervenirem ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem cunctorum creatorum, eorumque harmoniam, idque omnibus interioribus exterioribusque mediis, quæ imaginari poteram. Omnes tunc sensus intendebam, quòd innotescerem Sapientibus sic nominatis, sperans tandem invenire Sapientem aliquem doctum, ubicunque locorum degerem, quas nationes appellerem, cujusque essent professionis, aut conditionis, juxta appetitum eorum loquebar, ut colloquio illos devincirem, ac pro viribus totam dispertiebam causam: hoc, aliisque modis perspicuas plures attingebam cognitiones fundamentales, artesque, quas omnes consultò hîc prætereo: Cumque eas singulas ac universas intellerem, solum magni æstimatum hominis officium deprehendebam, quò magis alienum, vanum, ac futile, eò magis

gis evehi atque coli; quam servitutem agnoscens, spontè averfabar, ut qui prosequerbar simplicitatem planam.

Descendens ascendebar ad proprietates essentielles & occultas, meoque auxilio librorum quorundam latinorum intellectus desiderari videbatur, huic fini Testamentum Novum idiomate Latino simul ac Germano aliquoties perlegebam, ut eo pacto diebus paucis stylum Latinum non modò intelligerem, verùm etiam præfato in Testamento comperirem perfectam, diuque optatam, simplicem ac æternam veritatem, vitamque unicam, quod Unum (scil. DEUS) Unum tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati adversatur; sic quoque quicquid creavit Deus, omne in eo Uno, & per illud Unum creavit, alioqui non servâisset ordinem; Et quò amabile, liberum ac unicum hoc Unum in cunctis magis cognoscerem, eoque fruerer, tranquillo studio accingebam me, exterius simplici induebar vestitu, animoque meo interiùs magis contrahendo, nec non medendo, multa agebam soli Deo cognita, sic & sanitati conservandæ, ad augendisque viribus, complures annos sobriè visitabam, abstinebam quoque carnibus juxta & piscibus, vino ac cerevisiâ, intantum idque, ut propinquorum contemptum & fastidium incurrerem, (bono ut conjicio zelo) exprobrantium; Quid insoliti ceptitat rursus? omni statui ac functioni inhabilem se reddit, tam Ecclesiastico, quàm seculari: ad insaniam tandem redigetur, cum nil novi amplius suo delectamento inveniet, aut magicis artibus se addicet, novamve molietur hæresin: cum ipso comparatum est, ut cum cæteris Sapientum liberis, ut in perviciaciâ persistant. Alii ingeminabant desuper: Parens ejus in culpa est, omnes quippe liberos suos perperam educavit, à teneris ipsos Pyrotechniæ adhibebat, hic nunc morosus effectus, felicitatis ansam perdidit, cum Hispaniarum Infans Isabella Clara Eugenia eum susciperet, ac nobili servitio penes Nepotem suum Principem Cardinalem destina-ret, restitit: præstaret fratrum loco ipsum decessisse, ab illis boni quid expectari potuisset, hic nulli usui inservit; si studiis inhiat, Doctoribus se submittat, ut reliquis mos est; vel uxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipsi excutiat. E contra alii regerebant, hoc serum nimis, per ludibrium reponentes; Philosophatur, pertinax nimis est, nulli bi præterquam cum omnivariis peregrinis, & personis heteroclitis, cujusque professionis ac negotii conspicitur: infortunium adhuc incurreret; simulare enim nescit, nemini parcit, nec majoribus, nec minoribus, quum iniquum deprehendit; Omni nunc deiecitur spe, ad incitas illum redactum oportet: omne enim patrimonium, & quod possidebat, & quod eveniendum esset, sorori cessit: lætusque insuper peregrè abiit hinc, referens, nunquam

se reversurum: Quisunquam talia meminit! Aliud quippiam vices subeat oportet, de quo tamen nobis haud constat, ad eò fatuus non habendus, veteres ut abjiciat exuvias, nisi suppeterent meliora, certioraque. Destituunt nos conjecturæ, quandoquidem hæc inconsultis nobis iniit: de fine quoque sibi prospiciat; cùm indiguerit nobis, alienus habetor.

Postquam hos, pluresque cæteros casus tranquillus ac lætus superavi, confestim Conscientiæ exonerandæ subsequenter seriem contexui, quam me instante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cujus præcipua compendio absolvam, per Interrogata & Responsa, quorum subsequentes quæstiones quandoque plura indigebunt, quàm in responsionibus præcedentibus manifestè declaratum: quod studio factum, ut Lector interea similiter aliquantum anniteretur, ipsique constaret Responsa prædicta abundare.

Tempore quodam dictus meus amicus visitatum me veniebat, quem inter alia interrogabam, An promissorum suorum mihi præstitorum adhuc recordaretur, de subministrandis quibusdam parentis mei Operi jungendis, ad ulteriorem benevoli Lectoris instructionem? Cui respondebat; Attende, Frater, præteritâ nocte jugiter perpendens & ruminans verba tua, novamque simul ac inauditam Mercurii Trismegisti Poimandri Commentationem, lampade extinctâ, corporique prius alimento naturali subducto ad tempus quoddam, quò totus interiori vacarem: exhinc grave cùm sustinuissem deliquium, videns fio, suspensio oculorum usu, à Luce quadam, diaphana, gravia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipsum simul penetrante; Ipsoque visionis momento me constitutum reperiēbam in pellucido, viventi, orbiculari, duplici suggestu, basi carente, in principium suum per-amplexo, ab astris irradiato, undequaque circulari literâ per scripto, quam zenith alii vocant, alii Naddir, quæ ad specū suum simul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Vnum in Omnibus, & Omnia in Vno; tempus apparuit, ut omnes cæci videant, videntesque maneant cæci: Me sequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam; Cor meum stabilissimum vetus ac novum est creatum, quod cuique hominum in brabium est suspensum, expressâ qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere potestis corporis mei necessarii, cum omnibus durabilibus, quiescentibus, agentibusque ejus membris, quæ Partes integræ sunt, singulatim & universim per effectus eorum Creatorem suum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique similibus ut opitularer necessitatis momento: tibi enim subsum, & præterea nihil. Hæc audiens, vera esse constabat, eoque ipso nutu suspensum cernebam brabium, quo super quasivesanus hæc proferebam;*

Iuve nis

Iuvenis es, ut liberi tui, qui nascuntur ex te: tui enim similes sunt fratres, qui aetate te exaquant, corpus tuum lucidissimum, ponderosissimum, summe compactum & conspiciuum est creatum, uni bini tui colores sunt caeruleus ac ruber, qui omnes Universi colores continent, & qui atra in tenebras te transmutavit, candida rubraque exsistens virgo, singulis vicibus adusque decem ei paries liberos, illa sa virginitate tua, siquidem tu, liberi que tui constitutis Lumen, cuius partes sunt integra, nec calor nec frigus, nullusque acutissimus gladius vinculum tuum solvet; Sal enim pater tibi, materque Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & fare interius in silentio Omnia in Vno; tum cognosces duplex, coadunatum Vnum in Omnibus; nec non aeternum nexum solvere poteris, ac nequere, absque temporis jactura.

His dictis, ingens me pervadebat horror, moxque ad mei similes me convertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenum gentium doctos & indoctos Sapientes, nobiles ignobilesque, juvenes cum senibus, qui omnes ad certamen invicem divisi erant, propter cognitionem, scientiamque veritatis; Ego, hujus Divisionis fundum perspicui, voto tentabam me parare insertioni mutuae Concordiae. Advertebam primò, libellum quendam, partem alius subsecuturi, insignitum, *Opuscula Medica inaudita*, dissidium hoc ex parte cièvisse, qui juniores pios studiosos, aliosque veritatis cultores ex proluxa caliginosaque nocte in diluculum revocarat, ut crederent magis perfectam nec doctam haecenus lucem restare, unde illis diluculum hoc coruscaret, & quò penitus praefatum libellum inspiciebant, eò magis laetabantur, quod in eo reperirent pollicita adventus desideratae Lucis perfectioris, id quod ad eò animum illis adaugebat, ut eorum quis non vereretur quibusdam Academiarum Professoribus, praemissis celebribus, Christianisque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clara voce in publicum proponere; Haud mirum, haec verba nostra Carni duriora videri, cum spiritualia sint, de quibus caro iudicium ferre nequit; prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adspexerat, propter visum aegritudinem: cumque minimum Lucis cerneret, illam detestabatur, inter cetera referens, pessimum illam venenum esse, quia intolerabilem sibi dolorem afferret, ut ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciam suam nullam curationis mentionem sufferre poterat, cum praeluce tenebras amaret, & sic factus esset filius earundem tenebrarum, Professorum quidam animadvertentibus hoc simile de se prolatum esse, sibi temperare nescientes, furore correpti ingerebant; Vos novitii seditiosique haesum seminatores, deceret vos cum aëclis vivos comburere. His dictis, ferocientes versus domum Professorum Senioris proruebant, ibidemque caetum de nocte convocabant, ut sibi prospicerent, quid inchoan-

dum foret, quò nova hæc Doctrina subverteretur: Patronus hujus familiæ Senex erat avarissimus, utque ætate maximus, prior sermonem ordiebatur, postquam cunctos salutatione excepisset solenni, inquit; Confratres, filiique mei Professionis nostræ jurati, vobis pernotum est, Doctrinam nostram firmiter esse stabilitam; de quâ nihil ambigendum, cum tam antiqua sit, nec unquam gentium ullam sustinuerit adversitatem, quæ ipsi labem inurere posset. Nostris diebus minimè concedendum est, ut per Doctrinam hanc schismaticam pessumeat, aut gloria, æstimatio, & à nobis suggesta typis præstantia omninò pereant, iis conservandis totis viribus annitamar: quo factò, nos ipsos posteris nostris immortales reddemus, auferemusque solenne præmium egregiis nostris factis; Simus concordēs, tum præstabimus multa; prius meam sententiam expromam: Si nostrum quis adversabitur proposito nostro, ei suffragiorum pluralitate multa irrogetur, cujusque facultatibus conveniens; Ego, ut prior, apographò me huic obstringam; Ac quàm mox quis multandus veniet, argentum hinc resultans deponatur usui ad suppressendos hostes: Deinceps, ne dissidium inter nos gliscat, utque commodè pertingamus Conclusiōnem opportunam, necesse est, ut omnia concionentur scriptis, quæ hic peragentur. Cui omni statim parebant, idque effectui mandabant; præterea, incitabant ipsum, quò pergeret sicuti cœpisset, dicentes, Binæ hæc propositiones justæ & aquæ sunt; siquidem hanc doctrinâ nostrâ sancti opes acquisivimus: ita conveniens ac justum quoque est, ut exinde parca ad Doctrinam nostram spectent, eamque defendant, quò opulentiores adhuc perveniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo suavique vultu ac gestu subjungebat; Maximè necessum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, ut se nobis jungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipsas res tangit; quo obtento, Magistratum mox implorabimus, libellum illum seditiosum igni condemnare, ulteriori sub interdicto, ut qui uterentur eo, facultatum corporisque supplicium luant: Secundò fatagendum foret, ut statim astu imponentes unico authoris filio prædicti libelli, qui reliqua scripta hæreditario jure possidet, certam pecuniæ summam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhostimentum patris sui librorum, quos typis mandandos perhiberemus, à partibus parentis sui stare singentes, ut hoc pacto ad minimum rescisceremus, ubinam illos occultos asservaret, quo potiremur iisdem, igne exurendis: Nam cum hi lucem adspicient, majora perpetiemur; nec aliud suppeteret remedium, quàm sub authoris nomine edi curare librum, perversam doctrinam completentem, aut stygias artes, cumque totum per orbem dissipare: quo-

que

quemelius hoc succederet, dictus hæres è medio tollendus esset, ne instituto nostro officeret; Quæ omnia liberè sine peccato perpetrare licet, quandoquidem hæc demonstrare ac firmare possumus, recepto usu & doctrinâ plurimorum Scriptorum celebrium Ordinis cujusdam prædominantis. His finitis, primum post se rogabat Doctorem, non minùs summis viribus niti, refragentem adèd doctrinam intervertere, proficuaque conservare; Quibus ille, à primo secundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & sincerus, quæ multos secretim miseros ab orco revocârat, integritate suâ, quâ castigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum suorum dictorum. Hic quoque callebat, exspectabatque præsentem adventum Eliæ Artistæ, quem desiderabat efflictim, multisque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, suæ Professionis studioso; cæteroqui ratione pollebat, firmâque valetudine, qui moriens, ultra communem hominum sortem aliquid scire videbatur.

Quondam ante obitum suum, pauperibus charitate gratis ministratum ibat, multa misericordiæ opera in Nosocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Professores ejus accersebat, exultantes ipsum illum experiri professæ suæ theoriæ fructus: hi habitâ Consultatione suetâ, largiter ipsi sanguinem subtrahebant, propinabant Cathartica, adeoque ejus vires planè pessumdabant; At commodum accidebat, ut residuus vigor, ejusque Juventus morbum superarent: apparebat vires amissas recepisse, quo firmabatur, Professores ac Licentiatos veros esse Medicos, reputans ex relatu eorum, mortem se meruisse, illorumque tormentis se debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem juxta eorum merita; Juvenis pristina pia vestigia repetens, eo ipso malo secundò premebat, illorumque operâ rursus eandem evadere carnificinam sperabat; Sed, eheu, spiritus sibi deficiebat, ac ratione sanâ, cognitioneque veri ad hunc suum fratrem exclamabat; Actum est mecum, ut cum singulis; tamque durabit diu, donec Medici sic appellati præsens hocce in æternum reverâ sentiant, videant; nunc autem præteriti obliviscuntur, credentes possidere præsens, futurum negant cum illud cernere nequeunt, & sic longioris vitæ nullam curam gerunt: cæ enim nunquam fuere destituti, uti alio bono caduco, cujus datur reparatio, ast unicam saltem vitam possidentes, eamque amittentes, actum erit. Inanis res est, necessitate nullâ premente studiis incumbere. Victus est servus, qui nobis inserviat oportet, perpetuè vocans omnibus qualitatibus suis, hunc qui Dominum suum nominârit, inscius ejus inancipium erit, quamvis cuncti homi-

homines, exceptis paucis, hâc obstricti sint servitute, quæ maximæ parti pro nunc & in posterum vitam adimit: Despero de vita temporaneâ: qui enim dicuntur laturi auxilium, ejus notiâ carent, eâque prius potiri coguntur altercationibus ac dissidiis, quæ eos inter orientur, odio, invidiâque, quibus dicti Doctores nunquam laborârunt, cum sint pauci, dies noctesque cursitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt, tam apud sanos, ægros, ac mortuos: sicque frequentare concordēs potuerunt, quod eò persistet, donec appareant tempora extrema, quæ dignoscēs ex eo, cum videris, adeò increfcere juniorum Medicinæ Doctorem Licentiatorumque numerum, ut vix quid agant suppetat; Seniores infenserunt Junioribus ac novitiis, quod census suus quotidianus imminuetur, quodque comperient adventitios juniores, victui comparando certiora discere coacti, quosdam curare ægros, quibus similes sub illorum curâ necem subibant, cui invidēbunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos, quibus juniores accerferentur; Denique conviciabuntur illos publicè coram omni Populo, inquentes; Hi juvenes scelesti incantamentis medicantur, Praxi interdicitur ipsis necesse foret. His & similibus illos subvertere laborabunt, Deumque offendunt, ut Junioribus aliisque piis ac industriis addat animum, ut perficiant id, quod Senioribus verbis his proponunt; Cum vos invitavimus, nobis permittere publicè quosdam ex nosocomio ægros sanare, pauperum lucro brabium statuentes, sollicitantesque vos ad vicem versam, & qui effectui non sufficissent, præmium luerent, illud recusastis: Non queritis egenos, sed redditis, mendicos in eo exprimitis, qui consimiles fastidiunt, noluntque eorum numerum increbescere: persuasas enim se habent divitum quorundam ædes, locaque, ubi largior stips eveniebat eorum impostoriis verbis, ritibusque, ut ita artes, ædesque has liberis suis doti relinquunt; Quod ipsum & vos animo fovetis, at malè succedet: quia publicâ hâc discordiâ, quæ ex avaritia pronascetur, Mundo fraus innotescet illa diutina, suscipientque solos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus dijudicentur, quique Samaritani vestigia imitabuntur. His absolutis, vitam deficere sentiebat: ergo oculis sursum flexis, subjungebat mœstus; Misericors Domine, abbreviato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorem caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritûs, ut in tui gloriam vitam absolvant infontes; precor te, ô Salvator mi, necem meam Doctorebus piaculo posthac non imputes: siquidem ignorant quid perpetrent; sed visum aperire digneris, ut veritati adstipulentur, utque Populus prædicet ea de ipsis, quæ olim de Diyo Paulo. Quo finito, se totum Divinæ voluntati

tati permittebat, extremumque effundebat spiritum in amplexibus hujus sui fratris, qui prædicta hæc verba jugiter ruminabatur.

Hic suâ vice proferebat sequentia: Tenemur omnes, in Christo fratres, veritati patrocinari; quod non melius perficitur, quàm oppugnando ac defendendo: hinc exsequemur bina, unum, ut hostium nostrorum vires nobis innotescant; alterum, ut nostris majus addamus robur, sicque magis in nostro confirmemur instituto. Postquam omnia hæc audivissent, cogebant ipsum hanc provinciam subire multæ comminatione, in tantum ut hoc munus voluntarium sibi capeffendum esset. Inferebatque; Ego Seniorum secundus, à quocunque erudiri cupidus hæc in re arduâ, Ego veritatis minister, quandantenus concedo priores propositiones binas; tertiâ verò neutiquam adstipulari possum, videlicet interdictis ac censurarum stigmatibus præfatos libros subvertere: illud enim si niteremur, omnino præposterè ageremus, opinantes uno loco eos extinguere, aliisque mille denuò illos resuscitaremus. Non ita rudes & incauti amplius sunt homines, ut olim, cùm cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ proferebant, quod apprimè constat Typographis atq; Bibliopolis, iis hinc inde quæstum facientibus, ac vetari & impediri nequit; Nonne res ipsa passim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipsus Author Dissertationem edidit, inscriptam De Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipsi fuit surrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis ejus typis exscriptæ, ad quam diversos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheismum eorum colentium, blasphemantibus censuris constantes, ingenti numero evulgârunt, quas censuras faciliè conquisiêrant, eo quod in singulis regionibus omnigeno sub habitu religionisque vultu degant, ubi nummus vel merx scatet: hasque censorias notas ubique in templis & aliis locis publicis disseminabant, quo libellus innotescerebat; venabaturque à quolibet; plures novi illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem sibi solis servabant, conquirendis censorum vibicibus toties saltem exscriptus, quò Authorem ejus everterent, ultra quinquagies millenorum Imperialium jacturam ipsi creantes; Quoniam porrò prædictus libellus, vel Disceptatio, quibusvis Sapientibus Doctis & æquis probabatur, ingens auctori fiebat injuria: Deus alibi prospiciebat, ac benedicebat ipsi, ne ex desiderio illorum supprimeretur; Et ecce, in detentione hoc desuper perpeffâ alterum prodromi loco libellum superedidit, subsequendumque alium hunc præcipuum, ut liquidò constet, ejuscemodi scripta censoriam virgam minùs reformidare.

Ut quartò autographum libri, scriptorumve, penes hæredem astu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priusquam excudatur, fieri nequit: nam cognitum habeo, fastuosos quosdam præminato hæredi millenos coronatos præfentes, per quempiam Bibliopolam præ se ferentem, obtulisse, aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hæc lege, ut cuncta parentis sui Scripta traderet, quæ possideret, nullo exemplo retento; subolsfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auscultabat illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè cum conturbabat, ut imprudenter denique in convicia erumperet, irritò itinere domum vestigia relegens. Hæc, taliaque gesta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipsi pariunt, ut ab eo, qui adspirat ad illa, præsidii tantum postulet, ut decipi non possit. Intellexi præterea, sin rectè memini, interim ipsum curasse ea imprimi per virum probum ac fidum, qui ubiq; terrarum ea divendere sataget. Quintò, spurios Authori libros subornare, alienam & falsam Doctrinam complectentes, palàm fieret; Inventionis enim ratio nunc ubique patet, insuper eo hæredum expergefaceremus, ac juxta nominis sui significationem tam altum exclamaret, ut ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media, quanquam patrimonio caret; (siquidem perhibetur, & veritas ipsa, se reperisse Eliam Artistam, eumque familiarem sibi reddidisse, cujus ope Pythagoræ Philosophiam propagabit, cujus ultimas tabulas indigitatione Parentis metallicæ virgæ indefesso labore effodit) Re sic se habente, ne ipsum lacesamus, operæ parcamus, conserveamusque impensas; Nam siquid Doctrina hæc malum præ se ferat scopum, sponte suâ citiùs corruet, sique divinitus descendat, eique refragemur, instituto non sufficeremus, irritosque labores & sumtus impenderemus, pronunc & imposterum exitium nobis accersentes. Cùm omnes jam Doctores reliqui solidas hæc rationes inaudivissent, magnas ipsi persolvebant grates, atque hanc Confutationem pro deciso colebant; Excepto Seniore prædicto, hic exaudiens illa, præ dolore ac pavore Apoplexiâ corripiebatur, adeò valdè repentinam obibat mortem; ejus filii ejulatibus personabant, expergiscebantur vicini, illucque versus confluebant, gestarum ignari, omnem hanc familiam maximè consternatam reperibant. Quò similiter appropinquabat studiosus, qui turbam hanc observârat, statim commodo suo litabat: cùm enim cerneret omnia illorum scripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea tollens sub pallium abscondebant, moxque se subtraherat; quam primùm illuxisset dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat potestatem, qui passim id dilatabant, notumque reddebant; hinc ulterius emanabat, Te fodiendo Pytha-

goræ Testamento potitum esse, referebaturque Supremo occultorum thesaurorum Domino, hic confestim custodiæ te mandabat, quia repertum Pythagoræ Testamentum in medium non protuleras, quod haud furto sed dono acquiri debet; Dominus tres Sapientum suorum, genuinæ Scientiæ cultores, quos omnigenûm gentium ac conditionum multi, imò Mundi magnates stipabant, eo destinabat, ubi retinebâris, sic te alloquentes:

Bono animo esto, subeunda tibi erit Sententia hæc, quam Dominus noster in te tulit, quæ hunc in modum exorditur; Mandato supremi Domini tui, cui certò constat, te Mercurium van Helmont fodiendo thesaurum invenisse, quem suis subditis inquirendum præceperat, à quibus accusatus, & certis plenisque probationibus convictus, morti damnâris, nisi illud ipsum Pythagoræ Testamentum fartum tecumque edideris, itidemque aperueris plenissimè, quâ viâ notitiâque illud repereris: his præstitis, per omne ejus Imperium libertas tibi adjudicabitur.

Tristi hæc animo auscultans, denuóque alacritate sublevatus, certò sciebas, inficias eundo mortem te non evasurum, quapropter Delegatis respondebas, insequenti modo: Vos oro, Domini Sapientes juxta ac prudentes, si quicquam in vos valeo, gratum meum animum apud Dominum nostrum contestamini, ob sententiam adèò clementem, quâ me dignatus est prosequi; eique demonstrate, quod Testamentum illud imprudens retinuerim, ignorans tradi oportere: id nunc præstare paro, omni cum experientiâ Scientiâque, quibus illud nactus sum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas ejus mihi concedat spatium integræ Septimanæ, intra quod Domino satisfacturus sum, quo libertatem juxta Sententiæ tenorem redipiscar, id sperans non recusatum iri; Etenim reverâ, juxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quò mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel ut ordine singula disponam, quæ die Lunæ futuro, & sic deinceps insequenti tota hebdomade distinctè significabo. Ad quod Sapientes respondebant: Mercuri, nos pleno mandato à Domino nostro instructi, cujus autoritate petito tuo æquitati subnixo deferimus, ex sententiâ propriâ cuncta præstabis, ut Domini Sapientes docti & quanimus nullum in te delictum inveniant, cum dicto te die audient, examinive subjiciant, proprio utique & amplo dierum termino definito, te ipsum custodiæ servandæ obstrinxisti, donec promissâ adimpleantur, continuò tecum persistemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hoc præcedenti formabis. De consortio illo gaudebas: quivis enim illos qui intuebatur, ex habitu & gestibus illorum pios eos colligebat; siquidem vultus eorum divinam præ se ferebat lætitiâ,

illisque dicebas: Quandoquidem dies cedit, cui lucrandæ, nec minùs obedientiæ meæ contestandæ, scitote, Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfinisse, nec cuipiam simili, quoniam mihi non est opus; verùm, considerans, hodiernum primum esse hebdomadis diem, crastinum autem postremum, diem Dominicum, septimum, in quo omnia perfecerat, quoque quievisset; opportunum mihi visum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum Septimanæ distribuere atque complecti, auspicans futuro die Lunæ, sexto hebdomadis die, mortalium consuetudine (coram Deo enim omnia æterna sunt atque præsentia) Ita ut nobis, tanquam caducis, primus dies habeatur ultimus, & à Saturni die incipiens retrorsum numerare, implendæ toti Septimanæ, diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret, ob temporis amplitudinem: interea breviter omnia commemorabo.

Ego Mercurius, à teneris in segregatâ Schola Hermeticâ à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus, eo spiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens universam Artem sacram, vel Arborem vitæ pernoscere, eâque frui: nec manus operi admoveere volebam, nisi hanc à capite ad calcem certò callerem; præterea animo institueram, comprobatione veri, eò ad extremum perveniri posse, absque adminiculo institutionis externæ. Creaturas omnes mecum dispertiebam, primum externas & corporeas, (ut ita dicam): deinde internas spirituales & corporificantes, quas partes iterùm versùs inque Unum simul referebam: dictas Corporeas, sine spiritualium corporificantium adjunctione subdividere ac cognoscere nequibam, insueto illas vultu intuebar, sicuti pro arbitrio consequenter omnes suo quolibet ordine collocâram, tanquam immunis à præoccupatis, falsis, & obstinatis Ethnicorum opinionibus, qui nunquam Academiâs frequentârim, ut ex stylo hoc meo inculto satis apparet. Verumtamen probè advertite, nullum dictum frustraneum profero, quin aliquid significet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporâriis & caducis delectationem aut studium percipere poterat: perpetuò sitiebam atque anhelabam perfectas, æternas, à momentaneis necessariis creatis in me ipsum suspiciebam, & abhinc in Deum, qui Cælum atque Terram creavit simul, quod Philosophi profani apprehendere nequeunt, quique huc pervenire desiderant, Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem, humili cum Spe, inque Amore vero: tum perfectam sui ipsius cognitionem adipiscantur, aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium, in eorum Esse, sive essentiâ, & post eorum transmutationem, quod latius & apertius elo-

quar,

quar, quantum verbis fieri potest, ad Animæ Corporisque sanationem ac conservationem temporalem atque æternam, juxta mensuram cujusque captûs, qui omnibus haud est par, nec erat; utque ulterius ad Salutem adjuvarentur, Deus bonitate suâ ex Prophetis Moyse suscitavit, qui ipsis Typo (quod Belgicè etiam sonat Biblia) scriptis suis inserviret, priori nempe Creationum libro, qui omne complectitur quicquid desiderari potest, quod nunc partim ut totum magis edisseram (secundùm Hieronymi versionem) siquidem cuncta comprehendit, quæ homo in ejus Suitate, Egoitate, Meitate, similibusque appropriationibus intelligere nequit: quicquid enim Deus creavit, per Unum, & in Uno, liberum ac solutum creavit; quique id sibi arrogat, ipsummet se proprium reddit, à Deo se segregat, inque se ipso extremas versùs tenebras viam ingreditur. Ac sicuti Deus est incomprehensibilis, æternus, penetrans, adimplensque Ignis, Lux, & Gloria, carens principio & fine, talis est hominibus sanctis (Belgicè sonat, *Hy-lichten*/quasi Ipse lucet) in coadunato Amore Gloriæque, & in Piis (exprimit Belgicè *Sal-lichten*/lucere debet) erit, juxta magis & minus; malis verò æternum tenebrosis, segregatisque hominibus quoque æternum urens Ignis est; prout dictum. Quemadmodum igitur Deus est æternum Bonum (belgico Idiomate *D e u m* exprimit,) ita quoque omne Bonum creavit, quicquid creatum est. Primus homo in Lucem & Bonum constitutus est, tanquam à Deo creatus, non tamen Unitus in æterna Quiete ac Gloriâ, sed ut creatus ad Imaginem Dei arbitrio libero; quod jam in nobis proprium est factum, seductione, atque transgressionem Interdicti, Admonitionisque *D e i*, in Mortis attacku & usu, seu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Heva tetigit, comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur; Ne tam longè excurras, priusquam percipiamus, numquid te ipsum noveris, quidque te esse dixeris.

Mercurius; Homo sum, à Deo Omnipotenti creatus ad Imaginem & similitudinem sui, ex Terræ limo corpus (idiomate belgico *Licht-aem*/quasi Lucis vas) possidens, Spiritum & Animam ab illo adeptus; Unumque horum fieri oportet, Corpus, Spiritus & Anima debent Sanctificari (*Hy-licht zijn* / ipse lucet) vel Beati (*Sal-licht zijn* / lucens erit;) sin minus, vas & Spiritum damnari necesse est.

Sapientes; Animadvertimus, te conari exprimere, te triplicem esse, non verò Unitum, Spiritumque tuum tenebrosum vel lucidum fore, offuscationem sui ex Carne proventuram, quæ est terrestris, mortifera & obscura, Illuminationem sui acquireret per Spiritum irradiando, explendo, & subigendo tenebras. Verùm audire avertis, utrum sit tertium; quoniam

Lucem vasis & Animam appellas; num duæ diversæ sint Lucēs, sive unam saltem una constituentur?

Mercurius; Unica Lux æterna est in omnibus partibus integrè & æternè, externè atque internè, utpote vita æterna, æternaque tota pars à Deo Omnipotentī inspirata hominī; sicuti testatur Moyses, Libri Geneseos capite secundo; *Factus est homo in Animam viventem*: quæ Anima constituit diem septimum, ut demonstratur eo ipso capite: *Igitur perfecti sunt Cæli & Terra, & omnis ornatus eorum. Complevitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat: & requievit die septimo ab universo opere, quod patrârat. Et benedixit diei septimo; & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo, quod creavit Deus, ut faceret.* (Scil. hominem in animam viventem.)

Sapientes; Si Lux hæc est dies septimus; quid de diebus sex præcedentibus sentis, deque eo qui exstat Ecclesiastici capite decimo octavo; *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul?*

Mercurius; In principio creavit Deus omnia, Cælum & Terram, & quicquid creatum est: quod Moyses ad introitum Geneseos in primum diem comprehendit, ubi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens; *In principio creavit Deus Cælum & Terram; Terra autem erat inanis & vacua; ac tenebræ erant super faciem Abyssī: & Spiritus Dei ferebatur super aquas. Dixitque Deus: Fiat Lux. Et facta est Lux. Et vidit Deus Lucem, quod esset bona; & divisit lucem à tenebris. Appellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque est vespere & manè, dies Vnus.*

In tantum ut Homo constituat sextum diem, qui dies invicem distincti sunt, quò se ipsum Homo cognoscat, quid sit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat, vel habere possit per Spiritum ejus, quæ homo, (non itidem quæ Anima) in præcedentes dies vel creata; sicuti in præfato Geneseos capite habetur; *Et ait Deus: Faciamus Hominem ad imaginem & similitudinem nostram: & præsit piscibus Maris, & volatilibus Cæli, & bestis universæ terræ, omnique reptili, quod moveatur in terra.*

Sapientes; Nobis satisfacis, ac præterea superque significas, Hominem diem sextum esse, & Lucem, & tenebras in primum diem separavit, quam Lucem sive spiritum vocavit diem, ejusque Sanguinem, Carnem vel tenebras Noctem, quæ vespera ac mane sextum diem constituere, & ita deinceps reliqui quinque, quamvis juxta peculiarem cujusque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

Mercurius; Septimum mane, Lux, aut vita, Spiritus DEI ipse est, prout dictum; Ideoque in septimi diei descriptione Moyses non exprimitur, ex vespera & mane septimum diem factum fuisse, sicuti præcedentibus sex diebus;

diebus; idque hanc ob causam, quòd non detur principium aut vespera in Deo Patre, quippe qui *Est, qui est*: Sed habetur, quòd septimo die Homini in faciem ejus inspiravit spiraculum vitæ; & hic Homo factus est in Animam viventem, ita ut ex homine & spiraculo Dei dies septimus factus sit.

Sapientes; Ex relatione tua ad satiem intelleximus, principium ac finem dici primi, insequentisque sexti, cum septimo die infecto conjunctim hominem esse factum in Animam viventem. At inaudire expetimus, quid velis Moyse vocabulo, *In Principio*?

Mercurius; Principium est Deus Filius, per quem, in quo, & à quo Cœlum & Terra creata sunt; uti testatur quam evidentissimè Evangelista Joannes, primo capite, his verbis: *In principio erat Verbum*, (quod Belgis quoque sonat *Woort*, id est, Fiat) & *Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est: in ipso vita erat, & vita erat lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit Homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de Lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, sed ut testimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & Mundus per ipsum factus est; & Mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate Carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et verbum Caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus; gloriam quasi Unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Ioannes testimonium perhibet de Ipso, & clamat dicens; Hic erat, quem dixi: qui post me venturus est, ante me factus est: quia prior me erat. Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moysen data est, Gratiâ & veritas per Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit unquam: Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.

Sapientes; Jam hoc divi Joannis testimonium percepimus, quod omne perfectioni inserviens contineat: verum tuam sententiam nobis expedis; Quomodo Adami similis sis? & quâ ratione in & ab eo processeris?

Mercurius; Antequam Homo factus sit in Animam viventem, Deus ipsi dicebat, testante Genesios capite priori; *Et Creavit Deus hominem, ad Imaginem suam*, (quæ Imago est Deus Filius) *ad Imaginem Dei creavit illum, masculum & feminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait; Crescite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo injungebatur, quoad Spiritum & Humanitatem; non autem quoad Animam: hæc enim æterna atque immutabilis est.

est. Sic etiam omnes ejus partes ei similes sunt, quarum & ego totam possideo; Quemadmodum nunc à limo humi Homo factus est, ita ut reliqua animantia terrestria, per accretionem & unionem, esum creatorum viventium, crescere oportet, qui cibus, in ventriculo emoriantur & immutentur ab illorum Substantia, requiruntur, si à viliori in præstantius converti debeant, vel per Hominis Spiritum ad vitam Unitam provehi, à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus, & substantiam, sicut Adam teneo; quia ex eo processit, postquam factus est in Animam viventem, ut in Capite secundo Geneseos habetur; *Adæ verò non inveniebatur Adjutor similis ejus.* Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: *cùmque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro eâ. Et edificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in Mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc, Os ex ossibus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumta est. Quamobrem relinquet Homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.*

Sapientes; Explicasti nobis, qui fueris Totus in Adamo secundum spiritum & Animam, & in Heva juxta Corpus: Item, quòd vas spiritum, spiritusque Animam susceperit; Jam inaudire cuperemus, quâ ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immissus indigiet, priusquam eam conderet?

Mercurius; Ab initio Adam in Essentia sua perfectus erat, tanquam primus Homo à Deo creatus, ita Spiritus ejus carnem & vas perlucebat, illustrabatque: sicuti nunc Lux tenebras ejus illuminabat, ac subigere poterat, ita tenebras præcellere ac superare debebat: quoniam interna, stabilis, æterna, & bona in Essentia sua erat; quo existente, Adam absque somno immisso sui simile sponte suâ producere non poterat: persistens enim in Essentia ejus insomnis, & quoniam ipsum se dividerat, omnes partes ejus ipsi propriæ permansissent, rursusque in unum ad Totum rediissent, quamprimum libuisset, eo quòd per Spiritum ipsius prædominantem subjectum Corpus sibi met dividisset, quæ partes intrinsecus & extrinsecus irradiatæ erant, ab Unâ ejus Luce, quæ quibusque membris Essentiam tribuit.

Sed quis quæret; Quomodo denique cum Adamo comparatum fuisset, si virus ab Heva non comedisset? Respondetur, Perpetuò ipsi dimicandum fuisset Spiritu vel Luce suâ adversus ejus tenebras, quæ primo die Deus dividebat, ex quibus duobus simul Homo condebatur: uti perhibet dictum caput, quod explanatur ulteriùs ad finem ejusdem capituli, die sexto, his verbis; *Et replete terram, & subjicite eam:* Cùmque ad extremum pugnâssent,

pugnâssent, terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum implevis-
sent, sicque subegissent, ut priores tenebræ absorptæ atque coalitæ fuissent;
quod erat ipsius proprium, unicumque Opus, jugiter agendum & per-
ficiendum.

At quis porro quæret; Cùm in Adamo dicta Lux à tenebris disgregata
tenebras superâssent, sicut relatum, per eandem ipsam lucem; numquid
juxta spirituale redditum Corpus Unitum, integer & æternus in singulis
suis partibus ac membris fuisset? Hoc exsistente, eâ ratione dividi potuisset
in innumeros, æternos, infinitosque homines, sine præfato somno præce-
dente? Respondeo; Constat, hunc Deificatum hominem in cunctis ejus
partibus infinitis integrum fore, similiter omnes illæ partes iterùm Unum
integrum unâ constituere; Ita se habente, Unus saltem Homo Deificatus
futurus fuisset, huc redactus necessariâ suâ luctâ, eadem cum Christo sal-
vatore nostro post ejus resurrectionem Gratiâ in suâ vitâ gauderet. Quo
jam plures ejusmodi homines progenerarentur, quoque omnes etiam
eâ ipsâ fruerentur Gratiâ, ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam
ipsam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædi-
ctum somnum, ne Adam, altum dormiens, structioni Hevæ quidpiam
contribuisset; Nunc autem hoc somno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porro Curiosi; Cur Heva condita sit ex Costâ Adam, non
autem ex ejus Carne? Responsum reddo; Prior Homo Adam erat, alter
Heva, illius in auxilium & procreationem conjunctam structa, Jam pro-
pagatio consistit partim in homine, sicut in cæteris Animantibus, Con-
junctione, aut Alimentatione, uti dictum, ulteriusque observandum in
omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam succrescere valeant,
(quia constant ex duobus: Unum prius interire oportere, videlicet Cor-
pus & Formam, quæ ex aquis & terra consistunt, oriunturq; ex Lunæ luce,
stellarumque, tanquam Noctis Luminarium, unaquæque pro naturâ illa-
rum differentis, nullis exceptis; Ut & hoc in Adamo perficeretur, Domi-
nus Deus Adamo costam eximebat, quæ est os, secundum Fieri in Adamo,
progenies venarum (quod Belgis quoque sonat viperarum,) quod à Lu-
na regitur, uti comperietur, accrescente Luna ossium medullam itidem in-
crescere, instar aquarum, & cum illâ decrescere; Comperietur porro,
quando igne crematur Caro, eam perdere formam, non item os, imò
adeò stabile est, ut monetæ probitatis examinatores crucibula sua exinde
conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explorant;
Ut ita Os, seu Costa, præter terram Humanam nihil sit ac retineat, quate-
nùs secunda in Homine productio est, instar Terræ ex Aquis, catenus à pri-
mo

mo & Uno distat. Propterea Heva, utique hinc procreata, quid Secundi ac Minoris est, juxta Corpus, non item juxta Spiritum & Animam: has enim ab Adam tenet, quæ æternæ ac permanentes sunt, quarumque Heva partem possidet, eamque totam, veluti cunctæ partes æternæ sunt; prout dictum. Præmissis nunc ulterius asserendis, Comperies fœminas ideò menstrua pati, progenerationi inservientia, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, quâ dictum.

Sapientes; Acquiescimus, insuperqueduum vocabulorum occasione, quæ Belgico idiomate consideratè protulisti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam revocas, commemorata unum ab Evangelistâ Matthæo 12 capite, ubi Christus inquit Pharisæis; *Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit.* Ideò dico vobis: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus (Carni) Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut facite Arborem malam, & fructum ejus malum: siquidem ex fructu Arbor agnoscitur. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur. Alterum à Lucâ capite tertio, post citatum Iesaiæ Prophetæ locum, qui dixit; *Et videbit omnis caro Salutare Dei.* Dicebat ergò (scil. Joannes Baptista) ad turbas, quæ exhibant ut baptizarentur ab ipso: *Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à venturâ irâ? Facite ergo fructus dignos pœnitentiâ, & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham.* Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Quæ duo vocabula binis hisce textibus quoque recitantur, sermonis Belgici significatione haud malè congruentia, omnique demonstratione tuâ nobis indicans, sic vocatam Serpentem, quæ Hevam seduxit, ejusque Spiritum, certè fuisse Carnem ipsius propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumque suum ea propter alloquentes; ut ita Serpentis nomen serpens non habeatur, verum æquè serpens Animal, ac Homo, juxta Carnem, quod superque cernitur in Hominis infantia vel senectâ, aut cum spiritus debilitatur, ipsum esse fierique serpentem.

Qua propter, postquam Deus Homini dominium irrogasset in Animalia, in omnem Terram, & in omne Animal serpens, quod movetur in terrâ, postremum hocce dominium maximum est, quo beatitudinem suam operari debebat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium suppetet; jam enim properamus, siquidem secundi præfinitorum diei dimidium mox cessit; progredere igitur, & festina, nobisque differentiam inter

inter te atque Adamum edisserito, cum adversùs caliginem suam ipsi luctandum erat, quo æquè ac tu eam subigeret.

Mercurius; Alia nulla, præter quod tenebræ in homine auctæ sunt, per attactum fructuum, comestionemque, Arboris prohibita in tantum ut Tenebræ primas in lucem teneant, eamque nunc possideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras ejus possidebat, & ante lapsum ejus illuminabat.

Sapientes; Quî hoc factum ?

Mercurius; Factum est hoc comestione fermentanti, contagiosa, caliginosa, & mortifera.

Sapientes; Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

Mercurius; Sicut erant tenebræ in facie Abyssi, priusquam Spiritus Dei ferebatur super aquas, simili modò comperies, vas aliquod, locumve conclusum & mucidum, omne id, quod tantillo saltem temporis infertur, æquè rancidum reddere, ulteriusque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere; Insuper ut demonstretur, locum hunc mucidum etiam esse tenebrosum, à doliariis addiscitur, qui cupientes rescire & experiri, utrum dolium sit mucidum nec ne, orificium ejus aperiunt, perque umbilicum accensam candelam immittunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna transversim immissa ardens permanebit, donec vapore suo progignente semet ipsam præfocet; doliò verò existente mucido, flamma aut lucerna per doli orificium ad spissitudinem ligni penetrare nequit. Manifestè igitur apparet, caliginem quoque sese exferere; aliasque res caliginosas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cum caligo Lucem, aut caliginem Lux superat; Hæ, similesque tenebræ, ante omnem Lucem sint, oportet; & quò sunt stabiliores, eò stabilius etiam est corpus inde exortum. Ulteriùs nunc animadvertendum, sicuti Lux temporalis extra se illustrat, alia aliâ longiùs, juxta earum stabilitatem, magnitudinem, aut coalitionem, simili proportionem ac modo tenebræ extra se radios effundunt, ut relatum; sicuti quoque ignis ardens & consumens per lumen suum potest accendere, comburere, & excitare plura semina in Crescentiam, pro ratâ stabilioris eorum naturæ; id quod noto hoc experimento evidenter percipies; cernitur atque sentitur, quò propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque; hic nunc Calor & Fulgor una eademque res est, quam diu est, in Igne, uti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo speculi cujusdam ustorii probari potest, quo congregantur rursus calidi radii, similesque; fiunt illis in igne existentibus, nimirum calidi & urentes; Jam cum Ignem temporalem, sparsum & ca-

ducum liberè ardere permittimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diversis distantis abhinc alia creata aduri, in proximo videlicet magis stabili ac combustili, & quatenus radii diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minusque stabilia creata accendet; Ratio est, quod citò fit, citò quoque perire necesse habet; propterea Regiones frigida ac uvida, majores proferunt fructus, præ fervidis & aridis ditionibus, minus tamen durabiles quàm alii minores calidiores, quoniam eorum Lux, quæ ipsis inest, magis est divisa, idque tam in brutis quàm hominibus, udarum plagarum homines rudes & magni sunt, nec tantum Caloris sufferre possunt, ut Homines in editis, aridis, fervidisque regionibus degentes, ut superque res ipsa testatur, imò adusque cadavera violenta morte peremta comperies, prout Historiæ narrant, & quotidie adhuc experiri possumus, cum strages edita fuit, edeturve, hominum qui ex tractibus frigidis & aquosis illos calidiorum provinciarum adversus belligeratum processerant, utrinque caecos diu post dignosci potuisse, quia illi frigidiorum regionum citò putrescebant, hi arescebant atque superstites manebant, in fervore integri hi prædurabant, quod balsamus eorum durabilior est cæterorum, prout magis minusve materiæ humidæ continent, vel magis minusve de Luce nocturnâ participant, quique eâ magis destituuntur, ii magis diurnâ Luce gaudent; Quemadmodum nunc Sol perfectum ac majus est luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare Nocturnum est, quæ perennia sunt in eorum Essentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præstant, quæ ope eorum nascuntur & renascuntur. Præterea ut Unicus est Sol, ac Unica Luna, eorum creata haud aliter quam ipsis similia, comparata esse possunt, unica etiam & perfecta, ut Aurum quod Philosophi Solem appellârunt, & Argentum Lunam cæteraque quinque metalla similiter pro re natâ, secundum cæteros Planetas; quo ritè egerunt, perhibueruntque; veritatem, quia unica corpora perfecta sunt, Ignis illis nocere nequit, in eo stabilia permanent, in Igne Aurum vivit, idè Philosophi Salamandræ nomine illud insigniverunt, quæ falsò nunc pro Animalis habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem suum solummodo ex parte possidet, ut dictum, Sol autem Ignis & vita perennis est, solummodoque in sibi simili vivere potest, quod etiam stabile corpus sit oportet; Ac sicuti Corpus est temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum similia sunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Essentiam, eâ Lux itidem ad Originem suam reverti debet; Caducum enim perenne non potest attingere; Præterea Caligo stabilis ante Lucem adsit oportet, in quâ Lux suscitetur, quod si tenebræ

tenebræ hæ perennes sunt, Lux etiam perennis in eo habitare potest, primò juxta Spiritum, deinceps juxta Animam, qui spiritus, cum sit æternus, æternas illuminat tenebras, coalescuntque tenebræ in Lucem, & fit Argentum, quod est duplex, constituens Corpus in Carne Ossibusque Auri, quod triplex est; Sicuti jam Sol magnum est Lumen diurnum, ita Lunam vincit, Argentumque omnino in Aurum convertitur, per id cæteri Planetæ quinque terrestres transmutari, ac ad eorum similem perfectionem perducì possunt, quoniam & illi sunt Luminaria nocturna. Ulteriùs sciendum, innumera Mineralia multa esse, stellarum ad instar mutuo differentia, quæ cuncta perfectionem suam expectant, horum quædam cæteris faciliùs & citiùs ad perfectionem postremam pervenire possunt: Aurum & Argentum, quàm minutim dividantur, sine jacturâ reduniri queunt, eo quod omnes partes minimæ integræ sint & perennes: veruntamen caducæ reddi possunt, quia nondum in unum coiere, hic autem interitus ex & ab ipsis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia stabilia sunt.

Jam quidam Amatores interrogarent, quo pacto contingeret? Replio: Eodem quo evenit in omnibus creatis, quo & in Heva accidit, adauktione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, uti relatum; Imò tenebræ adeò excrecere possunt, ut integrum spiritum in tenebras converterent: verùm quod si Luna seu spiritus Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam subjugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non ut ante corruptionem ejus erat, sed hæc lucta & victoria tam fortis erit, Spiritusque ejus tantum multiplicabitur, ut imperfectorum fratrum decem stabiles reddere valeat; non autem hîc libertatem vel integram æternamque Unionem hoc certamine acquisivit, sed toties conflictum hunc repetere debet, qui jugè magis magisque accrescet, secundum Spiritus adauktionem, & caliginis, donec ad extremum pervenerit, nec ampliùs patiat, Corpusque aquosum vel tenebræ planè consumptæ erunt, ac tum est purum, sempiternum, unitum & duplex Lumen, quod omnia illustrabit, absque detrimento & imminutione, omnesque fratres ipsius in sui similes perficere poterit, virtute propriâ retenta; Cùmque hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, absorbeturque in Solem, ut æquè Sol æternus, unitus & trinus fiat, id quod est postremum in æternitate (extra hominem;) Et hinc demonstrari potest, quòd Evangelista Joannes, Apocalypseos tertio capite, similitudine utatur eadem, inquit; *Suadeo tibi emere à me Aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & vestimentis albis induaris, & non appareat confusio nuditatis tue: & collyrio inunge oculos tuos,*

tuos, ut videas. Ego quos amo, arguo & castigo. Æmulare ergo, & pœnitentiam age. Ecce, sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum patre meo in throno ejus. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.

Sapientes; Gaudemus, quod intelligimus à te cognoscimusque Lucem elucentem ac vivificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagiosas, caducasque; tenebras; per quæ resciscimus, quomodo Heva fructus tenebrarum tetigerit atque comederit; & quòd exinde tenebrosa & contagiosa devenerit; per effluentem ejus caliginem, tradebat id quod comederat, ut quæ id ipsum facta erat, Adamo, qui eodem vescabatur: Similiter per diversitatem Lucis elucentis à tenebris exferentibus se intelligimus, quomodo Dei ministri per Lucem externa & sempiterna opera patrare possunt, ut montes translocare, cæcis visum reddere, surdis auditum, mortuos resuscitare: & vicissim, malos caliginososque homines extra seipsum solummodò operibus segregatis ac lethalibus designandis esse potes, emananti eorum caligine. Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuisse, pariterque fuisse arborem Scientiæ boni atque mali, quod colligere licet ex Moyse capite secundo, insequentique tertio. Apprehendimus item, arborem bonam, fructus verò malos fuisse, præterea jam Arborem hanc cum Paradiso cognoscimus ex verbis tuis, idemque Moyse, secundo capite; Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio: in quo posuit hominem, quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave: Lignum etiam vitæ in medio Paradisi lignumque Scientiæ boni & mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen uni Phison; ipse est qui circum omnem terram Hevilat, ubi nascitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum est: Porro capimus & hoc, quod habetur cap. tertio; Et cum audivissent vocem Domini deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem; id quod explanatur ulterius 18 Psalmo Davidis, qui inquit; Cæli enarrant gloriam DEI, & opera manuum ejus annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat Scientiam. Non sunt loquela, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum; & in fines orbis terra verba eorum. In Sole posuit tabernaculum suum: & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo: Exultavit ut Gigas ad currendum viam, à summo Cælo egressio ejus, & occursum ejus usque ad summum ejus: nec est, qui se abscondat à calore ejus. Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidei, sapientiam præstans parvulis. Iustitiæ Domini rectæ, latificantes corda: præceptum Domini lucidum,

cidum, illuminans oculos. Timor Domini sanctus, permanens in seculum seculi: Iudicia Domini vera, justificata in semet ipsa. Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum: & dulciora super mel & fayum. Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo. Et erunt ut complacent eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adjutor meus, & Redemptor meus. Cognitum quoque habemus, mortalem hominem Arborem vitæ, attingere posse, eâque frui, cum fuerit Cherub, isque fieri potest, testante Moyse, 3. cap: Geneseos; Et ait; Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc ergo, ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum. Et emisit eum Dominus Deus de Paradiso voluptatis, ut operaretur Terram, de quâ sumtus est, Ejecitque Adamum: & collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam Ligni vitæ.

Quandoquidem nunc determinatum illud biduum effluxum, quodque brevi à nobis sis relinquendus, prius inaudire avemus, quia initiatus es 4 Ordinibus minoribus, an cæteros tres similiter ambias, sive in Doctorem Medicinæ promoveri.

Mercurius; Sacerdotium magnum est munus, multaque requirit, nunc præsertim, de multis respondeant, sintque perfecti oportet, cum ritè defungi velint, quod capeßere neutiquam auderem, nisi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò defugio, quoniam ejusdem Professores plerumque alienas fovent opiniones, minùsque veritatem sectantur; At Deum orabo, sibi placeat, in dies mihi concedere, voluntatem ejus exsequi totis viribus, adusque destituere vitam.

Sapientes fausta nectis voto te beabant, adhortantes; Perge tuo in instituto, & agito, ut tibi ipsi, mediante die Saturni, in die Lunæ, per Diem Solis, libertatem procurs, ut dictum; Demumque te commendamus postulationi subsequenitium nos, qui te insimulârunt, accusârunt, atque convicerunt, ut omnia præfata Luci ederes: eos alloquere & exaudi, ut cuncta exsequâre observabunt, pro hâc biduo nostræ Delegationi stetimus.

Adhæc, erga Dominos & Magistros hos Sapientes tuis gratiis defunctis, illorum sectatoribus inquitbas, Veritatis amatores, summè honorati, cum minùs honoratis, nobiles ignobiles, quique adestis, neminem vestrum fecisim novi (quamvis à vobis instimulatus fuerim) quia vultu jam mihi velato estis; Scitote, demissè me vobis omnibus supplicare notis, ignotisque, promptam meam opellam, benevolumq; affectum haud gravatè suscipere, omnibus

omnibus ac singulis vobis ex cunctis viribus inservire se devotentem. Quibus auditis, acceptum sibi eminens testabantur, ac notorum numerus ingens vela levare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant, alii personabant Hymnis in honorem parentis tui, ejusque scriptorum, tibi missis, quo paterno præfigerentur operi; Cessante hoc applausu, post gratias tuas absolutissimè peractas, persequerentur; Multos vestrum novi, aliquos visu & alloquio, cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gili-nii Comite mihi ereptis, cum absente me spoliasset castrum, ubi inter reliquam meam suppellectilem libros, scripta, & hymnos prædictos deprehenderat, quæ omnia ille cum Medicaltro suo Galenico superstites non sufferre poterant; hunc lugeo interitum, causam unicam, quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia prospera ac salutaria in Domino, iniquiens; Vestræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia, postquam meus Intimus ad instantiam mihi narrasset, paucis complectebam, eique monstrabam; quibus visis, typis vulgare monebat, subjungens: Si quis plura desideraverit, modò sit aptus, nunquam decro, quin plenius cuilibet pro re natâ inserviam: Me sequere, universum perambulo Orbem.

INDEX TRACTATUUM,

à JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT
editorum.

1	V Aricinium de Authore, poemate expressum.	pag. 1
2	Promissa Authoris.	6
	Columna I.	7
	Columna II.	10
	Columna III.	11
3	Confessio Authoris.	13
4	Studia Authoris.	16
5	Venatio scientiarum.	19
6	Causa, & initia naturalium.	32
7	Archeus faber.	40
8	Logica inutilis.	41
9	Physica Aristotelis & Galeni ignara.	45
10	Elementa.	51
11	Terra.	54
12	Aqua.	57
13	Aër.	60
14	Progymnasina meteoris.	66
15	Gas aquæ.	73
16	Blas meteoron.	81
17	Vacuum natura.	83
18	Meteoron anomalum.	87
19	Terræ tremor.	92
20	Complexionum atque mixtionum elementarium figmentum.	104
21	Imago fermenti imprægnat massam semine.	111
22	Astra necessitant, non inclinant, nec significant de vita, corpore, vel fortunis nati.	117
23	Formarum ortus.	128
24	Magnum oportet.	149
25	Natura Contrariorum nescia.	164
26	Blas humanum.	178
27	Endemica.	192

* * * * *

28	<i>Spiritus vite.</i>	195
29	<i>Calor efficienter non digerit, sed tantum excitativè.</i>	201
30	<i>Triplex Scholarum digestio.</i>	207
31	<i>Sextuplex digestio alimenti humani.</i>	208
32	<i>Pylorus rector.</i>	225
33	<i>Tartari historia.</i>	233
34	<i>Tartari vini historia.</i>	235
35	<i>Inventio Tartari, in morbis temeraria.</i>	238
36	<i>Alimenta Tartari insontia.</i>	244
37	<i>Tartarus non in potu.</i>	253
38	<i>Custos errans.</i>	258
39	<i>Imago mentis.</i>	267
40	<i>Demens Idea.</i>	277
41	<i>Sedes Anima.</i>	288
42	<i>A sede Anima ad morbos.</i>	293
43	<i>Ius Duumviratus.</i>	300
44	<i>Mentis Complementum.</i>	315
45	<i>Scabies & ulcera Scholarum.</i>	320
46	<i>Ignota actio regiminis.</i>	329
47	<i>Duumviratus.</i>	345
48	<i>Tractatus de Anima.</i>	349
49	<i>Distinctio mentis à sensitiva anima.</i>	357
50	<i>De Anima nostra immortalitate.</i>	353
51	<i>Nexus sensitiva & mentis.</i>	359
52	<i>Asthma & Tussis.</i>	463
53	<i>Latex humor neglectus.</i>	381
54	<i>Cauterium.</i>	382
55	<i>Volupe viventium morbus antiquitus putatus.</i>	383
56	<i>Pleura furens.</i>	390
57	<i>Tria prima Chymicorum principia, neque eorundem essentias, de morborum exercitu esse.</i>	398
58	<i>De flatibus.</i>	413
59	<i>Catarrhi deliramenta.</i>	426
60	<i>Victus ratio.</i>	447
61	<i>Pharmacopolium ac Dispensatorium modernorum.</i>	452
62	<i>Potestas medicaminum.</i>	470
63	<i>Præfatio.</i>	483
		64 Ignor-

64	<i>Ignotus hospes morbus.</i>	486
65	<i>Ignotus hydrops.</i>	508
66	<i>Puerilis Humoristarum vindicta.</i>	522
67	<i>Respondet Author.</i>	524

TRACTATUS DE MORBIS.

1	<i>Introductio diagnostica.</i>	529
2	<i>In puncto vitæ subjectum inbætionis morborum.</i>	532
3	<i>Progreditur ad morborum cognitionem.</i>	535
4	<i>De Ideis morbofis.</i>	539
5	<i>De morbis Archealibus.</i>	545
6	<i>Ortus imaginis morbofa.</i>	550
7	<i>Aditus præclusus ad Condum viscerum.</i>	556
8	<i>Confirmatur morborum sedes in anima sensitiva.</i>	560
9	<i>Morborum phalanx, & divisio.</i>	566
10	<i>Recepta injecta.</i>	568
11	<i>Quadam imperfectiora.</i>	573
12	<i>In Verbis, herbis, & lapidibus est magna virtus.</i>	575
13	<i>Butler.</i>	584
14	<i>De Injectis materialibus.</i>	596
15	<i>Injasculatorum modus intrandi.</i>	603
16	<i>De Conceptis.</i>	604
17	<i>Vis magnetica.</i>	612
18	<i>De sympatheticis mediis.</i>	614
19	<i>De Inspiratis.</i>	615
20	<i>Suscepta.</i>	617
21	<i>Retenta.</i>	<i>ibidem</i>
22	<i>Præfatio.</i>	629
23	<i>De Tempore.</i>	630
24	<i>Vita longa, Ars brevis.</i>	642
25	<i>Mortis introitus in naturam humanam decus Virginum.</i>	644
26	<i>Thesis.</i>	647
27	<i>Demonstratur thesis.</i>	656

SVPPLEMENTVM.

1	<i>De spadani fontibus. Paradoxum primum.</i>	685
	<i>Paradoxum secundum.</i>	688
	<i>tertium.</i>	690
	<i>quartum.</i>	693
	<i>quintum.</i>	695
	<i>sextum.</i>	697
2	<i>Supplementorum Paradoxum numero criticum.</i>	699
3	<i>Intellectus Adamicus.</i>	705
4	<i>Imago Dei.</i>	708
5	<i>Externorum proprietates.</i>	718
6	<i>Humidum radicale.</i>	719
7	<i>Aura vitalis.</i>	724
8	<i>Vita multiplex in homine.</i>	729
9	<i>Fluxus ad generationem.</i>	ibid.
10	<i>Lunare tributum.</i>	732
11	<i>Vita.</i>	736
12	<i>Vita brevis.</i>	738
13	<i>Vita aeterna.</i>	741
14	<i>Mortis occasiones.</i>	743
15	<i>De magnetica vulnerum curatione.</i>	746
16	<i>In Sole tabernaculum.</i>	780
17	<i>Infantis nutritio ad vitam longam.</i>	783
18	<i>Arcana Paracelsi.</i>	785
19	<i>Mons Domini.</i>	791
20	<i>Arbor Vita.</i>	793

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

1	<i>De Lithiasi.</i>	I
2	<i>De Febris.</i>	I
3	<i>Scholarum Humoristarum passiva deceptio ac ignorantia.</i>	69
4	<i>Tumulus Pestis.</i>	I

VATICINIUM
DE AUTHORE, POEMATE
EXPRESSUM.

1. Medicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda. 2. Dilectum Hippocratis, invians eam ad urbes. 3. Admirata respondet Hippocrati. 4. Laus ippocrati debita. 5. Hippocrates Medicum primum, qualiter coheruit Medicinam. 6. Galenum ornatum linguae dedit, non aluit, nec proinde illa crevit. 7. Idem Arabes fecere. 8. Sequaces utriusque huius sectae, idem fecere hactenus. 9. Paracelsus titulum Monarchae arcanorum & Principis medendi ambivit infeliciter. 10. Medicina cultum paganicum spernit. 11. Optat speculum, ut reflexo lumine clarior evadat. 12. Liber Authoris, posteris pro speculo inserviet. 13. Medicina sui, & authoris destinationes, explicat per vatem. 14. Laudat Medicina Authoris studia. 15. Vates explicat laborum optatos fructus. 16. Censura Medicinae de libro Authoris.

Orte Latogigene mæstissima filia prolis,
Percurrit rigidis hospita rura feris.
Et votis inimica suis, tum fata volutans
Arguit immites, numina seva deos.

Medicina. 1.

Arguit: & nimia turbatis sensibus ira
Errat, & erroris causa, doloris erat.
Sic duplex clades: miserum nam vindice fratrem,
Flamma iracundi scit periisse Iovis.

Æsculapium.

Ferrea ternarum dum fregit iura sororum,
Dicitur Æthereis hic periisse focis.
Provenit hinc dubiis incertus passibus error
Provenit hinc mæstis lacrima multagenis.

Hippocratis. 2.

Errantem vidit, mox visam, Causa amavit.
Nempe placet nivcis æmula forma rosis.
Alloquitur. Dryades reor, heic mea Nympha, puella
Sunt, & Cornigeri turba petulca Dii.

Hos tua nam campos sacrat præsentia, sacrat
Quæ decet Argolicam forma superba deam.
Quid te montanas delectat visere valles?

Quid juga saxosis assimilata jugis?
Nonne placent altis urbana palatia tectis?
Nonne placent clari civica turba viri?
Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?
Et magis eximia conditione frui?

A

Vilescant

2

Vilescant humiles, pubes indocta, coloni:
Vilescant parvæ rustica tecta casæ.

3.

Obstupuit vultum, Majestatemque loquentis,
Et gestum magni Nympha decora viri.

Omnis purpureo mox lacryma cessit ab ore,
Et sonuit mæsto nulla querela sono.

Sidereæ in viridem dimisit lumina terram,
Edidit & læsis gaudia certa notis.

Dicta sibi exiguo meditata est verba momento,
Reddidit & Coo, talia dicta seni.

Hæc tua verba placent, unus mortalibus es tu,

Quem cupio: oblatum, muneris instar erit.

4.

Tecum habito: per te pellam Pestesque, luesque:

Quin Morbus dum te viderit, ager erit.

Lucidus Eois, qua surgit Cinthius undis,

Occiduoque suos gurgite mergit equos.

Altius in quovis scandet tua gloria regno:

Quin lambent laudes sidera summa tue.

Vnum posteritas te clamatur a magistrum,

Nec fomes quo laus crescere possit, erit.

Te vivax patulum celebrabit fama per orbem,

Rumpent fatales dum tua fata Deæ.

5.

Cous agens meritas tanto pro munere grates,

Largitur nudæ talia dona Deæ.

Intacta niveam circumdat sindone Nympham,

Quæ superat cana lilia sparsa nive.

Nil simile auricomus vidit, seu surgat Apollo,

Seu lavet occiduo fervida plaustra mari.

Comta diu tali mansit Medicina decore,

Illam primævi sic coluere Patres.

6.

Donec surrexit post secula quinque Galenus,

Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.

Nempe dedit Tyrio saturatas murice vestes,

Quas ornat multis fimbria torta nodis.

Distinguunt nitidae fulgentia cingula bullæ :
Virgineum ditant carbasa pulchra caput.
Venit Avicennas Panchæ gloriagentis : 7.
Fertur & ornandis conscuisse togis.
Innumero plures numero venerè suorum, 8.
Nil nisi qui tunicas excoluere datas.
Maximus Helveticis tandem Paracelsus ab oris 9.
Ostentans, dixit, se genus esse Deæ.
Illa tamen nitidas pretiosa monilia gemmas 10.
Contemnit : divas nil juvat istud, ait.
Ornamenta nihil veterem spirantia fastum,
Et magis opprobrio, quod magis artis erit.
Quorsum mille togæ ? mille ostentacula luxus ?
Non decet hic vanus numina nostra labor.
Quæssisse innumeros sola ornamenta per annos,
Vah ! pudeat nugis invigilasse reis.
Atque utinam liceat, quam sim formosa videre ! 11.
Nec non Iudicio pulchrior esse meo ?
Nostraq; iudicibus spectetur forma Deabus ?
Atque probent omnes numina nostra viri ?
Sed fors, Nympha, timent, faciem si conspicias, omnes
Temnas, ac forma vivere sola voles.
Si non vidisses propriam Narcisse figuram,
Non foret inspectæ mors tibi crimen aquæ.
Mortalis fuit ille, Dei sum filia, Diva,
Quæ cupio facio, is, quæ voluerè Deæ.
Quis mihi dat speculum ? speculum peto, clarior illo
Reddar, & ex toto corpore nævus erit.
Quis mihi dat speculum ? Iustos Dea desine luctus. 12.
Nam parat eni istud quod reget ora vitrum.
Ioannes Baptista dabit, cui nomen ab Helmont,
Quem Bruxella suo nutrit amœna sinu.
Vase vel abscedens si spiritus introit in vas
Hunc genium juro, maxime Coe, tuum.

Isto imitatum speculo mirabere formam,
 Cui morbus, cui mors, cui male Parca, subest.
 Non rapiet solitum damnosa senectæ decorem,
 Ruga nec antiqua fronte, senilis erit.
 Nec labyrintheo post impediere reflexu,
 Nam patet ex omni tramite recta via,
 Nympha inquit Vati. statuit moderator Olympi
 Insolitis mundus vapulet orbe malis.
 Ut possit, Medica, quam magna inscitia plebis
 Novisse humanum turba misella genus.
 Scilicet electos voluit clarescere, contra
 Morborum numerum, barbariemque novam.
 Et contra; voluit, propria rude sponte fatiscat
 Vulgus, multorum trux homicida virum.
 Harrens quisque sui trita inter verba magistri:
 Quod medica tactus sit, putat artis apex.
 Dum per circuitus vadunt, & sensa parentum
 In nova restaurant, centuriasque novas.
 Inde nec à Coe sunt ausi pergere gressum,
 Amplius haud artem querere posse putant.
 Sed quid aget mortale genus, jam lege medendi
 Assuetum? propria cunctaque pelle pati?
 Fixa premens veterum semper vestigia patrum
 Occidit heu proprio credula turba dolo.
 Deposita urbana nondum prætecta salutis
 Nec fuerat patrio bulla sacrata foro,
 Dum nostros juvenis thalamos exposceret Author,
 Percurrens veterum deviate squala patrum.
 Scilicet is superos sibi conciliarat amicos,
 Qui sudere alto plurima vota Deo.
 Nudaque supplicibus videat quod corpora verbis,
 Viderat ut Coe, per sua vota senex.
 Per multos variis transegit sumtibus annos,
 Improbus afflixit sedula membra labor.

13.

14.

Clarus luciferas seu vexit Apollo quadrigas,
 Seu micuit rutilo Cinthia clara polo.
 Abstrusi famule noscens penetralia cordis
 Secreta Alchimiæ, non latuisse mei.
 Illius ingentem per plurima dona favorem,
 Perque humili fusas quasi ore preces.
 Ut tandem nostrum sibi conciliaret amorem,
 Et coleret grati sacra marita tori.
 Effudit mæstos in somni pectore questus,
 Ac maduit tristes imbre tepente genas.
 Noluit atherei summus moderator Olympi,
 Mitteret ut surdis irrita vota notis.
 Hæcque refer vates: sponde, & majora sequentur.
 Quisquis morbus erit, pondere & unus erit.
 Destinor Authori pretium dotale laboris
 Ut jungar thalamo fœmina digna viro.
 Binaque sacrato sociabit corpora vinclo.
 Tu refer humano nuncia tanta gregi.
 Tristia nullius reperis contagia morbi:
 Tradita quin tanto, sitque medela viro.
 Morborum fugiet Pestis Regina, Podagra,
 Calculus, Ascites, ac macilenta Phthisis,
 Et quæcunque audax reclusit fœmina, postquam
 Inscia in humanum sumserat arma genus.
 Nunc igitur speculi mea sit censura libello, ut
 Conjugii signo, sic paranymphea toro.

35.

Pandora:

Latinum. ER. R. notat Ausonium Veterum, notat Rque Pelasgon.
 Græcum. RO.
 Ebraum. RES. R notat Ebraum Dadalicosque sinus.

Sic lusit fausto poemate.

D. S. d' A.

suo ayunculo.

P R O M I S S A A U T H O R I S .

Dicam errores Scholarum circa res , quas temerè fundamenta naturæ censuere ; dein in Naturæ decidentia, ostendam defectus , sive morbos , ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commistione, pugna, contrarietate, vel ametria, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas, & genuinas fingunt. Quocirca vanas esse complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditationes. Docebo quoque nugaces esse humores quatuor, & quicquid illis hæcenus est tributum, in perniciem humani generis, ab ethnicis, horumque cacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compositionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde somniatos morbos, esse mera figmenta ; falsa quoque esse laxativorum documenta, electiones, subductiones, & minorationes humorum, supponentia. Spes nimirum vanas, sanationes incertas, experimenta in tanta ignorantix ignavia, periculosa, artem constituisse non medicam : sed conjecturas incertas, subterfugiis studentes, ac humo, suos errores tegentes. Tandem spes vanas non minus, quam perniciosas, pro veris venumdedisse, Phlebotomiam verò nusquam juvare, nisi per accidens, defectu scilicet artis, & pharmaci benignioris : semper verò, venæ sectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque, absque fundamento introducta, postquam jam, effectu, remediorum suorum incertam, & languidam opem, frustra explorassent. Denique neque Tartaros, esse patratores infirmitatum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, ut neque ex essentialibus, quas Chemeia jactitat. Vanitates quoque sive figmenta catarrhi detegam, ut non sit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cælum denique immune, indemne vindicabo, à morbis seminalibus. Censum medicaminum, simulque medentum abusus, utrobique charitatis ergo, exponam. Interim morborum anatomen, per veras illorum radices institutam, ac nonnullos subinde, subter argumenti occasionem, è communi errore sequestrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Leporam, Asthma, Asciten, Podagram, Lapidescentiam, Uteri squallores, Venenorum tandem, atque Peltis tragædias repræsentavi. Ut non per contraria, neque per similia : sed duntaxat per dotata, & appropriata, instituantur medellæ, & sanationes. Quorsum sanè opus fuit, totam antiquorum Physiologiam destruere, atque innovare Scholarum Physices documenta. Postremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, ut sua

fua charismata, in palæstram Medicam immiffa, dignetur illustrare robustioribus ingeniis, largo roris imbre fecundare, tandemque tanti causam, maturare propere, hoc ærumnoso feculo.

I N D E X C O L U M N Æ

P R I M Æ.

1. **I**ntentio Authoris. 2. Ortus Medicinæ, atque inde succedens continua depravatio. 3. Scholarum & Sætarum ortus. 4. Majoris successus Europæorum, credula ignavia. 5. Medicina quæ per Galenum introiit, post in circulum, ad mofam est circumducta. 6. Perniciosa Scholarum cæcitas. 7. Constructus incurabilium pudibundus Catalogus. 8. Contra Phlebotomiam, ab ejus Indicatione. 9. Erroris solutorum. 10. Nebulorum in medicinam introitus. 11. Galeni aliquot imposturæ. 12. Quæ faciunt Galenum Principatum medendi acquisiverit. 13. Nil valuisse acumen Ingenii, ut nec Scholæ ethnica. 14. Quantum quis in Scholis ethnica possit proficere. 15. Medicina, cur suprema, & obscurissima scientiarum sit. 16. Finis Medicinæ, stetit neglectus. 17. Demonstrantur errores finium.

C O L U M N A I.

1. **Q**uanquam Philautia plerumque excludit cognitionem veritatis, quæ tamen homini nil datum sit pretiosius, attamen Christianæ pietatis plenum censui, docere quantum mihi traditæ profecerint disciplinæ. Deliberavi itaque rem plane insolitam, nimirum vertiginis & focordia pocula, evertere, quibus Scholæ hæcenus incbria, mundum inescarunt, 2. & imposuere viginti & uno seculis. Primus Hippocrates, rarissimi doni vir, & Adæptorum particeps, sua experientia aliquot tædia, sine fuco edidit. Quoniam ejus paucissima exstant genuina, eaque adhuc alienis deinceps placitis, & commentariis servire coacta: quamvis plerique ejus 3. opera, sint quisquilæ adulteræ. Hanc illius itaque Industriam, non tulerunt alii, ea nempe est dierum caries, ut virtus, & veritas, suos ab ortu, habeant mox comites æmulos: unde humana quævis, semper ruinis fuere obnoxia. Etenim quæ rudioribus, sed, sincerioribus seculis, charitatis ex-

go amplectebantur, mox in lucro, commoditates, luxum, & gloriam invenere. Successit ergo dein charitati, pietatis ostentatio: & ex lucro vanitas, commiserationem delevit. Sic nempe medendi puritas, in linguas, jactantias, controversias, rixas, & conjecturas migravit, reliquæ fide fideliorum observationum, theorematum crexerunt, focordia atq; vertigini molliter accommodata. Galenus dein quingentis annis junior, hypothese exstruxit, complexionum humorum, & graduum: promittens facili methodo, demonstrationes mathematicas earum rerum, quas sola Natura metiri potest, quæ sibi in occultis eadem reservavit, ac tandem nonnulla folis Spagyris patefecit. Galenus interim sua theorematum in ingens dispersit, quæ postea Græcorum garulitas, adauxit in immensum, quæq; Scholæ, in hunc usque diem, superstitiosè colunt, quia alienis laboribus sibi tropæos fecere. Hinc itaque studium, in professionem, & Academias transiit. Quandoquidem Romanos (quos Græci Barbaros vocant) Galeni posteros, non piguit hunc sibi authorem proponere. A medendo namque transilerunt in Medicos, & Medicinam crexerunt: adeoque in limine errarunt, in hunc quoque diem usque, omen sibi in nomine scripsere. Quod scilicet non ab opere medendi, Medicinam colerent, ac Medici essent, sed à dicendo solum, Medici dicendi essent, & professio eorum Medicina, totaque medicatrix ars, propria confessione, duntaxat esset sermocinalis futura. Nec decus ex arte, qui tantum à dicendo nomen acquisivere, sperare se, præfago Etymo denotarunt. Mauritani postea palmam pollicebantur, ubi pænè hellenismus studiis defloruisset. Europæi verò desperantes, velut tota animi vis sibi effusa esset, barbaris inventis stare, & peregrina excoluisse,

- coluisse, sibi duxerunt satis. Illorum autem commenta, in novas indies centurias redigisse, nedum non ingenerosum putarunt: sed honori duxere, sapere, ex commentario duntaxat. Hinc focordix poculum, Scholæ veterino inbuit, quisque assentiri, quam
5. indagare mallens. Inde nec ab Hippocrate, Medicina progressum usque fecit: Sed quæ per Galenum adhuc retroivit, deinceps in circulum circumacta est; unde Scholæ vertiginem concepere; & Galeni præstigiæ, tantum cuculi imitantes, in eundem semper circulum rotarunt. Dum enim studia in lucrum erecta sunt, medi-
 6. cina circum molam rotata est. Siquidem cum præter venæ sectionem, & laxativorum supellestem, vix alia Scholæ remedia adhuc hodiè agnoscant, sitque omnis illarum conatus, ut sanguine, stercoribus, balneo, cauterio, sudore, adeoque non nisi corporis viriumque diminutione, iremque cruoris putrefactione, (quam appellant purgationem) miseraque laniena, omnes corporis languores tollere præsumant:
 7. Hinc factum est, quod ipsemet, evanidos effectus admirantes, copiosam erexerint incurabilem cohortem, velut desperatione adaectæ, de illis morbis, non nisi pudibundam mentionem faciant, ac curam palliativam introduxerint, calamitate, atque desperatione plenam. Sola inquam Plethora, Phlebotomiæ dicitur indicatrix, quæ de cætero ut nocet: ita initiantis morbi acuti inedia, & ciborum averſio, cum depopulante morbo, omnem Plethoram primis diebus facile deplet. Neque inane revulsionis, atque derivationis commentum, magnopere profuisse, suo quandoque themate, sub febris demonstratione,
 9. vi. Laxativa verò, cum saltem novellum cruorem, è Mezaraicis venis emungant, illumque pro veneni illorum indole, diversimode putrefaciendo, transmutent, profecto, non nisi languidam spem sanandi, per eventum, confusione, anxietatibus, & incertitudine plenam, dedere hætenus. Itaque cæci sumus, nisi magno animo,
- tantæ mortalium cladi, ægrorum, orphanorum, ac viduarum suspiriis, & mortuorum tandem commiseratione ducti, camus obviam. Etenim præterquam quod tam incerta, ac infida sint scholarum ægris auxilia, humanam quæso sortem mecum commiseremur, quæ vitam, & fortunas, arti conjecturis, & incertitudine refertæ, supposit, ut omne quoque nebulonum, ac meretricum genus admiserit, quò in nostros cognatos impune sæviat. Tantam scholarum, & sæculorum ignaviam, & cecitatem, cum mecum perpendo, laudem ter gloriosum, quod parvulis in seipso, multam veritatem patefecerit, quam magnatibus & cathedris occultavit. Ideoque Judiciorum Dei abyssum, admirans, sanctè adoro. Cæterum Galenus, prædecessorum gloriam in se rapiens, artem suam paucis contentam Regulis, in immensa volumina dilatavit. Placuit nimirum, ex quatuor Elementis, corpora quævis institui, & suam inde integram quidditatem rapere. Adeoque ad horum normam, quatuor qualitates, totidemque complexiones simplices, mox totidem qualitatum complexarum binarios, ac inde quoque humores quatuor, nostri constitutivos, antè ab aliis somniatos, confirmavit. Dein, ex illorum lucta, & discordia, tam simplici, quam suis fictis humoribus sociata, omnes propemodum morbos, & sanandi scopos, sive indicationes, prout ex illorum synmetria, sanitatem derivare statuit. Morbum quoque omnem, esse meram qualitate diathesin. Quapropter, contrariorum duntaxat contraria esse remedia. Quæ tandem necessitate compulſus, vires simplicium, verbatenus è Dioscoride, gradusque elementarios distinguens, excripsit, seminalem, & specificam illorum potestatem, utrobique negligens, quia nesciens.
12. Quæ quidem artis facilitate, sibi principatum medendi conciliavit, obtinuit, & allecta posteritas tanto compendio, veterinus sopor, per fores ignaviæ, in Scholæ irrepsit. Cui excitando, utinam Deus suum honorem,

rem, & mortales, usufructum quem oportet, meis ex laboribus capiant! Obgannient, fat scio, plerique, sibi, suisque letitionum fatigationibus detractum iri dolentes, si solidam scientiæ Medicæ veritatem, in solius Dei gloriosi donationem resignavero, minimum verò in acumine ingeniorum speravero.

Sed utut ringantur, homo rafa & inanis tabula est, debetque aliunde, & à Magistro unico, suam acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod nunquam discipulus illum Magistrum superaverit, quia tantum unicus Pater, & unicus Magister, qui in cœlis habitat. A quo omne bonum, omnis lux, & Intellectus claritas. Christiani sanè, profitemur Dominum Jesum, unicam Patris sapientiam, omnis essentia, veritatis, & cognitionis *a* & *a*. Adeoque cum omne donum bonum, nedum virtutum, sed & cognitionum, descendat à Patre luminum; quis poterit à Scholis gentilitiis, scientiæ Medicæ resseram ediscere? Dominus etenim creavit Medicum, non

14. Scholæ. Possunt equidem Scholæ paganicæ habere scientiam historicam, observatricem rerum contingentium, regularium, & necessariarum. Quæ est scientia memoratiua facti. Possuntque & Mathematici adipisci: quæ est scientia applicationis rerum ad mensuram. Possunt & deum rationalem spondere, quæ ex alterutra harum, per discursus adaptationem, deducta est. atque utinam, quantum per illa scientia poterant, solidè atque sincerè præstitissent! Possunt inquam historice novisse astrorum & maris refluxus, quod aqua ad planum & deorsum tendat, varias inde sequelas derivare, ac in axiomata stabilire. Noverint inquam panificium, & causarum necessitates aliquatenus connexas, ratiocinio adaptare. Ast ab ipsa scaturigine, sive à priori istæc intelligere, & sapere, nulli, sine Christi Domini peculiari favore, conceditur. Est ergo scientia medendi omnium postrema, maximèque occulta, adeo, ut nec mirum, hodie etiam-

num ejus prima desiderari è typis initia. Solertiores adhuc ethnicorum, mundum sua lege constare, resque, radices suas, in toto, ac speciebus habere, quibus vi propria, in æternum conservatum iri sponderunt, adeoque independentiam, si ve deitatem, rebus inesse. Eheu! inde à vera Philosophia, & Medicinæ veritate, velut ebrii, circa luridas deitates, & cœcitates, cespitarunt in tenebris: atque idcirco creata, horumque semina, radices, & cognitionem, necessariò nescivere. Naturæ cognitio itaque, per conjecturas pueriles, tentata quidem ab Ethnicis est: at minimè unquam adepta. Dolui ergo, cum commiseratione, quod hætenus non aliunde initia physica sint deprompta. Quæ uti hoc labore detegere statui: Ita humiliter oro, faxit Deus, ne suum mihi talentum cesserit in retributionem pœnæ, etsi in hoc labore non, quantum volui, potuerim. Etenim tota facultas Physica, apud 16, hominem delata est; Ideoque debuit hæc utique immediate ejus vitam, hujusque defectus omnes respicere. Terminatur ergo Physica tota in usum vitæ, inventionem causarum, morbi & remediorum. In quo postremo cardine, hætenus sudatum parum, scitum nihil, multum vero promissum, plurimumque neglectum, expectatum dudum, & erratum ubique invenio. Siquidem morborum cognitio, continet 17, scientiam causarum, dependentiæ, & appropriationis earundem, ad potestates tutrices nostri. In quibus hætenus toto cœlo est erratum. Inventio autem remedii, præsupponit præfatas cognitiones, atque insuper potestatum, & virium, modum, inquam, & agendi media, eorum autem remediorum applicationem, præparationem, & deductionem, juxta partium clientelas, & scopos. Continet quoque, necessario simplicium cognitionem, potestates, actiones, mutationes, defectus, alterationes, alteritates, & connexiones, si ve dependentias, tam invicè quam respectu potestatum vitalium. Singulæ vero desiderant

donum Dei peculia re; Intellectum nempe, & experientiam selectionis, sequestrationis, præparationis, & graduationis. De quibus nondum per Scholas tractatum esse demonstrabo.

INDEX COLUMNÆ SECUNDÆ.

1. In solitum requiri doctrinæ genus. 2. Artem stetit per conjecturas hætenus. 3. Auctor suas excusat rotunditates. 4. Nullum lumen sibi à præcessoribus. 5. Cur nova, ac inaudita omnia. 6. Prærogativa Medentium, præ aliis Artibus, & professionibus. 7. Signa veri Medici. 8. Prærogativa Medicorum è Sacris. 9. Authoris resignata libertas.

COLUMNA II.

1. **A**B ovo, Philosophiam aggredi prorsus debui. Rem inquam, nunquam theoreticè indagatam, & minus exercitio attentatam aut cognitam. Id est, inauditam veritatem palam facere statui. Nam nisi perinde cum morbis egerimus, atque agunt ceteræ artes, cum suis objectis. Et nisi prævisum, indubiumque morborum exitum polliceri & prænoscere quiverimus, ægrorum optatui plerumque, more
2. aliorum Artificum, respondendo; signum est, media, & finem, Arti conjecturali, & incertæ, commissa stare: ubi incertitia duxit, & via, trames incertitudinis, tandem tenebræ euntem, & ducentem, per calles ignotos, apprehendunt. Multos mihi successos fore scio. Inprimis qui meam ruditatem, & severitatem in reprehendendo, jactantiæ intolerabili ascribent. Dein, tam illi, quibus cuncta, quæ suo non sunt parta arbitrio, displicent, nova omnia irident, & horrent; quam qui se omnia scire autumantes, discere recusant. Non potui tamen osorum ergo, talentum meum defodere, zelumque meum proximo non patefacere. Itaque donata cognitionis charismata, sine invidia, fucos, lucis spe, aut vana ambitionis gloriola, proximo detexam, & quantum meæ satisfecerint expe-

rientiæ, libens ostendam. Sperans ostenta semel veritate, facile, diuiori talento præditos, Reipub. me futuros utiliores. Sic namque decet, disciplinas, per additamenta procedendo, indices ditari. Eruntque hætenus proin posteriores prioribus obligati. Equidem magni creditur subsidii, multorum ante me, libros evoluisse: quia facile est, aliorum inventis, sua addidisse. Ast in negotio, quod assumpsi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilii genus, laxumque mihi ideo avorum consilium, & subsidium. Utpote ubi dissero, quod ipse omnium scribentum calamus fuerit ignarus, & morbidus, per facile discernere est, nullius mihi prorsus arbitrium profuisse, obsuisse vero insigniter. Mecum proinde, scripta avorum pugnasce, per aliquot annos, pro veritatis gloria; sincere, & candide protestor, atque profiteor. Verum nova, & inaudita omnia cum depromam, inventa aliorum non interpretabor, ut neque auctoritatis certavero: & visus sum mihi novus Medicinæ author, hætenus duntaxat nomine tenus, cognita. Ideoque dona, pro quibus Creditor Deus, me misellum debitorem, suo inculpsit libro, in fœnus locavi. Paradoxa sunt omnia. Fateor. Etenim si alibi exstarent, inutile me rixatorem, dierum meorum prodigum, & iteratorem inutilem, præsumtuosum, æstimarem. Quocirca si beneplacitum Patri luminum, Avorum diebus, morborum auxilii numerum, & nequitiam: credam pariter, non inconcinnum sperare, Bonitatem suos aperuisse thesauros, ut cito, tuto, atque gloriose demum, ungat stigmata, & vulnera, quæ Pater Misericordiarum infixit. Scilicet is 6. ille, qui Medicum ab initio, ceu Mediatorem inter Deum, & hominem, constituit: Imo sibi in deliciis posuit, à Medico vinci velle, nimirum, ad hoc se creasse, peculiari elogio, & elegisse testatur. Ita est sane. Non enim citius hominem punit Deus, infirmat, aut interimeret, minatur, sibi

sibi quam optet opponentem Medicum, ut se omnipotentem, etiam meritis immittendo pœnas, vincat propriis clementiæ suæ donis. Hæc est Charitas Altissimi, super caduca quævis, æstimabilis, quam electis à se Medicis, à sæculo est elargitus. Ille, ille incomprehensibilis, disponens omnia suaviter. Ejusmodi autem Medici sunt, in ventre matris præparati (hoc namque, verbum, creavit ipsum Altissimus, importat) suo fungentes munere, nullius lucri intuitu, nudeque reflectuntur super beneplacitum (imo mandatum) Illius, qui solus, verè misericors, nos jubet, sub indictione pœnæ infernalis, fore

7. Patri suo similes. *Obedite præpositis, præceptum quidem: sed honora parentes, honora Medicum, angustius est, quam obedite, cum cogamur etiam obedire minoribus. Medicus enim Mediator, inter vitæ Principem, & mortem. Desisto, maturè sat, considerans beneficia mihi immerito præstita. Porro nec Lectorem benivolum requiro, nec Momum timeo. Liceat enim utrique displicere, cui est licitum, omnem vituperare laborem, & scientiam. Sic namque Deo statutum est, ut nova, suos continuo nanciscantur duros censores, & ingratos, ut plurimum. Renunciavi namque magno conatu, Aulis placere, & Magnatibus, etiam pendere ex arbitriis alienis, semper hoc æstimans servile, prout contra, liberum plane, non subesse cum illo ente, quod nemini, nisi Deo, est subiectum: Nam etsi initio arduum esset: solitum tamen mihi, id austeritatis genus elegi, geniale dein feci per assuetudinem, ac dulce inveni. Atque utinam, id mihi non tam ex arrogantia, quam curatoris scientiæ possessione inoleverit! Subinde enim interim memor verbi. *Deus dispersit ossa eorum, qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Dominus spernit eos.* Certo itaque scio, si largitoris ferat placitum, super sata rorabit, incrementum dabit, eruntque sic conceptus mei Reipub. humanæ proficui, si adsit dierum plenitudo, Sin minus. Non*

vit is saltem, interiora mei, & Clementiæ suæ expectabo retributiones. Sit ergo Deus; inter me, & mundum, qui utrumque est iudicaturus. Sit nomen ejus ter gloriosè sanctificatum, fiatque ejus sola, in omnibus sanctificans voluntas. Amen.

COLUMNÆ TERTIÆ.

1. *Quibus mediis detur Intellectum.* 2. *Author quomodo falsitates depræhenderit.* 3. *Inscitia medentium capitalis.* 4. *Difficultates Authoris, adhuc junioris, cum aliis Medicis.* 5. *Libros omnes dese, vit.* 6. *Quid peregrinando, ac quam parum vidiceris.* 7. *Putavit dudum, Medicinam, esse Græcorum imposturam.* 8. *Quantum ex Paracelso profecerit.* 9. *Ingenitas Authoris.* 10. *Vnde Scholæ excusationem mendicaturæ.*

COLUMNA III.

Charitas orat, desiderium quærit; & 1. necessitates, ex commiseratione, in anima pulsant. Sic datur intellectus; Sane pudit me, vel ab adulescente, quod operarius, vocatus ad opus, illud promitteret, stareque promissis. Ego vero ad infirmum, initio morbi, & constantibus adhuc sibi viribus, vocatus, eundem interire permitterem. Formidinis enim plenus credidi, non sat fore, dicere: *Non est in Medico semper relevetur ut æger.* Et nata inde licentia, temerè progredi, atque continuare in opere medico, dicendo: Excusabor, quia feci quantum potui, juxta artis theorematà: Si scire meum, unde quaque defectuosum, ipsaque artis hypotheses, in radice sui, sint cariosæ. Est nimirum 3. Medentium inscitia, pergens male medendo, ferè capitalis: Quippe nec iniunda apud Deum; ubi pellem pro pelle dabit homo. Signum est namque, ejusmodi Medicum, non per fores; sed per fenestras intrasse, falsumque nomen sibi arrogasse. Ego quidem, à teneris adhuc ossibus, scientiam ante divitias habui. Sciscitabantur 4. nempe medentes, cur minus juxta Galenum curarem, illosque, ceu antecedentium gregem, sequi recusarem? Spondebant quoque annuè plures ducatos mihi

in lucrum cessuros, quam multis suorum simul: sed postquam illorum theorematum, apud me, suspectæ essent fidei, anxius inquisivi securiorem tramitem. Plus enim scire anhelavi, quam ditari. Atque utinam id pure, in me, propter Deum! Saltem sufficientes divitiæ venerunt simul cum aliqua scientia. Mox didici, dubitare magis, de constantia Theorematum Galeni, postquam conspexeram ipsamet Scholarum axiomata, esse ulcerosa; tum demum paulatim, hunc conceptum, discursu, & experientia, magis magisque confirmavi; nimirum utrobique ignorantie semina, eodem contagio in radicem medendi, &

5. meredunt animos usque penetrasse. Deseri itaque confestim, omnes omnium libros, acrobologias, atque inanes Scholarum pollicitationes, credens firmiter, omne donum bonum, de sursum venire à patre luminum, magisque adhuc, Medicinæ Adeptæ. Peregrinas aliquot Nationes perlustravi, & apud omnes eandem præne ignaviam & ignorantiam inveni. Quæ autem erant curiosiores sciendi, etiam propositi tenaciores, & præsumptione circumspectiores, quidem inveni: sed æquè, imo amplius, ignaras reliquis. Tædebat interim ingenuè, laboris anteausti, & anxietatis, discendo perperæ. In librorum autem multitudine, nusquam solamen erat, aut scientia: sed promissa vana, abusus, & errores plurimi.
7. Itaque dudum mecum reputavi, artem Medendi, meram imposturam, à Græcis introductam, donec tandem Sacra melius me instruerent; Perselem, cōsiderabam morborum calamitosissimum, in quo, ægrum quisque, defereret, & infidi auxiliores, arti suæ diffidentes, ocios fugerent, quam indocta plebs, rudisque Pestis curatores. Proposui itaque avum unum, dicare miseris contagio imbutis. Quanquam tum nullum, præter trivialia, medicamen, mihi enotuerat; Deus tamen, à tam atroci hoste, meam præservavit innocentiam. Non accessit enim, illos sponte invisebam, non tam juvatu-

rus, quam descendi cupidus: omnes tamen me viso, refici videbantur, spe, & gaudio. Ipse fretusque spe, me aliquando ex mera Dei gratuitate, potiturum scientia Adepti, mihi persuassi. Post decennium autem peregrinationis, & studiorum, à promotione in arte medendi, habita Lovanii, tandem Anno 1609, jam conjugatus, me Gilvordiam subduxi è vulgo, ut minus restrictus, pergerem perlustrando regna vegetabilium, animalium, ac mineralium, curiosa analysi, corpora aperiendo, separandoque universa, per solidum septennium indagaturus. Libros Paracelsi derisiva obscuritate obstitos, investigavi, illumque hominem admiratus sum, & nimio honore prosecutus: Donec tandem daretur Intellectus operum, & errorum suorum. Non enim me amicus, dierum fur, nunquam bacchus, aut synposia detinebant, qui vina tunc nondum ferrem: sed cōtinuus labor, per insomnes ex ordine noctes, comitabatur mea desideria. Ac tandem edoctus, vires corporeas alligari suis principiis, easque non dignè cognosci, absque repagulorum resecutione, hymnum cecini Domino meo, quod ætatis, laborum, impensarum, & lucri neglecti, me nondum pœniteret, dulcedine scientiæ Adeptæ, compensatus. Interim indignor

9. mecum Lector, quod vix liceat, conceptus meos in veritate aperire, sine lésione æstimationis Authorum prægressorum. At priorum me seculorum licentia crexit, quæ Galenum fecit impunem, imo laudatum, quamvis Erostratum, Aselepiadem, Protagoram, Erisistratum, Herophilum (Mosen hic non commemoro) pluresque anteriores, erroris frequenter reos fecerit. Imo & Quintium Præceptorem suum, carpsit sæpius, quem tamen (licet empiricum) in plerisque se secutum testatur. Sed quid erit illis detrimento, tritam viam calcatis, securum autem medendi tramitem ignorantibus? Quis enim intellectum habet, quem non accepit gratis? fateor quidem, errores Scholarum, imprudentiæ
- 10.

dentia culpa, non venisse, si dona semper pendeant ex datoris voluntate libera, illaque non emergant ante justam diernum, atque maturam plenitudinem. At semel propositos errores noluisset agnoscere, hoc tum saltem in reatum cadit. Hippocrates noverat certo, depopulantem cura-

re Pestem, & cum illo ista scientia obdormivit, sic volente Altissimo. An posteri proin culpandi sunt? non est enim volentis, neque currentis; sed duntaxat misere-
rentis Dei: prout spernentis culpa est, veritati propositæ non acquievisse, & manum attulisse illi.

CONFESSIO AUTHORIS.

1. *M*irumur Authoris. 2. *Medici in Hybernia præferuntur Italici.* 3. *Romani citra Medicos, vivere melius.* 4. *Somnium ostendit suam animam Authori.* 5. *Modus mentis in intelligendo.* 6. *Qualis vicarius mentis.* 7. *Qualis animæ apparentia.* 8. *Mens petiit ab Authore intentionem habitam in scribendo hunc librum.* 9. *Subterfugium Egoitatis in Authore.* 10. *Responsio mentis.* 11. *Confessio vanitatis incidentialis.* 12. *Quod Author viderit post penitentiam.* 13. *Altera visio intellectualis.* 14. *Penitentia Authoris.*

1. **C**um perlegissem hunc meum laborem, contentumque libri, uno velut puncto, comprehendissem in intellectu abstracto, dixi, cum suspirio: *O curas hominum! O quantum est in rebus inane!* Quorsum convenit errores Scholarum persequi? Quidve utilitatis sentiet Christianus orbis? si ve noverimus morbos prodire ab entibus conceptis; si ve denum à caloribus, fictisve humoribus scaturire? miser enim, an non in vanum laborasti? Quorsum enim tantus Theoriæ nitor? nonne hæc cuncta fomitem præsumtionis habent? Memini namque magnates Hybernæ, dare agrum domestico medenti, non quidem qui ab Academiis institutus rediisset: sed sanaret ægros. Habet nempe is librum, ab Atavis sibi relictum, remediis refertum. Adeoque libri hæres, semper agri illius hæres est. codex iste, signa morborum depingit, ac remedia vernacula. feliciusque sanantur infirmi Hyberni, ac longe fortiores sunt, quam Itali, qui pagis singulis, suos habent Medicastris, è dolore miserorum viventes. Dixi ergo mihi, Quis te vanus abduxit

error? quod magni momenti futurum proximò sis meditatus, si tuas disputatiunculas Academiae irriserint, & pedibus calcaverint? Et licet non in finem gloriolæ tuæ scripseris, vanatamen sunt omnia, in manibus hominum. Pustasti quidem, si secus faceres, quod talentum concessum sepeliisses. Equidem nonne 3. Romani, per quingentos annos absque medicis, & longe feliciori sanitate vive-
runt, quam postmodum Græcis devictis? unde Medicos clanculum receperunt? felix nonne ætas esset, si aculei theoriæ, una cum tribulis & spinis terræ, cremarentur, relictisque pone zizaniis, solo tritico vesceremur? Certe nescio, an fatigatione legendi, an verò obrepente somno, hæc veritatis injuriæ, responso indignæ, animum meum terrerent. Saltem magna 4. mox quies me invasit, & incidi in somnium intellectuale, satisque memorabile. Vidi enim animam meam satis exiguam, specie humana, sexus tam discrimine liberam. Confestim in spectaculo admiratus hæsi, nesciens quam in me esset Egoitas, quæ animam à se distinctam cer-
neret, intelligeretq; intellectum extra se? ac tum subit in animam lux quædam, cujus comparatione, lux visibilis hujus mundi, visa est continere seculentas tenebras. Nec enim lux ista diversa erat ab ipsa anima. Ideoque non habebat aliquid sui simile, in sublunaribus. Tunc statim com-
prehendi, quod qui nunc una cum carne sumus, per eandem, à vero lucidoque intellectu, abstrahamur: quodque anima 5. intelligat in pace, ac quiete, non ambi-

guo, extortæque rationis ductu, cœcæ veri Imagines, intricas fallacias, ac veri persuasiones, infaustas plerumque, sibi inducens: nec excursu ad similia gaudens, similitudines, atque harum proportionēs, per relationes defæcans, adæquaret, nec deorsum ad substractas facultates, in analysin, atque synthēsin pronas, se demitteret: neque diversis certitudinum afflatibus, passionibus, & infirmitatum confusionibus, agitata, cuncta ponderaret. Sed notavi, quod cassam, mentis priorī Majestate, oborta esset generatio altera. In qua, anima sensitiva, mentis vicariatū ageret. Quæ cum cognitione confusæ, determinationum, atque disciplinarum excitemento indigeret, veri intellectus locum jam complet, sibi arrogat omnem Egoitatem. Hinc namque didici, contingere, quod ipsi non percipiamus, nos aliquid intelligere, quamdiu principale agens, hujus miseræ, atque caducæ intellectiōnis, vim suam, usque ad sensus limites, non traduxit. Quare etiam, nec reminiscimur nos intelligere, nisi per œconomiam sensivum, ejusmodi actiō in nos propagetur. Nec enim ideo advertimus nos scire, nisi quando facultatum sit mutua quædam traductiō, ac velut actionum anguli, adversis agentibus scenicis, circa medium complicantur. In hac igitur intelligentiæ dualitate constituto mihi, ob animam versata est comminatio Domini, Jussitias nostras judicaturi. Quod proposueram investigare omnes res, quæ sub sole sunt; Quodque Deus ter gloriosus, filiis hominum, singulis occupationem suam dedisset, ut seipsos exercent. Statuit igitur anima seipsam examinare, in proposita sui Imagine. Juxta illud. *Quis enim scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* Postmodum aperuit tum anima palpebram oculi dexteri. Erat enim non quidem specie oculi humani, tunicis, prunella, & liquorum diversitate distinctus: Sed oculus, erat unicus glebulus, lucidus, quale videtur astrum Veneris,

eminus. Qui oculus, licet esset longè fulgore pulcherrimus: sua tamen insuetudine, me percussit. Lucebat autem tam intro, versus fundum animæ, quam extra per totam animam. Dimisitque radium, in splendorem intelligentiæ illius, occultæ prius, quæ sibi Egoitas discretam fabricaverat. Petebat autem ab animæ sensitivæ thymosi, sive animositatē, computum. An videlicet in hujus libri compositione, semper resignata voluntate, cuncta nudè obtulisset, in placidissimam Dei bonitatem, atque nutum? An nimirum, unquam quippiam de se præsumisset, instar occupatorum, tota sui vitæ, de titulo sepulchri cogitantium? quidve de se sensura esset posteritas? Ast Egoitas, tanquam Intellectus discutientis lumen, tolerare recusans, se conabatur intra corpus demergere, examē contemplativæ veritatis subterfugiendo. Sed in ejusmodi visionibus, quibus Intellectus apprehendit Egoitatem: hæc stat, velut præter corpus. Quapropter non potens se abdere, a radio animæ, qui illam translucebat, insueti prorsus modo, diverticulum quæsiit: quasi præ verecundia rei, ac loci novitate, petiit inducias perendinas, sperans uno fortassis crastino, Intellectum, cœpti forè immemorem. Ast dixit anima. Quæque dies suum onus habet, suumque desiderat computum. dilatione non est opus, ad veritatis confessionem, cras quoque nil suppetiarum est daturum. Sic itaque subductio, atque mora sunt sublata. Tunc igitur facta est Egoitas, Fateor, lubensque detestor, quod me subinde contaminaverit, generalis hominum fragilitas, ad consuetudinem composita, credens, quod honos, omnes merito, & ex condigno, aleret artes, juxta Gentilium dictamen. Quo dicto, ipsa Egoitas, sensit suam turpitudinem. Atque inde adhuc magis, Intellectus, mœrore confectus quasi suspiravit: cognoscens meam intelligendi, & nimis ærumnosam egestatem, in corpore, quæ adhuc nihilominus gestiret applausu hominum, & vana glorio-

1. Eccl.

13.

7.

10.

11.

gloriola potitus dubia. Enimvero speciali privilegio, soli Deo, competit omnis honor, & gloria. Cognovi ergo quod bellum indixissem Deo, & induxissem alienationem in universum, vano conatu. Si quidem ordo rerum universalis, est, ut omnia primario, ultimo fine, atque totaliter, sint in honorem Dei. Itaque ut labor meus, non esset omnino reprobus, (procul adhuc à bonitate) necesse fuit penitus, hanc mei notam, piari serio. Quocirca huc spectabat, expectabaturque pœnitentia superne, cum efflagitatione. Quæ adveniente, alter tandem oculorum se pandit. Vidi enim sum, quod omnium rerum, quæ sub sole sunt, indagatio, esset donum bonum, descendens à Patre luminum, in filios hominum, ad occupationem, seriamque aliquam emendationem præteritæ inficitæ, alias periculum inanis complacentiæ, à latere subinde infestare. Quamobrem, rogavi supplex Dominum, pro suæ pietatis complacentia, cum vanitatis meæ omnimoda displicentia, quod mei parceret, atque ego itatem semper in me, reflexam, mortificatæ dignaretur. Interim resolutio animo decrevi, hunc librum igni sepelire: quod ipsum quoque præstitissem, & exsequi paratus jam eram. nisi altera intellectualis visio, se mihi obtulisset: Vidi enim coram, arborem longe pulcherrimam, quasi per totum horizontem expansam, cujus magnitudo, & amplitudo, me insigniter stupefecit. Erat conspersa floribus innumeris, odoriferis, colorisque placidissimi, ac luminosi: quorumque singuli, gemmam à tergo habebant, fructus vadem. Unum igitur de tot myriadibus, mihi decerpsti, Et ecce odor, color, totaq; gratia floris, confestim periere. Eodem instanti, datus est mihi visionis intellectus. Nimirum dona Dei singula, esse florum instar, & gloriosiora, quam Salomon in suo throno: magnarum scilicet expectationum, si in arbore remanserint. At si homo, donum sibi appropriet, aut à sua origine decerpere ausit, quanquam sibi evanescat

flos; manet tamen carptor, debitor sponsi fructus. Donum ergo Dei, decreveram deinceps relinquere in sua arbore, ne quicquam mihi arrogare decerpendo, fateor que lubens, meam præteritam ingratitudinem erga arborem. Quia quidquid ejus habeo, gratis elargitum est, & ad tempus, mihi conditionaliter concessum. Caterum ex fundo animæ, detestor vanam stultamque ignorantiam meam, quod donum istud, peregrino radio in me cadens, in me reflectere, primitus putaverim. Nam ut ex fimo, fumus putidus: Ita ex literis, fastus lituræ ascendit. Delectabatur nempe ente rationis potius, quam veritate solida: putans fore, post mortem honorificum, quod nemo merito magnificet. honorem nempe fore, applausum multorum, judicio errantium. Horreo igitur, repudio ex nunc, atque renuncio laudibus, quasunque unquam aliquis, mihi daturus est. Nunc demum sentio, quas labe habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum aperit eidem indixi. Sciens, imo sentiens, ex præterita visione, quam facile sit laudem non capere, dum non datur: attamen difficile esse, eadem non delectari, dum offertur. Quia expertus sum quam horridum sit, in futuro seculo, gloriam totam Deo debitam, aliqua ratione frivola, sibi ex parte attribuisse. Desiderabam ergo, ut liber hic, pro communi bono emergeret, suppresso nomine, ut auram vulgarem testarer me contemnere posthac. Sed obstat Potestatum decretum. *Omnis anima subjecta est potestatibus.* Juvet me Deus, fons omnis luminis boni, ut pergam serio meipsum irridere, dum quandoque à tergo, ac subinde à latere, antehac vana præsumptio irrepsit, ne posthac amplius me infestet quoquam modo. Irrorabit super fati, si fortassis ipsi placuerit, crescitura, quæ in usum proximi seminavi. Opto interim, Christi fideles, me indignum, malum, nescium, atque temerarium judicari, modo proximus inde non senserit detrimentum in medendo.

Non

Non enim inutilem, atque inficium me æstimaverit frustra. Imo si hæc mihi non efferint in reatum, id abyssalis clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum, se diligentibus, propter sui immensam bo-

nitatem. Cui meas vanas laudes, suppliciter, ex meæ confessionis, & depressionis infirmitate offero, retribuo, atque suppono.

STUDIA AUTHORIS.

1. *Ortus, & vita Authoris.* 2. *Author rixit larvatas Professorum industrias.* 3. *Nuditas Authoris.* 4. *Solidiores scientias in otio persecutus.* 5. *Vilescit Astrologia.* 6. *Canonicatum sprevit.* 7. *Quis profectus studiorum Lovanii, apud Jesuitas.* 8. *Displeuit Stoicismus.* 9. *Stoicismum spernendum ex mandato.* 10. *Cusu velut in Medecinam raptus Author.* 11. *Defectus herbariorum.* 12. *Medicinam tantum supernè desuere, Ideoque non posse tradi per regulas.* 13. *Non doceri per Autores, scientia insusceptibilis.* 14. *Impostura cujusdam Professoris Medicini.* 15. *Cur studium Juris reliquerit.* 16. *Quinta authori ariditas, & nuditas à studiis.* 17. *Quid egerit professorum initio.* 18. *Praxis detexit nuditatem medentium.* 19. *Oratio pro Scholarum erroribus.* 20. *Promissus Raphael in somnio.*

I. Anno 1580, totius Belgii calamitosissimo; Parens meus obiit: fratrum ac sororum postremus, & vilissimus ego. In studiis enim educabar.

Anno autem 1594 cursum Philosophiæ abolveram, qui erat mihi decimusseptimus. Itaque cum solam matrem haberem, videbar Lovanii, totus mei juris & arbitrii factus. Quocirca videbam neminem ad examina admitti, nisi tunica talari, & cuculla larvatum, quasi vestis doctrinam

2. sponderet; cæpi cognoscere, quod Professores, ab olim, juvenes, in artibus proponendos, ludibrio exponerent: delirii quoddam genus in professoribus, adeoque in toto mundo admirabar, ut & simplicitatem credulitatis Juvenum. Contraxi me in calculum, ut saltem meo judicio cognoscerem, quantus essem Philosophus; ex veritate, an scientiam adeptus, ipse examinabam. Comperi, me litera inflatum, & velut manducato pomo vetito, plane nudum, præterquam quod artificio-

se altercari didiceram. Tum prius enotui mihi, quod nihil scirem, & scirem, quod nihili. Sphæra namque in Physicis aliquid scientiæ promittere videbatur, cui idcirco Astrolabium, usum annuli, & theoricæ Planetarum adjunxeram; Logisticen simul & Algebram, loco oblectationis, quoties aliorum lætio tædia adduxerat, colebam: Quibus elementa Euclidis necesse habebam. hancque doctrinam, sociale feceram genio meo, eo quod veritatem contineret. fortuito autem, ars Cyclognomica Cornelii Gemmæ, velut altera Metaphysica in manus venit. Quæ cum Nicolaum Copernicum unice commendaret, non destiti, donec eundem mihi familiarem fecissem. Unde didici vanas excentricitates, alium cælorum gyrum, adeoque non impenso tempore dignum, quidquid de cælis magnis laboribus acquisivisse præsumebam. Cæpit itaque vilesceere studium Astronomicum penes me, quod parum certitudinis ac veritatis polliceretur, Inania vero plurima. Peracto ergo cursu, cum nil solidi, nil veri scirem, titulum Magistri artium recusavi; nolens, ut mecum morionem professores agerent, Magistrum septem artium declararent, qui nondum essem discipulus. Querens itaque veritatem, & scientiam, non autem apparentiam, me scholis subduxi. Canonicatus opimus mihi promittebatur, modo Theologiæ me emanciparem; sed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata populi comederem. rogavi autem Dominum Jesum, me dignaretur eo vocare, ubi maxime ipsi placerem. Annus enim erat, quo Jesuitæ Lovanii cœperant docere

cere philosophiam, Rege, Proceribus, & Universitate, inivit; Idq; cum illis à Clemente VII. vetitum esset, discipuli vero illorum, ad gradum aspirantes, ad Pedagogia confluiscent, ceteros vero, ac ditiores, plausibili studio alliciebant Geographico: alterque Professorum Martinus del Rio, qui prius Judex Turmæ Hispanicæ, ac dein in Senatu Brabantico fessus, ad Societatem allectus, confluxerat, Disquisitiones magicas exposcebat. Utramque lectionem suscepi avide. Ac tandem pro messe, folas stipulas inanes, rapsodiaque pauperrima collegi, iudicio priva.

7. Interim ne hora absque fruge evanesceret, trini L. Annæum Senecam, qui mihi impensè placuit, ac præsertim Epictetus. Videbar itaque in morali Philosophia, veritatis succum reperisse: statim dein cogitavi, hanc esse, pro qua Pythagoras, tot annorum stricta exigeret silentia, iudicium excellens, ac propterea obedientiam insigne. Tandem paucis mutatis, videbam Capuccinum, esse Stoicum Christianum. Arrisit quidem studium pro æternitate: sed pro tanta austeritate, obstabat valetudo tenerior. Oraui Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus nudam veritatem contemplerer, immediatèque amarem; auxit hoc mihi desiderium Thomas à Kempis, ac deinde Taulerus. Cumque per Stoicismum, me proficere in perfectione Christiana præsumerem, & certo fiderem, tandem post aliqualem in isto exercitio moram, & fatigationem, incidi in somnium. Videbar factus Bulla inanis, cuius diameter, à terra, in cælum usque vergeret: supernè enim immineret sarcophagus, infernè vero, loco terræ, abyssus erat obscuritatis. horruì immensum, simulque excidi extra omnem rerum meique notitiam. Ad me vero rediens, intellexi unico conceptu: Quod in Christo Jesu vivimus, movemur, & sumus. Quod nemo, vel nomen Jesu, ad salutem dicere, sine peculiari gratia Dei, possit. Quod continuo orandum sit; & ne nos inducas in

tentationem, &c. Datus est mihi nimirum intellectus, quod sine peculiari gratia, ad quaslibet actiones, nil nisi peccatū nos expectet. Quo cōspecto, & saporabiliter cognito, admiratus sum priores meas ignorantias; & cognovi, quod Stoicismus me, inanem & tumidam bullam, inter abyssum inferni, & mortis imminenti necessitatē, detineret. Cognovi inquam hoc studio, specie mediocritatis, fieri me arrogantissimum: quasi libertatis arbitriū fretus, gratiæ divinæ renunciarem, ac quasi, quæ vellemus, per nos metipfos efficeremus. Absit tale nefas, dixi. Quapropter istam blasphemiam, Paganismum quidem indulgendam; at Christianum dedecere censui, adeoque Philosophiam Stoicam, hoc titulo, odibilem censui. Interim cum nimia rerum aliarum lectione, tædio afficerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Mathiolum, ac Dioscoridem volvebam, ducens mecum, nil mortalibus æquè necessarium, quam Dei gratiam, in vegetabilibus admirando, propriis ministrare necessitatibus, fructusque eorundem carpere. Mox dein comperi, à diebus Dioscoridis, nil artem herbariam increvisse; quinimo hodiè ab ipso traditis herbarum iconibus, nominibus atque faciebus, plantarum, utrimque duntaxat disputari: nil verò virtutum, proprietatum, ac usuum, esse adjectum priori inventioni, atque historiis: Præterquam quod posteri, confinxerint gradus qualitatum elementariarum, quibus tota herbæ crasis tribuenda est. At cum ducentas fortè herbas, unius qualitatis & gradus, diversas habere proprietates comperissem, atque aliquot diversarum qualitatum, ac graduum, symphoniam (puta in potionibus vulnerariis, habere, in productione ejusdem effectus, cœpere mecum vilescere, non quidem herbæ, (penacula divini amoris,) sed ipsi Herbarii: cumque causam instabilitatis effectuum, tantæque obscuritatis, in applicando, ac medendo, mirarer: Inquisivi, num esset liber aliquis, tradens axiomata, & Regulas

9.

10.

11.

- Medecinæ ? Rebar namque medicinam doceri, ac per disciplinam tradi posse, instar artium, & scientiarum, adeoque esse traditivam: Non autem, quod esset me-
 12. rum donum. Saltem cum Medecina sit scientia, donum bonum descendens à Patre luminum, cogitabam, quod haberet sua theoremata, suosque Principes Authores, scientia infusa instructis, quibus, tanquam Besaliel & Ooliab, Spiritus Domini inspirasset morborum omnium causas, & cognitionem, simulque scientiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos illustratos, esse antesignanos Professores medendi. Inquisivi inquam, an non esset alter, qui descripsisset vegetabilium dona, proprietates, applicationes, & convenientias, ab hyssopo usque ad Cedrum Libani ?
 13. Respondit mihi professor quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Avicenna desiderari posse. At cum non essem credulus, nec apud scriptores reperirem certitudinem quasitam, illam suspicatus sum juxta veritatem, quod dator Medicinæ, maneret continuus ejusdem dispensator. Itaque anxius, & incertus, cui professioni me resignarem, respexi ad populi mores, leges, ac Principum placita; vidi jus, esse traditiones humanas, incertas
 14. proinde, instabiles, & veritatis expertes: Quippe quod in humanis nulla esset stabilitas, nullaque scientiæ medulla; videbar inutilem vitam transigere, si in placitis hominum illam traducere. Cognovi denique, meipsius gubernationem mihi sat fore difficilem, judicium verò de bonis, ac vita aliorum, esse obscurum, & mille spinis obnoxium: Quapropter prorsus studium juris, aliorumque regimen, abnegavi. Ex altera parte instabat vitæ humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quisque se tueri debet, quam potest longissimè; propendebam autem singulari aviditate, in rerum placidissimam naturalium cognitionem: & pro-ut anima, serva advenit suis inclinationibus, omnino in scientiam naturalium, insensibiliter lapsus sum. Le-
 gi itaque Institutiones Fuchsi, & Fernelli, quibus totam Medendi scientiam, velut per Epitomen, me infexisse cognovi, & subrisi mecum. Siccine scientia medendi traditur; absque theoremate, & doctore, qui ex Adepto medendi donum hauserit? Itane tota naturalium proprietatum historia, clauditur qualitatibus elementariis ? Itaque legi opera Galeni bis, semel Hippocratem (cujus Aphorismos pænè memoriter didici) totumque Avicennam, & tam Græcos, Arabes, quam modernos
 15. forte sexcentos ferè, & attentè perlegi, ac per locos communes annotans, quidquid singulare mihi in iis, & calamo dignum videretur. Tandem collectam suppellestem relegend, cognovi meam egestatem, piguitque me infumti laboris, atque annorum. Cum scilicet libros omnes, eandem cum institutionibus cantilenam canentes, animadvertirem, solidi nihil, nihil quod scientiæ veritatis, aut veritatem scientiæ sponderet. Iterum vel ab initio, comparaveram à Mercatore, omnia simplicia, ut tantillum singulorum penes me servarem, deinde ab Amanuense officinarum, sive simplicium collectore, habui omnes plantas usuales patriæ nostræ: sicque plurium cognitionem, per vultum eorundem, didici. Simulque perpendi mecum, quod faciem quidem simplicium, & nomina agnoscerem: nil minus autem, quam eorundem proprietates. Volui itaque comitari praticantem Medicum; mox insufficientiæ, incertitudinis, & conjecturarum medendi, me etiam atque etiam pœnituit. Noveram quidem problematicè disputare, de quovis morbo, at ne dolorem dentium, radicitus curare sciebam, vel scabiem. Vidi denique febres, morbosque obvios, nec certo, nec scienter, nec tutò curari: Graviores autem, & qui non sponte cessant, plerumque incurabili in catalogum destitui. Subiit mihi tum in mentem, quod ars medendi, inventum esset impostura plenum, citra quod Romani feliciter quingentos
 16. egerant

egerant annos. Reputavi, artem medendi Græcorum, falsam esse: remedia vero ipsa, aliquot velut experimenta, juvare absque methodo non minus: quam quod eadem remedia, cum methodo, plerosque fallerent. Utrobique, canonum medendi, in complexionum diversitatibus fundatorum, fallaciam, atque incertitudinem deprehendens, dixi, corde mæsto, Bone

18. Deus! quo-usque eris mortalibus succensus? qui hæcenus ne unam veritatem, medendo tuis Scholis reclusisti? quousque populo te contenti, veritatem denegabis? hisce diebus plusquam præteritis necessariam? An tibi placet holocaustum Moloch? vis tibi vitas pauperum, viduarum, & pupillorum, sub miserrima morborum incurabiliu tortura, & desperatione, consecrari? Quomodo ergo non cessas, tot familias perdere, per medentium incertitudinē & ignorantiam? Concedi in faciem, & dixi. Domine, ignosce: si favor in proximum, me extra limites abripuit. Condona, condona Domine, indiscretæ charitati meæ; nam tu es radicale bonum ipsiusmet bonitatis. Nosti suspiria mea, & quod fatear, quod nihil sim, sciam, valeam, possim, & habeam, sim egenus, nudus, vacuus, inanis: da Domine, da, scientiam creaturæ, ut creaturam tuam intimè noscat, se primum, cætera præter se, propter mandatum tuum Charitatis, ultimo in te, omnia, & super omnia. Quod

19.

cum à multo tædio, & animi fatigatione, intensè orassem, forte in somnium deductus sum, & vidi totum universum, in conspectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil esset. Et hausi inde conceptum unius verbi; Qui significabat mihi, quæ sequuntur. Ecce tu, & quæ vides, sunt nil. quidquid urges, minus quam ipsum nihilum, in conspectu Altissimi. Ipse scii fines omnes rerum agenda; tu, tuæ salutis saltem intendas. Imo in isto conceptu, erat præceptum intrinsicum, quod ficerem Medicus, & quod mihi daretur quandoque ipsum Raphael. Actutum ergo, ac deinceps per triginta solidos annos, subsequentesq; ordine noctes laboravi, meis impensis, ac vitæ detrimentis, ut vegetabilium & mineralium naturas, atque proprietatum cognitiones, adipiscerer: interim non sine oratione, lectione, scrutinio rerum, errorum meorum crutina, & experientis diurnalibus conscriptis vixi. Tandem cum Salomone cognovi, me, frustra adhuc plerumque spiritum meum torfisse, vanamque esse scientiam omnium, quæ sub sole sunt, vanas curiositatum indagations. Et quem Dominus Jesus vocaverit ad sapientiam, ille, & non alius, venturus est, Imo qui ad fastigium pervenerit, minimum adhuc poterit, nisi Domini favor benignus affulserit. En sic adolevi, factus vir, & nunc quoque senex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.

V E N A T I O S C I E N T I A R U M.

1. Mens non est rationalis; si Dei imago. 2. Scholarum opinio de Ratione. 3. Visio somniæ de Ratione. 4. Mentis dialogus cum ratione. 5. Prima impossituri Rationis. 6. Mens elegit intellectum. 7. Suspecta evadit Ratio, propter impossituras. 8. Tedium mentis, de ratione. 9. Ratio à peccato incipit. 10. Anima separate à corpore, qualis sit scientia. 11. Mens, vestes Rationi detraxit in asugio. 12. Ex abusu, Ratio intrat in consilium mentis. 13. Ratio gravat mentem. 14. Ratio ad se ipsam reflexa, multos parit errores. 15. Ans magna Lullii ventilatur. 16. Modus separandi Rationem à se. 17. Ineffabile lumen intellectuale. 18. Sensus immortalitatis anime. 19. Ra-

tio non est lucerna, de qua Salomon. 20. In qua parte habet syllogismum. 21. Ratio generat caliginosum scientiam. 22. Scientiæ præmissarum sunt à lumine lucernæ. 23. Mens non fulsuer, nisi à sua ratione. 24. Ratio sepelit intellectum. 25. Ratio noscitur in pauperima sui nuditate. 26. Intellectus recusat usum Rationis. 27. Ratio & veritas, sunt dispersa in suis radicibus. 28. Ratio non convenit cum cognitione conclusionis. 29. Rationis definitio. 30. Defæcatissima Ratio, est adhuc fallax. 31. Quid Rationalitas & Ratiocinatio. 32. Quid veritas intellectualis. 33. Imaginatio est modus intelligendi obliquus. 34. Bruta esse ratiocinatio. 35. Vitiuperosum rationale, pro bono.

mine. 36. Vera definitio pro homine. 37. Scholæ plus Aristoteli, quam Paulo auscultant. 38. Animal, in definitione hominis, est naturæ corruptæ. 39. Quale Rationis skeleton. 40. Progressus ad scientias venandus. 41. Duplices imagines in anima. 42. Vbi sistitur mentis progressus. 43. Progressus prior quomodo fiat. 44. Nova Intellectio, sive labor Sophiæ. 45. Intellectum coincidere cum intellectis, & quomodo istud fiat. 46. Quare fiat transmutatio intellectus. 47. Memoria, & voluntas absorbenitur. 48. Quid dicitur cogitationis Intellectualis. 49. Quomodo Dei Imago fulgurat. 50. Qui mens intuetur intellectum sub forma arrepta. 51. Rabbiorum error, de hoc statu animæ. 52. Qualis intellectus, dum stat in isto homine. 53. Quare, & quomodo Intellectus se transformatur. 54. Quomodo intellectus seipsum aspiciat. 55. Qualis sit intelligibilitas. 56. Quomodo anima seipsum intelligens, intelliget quælibet alia. 57. Unde ista intelligentiæ difficultas. 58. Accidentia cur non comprehendantur per Intellectum. 59. Errores Scholarum circa divisionem Intellectus. 60. In intellectualibus, par, nobilitas esse quam agere. 61. Aristoteles non cognovit verum intellectum. 62. Fantasia non penetrat res, nec vicissim res inram in eam. 63. Omnia axiomata de Intellectu, quæ nesciuit Aristoteles. 64. Divisio Prædicamentii Substantiæ.

VENATIO SCIENTIARUM,

INCIPIT À NOSCE TE

IPSUM.

1. **R**atio putatur vita animæ, sive vita vitæ nostræ. Ego autem credo, quod omnipotens, sit solus via, veritas, vita, lux, virtutum, & rerum omnium; non hoc est autem Ratio. Atque ideo quod mens nostra debeat esse Intellectualis; non autem rationalis, si Dei simulacrum proximi nam referre debeat. Paradoxon istud elucidandum, ad scibilem cunctorum, Adeptorumque in primis investigationem. Voto meo, omnis Philosophia incipit, & procedit à cognitione sui ipsius: sive physica illa fuerit, sive moralis. Intellectum itaque, atque nostri cognitionem abstrusam, proponam, quantum mea assequor tenuitate. Fert enim opinio Scholarum indubia, quod Deus nil pretiosius largitus sit homini Ratione, per quam solam à brutis distinguimus,
- 2.

cum Angelis vero symbolizamus. Sic quoque & ego, à teneris annis persuasus, credidi. Sed postquam discretio adolevisset, & animam meam semel intuitus eram, prorsus aliter sensi: fateor interim, me male sapere in occulto, quam velle videre sapere; plus autem semper discere avidum, quam docere annum. Attamen debui quædam docere, ne talentum susceptum defodisse, reperiar. Quamobrem Ratio semel se ostendit, in quadam visione, animæ meæ, in forma spissioris, & caliginosæ nebulæ: & proponebat, se esse nutricem, ductricem, & tutricem mentis, à Deo sic ordinatam, ad omnis, etiam solidi boni, consecutionem. Imò protestabatur, se esse clavum cursus vitalis, proram, & puppim mentis, atque adeo inventricem omnium scientiarum. Primo enim intuitu, gratulabunda anima Rationem suscepit, penes se quiescere optavit, cum beneplacito, in gaudio, & júbilo. Quia sic olim mens sibi persuaserat, sic edocta. Attamen mox, ne credulitatis lenitate peccaret, ad orsa est Rationem propriis armis, dicens. Si itaque ratio, in mei servitium, es destinata, non ego te; sed tu me, sequi debes: Quippe, quæ nil affirmas, vel demonstras per discursum, quin ego id tibi prius ingenuerim. Quo pacto ergo jam discipula, supra magistram, filia supra parentem, tutelam prætendis? Argumentum istud primum ex mea arrogantia, docuit me, nil superbiæ, animæ esse viciniis: quam tamen elationem, ex inobedientia oriundam, pallio virtutis textit. ne scilicet credulitate abduceretur. Respondit autem Ratio; non quidem categoricè: verum duntaxat, ut formidinem in mente generaret, & sic scrupulositate, illam in vota sua traheret. Dixit nimirum, Salutem animæ nullam, absque ratione acquiri; Perituros videlicet mortales, sub sensuum illecebris, nisi per Rationis habenas vitia coercerentur. Cui indignabunda mens, ait: Apage! nil horum ex te, aut per te: quorum cognitionem ex fide, & executionem,

- nem, ex clementia, suscipio. Imo fides jubet, quod pro se, te deferamus. Centum namque sectiones, & rimas in fide, tua peperit flexilis impossitura, etiam defecationibus viris. Quælibet autem sectio, suam habet sophismatis rationalem inductionem. Quia Ratio, parit utrobique, tantum putationem, loco fidei. fides autem, ex gratia est: non ex te subdola. Quæ sagacissimos quosque, in te confidentes, deludis, atque miserè abducis, ad barathrum miseriorum. Finaliter consideravit mens mea, per fidem, quod veritatis tantum unica esset forma, & essentia: & quod omnis intellectus, semper, tantum esset verorum. Quocirca in electione, rata est mens mea, intellectum præ Ratione, magnificare. Ideoque cœpit vereri, ne Ratio, quæ tot hominum myriades, specie pietatis, veritatis, & Religionis, sub multiplicata errandi, vassè falleret, tanquam placida adulatrix, & callida seductrix, ipsam seduceret. Suspicataque est ergo mens, quod Ratio, nedum in fallaciam, & sui ipsius obsequium, fingeret suadelas, quoties mens, eam in Judicem, sive Affectorem, deligeret: verum etiam, quod Ratio, plane se in parasitam, & in servitutem daret desiderii, etiam summè religiosorum: plusque putationis, temeritatis, & stoliditatis, quam scientiæ, ac veritatis, secum adduceret. Quippe quæ facile per linguas, nunc ad unum, nunc vero ad alterum extremorum, nutabunda flecteretur: rationesque ubique inveniret, fingeret, & substerneret, iuxta placita desideriorum. Imo non raro ratiocinando procedat, quod extra rationabile excidat, maneatque indefinitè indistincta, & in inscitiis incerta, quas tamen ondate pollicebatur. Subinde quoque, Ratio, animas deimentavit, quæ suis per suasionibus nimium confissa, se illi emancipaverant. Alii demum, per insulas, importunas, indiscretas, & frustraneas sollicitudines, filum vitæ præcidit. Haussit ergo mens tædium, ab rationis Imperio, magisque,
- quod sciret rationem, suæ œconomiae domesticam, præsumeret vero pedissequa, totum mox animæ dominium. Recordataque mens verbi divini, quod *domestici ejus sint inimici ejus*, nauseam super Ratione concepit. Et utrumque averfio, nondum sat fundata esset, tamen vires acquisivit eundo. Inde ergo, initio cœpit anima Rationem, non amplius ut partem, aut potestatem sui, contemplari; sed velut peregrinam hospitem, ab esse mentis, plane decisam, atque neutram. Idque postquam anima, per fidem sciret, se à corpore semel separatam, non amplius rationis indigam: *hanc proinde esse caducam, mortalem*. 9. que; imo & cum morte nobis advenisse, in naturæ corruptione. Scit nempe mens, se 10. post mortem, habituram omnem suam cognitionem simul, plenam, nudam, non successivam, non vi præmissarum extortam, non expugnatam, non fallacem, disputabilem, aut dubiam. Nec se à morte, futuram demonstrationes, ut unum ex altero concludat, trahat, cogat, diducat, vel reflectat, siue id fuerit ad concipiendum, siue vero ad notificandum. Rationem ergo 11. caducam, etiam ab anima fugitivam, mens apprehendit chlamyde, illamque omni veste, in nuditatem usque, spoliavit: Atqui tum menti confirmatum est, quod Ratio, nobis relicta, advenisset, tanquam stigma à torture, in calamitatum, casusque nostri memoriam. Et quod scientia boni & mali, esu pomi acquisita, esset ipsissima Ratio, tantopere à mortalibus adorata, Deinceps itaque, annisa est mens recedere, non quidem contra, sed ab Rationis usu: abstinendo scilicet ab omni discursu, 12. in contemplatione rei, ut res est, bona, vera, & ensin actû. Id autem non potui mox obtinere, eo quod invitam animam, ut umbra corpus, continuo comitaretur Ratio, quæ injussa, in mentis concilium advenit, ex veteri possessione, & non sat accurata clausura nostri concilii. Hocque titulo, adhuc onerosior, tristior, tædiosior, & nebulosior mihi fuit deinceps Rationis

13. conversatio. Tum siquidem cœpi sentire, quod Ratio animam angebat multiplici-
tate, inani complacentia scientiarum, & virtutum ridicula disquisitione tentabat; vitæ ornatum promittens, coram mundo, deastram Rationem adorante. Quapropter intellectum, & voluntatem, in sui placita miserè trahebat, & memoriam sic onerabat, ut mox in virilitate mea, memoria, ut asinus, sub sarcina caderet, & defectum acquireret. Mens ergo, Rationem pro-
scripserat sapè: sed de novo, invitis men-
tis conatibus, semper subintravit, hypo-
crisin doctam detexit, suosque arietes ad debilissimum mentis murum admovit. Auram vulgarem nempe pollicita est, ambi-
tionis stulta præmia, sub se foveri osten-
tans. Rigiditatem verò vitæ, cui tetricam Philosophiam, tunc primum adorsa est, il-
lamque ut morositates dissuadebat, mul-
ta passim illicita, fraudulenter excusabat, juvenutis, vel receptæ jam passim consue-
tudinis privilegiis: docta industria, adu-
lationi mentis usque inserviens, velut pedissequa insequabatur, fingens rationes
15. ad lubitum mentis, jam inclinatum. Tandem mens rogavit, quam Scientiam Ratio dare posset? cui mox illa respondit, se posse per artem magnam Lullii efficere, ut de quoquo scibili, homo, tanquam omni-
scius, discurrere possit, cum totius mundi admiratione. Tum indignata est mens, ac dixit Rationi: Apage, garrula nequam, Sermocinalia enim inprimis detestor. Itaque certo cognovi, quod Ratio semper animam deferat, cum ariditatis dissuavi-
tate, in tenebris, inquietudine, incertitudine, & amaritudine cespitantem. Postremo, ut cognovi nullum mihi in natura sublevamen, neque separationem à tam molesto ac tædioſo hospite, abdidi me in orationem silentii, adeo, ut quandoque prorsus, & subinde pro parte, me denudarem à Ratione, omnibusque ejus appendicibus. Accidit itaque, quod extra, vel saltem præter illa, quæ per Rationem cognosci, aut suo adminiculo ullatenus con-
cipi possunt, devenerim velut per somni-
um, subter ineffabile lumen. De quo nil
17. habeo, quod dicam ulterius: eo quod invida Ratio, me confestim ab inde abstraxerit. Quippe, simulatque nondum mortificata Ratio, subter luminis insuetudi-
nem, caligans, cum mente intrasset, admirationem in me suscitavit, quis, unde, quomodo, & cur eo devenissem? sicque cecidi extra lumen, in obscuritates miseræ, subter diem. Meo autem judicio cunctabatur istud lumen, vix spatium, quo quis tractum, quatuor syllabas pronunciaret. Ab-
18. inde attanien sensi me mutatum ab eo, qui pridem eram. saltem enim degustavi immortalitatem animæ meæ, basim fidei, & Religionis, cunctis bonis caducis antepo-
nendam scientiam. Perrexi itaque majore studio, à Ratione abire: utpote quæ me nunquam nuda; sed fallaciter testâ, cum pugna, & imposturis, adorsa erat: deserue-
rat me verè nunquam, nisi cum incertitu-
dine. Salomon, vocat spiritum hominis, lucernam Dei. Non enim quod Deus sit in tenebris, vel humani spiritus splendore opus habeat. Sed prorsus, quod occultæ rerum scientiæ, à Patre luminum, infundantur in nos, medio hujus lucernæ. Apprehendi quotidie certius, quod Ratio non esset spiritus ille hominis, ideoque
19. neque ista lucerna Dei. Imo, neque lumen istius lucernæ: Sed quod lucernæ inesset longe aliud lumen, cujus vigore, penetraret scibile sibi permissum, Perspe-
xi nimirum, quod anima non esset indiga, imo nec formatrix syllogismi, eo quod illo uti nolit, semel à corpore sequestrata. Siquidem ejus cognitio nariva, longè nobilior atque certior esset, quavis demon-
stratione, Rationis aplice. Tum denique cognovi, quod neque sensus syllogis-
mum conderet: sed quod Ratio, demon-
strationem formatrix, possideret anima-
lem intellectum, sive imaginationem, me-
diam inter sensus, & intellectum. Interro-
gabis, quare lux luceat? aqua sit humida? cedat intranti digito? &c. ac reperies, quod

- quod quo res quæque clarius est, eo ejus Ratio sit stupidior, remotior, ac hebetior. Tum itaque clarè conplexi, quod Ratio volutetur inter obscuras caliginēs. Dein, quod ubicunque nullus est discursus, nullæ præmissæ; etiam nulla reperiatur conclusio, consecutio, sive Ratio. Attamen scientia præmissarum est certior conclusione, (siquidem cum è primo veris supponatur, atque illa scientia, est in anima, absque Ratione; quia ante Demonstrationem.
21. nem. Unde mecum conclusi primum, quod Ratio non generet nisi caliginosam scientiam, sive putationem. Tum denique: Quod scientiæ veritatis, rerum, ac præmissarum, prodeant, non quidem à Ratione; sed ab alio longe initio, intellectuāli videlicet lucernæ lumine. Quocirca mox observavi, quod Rationis discursus, extenuet, obumbrat, præpediat, & suffocet, nobilem illum intelligendi actum, quo præmissarum scientiæ, nobis insertæ, cognoscuntur. Magis, magisque didici, quod Ratio, procul dein & extra lumen veritatis; eo quod tantum lumen, instar vespertilionum, tolerare nequeat, suo nitidulæ splendore, mutuato, contenta. Quippe quæ nil aliud propriè est, quam discurrendi sermocinalis facultas, nobis, ut mortalibus, à peccato connata. Plus inquam, ut sequacem animam, operando fatiget, canisque capillis cranium tegat, quam ut intra nos, veri veram scientiam producat.
22. Quandoquidem reperi, quod anima, optans scire, per Rationis venationem, ut plurimum amplectatur mendacia, & falsas factiones, pro veritate, in laboris præmium. Sic enim mens decepta, aspiciat mendacium, fucum, fraudem, ac in summa putationem, in vicem veritatis, quamdiu de Rationis imposturis nil adhuc ambigit. Hactenus namque contigit, quod tot sint imposturæ, & falsæ doctrinæ, tam in Religione quam in arte medendi, ut ne ullum angulum Scholarum perlustrem, unde veritas scopis Rationis
23. non sit eyecta. Nudam itaque vidi Rationem, & didici, quod in omnem eventum Ratio non pareret, nisi putationem veri: quo medio, sepeliret intellectum intellectualem. Eo quod mens non possit simul amplecti, & sequi duo lumina, tam diversa. Putationibus autem, miserè mundus ubique abducitur, atque deluditur. Ac primò quidem, quod quilibet putet Rationem, Iconem Dei, & optimum nostri thesaurum, &c. Amabo. Petatur Ratio, super dubia quæstione, à decem viris sagacibus, separatim: & attende quantum ab invicem discedant, sua quisque Ratione deludatur, & qualiter quisque sua strenuè putatione pugnet. Enimvero cum mens mea Rationem sua veste spoliaret, observavi mundum decipi inprimis, propria putatione. Quod inquisitionem, cognitionis rerum per causas, vocet indagatorem, sive inventionem Rationis. In eo enim primum detexi fucum, ac miserissimam Rationis conditionem, nuditatemque pauperissimam; quippe apparere erubescit, nisi sub falsi Etymii operculo, ac mendicato pallio. Siquidem Ratio nullatenus est causa, pars, aut essentia causati. multo minus facultas Rationalis in homine res attingit. Nam res est id in se, quod est absque reflexione sui, ad aliquem humanæ Rationis discursum, inventionemque. Extima ergo vestis Rationis, larva est. Causa nimirum, est initium, & origo causati. Ratio autem, nil tale est. Animadverti denique, quod Scholæ Rationi locum darent, in medio essentia mentis, hancque abinde animam rationalem, velut essentiali proprietate, denominarent. tanquam Ratio, pro lucerna, illi data foret in intima ejus essentia. Cum alioqui, revera in mente, sive proximo Dei simulacro, nullus sit rationi locus. Eo quod anima, à corpore separata, non utatur discursu Rationis. Imo cum anima, adhuc corporis inquilina, quidquam intellectualiter intelligit, plane recusat omnem Rationis usum. Quia quando Ratione utitur, plane saporem corporei fundi refert.
24. Cum

25,

26,

Cum rationalis potestas sit in parte inferiore animæ, quatenus corporis compedibus vinctæ.

- Mox demum sub Rationis denudatione, confestim, æquè frivolum involucrium sese obtulit, ex rationis putatione. Quod scilicet, quidquid veritati affine est, hoc Ratio iudicet Rationabile, & Rationi consonum. Cum tamen Ratio, & veritas, sint disparata, in suis radicibus. Nam veritas, est ens reale, verum: Ratio verò, est ens mentale, problematicum, duntaxat apparens. hinc enim ens Rationis, Non-ens, putatione matre oriundum. Facultas enim rationalis, atque inde deducta Ratio, sæpè falsa, pro veris amplectitur, & vera pro falsis rident. Unde tandem seriò in-
 27. spexi, quod Ratio non conveniret cum conformitate rei, per discursum propositæ, & cognitione conclusionis, per nos reperiæ. Utpote Ratio propriè non est iudicium externi hominis, aut suæ imaginationis, quo apparentem sibi veritatem, confricat ad species scientiarum, quas homini rentur innatas. Unde devium, imaginario, tum prius fabricat cognitionem
 29. sibi consentaneam. Ast Ratio, magni iste reputatus condus in mente, nil est aliud, quam habitudo prædictæ conformitatis, per discursum reperiæ, cum speciebus, si-ve ideis connatis, in phantasia. Quæ demum conformitas, prout in se confusa, obscura, mobilis: ita instabilis necessario esse debet, ex natura subjecti inharrentiæ. Sic enim, etiam defecatissima Ratio, potest in se esse fallax: nec necesse est, ut ullam intra se certitudinem cogat, contineat, aut
 30. concludat: excepta Mathesi. eo quod hæc planè consistat in mensuris commensurabilium. Convertuntur enim ideo plures hæretici, per exempla vitæ christianæ, quam per ratiocinia disputationum. A-
 31. ptitudo demum illius habitudinis, ad species in imaginatione connatas, censetur rationalitas, vel rationabilitas. Ratiocinatio autem, si-ve logismus (unde syllogismus) est actus, quo appropinquatur ejus-

modi habitudinis conformitas, ad species in imaginatione congenitas, vel (ut meafert sententia, suscitatas finaliter. exuendo calceos rationis, ut reperi in natura plurima, quæ intellectus iudicat necessaria, quæ Ratio recusat ut impossibilia. Sci- vi exinde, Rationem non habitare penes intellectum verum: sed extra eundem. Eo quod in intellectu, immediatè sit veritas: quia veritas intellecta, nihil est aliud, quam adæquatio intellectus, ad res ipsas. Cognoscit nempe intellectus, res prout sunt; ideoque vicissim verificatur intellectus, de rebus ipsis, per res ipsas: Quandoquidem esse rerum, de se, est semper verum: & essentia illarum, est ipsamet veritas. Ideoque intellectus, qui super eas fertur, semper directè est verus. Sed cum imaginatio, ejusve Ratio, sit modus quidam intelligendi, obliquus, procedens per rationes, & discursus: non autem per adæquationis transformationem: Idcirco, modus iste rationalis, est intellectus abusivus, & fallax. Bonum autem, rectum, unum, & verum, semper uno, & eodem modo, se habent in intellectu. Quia in intellectu, stant in puncto adæquationis: sed malum, curvum, obliquum, falsum, atque multiplex, sunt pluribus modis, per Rationem, in parte Imaginativa. Certò itaque cognovi, Rationem, in non tam sublimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magisque, quod in brutis Ratio, & discursus, nō obscurè vigerent: Nam quod annosa vulpes, callidior sit juniore, per discursum rationalem, experientiæ reminiscencia confirmatum, accidit. Imo Apes numerant. Quoniam si sint 30 alvearia, ex ordine locata; Apicula mane evolans, numerat quoto alveari sit egressa, dein non redit, nec intrat, nisi prius renumeret ordinem. quod facile probatur. Nam si quintum, aut sextum, transponatur septimo, aut alio loco, numeroque inverso: apes, quæ melle, aut cera onustæ redeunt, putantes in suam Rempubl. lectam deponere sarcinam, quintum, aut sextum numerant.

meratum alveare repetunt: Cujus cives, cum sint peregrini, illi advenienti apiculæ, eandem occidunt. Et hoc modo fures destrunt una nocte, cuncta alvearia. Serpens namq; cæteris animantibus caclidior erat. Unoque exemplo, mille instar, discursum rationalem in bestiis conformabo. Villicus vicinus, canem venaticum alebat, custodiæ nocturnæ prædii præfectum. Accidit autem, quod in plenilunio, lupus circa villam discurreret, cui canis ille confestim allatrabat, & sequebatur fugientem lupum. Hic vero, famis impatiens, se reicit in canem, illumque insequitur. At canis aufugiens, insiliensq; super sursum, se in tutum recepit, indeq; continuo latravit, herum excitans, lupi præsentiam docuit. Sequenti verò die rediit lupus, quem canis, ut pridie, latrans adoratus est. Lupus enim fugam fingens, donec comitem, quem secum adduxerat lupum, conjectura sciret, se subter furum occultasse. Cum itaq; se convertit ad canem, qui profugus, ab insequente lupo, putans ad furum, velut tutissimum castrum, refugere, prodiit occultatus alter, qui canem rictu apprehendit, saltumque super sursum præpedivit. Itaque insignem solertiam in brutis cunctis notavi, etiam in insectis plurimis. Vtuperosam itaque definitionem existimo, qua homo, animal rationale, velut ex essentia descriptione, depingitur. Siquidem ex ultimo fine, destinationum proprietatibus in creando, definiendus erat, si finis sit causarum prima, ex Aristotele. Quapropter nec hominis definitio, è fonte paganisimi, mendicanda erat, qui creationem, ejusque fines, plane ignoravit. Etenim ut mea Philosophia, gentibus ignota; ita vicissim illorum, est mihi nauci. Equidem scribo pro Christianis, quibus turpe est, sequi ethnicos, contra veritatem Evangelicam. Nec etiam censerè volo nominum rixator, quoties de finibus, prærogativis, electione, dignitateque imaginis divinæ, agitur. Rejicio inprimis insulsa-

tes paganisimi, in definitionibus, præsertim hominis perpetratas. Siquidem testimonio S. Anthonii, per B. Hieronymum descripto, Paulus Anachoretarum primus, in divorum numerum est relatus. Ejusdem quoque relatu, Faunus, legitur animal loquens, rationale: imo Deum naturæ, & Christianorum, cognoscens, colens, & supplicans, Antorium, ut pro se, atque suis, Deum oraret. Constat inprimis, hunc Faunum non fuisse hominem, ex Antonii assertionem, & monstruosa figura. Denique neque fuisse Cacodæmonem, colligitur; quod hic adeo superbiat, ut ne quidem sciret se salvari posse prece, vellet rogare, ut aliquis pro se oraret, neque se prosternere pro impetranda venia. B. Hieron. enim, Faunum vocat, non hominem, ut neque Cacodæmonem. Faunus ergo neutrum horum est, eodem teste, quo Paulus ille, inter Anachoretas, primum sortitus est locum, atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus est animal utens ratione, loquens idioma patrum: non autem homo. Sic Satyrus olim vivus, ac dein sale conditus, pro ære ostensus, per Ægyptum, Phrygiam, & Græciam portatus. In Scotia, & Zelandia, demum, atq; alibi, piscata monstra, semihumanis figuris, ratione utentia, imo artes mechanicas exercentia, Homo nimirum ad Dei imaginem solus factus, cum exclusione omnium. Hæc autem rationalia bruta, in suis Elementis, etiam diversa inter se: sunt tamen simulacra nostri, & non imagines Dei. Homo ergo, est Creatura vivens in corpore, per animam immortalem, ad honorem Dei, secundum lumen, & ad imaginem verbi, primi exemplaris omnium causarum, figillata. Dies namque, & suum lumen, fuerunt quandoque absque Sole: & Sol erit aliquando sine luce. Sed anima hominis, sine imagine divina considerari nequit, dum Regnum Dei, cum omnibus suis charismatibus, sit intimus animæ, quam est ipsamet sibi intima. Indignor ergo merito, quod Scholæ, Philosophia ethn-

ethnica, adolescentes male imbuant, oblectenturque etiamnum glandibus, repetitis jam primæ veritatis epulis. Domine lumen vultus tui, impressum est super nos. nemo enim novit perfectè imaginem, & an bene suo respondeat typo, si typum prius non agnoverit. Quocirca quotquot hominem male definiunt, Deum non agnoscunt, ut neque seipsos in essentialibus. Plus itaque Scholæ Philosophicæ, documentis Gentilium, quam Pauli acquievere. Hinc illas contemtor, hominem, duntaxat juxta ejus cadaver, meditas; non autem juxta creatoris, sive efficientis intentionem, hominisque destinationes finales. Alioquin enim omnipotens, à scopo suo declinasset, si finis sit causarum prima, in creando, sitque aliquid considerabile ut primum, in rerum adorabili Authore. Errat itaque creatura definienda, & intentione efficientis Creatoris. Ille enim in suis finibus non errat, qui ipsas proprietates fabricat, fluctes ex ipsis destinationum finibus. Quapropter homo, quamvis ex corpore, animales aliquot, & corporeas conditiones habeat: attamen ex intentione divina, creatus est in imaginem Dei viventem, in substantia immortalis, ut Deum cognoscat, amet, & adoret, secundum lumen typi, sibi impressum. At postquam homo vixit in carne, ut animal, dixit Deus, *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro est*. Genus enim definiti proprium, in definitione hominis, quod Scholæ nominant animal: id ipsum Deus nominat degenerationem, aversionem viarum, naturæ corruptionem, atque destructionem intentionis suæ, in creando. Differentiam autem constitutivam hominis, sive rationale, competere brutis, extra dubium est. simulque penuriam logices, omni prorsus definitione, & differentia constitutiva destituta. Caterum, Ratione, in nuditatem usque, jam decessit, omnimodam acquisiti ejus displicentiam, eo quod inane seeltem mihi videretur, ablati larvis, & togis. Denique pauperiem ejus angustam, &

inquietam sceditatem aspexi, dum præcipue confusionum, & incertitudinum memor essem, quibus me pro solito intricaverat. Cœpi ergo deinceps contueri, quod meus intellectus plus proficeret per figuras, imagines, & visiones phantasiæ somniales, quam per Rationis discursus. Imo potius discursus frequentes, suum hominem ordinario morosum reddere, iracundum, amentem, procellosum judicio suo, & mobilem, sive imbecillum, adeoque & teneræ valetudinis. At tandem introspexi penitus, figurarum atque idearum progressum: & inventum, illas adhuc cinctas miseriis, & anxietatibus. eo quod imagines alienatæ essent (propter alteritatem, ab ipsa rei veritate, & essentiæ per similitudinis cujusque inexcusabilem difformitatem, remotam ab idètate. Et tum sic judicavi, quia nondum enotuerat mihi distinctio inter imagines Phantasiæ, & imagines intellectuales: quæ post abstractiones, manent in ipso animæ centro. fatigabar enim plerumque tota die, circa aliquod scibile; quod etsi mihi in basim, atque modum, esset incognitum, attamen per imagines, mihi eruumdem statuebam. Tandem cum ulterius progredi, me sentire impeditum; quia stupefactum: fabricavi intus, rei nondum perfectè cognitæ, aliquam imaginem, adornatam possibili adjacentia quidditatis. Sub qua, semel deinde, dudum illam in Phantasia aspiciens, ac velut eandem alloquens, tandem studio insigniter fatigatus, obdormivi, ut ejus somnialem saltem visionem excitarem, per quam creuerem desiderabile illius scibile. Juxta illud: *Nox nocti indicat scientiam*: Ac mirum sane, quantum luminis, ejusmodi visiones, mihi recluserint, præcipue non bene dudum antea pasto corpore. Non enim diffiteor, quin rei questæ quidditates, plerumque sub enigmatis pallio tectas, vel confusas, plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritatibus obnoxias, pluries acquisiverim hoc pulcherrimo medio, prægressis præcipue quærendi

di adminiculis, adnexisque orandi subsidiis & aliis. Dixitque ad me vir sanctus (cui omnem conscientiam angulum, laborumque, & annorum tædia, per insomnes noctes, operueram) Ah! utinam ego tantundem laborassem, & in amando Deum impendissem, quantum tu miser, in disquisitione scibilibum, quorum rationem siue computum, novissimus dies à te non exigit! Laudabam equidem Dominum tunc, quod mihi propinquius aliquid noscendi, discendi quæ medium, gratis largitus esset, quam Ratio foret, quæ nunquam ad prius, raroque ad posterius idque cum multa adhuc incertitudine, penetraret. Credebam enim tum, originale corruptæ naturæ ærurnam, ulterius progredi non posse, ad semel degustatum lumen, quam per præfatas Phantasie imagines. 43. Suasu ergo illius viri, destiti angustius aliquid optare, quærere, & investigare, denuavi me omni curiositate, & appetitu sciendi, ad quietem, siue paupertatem spiritus, me recepi, resignans me in amabilissimam Dei voluntatem, in quasi non esse, non operari, in merum nil desiderare, nil intelligere. Maximopere, quod scirem multiplices imperfectiones, in cognitionibus meis hauriens insignem indignationem mecum, quod pro caduca scientia, tot tantosque labores insumissem. Ipse itaque mirum in modum mihi displicui; Rogavi itaque Dominum, ut omne prorsus scibile, ejusque desideria profana, everreret mente mea; quam hoc titulo, totam obtuli sapius in sui beneplacitum. Interim post duos menses, in hac scientiarum renunciatione, atq; nuda pauperie, semel mihi iterum supervenit, quod intelligerem intellecturaliter. Sedebam secus Athanas meum. Redii autem mox in me, nec scivi quantum illud lumen durasset. Istud quidem novi, quod rei insolite novitas, stupor, & júbilus, tum subripuerint istud lumen, & excidere me fecerint, in pristinas meas tenebrarum confusiones. eo quod Ratio, nondum morti-

ficata esset. Aristoteles, quanquam hujus luminis totus expertus: visus est tamen aliunde descripsisse alterius sensationem de labore Sophiæ, siue Adeptis. Βελτιον Αρετεινῶν ἢ ἐν ἐπιγναφῇ εἶδός. Surda nimirum alterius suggestione, vocat melius dispositos, quam si essent scientes. Id est, ope demonstrationis. Cujus solius medio, omnem in homine scientiam oriri alioqui semper jactitat. Saltem agnovi valedicendum Rationi, & Imaginationi: tanquam facultatibus brutalibus (idque propter casus nostri ærurnam) si ad solidam veritatis cognitionem spe trahamur in profundum. Cognovi pariter, quod requireretur facilis traductio intellectus, atque transmutatio placida, sui ipsius, in formam rei intelligibilis; Quo puncto scilicet intellectus pro momento, fiat velut ipsum intelligibile. Cum autem intellectus perficiatur intelligendo, nihilque perficiatur, nisi ab eo, quod symbolum secum habet, in sui natura; idcirco collegi intellectum, & intellecta, ut talia, debere esse, aut fieri, ejusdem naturæ. debere autem hoc fieri, extra laborem, inquietudinem: sed cum otio, in lumine sibi proprio, cum abstractione, oratione, & carentia alterius, cujuscunque auxilii creati. Verum si concurrat alienum auxilium, jam erit cum labore, desiderii suscitati, extra intellectum. Porro istam intellectus transmigrationem, & transfigurationem, illi naturalem alioqui, Poetas quandoque subordinatos, Prothei nomen, non secus atque fabula, significant. Ego vero, eo clarius jam cognovi, istam transmutationem intellectus, fieri debere, eo quod intellectus, in se, sit totus purus, simplex, unicus, & indivisus. Quamobrem eatenus quoque, illi competeret, unicus, simplex, uniformis, & univocus aliquis actus, ab ipso met intellectu plane indivisus. Alioquin intellectus amitteret suæ unitatis homogeneam simplicitatem, per alteritatis dualitatem. Veruntamen comperi fat, non esse de plena, atque libera nostræ voluntatis 46.

tis potestate, suo sic intellectu nunc frui. Et quod ad istud, requiratur plus, quam putare, anniti, optare, velle, &c. Idque nendum propter infuetudinem, qua à puero, per actus animales, continuo assuevimus parere imaginationi. Verum multo magis, quia ipsa voluntas, cum Memoria, penitus pro illo spatio motus, debet absorberi, ac velut annihilari in intellectu. Quod sane ingentis est mysterii pondus.

47. Alias namque quam cito quis cogitat de anima sua, aut de re quapiam, tanquam de tertio, cum alteritate separata, extra intellectum, eo ipso, nondum est cogitatio, aut operatio puri, ac solius intellectus. Aft cum anima cogitat seipsam, aut aliud quidquam, tanquam seipsum, sine alteritate cogitantis, & rei cogitatæ sine appendentiâ, extraversione, vel relatione ad durationem, locum, & circumstantias. Tum scilicet, ejusmodi cogitatio, est intellectualis. At nondum adhuc proin illustrata: licet ista jam intellectio, sit longe nobilior cogitatio, quam quæ per incidentias irruit: siue illæ, per imagines, sine sequela adveniunt, tanquam infusæ: siue demum, ab experientiis, & observationibus haustæ, influendo, velut sponte afflunt. Utpote anima, in illo luminis statu, sic apprehendit interiorem & anteriorem rei intellectæ essentiam, quod ipse intellectus, transmigrando sese transformet, in rem intellectam. hinc videlicet sequitur. Si notitia intellectualis, sit cum similitudine rei intellectæ, in ipso intellectu: quod etiam Regnum Dei, nobis velut adveniat, atque renascatur, quoties in fide, intellectualiter, & præsentialiter, Dei Bonitatem, Potestatem, Infinitudinem, Gloriam, Veritatem, &c. in spiritu adoramus. Sicque Deo in deliciis est, cum filii hominum esse. Certe ita est. Intellectus noster, novo velut perfectionis rore perfunditur, quoties intellectualiter contemplatur aliquid supercœleste: eo quod pro momento, transmigrat in illud, illudque degustat. Tum nimirum intus fulgurat
- 49.

imago Dei, & evadit gloriosa. (Bone Deus, quousque deducis mortales) Aft sane, non fit ejusmodi intellectualis cogitatio, cum discretionem verborum, aut idiomatum: neque cum sensuum, aut Rationis præcinctu; neque cum celeriori quodam totius logisimi conceptu affatum hausto; neque cum dependentia, ac sequela prius cogitatorum: neque circumstantiis circumseptæ, de hic, nunc, albo, magno, amaro, simili, placido, &c. Sed unum, non est in intellectu, sine altero: neque cum altero, sub alteritate: nec etiam prout potest per Rationem, aut imaginationem cœcipi, aut per imaginationes, ideæ sive, cogitari. Verum in illo statu, nunc, hic, sensus, Ratio, imaginatio, memoria, & velle, sunt simul in merum intellectum liquata, stantque sub tenebris, lumine intellectus obfuscata. Tum, tum inquam, lumen quoddam, cadit super Animam. Atque id totum est (meo judicio) quidquid verbo, cogitato, locuto, scriptoque, dici potuit unquam. Istud lumen verò siue sit prorsus supernaturale, siue quod intellectus sui natura sic accendatur, malim experiri, quam determinare. Istud unicum saltem scio, quod non contingat absque gratiâ. Quamobrem, siue intellectus transformetur, vel siue seipsum transformet in simulacrum rei intellectæ, sane divino auxilio opus habet, & quidem singulari. quia 50, saltem tunc Anima intuetur suum intellectum, sub forma arrepta, in dicto lumine: Atque in isto sui speculo, speculatur seipsam intellectualiter, absque reflexione alteritatis: sicque concipit rem scibilem, una cum omni suo esse, & proprietatibus. Eo quod hoc cognitionis lumen, non sit emanativum extra intellectum: sed manet intus reflexum, super intellectum, in omni veritate, & certitudine perfecta, perfectivum. Equidem Rabbini aliquot, hunc animæ statum metuunt, ut periculofum. Schola etiam mystica, periculum arrogantie, & adulterii spiritualis formidat. Ambo autem ut nocuum devitant,

51.

vitant, putantque Adepti, si sepius invaderet, aut longius perseveraret, allaturum indubiam mortem, cum aegritudine, quam Binsicam Rabbini vocant. Quæ propriè est organi Phantasie Atrophia. Veruntamen quæso ignoscant, si secus sensero. Primo, quia organa Phantasie in hoc non laborant. dormiunt vero immota, tantquam si non essent. Igitur vicissim patiuntur. Tum, quia actus iste non est in nostra potestate: Credo namque principalem illum actum, esse clementiæ. Quæ nunquam inordinatum dat, facit, causat, admittit. Itaque etsi Clementia afflueret sepius, aut diutius, nec proinde tamen inordinationem contineret, aut arguere posset. Obsecro ergo, Pater luminum dignetur præcedere, & subsequi sua claritate, ut me ducat ad vocationem, in sua gratia sibi placentem. Itaque lumen, cadens superne super animam (quando minus est adstricta, & obligata organis corporis, quæque impassibilis, & immortalis in se est) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem post receptionem tantilli luminis, comperio hominem triduo ante jejunio, vix quicquam pati. Quocirca mihi in mentem venit, potuisse absque cibo & potu, toto novenario, amicos Jobo comites assistisse. Porro juxta meam opinionem, lumen istud, citra opem, operam, & laborem intellectus, sic disponit de intellectu, quod deveniat in libertatem sui: qui alias per servitutem corporis, est plane mobilis, obscurus, atque confusus. Alioquin intellectus organis non utitur, præter, aut extra se. Ideoque nec fatigatur, ut Phantasia: nec morbis, mutationibus, perturbationibus, alterationibus, alienationibus, alteritatibus, aut commisionibus, ex seipso subjacet. In intellectu enim, dum stat in illo lumine, non cadit error, impostura, mendacium, aut dolus. Nec enim torpor, somnus, aut defectus illi inhabitant: Neque auxilium suscipit ab ullo creato, ut neque à corpore, Ratione, aut potestate ulla Phantastica: sed portat na-

tivum suum lumen, super omnem Rationis ambitum. Imo quod magis est, non lacescit tum intellectus ab ulla potestate se inferiore, neque à rebus ipsis, prout sunt cognitæ, fraudi, imposturæ, mendacio, obnoxie: quippe quæ stant in nuditate sui esse, coram intellectu, ut quasi ab hoc informentur, & transmigrando vivificentur. Sunt igitur omnia, in suo intellectu, tali modo, ut omnia animæ sint sui intellectus. Sic tamen, ut licet intellectus, actu intellectuali, se transformet in speciem rei intellectæ; fervet tamen impermissam suam proprietatem, & essentialiam, in quam iterum redit, mox atque ab illo actu cessaverit: Hanc nempe prærogativam possidet animam ex clementia, ut sit imago Dei: atque ideo simplex lumen creatum, incognitum. Ita ut quoties 53. aliquid peregrini in se concipit, debeat necessario desistere ab esse simplicissimi luminis, imaginis divinæ, aut se transformare in figuram rei conceptæ. Sic quidem, ut rei conceptæ essentia, sit nuda essentia, & tamen essentialiter in intellectu, sicut in nucleo pomi, pomus. Fit itaque hinc, quod intellectus cognitio, sit omnis erroris expertus. Quia abest Ratio, quæ nos ubique cespitare facit. Stant nempe in conceptu intellectu, essentiæ nudæ, & denudatæ: quas ut tales, anima in illo nunc, aspiciat in speculo proprii intellectus, sicut dum oculus seipsum intuetur, in speculo, in radio reflexo suiipsius. Idcirco eum nullum esse, reputatur pro 54. vero, nisi quatenus pro tali, conceptum est in intellectu. Quapropter Aristoteles coactus est fateri, principia essentiæ, & principia intellectus esse prorsus eadem. hoc est dicere. Quod veritas essentiæ, & veritas intellectus cognitionis, sint unum & idem. Atque ideo, ut ens, sive esse, verum, bonum, & unum, sint convertibilia: ita invicem, essentia, bonitas, & veritas, debent in unitate intellectus colligari in formam entis. Siquidem in intellectione intellectus, non est ulla alteritas intelligenti-

- tis intellectus, & rei intellectus: eo quod ante intellectionem, primum annihilata est omnis relatio reciproca, repercussio, atque reflexio in invicem. Cum ipsa rei intelligibilitas, non sit nisi adventus, & approxinatio unitatis, intellectus, & intellecti: sive alteritatum in relatione destrutio. Quod ut clarius exemplo fiat; Intellegens intellectus, non est diversus ab intellectu, aliter, quam sicut diversus lucis directus, à seipso reflexo. Itaque rei intellectus essentia, in lumine intellectus, fit splendor spiritualis, & essentialis. Imo sit per commigrationem ad unitatem, quodammodo ipsum lumen intellectuale. Id quod animabus brutorum advenire nequit. Ideo etiam anima nostra, seipsam intelligens, quodammodo intelligit omnia alia utpote universa alia; sunt intellectuali modo, in anima, ut in Dei imagine. Propterea nimirum, intellectio nostri, ceterarum est longe difficillima, ultima, optima, utilissima. Cognoscens namque animæ divinitatem, non potest non anteferre eandem voluptatibus quibusque labilibus, foedis, & nullius pretii. Difficultas autem præfata intellectionis, inprimis consistit in eo, quod sit imago Dei, quæ & ipsa, tam in se, quam respectu typi, quem refert, est propemodum intelligendo impossibilis. Deinde, anima non habens in se ullam imaginem sui ipsius, à seipsa distinctam, prorsus nequit seipsam, per ideas intelligere. Cum vero simplex, atque uniformis, nec seipsam intelligat in imagine: nec sit etiam consonum, aut conveniens, quod propter summam, aut homogeneam animæ simplicitatem, uteretur diversis modis, atque mediis intellectionum, in intelligendo, respectu sui ipsius, atque iterum aliis modis, ac mediis, respectu aliorum intellectuum. hinc necessario anima, ad conservationem homogeneæ suæ simplicitatis, imaginem Dei debita, habet omnia alia intelligere, sine specie, à rebus ipsis distincta. Sed cum anima careat sui propria specie imaginis divinæ, ut seipsam transformet intellectualiter in seipsam. Idecirco nequit proprie seipsam intelligere, modo intellectuali, nisi in lumine, & testimonio fideli ejus, cujus est imago. Cognitio enim, quam de Deo habemus, traditionis, fidei, adeoque meriti est. Quamquam plane negativa, quatenus non hoc, aut illud est, quod sensu, aut mente concipi potest. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis divinæ, adjunctam habet abstractionem negativam aliorum, quæ dicit non ens: non entis autem nullus respondet conceptus, nulla figura, nullusque intellectus. Id est abstractionis negativæ, cum sit comes privatio; negativa autem, & privativa, desituantur idea, sive specie æquivalente: idcirco lumen cognitionis, quod anima de seipsa habet, est elementia, gratuitum, nec unquam in hoc seculo plenarium. Sin autem felix quandoque conceperit in se Deum, per visionem beatificam, tum eodem luminis radio, intus Deum, se, & omnia alia intuebitur, & cognoscat. Idecirco enim, quantum anima, intellectualiter intelligit sui; In tantum proficit in cognitione utilissima, quæ de creatis in hac vita haberi possit. Quia in lumine sui luminis, quodammodo intuetur omnium proprietates, essentias, effectus, alteritates, distinctiones, atque defectus. Quo igitur semel appulit ista cognitio, ibidem flaccescit omnis Rationis nubilius speculatio, & subsidium; prout vice versa, supprimitur verus intellectus in nobis, sub Rationis placitis. Quapropter cum objectum proprium intellectus, sit ipsa rerum essentia, ea propter, accidentia, velut abstracta, atque discessa à rebus, quibus insunt, debent concipi ab imaginatione, idque per species, & imagines: neutiquam verò, per intellectum. In quo aliqui reperio omnia accidentia, connexa simul in puncto, sub essentia rerum intellectuum. Quippe accidentia proprie non sunt entia: sed entium à quibus dependent. proinde accidentia non habent essentiam, quæ ad unitatem intellectus

59. Ictus commigret, aut in quam intellectus sese transformet. Caterum Scholæ partiuntur intellectum, in Agentem, & Patientem. Illum enim volunt versari, circa inventionem mediorum, ac præmissas demonstrationis; ut scilicet, terminorum notas sigillares, imprimat in Patientem intellectum, velut in substratam sibi ceram. Agentem ideo vocant masculinum, nobilem, atque formalem. Patientem vero assimilant feminæ, atque materiæ ignobili. hæcque sua somnia persuadent tironibus; quatenus natura ubique operatur ad sui perfectionem: operatio autem semper sit passio nobilior. Ast ego, tantam ariditatem ubique miseror. Primo. quia demonstratio non est effectus, vel proles intellectus, nec suppeditat ultatenus media, ad scientias. Ut jam sat probavi. Secundo. Æthiopem vidi rotare celeriter harundinem, in foramine asseris, cum interposito linteolo, ac non multo post, arundo cum linteo ignem concepere. Dein, ego abdidici arundinem in clibanum candentem, citiusque, clarius, atque perfectius accensa harundo splenduit. Cum tamen in hoc nil ageret arundo: sed saltem pateretur accensionem. Usque adeo quamquam principium agens, subinde possit esse nobilior patiente, dum effectus tendit ad perfectionem: vel dum patiens, ab agente debet perfici: Attamen dum unio sub sterquilinio putrescit, non facile credam agens esse patiente perfectius. Ostendi sat alias, in tota natura, in anem Aristotelis doctrinam, merasque nugas: quanto ergo minus ille subsisteret in area intellectus: cuius esse, & operarii, pendet ex sola anima? Cogimur namque Christiani credere, quod intellectus noster, sit spiritus immortalis, lumen, & imago omnipotentis, cuius exordium ut superat naturam; Ita cius Regulis aptari nequit. cum habeat esse simplicissimum, nequaquam partibile in luctas agentis, & patientis, sive in heterogenea. Cum etiam, quod dependeat immediate, totali-

ter, & continuo, à suo originali typo: adcoque ut sine Gratia particulari, nequeat quicquam intelligere. eo quod intellectus obiectum, sit ipsa veritas. Quare nec intelligit intellectione perfecta, nisi recipiendo. Quod autem tantum recipit, id patitur, non autem in eo agit: nec enim intellectui proprium illud est, quod per Gratiam illi advenit. Voluntas quoque dum patitur, nobilior est, quam dum vult. puta dum regitur à voluntate superiorum. Imaginatio quidem cognoscit agendo, idcoque lassatur. hancque Aristoteles cognovit: minime vero intellectum. Quippe qui tantum illuminativè intelligendo patitur. Est namque molestius, servilius, & obscurius, intelligendo operari, quam pati. eo quod patiando, recipiat lumen nobilius, gratis collatum. Denique, cum intelligendo, transmigret semper in formam rei intellectæ: ergo participans de lumine interminato, perficitur absque tædio, molestia, & labore intelligendi, lucetque intellectum lumen, intelligendo, in ipso intellectus lumine. Sic ut res ipsæ, nos alloqui videantur sine verbis, easque penetrat intellectus clausas, non secus ac si dissectæ essent, & apertæ. Ergo semper 61. perficitur intellectus, patiando, recipiendoque. Imaginativa vero, sive intellectus animalis, Aristoteli cognitus, tantum res extrinsecus adspicit, earumque sibi format imagines, iuxta suam putationem: cumque omni laborum tædio, currit circum eas in circulum. Cernit nimirum cortices, & siliquas: ad nucleum autem 62. attingit nunquam, Quia Phantasia, res non intrat; ut nec vicissim res intrant, satiantque imaginativam. Ad summum enim, imaginativa sibi satisfacit per imagines, si externum signatum sit dudum admirata. cuius tamen internum sigillatorem, minime agnoscit. Quam enim in 63. iuste quadrat, quod Scholæ agnoscant animam, Deum proximum simulacrum: & fecerit intellectum in duo supposita, mutui, & effectibus discrepantia? Siquidem ipsa

ipsa dualitas in intellectu, discrepat cum simplicitate ejus, cuius imaginem in se condit per totum sui esse. Ego credo inprimis, nil ad veritatis cognitionem pertingere, nisi fidem, & intellectum. 2. Omnem veritatem emanare ex veritate unica, ideoque primitiva. 3. Omnem intellectum ex unico, infinitoque intellectu derivare. 4. prout omne lumen, ex unico lumine. 5. Veritatis ideo essentiam, nil discrepare ab essentia intellectus. 6. Quod intellectus noster sit inanis, vacuus, pauper, & obscurus. 7. Quod omnis ejus claritas, nobilitas, plenitudo, lumen, veritasque, illi adveniant, recipiendo, & patien-

do. 8. Quod eo plus nobilitetur, quo plus patitur a lumine, quod est supra omnem naturam. Finaliter Scholæ Ethnicæ defecerunt à cognitione veri intellectus. Ideo- 64.
que homo, non est animal rationale. Sed prædicamentum substantiæ dividendum est in spiritum, & corpus. Spiritus est abstractus, vel concretus. Homo solus est spiritus concretus, non autem inter corpora locandus. Si à potiori parte desumenda sit denominatio: & a famosiori significato, essentialis determinatio. Ergo homo à spiritu, intellectualique lumine, denominandus, & definiendus erat.

CAUSÆ, ET INITIA NATURALIUM.

1. Excusat se Author, cur paradoxus. 2. Quædam corpora carent causis in natura. 3. Quaternarius causarum, patefacit ignorantiæ naturæ in Aristotele. 4. Errores aliquot Aristotelis. 5. Formam, efficientem, & finem Aristotelica, non esse causas naturalium. 6. Forma non est Actus. 7. Falsum axioma Aristotelicum. 8. Errat in attributis formæ. 9. Non cognovit veram efficientem. 10. Pater non est causa efficiens filii. 11. Dux tantum esse causam in natura. 12. Finis nullam habet rationem causæ in natura. 13. Trix Paracelsi corporum initia, non habere naturam causarum. 14. Unde petenda definitio quorumcumque naturalium. 15. Definitio equi. 16. Divisio sublimarium apud veteres est perniciofa. 17. Descriptio animantium, plantarum, & mineralium. 18. Nomen subjezti, sonat improprie in Philosophia: cur dicendum coagens. 19. Producta non vitalia, quomodo recipiant fines. 20. Quare vis seminalis, terræ sit tributa. 21. Elementorum non esse congressum. 22. Chemicorum principia, non habere vim principiantia. 23. Duo tantum corporum esse principia, nempe ex quo, & per quod. 24. Rerum fermentum, quid. 25. Quid fermentum in specie. 26. Quid immediate insit locis. 27. Fermenta aeris, & aquæ. 28. Fermenti, & causæ efficientis, tantum theoricæ distinctio. 29. Fermentum origo seminum quorundam. 30. Fermentum principium quale, & ubi. 31. Fermenta immediate in locis, in rebus ipsis tanquam locis. 32. Materie nomen, est theoreticum; aquæ verò, est practicum. 33. Quid causæ efficiens interna. 34. Falsum axioma Aristotelis. 35. Explicatur efficiens in naturalibus. 36. Ignis non est de censu efficientium seminalium; ut decepsit Ari-

stotelicos. nec influxus cælorum, est inter efficientia. 37. Diversitas causæ efficientis, & effectivæ. 38. Ambitiosum, & ignavum, Aristotelis ingenium. 39. Falsum axioma Aristotelis. 40. Aristoteles in Mathesi potior, quam in natura. 41. Quanta Scholarum ignorantia in naturalibus habemus. 42. Aristoteles in Physicis ridiculus, sibi que contradictorius.

N domum desertam venio, 1.
sordes everrendas mihi reliquere. Plurima indaganda sunt, & docenda quæ ignota; & subvertenda quæ malè tradita; abstergenda quæ immunda, & quæ falsa, abjicienda erunt: omnia vero, atque singula, debite confirmanda. hæc autem præmonuisse fastidio, ad submovendum tædium, si forte nova atque paradoxa infestent magis, quam vera oblectent. Naturæ cognitio, duntaxat ex eo desumitur, quod actu, & re ipsa est: quippe quæ fictis nuspiam meditationibus consistit. Est nimis tota naturæ compages, individua, re ipsa, actu, & in aliquo corpore defixa, excepto spirituum abstractorum numero. Denique, & inprimis serio moneo, quotics de causis naturalium loquor, nequicquam hæc sumenda, pro elementis, vel pro Cælo: eo quod, titulo creationis, super-

supernaturaliter inceperint, & hodiè constanter quoque inaneant eadem, quæ ab initio fuerunt. Causas ergo rerum naturalium, intelligo vicissitudinem præsupponere. Ac licet Elementorum corpora, subter naturam venerint, heteroclitia tamen eorundem est speculatio, & aliena Philosophia. Qui enim ante me quatuor elementa, ad singulas corporum generationes, per mixturam confluere, sunt opinati: Elementa ethnico more aspexerunt, suisque tentarunt commentis, elementa numerare, & obedire. Omne itaque corpus naturale, non alia requirit, quam corporea initia, plerumque mutationi, ac vicissitudini obnoxia dierum. non autem natura constet hyle indefinita, ac impossibili, neque opus habet principio tali, ut nec privatione: sed ordo, & vita, insunt efficienti, de necessitate. Resque omnis, inanis, vacua est, mortua, ac deses, nisi vitali, aut seminali adesse principio, fuerit constituta, aut quandoque constituatur. Quinimo adhuc corruerēt istæ leges, nisi ordo quidam rebus inesset, & intercederet, qui propria flecteret, ad communis boni sustentationem, siue necessitates. Aristoteles quatuor causas, rerum constitutivas distinxit, quæ suum Authorem quoque fecere naturæ ignarum. Quippe in primis, principium, cum causa materiali, confundit. Primam scilicet causam, vocans materiam indefinitam, siue corpoream molem substratam, determinationis formalis indigam. Alteram dein causam, etiam internam essentiam, siue rei formam, cum altero suorum principiorum confundit. Tertiam denique externam, efficientem vocat: Ac quartam tandem nominat finem, ad quem videlicet res quæque dirigitur. hanc autem, in efficientis mente, voluit causarum trium priorum esse primam: adeoque nedum res naturales principiari, per ens Rationis, ac mentale: verum etiam, quasi inanimata, in mente efficientis causæ, laterent per finem. Quod si ergo, causas naturales malè inquirat; longè

pejus, supernaturalem finem, in mente primi Motoris, pro naturali causa substituit, vel mentalem finis conceptum, in non animatis requirit. Ego sane, qui non assuevi, consentiendi ignavia, aliorum ausibus, sine præponderatione inservire; tres posteriores causas, in cognitione naturali, mendosas, imo & damnosas, plurimum offendi. Primam verò de quatuor, fabulosam ostendam subinde. Nam in primis cum omnis causa, secundum naturam, & dierum successionem, causato suo sit prior: certè, forma compositi, causa esse nequit producti: sed potius Entelechia ultima generationis, ipsissimaque generati essentia, atque perfectio: propter cuius assecutionem, cætera cuncta diriguntur. Itaque formam, potius tanquam effectum, quam ut causam rei meditor. Imo amplius. Forma enim, cum sit generationis finis, non est merè actus generationis: sed generati. ac potius potentia, possibilis in generatione: materia vero, siue generationis subiectum, ut actu est; ita quoque actus ipsius, est internum agens, efficiens, siue Archeus. Falsum est ideo, quod quanto res magis habet de forma, tanto magis habet de actu, de entitate, virtute ac operatione. Quoniam forma non acquiritur, vel possidetur, per partes, vel gradus: neque ideo entia, sunt susceptiva plus, minusve, de forma. Imo, etsi susceptiva essent, tamen activitas agentis, non est ipsius formæ; sed Archei, de quo mox. forma igitur est indivisibilis. Quidquid enim Aristoteles tribuit formæ, siue perfectioni postremæ, in scena rerum, id propriè, directivè, & executivè competit illi agenti, siue Archeo seminali. Denique, cum causa efficiens Aristot: sit externa (qualem ait fabrum, ferri intuitu) facile cognovi, illum sua figmenta, pro veris fundamentis, venum dedisse, ejusque omnem speculationem, circa artificialia, & externa naturæ, vagari. Tota alioqui causa efficiens, est interna, essentialis, in natura. Et licet generans pater, sit effectivus: in ordine

dine tamen ad patratum, non est nisi causa efficiens seminis, tota externa, in relatione ad ens, quod per generationem de semine constituitur. Etenim in semine, quod totam efficientis immediati quidditatem compler, atque continet, non est ipse pater: sed Archeus. Eo quod pater respectu generati, non nisi causæ externæ, & occasionaliter producentis, rationem habet: siquidem per accidens tantum generationis effectus subsequitur, licet tota intentione, generationi incumbat patrans. Itaque constitutum efficienter constituens, causans intrinsecè, perfectivè, atque per se, est ipse Archeus seminalis, à patre realiter distinctus in esse, & proprietatibus. Pariter ut in vegetabilibus. Herbarum quidem sunt seminum productrices: at herbarum è semine isto nascentium, non nisi causæ occasionales, & remotæ, atque idcirco, etsi sint causæ naturales, non tamen sufficientes, & necessaria: neque enim è quovis semine proinde planta confurget. Est ergo ens seminale in semine, causa immediata efficiens efficienter, interna, ut essentialis, herbarum inde prodeuntis. Plantæ autem præcedens illius seminis, est causa remota, occasio naturalis, seminis quidem, quod per se, ac immediatè plantam fabricat, & efficit, cum adiutorio excitantis. Alioquin enim si herba patrans, esset efficiens herbarum productæ, non posset patrans causa comburi, quin producta simul periret. Est ergo semen, causa efficiens, interna, immediata herbarum productæ. Quapropter post sedulam omnium rerum investigationem, non inveni corporis naturalis ullam dependentiam, nisi duntaxat ad duas causas, ad materiam, & efficiens, internas (quibus plerumque externa quædam excitans associatur) scilicet. Quippe quod hæc duo, sibi, & aliis, sint abunde satis, contineantque totam rerum compaginein, ordinem, motum, ortum, notionem sigillares, proprietates, ac quidquid denique ad rei constitutionem & propagationem requiritur.

Continet namque efficiens seminalis causa, rerum sibi agendarum typos, figuram, motus, horam, respectus, inclinationes, aptitudines, adequationes, proportionem, alienationem, defectum, ac quidquid subdierum sequelam incidit, tam in generationis, quam regiminis negotio. Fines denique cum omnes efficiens in se contineat, tanquam rerum à se agendarum instructiones, ideo finalis causa Scholarum externa, quæ duntaxat in artificialibus locum habet, vana prorsus est in natura. Saltem non distincta quidditate, ab ipso efficiente, est considerabilis. Quæ namque in mente Artificis, ens rationis est: nequaquam potest causæ realis, & naturalis pondus obtinere. Eo quod causæ efficienti naturali, sua à Deo naturaliter sit infusa finium & habitudinum scientia. Res nimirum singulæ, in natura, succum aliquem genericum desiderant, pro materia; ac denique seminale, efficiens, dispositivum, dirigens principium, internum generationis. His namque duobus, neque pluribus, opus habent res corporeæ singulæ. Tria vero corporum principia, Paracelsi tantopere iactata, etiamsi reperirentur in singulis constitutivis: attamen non proinde sequeretur, illa vim habere principiandi: siquidem illa tria, cum sint fructus seminum, sortiuntur diversitatem quasi specificam: quam necessario nescirent, si vera essent principia: Id est, si ante speciei constitutionem adessent. nec etiam unum migrare posset in aliud, quod tamen tribus primis Paracelsi esset vernaculum. Porro, cum materia, simul & efficiens, sufficiant ad omne productum, sequitur, omnem definitionem naturalem, non ex genere, & differentia (mortalibus plerumque incognita) petendam: sed ex ambarum causarum connexione, eo quod ambæ simul, totam rei essentiam concludant. Deinde etiam sequitur, ipsummet productum, sive effectum, nil esse, præter ambas causas connexas.

Quod profecto est intelligendum de
non

- non animatis, animatis alioqui superaddenda est vita, sive anima viventis. Sic enim equus fit filius suorum parentum quadrupedum, in animam viventem equinam, creatum virtute verbi. Sublunaria vulgo dividuntur in Elementa, & elementata: ego vero, divido in elementa, & producta seminalia. hæc rursus, in vegetabilia, animalia, atque mineralia. Sic ut singula, peculiarem claudant monarchiam, ab aliis duobus secretam. Mineralia ergo, & vegetabilia, si quæ sorte vivere videantur, cum tantum vivant per potestatem; & non per formam viventem, in lumine animato; aptè quoque definiri possunt per solam materiam, & efficiens internum. Siquidem omnis effectus producitur, vel ab agente externo, & est productum artificiale: vel à suscitante, ac foveante externo, quod est causa occasionalis, & externa: quæ tamen intus habet causam efficiensem, & feminalem, quæque permanet efficiens, in ultimam usque producti periodum. Causa tamen occasionalis, non est agens verum: sed mediatum. Subiectum verò, quod Scholæ patiens dixere, ego coagens voco. In relatione vero amborum terminorum, sive in habitudine motus agentis ad coagens, resultat actio. Producta ergo non vitalia, non recipiunt formas, per dispositionem termini agentis, factibilem, sed tantum acquirunt destinationem ac digestionum fines, sive maturitates. Etenim dum è causis mineralium, resultat lapis, aut metallum, vel è semine plantæ, dum fit planta: non fit aliquid ens novum, quod potestativè non esset præsens in semine: sed acquirit tantum maturitatis destinationem complementum. Idcoque terræ datur potestas producendi herbas: non autem aquæ producendi pisces. Quia in vitalibus animantibus, nō ita fit, prout in plantis. Ut enim Monarchiæ sunt planè disparatæ, ita & generationis, & generandi modi. Ideo namque dos propagandi semina, in secula durabilis, legitur tributa terræ, non item animanti-

bus. quanquam hæc interim propagare debeant. Proinde semina non animantatorum propagantur quidem, non secus ac lumen de lumine sumtum. In cuius tamen illuminationis participatione, necessario Creator efficiens principale est. Solus autem Creator, creat ubique novum lumen, sive fit formale, sive etiam vitale, individui producti: nec enim lumen istud antea erat, ne quidem ex parte, licet ex habitudine potentiali, sive dispositione aptitudinali, ad consequendam formam, quodammodo, inanimentorum semina, vitalia sic censeantur: non tamen tam propinquè ut in plantis vis formalis implantata est. Animæ namque, & vitæ, ut gradus, ita & partes, nesciunt. Et quamquam semen animantis, dispositionem ad vitam habeat; vitam tamen nec habet, neque ex se habere, aut efficere potest, ob rationes de ortu formarū deductas. Quamobrem mox docebo, non esse elementa quatuor, nec trium residuorum, imo nec duorum, esse cōgressum, ut inde corpora, (quæ mixta creduntur) consentiant: sed quod ad horum constitutionem duæ saltem abunde sufficiant causæ naturales: materia nempe est ipsissima effectus substantia; efficiens verò, ipsius internum, atque feminale agens: & prout in animantibus, duos tantum sexus agnosco; Ita quoque duo saltem, nec plura sunt corpora, quorumcunque initia; prout duo tantum luminaria magna. Nam quæ chymici, salem, sulphur, & mercurium, sive salem, liquorem, & balsamum, tria vocant corporum initia, ostendam suo loco, non posse initiorum sortiri dignitates, quæ non in omnibus possunt reperiri, quæque ipsamet, sunt primordialiter, ex aquæ elemento prognata, & in aquam rursus dissoluta fatiscunt (ut quandoque constare faciam, Siquidem initiorum stabilis sit natura oportet, si nomen ac proprietatem principii, sustinere debeant. Duo igitur, nec plura, sunt corporum, & casualium corporalium prima initia. Elementum,

24. aquæ nimirum, siue initium ex quo : & fermentum, siue initium seminale, per quod, id est dispositum, unde mox produ-
 25. citur semen, in materia : Quæ acquisito semine, sit eo ipso vita, siue materia illius entis, media, discurrens in rei usque pe-
 26. riodum, siue materiam ultimam. Est autem fermentum, ens creatum formale, quod neque substantia, neque accidens : sed neutrum, per modum lucis, ignis, mag-
 27. nalis, formarum, &c. conditum à mundi principio, in locis suæ Monarchiæ, ut semi-
 28. na præparet, excitet, & præcedat. hoc est nempe fermentum in genere. Quæ autem hic suppono, suo tandem singula loco
 29. demonstrabo. non agam de fabulis, rebusque non existentibus : verum de princi-
 30. piis, ac causis, in ordine ad fines, actiones, & generationes : Considero fermenta ve-
 31. rè, actuque existentia, & individualiter
 32. per species distincta. Sunt itaque fermenta, dona, ac radices, à Creatore Domino
 33. stabilitæ, in seculorum consummationem, continua propagatione sufficientes, atque
 34. durabiles, quæ ex aqua, semina sibi propria excitant, atque faciunt. Nimirum quo de-
 35. dit terræ, ex se germinandi virtutem, de-
 36. dit fermenta totidem, quot fructuum ex-
 37. spectationes : ut etiam, sine semine præce-
 38. dentis plantæ, possint ex aqua suos liquo-
 39. res, & fructus prolificare. Proferunt ita-
 40. que fermenta, semina sua, nec aliena. Id
 41. est singula, juxta sui naturam, & proprietates : Quod dicit Poëta : *quippe solo natura*
 42. *subest. Nec omnis fert omnia tellus.* Inest
 43. quippe locis, ordo quidam divinitus indi-
 44. tus, ratio quædam, & radix immutabilis,
 45. producendi statutos quosdam effectus, siue
 46. fructus, nec quidem duntaxat vegeta-
 47. bilium : sed & mineralium, & insectarum.
 48. Differunt namque terrarum fundi, & pro-
 49. prietates, idque propter aliquam causam,
 50. terræ isti connatalem, & cœviam. hanc
 51. nempe fermento formali, inibi creato, at-
 52. tribuo. Unde consequenter diversi fru-
 53. ctus, diversis locis pullulant, & sponte
 54. erumpunt : quorum semina alio transla-

ta, plerumque imbecillius provenire vi-
 27. demus, seu factus supposititios. Quod au-
 tem de fermento, terræ indito, dixi, id-
 ipsum pariter in aëre, & aqua reperies.
 Neque enim Radicibus, Donis, Rationibus
 fermentalibus carent, quæ stabiles, lo-
 cis, & provinciis dicatos fructus profe-
 runt, idque perseverantia fructuum, ne-
 dum convincit : sed & spontanea, abun-
 dansque injussorum seminum profusio.
 Fermentum igitur principii veri naturam
 28. tenet, à causa efficiente, in hoc diversi :
 quod causa efficiens, consideretur tan-
 quam immediatum principium acti-
 29. vum in re, quod est semen, ac velut principium
 motivum ad generationem, siue initium
 rei constitutum. fermentum verò, semi-
 ne sæpè prius, & hoc de se generat. Estque
 30. fermentum, originale rerum initium, vis
 indita terræ, vel locis, non autem rebus fe-
 31. mentalibus constitutis. Fermentum autem,
 quod rebus constitutis, cum semi-
 32. num proprietatibus inolefcit, se habet per
 modum efficientis, ad semen rerum. Ast
 33. seminale fermentum, non est illud, quod
 alterum duorum originalium principio-
 rum : sed productum ejusdem, & effectus
 34. feminis individualis, ideoque caducum,
 & interiens. Ubi alias fermentum princi-
 35. pians, in elementorum sinibus conditum,
 36. immutabile, & constans perseverat, nec
 37. vicissitudini, aut morti subiectum. Est ergo
 38. vis locis insita, à Creatore Domino,
 39. ibidem locata, ad fines in successione die-
 40. rum sibi ordinatos. Dum alias, semen in
 rebus, ejusque vis fermentalis, est res, quæ
 41. exoletæ suæ tragiæ scena, desinit in in-
 42. dividualem Epilogum. Res enim, licet de
 43. se successivè prolifcet : id non nisi virtute
 44. hausti semel fermenti evenit, quod pro-
 45. inde non desinit suis locis, spontaneos, si-
 46. ve priorum parentum semine, feliciores
 47. fructus incessanter edere. Hæc facilia sunt
 48. cognita, in mineralibus spontè natis : at
 49. in plantis, & animalibus, successiva semi-
 50. nis fecunditate generantibus, non aequè
 51. id obvi-um est, ut neque in animantatis,
 52. pro-

promiscuum putredine sexum mentientibus quidem: at mox mutuo etiam congressu prolificantibus. Verum eadem ubique est ratio fermenti. Adeoque fermentum utrobique principium idem est. Etenim in semine, à parente inditur, & cum eodem identitatem subit, vel aliunde, à causis externis, materiae imprimitur. saltemque utrobique veri efficientis interni

31. locum tenet. Quippe rerum Conditor, quibusdam fermentis, loca designavit propria, ac stabilia, in elementorum condito, tanquam seminum promptuario, id eo efficientium prototypos. Aliis vero rebus per individua, & species, ac si essent loca, dispersit: Alibi enim stabilia, pro natura corporum quibus insunt, hæc initia voluit: aliàs verò, ut de manu in manum transirent, in rerum continuationes. In hoc autem differre voluit, quod fermenta stabilia locorum, tanquam prima, universalis, simplicia, atque inchoativa initia seminum, sive causarum naturalium efficientia, essent: quæ scilicet elementum aquæ in se, in aëre, vel in terra imprægnarent. Caducorum vero fermenta labilia, & à parentibus hausta, materiam præparatam dumtaxat concernerent, & in seminum sinu inmediate sederent. Ideoque & intestinam mortis necessitatem contingerent. Alterum pariter initium corporum universale, quod aqua est, est unica rerum causa materialis, quatenus aqua initii naturam in se habet, in modo, puritate, simplicitate, ac progressu, initiandi, pro ut & in termino dissolutionis, ad quem cuncta corpora, per materiam ultimæ reductionis redeunt.

32. Quod mox suo loco demonstrabo typice. Initium itaque, à causa, tantum theoricè distat, ut illud sit ens actuale initians, atque hætenus causans: Causa verò, sit terminus relationis ad causatum, sive effectum, enti theorico fortè propinquius. Vel distingue illa ut lubet. Ego saltem intelligo, causas initiare, & initia causare, eodem nomine, sive sit in elementorum sinu, sive in ipsa seminum

materialium familia. In rerum itaque naturalium historia, considero materiam plerumque semine imprægnatam, prima sui vita decurrentem, ad ultimum illius concreti terminum: non autem materiam primam Aristotelicam, sive illud non-ens, impossibile. Sed conceptæ causæ efficientis, considero initia realia, entium omnium dona prima, radices, thesauros, & fermenta imprægnantia. Vel similitè Lector causam efficientem confundere cum rerum fermento; & materiam corporum, cum aquæ elemento, distinctus esse desinens lubens, modo sciatur, qualiter ista se habeant, in luce naturæ. Saltem sic de corporum initiis, & causis disserui, ut sentio, & expertum habeo; multam lucem quoque spondeo iis, qui hanc semel theoricam fecerit suam. Falsum itaque imprimis comperiet Aristotelis axioma. *Quod videlicet generans, nequeat esse pars generati.* Cum semper generationis principium effectivum, sit internum agens, internus patrat, & generans. Quod satis clarè constat in iis, quæ sola matre putredine prodeunt vitalia. In quibus nullū univocum est generans externum: sed ipsa massa seminalis, sive semen generativum, custodit in se universa, quibus ad generationis æconomiam opus habet. At sane nec causarum binarium admonuisse sat est: quin potius juverit efficientem, sive cosmocraticem præcipuam, planius deduxisse. Quocirca hoc loco suppono, quæ alibi demonstrabo, nimirum in tota rerum naturalium serie, de novo nil surgere, quod non è semine ortum ducat, nihilque fieri, quod non è seminis necessitate fiat. Tragœdiam vero defunctam in meta finis, non esse nisi exantlatorum seminum periodum, sive epilogum: nisi forte violenter abscedere cogantur. Quocirca ignem excipio. Utpote non ad generationem, sed ad destructionem dato. Maximè, quod ejus sit peculiaris origo, & non seminalis. Est nempe res inter creata universa, singularis, & impar (ut suo quandoque loco) Excipio denique

- Cœlorum influxus, qui ob generalissimam sui destinationem, nullam in se habent potestatem feminalem. Eo quod à generabilium sorte nimis procul sint distincti: Ideoque influentiæ, leguntur in *Signa, tempora, dies, & annos* à Creatore, nec alio destinatæ: non autem ad causas feminales rerum. Causarum porro efficientium, & 37. feminalium in natura, quædam sunt efficientes: aliæ vero effectivæ. Prioris nempe classis, sunt ipsa semina, horumque dispensatores spiritus: suntque causæ istæ de propriâ essentiarum, per sui multam activitatem, à causa materiali meritò diremtæ. Effectivæ autem efficientes, sunt ipsa hospitia, atque organa seminum proxima: quæ sunt fermenta externa, materiæ dispositiva, in alteritatem transmigrationis. Spectant & huc potestates dispositivæ circumstantiarum, fomentantes item, excitantes, ac promoventes. Quia dato semine, non tamen quævis 38. promiscuè inde proveniunt. Discet prætereà tyro noster, Aristotelis ingenium, in fundanda axiomata pronum, ut quoties aliquid suis reperiret conceptibus congruum, confestim in Regulas id traheret, sub universale, stringendo debilioris auctoritatis transumptas radices. Quæ sanè ejus axiomata, mirata est subsequens ætas, in ignaviam scilicet prona, ideoque illum, & illa, facile adorans. Subinde quoque mathesin, in naturam, violenta interpretatione introduxit, ut causas naturales, numeris, lineis, & literis Alphabeti, prorsus obedire voluerit, temeritate prorsus ridicula. Per exemplum: Advertens, quod ignis, celerius lignum sicum ambureret, quam madidum, exemplo inde axioma univ- 39. ersale meditatus, voluit. *Quod actus activorum, tantum essent in materiam dispositam.* Quod tamen multis est septum incisitiis. Primo namque, ut ignem, externum agens, vidit concurrere ad materiam combustibilem: Indicavit hinc quoque, omne aliud agens, in natura, debere agere per modum ignis, nesciens, ignem non agere per modum agentis feminalis, esseque peculiarem creaturam. Censuit ergo pari incisitia, causam efficientem omnem, instar ignis, necessario esse externam. In hoc etiam deceptus, quod statueret omne agens naturale, exigere materiam dispositam. Cum aliqui agens in natura, disponat sibi substratam materiam. Neque enim omne agentis naturalis consilium alio fine agit, quam ut disponat materiam sibi substratam, ad scopos sibi cognitos, saltem destinatos pro generatione. Ex unico nimirum terræ succo, unicoque horto, quadringentæ plantæ crescunt, & fructificant. Si enim dispositionem amicam, in materia, Agens reperiat, bene quidem: sin minus, facili negotio, eandem sibi parat. Quid si postmodum, ex unico aquæ elemento, immediate, omnia corpora tangibilia, provenire demonstravero. qua necessitate quæso, agens exiget præexistentem materiæ dispositionem: vel si præexistat disposita, quis fuit ille dispositor, aut præcursor Agentis? Per se, aliqui ad dispositionem ejuscunque materiæ, cui inest, sufficientis? At si fermentum dicas. Saltem novisse debes rursus, causas ambas, à producto non differre in natura, nisi maturitate; nec Agens à fermento distingui. Quæ si Scholæ, melioris succi disciplina imbutæ: scirent, utique & cognoscerent suum Aristotelem à suis Regulis defecturum, quas in scientificarum demonstrationum præmissas, primo veras, erexit. Ipsi vel de- mentasset, super monstruosas, lapidum in nobis generationes. Et licet ante nata Eu- 40. clidis elementa, Mathesis rudior esset: tamen Aristoteles in hac, quam in natura, longe peritior, naturam subter illius scientiæ Regulas, subigere annisus est. Noverat enim circulum, figurarum in plano capacissimam. Subito igitur in axioma cogit universale, etiam ulcera, ac vulnera rotunda, cæteris quibusque, in extentione paribus, esse curatu difficiliora. At sane difficilior est vulnus lato pugione penetrans, quam rotundum in carne. In ulceribus

bus vero, fistula avi, vel lacrymalis, sanando sunt operosiores, quovis ulcere tibiarum in circuitum extento. Putavit nimirum, Regularum pronitate deceptus, vulneris incarnationem ab externo tantum agente emplastro proficisci, eamque exterioritatem, nedum esse relatu superficiei nostri corporis: sed respectu figurali, distantia laborum vulneris, in ordine ad ejus centrum. Historiam referam. Auriga militaris, uxorem lue Veneris inficit. hæc vero, remedii penuria, in ulcus exedens sese distendit. Unum saltem vidi, ab aure in cervicem, humerum, & cubitum, ponè per homoplatas, totum latus costarum, & thoracem, devastans carnosam membranam. Quæ ut obesus est mulieribus, ita altiorum profunditatem continebat. Plura alia, at minora, per abdomen, in crura se habere dicebat, & humanum corpus ferè sine cute exhibebat. Mulier autoritate mea, in hospitale Vilyordix deportata, renuentibus monialibus: sed mars prævalens, etiam quandoq; monialibus aliquantisper imperat. Chirurgus prædialis, Chrysulcam, madefacta stuppa, dolore incredibili, vivis musculus intingit, & miserando ejulatu domum incutit. Transiens autem rogavi, cur id fecisset. Inquit, esse Carcinoma ulceratum, ac totale, & quo citius interiret, eo esset felicior. Id querula monialis audiens, dixit, se per Regulas suæ domus non teneri, ad hospitandum Cancrum, lepram, vel luem, &c. Illico ergo ante crepusculam, mulierem ad suburbia deferunt, & in sterquilinio deponunt. Pauper rusticus verò, ignotam mulierem commiserans, ex ramis, casulam contra pluviam fabricat, folia vero aliquot brassicæ, diffluendi puri, & æris inclementiæ arcende, applicat. Is casum mihi narrat. Exhibeo Corallatum Paracelsi, per albumen ovi paratum, & 26 diebus tota convaluit. Ingentia enim ulcera, festinato imperu, pelle tegebantur, minutulis aliquot, ab initio rimis, perpe-

tuitatem diuturniorem servantibus. Mox moriens affinis quidam, huic pauperrimæ domum & agrum legat. Maritus ejus, pone sentes perit: Illa secundo nubit, jam armento, grege, & arvis dives. Ego enim in marito, & Chirurgo, latrones: In monialibus levitatè; in rustico Samaritanum, & in muliere, Iobum admiratus, cognovi Deum Iob, eundem esse universi, & perpetuum Rectorem omnipotentem. A quo, licet homo sit suffuratus titulos majestatis, Celsitudinis, excellentiæ, elementariæ, & dominationis, unicum saltè sibi perpetuum reservaverit. Quod est, æternitatis. Cujus respectu, homo est fungus unius noctis, cras putridus. Sciant ergo Scholæ, Regulas Matheseos malè naturæ quadrare. homo enim non naturam metitur: sed ipsa se. Neq; enim ethnicus, viarum ignarus, vias magis ostendet, quam cæcus colores, antea non visos. Ergo præter ignorantiam naturæ, in sui radice, ac quidditate; Scholæ nescivere rerum causas, numerum, exigentiam, denique maturitatum, tarditatum, & celeritatum fluxiones. Itemque ignorarunt compositiones, & resolutiones corporum, tam natura, quam arte factas: Seminum quoque, fermentorum item necessitates, fines, dispositiones, defectus, restorationes, interitus, subsecutiones, quoque contiguitates, & dependentias, eo quod Agēs naturale, rebus exoticum, atq; peregrinum edocerèt. Consecutivè etiam ignorarunt formarum nativitates, ut & inde prodeûtes proprietates. Quorum loco fortunam, casum, tempus, vacuum, & infinitum exposuerunt, licet naturæ aliena, quæque disciplinas continerent ridiculas. Imo secutæ sunt Authorem, qui credidit, mundum ab æterno, in æternum, propriis viribus explicatum iri, sibi que contradicit negando infinitum. Cum primus Motor, æternum duraturus, omnia facturus, in potestate æterna, infinitum necessario includat,

41.

42.

1. *Archeus est causa efficiens.* 2. *Qualis in feminibus.* 3. *Proprietates, & differentiae ejusdem.* 4. *Compositio aurea genialis.* 5. *Nativitas idearum seminalium.* 6. *Vestis seminalis Archei.* 7. *Hospitalia, cum curatoribus designata semini.* 8. *Syzygia astrorum imitata in feminibus.* 9. *Primum mobile non habet vicariatum in viro.*

1. Etigi ortum & causas naturalium, ac, ne causam efficientem, gratis internam posuisse videar, opportunius fabrum, generationum Vulcanum explicabo. Quidquid igitur in mundum venit per naturam, necesse est habeat suorum motuum initium, excitatorem, & directorem internum generationis. Singula ergo, utut dura & opaca, ramen ante sui istam soliditatem, claudunt in se auram, quæ ante generationem, semini (hactenus fecundo, internam, futuram generationem adumbrat, & generatum ad finem scenæ usque comitatur. Quæ aura, licet in aliquibus luculentior sit: in vegetabilibus tamen, succi specie comprimitur, ut & in metallis densissima homogeneitate inspissatur: singulis tamen hoc donum obtigit, quod Archeus vocatur, generationum & seminum fecunditatem continens, tanquam causa efficiens interna. Ille inquam faber, generati imaginem habet, ad cuius initium, destinationes rerum agendarum componit.
4. Constat Archeus verò, ex connexionione vitalis auræ, velut materiæ, cum imagine feminali, quæ est interior nucleus spirituales, fecunditatem seminis continens; est autem semen visibile, hujus tantum siliqua. Imago hæc Archei, ex prædecessoris idea defluens, vel eandem è concho externorum arripiens, non est demortuum quoddam simulacrum: sed plena insignitum scientia, potestatibusque necessariis, rerum, in sua destinatione agendarum, ornatum; adeoque est vitæ, & sensationis

primarium organum. Per exemplum. Prægnans enim, cerasum suo appetitu, in foetu fingit, illa parte, qua manum appetendo admovet. Cerasum, inquam, in carne verum, virens, pallidum, flavum, & rubens, juxta stationes, quibus arbores, sua cerasa promoveant. Citiusque in Hispania, idem in eodem foetu cerasum rubet, quam in Belgio. Fit ergo cerasum per imaginationem: Ita per libidinis imaginationem in spiritum seminis, traducitur vitalis imago animantium, per cursum generationis, seipsam explicatura. At cum omnis actus corporeus, in corpus terminetur, hinc fit, quod Archeus, generationis Faber, ac Rector, seipsum vestiatur statim corporali amictu; In animantatis enim, perambulat sui seminis latebras omnes, & recessus, incipitque materiam transformare, juxta imaginis suæ entelechiam. Hic enim cor locat, ibi vero cerebrum designat, atque ubique immobilem habitatorem præsidem, ex universali sui monarchia determinat, juxta exigentiæ, partium, & destinationum fines. Præses demum ille, manet curator, rectorque internus finium, in obitum usque. Alter vero fluctuans, nulli assignatus membro, intuitum servat, super particulares membrorum nauceros, lucidus, at ferians nunquam. Insuper ut sublunaria, superiorum in se analogiam exprimunt: sic unumquodque, quo est vitalius, eo perfectius astra æmulatur, adeo ut ægri, Ephemerides sensibiles in se ferre videantur, futurarum tempestatum gnari. In visceribus nimirum planetarii spiritus elucet maximè, prout & in universali Archeo influo, firmamenti vices viresque apparent. Primum autem mobile, in viris nusquam membrum habuit: sed duntaxat sub Archeo uteri, analoga meditatione occurrit, tanquam in postremo creatorum complemento. Forte enim mulier, primis proinde

inde conceptibus turbator, cæterosque orbes, primis motibus secum ducit. Quoties uterus, ascendentali imaginationis regimine turgidus, thymosin patitur, particulares viscerum Archeos, in sui obsequium rapit; infirmitates viriles æmulando, plerumque miserè deludit medentes, ficta imagine. Propemodum brutorum Archei, se habent instar humani. Nec inutilem simplicium supellestilis cognitionem hauriemus, ex plantarum discrimine, & sexibus suis. Quippe nec sine mysterio, in sola corruptione natis reptilibus & insectis, nil æque natura ludendo variè, inrendit serò, quam analoga sexuum utrobique discrimina. Quocirca, neque eadem in plantis neglexisse autumandum, licet promiscuo sexu, unicum semen, &

fœcundissima prole, faciant beatum. Potissima autem effectrix majorum virium, dignoscitur sub Veneris signaturis, elucescens sexuum sollicitudo, subinde & hermaphroditica promiscuitas. Quæ enim plantæ sunt fœmineæ, primi mobilis raptum conciliant. Naturalis ergo Astrologia seminis humani, suas directiones iuxta universalem cœli motum componit; non autem de foris mendicat: etenim si omne vegetabile, semen suum edere poterat, ante stellarum creationem, certè hominem decebat non minore privilegio gaudere, ex innato nimirum semine, subsistentiam, motum, supernamque latitudinem habere, non autem ex astris; libro de vita longa, ad longum elucidantur, quæ hic desiderantur de Archeo vitali.

LOGICA INUTILIS.

1. *Protestatio Authoris.* 2. *Omen hujus libri.* 3. *Quibus mediis in condenda Philosophia sit usus.* 4. *Author scribit, velut ex mandato.* 5. *Distributio Logices per membra.* 6. *Ridicula penuria differentiarum pro definitione.* 7. *Misericordia Divisionis.* 8. *Dividendi methodus, non meretur nomen Philosophiæ.* 9. *Vana jactantia argumentationis.* 10. *Logica parit tantum opinionem.* 11. *Cur novemdecim Syllogismi, non pariant scientiam.* 12. *Examinatur stentoria pompa Syllogistica.* 13. *Cur omnis conclusio, sit annexa dubio.* 14. *Cur conclusio Syllogismorum sit necessaria.* 15. *In veris præmissis falsas conclusiones, & contra.* 16. *Scientiam demonstrationis non generari in discente.* 17. *Syllogismus cur non pariat scientiam.* 18. *Veræ scientiæ sunt indemonstrabiles.* 19. *Scientia principiorum non est in Ratione.* 20. *Quid invenitur per Logicem.* 21. *Scholæ Logices, se opponunt sacris.* 22. *Per Logicam, resumitur tantum, quod ante scitum est.* 23. *Duplex, & pene inutilis finis Logices.* 24. *Nulla scientia nisi de sursum.* 25. *Logicam pro Philosophia vendere continet imposturam.*

nem aspicere ex obliquo, ceu rerum vanissimam, pendentem ex instabili hominum arbitrio. Oculum meum in directum²¹ semper aspiciebat vocationem, quam in vita Parente, meam feceram. Nunc scio autem, me veritatem docere, compulsum; ideoque hujus libri doctrinam, etsi dierum numero siderit, permanfuram tamen, in mundi finem usque. Quid si ostendero inficiam, ignaviam, impietates, & inclementias medentum, circa res summo pretio habendas, quarumque jactura est irreparabilis, animabus denique periculosissima, mihi que cum despectu respondeatur, ludibrio, & sarcasmo: profecto vel ex nunc mihi gratulor, vivoque contentus, spe illius retributionis. Etenim mihi ne^{3.} cesse fuit, in condenda nova Philosophia, omnia pæne rescindere, à prioribus tradita, multaque institui, & restitui debere, quæ pari animo, non recipiet quilibet. Nec ignoro, perpetuum benemerentes manere sortem, ut asperum, & ignarum plerumque censorum tolerant. At, si utilia doceam, præcepti est, acceptum non defodere talentum. Possem cum Hieron.

F

(in

1. **V**ocabor præsumtuosus rixator, cuique anteriorum scire displicet, instar apti, vineam funditus evertentis. At scio, quod malè mecum ageretur, si anima subiecta staret judiciis humanis. A viro namque cœpi ambitio-

- (in prologo Isaia) dicere, *legant prius, & postea deficiant, ne videantur non ex iudicio, sed ex odii presumptione, ignorata damnare.* At ego nil moror, siue legar, & reprehendar, siue non. Sat est, me satisdixisse præcepto. Neque enim fuit mihi aliqua ambitionis enotescendi thymosis, quilibens fateor, me nil boni habere quod imitandum. Imo absque nomine, prelo subditus fuisset liber, si id sine offendiculo fieri potuisset. Cœpi ab adolescentulo, cum pruritu assuescere, quod Medicis, Chirurgis, atque Seplassis obloquentibus, cetera plebs, me ut Spagyrum & Philosophum sperneret, paucis solum mihi faventibus, quorumque favori me, adhuc quantum potui, subtraxi: Certè multum ætatis ac laboris infunsi, multumque utilioris otii mihi detraxi, ut præcepto hujus studii satisfacere. Sit primæ veritati laus, cui soli benefactorum retributio. Cujus in speculo vidi, & ratum servavi, hominum iudicia, plerumque è diametro distare à divinis. Auram vulgarem stultam, mendosam, probrosam, & nocuam semper: Judicem vero universalem, erroris nescium esse.
3. A fermocinalibus ergo exordiar. Constat Logica tribus membris, Definitione nempe, Divisione, & Argumentatione. In primis, definitionem constare docent genere definiti, & differentiâ constitutiva. At, cum vix alia differentia, speciei constitutiva, nota sit, præter rationale, & irrationale, quæ sit specifica, & individuis proxima, harumque duarum altera adhuc sit negativa: priorem verò quandoque frivolum probavero: Quare uno pede sublato, abs tripode, necesse est, ruat Logicus, tali sedi confusus. Præcipuè quod divisio, etiam sit adeo miserum membrum Logices, quod dubitari queat merito, an fideculæ sterilitate manserit à Scholis ipsis fere neglectum. Prior quippe, est cognitio totius, & integri, quam suarum partium. Et de essentia universalis est, esse unum in multis, & ideo est magis scibile. Qui enim novit unum, & utile; is novit plura,

& particularia: non autem de converso. Eo quod unum, & utile, est in intellectu: pluralitas vero, siue divisio in sensu. Nam quanto aliquid magis dividitur in partes, tanto magis appropinquat infiniti, estque ideo minus scibile, labens ad irregularitatem, magisque mutationi & oppositioni obnoxium. At cum logica agat de universalibus, dicaturque 1. Posterior, quod minus erramus in universalibus, quam in particularibus: Certè logica, nos duceps per Divisionem ad singularia, tantum abest, quod nos duceret ad scientiam, juxta illorum Aristot. quod potius detrudat in errores. Profecto, si penitius divisionis membrum attendamus, nullam Philosophiæ partem complere potest, nuda quædam dividendi methodus, tam rudis, ac cruda, quod ejus una vix adolescentibus dicatur hypothesis, axioma, proprietas, modus, processusque.

Sterilis ergo, & utroque pede tripodis orba Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penuriosa quippe, & commiseratione digna est Philosophia, quæ tam angusta supellecile, utensilibus quoque tam parvis, ac defectuosis, scientias patrare se jactitat. Ast tertium logices membrum, in sublime sublato, magni apud fermocinales ponderis habetur: licet veris naturæ usibus æque inconveniens. Utpote quæ rixas odit, nec lubens discordias fert. Mundus quidem passus est se circumveniri per Aristot. quod jactitet logicen, matrem scientiarum, nec alias nos scire, quam per demonstrationem. Ac ne Idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam (quorum plerique, Logicis astutiores, peritiores, & plura norunt) Logicen nobis, velut per naturam, facit nativam, ac genuinam. Bellè ergo, disputandi methodum, à se inventam, multis extollat præconiis, omnemque scientiam ab homine, ceu rasa tollat tabula, nisi Logicæ se erudientum tradiderit. Ego sane hanc vanitatem usque admiror, ut & mundi credulitates, Præsertim quod ratiocinium, siue natura-

10. Iem logicam, compulſus fuerit, nativa do-
te hominibus concedere. Adeoque ſuam
Philoſophiam, ſuam ſcientiarum omnium
reperitiſſimam, non amplius abſtruam ali-
quam ſcientiam, ſed nativum quoddam
rixandi jurgium, & ad hoc compoſitam
methodum æſtimet. Itaque hoc loco in-
quitendum, quantum veritatis, poteſta-
tis, atque utilitatis habeat. Ad me quod
attinet, ſcio, quod omnis diſputatio tan-
dem concluſionem pariat; omnis autem
concluſio duntaxat opinionem inducat.
Imo quod fortiſſimum Ratiocinium, (Syl-
logiſmum vocant) nullam proſus un-
quam ſcientiam dederit, aut dare ſit a-
ptum. Quare minus ex alia quacunque
argumenti formula, exſpectanda erit ſci-
entia. Inter XIX ſyllogiſmorum formu-
las, XII concludunt negativè: Nulla au-
tem negatio unquam ſcientiam peperit,
cum aliquid privativè contineat, nihilque
doceat eſſe: quod negat aliquid eſſe. ſci-
entia verò, poſitiva ſit neceſſe eſt; cum ſit
poſitivi, & de poſitivo duntaxat. Denique
12. cum omnis Syllogiſmi baſis, ſita ſit in eo,
Quod, ſi duo convenient ſimul, eadem de-
beant convenire in aliquo tertio, cujus
convenientia conformitas, debet apparere
in ipſa concluſione. Neceſſario itaque, in
nobis præexiſtit cognitio illius conformi-
tatis ante concluſionem: adeo ut in gene-
rali præſeiverim omnino id, quod per
concluſionem demonſtratur. Id enim la-
tet in nobis, tanquam ignis ſub cinere: ſe-
ſequè in apicem prodiit, per nativam diſ-
curſus poteſtatem, quoties uſu venerit,
non minus, quam per regulas Logices.
quod nec ipſus Ariſtot. auſus fuit negare.
Alias namque qui ſic per Logiceſ qua-
reret ſcientiam, quodammodo, atque ali-
quatenus novit, quod quaerit. nam ſi non
noviſſet id, & ſciret; quomodo noſceret,
dum inveniſſet? Niſi malint logiceſ, ſci-
entiam per demonſtrationes quaſitam, caſu
13. repertam. Ad ſummum, cognitio, quam
per demonſtrationem haurimus, jam prius
in nobis erat, & tantum ſit per Syllogi-

ſmum paulo diſtinctior: ſed tamen rema-
net, ut ante, dubio annexa. Eo quod omnis
concluſio neceſſario ſequatur debiliorem
partem præmiſſarum. hinc ſit, quod con-
ſcribatur dubio contrarij. Imo concluſio
Syllogiſmi plerumque particulariter ne-
get, cujus præmiſſa ſunt negativa univer-
ſalis, nec auſit affirmativè quicquam in-
ferre, ubi aliquid in præmiſſis eſt negati-
vi. In ſignum, quod nil doceat per affirmati-
onem, ſed libentiſſime neget. Porro cum
ſcientia lateat ſub cinere, in intellectu:
hic, poteſt quoties ſibi opus videtur, cine-
rem diſcutere, nec opus ad hoc habet mo-
dis, & formis ſyllogiſticis. Imo cum juxta
Ariſtot. non ſit diſputandum, niſi cum ad-
mittentibus principia, quaque putat pri-
mò vera; ſit, quod ex diſſimilibus princi-
piis, non raro ſequatur aliena concluſio.
Putat, ex falſis præmiſſis. Nullum adora-
bile eſt Creator: & omne ſimulacrum de-
bet adorari: ſequitur hæc vera concluſio:
14. ergo, nullum ſimulacrum eſt Creator. Æſ-
timari igitur non poteſt, quod concluſio
Syllogiſmorum de neceſſitate cogat. Nam
ex mendacio alioqui ſequitur neceſſario
falſum, in vero intellectu, ac vera ſcientia.
De impoſſibili ſequitur impoſſibile, & de
abſurdo nil aliud, quam aliud abſurdum.
Quod tota probat Matheſis. Itaque pro-
ut in mendacio non continetur, aut latet
veritas, ejuſque cognitio: Ita conſequens
eſt, quod in præmiſſis non claudatur ne-
ceſſario concluſionis cognitio. Vel enim
falſum eſt, quod nulla arbor mendacii
facit bonum fructum veritatis: vel fal-
ſum eſt, quod ex præmiſſis falſis, ut prin-
cipiis, naſcatur concluſio vera. Imo cum
exin conſtet, non eſſe neceſſariam conclu-
ſionis dependentiam, ex præmiſſis; facile
quoque intelligitur, cur anima, tam penu-
rioſum prægreſſum huc uſque fecerit ex
demonſtratione. Quocirca B. Auguſtinus
15. ait: *Sicut in falſis ſcientiis veras; ſic in veris ſci-
entis, falſas concluſiones eſſe poſſe.* Quinimo
16. ubi penitus naturam demonſtrationum
trutinavi, reperi demonſtrationem, ejuſ-

- que cognitionem, esse in docente, non autem in discente: adeoque non tam ad inveniendum scientiam, quam ad ostendendum jam inventam. In discente autem Syllogismus, cinerem diffiat ab igne. Quoniam quicumque syllogizat, jam ante distinctè novit id, quod per conclusionem sibi concedi nititur. Novit nempe terminos, medium, & modum. Neque enim aliquis syllogizat incognitis terminis. Itaque visa mihi demonstratio est, servire ludis magistris, tyrones excitantibus ad attendendum ea quæ ipsi sciunt. Qui certè hæcenus paucæ invenere, & utiles scientias, utcumque se demonstrationibus, media venari, & scientias acquirere jactitent. Omnis enim syllogismus, prius concepit opinionem rei, eamque sibi certam persuadet: quam ut dein pro se, vel discipulis stabiliat, querit terminos, medium, atque modum, ut in formam cogat suam demonstrationem. Non est igitur Syllogismus, ad inveniendas scientias, sed potius, ut inventas opiniones aliis demonstraret. Cumque Syllogismus in discente, quandam reminiscientiam faciat ejus, quod scit, & non aliud: scientiæ vero non acquirantur per reminiscientiam, quasi in nobis omnes omnium præexistissent
17. scientiæ: Hinc Syllogismus nequit parere, aut invenire scientias, qui inventas, & scitas cognitiones, tantum clariores facit.
18. Ego autem scio, & fateor, quod scientia mei intellectus, habet immediatè in intellectu, & (juxta Aristot.) cum scientiæ illæ immediatæ (id est intellectuales) sint indemonstrabiles: sequitur quoque, quamcumque veram, live intellectualem scientiam, esse indemonstrabilem. Id est, veras scientias, non posse proficisci à demonstratione. Siquidem omnis demonstratio consistit in discursu, & ratione. Est nempe simplex, ac perfectum ratiocinium:
19. Sed (juxta Aristot.) scientia principiorum non est in Ratione: at omnino supream. Ergo scire per Syllogismum, non potest esse intellectualem, essentialē, ut neque

principiativum, aut à priori: sed tantum à positis hypothesebus, prædicamentorum, vel regularum, est deducta putata opinio, syllogizantis (Plura, & sufficientia ad hanc rem, scripti alibi.) Non inmerito itaque beatus Hieron. artem syllogizandi, comparat plagis Ægypti: & demonstrationes Logices, vocat Cyniphe Dialectices. Illas autem Apostolus, prorsus vitandas voluit. Nil per contentionem agentes. verbisque contendere, ad nil aliud utile, nisi ad subversionem auditiū: Quippe, quæ fidem, & fidei merita extinguant. At inquirunt. Logica est inventrix mediorum. Est nempe ad inventionem mediorum, & formæ, pro demonstratione. Putasne fortassis Apostolum nescivisse quid, quantumque Logica possit? Illum loqui extra, præter & contra spiritum veritatis, dum Logicam vitandam jubet? An plus tam flaccido argumento sit tribuendum, quam Apostoli mandato? At sane logica non invenit media ad essendum, habendum, faciendum aut sciendum: sed duntaxat, ad compendiosius ostendendum putationem aliquam: adeoque ad oppugnandum etiam veritatem; rixas compositas invenit. Idco namque Apostolus Logicen vocat despecto satis titulo, contentiones. Quod non sanè fecisset, si mater esset scientiarum, inventrix mediorum utilium, vel si Christianis esset proficua. Scholæ ergo, secus docentes, facientes, logices, ut necessariam, supponentes, & quotidie usurpantes, opponunt se Apostoli præcepto. Inventio itaque in Logica, non est propriè inventio, ut neque scientia demonstrabilis, est vera, & intellectualis. Quia non propriè invenimus, quæ quomodolibet scimus, ut non invenimus quæ jam habemus, in manu vel in area; sed non scita ante, propriè inveniuntur, prout & non habita, non possessa, acquiruntur per inventionem, aut donationem. Etenim dum quis mihi ostendit lapidem calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum, Cupri, miscellam, & Aurichalci usum, quæ antea:

In F. fil.
140. &
143.

20.

21.

- antea nesciebam, is docet, demonstrat, datque scientiam ejus, quod ante ignorabatur. Similia vero nunquam docuit Logica. Est itaque logicalis inventio mera resumtio ejus, quod prius erat scitum. 22. Nescitumque, ideo nescit Logica. Siquidem spiritus noster, jam ante, erat in possessione ejus, quod per logicen reperiri augustum spondent. Quoniam est impossibile noscere, an præmissæ sint veræ, apparentes, vel falsæ, nisi terminorum cognitio prius in nobis fuerit, cum omni notitia adæquationis, & confirmationis illorum. Consistit ergo totum ministerium, munus, & utilitas locgens in duobus tantum. Ut nimirum, docens queat suam putationē imprimere distinctē, in audiente: 23. & ut audiens, reminiscantiam, vel recollectionem excitet, per connexionem, adaptationem, adæquationem, & conformitatem terminorum. Quod sanè non est munus inventiyum scientiarum: sed postera quædam discursus consecutio, ad id, quod inventum erat. Denique nec quidquid sit, ullatenus ad scientias spectat: sed tantum ad dictiones. 24. Scientias autem, sola dat sapientia, filius sempiterni Patris luminum. Media autem acquirendi scientias, sunt duntaxat orare, quærere, & pulsare. Demiror interim, utrobique tantam Scholarum cæcitatem, Logicen tantopere extollendo, & magnificiendo. Optarem sanè, dicant Scholæ, quam scientiam unquam in medium Logica protulerit? An forte Geometriam? Musicen? Vitriariam? Typographicam? Agriculturam? Medicam? hydraulisin? Mineralem? Bellicam? Arithmeticam? fabrilem? vel uti-

lem quampiam? Non sane. Itaque cum rubore tandem fatendum est Scholis logicis; Logicæ idem contigisse, quod hactenus doctrinæ Galenicæ. Nempe per jactantiam imposturas & inscitias, fefellisse mundum credulum. Gentiles vero, prostituendo demonstrationes, & scientias venales, non aliam habuere lucem, quam quæ ex corrupta natura, obscuris putationibus seducta, fluxit in ataxiam, & inordinationes, mutationibus circumstantiarum, & hinc natis putationibus serviliter obediētes. Hæc ego quandoque cum viris doctis communefeci, qui tandem fassi sunt, Logicen adolefcentibus propinari, ætate illa, qua aliud solidius ferculum ferre requirunt, adeoque servire illis in acumen ingenii. (Utinam Logica non inserviret in varios abusus, semelque hausta in adolescentia, non daret seculum perniciosorum ingeniorum, & Logicarum decapriorum ferax). Quibus ego. Quod 25. impostura non vacat, si Logicen commendent interim pro vera Philosophia, pro repertrice Scientiarum. Dicunt, at saltem Theologis summè est necessaria Dialectica, quo hærescos acumina refellant. Id ego judicavi velle sapere supra Apostolum, adeoque Scholarum abusus, supra sacra commendare. Non enim Evangelica veritas Logicen petit, aut contentiones: sed vitæ pietatem in fide, vivendi exemplum, incorruptam conversationem, abstinentiam à concupiscentiis & superbia vitæ, exigit, ut verbum Domini frugiferum fiat. Sat jam ab initio Ecclesiæ, ab illuminatis Doctoribus disputatum, multi mecum testantur.

PHYSICA ARISTOTELIS ET
GALENI IGNARA.

1. Aristoteles prorsus naturæ ignarus. 2. Id probatur. 3. Quid sit natura apud Christianos. 4. Idem rursus per aliam 13 rationes confirmatur. 5. In natura, agens, materia, organorum dispositio, & effectus, sive productum. 6. Quod calor non sit agens in

generatione seminali. 7. Cur Aristoteles veritatem naturæ nesciverit. 8. Libri Physices continent tantum nugæ. 9. Quomodo Adolefcentes instruendi loco Philosophiæ scholasticæ. 10. In quatuor Apollines cogerent Adolefcentes. 11. Prærogativa ignis.

12. Quid sic instructus juvenis censeret. 13. Privationes non succedere in fluxu seminum ad generationem. 14. Nulla est forma cadaveris. 15. Generationem, & corruptionem non se invicem suscipere. 16. Vulcanus vitæ evanescit, absque corruptione sui. 17. Mors non est vitæ corruptio. 18. Privationis, & corruptionis distinctio. 19. Formarum nulla est corruptio. 20. Ignorantia Galeni. 21. Ridicula ejus volumina de placitū Hippocratis & Platonis. 22. Libri ejus de valetudine conservanda, satui.

1. **S**cholæ ita constantiam ac finem jurarunt suo Aristoteli, quod etiam hodiè ipsum, per Antonomasiā, Philosophum dicant. Quem attamen prorsus naturæ ignarum comperio, & causas aliquot, quæ me ad hoc impulerē, describere non piget, idque non alio fine, quam ut posthac credulitate, ac assentiendi consuetudine, tam Professores, quam Tirones, non fiant devii, nec à cæco se finant in foveam deinceps duci. Alioqui namque neminis Apologum ago; nec Aristoteli magis, quam non enti, sum in-
 2. sensus. In primis itaque Aristoteles naturam definit. *Principium motus, ut quietis, in corporibus, quibus per se, & non per accidens inest.* In quo plures errores, & inscitias definitoris invenio, quam verba. Primum ergo seloqui de corpore realiter existente: non autem de hyle sua impossibili, verbum (inest) ostendit. 2. Denotat ejusmodi corpora, non esse de censu, aut suppositis naturæ. Siquidem, corporum non est, per se, & non per accidens inesse corporibus. 3. Aufert accidentia quælibet, de catalogo naturæ, quasi extra, præter, aut supra naturam essent. Eo quod accidentia insunt per accidens. 4. Corpora, quæ per accidens, motum aut quietem habent, pariter extra naturam conscribit. 5. Esse rerum, est in natura, ipsa natura, ante diem, aut motum earundem, aut quietem. Necessè est quippe, ut aliquid prius sit, antequam moveat, moveatur, aut quiescat. Adeoque principium essendi, præcedit initium movendi, aut quiescendi: non potest tamen natura esse, ante sui existen-

tiam. Nam si initium motus, vel quietis, esset posterius, ad esse: natura esset postera, ad esse naturale. 6. Quid si Deus post Creationem, nec motum, nec quietem, in-junxisset (quies nimirum apud Aristot. præsupponit terminum motus) jam creatura fuisset, & non natura. Principio namque Deus creavit cælum, & terram. Jam natura erat non intellecta ab Aristot. fuit nimirum aliquando Creatura, astuque exstitit, ante, vel citra naturam, hic definitam. 7. Corpora, in quibus initium motus est externum, & per accidens (puta, dum calor Solis movet semen, ad crescendo, aut prægnans, per accidens, sui imaginatione transformat Embryonem) non subessent naturæ, ut neque istud accidentale initium. 8. Quiescere, non est non moveri: sed à motu supersedere, adeoque non moveri est quiete generalius. Ergo natura absolutè sumta, esset post naturæ duntaxat existentiam. 9. Si initium motus in mobili, sit natura; & causa efficiens, sit propriè dictum, motus initium, (quale ait esse calorem non elementalem) ergo necesse est, quod causa efficiens sit interna (quod est contra Aristot.) vel quod natura, in quantum initium motus, non insit corporibus intime ac per se. 10. Omnis causa efficiens externa, sit initium motus in re, per accidens: Causa autem omnis efficiens, juxta Aristot. est externa: ergo nulla causa efficiens externa, est naturalis, quod est contra 2. Physicor. 11. Quæcunque per Mathesin moventur, itemque mola per ventum aut riyum mota, non moveretur per naturam. Ego vero credo, *Naturā jussū Dei, quo res est id quod est, & agit, quod agere jussa est.* Hæc est definitio Christiana, è Sacris petita. 12. Aristot. verò, contra sua præcepta definitionis, pro genere definiti naturæ, sumit differentiam, quam putat constitutivam. Nimirum formale initium motus, & quietis. Pro differentia vero constitutiva, materiam, sive corpus, in quo dictum motus initium inest, sumit. Christiani autem tenentur
 cre-

credere, naturam esse omnem creaturam, corpus nimirum, & accidentia non minus, quam ipsum motus initium. 13. Mortem quoque, etsi sit initium per se, quietis in cadavere, tamen Christiani credunt non creaturam, non creatam à Domino, adeoque nec naturam esse: & licet naturaliter incidat, id tamen non ratione mortis, sed causarum naturalium ejus, accidere.

4. Aristoteles vero alibi, æque titubanter naturam attingens, dicit. *Omnis animæ potestas, alterius cujusdam corporis particeps* (neque enim audet positive, & simpliciter affirmare) *esse videtur, quam quæ elementa vocantur. Quemadmodum enim animæ differunt; ita & naturæ ejus corporis differunt: Semen continet fecunditatis causam, nempe calorem, qui igneus non est, sed spiritus in spumoso corpore seminis, & naturæ quæ in eo est spiritui, proportionem correspondet elemento stellarum.* Tot errores propemodum quot syllabas continet, hæc laudata à Scholis parancensis. Atque tandem valde anxius, nescit quid vocet, aut vocare debeat naturam, naturalis auscultationis Scriptor. Primo namque ait, potestatem animæ corpoream: Ideoque intellectuam, extra animæ potestates proscribit. 2. Potestatem animæ, quam postmodum vocat calorem, dicit alterius corporis esse participem, quam quæ elementa vocantur. Quasi sit particeps solius corporis supra elementati, atque cœlestis. 3. Absolutè falsum est, & ignarum, quod ulla potestas animæ, sit corporis particeps, etsi sit alligata corpori. Nam omnis potestas, est accidens; & nullum accidens, aut qualitas potest esse particeps corporis: sed contra, Corpus est accidentium particeps. 4. Animas non differre, nisi respectu illius corporis, (quod tandem vocat merum calorem) Attamen animas omnes, potestatem participem corporis cœlestis esse: ergo animæ non differunt ratione corporis illius, in quo omnes convenire dixit: aut si ullum, inter animas sit discrimen, esto ratione corporis materiæ, siue clientis innomi-

nati, neglecti, & Aristoteli plane incogniti. Adeoque tanto verborum apparatu, nil nisi nugæ dixit. 5. Si animæ tantum differant, gratia illius corporis. Jam determinabitur actus, à potentiâ, species à materiâ, & non à forma. 6. Semen continet fecunditatis causam. Puerile est, & nugatorium. Siquidem, semen desinit esse semen, si sit absque causa fecunditatis. 7. Omnis animæ potestas, alterius corporis est particeps, quam quæ elementa vocantur. Vult tamen omnium animatorum Corpora, mista necessariò, non nisi ex elementis actualibus. 8. Semen non est fecundum, nisi per calorem. Quasi pisces, quadrupedibus non fertiliores. & quasi pisces actualiter non frigerent. 9. Non novit, alium calorem moderatum, è carbonibus, qui ova foveat in pullum usque. Ignoratque, quod omnis calor sit in unica specie specialissima qualitatis, solo gradu distinctus. 10. Ignorat, quod calor tantum calefaciat per se, & per accidens fecundaret. Ideoque, licet ille calor sit principium motus, & animæ potestas, (id est natura) per se, attamen quatenus per accidens fecundaret semina, esset initium motus, per accidens. Ergo ejusdem naturæ respectu, initium per se, & per accidens, siue, relatione ejusdem naturæ, esset natura, & non natura. 11. Confundit calorum qualitatem, cum spiritu, & aura spumosi seminis; Quæ tamen non minus, quam prædicamentis distant. 12. Calor est spiritus spumosi corporis, & natura, quæ in eo est spiritui, est calor. Ergo spiritus erit in spiritu. 13. Natura est in illo spiritu; & ille spiritus non est natura, ab Arist. definita, pro subiecto Physices (iste tamen spiritus est principium motus in semine, & vitæ; in animantibus) negatque multo strictius, spumosum corpus seminis, esse de censu naturæ (quasi rerum semen spuma esset, & non interior nucleus invisibilis, in semine corpore) sed quod sola potestas animatum (quæ ipsi nisi calor est) esset natura. 14. Quod omnis

omnis potestas animæ, circumscribatur calore, excludit è censu naturæ, cætera corpora, & accidentia quævis. 15. Potestas illa animarum, cuius ergo animæ differunt, est solus calor, non quidem igneus: sed proportionem correspondens elemento stellarum. Id est non intellectus ab Aristot. neque à Scholis intelligibilis ullatenus, quomodo calor correspondeat Corpori, & Elemento. Quæ correspondentia sit, inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum potestatem, esse de profapia elementorum. Pluralis ille numerus, non unum tantum elementum; sed pro fortitudine negativorum, rejicit omnia. 17. Omnis animæ potestas, est merus calor, non quidem respondens calori elementi stellarum: sed ipsi prorsus elemento. 18. Non agnoscit siquidem alium calorem, quam ignis: nec ignis elementum quam culinarium (eo quod calorem elementalem distinguat ab elemento stellarum) sua tamen auctoritate, ignem, inter cælum & aëra, sepsit, non culinarium. 19. Tandem quoties positivè dicendum erat, quid esset natura, subterfugus dicit, nunc esse potestatem animæ, nunc fecunditatem seminis: & tandem calorem non igneum, qualem nec sensit, nec novit unquam, de firmamento stellarum, quantum facit elementum, postquam quatuor alia negando, abjecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit, ac ne apprehendatur, negat naturam esse de profapia elementorum. Quasi sat esset, dixisse, est chymera, non ex elementis: sed ex elemento quinto stellarum. Non est corpus, non accidens: sed calor respondens elemento cælorum, non calori eorumdem. 20. Atque hæc non diceret quidem sic esse, sed quod ipsi videantur sic esse. Cum juxta eundem, multa videantur, quæ tamen non sunt. 21. Idque si non credideris, vade visum, vel expecta in infinitum. 22. Quasi tota actio naturæ conscriberetur calore. 23. Metalla quoque, quæ alias solo frigore condensari

scribit, eo quod calore fluant, nunc extra naturam essent. 24. Et quasi vegetabilium semina, quia non spumosa, non essent dotata fertilitatibus, vel naturam in se non continerent! 25. Negat ergo animalium actu calidorem, calorem esse elementalem (quod suo tamen quandoque loco, verum probabo) immemor sui axiomatis; Quod causa sit ejusdem speciei, cum suo causato. Nescit, inquam, quod calor noster calefaciat alia quævis, nudo calore elementaliter. Et vicissim, quod cum nedum elementaliter calor (quem in igne sublunari, à culinario distinctum collocat) sed & culinari, nos calefaciant gradu nobis adæquato. Debeat ergo esse unius, & ejusdem speciei. 26. Tandem, temere astruit, nil esse naturam, aut animæ potestatem, aut veritates seminales, præter illum calorem cælestem. 27. Agnoscit ergo calorem, actualiter frigidum in pisce, esse fecunditatis causam, cum de omni animæ potestate distribuat. Id enim est nugas pro Philosophia vendidisse. Ac quoties timet suas ineptias, non fore venales, nos provocat ad elementum stellarum. Postquam per unum (videtur) multasque negationum nugas, ad proportionem elementi stellarum, provocasset. Turpe sanè Christianis, istum in Physicis patronum adhuc sequi; cum fide credamus, ante natas stellas, germinasse plantas, vi seminali. Semper enim in natura reperitur agens, materia, & productum, sive effectus, instrumentum & dispositio. Omne autem agens, mensurat suum instrumentum, & adaptat dispositiones, ad finem producti. Calor autem, sive elementalem velis, sive cælestem; potest quidem esse dispositio, producta à semine, itemque ejus instrumentum: at nullo modo, potest esse agens seminale, metiens, & adaptans sua instrumenta dispositiva. Neque enim operatio caloris, alia est, quam calefacere, sive istud dicatur elementaliter, sive firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non est ordinata ad finem dispositi-

positionum specificarum, multò minus directa ad introductionem quidditatis specificæ. Nam si iste calor, esset hoc agens seminale, sive natura seminum, præterquam quod habet toridem specificas unus differentias, quor sunt generatorum species in natura; deberet habere extra se, instrumentum (cum non detur esse, sine proprietatibus essentialibus) mensuratum, & manifestè determinatum, ad introductionem cujuslibet quidditatis specificæ: sed nullum tale instrumentum, vel medium adest calori: ergo commensuratio omnis instrumenti, secundum quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque destinationes, pendet ab agente seminali, cui insunt ejusmodi proportionum commensurantes scientiæ; & nullatenus à calore. Etenim cum cognitio veritatis naturalis pendeat necessario à natura, & essentia ejus; Aristot. qui naturæ quidditatem ignoravit, etiam ejus veritatem nescivit, adeoque non nisi sua somnia in Scholis edocenda prostituit. Equidem operatio generationis, pendet à natura, & organis propriis. qui ergo calorem aspicit, pro omni instrumentum naturæ, ipsumque instrumentum hoc, habet pro natura seminali, atque vitali: Is rêtur facillime esse Regem, vel linam esse fabrum. Imo calor, ut calor, ne quidè est instrumentum proprium naturæ: sed commune adjacens, in calidis tantum, concomitans, ac productum accidentale: Cognitio autem naturæ, & essentiæ, non sumitur ab effectibus in propriis, adjacentibus, & accidentalibus: sed à cognitione principiorum, quæ hætenus (prout palam est) Schola Peripatetica ignoravit. Principia inquam naturæ, sunt materia, & agens. Principia autem Corporum, sunt aqua, & semen, sive Vulcanus, duobus respondentia sexibus. Quod mox docebo suo loco. Quapropter cum Aristoteles nesciat naturam, proprietates, itemque generationum causas, ac quidditatem;

quis non indicaverit, ex aridis cisternis Scholarum aquas Philosophiæ hausas hætenus? octo enim libri auscultationum 8. Physicarum, somnia & privationes, pro naturæ cognitione exponunt. Materiam inquam sive corporeitatem impossibilem, cum Mathematica abstractione, pro naturæ principio, fulero, atque seminario supponunt. Quæ ut nunquam existit: ita nec iniciandi, vel causandi energiam habebit. Privatio pariter, pro altero principio propinatur, quam merum non ens ipsa Scholæ temerè fatentur. Ac demum formam, generationis finem, apicem, atque destinationis ultimum scopum, ipsumque productum, pro naturæ initio, præpostero sane delirio, edocent. Effectum nempe pro initio supponunt. Causas vero naturæ, alio libro, pro principis, materiam nempe, & formam, omiſſa privatione, venundat. Ut de causis aliquando dicam. Quasi principia naturæ, sive causalitate principiant. Fortuna vero, & casus, tanquam si propriæ passionis naturæ forent, tractantur peculiari libro. Eventus enim, locum in naturæ contemplatione, & doctrina, non merentur. Vacuum denique & infinitum, ad naturæ cognitionem impertinentia, & propemodum privativa, vel planè negativa, suos nacta sunt tractatus. Tempus vero, & locum, ignorant non minus, quam impertinenter internaturæ documenta, Scholæ æstimant. Ac postremo motum localem, quatenus Mathematici inferuit, in naturam æque futiliter, atque indistincta indifferetione introducunt. Optarem certe in tam brevi vitæ 9. spatio, verò adolescentum, ejusmodi nugis posthac, & sophismate mendaci non amplius imbui. Discerent nempe inutili isto triennio, toroquè septennio, Arithmeticam, Algebram, Euclidis elementa, Geographiam deinceps, cum circumstantiis marium, fluminum, fontium, montium, Provinciarum, & Mineralium. Itemque proprietates, & consuetudines nationum, quarum, plantarum, animalium, minera-

- lium, & locorum. Insuper usum annuli, & Astrolabii. Dein accedant ad naturæ studium, discant prima corporum initia noscere, & separare. Fixitatem, inquam, volatilitatem, cum separatione, vita, morte, alteritate, defectibus, alteratione, infirmitate, corruptione, transplantatione, solutione, coagulatione, resolutione, operando novisse. Historia addatur extractionum, divisionum, connexionum, maturitatum, promotionum, impedimentorum, consequentiarum, damni denique, atque utilitatis. Doceantur simul seminum, fermentorum, spirituum, ac tincturarum primordia, cum omni fluxu, digestionem, commutationem, motu, & perturbatione alterabilium. Eaque omnia, non quidem nuda Logismi descriptione, sed demonstratione Ignis mechanica. Natura siquidem, sua opera nectitur distillando, irrigando, siccando, calcinando, resolvendo, iisdem planè mediis, quibus vitra, ejusmodi operationes absolvunt. Adeoque Artifex, naturæ operationes mutando, ejusdem proprietates, & scientiam nanciscitur.
10. Nam ut naturale ingenium, & acumen judicii, Philosophus habeat; nunquam tamen ad rerum naturalium radicem, aut radicalem scientiam admittitur, sine igne. Adeoque mille putationibus deluditur quisque, quas non nisi ignis adminiculo, sibi explicat. Fateor itaque, nil hominem sciendi avidum, penitus ducere ad omnium scibilibus cognitiones, quam ingnem. Itaque juvenis tandem ex Scholis istis rediens, mirum sane, quantum supra Academiæ Philosophos, & inanem Scholarum logismum, ascenderit. Turpe imprimis censebit, Scholas nescire, (per exemplum) ovo, interim, dum ad avem fluit, mille in via dispositiones supervenire, omnesque esse externas, & accidentarias femini: nec cessare tamen interim, decurrere ad scopos suæ destinationis. Etenim figura vitelli, cum invicem succedentibus dispositionibus accidentariis, præ-
11. tereunt quidem: non tamen nova, ad singulam dispositionem putrefactionis, ad eam formæ putridi generatio. Unica nimirum forma pulli vitali, excepta, nulla advenit alia. quæ sensim per prævias dispositiones excitatur, ac tandem acquisita dispositionum maturitate, influit. Nec enim dum avis moritur, est quædam cadaveris forma essentialis, aut generatio. Omnis siquidem generatio in natura, clauditur forma essentiali, qua cadaver caret, prout & semine, ac moderatore Archeo (ut suo loco. Sicut cum essentia cum Vulcano seminis incipit, & cum producto, sive generato, eadem perseverat: ita eodem fatiscete, eadem perit. Pereunte autem essentia; ruit & forma illius Præses. Vulcano nempe deferente corpus, incipiunt caro, cor, venæ, &c. putrere, eo quod jam ductore vitali balsamo, sint orbata. Sub vita enim, caro distinguebantur, & os, &c. In specie, & forma propria, caro erat caro, & ab osse formaliter discreta erat, in qua forma in cadavere illico apparent. Adeoque per mortem in toto, aut in singulis, nulla cadaveri forma, vel essentialis quidditas, supervenit. Duntaxat quod vitale erat, est separatum. Erroneum itaque esto,
12. quod unius corruptio, alterius sit generatio. Siquidem vitæ corruptio solum advenit, per extinctionem vitalis balsami, vel formæ, sive nova proinde creaturæ generatione. Nulla itaque privatio, contingit in vitalibus, adeoque nec privatio ibidem potest habere vim principii. Cum à semine, usque in ens vitale, nō sit nisi unus progressus, promotio, & maturitas, sub cuius finem forma datur. Reciproce ergo quoque generatio advenit, sine ulla corruptione, quoties materia, jam ad maturitatem suæ destinationis deducta, per Vulcanum seminalem, formam impetraverit aliunde advenientem. Imo iste Vulcanus, per discessum vitæ abit, evolat, vel evanescit, sine ulla sui corruptione, non secus atque lumen, perit sine sui corruptione. Nimirum vita evanescit, per modum luminis pereuntis. Et Vulcanus, cum sit quæ-

quædam vitalis aura, evolat. Utrumque sine corruptione sui, & corpus, quod vita destituitur, propriè eo ipso non corrumpitur, licet defectu vitalis balsami, mox corruptio subsequatur. Quod satis apparet in mumiiis, itemque in vegetabilibus, quæ siccæ, & vitæ privata, in usus aservantur, imo persæpe omnem corruptionem arcant. Tantum abest, quod pereunte illorum vita, eo ipso essent corrupta.

17. Ideoque mors in vitalibus, propriæ non est corruptio vitæ, ut nec viventis: sed vitæ extinctio. Ac licet in quibusdam, corruptio corporis subsequatur: Id sanè est vitæ & Corpori per accidens. Quod patet. Siquidem arte præservantur cadavera à corruptione. Itaque jam Aristoteles, privationem, cum corruptione confundit, suumque principium non cens, ab ente, corruptione, non distinguit. Denique formæ rerum, non sunt corruptioni obnoxiiæ, ideoque nec corrumpuntur: sed annihilantur. Quocirca nec ablatio, vel extinctio formæ, ullam corruptionem ex parte formæ, involvere potest. Odi præterea metaphoras, in historia naturæ, & essentialium familia. Quippe quæ Scholarum errores, disputandi rixas, & latrariam Aristoteli exhibitam, introducere. Cæterum, si Aristoteles naturæ sit ignarus, & totius Physices nescius, profecto Galeus, majorem adhuc ignorantiam ubique

manifestavit. Nam in primis constare faciam, non esse quaternarium elementorum, nec horum congressum pro corporibus, quæ mista creduntur: multo minus luctam, aut qualitatum, vel complexionum pugnam, aut in morborum causas. Adeoque nec elementorum tractatum propriè spectare Medicinam. Ego sane reperio Galenum, opinum sedulum, & jactantiosum descriptorem sine judicio, vel discretionem. Neque enim de Natura, morbis, causis, atque defectibus, meliùs sensit, quam de placitis Hippocratis & Platonis. Bis enim ex professo illa Galeni volumina, cum attentione perlegi, at reperi Galeni pauperiem, & indistinctam ignorantiam, cum ejus temeritate pugnare. Siquidem illi libri, nil minus, quam Hippocratis, aut Platonis doctrinam attingunt. Neque etiam Hippocratis quicquam, cum Platone commune habet. Adeoque non inveni quenquam, qui illos, commentario dignos, ut neque scriptos de conservanda valetudine, censuerit. Hoc unum in Galeno perpetuum est, quod superfluis authorum nominibus, aliorum inventa, lubens ad se rapuerit: totus Judicio penuriosus, quoties proprii arbitrii sensu expressit. Hæc de duobus Physices Antesignanis, sic debui declarare, ut Scholæ abstineant, hos Magistros adorare.

E L E M E N T A .

1. Elementorum doctrina, in medendo, impertinens tota, adeo & in Galeno, ridiculus tantus librorum illorum acervus. 2. Vanæputationes Scholarum de elementis. 3. Vera scientiæ naturalis initia traduntur. 4. Sex Conchyones & Sacris. 5. Tria tantum esse elementa. 6. Contentum Cælorum. 7. Duo esse elementa primigenia. 8. Ignis non esse elementum. 9. Error Paracelsi, de materia Cæli. 10. Concidi quaternarius, pro missionibus Corporum, & morbis. 11. Propositio. Quod omnia quæ crassius mista, sint materialiter ex sola aqua, cum mechanica demonstratione. 12. Quid terra elementalit, virginæque. 13. Unde elementa dicantur duo primigenia. 14. Objectio ex artificialibus. 15. Vis ignis Gebenne

artificialis. 16. Altera obiectio ab Artibus. 17. Cui aqua reputetur elementum primigenium.

Brutus meus fertur in bonum usuale, non autem in inanem logismum. Quapropter cum Veteres naturam, ejusque operationes quaslibet, revo-cent ad calculum elementorum, qualitatum, & complexionum, in missionem resultantium, hancque doctrinam Scholæ, per manum, Medicinæ Tironibus adhuc hodie tradant, in humanam perniciem: etiam

iam atque etiam elementorum Anatomi-
 2. am aggrediar, quò constet, in causis
 morborum erratum hætenus. Paradoxa
 ubique, & insueta Scholis referam, du-
 rumque erit à doctrina imbibita, desciscere
 illis, qui totam in Galenum veritatem
 fluxisse, credunt. Omne corpus, terra, a-
 qua, aëre & igni exceptis, multis volumi-
 nibus, tædiosaque Græcorum jactantia,
 Galenus tradidit constare horum qua-
 tuor coadunatorum conjugio, adeoque
 hinc corpus dici mixtum. Insuper, quod
 Corporum paritas, diversitasque tota, ex
 impari quatuor elementorum confluxu,
 ac pugna continua, confurgat. Scholæ au-
 tem posteræ, adhuc indecisum disputant,
 utrum elementa cum suis formis persistant
 in misto; an vero in singula missione, or-
 bentur suis formis essentialibus, quasque,
 peculiari indulto, à separatione & formæ
 generali misti privatione, reassumant. De-
 mum ex imparitate, & duello elementor-
 um, omnes infirmitates, & fomenta pri-
 migenia nostræ mortalitatis, descendere
 jubent. Mirum sanè, quantum in his ri-
 xatum, & scriptum sit: ac miserandum,
 quantum hæc laxa nugarum somnia, mun-
 dum hætenus circumvenerint, inanes, &
 perniciosas naniæ in Scholarum nundini-
 nis, pro scientia medica prostituerint, ad-
 3. eoque tam damnoſa inde delusio, obedi-
 entiam ægrorum medendo seſellerit. Post-
 habitis itaque Paganorum imposturis,
 juxta Sacrorum Authoritatem, meas ex-
 perientias, & donatum lumen, dirigo, in
 ejus luminis conspectu, nocturæ aves fu-
 giunt. Summè itaque dolendum, Scholis
 Christianorum adhuc doceri tenebras,
 habito lumine veritatis. In principio ita-
 que creavit Omnipotens, Cælum, & ter-
 ram, antequam dies primus eluxisset. Pri-
 mo deinceps die, creavit lucem, eamque à
 tenebris divisit. Secundò, creavit firmam-
 entum, quod separaret aquas superio-
 res ab aquis, quæ supra se erant. & nomi-
 navit illud, Cælum. Conspicuum hinc
 est itaque, quod ante primum diem, jam

aquæ ab initio essent creatæ, cœlestis cu-
 jusdam indolis participes, eo quod sub
 cœli erymo occultarentur. Cognatæ ta-
 men essent hæc aquis inferioribus, qui-
 bus semel conjugatæ fuerant, ante earum
 separationem. Denique quod tenebræ co-
 operirent faciem abyssi, quodq; ista aby-
 ssus aquas denotaret: eo quod rum ad-
 huc, omnes supercœlestes aquæ, nostris
 connexæ, super terram, incomprehensibi-
 lis profunditatis abyssum facerent, super
 quam Spiritus (cui nomen æternus) fere-
 4. batur, ut sua benedictione recentem a-
 quæ creaturam repleret. Liquet ergo,
 quod creatio Cœli, aquæ, & terræ, esset
 ante diem, nec annumeretur sextiduo
 creationis, deinceps descripto. Quod Æ-
 terno placuerit, etiam quiescere septimo,
 qui respectu prædictæ creationis, esset o-
 ctavus, si dies fuisset. Ideoque non in die-
 rum numerum relatus, quod ante natam
 lucem, materiæ elementalis creatio fieret.
 Denique hoc textu, firmamentum est ne-
 dum cælum octavum stelliferum: sed si-
 mul & illud, quod nostra autoritate, in
 septem erroneos orbes distinguimus. Quod
 gentium doctor, cum octavo, in unum
 complecti visus est. Crystallinum vero,
 & primum mobile, pro altero, & tandem,
 immensum Cælum, incomprehensibilis
 magnitudinis, & luminis, in quo justus
 quisque, Solis instar splendet, pro tertio.
 Quamquam Empyreum illud cum duo-
 bus sociis junctum, pro altero sumtum,
 aliud forè pro tertio supersit. Quod sit
 abyſſalis recessus fontani luminis, divinæ
 Majestatis torus, inferutabilis. Saltem fir-
 mamentum, à Luna, in connexum stellati
 Cœli usq; attingit, & aquam supra se, ab
 hæc inferioribus determinat, ideoque
 Cælum Ebreis (ubi sunt aquæ) sonat.
 Magna autem luminaria, & stellæ quarto
 5. die incœpere, & in firmamentum digestæ.
 Initio ergo, Cælum, terra, & aqua, omni-
 um corporum deinceps nascendorum ma-
 teria, creata est. In Cœlo autem contine-
 bantur aquæ, non autem in terra: hinc
 aquas,

6. aquas, nobiliores terrâ existimo: Imo aquam, esse puriorem, simpliciorem, indivisibilem, constantiorem, principio viciniorem, fortisque cœlestis magis participem, quam sit terra. Æternus itaque, voluit Cœlum continere aquas supra se, & aliquid adhuc amplius, (propter quod Cœlum vocatur) quod aerem, æthera, sive vitalem auram dicimus. Ideo nec enim fit mentio creationis aquæ, & aeris, eo quod Cœli etymon, utrumque includeret. Hæcque ideo duo elementa, dico
8. primigenia, respectu terræ. At nusquam aliquid de creatione ignis legitur: nec igitur illum inter elementa agnosco, nomenque meum, paganisino recuso. Nec
9. item cum Paracello, licet luminarium & stellarum nomine, ignem, supralunare elementum agnoscere, ut neque ab initio conditum: quod tamen esset necessarium, si elementi sortem referre debebat. Nego itaque, Deum creasse quatuor elementa: quia non ignem, quartum. Ideoque vanum est, ignem confluere materialiter ad
10. corporum misturam. Concidit ergo elementorum quaternarius, qualitatum, temperamentorum, sive complexionum, & morborum fundamentum. Nostra namque mechanica mihi patefecit, omne corpus (puta saxum) lapidem, gemmam, silicem, arenam, marcasitam, argillam, terram, lapides coctos, vitrum, calcem, sulfur, &c. transmutari in salem actualem, æquiponderantem suo corpori, unde factus est. & quod sal iste, aliquoties cogobatus, cum sale circulato Paracelsi, suam omnino fixitatem amittat, tandem transmutetur in liquorem, qui etiam tandem in aquam inspidam transiit, & quod aqua ista, æquiponderet sali suo, unde manavit. Plantam verò, carnes, ossa, pisces, & quidquid simile est, novi redigere in mera sua tria, unde postmodum aquam inspidam confeci. Metallum autem propter sui feminis anaticam commissionem, & arena (*quellem*) difficillimè in salem reducuntur. Didici ergo per ignem, quod Deus,

ante diem, creaverit aquam, & ærem, & ex aqua terram elementalem, quæ est arena *quellem*. Eo quod esset futura basis, creaturarum aut designano homini, ideoque ipso initio, creare debebat, licet sui natura, non esset vere primigenium. Quamobrem duo primitiva duntaxat, reperio elementa, licet neutrius in Sacris sit facta mentio, quia Cœli titulus comprehensa. Cum duobus verò, creavit terram simul. Quocirca duo creavit luminaria magna, ut Luna, ac minus, lucendo, gubernet aquam: majus verò, luceret super terram. Primigenia vero hæc, nunquam invicem transmutari, mox docebo. In terra nimirum frascens aqua, semen locale, vel insitum acquirit. Ideoque vel in liquorem, (Lassis) ad omnem plantam, vel in succum (Bur) mineralem, transit, juxta species, per directionem seminum electas. Quæ semina, ex terræ fermento, primum inanis & vacuæ, dein mox, benedictione Spiritus, super aquas lati, replentur. Mea

14. autem me docuit ignis experientia, tria prima nempe, Sal, Sulfur, & Mercurium aquæ, semper manere indivisa, sive interim aqua vaporetur elevetur, nubis specie, vel ad invisibilia rarefiat, vel tandem etiam, pristina aquæ forma fluctuet. Nam quod Paracellus velit aquam, eva-

15. porando, prorsus annihilari, Idiotismus suus esto, non connivendus saltem nasuto distillatori. equidem comperi, aquam in nubium atomos sublatam, permanere tamen semper eandem, in numero, atque specie aquam, quam atomi mercurii aquæ, imagine nubis, nobis ostendunt. Nunquam autem in aqua fieri trium primorum separationem, multoque minus essentialem transmutationem ullam. Si-

16. quidem est simplex partium internarum, per ignem extraverso, quæ rursus intro remeant, quoties vapor in guttas condensatur. Cur autem terram, non inter primaria elemēta, licet initio simul creatam, existimem; causa est, quod tandem sit convertibilis in aquam, per privationem suæ

17. essentia. Ideoque credo aquam, corpus prius, atque simplicius; cum illa nunquam in terram recedat, nisi vi recte semi-

num, adeoque vices compositi, aqua assumat, antequam terra, sive sabulum *quell*em fiat. Quod postea latius demonstrabo.

T E R R A.

1. **I**gnem nec elementum, nec materialiter corporibus commisceri, nec materiam esse, nec in se habere. 2. Terra non est pars mixta. 3. Terra virgo per mechanicam demonstratur. 4. Finis in terra distinguuntur. 5. Aqua intra terram, superat plus quam millies, aquam maris, & fluminum. 6. Vera origo fontium. 7. Quomodo aquae sua sponte ascendant. 8. Fili continuitas probatur in aquis. 9. Quo casu terra adveniat corporibus, quae creduntur mixta. 10. Elementorum numerus, & temperamenta, sunt nugae perniciosissimae, postquam ejusmodi, in medendi artem sunt translata. 11. Terra matrix, non autem mater corporum, idque multis demonstratur. 12. Aqua & aer, nil aliud quicquam in se convertunt. 13. Qualis mixtio, qualisque sit corporum appositio. 14. Objectiones de viro & latere, solvuntur. 15. Operationes Gebennae ignis. 16. Quomodo à vitro, sequatur arena sôpes ab alcali. 17. Centrum Mundi, quandoque mutatum.

1. **N**itur nec Ignis est elementum, nec materialiter corporibus commiscetur; Quia ignem, nec materiam esse ostendendam, nec illam in se habere. Imo terra nusquam occurrit, præter se, ulli corpori commista naturali, quæ inde, ullo labore repetatur. Indolui ergo, mecumque indignatus sum, quod medendi basis, nugis sit referta, & tantis ludibriis, 3. ægri obedire cogerentur. Terram autem originalem, elementis virginei, ipsam constans sabuli corpus nomino: reliquam autem omnigenam terram, terræ fructum, de sobole minerali. Quod per Pyrotechiam sat superque probatur. Sabulum enim, terram esse originalem, in primis ejus difficilis reductio in aquam, probat; eo quod citius arena è silice, vel Adamante, in aquam reducat, quam arena (*quell*em.) 4. Deinde, id etiam ligo probat; Quoniam fodiendo, obveniant quidem prope lucem, varii fundi, coloribus & spissitudine quidem variegati) quique etsi rustico

Scholarum etymo, etiam terræ credantur nigrae, albæ, fulvæ, rubrae, &c. fructus tamen sunt terræ, & semine constant: subter quas, arena est, suis etiam fundorum alibi varietatibus multiplex, tam unico, quam diversis locis, tandem subter illas, sabulum sedet, quod nostri (Keybergh) sive montem siliceum vocant, unde rupium, montium origo, ac primæ minarum fluunt divitiæ. Postremum tandem omnium, sabulum album, sive bulliens (*quell*em) in fundo vivo, ac vitali, sese ostendit, quem ligo penetrat nunquam. Nam quantumcunque inde arenæ, & aquæ demeris, totidem succedit in vicem ablati, ejusdem locum replens. Hoc inquam sabulum impermixtum, setaceum quoddam, vel cribrum, atque fundamentum naturæ est, per quod, aquæ omnes transcolantur, ut invicem omnes communionem servant, ab initio creationis, in finem, & à superficie terræ, in centrum usque. Quinimo aqua, in hoc sabuli fundo detenta, actu forte, millecuplo major est, quam marium & fluminum in terræ superficie fluctuantium, tota congeries. Idque facile verificatur, supponendo totam adhuc terræ superficiem, aquis contegi, ad 600 passuum profunditatem. Sequitur ergo, relatione ad terræ diametrum habita, facile millies plus aquæ, subter, quam super terram esse. Siquidem arena sicca, ad minimum combibit aquæ subquadraplum, in eadē loci extensione. Non volo tamen, etsi *quell*em ultimus fodienti sit fundus, utrobique omnes ex ordine fundos substratos reperi. Etenim præfata arena, quæ quandoque ad mille fortassis passus, infra horizontem sese submergit, alias subdiu, propediem, imo & non raro in montium cacumine, bullit. Cujus rei ignaræ Scholæ, cum suo Aristot.

Aristot. mordicus tenent, omnes fontes veros, ex aere, in aquam condensato, suæ perpetuitatis causam debere. Attamen cum istud custodire nequeant; eo quod in altissimorum montium fastigiis, non raro fontes profiliant, ubi mons alter, parvis altitudinis, non est vicinus, nec canalis utrimque ad hoc extensus: Ideo elato supercilio tacent, sicutque ad miraculum rei insolitum. Sane quamdiu aquæ in vivo, vitalique terræ fundo oberrant, atque in sabulo *quellam* detinentur, tamdiu inquam, legibus situum hydraulicis parere non coguntur. Non secus ac sanguis, dum in venis vita fovetur, tamdiu quoque supra atque infra nescit, estque tam in fronte, quam in pedibus. Sed momento, quo semel è venis excidit, vel aquæ extra *quellam* egurgitant, non desinunt, legibus positionum obediendo, defluere. Mare igitur in sui fundo, in cribro sabuli virginis, receptas sorbet aquas, ita nempe juxta Sapientem, utut omnes aquæ in mare fluant, nunquam tamen regurgitat. Quia unico filo, ductus est continuus, ex sabulo virginis, in fontes, rivos, flumina, & mare, ad humectandam terram, eamque mineralibus ditandam institutus. Quo rursus appulsi aquæ, partim à *quellam*, in fundo absorbentur, partemque æra rapiunt. Sic nempe universus, suas distribuit aquas, & in fructus varios deponit. Adeoque cum admiratione meditatus sum, omnipotentem, necessitates ingratorum immortalium, sibi præfixisse, ut scopos rerum. Ad terram redeo. Originalem terram nusquam ad fructuum missiones concurrere sponte, casu allabi, nec assumi à natura, neque assumtam, naturæ, aut artis opera, reperiri, certum inveni. Ideoque mistionum ratio tabescit, numerus elementorum, qualitarum, & temperamentorum cessat; atque adeo mendaces sunt futilitates, à Scholis pertinaciter, aut inscitè ex-cultæ hactenus. Etenim ex homine, ligno, &c. esto, pulvis, cinisve per ignem relinquitur, nunquam tamen terra elicitur,

alias namque mox nostra intumescerent cœmiteria. Terra ergo, saltem permanens matrix est, non autem mater. Quæ si quandoque ad fructus, sive corpora mista, conflueret: vel in isdem persisteret, & sic per artis, vel naturæ analysin, quandoque reperiretur, atque inde rediret (quod falsum est) vel plane ad mistum assumeretur, atque in eod. desineret esse terra, in aliud transmutata jam. & sic alibi minueretur (quod aque ostendam mox esse falsum) vel per mortem, ac rei dissolutionem, rursus in terram rediret, essetque quotidianus, ac repetitus regressus, à privatione ad habitum, unius & ejusdem elementi. Veli non rediret in terram hæc, transmutata maneret in fructus, adeoque jamdudum tota terra in fructum abiisset, constantiamque suam natura amisisset, & Creatoris primos scopos illuisset, vel terra in aliud elementum, à dissoluto misto, rediisset. Cujus impertinens cessat. Siquidem non est geniale aquæ aut aëri, alienum elementum, in suam convertere substantiam. Hinc demonstrabo mox, nunquam unicam guttam aquæ, in aërem versam, aut vicissim aërem, in aquam inatum. Quæ tamen mutationes, apparent minus operosiores, quam terræ in aquam, vel in aërem. Ideoque si faciliores transmutationes, nondum natura attentaverit; quo pacto difficiliores præsumet? Alias namque terra, ab aquis, & aëre, tanto amplioribus, contiguis, magisque activis, absorpta, & annihilata esset. Ast Pater universi, concordiam amans, discordiam & rixas odit, maximèque in elementis, quæ ut essent stabilia naturæ fulcra, non pugnantia eadem creavit. Direxit nempe elementa quoque ad destinatos sibi fines, & durationis leges. Ut nempe suos edat, & foveat fructus, in sui honorem, & hominis usum. Veruntamen nec Dei honos, nec humana exigentia, uspiam, aut ullatenus requirebant, prælia elementorum, voracitates, luctas; pessumdationem, ut neque unius ex altero commutationem, aut nutri-

frictionem. Nec demum finis elementum est, seipsum per avaritiam, famem, luxum, aut necessitatem augere, cum alterius destructione. Non enim avaritiæ, vel odii, criminis rea sunt, ut nec ali optant. Denique neque ad istam transmutationem faciendam, Archeum obtinuerunt elementa, culinam, aut proprietates. Tota ergo de bello elementalī, Scholarum doctrina, anilis fabula est.

13. Terra itaque, nunquam assumitur, vel sponte materialiter accurrit, in corporum constitutionem extra se. Nullaque in natura fit ritè mistio, quæ subter unitatem formæ compositi naturalis, firmiter coalescat, nisi inter succos, & spiritus. E contra, nulla pulverosa commissio, ad generationem tendit: sed tantum est appositio, mox sponte, atque iterum cito fatiscens. Omnis proinde terra, lutum, ac omne corpus tangibile, verè, & materialiter, est solius aquæ progenies, & in aquam iterum reducitur, per naturam & artem.

14. Nec obstat, quod ex luto & arena, later coquatur, ut ex arena & cinere, vitrum. Siquidem quidquid luti est, sponte in saltem resolvitur tandem, permanente eodem fabulo, quod lutum in se contraxerat. Vitrum quoque, ut arte, ac sine semine, in compositum artificiale transivit: ita per artem denuo, resolutum vinculo, ad pristina redit initia, adeo ut eadem numero, & pondere arena inde prorsus eliciatur, quæ per fluxum fornacis, cum alcali coaluerat in lapidem pellucidum, sive vitrum. Hinc namque liquet, nunquam arenam, sive elementum terræ, confluere ad generationes naturales, atque seminales. Et quoties artificii servit, toties semper arenam, persistere immutatam in vitro, candenti, fluxu salis occultatam, ac in vitrum transparentem assumptam. Non enim argentum, esse amisit, cum per Chrysulcam esset solutum, licet

amiserit illud oculus, & diaphaneitate hæc nactum sit. Cum igitur arena, sive terra originalis, tam arti, quam naturæ resistat, nec queat ullis adminiculis (unico duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto) naturæ, vel artis, à primæva sui constantia recedere (sub quo igne artificiali, arena sal fit, ac tandem aqua, quia vim habet agendi super sublunaria quavis, absque reactione) sequitur quoque, terram originale, nunquam ad generationes naturæ feminales, ullo modo assumi. Nec arguit, quod imperitus aliquis, vitrum esse ultimum artis subiectum velit, quodque nec arte, nec igni deleri idcirco queat. Erudietur namque, si vitri pollinem, pluri alcali colliquaverit, ac humido loco exposuerit; reperiet mox totum vitrum, resolvi in aquam: cui si affundatur Chrysulca, addito, quantum saturando alcali sufficit, inveniet statim in fundo, arenam sidere, eodem pondere, quæ prius, faciundo vitro aptabatur. Terra ergo immutata persistit, quamquam ipsa toto orbe mobilis; ac mota fuisse videatur. Imo talpa, aggerem transfodiendo, inundationem magni tractus facit, adeoque abjectum animal, terram centro, mundumque loco, dimovere potest, si centrum æquilibrii locum tenere credamus, & Maria dorso terræ, recenter incumbere videamus. In Rekem, prope Traiectum Mosæ, Navis maritima, sub arenoso colle reperta est, anno 1594. In tractu Peele, Pini, seriatim sub terra repertæ. Quæ non nisi in montibus libenter proveniunt. In Hingsene prope Scaldim, 12 pedes subter horizontem, humido prato, repertus dens elephantis, cum tota maxilla, cuius tertiam partem, duorum pedum longitudinis, necum asservo. Adeoque vivi elephantis quandoque fuere hoc tractu. Nuperrime autem desit reperiri tota Groenlandia falso subversa. Unde necessario centrum terræ transferri debuit.

1. *Stus terre & aque ante diluvium.* 2. *Meditatio Auth. vit.* 3. *Vorago aquarum, sine Barathrum.* 4. *Distributio illius voraginis.* 5. *Señio venarum, illius voraginis.* 6. *Fructus Perolei mineralis.* 7. *Salia migrant in Eur.* 8. *Progressus mineralium ad suam maturitates.* 9. *Unde pisces fossiles.* 10. *Ius venarum, in liquorem contentum.* 11. *Locus jejuniis Sapientis Cokerleib.* 12. *Fontium ortus Aristoteli nescitus.* 13. *Mundum rotundum ab ortu in ortum.* Ab Austro autem ad Austrum, esse terecem. 14. *Occupatio objectionum.* 15. *Centurialis proprietat suam accipit determinationem à necessitate.* 16. *Ratio à fontibus.* 17. *A motu Solis.* 18. *A iusta figura Cæli.* 19. *Ab auctoritate Sacrorum.* 20. *Ab umbris, & dei quantitate.* 21. *A viso Sole navigantibus.*

1. **S** Altem, postquam firmamentum separaret aquas ab aquis Æternus, congregavit sublunares, earumque collectionem, mare vocavit. Ex opposito diametri, Arida eminebat, quam terram nominavit; & ambo, unum constituebant globum, qui in terræ medio, paululum esset eminentior ideo, quod in medietate terræ, immenso gurgite hæret, unde fons erumperet, humectandæ terræ destinatus. Nec enim si præter assuetam globi rotunditatem, qua omnes lineæ in circumferentiam, æqualiter à centro distant, terra in sui medio, non fuisset longe altior, non potuisset inde fons ad declivius mare decurrere: sed stagnasset mox à sui origine. Unde concipio. Terram in initio fuisse continuam ac indivisam. Quippe quæ unico tota fonte irrigari debebat. Denique, nec Insulas habuisse: sed totum globum, una parte mare, atque altera terram ostendisse. Hæc nempe facies erat mundi, ante diluvium. Sub quo deinceps, terra varias in sectiones hiscebat, & ex rimarum abyssis, affatim erupere undæ. Cataractæ tam abyssi inferioris, quam cælorum apertæ sunt, ut globum universum terræ, penitus submergerent. Magnè Deus! vineam tuam ab inutili palmitate rescicare intendis, mundumque pro exi-

gentia plectere, at nondum abstinere potes, quin paterni affectus memor, in medio iustissimæ iræ, terram separes, & divellas in maiorem utilitatem, necessitatem, & commoditatem eorum. Mare quod unicum, toto duntaxat stabat globi latere, transmittis in varias terras oras, nec cessas à nova benedictione, super ingratum opus manuum tuarum. Super terram enim in conspectu tuo ream, abunde effundis vitales supercælestium aquarum vortices, quæ longè rorem fecunditate superant. Terra verò, iis sat inebriata, rursum emicuit, ac ad solita opificia, indefinenter rediit. Unicus demum fons, & aquarum scaturigo, quam in terræ medietullo atque cacumine collocaveras, est deinceps in venas mille diffusus, quæ ubique ferè, terræ globum terebrant, ad longe meliores usus. Quinimò & mare in omnem terræ sinum pæne alluisti, ut major inde mortalium esset societas. Benedicta igitur si sit, ac felix tua puniatio; quid erunt tua benedictionum Charismata? Domine, custodi nos pro immensitate bonitatis tuæ, intra numerum, qui tuas magnificentias laudabunt in æternum, in sanctificatione nominis tui.

Quamvis autem modo unicus fons ille 3. defecit, nec discissus iam terris, unicus haud satis esset, permansit tamen aquarum fortè idem introitus. Quippe in mari dulci, inter Roest, & Loeffel, juxta tabulam Gothiæ, aquarum ab Olao describitur vorago, in quam naves, invitis nautis, irritisque illorum conatibus, absorbentur. Os est nimirum, in quod aquæ illius Oceani cadunt, unicoque inde ductu, ante diluvium ferebantur ad præfatum fontem. Post autem, instar venæ cavæ, ductus ille 4. le, variè distributus fuit, saxoque septus, per aliquot mille venas, super vultum quædam, desinentes, à quo deinceps imbibita aquæ, festinant percgrè ad destinata munia.

- munia. Porro vorago ista, sive barathrum, si alicubi esse debeat, verusque sit Scriptor Olaus, sive non, saltem opportunè est in mari, tam propter maris dulcedinem, quam figuram orbis tererem, à me mox probandam. Denique si fons unicus, humectandæ erat terræ, satis erit præfata vorago, præferunt quod maris fundus, longe lateque arenam *quellem*, parulam habeat, quæ combibendæ aquæ foret satis. Magisque quod mare, terram nunc circumquaque, & per intervenia plura, aluar, & perluat. Absorptum itaque mare, in dicta voragine, paulatim per canales lapideos, hincque per minores fistulas ducitur, per magnam terrarum partem: veruntamen vix infra fundum (*Keyberch*) merguntur: quoties autem venæ voraginis secant, vel attingunt, assurgens per media loca, *quellem*, proluens in fontem, pereunt quidem dulces venæ, & proferruntur venæ salis marini. Alioqui muria, si qua mari Gothico adhuc inest, sensim per vividum terræ Archeum, salium naturam amittit: vel si salium in locis, fermenta, alicubi existant, ipsæ aquæ, semina tam diverforum salium, quam lapidum, ac metallorum induunt, ac transmutantur in ejusmodi fructus. Sic namque salia boaria, gemmea, nitrea, aluminosa, vitriolata, marina, ex aqua crescunt, tanquam primo-genitura aquæ sibi spödentia. Hinc dein, in Bur, sive primam mineralium sobolem fatiscunt, atque seminum ductu, degenerant. Sic quidam aquæ fructus, obstitant sui fontis conductus, ultimæque maturitate, acquirunt illius mineralium perfectionem, cujus destinationes, semina præ se ferebant, in fermentis locorum hospitata.
3. Porro ut vorago illa borealis, etiam pisces intro sorbet, sic eodem minutulos sorbet, majoribus decenter inter canales. Ubi non raro vel petrificantur, vel putrilagine sordent, vel etiam fundorum balsamo condiuntur, ut non raro etiam pisces fossiles reperiantur, quos Agricola, atque alii, in stuporem ducti, quasi indebitis locis, & absque semine natos, autumant. Porro sive conductus, aquam conceperint, sive demum *quellem* illam combiberint: saltem aquæ, dotantur ibi vivida, atque seminali proprietate. Non secus enim atque vena, etiam in cadavere, contentum sibi cruorem, à coagulatione (quæ primi gradus est corruptio) præservat: potiori profecto ratione, jus id, venis terræ nondum defunctæ competit. Aqua itaque, intra vividum terræ fundum sorbetur, & trahitur, unde communem nata vitam (*Regem, cui omnia vivunt, venite adoremus*) locorum situs nescit, ad cacumina montium, sine molestia facile ascendit, una cum *quellem*, ut indefinites inde fontes evertat. Quæ sane à Scholis nescita, locum Sapientis Coheleth, in facis jejuniū reliquerunt. Ubi dicit. *Omnia flumina versus mare properant: quod tamen ideo non regurgitat. Siquidem flumina redeunt ad locum unde sunt egressa, ut iterum fluant.* Quæ verba antehac variis modificationibus, adulterata sunt. Eo quod fontes, in montium fastigiis, ex mari, quorsum tandem ruunt, prodire non videbantur. Ex condensato itaque aëre, vi frigoris, intra montium cavernas, sibi invicem succiduo, fontes à Scholis hætenus falso æstimati sunt, sua sumere initia, & causas. Quæ libello de fontibus spadanis anno 1624. Leodii impresso, ostendi, se habere per modum, jam hoc loco traditum. Manifestata igitur, verorum fontium vera origine, hætenus Scholis incognita, manet. Scripturæ textus integer, & lucidatus. Ast cum ejusmodi lex, cursus, recursusque aquarum à *quellem* in fontes, & à fontibus tandem in mare, servaretur, non minus in diebus, quibus per annos tres, & amplius, non pluit, quam dum annus totus continuo imbre, ferè sterilefcit: sciendum, terræ satis, non ita beneficos fontes, per tubos suos, ac torrentes defluos, quam communem roris atque pluvix asperersionem. Porro antequam ad aquæ impermutabilem substantiam, qua aërem in aquam, & hanc, vicissim,

vicissim, permutari facile spondent Scholæ, devenero, prius aliud paradoxon elucido. Globum videlicet ex terra & aqua compositum, rotundum quidem esse ab ortu per occasum, in ortum: non tamen ab Aquilone in Austrum: sed teretem, si-
 13. ve ovalis figuræ. Quod in primis navigantes testellit multum. Eo quod citatori cursu, aquæ à Borea in Austrum labantur. quam alioquin ab ortu, in occasum. Semper namque pluitinæ aquæ, ab Aquilone per flumina descendunt, quæ non recurrit unquam ad septentrionem. Sic Danubius in Archipelagus, cum aliis multis labitur, per Helleſpontum, descendunt aquæ, nec aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid semel in mediterraneum decidit, nunquam in Oceanum spargitur. Nilus enim, recta à montibus lunæ semper descendens, in Zebenuticum mergitur, totus cum suis mitris: interim nec mediterraneum crescit, nec falsus evadit. Quod tamen prorsus esset necessarium, si nudo vapore tenuis, infusæ exhalarent è mari aquæ. Sed Sapientia æterna, mediterraneum plerisque locis Oceano fecit profundius, ut sabulum virginum, instar cribri, aquas simul cum suis salibus combiberet. Necessitates humanæ namque (quæ Deo legem dictasse videntur, ex sua bonitate) requirebant fontes, atque flumina, è summis apicibus decidentia. ever-
 sæ denique è *quellæ* aquæ, per fontes, post se, continuitate trahunt sequentes, id-
 eoque & in fundo, marium aquas, sorbendo combibunt. Proprietates itaque locis sunt additæ, ex divina Providentia, propter necessitates. Borealis maris fluxus, sub Angliæ Kentonia, ferè per horæ dimidium, anticipat fluxum maris occidui. Unde conjicio, terram, atque mare, boreali plaga ascendere. Scandia namque à scan-
 dendo, tota borealis terra nominatur. Et mare boreale non glaciaretur, si falsum esset. Si dulce; denotat Oceani salem, non posse ascendendo commisceri sibi, sed quod aquæ boreales, incessanter in decli-

ve ruant. Verisimile est namque, tam in prima abyssu mistione, quam in Cataclysmatis diluvio, omnes aquas semel, atque iterum commistas, harumque commistionem mare vocatam ideo. Quæ ergo initio semel falsæ, atque mox dein dulces fuere: certum est, illas continuo deorsum defluxisse, quia dulces sunt hodie: adeoque Scandiam Ægypto longe sublimiorem in situ. Sed fingamus modo, terram decem pedes, labrum mari, utrobique constituisse in litoribus, servemusque rotunditatem æquabilem: saltem Nilus, qui recta ab Austro in mediterraneum mare, per mille leucas, fertur præcep, si præter sphaeræ rotunditatem, quæ non est declivis uspiam, imo se habet per modum plani, relatione centri, tantum haberet à sui ortu, in mare usque, decem pedum casum ad summum. Quod est, Nilum quietum stagnum dicere, non autem decurrens flumen. Etenim dum Gaudayo Brugas fovea meditaretur, inventa est 18 pedum altitudo decedens, summa dimensione noctu, super flammam candelæ, idque detracta sphaeræ rotunditate. Si ergo tarde volu-
 lo, 18 pedes decidentia, sunt octo leucis, Nilus æque tardè fluens, opus habebit ad minimum 2230 pedum altitudine, in sui initio. Sin autem per modum Nili fluxerit, opus quadruplo necesse habebit; ad minimum: si ve novem pedum millibus. hanc autem terræ altitudinem si 15 gradibus, à Tropico Australi, ad mare mediterraneum, Nilus metiatur, ubi figura adhuc sphaerica globi est, quam ergo non conjicere licet à Montibus lunæ, ad Austrum usque? Casus indefessus aquarum ab Aquilone, promittit insignem terræ elevationem: Sic est. At inde colligere non
 14. datur, omnes confestim aquas, eo posito, Aquilonem deserturas; Quippe silent leges situum, ubi aqua circa mundi centrum decidit circumquaque. Adeoque universi
 15. necessitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim sublunare locum, sine palpabili corpore, silicem vero teretem, de Cœ-

- lo decidere, illumque quiescere in centro: erit tamen ejus longitudo versus aliquam Cœli partem inclinata. Quid si hoc sit versus polos, nobis mundi figuram exprimet. Fingamus rotundum lapidem, extra supremum Cœlum. Is enim proinde pristinum pondus non amisit; attamen non caderet Cœlum versus, quod id sit contra ponderis cujusque naturam: neque caderet obliquè, cum sic caderet in infinitum, nullumque habiturus esset motus terminum. Quod æquè est absurdum. Ergo lapis iste, cum sua gravitate, sisteretur ibi in loco, quo positus esset. Id autem cum sub luna non contingat; necesse est, ut præter rerum pondus, aliqua sit in loco proprietates, cujus obtutu moveatur, respectusque superi & inferi faciat. Ergo si istud superum, & inferum, non sit nisi respectu corporum, & forte duntaxat sublunarium, ejusmodi respectus toti subsistent ex intentione Creatoris, quæ originalis est causa, omnis quietis ac motus. Quare si ejus intentio fuerit, universi figuram terelem facere, (quod ea esset commodior habitatio mortaliū, ob Solis somenta necessaria) feceritque semper, quod est longe optimum in omnibus. Etiam aquis figuram limitavit ovalem, eundemque respectum ad centrum. Sive ut ovalis figura, propemodum servaret, eandem intentionem ad centrum, qualem habet rotunda.
16. Quid si fontes ad montium ascendant cacumina; poterunt & aquæ polares, rationem situs ovalis servare, non secus atque rotundi: Alioqui si Cœlum, velut terræ maritus adæquatus, sit planè sphaericum; 1. Sequeretur, Solem sub æquinoctiis majorem circulum facere, quam
- sub Tropicis. 2. Solem adeo citius sub æquinoctio moveri, quam sub tropicis. 3. Solem motum inordinatum, ac quotidie inæqualem sibi esse. 4. Clepsydra, quæ motum Solis, in ordine ad tarditatem metiuntur, & gnomona solaris, quæ motum metiuntur, in ordine ad situm orbis solaris, non responderent sibi 18. invicem. 5. Si ista organa sub æquinoctiis consentirent: variarent saltem sub solstitiis. Cœlum quoque, quod est tanquam terræ theca, juxta polos, profundius est, quam sub Solis orbita; si enim Lucifer sedem supra Septentrionem statuere volens, crimen superbiæ subsisse intelligatur. Profecto, si ibidem excelsius non esset, non id imputatum esset in signum arrogantiae: præsertim cum locis, ubi Sacra sunt scripta, Stella polaris, visa sit semper Horizonti contigua, nec Cœlum quidquam excelsi ibidem quoad visum spondeat: 19. In nostro autem horizonte, vidi totum corpus solare, in gnomone umbram dedisse, paulo post novam Junio, mane vero vidi totum corpus Solis supra horizontem circa horam quartam: nondum enim dabat umbram, propter aeris & vaporum densitatem. Ergo brevissima nox, est tantum ad summum 7 horarum. In solstitio autem hyemali sol oritur 15 minutis ante octavam, occidit vero 27 minutis ante quartam. Ergo dies brevissimus, saltem est horarum 7 & minut. 42. Derogat autem rotunditati sphaeræ, plus lucis habere, quam tenebrarum. Tandem neotericæ navigationes, Solem sub septentrione, per mensem viderunt, antequam perfecta cœli rotunditas id permisisset. 21.

A E R.

1. Scholarum somnia de humiditate aeris. 2. Insulsa objectio. 3. Presupponunt impossibilia. 4. Aer nunquam sit aqua per suarum partium condensationem. 5. Petunt principium. 6. Ridiculum Scholarum, de aeris calore nativo. 7. Antiperistasis anile signum.

8. Deteguntur profunda Scholarum stupiditates. 9. Argumenta. 10. Aliud eque stupidum. 11. Aerem esse nive frigidiores. 12. Exhortatio Autoris ad Tirones.

Demon-

Demonstratio Mathematica, quod Aer & aqua sint elementa primigenia, & immutabilia, frigore, vel calore unquam in se invicem.

1. **S**cholæ adhuc cum suo Aristotele, aerem ad octogradus, id est, summe humidum; ad quatuor vero, sive ad mediocritatem, calidum. Frigiditatem vero summam aquæ donant, cum humiditate remissa sive mediocri. Adeoque aerem aqua duplo humidiores mandant, ex eo, quod aer, sui compressione, ac congressu, aquam generet. Sed fodes; quid istud est aliud, quam somnia, pro veritate vendidisse? Nam si aer condensetur, ejus humiditas quoque densior, major, ac palpabilior erit in aqua, quam erat prius in aere: cum condensatio nequeat facere novam formam essentialem, nec sit principium generationum, quid istud est aliud quam impertinenter nugari? Saltem aqua, non esset nisi aer, ad decuplum (vel potius centuplum) in humiditate condensatus, magisque activus, ideoque centuplo, ac consensim plus humectaret, & fortius, quam aer. Tantum
18. abest quod proinde aqua, minus humida esset, quam aer. Sin vero nuda condensatio, aerem disponat ad novam formam; cum eadem dispositio efficientis interni, sit causa illius generati necessaria, necesse est, eandem permanere in producto; Adeoque, si aer condensatus, sit aqua; jam non erunt nisi duo elementa, aqua nempe, & terra. Dum aqua erit tam humida, atque dum prius esset aer, In quo nempe sola intercessit condensatio. Quæ est partium adunitio: non autem formalis rei in rem transmutatio. Siquidem omnifariam, forma resultans ex humiditate aeris condensati in centuplum, saltem centuplo erit humidior, & plus humectabit, quam pristinus aer. At sanè non humectat aqua,

ob densitatem: (alioqui namque terra adhuc plus humectaret) eo quod sola humiditas humectet, & non densitas. Alias namque plus argentum vivum humectaret lanam, aut manum, quam aqua. Quidquid enim plus humectat, id ipsum quoque humidius est; & vice versa, quidquid in natura elementaliter est humidius, id etiam plus humectat. Ridet Natura, fidem pro sensu notis, ex somnio poscere, & pendenda Aristotelis commenta pro veritate etiamnum docere. At dicunt Scholæ. Sic docendum propter axioma: *Propter quod unumquodque est tale, illud ipsum est magis tale.* (quali propter axiomatis honorem, mentium Deo!) Sed aqua non est humida nisi propter aerem, ergo aer debet esse humidior quam aqua. At sudabunt plus satis, antequam subsumtum probaverint: Sed aer in se nec humidus est nec calidus: ac quidquid ipsi humiditatis inest, id ipsi peregrinum contentum est, aeris naturam non attingens unquam, licet in aeris porositatibus vapores contineantur. Quid enim vitri naturam attinet, si aquam in se clauserit? docebo namque mox, esse impossibile, aerem & aquam vicissim commutari. Adeoque per absurditates, Scholæ proflus impossibilia theorematum supponunt. Absurdum namque, & impossibile continet etiam, aerem condensatum, aquam fieri, ac esse fontium materiam perpetuam. Aerem enim, in canna ferrea, unius ulnæ, compressi fere ad quindecim digitorum spatium, qui dein sui explosione, instar sclopeti, pyrio pulvere acti, sphæculam trans asserem misit. Quod utique non fieret, si aer, compressione, in aquam, vi adigi posset. Maxime, quod illud experimentum non minus succederet hyemis intensissimo frigore, atque calore æstatis. Quid si ergo aer, vi compressus, canna ac tempestate frigidis, non mutetur in aquam, qua tandem autoritate sua Scholæ fragmenta, de condensatione aeris, pro fontium scaturigine, & continuatione stabilient? frigus enim in natura, non habet

- generandi initia, causas, ac proprietates. Imo nequicquam humiditatis, reperitur in præfata canna; quinimo, madefactum corium in fine pistilli trusforii, arescit illi-
 5. co. Ridiculum est quoq; aerem probare humidum, per fontium originem: & vicissim fontium ortum probare, ex supposita aëris humiditate. Argumentum utrumque Scholarum, ex veripenuria est, & petito puerilis principii. Utque quatuor elementa qualitatibus adornent, singulis unam eximiam, alteram vero remissam tribuunt; mandantque Scholæ, Naturam obedire suis figmentis. Aerem ergo remissè calidum ajunt. Quia vicinum volunt ficto elemento igneo: Id est, vel quia à vicino, illam qualitatem remissam mutuatur: Mutatque propriam ac nativam indolem, pro nutu vicini; Idque impertinenter, dum de nativis proprietatibus sermo est. Vel quia illam ex sui indole habet, & licet remissam, attamen ideo, & talem vicinum habuerit. Quod aque impertinens, & infelix est. Utque aeris moderatam probent caliditatem, Antiperistasis æquè futile inventum invehunt. Videlicet, aerem, supremam sui parte, calidum, ob ignis propinquitatem (adeoque non essentialem, sed per accidens mendicantem, & impropiam fingunt caliditatem) & prope terram pariter calere, ex solarium radiorum reflexione. Qui calor, est advena per accidens, pro tantillo spatio: ideo & ficta aeris proprietas. Mediam vero aeris regionem, volunt mirabiliter frigere, propter Antiperistasin. Nempe quia utrimque circumstant partes aeris calidæ. Cujus simile accidere ajunt, profundis puteis, æstate frigidis, ac hyeme tota tepentibus. At ego demiror Scholarum profundas stupiditates, & veterum Carochum.
 8. 1. Quia ex tota illarum hac strue apparet, aerem generaliter frigere, non autem mediocriter calere. 2. Siquidem ignis non est elementum in natura, multoque minus sub cavo lunæ, nec ideo potest supremum aera, nisi somnialiter cale-

facere. 3. Si enim aer per se, & ex proprietate elementalī, calet: Tunc semper, & ubique, etiam profundis puteis calet. 4. Si vero calet per aliud aliquid sibi geniale, calefaciens: tunc præterquam quod præter se haberet aliquid commissum, unde desineret elementalī sui corporis simplicitas, etiam semper, & ubique actu caleret; aut denique caleret propter aliquod appositum, agens, per accidens. Quod impertinens est, quoties de essentialibus probandum assumptum est. Ergo si aer per se non calet, per se frigere est necesse. Cum illa duo se mutuo in natura subsequenter excludant. 5. Si ignis nunquam est frigidus, aut humidus, & nunquam aqua est sicca: sic aer nunquam potest esse minus quam intensè humidus, & calidus remisse, si verum dicant Scholæ. 6. Mediam volunt aeris regionem, quæ vix semimilliarī à nobis distat, suæ doctrinæ immemores. Nimirum diametrum aeris, decuplo superare diametrum aquæ: hanc vero, decuplo, diametro terræ majorem. Quo figmento concessō, semidiameter aeris, 570000 milliaribus esset profundior. Itaque semimilliare, quasi nihilum esset, respectu mediī aeris. Scholæ quæso expergiscamini! Nam si aer spontè, atque sui naturæ caleret, quæ demum de causa frigeret sui medio? An enim quia utrimque vicinus calet? At tunc, non indignationem, verum potius gaudium, sibi aer proponeret, ex naturæ vicinæ conformitate. Cur enim aer, nativam exuat proprietatem, eo quod utrimque tepentem aerem, sibi conformem attingeret? Quomodo enim tepida tepidæ affusa frigesceat, eo quod teporem utrimque reperiat? Vel si frigida, inter duas frigidas collocetur, anne proinde, sui in medio, calefcet. Mirari non sat possum Scholarum impolitam ruditatem, Antiperistasis doctrinam tradentium, quæ credulitatem tantam optat, non judicium. Nam etsi figmentum istud placeret, dum aer circa terram calet, at certe nullatenus posset hybernīs frigo-

ribus. Siquidem nec tunc quidem media illa aeris regio, nativo tunc calore est ornata. 9. Mirum inquam, tam absurdam falsitatem, ac doctrinam, in Alpibus nondum exspirasse. Adeoque hinc liquet, vel studio pertinacis, Peripateticis cognitae falsitates, docere, non jurent sub verbo Aristot. vel nequicquam sibi judicii reliquum fore, ut ingenuè fungantur suo munere: satisque existiment factum, si antecedentium armenta sequantur. Antiperistasis itaque, somnium est ejus, qui cum ne minimum in natura sciret, omnia tamen scivisse videri voluit, ac pro Antesignano adorari, à sequaciibus Scholis. Quod autem Aristot. ad puteorum calorem hyeme, fugiat, ad Antiperistasis demonstrationem, id per organum, quo ambientis justam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonstratione videmus, quod aer in profundis puteis, & cellatiis, eodem caloris puncto sit stabilis, sive hyeme vel denique maximis aestatis caloribus, metiri placuerit. 10. Sed posito, quod puteis non æqua esset temperies: at sane stultum esset, aerem genialiter moderatè calidum alioqui, nunc frigere, nunc de novo calere, velut per despectum, obcircumstantis aeris alterationem appositam. 11. Sacra nivem, aqua frigidior, (utpote nix est aqua, in qua ultima frigoris potestas impressa est) aerem, superate nivem frigore, hinc legitur, *Qui nivem & lanam spargit*, ut triticum sub nive, à frigidi aeris immanitate, incolume servetur. Tanquam vel lanceo operculo. Mechanicè namq; videmus, membrum ferè congelatum, sub nive recalescere, & à fideratione præservari; quod alias aer, mox totaliter congelare pergeret, vel si repente ad ignem sit delatum, moritur propter extremi alterius festinam actionem. Est ergo per media isse, si ab aere frigidum, per nivem, aquam, ac dein in teporem remissum, sit itum. Ergo, nix est aere minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, ejus densitatem, ad humectandum imple-

rant (quod est ridiculum) saltem eandem densitatem aquæ, non assuroit præfringere? Etenim sic saltem aliquid dixissent verosimile. Attende ergo, quisquis medendo, animæ salutem operari conaris, qualem Scholæ patronum, usque tueantur. Quo consilio elementa, complexiones, gradusque qualitarum, basin medendi fecerint, qui elementorum numerum, essentiam, usum, proprietates, fructus, & passiones, non nisi torpida credulitate seducti, sua paganicæ cæcitati dedere nomina. Adspice quam serviliter Scholæ, mutuatæ sint qualitates elementales, easque ad somniorum voluptates obedire voluerint, combinarint, auxerint, retulerint, & diviserint, tanquam lurida commenta, ad naturalium rerum causas morborum cognitiones, sanationes, & templorum S. Spiritus devastaciones, usque transmiserint. Aer itaque, aqua, & terra, ex creatione sunt frigida, quia sine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipsis est peregrinus, radici elementalibus externus. Aer vero, & terra, per se, sunt sicca: sola aqua madida est. Hæ sunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variaret. Aer vero vacuitates habet (ut suo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet. Hic est elementorum status, ordo, complexio. Quæque medicam professionem non nisi ex obliquo attingit. Adeoque in Scholis, quod minime confert, tanquam maximi momenti, plurimum indagatum est, & quod maximi est momenti, hæcenus neglectum fuisse ostendam. Eo quod ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentium cesserit labor. Ergo si elementa non ingrediantur mista, vana est Scholarum doctrina, de numero, compositione, temperamentis, de inæquali concursu, de contrarietate, proportionem, lucta, & gradu elementorum: gradus namque, simplicium feminibus alligantur, non elemento. Vanæ sunt nugæ, an permaneant in misto formæ elementorum, quippe quæ non insunt; ut elementum

9.

10.

11.

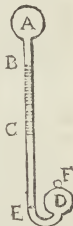
tum nunquam desinit, à quo semel incœpit esse, excepta aqua, dum scilicet seminibus desponsata, abit in corpus, quod mixtum creditum est hæcenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, dissolutio, ruina, sanitas, & restitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc petita, instituitur. Sensim enim Scholæ, mendaciorum istorum, malè sartorum conficiæ, utitur longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt. præterquam in sex rebus præter naturam, & diætæ mandatis frivolis.

I. Aerem, & Aquam, esse corpora impermutabilia in invicem.

Quamquam in præsentia plurium demonstraverim, quod Heer, in suo Apologo contra meum libellum de Spadanis, impertinenter usus esset meo instrumento: attamen non desit me suis stupiditatibus immiscere. Dicit namque. Me voluisse edere motum perpetuum. Nec cognovit quidem in eo, se sibi contradicere. Nam in instrumento cessat motus, postquam aqua adscenderit, aut descendit juxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iste motus dici potest perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi destinatum. Detegit ergo Heer, se nescire, quid sit motus perpetuus. Divulgaveram enim meum organum, ut juxta doctrinam meam de fontibus Spadanis probarem, quod aer sustineret vulgatam rarefactionem, & compressionem citra mutationem sui elementi. Dicit enim Heer: Spiritum vitrioli, penetrasse substantiam vitri; quod nemo concedet, qui longe subtiliores liquores norunt servari, etiam in igne. Nec juvit, quod ipsi as-

firmaveram, quod Clavius in Collegio Societatis Rom. ante annos 60 aquam in vitro recluserat, hujus figuræ, cujus ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem signata, ostendit. Heer autem apud Idiotas ostentabat, se quandoque Patavii fuisse Matheseos Professore. Quare volui in charta demonstrare, ipsius omnimodam ignorantiam Matheseos. Sed factus est coram mutus. Ad demonstrationem vero sic processi. Delineata enim figura vitri, in quo A & D sunt duæ sphæræ, repletæ aere. A autem & superior, est exterius undequaque clausa. D vero est globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex unico vitro connexa per canalem B C E. in quo est liquor vitrioli, ne frasceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificatum maceratione rosarum, ut visibilior esset. Rubens ergo ille liquor, esto B C. Super hanc ergo figuram constitui hoc problema.

Liquor B C non potest se movere per temperamentum ambientis, in canali, nisi unus globorum sit apertus, alter vero clausus. Explicatio dati. Sit vitrum cum liquore, ut supra descriptum. Explicatio requisiti. Ostendendum. Quod liquor B C non possit moveri in canali per temperamentum ambientis, sine apertione F. Præparatio demonstrationis. Est maxima, quod aer patiatur dilationem, & constrictionem, juxta qualitates caloris, & frigoris, & quod justa extensio quantitatis in aere non habeatur, nisi cum est temperatus.

Demonstratio. Aer qui est in A rarefactus per calorem ambientis, accrescit per augmentum dimensionum, & ideo occupat plus loci, quam antea. Quod tamen esse nequit, nisi propellat liquorem B C, in C E. (alioquin admitteretur porositas

vasis,

vasis, aut ruptura A. quod contradicit hypothese Heer) & successive aer, qui erat in C E. in vas D. Sed D nequit istum aerem recipere, nisi tantundem aeris propellerat, per foramen canalıs F.

Conclusio. Ergo sine apertura in F, liquor B C non fuisset motus a loco. Non mirum ergo, liquore vitrioli sponte paulatim exhalasse, per necessariam aperturam in F. Stupiditas ergo. N. palam fit, cui cum plura ejusmodi instrumenta donassem, nunquam tamen aperturam in F observarat. Imo quanquam illi hæc multis presentibus demonstrassem, antequam suum ridiculum Apologum edidisset, finxit tamen se deinceps mirari. Quod is liquor sensum perisset. Dicit eum totum vas perfectissime clausum reperisse (nec enim quod non exquisitè est clausum, clausum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui ostendisset temperiem aeris. Et quod liquor sit mutatus in aerem, clauso vitro. Suppositis ergo falsis observationibus, ejus detegam miseras.

13. Darum. Quod vas D sit æque clausum, atq; est vas A juxta suam hypothese. Requisitum. Demonstrandum. Quod aqua B C nequeat moveri. Item quod nequeat docere temperiem aeris. Item quod non potuerit exsiccare, vel exhalare. Item quod non potuerit converti in aerem. Præparatio absurdi. Etenim si admittit motum, & siccitatem aquæ, debet admittere absurda, & contradictoria, vel errores suos fateari. Præparatio demonstrationis. Applicetur vasi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis: tunc enim aer inclusus, se dilatabit, secundum plus aut minus caloris, ac juxta, atque excedit veram aeris temperiem clausi in vase D. contra quem propellens aquam B C destruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod in D erit compressus, & condensatus aer, per restrictionem: ut cedat dilatationi factæ in A.

Demonstratio. Itaque juxta hypothe-

sin Heer (quod aer compressus, convertatur in aquam) liquor nunquam defuisset in vase. Attamen sua ipsius observatio vult: quod vitro undique exquisitè clauso, aqua nihilominus sit exsiccata, & facta sit aer. Non potest autem siccitatem admittere, in vitro exquisitè clauso, nisi sua hypothesis destruat (nimirum quod aer compressus, mutetur in aquam) nec iterum ista hypothesis subsistere potest, nisi admiserit continuationem liquoris. Quod tamen contradicit suæ observationi. Item non potest admittere motum liquoris B. C. nisi admiserit vitrum apertum in F. & per consequens. fateatur, se errasse in observatione. Quodque, licet vi demonstrationum fuerit coactus fateri, antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me evomuerit, perseveravit tamen in illa, suas detegere inscitias.

Conclusio. Ergo necesse est, si aqua B C moveatur per aliquod aeris temperamentum, quod ambo vasa A & D non sint clausa. Aliàs namque instrumentum non esset conveniens mensura temperiei aeris (quod est contra ejus suppositionem) etenim cum aer sit ejusdem caloris circum A, atque circum D, necessario quoque liquor B C quiescet. Quia qualitas ambientis, est causa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Jam per suppositionem falsi, demonstrabo, quid illius sequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C, juxta suam observationem, in aerem mutata. In primis, nequit hæc observatio admitti, absque rarefactione, causata per calorem. Nec potest admitti ista rarefactio, absque augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit subsistere citra dilatationem vasis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, sine ruina, aut porositate, optime clausum, continuitate vitri. 2. non potest admitti transmutatio aquæ in aerem, sine condensatione, & restrictione: & restrictio non datur, absque additione

partium per compressionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aëris condensatio, quæ hoc loco, non nisi solo frigore fieri potest; quod supponit convertere aërem in aquam: ergo non aquam in aerem. Cum igitur neque calor, neque frigus, possint convertere aquam in aerem, multo minus id faciet temperatum. Eo quod hoc non generet alterationem in istis elementis. Pariter, aer non convertitur in aquam, quia non potest admitti hæc conversio, facta per rarefactionem, eo quod aeris rarefactio, non contingat hoc loco, nisi mediante calore. Sed Heer vult, quod aer condensetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aere, per calorem. 2. Ista transmutatio aeris in aquam, nequit admitti, nisi per condensationem & restrictionem. Quæ in vitro perfectè clauso, non potest accidere, nisi per frigus. Quod agens super aerem, occlusum intra vasa A. & D. illum transmutaret in aquam, juxta hypothesin Heer. Sic namque aqua, aucta fuisset per generationem in vasis perfectè clausis. Quod suis verbis contradicit. *Pretiosus hic liquor perit. non est amplius. desit esse. & quidem surrente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, possint condensare aerem in aquam: multo minus id faciet temperatum. Ergo nunquam, mirum est itaque, cur non impediverit rarefactionem liquoris in vasis. Cum juxta suum garritum, ipsa tantum essent sepelienda subter nivem, ut aqua repleantur. Non jam pluvia post

hac opus erit, si specus perfectè clausa, & frigida, cisternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aeri, cadet illa in fundum magni vasis, optimè clausi, unde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernium transmutaretur. Nam ut inquit Heer, *vas erat optimè clausum, carebat porositatibus, nec opus habuit apertura, tam ad introitum, quam transpirationem aeris.* Si autem eadem via, ac modo, quibus aqua clauso vitro, mutata in aerem, evolavit, poterit novus deinceps aer ingredi. Posthac ergo non defutura aqua dulcis, nautis in mari, si frigore noctis, aer in aquam guttatim concreseat. Venetiæ & Antwerpæ, fontes formabunt in ventre galli ænei, qui in ædis pinnaculo ventos docet. Nam frigore nocturno, aerem in aquas versum plorabit. Et quamquam fistula fidicinis intus madeat, non id ex aere: sed vapore aerè comitante. Alioquin & fistulæ organorum, maderent intus. Quod falsum. Aer enim tonum edit, & vapor salinaris stillat è fistula aquam. Aerem unius ulnæ, compressi in bombarda, ad 14 digitorum spatium, etiam sub hyberno frigore: & tantum abest, quod aer sic compressus, in excellenti frigore, mutatus sit in aquam: eiciebat sphaerulam plumbeam trans asserem quernum, scopeto fortius. Nunc pergam id posituris probare rationibus. Siquidem putatio appositæ, multiplici utrobique absurdo Scholas obumbravit.

P R O G Y M N A S M A M E T E O R I.

1. Vapor aquæ à calore suscitatus, differt ab eo, qui per frigus fit. 2. Aërem non ex aqua fieri. 3. Aerem, non posse per artem, aut naturam, deduci in aquam. 4. Aerem, non subsistere absque vacuo aëthali. 5. Probat per mechanicam, quod subtilitatio Aris, utcumque exquisita, non sit nisi trituratione. 6. Per mechanicam idem in auri trituratione. 7. Examinatur aqua per tria analogica. & datur doctrina necessitatis, in aeris mediæ regionis frigoribus excelsis.

8. Mercurii cum aqua similitudo. 9. Natura Mercurii. 10. Veterum Chymicorum incognitantiæ de Mercurio. 11. Terram & aquam, nunquam fieri unum, per ullam commixtionem. 12. Quomodo Ars superat naturam. 13. Terra est propriè fructus duorum primariorum. 14. Propinqua ratio indestructibilitatis in Mercurio. 15. Aquæ fortes, non operantur super Mercurii centrum. 16. Nec spiritus salis marini, super illius corpus. 17. Sulfur internum Mercurii. 18. Quo-

18. Quomodo aqua dei pondus, se ponderosius. 19. Corporum penetratio qualiter ordinata, in via naturæ. 20. In aqua n. n. sunt tria prima: Lect in sui simplicitate, sit compositio heterogeneus, sive tria seminum. 21. Fuligo, est menta aqua. 22. Quare nubes faciunt. 23. Quid Ros. 24. Quid nebulæ. 25. Quare aerem in media aeris regione frigare oportuit. 26. In his frigore, cum a per atomos segregata, oriuntur semina: reditque ideo aqua in simplicitatem elementis sui: in terra vero & aqua, si res spoliatur semine, non redeunt ad istam simplicitatem: sed novum concipiunt semen. 27. Per Mechanicam patet error Iaracelsi. 28. Error Galenistarum, circa sapores elementariorum. 29. Gas aquæ quid. 30. Iaracelsi inconstans de separatione elementorum ex elementis.

1. **A**m sat constat, aquam, vi caloris, vaporetenus elevari, qui vapor nihilominus nil nisi aqua extenuata est, & permanet ut ante, ideoque per Alembicum repercussus, redit in pristinum aquæ pondus. Suspiciari tamen licet, an aqua, per aeris frigoris absumpta, non in naturam, atque proprietates aeris mutetur. Quia post Diluvium, Omnipotens, misit ventos, ut siccarent faciem terræ. Et hodie etiamnum, sub frigidissimo Aquilone, citius absorbetur aqua, quam æstivis caloribus. Fons etiam, algidissimo sub frigore, in abacum, continuo cadens gurgite, aquam quidem a congelatione, impedit motus fontis decidui: attamen cernitur quidam vapor adscendere, qui mox invisibilis, in aere abripitur. Præsumtio est, omnimodam aeris naturam, saltem frigore absumi, si non calore. Imprimis respondeo. Illo dato absurdo, Scholas, imprimis exinde nequicquam pro se habere, ut proinde aer per se humidus esset: tantum abest, quod aer ille (uti statuunt) longe humidior esset, quam aqua. Quin saltem sit exsiccata aqua. Transmutatum enim, semper proprietates amittit, quas in termino a quo, habebat, mutuaturque qualitates transmutantis. Ut enim aut totus aer, aliquando fuisset, aqua, aut ille dumtaxat

humidus esset, qui ex aqua nasceretur: primigenius vero alter, esset siccus, à creatione. Et sic duo aeres, essentialiter diversi. Quod autem aer in puritate sui, sit siccus interna proprietate, patet ex objectione, præfati frigoris. Quoniam si aer, ex sui radice, esset humidus, venti non fuissent misii ad desiccandum terram; Quod si verò per ventos, aquæ diluvii, verè in aerem essent mutata, multo plus aeris esset à diluvio deinceps, quam ante. Consequenter, vel aliqua mundi pars vacua fuisset, aut certe, jam ob compressionem, & densitatem, à novo tantæ molis aere causatam, suffocaretur (quod postea per mechanicam candelæ patet) aut aeris æqua pars, debuisset successive annihilari, sub generatione tanti novi aeris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ superficiem, simul per ventos siccatam. Vel, si ante diluvium, aquæ fuisset aer, in cataractis cœli, ergo saltem toto diluvio, vacuum fuisset in Cataractis illis cœli: Si nempe centuplo (ad minimum) aqua sit aere spissior, & compressior. In thesin itaque pono. *A. 3. quam, nunquam, nequidem per frigus, perire, aut in aerem, ullis naturæ, aut artis conatibus mutari posse, & vicissim, aerem, nullis seculis, aut dispositionibus, (ne quidem pro guttula unica) in aquam reduci posse.* Aqua enim vacuum non tolerat, ut neque sui compressionem, per aliquod movens comprimendo. Dumtaxat inspissatione seminali comprimitur, per sui transmutationem formalem. Ex opposito autem, aer, sine vacuo subsistere nequit (quod suo capite probabo) ideoque sui compressionem, atque dilatationem tolerat. Sunt ergo duo stabilia elementa, invicem discrepantia natura, & proprietatibus, quod impossibile sit, illa in invicem mutari. fateor quidem, ex abaco fontis, halitum aquosum ascendere, nebulae instar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamvis parum inde recedens, fiat prorsus invisibilis, non proinde, datam doctrinam vitiat. Unius siquidem,

- æqualis agentis, unica tantum, & æqualis est actio. Quocirca, si frigus aquam primum commutat, in halitum glaciale, idem frigus deinceps aliam nequit habere actionem, super illum halitum, quam eundem plus extenuandi, & dispergendi, sic ut mox, ob subtilitatem, fiat invisibilis. Ac dein magis, magisque subtilietur. Nec enim centesima ejusdem halitus extenuatio, plus poterit aquam transmutare, quam prima.
5. Quia est elementum, & corpus, sui destinatione in majorem simplicitatem reducendi, impossibile. Cum subtiliatio per partium divisionem facta, non sit nisi quædam simplex trituration. Per exemplum.
 6. Contunde aurum in laminas, dein in tenuissimas bracteas, inde verò, in aurum pictorum, mox iterum in matmore leviga. Deinde cum cinnabari, & sale, in alcool impalpabile fingas, separa cinnabarium per ignem, & aqua salem abluere, idque pro lubitu sæpius repete. Tandem cum sale armeniaco, stibio, & mercurio sublimato, & per retortam pelle. Idque septies repete, ut totum aurum, in forma olei puniceæ volatilis, redigatur. Est enim summè levigatum, imo & durum, solidum, maleabile, ac fixissimum corpus, quod jam olei in naturam versum videtur. At sane mentitus ille liquor, in pristinum auri pondus, & corpus, facile redigitur. Quid si ergo aurum, pristinam naturam, per tot lanienas, non variet, nec semen suum ulla tenus perdat; multo minus aqua, in simplex elementum, à rerum Domino, ad constantiam universi, destinatum. Et si aqua, polleret tribus vulgatis initiis, verèque constaret sale, sulfure, & Mercurio commistis. atamen non patitur ullum eorundem separationem, propter exquisitissimam naturæ suæ simplicitatem, & stabilissimam constantiæ suæ perpetuitatem. Corpora enim dum ad summum subtiliantur, ut amplius non possint, si perseveretur subtiliando, tandem abeunt in aliam substantiam, cum retentione proprietatum seminalium. Et hæcenus Alcahest
 - 7.

Paracelsi, cuncta naturæ corpora penetrando, subtiliando transmutat. Quod in elementis, aqua, & aere, non contingit, eo quod ob summam sui simplicitatem, & destinationis prioritatem, recusat in aliquid prius, aut simplicius migrare, aut transmutari. Dum itaque ab inferioribus, ad mediam aeris regionem, transferuntur halitus, odores, atque seminibus concretorum imprægnati: ibidem, propter subtilissimam vaporum divisionem à frigore, quantum naturæ est possibile, reducuntur quidem in aquæ elementalisi simplicitissimam & primitivam puritatem: sed in ista ultima sui subtilitatem, & atomorum subdivisione, cuncta semina, odores, & fermenta, quæ secum attulerunt sursum, commoriantur, ac in primum aquæ elementum (unde materialiter formata sunt) redeunt. Hinc nubes, quamdiu nubes, tærent in montibus: sed non postquam ibidem summis frigoribus extenuatæ, in ultimam subtilitatis divisionem. Hæcque fuit in natura necessitas, ut non procul à nobis, regio aeris esset algidissima. Aqua semper enim ideo, tota manet ut est, vel sine ulla trium divisione, transformatur in fructus, vaditque, quo illam vocant, & abducunt semina. Artificiose quippe indagatio, mihi ostendit quidem, quodammodo tria prima, analogoque sensu, aquæ ineffe, nulla tamen arte, aut dierum carie, ab invicem divisibilia. Desincret namque elementum, esse corpus simplex, si in aliquod prius, aut simplicius, sit separabile. At nil in corporalius datur elemento prius, aut simplicius. Aqua itaque, est interno metallorum 8. Mercurio simillima, qui cum omni prorsus, metallici sulfuris labe, jam est exutus, tam sibi undequaque indissolubili nexu cohæret, ut radicaliter omnem divisionem, arte, aut natura possibilem, respuat. Hinc data Gebro occasio dicendi, nullam in rerum serie, humiditatem, Mercurio similem, propter homogeneam simplicitatem, in ignis tormento, sibi perpetuo constantem,

stantem. Siquidem vel totus, in sui natura
immutatus, ab igne evolat: vel totus, per
feminis transmutationem, in igne perle-
verat. Fateor equidem, me non alias, natu-
ram elementis aquæ didicisse, quam sub
ferula, ex caduceo Mercurii parata. Hinc
autem, cum per triginta solidos annos, in-
genti labore, & sumtu, perlustraverim, &
aquæ, Mercurium adæquantum inven-
erim, ejus ideo naturam, quantum præsen-
simo exigit, & judicii mei tenuitas fert,

9. conabor explicare. Spagyri inprimis fa-
tentur, Mercurii substantiam, omnis peni-
tus intrinsecæ divisionis intolerabilem,
redduntque causam : quod homogenea, ac
onatica proportionē, partes aequæ ejus,
sint æqua temperie, conjugatæ partibus
terreis (æreis, igneiſque sub silentio
pressis, eo quod hæc avolarent, si inessent,
nec constantiæ causam, hic requisitam
continent) atque eatenus has ambas se
mutuo deferere non posse, ob justam tem-

10. pericim, invito igne, se amplectentes. De-
lulit eos, inprimis veterum error, de qua-
tuor elementorum, in corporum misto-
rum mitionem, necellaria confluentia. At
certè is error, Spagyris non erat indul-
gendus: quippe qui non auf fuerunt, ae-
rem & ignem Mercurii adducere, ubi de
eius constantia agebatur. Deinde, quo-
niam experiri, illis erat perfacile, aquam,
quocunque modo, arte vel naturali pro-
portione, fuerit terræ nupta, nunquam
tamen constantiam in igne acquirere, ut
neque verè, unquam terræ radicaliter junci.
Eo quod aqua, quocunque modo ter-

11. *ra committat, non definat esse aqua. Neque enim unquam modus, aut proportio, facient aquam à sua essentia degenerare; ut neque poterit id, ejus impetrare ulla cum terra connexio. Aqua autem manens aqua, nata est semper ab igne evolare. Ridiculum fanè, quod aqua diligeret magis, proportionatum terræ pondus, quam inæquale, atque ejus dilectionis ergo, invita magis deferret istam terræ temperiem. Siquidem, dum de commissione*

quatuor elementorum sermo est, intelligitur de elementis puris, & plane incom-
mixtis; adeoque nulla mixtionis labe in-
quinatis, aut aliqui dispositione nulla
præventis. Neque enim aqua, statim
secum fert, nec respectum gerit, ad libran-
dam terram, sibi commiscendam, ut eidem
tenacius connectatur. Demiror valde, in
omnes Scholas, receptum commisionis
elementorum luridum errorem, tam stu-
pidas absurditates peperisse, easque illo
solo absurdo, obfrafse januam inventio-
nis scientiarum, & causarum. Mercurius,
ne minimum quidem terræ, in se admit-
tit, aut continet, qui folius semper aquæ
est filius. Imo terra, & aqua, nunquam pos-
sunt in aliquo corpore naturale cogi, aut
in identitatem formæ subigi, quocunque
id artificio sit tentatum. Lateres enim, si
est terra madida, coquantur in lapidem tes-
taceum, aquam non capiunt, nisi propter
luti ductibilitatem: Cæterum, terra, se-
men in sale suo habet, unde lutum lapi-
descat, per coctionem vitrificationis. A-
quæ igitur & terræ est tantum affusio, &
partium appositio; non autem coalisus
admixtio. Quidquid enim in compositum
abire, & ex diversis, in hoc aliquid, con-
verti oportet, necesse, hoc fiat spirituum
agentium opera, & eatenus se comple-
tentium, quatenus materiam, in novam
generationem transmutando, promovent.
Elementa vero, sunt corpora, non autem
spiritus, multo minus adhuc in se invicem
agunt. Terra itaque, deberet prius suum
esse amittere, atque in succum redigi,
priusquam aquæ nuberet, ut hanc semine
impregnatum, amplectendo traderet in
fructum concepto semini destinatum.
Quoddam verò agens esset, quod terram
in succum, & non in aquam potius tradu-
ceret? cum terra simplex non nisi in vi-
cium simplex transmutaretur? Non sane
id caufaret, aliud elementum compar:
cum nil ejusmodi, aquæ vel aeri compe-
tere, sit visum hætenus. Nec demum à se-
metipso, terra sui corruptionem intende-

- ret, cum hoc creationis constantiæ repugnet. Itaque licet terræ pars homogenealiter reducatur in aquam, per artem: per naturam tamen solam, id fieri recuso; cum in natura agens deficiat, mediante quo solo duntaxat, terra virgo, sive vera terra, in salem, atque inde in aquam reducitur.
13. Chymicis sitin documentum, Terram, licet prima constitutione creatam, propriè tamen, saltèm fructum esse aquæ. Itaque nec unquam in natura, generationes, aut commissiones contingunt, quam per aquæ imprægnationem. Adeoque, quamdiu aqua, semine prima est, nunquam ulla inde provenit generatio. Multo igitur minus, inde exspectandum est fluens compositum, quod fertilitati ignis resistat. Idque omnium minimè, quoties aqua, & terra, suis connectuntur vicissim corporibus. Est ergo corporum, sola in igne constantia, in mineralium familia, & quidem in metallis purissimus, perfectissimus.
14. Eo quod Æternus, non creaverit humiditatem, constantia sui, mercurio metallico assimilandam. Estque ideo in ipso Mercurio, pro ut in elementis, ratio propinqua indestructibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi quoddam sulphur externum, originalem metalli labem continens. Quæ quia originalis, ideo & difficulter ab eo tollitur. Quæ tandem nihilominus per artem separata, ajunt periti, Mercurium superfluo sulfure, & humido superfluo mundatum. Quippe deinceps nullo igni, potest in formam terræ præcipitari, ob simplicitatem sui maximam, qua aquæ elemento comparatur. Amisit namque terram (id est, sulfur) quæ terra in centro suæ essentia, non minus est ex elemento aquæ, quam residuus ejus deputatus Mercurius, quam licet terram prius ab origine, sibi profundissime commistam habebat. Si ergo in pristino statu, Mercurius, habebat adæquatam, terræ & aquæ temperiem: ergo saltem post ablationem illius terræ sulfureæ, pristinam indivisibilitatem amisisset; quam potius, contraria

relationis habitudoque, longè firmiorem, deinceps sibi in æternum confirmavit. Repertur namque Mercurius, postquam est spoliatus isto sulfure, nullo igne mutabilis. Quia est Mercurius de Mercurio. Sulfur vero, est mors & vita, sive vitæ habitaculum in rebus. In sulfure nempe, sunt fermenta, fracedines, odores, saporis specifici seminum, ad quasvis transmutationes. Mercurius ergo originali labe mundatus, atque virgo, non finit se amplius à sulfuribus, aut seminibus apprehendi, quin hæc confestim consumat, ac velut conficiat, excepto suo compari. Sunt namque alia sublunaria, nimis debilia, ut tanti Mercurium, subigant, penetrent, commutent, aut descendant. Prout bene in aliis corporibus contingit, ubi semen, quod in sulfure delitescit, se in aquam mittit. Sal vero, & Mercurius rerum, tanquam succi muliebres, sequuntur sulfuris conceptus. Non enim aqua fortis, operatur super metalla, vel mercurium, nisi intuitu sulfuris. Spiritus enim salis marini, absque sulfuris embryonati alicujus connectione, ne quidem mercurium vulgi, ideo dissolvit. Solum ergo sulfur, per adjuncta, proximè dissolvitur, atque igne mutatur, quam vicissitudinem dein aliæ partes compositi tolerant, non nisi propter sulfur; Mercurius ergo de Mercurio, vel in Mercurio, sospes maacet, tam ignibus, quam liquore acri. Alioqui si corrosiva, illum Mercurium attingeret, forte multorum labor compensaretur. Quippe tota radix transmutationum, est in sulfure. Alterum ergo sulfur metallorum, est internum ipsi Mercurio, ideoque intactum ab omni corrosivo, non minus, quam à destructionibus ignis, & aeris. Imo totalis rerum ruina sequeretur, si omne dissolvens, in intimam dissolvendi radicem penetraret. Et licet argentum, in Chrysulca dissolutum, periisse, quatenus aquæ formæ, videatur: permanet tamen in pristina sui essentia. Prout sal in aqua solutum, sal est, manet, & inde repetitur, sine salis

15.

16.

17.

salis mutatione. Quod sane sic non fieret, si dissolvens jungeretur dissolvendo, per minima : & non sifteretur à Mercurio illius concreti. Ergo interior Mercurii Nucleus, à dissolventibus non attingitur, 18. multo minus celebratur. Sed paradoxo novitate percussus, instabunt ignari : si aqua non comprimatur, nec ejus partes concidant, sitque aurum, ex sola aqua, unde ergo auro, aut plumbo, suum pondus? Siquidem aqua, poros non habet, tota aqua decuplo majores. Inprimis hoc dubium, ut dubia non tollit, ita nil arguit contra materiam auri; ex aqua sola sumtam. Siquidem si aurum ex quatuor esset elementis pariter : sintque aer & ignis, levia : ergo, obiciam pariter, unde auro suum pondus? Sin vero ex sola terra, & aqua, unde auro suum decuplum pondus? Argumentum igitur quod à se non propellit difficultates, nil premit adversarios. At cum naturæ interpretem, paratum esse oporteat, ad naturæ causas investigandas, & reddendas, dicam ex præmissis : Semen auri, potestatem habet transmutandi aquam, in hoc aliquid, ab aqua longè diversum. Quocirca, naturæ, & rationi consonum est, quod in transmutatione, aqua in sui corpore, tantam compressionem, concidentiam, & adunationem sustineat, quantum saxa, vel metalla, aquæ præponderant, quantumq; seminis necessitas exigit. Utpote ex nihilo nihil fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantundem ponderante, fit. In quo, ut materiæ, ita & totius essentia, fit transmutatio. Itaque aqua, dum subit leges seminis, etiam sui ponderis, condensationis, & concidentia, dimensionum præceptis, obligatur. Si enim aqua speciei vaporis, centuplo seipsa levior, sponte evolet, oculos effugiat, & tamen maneat aqua : quidni dum sit hoc aliquid, neque formaliter amplius est aqua, etiam densitates, decuplo majores solito, suscipiet? Utrobique nimirum, materia proprietates seminum sequitur. Libertas ergo naturæ, est perpetua, sponte

facere, & pati corporis aquei compressiones, easque ullo artificis ductu, nolle subire, imo montes citius everti pulvere pyrio. Erunt ergo sedecim aquæ partes, in unius locum compressæ, ubi ex aqua, aurum constituitur. Quocirca tantum abest, quod dimensionum sit impossibilis penetratio, 19. si naturæ nil sit magis vernaculum, quam corpus aquæ condesare, enimvero quavis in aqua appareat, aliquid tribus primis simile, illudque tamen à se invicem divelli, nulla sit spes, eo quod in omnimoda aquæ simplicitate, occultetur adæquatum quodammodo sulfur, quod ab aliis nequit separari, quin simul comitentur omnia. Non sunt vera tria prima, quæ tantum per phantasiam abstracta sunt. Aqua igitur, cum utrobique proles, pro seminum suorum diversitate variet; Ita tot diversa terrarum, mineralium, salium, liquorum, lapidum, plantarum, animalium, & meteororum genera, per species exsurgunt, ab afflatu seminum. Aqua enim in terra frascit, succus terræ fit, gummi, oleum, resina, lignum, baccæ, &c. & quod nuper nil nisi aqua materialiter erat, jam ardet, & fimum emittit. Non quidem quod fimum 21. ille, sit aer : sed vel halitus, vel sicca exhalatio, novusque aquæ fructus, nondum totaliter semine sui converti destitutus. Probatur. Nam corpus aeris, non potest in aere facere umbram; Quidquid verò è carbone exhalat, in sole facit umbram. Aer enim, cum determinatam, ac suæ simplicitati conformem habeat consistentiam, & crassitudinem : sequitur, quod quidquid aere densius est, id aer non sit. Insuper, quod per ignis calorem, extenuatum jam exhalat, aere adhuc est densius, adeoque ob id facit umbram : Id sane longè spissius fiet in frigore, & in nubibus fiet visibile; Quæcunque ergo exha- 22. lationes à terra sursum scandunt, nubibus junguntur, hæc tamen etiam nubes fœtent, non secus atque aqua, sub æquinoctiali : ibique consumto concreti sui fermento, atque semine, in aquam puram

- vertuntur, non aliter, quam aqua, postquam limites putrefactionis, quos sub linea conceperat, evasit, & superavit. Est itaque ros, verna nubes, nondum putida, decidens antequam locum frigoris attingat.
24. Sic nebula, nubes est foetida, nondum depurata, per fermenti putrefactionem. Norunt quippe, quotquot Alpes mecum transgressi sunt, quantum nubes, manu apprehensæ, foeteant, aqua vero pluvia inde collecta, quam suavis & insipida sit, ac penè incorruptibilis. Etenim dum quid exhalat, sive aquæ, sive olei, sive fuliginis, vel exhalationis specie, id sit; semina quidem concreti, secum licet non auferat, saltem fermenta fursum asportat, quæ ut plenè aboleantur inde, utque materia residua, in aquam remigret, oportet, quod in culina aeris frigidissimi, prius in subtile Gas attollantur, ac transeant in aliam superiorem regionem, & assumant conditionem, specie aromorum minimarum. Utque fermenta, ibidem, tam loci frigore, quam atomorum subtilitate, moriantur, velut suffocatione, & extinctione. Est quippe frigus, proinde principium, non quidem vitale: sed extinctionionis. Quatenus videlicet partes atomorum, adhuc magis subtiliando, subdividit, prout supra docui. Adeoque sub frigore, ligna, velut acsi statu agitantur, citius etiam consumuntur igni. Qua utique necessitate, locus iste, continuo frigore, semper ab initio alsit. Author quippe Naturæ, ne suæ creaturæ necessitatibus, defuisse videatur, ubique destinationes aptavit juxta necessitates. Frigus ergo, isti est loco nativum, atque vernaculum: non autem ex postera Antiperistasis chymera. Materia nimirum fructuum, eo delata, in sui primum esse, redeat oportuit, & fermentorum insectiones, ergo prius amovendæ, per frigoris mortificationes, subdivisiones, subtilitates, penetrationes, suffocationes, & extinctiones. Aer ergo, locus est, ubi omnia eo deducta, consumuntur, & in pristinum aquæ elementum, retroce-

dunt. In terra siquidem & aqua, quamquam corpora seminibus orta, paulatim putreant, inque succum abeant: non tamen ita propinque, in simplicis aquæ progeniem, ut neque in Gas, rediguntur. Mox enim in terra, aliam fracedinem, fermentum, & semen hauriunt effœta corpora. Unde ad secundas nuptias advolant, & in fructus succedentes, iterum de novo propagantur. Ignis vero, rerum mors, seminibus caret, arbitrio Artificis subditus, seminalia cuncta absumit, illorum vero conflagrabiles materias, in Gas traducit. Afferit Paracelsus, tria initia, ita in singulis principiis unita, ut nulla artis ope, unum prorsus ab altero liberetur. Salva enim viri autoritate, contrarium suæ assertioni, per vini spiritum, in aquam inspidam conversum, astruxit nostra mechanica, complectens suum arcanum Sammech. Adeoque nec ignorantiam vir ille prætexere potest. Vini nempe spiritus, totus cremabilis, deflegmatus, & oleosus, semper pro sui dimidio, in aquam simplicem, inspidam, & elementalem, transit, attractu salis tartari. Iterum idem fit per repetitionem, pro parte reliqua. Ignoravit nempe vir ille, quidditatem Gas, (meum scilicet inventum) frigoris demum proprietates in aere; Imo putavit, aquæ vaporem, plane annihilari. Quæ idiotissimi stupiditas, tanto Distillatori minime est convivenda. Præsertim, quod velit potius elementa, ab elementis ficticiis, quam tria prima, à tribus primis, separabilia. Quæ propter ex tradita aquæ anatomia, jam sat liquet, quod aqua simplex, non sit cruda; quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam non habet. Quod tota ignis actio, non sit in aquam, sed in illud, quod sibi per accidens est commissum. Galenus, 28. Dioscoridem, verbotenus pro suo more exscribens, volensque simplicium gradus elementales metiri, id per linguæ discretionem non est aggressus: adeoque plus ignis, in missionem confluisse, est auguratus, ubi plus acrimonie vel amaritudinis

nis reperiret. Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent, quamquam obliet amarum opium, & flammula, conclusio vitro acrimoniam deponat, ut & hydropiper, atque similia. Quæque madida urunt, exsiccata autem adstringunt. Nec facile viam invenient Galenistæ, qua subter cæcūm ignem pro hydropipere adducant. Nescitum est namque in Scholis, proprietates omnes nedum occultas, quas vocant, sed & quaslibet alias, fluere è gremio feminum, quasque formales omnes, & ipsæ licet Scholæ vocent. Ego sane, quatuor qualitates elementales, velut externo in rerum cortice, exterior, perniciores secundas: Intimas vero, in Archeo immediate premi. Omnes tamen, esse de finu feminis, & formarum. Nullam autem de materia prima, ut neque de elementorum connubio egredi, utpote ficticiis matribus, ambabus. Verum quia aqua in vaporem, per frigus delata, alterius sortis, quam vapor, per calorem suscitatur; Ideo paradoxo licentia, in nominis egestate, habitum illum, Gas vocavi, non longe à Chao veterum secretum. Sat mihi interim, sciri, quod Gas, vapore, fuligine, & stillatis oleofitibus, longe fit subtilius, quamquam multoties aere adhuc densius. Materialiter verò ipsum Gas, aquam esse, fermento concretorum larvatam adhuc. Porro Paracelsus totus scrius fuit, separando quatuor elementa, è terra, aqua, aere, & igne, adeoque ex ipsis suis elementis, quam tamen separationem, negat possi-

bilem, ex tribus primis: quasi tria illa prima, elementis simpliciora, atque priora essent. Immemor doctrinæ multoties ab ipso repetitæ. Nimirum, quod corpus unumquodlibet, tribus tantum constet principiis; non autem elementis: Eo quod elementa non essent corpora: sed loca, & inanes matrices corporum, sive principiorum, corporis omnis expertes. Etenim etsi vulgo non credantur, apud nos elementa impolluta, illa tamen sic vocat Paracelsus, quæ ex pollutis docet sequestriari per artem. Recipit autem ejus descriptio, aerem uno vitro, aquam communem in alio, terram vero sive horri, sive agri, in tertio, ac tandem ignis flammam in quarto. Vasa autem claudit sigillo Hermeti, liquatione colli. Et continuo aquam bullire, per mensem suo vase. Quasi id possibile foret, & non dissili- ret vitrum citius, maxime, quod jubeat aquam, ad summum vasis labrum, absque aere claudi (vitrumque cum aqua scilicet liquari) denique flammam, vitro concipit, momentoque quo desinit; non ignis amplius: sed fuligo est aerea. Nec ignis est substantia. Denique nec ignis, usque in clausulam vasis detineri potest. Alibi, ignis elementum negat præter cælum; nunc vero rei combustæ Gas, ignem vocat. Hasque suas nugas, ad magni momenti causas exaltat, quas tamen nominare non est ausus. Quia anxius suas omnia mundo extrudit, sub spe, inde nomen Monarchæ Arcanorum promerendi.

G A S A Q U Æ.

1. *Gas aque differt à vapore.* 2. *Demonstratio à Cyeatione.* 3. *Aerem in Gese, designari per Cælum.* 4. *In firmamento est operatum principium divisionis aquarum.* 5. *Potestates separatrices aquarum in aere.* 6. *Historia kalium.* 7. *Differt Gas ab exhalatione veterum.* 8. *Suppositio principiorum.* 9. *Modus sibi in vapore.* 10. *Gas aque.* 11. *Exemplum in auro.* 12. *Gas aque ostenditur Tyoni.* 13. *Incrustatio aquæ.* 14. *Albium color magnus, tamen insensibilis.* 15. *Frigus, non esse caloris absentiam, aut*

privationem. 16. *Cur Gas sit invisibile.* 17. *Cur stelle nident.* 18. *Unde Cælo color Lazurem.* 19. *Aer ignorat motum ratiū.* 20. *Super omnes nubes, non caret aer omni motu.* 21. *Qua in illi loco sit tranquillitas.* 22. *Gas, meteoris mater.* 23. *Gas, & Blas, totam stantiam meteoris rempūb.* 24. *Sol calet per se.* 25. *Peroledi aeris, v. l. v. Cæli.* 26. *Quare venti quidam laterales, alii vero perpendiculares.* 27. *Unde aeris Blas concitietur originaliter.* 28. *Ambæ causæ cuiuslibet meteoris.* 29. *Aqua eadem modo, quæ ab in-*

74
tio. 30. *Stabilitas Peroleo tranquillo, unde.* 31. *Probantur Perolei.* 32. *Objectionis solutio.* 33. *Aqua occasionaliter à seipsa glaciatur, non autem efficitur à frigore.* 34. *Cur glacies sit levior aqua.* 35. *Proportio levitatis in glacie, per mechanicam.* 36. *Constantia, & simplicitas aque.* 37. *Entia quelibet, quodammodo senescit.* 38. *Vapor facilius redit in aquam, quam Gas.* 39. *Mutatio in vaporem, respectu Separatoris aeris, est obliqua.* 40. *Aer est siccus, & frigidus per se.* 41. *In corpore elementato, non est simplex, & omnimoda homogeneitas.* 42. *Extenuatio sulfuris aque, dat lenitatem glaci: non autem peregrini in aeris immixtio.* 43. *In patiente differt reactio, à renitentia.* 44. *Per 17 rationes probatur, aerem in aquam, aut vicissim nunquam transmutari.*

As, & Blas nova quidem sunt nomina, à me introducta, co quod illorum cognitio veteribus fuerit ignota: Attamen inter initia physica, Gas & Blas, necessarium locum obtinent. Igitur, hoc paradoxum amplius dilatandum
1. est. Ac primò, quo pacto, ex aqua, Gas fiat, & quam sit alius modus ab illo, quo calor aquam in vaporem elevat. Itemque quo pacto hæc contingunt, ex aquæ anatomia sciendum est. Repetam ergo. Deum ter gloriosum, in principio, creasse cælum & terram, & abyssum aquarum. Abyssus autem incipiebat à concavo Cæli, & terminabatur super globulum terræ. Nil ibi legitur de creatione aeris, qui tamen corpus est, & in elementum creatus; non quidem post sex dierum creationem, ut repleret locum, ubi aer nunc est. Itaque
3. Cælum aerem designat, estque Cælorum materia, alias hætenus incognita. Deinde creavit Æternus firmamentum, ut separaret aquas, quæ sub se manere debebant, ab iis quæ supra se mansuræ erant.
4. Non erat autem firmamentum, velut cataracta aut tanquam otiosum interstitium aquarum: sed potius operativum illius separationis principium. Prout Sol, non est interstitium inter diem, & noctem; licet sit factus, ut separet diem à nocte: sed Sol est ipsius diei factor. Cælum ergo, siue aer, est constitutus separa-

tor aquarum, duraturus, quamdiu ipsemet mundus. Cujus ergo duas obtinuit insignes potestates. Excelsum nempe frigus, & cique proportionatam siccitatem. Habet quidem ingentia in se lumina, quæ in eo volvuntur, quæque ingenitum frigus, utcumque mitigent; non tamen aer deficit ab eo munere Separatoris. Et quæ parte ejusmodi separatio contingere debebat (quæ nobis est vicina) nulla prorsus sunt lumina; imo nec etiam multum eminens. Quo propius autem aer ille, Beatorum cœnacula attingit, pluribus scaturit luminibus. Sic se habet aeris dispositio. Nunc vero halitus historiam aggrediar. Qui vaporem, simul & Gas continet, adcoque contentum aeris, est examinandum. Nec est enim Gas siccum, & oleo-
7. sum corpus, quod exhalationem veteres dixere: sed complectitur insuper & aqueum aliud, præter vapores, unde meteoron corpus, modus, & progressus cognoscitur. Considero corpus Aquæ,
8. continere elementalem sibi, atque genialem mercurium, liquidum, atque simplicissimum: salem denique inspidum, æque simplicem. Quæ ambo, intra se amplectuntur uniformem, homogœneum, simplex, & inseparabile sulfur. Hæc suppono, pro ut Astronomi suos excentricos, ut intelligendi imbecillitati nostræ, eatur
9. obviæ. Saligitur aquæ, ut à minimo tepore movetur, & calefcit, caloris impatiens, illico in altum, tanquam ad quietis atque refrigerii locum, scandit, cum proportionata Mercurii sui parte. Atque eatenus & sulfur, ab ambobus inseparabile, comitari debet. Tria sic connexa, sunt vapor, qui in aerem deductus tepidum, propter easdem rationes, festinat ascendere, donec refrigerii loca, à Creatore parata, attigerit. Quo jam perductus vapor, statim infesto sibi calore deposito, sal fugæ suæ velut pœnitens, optaret suo in Mercurio rursus resolutionem accipere, ac in pristinum aquæ statum redire. Sed obstat excelsum, infestumque loci frigus. Cujus
10. occa-

occasione, Mercurius aquæ, sic congelatur, ut ad resolutionem sui salis sit inhabilis. Quapropter statim vapor ille in Gas mutatur, & Gas specie, suspensus, vagatur. Adeo ut nisi frigus, sulfur aquæ, in cortice exsiccaret, & hæcenus divideret, quamprimum vapor omnis (prout in nostris vitreis vasis) atque nubes, quatenus aere gravior, deorsum rueret. Hinc videmus, vaporibus subinde extra metam delapsis (uti mox à magnis frigoribus, ubi auster inopinus afflat) deglaciato aquæ mercurio, salem denuo facile resolvi, intra suum Mercurium. Frigoris nempe & caloris importunitates, imperant aquæ initiis, ut intro, vel extra vertantur. Sic nempe pluvix minores, & ros, minimis atomis decidunt, quasi descendentes, ac resoluti vapores. Non est itaque nova, ac substantialis generatio, dum ex aqua vapor elevatur, cum sit tantum extenuatio, propter partium extraversionem. Ut neque etiam, dum Mercurius aquæ, resolvit salem, quem intra se rursus claudit, & in pluviam mutatur. Quæ non est, nisi priorum atomorum, aquæ resolutio, & coadunatio in guttas majores. Non intercedit enim essentiæ mutatio, ubi sola est localis divisio, & partium extraversio. Per exemplum. Aurum flavum, & malleabile, non mutat essentiam, dum per aquam regiam solutum, colorem ferreæ rubiginis habet, neque dum in Chrysolca nigrescit, & in minimum pulverem, comminutum est. Porro ut Gas cognoscas, Primò meditare, aereni esse separatorem, denique in sui radice simplicem, ita simpliciter frigidum, & siccum. Cum igitur calor, & frigus, sint activiora humiditate, & siccitate: Ideo Mercurii humiditas, primum patitur ab aeris frigidityte: cumque Mercurius, & sal aquæ, suo sint sulfure frigidiora, ideo ab aeris frigidityte, celerius afficiuntur, ac primò quidem mercurius, quia duorum sociorum frigidissimus. Atqui cum unumquodque optet manere, si ve mutatione vicissitudinum, in quiete, &

oporteat elementa, si ve destructione manere; Ideo Mercurius, & sal aquæ, properant seiplos custodire ab aeris frigore. Sicque condensant, loricant, atque glacie seiplos incrustant, ut magis resistant in soliditate, qui alias in Gas mutati attolluntur (proprium est quippe aeri quæ semper, aquas ab aquis separare) vel alias retardant istam mutationem, & fugam. Quod si vero aqua, agitata non glaciatur: tum frigus, & siccitas aeris, tria prima aquæ apprehendunt, sic ut mercurius aquæ fiat incapax resolvendo salis, in sua humiditate. Adeoque sal, sub frigore quodammodo grumescit, in mercurio, & sulfure. Ita quod sulfur, cæteris duobus siccius, etiam facilis à frigidityte, quam focii, patiatur, magisque à siccitate aeris, quam ejus frigidityte. Quocirca dilaturatur sulfur, in minimas partes, quarum singularum mercurii, & sales grumefacti, exponunt extrinsecè suum sulfur, ut ab aeris siccitate toleret. Quocirca cum sulfur, sit æquale, amborum alterutro, necesse est, duo reliqua dividi, atque dilatari, ad mensuram sulfuris. Unde facillimo negotio quoque, frigore aeris, Mercurius cum sale aquæ glaciatur intra sulfur. Quapropter cum sal & Mercurius, humectando sulfuri sint inidonei, necessariò in Gas mutantur pariter, ac magis magisque subtiliata, subdividuntur in extremam & possibilem elementi subtilitatem usque. Gas ergo, non substantia, aut essentia: sed alteratione tenuis, duntaxat variat. In vapore enim, sale caloris impatiens, cum Mercurio assurgit, habentque sibi sulfur inclusum. Et Gas, sulfur aquæ extra vertit, exsiccatur, atque subdividit. Vapor enim, dum locum refrigerii attingit, plerumque nubis specie oberrat semicongelatus, nec ascendit: sed adveniente frigore brumæ, cum jam illa aeris regio, supra modum inalgescit, mox aer serenus fit, nubes disparent, & in Gas mutantur. In montibus Helvetiæ, & Sabaudix nubes sub pedibus fluctant, per earum foramina, mundum deorsum aspirant.

- cimus, propter frigus loci immane: quidquid verò supra nubes est, sine nube est, quia totus ille halitus, paulatim in Gas extenuatur, & videri definit. Sol quidem ea parte (nisi ningat) serenus splendet: sed calor ejus non est perceptibilis, licet
14. viderim sodalem, in latere, quo Solis radii illum directe, toto semisse diei ferierant, vultum & cervicem ambussisse, non secus atque si cantharides applicuisset. Idque sine caloris & doloris sensu. Neque enim hoc fit ob nimiam aeris, & caloris subtilitatem. Siquidem caloris gradus, non autem subtilitas, aut puritas urunt. Imo corpus densius, ut ferrum, carbone rariore, ferventius urit. Multoque minus, propter reflexionem radiorum: Siquidem urebatur parte, qua sol, non autem adversa qua montis reflexio, feriebat. Frigus enim loci, facit, quo minus,
15. Solis calor sentiat. Hinc nimirum constat, frigus non esse meram caloris absentiam, sive privationem, aut non ens. Siquidem hic utrumque stat, operatur simul, distinctim, & quidem gradu intenso. Facitque aerem, sui contemperatione, totius fere mundi suavissimum. Nix tamen in monte non liquatur illo Solis ardore. Eo quod frigus nivis, & loci simul adæquata sunt calori Solis. Quanto autem homo nive est calidior, tanto nimirum ardor Solis superat, atque potenter urit, eo quod humanus tepor, loci frigus fere totum excludat, Solisque ardor penè solitarius agat.
16. Dum halitus, & nubes, Gas fiunt, subtiliantur, ac quo subtiliores, eo quoque altius subdividendo scandunt, magisque visum fugiunt. Alioquin enim Sol, ob nubium multitudinem, ac densitatem, nunquam nobis luceret, multoque minus terram calefaceret. Nictant ideo stellæ, totumque cælum, coloris expers, splendendum: Lazureum tamen refert. Nam quamquam Gas subtilissimum, & invisibile sit in suo corpore: quia verò adhuc ab aeris omnimoda distat perspicuitate, ideo in tanta sui profunditate, cœru-

leum colorem mentitur. Gas enim, quod 18. prima sui divisione, umbram dare dixi, in subdivisionibus mille sui non apparet, nisi in multa quod profunditate, saltem colorem præfatum referat. Frivolum quoque, aerem, raptu primi mobilis ferri. Quia nubes ventorum du- 19. ctum sequuntur. Ventorum autem motus sunt irregulares, eo quod sint Blas stellarum; non autem motus orbium. Quinetiam longè supra nives, aer penè immotus est. Mercator siquidem Belgæ, in 20. Canariis montem ascendit, qui hodie existimatur totius orbis altissimus. Erat autem conductor unus, duo heri, totidem famuli, Cameli s. quorum unus annonæ, & pabulo destinatus. Mense Junio, ac multo mane ascenderunt. Vix autem per horam iverant, cum frigus offenderent, ac tota die, conquesti sunt, quod sub noctem esset ita insolitum, ut vestes augere debuerint. Tertio mane, tribus ab ortu Solis, circiter horis, ad montis fastigium est perventum. Ibi enim arena, vestigia camelorum, ante annum impressa, tanquam recentia, & nomina quorundam, humi inscripta, velut hesterno digito. Præter enim aerem longè suavissimum, nullum repererunt vegetabile, ob defectum pluviarum. Igitur festinarunt descendere, Camelis toto quintiduo nil quiescentibus, excepto tantillo, quo pabulum sumerent. Totum autem triduo, forte Italicis milliaribus quindecim, ab horizonte distabant. At quamquam hæc tranquillæ aeris regio, tempestates & ventorum, non ita sentiret, verum tamen suavem auram fluentem, & Blas alterativum habere est necesse, nedum, quia diem & noctem, frigus atque calorem patitur: sed & stellarum Blas transmittit, Gas inferum admittit, aliaque inde consequentia patitur. Et ut ista regio, stellarum transmittit alterationes, ita & concipit, atque participat. Sol enim (idem esto judicium de aliis stellis) non potest esse calere, qui in frigidissimis montibus urit vesicas,

vesficas, huncque diurnis horis calorem ibidem esse, requiritur. Quippe & hoc fervore, nox illic caret. Istas igitur ibidem vicissitudines, hospitari est necesse. Eodem modo & stellarum radii, plenis viribus, vastam aeris monarchiam transmeant, & illa, suas alteritates seminant. Neque enim, etsi proprios effectus non producant, nisi in termino scopi, in quem diriguntur ad usum mortalium: non desinunt tamen, per metas, qua transcunt, aerem alterando, imbuiere suis impressionibus. Magisque adhuc, quod hac in parte sint Cœlorum cararactæ. Id est. In immenso aeris tranquilli spatio ipsomet, est Gas aque, quod exquisitissima sub divisionis subtilisatione, multoties recusum, atque subdivisum est, per frigora, per quæ transivit. Hoc Gas saltem nunquam sponte in aquam pristinam rediret, nec descenderet ad loca frigidissima, per quæ sursum scandendo evasit, nisi Blas stellarum superum, descensum cogeret. Adeoque non non est tranquilli aeris regio, vicissitudinum experta, nisi quod pluvia, ibi solum humectet, nec ventorum turbo commovendis undis ferviat. Etenim cum Gas, quod in se custodit, jam ad tantam sui subtilitatem sit redactum, atque singuli ejus atomi, velut fervoribus assati, in exteriore sulfuris superficie, nequeunt sanè in pluviam redire, nisi vento suavi, descendant ad mediam regionem, ubi coagulandi initia, sub tepido auræ afflatu reassumunt. Opposita nempe alteratio quædam illi, à quo Gas abiit, debet Gas in aquam reducere. Tepor nempe suavis, in aere tranquillo, atomos Gas decidere facit, suo sulfure contentos, qui velut pelle disrupta, aut vitri instar, à tepido, in frigus repente delati frangitur; Atque sic Mercurius aquæ, saltem suum resolvit, ad cuius resolutionem, ipsum sulfur liquatur in pristinam aquam.

22. Estque ejusmodi corporis aquæ inversio, & per frigoris examen, tortura ista, necessaria, ut omnis prius fermenti vis, è nu-

bibus tollatur. Alias namque, multa corruptio, multusque nebulæ sactor, mortales mox deleteret. Ut in liquato argento, minutulæ atomi auri, ad fundum labuntur: sic fidunt atomi Gas, labendoque increfcunt, quæ alias præ frigore aeris, infirmæ rursus attolluntur, nisi propitius tepor, loco frigidissimo subinde obfaret. Sic nimirum pluvie, imbres, nimbi, sic grando, nix, nebula & pruina, pro alteratione, per accidens, à Blas tam motivo, quam alterativo, locis frigidissimis, oborta. Adeoque Gas, & Blas, totam rempub. meteor. in colonias dividere. Saltem ex citatis exemplis didici, Solem non per Accidens, sed per se, atque immediate fervere. Caloremque ipsi tam intimum, atque proprium esse, quam est ipsi sua lux. Habet ergo aer suos, non minus quam terra, fundos, quos Adepti vocant Peroledos. Invisibile itaque Gas, variis aeris stratis hospitat, si aquæ sua sint barathra, suæ voragine, suæ portæ sunt in Peroledis, quas periti Cataractas Cœli, & valvas dixere. Neque enim Gas, ex profunditate Cœli, decidens in locum nubium, sine directore Blas fertur. Imo non nisi per stratas, atq; ordinatas valvas decidit. Planetis nempe non promiscuè omnes valvæ patent: sed singuli per suum Blas clavigeri sunt sui Peroledi. Quod Astrologis meteororum indiciariis exanimandum suppono, & spondeo divitem suppellectilem inventuros. Sic nempe venti, quandoq; perpendiculariter deorsum properant, terramq; feriunt, alias vero lateraliter valvas egrediuntur, ædes, & arbores diruunt, ut etiam miserandam navigiis cladem inferunt. Tepidior autem aura, ventum ex profundo aeris venturum, ac Gas, secum deorsum ducturum, Blas Cœli prænunciat. Unde Gas, mox in vaporem rursus resolvitur, ac dein in pluviam. Nubes scilicet tunc apparent, non dudum ante, quæ ad nullum mundi angulum spectabantur. Eo quod ex profundo aeris superni, deorsum delabatur invisibile Gas, quod in vapores,

K 3 atque

- atque inde guttatim concreviscit. Ista nempe est destinatio aeris, ut continuo aquas ab aquis separaret. At quandoquidem una pars aquæ, ad minimum in centuplum suæ dimensionis extenditur dum halitus sit, tantoque subtilior, quo ejus Gas minutius subdividitur, sitque is ordo, atque ea lex universi, ut singula, ad necessitatem humanam, & mundi conservationem ferantur.
27. Hactenus nimirum gravia sursum tendant, atque levia deorsum trahantur: Hinc mihi visum fuit, Blas stellarum, in pluviam cieri, atque in serenitates, aliasque tempestates ferri: quoties pluralitates ipsius Gas, in Peroledo aeris tranquillo, propemodum suffocationes, nimiasque in aere compressiones, minari videntur. Non sum tamen adeo de causis occasionalibus meteoris anxius, sat mihi novisse, halitum, infernè surgentem, nimirum vaporem, & Gas, esse causam materialem omnis meteoris. Causam effectricem, sufficit Blas novisse, autoritate Sacrorum. *Erunt vobis stellæ in tempora, dies, & annos.* Hæc igitur est aquæ irrequieta destinatio, ut continuo, sursum atque deorsum pergendo, non secus atque venti, inordinato, ac irregulari motu, Blas suo stellarum respondeant.
28. Sicque eadem, & non imminuta aqua quæ ab initio universi, existit, est; eritque in ejus finem. Cæterum meditator Peroledos aeris, tanquam lagenas stellarum, per quas suum Blas, trans determinata saltem loca, explicant, ad usum, & alteritates temporum requisitum. Maximeque quod superior, ac ferè tranquillius Peroledus, causam contineat, quare sint venti, fructus, rores, maximeque provincialia. Et enim cum ventus sit fluens aer, adeoque instabilitatem in se habeat, necesse est in Peroledo tranquilliori, causam stabilitatis localem invenire. Valvæ ergo, sunt in Peroledo, clausæ, vel patentes, juxta Blas stellarum cui parent. Nec mirum, esse limites, sive terminos invisibiles in aere, tantæ potentia, & molis cohibitivos; nam visibilis mundus, vix alteram rerum, &

minimam potestatum rempub. continet. Quis namque neget sub saxo Scotia, quod vix 12 pedes latum, altumque 30 non esse Peroledia aliquam divisionem (ut interrim de linea Æquinoctiali, ejusque proprietatibus miris fileam) tormento bellico explosio, uno latere, ne quicquam toni, aut tremoris, altero saxi (quod ideo mutum vocatur) latere, subaudiri? Sic quoque valvas, sive januas Peroledorum, in aere, necesse est considerare laterales, eo quod venti plerumque laterali motu egressi, conformiter quoque à Blas stellarum ferantur, in transversum suorum terminorum. Ex præfata doctrina Gas, tandem mihi objicio. Si aqua à frigore glaciatur, in nives, grandinem, atque glaciem: ergo aqua non dissolvitur à frigore, in Gas: si uniformis agentis & patientis, eadem debeat esse actio, atque effectus. Ubi serio notandum. Quod aqua seipsam glaciatur; non autem glaciatur efficienter ab alio. frigus enim ejus congelare hactenus putetur, id tantum est occasionaliter, non effectivè. Aqua ergo, sensu sui modi, percipit frigus aeris, non quidem caloris aliquam nudam absentionem, aut privationem (prout ante jam demonstravi per exemplum, in Helvetia ordinarium) sed ut causam, in naturali qualitate positivam. Siquidem inprimis, est indubium, & visu constat, quod aer frigidus, sensum consummat aquam, nivem & glaciem: has duas tamen segnius: illam vero ocus. Denique obvium est, quod quidquid sic suffuratur aer, id statim eo ipso in Gas invisibile transferat. Si ergo frigus aeris induraret aquam in glaciem, cessaret etiam continuo ulterior aeris actio, facta jam glacie: sed consequens est falsum: jam & Antecedens. Nam sulfus aquæ, à frigore, facillè arefcit, & dividitur, quocirca Mercurius, & sal aquæ, sentientes gelu aeris, volentis separare aquas ab aquis, & quod deberent tolerare extensionem, & exsiccationem sui sulfuris, adeoque omnino violentam impressionem Separatoris, deside-

- desiderentque manere ut sunt. Hinc tota aqua simul, se per crustam loricat, ut Separatori resistat. Quod idem perficere non valet, quin & in glacie, jam aliqua sulfuris pars, extenuationem sui, sit passa: adeoque & haftenus glacies, aquae super-
34. Quod autem sulfur aquae, in glacie, licet extenuatum sit, non tamen aquae naturam deposuerit. Probatum per mechanicam. Imple lagenam vitream & magnam, frustis glaciei, collum vero claudatur sigillo Hermetis, id est, per vitri ibidem liquationem. Ponatur haec tum lagenâ, in balance, adjecto pondere, in oppositum, & videbis quod propemodum octava sui parte, aqua, post resolutam glaciem, erit ponderosior seipsa glacie. Quod cum millesies ex eadem aqua fieri possit, reservante semper idem pondus, dici non potest, quod ejus pars aliqua in aerem sit versa. Ita nempe est elementorum perennitas, & constantia, ut, quamquam aqua in vaporem, in Gas, in glaciem, imo in corpora concreta abeat; materialiter tamen semper maneat pristina aqua, alibi fermentis, atque seminibus supervenientibus larvata, atque alias, solis primarum qualitatum importunitatibus, in Relollo Paracelsi, id est, absque semine, variatis. Ex praedictis autem oriuntur, aliquod notabilia. 1. Quod aqua aliqualem sensum habeat, & electionem, adeoque omnia entia quodammodo vitam participant.
37. Regem cui omnia vivunt, venite adoremus. 2. Quandoquidem aqua, se non incrustat in vaporis fabrica; vaporem ideo tam in causa, quam modo, esse gratiorem aquae, quam sit Gas. Atque id in aqua, arguat aliquid electioni simile. 3. Quodque ideo vapor, propinquius in aquam rede-
38. at, quam in Gas. 4. Quod mutatio aquae in vaporem, sit Separatoris respectu, obliqua, ac velut per accidens: Gas vero consistat ex propria aeris destinatione, qua aer separat aquas ab aquis. 5. Quod aer sit longe frigidior in se, quam aqua. 6. Quod sit siccus per se. 7. Quod unitas, siue con-
- nexio integralium, sit naturae tam grata, quantum est oppositis earundem divisio.
8. Quod fabrica Gas, afferet aliud intimum aquae principium (cum non habeat initium compositivum) siue partem heterogeneitatis aliquantillae causam, quam quae in vaporis ortu à calore attingitur.
9. Quod creata singula, quo simpliciora, eo magis sunt homogenea: omnimodam tamen homogeneitatem simplicissimam non reperiri in corporibus. 10. Quod sulfur aquae, in glacie extenuatum, sit causae lenitatis in congelatis, non autem aeris peregrini inclusio. Quippe semper & ubique aqua excludit aeris connubium. 11. Quod frigus, & siccitas aeris, nil aliud possint in aquam, quam ejus sulfur extenuare. Ipsa autem congelatio, siue induratio, sit actio aquae propria, qua impedimentum ponit Separatori. 12. Quod aer agat super aquam, absque hujus reactione, & aeris passione. Cum sit Separator aquarum divino jure constitutus. 13. Quod etiam in naturalibus insensitivis, differat reactio, à renitentia. Siquidem aqua nulla est reactio in aerem, & tamen aqua sit cum renitentia. 14. Scholas errasse, quod omnem actionem naturae dictaverint cum patientis reactione, & passione agentis, fieri. 15. Impossibile esse transmutationem Gas, in aerem. 1. Nam alioquin aer in immensum cresceret semper, & per consequens, omnis aqua jam dudum desisset. 2. Quippe praeterquam quod alibi demonstraverim, aerem nullo modo iterum in aquam redire posse, ex praefatis jam satis liquet idem. 3. Siquidem aquae proprium est, pati ab aere, & non vicissim in aerem reagere. Ergo aer, semel ab aqua factus, semper maneret aer: cum desit agens reciprocum, quod aerem in aquam transmutet. 4. Aerem vero, per se in aquam redire, pugnat cum generali axiomate. Quod unumquodque, quantum est in se, desideret manere in esse. 5. Praecipue, quod aer careat in se, principio sui dissolutivo, ex carie, & alteritate partium,

causato. 6. Si aer unquam fieret aqua: Id præcipue esset, dum aer infra aquam premitur. Et, si aqua foret actio aquæ, in illum tunc maxime suum forirretur effectum. Imple ergo legenam vitream ad dimidium, aqua, ejusque os subere, ne quid exspiret, claudito, tum fortiter millesies concute vas sursum, deorsum, ut omnis aqua velut in bullas spumescat. Tandem utut labores, non inuenies, aerem in aquam aut vicissim abiisse. 7. Si ergo aqua aerem in se non mutet: agens alioqui naturale ad hoc agat, ut patiens reddat sibi simile: non est aliud deinceps, per quod aer fiat aqua. Ubi quasi per parenthesin notandum venit, Predictum axioma suam amittere universalitatem, & veritatem, necdum in elementis, ubi contingit actio in invicem mutua, sine optatu mutandi unum in se: sed & in Cælis. Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indivisibili sui substantia, ideo pediculos necat, ut sui reddat similes. Sic neque succinum trahit paleas, ut inde succinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod aliàs levi vento dissilatur. 8. Si enim aer in aquam mutaretur, id potissimum contingeret, ubi duo ista elementa, in minimis partibus sibi commiscerentur, id est enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quacunq; loco, gradu, modo, & qualitate, aer aquæ superficiem attigerit, semper aqua ab ære minuitur, nequitiam unquam augetur. Nulla est igitur actio aquæ in aerem: nam si qua esset, ea esset in superficie concava aeris, ubi vis elementi aquæ, residens in loco nativo, est robustissima, maximèque conjuncta: sed ibi aer consumit aquam, quia dividit in vaporem: Ergo aer in aquam non abit unquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in se, habeat radicem, per quam, velut tædio affectum, seipsum transmutet in aliud: omnis siquidem transmutatio, aliunde à dualitate procedit, non autem spontanea est in elemento libido, morien-

di, & in aliud convertendi, deestque appetitus, destinatio, & necessitas se augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo est creatum, mutandi. 11. Vana est igitur lucta elementorum commistio in concretis corporibus; nugaxque transmutatio unius in aliud. cum nullum elementorum, ab alio, neq; à seipso, in transmigrationem sui esse, sollicitetur. Quocirca primus mecum conclusi, Aquam, & Aerem, esse elementa primaria, neque retrogressum unquam facere posse. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ Parens, quod elementa hostiliter essent opposita & apposita, mutuam perniciem, & voracitatem perpetuo anhelerent, totiesque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus privationibus interiectis, resurgerent ab interitu, ad pristinum, sine medii simplicioris intercessione. Quod medium sanè alioquin optaretur, tam aeris, quam aquæ particeps, deberetque esse tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aerem Separatorem: non autem destructorem, vel annihilatorem aquarum nominant. Nec fas est, aerem ad alia traduxisse numina, quam quæ ipsi sunt à rerum opifice, atque Domino injuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condensatio, formam essentialem aquæ non mutant: quia sunt dispositiones materiales, Archeo destitutæ. 15. Porro, si aqua, arrepto fermento, ac semine, in corpus concretum transmutatur. Id tamen elementalī privilegio ipsi est perpetuum, ut nec proinde aquæ elementalī materiam unquam deponat. 16. Seminibus quidem concessum est, ex aqua, sua fingere concreta, suamque tragædiam per formarum defluxum ad interitum ludere. At non proinde formæ concretorum, aquæ simplicitatem, & formæ suæ identitatem destruunt. Multo minus, quam anima superveniens, formam carnis destruit. 17. Compariuntur nempe subordinatæ formæ, se invicem ubique in concretis. Ergo multo magis forma concreti, elementi sui

fui formam, comparatur intactam. Postremo. Quamquam Aer summa sua frigiditate aquam in Gas muret, nunquam tamen desistit ab officio Separatoris aquarum. Adeo ut si ejus frigus compefcatur, sua faltem ficeitate, non desinat vaporem, ex aqua fufcitare. Inceffata nempe est

aftio Cælorum in fuo rotatu, aeris demum & aquæ obediencia continua, imo feminalium omnium, eft interruptum agendo filum. Creati nimirum perpetim refpiciunt voluntatem fui Creatoris, quam folus homo negligit.

BLAS METEORON.

1. Quid Blas. 2. *Stellæ blas*, per localem motum, quam per lumen operatur auguftius. 3. *Blas motum stellarum quid.* 4. *Ventus quid, & unde moveatur.* 5. *Stellæ pro nobis factas.* 6. *Diverfæ aftivitates in Blas.* 7. *Stellarum aftivitates, defcribi per Blas, executivum motum.* 8. *Paracelfi error.* 9. *Duo luminaria magna operantur fuas proprietates.* 10. *Influxus stellarum, quomodo fub duo referantur luminaria.* 11. *Pluviarum & meteororum nativitates.* 12. *Fracedines oriuntur, mox à diflapfis aquis, unde fermenta rerum, & femina.* 13. *Historia Cyprica.* 14. *Refolutio quæftionis, de quiete aeris æftivi, & continuo aeris fpiraculo hyberni.*

in hominibus verecundia, ira, timor, &c. frigus & calorem concitant. Idque stellæ ex dono creationis habent. Ventus Hypocritæ aeris fluens unda eft: ego verò per caufas definiens, ventum dico, fluentem aerem, motum per Blas stellarum. Idque pro vento naturali: aliàs verò caco-dæmoni non raro datum, ut etiam fine Blas ventos cieat, vel Blas tempeftuofum augeat. Aer ergo, nifi Blas habeat, quietus manet, nec motus principium, à feipfo, habet: fed aliunde ipfi advenit. Blas ergo motivum, concitat ventos, tempeftates, exundationes, per diverfos aeris Perole-dos nunc in altum, nunc deorfum, tranfverfum, in longum, lateraliter, in omnes terræ oras tranfcurrendo. quamquam elementa, non habeant opus motu: humana tamen neceffitas, illum poftulat. Cumque autem nihil feipfum efferet movendo (excepto feminibus dato Archæo) complacuit fibi Æternus, collocare in ftellis, enormiticam motivam vim, mandato oris noftri, non valde abfimilem. Ita ut Blas, testimonio nobis fit, Deum, fuæ præpollenti Bonitate, elementa, ac ftellas, pro nobis feciffe, horum fines, juxta commoditates noftas, dimetiendo. Blas itaque movet non tam lumine, radiis ac motu ut motu: fed quatenus ad loca quædam, ftellæ devenire, quibus hæc, fuæ debent officia. Locis ergo proprietates infunt ftabiles; Sin vero non ftabiles funt, id aliorum aftrorum refpectu, fecum analogo motu delatorum, pro durationis alteritatibus, advenit. Blas ergo, ut mafculum in ftellis, eft motus initium generale: non

L minus

1. **S**tellæ funt nobis in figna, tempora, dies, & annos. Ergo patrant temporum mutationes, tempeftates, atque viciffitudines. Quorufum opus habent duplici motu, locali fcilicet, & alterativo. Utrumque autem, novo nomine Blas fignifico. Ac potius motu per locum, quam fuo lumine, Blas excitant. Obfcura nempe nocte, sæpe flantem boream, Aufter fequitur, ac viciffim. Blas ergo, quod tepidum fpirat ventum, non ipfius cœli calore, aut lumine: fed loco, directione & connexu opus habet. Quorufum cum stellarum lumen devenuerit, valvæ feſe pandunt, aut claudunt. Valvarum ergo claviger, eſto aftrorum motus. Qui fimul
2. Perole-dos, five ſtrata aeris, movet. Non igitur omnis calor, è præexiſtente igne, aut lumine fit, nec frigus, caloris nudam dicit abſentiam. Sed Blas motivum stellarum, eſt virtus pulſiva, ratione itineris, per loca & ſecundum afpectus. Quæ circumſtantia in ſtellis, qualitates primas in hæc inferiora cauſant: non ſecus atque

- minus terram quam aerem, atque aquam spectare videtur. Luna etenim regit noctem juxta Sacra, ut Sol diem: quamvis Luna, pro medietate, non currat subter noctem. Paritur nempe globum terræ, in quartas, in accessus, & recessus Oceani binos, indies. In coque, sex horas consumit.
28. Tantundem minus, quantum interea Sol, & Luna, ab invicem defecerint, aut appropinquaverint. Blas ergo, & in aquis æstum, silente vento, cit. Blas autem alterativum, in productione caloris, atque frigoris, consistit; idque præcipue, cum ventorum mutationibus. Sed stellæ, humiditatem, aut siccitatem ex se non habent, aut dant. Neque enim humiditas citra materiam, ut qualitas nuda, est considerabilis in natura, ideoque nec ex stellis, ad nos defertur. Omnis enim humiditas ex aqua
7. est, quæ ante natas stellas fuit. Errat ergo Paracelsus, qui pluvias, nivem, &c. stellarum fructus ita ait, ut in astris, velut utribus, coquantur ad maturitatem. Siccitas quoque in aere aquarum separatore, erat ante stellas: nec est extra corpus,
9. qualitatis more considerabilis. Calor autem & frigus, sunt qualitates magis abstractæ à corpore. Duo ergo tantum sunt luminaria magna, duæ proin saltem illorum qualitates, in aerem sparguntur, unde meteora cuncta moventur. Calor nempe vitæ est proprietas Solaris; frigus verò est alterius astri. Stellæ etiam reliquæ, sua his duobus luminaribus dedere nomina.
10. Quoties ergo stellæ, de naturæ lunæ feruntur per loca solaria, tepor fit in aere; & si autem solares, subter eadem loca decurrant, fit æstus, ad quas aeris qualitates, Gas aeris quoque diversimode alteratur. Calet hinc scilicet pariformiter
11. Blas, per fundos aeris. Ideo & Gas, vel in suis stratis detinetur, vel deorsum ad nos defertur. Sic ut atomi Gas, ob nimiam exiguitatem invisibiles, amittentes sui restrictionem, ac frigoris excessum, in minimas rursus guttulas concidunt, atque deorsum properent. Quod si verò tepor,

Peroledos inferiores afficit, cum deorsum oberret Gas, proripit per Blas: nimbi sunt æstivales. Gas nimirum per gelu, concretum, oborto statim tepore, liquatur, ac præceps deorsum ruit. Mercurius enim aqua, suum sal resolvit, & suffur hæc duo velut obvolvunt. Sicque in pluviam decidunt. Quod si vero istud accidat superiori Peroledo: guttæ decedentes, in mediis stratis argentibus, glaciantur: sicque in nivem & grandines præcipitantur. Sin autem tepor, per aliquot continuos Peroledos aeris dominatur: diuturnæ comitantur pluviae. Hinc etiam patet, quod in æquale Blas, in diversis aeris fundis, diversos effectus pariat. Sæpè enim infimi Peroledi tepent, estque dies plane nubilis, atque nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius Peroledus, tepent, argente infero. Unde nives. Sicque reliqua meteoron colors, nobis causatur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas operative & motivè, causas & modum, clarius constare jam confido, quam antehac. Unde Astrologi atque Medentes, solidiori fundamento, aliqua præagere poterunt. Intactas interim præagiorum materias relinquo, quas Deus per ministros spiritus, in portenta recondit. Refertam tantum quæ frater Stephanus de Lughnan, ultimus de Cypriorum Regum familia, Ord. S. Dominici, in Cypri descriptione, Parisiis impressa, anno 1580. fol. 212. Gallicè in hunc sensum recitat. *Sub finem, terræ motus subiit Famagustæ, qui ostendit duravit. Post vero, exorti sunt ventorum turbines, transseunt super Insulam, intrantesque Famagustam emporium: magnum enim ibi palatium mox ædes plurimas diruendo auferunt, cum aliquot hominibus. Usque adeo nisi naute quidam, fortè fortuna supervenissent. Attum fuisset de Famagusta. Sciat itaque lector, nautis orientalibus consuetum esse, quod diem ejusmodi ventos animadvertunt, sumunt cultum, quo faciunt signum Crucis in aere, proferuntque hæc verba: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.*

bum. Et repente omnis turbo, & tempestas sese separat, & cessat. Vidi enim his hoc experimentum. Ac secunda vice, dum de Cyprio in Italiam redirem. Nec enim in eo quicquam superfluitatis reperio, nisi quod oporteat cultrum esse capulo nigro. Adeoque certis nihil determinare valeo. Hæc ille. Saltem mirum. Hanc tempestatem diabolicam cessare, & diabolum toti urbi parere, ob peccatum forte unius peccatoris. Porro circa Blas adhuc considerabile. Si magno æstatis æstu, candela ardentem, circa foramen fenestrateas, nullum plerumque sentiri moti aeris vestigium: per totam vero hyemem, ut ut exile sit foramen, continuo ac molestem spirat ventum. At cum non major sit contracti aeris, (ponamus aerem nunc pro ejus Magnali) præ frigore, quam rarefacti præ calore, videtur non potior hujusquam illius ratio, ad fuscitandum ventum. Duplex ergo est Blas motivum locale in aere: Unum quidem, quod ventos concitat, adeoque violentiam, & celeritatem includit, ex nativa potestate motuæ.

Aliud vero, quod consequitur ad Blas alterativum, propter condensationem, aut rarefactionem in aere. Hoc autem cum propemodum sit universale, propter ætatem & hyemem, lentum quoque quendam aeris fluxum edit. Ac licet frigus magnale æqualiter condenseret, & hæcenus aer immotus, ratione Blas alterativi, & violenti ventalis: atramentum cum opposita sphæræ plaga, magnale in aere tantum rarefacit generaliter propter ætatem; necesse est aerem in plaga septentrionali partim recedere conflungi, atque adeo minorem occupare locum, partimque à rarefiente, & rarefacto magnali aeris, sibi contiguo, ex altera orbis medietate, propelli leniter. Atque hæc est causa quæstionis propositæ. Tardi nempe & incessanti fluxus, in aere hyemali, quam per rimam, quantumlibet exiguum, experimur, etiam cessante vento. At non sic sub æstu. Rarefacto namque semel magnali per ætatem, immotus apud nos stat aer.

VACUUM NATURÆ.

1. Vera definitio venti. 2. Primorum seculorum
indivisa sinceritas. 3. Quorsum facit Au-
thoris invenum. 4. Examen aeris per machinam scelo-
peto similem. 5. Probatur vacuum in aere. 6. Faci-
lius creditur vacuum, quam penetratio corporum. 7.
Mechanica demonstratio, per ignem, pro vacuo, & 5.
ejus notia illa. 8. Mechanica de Ichnio fulurato. 9.
Collectiones subseque, ex utraque mechanica. 10.
Aeris pori demonstrantur. 11. Tollitur suspensio
opposita. 12. Calor vitro internus, & ignis internus,
ut agunt diversimod: in aerem conclusus. 13. Fortius
agere suffragis per compressionem, quam per calorem
dilatando. 14. Status aeris, qualis. 15. Novus finis
aeris. 16. Ignem non vivere ex aere, sed tantum suf-
focari pro penuria. 17. Vacuitates in aere, necessariae.
18. Numquodque odise compressionem, ab hostie fa-
cti, in legibus philaeis. 19. Impossibile vacuum Aristote-
li, evasis jam requisitum naturae. 20. Dari in vacuo
aeris, medium inter corpus & accensum, adeoque
neutralitatem. 21. Quid sit Magnale magnum. 22.
Blas asporum ut communicetur absque speriebus. 23.
Nugae Aristotelis, & deo: venti. 24. Ridicula multi-
tudo, & copia exhalationum apud Aristot. 25. Ex

placitum opinio Galeni, de ventis. 26. Galeni opinio
de argenteo vivo, male à Dioscorido, & pejus exscripto.
27. Natura aeris rarefieri, pro confirmatione vacui.
28. Dum aer vulgo putatur rarefieri, revera compri-
mi, propter Magnam, five thecæ extensionem. 29.
Corpus aeris, iustum fuit extensionem habet sub frigore.
30. Cur calidiore climate, Culi favores sint majores.
31. Probatur Magnale augeri, à minimi: non autem
aerem rarefieri propter, aut condensari.

IN limite Blas meteori, defini-
nivi ventum, vera, id est, per
causas constitutivas, defini-
tione. Cum res, extra vel
præter causarum comple-
xum, sit nihil, dicatur naturaliter omne
productum, originalem & essentialem res-
pectum, ad sui producentem sibi internum.
Idcirco *ventus naturalis, est fluens aer*, à Blas
stellarum motus. Idque ad distinctionem
venti prodigiosi, à malitia Cacodæmo-
num

- num suscitati. Hippocrates ventum, flatum vocat, omnes morbos à flatibus esse, suum τὸ ἐνερμεν recentet inter primarias morborum causas. Seculi nempe ista fuit planities, & candor, quibus, utpote beatioribus, nondum tanta morborum cognitio, nec crudelitas, nec frequentia. Non enim Hippocrati omnia sunt data. Complacuit sibi namque omnipotens, post Hippocratem, snos quoque creasse medicos. Enouit quidem Hippocrati, in nobis esse spiritum, suo Blas, cuncta concitantem, quem dein analogia microcosmica, mundi flatibus comparavit, ac in status seriem restrinxit, siue vitæ participes essent, siue vero mortis, atque interitus causas continerent. Siue denique excitati cœlitis, orbis celestis analogismos referrent, vel demum, sublunari lege concitari essent, indecissum reliquit. Nondum enim plane enotuerat spirituum vitalium profapia. Nemo enim antehac, materiam Gas, aquam esse experimento didicerat, adeoque ventos mundi, à spiritu vitali penitus diserepare, nondum scitum erat. A ventorum cognitione, per me, in præcedentibus propinata, nunc demum ad aeris examen procedo. Dixi namque idcirco per mechanicam, probari, aquam, non esse ex compressione aeris, utcumque frigidi: adeoque in elementorum missione, fontium origine, &c. erratum hæctenus. Mechanicam autem esse veram: Quod aer in canna ferrea unius ulnæ possit comprimi ad digitos circiter quindecim, cujus compressi aeris expansione contingeret, speculæ per asserem transmissio, non minus, quam si è
5. Sclopeto propelleretur. Quod sanè haud ita fieret, si tanta sui compressione, aer sub ferri hiemalis frigore, in aquam mutabilis esset. Inde enim inprimis didici, materiam, & conditiones aeris; quandoque facillimè compressionem, & dilatationem sui sustineret, quantum indicat visus. Unde consequens ratus sum,

omnino necesse, in aere dilatato, juxta sibi geminam extensionem, aliquod esse spatium liberum, & vacuum. Puta si ex spatio 28. digitorum, sine ulla aeris perditione, aer recludatur subter cannam quinque digitorum, consequitur fere digitos, ac fere aeris dimidium, esse corporis experts. Alterutrum nempe, est necessarium, sub hac mechanica proba; vel absolute, in natura aeris, ordinariè dari vacuum; aut corporum penetrationem in aere (ut dictum est) compressio. Plures sanè mecum, tolerabilius vacuum admittent, quam corporum diversorum existentiam, eodem loco. Cum vacuum non distet longe à nihilo: sitque actio nihili, imbecillior, actione entis duplata. Cumque Natura ex nihilo incœperit, est propinquior nihilo, quam duplo, Adeoque contra duplum plus velitat Natura. Si quidem montes, fodinas, atque urbes, pulvis pyrius evertit. Nusquam autem æquipollens paradigma pro vacuo offertur. Cæterum, vacuum in Natura ordinarium in aere sic probo iterum. In medio fundi patinæ staturatur frustum candellæ, suo sævo alligatum in fundo. Ardeat, & circumaffundatur aqua, ad 2 aut 3 digitos invertatur vero profunda cucurbita vitrea, supra flammam ad 3 digitos eminente flamma, ex aqua, ita ut os inversi vitri, stet super patinæ fundum. Videbis mox, aeris locum, in præfato vitro immuni, aquam vero quadam suctione, sursum trahi, & ascendere in vitrum, loco aeris diminuti: atque tandem, flammam suffocari. In quo plura occurrunt. Primò - vera. 1. Atque inprimis indubium est, quin flamma sit fumus accensus. 2. Quod fumus sit corpus Gas. 3. Quod fuligo, ex apice combusti fumi, ascendat. 4. Quod una pars sævi, vel ceræ, facile indecies millecuplum sui extendatur. Unde concludo, aeris locum, per flammam non debere imminui: sed augeri necessario, nisi aliquid loci in aere fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui absurdo

abfurdo caret, quod elementum annihilaretur, five confumeretur. Enimvero bombardæ, vel cuniculi ignei, non illa nostri faculi portenta operarentur, neque faxorum duriffimorum, & maximorum difruptiones, in fodinis, niſi pauculus pulvis, unico quaſi momento accenſus, fui millecuplum decies, ſaltem flammæ ederet, quæ flamma, cum priori loco pulveris ſiſti nequeat, cuncta diffringit potius, quam quod fumus fumum, five flamma flammam pene-

8. Quibus accedit, extenſio aeris, per calorem flammæ, & non compreſſio, ut alias vulgo apparet. Denique accendatur lychnium ſuſpiratum, in lagena vitrea, ſuſpenſum filo; lagena autem inſit aliquantum aquæ. ſitque lagena optimè, ſuberis cortice obſignata, ne quid reſpiret. Videbis flammam, ſumuntq; ſulſuris, totam lagena aream, qua aer eſt, implere atq; tandem ignem extingui. Non fieri tamen aeris imminutionem nec ſuctum aquæ ſuſum, eo quod in locum aeris, deberet aqua ſubſtitui, adeo ſuctus non faceret hic lucrum, nec compenſaret defectum in aere. Bene quidem, quod aperto operculo, ſuctus deprehendatur. Flamma autem non tam tenaciter candelæ inhaeret ut ſit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flamma, minimo ſtatu, ab lychnio ejus diſperditur. Adeoque flamma, immediatè non elevat aquam: ſed ſuctus, conſumta aliqua parte in aere, cauſatus, aquam attollit, manetq; per multos dies, ſublata aqua poſt flammæ
10. adhuc extinctionem. Quapropter, aerem meditatus ſum, poros habere, qui violentam conſtrictionem, aeris in canna, ac naturalem aliquam annihilationem, in partibus, paterentur. Quod autem aer in vitro condenſaretur; præ calore, flamma, & fuligine, id Matheſi repugnat. Monſtratq; inſtrumentum, quo gradus ambiens meſurantur, calorem expandere, non vero contrahere aerem. Oppugnat itaq; præſerta obſectio theſin ſuppoſitam, qua conceditur fieri additamentum materiæ in aere, per novam flammæ ac fuliginis materiam.

Sin vero dicatur, aliquid in aere eſſe inflammabile, quod per flammam candelæ conſumitur. Jam novum abſurdum oritur. Nempe, aliquid corpus vel planè annihilari, vel per flammam comburi & comburendo non dilatari. Denique, ſupponendo aliquid abſumi. Saltem neceſſe eſt, vel in nihilum iſtud inflammabile converteri, vel in aliquid: At qui igni proprium eſt, quod comburendo, extendat omne inflammabile, non autem comprimat illud. Ut ante per pulverem pyrium docui. Sin autem dicamus, aerem in vitro, per flammam imminui: jam habeo intentum. In aere videlicet aliquid eſſe, minus quam corpus, quod aeris vacuitates implet, & per ignem prorsus annihilatur. Nec id quidem, tanquam ac ſi eſſet iſtius ignis nutrimentum. Nam licet iſtud, huic quaſitioni, & loco, ſit impertinens: attamen, id quod verè non eſt corpus, nil poteſt nutrire. Deinde cum neque corpus ſit, neque pingue, non poteſt inflammari, accendi, aut igne terri, vel abſumi. Tum etiam demonſtrabo cap. de formis, quod ignis non ſit ſubſtantia: Quod autem non eſt ſubſtantia, non requirit nutriri. Denique cum aer ſit elementum, & ſimplex, non poteſt in natura ſui, admittere compositionem, aut connexionem diverſorum. Nec ſunt in eſſentiali aeris ſubſtantia, diverſitates partium, quarum aliæ, per ignem conſumantur, aliquæ vero minimè. Idcirco namque, ſi ignis, reperiffet inflammabilem partem in aere, vel unica candelâ, totus aer accenſus dudum periiffet. Neque enim ceſſaſſet ignis, ſi nutrimento opus habens, illud in aere, ſibi vicinum innoviſſet. Imo ſi aer ab igne comburetur, tranſiret aer, ad aliquod ſimplicius & antèrius & deſineret eſſe elementum. Flamma nempe candelæ, eſſet elemento aeris prior, & ſimplicior. Liqueat ergo, quod flamma in præſato vitro, licet ratione caloris, aeris quantitatem dilater, naturaliter tamen vult ſuas fuligines ho-

- spirari, in aeris cavitatibus, tantum abest, quod aer se extendat: & hæc est unica causa diminuti spatii in aere, unde flamma
- I 2. etiam consecutivè suffocatur. Calor quippe, vitro externus, aerem in vitro dilatare videtur: sed ignis inus, ob suas fuligines, aeris suffocationem, compressionemque actu proritat. Calor ergo, per se aerem dilatat, ut patet per machinam, ambientis gradus dimetientem: sed ignis ob suas
 - I 3. fuligines comprimit. Adeoque sequitur fortius agere fuligines, per compressionem, quam calorem in dilatando. Deinde etiam fuligines, aeri esse importuniores, quam suum naturale vacuum, imo quam sui vacui sit dilatio. Cum dilatio spatii aeris, per calorem facta, sit ipsi voluptuaria, respectu compressionis, causata per fuligines. Hinc enim conjicio membra universi singula, sensum quendam
 - I 4. sympateticum habere. Adeoque cum essentialiter aer porositates habeat, dolet sibi illas impleri, & nimium gravari, per Gas alienum. Attamen nisi porositates inanes haberet aer (cadit saltem doctrina Physices, super vacuum fundata negativè) nequaquam corpora dilatationem sui, aut alienum Gas admitterent. Siquidem per sui commutationem in Gas, millenas capacitates majores exigent, & sic locus deficeret expirandis efflatibus.
 - I 5. Aer ergo creatus est, ut sit receptaculum exhalatum; quare etiam vacuum in poris habeat, est necesse: Recipit tamen exhalatus illos, per taxam, & justam sui proportionem: atque ubi vacuitates ad mensuram justam habet oppletas, aufugit aer, suaque fuga, flammam omnem in pyramidem cogit. Sin vero aer, à fuga detentus, nimia fuligine oneratur, sese coarctat extinguitq; ignem, qui se supra meritum fuligine implet. Hæc nondum à Scholis perpensa sunt, ideoq; putarunt, ignem vivere, & ali aere, nec probationem pro hoc habent, nisi à contrario sensu, eo quod ignis, aere præclusus, mox suffocetur. Ad Idiotismus ille Scholarum, sat patet.
 - I 6.

Cum ignis non sit corpus, in quantum est ignis, nec creatura primæ constitutionis: nec enim vivit, nec nutritur, qui mortis instar est. Prout manifestabitur de ortu formarum. Aer verò, est elementum simplex. Neque enim suffocatio ignis, vitam necessariam, ut nec nutritionem præsupponit, nec ignis augmentum est proinde, etsi aperto affatim aere structus sit: Neque etiam ignis, consumit vel aeris tantillum, aut in sui substantiam (quam nullam habet) convertit, veluti sui alimentum. fabulæ sunt. Nam ignis aere privatus perit, non quidem alimentum denegati, aut vitæ participatæ respectu: sed loci defectu, nequeuntis fuliginem continere, cujus compressione, suffocatus ignis extinguitur. A nimio nempe, raptimque sufflato aere, flamma confestim perit aliter; cum flamma minus tenaciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata semel à lychnio, non habeat deinceps in aere substantiam, ut nec substantiam habens in seipsa. Pori ergo aeris, fuligine repleti, avolant, locumque cedunt aeri advenienti alteri, ut suam etiam de Gas succinam suscipiant. Quæ aeris fuga ventum suscitât, ut & requirit. In Salinis Burgundiæ, testa plana, repleta aquâ, juxta cratem fornacis posita, longe citius congeliatur, quam alia quæpiam, sub diu & gelu exposita, propter aeris continuum affluxum, & transitum, quem ad flammæ vitam, sive alimentum affluere, à Scholis perperam putatum est. Aeris ergo vacuitates implentur moderatè: sin supra onerantur, mox spatium aeris sese coarctat, angustiorque loco claudit, consumtis porositatibus vacuis, ut ignem exhalantem suffocando, ab incepto avertat. Istud est omnibus creatis per philautiam ingenitum. Neque enim secus, aqua se glacie in crustat, quam ne ab frigore aeris in Gas abripiatur. Sunt ergo in aere vacuitates necessariæ, ut pro capacitare, hospiterentur aportheæ evaporabiles, ob quarum finem, aer compressionem, atque dilatationem sustinere

nere visus est. Aliàs namque sublato aeris vacuo, minimus motus, totum ferè universum, sui continuè, te moveret, suffocarique mortales propinqui, conciderent, mox obortis exhalatibus, non secus atque in cuniculis fodinarum persæpe fit. Ubi suffocantur metallarii, non defectu aeris abundantis, nec etiam semper ob venenum suffocans: sed potissimum eo quod aer in cuniculis, repletus per Gas mineralium, non renovetur. Adeoque hinc etiam contingit, lucernas, atque lampades, mox sponte exingui, una cum fossilibus.

18. Quapropter cuniculos pertundunt, variisque machinis aerem exhalatione repletum exhauciant, novumque affundunt, atque inspirant. Verum aer non secus exhalationem nimiam respuit, quam aqua aerem, & aliud quidlibet, eodem secum diversorio violenter copulatum. Sit lagena ænea: in cuius fundo sit aqua, A. aer, B. Robineta C. foramen lagenæ D. per quod cum syphone, sive elystheri, fortiter insuffletur aer. Tunc autem volvatur robineta, ut aerem sub se detineat violenter. Dico igitur, quod dum Robineta iterum celeriter volvetur, ut aeri exitum det. Nedum enim aerem B. compressum exsufflabit, sed & simul cum illo, A. magno impetu, totum sursum evolabit. Aer ergo, invitam suæ vacuitatis compressionem sustinet; idcirco etiam aquam A. secum effert, quod sane, vacuum ostendit esse plausibilem, quam aeris compressionem, utpote quæ ad corporis invitam penetrationem appropinquat. Nunc igitur de vacuo Aristotelis impossibili, est factum naturæ

19. requisitum ordinarium. Verum tamen aeris ille porositates, utcumq; sint actualiter, omni materia expertes: habent nihilominus in se ens creaturam, id est, aliquid reale, nõ signentum, nec solum locum nudum:

20. sed quod est inter materiam, & spiritum, incorporum, plane medium, atque neutrum, de numero, inquam, eorum, quæ limite de formis, negavi substantiam, vel Accidens esse. Magnale est, quod cum in

creatis sui simile non habeat, ideo per sibi simile manifestari recusat. Magnale 21. quidem non est lux: sed forma quadam afflens æri, ejusq; velut fecia, ipsiq; certo connubio velut conjugalis. Afflens inquam, non conjuncta essentia ejus; ideoque in poris assidens. Per hanc videlicet, Blas aëtorum, immediatè, ac sine impedimento, quaqua versus & instantaneo motu extenditur: non autem per millenas millium specierum generationes, unico velut momento peractas, quoties lux, vel influentia cœlestes, inferiora ferunt. Scholarum isthac sunt fabellæ, ne videlicet, unum Accidens, migrare cogantur concedere, de subiecto in subiectum, malunt millenas millium generationes specierum luminis, in instanti fieri, dum Sol tam eminens, suos ad nos vibrat radios. Quod enim Scholæ hac in parte, ceu Adynaton statuunt, docebo cursum Naturæ esse ordinarium limite, de Magno oportet. Jam ergo Naturæ Gas, & Blas, fat constant, & quæ via Blas ad nos descendat. De vento addendæ sunt Scholarum doctrinæ: Inprimis Aristot. Scholæ do- 22. cent, ventum esse exhalationem siccam (non autem aerem) à terris, virtute caloris elevatam, quæ cum à nube præpediatur sursum scandere, lateraliter velut furiosa discurret, tantæque molis robora efficit. Quasi levitatem pristinam amisisset, per primam nubium repulsam, ideoque furens discurret lateraliter! quasi nubium esset contextura continua, nec usquam scandenti exhalationi, à tantilla nube, semel repulsæ, nullus deinceps per nubes introitus nullusque transitus daretur! quasi lagena aere repleta, & subter aquam depressa, ascendens autem reperiret sibi manum obviam, proinde lateraliter per aquam discurreret! & perdidisset priorem nifum sursum deinceps, sic ut oblita sursum scandere, tamen non continuam nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter potius ferri. Neque enim contiderant, ventorum lateralem motum, de- bere

- bere esse refractum ac necessario etiam debiliorem, motu suo sursum: adeoque magis valeat ventus, celsas dirimere turres, quam vaporalem supra se nubem discutere. In singulis sanè demiror Scholarum ignaviam, assentiendi assuetudine subscriptam. Aristoteles enim salem maris (quem tamen coeternum mundo putavit) scribit originem habere ab exhalatione (exhalationem ne in minimo agnovit: quippe quæ volatilis est, & sal maris fixum: neque enim potest aqua maris, alioqui dulcis, volatilitatem exhalationis fixare, quam ipsum salem armeniacum) omnia quoque metæora, & ventos præcipuè imò terræ motum, & cometas (quorum ille anni 1618 millesies terra erat major) itemque lapides, rupes, saxa, solis dicavit exhalationibus. Defuit suis somnis adæquatam promptuarium, unde tantæ exhalationes prodirent. Et nihilominus isti nugis Scholæ subscribunt, nec expergiscuntur à Catocho, nisi dum expressè Aristoteles in fidem impingit.
25. Galenus vero, ventum, sive flatum, putat vapores, ex aqua, & lacubus, vi caloris sublatos: subinde vero esse aerem, è corpore misto resolutum. Utrumque vero, ait frigidum, atati decrepitæ, deficienti calido innato, & affectibus frigidis, assimilatum. Cespitans nimirum in omnibus, atque singulis, puerilia somnia, pro veritate, in immensum dilatavit. Nondum enim sub Galeno, ars stillandi enotuerat, qui nunquam rosaceam vidit, ut neque
26. argentum vivum. Quippe male Dioscoridem legerat, cum Plinio, scribens, argentum vivum, ob ingens pondus, non corio, non ligneis thecis detineri posse, sed solis capsis metallicis, asservari. Quasi unica uncia ejus, plus ponderaret, quam uncia plumbi. Quamobrem Galenus, altè atque intimè nescire debuit altissima Philosophiæ, & intima Naturæ principia, proprietatum quarumcunque feminæ resolutiones & exaltationes. Tandem ad ostendendam in aere vacuitatem, rarefa-

ctionis & condensationis quidditatem ejus altius indagare convenit. Inprimis enim, quidquid de rarefactione aeris hactenus dixi, id pro capto vulgi factum fateor: a iocui propriè loquendo, etsi aer comprimi, atque expandi in spatio loci videatur, attamen ipsa rarefactio non est 27. ipsius aeris, id est, quod ipsum corpus aeris seipso fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit halitus. Quoniam jam aliquoties ostendi, quod halitus sit nubes atomorum aquæ, invicem diremtorum, per partes aeris medias intercedentes, & quod ideo aqua, in halitu, ac semper maneat aqua, neque aliud patiatur, præter sui extensionem, ac divisionem in atomos, à Separatore suo factam. Etenim si corpus aeris ergo, rarefiat: hoc esset, vel quatenus mutaretur in aliud corpus, se tenuius, rarius & simplicius, quod est fingere novum elementum, & inauditum, actu frigidum, aliis tenuius, & aere simplicius. Aut aer rarefieret per separationem atomorum, & intercessionem alterius corporis incogniti; & tunc corpus intercedens, admitteret gradus raritatis; Ideoque ipsa rarefactio, non tam in aerem, quam in corpus incognitum intercedens, esset referenda. Est tamen rarefactio, non aeris: sed in aere; idque nedum ob admissas fuligines (ut in mechanica patinæ) verum ob nudam qualitatem caloris (ut patet per organum dimetiens qualitates ambientis) ergo quoties apparet in aere rarefactio, omnino necesse est, eam per augmentum Magnalis contingere. Quod sonat vacuum in aere auctum, aeris poros dilatatos, & extentos. Adeoque tantum abest, quod propter calorem, aer per se & in suo corpore sustineat rarefactionem, muteturque elementi corpus: Quod potius coaguletur, comprimatur saltem, atque porositates vacui se extendant, sive ipsum Magnale, in aere multiplicetur. Quocirca 28. & impropria locutio, dum aerem indicamus per se rarefieri, quando potius per se inspissatur, sive comprimitur: Magnale vero

vero sibi connatum, ideo extenditur. Ex præfatis autem deducitur aeris corpus, ad justam sui extensionem, duci sub frigore. Atque iterum inde consequens, frigus esse aeri geniale. Magnale verò, sub frigore contrahi. Quoties autem magnale coarctatur, viæ astrorum ad nos coarctantur. Atque hinc obvium est, eî, cur terra promissionis, valde calida : id est, cur zona calidiore, feliciores sint Cœli cum terra consanguinitates, fructus uberior, & sapidiores. Magnale ergo, instar lucis, fit, & annihilatur facile. Nam quod in se est aeris vacuum, penè nihil est, in respectu corporum. Ex nihilo enim prodit, in nihilum

quoque redigi potest. At non nisi invito aere : eo quod hoc vacuo opus sibi sit. Eheu ! quem propè nihil, tota est natura, quæ ex nihilo incepit. In organo præfato, dimittente ambientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus aeris major, minorve ; ad rarefactionem autem contenti, expelli aerem sentimus. Cujus spiraculum, si tum ocludatur, aeris defectu suctus sentitur. Ergo penitus inspicendo, vacuum aeris, sive Magnale, augetur & minuitur ; non autem aer rarefit. Sic & condensatio, sive compressio aeris, non est respectu corporis ejus : sed tantum magnalis.

METEORON ANOMALUM.

1. Iridis & paræliæ mysteria. 2. Ante diluvium non fuisse Iridem. 3. Iris dux in signum fœderis : nondum tamen sciri ejus causam. 4. Iris tamen quotidie suum fœdus rememorat. 5. Iridi myst. rñm fœderis adhuc subesse. 6. In quo Iris designat finem mundi. 7. Deliramenta Scholarum de Iride. 8. Requisita à Scholis. 9. Iridem non suos habere colores immediate in nube, sed in loco. 10. Iridem de natura luminis. 11. Probat exsistentia colorum, immediate in loco. 12. Obje-ctus visus immediate in loco : objectum auditum immediate in corpore mediis. 13. Creaturæ neutralitatis subsistant immediate in loco, extra corpus. 14. Refutatur Paracelsus de Iride. 15. Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum naturæ. 16. Quædam supernaturalia sunt ordinaria. 17. Athea, & ludicia opinio Scholarum de Tonitru, & fulgure. 18. Visiones mirabiles in montibus altis. 19. Frager spirituale Blas Cæcædemonis. 20. Historia Tonitru. 21. Vox tonitru, ut pure faciat. 22. Sal ex-terris præservat.

quod mundus, deinceps aquis non amplius esset periturus. Primum enim inde 2. deduco, Iridem ante diluvium nunquam visam. Mortales aliqui jure conquesti fuissent. Jam enim sæpe ante vidimus Iridem, & tamen mundus Cataclysmate periit. Quam ergo nobis securitatem per Iridem polliceris affluam ? Suspectum hoc nobis fœdus, pavorem non tollit. Nova ergo mundo Iris fuit, dum in signum fœderis primò apparuit. Quapropter ad insolitum ens, obstupere mortales, fide-3. demque adhibere alias increduli. Secundo, hinc discio, Iridem, datam in merum signum, quocirca neque hodie etiamnum, ullam causæ rationem, relatione alicujus effectus, habere. Tertiò, cum jam mundus ante diluvium, circiter bis mille annos consenuisset, fuerantque tamen causæ in natura, quas hodie Iridi attribuunt Scholæ ; non tamen Iris : Id sane convincit falsitatem illarum causarum. Unde tandem quarto sequitur. Quod nisi Iris, & hodie in signum fœderis, & primæ suæ constitutionis ergo, irritò alias scopo, appareat. Igitur & istum olim fœdus, 4. nobis subinde rememorat, ut credamus, atque perpetuo memores simus, Deum peccatorum vindicem, aliquando aquas

1. Meteora constare dixi materia Gas, & efficiente Blas, tam motivo, quam alterante. Sed anomalum est Iris, mysterium sua origine divinum. De Parælia, qua duo meridie Soles, vel tres apparent, simul aq̃ue lucidi, idem sentio. At Tonitru non mysterium æque, ac portentum includit. Iridem, per Sacra admoniti, fide credimus, in signum fœderis, inter Deum, & mortales, datam,

M
missis,

- mississe, ut omnem animam, in terra viventem perderent, eundem fore peccati nostri consilium vindicem, & Judicem. Etenim omnis caro corruperat viam suam per luxuriam : quam per aquas suffocari oportuit. Per Iridem itaque, nos comminatarum poenarum perpetuos memores vult Deus, qui hoc signo, se naturæ præsidem & vindicem continuum denotat. Ut autem Iri significaret, quod mundus non amplius aquis submergeretur, decebat eam præ se ferre, non quidem insolitum aliquid in aere spectrum, indifferens ad
5. quodlibet aliud : sed in Iride mysterium promissi fœderis fuisse debebat, quod sponsonem, atque promissi fidem signo panderet. Videor sane mihi cum Noha in Iride tres colores, splendoresq; placidos admirari, trium sulfurum, in mineralibus
 6. concrematis, elucescentes. Adeoque colores dant testimonium, quod terra mineralium matrix, tandem extrema sulfurum suorum ustulationis liquefactione, iram Dei sit luitura. Iris ergo, non amplius aquam : sed ignem prælagit. Demirr Scholas, Sacrorum auscultare veritati traditæ, nolle ; sed etiamnum hodie pergere ethnicis deliramentis adolescentes
 7. inebriare. Propinant nempe, Iridem duplici nube constare, profundiore, atque spissiore una nempe, altera vero tenuiore, illi insuper extensa, ut speculi vice, Solem ex adverso referat. Inane utique commentum, anili somnio simile. Nam ego Iridis infimam partem, pedibus quandoque calcavi, & manibus tetigi : Idque non solum in montibus nubilosis ; sed aperto, & aprico campo. Adeoque oculis, manibus, & pedibus, cognovi illius suppositi falsitatem. Cum ne quidem simplex nubes, esset in loco Iridis. Neque enim etsi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis colores ducerem, sensi quippiam, quod non ubique, circumquaque in aere vicino. Imo non proin colores Iridis turbabantur, aut confusionem tolerabant.
 8. Deberent Scholæ saltem explicare, cur

semper arcus, aut semicirculi figuram, nunquam vero speculi speciem haberet ? Cur si sit Solis reflexi imago, in medio sui non luceat : Cum Paelia, Solis instar, indistincto, rutiloque lumine fulgeat ? Cur duæ istæ nubes, semper pari arcus forma, & colorum varietate, comparentur ? Cur speculum, ex adverso Solis, non illos colores repræsentet, si duplex ista nubes, sit vice speculi ? Cur duplicata ista nubes, saltem exterior, & connexa parte, latitudinem vagam nubium non mutetur, si concava, penetraretur exuberanti luce Solis occidui ? Cur Sole, subter nubes occultato & nusquam micante, etiam Iris appareat ? Quare inquam Sol, uniformes semper, & varios istos, tamque prope confitos colores, & non unicum duntaxat, juxta luminis sui simplicitatem, depingat ? Quare plures subinde uno campo Irides, simul appareant ? Siquidem in tam vasto aeris circulo horizonis, non cadit reflexio in uno atque altero milliari : sed nubes Soli opposita, non habet directè suam reflexionem nisi in oppositam partem, sibi in horizonte respondentem, non autem in suo lateri vicinam. Demum absurdum est, quod superior & rarior nubes coloris experts, & quam lumen Solis facile penetrat, in densiore altera, colores fingeret, quos nec Sol, nec utraque illarum nubium in se habent. Has sanè Scholarum inanes theses, plurimum admiratus sum, dum Iridem manu contrectarem, nullamque prorsus nubem circum viderem. Quocirca Iridem peculiari privilegio notavi, suos colores habere immediatè in loco, in aere autem mediante loco. Adeoque notavi istos colores, & figuram Iridis, in modo existendi, esse de natura luminis. Id est, flante vento colores, qui immediatè insunt medio, simul cum medio ambulant, atque dissipantur, juxta ac medium, in quo sunt. Colores vero sive lumina, quæ insunt immediatè loco, non mutantur, etsi aer, vel medium in quo apparent,

- parent, mutet locum, & fluat. Sic nec flante vento, Iris perit, ambulareve. Hinc nempe objectum visus, unico instanti ad oculum defertur : Auditus vero objectum, quia immediatè non in loco, sed in aere est locato, durationem & motum præsupponit. Quocirca Iris, nedum non est in nube : quinimo nequidem in aere : sed immediatè in loco. Sic namque lumen Solis instanti celerius, à Sole, in terram usque ferit, eo quod sit immediatè in loco; in aere vero mediatè, quatenus scilicet hic est in loco. Quod autem Sol sit causa Iridis, id naturale credo, sed quod à Sole, immediatè in loco, arcus taliter coloratus statuatur, nullatenus autem in aere, id signi vim habet. Scholæ enim hæcenus ignorarunt lumen, & colores posse subsistere, nisi substantiæ alicui inhæreant. At nec mirum. Siquidem nescivere, Creaturas quasdam, quarum aliquas retulerunt in substantiam (puta ignem, formas substantiales, &c. alias vero, in mera accidentia (ut Iris) lumen, magnale, &c.) resignarunt. Quæ tamen esse creata neutra, suo loco demonstravero. Hic autem dixisse sat esto. Quod si Iris, immediatè in aere esset, & non in loco; Necessario, quolibet ventulo, mox diffunderet, & una cum nube, vel aere, diffunderetur. Quod falsum est in Iride, quæ sub ventis etiam dudum constat, absque ulla nubium præsentia subinde, & tamen in eadem constante arcus, seu semicirculi figura : ergo Iris cum sit immediatè in loco, est nova luminis colorati figura. Incepit quidem Iris supernaturaliter, in signum, atque mysterium, istius fœderis, cum mortalibus : Cumque hodie in aere, sine materia ulla radicem habeat, per modum tamen naturalium, ejus causam efficientem, illiusque præsentiam veneror, & in signum fœderis Iridem mihi commemoror, datam hodie, prout olim. Paracelsus Iridem, Solis rector evestrum. Evestrum vero, hominum manes vocat. Quæ sola sui absurditate, ut sat rejecta, transco. Siquidem Sol, nec animam, nec post funera (adhuc vivens) evestrum habet. Sunt, qui ridebunt me, propter hæc quotidiana miracula. At certè dum res intueor penitus, video divinam Bonitatem actualiter, semper, ubique & immediatè præsidem : utpote, *Quæ revera à fine usque ad finem attingit omnia fortiter, &c. disponit omnia suaviter. In Deo enim vivimus, sumus, & movemur*, revera, & actu : non autem per analogon, aut similitudinem. Siquidem dum Dominus Salvator dixit, *Ego sum* ; Nempe per quem estis, vivitis & movemini, subtraxit tantum eam sui potestatem, qua movebantur, & confessim ceciderunt milites omnes in terram. Et quamvis sit ordinarium in natura organum, quo moveamur : Est tamen altera principalis, totalis & independens causa nostri motus, & concurrat ejus origo, miraculosa manus in singulo motu. Sic quoque in Iride concurrunt Sol, & locus velut causæ secundæ. Est tamen altera independens causa totalis, miraculosa & immediata, quæ Iridem direxit ad gloriam suæ Bonitatis, & istius fœderis, non solum quidem cum Nohæ, & familia sua : sed cum posteris filiis hominum, usque in finem mundi. Adeoque eadem origine, & fine, quibus incepit Iris, spondetur duratura quamdiu erunt mortales : & cum sit signum fœderis cum filiis hominum, non autem cum solis filiis Nohæ, quoddam etiam pactum includit. Miraculosum ergo in Iride est, quod colores sui non sint aliquo in corpore : sed immediatè in loco ipso, instar luminis, idque immediatè à manu Dei, sine concursu causæ secundæ. Neque mirum est, ex conditione pacti, intervenire effectum supernaturalem. Quippe quod multis locis occurrit miracula perpetua.
- Itaque, ut Iris signum est fœderis semper 17. piterni, & Nuncium divinæ Bonitatis ; ita Tonitru potentie Dei admirationem, atque adorationem causat. Nihil enim est in rerum catalogo, cujus habenas præpotens Conditor non immediatè regat. Inculcat

culcat nimirum ubique amorem, & timorem sui, adeoque suæ potestatis hominem ordinario admonitum vult. Juxta illud: *Vox tonitru verberavit terram.* Subitaneum Blas enim, & portentosum, in aere concitatur. Cælum subinde serenum, mox etiam citra ventum, nube atra repente conspurcatur. Sæpius enim sereno cælo, citra nubeculam ullam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exigit; sin autem repente concitet: sit, quatenus fragor Peroleos concurit, seditque Gas deorsum, in spissam nubem, frigore loci contractum. Frivola igitur Scholarum de Tonitru doctrina, statuens exhalationem intra nubium thecam accendi, elidere fulgur, ejusque nubis tot esse rupturas, quot tonos & fragores. Vidi nempe in montibus vagantes nubes, & frigidissimas attactu, nullas tamen alicujus firmitudinis, aur roboris, ut discontinuata, tanti fragorem edant, vel fulmen tantæ potentia, motu deorsum, adeoque violento, & præ-

19. ter naturam ignis ascendentis disjiciant. Vidi, inquam, circa me fulmina, & tonitrua etiam subter meos pedes audiui. Attamen illas nubium firmitudines, & Tonitru nugas, vel minimum deprehendi. Vidi inquam subter pedes meos, fulgura & tonitrua variè ludere, ubi primum nulla esset nubes, nubemque descendere, quasi voce Tonitru advocatam. Adeoque fulgur & Tonitru, cum magnificentia Potestatis divinæ, non autem cum formidine, sum intuitus, licet bis fuerim in domo, percussa à Tonitru. Magnificentias enim Domini, eo magis admirando laudavi, quo mihi essent viciniore effectus ejus. Vidi quoque semel prope Vilvordiam, atque iterum Bellis, in Flandria, thecam quandam nigram, quasi longa esset equitis ocrea, inter quærecta, magno fragore volare, habentem à tergo flammam velut accensi straminis. Succedebat vero ingens nimbus. Itaque cum Tonitru causam non habeat planè naturalem, in nubibus meteo, credo prorsus causam

omnem habere non supra, sed præter naturam: adeoque esse effectum portentosum. Inprimis namque credere tenemur, Cacodæmonem, esse principem mundi hujus, ejusque principatum inter fideles non elucescere, nisi solo tentatoris officio. Sic nempe dicitur, *Adversarius tanquam Leo rugiens circuire, quærens quem devoret*: Id autem non ex officio principatus. Obtinuit ergo principatum mundi hujus, ut sit pro judiciis summi Monarchæ, exsecutor aliquis, adeoque ut sit arbiter tonitru, & fulguris, sub stipulatis tamen conditionibus. Etenim nisi rejectis repagulis, à divina Bonitate, frenaretur illius potentia, terram unico quateret ictu, & mortales perderet. Frago ergo, sive vox Tonitru, est Blas spiritale Cacodæmonis, ingentis sanè roboris effectus. Non est autem Tonitru, miraculo conjunctum: sed potentum in natura continet. Adeo etsi ignis fulminis, sit naturalis: modus tamen, & medium, sunt potentia diabolicæ. Deus enim ut pater amantissimus, amari vult primariò: per se autem, immediate formidines non lubens incutit: eo quod ex timore, & formidine pœnæ, aut supplicii, amari, non est suæ Bonitatis. Ergo suæ potentia terrores, & indignata Majestatis formidines, non nisi per appropriatos Apparitores spirituales sibi ministros incutit. id est, per spiritum terribilem. Idque tota mecum censuit semper Antiquitas, quæ Jovem, vel Jova (quasi cum Hebræis Jehova diceret) Deum Tonitruum dictavit. Cum rerum Dominus, & patens, per tortoris ligatam manum, tonitru explicat, voluit exin Cacodæmon, non quidem principis mundi titulo contentus: sed sibi nomen Jehova competere. Tonitru ergo, & fulgur, etsi concurrentes causas naturales habeant: Illorum tamen motor, spiritus est incorporeus. Rideant Athei meam philosophiam, nulum Numen, nullumque spiritum abstractum, credentes. At istalem non possunt non admirari effectus Tonitru, & sese igno-

21. ignorantiae causarum ejus, accusare. U-
nam saltem historiam, mille inslar narra-
bo. Anno 1554 in tractu Leodiensi, rur-
sus Curingiae per Tonitru ablata, nus-
quam apparuit: tandem post quindenam,
in herboſo Cemiterii gramine, fossa aper-
titur, qua futor sepeliretur, & ecce sub
cespite immoto, ac viridi, primum gallus
aeneus, cum cruce ferrea apparet, dein
turris pinnaculum, ac tandem tota turris
effoditur. Vidi ego unico fragoris tono,
me praesente, aliquot myriades quer-
cium, & corylorum combustas, primo
germine, & foliis, tota nempe sylva, loco,
dicta, prope Vilvordiam, ubi interim fre-
quens Betula, Fagus, & Alanus, densa con-
fusione aliis commistae, à Tonitru illatae
permanferant. Alias vero, unico ictu,
multa, longè distantia, simul ferit. Quis
enim mille artificis varias technas, & lu-
dibria satis explicet? Sufficit plures con-
currere actiones spirituales, à natura or-
dinario cursu alienas, in distant quoque,
arque in propinquunt, potentes aquali-
ter. Vox ergo illa terribilis Tonitru, ter-
ram verberat, bombices necat, cerevisiam
concutit, & arescere cogit, carnes macer-
ati bovis suspensas, flaccidas facit, lac co-
agulat subito aciditatis fermento, &c. Sal
autem extra, ad cadi, vel testae labrum, de
foris appositus, averit ejusmodi effectus.
Debile sanè resistens tanto agenti, si in
natura resistens agenti debeat prevalere.
22. At quid? Cacodaemon solum odit, ideo-
que in suis scropharum sabbathis, sal
perpetuo deficere dicitur: sat gnarus
quod sal exorizetur pro aqua lustrali,
quandoque sale baptizans utatur. Sal et-
iam non benedictus, imperia sua pessum-
det. Si ergo ex fructibus arbor, ex operi-
bus, itaque author cognoscendus est, co-
que magis, quod tam debilia remedia,
tanto resistent robori. Nec sanè facit in

contrarium. Quod Deus apparens Moyſi
in monte, fulgure, & tonitruo perpetuo,
coram Israel montem cinxerit. Quin-
imò exin confirmatur, fragorem, tonitru,
fulgura, esse ministrorum spirituum, spi-
rituum inquam Tortorum & exsecuto-
rum: siquidem sub indictione mortis,
Israel ab ascensu montis arcebatur. Nec
enim ideo in apice montis erant tonitrua;
sed infra circum montem. Nec etiam
omnipotens Helix apparuit in turbine,
aut forti vento: sed in aura suavi. Pro
corollario huc referam decretum Eccle-
siae: Quae in benedictione campanae cer-
tas praescribit formulas, quibus confir-
mat praesidentiam in Tonitruo, eandem,
quam hoc capite praescripsi. In verbis
enim, habent exorcismi sui. *Procul pellan-
tur omnes insidiae inimici, fragor grandinum,
procella turbinum, impetus tempestatum: tem-
perantur infesta tonitrua, ventorum flami-
na, &c. Prostrnat aereas potestates de xera tuae
virtutis, & hoc audientis intinnabulum, con-
tremiscant, & fugiant. Ave sonitum ejus,
longius effugentur ignita jacula inimici, percus-
sio fulminum, impetus lapidum, laesio tem-
pestatum, &c.* Quorsum nimirum conspi-
rant omnes exorcismi contra tempeſta-
tes. Nam grando, ventus, pluvia, nu-
bes, &c. sunt meteora naturae: sed jacu-
latio tempeſtuosa, superans casum cor-
poris gravis, aut venti fluxum, à potesta-
tibus malignis, facta intelliguntur. Haec
quidem de tempeſtatibus aeris, grandini-
nis, & maris ita confirmantur: sed in
Tonitru, nedum ipsa fulgetri, aut lapi-
dum jaculatio: verum insuper fragor
tonitru, à potestatibus aeris, ac hosti-
bus pendet: utpote, quod nulla nu-
bium, aut aeris laceratio, possit ejusmo-
di fragores, horumque effectus edere na-
turaliter: nisi portentosa & hostiles po-
testates sese immisceant, & colludant.

TERRÆ TREMOR.

1. **N**omen terræ motus improprium. 2. Copernici opinio. 3. Facti species. 4. Consonant Scholarum omnia in causis, cum Aristot. per XXI secula hactenus. 5. Demonstratur Scholarum opinio impossibilis, à defectu loci. 6. Idem à supposita vi exhalationum, quomodocunque sonatur. 7. Item per regulas proportionis ac motuum. 8. Exhalationum ortus, quantitas, potestas, progressus, modus fiendi, hospitium, & celeritas, ridicula omnia. 9. Impossibilia demonstrantur hæc omnia. 10. Deest causa ortus. 11. Probatur per regulas falsi, & absurdorum. 12. Quod suppositis ad libitum Scholarum nigris, modus adhuc sit impossibilis. 13. Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impossibilem. 14. Disruptiones præ pavore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum supposita lenitate contingeret. 15. Probatur impossibile, ex natura compositionis exhalationum. 16. Impugnatur, quæ ex convenientia falsi concessa erant. 17. Pulci, & speciei, toto anno, in sui profundo, equalis sunt temperamenti. 18. Exhalationem non efficit nec Galigneum. 19. Exhalatio nequit terram elevare sui levitate. 20. Vesica aere repleta, non emergit effluenter ex aqua, propter sui levitatem: sed occasionaliter. 21. Gravitatis, qualitas activa: levitatis autem cum nullum pondus habeat, nihilum significat. 22. Tria inde deducta notabilia. 23. Modum Tremoris terræ à Scholis datum, esse impossibilem. 24. Ignorantia Scholarum, de proprietatibus levitatis. 25. Elenchus Scholarum, ex ignorantia. 26. Qualiter in hoc delusæ Scholæ. 27. Novum ob errores sophistas. 28. Terræ tremor, portenta dicit. 29. Terra tremis concussa divinitus. 30. Unica Tremoris terræ causa. 31. Solvitur obiectio cuiusdam. 32. Terra non sentit modo animali. 33. Tremor terræ quid propriè portendat. 34. Piacula differunt juxta peccata. 35. Propria incitatrix causa. 36. Quid tremor terræ designavit in resurrectione Domini. 37. Responsio ad objectionem amicam.

1. **D**E terræ tremore, ejusque causis, atque finibus dicturo mihi, ante omnia de nomine incipiam. Motus solet vocari, at nomen nimis generale mihi visum, ac valde improprium; Siquidem dum terra, vel aliud corpus grave deorsum properat, dicitur seipsum movere, adeo ut aqua fluens, rotam movere activè; In terræ vero tremore, videtur esse motus passivus, adeoque per accideus, sibi

improprius. Nicolaus Copernicus, per plurima phaenomena, contendit terram circulariter moveri, cum orbe lune, cumque nullus motus globo sit proprius, nisi sphæricus, atque is terræ non conveniat, juxta decretum Ecclesiæ; ideo nomen motus, à terra sustuli, ac mutavi, ut nempe potius pavida, tremere dicatur. Siquidem passivè, à vi quadam immensa, percussa terra, sive comminata, metu, atque horrore veluti succutitur, non autem gaudio subsilit; Siquidem aliquid funesti, ac præter consuetudinem naturæ cursum horridi, tolerare videatur. Itaque primum stabilito tremoris nomine, deinde occurrit facti species. Enimvero nox erat, inter diem tertiam, & quartam Aprilis, anno 1640 quadrans vero post horam tertiam, à nocte media. Luna post biduum inde, plena, & dies Mercurii ante Pascha, quando Mechlinia (ubi tunc eram propter causas) insigniter tremuit, & subsiliit tribus repetitum accessibus, singulaque invasione tremor duravit, paulo minus quam esset spatium symboli Apostolorum; Accessum vero quemlibet, immediatè præcessit mugitus quidam in aere, & quasi rotarum actio, qua majora tormenta bellica per plateas vehuntur, terram succuteret. Nox inquam serena, clara, ventis expers erat. Siquidem propter causam revisionis tum ventilatam, paulo ante mediam noctem, domum redibam. Cubabam autem juxta Dilliam in Commendataria Teutonica, vulgo Pitzenborch, pro more, & humanitate Illustris viri Domini Wernheri Spies à Bullensheim ord. Teut. Commendatoris provincialis Bullinæ confluentis, ac Commendatoris Pitzenburgici, Toparchæ in Elson, Herren nolheum, &c. exceptus, remotus autem à plateis, per 70 passus. Deinde didici ab amicis, iisdem penè momentis, iisdemque tribus repetitum vicibus, parè intervallo diremtis, similique

milique comitante mugitu, tremuisse Bru-
xellam, Antverpiam, Liram, Gaudanum,
Montes Hannoniæ, Namurcum, Camera-
cum. Deinceps audivimus idem accidisse
in Hollandia, Zelandia, Fiffia, Luxembur-
go, & Gelria, imo Francofurtum ad Mœ-
num usque, non minus tremuisse. Metziis
aliquot turres dirutas, & nova ædificia,
prope Theopolin corruisse. Tremuisse
quoque Westphaliam, imo Ambiauvum, &
Gallia finitimas oras. Univerfa isthæc ni-
mirum tremuisse eodem nunc, licet pro-
pter sphaeræ globum, horologia dierum
nunciâ, necessario discreparent. Tractus
est ad minimum ter centum, sexaginta
leucarum, singulis ejus circuli minimis lo-
cis, æquali ubique formidine trepidabat
solum. Neque enim custos in vastissima
turri ædis Mechliniensis, secus succu-
tiebatur, quam humili casa cubans quili-
bet. Non aliter inquam accola Scaldis,
insularum incola, & pratorum civis, quam
qui editore colle morabantur. Par om-
nium, ac singulorum tum fortuna. De-
nique intellexi, Naves in portibus Hol-
landiæ, atque Zelandiæ, malis, atque an-
tennis concussas, absque vento. De causis
proximis tanti effectus, est Scriptorum
4. multa conformitas. Moderni, inquam,
Aristotelis monita sorbentes, ne latum
inde unguem recesserunt hætenus. Quan-
quam sua inventa, antiquorum præceptis
addiderint. Scholæ itaque, docent terram
tremere propter aerem, ventum, vel ex-
halationem subter, & in cavernis ac poris
terræ congregatam, quæ foras exitum
querens, ac faciens subinde sibi, terram
subsilire faciat. Hinc namque non raro,
per hiatus, atque fissuras, mox erumpens,
exitibus morbis ortum dederit. Hæc
est Scholarum traditio, à viginti & uno
seculis, toto orbe recepta. Quæ, si mihi
visæ esset finibus divini numinis consen-
tanea, à scripto destitisset. Visa nimirum
est mihi contra ponderosis anxietatibus,
& inevitabili absurditate, adeo ut non
parum anilis figmenti contineat. Tam

scilicet humanum genus sponte in torpo-
rem vergit, ut quasi detruncata spe discen-
di, omnes scientiarum thesauros, uno in
Aristot. exhaustos, ab ulteriore indagine,
velut cessandum esse jusserit. Ego itaque,
primum impossibilitatem ostendam il-
lius doctrinæ, ac dein meam opinionem,
non ethnicis somniis stabilitam, sed al-
terioris authoritatis doctrina confirmatam
edocbo.

Inprimis enim, terra est actualiter, cer- 5.
tis stratis, soleis, sive fundis distincta. Ex-
ternus siquidem terræ fundus, conspicuo
arenosus est, argillofus, lutens alibi, fimo-
sus, griseus, albus, flavus, niger, ru-
beus, &c. variis ludens diversitatibus.
Subter quem, plerumque est sabulum, &
hoc ipsum, magna ubique varietate discrimi-
natum. Subter hunc vero fundum tan-
dem mons siliceus (quem *Keyberch* vo-
cant) rupium stratum, & origo, atque
mineralium prima radix. Ac tandem ubi-
que hunc fundum subter, est arena vi-
vens, sabulum bulliens, *Dref*, sive *quellem*.
quod in centrum mundi usque, sui conti-
nuitate aquis perlutum, extenditur. Ac
quanquam non ubique omnes ex ordine
fundi præfati sibi invicem succedant; at-
tamen *quellem* utrobique est stratum mun-
di postremum, licet non raro immediate
aeri expositum, ac conspicuum. (Ut de
fontium origine, libro de fontibus Spada-
nis) Hoc itaque semel supposito, dico,
quod locus, ubi exhalatio esset, quæ tre-
moris terræ causa creditur, deberet statui
in aliquo, vel inter aliquem dictorum fun-
dorum, cum in terra non sit locus, extra
prædicta strata. Ad subversionem autem
illius doctrinæ, requiritur demonstratio,
quæ ex sufficienti enumeratione strato-
rum, ostendat impossibilem ejusmodi ex-
halationem, in aliquo dictorum fundorum
contineri, aut suscitari posse, aut ibidem si
esset suscitata, non habere potestatem for-
mandi tremorem terræ. Quo ad trium
membrorum primum (nempe non posse
contineri aliquam exhalationem sub ter-
ra,

ra, quæ ejus tremorem faciat activè) probò. Non imprimis subter extimam, luteam, sive primam terræ solvam; aeri vicinam, mortalium habitationi designatam. Quia sic non trepidasset turris S. Rumoldi, nec ædificia, immediatè super *quellen* structa. Ut nec naves, sine ventorum turbine, in profundis aquis, longe à fundo fabuli, remotæ. Nam dato, quod fundus Maris, æque arque alias terra habitata tremere: non tamen absque ventro, & procella, aquæ superficies, ejusdem tremoris fabuli tenorem servaret. Quod tamen falsum esse deprehenditur, nam & volantes aves, terræ sentito tremore, non deciderent, velut percussæ in signum, quod etiam aer ipse tremat. Colliquefcent nempe in conspectu Judicis, quandoque elementa. Ergo si aqua non minus, quam ipsamet quiesca terra tremat, designatur, ejus causa esse in globo, sive quod terra & aqua, eodem percussione ictu, una cum aere, sentiant pavorem, sive manum Percutientis testentur. Demum, neque exhalatio, causa tremoris terræ, potest in ullis arenarum fundis habitare: quia tunc paludes, prata, & loca, quibus infra lutum immediatè *quellum* subternitur, non trepidassent. Quod æque ac præcedens, à veritate facti est alienum. Tertiò denique, nec potest ejusmodi exhalatio, subter *Keyberch* occultari. Nam toto circulo, paucis locis exceptis, quo terra tum tremuit, pari momento, fundus *Keyberch* non extat. Tandem nec intra *quellen*, oriri aut detineri posset exhalatio, sufficiens tantæ moli, pari furore succutiendæ. Utpote *quellen* (vicinum aeri non raro)

6. & in centrum universi usque, continua sui unitate, & aquarum permissione connexum, facile ejusmodi exhalationem exsufflaret, priusquam tantam simul molem pariter attolleret. Inexcusabilis nempe est necessitatis, eo quod exhalatio ejusmodi erumpere, parte magis debili, minus gravi, minusque resistente: Id est, loco minime ponderoso. Adeoque sub thesi datæ

exhalationis, non posset omnium locorum esse par tremor. Quod repugnat facto, nam antequam tam ingentia pondera, per tam vastâ, varique Soli, & aquarum spatia, simul, unoque momento attolleret exhalatio, quævisset atque invenisset sequacia, atque debiliora loca, per quæ, sibi viam erumpendi fecisset. Alioqui namque, pugnaret exhalatio, contra naturæ, proportionis, & motuum regulas, quæ æqualiter, & simul omnes Belgii, magnamque Germaniæ partes elevaret. Maximè ubi non æqua cujusque loci capacitas, qua exhalatio hospicaretur, non æqua incumbentis oneris sarcina, aut resistentia ponderis, sicut nec possibilis est æqua illius exhalationis suscitatio, ut simul, unicoque ferè momento, per tot tractus, pariter ageret. Quod est dicere, impossibile, posita exhalatione, morrice tremoris terræ, æqualitatem in simulatæ, & potestatem motus, per tam ingens spatium, per tantam Soli, Cœlique differentiam, rententiam, & ponderis heteroclitatem: cum agens ejusmodi exhalatio, locorum varietatē, moventis differentia, magnitudine, activitate, celeritate, suam dimictens efficaciam, necessario impar, locorum etiam imparitatibus obedire deberet. Ridicula ergo esto exhalationum quantitas, ortus, potestas, hospitium, & celeritas, quæ tot urbes, montes, valles, colles, aquosa, prata, flumina, maria, insulas, tamque vastam molem, longè latèque dissipat, uno simul momento, pariformiter, ac repetitum succuteret, citiusque quam sibi exitum quæreret, inveniret, faceret. Nunc vero ad secundum probationis membrum accedens: nempe quod in præfatis terræ stratis, impossibilis sit suscitatio exhalationis, quæ sit causa tremoris terræ: Aporthæa qualiscunque statuatur naturalis, & per sui causas examinetur. Exhalatio, quæ supponi potest mortis terræ, non est imprimis vapor, sive aquosus halitus, eo quod ille, ocissimè rursus in aquam, per compressionem, quotidie redeat: ultro in nostris

nostris alembicis: sed exhalatio Aristoteli, præcipue his necessaria terminis, est effluuium è corporibus calidum, & siccum (plerumque etiam oleosum) è partibus siccis, acri calore, in formam aeris, elevata, aut surgens fumus. Sed optarem, Scholæ respondeant, quis igitur demum erit iste actualis, æqualis, & connexus calor, sub mari, fluminibus, stagnis, pratis, ac subter *quem*? Siquidem oportet calorem, & siccitatem, actuales & fortes esse, quæ ibidem effectui tam insigni sat sint: non autem qualitates potentiales, nudas, remotas, possibiles, sive somnariarias. Quis calor ille, a quo, & unde fuscitatus, in profundiori frigore? Quis calor ille tam brevis, tam fortis, tamque interruptus, qui post pauculos rigores trepidationum cessat: neque de novo terram trepidando quatit? Nam si in calore est causa tanti motus, non erit saltem post motum, in calore, causa tam subitæ quietis. Quæ demum est siccitas, igni connexa, quæ è vestigio subter terram & aquas, uniformiter per totum Belgium, exciscatis aquis, succendat ignem, patronum tantarum exhalationum? Sed agedum, fingamus ludendo, donemusque, calorem actu, subter aquam & terram, qui sit accendendo: saltem magnus ille, ac pervicax, insolitaque ejus actio, quæ ante rei siccitatem exhalationes fuscitet? Anomalus utique effectus, hætenus inter pyrotechnicos nondum visus. Iterum fingamus & alia absurda, ignem actuale, violentum in aqua, vel subter aquosa, posse sine fomite ibidem nasci, & sine pabulo sustentari, pergere, dudumque persistere: at saltem, non poterit is vapores, multoque minus exhalationes conclusas, excitare arctoque loco detinere, quæ istum ignem extemplo non suffocent; irritamque faciant exhalationum istarum sufficientiam, vires, ac successivam generationem. Siquidem in cuniculis mineralium, si subinde supernè, novo aeris afflatu non recreantur, statim lucernæ extinguuntur, si-

mulque fossores statu atque vita privantur. Sin autem ut ignis, utque exhalatio subsistant, donec satis, donetur respiratio. Jam eo ipso, sua proles exhalatio motrix, isthac primò expirabit; vel si non sufficienti respiratori sit locus, necessario utique ignis suffocabitur, nec locus erit pro tanta successiva exhalatione, sive, pro repetito accessu tremoris terræ. Fingamus iterum, non quidem ignem, aut actualem calorem, præfatis terræ soleis, hospitari subter aquas: sed totum Belgium habuisse omnibus locis aliquid, pulveri tormentario simile, quod tandem subter aquas propria maturitate, vel occulta astrorum conspiratione, accendatur simul, & ubique, atque eatenus extemporaneam exhalationem, ubique locorum æqualem, subministret. At nec quidem sub tot nugis, tunc totum Belgium, alias quam semel subsiliret, atque id locis tenerioribus, minusque profundis, & ponderantibus hiasset, ejusque aliquot frustra in altum dissiliissent, & sequeretur ibidem caminus illius flammæ exhalantis. Non autem Belgium & pars Germaniæ, proinde tremuissent. Simul enim atque semel alicubi terra in fastigium surrexisset, qua hiasset; non autem sapius, velut rigore febrili trepidasset. Siquidem actio accensionis supposita, fieret duntaxat, ut impediretur corporum penetratio. Igitur quoad tertium punctum. Quod nempe etiam data exhalatione sufficienti, subter terram, nihilominus sit impossibilis terræ tremor. Incæpi quidem jam probare, per concessa quædam figmenta. Alioqui quomodo-
cunque sumatur exhalatio, & ubicunque stratorum illa supponatur, non tremere inde terra: sed alibi, ubi minimæ essent resistentiæ, surgeret in cumulum vel gibbum, donec hiasset, sibi-que exhalatio, per ingentem voraginem expirando, interficeret. Quæ cum non reperiuntur accidisse. Ruit etiam hætenus Scholarum traditio. Inprimis namque, ut clarius constet, aliam esse actionem, & actionis modum,

dum, quando propter metum penetratio-
nis corporum, res diffilit, atque aliter ope-
rari naturam, propter suppositam exhalationum levitatem, erumpere nitentium, adverte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, spissa & fortis, infunde illi uncias quatuor aquæ fortis, paratæ, ex fale-petræ, alumine, & vitriolo, siccatis separatim. Illi autem aquæ injice pulveris salis armeniacy unciam unam; ac confestim claudatur collum vitri, per liquationem. Quod dicitur sigillum Hermetis. Quamprimum incipiet spontanea actio, & copiosa (invisibili tamen) exhalatione vas impletur, ac utut fingatur ferro fortius, tamen mox in fragmenta periculosè diffilit, propter metum penetrationis, non autem ratione levitatis multarum exhalationum. Siquidem etsi diffiliat, propter multitudinem, & compressionem levissimarum, & invisibilium exhalationum; levitas tamen earundem, in hoc nequicquam momenti habet. Quoniam si horum aliquid, levitatis ergo, contingeret, ipsum vas vitreum ante sui disruptionem, sponte in auras attolleretur, & sursum avolaret. Quia minoris operæ est, pondus 3 aut 4 librarum attollere, quam diffringere vas fortissimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt vitrum, multo potentius vitrum elevarent, si non inane levitatis subsidium, Scholæ ab exhalationibus mendicaret, pro terræ tremore. Si ergo exhalationes non valeant sui levitate, vas in quo clauduntur, attollere, multo minus tantam terram vastamque molem. Denique omnis exhalatio, cum sit corporis alicujus, omneque corpus si separabile sit, dividitur in salem, sulfur, & mercurium: sitque pars mercurialis, pars aquosa corporis: ergo necesse est, omnem exhalationem esse de materia salis & oleosa. Eamque prius suscitari ante partem aquosam. Quod in vitris nostris nondum sic contingit, æquabili caloris actione. Si igitur exhalatio salsa est, facile in terram ambibitur; quod videre est in omnibus

prorsus aquis, & exhalationibus quorumcumque salium: quæ agendo super terram, coagulantur in ea, & activitatem omnem amittunt. Ergo si in terra excitarentur, deflissent, antequam essent, sive in fieri esse finissent. Sin vero est oleosa exhalatio, illa sanè in terram deposita, olei pristinam speciem reassumit, & sic conrescit. Quod cum facile fiat, non potest cogitari, quomodo exhalatio, sui levitate, tantam terræ ac immensi ponderis molem titubare faciat citius quam coagulandi consilium ineat. Atque in omnem eventum, non esset locus, nisi uni elevationi terræ, ejusdemque subsidientiæ unicæ, post repertum aliquem hiatum: non autem excitandi tremulam trepidationem. At hæc sunt somnia in aquosis, pratis, lutosiis, stagnis, mari, fluminibus, &c.

Itaque absurda, quæ concessi antè, lu- 16.
dendo, serò nunc impugnabo. Inprimis cedo, quis calor iste tam insolitus, qui ab anno 1580 usque in annum 1640 non visus Mechliniæ? ut neque terræ tremor? quare non quotannis? quare in Aprilis, sub nocte frigidissima, dum pridie multum nixerat? sub continuo borea? Et non sub canicula? An quia tum terræ interiora calent? Quare ergo non quotannis in Januario? At cessat hoc argumentum Veterum, post repertum instrumentum, ambientis gradus dimetiens. Nam 17.
reperiuntur putei, & specus, æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum. Quare tantus calor, exhalationum excitator, cessat tam repente? præcipue ubi exhalationem tantæ molis morticem excitet? quo fomite sub aqua accenditur? quo pabulo vivit, & subsistit? qua lege ibidem non suffocatur? quo privilegio despicit respectus corporum, locorum, & ponderum? qua demum prærogativa, exhalationem tantæ vastitatis, citra humidos vapores, suscitât de corporibus udis: Aut si vapores, pro more ordinario simul elicit, cur hi, tanti calore non mitigant? extinguunt? suffo-

suffocant simul, cum sororibus, ac subsequentibus exhalationibus? Quæve ista est exhalatio, quæ vastam turrini Mechliniæ, non majori respectu succutit, quam humilem casam? nec ullam respicit immanis ponderis renitentiam? quæ vel pariter in propinquum, ac in distans operatur? vel simul, ubique & pariter, per totam superficiem reperit sui centri collectam potestatem, ut simul ubiq; pariter uno momento, æqualiter, & æquè fortiter operetur? Cur per necessitatem causarum naturalium, filum non frangitur parte debiliore: sed cuncta simul eandem violentiæ legem subeunt, imo & sustinent? Certè si ritè hæc cogitentur, reperitur in terræ tremore, vis quadam operativa, infinitæ potestatis, quæ montes turreſque elevat, sine respectu levitatis, aut ponderis, quasi nihil potens sit, resistere virtuti motrici huic.

13. Cæterum probavi exhalationem si qua sit, terræ tremoris efficiens motrix, nec esse de salium profapia, nec de sulfurum, ut neque mercuriorum (quippe quod hæc non sit exhalatio, sed vapor aquosarum partium.) Restat ergo, ut non sit exhalatio: sed ipsum Gas, non suscitatum effluviū corporum à calore: sed potius effectivum residuum post ignem. Nimirum Gas solius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuliginis. Sed neutra etiam harum exhalationum potest esse causa effectrix terræ tremoris. Ergo si nulla harum exhalationum sit motrix terræ, nulla prorsus erit (cum non reperitur alia) & per consequens est inane signum Scholarum, quod in tremore terræ sibi credi volunt. Quod si vero aufugium meditantés, dicant, non exhalationem calore excitatam, nec siccitate partam: at causis suis constitutam, anonymam aporrhæam, se intelligere. Qualiter nimirum Aristoteles cuncta saxa, lapides, mineralia, itemque salmaris, cometas licet globo terræ centuplo majores, & ventos omnes, quibusdam anomalis, nonque explicatis exhalationi-

bus, prodire scribit, ventos in eo contra aerem distinguens. hoc, inquam, est cum Aristotele delirare velle, & ignarum physices, cum eodem, remanere. Denique, impertinens est, Aristotelem citasse, & per suam auctoritatem tueri velle suos errores. Attamen contra Scholas ratione agam: ut cum se tam rationales prædicent, rationi arma tradant. Dico ergo; 19. Nulla exhalatio potest esse aere levior, simplicior, aut subtilior: eo quod hic sit corpus elementi simplex: illa vero sit corpus concretum; adeoque ut ut sit, habet in se corpus grave, quo aer caret. Non est tamen aer, levior corpore quod absque pondere est, Id est, aer non est levior seipso, nec potest quicquam præter se elevare, nisi per motum flatus, aut fluxus, Id est, per Blas. Quo cessante, etiam corpus quod sustulit, fidit. Unde concludo, quod aer vel ventus, sive conclusus sit, sive liber, nequeat terram attollere ratione suæ levitatis solius. Nisi fortè externo movente violentoque feriat: atqui hoc casu cessat vis exhalationis, cum sit vis impellens, quæ moveat: non autem ipsa exhalatio. Quippe quæ tali casu, est tantum medium, sive organum motus, non autem vis motiva principalis. Multoque minus id congruum est exhalationi; quippe quæ aere est crassior, & ponderosior, quatenus aquam continet. Probo per 20. Mechanicam. Vesica aere distenta, emergit extra aquam, non primario: quia aer levior sit aqua: sed quia aqua est corpus grave ac fluidum; ideoque non patitur se extra suum pelli locum, à corpore leviores. Primarius nempe nifus aquæ est, se jungere aquæ, unde est separata: secundarius ac velut per accidens, exprimere per sui concidentiam, quidquid se levius est. Gravitas ergo, non levitas, in hoc operatur, ob rationem mox dicendam. Sit vesica capax ss iij. aquæ, ponatur in fossula, tegatur terra. Profecto, ne semiunciani superfusi pulveris à se discutiet. Imo nec vesica cupiet extra arenam siccam pond-

- rosiorem eminere. Ridiculum fit ideo, quod vesica, pendens semiunciam, ab ulla aeris levitate sponte in aerem unquam evolet. Si ergo non vesicam multus aer attollat, multo certè minus aer assurgat, sub immenso Belgii pondere depressus. Elementa nimirum, seipsa primario, ac tantum, respiciunt; universa vero agunt, sui ergo. Ideoque, lagena vitrea, aere repleta, & sepulta, nequicquam è terra emergere conatur; eo quod aer sit ubique, in suo loco naturali, quoties spatium est, non alio corpore repletum, nec pro exitu sollicitat. Ergo si infra terram specus sint, aer in iis naturaliter ab omni motu locali quiescit. In locis vero, ubi arena concidit, tanquam corpus fluidum, ibi quia pulvis vacuum opplet, sui que gravitate concidit, & per accidens aerem exprimit. At non propterea, iste motus terræ aut aquæ, fit efficienter ab aeris levitate: sive quod aer, proprio suæ levitatis motu, sese sursum moveat, ac scandat. Sed (Nota) in hoc ipsa gravitas, est causa efficiens, activa, primaria, ac totalis: cum gravitas habeat reale pondus, sitque qualitas activa: ex opposito vero levitas aeris nullius rei est effectiva, cum nullum pondus habeat, dicit necessario nihilum: neque ullam agendi energiam habere potest. Unde est consequens 1. levitatem aeris operari nihil: nec vesica, quæ ingens esset, & tantum grana sex penderet, ab incluso aere quantumvis magno, sponte attolli posse, alioqui (quod falsum est) aer levior esset, quam id, quod nullum pondus habet. 2. Aerem non eminere extra aquam ob sui levitatem, tanquam qualitatem astricem, sive moricem natationis: sed gravitatem esse qualitatem realem, quæ aerem expellit: 3. Ideoque absurdum esse Scholarum thema, quo aer, vel exhalatio, in tremoris terræ causam efficientem statuitur, ob sui levitatem, quasi terram attollendo succuteret. Quamobrem cum jam sat probatum sit, 1. non esse locum in stratis, sive soleis terræ, quo hospitetur aliquod corpus aereum, sive id ven-
21. scandat. Sed (Nota) in hoc ipsa gravitas, est causa efficiens, activa, primaria, ac totalis: cum gravitas habeat reale pondus, sitque qualitas activa: ex opposito vero levitas aeris nullius rei est effectiva, cum nullum pondus habeat, dicit necessario nihilum: neque ullam agendi energiam habere potest. Unde est consequens 1. levitatem aeris operari nihil: nec vesica, quæ ingens esset, & tantum grana sex penderet, ab incluso aere quantumvis magno, sponte attolli posse, alioqui (quod falsum est) aer levior esset, quam id, quod nullum pondus habet. 2. Aerem non eminere extra aquam ob sui levitatem, tanquam qualitatem astricem, sive moricem natationis: sed gravitatem esse qualitatem realem, quæ aerem expellit: 3. Ideoque absurdum esse Scholarum thema, quo aer, vel exhalatio, in tremoris terræ causam efficientem statuitur, ob sui levitatem, quasi terram attollendo succuteret. Quamobrem cum jam sat probatum sit, 1. non esse locum in stratis, sive soleis terræ, quo hospitetur aliquod corpus aereum, sive id ven-
22. cum jam sat probatum sit, 1. non esse locum in stratis, sive soleis terræ, quo hospitetur aliquod corpus aereum, sive id ven-

tus sit, sive aerea exhalatio: sed quo profundius is locus fuerit quæsitus, eo majores insurgunt difficultates, tam propter aquæ majorem abundantiam, quam graviolem terræ sarcinam desuper, adeo ut infinitæ sit velut potestatis, quod terræ tremorem faceret. 2. Deinde, nullum esse posse ignem, calorem, siccitatem, alumine excitatorem exhalationis tantæ potestatis: sive correlativum ejus. Nullam ejusmodi exhalationis in natura ibidem subsistere possibilitatem. Ac tertio tandem. Exhalationem nullam, ratione levitatis, aliquid operari, aut corpus grave attollere, multo minus tam vastam terræ regionem. Concludo igitur, vacuum esse Scholarum figmentum, quidquid de terræ tremore edoctum est hætenus. Quod iterum ex abundanti fortius confirmandum est. Quæ circa edocebo, modum tremoris terræ à Scholis edoctum, esse profusum impossibilem. Fingamus ergo iterum absurda, ut tanquam ex regula falsi, Scholarum error detegatur. Donemus nimirum vesicam, è materia ductili, omni ferro millies fortiolem, substratam (nescitur quo fundo) per totum Belgium & Germaniam, subter montium, urbium, marium, & fluminum basim. Mille vero ingentes folles, circumquaque firmissimè, ac optimè, annexos. Ut ergo attollere queant totum Belgium simul, necesse est, illos folles, horumque postes, & axes, tam fortes esse, quantum ponderi attollendo satis forent. Deinde requireretur manus, vel agens, tanti roboris, ut totum Belgium, sua palma queat attollere, vel aliàs istos folles vento plenos comprimere non posset. At tale agens non est in rerum natura subinari: etsi cætera data absurda adessent. ergo frivola est aeris, vel exhalationis inanis levitas, & innata erumpendi cupido. Ideo nequicquam ambigo, negare causam naturalem à Scholis datam, à diabolo inventam, ut suus Deo meo obnubiletur honos. Scholæ, quia hætenus ignorarunt, quod levitas non sit qualitas activa, adeoque

23. 24.

que multo minus esset montium ever-
 25. siva : considerarunt verò quandoque, fodi-
 nam, antea coopertam, mox à tremore ter-
 ræ, fœridum virus eructasse, ac hiatum sibi
 fecisse : sunt ideo per incogitantiam, & in-
 scitiam ausæ, hunc effectum per accidens,
 in causam per se, tremoris terræ referre.
 Quæ ut lucidius appareant, fingamus ite-
 rum præfatam vesicam subter Belgium,
 sua sponte, vel astrorum influxu, (quando
 nempe ratio deficit, semper ignari, ad A-
 stra, causasque longinquas, & in testes non
 citabiles, recurrunt) corpore aereo disten-
 sam, nec esse folles, ut neque foramina cir-
 cumquaq; . Tum saltem corpus Belgii toti-
 tus, incumbens, suo pondere præfatam
 vesicam, sic premeret, ut, si non dissiliat, sal-
 tem in parte infirmiore, minusque ponde-
 rosa, contentum suum eructaret. Quo na-
 cto, jam quid emadest causa, compressionis
 vesicæ, & casus Belgii, cum apertione ali-
 cuius hiatus. At nondum sublationis cau-
 sa illius vesicæ est reperibilis, multoq; mi-
 nus successioni iteratæ trepidationis, atq;
 tremoris. Denique nec ejusmodi vesica,
 ejusq; substantia est possibilis, sine qua, et-
 si locus esset in terra, non est tamen aptus,
 alendæ, aut suscipiendæ illius exhalatio-
 nis. Imo positis terminis vesicæ præfatæ :
 saltem aer, aut exhalatio nil operatur, ut
 sui levitate attollat terram : sed si terra
 concidat, non reperit sibi adhuc causam in
 levitate detenti aeris : cum totalem cau-
 sam in pugno suæ gravitatis claudat : & ad
 mensuram incumbents ponderis, expres-
 sio aeris sit merienda. Itaq; supposita ite-
 rum vesica, si aer vel ventus aliquis flaret
 de foris in præfatam vesicam, compressam,
 humi jacentem, omniq; corpore vacuam.
 utut fortissimè flaret, nequicquam tamen
 vesicam inflaret, siquidem incumbens Bel-
 gium, illam comprimeret. Quod si vero,
 loco venti, aut aeris, quaratur exhalatio
 ignea ; Jam ante impossibilem ignem, tan-
 tique effectus, per totum Belgium exha-
 lationem fabulosam demonstravi. Tan-
 dem deficit, & ista vesica continua, tam

fortis duâlisque, quæ dorso suo Bel-
 gium, maria, flumina, & longè amplius
 sustineat. Nam etsi eandem concesserim :
 non est quod putem eam esse : sed quod
 ea supposita, adhuc tanta absurda conse-
 quantur, ac tandem ad adynaton Scholæ
 collisæ sint.

Hujus somnii initia, rusticis dedere 26,
 (unde Scholæ habent) loca montana,
 sulfurea, minerarumque domicilia. Ah !
 miserandus ubique torpor, indagandis
 effectuum causis ? Mons Soma, sive Ve-
 suvius, prope Neapolim, aliquot jam
 secula arsit sulfure, & marcasitis. Ha-
 bebat autem hiatum in cacumine, qua su-
 mi atque flamma exspirarent, satis am-
 plum. Nimirum ad trium arpentorum
 sorte amplitudinem. Camera autem,
 flammæ proxima, ut jam sat tosta, ri-
 marumque plena, tandem circa 16 De-
 cembri anni 1631, uno repente casu,
 in flammæ voraginem decidit. Est au-
 tem quibuscumque tam metallis, quam mar-
 casitis candentibus, inter liquandum,
 proprium, ut si quicquam aquæ inciderit,
 cuncta dissiliant : liquata ergo sulfura,
 cum marcasitis, in visceribus Vesuvii,
 non sine ingenti cataclysmate tolerabant
 decidens rupis totum fragmentum : quin
 totum flamma evomeret, quidquid su-
 perne illapsum erat, & amplius. Nec hoc
 suffecit. Quin insuper aliquot fontes, su-
 perne in caminum ignis soluti sunt. Sed
 quid liquata sulfura, quidve turbines su-
 ligninum, commune habent cum terræ
 tremore ? Adeone in Belgio, per totum
 ardent sulfura ? Etenim terræ tremor
 Neapolis præcesserat, & comitabatur
 istud Sodomæ periculum. Ac licet co- 27.
 inciderint, non proinde unicam sortiun-
 tur radicem, quæ diversis causis obedi-
 unt. terræ ille tremor, prænuncians pro-
 digium, & portentum in se claudebatur,
 & claudit semper aliquod. Eructatio ve-
 ro venarum metallicarum, suis stat causis
 naturalibus. Miserum sanè sophisma,
 argumentari de non causa, in causam.

28. Nec enim exhalationes conclusas, credi in isto terræ tremore, patitur caminus, exhalationibus viam apertam jamdudum habens. Utinam Scholæ suum Plinium attendissent, quod sæpe instante tremore terræ, Aves silente vento, velut metu percussæ, ex aura decidunt: portu tranquillo, triremes subsileant. At quid confortii intercedit aeri & mari, cum exhalatione infra terram conclusa? An enim aer tremit, quando terra? An aeris tantillus tremor, est deijciendo volucres, quæ quolibet vento volitant? An enim quia maris fabulum (& quidem absque hiatu) per altitudinem semipedis subfliret, proinde Maris profundi superficies, vento expers, cum navibus trepidare debet? Ostensum est autographum Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo scripserat, anno 1540, per triduum, quotidie semel, terram tremuisse, antequam fulmen portam ejus Arenariam, simulque in ea contentum pulverem pyrium, accenderet. Unde urbs inauspicata elade penè funditus collapsa ruit. Denique anno 1580 hora 2 à meridie cessante ventorum furore, urbs contremuit, biduo antequam Angli Mechliniam invaderent, & in prædam raperent. Sed quid eventus isti, contingentes ex fatali necessitate, in causarum nexu, commune habent cum somniata exhalatione subterranea? Quid enim supposita exhalatio portendere posset, præter aut extra se? Quare enim clauderet significationem invasionis bellicæ futuram? vel fulmen venturum, accensurumque vasa pulveris pyrii ibidemque servata, turrim quatiens arenaceam, totamque urbem disjiciens? Priusquam enim mons Vesuvius sua eructaret viscera, plurimæque oppidula tegeter gleba minerali, spemque in futurum colono denegaret, subter Solem, densæ præibant tenebræ, in aere lugubres ejulatus, ac terra tremuit, postulatam gentis devotionem excitantia. Terra quidem tremuit, sua de causa, in prognosin minitæ futuræ cladis. Clades autem ipsa,

suis secuta est causis naturalibus. At nequaquam signa præcedentia, quicquam commune habent cum eventu futuri ignis.

Cum ergo jam constet, inter strata terræ non esse locum, nec subesse exhalationem; & quæ si subesset, impossibile tamen esset, tremorem terræ causare: Indubium tamen sit, terram verè actualiterque tremere, sive stratorum discontinuitate, aut alicujus hiatus apertione: Consideravi illum in terra tremorem esse, non secus atque in ære, dum batillum campanam ferit. Quamdiu enim campana citra fissuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum suo concutitur batillo supernaturali, surdum tonum edit, quia corpus ejus contiguum quidem ex sabulo & aqua, usque in sui centrum: non tamen continuum continuitate unitatis. Potestque tremere sine discontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, si metallum flectatur, sine continui divulsione; Terra quoque in tremore, batillum habet intrinsicum suum voce tonitruu augustinum. At quia sabulo, & aqua surdescit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui subinde auditur, non est terræ, sed alienus: non tremori terræ proprius, sed accidentarius spirituum ejulatus: qui Italis Baleno vocatur. Tandem tremoris terræ causam ponderans, scio, in ære inprimis esse vim motivam, qua aer conceptum ab astris calcar, in executionem mandat. *Erunt nempe vobis astra, in signa, tempora, dies, & annos.* Scio insuper, in mari, & profundis lacubus suam esse vim motivam, quo citra ventos æstum patiuntur, quo inquam oceanus noster, sex horis, & alibi, sex constantibus volvitur mensibus, unico fluxu. Scio denique, terram quiescere, nec vim activæ motivam sibi propriam habere. Credo igitur terram tremere & pave- 30. re, quoties Angelus Domini illam ferit. *Ecce terræ motus magnus factus est: Angelus enim Domini, descendit de Cælo.* (Matth. 18.)

Vox (enim) apud Ebræos, causam continet, tanquam (quia) diccret. Hac est nempe tremoris terræ causa unica, quæ cuncta, absque reſtitentia, æqualiter contremiscunt, tanquam levis harundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piscium pars tertia, eo ipso, quo Angelus lagenam effudit. Etenim spiritus abstracti, agunt potestate divina, nihilque iis resistere potest. Etiam Cacodæmones, quoties datum est agere potestate libera, agunt sine corporum resistentia, vel reactione reſtitentia. Materia enim, est alterius monarchiæ cliens, non potest reagere in spiritum, quem nullo modo tangit, nulloque objecto affectat. Angelus, prout utitur effuso lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: sic ad terræ tremorem, plerumque tonum usurpat. Audiebatur enim in aere oberrans tonus, non secus atque rotarum actarum crocitatō. successit inde tanquam venti tempestuosum murmur (sine vento tamen) & eo ipso totus simul tantarum Provinciarum tractus, immenso tremuit horrore. Qui idem tonus, singulis tribus vicibus, terræ trepidationem est comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liquefacit: & sanè non igit. Juxta illud: Vox tonitruī verberabit terram, quia igit. Moriuntur nempe bombæ, lac coagulatur, cerevisia acceſcit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, sali ineptas, idque solo tono tonitruī, innocuo ibi fulmine. Vox ergo tonitruī, & vox tremoris terræ, ministrorum spirituum toni sunt. Astra verò non concitant vim motivam, & alterativam aeris, vel aquæ, per tonum: sed solo agunt aspectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, visus, &c. Alioquin enim multis opus foret annis, antequam species audibiles, à Saturno, ad loca Meteorī devenirent. Dein tonus, etsi magnus, tamen sensim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempestate,

vel quandoque successive pervicos, urbes, ac quasi plateas, rotando transcurrat. Id totum est per accidens, & pro voluntate ejus qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi sæpius tremas, in Belgio vivo rarissime: Id causam morticem non mutat. Stat nempe arbitrio ejus, qui universum pugno claudit, terram pro nutu suo quater, & mirabilia solus facere potest. Cujus aspectu, terra quandoque fumigabit, & ruent liquati montes. Quod autem aliàs hiatus, post terræ tremorem, quandoque apparuerint, sædum virus, & arsenicalium fumi exspiraverint, Id totum suis causis est nexum naturalibus. Nec sunt effectus terræ tremoris, nisi per accidens, non autem causæ. Fuit autem hæc cæcitas causarum, terræ tremoris, diabolo auctore inventa, quo omnem Numinis pavorem mortales seponerent, adeoque fines, quos Deus sibi statuit (ad suæ Majestatis potestatem serio venerandam, ut antea vitæ criminum memores resipiscant) anteverterent, si non ex toto negligerent.

*Deh! qual possente man con forza ignota
Il terreno à crollar si stesso riede
non è chiuso vapor como altro crede
ne sognato stridente il suol percuote:*

*Certo, la terra sirissente, & scuote,
Perche del peccator sa aggrava il piede:
Et i nostri corpi impatiente chiede,
per riempir se sue spelonche vuote.*

*El linguaggio del ciel, che l'huom riprende
Il turbo, il tuono, il fulmine, il baleno,
hor parla anco la terra in note horrendo,
perche l'huom ch'esser vuol tutto terreno,
ne del cielo il parlar straniero intende:
il parlar della terra, intenda al meno.*

His nihil obstantibus, non defuit, qui dixit, se è profundissimo puteo castri Lovaniensis, certo præſagio prænunciassæ, propediem futurum terræ tremorem, eo quod aqua ejusdem, triduo ante, ferebat sulfuris nidorem, ejusque contagium, flavedo,

- vedo, cum turbulentia aquæ proderent. Sed bonus vir ille sciat, puteum illum esse 115 pedum profunditatis, eo quod ad castrum scandatur per 93 gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab una parte, non est vicinis puteis profundior; licet altera parte, qua colli castrum est contiguus, sit profundus, ut dixi. At cum in colle non subsit vena sulfuris, non potuit aqua sulfur spirasse, quod non erat. Sin autem sulfur redoluerit: potuit signum præcessisse, monente Deo: at non habuit sulfur, quod ibidem nec esset, nec accensum fuit, ergo neque potuit causasse terræ tremorem toto Belgio. Itaque non est ratio naturalis, cur aqua isto puteo, plus turbaretur à sulfure, quam vicinis, quibus nil tale est visum. Denique sciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua causarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non posset uniformiter simul elevari terra. Imo si sulfuris aliquis halitus jam triduo ante, sibi exitum præmaturè fecisset, eo ipso, jam sibi exitum invenisset, & citius per istum puteum exspirasset isthac, antequam tantam circumquaque molem elevariet. Imo reperto exitu, aquam statu suo, atque ebullitione sonare bulliendo fecisset, multoque felicius in plateis tanto inferioribus, & exhalatio in vicinioribus, erupisset, collemque ipsum disrupisset facilius, surgendo in cumulum: non autem tremuisset terra. Exemplum ergo facti rejicio, quamdiu rationes sibi à me oppositas de impossibili non evincuntur.
32. Tremitt igitur terra, non quod sentiat animalis more, aut paveat: sed aliquid simile nobis denunciat, nobisque velut loquitur, istum Angeli, sive manum Dei irati, accusans.
33. Percutitur autem tremittque terra mandato Dei, denotantis, à terra ascendisse peccatum in Cælum, vindictam clamans, ante thronum suum. Percussio nimirum indignationem, & indignatio præsupponit peccati accumulata mensuram. Finis vero terræ tremoris est, ut

peccator se emendet, & justus sibi caveat tam à peccando, quam peccati pœna comminata. Terræ ergo tremor, semper supplicia comminatur. Habent autem singula 34. delicta, conformes sibi castigationes. Luxuria nempe, & immundities, piacula habent & pœnas, pestes morbosque. Adulteria vero, per morbos, carcerem, infamias, pauperates, prolium quoque sterilitates, præcoccem mortem, vel similia, suas luunt pœnas. Juxta illud. *Qui seminat in carne, in corruptione metet.* Punitur autem superbia vitæ, per pauperates, sterilitates, bella, devastationes, mortem subitanæ, calamitosam amicorum privationem, &c. Avaritia sua tandem luit supplicia, per fraudes, furta, imposturas, membri alicujus incommoda, &c. Sin autem duo vel tria simul peccata, in populo luxurent, Tunc commiscuntur quoque supplicia. Nempe inclementiæ, tyrannides, viti vel jurisjurandi fractiones, imposturæ, extorsiones, pestes, sterilitates, bella, &c. At si peccata connectantur in potestatibus, sive principibus, tam Ecclesiæ quam secularibus, & Judicibus. Plenæ sunt prophetiæ, quod *propter eorum in justitiam, regna transferantur de gente in gentem.* Quæ si contingant cum ortu hæresiarcharum, scandalis, & altarium subversionibus, & præcipue ubi compatiuntur unæ pauperes: signum est hæc mala provenire ex fardibus, inclementiis, ambitione, avaritia, voti infractionibus, crapulisque. Etenim scateat prophetiæ minis, quod *Hierusalem tanquam ager arabitur: urbs tanquam cumulus lapidum fiet: pestis, & inimicus auferent omnem prædam, vinctosque ducet principes Ecclesiæ: locus sacer contaminabitur, ut sint in derisionem nationum.* Quod si bella non tanguant religionem, notantur tantum peccata Principum & Judicum. Ast terra tremitt percussa præcipue propter peccata sanguinum, quæ cælum vindex clamant. Ergo post terræ tremorem, expectanda sunt supplicia, quæ immanitati, crudelitati, atque injustitiæ debentur, ex condigno,

digno. Tetræ ergo tremor, non nisi Dei judicis ultoris denotat. Bonum nempe ex mala causa. Quatenus continet animadversionem in inpenitentes. A resurrectione ergo Dominica tremuit terra, significans desolationem urbis, & Monarchiæ Judaicæ, quam Euangelium cum Domini lacrimis prædixit, & Josephus præscribit ad longum. Non enim calamitates ullæ sine permissu Domini, nihil sine causa sua, nec dolor, sine ærumna nascitur de terra. *Iob. 5. Isai. 45.* Nec calamitates fortuito nobis adveniunt unquam.

35. Rarissimum scelus hominum fuit, Dei filium infentem, pro suis beneficiis mactasse: quocirca & rarissimum piaculi genus super istam gentem, tanto favore educatam, pluerè debuit, ad internecionem hominum, & Reipubl. duraturum interitum. Ut prævisum est à Daniele, Isaiâ, & Psal. 10. Dum autem terræ tremor, velut plateatim discurrit, significatur urbis contra urbem tumultus, & pagos desertos fore. Vidit enim amicus hoc caput, adhuc in albis. statim percepit, causam naturalem desuisse, & consensit:
37. sed indignabatur, quod modum depinxissem, quodque terra percussa esset, non quidem baculo, sed per tonum, risitque conjecturam. Quidni (inquit) Deus per pulverem pyrium, per ventum, exhalationem, & vaporem ista egit? Quare non ipse dixit, & mota est terra? cum Deo sint mille modi, nec constet, quonam medio sit usus. Inprimis si rationem dederim, cur terra tremens non necessario dehiscat, exemplo campanæ, post ictum tremantis, certè mihi succensere non debebat. Nec enim intendi, ut qui omnem superat modum, se obliget ad modum & media. Quod autem intericiat media naturalia amicus ille: ut sunt ventus, vapor, exhalatio, pulvis pyrius Belgio substratus. Jam in scriptis hæc erant

fat refutata, tanquam in natura possibilia, quocirca importunè iterum allegantur, tanquam Deus iis mediis opus haberet. Utpote cum Deus nititur operando miraculosè, sæpè etiam rebus utitur naturalibus, sed tum non utitur rebus, quæ putantur concausæ: Etenim illa media mysteria potius sunt, ac continent, quam causalitatis alicujus vigorem. Utitur ergo Deus illis mediis, ex mero beneplacito, ut mysterium aliquod designet. Conjecturam itaque toni percutientis desumsi (non quod consilii divini sum conscius, aut curiosus indagator) ex verbo. *Vox tonitruum verberabit terram. Moses percussit aquas Ægypti, & converse fuerunt in sanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ: percussit virga mare, & steterunt aquæ. Percussit rupem, & peperit fontem. Insiit Elisæus Regi, ut feriret terram, eique est indignatus, quod non percussisset pluries, eo quod numerus arbitralium percussionum, numerum vicioriarum, & vices hostis adhuc cædendi, continebat.* Salva ergo pace amici, miè explicui. Fateor inquam lubens, me nolle scrutari divina mysteria. Modum autem atque media, quibus Deus utitur in terræ tremore, tantum conjectura asscutus sum. Nec tandem hæc autem enotescere cupivi, non ut enotescerem tanquam rixator: sed ut timor Domini, qui initium est Sapientiæ, ex tremore terræ consurgat. D. Streithagen Canonicus Hemsbergenensis in florò germanico hujus Tremoris terreni chronographicum descripsit, propter ejus insolentiam, & locorum amplitudinem

qVaria erat aprILis teLLV's tota ICia iV-MVLiV est:

eX strage InsoLIta Corpora teCia Labant.

A facie Domini mota est terra: A facie Dei Jacob.

COMPLEXIONUM ATQUE MISTIONUM ELEMENTALIUM FIGMENTUM.

1. **U**t terra visâ sit non esse primum elementum. 2. Ignem, nec elementum, nec substantiam esse. 3. Cuncta visibilia materialiter ex sola esse aqua. 4. Cur aeris locus, qui dicitur media regio, sit frigidus. 5. Quæ sint tria prima chymicorum. 6. Quædam corpora non reducuntur in tria prima. 7. Paracelsi inconstantia. 8. Chymicorum error. 9. Demonstratur reductio trium priorum, in aquam nubis. 10. Sal volatile simplicium, fixatur per colligationem. 11. Tria prima non erant ante: sed in separando sunt, & quidem nova creatura. 12. Oleum rerum non nisi aqua est, ablato concretis semine. 13. Idem probatur in carbone. 14. Quid Gas sylvestre verum. 15. Quomodo Gas nascatur in ura. 16. Vinum Gas. 17. Cur multa vox vocet. 18. Gas missi, non esse spiritum vini. 19. Opinio Paracelsi: error. 20. Duplex sulfur in stanno: unde ejusdem levitas. 21. Pulvis pyris prolat Gas. 22. Quædam se mutuo transmutant in Gas. 23. Incompatibiles quædam colliguntur. 24. Quid Gas materialiter non sit terra, aut aer. 25. Idem per suppositionem falsi, & absurdi septem. 26. Nihil non convertitur in elementum, vi elementis victoris. 27. Mechanica liquoris Alkabe. 28. Totum Gas ex elemento aque. 29. Probatur per mechanica carbonis. 30. Per mechanica, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter sit ex aqua sola. 31. Sic totus lapis est ex aqua. 32. Tijres, & cæteris pinquedo, ex sola sunt aqua. 33. Omnis fuligo ex sola est aqua. 34. Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas; hæc autem in aquam reducuntur. 35. Quare ignis nequeat ex aqua ficere aërem. 36. Cinis, & vitrum, ex sola sunt aqua. 37. Gas primum, nil nisi insipida aqua. 38. Gas primum, nil nisi aqua. 39. Commenta & boharrion de celestionibus. 40. Physica in tenebris, absque Pyrotechnia. 41. Spiritus vitæ, materialiter est Gas aquæ. 42. Sudor ante mortem, non sudor est; sed liquamen liquoris. 43. A Gas eudemque facile corripitur.

1. **D**UO dixi primitiva elementa, aerem & aquam, eo quod non in invicem recedant: terram autem, velut aqua ortam; eo quod in aquam reducatur. Sin autem aqua in terreum corpus mutetur, id vi seminis accidit, adeoque elementi simplicitatem tunc exuit. Ex aqua nempe silex, qui in arenam diffringitur. At sanè arena ista minus resiliit

in reductione ad aquam, quam arena, quæ est terra virgo. Itaque arena marmoris, gemmæ, vel silicis, seminis præsentiam producit. Sin autem terra virgo, in aquam tandem multo labore ducatur, sitque initio creata ut elementum: attamen videtur ad aliquid, tum se simplicius, devenisse; ideoque primaria ista duo vocavi. Ignem negavi elementum, & substantiam: sed mortem in manu artificis, ad grandes usus datam. Artificialem pro Artibus inquam mortem, quam creavit omnipotens, non autem naturalem. Corpora verò quæ creduntur mista, materialiter solius aquæ fructus esse, neque alterius elementi conjugio opus habere, nunc demonstrare assumo: Corpora nimirum, sive opaca, sive diaphana, solida, sive fluxilia, homogenea, sive dissimilia. Puta lapides, sulfura, metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum, cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tandem cuncta, atque singula, in aquam omnino inspidam totaliter reduci, adeoque solo aqua simpliciter constare, & contenta esse. Enimvero pleraque illorum per ignem destruantur, & partem aquæ mox sponte dant. Quæ licet quodammodo concreti naturam referat, tandem saltem ablata seminis illius concreti coniugione, aqua illa, sive rerum mercurius, in simplicem atque inspidam aquam pluviam remigrat. Sic demum olea, & pinguedines, per ignem separata, adjecto pauculo sale alcali, saponis naturam assument, atque in aquam elementalem abeunt. Imo, quæcunque aperto igne conflagrantur, in ipso nubium hospitio, sponte in aquam reducuntur. Illa nempe fuit frigoris illius loci (ut jam supra docui) necessitas, ut quæcunque ab inferioribus eo assurgerent, mortali ibidem frigore, atque sui divisione, in ferè infinitorum atomorum Gas, seminum obliviscerentur. Sunt nempe

pe sal, sulfur, & mercurius, sive sal, liquor & pingue, in speciebus specialissimis: non quidem ut corpora quædam univer-

5. salia, quæ cunctis speciebus sunt communia; sed partes sunt similes, in concretis corporibus, varietate triplici, pro seminum exigentia distinctæ. Itaque si proprietates seminales, tenacius in tribus separatis sed, permanserunt: tum per admixta, proprietatum impressiones tolluntur, & alienantur. Unde deinceps in

6. quæ elementum migrant. Quædam autem corpora, in tria dividi reculant, in sallem, adjuncto liquore Alkahest Paracelsi, tandem fatiscunt, & sal, in aquam insipidam migrando, destruitur. Hæc, in Scholis, præta Pyrotechnia ignorari fecit. At nedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Philosophiæ indagatricis preteritoribus, sed & cum Paracelso Antesignano Chymico:

7. cui cum arduum esset, à consueto itinere deflectisse, Tria illa subinde voluit constare elementorum commissione, & quandoque ipsa mundi elementa, non corpora, sed inania loca, sive matrices rerum putavit. Alibi vero totum, quidquid est corporum, negat elementale: sed massam tantum trium primorum. Atque rursus alibi, ipsa elementa (imo ignis flammam) per methodum, docuit in elementa quatuor reducere. Adeoque desinunt elementa esse nuda, loco trium principiorum. Ipsa autem flamma (quæ non est nisi accensa fuligo) vitro inclusa, mox perit in nihilum ipso instanti. Adeo ut vitrum in fornace vitrea factum, candenti igne, & clausum, nil continere unquam potuerit, præter aerem. Inconstans sibi, fecit ridiculum, eaque singula locis aptis à me sunt refellenda. Credidere enim Chymici hætenus, elementa in tribus primis latere. Viderant nempe aerem, & ignem, ardente cera, simul evolare, partimque aquam sibi aerem, & ignem inde putarunt vendicare suam. Terram vero cum fuligine evolare autumarunt. Quod similiter de iis, quæ post se carbonem & cinerem

relinquunt, rati sunt: Cinerem, pro terra substituentes. Fructus autem terræ, & mineralia, velut aquæ quidem pignora agnata; sed trium aliorum elementorum conjugio, concitata credere. Sed venio ad manum. Sit optime deslegmata aqua 9.

9. vitæ, quæ tota sui homogeneitate ardet oleosa: illa enim, per tartari sallem, sibi cognatum, pro 16 parte mutatur statim in sallem, & totum reliquum fit aqua simplex elementalis. Fitque unica pars sal, quamquam homogenea alteri, adeoque æque reductibilis in aquam, eo quod in actionibus corporum ac spirituum, subter dissolvendum, fiant varie dissolventis coagulationes. Similiter quoque in operatione 10.

10. ignis, salia, quæ ante erant volatilia, partim in alcali fixum, colliguntur, non secus atque sal-petræ, & arsenicum, ambo volatilia, per colligationem fixantur. Tria prima itaque nedum separantur, sed acciuntur, mutantur, concreti naturam variant, adeoque per ignem nova creatura fiunt; non quidem de novo creata: sed per ignem producta. Sic tegula non amplius terra figuli est: sed lapis jam, Sic cinis, & fumus, non sunt amplius lignum, nec alcali nec arena, vitrum. Quia vis ignis non producit semina, sed absumendo illa transmutat, & separando alterat singula corpora. Porro nemo ausit dicere, 11.

11. quod Sal tartari, in casu proposito, producat elementum, ex non elemento, quasi sal elementum aquæ pater esset: sed sulfur vini, ablato semine, deferit materiam aquæ vitæ talem, qualis est. Pars vero, quæ in sale tartari fixatur, salis conditionem assumit, erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, atque ejusdem cum fociis conditionis. Immediatè ergo, destructo semine sulfuris vinosi, nil nisi aqua elementalis est. Sic omne oleum, materialiter, aqua simplex est, quam pauculum seminis in massam inflammabilem transfert, luditque larvam sulfuris. Estque omne semen, sui corporis (juxta Chymicum Comopolitam) vix 8200 pars, quam si ignis

in familias mutarit, non difficile fuerit quoque in aquam redire. Ignis nempe, cremans pinguedinem, in aerem, totum ad nubes evolat, ibique in aquam, frigore loci, quandoque concrevit. Pisces enim, innati feminis vi, aquam simplicem, in pinguedinem, ossa, carnesque suas transmutant: non mirum itaque, pisces materialiter, nil nisi aquam transmutatam esse, & in aquam redire per artem. Vegetabilia omnia quoque, & carnes, sola aqua constare, per mechanicam demonstrabo. Omnia verò si non immediate, saltem cum adiutorio, rursus aquæ naturam assumunt. Omnis quoque lapis, saxum, lutumque, in sal alcali sponte, vel per adjuncta migrat (est enim alcali, quod ante sal non erat, tamen combustionem peracta, sal residuum est.) Sic cinis proprio suo alcali fit sal merum. Omne autem alcali, addita pinguedine, in aqueum liquorem, qui tandem mera & simplex aqua fit, reducitur, (ut videre est in sapone, lazurio lapidis, &c.) quoties per adjuncta fixa, semen pinguedinis deponit. Alioquin enim non igni proprium, aquam facere (potius flammam) sed dumtaxat separare heterogenea. Ergo si è sulfuribus fiat aqua, & non per ignis propriam transmutationem, necesse est sulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec separatur aqua ab oleis: sed illa vere fit ex his: quia aqua actu non inerat formali: sed dumtaxat materialiter: detracta nimirum seminum larva. Porro omnis carbo (qui fit ex colliqutione sulfuris & salis, agentium in se invicem, subter cremandum) etiamsi ad novissimum usq; diem candenti fornace, torreatur, vase clauso, igitur quidem, sed verus in vase est ignis, non secus atque in carbone non concluso, nil tamen ejus absumitur, non potens consumi, impedito sui effluvio. Carbo ergo, & universaliter corpora, quæcunque immediate non abeunt in aquam, nec tamen sunt fixa, necessario eructant spiritum sylvestrem. Pura ex 62 H , carbonis querni, una libra cineris

conflatur. Ergo 61 H residuæ, sunt ille spiritus sylvester, qui etiam ignitus, abscedere nequit clauso vase. Hunc spiritum, 14. incognitum hæcenus, novo nomine Gas, voco, qui nec vasis cogi, nec in corpus visibile reduci, nisi extincto prius semine, potest. Corpora verò continent hunc spiritum, & quandoque tota, in ejusmodi spiritum abscedunt, non quidem quod actu in ipsis sit (siquidem detineri non posset, imo totum concretum simul evolaret) sed est spiritus concretus, & corporis more coagulatus, excitaturque acquisito fermento, ut in vino, omphacio, pane, hydro- 15. melite, &c. Vel additamento peregrino, ut quandoque de sale dicam armeniaco, vel tandem per aliquam dispositionem alterativam. Qualis est assatio, respectu pomi. Uva enim illæsa asservatur, & sicatur: sed semel pelle ejus disrumpa, & vulnerata, illa mox fermentum ebullitionis, concipit, hincque transmutationis initium. Vina ergo uvarum, pomorum, baccarum, mellis, itemque flores & frondes contusa, fermento arrepto, bullire ac fervere incipiunt, unde Gas: è pallis vero contusis, ac usitatis fermenti penuria statim non datur Gas. Gas vinorum, si multa vi intra cados coerceatur, vina furiosa, muta, atque nociva reddit. Quapropter & morbidum Gas, uva assatim comesta, pluries peperit. Siquidem fermenti spiritus tumultuatur, & cum digestionis nostræ inobediens sit, spiritui vitali, se per vim associat, imo si quid sudore tenuis excerni paratum est, id sua fermenti aciditate pervicaci grumescit, atque insignes parit molestias, tormina, diarrhæas, atque dysenteriam. Aliquando in Tyrocinis, 18. autoritate Scriptorum ignorantum delusus, credidi Gas uvarum esse vini spiritum in musto. Sed casta tentamina, docuerunt me esse Gas uvarum & musti, in via ad vinum, non autem vini spiritum. Differt namque succus uvarum, à vino, non aliàs, quam puls, ex aqua & farina, à cerevisia. Intercedens enim inter utrumque

- que fermentalis dispositio, rem præcedentem disponit in sui transmutationem, ut inde aliud ens fiat. Siquidem quandoque docebo, omnem transmutationem formalem, præsupponere fermentum corruptivum. Emunctiores alii, putarunt Gas esse ventum rebus inclusum, sive aerem, qui in commissionem elementalem ad istam generationem confluerat. Sicque Paracellus, ratus est, aerem, sub tribus aliis elementis, in quoquo corpore invisibiliter delitere: in solo autem stanno, aerem esse visibilem: sed ipsum, sua redarguit inconstantia: utpote cum multis alibi ostendat, corpora mixta esse ex tribus primis; Elementa vero non esse corpora: sed meas rerum matrices. Cæterū non advertit, duplex in stanno sulfur (ideoq; cæteris metallis est levius) quorum tantum alterum est coagulabile, ob sui salis peregrinam proprietatem, qua Jupiter omne metallum facit frangibile, & friabile, solo illius odore tantillum contaminatum. Alterum vero sulfur, oleosum sit. Historiam n. Gas, exprimit proximè pulvis tormentarius. Constat enim sale petre (quem perperam nitrum putant veterum, quod & hodie copiosum adfertur, exsiccatum ab inundatione Nili) sulfure & carbone, quia juncta, si accēdantur, vas non est in natura, quod oclusum, non dissiliat, propter Gas. Etenim si clauso vase carbo accēdatur, nil ejus perit. Sulfur vero in clauso vitro sublimetur, sine suæ speciei mutatione, totū à fundo ascendit. Salpetre etiam, clauso liquatum vase, acidum liquorem, pro parte dat aqueum, pro altera vero parte in fixum alcali mutatur. Ignis ergo, aerem vel potius Gas ex singulis, quem alias è tribus connexis ederet, si aer incēdit. Ergo illa apposta se mutuo in Gas convertunt, per destructionem. Est autem sulfuris & salis petre illa intolerantia, non quidem ex frigidi cum calido, potentialium con nubio (ut creditur) sed propter incompatibilem fluxum olei bullientis, & vini, non minus quàm aquæ; vel cupri & stanni liquatorum cum vino. In tanto enim calore, cum se mutuo per minima contingunt, vel in Gas vertuntur, vel dissiliunt. Sic namque plumbum, cum mercurio & 23. sulfure tostum, subitam in flammam abit, relicta fecula, nullius ponderis ferè, ad plumbitamen extensionem dilatata. Quocirca si Gas esset aer, totus pyrius pulvis esset aer, & ipsum plumbum totum aer esset. Non est autem igni possibile, ut ex fructu elementalī eodem, nunc aerem, nunc aquam, ultimata reductione patiat, nisi ignis uniformitatem suam agendi perdat simul, ipsi à Creatore inditam. Deniq; jam supra factum est manifestatum, aerem & aquam, in se invicem, non posse unquam traduci. Ergo, si per ignem, vel aliud quodcunque medium, pulvis pyrius, & Salpetra notanter in aquam reducuntur elementalem, non est possibilis ejus transmutatio in aerem. Aliquot autem millenæ pulveris pyrii, quandoq; simul accēta, nequicquam præter Gas inflammatum dedere. Quod in nubibus, tandem in aquam rediens, coaluit. Porro caibo, quibusdam fontibus reducitur in saxum. Novimus item modos, quibus totum Salpetra in terram convertitur, totumq; sulfur, semel dissolutum fixetur in pulvrem terreum. Quid si igitur tria vel quatuor elementa, hæ tres terræ continerent: potissimam saltem partem terra occuparet, nec in Gas pristinum reducibilem: nec sit rationi consonum, corpus, quod totum in Gas aereum avolat, converti in aerem, vel in terram, pro lubitu hominis. Deniq; cum tres præfati pulveres, tandem sub Artifice fiant aqua, quæ deinceps nequit amplius per artificium humanum, in terram vel aerem redire. Consequitur etiam, quod sulfuris carbonis, & salis petre conversiones in Gas, vel in terram, non sint ultimæ, ut nec vera aeris & terræ elementa. Metiamur denique rustico hæc sensu. Quasi præfata simplicia nunc in aerē, nunc vero in terram vertentur, eo quod esset elementorum mutua in invicem transmutatio.

At saltem Scholarum placitum his repugnat statutis, nempe quod corpus mistum, in sui corruptione, debeat reddere elementa, unde est constat in generatione. 2. Quod corpus mistum ferè totum, constans aeris elemento, idem totum ferè non constet terræ elemento. 3. Quod conversio elementorum, fiat per actionem unius elementi, & superioritatem super aliud. 4. Non autem quod formæ mixtorum, sive fructus, patientes ab internis elementis, vim habeant convertendi unum elementorum in aliud. 5. Denique, quod ignis nequeat disponere mistum, ut nunc in aerem convertatur, post inflammationem, alias vero totum in terræ speciem. 6. Tandem, quod non sit immediata, in corruptione mistorum, elementi unius in aliud conversio. 7. Postremo, quod misti convertendi in elementa varietas non pendeat ex hominis arbitrio, potentis duntaxat jungere activa passivis: quorum nempe activitas est in ipsa superioris elementi victoria. Quale elementum homo nec adhibet, neque in manu sua habet. Pro thesi hic stet, contra quod cap. de formarum ortu sat demonstratum sit. Ignem videlicet, nec elementum nec substantiam quidem esse. Quibus suppositis, sequitur, præfata tria simplicia, in pulvere pyrio, non ab aere reduci in aerem, dum in Gas evolant, neque à terra reduci in terram, dum salpetræ per quoddam sulfur in terram vergit: carbo vero & sulfur, per aquas in saxum, & in terram mutantur. Adeoque non per actionem proprii, & victoris elementi, patiens mistum convertitur in naturam elementalem, ut putatum est. Quocirca cum jam sit demonstratum sufficienter, aerem, & aquam, nulla naturæ, sæculorum vel artis possibilitate, in invicem transmutabilia. Sequitur omnino, dum tria illa simplicia, nunc in terræ speciem, nunc vero in aeris formam, tota concedunt, non esse veram terram, aut verum aera: sed terram talem, taleque Gas quæ ultimata reductione in

aquam redeunt, ludentia alienam laryam, qualis per seminum peregrinorum sequitur ductum. Novi enim aquam (quam 27. manifestare non libet) ejus medio omnia vegetabilia in succum distillabilem, sine ulla sui in fundo vitri sacum residentia, commutantur. Qui succus distillatur, adjunctis alcalibus, totus in aquam elementalem reducitur insipidam. Neque sane id mirum. Quippe est eandem suo loco, omnia prorsus vegetabilia, ex solo aquæ elemento, materialiter constringere. Si ergo 28. go omne corpus mistum redeat tandem in meram aquam pluviam: necesse est, quod Gas omne, & corporibus mistis prodians, sit materialiter ex elemento aquæ. Gas ergo, quod per ignem è carbone exhalat, et si accendatur; materialiter tamen non nisi aqua est, quod ipsum de aqua vitæ superius ostendi in mechanica. 2 Machab. 1. nec alibi in sacris fit mentio aquæ crassæ, quæ esset ignis perpetuus. forè non dissimilis nostræ. Posui namque carbonis querni, & aquæ ejusdem, partes 29. æquas in vitro, Hermetice clauso, spatio tridui, totus carbo versus est tepore balnei, in duos liquores diaphanos, fundo & colore varios. Quibus simul per arenam distillatis, secundo caloris gradu, vitri fundus tam purus apparuit, ac si recens è clibano vitriario allatus. Mox duo liquores per balneum primo ascendunt, ambo æquiponderantes massæ carbonis. Liquor vero dissolvens manet in fundo, parvis ponderis sibi, & virium. Porro duo isti liquores paucula cretæ admisti, tertia distillatione ascendunt pristino ferè pondere, omnemque qualitatem aquæ pluvie habentes. Ergo Gas carbonis, quod non nisi aperto ignitoque aliàs vase exhalat, simul cum suo cinere non sunt nisi mera aqua materialiter. Seminalis enim concretæ proprietates, quæ in Gas perseverat, vi frigoris, & dierum maturitate moritur, & in pristinam aquam Gas redit. Omnia vero 30. ro vegetabilia immediatè, & materialiter, ex solo aquæ elemento prodire hac mecha-

mechanica didici. Capi enim vas terreum, in quo posui terram in clibano arefactam ꝥ 200, quam madefeci aqua pluvia, illique implantavi truncum salicis, ponderantem ꝥ 5. ac tandem exacto quinquennio, arbor inde prognata, pendeat 169 ꝥ, & circiter uncias tres. Vas autem terreum, sola aqua pluvia, vel distillata, semper (ubi opus erat) maduit, eratque amplum, & terræ implantatum, & ne pulvis obvolitans terræ commisceretur, lamina ferrea, stanno obducta, multoque foramine pervia, labrum vasis tegebat. Non computavi pondus foliorum quaterno autumno deciduorum. Tandem iterum siccavi terram vasis, & reperta sunt eadem libræ 200 duabus circiter uncis minus. Libræ ergo 164 ligni, corticem, & radicem, ex

31. sola aqua surrexerant. Carbo ergo, cum totus sit ex aqua, si reducatur in fonte aliquo in lapidem; non poterit per aquam commutari in lapidem, nisi etiam totus

32. iste lapis sit materialiter mera aqua. Piscis enim ut ex aquis multam axungiam faciunt: ita vicissim omnis pinguedo cum sale alcali, fit sapo, qui dein distillatus, panè totus in aquam remeat: quæ ubi per adjuncta, semine saponis spoliatur, fit aqua insipida. Fuligo omnis vero,

33. partim est sal volatile concreti, præservatum ab inflammatione, propter aquæ evolantis commissionem; partimque est oleum, quod evolandi celeritate combustionem præterfugit. Sic namque acidus sulfuris liquor per campanam elicitus, ostendit magnam sulfuris partem, per flammam intacta, sursum ascendisse, quod rursus sopes sequestratur ab liquore illo

34. per rectificationem. Sulfura enim, sive pinguedines, etsi pluries distillantur quovis gradu ignis: attamen semper pinguis manent, & naturam sui usque retinent, quamdiu illius concreti semine potiuntur. Quæ, ubi flamma, sive mors artificialis, attigerit, mox in Gas, non autem in aquam, transvolant. Eo quod Gas omne, adhuc aliquam sui concreti conditionem

retinet. Differunt nempe fuligines flammæ per genera, ac species: quod sanè non esset, si immediàtè in primum elementum abirent. Ignis quidem destruit simpliciter, nil autem generat: quippe cum seminis potestatis careat; quæque non potest destruere illa, vel saltem separat, vel intacta relinquit: & hæcenus fixa vocantur. Non valet autem ignis id, quod in se materialiter aqua est, commutare in aerem. Haberet namque alias semen aeris. Etiam ante sat liquet, nulla artis aut naturæ ope, aquam fieri aerem, aut vicissim. Lignum ergo, cum sit totum ex aqua, cinis suus, & vitrum pariter, ex aqua erunt. Quod autem Gas salium non nisi aqua sit,

37. probat subséquens mechanica. Accipe salis petrae, vitrioli, & alumnis partes æquas: exsiccatò singula, & connexis simul, distilla aquam. Quæ nil aliud est, quam merum sal volatile. Hujus accipe uncias quatuor, & Salis armeniaci unciam jurge, in forti vitro, alembico, per camentum (ex cera colophonia, & vitri pulvere) calidissime affusum, firmato; mox, etiam in frigore, Gas excitatur, & vas, utut forte, dissilit cum fragore. Quod si vero rimam in junctura recipientis vasis reliqueris, ac post spontaneas ebullitiones residuum distillayeris, reperies aquam subacidam, quæ in aquam pluviam, repetita distillatione, & cretæ additamento, convertitur. Pars salium ergo una in aquam, altera vero in Gas concessit. Sed salia, per Gas evoluta, homogeneæ sunt naturæ cum reductis in aquam: Ergo, materialiter, Gas

38. salium nil nisi aqua est. Gas fructuum vero, similiter non nisi aquam, ut ex aqua immediatè oriundum, jam ostendi. Sic uva passa distillata, in elementalem aquam tota reducitur per artem: quatenus recente, semel vulnerata, mustum & Gas multum elicitur. Si ergo tota uva, ante fermentum, in simplicem aquam vertitur: adhibito autem fermento, Gas excitetur, necesse est, & Gas hoc fore aquam. Cum dispositio fermenti nequeat ex eo, quod

quod materialiter, nil nisi aqua est, formare acrem. Gas ergo, vasis incoercibile, foras in aera prorumpit, donec sat rarificatum, locique frigore, & proprietatibus concreti, spoliatum, in primam sui transeat materiam, atque in aere, aquarum separatore, pristinam elementiaque, ac plenam indolem recuperet. Exhalationes autem, quæ penes Scholas sunt Ventorum, Nebularum, Cometarum, Mineralium, Saxorum, Salsedinis maris, Terræ motuum, omniumque Meteororum materia quotidiana, cum pennarium in natura non habeant, nec materiam tantis quotidie rebus, tantæque molis sufficienter, miræ sunt somnia, ac imperitæ suis effectibus proportionata. Ideoque has Scholarum insulitates, miserando transeo. Saltem est consequens, si saxa, si mineralia cuncta, ab exhalationibus procedant, jamque fixata resistent agenti, quod illas denuo in exhalatum deduceret, non fore in residua terra, materiam novis exhalationibus, tanti momenti effectus producendis. Maxime quod è maris salsedine, vix quicquam exhalet, calorisque ea sit proclivitas, ut vix exhalationes proritet, nisi omnem prius aquam sustulerit per vapores. Quæ ergo materia, vel solis quotidianis ventis sufficiens erit? Quippe naturam, itemque corporum differentias, causas, atque proprietates novisse, est prorsus Scholis impossibile, quotquot sine Pyrotechnia, Philosophiam aggressæ, paganis hætenus institutis fuere delusæ. Scripsi tandem de vita longa, spiritum vitæ nostræ, arterialem, de natura Gas esse. Quod in palpitatione, syncope, ac hypothyria cernitur. Et enim quantum colori vivido, lumini vitali, tumidoque carnis habitui deperit, vultusque ipse quam statim rugosior concidit, mox à præfatis passionibus? Spiritus enim qui antea placido rubore, velut omnia unificabat, evolat mox atque aliena aura subactus mutatur. Siquidem cum Archeus in se sit Gas, de natura salis balsamici, si auram alterius salis obviam re-

pererit, (prout sal armeniacus, dum obviat spiritui salispetræ) facile per poros, atque confestim dissilabilis, munium agendorum atque familiarum oblitus. Neque enim in guttas cogitur: eo quod ex sanguine arteriali paratur. Si quid, sub deliquiis & morte, sudoris exhalat, id cruoris est liquamen, non sanguinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen est, atque balsamum, præservans à corruptione, ab primordialigenituræ adumbratione, incepit solari lumini adæquari. Post deliquia vero præfata, cæterorum membrorum innati spiritus, velut fumigantes, rursus à solari cordis lumine accenduntur, prout funus candelæ extinctæ, alterius flammam attingens, hanc ad extinctum lynchium per medium deportat, quandoquidem spiritus vitæ nostræ, cum Gas sit, potentissime atque celerrimè à quovis alio Gas, afficitur, propter illorum nempe contactus immediatos. Nec enim ideo aliquod proinde, velocius in nos operatur, quam Gas. Ut patet in Crypta canis Sicularum, peste, carbonibus suffocati, & suffitibus. Confestim namque sæpè pluries, in cuniculis mineralibus interemi. Imo in cellariis, ubi potens cerevisia suum Gas eructat, facilis mors subita erumpit, & suffocatio. Quocirca immensum dolui, sortemque humanam miseratus, tam crassa Scholarum negligentia suffituum remedia altiora penè suppressi, quibus nedum recreantur lypothymici, sed etiam plurimorum morborum fiunt sanationes. Quod quandoque de odoribus in re medica explicatis, facilius mecum quisque indicaverit. Neglecta sunt nimirum medicamina pænè cuncta, quæ restaurant vires, solisque diminutionibus corporum, per cruoris ablationes, & solutivas scamnoneatas potiones, perque cantheria, balnea, clystres, sudores, & cantharides, est infusatum. Penitus enim inseritur Gas, & cum spiritibus vitalibus contactum immediatum servant odores, quam liquores, si non venenata labe, saltem, secundarum qualita-

tum obtusis proprietatibus, participes : quasque qualitates vel præcipuè sublimem primæ digestionis, tanquam luto obductas soleas, deponunt, si non ingenti adhuc Archæi averfione sint receptæ, vel cum anxietate, viribus digestivis rebelles, & contumaces resistunt. Possent tamen mihi opponi Scriptura, quæ dicit de homine : *Terra es, & in terram ibis.* Quomodo ergo caro, os, &c. erunt materialiter ex sola aqua? Sed ego hoc dicam ejusdem argumenti vigore. Si homo terra est, quomo-

do ergo Scholæ asserunt hominem materialiter esse non unicam terram: sed quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo Textu, quæ dixi superius. Nimirum quod terra non sit in Sacris primum elementum: sed quodvis coagulatum ex aqua terra dicitur, eo quod plus per sui consistentiam, terræ assimiletur quam aquæ. Adeoque ipsissima terra naturæ fulcrum, ex aqua est, non minus quam homo, lignum, cinis, lapis, &c.

IMAGO FERMENTI IMPRÆGNAT MASSAM SEMINE.

1. Nulla verum seminalis vicissitudo citra fermentationem. 2. Mechanica in circulum per cerevisiam deducta. 3. Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur. 4. Probatur per mechanicam in cruore. 5. Cruor acquirit sua atque varia fermenta, in cunctis membrorum. 6. Notatur Paracelsi inconstantia. 7. Initia Paracelsi fieri per ignem: non autem insunt. 8. Duplicitas fermenta, unde rerum semina. 9. Ortus insectarum. 10. Non sat est dixisse, insectas è putredine nasci. 11. Duplex generationis modus. 12. Quomodo semina fiant. 13. Odor qualiter fermentum, & semen patet. 14. Scorpione Bisilicone. 15. Fermentum in spontaneis seminibus, attingit horizontem vite. 16. Fermentum morborum, & sanationum. 17. Pharmaca ferè cuncta agunt solo odore tenuis. 18. Ideo semina solo odore specifico pollent. 19. Odor & lux, penetrant spiritus. 20. Odores pestem variosque morbos cident, & sanant. 21. Ars suffitum oblitâ, in dulcoriam translatâ. 22. Dolores implacabiles, statim odore appositi externi placantur. 23. Fermentum, parent transmutationum. 24. Fermentum stomachi quale. 25. Cur plurimi casum horrent. 26. Fermentale acidum, differt ab acetosis. 27. Rursus unde. 28. Labor Sophiæ. 29. Ex sola aqua & fermento, cuncta, quæ creduntur mixta. 30. Fermentum lineæ Aquinoctialis. 31. Progressus seminum & fermentorum, ad propagationem. 32. Origo & progressus vegetabilium. 33. Fermenta quandoque operantur potentius igne. 34. Paracelsi notatur.

nulla in rebus fiat vicissitudo, aut transmutatio, per somnium appetitum hyles: sed duntaxat solius fermenti opera; Olim fermentum, atque fermentata universa, erant vetita, ac mysterium in litera occultatum, tunc jure ad literam fuit interpretatum. Etenim ut fermenta omnino ad omnem rei transmutationem prævia, atque necessaria; ita corruptionem, inconstantiam, & impuritatem designabant: Ideoque fuga à fermento injuncta. Rem sanè in physicis adeo paradoxam, primum per exempla explanabo: Cerevisiarum 2. meracissima (quæ fumen, liquamen, aut consummatum jus granorum, merito est) tantumden granorum exposcit, quanta est vasis capacitas, vel cadi amplitudo. Ita sanè, ut deinto fursure, tota farina liquefcat in cerevisiam, & aqua locum fursuris tantum occupet. Cerevisia ista, per adhibendum fermenti tantillum, ebullit fermentando in cellariis, sensim clarescit, deciditque fex ad fundum: demum nonnihil fermentaliter accefcit, quo acore consumit omnem suam fecem. Dein acrem, sive pungentem aciditatem, perdit magis indies. Tandem gustu, viribus, & corpore farinæ orbat. Ac postremo, spontè in aquam redit. Cerevisia ista, recens distillata, plurimam in fundo residendam, instar syrapi, deponit, quæ tandem pergen-

Oritia fermenti, ut nulla in Scholis jejunior, ita nulla utilior. Fermenti nomen, ignotum hactenus, nisi in panificio: Cum attamen

do, in carbonem mutatur. Sed si illa eadem, per fermenti gradus, in aquam transierit, non plus facum inter distillandum in fundo relinquit, quam alioquin aqua, unde coquebatur, continebat. Eo quod aquarum natale sedimen non sit subnoxium fermento granorum, cum ejus non sit objectum: sed alterius Monarchiæ cliens. Grana itaque redeunt ad primam materiam, ex qua, quæ aqua est, idque solius fermenti virtute. Denique, quisque nostrum 7 aut 10 uncias sanguinis, quotidie sibi fabricat: atqui, (saltem in ætate consistente, necesse est, tantundem sanguinis indes consumi, quantum de novo generatur. Alias namque homo mox imensum timeret. Dein, sanguis sensim mutatur in vitalem mucilaginem, nutrimentum verum, immediatum membrorum. De quo dici solet; Nutrimur iisdem, quibus constamus. Hoc autem alimentum, volunt roris modo inspergi in singula membra, (ego vero in singulis partium culinis minimis fabricari credo) quo eadem humectet, atque catenus ab siccitate, senectutis calamitate, quantum, ac quamdiu potest, tueatur. Tandem ros ille, inperceptibiliter, per cutis poros transvolat, nec post se quicquam solidi sediminis superstes relinquit. Sic nempe alimenta, tandem per cutim, vaporis specie & aquæ instar, expirant. Volunt autem Scholæ, hunc humorem secundarium, postquam roris instar in partes lapsus sit, assimilari & ab anima informari. Ego vero, assimilari tantum sub accretione adulescentiæ, permitto: non autem deinceps amplius, cum neque in similarium substantiam amplius vertatur. Quorum namque ros ille ossi assimilaretur in robore, duritie, siccitate, &c. si ossa incrementum jam amplius non suscipiant? Idem de cæteris esto judicium. Habent nempe singula in natura, ortum, incrementum, statum, declinationem, atque interitum. Hæc est igitur sanguinis tragœdia, & metamorphosis, virtute fermenti,

Cæterum alioqui sanguis distillatus, tandem multum falsi carbonis deponit, quæ volatilitatem omnimodam habet, quam operatio fermenti subter alias digestionis consecutivæ ipsi concedit. Eo quod calor, cum careat fermento rerum transmutativo, separat saltem partes, non autem transmutat. Itaque sanguis sua præfata fermenta acquirit, in ipsis corporis nostri coquinis, fitque inde adeo volatilis, ut nil porro de se residui relinquat. Admiror Paracelsum, quod doceat sanguinem corporis universalem mercurium, ut & ciborum: attamen sudorem velit esse excrementosum sulfur. Cum sanguis totus per cutim exhalet, sin autem una cum aquoso sudoris latice, pinguedinis tantillum effluat. Non proin ex mercurio confestim sulfur fit. Nisi suæ sit ille doctrinæ immemor. Etsi aliquid pinguedinis, nostras vestes inficiat sudore tenuis. axungia enim non sunt immutabiles, quin pereant quotidie, ut accrescunt. Ego sanè, analogon odi principiorum Paracelsicorum, in principia tria naturæ relatorum. Quippe quæ nec insunt actualiter in corporibus, nec adsunt, nec separantur, nisi prius, velut per ignem commutando, sive per liquationis reductionem parentur velut nova. Ego siquidem nudam lubens physicam aspicio ubiq; non sanè figuras; aut vires moventes in mathesi applico naturæ. Analogon devito quantum possum, ut & locutiones metaphoricæ. Omnem naturæ necessitatem seminibus dicavi; multorum vero semina, non tam è parentibus, quam fermentis peto. Sunt ergo duplicia fermenta in natura. Unum quidem continet in se auram fluxibilem, Archeum seminale, qui suo fluxu in animam viventem aspirat. Alterum verò saltem continet initium motus, sive generationis rei in rem. Quod quidem, licet sui initio, non haberet auram seminalem, quæ scopos rerum agendarum completatur; mox tamen vapore potitur, quem fermenta tam localia, quam quæ ipsamet materię

materiæ dispositio externis fomentis acquirit, fuscitant. Unde Archeo aliquid simile fit, quod se, sive sumque sensum hospitium transmutat, aptat, adaugetque, agit porro deinceps reliqua ad proportionem perfectionis & requisitum auræ illius.

Hoc nempe semen, quadam primum & generica amplitudine, luxuriat. Nam tamen si gaudeat, substratam sibi massam, ad fermenti concepti scopum direxisse; non raro tamen aliunde fomites occultioris luminis suscipit, sumtoque temerario ausu, etiam in animam viventem adspirat.

9. Hinc enim nedum pediculi, cimices, pulices, & lumbrici, hospites ac vicini nostræ sunt miseriæ, nostrisque velut nascuntur è penetralibus, & excrementis; sed etiam si indusium sordidum intra os vasis, in quo sit triticum, comprimitur: Intra paucos dies (puta 21) fermentum indusio haustum, & odore granorum mutatum, ipsum triticum, sua pelle incrustatum, in mures transmutat: eoque magis admirandum, quod ejusmodi insectæ, sexuum signaturis distinctæ, prolifescunt cum iis, quæ parentum è semine natæ sunt. Ut & hinc, amborum seminum paritas, & fermentorum vitale par robur, conspicuum evadat. Quod mirabilius est, è frumento, & indusio, mures, non quidem parvuli aut lactentes, nec minutuli, aut abortivi: sed prorsus formati exsiliunt. In nobis subinde phthirialis oritur, & pediculus, aperta epidemide humana egreditur, aliàs quoque in poris generatur, non quidem ovi putamine lendis inclusus: sed exiguus ac vix conspicuus. Pulex vero, semper non nisi exterius, desumpto fermento, generatur. Neque sat fuit, in Scholis dixisse, ejusmodi insectas è putridis prodire. Nam & ova avium insigniter putrent, foetentque immensum, ante puli constitutionem. Vita ergo inest istis putridis rebus, non minus quam ovis. Nec sat est dubitasse, unde ejusmodi insectæ vitalem spiritum uniformem, & specificum, è nostro desumant, cum naturalis

generatio præsupponat impressum similitudinis sigillum. Siquidem in generatione, anomala, sufficit Archeus, non quidem humanus, sed qui in excrementis, virtute fermentali, & identitatis ergo, semper generat ejusmodi insectas pariformes. Adeoque licet sit monstrosa, & anomala generatio, respectu nostri: est tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine ad causas, nobis videlicet tantum fermentum, & solum dantibus. fermentum itaque indusio, tritico inspersum, per retractionem resolvit materiam, & formatur sic mus adolescens, non autem recens natus. Eò quod respectum habeat ad alium fiendi modum. In prioribus ergo, 11. vitalibus seminibus, generans inspirat Archeum, cum sui similitudine, & auram vitalem, una cum seminis massa. In posterioribus verò, insufflatur tantum fermenti odor, à vasis continentibus, aut ambientis contagio. Quæ ubi ritè coaptata fuerint, mox in plantam vel insectam formantur, excitata nimirum aura, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein in Archeum rectorem exaltatur. Prout de formis alibi. Fiunt itaque semina, à conceptu generantis, facientis imaginem sui, per libidinem, vel ab odore fermenti, quod materiam disponit ad ideam rei possibilis. Etenim prout ab odore, materia haurit transmutationis dispositionem: sic ab imagine deinceps fit materiæ dispositio, quæ fermentum specificum procuret, atque promoveat. In hoc autem fermentum à semine distat: quod illud sit odor, vel qualitas alicujus fracedinis dispositiva ad alteritatem, & corruptionem massæ. Semen autem sit substantia, in qua jam Archeus inest, qui est Gas spirituale, continens in se fermentum, imaginem rei, atque insuper notitiam dispositivam rerum agendarum. Odore itaque, 12. quæcunque situm aut fracedinem contrahunt, etiam vermes mox concipiunt. Ideoque & balsama putrere, aut vermescere nesciunt. Odor enim basiliconis se-

- mini inclusus, herbam illam producit, cum aura illi inexistente, qui si per fracedinem immutetur, scorpiones veros producit. Nec enim figmentum est: sed vera, herba contusa, atque inter lateres depressa, Solique exposita, post aliquot dies, Aquitania nobis scorpiones edidit. At dicit curiosior. Quod ad odorem, & pastum herbæ, forinsecus scorpio advenit. Præventum est enim isti dubio. Lateres siquidem bini, invicem contriti, adæquatè se contingebant, adeo ut ingresum scorpionis, tam planitie contigua, quam pondere, impedirent. Fossula autem in medio, herbam continebat. Fermentum itaque in semine spontaneo, horizontem vitæ, propinquo modo attingit. Neque enim unum in aliud mutatur, absque fermento & semine. Quæ ut neglecta steteret hæcenus, cuncta nudis caloribus adscripta sunt, plurimque morborum sanationes desperatæ manserunt. Siquidem hæcenus tantum insudatum est, circa correctionem qualitatum primarum, & ablationem ficti humoris, vel solitarii, vel una cum sanguine: nequiquam autem cogitatum est, Quod unusquisque morbus sit venenosus, si non toti, saltem parti suæ: adeoque licet non contagiosus cuivis; tamen non desinit, sui de se odorem fermentalem inurere parti cui insidet. Plurimum itaq; sanatio odoribus perficitur, ut & impressa pelli contagia odoribus subinde recedunt. Etenim quia odor, symbolum fermenti, & hinc seminariam transmutationis causam continet, concludo, rerum vires, ac robur masculinum, ex odoribus esse (prout de magno
17. Oportet, suo loco) Imo si penitiùs res ipsa spectetur, etiam interna pharmaca, tam solutiva, quam correctiva, solo odore tenus, agunt. Fit enim hinc, quod odore pharmaci, semel exuto, vires percant ejusdem. Vidi nempe sæpius quartanam, uteri exundationes, melancholiam, dolores colicos, &c. solis unguentis separata. Certum est autem, non
- ipsum unguentum; sed ejus saltem odores, intro serpere, & agere. Sic namque epilepticus odore cadit, imo cerebrum in epilepsia, quod non audit, non sentit, nec si in ignem ceciderit, se retrahit; solis paret odoribus. Sic namque erysipelas, odore liniei leporino cruore tincti sanatur, si siccum alligetur. Sic vulnera, ulcera, & apostemata, odoribus, per inuncta applicatis, mitescunt, vel exasperantur. Igitur si 18. spontaneorum animalium semina, ex odoribus atque fracedine sint nativa, nec specie differant ab aliis, quæ congressu procreantur sexuum: necesse est omnium animalium semina, suos habeant & específicos odores, quibus; Archei ad materiam fiunt adaptationes, facilioresque ad transmutandum obedientia. Unde tandem fiunt impressionum in quævis viscera, & organa, fortitudines, in robore, atque vita, diversitates. Afficiunt nimirum specifici odores, materiam, eamque in sui clientelam subigunt: oboriturque ex specifico inclinatio, & philautia. Ex assueto demum, facilis receptio, perfectior adaptatio: ac tandem amor, raptus in omnem sui libidinem. Oblectant ideo fragrantia. Perinde ut lux placet bonis genis: sic displicet reprobis. Idque non, quia sine, vel cum luce, uterque æquè bene cernat, aut aeris sereni usura opus habeat, vel non: sed ob abstractum, & Omnipotens lumen, cujus imago, dici lux est. Odore enim, & lumine, delectantur spiritus: eo quod lux & odor illos 19. immediatè attingant, ac penetrent. Etenim spiritus sanguinis, in lipothymico, plus tostæ carnis odore, quam aromatate refici deberet, nisi fragrantia, quatenus cito attingit vitam, in hac puritatem & suavitatem præpararet. Videntur ergo odores, etiam spiritus abstractos attingere, pro- ut pestilens odor, naribus non perceptus, Archeum hor- 20. rore quatit. Sunt nempe odores, qui dolores capitis, nauseas, vomitum, tuses,

ses, singultum, vertiginem, epilepsiam, apoplexiam, dysenteriam, &c. movent, atque sui contagio inurunt. Suntque idcirco & alii, qui consimili modo eadem sanant, aut saltem mitigant, si radicem fixiorem habent. Suntque odores suffocantes, sive perceptibili materiæ adstrictione, suntque & convulsivi: suntque qui saltem infatuant, ut in
 21. uteri affectibus persæpe occurrit. Veteres enim, suos suffitus in substitutionem usque coluerunt, quibus hominem velut in exstasi adigerent, atque inde se excitatos profecisse rebantur. Cubiculum enim, vestes, caput, & utensilia, suis inficiebant odoribus, quo mentem ad sua studia proritarent. Quibus cum Satan sua apocrypha nexuisset, ars suffitiuum suspecta primum, mox dein tota inculta mansit. Odera thymiamata superis placere, in lege didicerant; Et tenebatur Israelita, sua quotidie in castris excrementa humo obtegere, ne Angelum castra nocturna
 22. obire tæderet. Memini enim, quendam gravi dolore stomachi propemodum contrahuisse. Horis nempe quatuor à pastu plangebatur, ejulabat, & contrahebatur, nisi locum incumbens mensæ fortiter premeret. Credulitate enim deceptus, cum Paracelso, carcinoma stomachi tum autumavi incurabile. Locus enim erat, ubi costæ nothæ os ventriculi appropinquant. Hunc inquam paucis horis curatum vidi, fragranti emplastro, ad palmæ vix latitudinem extento. Quomodo fermentum transmutationum parens sit, non melius, quam per Pyrotechniam inveni. *Cognovi enim, quoties corpus dividitur in subtiliores atomos, quam sue substantiæ ferat exigentia, continuo etiam sequi corporis illius transmutationem, excepto elemento.* Quatenus haustum fermentum, arripens præfatos atomos, eos alieno sui caractere imbuir, in cuius susceptione fiunt divisiones partium, quas partium heterogeneitates, & divisiones, resolutio materiæ consequitur. Hactenus ni-

mirum Chymia digerit, ac putrefactiones pramittit, ut accepto fermento partes dehiscant in minima. Et sic cibi in stomacho resolvuntur, loci fermento condito qualitate acidula. In jecinore verò, & aliis locis, continuo aliis fermentis. Sic nempe multo licet passi saccharo, mox tamen quandoque acidum evomunt. Nec tamen stomachi fermentum, ut acidum, est fermentum. Neque enim ideo acetum, aut ribes, fermentant, licet acida & austera: sed acidum stomachi, est proprium specificum ejus medium; verum etiam in una specie, multam subit latitudinem. Hic enim olera, legumina alter, quidam pisces, aut vinum ægrè fert; quia nec digerit. Plurimi non vescuntur caseo: non quidem quia tar-
 24. tarus merus, aut merum sal (utrumque alternatim, sic jubet Paracelsus;) Sed recens, ponticè acescit, qui facile in acido stomacho tormina cit. Vetus vero putrilaginem redolet, quam à mortuo coagulo, antea in se excrementoso, habet. Ideo verminefcit, putret facile, quia partem stercorei fermenti, sub aciditate lactis, occultat, in multis manifestatur, atque in gradum surgit. Idemque multis solo odore displicet. Latitudo ergo fermenti acidi, in stomacho, etsi specifice, provenit; eo quod fabricantis, & recipientis, variae sint alterationes in agendo. In hoc autem fermentale acidum ab acetosis differt. Quod
 25. illud, quæ penetrat, eadem etiam volatilizet operâ. Omnis autem spiritus acetosus, dissolvendo coagulari ipsemet, juxta axioma chymicum. Unius panis ab homine, cane, equo, vacca, ove, ave, pisce, adeoque genere distinctis, conteritur totidem fermentis specificis, & acidis. Pueri, passeris ajunt mirabiliter in gutture acescere, ideoque & voraces sunt. Contingit namque, exsertam linguam pueri, passerem arripuisse, & deglutire conatum; quo modo, aciditatem gutturis se gustasse ajunt. Sic nem-

pe plura animalia , compescendæ aciditatis ergo, cretam, calcem, lateres, vel
 27. argillam edere coguntur. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum atomi, facile per fermentum stomachi, in Gas ventosum mutantur ubi pars reliqua, duntaxat; in succum resolvitur, contenta est. Chymia enim indagando sollicita est corpori, quæ tantæ puritatis symphonia colluderet nobiscum, ut à corruptumpe nequirent dissipari. Ac tandem stupefacta est religio, reperto latice, qui ad minimos redactus atomos, naturæ possibiles, cœlebs omnis fermenti connubia sperneret. Desperata ideo est ejus transmutatio, dignius se, corpus non reperiens, cui nuberet: Sed labor Sophiæ, anomalum in natura fecit, quod absque fermento commiscibili, à se diverso, surrexit. Serpens scipsum iste momordit, à veneno revixit, ac
 29. mori deinceps nescit. Enimvero quia Scholæ fermenta nescierunt, etiam corpora solida constitui ex sola aqua & fermento, ignorare debuerunt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcunque iis nutriuntur corpora, ex aqua sola prodire docui: nunquam enim piscator, in stomacho Sulmonis, aliquid cibi invenit. Si ergo sola aqua, (etiam fluminum) sit Sulmo, & nutritur. Sic Sturio ore caret, soloque foramine pusillo, in gutture infra patet, quæ præter aquam, totus piscis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua pariter omnis piscis: si non immediate; at saltem seminibus, atque fermentis si sit graviora. Ex salso mari, piscis ferè omnis dulcis trahitur. Ergo saltem, in non salem vel saltem aquam in se, non in aquam convertit. Conchylia denique ossium loco, sibi lapideas testas ex aqua fingunt, prout & limacum genus omne; Sal igitur maris, qui vix candenti cedit igni, fermento in piscibus dulcescit, eorum volatilis fit caro, & sub nutritione etiam tota dissipatur, absque residua, aut fece. Sic etiam sal in primævum aquæ elementum transit. Sicq; mare, licet rivos salfos re-

cipiat, non tamen indies falsus. Nam aqua 30. purissima, quanquam omni inquinamento libera, nihilominus sub linea æquinoctii mucida fit, fætet; mox gilvescit, dein viridescit, atque ultimo rubescit horrore insigni. Quæ dein sponte in se redintegro redit. Concepto nimirum loci fermento, hæc adveniunt; eoque consumto, cessant. Purissima sic aqua fontis, fracido variis fermento, mucrescit, vermes concipit, cyniphes parit, imo pelle tegitur. Paludes ex fundo fracescunt: hinc ranæ, conchylia, limaces, hirudines, herbæ, &c. Quin etiam natantes herbæ, aquam tegant solo aquæ fracidæ potu contentæ. Et prout lapides è fontibus, quibus semen atque fermentum saxosum inest: Sic terra, fermentis metallicis fœta, ex aqua, Bur, metallicum, vel minerale efficit. Aqua verò alibi, conclusa terræ, si prope aerem est, & caloris momento agitata, fracescit, qui non amplius aqua: sed succus Lessas est, yigore cuius, fracidi fermenti, potestas terræ collata est, germinandi herbæ. Succus enim ille terræ fracidus, pusilli caloris stimulo, ascendit in fumum, fungosus fit, ac pelle circumdatur, pro fermentorum inibi latentium requisito. Vices itaque fermenti, ac vires seminis, fracedo ista habet, sensim in Archeos, per virtutes feminæ, in vitam quantam properans. Succus igitur terræ fracidæ, Lessas est. Unde surgit omne plantarum genus, visibili carens semine, sataque femina promoventur in destinationes. Tot ideo fracedinum rancidi odores, quot rerum sapes proprii: eo quod odores, saporum nedium sint nuncii: sed & parentes promiscui. Pallefcit initio fumus lessas, jam coactus, dein subflavescit, mox subcandide viridescit. Atque tandem saturatè viret. Explicataque speciei potestate, varios colores, & signata assumit. In quo fluxu, ductum aquæ sub æquinoctio imitatur. In hoc tamen differt, Quod fermentum, spirituale nimis, ab Astro & loco, mutuarint aquæ, sine corporali fracedine,

cedine) ideoque caduco nimum semine, mox in se redeunt: Lessas autem, concepti seminis tragœdiam perficere cogatur.

32. Pluvia itaque, in terra fermentum fracidum concipiens, lessas facta, in radices stomachos, trahitur fustū quodam. Experiturque intra hanc culinam, novam fermenti inquilini fracedinem. Mox inde ad corticem, sive hepar deferretur, ubi novo illius visceris fermento ditatur, sitque fucus herbaceus, vel ligneus, ac tandem concepta maturitate lignescit, herbascit, vel in fructus abit. Caudex vero, si sub terra citius fracescat, quam cortex siccescat, proprio dehiscit fermento, fumum trans corticem emittit, qui sui initio fungus est, ac tandem in veram radicem durefcit, sicque plantati rami, arborescunt artis compendio. Evidens jam ergo, quod nul-

33. la sit elementorum mixtio: Corpora cuncta primitivè, atque materialiter ex aqua solasiant. acquisito per fermentum semine, quodque exantlati feminibus, corpora tandem in pristinum aquæ hospitium retrocedant. Imo quod fermenta, igne potentius, subinde operentur. Saxa quippe in calcem; & ligna, vertuntur quidem in cineres, ibique sistit ignis, quæ tamen, assumpto in terra fermento, spontè in succum lessas, adeoque & tandem in simplicem aquam redeunt. Alias namque lapides, atque lateres, spontè in falem petræ deficiunt. Vitrum denique, igni invictum, aere incorruptum, paucis annis, sub terra fracescit, putrescit, & leges aquæ subit.

Quæ enim liquantur in aqua, subinde in aquam redeunt; alia verò, per fermenta volatilizantur, quæq; compacta atq; impermiscibilia erant, per fermenta fracedinum, in transmutationis necessitatem adducta, aperiuntur, & separandi concilium arripiunt. Fontes vero limpidissimi, licet ex insipido naturæ fundo, sive *quellem*, per scopulos, & arenam scandant, longè à contagio luti, fermenti, & labe depurati, nec calu quoque decident: sed in magnos usus sint destinati: tamen cum occultos saxi odores saltem contrahant, nobis inperceptibiles, in fines alios properant. Rivi ergo, fontes, flumina, paludes, stagna, maria, & quæcunque aquæ alveo continentur, saltem vel à fontium natiuitate, sua mox semina concipiunt, lasciviendoque, per cursum maturant. Nimbi quoque, tonitru fracedine decussi, fertiles; Pluviæ verò rore, vel concepto exhalatu gravidæ. Rorem nempe, dulci saccharo esse divitem, edoctus sum per ignem. In nive, vermes nasci tradunt boreales; montes ideo, longa nive cooperitos, gramen et si parcum, tamen saginandis pecoribus aptissimum; adeo ut nisi tempestivè è pascuis abigantur, pinguedine præfocatum iri. Aquas autem, quæ liquamen 34. continent, Paracelsus corporales vocat, negatque insecitè, elementum in se continere. Universam ergo in mundo scenam, fermenta, per semina, uno sub aquæ elemento ludunt.

ASTRA NECESSITANT; NON INCLINANT, NEC SIGNIFICANT DE VITA, CORPORE VEL FORTUNIS NATI.

1. Physica extra Medicinam suo caret sine. 2. Obiecta astrorum. 3. Admissiones Ephemeridum, quo argumento nitantur. 4. Error in admittendo. 5. Vicinque sumantur influentiæ, semper includunt necessitatem. 6. Quenam sint opera Domini in Esai. xiv. 7. Dei præscientia, tam infallibilis in contingentibus liberis, quam necessariis. 8. Hannibali

prædicatur mors. 9. Futura quemodo diabolus præsciat. 10. Confessio Authoris. 11. Quam, & unde sit futurorum præcognitio Cacodemoni. 12. Quorsum fiant signa præcunctia, quæ vix ullus intelligit. 13. Determinata stellarum præcunctia è Sacris. 14. Quomodo, quidve stelle agant. 15. Actio regiminis. 16. Ostenditur diversitas regiminis, à motu, & à lumine. 17. Aëri

17. *Ægri præmunciant futura.* 18. *Cur insectæ melius futura noverint, quam homines.* 19. *Cur morbi præsentiant tempestates.* 20. *Præmunciatio non tollit arbitrandi libertatem.* 21. *In Cælo descripti ventorum typi.* 22. *Scientia significationis stellarum, homini ignota.* 23. *Magi Eoi.* 24. *E mÿsto, Dei augures.* 25. *Prophetia e mÿsto, erat Bacchanium.* 26. *Domum inebriecatum Paracelsi, enotuisse Ebræis.* 27. *Tres historię prædictionum.* 28. *Æstra tantum inclinare, repugnat Sacris.* 29. *Inclinatio siderum quousque peringat.* 30. *Præconia Dei Æstra, non necessitant tanquam causæ: sed ut signa, prædientis velle Domini.* 31. *Solutio objectionis.* 32. *Tritis proverbii explicatio derogat Gratiæ Dei.* 33. *Cælum non inclinare.* 34. *Semen humanum sponte defuit in animam viventem, animale, & discurrerent.* 35. *Proprietates inclinationum seminales quæ.* 36. *Quadruplex inclinatio.* 37. *Inclinatio vocationis, à solo Deo est; non autem ab astris.* 38. *Inclinatio moralis, à semine, & educatione.* 39. *Inclinatio vitalis, à semine, & educatione est.* 40. *Inanis ac fastuosa Astrologorum præsumptio.* 41. *Inclinatio fortunarum, immediate à manu Domini.* 42. *Seditio Scholæ à Paganismi Cacodæmone.* 43. *Supina Astrologorum negligentia.* 44. *Sensitiva humana, ut differt ab anima bruti.* 45. *Consuetudo, quomodo pariat inclinationem.* 46. *Quomodo sapiens dominabitur Astris.* 47. *Prædictiones ex Astris, cur fundamentaliter vane.* 48. *Error Authoris.* 49. *Astrologi fatentur suas deceptiones.* 49. *Supponunt non-entibus causis effectum astrales.*

I. **H**actenus de elementis, illorum qualitativis, complexionibus, & contrarietatibus in ordine ad scientiam medicam; extra quam nempe, studium Physices, tanquam suo fine carere putavi, non secus ac si de statu politico, aut belli negotiis, tractaverit Clerus. Ut pote S. Paulus arceat omnem Sacrificatorem à similibus. *Nemo militans Christo (inquit) implicat se negotiis secularibus.* Studia ergo Physices, ad ulteriorem finem, utilitatem nempe hominum, direxi: non autem ad oblectationem legentium. Hactenus quoque de Astris declamo, quia putantur quorumcunque morborum, inclinationum, ac fortunarum paratores. Et quidem Paracelsus tandem in hoc confensit, quamvis studio, in cæteris omnibus veterum sit refractarius. Inprimis

assumam textum: *Cæli enarrant gloriam Dei: & opera manuum ejus annunciat firmamentum.* Id enim sonat: Quod Cæli sint primario creati, ut enarrent immensam Dei Majestatem, Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus nempe quatuor columnis totus stat, & innititur universi globus. Stelligerum autem Cælum, tanquam præco, annunciet admiranda opera manuum Domini, creaturis intellectualibus. Hactenus namque Ecclesia admittit prædictiones meteoricas, annorum sterilitates, & fecunditates, rationum stationes, navigantium pericula, Primum mortes, Pestes, inundationes, imo quæcunque à directione arbitrii nostri non dependent. Quatenus nimirum omnia ista creduntur primis elementorum qualitativis connexa esse, contingenti consequentia. Usque adeo, licet magnatum mortes, bellorum tumultus, atque incendia, in ephemeridibus admittat pronosticari: Illa tamen aspicere vult, non ut contingentia libera sive arbitralia, multoque minus ut necessaria: sed nuditer tanquam effectus primarum qualitativis, & complexionum. In quo, quantum sit erratum, jam in præmissis demonstravi. Porro & quam procul in hoc sit à Sacris recessum, hic ostendam. Si cœlestes influxus obtinent causæ rationem, sanè illorum effectus de necessitate erunt connexi suis causis, adeoque & hactenus saltem necessarii, per modum aliarum causarum secundarum, quarum effectus succedant necessario positis causis: nisi supernaturaliter impediuntur, aut mutantur. Quod æqualiter omnibus causis est proprium, nec singularitatem pro Cælis involvit. Sin vero influentiæ cœlestes tantum per modum signi, & prænuncii sint: utique neque minorem importabunt necessitatem: quinimo longè arctiorem, si divinæ providentiæ certam credamus præscientiam, & opera manuum Domini per stellas præsignata credamus. Quocunque ergo modo sumatur,

Astra

6. *Astra necessitant. Stellæ erunt vobis in signa, tempora, dies, & annos.* Non sunt autem hæc opera Domini, per stellas necessitate, & per firmamentum annunciata, opera sex primorum dierum. Neque enim astra, aut se, aut quæ mox secum erant creata, annunciare poterant, sine locutionis solæcisimo. Deniq; astra hyemem, & æstatem non debent prænnunciare, quas per suum Blas causant de facto, quasque ordinario scimus, & ingrære sensim percipimus. Sed indefinitè prænnunciare debebant opera manum Domini, & magis illa, quæ contingentia dicuntur, quam alioqui necessarias, & ordinarias revolutiones. Quæ contingentia non spectant ideo fertilitates annonæ, quas causant: sed pro Creatoris Majestate, Sapientia, & Bonitate, opera manuum Domini futura, prænnunciare debebant stellæ illa, unde sibi nomen sumisit Deus exercituum, per quem Reges regnant, zelotes, vindex, propter injustitiam regna de gente in gentem transferens. Quælibet opera continentur in vita, ortu, virtute, duratione, vicissitudine, successione, motibus, atque alteritatibus successivorum. Adeoque sceptrorum transmigratione: & per consequens, in mediis prænnunciis, per quæ illa, tanquam per causas secundas, fiunt, fabricantur, dependent, atque subsequuntur, necesse est præconia astrorum, locum habere. Nam ejusmodi effectus, non nisi per blasphemiam, à numero operum manus Domini eximendi sunt. Hujus classis sunt ergo, quoque tempestates, terræ tremores, cataclysmata solita & insueta. Et enim Domini exercituum, sed sceptri pastori, quæ à Rege aufert, transfertque, propter injustitiam Regum, Cleri, & Judicium. Ergo & hanc, ex consequenti, astra prænnunciant. Si coronarum translationes sint opera Domini, si sortes omnium in manibus Domini stent. Neque enim alibi fortunam, & infortunium, aut aliunde expectandum esse, si-

des permittit. Princeps enim vitæ, & mortis est, Rerum omnium *a* & *a.* dat, tollitque victorias, bella, famem, pestesque, etiam comitantibus causis secundis, partialibus, etiam liberis, mediatricibus, concausis, & occasionalibus: quibus tamen univèrsis præsidet Deus, ut causa totalis, immediata, & independens. Ideo horum operum omnium præco, est firmamentum. Neq; enim Deus errat magis in hisce contingentibus liberis, quam animalibus, consuetis, atq; necessariis, si à Deo, omnium motore & conscio, sit firmamentum conditum ad prænnunciandum. *Terra Libyæ sit cooperietur cadaver Hannibalis*, ut refert Appianus, prædictum Cacadæmonis oraculo. *Sperabat* (ait) *Hannibal, se ideo moriturum in Libia, qui obiit in Bithynia, prope flumen Libysum.* Diabolus enim, non poterat præcognoscere sortes, sive eventus futurorum bellorum, qui sunt in manu Dei exercituum, & futuro adhuc arbitrio humano, nisi depicta legerit prius in astro prænnunciante. Quam picturam astrorum, dum nusquam commemoratam inveniunt, nequeant vero negare, quin Diabolus prædicat futura; subterfugium meditati sunt, dicuntque, Angelis, connatas futurorum scientias, adeoque sibi connaturales: differre autem juxta choros, unde expulsi sunt. Ita ut qui de suprema Angelorum Hierarchia deciderunt, multo clariorè haberent cunctorum futurorum intelligentiā, quam, utpotè naturalem, Deus non abstulisset à Cacadæmone: Neque enim naturalius est Dæmoni, novisse futurorum illuminationes, quam novisse naturas, & nomina animalium, non antea visorum, iustar Adami. Ego vero, sentio cum S. Dionysio, inferiores Angelos, à superioribus illuminari: hoc autem lumen, continuo diradiare à Sapientia Patris, nequaquam Angelis esse naturale: sed donum gratuitum, & beatificum. Denique omne donum bonum, descendere à Patre luminum, donum consiliorum Dei, ac futurorum operum suorum, esse creaturis,

per sua dona naturæ imperferabile. Aliàs scientia naturalis cacodæmonum pænè esset infinita, si in se clauderet venturorum mortalium fortunas, distinctas in suis causis secundis. Imo si cacodæmon, aliàs habuisset naturalem hanc consilii divini participationem, non ignorasset effectus futuros, quos ipsemet, velut omnium malorum titio, fuscitaturus, & passurus esset: adeoque vix potuisset peccare.

11. Contingentia ergo, depicta credere, tutius est astris, non quidem omnia: sed fortè unius seculi; itemque tragicædiani cuiusque hominis in suo Astro pictam: Cujus pictura cesset, cum vitæ suæ epilogò. Dicent, Hannibal fumsit venenum, suadente satana. † Sed hoc non certo sciebat, ut nec prædicere poterat, si homo liberum habeat arbitrium, ideoque nec sciebat Hannibalem certo suis suasis obediturum. Neque Hannibal moritur, stulto satanæ suasu, qui suis non esset nexus causis, à divina voluntate pendentibus. Neque enim veneno moritur, nisi prius ex præliis multis adversis profugus. Dominus vero, Deus solus exercituum, in sua manu victorias habet, nec Cacodæmon præliis præest. Ergo bellorum exitum prænovisse, idem est, atq; liberorum contingentium. Siquidem victoria occasionaliter plerumque manat, ex contingenti non præmeditato. Concludo ergo, quod hostis infernalis, legat stellarum picturas, quibus firmamentum dicitur prænunciare opera manuum Domini.

12. Sed dices, quorum faciunt prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium novit, quæque à Cacodæmone sciri nefas? Inprimis fat esset, quod prænuncia futurorum enarent gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapientiæ, & præscientiæ suæ. Ut nempe non maneat non significata. Deinde, *Non fecit Dominus verbum, quod non significant servi suis Prophetis.* Denique, si mortalium numerus vix sit centesimus Angelorum eudæmonum: sufficit, quod hi saltem prænuncia futurorum legant, &

proinde de novo laudent Dominum. Lucifer quidem, multà cognitione rerum, tum existentium, & mox futurarum, superbiyit, eratque naturalis illi, quæ sine gratia inflat. Sed non proinde sequitur, ipsum cognovisse omnes mortales venturos, eorumque fortunas, vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque, causæ secundæ instar, futura essent, ut neque Dei secreta mysteria, successione dierum pandita, causarum connexioni addita. Ceterum sive pestes oriantur, & sæviant, sive tyrannides, bella, devastationes, tumultus, vel hæresiarcharum exordia, permitte Domini, Saltem erunt ista tam connexa suis causis necessariis & secundis; licet arbitralibus & occasionalibus, quàm sunt alioqui meteora suis. Neq; enim minus prænunciandi opera manuum Domini, ad solas aeris mutationes coarctandum est: verum absolutè, ad omnia opera manuum Domini. Quoniam si Astra præcones esse queant minatorum effectuum iræ Dei, quæ absque causis secundis, Angelo percutienti essent commissi: quidni & pariter annunciabunt opera Domini, causis secundis, & liberis deputata? Siquidem quæcunque præscit Deus, illa etiam si volet, per sua organa annunciare potest: atqui ejusmodi propria organa Dei sunt firmamentum, & ejus lumina, teste scriptura. Enimvero, quamquam ausus fui 13. Cœlo plus autoritatis tribuere, quam quantum ipsi à Sacris inolevit. Nimirum, ut *stellæ sint nobis in signa prænuntia, Tempora, sive aeris mutationes, dies denique, & annos.* Quare Textus adimit stellis omnem causarum potestatem, præterquam in supradictis temporum, dierum, & annorum revolutionibus. Nec agunt, inquam, nisi per Blas motivum, & alterativum. Dicuntur autem stellæ agere, per motum duntaxat, & lumen: motus verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter luminis aspectus diversos, nam quod motus Cœlorum, etiam velocissimus, tam à nobis remotus, calorem produceret, ut motus:

motus: commentum est. Siquidem, pæ-
nè æqualis cælorum est motus diurnus;
ergo & calor, par semper esset. Luminis
vero proprietas, cum per se, non sit, nisi il-
luminare, per accidens verò, ob sui con-
junctionem, calefacere, vel frigefacere:
funtque subinde dies frigidi, & nubili no-
bis, sub solis radio astrivo. Hinc sanè, alias
causas à Blas cæli mutare debui. Actio
est nimirum quædam hætenus Scholis
ignorata, quam Regiminis, proprio limite
docui, quæ spirituum abstractorum instar,
propemodum in sibi substrata objecta o-
peratur. Ac velut anima sua movet, & al-
terat organa. Influentiam voces, per me
licet, modo intelligatur connexitas, dein
stellarum, concitandi Gas inferum, juxta
leges directionum ab omnipotente datas,
& fixas. Alioqui namque, cum luminis
radius recto impedi possit, cessaret quo-
que omne Blas stellarum in nos, si lum-
ine, & motu tantum, agerent in nos: imo
& cælo obnubilo, nulla actio in aquas, &
in terræ fata, conspiceretur. Etenim mor-
bidi, analogon motum lunæ persentiunt,
& hætenus venturas prædicunt tempe-
states. Quippe ipsi rerum seminibus in-
sunt connata, & cognata cæli lumina.
Quæ sese ad proximorum luminarium mo-
tum, adeoque ad universalissimum astor-
um Blas, componunt. Ideo namque clausi
hypocauftis, sentiuntur concentrati
ejusmodi effectus. Non quidem, quod for-
infecus in nos incidunt: sed cælum intus
gerimus, in initis vitalibus, illoque pen-
taculo, animantata signavit omnipotens.
Attamen concentratio, & conformitas,
adaptationis nexum cum superiore la-
tiore significant. Quinimo, facile credam,
si Insectæ, prænuccia temporum signa e-
dant, nos potuisse etiam sub sanitate om-
nia prænovisse, nisi prævaricatio totam
naturam in fundo conspurcasset, nosque
adeo bestiolis illis, naturaliter stupidio-
res, atque ærumnosoires reliquisset. Cæ-
lestes namque colloctionum familiarita-

tantum, sua pristina prænucciationis sti-
gmata, reliquit. Quo sciamus, nobis, non
nisi ex miseria naturæ corruptæ, relicta fu-
tutorum stigmata. Quæ aliàs, in sui puri-
tate, veros cæli augures fecisset, non mi-
nus quam Adam cognovit animalium na-
turas. Et quamquam astra prænuccient
effectus, è causis liberis, & contingentibus
dependentes; nolim tamen intelligi,
astris tributum munus, futurorum intro-
ducendæ causalitatis. Sufficit enim, quod
præconis officium in hoc agant, tanquam
media dependentia à præscientia divina.
Sicut enim præcognitio divina, non tollit
ab homine arbitrandi libertatem, ejusque
nodus cum præscientia non tollit even-
tuum infallibilitatem: inevitabilitatem
nihilominus minimè continet: multo mi-
nus firmamenti prænucciatio, ullam in-
ducit contingentia necessitatem, ex parte
arbitrii: quamvis ea omnino cadat ex par-
te eventuum, copulatorum suis causis li-
beris. Equidem sæpius supradmiratus, Re-
cusantes astorum denunciationem, in
causis liberis, quasi proin necessitarent,
atque tollerent arbitrandi libertatem: ubi
interim divinam præscientiam, non causare
quicquam contra liberum arbitrium:
sed denunciare posse, admittunt. Cum
longè major sit necessitatis ratio, in præ-
scientia humanæ glorificationis, penes
Deum, quam in astorum prænucciatione
ex sui naturæ, mutationi obligata, propter
peccantium resipiscientiam, & labilem na-
turam. Contigit namque, quod aliquan-
do astra, solas minas prænucciaerint,
quo avii mortales terrore supplicii, in
viam redeant, tanquam Ninivæ. Quo
casu, quantumvis astra multum de sua
certitudine, & robore amittant, propter
præscientiam futuræ pœnitentiæ: non tam-
en necessitatis certitudinem deserunt,
quoties signa, eventuum prænuccia exhibent.
Quapropter mecum reputo, in cæ-
lis, tanquam tabulis, descriptos typos, re-
rum per secula successivarum (quos ty-
pos leges fati nominant) idque non quid-

dem per Alphabetum Ebraum (ut Rabbinorum aliqui somniant) sed quod Provincialis, Regnis & hominibus suæ sint stellar, quibus depicta sit scena, suo subiecto rerum contingentium, in revolutionibus dierum, unicuique istorum statutarum. Proinde nec mirum est, si Cacodæmones noverint horum multa prædicere. Eoque minus, si singulis nostrum, sui sint deputati custodes eudæmones. Prout montis Gargani, Regnorum, ac Rerum publ. sui sint rectores spiritus, & protectores. Sic enim nedum ascensionis, atque periodi regnorum, depicta inibi sunt prænuncia: sed & hominum singulorum decursus, atque exitus, suo astro peculiari, historicè figurantur, quæ simul typicè depinguntur. Quam quidem scientiam, licet spiritibus notam, naturaliter homini vetitam, multoties legam, augurum cœli ctymo, Solis tamen servis Dei, sive Prophetis concessam, pro ejus beneplacito, reperio. *Senes enim vestri somniabant somnia; Iuvenes vero habebunt visiones, ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia, vim vocis habet.* aperit futura contingentia, per suas stellas annunciata, duntaxat quibus, & quando vult. Quibusdam interim typicam largitur astrorum notionem, prout Magis coicis; aliis verò dat somnia, ut Josepho, atque iisdem Magis, eademque posse verè interpretari, ut Josepho, & viro desideriorum Daniali. Sunt & hodie aliqui, velut amentes, & ebrii, prædicentes futura, nescientesque quid, cui, quomodo, aut quareminentur. Sic enim apud Josephum, Jesus quidam, excidium Sanctæ urbis continuo clamore prædixit, eaque de causa vapulavit. Sed Apostoli loquebantur ex Paracleto, linguis omnium nationum, quæ tunc sub sole erant; ab Ebraeis verò, & paganis, habiti sunt pro ebriis musto. Licet tum in Palestina, nullum mustum reperibile esset. Prophetantes enim glorificabant Dominum Jesum. Neque enim tunc concionatos, ut neque conversos aliquot,

fuisse legitur. Reputati itaque ebrii musto, non autem vino, eo quod ebrietas ex musto, apud gentiles, Bacchantes, ad prædictiones concitaret. Videtur ergo 25. Prophetia ex musto, vel aliqui prædictio, quibusdam hominibus penesatuis, at si ebrii essent, familiaris, quam constitutionem Paracelsus vocat donum inebriecatum, Judæis enotuisse, ideoque 26. falso Apostolis tributum. Porro ut demonstrem, in Astris, desertos hominum eventus, pro mille, tria saltem narabo diabolicarum prædictionum exempla. Nec aliunde, quam ex astrorum depicto typo, cruta per Cacodæmonem. Primum. Regnante Roderico IV. Gothorum rege ultimo, castrum Toletanum, quod jam inde à diebus Regis Bamba clausum steterat, curiositate Roderici aperiebatur, in eo autem præter unicam 28. arcam, nil fuit repertum. In arca verò, luteum bombacinum, obvolutam, Africanorum vestes, & personas referens. Erant autem in eo sic scriptum. Quando hoc castrum, & arca referabuntur, in Hispaniam irumpet Gens, hujus similitudinis & amictus, & potietur victoria super Hispanos. Erant autem depicti Mauri amictu, qualis infra annos 200 post futurus esset. Duo alia sunt moderna. Dux Bironius læsæ Majestatis ob crimen, à suo Rege apprehensus, mox sciscitabatur, qua de gente oriundus esset tortor Parisiensis: quem cum intelligeret Burgundum, ingemuit pavens, dixitque. Eheu perii! Siquidem ab augure quandoque sciverat, duntaxat sibi cavendum à mortali istu, quem Burgundus, illi venturis diebus daturus esset. Comes de Loniguii, in duello propè Bruxellam cæsus, in monomachias pruriens, & audacior, quod à sortilegis scivisset, à lupo mortaliter se vulneratum iri. Fuit autem adolescens, comiti de Sancto amore, socius duelli, cui cognomen Loup. Qui lethaliter punctus, Loniguium transformat. Esto diabolus harum prædictionum Autor.

Autor. At saltem de fide est, omnis victoriæ sortes in manu Domini esse. Demus, diabolum conceitasse Rodericum, ad aperiendam arcam, simulque plurimos Maurorum Reges stimulasse, ut invaderent Hispaniam. Atramen non potuit scire, se hoc potiturum, super arbitrio tot personarum: multo minus Arabes victoria potituros (quam Dominus solus dat cui vult) nisi consensum Domini in astris depistum prius legisset. Nec enim cadodæmon hoc novisse poterat ex motu, & lumine astrorum futuris, per binā abinde secula. In duabus aliis historiis, jam diabolus, præter horam & locum: etiam occisoris gentem, & nomen prædixerat. At saltem nomen non inditur à Planetis. Porro vulgata Regula. Astra inclinant, non autem necessitant, visa mihi est contradictoria textui sacro. *Erunt vobis stelle in signa, tempora, dies, & annos.* Ut pote nulli mortalium licitum est, extendere fines, effectus, aut destinationes stellarum, supra, extra, vel præter intentionem Creatoris. Sive ergo sint in signa prænuncia tantum, sive demum in causas temporum, dierum & annorum: cum in utrumque finem sint media, quibus Deus utitur, ut causis secundis: debent relationem necessitatis habere, propter potentiam, certitudinem & independentiam ejus, cujus sunt media. Quantum verò spectat ad inclinationem, quam Scholæ Astris concedunt: nusquam in Sacris apparet, stellas nobis esse causatrices inclinationum: sed quoties stellæ sunt causæ causarum, toties quoque sunt causati causæ necessitantes, per modum aliarum secundarum. Etenim Sol non minori necessitate, diem atque æstatem advenit, quam flagrans stramen subter siccum fascem, hunc accendit. Ast ubi stellæ fortiuntur naturam signi, præconis, vel nunci: tum quoque non excedunt conditiones præfagii, nec ullatenus vicem causæ assumunt. At saltem tunc prænunciant, ex infallibili præscientia divina, adeoque & necessita-

tem, quantum est ex se, & ex libero hominis arbitrio important, tanquam signa prænuncia operum manus Domini. At tametsi non necessitent causati vè futura: necessitant tamen, quatenus velle Domini, signant. Et enim contingentia libera, dependent à suis causis, etiam primariò subinde, non intendentibus ejusmodi effectus, qui permissione divina inauspicati inde procedunt. Neque enim interim, quæ à causis liberis immediatè fiunt, intelliguntur ullo respectu, ab astris (licet tantum prænunciantibus) inclinari, ad producendos suos effectus. Siquidè inclinatio sortis, nativæ, continua sollicitans, reperita, &c. necessitatè quodammodo importat, super arbitriū liberum, quod ego, ne quidem in minimo puncto sui, ab astris inclinari, permitto. Perinde n. ut amicus non est belli causa inclinativa, aut incitativa, si Principi per epistolam secretè annunciat, hostem parare arma, & machinari invasionem castris. Tuentur autem se Scholæ per illud: *Sapiens dominabitur Astris.* Tanquam si astra quæquam proritarent, in eades, furta, homicidia, adulteria, seditiones, ebrietatē, &c. sapiens tamen, libertate sui arbitrii quæat irritas facere ejusmodi inclinationes, hocque vocant astris dominari. At sicut malè intellecta Sacrorum autoritas, perversas parit consequentias. Nam imprimis non est sapientis, resistere malis inclinationibus: sed est gratiæ. Adeoque, sapiens non intelligitur hoc loco, qui sufficienti gratia sit munitus. Quoniam si dominabitur astris, non est quod somideret à victis inclinationibus, prout verbum (dominari) præ se fert. Hoc tamen tota vita falsum est. Denique etiam præsupponunt falsum. Quia nullatenus de stellarum destinatione est, ut nobis consentent inclinationes: sed tantum ut sint in signa, tempora, dies, & annos: nec amplius. Cælum denique sine labe creatum. Absconum ergo, ut nobis sit vice diaboli tentatoris, & quod amplius est, inclinatoris. Quod nobis infunderet continuum somitè ad vitia, & præcipitem inclinationē.

Abstet de divina bonitate hæc sentire. Omnis prava inclinatio, non foris aliunde nobis advenit: sed intus à peccato inolevit. *A corde homicidia, adulteria, & cogitationes male*: non sanè ab astris. Sub humili itaque tenuitatis meæ protestatione, abrenuncio opinioni, docenti stellis habere vim indendi inclinationem. Continebar enim initio, per diversos effectus, quod semè belluinum sponte fluere in animam viventem, & non obscurè discurrentem: & quamquam in conceptu embryone, primum elucescat potestas aliqua, tanquam ac si esset quædam anima vegetatrix eadem tamen; tandem perficitur, & surgit in gradum sensitivæ. Cumque semen humanum belluino non sit imperfectius, rebar & illud pari passu fluere, & tandem perfici in animam sensitivam. Non tamen sic, quod hæc sensitiva pariter transeat in naturam mentis humanæ. Nam cum duobus simul dominis, non invicem subordinatis, nemo inservire possit, quin alterutrum odio habeat, eo quod incompatibiliter sint oppositi. Ita in natura, unicum corpus nequit duabus inservire animabus determinatis: sitque sensitiva anima, non substantia, non denique accidens (ut de formis docebo) mens vero humana sit spiritus, etiam vivens, substantia in abstracto, & immortalis hinc nimirum fit, ut superflite sensitiva, natura etiam lubens suscipiat animam humanam, ceu actum ejus perfectè ultimarum, seseque intus

35. ambæ pacificè compatiuntur. Quibus præmissis cœpi considerare, canem esse animal vorax, mordax, invidum, vigilans, latrans, venaticum, & unicam ob buccellam omnium beneficiorum immemor, ingratum, adulatorium, &c. quæ cuncta, velut proprietates seminales, & específicas, semini canino inesse, non autem ab astris impressas: illarum verò plurimas, speciei proprias cognovi: aliquas verò à parentibus insuper peculiare. Usque adeo hinc canum profapiam, pretio differre. Cognovi ergo, consimiles condiciones

cani esse de stirpe feminis, & non astrales, adeoque ubi consimiles inclinationes in homine contuitus sum, statim quoque has ex proprietate aliqua canina, in semine humano, delituisse existimavi. Denique notavi animantia quædam conjugalia, alia vero promiscuo & incestuoso congressu nata. Sic notavi cicura, ferina, callida, doctrinæ incapacia, furtiva, crudelia, fugitiva, pavida, mitia, &c. Quæ conditiones, quatenus toti speciei communes, vel per familias, dispersas, didici non ab Astris, aut ab Almuten nativitatibus: sed prorsus, & duntaxat ex semine oriundas. Idcirco & pariter existimavi ejusmodi inclinationes hominum, ex brutali aliqua proprietate seminum, nato inolescere. Reperi quoque inter homines, integras non raro familias furiosas, stupidas, callidas, insolentes, petulcas, &c. Unde quidam dicuntur, *natio viperina*. Item: *Dicite* (Herodi) *vulpi*. Quocirca cœpi ingenium, iudicium, memoriam, mores, inclinationes, imo mortis ac fortunæ dispositiones, omnino ab astris remove. Denique & in patrantis manu, est generare masculum vel femellam: sunt autem masculæ conditiones, inclinationes, ingenia, proprietates, longè distinctæ, à femininis. Orat namque Ecclesia *pro devoto femineo sexu*: quocirca inclinatio, sive devotio moralis, sexui debetur, non astris. Equi enim, ex colore pilorum judicantur: colores autem, in conceptu, ex arte variantur. Insuper conditiones & inclinationes mutantur per ætates. Pueri nimirum rebus aliis oblectantur, quam viri. Sobrius enim juvenis, quandoque fit potator senex, vel vice versa. Adolescens liberalis, sæpè avarus est, dum senescit. Avaritia quoque seminum (quod minus indiget, minusque appetere deberet) sæpè comitatur. Quæ certè non ex Astorum directione pendet, si dem Almuten totam moderatur vitam. Enimvero distinxī inclinationes? 36. ut una videlicet sit, qua naturaliter propendit quis in professiones, religiones, artes,

artes, scientias, mercaturam, vel negotia exercendam. Hanc nuncupo inclinationem vocationis. Altera vero inclinatio concernit mores, virtutes, vitia; quam voco moralem, siue ethicam. Tertia autem spectat, sanitatem, morbos, vitam longam, vel brevem. Hancque ideo inclinationem, vitalem nomino. Tandem quarta est fortunarum. Quantum autem ad primam attinet, de fide credimus, Deum immediatè creare mentem humanam, eamque dirigere ad certam sui vocationem, in qua sibi placere possit maximè; quorsum illi porrigit condigna talenta 5. 2. vel unicum.

37. Itaque inclinatio vocationis, qua quis fit Medicus, Geometra, Musicus, &c. datur animæ ab ipso Creatore, à quo omne bonum donum de sursum venit: nequiquam vero horum ab astris. Ideo omnes vocationis inclinationes, eo ipso sunt bonæ. Inclinatio vero moralis, ut est merè belluina; ita jam antè demonstravi dependere eam ex ente seminis. Mala siquidem simpliciter astra essent, si inclinerent hominem ad vitia. Errassetque Creator in iudicio. Quod viderat, quæcunque fecerat essent bona. Inclinatio itaque ad malum, ex corrupta natura in sui radice, ac semine, emanat. A corde manant malæ cogitationes, juxta lucem evangelicam, & ab anima consensus, prout à consuetudine peccandi fortis inclinatio. Bonum vero ex gratia, voluntate & exercitio. Neutiquam sanè ex stellis nobis est advena. Prima nempe nostri constituentia à prevaricatione fuere inquinata æqualiter: inæqualiter vero distributa, atque participata, ex bonitate seminis, matris conceptu, educatione, &c. vel contra.
39. Ideoque inclinationes omnes seminales, crescunt, augentur, vel decrescunt, juxta proprietates fluxuum seminis, ad augem, & declinationem. Tertiam autem inclinationem ex debilitate vel robore seminum esse, totamque subesse directori Archo, in natura, nemo nisi Astrologus controvērit, qui male accinctus, cuncta, in idolo-

latiam usque, stellarum motibus refert, sibi que jus explicandi attribuit, imprimis non distinguens potestatem iunctandi, à virtute effectiva: neque sciens, septem errores tantum esse, ut præsideant Blas elementorum. Fixas vero, continere tragædias particulares. Ideoque cum præter solitum naturæ, signa erunt in sole & luna, portenta significant futuræ ruinæ universi. Sed illa increbuit stoliditas vulgo, ut putatum sit, cuique in arte sua credendum. Rectè hoc quidem. Quod Astrononius didicerit metiri motus & distantias stellarum. At non proinde illi credendum, tanquam vati stellarum, nisi literas valde authenticas contulerit, quibus illi credatur, tanquam Ooliab, & Beseiel. Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo proverbium: *fortes creantur fortibus, & bonis*. Porro quantum concernit inclinationem fortunarum. Illa, ipso etymo, excessit catalogum inclinationum. Existimo itaque omnes omnium fortunas, tam prosperas, quam adversas, concernere dispositionem divinam, non autem inclinationem, multoque minus ab astris dependere, licet in firmamento demonstrat. Siquidem & hæc præsignatio sunt præsignata. 41. pendere illas immediate à voluntate Signantis. *Sortes enim nostræ in manibus tuis, Domine*. Credo itaque omnes omnium sortes, bonas esse in se, & plenariè esse in manu Domini. Credo insuper, quod quantum quisque ab hac opinione est remotior: tantum sit gentilitati viciniior. Scholæ ethnicæ videbant quidem, animantia, per speciem, consimiles inclinationes habere; stupefactæ tamen, pluralitate inclinationum moralium in specie humana, unica, exprimente omnium bestiarum inclinationes omnes, nescientesque ideo cui causæ, tantum inclinationum numerum fiderent, suadente Cacodemone, per augures cœli, confusè ad astrorum incertam, momentaneamque copulationem, & elongationem confugere. Ne- 43. quicquam indagantes, cur plurimum bestialium

linum inclinationum humana species sit capax. Neglexerunt enim considerare, Quod bruta specificas haberent inclinationes ex ente feminis, nec brutis horoscopus deberi. Quod homo suas pariter haberet inclinationes brutalium similes. Quocirca saltem pro moralibus inclinationibus hominum, natiuitates non esse indagandas. Etenim nec aliunde homini naturaliter adveniunt, nisi ex parte sui corporis, quod totum, quidquid est, enti debet seminali, non aliter quam brutorum corpora. Anima siquidem immortalis, tota simplex & uniformis est; & cum sit immortalis, nequit à caduco, labilique stellarum motu, suam habere inclinationem: sed tantum auscultat naturæ, in Adamo, & posteris corruptæ, à peccato. Quocirca in sero nepote, non raro resurgunt mores, gestus, & inclinationes avi, non antea visi. Has quidem tum enti feminis dari contentæ sunt Scholæ, non astris. Sed assentiendi consuetudine, & Astrologorum importunitatibus soporata neglexerunt pendere præfatas inclinationes avi, non esse alterius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclinationum separatas: ac proinde eadem lege teneri, enti feminis. Nescio itaque, quo merito hodie adhuc doceant, hominem Astris ita subiectum, ut continuo ab iis tentetur. Morales, vitiatorum nempe, & bonitatum inclinationes, ab hora natiuitatis desumi: At sanè, *constituit Deus hominem in manu arbitrii sui*. Anima enim sensitiva, mentis vicaria, maiore sanè libertate gaudet, quam animæ brutorum, propter sigilla à mente sibi suggesta. Verùm animæ brutales, suæ speciei inclinationibus, sub pauca latitudine, contentæ vivunt: humana vero sensitiva, ad omnes exspatiatur. Etenim ut fœtus humanus, simul atque nutriti propria quadra incipit, non alicujus speciei planta est, prout neque alicujus speciei brutorum, dum sensitiva simul cum rationali affluit. Ita sensitiva humana, non ad speciem brutalem alligata, per omnem brutalium

inclinationum latitudinem vagatur, ac facile auscultat alienis inclinationibus mentis immortalis proprio lubitu sibi indutis. Mens enim, incorruptam naturam labens, faciliè hujus motibus & illecebris cadit, semperque per effrenem appetitum discussa loco, servit ut pedissequa perturbationi, quæ illam loco pepulit. Unde inclinatio aliena. Cujus frequenti usu, vel desiderio, sit consuetudo fortis, quæ tandem mentem incarcerationat. Patet saltem, inclinationem moralem esse de intimis animæ sensitivæ proprietatibus, ex ente feminis dispositive labentibus. Quodque Astra, nullam causandi potestatem in nos, sunt sortita, præterquam per Blas meteororum. Cæterum quanquam inclinatio vocationis, vel moralis, vitalem mutant. Ut dum putator sit podagricus; rixator vulneratur vel occiditur: Sic deaurator miserè tremat; fossor mineralium, itemque Chymicus, asthma perit. Illa tamen sunt duntaxat occasionaliter. Nec quidquam juris Astrologo deferunt. Apage ergo, credere stellas ad tentandum, inclinandum, pendendum, felicitandum, scientias infundendum, creatas, aut acquisito deinceps jure, valere. Tollitur enim sic vis meriti, ac supplicii, aperitur quoque via ad Atheismum, & destinationum fatalitates. Itaque sapiens dominabitur Astris. Non quidem, quod queat impedire, mutare, suspendere, & invertere astrorum cursus, aut lumina: ut neque vicissitudines temporum, dierum, & annorum inde consequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens non dominabitur effectibus, qui sunt copulati ad astrorum revolutiones, tanquam causas; neque dominabitur astris, tanquam signis, ut videlicet illa queat mutare, pro suo lubitu: sed tantum prævidens, quod septem errones, Blas motivum, vel alterativum concitaturi, unde sterilitates, frigora, calores, annuæ caritates vel similia, necessariò consequuntur, poterit sibi de necessariis providere, adeoque astrorum fluxu natis incom-

commoditatibus obviando & à posteriori quodammodo dominari. Hoc nomine Astrologus, non excedens meteorii limites, à Sacris inter Sapientes refertur. Quam resseram si prædictiones astrologicae temerario ausu excesserint, nedum vanæ sunt, ac conjecturales: sed utrâque Sacrorum pagina explose, nomine *Aurum Celi*. Adeo ut rectè S. Ambrosius illas comparet telis araneorum, quæ quidem muscis & culicibus, seipsas irretientibus, captandis inserviunt, à robustiori vero animali, facillimè distringuntur. Sic nempe hæ prædictiones, credulos minusque

47. firmatos in fide, tantum captant. Quod autem in se sint vanæ, & conjecturalibus regulis formata, probo. Quia nituntur duplici fundamento, Nullo nempe, & falso. Ex parte nullitatis est. Quod velint septem Planetis attribui figuram, inclinationes,

48. fortitudinem, ingenium, fortunas, & mortem nati. Cum Deus stellas tantum in signa, tempora, dies, & annos, non autem in causas prædictorum, destinaverit. Adeoque si contradicant ejusmodi prædictiones, destinationi divinæ, eo ipso nullæ sunt, & falsæ. Secundo. Quia hætenus nondum inter Astrologos constat, de Schemate, sive ordine cælorum. Videlicet an Mercurius, & Vequs, ferantur orbibus singularibus infra Solem, juxta Ptolemæum, & omnes judicarios veteres. An vero rotentur parius circulis, circum circa Solem. Quod nuper tubus opticus sic exploravit. Concidunt ergo Aphorismi prædictionum, illo fundamento nitentes, quod illi duo planetæ semper sint Sole inferiores. Deinde, si duo ex planetis, (Venus) maximum præter Solem fidus circum Solem feruntur, sintque tantæ potestatis in Judiciis, & tam vicini nobis, saltem illæ maculæ, sive stellæ in Sole, vel illi propinquissimæ, erunt longè majoris autoritatis, ad refellendum omnes veterum aphorismos. Et stellæ, quæ circum Jovem, nuper volvi sunt repetæ, Almagesti regulas, sive fundamento scri-

ptas, conjecturaliter convincent. Ut interim sileam de Copernica opinione, quæ hodie suis non caret assensibus, & non parvæ autoritatis, licet sub silentio premant suum consensum. Qua tamen semel erumpente, absque dubio, omnia phænomena & prædictiones ruent. Quarto, incertum est punctum nativitatis. Cumque astra singulo puncto variant, Necessario omnis prædictio est incerta. Ego aliquando junioribus annis deceptus, plurimum tribui astrarum significationibus: sed cum mihi satisfacere non possem, ut per notabilia accidentia nati, punctum nativitatis invenirem. Quod est planè necessarium, si ex astris illa accidentia procedant quomodolibet: Tandem ex parte magni Herois, descripsi accidentia sua, nimirum quod anno ætatis suæ x r uxor sex annorum ipsi esset nupta, equitis gradum nactus, peregrè profectus usque in annum 19 in duello vulnus accepisset, femur dextrum, casu in rhæda fractum sibi, adjunctis horis præcis, cum plurimarum rerum observationibus. Addita patria ubi natus, die 9 Junii, & hora inter 7 & 10, ante meridiem anni 1604 adivi ipse peritissimos judicarios, dimissa quoque quæstione in alias regiones, cum pollicitatione 600 aureorum, qui punctum (nobis notum) nativitatis ariolari, ex præfatis accidentibus posset. Tandem nemo punctum verum attigit, sed ille qui propius accessit, adhuc per septem puncta, super semihoram distabat inde. Erant interim antesignani, qui negabant inter 7 & 10 horam tale punctum esse, per quod ejusmodi accidentia essent significata: sed quidem illud punctum reperiri, mox ante quintam mane. In rei tamen veritate, natus erat Londini me præsentem, septem punctis post horam nonam solarem, & non horologialem. Insigni deinceps ergo pœnitentia, luxi meas credulitates. Porro de falsitate fundamenti prædictionum, clarius adhuc constat. Siquidem ipsi-

49. met fatentur eccentricos suos, &c. esse

mera figmenta, & penè impossibilia, ad salvandum suas theoricās. Quod sonat. Ignorari cœlorum orbes, & astrorum lationes. Adeoque positis his absurdis figmentis, non mirum, consequi plura iis affinia. Novi remedium, quo scetus alioqui per diem & horas in partu staret, eoque poru sumto, mox infra horæ quadrantem, mulier parturit: sicque eluditur punctum nativitatis, itemque Trutina Hermetis de empsychosi; hoc autem remedium, in jecore, & felle anguillæ, siccatis & pulveratis, consistere scripsi alibi: falsitas denique magis apparet. Nam dicunt, Saturnum frigidum, & siccum melancholicum, ideo invidum, & ad furta ac proditones incitantē, plane malum, quia de natura terræ. Martem vero, quia calidum & siccum (non Solem) malum esse, cholericum, bellatorem, homicidam & ferum, quia de natura elementis ignis. De aeris verò natura atque hilares Jovem atque Venerem sanguinos, bonos, pro ut Lunam atque Mercurium frigidis, & humidis de natura aquæ & phlegmatis. Adcoq; & ideo mediocres. Soli vero calidissimo, mediocritas competit, non humor nec elementum. Quocirca vel Sol languebit præ injuria, vel male attribuitur potestates elementorum fictitiæ, in causas proprietatum stellarum, quibus proprium

est, non mutare: sed dare Blas alterativum his inferioribus. In quo occurrunt multæ falsitates. Nam inprimis, malum intra cœlum, causativè demergunt. 2. Terræ qualitates esse pravas. 3. Ignem inter corpora elementalìa collocant. 4. Non astra, non saltem quoque duo elementalìa, quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò comparant stellas in proprietate causativa, ad qualitates elementalès. 6. Falsò ergo attribuitur stellis, causalem vim fortunæ, ingenii, &c. ad primarum qualitatum relationem. Quare cum in judiciaria Astrologia tantæ sint nuditates, falsitates, vanitates, & in summa non nisi conjecturæ, meris mendacibus regulis suffultæ, non est mirum, quod mille Artífex se illis immisceat, ut habeat nunc iterum suos quadringentos prophetas, uni Michæ oppositos. Quisquis ergo est Lector, meo exemplo, noli altum sapere. Cœlum autem, tam situ, quam profunda ignorantie nostræ cæcitate, altum nemo addubitat. Quapropter certè nolui inquirere cœlestia arcana, qui terrestria, ne pusillum quidem novi. Sin autem ultro Deus revelet, tanta ipsi gratias corde grato. Certus nil revelaturum, nisi quod ad sui gloriam, & hominum usumfructum spectaverit; Plura de Epidemicis, tractatu de Peste scripsi.

F O R M A R U M O R T U S.

1. *Abusu docent Scholæ, ortum formarum è Cælo esse.* 2. *Fides Authoris.* 3. *Probatur.* 4. *Quid deceperit Scholæ.* 5. *Error circa patrantia lumina Solis.* 6. *Inconstantia Scholarum.* 7. *Tandem mature, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrant lumine Cælorum.* 8. *Opinio S. Thomæ refutatur.* 9. *Ejusdem contradictio.* 10. *Opinio Scoti refutatur.* 11. *Scholæ aliorum hebes dogma refutatur.* 12. *Incipienti Atheismus.* 13. *Concludunt Scholæ contra seipsas.* 14. *Optimè sensit Augustinus.* 15. *Scholæ quivies cespitant, facile ambiguitate mutant.* 16. *Thesis Authoris septem.* 17. *Quantum creatura ad productionem formæ tribuat.* 18. *Quale sit semen faciendum.* 19. *Progressus seminis, ad optatum lumen.* 20. *Mineralium similes fluxus.* 21. *Probatur vis ali-*

qualiter sensitiva in mineralibus. 22. *Istos heros am-
bos, seduxit paganicus error, in quinque absurda.* 23. *Itemque scienter didicissent novem notabilia.* 24. *Ignem nec substantiam esse, nec Accidens.* 25. *Propositionis demonstratio.* 26. *Probatio subsumti per mechanicam.* 27. *Lumen migrare de subiecto in subiectum.* 28. *Quid flamma.* 29. *Probatur definitio per mechanicam.* 30. *Ignis est mors artificialis positiva.* 31. *Thesis aliquot, ignis naturam docentes.* 32. *Conclusio è præmissis, & thesibus.* 33. *Demonstratio Mathematica.* 34. *Scholæ sibi contradicunt respondendo.* 35. *Probationes insuper aliquot.* 36. *Scholæ sibi implicant.* 37. *Contradicunt sacris.* 38. *Igniculus vitalis quis.* 39. *Solare lumen, quid differat à lunari.* 40. *Solare lumen, planè mutatur in stellæ.*

41. Cur luna, et si aliis stellis minor, dicatur luminare magnum. 42. Luna, luce nocturna regit noctes, etiam dum solem comitatur super horizontem oppositum. 43. Luna, nedum est speculum recipiens, & reflectens. 44. Probat ipsi lumen proprium. 45. Blas frigidum lunæ, est de proprietate proprii luminis sui. 46. Demonstrationes super illo lumine. 47. Differentia radiorum Solis & Lunæ. 48. Differunt regere diem & noctem, separare lumen à tenebris, & diem separare à nocte. 49. Luna per nutum à Sole lumen, non regit noctem. 50. Animalia noctivaga quomodo perse-
git cernant sub d. n. s. s. s. s. tenebris. 51. Non mittunt lumen extra se. 52. Quid sint tenebre tangibiles, & exteriores in superlativo. 53. Cur mali s. s. s. s. opaca nocte lubentius immutuantur. 54. Historia Noctambulonis. 55. Pulsus difficile curatur, si radius lunæ illuxerit. 56. Excrementa curat lumen lunare. 57. Rana tota, per lunare Blas, & frigus redit in Crystallinam mucilaginem. 58. Commendatur glacies de Aquatico. 59. Quare luna respicit plantationes. 60. Cur effluantur, & decerpantur plantæ ante Solis ortum. 61. Sufficere duo luminaria magna. 62. Germinandi modus, & progressus. 63. Tandem nitens fulgur in Arctico. 64. Facunditas mineralium nude. 65. Splendor, non est ipsa forma, ut neque candelæ splendor, est forma flammæ. 66. Natura, per se, nec continet, nec attingit formam. 67. Progressus in brutis calidior. 68. Quadruplex rerum forma. 69. Nullam substantiam jure esse annihilabilem. 70. Scholæ suam impugnant doctrinam per axioma. 71. My-
sterium creationis humane. 72. Plures hominum species, quam rerum materialium. 73. Splendor semi-
mon, ut differt à Lumine formali. 74. Lumen formale, toto genere distat ab igne. 75. Potestas condendi formam, insipite est Sapientie, & potestatis. 76. Quali-
ter mens peneirat alias formas, juxta & suam sensi-
tivam. 77. Proprietates innascentur à contactu formali. 78. Deus tangit, & penetrat omnes formas: à
nulla autem contingitur, nisi à mente bona. 79. Inno-
centie Aristotelis, sunt blasphemie Christianorum. 80. Animam, nil destructive pati à caduce. 81. Sen-
situs in nobis, non est specifica bruti. 82. Quomodo
sensitiva determinetur à mente. 83. Vegetans forma
in bruto, non est de specie plantarum. 84. Ignis fit
igne calidior. 85. Anima vegetabilis, vitalis quidem,
at non proprie dicenda est vivens. 86. Functiones
vitis animæ extinguuntur, illesi alterius. 87. Ar-
chei discrimina. 88. Solare lumen in ave, & qua-
drupede; lunare vero, in pisce. 89. Scholæ ignorant
simplicium gradus, quamdiu luminum formalium po-
testates. 90. Ignis Gehennæ separans ens Archale.
91. Deceptus Querecetanus in glacie. 92. Paracelsi
error in gradibus simplicium. 93. Solis lumen, non
est constitutum entis. 94. Semina Solarium, & lu-
narium, visu distinguuntur. 95. Duo luminaria na-

gna, respondent duobus elementis primariis. 96. Lu-
men trahitur in silicem, extra corpus luminosum So-
lis, & conservatur aliquamdiu in tenebris. 97. Usus
anbelinus, veteribus assignatus, fallax.

Entilitas usque perseverat. nobiscum, quod in Scholis
edocti, etiamnum creda-
mus, totam sublunarium
moderationem, & vicissitu-
dinem, pendere ex certo (id est, innomi-
nato, incognito, conjecturali, & incerto)
cælorum motu, astrorum situ, lumine &
aspectu. Non considerantes ex opposito,
donum multiplicationis aut generationis,
effusum, ante natas stellas: atque cate-
nus, frustraneam quodammodo fore be-
nedictionem generationis, & vicissitu-
dinem inde sequentium, si totalis gubernatio
inferiorum esset cælestis, verumque
imo foret, Quod homo hominem generet &
Sol. Protoplastus enim ex limo factus, &
inspiratione divini flatus, est animatus:
Cælos vero, nec esse, nec mores, nec sci-
entiam, nec fortunas conferre, satis jam su-
pra probavi. Nunc porro, nec quidem vi-
tam, nec formandam posse, probabo. En-
imvero sic hæc olim infatuarunt dogma-
ta Scholarum: quod inter Christianos cre-
ditum steterit, ipsam mentem immorta-
lem, è semine humano, & cælorum influ-
xu, naturaliter produci: & quamquam id
Ecclesia vetuerit: Scholæ attamen, genti-
lium erroribus etiamnum imbutæ, doc-
cent, præter mentem humanam, omnes
omnium formas, essentias, origines, &
consequentem vitam, inclinationes, pro-
prietatumque perfectiones, proprietates,
& fortunas nostras, è siderum motu, lu-
mine, (& forte insuper influentia) profi-
cisci. Ast longè aliud credo. Profiteor
nempe illum, qui solo verbulo beneplaci-
ti, universum ex nihilo fecit, esse omnia in
omnibus; & hodie quoque cunctorum
viam, originem, vitam, & perfectionem.
Adeo ut quamquam causæ secundæ, sint
& operentur, tanquam causæ partia-
les, motuum directiones, & dispositiones

omnes, ad generationem necessarias. Quod proinde nihilo magis, omnipotens suum honorem ulli tribuet creaturæ. Quin semper, ut causa totalis maneant, jugis rerum Parens, naturæ conditor & Rector, creando perseverans. Profiteor itaque, quod sicut in initio sine ipso factum est nihil. Ita & hodie, formæ cujusvis creatio, sit res ex nihilo, per ipsum eundem facta. Quod non solum dico, pro materia, semel olim creata: sed & de formis quibuslibet. Quod sicut forma est rei quoddam velut lumen, & istius luminis apex: ita nemo formas rerum patret, nisi Pater luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abest ab unoquoque creato. Nec credam, cælos ex nihilo condere rerum formas naturales, aut rerum semina animasve dare, quas nullo modo habent. Quia fides, simul & religio me docent: Deum esse & hodie rerum immediatum principium, ubique præsens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque quidquid uspiam est essentialiter, id totum, quantum est, potest, scit, atque habet, debere Deo. Etenim creatio respicit & dicit habitudinem, ad rem existentem in perfectione: rei autem perfectio est sua cujusque interna essentialis forma. Ergo ejus immediata origo, non aliunde, quam ex creatione esse potest. Atque ideo, immediatè ex unico rerum Creatore ineffabili. Scholæ ergo, oppositum sentientes, deceptæ sunt, cum cernerent lumen, per se, facere verum ignem trans vitrum. Lumen inquam, putarunt acidēs: Ignem verò esse substantiam, atque in utroq; putantes cespitarunt. Ideoq; ad lumen naturale Solis cæcutientes, tanquam ad substantiæ ignis creatorem confugiunt, retrocedendo dubitantes, An cælum, adhuc formam ignis conderet, an vero aliud quodvis lumen artificiale, in hoc opere æquivalens? Etenim semper ista perennat Scholarum ignavia, quod nacto exemplo (erroneo & putatio) confestim ad generalitatem sint lapsæ: ne indagando, per species, sati-

garentur & aliquid reperirent, quod illas, ex possessione putatæ notitiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non potuerunt, Solis lumen, quin simul & formarum omnium essentialium, crederent esse creatorem. Sed in palestra cespitant, ca- 6. dunt, & inconstantes aufugiunt. Nam cum unam formam essentialiem ignis putarent generari immediatè à calore, putredine, frictione: & jam sumi de alio lumine, absque cælorum respectu, cooperationeque, palinodiam cecinerunt: cælos, suamq; priorem opinionem oppugnarunt, & ab his, formarum creationem repetendam volunt, quam tamen liberaliter, atq; creduliter, ipsis subinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, formarum nativitas debeat. Quocirca, cum ignem de igne sumi cererent, adeoq; in objecto cremabili esse potentialiter ignem. Confestim quoque eodem jure, semina cuncta, continere potentialiem formam, atq; eatenus scilicet, quod actualis forma tandem ducatur, atq; procreetur ex potentiali dispositione, quam vocant materiæ (ac ridiculam sanè) potentiam. Initio enim sunt arbitrata, cunctorum seminum generationibus, idem evenire, quod jam in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus itaque astruere cœperunt deinceps, quod omnis substantialis forma (ego vero, essentialiem formam, rebus quibuslibet concedo: substantialem tamen, nulli, nisi homini, propter mentem immortalem) sive actus educeretur sine medio, è potentia materiæ. Id est, à Solis crearetur dispositionibus materiæ (quod est dicere) accidentibus. Utque ex cerebro, hæc illarum scientia parta erat; tanquam Minerva Jovis filia: fuit quoque pro subjecto inhærentiæ anxia, inconstans, sine sensu, atque in varias mox sectas discissa. Ac inprimis quidem S. Thomas. Docet, *Accidentia, revera quidem, generare substantiam: sed id tantum, respectu substantialis formæ, cujus sunt instrumenta.* Inprimis, hic S. Thomas suum deserit Aristotelem, vultque causam efficien-

tem,

tem esse internam, è sinu formæ labentem, dependentem, & hæcenus ejus prolificam efficientem. 2. Dicit hæc implicita. *Vna forma substantialis, non facit alteram, ex seipsa: sed ejus accidentia id revera faciunt.* Item, *Accidentia, ex seipsis revera non faciunt formas substantiales: sed est virtus substantialium formarum, quarum instrumenta duntaxat sunt ipsa accidentia.* Sive ut alibi dicit. Quod Accidentia, sint proprietates formarum substantialium, & quidquid operantur, id virtute formarum fieri. At sanè pace tanti viri, non est in rebus naturæ, prout est in negotiis humanis, ubi Judex, vel Sacerdos, operatur nomine officii, & non ut Joannes. Ejusmodi enim respectus, natura ignorat, iisq; lubens huc usque caruit. Penes eam res enim quæque agit, id quod agit, sine relatione authorizationis. Accidens nempe, agit quantum, & quale est in seipso: non autem quatenus ex commissione ejus, cujus est organum. Natura quippe, ignara est substitutionum, omnique fallaciæ Juris. Res enim operatur, quantum quæq; potest, absq; diplomate. Quid enim ad effectum productionis formarum attinet, accidentia agere in quantum sunt organa formæ substantialis, vel alio respectu, si interim formæ essentielles, revera & actualiter constituentur ab ipsis accidentibus? At sanè instrumentum, et si in Mathesi aliquid generet, nullo tamen intellectu vero, est generans in natura, eo quod sit rei generatæ, & singulariter ejus formæ externum, nec quidem continens Idæam essentialem formæ, multo minus Archeum ejus. Siquidem Accidentia, quatenus procedunt à generante ad intentionem generandi, debent continere quidditatem atque proprietates seminales, ad generationem requisitas: quibus accidentia, ut talia sunt orbata. Eo quod ad summum, sint tantum media dispositiva materiæ, ad suscipiendam formam, non autem ad procreandam eam. Videtur itaque juxta D. Thomam, quod accidentia, ut instrumenta

formæ, essent velut canales instrumentales, per quos forma generantis, spiraret formam in generatum, si materia hujus prius, per alia accidentia, sit benè disposita. Atqui tunc generatio formæ immediata, non competeret accidentibus. Ut sanè accidentia nunquam sub Intellectu instrumenti, sunt productiva substantialia. *Secus* vero, iisdem insistentis delusionibus, ex productione Ignis desumptis, declarat Accidentia, nullo modo generare formas substantiales, sed unam formam substantialem, revera actualiter producere ex seipsa alteram. Hic sermo, saltem cælo & Soli, demit generationem formarum. Secundo facit omne semen, actu animatum, vita & forma dotatum substantiali, cum delirante Thoma Fieno Medico Lovanienf. Tertius est, qui tenet propriâ virtute, & sine concursu formæ substantialis accidentia, immediate producere formam substantialem. Hic enim (ut dixi) ab ignis, & luminis præsentia maximè occæcatus, instar vespertilionum, cogitur fateri magnæ benedictionis solemne mandatum: *Crescite, & multiplicamini.* datum solis accidentibus. Alii enim instar Africæ, semper nova, monstra ex scientiæ humanæ præsumptione, adferunt. Adeo tamen si præcedentes opiniones essent absurdæ. Hi tamen adhuc, superlativè absurdiora hæc statuunt. Enimvero si natura requirat (ut Physici supponunt) seminalem quandam successionem, & continentiam unius fluxus, ab altero, velut principio consubstantiali, & conjuncto, cum principiato. Quomodo erga poterunt accidentia, quocunque modo accepta, procreare aut continere formam substantialem? fatentur formam quamlibet, esse internam rei perfectionem, essentiam, substantiam ac originem accidentium sui concreti; Attamen volunt illam nasci, produci, & velut ex nihilo creari, ab accidentibus, tanquam dependentiis formæ essentialis, sui prædecessoris.

Atqui cum omnia naturalia, producant sui simile in specie. Sequitur ergo, quod velint formam essentialem, ejusdem esse speciei, cum formis accidentalibus. Imo accidentia, substantiis istam eripuisse prerogativam, quod accidentia producerent accidentia, atque insuper formas essentielles substantiarum. Formæ autem substantiales, velut otio torpentes, ferirentur, ac suis vicariis accidentibus, totum negotii pondus tradidissent, ut falsificarent proprium suum, & Aristotelis axioma: *Quod omne agens, naturaliter natum sit producere sui simile*. Cum accidentia non solum accidentales, sed etiam substantiales formas, quales docent esse etiam substantias, essent producendo. Falsum itaque, & Atheismi aliquid continere visum est mihi, axioma Scholarum. Quod omne agens, quod disponit ad formam, etiam det ipsam formam. Quoniam si substantia, prædicamento differat ab accidentibus: principia illorum non debent minus differre. Principium nempe activum, motivum, dispositivum, & essenziale, generationum, est ipsa causa efficiens, & Archeus faber. Deus itaque gloriosus, tandem creat formas substantiarum. *Quorum ergo principia sunt genere & prædicamento diversa, illorum effectus aequè dissunt: pro ut cause eadem similes, sunt simile similibus causis*. Sequitur autem à jam dictis. Quod calor, producat calorem, non ignem: multo longè minus formam pulli: Non aliud denique quicquam præter calorem. Quia cum causa efficiens sit interna, & de essentia causati (quod postmodum contra Aristotelem demonstrabo) ideo unum & idem non potest constitui à causis propinquis specie diversis. Multoque minus toto prædicamento diversis. Neque enim datur esse, sine proprietatibus essentialibus, ut nec agens, sive organo, & medio. Quo igitur medio, quare demum proprietate, extra se, calor erit agens in productione formæ, aut ullius substantiæ? & quo contactu, calor tanget formam, ut

hanc in altero objecto generali, de participatione sui esse, producat? Siquidem apud Scholas, gentilitio errore imbutas, omnis forma substantiarum est substantia. Unde Christiani subsumere debent. Quod cælum, ut neque accidentia dispositiva ad formam, possint condere ullam substantiam ex nihilo. Quod creatio substantiæ, soli sit Creatori propria. Rectè ergo sensit B. Augustinus: *Si Deus in æterna intelligentia species omnes contineat (imo & individua earum) quomodo non cuncta conderet? An aliquorum Artifex esse nollet? quorum efficiendorum artem, & scientiam, ineffabiliter laudabilis mens ejus haberet?* Idcirco quamquam seminem contineat patrantis imaginem, Archeum sibi proprium, cum omnibus ad generationem requisitis: attamen nisi essenziale esse formæ, originaliter, totaliter, exemplariter, perfectivè, emanativè, & immediatè, penderet ex Deo, natura nunquam operaretur quicquam, ad acquirendum formam, quia potestate activa planè careret, si orba esset respectu illo relativo. Itaque inprimis cælum vel astra, nullo intellectus modo, per motum, lumen, influentiam, concurrentiam, cooperationem, aut copulationem, producant efficienter & immediatè formas essentielles rerum. Quæ duntaxat tantum videlicet nobis, sunt in signa, tempora, dies, & annos, quorumque munia nemini licet in novas servitutes compellere. Hierem. *Iuxta vias gentium nolite discere, & à signis Cæli nolite timere*, quæ timent gentes. Si non signa, multo minus astra, quia non habent rationem causarum, nisi ut sint in tempora, dies, & annos. Nec potest Christianus, sine scelere, illis alia dare officia. Isti nempe juxta Greg. *Terre collata potestas ex se germinandi*, perinde ut & animalibus crescendi, & multiplicandi, quam cælo tribuere, nefas æstimo. Sed Scholæ facile recedunt à Cælo, ad accidentia dispositiva. Ego vero, contra, pro thesi pono! Accidentia nec per se, neque ut sunt formarum organa, producere substantia-

- rum formas: neque unius substantiæ forma producere aliam. Cum generantis forma sit localiter extra semen. 2. Terra quoque, licet potestatem germinandi, & fecundandi semina receperit, extra cœli seminis, aut alterius causæ interventum: non tamen est productiva, sive effectiva formarum. 3. Suppono itaq; Deum esse veram, perfectam, & actualiter omnem omnium essentiam. 4. Esse autem quod res habent, est entis, sive ipsius creatura: Non autem Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, pseudo, vel talento, ens habeat suum esse, à Deo, dependenter: est tamen illis ex creatione proprium. 6. Convenit autem eni cum suo esse, ut aliquid agat, & operetur in sui propagationem, juxta benedictionem: *Crescite, & multiplicamini*. Hinc nempe causæ secundæ habet. 7. Deus ergo, ad generationem entis, concurrat ut causa universalis, independentis, totalis, essentialis, & efficienter efficiens: sed ens creatum concurrat, ut causa dependens, partialis, particularis, & dispositivè efficiens. Quid autem ad formæ productionem tribuat creatura; Nota. 17. Quod cum entia, ad generandum nihil habeant ex se; sed ex mutuo & gratis cuncta possideant: fatentur eo ipso, Deum omnia operari, mediatè, & immediate, sed animal non generat animal, at benè semen ad animal. Ea propter, non generat formam ejus. Semen autem ad formam animalis, est tanquam Architectus disponens: non autem ut formæ factor, Archeum quidem à generante mutuat: non formam, imo nec lumen vitæ, 18. quo forma splendet. Non est itaque initio generationis, Archeus adhuc luminosus: sed est aura, in quam forma, vita, vel anima sensitiva generantis, parumper nituit, donec sufficienter sui fulgori sigillum aliquod umbratile impressisset. Quæ aura, avida splendoris, sensati in generante, semel ac umbratilitèr in se concepti, intendit via omni sibi possibili, corpus organizare, ad receptionem illius luminis, & actionum, à lumine illo dependentium. Quorsum ergo desiderando anhelans, se ipsam magis magisque accendit, (hoc in typo metaphorico, est naturam per philautiæ desiderium orare, quærere, & pulsare) curritque perfectissimè, ut suscipiat istud lumen, formam, sive vitam. Quam tandem non aliunde acquirit, nisi ab eo, qui via est, veritas, & lumen vitale. Quorsum ergo, cū Archeus devenerit, nec interrim ultia progredi valeat, sistiturque tandem formas, de manu Patris luminum recipit, postquam plenè suis est functus munis. Hæc sic dicat Christiana Philosophia, quæ in animalibus, & plantis, fit facilis intellectu: Ast in lapidibus, mineralibus, metallis, adeoque in fructibus aquæ non vitalibus, eadem accommodatè sunt interpretanda. Non enim, etsi hæc familia non propaget vi seminis, nec extra se edat posteriores, proinde deficit ens in ea, quod illam, ad destinatos maturitatis fines perducatur. Enimvero cum nihil uspiam semetipsum disponat, aut moveat, nisi semen sit: necesse est, quidquid generatur, Id habere intus dispositorem, qui in aura molli, aquosa, salsa, lutosa, &c. sedeat. Non quidem quod heic fluat, aut oberret per istam massam, perinde atque in brutis; aut quod proinde, in perpetuo succo habitet: sed aura est per totum incorporata, nec varians ab indole fructus producti. Imo in mineralium classe, iste 21. dispositio est semè vitalis, ac sensitivus. Quoniam Adepti Chymici, univocè tradunt, si semen lapidis Chrysopæi, semel in ovo illorum, solum, postmodum infrigidetur tantillum, deinceps desperatum fore conceptum & progressum ad lapidem. Id quod ovis avium cum sit simile, etiam proin sine vita sensitiva subsistere nequit. Mirandum profecto, quod Scholæ agnoscant materiam omnem secundam, fluere ex quadam universali materia: non admittant tamen omnem vitam, sive omnes formas, immediate derivare à vita primitiva, & actu omnium primo. Omnem nimirum

- rum rerum perfectionem, derivare ex universalis superessentialique perfectionis essentia. Imo potius hodie derideant Platonem, cum suo deorum principio, & Avicennam cum Chaldeæ Pantomorphæ. Qui tamen longe vicinius veritatem in hoc salutarunt, quam Christiani: qui cælorum aspiratu, accidentium opera & dispositionum materialium favore, ipsas rerum vitas, formas substantiales, quidditatesque produci astruunt. Propono cæcitatem rarissimorum virorum, sub lumine factam. Putant enim ignem, substantiam, & lumen, tantum esse accidens. Bona fide credulitati, in gentilium errores consenserunt, & seducti sunt in multas absurditates. 1. Coacti sunt, formas rerum negare absolute, esse lumina. 2. Vitæ, sive formas, atque lumina, locari inter substantias: cum inter accidens, & substantiam, medium ens non agnoscerent. 3. Materiam quamvis esse substantiam, substantem, & perennem; formas vero esse substantias privativas, tamen annihilabiles instar accidentium. 4. Materiam mutare suum esse substantiale, à forma non substante, sed annihilabili. 5. Quod formæ cedant materiæ, in substantiando, & subsistendo. Quas absurditates, retrospectiendo notassent, nisi creduli. 1. enim scivissent solam mentem inter formas, esse substantiam. 2. alias autem formas omnes, esse de classe vitæ, extra accidens & substantiam. 3. Quod impossibile sit unquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quod materia non sit annihilabilis. 5. Quod impossibile sit, accidens mutari in substantiam. 6. Quod accidens assumat gradus, non autem substantia. 7. Quodque ideo accidens, utrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, ut fiat substantia. 8. Quod etsi lumen reputetur accidens, nunquam faciet de se ignem, nisi ignis substantia esse designat. 9. Quod frivola sit quæstio, quomodo accidens faciat substantiam, cum præsupponat impossibile. Ergo accidens non producit substantiam ex se, cum hoc sit impossibile: Neque accidens, ex substantia faciat substantiam. Nam & quæstio non inculcat, quomodo è substantia fiat substantia. Sed quomodo è accidens producat substantiam. Nam etsi operatio dispositiva & accidentalis intercurrat in productione rei substantialis: Non tamen ipsa substantiæ productio, ullatenus accidens aspiciat, tanquam sui principium productivum. Porro cum Scholarum duo præcipui ductores, cæcipientes, sub aspectu luminis & ignis, à vero devii facti sint, opere pretium censui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonstrasse, ignem nec substantiam, nec accidens esse: 24. sed peculiarem, & separatam ab amobus creaturam, quæ sibi similem nusquam habet. Quod autem ignis culinari non sit Substantia. Siquidem elemental is nullus est, imo si esset, nullus foret usus (ut suo ostendam loco) Non enim possunt congregi quatuor elementa, ad compositionem corporum, quæ mista creduntur. Quia non descendit substantia elemental is ignis, à tot mille leucis, ut se jungat cõsociis elementis, in constitutionem mistorum illorum, idque raptim, statimque, ad placitum seminum. Nec ignis est proprium descendere, ut nec proprietates est aquæ, vocare ad se ignem, pro mixtura in futurum faciendâ. Sunt enim commisiones illæ elementorum ethnicorum somnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, absque controversia hætenus se circumveniri passæ sunt. Quippe si prope lunam esset ignis elemental is; ut verus esset ignis, deberet habere easdem planè proprietates, quas habet culinari: vel hic saltem non esset ignis, & proprietates hujus non essent essentialiter communes igni elementario. Cœlestis enim, sive elemental is ignis, deberet consumere actum, atque habere alimentum, non quidem exterius circa se: sed intra se, penitus permixtum: cum una pars ignis, tam nutriri deberet quam altera. Imo nisi hoc enim sic contingeret, ignis aeris, tanquam alimen-

alimento, vicinus, vorasset, atque consumfisset istud sui alimentum, ac interea, Ignis Cœlo propinquus, alimento sine, periisset ante. Ridiculum quoque ostendi suo loco, aerem fore ignis illius alimentum, eoque, adhuc concessio defuisse dudum omnem aerem, ignem non posse ex aere excrementum facere, nec aliquid purius, simplicius, prius, aut subtilius: Quinimo, si ex aere ignem faceret, nec deinceps sit elementum igni vicinum, quod ex igne demum producat aliud: Necessario jam dudum non esset amplius aer, sed quidquid esset aeris formæ, tantum ignis esset. Vel, si ignis elementalís non debeat nutriri, licet qualitates habeat maximopere vorantes, deberent saltem Scholæ ostendisse, cur ignis minus alatur, aut vicinum sibi hospitem in se convertat, quam reliqua id elementa agere supponunt. Itemque cur ignis culinæ, hanc alimoniam, pro sui sustentatione, vel intercidentia, necessitatem adjunctam habeat, cum verus sit ignis, atque eadem orbetur ipsum primarium elementum ignis. Non considerant enim, quod ignis verus stet in lubitu Artificis, & ad suos usus ducatur, remittatur, & intendatur. Suscitatur enim pro nutu suo, ignem è rebus, quibus virtualiter inest: neque etiam ex omnibus promiscuè. Alioquin homo esset ignis creator, qui duntaxat est excitator ejus. Porro voco accidentia, omnes rerum proprietates, potestates, & qualitates. Entia vero, quæ in se habent ejusmodi qualitates, præter suum esse, non sunt accidentia: sed horum origo, vel hospitium. Sic calor ignis, est ejus proprietas, & accidens: Neque ignis est magis calor, quam ignis est siccitas: ut nec siccitas est calor. Cumque horum sit distincta dualitas, non possunt illa duo esse simul in igne, ut hujus sint immediata essentia. Sed ignis differt sic ab utroque, ut rectè negari possit ignem esse calorem, vel esse siccitatem. Ignis ergo suas, & multas habet proprietates, & qualitates

primas. Puta calorem & siccitatem. Itemque alias, ut est vis separandi, destruendi, comburendi, faciendi ex non vitro, vitrum, promovendi, maturandi, &c. Tertio inest igni lumen, tanquam proprietas ipsi magis intima, & formalis. Primæ autem & secundæ prædictarum qualitatum in igne, sunt mera accidentia, in se separatim distincta ab igne, quarum videlicet subjectum inhaesionis sit ignis ipse. Lumen vero parum ab igne in essentia differt, quamquam in penetratione congressuque formali gradum accipiat lumen, ad entitatem ignis requisitum. Itaque ostendam, ignem non esse substantiam aut materiam: attamen est subjectum inhaesionis illorum accidentium, sive suarum proprietatum præfatarum. Est ignis proinde quoddam ens verum, subsistensque, quod tamen ut non est substantia, ita neque est accidens: sed creatura neutra à Domino in hominum usus destinata, & subter nutum ejusdem data. Admiror saltem, quod rem tam obviam, hætenus Scholæ non agnoverint, non inspexerint, non indagarint: sed elementum esse, crediderint, & ignis solo obtuitu, quartum elementum finxerint, totque absurditatibus ejus subsistentiam fulciverint. Nec semel saltem attenderint, si summus calor esset ignis: Ille calor haberet in se complicata cætera ignis accidentia, ac proinde calor ignis desineret esse simplex. Ignorantia ergo ignis, quodque S. Thomas, & Scotus subscripserint paganorum inventis ludicris, causam errorum dedit initio capitis descriptorum. 25. Propositio ergo mea est, quod omnes formæ substantiarum, (demta anima humana) Item ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. sint creaturæ neutræ, inter substantiam & accidens. De Magnali enim partim linite de vacuo tractavi. Propositionem meam autem sic proba. Quia sunt actualiter aliquid, & ens: Item agunt, habentque organa, & proprietates: non sunt tamen substantiæ, ut neque Accidentia. Ergo crea-

26.

creaturæ neutæ. Quæ pro instituto tanti paradoxo, liberalius explanari desiderantur. Quocirca vitrum, quod omnes conceptos luminis solaris radios transmittit, atque in punctum coni, in aere colligit: docet, quod hoc unitum lumen, sit verus & actualis ignis, nequicquam tamen à seipso lumine diversus, quam sola congregatione. Sed lumen non est substantia, juxta Scholas: ergo neque ignis iste. Quin etiam ignis ille in aere, non est diversus ab eo, qui in flamma est. Nam quod habeat combustibile in flamma, in aere vero non, id igni est per accidens: prout est nutrirî & non nutrirî. Probatur major, quod sit verus ignis. Quia omnia agit, per modum ignis, calefaciendo, siccando, accendendo, cremando, liquando, &c. habetque eadem media, atque proprietates, quas habet verus ignis: nullum vero accidens agit per alia media, aut proprietates alia: extra se. Atqui lumen connexum, est agens, per proprietates, & media alia, extra se. Quippe luminis est proprium, tantum illuminare. Ergo lumen, non est Accidens. Nec refert etsi collectum in cono lumen, vivat absque alimonia: quia sat est, quod lumen Solis aut flammæ, istud lumen in cono sustentet, absque corporali alio cibo. Adeoque in in cono vivat & subsistat, eodem Solis, aut flammæ privilegio. Equidem ali vel non, est accidentarium, & posterius ad esse: adeoque quæstio nutrimenti, impertinens est in quæstione an sit. In puncto coni ergo, est verus ignis, cum omnibus suis proprietatibus, parum autem supra, vel infra conum, lumen est saltem, nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem res nequeat esse uno in loco, substantia, in altero vero accidens: & jam sit repertus ignis, qui nil aliud est, quam merum lumen connexum. Ergo jam est reperta creatura, quæ non est substantia, neque accidens. Cum unius & ejusdem rei, nequeant esse, essentia tota prædicamento diversæ. Idque loquendo absolute, &

sine ulla relatione, sic est verum. Ergo repertus est merus actualis ignis, qui aliud nil est, quam merum lumen actuale connexum. Ergo omnis prorsus ignis, est essentialiter, nil nisi lumen. Nec putationi locus est. Quod lumen in sui connexione, fiat compositum, à seipso non connexo diversum: eo enim atruderemur propter solam differentiam ignis, nutritione indigentis, eamque respuentis. Quapropter penitus introspeciendo. Profecto culinari ignis nullo modo nutritur. Nutritio namque in se, & propter se, convertit comestibile, ut illud propter sui subsistentiam vel augmentum convertat, quod assumit. Id enim igni non accidit, qui tantum agit ob necessarios fines suæ destinationis. Qui sunt separare heterogenea separabilia, commutare per flammam, quæque alioqui si non accendantur, duntaxat separat. Sin autem ignis aere opus habeat, ne suffocetur. Id sanè inprimis non fit, ut alatur aere, aut eodem sustentetur, aut aliquatenus aerem in se convertat, sed solummodo ut explodat suas fulgines in aerem, quas inflammando combustibile paravit. Nusquam autem invenitur ignis, qui unquam aliquid de corpore cremabili appropriaverit sibi, eoque sit alitus vel auctus, quod tamen Scholæ hucusque absque ulla controversia putarunt. Nimirum ignem necessario vesci, nedum lignis, carbonibus; sed & aere, adeoque duplici cibo ali, semper necessario. Quia infra patebit, radios in connexo cono, servare adhuc impermistam sui proprietatem & essentiam. Denique si connexio mutaret esse luminis, equidem à cono progrediens, non esset simile sibi, dum ad conum tenderet. Ideoque hic notandum, quod lumen in sit immediate loco, non autem aeri, vel medio. Denique nedum radii proficiantur recta linea, à luce in objectum: verum etiam lateraliter, & oblique colligantur, & congregiantur, migrentque de subjecto in subjectum: siue locum supposueris, siue

27.

sive aerem. *Ex fructibus ergo & operibus cognosceis eos.* Id est, opera ignis, probant ignem verum. Sunt autem illa, calor, exsiccatio, vaporum excitatio, & exhalationum, combustio, liquatio, accensio, sive alterius de se ignis productio, generatio

28. sui similis, cum illuminatione. Flamma quidem est exhalationis pinguis, fumus accensus & illuminatus, esto: sed quatenus flamma est talis & verus ignis, non est alia materia accensa, & nondum accensa; nec à seipsa differt, nisi quod unum in centro lumen, pingui exhalationi supervenerit. Quod idem est, atque esse inflammatum. Ponantur duæ candelæ,

29. quæ prius dudum arserint, una quidem spiritam inferior altera. superior autem sit parum obliquo situ. tum exsuffletur flamma candelæ inferioris. Cuius fumus, simul atque tetigerit flammam superioris candelæ, ecce fumus ascendens illuminatur, comburitur in Gas fuliginosum, & descendit flamma per funium, usque in lychnium fumigans. Est nimirum ibi productio novi entis, ignis nimirum, flammæ, sive luminis connexi. Non tamen est novæ alicujus materiæ, aut substantiæ

30. procreatio. Est nempe ignis, mors artificialis, positiva, non autem privativa, plus quam accidens & minus quam substantia. Quod cum Scholæ adhuc ignorent, amplius declarandum, tam quia paradoxon est, spectetque ad formarum cognitionem, quam quod ex ejus insectia, gravissimi errores in rem medicam irreper-

31. rint. Quare, ut ignis heteroclitam naturam edoceam, aliquot theses supponam.

1. Ignem in corpore phlegisto, ita uniri materiæ inflammabili, ut illi sit instar formæ essentialis, cum tamen sit ejusdem destructor. 2. Quod materia inflammata, convertatur in Gas fuliginosum, quod nondum aqua est; quia licet ignis consumserit vires seminales rei: tamen permanent primæ fermentales aliquot concretæ notæ. Quibus tandem in aere consumptis & enectis, redit istud Gas in ele-

mentum aquæ. 3. Quod omnis forma essentialis sit ad esse rei, cui per se inest. Quodque ignis destruat etiam fumum pinguem, vel carbonem, quos inflammatur, convertitque in Gas silvestre (de quo suo loco.)

4. Quod omnis forma essentialis, ita uniatu suæ materiæ, quod semel inde separata, per extinctionem, vel ablationem, non redeat amplius ad eundem habitum, sive actum formalem. Quod in igne, non ita contingit. 5. Quod omnis superveniens formæ, sit impatiens alterius formæ totalis. Metallum verò, vel aliud corpus fixum, ignitum, ablata ignis candescens præsentia, redit semper in statum pristinum. 6. Quod omnis forma

substantiæ habeat specificam materiam, in qua est: Ignis vero habet lignum, ceram, navam, & tot subjecta, quot sunt species ignificabiles. 7. Quod omnis forma substantialis, tandem emergat in materia, per prævium semen disposita. Ignis vero caret semine, imo si quæ sint absorbit. 8. Quod formæ substantiarum non habeant gradus: Ignis autem per solles gradum admittat. E quibus concludo, quod ignis

32. non sit substantia, nec forma essentialis substantiarum: sed rerum positiva mors, & destructor, creatura singularis, nulli alteri secunda. Unde sic ad demonstrandum

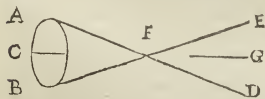
33. procedo, Indubium est, quin carbo sit longè porosior ferro, minusque solidi habeat, sed tamen ferrum ignitum plus urit carbone. Ergo necessario, ferrum plus de igne continet, in materia & forma; sed consequens est falsum. Ergo ignis non est compositum substantiale, constans ex materia & forma ignis: quia alias, si qua substantia esset igni propria, penetraret dimensiones corporis ferri. Scholæ ad

34. hoc, contra se respondent. Nempe compactiorem ferro esse materiam, quam sit carboni; atque eatenus potentius urere, quatenus ferrum pluris ignis capax. Id enim assumebam, ut hoc nempe argumentum traherem inde. Si ignis esset substantia, subsistens ex materia, & forma

ignita, per modum alterius cuiusque substantiæ; necessario ferrum paucioris ignis capax esset, quam carbo, eo quod carbone ponderosius sit, & minores paucioresque poros habeat, quibus ignis hospitari possit. Quod si ergo ferrum paucioris materiæ ignis sit capax, minus urere deberet. Sed consequens est falsum: ergo & antecedens. Nequeunt quippe duæ materiæ vel corpora, ut neque horum formæ essentialis, totales, & ultimatae, in eodem loco & subiecto sese simul compati. Quapropter ferrum & ignis (si hic esset substantia) non possent simul hospitari in eodem subiecto. At si evadere conentur Scholæ, & dicant; ferrum quidem ignescere, nequaquam tamen mutari in ignem, Respondeo: Quidquid potitur omni proprietate ignis, est ignis: vel ignis non habet proprias, sed communes passiones, cum alio ente alterius speciei. Proprietates autem ignis sunt, accendere, urere, separare heterogenea, liquefacere plumbum, stannum, ceram, ardere in materia combustibili, & consumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum potentius præstat quam carbo: ergo in ferro ignito est ignis, & tanto plus ignis, quo fortius urit carbone. Denique, si ferrum ignitum non habeat in se ignem verum, sed proprietates ignis absque igne: Illæ ergo fuerunt introductæ, & relictæ in ferro per ignem. Unde sequitur, formales proprietates ignis deferuisse propriam ignis formam, in qua erant (puta in carbonibus, aut flamma) & migrasse in substantiam ferri, à se alienam. Siquidem volunt ignem non dici, nisi ut corpus inflammabile accensum. Adde his, quod si ignis sit substantia materialis: quod substantia vitri (quæ nullos poros habere, docet subtilissimorum spirituum Chymicorum detentio) & substantia ignis, se mutuo penetrarent, ad lubitum Artificis. quod ipse Scholæ penitus negant. Atqui præter præfata absurda, comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne tantum cale-

faciat, siccitas verò ejus exsiccet, & nil aliud: sic & potestas accensiva, illuminativa accendit & illuminat; separativa separat, destructiva destruit, &c. Quæ cunctæ proprietates, nedum generatæ essent à forma ignis, in materia aliena ferri: sed etiam ibidem subsisterent, sine proprio subiecto in hærentiæ. Quamobrem ignis in ferro ignito est verus ignis. Non substantia, ut neque accidens: sed creatura neutra, habens in se proprietates diversas, Per modum entium substantialium. Hoc, inquam, si novissent Scholæ, scivissent, lumen generare lumen & ignem, non quidem ut specie differentia: sed sola unionione, dispersione, adeoque solo gradu diversa. Nec proinde ulla relatione, accidens producere substantiam. Putant nimirum fumum pinguem, esse ignis materiam, flammam vero formam ignis, atque illa putatione, fingunt compositum, per modum aliorum. Sed obstant tot absurda, quot antea retuli. ferrum itaque manens ferrum, suscipit in se verum ignem, cum sua forma. Sic aer manens aer, suscipit in cono radiorum coëuntium, verum ignem, cum forma & omnibus proprietatibus. Non potest autem ferrum, retinens formam pristinam ferri, simul informari à forma ignis: si forma ignis esset ullo modo substantialis. Id est, nisi forma ignis relinquat suam materiam, ut sit tantum forma assistens ferri: non autem informans. Neque enim aer, manens aer, potest simul esse etiam aliud corpus; ut unum, non potest esse duo, realiter distincta. Sed sodes, si ferrum non sit per sui totum, ignibile, carbo autem prorsus: quid moveret ignem, ut deserta sui materia, migraret in corpus ferri, incapax ignis? ergo sanè ferrum ignitur, estque capax ignis per totum, adeoque, ut partes densiores habet carbone, ita pluris ignis ipsius capax est: Liqueat ergo, ignem non esse materiam. Denique elementorum proprietas non est, cætera mox vorare, & consumere, (ut libiliter docui.) Ignis

36. vero machinatur destructionem rei, cui inest: ergo non est elementum, non materia, siue substantia: sed creatura destructiva, ac mors artificii inserviens, & ad magnos mortalium usus data. Nemo unquam lumen inter substantias reposuit: ergo neque connexum lumen: siquidem connecti, vel non, est accidentarium, quod à accidentario (ut putant) ente, non generatur substantiale. Simplicitas esset quoque Scholarum, admittentium (quamquam falsò) lumen simplex esse accedens, connexum verò esse substantiam. Cum connexio saltem gradum dicat, qui substantiis est alienus. Maxime, quod radii, in cono luminis connexi, ulterius in decessum provecti, ad sui simplicitatem ac dispersionem redeant. Imo radii luminis, sunt quidem connexi in cono: non tamen penitus uniuntur, nec penetrant se mutuo: sed singuli, servant impermixtum sui esse. Finge planum vitrum circulare, una cuius medietas sit colorata; altera vero clara, instar crystalli non infectæ. Pars clara vitri, sit ab A in C, & à C in B. sit vitrum coloratum. Dico ergo. Quod radii ab A in C, erunt clari & luminosi. à C vero in D, erunt luminosi colorati. Et omnes coibunt in cono F, eruntque rursus separati: nempe à F in G, erunt colorati, & ab G in D erunt luminosi, coloris expertes. Si ergo radiorum connexio, in cono F, (ubi fuit ignis) non est unio:

37. sed tantum accidentaria, velut in fascem compressio. Ergo istud lumen Solare est in se merè igneum, in sola sui vero connectione ab igne, siue gradu completo, illius creaturæ differens. Denique in igne ce-

creatum: creationem tamen non esse accidentium: quæ nempe non sunt proprio nomine creaturæ: sed creaturarum. Denique, in principio creavit omnipotens elementa; lumen verò cum illis, non est creatum. Ergo neque pro elemento. Si ergo creatio luminis, non fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque corporis; multo minus corporis concreti. Ergo lumen à Deo opifice, non fuit directum, ut sit substantia, vel accedens. Lumen enim vitale principium (non autem materia erat) primo die, ut initium motivum creaturæ: cum illa tamen proprietate, ut quoties per sui connexionem in gradum surgeret, ignis urens fieret. Estque itaque ignis, creatus simul cum lumine. Non est autem ignis aliquid accedens, quod alia accidentia, specie varia, in se habeat, (id enim repugnat accidentibus aliis.) Non est etiam accedens accidentis, cum accedens à forma substantialis immediatè fluat, ordinario, non autem ab unius accidentis forma, plura ac diversa accidentia, ut prioris accidentis tributa. Nequit nimirum unum accedens, esse subiectum inhaesionis, aliis & diversis accidentibus. Cæterum 38. ignis consistens in remissione gradu luminis, est plerumque vitæ comes. Unitio autem lumine, comburit vitalia. Artium vulcanus, humanis necessitatibus dicatus. Accelerat nempe maturitates, promovet semina ad fines, festinat quoque rerum separationes, quarum alioquin epilogum, vitæ brevis, sine gravi incommodo, expectare non posset. Hactenus enim aperit, docet recludere arcana, properare naturæ operationes, sæpè alioqui desides, somnolentas, & sepultas. Separat denique, expellitque superflua, submovet virtute adiuncti fermenti, vitam rerum mediam, unde alacritates, & virium augmenta. Separat quoque purum ab impuro, pretiosum à vili, nocuum ab utili, & crudum à maturo, imò maturat ipsas cruditates. Ignis dein præparat artium organa, quibus vita nostra indiget. Sit igitur Pater

luminum, luminis Creator superexaltatus in secula, qui in Sole posuit tabernaculum, ut cunctis necessitatibus per lumen Solare soletur. Concludam jam ex prædictis 1. Quod ignis & lumen calidum, non differant, nisi per accidens. Connexione scilicet & gradu. 2. Quod radii luminare, se mutuo penetrent. 3. Quod penetrando, tamen servant impermixtam essentiam, ac proprietates. 4. Quod lumen sit primario, in loco: ergo & ignis. 5. Quod lumen & ignis, penetrent medium. 6. Quod corpus opacum, cum à lumine nequeat penetrari, à lumine primum afficiatur in sui superficie, hæc dein calefacit subsequentes partes, usque ad superficiem oppositam. 7. Quod calor intendatur per gradus, in objecto, & singulo gradu, habeat singulares operationes. 8. Quod quidquid ignis afficit, sit ratione loci, quem occupat locatum, adeoque per accidens. Cum prima ignis intentio, sit illuminando calefacere. 9. Quod tandem victor ignis, superet difficultates, ab opaco corpore sibi interjectas. 10. Quod ignis, cum immediate agat, ac primario agat in locum, cremet indifferenter omnia, sine respectu corporum interjectorum, tanquam impedimenta removens. 11. Quod corpus opacum, fixum, ac resistens accensioni tandem illuminatur ab igne. 12. Quod ignis sive lumen connexum, reperiens combustibile, maneat in gradu connexitatis concentratus, nec separentur radii luminare: eo quod propaget continuus novum ignem, qui pergit consumendo; vetus autem ignis, indefinenter etiam perit, quamdiu perseverat ascensio. Sub finem cuius, totum lumen perit, cum non habeat lucem unde illuminetur. Quidquid ergo de u-

39. nito lumine hætenus est dictum, id de Solari duntaxat intelligo. Siquidem lunare lumen, vitro transmissum, tantum abest, quod in cono ignem habeat, quod etiam frigidius sentiatur, cate-

ro ambientē in cono. Itaque appello 41. ad tactum Judicem. Idque eo mirabilius, quod splendor Solis calidus, reflexus in speculo lunæ, actu frigeat. Creavit enim 42. Omnipotens duo luminaria magna. Ac licet stellæ pleræque sunt luna majores, non tamen magnæ reputantur; eo quod omnes illarum activitates, sub duobus luminaribus comprehendantur. Creavit ergo illa 1. *Ut separent diem à nocte.* 2. *Ut luceant super terram.* 3. *Ut diem* 43. *ac noctem regerent.* 4. *Ut majus diem regeret, & minus noctem.* Discimus tamen ex theoricis Planetarum lunam totidem horis, lucere super horizontem, de die, quot noctu. Constituit tamen Omnipotens lunam, ut luceat, & solum regat in nocte. Cumque Creator nequeat errare, necesse est singularium noctium lumen atque moderamen totum, pendere à Luna, quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, creata est ad lucendum 44. tam in Cælo quam super terram, omnibus omnino noctibus. Idcirco luna, non est tantum instar speculi recipientis, reflectentis lumen Solare, propriique luminis experts. Licet enim o- 45. culus noster, nullum proprium in Luna lumen reperiat, parum esto. Plus fidei namque Scripturæ, quam oculis dandum, juxta Textum: *Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum.* Aliunde hæc veritas mox apparebit. Inprimis constat per præfatam vitri mechanicam, lumen Solis unitum, fieri merum ignem, cum omni requisito. Deinde, quod idem Solis lumen, cadens super speculum glaciale lunæ, fervoris sui proprietatem amittat, fiatque lumen frigidum. Quod non fit, si ceciderit super glaciem, speculum, aquam, parietem album, &c. Habet ergo luna vires, quibus alterat radios solares. Debetque istud frigidum Blas, esse de natura sui luminis, si inter agens & patiens debeat intercedere symbolum. Siquidem aliud objectum frigidum, repercutiens Solis

Solis radios, non proinde hos mutet in frigidos. Non equidem calor, frigus, asperum, friabile, dulce, aut amarum, agunt in lumen: sed sola objecta visibilia, & opaca. Luna ergo, ex se habet vim luminosam, quæ ut talis, agit super calidum lumen, mutatque in proprietatem oppositam. Quid si Astrologus, futuros eclipsium colores prædicat, nonne colores illi, aliquid proprium lunæ lumen spondent? Siquidem non ex medio, aut vaporibus conjiciuntur quod color, ex quantitate vaporum, prædici nequeat, in calculo futuræ Eclipsis. Colores ergo delinquentis Lunæ, sunt indicia proprii luminis. Et in hoc, amborum luminarium radii differunt. Quod Sol, recta per radios, feriat suum lumen: At luna nunquam respicit recta centrum mundi, sive terram: sed semper centrum suum eccentricum. Etenim non nisi per accidens, respicit mundi centrum. Id est, cum est concentrica in plenilunio, & novilunio, est Eclipsis. Caput ergo, & cauda draconis, sint nocturna puncta, in quibus tantum Sol directe opponitur lunæ in diametro eccentrico. Ideo radii lunares, non recta terram feriunt; sed diffunduntur in spatium eccentricum, adeoque influentialiter, sive per actionem regiminis (de qua suo loco) expandit suas vires, in noctem, sive nadir; sive illa comitetur Solem, sive vero ab hoc, elongetur tota diametro. Ita est nempe lunæ destinatio, quam exundationes maris confirmant, non minus sub latente luna, quam ejusdem plenitudine solitæ. Alius itaque luminarium finis est, regere diem & noctem, alius denique separare lucem à tenebris, & alius, separare diem à nocte. Nec solæcismo imputanda est ista repetitio; Siquidem, lucente Sole, vel luna reddente receptum Solis lumen, lux quidem sufficienter, à tenebris separatur: Sed nun-

quam Solis lumen, regit noctem, ut nec lucet in nocte; ergo ut luna pariter suæ satisfacere destinationi, non potest unquam noctem regere, per mutuum lumen à Sole. Quod satis apparet, saltem dum die, juxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque si tum etiam, luna divinæ intentioni debeat satisfacere, necesse est, habeat & aliam omnino lucem, qua singulis noctibus luceat, noctemque regat atque longè alium, effundendi sui luminis modum, quam quo Solis lumen, reflectit. Luna nimirum dimittit expansum lumen proprium, ultra non minus, quam citra hemispherium aeris, aquæ, & terræ. Quorsum facit suppositio centri universi, juxta opinionem Tychonis. Ita tamen ut actio sui regiminis lucis, atque influentiæ, potentius operetur in nocte, unde Sol abest. Qui ut diem à nocte sepatet, proprietates lunares separare debet à suis, etiam luna ipsi est conjuncta. Probant id morbi lunares, qui sub noctem, etiam novilunii, exasperantur. Adeoque transossæ & medullas agit eorum, qui cubiculo clausi sunt. Quod non ita Soli est vernaculum. Ergo luna, subinde in oppositam sibi sphaeræ pariem, fortius influit, quam in suppositam. Hoc lumen, veteribus ignotum influentia dictum. Ego vero malim reservare sensum Sacrorum. Quod dicitur, lunam, ad luminandum noctu, perinde ut Sol lucet de die (id est, noctibus singulis indifferenter) esse creatam. Proprietas ergo est lunaris luminis, quod influentiam dicere, idque non est rem ab effectu; sed à causis nominasse. Vespertilio, glis, mus, 48. bubo, & quæcunque in nocte, sub densissimis tenebris, eminus objecta sua distinguunt, & celerrimos objectorum motus notant, quos nostri sub meridie oculi vix observent; quorum licet quædam glaucum nitorem præ se ferant, nequeat tamen illo nitore medium illuminare, ut per illum eminus perfecte cernant.

Ergo

- Ergo necesse est, densissima nocte & re-
 cluso antro, aliquod continuo lumen sit,
 cujus ergo ejusmodi animalia perfecte
 cernunt. Quod si nobis sit inperceptum, &
 tamen revera existit, non mirum est, si lu-
 50. næ lumen proprium oculos fefellerit. Ut
 autem enotescat noctivaga animalia, nul-
 lum extra oculos lumen mittere, quod sit
 illuminando medio, ad distinctè noscen-
 dum objectum eminus positum; atque
 adeo illa videre, solius lunaris luminis
 ergo. statuatur speculum inter oculum
 animalis, & objectum suum, idque spissis
 sub tenebris: & sanè ne minimum lumi-
 nis in speculo reflexum invenies. Atta-
 men si amplæ aulæ extremitate posueris
 candelam tenuem, in altera autem extre-
 mitate aulæ sit foramen, per quod debile
 istud lumen in obscuram alteram transeat
 aulam, in cujus fine sit speculum; profectò
 istud debile lumen, radio flammæ cande-
 læ illius directò vibratum, recipitur spe-
 culo, & apparebit. Attamen homini non
 sufficiens, ad discernendum aliquod obje-
 ctum. Multo ergo minus oculorum nitor,
 cujus radius non cadit & apparet in
 speculo propinquo, aptus fuerit ad illu-
 strandum medium, ut perfecte discernan-
 51. tur omnia. Est namque subter terram, et-
 iam media nocte, lumen, per quod plures
 oculi vident, In Sacris testatum, & per
 ejusmodi bruta proditum, quod nisi lu-
 næ sum debet ortum. Proinde enim te-
 nebræ tangibiles, quæ nostras, quantum-
 libet densas, longè superarent, eo quod
 omni lunæ auxilio privatæ essent. Neque
 mirum, tenebras suos habere gradus.
 Cum infernus exteriores, sive extremas
 habeat (eo quod Ebraismus superlativo
 careat) absque lunæ favore. Fortè enim
 spiritus abstracti, aliquod habent, quod ad
 videndum respondeat oculis nostris, sicut
 nō totus per totum, quidquid est sui, vide-
 at: & horū spirituum aliquot nyctalopes,
 alii vero muti, vespertiloni similes, velut
 52. sub sole caligent: lubentius idcirco in o-
 pacā & media nocte suis apparent. Histo-

riam hujus ergo subnectam. In classibus
 literariis, mihi sodalis erat in cubiculo,
 honestis civibus ortus. Hic clausis oculis, 53.
 noctu plerumque surgebat & oberrabat;
 clavem vero secum deferabat, seramque
 post se clausam, rediens aperiebat. Vespere
 itaque surgo & clavem clanculum sub-
 ter pulvinar abscondo; Ille vero in som-
 no surgens, abditam clavem (velut sibi vi-
 sam) capit, & abit. Sequor illum arrepta
 tunica. Ille vero scandeat antiquum pa-
 rietem, terminum Collegii, musco ac fœ-
 no oblitum. Arcus enim erat, quo trans
 flumen, sustinebat paries, murum horti vi-
 cini. Plenilunium erat & nox pruinosa.
 Ad spectaculum horruui, & præ frigore red-
 dii. Sodalis vero mox revertens, tam in-
 hæsitanter, clavem in foramen claustrī ab-
 didit, quod vix ullus videns, & sub meri-
 diem æquè incunctanter id faceret. At
 manè omnium immemor erat. Palpebris
 enim clausis ambulones isti, clarè sub
 densis tenebris vident, absque vertigine,
 securi scandunt, eo quod lunari lumine
 fruuntur. Sæpè modicum vulnus curatu 54.
 difficile sit, quod insitum sit membro lu-
 na existente. Sub linea æquinoctii, cito
 putrent omnia, non quidem ob caloris
 excessum (qui alibi major, & constantior
 subinde est: siquidem sub linea, indies
 pluit aliquoties) at benè ob lunæ conti-
 nuam propinquitatem, & teretem globi
 figuram, (ut suo loco probabo.) Si Homo,
 vel brutum, una saltem nocte, sub luna
 (pleno namque ibi radio, icit vicina)
 mortuum pernoctarit, sequenti mane, ca-
 daver putrilagine diffuit. Cujus occasio-
 ne inter experimenta relatum est. Si quis 55.
 Verrucas, Melicerides, Nattas, similesque
 excrescentias, collecto in conum lunæ lu-
 mine, per vitrum superradiet, donec fri-
 gus intro senferint: facile deinceps sua
 sponte evanescent. Nec mirum id, quippe
 ejusmodi defectus, crescenti auscul-
 tant Luna. Hinc etiam ejus decremento
 facilius peritura. Scio equidem, si luna su-
 per vulnus splenduerit, mox labra livescere,

36. re, ac sanationi resistere. Denique si rana sub plenilunio atrocissimo hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & baculo alligetur in agro, sequenti mane reperitur alba quadam, ac transparens mucilago, liquatum tragacantum referens, & figuram ranæ. Istud enim non est frigoris opificium (quod per se, tantum frigescit, & occasionaliter glaciatur) plenilunium aliàs non requireretur. Quocirca transitum in materiam primam tribuo. Porro ista primæ materia plurimum valet in cancri medela, & à Paracelso vocatur sub ænigmatæ, gluten de aquatico. Ergo Sol provocat fluxum seminum, ad terminum vitæ ultimæ. Luna vero trahit in adversum,
37. ad materiam rei primam. Etenim cum ideo luna, aquas, & ætilia in succum Lefas trahat, proficua plantationis & stercoreationis observatio, in lunam refertur. Noctu quoque plantas, non minus quam die proficere, ostendit fungorum & peponum familia. Neque superstitiosa est plantarum, ante Solis ortum, collectio: non quidem quod natura noctu ferietur ab opere, instar serpentum: sed quod per noctem uberius nutritæ ante Solis ortum, plena sint nutritione potitæ. Luna ergo, præest nocti, tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus omnia ad mortem, quietem & aquam redeunt. Atq; eatenus luna transitum ad transmutationem inducit. Aspicit nimirum & afficit primario, potius porestates seminales, quam earundem materiam. Enimvero quia luna lumen, potissimum seminalia retrotrahit ad vitam, sive materiam primam: Ideo aliquot Adepti, laborem Sophiae insitunt, cum lunæ lumine. Juxta illud: *Nox nocti indicat scientiam* quærentibus. Sufficiunt itaque duo luminaria magna, ad omnes motus, & seminum progressionem, à prima in ultimam vitam, & vicissim. Etenim quia in usufructum naturæ, abunde sufficiunt, hinc stellas ceteras, in suas cohortes ascribunt. Ideoque duorum tantum majorum Luminarium, Scriptura meminit.

Hactenus de Igne & lumine. Nunc de ortu formarum dicturus, repetam seminum nascentiam, recipere in se, corporalem auram, Vulcanum, quem Archeum nomino. Li-61.
gnorum semina aliquot, sive nuclei vel oleum in se continent, ut amigdalæ, pineolæ, pistacci, & multorum oleum semina: vel sunt farinacea, ut glande, castaneæ, & cerealia: vel lacteam fundunt mucilaginem secundam. Inhabitat omnibus quippe, Archeus sopitus, & coagulo seminum obdormiens, sua contentus sorte, quamdiu propaginis est incurius. Ast ubi semel semen suum terræ conceditur, non potest non ejus humorem imbibere, & turgidum fieri, situm dein contrahere, & mox fracidum fermentum arripere. Qui odor & sapor, etsi fracidus, tamen in singulo fit specificus semine, alteratque ideo suo fermento acquisito proprium seminis saporem, & consequenter, inde in sui transmutationem disponitur. Etenim per fracedinem, natale istud humidum sive spermaticum, quam primum meditatur sui resolutionem, unde vapor quidam, dein & exhalatio. Gas (quæ nimirum facile è putrentibus ascendit) concitatur, oriturque ex illis, sub ista qualicunque putredine, calor, qualis palam fit in lignis sub terra fracescentibus, quæque fungosam illico fuliginem extrudunt. Quia ista fuligo caloris & corporis dissoluti Index, minatur heterogeneorum separationem, adeoque è seminalibus liquoribus, aura illa vitalis, licet profundius subinde conclusa, minatur eruptionem, prius tamen laxatis habenis, vagatur intus. Sic recens madidumque scœnum, in sperata fecit ædium incendia: profecto caloris non remissi, sed in gradum surgentis indicia. Aura itaque, moderatum semel calorem nacta, sensim Archei perfectionem meditatatur, aspirat, & substitutam sibi corporis molem, provocat ad dispositiones formarum impetrativas. Quod jam autem de vegetabilibus, id apertius liquet in ovibus piscium, volatilium, atque reptilium,

- lium, omniumque apertissime, in quadrupedum seminibus elucescit. Tandem itaque tenue, splendens, nitensque lumen, præfatam Archei auram accendit, sic ut inde vitalis fiat. Porro ut mineralia, prolium substitutione, multiplicique propagatione, non emaciantur, nec gravantur; Quia tamen in se, sui primordia continent, unde crevere, & sunt: Idcirco fecunditate prolifica, licet non beentur: sunt tamen in sua monarchia, sui constitutiva, radicalia intus, & seminalia initia. Dixi jam in rerum seminibus, suscitari ex apta materia auram hanc dein, interni caloris sætu, susceptæ fracedinis ergo, concipere calorem, atque tandem nitorem, ut in piscibus vel splendorem (ut in actualiter calidis) non quidem quod ille splendor sit anima aut forma plantæ, bruti, &c. (esset enim aliqui cuiusque plantæ eadem specie forma) veruntamen in ipso splendore est alia quidditas specifica, odore specifico prægnans, nec à splendore longè aliena, quæ ipsum lumen determinat, ad hoc aliquid essentialis. Ad eò sanè, ut quamvis splendor ille, vi solius naturæ, exciteretur, (ut docent ligna putrida, salita, & salum ipsum) nunquam tamen viralis efficitur, nisi per Creatorem, sibi addita specifica, cuiusdam luminis forma, quidditatis effectrice. Quæ sola videlicet, odorem, splendorem, omnesque proprietates auræ illuminatæ, in sui unitatem simul trahit. Hæc est nempe rei vitæ, sive forma, cuius supplementi defectu fœtus in molam, monstrum, vel putredinem degenerat. Et quamvis adsit aura vitalis & splendor ejus, accrescatque: quia tamen deficit lumen formale, & vitale, trahens sub unitatem, proprietates & diversitates subalternas; fœtus corrumpitur, & mox putrescit. Quapropter solus Pater luminum, formarum lumina, & luminum formas, immediatè condit, qui vitam & omnia, dat omnibus, nec longè abest ab unoquoque nostrum. Porro progressus generationis in seminibus calidis, faciliior est

conceptus. Quippe calore mox fracescunt semina, exin Archeus illorum, facile splendorem mutuatur, ut majoris luminis desponsatus heres. Nondum enim contentus, acquisita vegetatrice suæ speciei, ulterius anhelat, progrediturque ad compromissum suo semini lumen, sistitque, & quiescit, in anima sensitiva, ultra scandere non valens. Atqui prout in rerum ^{1. For-} sistemate, quatuor saltem sunt gradus: sic quadruplex quoque illa ^{ma es-} sentiarum est forma. Una quidem eolus. rum est, quæ vix ullam vitæ manifestationem promittunt, ut Cælum, saxum, metallum, marcasita, sal, sulfur, liquores, terræ, Item vegetabilia efferta, ossa arida, &c. Quorum forma est lumen quoddam materiale, forma continens, & tribuens rei esse, Ideoque & meritò essentialis dicta est. Altera vero rerum series ^{2. For-} vigore alimentati atque incrementi, ^{ma vi-} vitale initium, & animæ characteris. talis. rem continere videtur. Ut sunt plantæ, quarum forma à præcedenti varians, titulo vitæ decora, ideo forma vitalis appellanda est. Non quidem, quod sit ejusmodi forma anima vivens, sed vitalis duntaxat, quatenus sensitivæ & viventis animæ præludia gestat. Tertia demum ^{3. For-} classis rerum, formam viventem, ^{ma sub-} non per similitudinem; sed verè ^{stantia-} motivam, atque sensitivam obtrinet. Ideoque pariter dicitur forma substantialis, non quidem absoluto nomine substantia: sed substantialis duntaxat, quasi per modum abstractæ cuiusdam spiritalis substantiæ se gereret. Ac ^{4. Sub-} tandem est quarta, atque unica in- ^{stantia} ter omnes, verè substantia: Ita forma- ^{forma-} la vocari debet substantia forma- ^{lis.} lis, nunquam interitura, durationis infinitudine. Cæterum demonstravi lumen & ignem, creaturam esse neutram, inter substantiam & accidens. Idem hoc loco, de omni forma naturali, essentiali scilicet, vitali & substantiali, quatenus sunt de luminis profapia, venit intelligendum.

Quod

Quod autem Angelus, & mens humana, sint substantiæ formales, ac verè spirituales; illorum abstractus existendi modus arguit. Qui aliis formis denegatus est, quæ per modum omnis luminis subsistunt, & intereunt. Unde colligo in The-
 68. sin novam, pro Scholis. *Nullam substantiam esse annihilabilem, vi nature, aut artis.* Absurdum mihi visum semper fuit, quod materia in se imperfecta, sterilis, & impura esset æterna deinceps à creatione, & quod formæ, per mortem annihilabiles, essent substantiæ veræ; Substantiæ inquam essent tanto viraciore materia, & tamen momentaneæ. Quare jam patet, quod ignis consideratio, per Physiologiam, referet naturæ janua, totamque illuminet Philosophiam, omnesque excluderet Pyrotechniæ despectores. Considerabam olim, cum molestia. Si forma rei sit maximè & principalissimè substantia, adeoque actus per quem materia sit hoc aliquid subsistens: Equidem forma principalissimè subsistere, atque subsistere debet, vel falsum est axioma. *Per quod unumquodque est tale, illud ipsum est magis tale.* Sed consequens, simul cum axiomate, est falsum. Quippe omnes animæ belluarum, omnesque formæ sunt caducæ. Ergo & antecedens mihi falsum reputavi. Creatura nimirum universa ex nihilo facta sunt, adeoque istius principii indolem servant, atque ideo in primis formæ & esse rerum, redit spontè in pristinum nihil. Verumtamen Deus hominem non immediatè ex nihilo, sed ex limo terræ creavit, fuitque ejus creatio ideo longè aliud, quam reliquorum. Etenim omnipotens limum de terra sumsit, non quidem in pondere adæquatam homini, instar statuarii (quippe ex unica costa, integrum corpus muliebri plasmavit (ut manifestaret mysterium hujus anomalæ creationis, non esse per modum aliorum: sed substantiale, quo ad
 70. formam. Mysterium inquam totum, ad fines, sive ad animam directum, manifestans animam hominis, nedum esse exle-

gem, unicamque inter formas cæteras, substantiam: sed etiam, quod ex imparitate limi vel costæ ad integram personam, cerneremus animam nostram, esse substantiam formalem, non quantam, sed merè spiritualem. Et quæ, per modum verè substantis entis, quandoque abstracta, æternum, ex dono creationis, deinceps permaneret. Est itaque omnis forma creata à Patre luminum in propriam speciem, estque lumen quoddam sui corporis: Distinctæ autem sunt formæ, inter se, nedum luminis gradu; sed tota specie. Ideoque tot luminum species in natura, quot rerum. Cumque inter res etiam Angeli numerentur; sequitur longè plures esse luminum species, quam rerum materialium. Sed meritò rememorandum est, in seminum Archeo, nitorem, vel splendorem, adeoque lumini formali simile, aliquid contineri, quod materiam ducit ad fines speciei suæ congruos: longè tamen à formali lumine, istum splendorem recedere; siquidem illico, immediatè conditur à Patre luminum: splendor vero procedit ex naturæ gremio. Est-
 72. que differentia & dissimilitudinis amplitudo in hoc sita: quod inter, sive ad summum, splendor seminum sit effectus Archei fabri; lumen formale vero, sit causa, & actus vitalis. Denique splendor differt ab Archeo, tanquam lumen à materia, adeoque totum splendoris esse, terminatur in splendendo: lumen autem formæ, est ita ipsius quidditatis annexum, quod sint formaliter unum, & idem, sola relatione distincta. Adeoque etsi lumen formale luceat; tamen actus ejus non in lucendo terminatur; sed in essentifica quidditate. Ideoque nitor, atque splendor, sunt quidem gradum initia, ad lumen ignibile, & calores ejus: ubi lumen formale toto genere à lumine ignibili differt, ideoque gradus nescit: sed species habet in sui formalitate distinctas, atque distinctivas, tam in essentia specifica, quam in esse individuo. Ideoque natura debet recipere
 73.

75. distinctiones specificas, à formali lumine, non valens alioqui seipsum distinguere à seipsa, nisi per aliquid prius, quod actum distinctionis contineat. Ut neque seipsam per se perficere, nisi id recipiat ab aliquo priore, efficienter perficiente. Et cum formæ res ipsas activè distinguant, atq; perficiant, consideratur in illis Potestas, præcognoscens à fine usq; in finem, infinitæ Sapientiæ. Docui jam ante, quod lumen Solis, cadens in terram, obvians lumini lunari, sese mutuo penetrent. Ita lumen animæ nostræ, attingere, & immediare penetrare posse, omnes omnium formas, modo semel corporis sui contagia amiserit. Quamdiu autem corporis focia est, formas sibi subordinatas penetrat. Quod significatur in verbo. *Substituit pedibus ejus volucres cæli, pecora campi, & pisces maris.* Et enim quidquid anima immortalis (de sensitiva non loquor) emanativè cogitat, id ipsum quoq; attingit, prout tractatu de veneratione scientiarum, & in phalange morborum. Sic pariter & suam sensitivam, mens penetrat. Sicq; animæ cogitata, in corpus derivant. Vice versa, animæ sensitivæ conceptus (puta dū dormiens sitit, esurit, &c.) ascendunt in cor, & non raro immortalem feriunt mentem. Hinc ergo, consequens, omnes rerum proprietates, tam occultas, quam manifestas inuri corporibus, ratione contactus formalis, adeo, ut tandem etiam contaminent, saltem deliberationes substantiæ formalis. Ut dum rabidus, dente cutim, vel leviter sanciat, mox inde rabiei symbolū, in lumine, quo se sensitiva & mens contingunt, propagatur. Deus vero, quamvis habeat immediatum omnium contactū: non tamen vicissim ab ulla forma attingitur: nisi ab anima, actualiter mediantem, in Boni symbolo: Idq; quatenus sui imago, in Deum sese reflectit. Formæ autem reliquæ, ut caducæ sunt, nil in lumen infinitum, substantiale, ter gloriosum, agendi juris habent. Ex præfatis ergo constat, quod quæ in Aristot. sunt innocentia, Scholarum sint blasphemia, dicēdo: Quod si Deus aliquid immediatè ageret, deberet & quoq; pati reactionem. Quodq; Deus immaterialis utatur instrumentis immaterialibus, ut aliquid operetur aut agat. Porro siquidem mens humana imaginem Dei proximè refert, immortalis, & ideo sit impassibilis, non potui mihi persuadere, quod legibus corporis coerceretur, sic ut ab hoc patiatur. Hoc est, scio, stante valitudine, nō raro turbari principes mentis potestates. Aliam ideo agnosco sanitatem in ente, atq; aliam in mente: non possum tamen comprehendere immortalem substantiam spirituales, ab infami excremento, quod illam neutrūquam attingit, pati posse. Quidquid namq; paritur, id à fortiori agente sit, eiq; subjacet. Et caducum agens, in horas labile, atq; determinatum omnifariam, nō potest esse fortius ente immortali, & spirituali, cum quo nec symbolum nec contactum habet. Mens ergo immortalis non furit, non delirat, nō dormit per opiatam, non alienatur hypochondrii exorbitatione, non lunaticismo variat, nec vino cespitat, ut nec rabidi aut tarantulæ ictu, rabiem sentit. Furtores ergo, & alienationes Rationis, non sunt menti propriæ. Sed hæc deinceps à corrupta natura, radio corporis afflicta, delegavit succenturiatum suum animæ sensitivæ, quam radio solo vitali penetrat, ut sit, & vivat, hospitetur in ea & obvolvatur: de reliquo autem, non nisi ex obliquo, squallidè aspicit. Non est autem sensitiva in homine, alicujus bruti forma specifica, multoq; minus individualis, ut brutum sit, antequam homo. Auxii in hoc fuerunt, quotquot ante me, brutorum formas, substantias putarunt & desumi immediatè ex ipsa substantia materiæ, nec deduci desuper lumen novim à Creatore, quod non sit substantia: sed lumen, quod unitatis specificæ sit syndefmon. Si ne quo, irriti omnes naturæ nifus, corporū dispensationes, auræ excitationes & splendores, adeoq; inanes, atq; steriles sunt seminū conatus, quicunq; è naturæ gremio eliciuntur. Archeus namque dare nequit, quod

quod non habet, nec habet quod sua natura est longè angustius. Creator ergo, luce quidditatis specificæ Archeum modo ineffabili illustrat & simul in unitatem conereri connectit. Estq; in sensitivis anima, siye vita sensitiva. Suus ergo maturitatis momentis, & destinationis periodo, brutalis conceptus animatur specifico lumine formali. Sed cum semen humanum nō habeat specificam determinationem, ad dispositiones brutales, (nisi prægnans sortè per fantasmam alienet humani seminis typum) noveritq; Omnipotens, quorsum ac quousq; singula fluant semina, dum jam ad vitam ventum est in homine, recipit animam sensitivam indistinctam, quo ad brutalitatem in splendore, sola vita potestatem; simulq; eodem instanti, cum vita, mentem immortalem copulat Conditor: ut per hunc actum ultimatum, sensitiva determinetur ad speciem, per individuum humanum: peritura tamen unà cum hominis vita, eo quod substantiæ formali, atq; immortali copuletur quidem; sed non uniat, neq; eandem penetret: ast dumtaxat attingat irregulenter, prout de vita longa. Sensitiva ergo, determinatur specificè à mente, tanquam lumē à substantia lucida, alias unioni corporis esset inepta. Adeoq; subordinatio ejus, ad ulteriorem actum, in conceptu Creatoris, tollit à sensitiva, determinationem specificam. Eo quod forma subordinata esse, nomen aut speciem rei, non determinet, licet in individuo actualiter existat. Idq; etiam, quod anima sensitiva, non sit substantia aut accidēs: sed luminosa natura neutra: Nec est n. vegetans forma in bruto, dum solum vegetatur & nondū sentit: quia est subordinata animæ sensitivæ. Multi idcirco putarunt, duos actus formales non se compati, eo quod censerent, esse duas substantias: & sibi in igne contraxerūt, dum lumen viderent penetrare lumen, ignem ferrum, imo & ignē igne adjuncto, per sollem penetrari. Deniq; sensitiva in brutis, non est vegetativæ animæ nuda promotio, siye transitus, ad per-

fectiorem sui statum: ut illa adveniente, hæc fatiscat, aut in illam hæc cōmutetur. Nemo n. animas plantarum accidēs dixit: sed omnes satētur eas esse, ens vitale, subsistens. Sunt namq; animæ vitales: sed non propriæ viventes: Sic n. arescente planta, vitale lumen ejus cum anima perit, plerumq; perstite tamē illius simplicis virtute. Dixi, plerumq; eo quod radix floris Anemones, in rugas planē arch. etā, adhuc revirefeat, &c. Itaq; animarum operationes, & effectus, permanēt discreti. Ita ut unius animæ functiones extinguantur, illas alterius. Sunt ergo animæ discretæ lumina, & subordinata ad terminum destinatæ durationis, in motu determinata. In quo termino, nisi à superveniente lumine penetrētur, mox desinunt esse. Itaq; distat hoc vitale lumē, ab igneo (ut dixi) sine, mediis, organo, effectibus & proprietatibus. Utpote lumen igneū, in gradu remisso, non est vivum unquam, nec vitale, nisi occasionaliter, siye quatenus excitat. In gradu autem intenso, per sui complicationem redactum, est destructor, & artificialis mors, & simplex creatura: ubi alias lumina formarum, per omnes rerum species, sunt dissecta. Cum res non aliunde suam quidditatē trahant, quam à formis luminosis. Possumusq; luminum diversitates facildē demeriri, si idem Solare lumen, à luna repetitum, tam facile à suis proprietatibus transmigret. Postremo mineralium Archeus, planē materialis est, sub spissitudine liquidus, occultum, & torpidum regens nitorem, qui vegetior atq; liquidior est in plantis, in quadrupede vero apertè fluctuat atq; splendet, adeo ut defungente animali, mox in oculis, splendor deficiens cōspiciatur. Finge n. bovem 800 lb. pendentem, qui extincto vitæ lumine mox friget. Ergo lumen istud calidum, necesse est, sit tanti, ut totidem libras in frigore ruentes, continuo sui fomento, à frigore præservet. Calidum ergo lumen quadrupedum, ac volucrum, Solare est, non secus atque piscium, lunarem splendorem arguit.

- Exemplum enim luminis frigidi piscium, noctu non rarum est in myticis, terris, inquam, cremabilibus. Etenim lumen est, & accensum, exhalatio splendens absque igne & calore. Nam subinde, sub densissimæ noctis caligine, potui manum lineas distinguere sub lumine præfata. Finge eodem quoque modo, vegetabilia duplicem lucem fortiri, ex natura lucis, non autem elementi, eo quod unico consent omnia elemento. Cum ergo Scholæ luminum proprietates ignoraverint, non mirum in gradibus eas simplicium cespitas-
88. se. Adeoque aliud posthac iudicium est dandum de gradibus simplicium, iuxta pluris, aut paucioris participationem luminis, de suo luminari regente. Id quod Pyrotechnia declarat, seductione luminaris entis, à reliquo concreto. Quod pluribus satis junum est: sed Adeptis perfacile.
89. Quippe per ignem Gehennæ, qui est liquor Alkaheli, Paracelsi, sciri potest, quantam alterutrius luminaris partem, vegetabile (etiam incognitum, contusum, ac situ obductum) possideat, non minus quam qua figura ornatum fuerit. Id-
90. que non Quercetani suasi, qui cum vidisset debile lixivium congelari, putavit urticæ ens feminale, post incinerationem, in sale cinerum permanisse: Eo quod incipientes glacies, stirias suas acuminatim contrahat. Fallitur quoque Paracelsus,
91. quod, omnia vegetabilia, primi gradus calorem, non posse superare scribat. Luserunt nempe mirabiliter luminaria magna, in simplicibus; seminaque ad graduum amplitudinem pro decore Universi ascendunt, habentque ideo quævis formæ, essentificantis quidditatis lumen. Ad alterutrius luminaris syzygiam redactum.
92. non tamen luminarium lumina, formæ sunt constitutiæ simplicium: Eo quod Solis lumen, vel in sui simplicitate, sit combustivum. Turpe ergo, quod homo hominem generet, & Sol, Quippè quod gentilitatis Idiotismo sit refertum. Denique volucrum, & quadrupedum semi-

na, primum sunt mucosa, quia pusilla Solaris luminis ope perficiuntur. Coguntur autem atque densantur sensim, ut ad sui generati consistentiam sufficiant. Interim piscium ova, primum sunt duriora, & mox lunæ auxiliante lumine, in mucaginem tenerescunt. Duo igitur sunt, & 94. sufficiens luminaria magna, ut totidem primitiva elementa. Sol, aeri præsidet, ut luna, matricibus aquis. Quocirca animal Solaris lumine factum, continuo aeris suctu opus habet, ut & pisces, indefinenter aquas trahere coguntur, ad sui sustentationem, luminisque sui refocillationem. Novi quidem, lumen Solis, in silicem 95. recipere (sola nempe silicis præparatione) ut extra Solis præsentiam, sub densissimis tenebris, lumen illud acquisitum aliquantisper permaneat, iterumque hauritur lumen, nova expositione silicis, ad Solem diurnum, licet obnubilum. Hæc itaque 96. nobis fuit inspirationis non contemnenda necessitas; ut luminarium videlicet, in seminibus, quadam consanguinitate contentorum, restauratio contingat: non autem sola, solius frigoris desiderata temperies. Teste pisce. Sufficit ergo, nullam naturalium formam, produci à Cælo, à Sole, ex somniato materiæ appetitu aut qualicunque seminum dispositione; Ut pote quod hæc cuncta claudantur accidentium Syndrome, nec viam ad creationem ex nihilo noverint. Nam natura non valet unquam ex se, ad vitalis luminis procreationem ascendere. Sed Christus, Dominus Universi, solus est vita omnium rerum, & parens: nec hunc honorem dabit ulli creaturæ. Pater luminum ergo, solus Deus. Non autem sic vocatur, quia stellas fecit. Nam ut non dicitur Pater lapidum, aut rerum non viventium: ita neque astrorum. Imo nec proinde dicitur vegetabilium Pater, tametsi lumen aliquod vitale in se habeant. Pater itaque universorum luminum, solus est, cui soli competit Patris nomen. Quique solus est Pater vocandus, & in cælis est.

Nam

Nam etiam si pater carnalis, de suo det, unde paternitatis nomen ipsi tribuitur. Quia tamen non est luminum vitalium dator, siue formarum Creator, vetitum est nomen paternitatis vitalis dari creaturæ. Est ergo Pater luminum, siue formarum vitalium Deus. Suntque totidem diversa ejusmodi lumina, quot formarum vitalium. Etenim quia animæ, non cognoscuntur notione à priori, ideo universaliter etymo vocantur lumina, cum proprietate filiali, cujus correlativum est Pater. Ita tamen ut ista paternitas sit analogica. Nam licet verè creet omnes animas viventes: non tamen belluæ, proin filiationem proprii hominis, assumunt: quia nec similitudinem sui illius Patris. Pereunt namque illarum animæ, cum

vita illarum, per modum flammæ candelæ. Soli itaque mens hominum, immortalis est substantia, imaginem Patris luminum referens: ideoque data est illi potestas fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus, indignatus sum, etiamnum hodie à Christianis doceri, formas rerum & animas brutales esse substantias veras & spirituales: per consequens non esse lumina vitalia, nec creari à Patre luminum univorsorum: sed à Sole dari ac fieri, itemque suscitari ex potentia seminali. Quasi substantia spiritualis crearetur à potentia materia. Id enim inter quiscquias Gentilitii, retentum in Scholis astismo: at non citra lationem divinæ majestatis. Cui debetur omnis amor filialis.

MAGNUM OPORTET.

1. Paracelsi inconstantia. 2. Oris spontaneorum per genera. 3. Arceorum dissonantia. 4. Accidentia plurima manent in novo generato. 5. Speciebus addi, vel imitari per Oportet, contra Aristotelem. 6. Error Paracelsi in ipso Oportet. 7. Accidentia mutant sua formalia objecta propria. 8. Contraria persuasio Physicam hâtenus evertit. 9. Quomodo idem accidens migret, cum rei vitæ media. 10. Unde naturarum tot diversitates in homine. 11. Fictus ille appetitus materiæ meretricis. 12. Demonstratio erroris. 13. Rerum necessitudo, unde realiter, & principitue. 14. Scholæ non docere vera initia. 15. Quædam in ære corrumpuntur, alia vero conservantur. 16. Udererum corruptio. 17. Corruptio est solius materiæ. 18. Quid corruptio. 19. Corruptio non est de privativis, contra Aristotelem. 20. Corruptio & generatio, non reciproce subsequuntur. 21. Scholarum inadvertentia. 22. Quid sit mazmon Oportet. 23. Terra, non autem aqua proferit Tribulos & Spinæ. 24. Ante peccatum, qualis digestio. 25. Tribulorum ærumna qualis. 26. Odores & sapores, fermenta fundamentalia. 27. Error de octo gustibus. 28. Tres vitæ, earum fluxus, & recessus, per tres rerum monarchias. 29. Verrucæ cur ariatu poni pereant. 30. Bæsis sympathiæ. 31. Retrocessus vitæ. 32. Triplex vita mineralium. 33. Proprietates in loco, & locato. 34. Quid duplex nihil, in verbis, Terra inanis & vacua. 35. Lumen, ens extra lucem; per silicis mechanice probatur. 36. Sensationes in sensuum organis. 37. Quorsum inser-

viat Magnale. 38. Immediati locorum circūquinam. 39. Origo, & progressus metallorum. 40. Vitæ in metallis, progressus manifestior. 41. Unde mineralia tantæ sint efficacie. 42. Dignitas Arcei ante peccatum. 43. Quæ sint qualitates ambulatoriæ. 44. Quod Scholæ clamant impossibile, est in na via necessarium. 45. Unde iste error. 46. Absurda aliquot inde sequentia. 47. Axioma frivolum. 48. Scholarum miserrande tenebræ. 49. Objecta visus, cur magis operentur in prægnante. 50. Adepi ambulantes per objecta visus. 51. Speculationes aliquot in themie de spirituum apparentis. 52. Distinctio qualitatum à modernis. 53. Morborum occasiones. 54. Modus quo fit hydrorhobia. 55. Idem de aliis venenis. 56. Venenorum alteritates. 57. Modus quo venena agunt. 58. Considerationes circa venenorum activitatem. 59. Exsufflatio vitæ, qualiter contingat.

Nadvententer sic paulatim enim cecidi, ab elementis in ortum formarum, ibidemque distincti quadruplicem formam, genere à se invicem diversam. 1. Formam nempe essentialem. 2. Formam vitalem. 3. Formam denique substantialem. 4. Atque tandem excellentiam Substantiæ formalis, pro colophone Naturæ addidi. Cum enim de elementis meam

meam doctrinam explicuiffem, fenfim decidi in hiftoriam vitalium, ac confequutiue quoque, in morborum mortifque neceffitates, me devolutum fenfi, ut fcilicet phyficalia initia, ad finem deftinationis humanæ applicarem. Itaque ad magnum Oportet perveni. Ad vitæ nimirum fluxus, atque refluxus, adcoque ad mortis interftinam calamitatem deveni. Quapropter omnis confideratio noftra phyfica, Medeca poft hac fiet. Enimvero Paracelfus, non fat fibi conftans, in inventione caufæ morbificæ, cefpitavit in medio ac modo, quibus res quæque in occafum vergit. Ad cujus elucidationem jam ante docui, fructus, quos vetuftas credidit elementorum congeriem, unius aquæ effe proles, imprægnatæ à femine, quod in locis, tanquam uteris, aquam difponit ad generandum. Etenim ubicunque aqua odorem acquirit, mox quoque in eo ipfo fermentum, atque deinde fermen, in materiæ difpofitæ per fermentum, incæpta difpofitione, concipit. Plurima fiquidem folus odoris fine, fiunt. Sæpe enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ integræ hiftoria, propter odoris florem, vel floris odorem nafcitur, eftque odor multarum fpecierum finis ultimatus, tam in condimentis, quam pharmacis. Utpote ex arena, feu terra fimplici, & aqua, crefcit nil nifi fitum prius, fracedinem, five odores contrahant. Procul enim fubter terram nil fræfcit, nec crefcit planta in arena. At ferè prope diem, odor, fracidus eft, & Leffas fuas profert plantas. Puta fi fini pars una putreat in terra, quintuplo fui pondere, aquam imprægnare poteft & fructum edere. Etenim aqua omnis odoris experts, nifi in fui fulfure, fermentum odoris conceperit, certè in piffina fimplicitate, fine fructu permanet, ut aqua pluvia. In profundis ideo terræ ftratis, ubi longè à fitu, putredine, & corruptione eft recessus, licet leffas nullum fit, tamen aquæ, occulto odore loci imprægnantur, primum, falis cujuf-

dam contagio imperceptibili, ad ditiores mox fructuum colonias properant, & extra prorumpunt. Habitat nempe fuus ubique peregrinus odor fermentaceus, qui fuffur aquæ ingravidet, inibique fopitus, tandem conefceat. Ut in mineralibus. Vel concretus, atque denfiori aura faltem perfufus, vegetet; ut in plantis, & oviparis. Vel prorfus ab initio, forma 3. auræ, glifeit. Prout parturientibus vianam prolem. Archeus ergo jam conceptus, ubique vitæ cultos & tranfmutationum promotor manet, ejusque mutationem, illico vitæ fuæ mutatio, à prima nempe vita & materia fui, ufque in ultimam fequitur. In hoc nempe, Archei rerum confofant, quatenus vitales splendorem aliquem poffident: variant tamen, quatenus diffimiles formæ præcurfores, & æconomi. Attamen non fe mutuo recipiunt, ne illorum turbetur regimen quin ordinis (quem malè philautiæ titulo explicant) ergo, herus maneat, qui potior fuerit. Quorum fanè fermenti fui impreffiones liberaliter expendunt, ut confortis Archei, alienas inquietudines compefcant, illumque fubigat. Etenim pro ut fub immortalis mente non peteunt formæ fubordinatæ offis membranæ, &c. Ita & rerum contingit tranfmuationibus; fic quidem, tamenfi cibus, omnimoda tranfmuatione, formam fanguinis acquirit, 4. hic tamen conſervet, non obſcura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambulant de una materia in aliam. Durus fanè, & paradoxus hic fermo in Scholis. Quæ ſtatim facti exemplo probabo. Propè Montes ad Zomam, porcus, recedente mari, ſquillis, conchilibus, &c. veſcitur. Caro ejus ſapit axungiam piſcis, eſt tamen porcina, Ebraïs verita. Vanum ergo, quod ſpecies 5. rerum, ſint tanquam ſpecies numerorum, quibus ne unitas additur, vel ſubtrahitur, quin continuo ipſa mutetur ſpecies. Unica nempe animalis caro, ſapores alienos, pro ciborum varietate, ſuſcipit. Quercus Hiberniæ, ita antidoti proprietates retinet,

net, quod nostris ædificiis araneas fuget. Qua proprietate quercus nostras caret. Non enim contingunt accidentium migrationes in cibis, defectu, perfectæ, atque essentialis transmutationis. Nec etiam lorium redolet therebintinam, macim, vel asparagum, quatenus aliqua pars excrementosa cibi cum cruore permaneat in carne. Id enim minus repugnat perfectæ transmutationi, separationi, & electioni, Archeo debitis, cui nempe inest vis perfectè transmutativa materiæ, dispositiva in figuras, odores, colores, omnemque accidentium proprietatem. Paracelsus enim, subinde vitæ, ac materiæ mediæ mentionem fecit: sed non sibi appropriavit, in maxima necessitate, qua de tartaris somniavit. Etenim rem sibi in securo collocasse visus, exemplo tartari vivi, si consimilem tartarum, obliquè cibis ac potibus immiscescit, ad morborum materiam atque originem inveniendas, ante se nondum detectas. Nec enim explicuit, unde sapores insignes, post ciborum veras transmutationes, maneat superstites. Quocirca necesse est, idem numero accidens, migrare de subiecto, esse inquam, in formali transmutato, quod prius erat in transmutabili, licet forma subiecti inhaesionis plenè perierit. Eo quod, etsi non maneat materia, permanet tamen vita mediæ, de qua in Scholis nil auditum est hætenus. Manet nimirum vita mediæ, in Archeo transmutato, non secus atque forma ossis, defuncto homine. Nam licet stomacho inest vis fermentalis, quæ sibi ingesta resolvat, ac deinde in aliis officinis perfectè eadem transmutentur: non potest tamen modo, quicquam tam perfectè in nobis, immediato digestionum fluxu, assimilando transmutari, quin de cætero non supersint prioris concreti obtusiores vitæ mediæ qualitates. Qua nimirum necessitate, assueta alimonia diversorum climatum, imprimit in partes solidas peregrina admodum contagia proprietatum. Unde tot, unius natu-

ræ humanæ, difformitatum dissimilitudines contingunt: quas certè, nunquam potui vanis qualitatibus complexionibus dedicare. Suilla nempe est suilla, licet horridius axungia piscium gustus remanserit in vita sui mediæ. Quæ res nunquam ante considerata, totam naturæ contemplationem effecit sterilem. Siquidem hic cardo naturæ, est neglectus in Scholis. *Oportet* namque, prout est necessarium, quo vitæ mediæ qualitates remanent in transmutatis. Eo namque nisi concessio, nulla erit medicaminum potestas, ut neque morborum occasio. Nil enim felicius operatur ad sanandum, quam quod per sui transmutationem penitissimè intravit, & proximè est unitum illi, quod sanari debet. Granum sic in terra moritur, ut per vitam mediam suam, novas proles excitet in fornus. In cibis quoque, licet pristinae ciborum formæ profus perierint, mansere tamen operativæ proprietates, prioris vitæ mediæ: idque in secundam, & tertiam subinde generati transmutationem. Sensim nempe satiescente nativa, vitæ mediæ proprietate, sub adscendentis Archei dominio, cuius videlicet fermenti subacta est materia. Istud nempe est *magnum Oportet* in hac vicissitudinum valle: non autem est meretricius appetitus impossibilis hyles. Finxit namque Aristot. materiam, omni accidente, ut & forma essentiali, privam, hancque sibi chimeram, in naturæ initium statuit. Adeoque pro principio materiali constituit, non quidem ens physicum, actu existens, aut potentia possibile: sed corporalitatem mathematicam; non vero hoc aliquid, aut principians initium. Etenim figuris, atque mensuris, imaginario lubitui, naturam auscultaturam putavit. Interim ut ista materia foret principians, finxit illi competere principium quoddam motivum, appetitum nempe universalem, ad quasvis sibi ignotas formas. Quæ somnia, etsi ridicula, nulli finis, usui, aut necessitati conformia, multasque de se absurditates parvurientia; adorantur

tur hodie tamen à Scholis. Quæ seipsas inde fecere ridiculas. Cum illius corporis nullus possit esse appetitus, spirans ad ullam perfectionem, quam ante in se non haberet. Nempe ut sit figurarum atque formarum possibiliter capax.

12. Alioquin enim in consideratione naturæ, & quidem in esse principiante, omnis entis appetitus fertur in perfectionem, non quamlibet : sed seminis, in dispositione fermentorum præexistentis, adeoque etiam operantis. Semen autem non adspirat, nisi ad determinationem, in Archæi dispositione adumbratam. Enimvero ut mathesis sibi proponit corpus, sive omni accidente, omnium figurarum capax : Ita Aristot. hanc speculationem pro lubitu in naturam sibi ignotam invexit, ac huic materiæ appetitum, vicissitudinis amantem, & unicam causam introduxit. Usque adeo materiam primam censuit omni qualitate & forma vacuum : solo autem appetitu meretricio, ad omnes & quasilibet formas, dotatam. Nesciens inprimis vicissitudinem, non appetitu materiæ : sed instructione seminum, provenire. Nec Scholæ semel retrospexere, quod desiderium permanendi, antiquius, fortius, & naturalius sit, appetitu per mutabilitatis ; suoque ipsæ Scholæ contradicant Aristoteli, volenti, ens unumquodq; proprio naturæ nisi, desiderare permanere. Cum res necessario sit, antequam de mutatione queat cogitare, aut optare. Itaque materia, prius esse perfectum nancisci debuisset, quam verus esse fastidiret, & vicissitudinem appeteret. Prius est namque esse, quam placere : & placere prius, quam displicere ; nihilque displicere potest, aut vicissitudinem optare, quam quatenus adepto cognitoque placito, indicatur perfectius aliquid, possibiliter & melius. In crudioribus enim seminibus, quæ ex odoribus, prima sui fermenta concepere ; odor præcedit complacentiam, hæc autem generat sui, & permanentis, desiderium. In possibilibus verò, deside-

rium facit eundem appetitum permanenti, non autem pereundi, per mutationem sui esse. Quod si verò, ob intestina mortis impedimenta, non sit concessa permanentia : sit in corporibus dissolutio, inde vero tædium ; à tædio autem proceditur ad aversionem, sensim labente vi rectrice, unde tandem destructio non intenta : sed subsequens per necessitates. Scholarum erat novisse, quod esse semper præcedat tædium, ad non esse. Quod hoc tædium non sit intentionis naturæ, sed imaginaria metaphora potius, ad defectus rerum subsequens. Saltem quod hoc tædium, deberet præcedere appetitum, ad non esse. Mulroque magis, appetitum ad novum sibi incognitum esse. Cum novum esse non detur, ante interitum præsentis esse. Breviter quod & tædia displicentiæ appetitus, non nisi somnialiter conveniant nonenti. Tandemque, quod ex somnariis principiis, tam absurdis, nil expectandum præter errores, confusionis plenos. Vicissitudo ergo in natura, non ex appetitu materiæ : sed ex potestate efficientis Vulcani est. In quo odor, & sapor vitæ mediæ, generant seminalem imaginem transformationis originem. Neque enim adhuc satis sibi Scholæ constant, in illo materiæ appetitu ; imo principia naturæ theórica, non videntur Scholæ in usum docuisse veritatis. Cum siquidem ad res ipsas descendunt, non illum appetitum materiæ, amplius incusant, pro rei corruptione : sed aerem, corruptionum quarumcunque effectivum culpant. At ego plura sub aere sicari scio, quæ alias sub terra, vel aqua putrent illico. Siquidem vitrum putrefactibile ultimum, in aere manet velut æternum. Sepultum vero post annos, fracedinem admittit, crusta obvolvitur, sal ejus dissolutum, fatiscit : & arena sui constitutiva permanet. Aer capsa est, in cuius porositatibus quædam se disponunt in alteritates, quædam subter aquas, & multa quoque sub terra, juxta seminum dispositiones. Siquidem quæ odorem de se

13.
14.
15.
16.

spat-

spargunt, eundem fluente & raptore ventum amittunt, vel concluso vase, eundem intus retinent. Si enim prius: inanes corporum deinceps pori, aerem recipiunt, qui ibidem conclusus, fracescit cum odorabili, unde odoris residuum recipit fermentum, ab ista fracedine sicut trahit, rancidum, vel mucidum evadit. Sin autem posterius fiat: Tunc aer ibidem detentus, fracescit, & ad corruptionem deducit concretum, nisi odorabile, balsami proprietates habeat: eo quod fermentum novum meditetur vicissitudinem. Volatilia sive exhalabilia & profuga, facile fatiscunt (quia ut plurimum heterogeneitates habent quarum defectu, vix distillata corrumpuntur) quorum unum alterum fermeſtat, ab elemento vero, velut suffocantur & fracescunt, vel aerem concipiunt, ut ante. Fermentum itaque rem mutat, quatenus ejus alienat odorem, juxta essentiam rei imprimentis, vasis loci, vel adjuncti. Quæ hac mechanica probo. Siquidem jura carniū, fructuum, pro ut & decocta quævis, cito alioqui putrescibilia, præservo à putredine per annos, modo aeri fermentum balsamicum infundero, & continuatū cohibuero. Apud me ergo sic se habet corruptio, ut dixi. Formæ non corrumpuntur unquam: intereunt quidem. Mens humana dumtaxat abscedit sospes, reliquæ autem formæ omnes pereunt. Materia vero nec abscedit, nec interit: at corrumpitur. Adeoque corruptio solius est materiæ. Est ergo corruptio, dispositio quædam materiæ, à fatiscente rectore Vulcano, derelictæ. Quatenus enim corpus rectore bene valente navigat, felix non auscultat fermentis alienis. Nec est proinde corruptio annumeranda privativis, si causis constet, positivis. Quocirca ruit Aristotelis alterum in natura initium. Siquidem non tollitur, dissipatur, mutatur, aut alienatur Archeus sponte, nisi infestante novo, sub altero fermento. Fermenta igitur aliena præficiuntur corruptionibus cun-

ctis, perque fermentorum alteritates, omnis inchoat corruptio, ad gradum sensum, atque fastigium ascendit, ac tandem adepta periodo terminatur. Quædam enim sunt, quibus propria seminum libido, læna est, avocaturque à constantia tenore, ad subeundas vicissitudinum transmutationes, non quidem ob appetitum ad aliam formam: verum quod insitus naturæ balsamus, facile diffletur, & pereat, ut sunt carnes & pisces. Alia vero, non nisi prius excitata putredine, torum mutant, induuntque novorum seminum sollicita imperia. Qualia sunt ligna, lapides, atque igne constantissimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt gradu, quibus loci tactus, superficiem fracedine, aut mucore obducunt. Unde dispersi odores, antiquorum seminum connubia dissolciant, ac novum generationem dissolutione meditantur. Aeri est geniale symbolum, aquas ab aquis indelinerter separare: suntque multa, quæ ejusmodi alteritatem sine labe non tolerant, hinc proinde subitam in ataxiam proximè labuntur. Corruptio itaque, ut genialis balsami exsinctionem includit: ita illius continuationem desiderat rei constantia. Etenim, quibus balsamus sponte diffluit vel exspirat, fixis imbutus rebus associatus, hæret, siccitatis repagulis coercetur, vel saltem prædominante fermento, à balsami indole non alieno, foveitur. Sic namque dulcia, fumus, sal, piper, aqua vitæ, acetum, olea distillata, præservant carnes. At saltem sub vitæ interitum, magna utrobique est confusio rei, opulentaque virium jactura. Adeo, ut semina, inferiori compagini inservientia, non raro simul intereant, unde rerum assistentes Vulcani, velut metu perterriti, & ut mercenarii, primi aufugiunt. Corruptio itaque licet transmutationem inducat, cum alterius interitu, non est privatio, nec proinde generationem necessario, ut neque vicissim subsequitur. Prout quæ alterna præsentia, se invicem excludunt, ut lux alioqui & tenebræ.

- bræ. Subsistit inprimis noster interitus, absque formæ defectu, citra materiæ necessitatem destructionem, si numia perseveret; licet vitæ sive formæ separationem includat. Etenim id præsentem corruptionem non indicat, licet mox sequatur sponte, & arte præservetur. Sufficit saltem, quod corruptio non sit hæres immediata, rei constitutæ, nec ab intestato succedat necessario. Sic neque dum è semine res prodit, non præcedit, aut comitatur ulla seminum corruptio. Solæcismus enim est, in verbo, & re, seminum promotiones, perfectiones, & maturitates, corruptionem æstimasse. Error incogitantia colitur in Scholis, principiorum naturalium, præ ignorantia. Ut quæ opera sunt naturæ, putentur non-entia; in Matheos abstractas considerationes releganda.
21. Equidem dum lato vocabulo, privationem inter ens & ens, intercedere, Aristoteli convideretur, cœpit corruptionem, privationis loco, assumpta licentia substituere. Privatio enim illa, ut non ens erat, adeoque ens rationis somnium, transmutativa libertate concedebatur, sine attentione. At non idem jus competere debere proinde corruptioni, intellexissent Scholæ, si distinctas esse, ignavia illarum asfentiendi permitteret. Quare tota naturæ Scena neglecta stetit, gentilium putationibus. Neglectis siquidem seminum fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis naturæ energia, in calorem & frigorum fabellas, dissidia, odia, velitationes, & contrarietates, per demeritas privationum classes, distorta est, ridiculamque
22. Physices fecere indagacionem. Porro vocavi *magnum Oportet*, necessariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ, in alito, & constituto. Unde consequens est, eandem vitæ mediæ residuitatem, de cibis & potibus, esse tribulos & spinas, quæ terra à prævaricatione erat proferendo. Alioqui tribuli, & spinæ, quatenus plantæ, sunt creaturæ, ad usum, & ornatum Mundi, ante lapsum facta,

Frustra quoque putavi aliquando, tartaros ciborum, & potuum, esse ejusmodi tribulos, & spinas. Quoniam subsistente vita mediæ (subsistit autem actu reali, & vero) frustra fuit fingere peregrinos tartaros, ut suo loco dicitur. No-
23. tantur autem non tegitur, quod aqua proferet tribulos & spinas, licet suas pariat incommoditates. Carnes enim hominum, ac brutorum, in terris viventium, referunt præfatos tribulos. Pisces verò, intus & extra aluntur, & alluuntur sale; dulces tamen sunt illorum carnes. Qui autem limo inhabitant, non ex aqua; sed ex terra, tribulos in carnium sapore expriment. Ante peccatum Archeus
24. noster, non solum more hodierno, cibos perfectè transmutasset: sed integras vitæ mediæ proprietates, in sui ditionem absorbuisset, tanquam earum herus. Siquidem mens immortalis, tum adhuc, sine medio vitæ sensitivæ, erat ipsamet immortalis, & impassibilis vita suo corpori. Prout de vita longa suo loco. Paradisus enim, hac parte mortem, quia vicissitudinem nostri excluderat. Sola autem arbor, scientiæ boni & mali, retinuerat sibi proprium, dualitates nempe, Archeo nostro, è rebus desumptas, posse imprimere. Quippe facile adhærent consortes vitæ mediæ invicem. Unde Janua in dualitates, alteritates, vicissitudinem, & ataxiam, patuit. Tandem apsonia, consonantiæ rupit, sic pomum discordiæ intulit. Sentimus enim deinceps Tribulo-
25. rum, atque spinarum perpetuam tyrannidem, & multiplicitatem. Nam quot sunt sapores, & odores in rebus, specifi-
ci: totidem quoque vitæ mediæ proprietates peregrinæ, quotidie per alimenta suggeruntur. Hæc namque sunt fermenta aliena, quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla uspiam generatio contingit, quam non præcedens dispositio in materia fuscitaverit: fermentum itaque ejusmodi, innatum rebus sa-
porum,

porem, & odorem alterat, unde Archei
sensim ab obedientia seminum abdu-
cuntur, & peregrini fermenti auscultant
illusionibus. Breviter. Residuitates po-
testatum vitæ mediæ, tam in alimentis,
quam excrementis, sunt agnitudinum fe-
re omnium occasionale initium, & hæste-
nus nobis Tribuli & spinæ. Odores nam-
que & sapores, in corporibus seminum, ap-
peritum, aversionem, vel neutralitatem
pariunt. Appetitus autem sic motus, ima-
ginem in Archeo, non secus pingit, quam
in fœtu pragnantis. Quæ imago est ef-
fentia invisibilis seminum, concitans ad
complectendum vel abhorrendum. Odor
autem neuter, inservit statui, & quieti.
Si ergo sapores, in vitæ media adhuc in
transmutatis supersunt. Frivolum ex
27. o gustibus materialibus, & non specifi-
cis, res, earum vires, & essentias, ponde-
rare velle. Porro, cum vitæ media sit
dicta, respectu diunarum extremarum. Pri-
ma erit recepti, & operantis seminis, sita
in Archeo, rerum agendarum potestate
dotato. Quæ cum nacta est maturitatem
aliquam, ut cum semen corpus est, habens
carnem, & ossa tenella, juxta speciei requi-
situm: tum adest rei vitæ media. Ex Ar-
cheo namque, tanquam mediatore, vitæ
organo, ipsam vitam metiri convenit. In
seminibus ergo, gliscit vitæ prima; in em-
bryone vero, vitæ media. Ultima verò,
cum totalis perfectio constituti, ad est.
Quæ quidem etsi sit vitæ ultima rei: est
tamen Archei media, si vitæ prima rei in-
choet, cum ultima seminum. In herbis
enim, licet videantur, semina vitam in-
choare dum turgent, & hiscunt; attamen
tunc potius moriuntur in vitæ ulti-
ma sui, ut germinascant in vitæ prima
rei constituendæ. Prima ergo vitæ fru-
ctus, est vitæ seminis. In media vitæ,
herbæ, radices, & caules, accrescunt. Flo-
res verò, & fructus, vitæ ultimæ minantur
periodum. Hanc nimirum in rebus mori
necesse est, si utilitas ex alimento & me-
dicamine speranda sit. Periapta, appen-

sa, & quæ vi regiminis (de qua aliquan-
do) agunt, excipio. Debent nimirum vi-
tæ ultimæ rerum retrogradi, ut res in
succo, cui Archeus ab initio nupsit, virtu-
tes explicet, deponendo nempe nomen, &
proprietas vitæ ultimæ, ut ad medium
resurgat. Quæ mors non est extinctio, &
veramors rei: sed potius transmutatio.
Quod mox in pomo constabit. Granum
enim comeditur. Equidem eo momento
intus moritur grani vitæ ultima, reduci-
tur in vitam sui, quam superveniens Ar-
cheus noster inumbiat, & vitam mediam,
in sui primam ducit, per transmutatio-
nem, residuis, sed hebetatis propieta-
tibus grani prioris. In morte grani, si-
ve vitæ seminis vitæ, novæ creature
vitæ prima, confurgit. Breviter. Quo-
ties Archeus rei transplantatur, sub du-
ctore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab ul-
timo ad primum. Quod primum trans-
sumitur in vitam novam rei, & Archei vi-
ctoris mediam, remanente tantum obtusa
vitæ mediæ proprietate, per quam est fa-
ctus retrocessus. Esto pomum transscis-
sum, cujus pulpa interna sit afflicta verru-
cis, donec intepuerit, & religatis medie-
tatibus per filum, donec pomum putruerit:
tum enim videbis verrucas attactas
disparuisse. Simul atque vitæ pomi
ultima perit, cui verrucarum impressio
fuit conglutinata, perit verrucarum vitæ
ultima, retrocedendo per mediam. Non
enim hic verba, fides, aut confidentia re-
quiruntur. Quoniam si istud pomum, à
sue, vel mure editur: verrucæ non pereunt,
Eo quod stomachus, vitam ultimam po-
mi velut conservet, in retrocessione vitæ
mediæ, quam sibi Archeus assumit. Sed
in morte, & vitæ ultimæ extinctione po-
mi per putredinem, non est conservatio,
nec retrocessus in vitam mediam. Adeo-
que cum morte, & extinctione vitæ ul-
timæ pomi, pereunt unà verrucæ absentes,
per actionem regiminis sympatheticam.
Symbolum namque symphariæ, in hoc est
situm. Eo quod pulpa pomi, quæ vestit
30. nucle-

- nucleum, est velut fungus sui rami; non secus atque verruca; sive sunt carnis fungi. Impressio ergo verrucarum translata & sigillata in consymbolizantem fructum, cum vitæ pomi ultimæ morte, moritur unâ sigillum, & id, cuius est sigillum. Non minori ratione enim effluviū cum suo corpore, unde desumptum est, symbolizat, quam tonus cum suo instrumento musico, non ita cominus posito. In unisono nempe, manifestè gessit & exsultat, appenso ad fidem annulo, in cæteris autem tonis, etiam longè majoribus, & altioribus aliis, quiescit. Etenim ubi cernitur sensus subsultus, & lætitiæ, ibidem est & tristitiæ, & mortis sensus possibilis. Itaque superstitione carere mihi visum est, si verruca naturali tristitiæ sensu tabescat, in morte vitæ ultimæ, impresso sui effluviū sensu. Eoque magis, quod pomum sit velut fungus primariæ intentionis naturæ, & fortioris effectus: verruca autem, nec primariæ est intentionis, nec radicem in Archeo totali habet. Non enim intervenit mors pomi, si edatur à glire; ut neque interitus impressionis additæ, quippe conservatur vita media, sub cōservato Archeo pomi transplantata in Archem animalis. Quocirca etsi Scholæ unius tantum meminerint corruptionis generatim: Sunt tamen va-
31. riæ destructiones. Quædam enim à vita ultima in primam redeunt; alia verò, quæ ad vitam mediam recedunt. Quæ verò non ad vitam recedunt ullam. Exspectant ultimam sui resolutionem, ut transiant in novam generationem seminalem: at in adventum novi seminis, ex fracescente fermento, resurgunt per primam vitam. Ejusmodi sunt quæ per venenum vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic namque pomum, spontè putrefactum & cadavera quæque, vel herbascunt, cum succo
32. leffas, vel prius verminascunt. Tandem mineralia & tres vitas, distincta serie ostendunt. Ita est. Mineralia quidem, non habent semen, cum imagine præde-
- cessoris, per modum animantatorum. Quod tamen multos fefellit, analogo seminum fluxu, non rite perpenso. Mineralia enim, non minus quam reliqua, alligantur suis causis constitutivis: adeoque procedunt ex necessitate, & fluxu suorum seminum. Ideoque carere nequeunt triplici vitæ seminalis discrimine. Quidquid enim absque genitore, ad hoc aliquid procedit (uti mineralia) semen suum, in locorum diversorio reperit. Quocirca quædam immediatè sunt in loco, alia vero in corpore locato. Ventus quidem incessanter fluit in loco: Est tamen quibusque locis sua proprietates stabilis; certi Provincii venti, & statæ tempestates. Quæ loco tribuo, non aeri, aut instabilibus aquis. Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotavit: sed & loca replevit immediatè, seminum incomprehensibili thesauro, in mundi terminum duraturo: Divitiis nempe accumulavit loca, statâ dierum maturitate, in lucem prodituris, vestemque aquæ induturis. Terra enim
34. erat primum inanis & vacua: dupliciter nempe inanis, quia spoliata viribus dotabilibus, tam in suo corpore, quam in locis recessuum ejus. Quod sic cernes. Nam etsi fluat aer, sub Blas ventorum: lumen tamen, (quia immediatè in loco, & mediatè in aere) manet stabile. Si enim putetur lumen, cum aere simul fluere, vel per unumquodque instans in fluxu aeris, lumen de novo generari. Scias lumen, esse
35. revera ens extra lucem. Nam penes me asservo silicem, quem si ad aerem, sole existente supra horizontem exposuero, ad spatium trium vel quatuor saltem pausarum (nec etiam refert, sive dies serenus, sive obnubilus fuerit) ac inde ad obscurum locum detulero, servat conceptum solis lumen, ad aliquod simile fortassis spatium. Idque fit, quoties repetitur præfata illuminatio. Adeoque hinc palam fit, lumen esse ens, subsistens in loco immediatè, nec habens aliud ens inhærentiæ, præter sui ipsius locatum esse, separabile à
- crea-

creatura lucida. Adeoque si de aere migret in lapidem, possit etiam de aere in proximum aerem migrare, si ejus existentia immediata esset in aere & non in loco. Siquidem est lumini perinde migrare ex loco (subiecto immediato) in aerem, vel in silicem: in eo tantum est differentia: quod esse luminis, in aere non subsistat, præter solum lucis continuum, ut neque flamma extra fumum cremabilem. Sin autem silicem aptum sibi retinaculum habeat (ut fit, quando ignis ferrum possidet) persistit in eo aliquamdiu. Fit enim hinc, quod visus uno instanti suum percipiat objectum, quia immediatè in loco est, tam lumen quam color: In corpore medii vero, velut per accidens & secundario. Etenim cum locus sit subiectum ejus, non

36. reperit resistantiam, in corporibus locatis diaphanis, quin unico momento, ab octavo Cælo, in terram usque, lumen vibretur. Sonus verò, sive objectum auditus, immediatè est in capsâ medii, & ambulat sine fluxu aeris, de subiecto in subiectum. Et si in hoc Scholæ surdastræ fiant. Odor vero non dispergitur sine odorabili, quod est Gas rei. Quod per vacuitates, sive magnæ aeris dispergitur. Estque magnæ capsâ, in qua Gas omne reducitur in primam aquæ materiam. Inhabitantes ergo locis, nedum lumina & colores, tanquam immediati hospites: sed fermenta, Rationes. Ideoque, à Conditoribus verbo locata, ut sint radices seminum successivorum, in mundi usque finem. Mineralia ergo, non promiscua ubique: sed cetera, statim annis, & locis. Tam enim Suevia cupro dives, quam olim potuit esse Cyprus. Insons ergo frigus, ut vanus calor ad constitutiones illorum seminum. Siquidem, & in montibus frigus, & mineralia comitantur plerumque. Loca enim quæ fodinis caruere olim, sua quandoque die, maturat o semine, fœnora reddent, ditioribus non imparia. Quia radices, sive fermenta mineralium sedent in loco immediatè, ac in dierum plenitudinē sine fastidio anhelant. Quam

ubi semen complevit, tum Gas, obsidens aquam ibidem, semen à loco suscipit, quod aquæ sulfur deim imprægnat, aquam condensat, atque sensim in aquam mineralem transplantat. Non raro n. contingit, quod Metallarius in fodinis, saxa diffringens, dehiscat paries & rimam det, unde tantillum aquæ, subalbidæ virefcentis, manavit, quod mox concrevit instar saponis liquidi (Burvoco) mutatoque deinceps pallore subviridi, flavescit, vel albescit, vel saturatus viridescit. Sic enim visum est, quod alias intus, absque saxi vulnere fit. Quia succus ille interno efficiente perficitur. Est ergo prima seminis metallici vita, in condo, sive promptuario loci, homini planè incognita. At ubi semen in lucem, liquore vestitum prodit & Gas, incæpit sulfur aquæ, inquinare, vita est seminis media. Ultima verò, cum jam indurefcit. Est autem ultima seminis metallici vita, prima metallorum vel illi saltem proximè conjuncta. Dum vero ista massa sulfur spirat, suumque intus claudit Mercurium: tunquam, vita metallorum media. Ultima vero, ubi fixitatem, venæque stabilitatem propriam, acquisivit. Quocirca est vitæ, & seminis, in metallicis manifestior progressus, & distinctio, quam in duabus Monarchiis fociis. Eo quod metalla non exigant figuram, nec totum tam exquisitum. Imo si seminum imago, in vitalibus, profluat à suo genitore; certè mineralium typicæ imagines, ex promptuariis Divinæ largitatis, sunt petendæ. Hinc quoque mineralium 40. semina non sunt inquinata, genitorum turpitudine & lascivia, nec monstrosa sese ideo offerunt. Sed quia illibata, angustæ ideo sunt potestatis, in medendo. Ergo mineralia, non magis quam ceteræ res, à vitæ ultimæ possessione spolianda sunt, si ab illis obsequium sanando expectemus. Languidam alias allatura opem, & quasi se frustra venisse plorabunt, quod fines destinationum sint assecuta: sed in stupororum & luxuum prævia dirigantur.

Repe-

- Repetam quæ supra. In Eden poterat Archeus noster, plenariè omnis Archeos tam venenorum quam alimentorum, in sui incrementum subigere, absque ulla sui lassatione, aut eorundem reactione. Poterat nimirum absque difficultate, omnem vitæ mediæ impressionem tollere, & superare. Erat enim Archeus, immediate ab anima immortalis rectus, adeoque & ideo impassibilis. Non enim Deus fecit mortem in Paradiso non solum : quinimo neque pro homine creatum fuit medicamentum exterminii (id est venenum) in terris. Sed mox homo ejectus in terram, hæc Tribulos & spinas innexit. Id est. Licet Archeus noster victor, ciborum Archeos sibi subigat : peregrinarum tamen proprietatum reliquæ superstites manent. Ultima nempe ciborum vita quidem abit : superfluit media. Quapropter stomachus debiliior, majus gravamen, sub finem digestionis sentit, quam mox à pastu : quasi Archeus, dignitatis pristinae amissæ memor. Has igitur qualitates vitæ mediæ superstites, ambulatorias voco.
44. Adeoque quod Scholæ clamant impossibile, est iter commune, ac necessarium in natura. Quasi necessarium foret, materiam generationis denudari omni prorsus accidente, prioris sui esse, nec dispositiones prævias superesse posse, & quasi unicuique generationi præcederet corruptio, vel privatio. Adeoque necessum esset, materiam primam, sive hylen summariam, actualiter substerni, atque immediate præcedere generationi, quam tamen volunt in instanti contingere. Etenim nisi præviæ dispositiones, & fermenta earum generandarum, præexistenter in fieri, indifferenter quidlibet generaretur ex quolibet.
45. Compulit eum Scholæ ad hunc scopulum, malè intellecta principiorum auctoritas, putantes omnia accidentia, immediatè, & originaliter dependere ex forma totali rei. Quasi forma, in puncto generationis adveniens, omnes characteres sui feminis in se haberet, & antequam

esset, illis infudisset. Sin autem à forma generantis immixtæ sint proprietates dispositivæ in Archeum : saltem toto individuo suppositi differunt, nec ad generati formam spectabant. Neglexerunt Scholæ, seminum & Archei entelechian, ut & formarum subordinatarum actualitates. Nesciveruntque à generationis initio, usque in finem generati spontaneum, non esse nisi unius seminis fluxum, nequicquam attingentem formas generatorum. Ergo in Archei vita mediæ celatæ sunt seminum potestates, ad vitalitatem surgentes, & vitæ, sive formæ rei viventis sublatæ. Igitur cum Archei ciborum transmutato migrant, & transplantantur in ditionem Archei humani, proprietates vitæ mediæ, seipsis tamen multo obrustiores. Idcirco frivolum est, nullum accidens in genito esse, quod prius in semine (quod malè vocant corruptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma, omnis accidentium sit progenies. Sic namque ex univoca, simplici, atque homogenea mente immortalis, malè peterentur tot hominum proprietates, & inclinationes. Sin vero menti astra adjunxeris. Hæc cito te deserent. Longèque petitum subsidium, flaccescit in itinere, & ante appulsum, deficit. Malè quoque cum seminibus ageretur, si à forma rei vitalis, quæ tantum postea advenit, omnis seminum proprietas, & efficacia, mutuanda esset. Inconcinnum ergo Scholarum dogma fert, generationem præsupponere corruptionem; & vice versa. Alioquin si potestas mediæ, in forma totali, atque vita rei ultima, consistat : certè Medentes imponunt ægris, dum sublata vitali forma, è plantis, atque animalibus, his utuntur in solamen infirmorum. Vident quidem sæpè in urina lactentis pueri, subsistere odores rerum quas nutritrix sumit, puta oleum anisi, macis, &c. quod nutritrix sumit, redolet in urina pueri fugentis, adeoque ad illum finem nutritrici propinquantur : vetant tamen idem accidens permanere sospes in genito,

genito, quod antè erat in corrupto. Veruntamen potius, in quolibet motus & alterationis puncto physico, sive, inter unum & aliud instans, accidentia cuncta renovari. Malunt nimirum Scholæ, lumen à firmamento, in terram usq; , singulo locorum & motuum instanti, producere actu infinitas species luminis, se invicem, filo continuo, propagantes, in quolibet medii puncto mathematico, quam quod permittant, lumen immediatè, per lucum ferri, radii vibratione. Malunt inquam, odorem asparagi, à specifica forma lotii, quam à vita media asparagi manare. Non enim cognoverunt aliud ens, nisi substantiam & accidens, nec lumen subsistens, nisi immediatè intra substantiam medii. Objecta visus, nesciverunt immediatè transire per locum, cui insunt immediatè. Nec advertunt se agnoscere æquivocam accidentium generationem, dum unum ex accidente, aliud vero è forma specifica prodegnatum. Rationes autem, quare objecta visus fortius moveant, prægnantium imaginationem, quam cæterorum sensuum objecta, magis corporea. Prima est. Quia objectum visibile est in loco immediatè, adeoque magis affectat, propiusq; attingit, & penetrat animam, propter similem existendi modum. Attingunt nempe se mutuo per contactum intimum. 2. Cæteri sensus inserviunt visui. Puta, prægnans, Sulmone viso, fertur in edendi desiderium. Tum enim quidquid sumserit, præbet illi quidem actualiter gustum Sulmonis, servitq; gustatus visui ut hero: sed decidens in stomachum, nec habens Sulmonem realiter in objecto visibili, fraudem suam percipit, quam appetitus sibi facit, ideoq; nauseat, atque infirmatur mulier, corde palpitans. Appetitus enim fingit Sulmonis gustum, at falsum indignatur uterus: sed nequit cibum transformare in Sulmonem. Imo licet alium piscem esitaverit, sitq; facilis transitus, in habentibus symbolum: non potest tamen inde formare optatum Sulmonem: quia est objectum

gustus, non autem visus. Ubi alias per objectum repentè Sulmonem vel anatem, factum facile transmutat, in ejusmodi monstrum. Quippe objecta gustus, sedentia immediatè in corpore aliquo, non possunt ob sui corpoream crassitudinem, formare imaginem transmutativam. Idcirco qui student adeptis, contendunt laborem Sophiæ promovere per objecta visus, & quidem per lumen lunæ. Ut scilicet anima attingatur à lumine formali & nox nocti indicet scientiam. Quoad factum, certè illum confidero ut ramulum peregrinum trunco arboris insertum, qui licet liquore materno alatur: propria tamen, mox intus quadra vivit. Neque enim ut pars integralis inest: sed tanquam hospitatus miles, rapit omnia in lubitum, ipsūque vas dilatat pro sui imperio. Uterum vero confidero, ut domum vacuum, à peregrino possessam, & ampliatam, in quam proinde facilius picturæ incidunt, quam in exquisitè conclusam. 3. Objectum visus est magis spirituale, & ideo imago ejus nudior, spiritalior, & magis activa. Quarta. Pater luminum, in hoc per similitudinem, manifestat sola luminis cogitatione, se ex nihilo creasse omnia. Species inquam rerum, quas ab æterno in se complectebatur, sola cogitatione, in esse creatum produxit. Sic & imaginatio libidinis animarum, per objectum visus, profundit sui imaginem in semina, fecunda ut sic essent ex jussu Dei. Dici hic posset, quomodo fiant spirituum apparitiones immediatè in loco, colore, figura, & lumine, non autem in corpore: & per consequens quare videantur ab uno, & non à viciniore altero. Qua via, lumina & colores se mutuo in loco transsecent, immutata nihilominus singulorum existentia, quo pacto se penetrent & optices regulas fallant. Id est, effascinatio fiat. Quomodo color splendorem habeat opacum, invisibilem in medio, visibilem in termino reperiunt: licet ille nitor non minus sit in medio, quam in dicto termino, nec

in ullo radio, nisi directo dumtaxat. At hæc aliis relinquo, sub thesibus à me formatis. Ego Physicæ magistrao. Moderni distinguunt qualitates per classes: ut primæ scilicet referrent elementalem vulum caloris, frigoris, humiditatis, & siccitatis (quarum duarum posteriorum censuram alibi demonstravi) Secundæ vero qualitates continerent leve, grave, molle, durum, asperum, glabrum, friabile, tenax, album, nigrum; itemque odores & sapes, ut dulce, amarum, salsum, acre, ponticum, acidum: quippè quos putant ex elementorum missione proximè resultare. Quod falsum est: cum elementa nunquam mista fuerint: sequuntur ergo præfatæ qualitates, tanquam dona sua seminum formalia initia, habentque se per modum fracedinis fermentalis. Ut patet in fungorum speciebus. Tertiæ dein qualitates vocant specificas & formales, iisq; adhuc quartas ceu magis abstractas addidere. Tertia ergo qualitas est specialis sapor aromaticus in cinnamomo, croco, cariophyllis, &c. singulariter suæ speciei servans. Quartæ ergo, sunt magis formales, magisque à corpore remotæ. Qualis est venenosa in venenis, solutiua in laxantibus, attractiua ferri in magnete, productiua lactis in fœniculo, &c. Saltem tres priores classes operantur corporaliter vi seminum, quatenus sibi materiam desponsarunt. Sed duæ deinceps sunt planè formales, aguntque per vim luminarem, & abstractam, concreto suo alligatam habentque ideo imprimere suas actiones in formas vitales. Tres priores scilicet, vix penetrant alia corpora, multoque minus commiscantur illis radicaliter: Ideoque transmutantur ab Archeo nostro. Ita ut quamvis vitæ mediæ suæ obscuram proprietatem à transmutato esse sui adhuc secum ferant: subiguntur tamen in nostri clientelam, fiuntque cives nostri: Plura licet inter transmutandum, insigniter cum Archeo dissideant, quia fortitudinem indomitam atque alias in-

capacitates habeant, sordes inquam, & impedimenta. Incorporantur videlicet nobis, cum nota vitæ suæ mediæ, quam difficulter exuunt: subiguntur tamen. Sin minus: rejciuntur post relictum in nobis sui contagium. Ideoque degenerant in sordes morborum occasiones: quibus Archeus diversimodè commotus, indignatusque format deinceps morbos. Sed proprietates formales, & prorsus abstractæ emanant è formis, suntque luminares ideo & igniculi ipsiusmet formæ, vim habent penetrandi Archeum, per totum ejus lumen, vitam item & partium formas. Cogitabam ergo pridem, an morsus rabidi deferret in salivam quandam sigillarem fantasiam, quæ nostram velut suum patiens in se converteret, formaretque sibi propriam luminarem proprietatem, effectricem Hydrophobiæ? An vero noster Archeus sibi fabricaret imaginem virulentam propria sponte. At tandem ista disputatio, solius nominis est mihi visa. Quippè inveni in hujusmodi actionibus luminosis, connexionem unitatis in puncto, causæ scilicet occasionalis, & efficientis nostri Archei, eo quod per modum luminis se penetrant, & uniant radicaliter absque alia distinctione, quam terminorum relativorum. Quod nunc de externo rabidi veneno, idem de carcinomate atque aliis esto judicium. Lumen namque formale virulentum, subnatum in vita nostra, sit ipsum vivens, adeoque pro ut Archeus rabidus fermentaliter contagium externum suscipit: ita & in cancro, aberrans, se transplantat in viros, quibus carnem topicè infestat. Nam si deferantur intro, per accidens externum; si vero intus suscitentur, adeoque hæcenus aliquantulum differant, quoad initium principiativum: Interim tamen per applicationem idem est, luminis tamen virulenti, servato modo propagandi & penetrandi juxta proprietates seminum, servataque sphaera activitatis veneno cuique propria. Nam quædam subito se pro-

53.

54.

55.

56.

pagant

pagant in totum, & necem mox inferunt : alia vero topicum venenum exercent, eo quod horum proprietas, etsi penetraret ex natura veneni, se dilatat tantum juxta præscriptum sui veneni. Hæc nimirum est immediata actio formarum in formas, per penetrationem unitonis fermentalis, cum transmutatione nostri. Itaque non propriè suscitatur novum venenum in Archeo, ut sibi formet venenum. Pro ut alioqui alibi (ut in febre) occasionalis materia Archeum in furorem concitat, non quidem ad fabricandum alias materias occasionales febriles : sed Ideas nudas furoris, ad expellendum dicatas, quas in suimet substantia depingit. Ast lumina formalia venenorum, penetrant lumen vitale, commutando efficienter & potenter, propter venenum occasionale sibi insertum, præsens & radicaliter penetrans vitam mediam nostram, eamque in ultimam disponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe sunt formales, animantati, vel non, perinde esto. Quoniam agunt licentia & libertate formali, qua se in puncto penetrant & insinuant in instanti. Aguntque quod agere jussa sunt à Domino. Considerandum dein, quo pacto vitam nostram tam facile pessumdent. 1. An videlicet nostram transmutent in suam. 2. An vero Archeum in furorem agant, ut se ipsum amens perdat, & per totum se diffundat. 3. An vero per privationem luminis mortificent, exsufflando scilicet igniculi nostri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum sub se compriment, per sui exaltationem virulentam ? Certum est imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intrasse nunquam, demonstratur alibi. 2. Certum est, fieri per dona divinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque est, venena diversimodè in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum sta-

tuisse differentias. 4. Certumque est tandem: Quod Deus non creaverit mortem, ut nec venena, hominum exterminium, quem immortalitate donaverat: attamen corrupta illius integritate illi evaserunt lethalia, quæ venena ipsi prius non erant. Sunt interim venena quadam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt : quam fermento quodam penè odorabili. Adeoque unica vita multos sibi hostes undequaque timet. Etenim fermenta ejusmodi magis accedunt ad naturam corporum. Vides illud in lychnio sulfurato, quod accensum & suspensum in vase vitreo, ardebit quidem, & implebit vas sublimata sulfuris fuligine : quam etsi expirare feceris, atque iterum lychnium ardens impossueris momento ipso quo intrat, extinguitur. Non quidem à fumo sulfureo (qui cum sit ipse adhuc sulfur, deberet potius accendi) sed à Gas sylvestri, cujus solus odor novam flammam extinguit : non quidem materiali statu, sed odore sui : Imo nedum lychnium sulfuratam, sed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Qua si in eadem spatiosum miseris flammam, tantisper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fecis aliquantillum continet, exsufflat flammam lychnii aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis, formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facile necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum pestilens, sæpè absque mora vitale lumen perimit. Quia venena ejusmodi, sunt positiva & exsufflativa, mortalia, non autem privativa. Neque enim alio etymo donari possunt, quam quod suo Gas virulento efficienter exsufflant, lumen formale, animam sensitivam, sive formam substantialem vitæ nostræ. Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentissima.

NATURA CONTRARIORUM NESCIA.

1. **R**uta non erat in Paradiso, ne homo brutalem copulam videret: sed maneret innocens pudor. 2. Dicta sunt bruta aunde ad Protoplasium in Eden, ut illi nominaret, inde Deum laudaret, & se agnosceret. 3. Qualis ibidem essent arbores. 4. Plura individua in speciebus singulis creata, non autem in homine. 5. Homo semper comedit carnes & de sacrificiis ipsis, præter Turcas & Calvinistas. 6. Contemplativa Philosophia prima fletus Adami. 7. Artium prima Agricultura. 8. Zoosophia altera. 9. Astrologia meteorica, Agricultura pedissequa. 10. Introitus Medicinæ fuit postremus. 11. In primis adhuc statur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque suspectam. 12. Indicationem unicam naturalem finxit Galenus, nempe per contraria. 13. Detegitur fraus illius axiomatis. 14. Irresistit Paracelsus, Galenum, sibi male constans. 15. Male censuit omnem medelam per similia fieri. 16. Semina non operari per contrarietatem: sed per iussum, cognitum a priori, soli rerum Domino. 17. Nesciunt seminum necessitates, quosum dirigantur. 18. Occultatur in contrarietatum axioma ethnicismi cæcitas. Notatur Aristotelis futilitas, de materia prima. 20. Argumentum ex Aristotele, retorquetur in Galenum. 21. Argumenta aliquot idem concludentia. 22. Scholæ deceptæ, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam. 23. In elementis, non dari contraria. 24. Summum frigus cum summo calore, eodem puncto aeris combinari pacifice, & absque contrarietate. 25. Rosolletum quiddam. 26. Aqua non fervet per ignem, ratione introductæ contrarietatis. 27. Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem. 28. Ignem non esse substantiam, probatur de elementis. 29. Humiditas & siccitas, qualitates vix intelligibiles, in abstracto. 30. Nec sunt Rosolletæ, per modum caloris & frigoris. 31. Humidi cum sicco, non esse radicalem commisionem. 32. Unica questio Authoris, proposita omnibus Doctis, temperiem elementorum in misco credentibus. 33. Elementa, non esse invicem contraria. 34. Elementa non se invicem absumere. 35. Elementa non pugnare. 36. Res in nimes, non habere contrarietatem. 37. Actio Naturæ contrarietatis experta, probatur de fide: dein per aliquot argumenta. 38. Idem ostenditur in aliis rebus. 39. Quid sit Natura. 40. Nomen Criseos impertinens. 41. Notatur Paracelsus, quod remedium velit operari præter similitudinem. 42. In quo sit sita vis medicaminis. 43. Quare necat fames. 44. Quæ requiruntur pro medela. 45. Refutatur Paracelsi doctrina. 46. Obiecto futilis. 47. Peccatum non opponitur virtuti, simpliciter, privativo modo. 48.

Venenum rabientis, serpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius causarum, unde sunt. 49. Declaratio præcedentium.

Ntegritatem Naturæ jam sat contemplatus, dein paulatim descendi in ejusdem defectus, & alteritates, dum rem medicam attingo. Ostendi nimirum, non esse elementa quatuor, in natura, atque in primis Ignem, nec accidentis, imo nec substantiæ quidditatem habere, multominus elementi naturam. Quocirca elementorum ac complexionum quaternarium disruptum, & frustraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem. Adeo ut quanquam hinc satis manifestum sit, morborum causas & essentiam in Scholis intacta fuisse: Idipsum tamen ex illarum thesibus, peculiari capite alibi demonstrare volui. Hoc loco autem demonstro, quod natura nesciat, itemque nec admittat suo voto contraria. Initio creavit Deus cælum & terram, ac quicquid universo continetur. Virum autem constituit in Paradiso, postquam esset creatus. Nec etenim leonem habebat secum, ovem, Tigremve sibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod sibi aut fructibus Eden insidiaretur. Imo, nec voluit Omnipotens, quod homo sexualem brutorum copulam cerneret, quem in puritatis innocentia vivere optabat (ut alibi de vita longa) Sed adduxit Deus de animantibus singulis ad Adam, unum saltem de quaque specie, etiam è remotissimis Terræ oris (siquidem Rangifer non nisi suo climate superstes remanet) ut Adam propria illis nomina daret. Ast non tanti erat nomen dare brutis, ut Deus, absque ulteriori fine, hæc Adamo nominando substerneret. Sed istud est factum, ut nosceret scientiam rerum cun-

starum

3. Etarum sibi gratis divinitus datam, utque tantæ molis arbitrium, pro tot beneficiis, constanter in spiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia, juxta propriam cujusque naturam nominabat, sua ipsius cognitio quoque includebatur. Quæ apex est Sapientiæ. Noverat namque se penitus (non brutum quidem se) divinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primariò propter Dei honorem, allata sunt illi undecunque bruta; ac dein propter sui utilitatem, ut per abnegationem brutorum, quæ antè non videbat, suis ipsius cognitionem hauriret, sicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta nomenclaturis carere poterant, ubi præsertim, se invicem nominare non debebant unum, quoque alterum ex nomine cognoscere aut cognationem æstimare, non requirebatur. Sunt ergo denuo post appellationem, singula restituta suis naturalibus locis. Deerat enim homini crucentum ex cæsis animantibus epulum: sed beneplacitum creatoris tulit, illi concedere fructus lignorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fronde virebat florem, successivum gerebat, fructum denique perpetuum, non verminosum nec ante maturitatem deciduum, uti neque florem effæctum proferebat. Ista nempe in Paradiso, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria, ac felix ubertas. Prout enim herbæ cibis aptæ, nobis sunt cerealia, legumina, olera, & aromata: Ibi arbores quoque unum ex istis, si non quatuor simul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex siquidem glans ibidem cerealia referebat diversa. Olii & nuges totidem notabant legumina. Prout & poma, totidem olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa stabant connexa, sub specie unica, pro ut & nunc pomum, oleoso nucleo subinde constat. Cuncta nimirum sensibus humanis adulabantur. At postquam hominis Majestas, ob prævaricationem, cassâ, ipsi-

que natura jam esset polluta, debebat eadem die mori; stetitque latæ sententiæ vigor, nisi is, per quem facta sunt omnia, se vadem oppignorasset coram eo, qui fecit omnia, se in temporum plenitudine, oppetiturum pro homine, ut sui justitiam amorosculetur. Unde pax. Ejiciendus extra Paradisum homo in terram, ubi ligna occurrerunt steriliora, nec ciborum continuæ necessitati sufficientia. Sed priusquam abigendus erat, cum ipsum jam suæ nuditatis puderet, Deus utrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hostia immaculata immolatus, ab origine suæ sponsonis amorosæ, in mysterium, Qui ideo duos sine labe agnos, Patri æterno immolavit coram homine. Unum quidem in holocaustum suæ futuræ passionis. Alterum quoque sine ossium comminutione, partim sacrificandum, partimque edendum, in hostiam pacis, utrique dedit homini, ut à condito mundo Agnus in jure Sacrificium, hostia, atque ferculum foret, unus & idem. Quorum Agnorum pellibus amicti sunt parentes. Quem primum litanti tenorem, deinceps imitata est gentilitas. Quamvis in Arcam, duo 4: saltem sexus cujusque speciei, conjuges ingrederentur: non tamen per annum jejunavit Leo, ut primam gregis spem, simul cum pardo, atque lupo divideret; iterumque deinceps per annum abstinuisset. Terram enim sufficienti numero replevit Dominus, quæ antè inanis & vacua. Neque enim quicquam defectuosum esse voluit. Prout mare, individuorum multitudine, ita & terram pluralitate brutorum individuorum ditavit. Etenim quamquam spontè bina tantum intrarent animalia: assumpsit tamen Noah ex mandato Domini cibos pro se, & aliis necessarios. Futilis ergo quæstio, cur hodiè plures oves, quam lupi: Habuit ergo homo ab initio 5: carnes, quibus vesceretur & sacrificaret: fuitque vel ab exordio mundi, sacrificandi ritus, ut de immolato ederent

sacrificantes. Deficiuntque hodiè soli Mahometani, & Calvinistæ, tanquam Sacrificio destituti. Cedant ideo qui scribunt, mortales ante diluvium carnibus vesci insolitos: quia scriptum esset, *Carnes deinceps olerum instar erunt.* Frustra alioqui namque Abel gregem & armenta duxisset, nec cecidisset alter in venatione ferarum, & Nemroth nomen vanum haberet. Credam itaque, mortales bestiis tam domesticis, quam feris usos: vix tamen piscibus, ante diluvium. Eo quod tum unicus fons totam irrigaret terram, staretque mare, altera parte globi, cujus altera medietas dicebatur arida. Adeoque pisces solius maris erant, dum totus mundus indivisum erat continens: in cujus medietullo, unicus fons totam irrigabat terram in quatuor divisus flumina. Nondum ideo Lintres aut Scaphæ enotuerant, sic piscatio in mari insueta. Nec etiam habitatio hominum litora colebat. Nam Agricolis unicum terrarum, vastumque continens, sat voluptatum dabat, ut sterile pelagus mille tempestatibus horridum destitarentur. 1. *Genes. cap. v. 28.* Homini primum datum maris dominium legitur, dein super volucres cœli, ac tertio super omnia animantia, quæ se movent super terram. Tamen ubi de cibis sermo est. 1. c. v. 29. Omnis herba & arbor, in cibum data est. Et 1. c. v. 30. Omnia animantia terræ & volucres cœli, & quidquid movetur super terram, habens animam viventem, datur hominibus, ut haberent quod ederent. Nulquam tamen pisces leguntur concessi, ut neque pisces maris ad Adamum translatos, sua ut fortirentur nomina. E quibus statim obvium est, non fuisse herbas, arbores, aut reptilia ulla, homini contraria, aut in medicamentum exterminii. Restrictio item pro volucris, & quæ se movent super terram, pisces excludit. Quapropter ut à diluvio, sectione unius continentis, fontes, & cataractæ, sese ex imo fundo diffuderunt, pisces, delabentium aquarum

dulcedine allesti, aliquot in fluviis & palustribus mansere: Aliis interim nova diluvii permissioe & licentia è mari adscendentibus. Pisces itaque carnes sunt: licet homini antè inusitata. Carnes inquam, quæ olerum instar deinceps à diluvio forent. Alioqui caro volatilium non olerum, sed cerealium vices rependebat, ut quadrupedia jam dudum ab initio leguminum locum suppleverant. Protoplatus itaque in terram proscriptus ærumnatum, tædii ac pœnitentiæ plenis, amplissimorum sæculorum otio, sensit naturam suam, jam corruptione defœdatam, atque conservationis indigam: Denique ut est necessitas ingeniorum ac inventionum mater, meditari cœpit, quæ ratione intestinis vitæ calamitatibus, atque imprimis meteoris injuriis occurrì posset. In quo labore, filiorum suorum natu major, cœpit frugum nativitates, felices, atque infaustos proventus perpendere. Unde prima Philosophia, Agricultura 7. fuit. Alter quoque, proprietates & focietates animalium notavit, gregis unde indubitata spe, tranquilla vita ducitur. Hæc fuit scilicet zoosophia. At deinceps 8. uberiorem progressum facientes posterì, decreta siderum, cum priorum observationibus, necdentes, denunciatis rerum vicissitudinis utili, & jucunda admiratione adnotarunt. Pedissequa ergo Agricultura sic surrexit Astrologia. Veruntamen naturalium dispensationes prorsus obscuræ manserunt: uti & inter omnes, sui ipsius notitia, cunctarum est postrema atque difficillima. Morborum verò generationes, remedia & sanationes (quæ adhuc tum erant rarissima) longè erant obscuriora. Primum namque, quicquid remedia, quæ sibi profuerant sine invidia, in medium adferebat. Primus autem Hippocrates suas observationes in calamus deposuit: in quo labore divinam, quam non noverat, opem sensit. Galenus autem, vanas amorum nubes, tanquam aquilo, sibi dispersisse visus, multa que undecumq; suffu-

suffuratus, Theoremata elementorum, primarum qualitatum, complexionum, & humorum erexisse, gloriatus est. Hisque cuncta naturæ tam sanæ, quam invalidæ opera & fortunæ dicavit. Quæ post Græca Gens opulenter adauxit. Quibus hypothesibus, Mauritani, ad palmam contententes, laxa superstruxerunt

II. experimenta. Hæc itaque fuit nascentis Medicinæ origo & fors; hique inventores. In his demum statum, nec progressum est deinceps. Galenus ab Antiquioribus admonitus, advertens ignem per aquam extingui, & aquam igne calefactam evanescere, lepore se auribus tenere ratus, omnes propemodum morbos, eorundemque remedia, in primis istis corporibus, eorumque qualitatibus audenter constituit. Dixit namque ignem aquæ hostilem & vicissim. Unde decreto universali sanxit, in nobis congressum quatuor elementorum, invicem continuo in nobis bello pugnantium & contrariorum in nobis continuam. Atque inexcusabilem velitari luctam. Quare etsi fors accesserit nihil, fore tamen, ut quandoque intemperies, sive morbus atque ruina, spontè adveniant. Mors inquam, ex compositionis elementalís necessitate, erumperet. Hoc in Galeno quidem fuit convindendum. At non in Christianis: si non doceant, in Adamo parem compositionis necessitatem fuisse antè, quæ fuit post peccatum. Si nempe Adami compositio, è quatuor dimicantibus elementis connexa staret. Statuunt itaque Scholæ omnes, sola contraria contrariorum fore remedia. Quibus videlicet omnis excessus (nominè morbi insignitus) in symmetriam redigeretur. Plausibilis ista & stupida doctrina placuit facile omnibus, in ignaviam subscribendi pronis. Quippè, quæ sensu rustico, magno compendio, & passim à quolibet facile conciperetur: atque hinc ideo avidissimè est imbibita. Galenus interim, quantumvis amputationem, vel resectionem nosceret enti nato, privativè

oppositam: attamen non addubitavit partium vel humorum ablationem, respectu membrorum, redigere ad seriem contrariorum. Neglexitque privationum familiam, ceu adultero congressu natam. Hinc universum quacunque numero, situ, magnitudine, proportionè, affluxu, vel effluxu, dissentirent, à debito ordine assumptis, tanquam si essent contraria, ut facturæ suæ Regulæ stabilitatem faceret. Quasi Medicinæ non operaretur physicè; sed per solam staret Mathesin. Hinc tandem absurdo generalissimo, indicationes naturales morborum, per solas contrariorum oppositiones fieri dictavit. Axiomatibus enim suis necessitates subservire voluit: non autem axiomata, necessitatibus conformia erexit. Quæ ruinam propinde facere jubentur, quotquot ad tantæ ignotantiæ lubitum, efficta propinantur. Manet itaque hætenus à Scholis & vulgo adorata maxima, universalis velut mendedi apex, quæ per contrarietates, Id est, per rixas, lites, bella, pugnam, crifesque, sanandi tritam orbitam consignant. Sic enim creditum, sic factum, fictumque est hætenus, atque id tam extra controverfiam: quod nil æquè censeatur plausible & subscribendo proum, suæque intelligendi facilitate, oblectando & abripiendo incautum quemlibet decipiat. At cognitiocausarum atque sanandi radices, longè occultiori stipite crescunt, quam quod vulgus rustico sensu flores earundem decerpit. Nec consideravit Galenus, quod unum contrariorum, toties prædicari oporteret, (juxta Aristotelem) quoties alterum, eo quod utrumque staret sub eodem genere, pariliq; privilegio gauderet. Quocirca neque investigavit unquam, quodnam esset illud genus, sub quo staret positiva frigiditas, sive frigus, contrarium calori putrido tam multiplici, quot febrium finxit species. Nimirum ubi reperiret frigus, maligno, putrido, hæcticoque calori contrarium. Totidemque passuum excessibus calori repugnans. Quæve ista esset

- esset singularis, & individua frigoris affectio, tam diversorum graduum, atque specierum, quibus totidem calores subjugati, ad symmetriam cogerentur. Quod sanè quamdiu neglectum à Galenicis fuit : etiam remedium cuique febri justum, mansit ignoratum, adhibitaque fuerunt remedia, à conjectura & casu præscripta.
14. Angustis nempe Galenicis, utrobique sua subjacent mendacia in mortalium necem conspirantia. Irripit quidem Galenum Paracelsus, helveticò sarcasmo, licet subinde ad eandem methodum coactus recurrat, suæ increpationis continuè immemor. Coagulata nempe, non raro resolutis, & resolventibus contraria, esse voluit ; imo multoties ad explosas intemperies elementales, incoactus recurrit. Tandem fervore contradicendi, omnium medelam constituit in similitudine tam naturæ, quam causarum morbificarum, cum ipso remedio. Indistinctionis scilicet plenus ubiq;.
15. Ego vero sub libertate Philosophicæ, nemini addictus magistro, sentio : quod si ablatione causarum, omnis inde affectuum connexitas amputetur ; omnem morborum sanationem, eadem quoque causarum lege, definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio, extinctioque efficientis immediati (quæ privationem effectus inde consequentis, intra se adæquatè claudant) potissimum in medendo carnem continent. Non autem similitudines, ut neque remediorum contrarietates. Inprimis morborum producta (puta calculus, uti in se, suum agens, in se coagulatum, retinent : ita quoque ablatione solius effectus, persæpe sanari. Quia simul quandoque tollitur connexio causæ internæ, sive immediati efficientis, cum materia sua. Adde his, quod sola solutio connexitatis, efficientis ad materiam : adeoque luxata, vel laxata adaptio, extinctioque, & pacatio privitivæ perturbationis in Archeo (quæ in se nonnunquam meram privationem includunt) totam non raro sanandi historiam compleant,
- absque ulla contrarietate, vel similitudine remedii, ad causas occasionales. Quod ipsum meminisse debuisset Paracelsus, si ad sua semel respexisset arcana. Animadvertisset namque citò, unum aliquod istorum, omnes propemodum morbos ex æquo profigare, citra relationem ullam similitudinis, aut contrarietatis : at solius tincturæ vitalis irroratione, dono, arcano, id est super affluentia bonitatis. Enimvero quicquid in natura sit, aut nascitur, sit ex necessitate seminum efficientium. Semina autem ipsa nullatenus operantur ob scopum similitudinis, aut contrarietatis (ut alioqui vulgo putatur) sed duntaxat, quia sic sunt iussa operari à rerum Domino, qui solus scientias, fines, seminibus dedit, sibi soli cognitos à priori. Alioqui semina vadunt, & quorsum, nesciunt : seseque dirigunt quidem, tanquam scientia pollerent, sed tendunt per media sibi concessa, ad fines sibi ignotos. Vocamus namque improprie medicaminum intentiones, aut naturæ scopos : non quod sibi ab initio scopum præfixerint, tanquam si mente & præscientia pollerent : Verum quod ex dono creato, nata sint sua directione spontè ac naturaliter defluere, ad ejusmodi fines, Deo cognitos. Hoc namque sic dicitur Christiana Philosophia, ignorat autem Schola ethnica. Itaque vel in lumine, ad miror Scholarum aulam, quæ entia naturæ seminalia, non agnovere in morbis : qualitatesque entium per se subsistentium, & morbosorum loco substituere, æstimandas nihilominus voluere, per modum arbitrii, sensuum, ac thymosis, quatenus antipathias, ac contrarietates, proprio impetu possiderent. Equidem sic assuevi philosophari, ut res ipsas, ex radicali fundamento, juxta coteram sacræ veritatis, quam proximè liceret humanis ingeniis, dimetiri cupe-rem. Ut ergo ostendam contrarietatis theses, meros continere in naturam solæcismos, prius advertendum est : futile Aristotelis tulisse inventum, materiam pro-
16.
17.
18.
19.

generationis subjecto prostituere, tam in natura integra, quam corrupta (scilicet ægritudine morbi) omni prorsus accidentem privam (scilicet sic nempe incipit à duplici accidentium, & formarum omni-modà privatione, pro rerum primordiali initio.) Omne idcirco accidens, tam innatum, quam superveniens, consequenter quoque dependere, atque profluere è formarum gremio. Sic quidem ut à forma ejusque præudio, in Archeo omninis activitas, tam materiæ quam accidentium, dependeat necessariò; interim Scholæ ab hoc Aristotele edoctæ (sustinent etiamnum hodiè) substantiis tam materialibus, quam formalibus, nil esse posse contrarium. Non video ergo, unde accidentia suam sibi contrarietatem mendicabunt, præcipuè quæ sunt nuda, immediata, atque mera formarum suarum organa? Unde enim hausissent suam contrarietatem, quorum materia & forma, (totalia nimirum accidentium principia) omnem à se procul contrarietatem repellunt. Potissimum, quod accidentia in se considerata, non tam sunt entia, quam entium; adeoque ex se sint nihil, nihil operentur aut valeant. Neesse est ergo, si in natura aliqua sit contrarietatis intentio, eam primariò esse, in principio activo, id est, in sinu formarum. Adeo quod vel hætenus formæ ipsæ (quas tamen absque controversia in numerum substantiarum relegarunt) sibi invicem essent actualiter & potentialiter contrariæ primitivo jure. Consequenter quoque falsum esse Scholarum axioma, Quod Substantiis nihil sit contrarium. Vel oportet accidentia eandem contrarietatem habere independentem à formis: atque ex sui propria natura, extra & contra possibilitatem formarum. Id est, non esse media immediata, producta, & organa formarum: sed ex se oriri, stare, perseverare & agere, etiam in vitis formis, extra & præter formas. Esse inquam entia independentia, & non amplius entium. Vel tertio tan-

dem fatendum mecum, nullam esse in natura contrarietatem, præterquam inter agentia libera & electiva. Addo. Si contrariorum paritas subsistat, juxta præstatum axioma: necesse est, relationem fundandæ relationis, inter contraria, dependere à radice substantiali, sive à radicali contrarietatum respectu, & intima proportionis adæquatione penitissimè præsentem. Quod est dixisse. Essentiam fundandæ relationis contrarietatum (propterea alioqui quam sit ipsa formarum existentia) sitam omnino, in ipso penitissimo substantiali formarum principio, contrarietatis omnino incapace. Idque sive Deum ipsum, sive aliam substantiam creatam spectes. Adeoque est necessum, contrarietatem in natura includere contradictionem, in suis & Philosophiæ initiis. Sin autem hæc, prout supernaturaliter, & in Deo consideres, non idcirco contrariantur etiam. Adeoque nec à Deo in naturam fluent ut contraria. Et hoc ipsum dico. Urgeo & ulterius. Si unum contrariorum dicatur totidem modis, quoties & alterum: neque formis substantialibus quicquam sit contrarium. Ergo nulla quoque est amicitia, symbolizatio vel similitudo inter formas. Quod est falsum. Si quidem hinc constar indelebilis character rerum, quod à Deo pacis amatore creata sint universa. Etenim postquam melioribus initiis me erudiendum subjeci, ferriò cognovi, sive substantias, sive demum accidentia intuerer, nullam in natura esse contrarietatem, nisi inter entia irascibilia & motiva viventia. Tantum abest, quod cujuslibet agentis actio in patiens, tantum procederet à termino relationis, contrarii ad contrarium. Solam itaque reperi contrarietatem, in potestate irascibili sensitivorum, neque alibi. Unde fortassis per 22. metaphoram, sive hyperbolem impropiam, contrarias ad cuncta mundi individua contorta fuit. Num Scholæ, propriam sentientes disputandi thymosin, meditatae sunt, & reliqua seminum produ-

ducta, pariter non nisi per Iram, actionem nimirum majoris ad minus, victoris ad victum, robustiorisque ad debilius, propter contrarietatis relationes concitari. Axiomatis ergo negativi sensus, quo dicitur Substantis nil esse contrarium, æquivaleret thesi in titulo hujus capituli præpositæ. Nempe Naturam nescire contraria. Si vis aliqua contrarietatis esset in natura, præterquam in irascibili sensitivorum (de terminis namque, & relationibus appositis Logices, non loquor) illa certè esset in manifestis atque primariis elementorum qualitatibus: sed in his nulla est contrarietas. Ergo nusquam alibi. Probatur assumptum. Eo quod Scholæ primarias contrarietates in mistis desumant, ex ipsis componentibus elementorum contrarietatibus. Subsumtum verò probavi alibi hic repetendum: Vir Juvenis descendens manè ex Alpibus, continua nivè tectis, latere tamen solem respiciente, tota cervix, sibi in ampullas, sive vesicas fuit cremata. Estque ibidem aer summè delectabilis, ac novo velut æthere perfusus (disce interim hinc primum, frigus non esse caloris privativam absentiam; sed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor, intensa simul in eodem loco, tempore, & subjecto aeris, sese compatiuntur. Quod Scholæ non admittent, esse possibile in contrariis; Siquidem quæ se mutuo debellare, frangere, expellere, interimere, & ad medium, neutrumque statum ducere volunt. Notandum hic obiter, Ibidem, intensum frigus hospitari immediate in aere: intensum vero & vesicantem calorem, ibidem esse ex parte luminis: adeoque immediate in loco ipso aeris: in aere autem mediate. Sed cum iste locus penetret aerem, per totam sui substantiam: & locus illuminatus, calefaciat simul ipsum aerem, quem ideo lumen simul penetrat: Idcirco in eodem aeris puncto, est intensus calor, simul cum intenso frigore. Quorum amborum nexus, gratum, & sensui amicabilem teporem

profert, illusorium tamen. Quia effectus utriusque qualitatis connexæ, prodit intensiorem magnam, sub illo tepore. Idcirco nec tepor causatur, quatenus ambæ qualitates, æqualiter intensæ, per pugnam contrarietatis sese confringant, atque reducant in mediam, plausibilemque symmetriam: Sed sunt sensus, & Scholæ (quæ se juxta sensualitates, ubique absque interiore indagine labi sinunt) rerum naturalium improprii & rustici nimis Indices. Pariter, fervens aqua, infusa frigida, pari proportionem, quanquam statim in commisto teporem excitent: Utraque tamen qualitas, intenso gradu, est in isto tepore, non secus atque in præfato aere Alpestri: tametsi sensus illas non distinguat. Non est enim alias possibile, calorem illum aquæ, per graduum momenta acquisitum, perire in instanti. Imo, nec est pugna contrariorum, quæ istum teporem statim generavit, ut neque victoria frigoris calorem excellentis, dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua est Relollæum transiens, quia violententer introductum. Ideo namque cessante igne, à quo est productus, sua sponte, statim minuitur, cessatque non fatus amplius. Id est, Calor in aqua fervida per minimos subjecti sui atomos divisus, sua perit sponte; non autem à contrarietate victus, expulsi-
vè. Quia Relollæum est qualitas efficiens, 25.
non procedens ex fermentis & seminibus rerum. Estque duplex. Unum videlicet in corpore proprio. Alterum vero in alieno. Inter Relollæa propria sunt quædam separabilia. Ut frigus in aere & aqua. Alia vero inseparabilia. Ut calor in lumine Solis, candelæ, & ignis. Quæ nunquam fringere possunt. Relollæum alienum est violentum, quod si non foveatur, perit ideo per sua momenta & gradus. Ideoque dicitur transiens; ut est calor in aqua. Ergo 25.
aer & aqua non calefiunt ab igne, per contrarietatem: sed per generationem Relollæi alieni; quatenus agit, quod ipsi agere est jussum, heteroclitico cum seminibus agendi

27. agere. Ideoq; nec agit ad, aut propter formam. Pariter, dum aqua ignem extinguit, vel ignis aquam in vaporem suffollit, id nequaquam contingit vi contrarietatis. Quia totus universi ignis, ab unica aqua gutta, ne vel minimam humiditatem delere aut minuere potest. Quapropter irrita foret ignis, atque stulta contrarietas, siue pugna vana ac invalida. Non posse autem ullis sæculis, per artem aut naturam, aerem in aquam, aut hanc vicissim in aerem converti, per Mathesin, ac sufficienter aliis modis alibi sat demonstravi. Neque etenim ignis ab aqua extinguitur, propter frigoris contrarii præsentiam in aqua. Nam sic aqua fervens ignem non exstingueret. Crematque ignis fortius sub flatu & frigore boreæ, quam a stri: foliumq; frigidissimus flatus, ignem magis accendit. Aqua ergo ignem perimit: non autem ignis aquam. Ignis etiam non frigore victus cedit, sed perit suffocatus. Sicque oleum fervens, primam candentem extinguit. Si ergo contraria debeant esse sub eodem genere: non potest ignis esse aquæ contrarius. Cum ignis non sit substantia, pro ut alibi sat demonstravi. Denique si essent contraria: essent primario, per se substantialiter & immediate contraria tanquam simplicia: eoque dato, deberet esse illorum actio par & æqualis pugna. Quod jam ante falsum ostendi, prout & quod substantiis nil est contrarium. Quorum nempe duorum, ignis nempe & aquæ, intuitu, Scholæ omnem missionum, & complexionum contrarietatem, finxere in universo. Quid igitur mirum, contrarietatem naturæ, in Scholis somniatam, haberi jam suspectam, cum privativa sua contraria sint absque contrarietate, paritate, congressu, commistione, viriumque consertione?
29. Porro humiditas & siccitas, qualitates sunt vix intelligibiles in abstracto (pro ut alioqui calor consideratur in manu, præter aut extra ignem: imo in subiecto sui in proprio quale est aqua) sed humiditas,
- siccitasque, sunt potius ipsamet corpora qualitata. Nec ideo acquiruntur per partes & gradus (sub pace Scholarum) per modum qualitatatum. Non enim proprie producit humiditas: sed addito corpore humido ad siccum, apponitur plus humiditatis, sic improprie humiditas grandescit. Id est: Humiditatis increvit quantitative: non autem qualitative. Aqua autem siccescit nunquam, licet oculis fallat evanescendo. Prout de Gas alibi. Denique siccum, sonat proprie exsiccum, continetque negationem duntaxat humiditatis. Ac licet admistione siccitatis, aqua videatur minui in luto, aqua tamen semper suam servat intrinsicam humiditatem. Ut & corpus siccum pariter suam siccitatem. Quippe illorum non est in radice commistio penetrativa: at sola partium appositio. Humiditas ergo & siccitas sic obligantur corpori, ut nullatenus ab illo queant distinguui. Ac proinde non sunt Relolleæ per modum caloris & frigoris, quæ gradatim introducuntur. Aqua tota in halitum quidem evanescit: nunquam tamen vel minutum siccitatis assumit. Sin autem ex farina & aqua, puls aut panis fiant, ac tandem concepta fermentalis seminis natura in lapidem transeant: coagulata tamen sunt quidem isthæc, quæ humiditatem aquæ pristinam regunt & obvelant: At tandem pristina aqua inde repetitur. Non est enim exsiccata, nec perit: licet sit coagulata à semine rerum. Alibi namque demonstravi mechanicæ & mathematicæ, omnia corpora solida ex sola aqua esse, nec congressum aliorum elementorum admittere. Si ve: Omne corpus tangibile resolvi tandem in aquam simplicem elementalem, qualis per pluviam decidit, imo suo corpori prius solido æquiponderantem. Quod unicum caput omnem destruit elementorum compaginem, temperiem, qualitatumque intestinum atque indefinens bellum in nobis. Quapropter oportet Scholas, alias omnino morborum causas

indagare. Quæ per inaudita Physices initia declaravi. Admirandæ ergo stoliditatis est, humiditatem per gradus advenire, remissamq; item humiditatem & siccitatem in elementis somniasse. Atque adeo immane est figmentum, hujusmodi stupida somnia in morborum ac sanationum familias introduxisse, iisque fidenter totam superstruxisse Medendi basin. Adde ut per classes integras humiditatum siccitatumque, tam per agnationem mutuam, quam per caloris atque frigoris lenocinia nupisse invicem. Unicam videlicet ob culpam, ut suis temperamentorum vanitatibus suppellectilem subministrarent

31. luge proximi. Ignaræ penitus, quod humidicum siccum nulla sit in natura penetratio, unio radicalis commissio, vel radicalis temperies qua se invicem interfecit

32. in sinu formali. Unamque saltem quæstionē, per me alibi resolutam, omnibus, quotquot hætenus contraria elementa constituere, in corporum (quæ mista creduntur) constitutionem rentur propono. Scilicet cum supponant duo gravia, aquam sc. & terram, ac duo levia; Itemq; supponant impossibile in natura corporū penetrationem: Tertio quoq; supponant, Aurum, absque controversia esse corpus mistum, à præfatorum elementorum reali connubio: quomodo fieri possit, ut aurum præponderet aquæ ad minimum deciessexies? Nam si in auro sint partes aeris & ignis, anatica & æquali temperie mixtæ: (Id namque prorsus necessarium asserunt, cum ex æqua elementorum quatuor mixtura, auri perpetuam permanentiam in summa ignium tortura collocent.) Ergo aqua & terra, in auro constituto, ad minimum præponderabunt trigecies bis suæ materiæ, unde aurum confurgit. Ergone terra seipsam penetrabit, ad minimum trigecies bis, dum ex illa aurum fit? Itaq; cum infallibiliter ipsum pondus prodat corpus ponderosum, nec pondus prorsus consistat ex nihilo, oportet mihi resolvant hanc quæstionem, priusquam me ad suam

contraxerint opinionem, de elementorum missionibus. Mihi interim locus erit ostendere mechanice, corpora solida & ponderosa dare ex se æquiponderantem aquam, omnimodo gustu orbatam, Nec in natura esse elementum, ut nec elementa ullo unquam artificio aut naturæ conatu, posse in unitatem formalem connecti. Hæc jam supra fufius. Surdum est ergo doctrinæ genus, quod elementa quatuor sint contraria; quæ confluant ad aliorum (quæ mista hætenus fallaciter sunt putata) compositionem; pugnantque etiam in talibus mixtis, quibus clauduntur, non secus ac in sui simplicitate, ob contrarietates: quodq; id eo se mutuo conciant bello incessanti, totiesq; à privatione resurgant immediate, se mutuo devorent, atque rursus evomant. Non tolerandus est iste Scholarum stupor, quo sibi invicem in his nugis absque scrupulo subscribunt, non inquirentium, quisnam ille appetitus esset in elemento, seipsum ampliandi? quisve motus, supra terminum à Creatore sibi semel constitutum? Nam inprimis non est ulla fames, sitis, penuria, vel simile aliquid defectuosum, cui à creatione subessent. Nec etiam patiūtur defectus, multo minus sensationem defectuum. Cum unumquodq; in se sit primum & simplex, nec admittat connubia, nec absumatur per alimentationes, perq; sui commutationem excrementa habeat aut ejiciat, nec rubiginem patiatur, nec degeneret satiscendo in aliquod corpus se purius, se prius, se simplicius. Deest itaq; necessitas, qua elementa se hostiliter consumant. Nam vidit Deus, quæcunq; fecerat, erant bona. Si ergo duo bona pugnant invicem: saltem ista pugna nō posset non esse magnum & continuum malum, cujus Author esset Creator ipse. Sequeretur enim inde, quod talis elementorū proprietates non esset ex Deo, neque ex peccato: ergo ex aliquo majore, quam sit Deus. Sin autē dicantur elementa sic à Deo creata, ut unum continuo aliud commutaret in sui naturam: non quidem ob hostilitatem mu-

mutuam; sed propter necessitatem nutritionis. Quanquam ridiculū præsupponat; habeo tamen optatum: nempe contrariorum ablationem. Itaq; vanum est subterfugium & falsum commentum. Siquidem ista suppositio nequit simul subsistere cum ipsa thesi. Nam supposita illa excusatione, necesse esset fore pugnam, & resistantiam. Alioqui unum elementum, statim totum sibi contiguū aliud in se cōverteret. Quoniam nō est superandi difficultas; ubi nulla pugnae aut resistantiæ est necessitas. Quoniam unaqualibet pars elementī, haberet eandem passionem, motum, & desiderium, ad consumendū sibi vicinum, qualia in partibus sibi agnatis supponuntur. Atq; adeo proinde intenderentur in immensum istæ activitates, ut facili negotio statimq; substratum sibi elementum, absq; reactione in sui naturam converteret: Hæc; sic cōversa, deinceps incessanter alia atq; alia subsequenter. Saltem aer ille supremus, quiq; longissimè ab aqua distat remotus, & diosissima & longissima sui præfusus, periisset jamdudum, aut saltem & dios langueret, alimento naturali oribus. Itaq; utut hæc excusentur: saltē creaturæ essent ordinatæ à Deo, cum appetitu turbandi ordinem, atque harmoniam universi & primæ suæ constitutionis; introducendi scilicet dissolutionem, & disproportionem primam, superando, perimēdo, & in se transmutando vicinū. Profecto fragilitates humanæ sunt harum fabularum inventrices, introductæ à Scholis paganis. Quia per ignorantiam ipsius naturæ, vulgus introduxit leges confusiones, contrarietates, pugnas, hostilitates, reductiones, atq; iteratas resurrectiones, ut homines suam irascibilem excusarent & accommodarent rebus illa carentibus. Æstimarunt nimirum Scholæ, simulq; ab his fallaciter edoctū vulgus, in natura, majus, gloriosius, & melius esse vincere, quam vinci: pares subigere, quam subigi. Deus verò aliter nos docuit. In naturæ lapice, gloriosius esse pati, quam inferre injuriam: vinci à fortiori esse beatius, quam

dejecisse infirmiorē. Cumq; Deus in suis estimationibus errare nequeat, Hinc Scholarum & vulgi æstimationes, non à veritate naturæ: at sanè à thymosi ac fragilitate nostra dimanant. Ideoq; erroneæ & abusive sunt, quatenus oppositæ Divinis iudiciis. Nec etiam, quæ in homine cōtēstus Deus; poterit in legis simplicitate, & naturæ necessitate, tanquam gloriosa laudare. Verū si ulla, in rebus sensu carentibus, esset vera contrarietas: rectè censuissent, quod illa necessario surgat, ac præsupponat cōceptum odii & hostilitatis, in primis suis atq; formalibus initiis radicaliter sigillatum: ratione cujus, Agens, ex propria philautia, sibi concitaret odiū in patiens: vel istud odium haberet sibi singulariter à natura inditam (propter repugnantiam) dissimilitudinem & alteritatis nifum. Idq; quoquo modo sumatur, est fateri in formis substantialibus radicales, feminales, atq; medullares contrarietates. Adeoq; substantias ipsas esse immediatè sibi invicem contrarias: nisi malint negare, formas esse substantias. Ego vero paratus sum docere, naturam agere universa, per medias suas proprietates: nullo sibi proposito scopo contrarietatis, odii, aut pugnae. Siquidem ex fide primò verum credimus, Deum esse Authorem & Rectorem assiduam naturæ: suamq; creaturam ubique in bonitate, quantum potest, exprimere, atq; testari. Denique, Deum esse fontale initium amoris, concordiae atq; pacis: odisse quoq; discordias & contrarietates adeo, ut si potuerit universum condere absque rixis & contrarietatibus; id fecisse extra dubium sit. Atqui id ipsum potuit aptissimè: quia Omnipotens est, & fecit omnia ut voluit: ergo etiam fecit. Subsumtum patet: quia nil ipsi reluctari potuit, nisi quod voluit liberum facere: sed rerum semina, sive agentia naturæ, non donavit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari Deo non potuerunt. Et per consequens fecit agentia naturæ juxta beneplacitum sui amoris,

bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum fumo, nunquam invenio in me contrarietatem, ut neque in cibis. Sin vero copia aut qualitas me offenderint; defectum quidem in me experior: non autem contrarietatem. Si quis averfatur cafeum, non arguit contrarietatem: sed feminalem dispositionem, nocuum quiddam operantem: vi feminali, à Deo directâ. Etenim propter necessarias in rebus vicissitudines, haud lubet nobis qualitates qualibet nocuas, vocare hostilitates, atque inimicitias rerû. Quippè in Philosophia propriè loquendum est: ubi verba alias sensum mutant, rerumque essentias alienant: atque potissimum ubi inde tota medendi crasis, in perniciem humanam distorta est. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conspueat, quot sunt rerum Agentia & proprietates: verum etiam ipsum naturæ Parentem videtur accusasse, quasi odii rixarumque factorem, fautoremque: Adeoque totus Universus, tantum esset hostilitatis hospirium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, nuspiam sui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non sunt à Creatore in natura, qui eas aspernantur in electivis: multo amplius in iis, quæ ipse condidit, juxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ex se nullam præ se fert proprietatem. Quod si ergo contrarietates venirent ab errore solo, detortotum à consueto seminum: saltem tunc non subsisterent, nisi in effectibus monstruosis, atque ideo perperam in naturæ syntagma intruderentur: denique & hinc sequitur, seminum contrarietates ex solo esse Deo: cujus asserti ineptitudinem judicet Christianus. Nunquam enim hæcenus Scholæ perpendunt, quantum distarent invicem: Aliquid egisse conceptu contrarietatis: & aliquid operatum esse, per obediëntiam seminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, est errores in Intentione, mediis & sine na-

turâ statuere. Sciendum itaque penitus, naturam respicere contraria, si tonum ejus intimum assequi speremus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ sunt: saltem oblitæ sunt, ipsi frigus radicale nubere, sub eodem vitali principio, ut contraria suo pari gauderent jure. Solamque mortem ipsi opposuere extra genus. Quamobrem istam principalem qualitatem, absque contrario cœlibem deferuerunt. Falsumque suum axioma relinquentes, quod contraria sub eodem genere sint, & totidem utrimque prædicentur vicibus. Nam mors, cum sit privatio & nonens, contrarii locum, Scholis distantibus, supplere neutiquam potest. Ut vitæ aut calido radicali sit obpositum. Cum id quod non est, quodque nil est, non stet sub eodem genere, cum calore radicali. De cujus fabellis, & humidi primigeni figmentis, latissimè in tractatu De vita longa egi. Denique Scholæ ad scopulos collisæ, subinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrariis: sequidem in unaqualibet guttula, vel atomo simplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia statuunt. In opio videlicet frigus intensum & calorem quoque in ejus amaritudine explicant: adeoque & suam scientiam è saporibus desumptam, de Relolleis, unico exemplo rediculam jam exposui. Quia à Scholis perperam feminales & specificæ potestates, traductæ sunt in qualitates elementales, sive Relolleæ. Frigus enim in opio, nullo licet sensuum judicio proditum, augurantur ab effectibus, quia feminalem dormitivam, ridiculo somnio ad frigus constrixerunt. Quasi Altissimus, dum somnium in Adam mitteret, frigus in ipso suscitasset! Et quasi à prandio, frigus nobis notabile in caput ascenderet! Profectò Scholæ utrobique postulant intellectum, in obsequium fidei incomprehensibilis. At flammula herba, quamquam se habeat unico modo (quantum ex se est) ad uncta quibus

quibus apponitur : non tamen vesicat cadaver, prout corpus vivum. Eo quod cadaver non moveatur activè, sive proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia istæ qualitates potentiales non sunt caloris aut frigoris, magis quam elementales : sed propria, & formalis rerum energiaspecifica. Quocirca futile est pro contrarietate commentum, & ruditis testimonium, quidquid de calore & frigore, potèntialibus in Scholis ad vota Gentilium subscriptum est : cum potentialem calorem, caloris actualis locium, sub eodè genere negent, sub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum historia ad se traxit facultates vitales, atque seminales rerum. Est namque in Scholis nescitum, quidquid salium ratione agit, non esse ex propria feminis potentia; sed accidens, ratione objecti varians. Calcem enim, velut calidissimum simplex æstimant. Eo quod per salia sua moveret escharam : nec attenderunt, quod in calce viva, prout & in nive, oboriantur spontanei vermes. Quod hoc loco desideratur, alibi de actionibus, prout & de cognitionibus morborum fusiis exposui. Hactenus igitur docui, qualitates in elementis esse, & operari absque respectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum systema descendo. Inprimis unitas, non est contraria binario, quanquam recedant discreta, per alteritates. Pariter nec sursum nec deorsum, oriens & occidens sunt contraria : sed situum oppositiones, quæ per respectus variant. Adeoque quod sursum est, alterius relatione, est infra; nec ideo auris dextera sinistra est contraria, quanquam opposita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantum in habitudine relativa contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque item de privativis mihi sermo est. Imo neque nego contraria in vi irascibili : sed dumtaxat hoc unicum constanter affirmo. Deum in natura non fecisse contraria,

quæ per hostilitatem se mutuo interimant, aut aggrediantur. Sive, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id est, Nego contraria positiva atque realia, in serie actionum naturalium. Virtus etenim oppositum habet sibi vitium, de indole privantis. Nec etiam volatile contrarium est reptili. Nam idem bombyx est utrumque. Nec generatio ipsamet, est contraria corruptioni : sed unicus seminum fluxus, à puncto ad punctum, per lassationem, ablationem, amissionem, extinctionemve virium. Similiter nec magnum parvo, neque rectum curvo est contrarium. Cum unum & idem nunc parvum, nunc magnum, rectum curvumque esse queat. Idem esto de dulci & amaro; duro, & molli; aspero, & glabro; gravi, & levi; acuto, & obtuso; coagulato, & resolutum; vel albo, & nigro. Sunt namque quælibet rerum potestates, in se absolutæ, nec respiciunt alias à se diversas. Quia unumquodque est prout per se existit: quod autem opponantur à nobis, velut ac si invicem dissentirent, id rebus est ignotum, atque planè per accidens, seu alienum. Interim securis non secat ligna, aut culter scindit panem, propter contrarietates aut hostilitates : sed unaquæque proprietas agit, sine reflexione ad oppositam, quod agere est iussa. Stultum est res contrariari velle, quibus nulla est odii, dissidii, victoriæ, aut superioritatis prætentio : ideoque nec ulla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, prout est agere iussa. Non enim intra testam ovi, clauditur bellum contrarietatis, licet semen fluat per varias dispositionum altetitates, longè ab invicem dissimiles : Asservatur utrobique & permanet unitas, & concordia naturæ : quæ sibi nusquam contrariatur, imo horret omne contrarium, & quicquid unitatem turbat. Enimvero in femine vis est transmutativa aquæ, existientis in terra horti; atque sic unicà aqua illa transit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigi-

frigidas. Non enim, quod aliquod semen sit contrarium succo sive aquæ in terra: aut acido invadeat aliud acre simplex, sibi vicinum: quod sibi minus respondeat in symbolo unitatis. Absit. Procedunt enim indifferenter ab initio vitali suorum feminum, in quo non hospitantur contraria hostilia. Accidentia enim cum sint dispositiones feminum, sive entium absolutorum in se, nec relativorum; ideoque contrarietates nescientium: sequuntur etiam ductum suorum feminum, quorum sunt organa, atque producta. Tabula ergo repugnantium, contraria tantum admittit in vi sensitiva, & irascibili, liberè agentium. Secundo admittit privativa. Tertio denique quæ contradicunt in terminis relativis. Cum igitur absolutè in natura non sint contraria, quam oscitanter hætenus sit itum, in complexionum figmentis & agrorum sanationibus, viderint illi, quos quandoque accusabunt, viduarum atque pupillorum planctus, ob unicam scilicet ignaviam, quod ethnicis doctrinis stupidis subscripserint temerè. Adeoque naturæ definitionem ne quidem hætenus noverint. Quam sic definitio. Natura jussus est ille Dei, quo res est id, quod est, & agit, quod agere jussa est. Sed istud aptè. Quod Scholæ propria aspernentur theoremata: artemque theoricam venumdate videantur; quam quoties lubet, non sequuntur. Nam in Peste, & Malignis, theriacam, aliaque non obscurè calida, ut & sudorifera propinant, neglecta caloris indicatione. Erysipelas quoque Apostematum maximè igneum (ut ajunt) appositæ optima aqua vitæ sanant. Denique si natura sui medicatrix morbos sua bonitate superet, non autem qualitate pugnace; ostendant quæso, quale frigus sit in corpore febrentis, quod calorem ejusdem morbi statis horis interimat. Quinimo si natura sit sui medicatrix, quid quæso necessum est, morbum terminari per crisin sive judicium? ubi nulla est lis, nec morbus ad judicium citatus, auditus aut ad-

missus? ubi patiens in initio, seipso, propè convalescentiam constituto, est pugrior! post multos nempe labores, dolores, jejunia, vigiliæ, & evacuationes? Adeo nunc necessario potius succumbere, quam litem sua vi superare, atque vincere hostem deberet. Imo si vis ulla in limine cognita fuisset, de plano, ab initio judicari debuisset, ubi judicem & testes pro se habebat, causamque æquam contra proditorem morbum. Saltem iniquum est, atque cachinno dignum, quod ipse judex sit pars in crisi. Facebant ludicra in seriis. Nam si Natura ignoret contraria (ut ostendi) hæc sanè non poterunt pugnare in nobis, minimèque tantisper, dum creatura est juvamenis indiga, atque fuit morbus. Univocum siquidem natura nostra semper operatur, sive res coagulatas resolvat, sive demum resoluta coagulet. Non secus enim atque pulvis Chrysopycius, qui plumbo duritiem, argento vivo & stanno, difficilem liquationem dat, quam utramque qualitatem ferro admittit. Non sanè quod iste pulvis sit sibi, & metallis, quæ perficit, in agendo contrarius: Hisque addat, quod ipsis deest: unicuique nimirum prabeat singulis suas & longè diversas dispositiones: quas credere contrarias, ut est durities in auro, tenebritudini plumbi. Cedat item Paracelsus, quod solis similibus clausurit sanationem omnem, contrariorum interim tempestates admittendo. Et quantumvis similitudo involvat familiaritatem, facilem remedii suscepcionem, unionem, ingressum, penetrationem propter conformitatem symboli: attamen ignoravit bonus ille vir, quod ista non sint agentia sufficienter ad sanationem requisita: at saltem media occasionalia, externa, sive conciliatrices medelæ. Qualis etiam est pharmaci puritas & subtilitas. Quapropter censeo, medicantem propriè, immediatè, atque efficienter, consistere in Competenti, sive Appropriato. Per quod nempe natura à suo casu refurgit. Sunt rebus siquidem

43. quidem natales dotes, quæ distant à simili. Sint nempe illæ, in quibus Archeus noster suas reperit delicias. Per exemplum. Fames est velut peracutus morbus, paucorum saltem dierum patientia, serio necans. Sanatur autem non contrario cibo, non denique simili. Nec etiam fames arguit defectum cruoris absumti. Alioqui dysenteria, & phlebotomia famelicis necessario facerent. Sed in fame est devastatio nutrimenti, ipsius stomachi, à vigore fermenti digestivi, sive esurivi, ac depascens: unde demum tussis sensatio famis. Quoties nimirum fermentum stomachi bene dispositum, nec habens objectum in quod agat, consumit proprium stomachi alimentum: Sedit ergo famem cibis, non in quantum fermentum contrarius, nec quatenus similis eidem: sed
44. quia remedium appropriatum. Simile est in morborum quorumcunque medela, Requirit nempe adæquationem remedii, ad indispositionem Archei, & causæ occasionalis ademptionem. Quæ remedii appropriata convenientia, sive dos, præsupponit proportionem tam in gradu, quam quantitate, adaptationem, & applicationem, cum specifica conformitatis adæquatione. Hactenus quoque includit indicationem & cognitionem finis: facultatum nostrarum habitudinem & exigentiam, earumque cum remedio congruentias, quibus iterum supponitur dosis. Sic enim remedia, nedum respondeant paritati objectorum: sed & fermentorum determinationibus.
45. Paracelsus quandoque ratus, nullum simplex medendo aptum, nisi primitus ipsum moriatur. Atque rursus alibi. Quod non sufficiat simplex proinde mori, nisi in tria prima (salem, sulfur, & mercurium, sic vocat) prius redigatur. Qui asserentis error, frequentem in auctore suscitavit inconstantiam. Quod non pauca sint simplicia, quæ formæ proprietatem explicant specificam, sospite subiecto cui inhærent. Qualia ad limen occurrunt Periapta, & Amuleta quamplu-

rima, quæ ipse appellat zenexton. Sic nempe palpitaciones cordis, infamem hemorrhoidum dolorem, profluvia cruoris, epilepsias, uteri strangulatus, ipsasque febres, sedari per appensa, jucundè notavimus. Sic ex adverso. Remedia distillata non pauca, vix mori sciunt, aut in familiam humanam commigrare. Attamen ingens est illorum effectus in morbis. Condonet mihi quoque Paracelsus; quod nunquam in nostro corpore, sit illa simplicium remedium Analytis. Sat enim alibi docui, quod digestio nunquam, ad nupta illa tria prima tendat. Nec unquam hisce nutriamur: sed unico & eodem aut consimili liquore, quo constamus. Multa quoque per primam sui bullicionem vires deponunt pristinas. Asarum enim sic de vomitivo, evadit diureticum. Ac plerumque rei destruit proprietas specifica, per divisionem in tria illa prima. Nam etsi servant aliqualem concretæ crasin: sunt tamen nova creatura per ignem patrata. Felix quoque ille, qui crudis simplicibus, morbos tuto, atque promptè tollere novit. Est enim antiquior mendendi methodus, in Sacris notata. Quod de terra medicinam creaverit Altissimus. Siquidem ens specificum non potest non per ignem alterari. Ideo non infrequenter extracta, atque magisteria debilitantur. Enimvero ut Spagyria deducit multa ad gradum majoris energię, quatenus ens novum suscitatur: sic aliàs rursus multa clam suffurando debilitat. Naturam scilicet ignavię atque imperfectiōis accusat, quisquis eandem citra ignem nil expoluisse autumat. Sint rerum semina horum testes. Quædam namque sponte pullulant propria; aliqua vero satione & occatione egent: paucissima verò artem præparationis indigent: nulla tandem ignem admittunt, aut analytin. Potestates enim quæ immediatè in naturæ hærent gremio, agunt more influentiali, nec igni submitti libenter volunt. Illæ verò, quæ formis non quidem sim-

plicis ; sed partium heterogenearum immediate insunt : persæpe in abstracta magis parte sui relucet. Sic etenim macis, therebintina, & Asparagus, etiam sui symbolum in lotio pingunt. Verum potestates, quæ per ignem è rebus surgunt : licet aliquid suo debeant concreto, tanquam illius familiæ pignora : At certè sunt nova, & transplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vasalli : Prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci destinationem Creatoris, in dote simplicium. Nam revera, ex mente ejus, plurimi morbi, cedunt per simplicia, tanquam antiquissimo cuneo pulsi. Quod autem Panegyrum simplicium agam, nolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ : sed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittunt, sudoresque herbarum stillandoeductos, longè præponunt, illarum cruentis succis. Discant enim prius herbarum succos, itemque jura carniū, absque sale, aceto, melle, saccharo, & igne condire, atque à putredine per annos vindicare. Tum demum spernent facillè stillatitias aquas herbarum, non minus quam syrupos. Ast ubi morbus in gradum surrexit, nupsitque intimè, jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia, quam quæ sponte natura produxit. Tandem apud multos censebor forsitan de lana caprina, soloque certasse nomine. Quodque Scholæ contrarium, ego oppositi etymo larvare contenderim. Sed hæc me manet ab ingratissolis pœna. Ego medentes & Scholasticos alloquor, quæ morborum tantum illa admittunt remedia, quæ hostili proprietate contraria, morbos censentur pugnando aggredi. Perq; intemperiem contrariam (ut ajunt) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla demum hæcenus in natura fuisse, atque demonstrasse, quiesco. Nec sufficit, quod requirant in remedio vires superiores, relatas ad morbum : verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietatis, litis, & criseos ;

si victoria inde sit speranda. Ostendi equidem, ejusmodi potestates in natura non repetiri. Item remedia, nec semina rerum agere spe, aut nisu victoriæ, aut pessumdandi patiens suum, tanquam sibi contrarium. Nec imo superandi activitatem patientis. Adeoque non esse ullam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem, arrogantiam aut superioritatis in naturalibus prælaturam, Sed agere absque intentione, & præcognitione finis. Quatenus à Deo, illarum Aibiro sic creatæ, sicque dotatae sunt : adeoque sic agere iussa. Clarum est itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibuscvis insita docetur, à tota exulcet natura, præterquam à vi irascibili animantium : Adeoque licet Philautia, sympathia, antipathia, electio, imo & sensus aliquis, rebus non animatis tribuantur. Est analogia quædam, potius in effectibus, & causis, quam in directione Creatoris, aut destinatione finium relucens : Eo quod proprio sensu, electione, intentione agendi, & præcognitione finium, sint orbara. Sed cum quæpiam hujusmodi luculenter testentur habere directorem, omnium fines usque ad fines fortiter moventem, ac disponentem suaviter : illarum proprietatum explanationes, testimonia sunt, Deum summè gloriosum, rerum etiam vilium, habenas regere, per potentias ipsi nescientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, absque cognitione finis. Id est citra impetum, iram, luctam, & odium illarum. Tantum igitur adest, quod actiones rerum, & remedium, censam fieri per opposita (loco contrariorum) quod æqualiter tam opposita, quam contraria relegaverim à natura : opposita autem admisserim per modum relationis terminorum. Non autem in via, qua in invicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus sum ; Si contraria essent, aut agerent ut talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & dependenter, non respiceret suum creatorem. Quodque de tali creatura, non aptè

aptè dictum esset : *Et vidit Deus, quæcunque fecerat, erunt bona* : si sibi inditas proprietates explicare non posset, nisi per odia hostiliter. Tandem, quantum opposita, quæ retuli inter repugnantia, distent à contrariis medicis, norunt, quicunque non ardent voluptate conviciandi. Advertant ergo tyrones, an de nudo mecum nomine agat, qui prima medendi principia evertit ex creatoris intentione qui res voluit singulas operari, juxta dotem naturæ sibi collatam, non per contrarietatem, aut appetitum se invicem destruendi : sed ob fines soli Deo præcognitos. Qui est amor & pax : non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab intentione Creatoris ergo, Creata ponderanda sunt. Scholas decepit lupo, ovem non unicam, sed totum simul gregem, si posset, occidens. Contraria est in homine, & belluis, per potestatem thymosis, quæ tam à regno minerali, quam vegetabili exulat. In mortalibus tandem Peccata opponuntur virtutibus privativè, cum peccatum reputetur non ens. Ego putem virtutes habituales, non contrariari vitiis, quatenus adhuc resident in intellectu : sed tantum quando illarum emanatio ex intellectu, est in consensu, in quo opponitur thymosi volendi aliud. Quæ in progressu prius iram, odia, simultates, id est, contraria, parit. Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Merum autem non ens non procedit, ut neque sub conceptum cadit, cum non habeat sui speciem, qua se representet. Ergo peccatum, non est sola aversio à Creatore : sed & actus mentalis, determinatè malitiei : Actus autem mentalis, semper induit materiam, in quam sui Ideam depingit, quam concipiendo seu imaginando formavit, & hætenus emanat juxta fundum animæ, in corporeas facultates. Hætenus disserui de facultatibus

47. creatis, ex intentione Creatoris. Nempe non esse data contrariorum, aut inimicitiarum incentiva, rebus sine animositate sensualitatis existentibus. At juve-

48.

rit hoc loco ostendere, per eandem thymosin, fieri quidem aliqua, quæ hostilitatem belluinam exprimunt, ut salivarientis, punctura serpentum, apum, &c. eadem tamen operantur per modum venenorum, plantarumque virulentarum : quas divina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, sive ad malum finem creavit : sed ob fines alios, in gloria suæ majestatis directos. Ast perdifficile erit assueto, contraria hostilitatis tribuere rebus inanimatis, potestatumque analogo lascivienti, Rem (puta rabientis aut serpentum salivam) ex ira in hominem impressam, absque contrarietate considerare illa, quamultro, in bruto unde manavit, concedimus. Ast sane mecum facillè sentiet, si consideret, quod venenum, sive sit creatum, sive per animositas contagium à bellua paratum, non proinde desinat esse venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas est, agere vi naturali ; imo quamquam ortum ab iræ impressione : hæc tamen qualitas, illi non est ira amplius ; sed productum quoddam naturale : adeoque in quo, est quidem stigma iræ & contrarietatis ; non autem ipsa ira. Ac proinde non est simile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut unctus, in tantum proficiat : quantum ab altero producto lethali ter feritur. Unde manifestum sit, Quod istud venenum, utcumque ab ira sit productum, & homini sit lethale : Id tamen non evenire ob aliquam contrarietatem : quandoquidem ipsi ex opposito deest contrarium, quod æquivalenter aut pariter juvet, vitamque promoveat, prout hoc venenum nocet. Adeoque si venena hujusmodi, ob contrarietatem agant, jam falsum est axioma : quod totidem modis unum contrariorum dicitur, quot modis alterum. Itaque jam sat ostensum, quod venena quidem fiant à belluarum ira : at non proinde sequitur, quod venenum plantæ si agat (ut ostensum superius) ob naturalem sui

dotem ipsi implantatam divinitus : & non propter ullam contrarietatem , quod venenum brutorum plus capax sit contrarietatis , quam simplicium aliorum . Alioquin idem prorsus est judicandum de venenis veneficorum , Sagarum , &c. etenim licet componantur , & potanti dentur , animo nocendi , illa tamen operantur , aut naturaliter , adeoque absque intentione contrarietatis aut pugnae : vel operantur vi daemonis . Quæ est vel solitaria , adeoque est effectus verè hostilis (quia à Cacodæmone inimico) vel naturalis . Et tunc non vi contrarietatis aut pugnae : at solum per explanationem suæ naturalis dotis . Quam jam supra ostendi expertem litigiosæ contrarietatis . Porro horum occasione explananda est , veneni è thymosi parati energia : Notum est vulgo , quod cruor tauri potantè strangulet , non autem cruor bovis aut vaccæ . Idque alibi reituli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis , per serpentum modum . Porcus autem etsi cum ira pereat (forte proinde Deus animantium cruorem sub pœna indignationis vetuit) fit tamen id cum metu mortis . Taurus autem , tanto furore percitus est , quod nullam mortis apprehensionem patitur . Adeoque ejus cruor , etsi venenosus : non tamen ejus caro . Eo quod furor ejus , prope mortem adveniens , non sat spatii habet , ut carnes inquinet . Rabidus

vero , quia dudum ante mortem furit , suas etiam infectat carnes . Timida proinde animalia , ut mus , bufo , &c. carnes suas atque ossa pavore quodam centraliter conspergunt . Prout alibi in Pestis tumultu demonstravi . Atqui huc spectat illud axiomma : *Morta sa bestia morio il veleno* . Quod sanè locum habet in animante virulento ; quia per intervalla , vindictæ furore ardet . In summa . Vires & dotes simplicium , si nobis adversentur , Id ex ordinatione divina : non autem ex Idea vindictæ , aut hostilis contrarietatis provenit . Nam procul distant invicem esse alicui contrarium , & habere dotes in natura nocuas . Siquidem hoc ordinem Dei , & varietatem potentiarum , in natura constitutam arguit . Illud verò dicit hostilitatem , Deo & naturæ inimicam . Differunt itaque sine . Id est instituto ac directione Dei in natura . Quod est ordine , intentione , destinatione , adeoque toto scopo Divinæ mentis : Juxta quam considero contrarietates in brutis , & homine , & non in aliis simplicibus , omniumque minimè in elementis . Ac proin finaliter , non est hic quæstio de nomine . Si elementorum contrarietates , & in falsò creditis mistis , pugnas , complexionumque alternitates subvertam , non fecus , ac quicquid ex his suppositis , pro vita , morbo , morte , & remediis garritum est hactenus .

B L A S H U M A N U M.

8. **E**rror Scholarum circa primum motorem . 2. Aristoteles sibi contradicit . 3. Blasphemum in Christiano . 4. Error fluxit è Mathesi male appropriata . 5. Blas humanum imitatur Astrorum fluxus . 6. Blas nostrum , quando præcedit , & quando sequitur Blas stellarum . 7. Quare Blas brutorum præcedit . 8. Blas voluntarium , non est stellis annexum . 9. Duplex Blas in nobis . 10. Insensitiva unde moveantur . 11. Galeus repugnat Aristoteli in pulsibus . 12. Inquisivit modificationes pulsum , non autem efficientem . 13. Usus pulsum Galeno . 14. Tertius usus Galeno ignotus . 15. Consideratio Authoris . 16. Refrigerium , non esse finem pulsum . 17. Suppositiones aliquot . 18. Nemo egit de vita . 19. Contradictoria de

igne cordis . 20. An pulsus conciliandi frigoris ergo . 21. Pori in septo cordis , cur triangulares . 22. Cruor & sanguis , in quo differant . 23. Anima sensitiva fabricatrix pulsum . 24. Quorsum cordis motus . 25. Absurda Scholarum de calore radicali . 26. Motus cordis , non potest refrigerii causa censeri . 27. Cur pulsus febrilis sit citatus . 28. Spina in digito , docet ex celeritate pulsus , calorem augeri ; non autem frigus . 29. Quinque scopi præcipui pulsum . 30. Accensio igneatis , & illuminans , ut differunt . 31. Non esse spiritum cruoris jecorarium . 32. Cariesia dolurina , quæ fines pulsus cum anhelitus confundit . 33. Necessitates pulsum antehac ignotæ . 34. Usus pulsum respicit fermentum digestivum . 35. Scholarum igna-

via circa hæc. 36. Navigantes sani, cur seipsi non navigantibus, edaciores. 37. Aer nequit alere spiritum vite. 38. Alkali formatur comburendo. 39. Mirabilis carbo mellis, & elucidanur varia Chymie theorematia. 40. Respublica alcalinum. 41. Balsami Samech Paracelsi fabrica. 42. Alcali volatilizatur, & vicissim, sub eadem proprietate formali concreti. 43. De labore Sapphie. 44. Mechanica aceti distillati. 45. Resumuntur aliquot mechanice Chymie, ad consummationem erroris absque fece. 46. Usus pulsum novus & inauditus. 47. Dolens est spina parte, pulsus insolitus. 48. Falto pure, cur misceantur symptomata. 49. Durities arterie, unde statim fiat. 50. Quid portendus durus pulsus. 51. Differre usum pulsus, ab usu anhelitus. 52. Dum quis sit, maior labor. 53. Qualitas potionis vulnerarie. 54. Falsum, quod vires natura calidiores, Lyme. 55. Contradictio Scholarum. 56. Petitio principii. 57. Oculi pscopus pulsus. 58. Ut non est spiritus jecorarius in errore; sic neque proprii nominis est pulsus animalis, in officina cerebri.

Expeditis jam elementis complexionibus, compositionibus, causisq; naturalium pro Physicis. Explicata scilicet, post formarum ortum ignorantia, quæ circa mendendi initia mortales circumvenit: edoctis quoque fermentorum atque Magni Oportet necessitatibus. jam ergo vitalia initia examinabo. Docuere Scholæ, in omni motu locali, de necessitate statuendum Primum motorem immobilem. Quod nec per artem, nec per naturam verum invenio. In cuius demonstrationem vadit ebrius, instabili mente, atque pede, in fluctuante navi, & appendit pondus horologio. In voluntariis ergo motibus, non est requisitus primus motor instabilis. Item Sol, trans vitrum, suo radio accendit pulverem tormentarium. Primus hic motor, nequicquam penes se habet quod sit immobile. Id jam in igne, ut anomalo ente, quoque patet. Tertio in natura, unumquodque semen, semel loco debito conceptum, non cessat deinceps proprio motu, substratam sibi molem agitare. Verus ergo, ac primus feminum motor in natura, rerumque universalium opifex, seipsum primum movet, suoque

motu ulteriorem motum non requirit. Et quidquid naturalem motorem quemvis excitat ad movendum, est ipsum proprium suum ac internum motus initium, cadensque in loca impropria, moritur, cessatque ejus motus. Aristotelici ideo, 2. qui naturam vocant principium motus, sive motorem primum, absurda oblivione, expetunt in primo motore ut sit immobilis. Et quamvis semina, externo fomento, sive excitatore opus habeant: non tamen excitatio est motus internus, neque ejusdem motus motor: sed est dumtaxat alteratio, accidentaliter accelerans, vel maturans motuum propriorum potestatem, sive activitatem primi moventis, alias debiliorem, quam qui materiam suam sit movendo. Quæ activitas cum sit quædam alteritas accidentalis, quæ revera in se non quiescit (tantum abest quod esset immobilis) etiam nec in pristino unquoque statu permanet. Nimirum confirmat Archeum, ut innatum sibi movendi robur fortius explicet & ad suos fines dirigat. Quod si vero Scholæ, Aristotelem suum incepte licet physicum, tamen in Physicis velint ad unum omnium primum & supernaturalem Motorem respexisse hoc loco, qui sit omnis motus independens initium. Rejicio enim istud, ut impertinens extra Physicam. Etenim ille gloriosissimus Motor, dedit rebus potestates, quibus per se & absoluta vi, se vel alia moveant. Impertinens scilicet, ad demonstrandum motum naturalem corporum, recurrere ad Motorem Deum. Cæterum nec etiam toleranda est in Christiano blasphemia requirens, Deum, de necessitate immobilem, ut alia movere possit. Siquidem Deus non movet per actum extremorum, perque rerum attractionem vel expulsionem, denique nec res mota acquirit vires ex primi Motoris immobilitate, ut hanc præexigat. Sed nutus divinus, à fine usque in finem, attingit omnia fortiter: non autem coactus necessitate contactus extremorum, conse-

4. quentia pressus, modo ductus, aut legi subiectus: Sed prorsus liber, tam suo nutu & motu, quam quiete, indifferenter, & æquè potenter movet cuncta. Suum itaque esse immobile, non importat necessitatem Scholis requisitam; sed merum gloriæ suæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in naturam abiit, quæ deinceps seipsam est movendo. Sic B. Gregorius terræ collatam potestatem dicit, qua plantas de se protrudat. Paganica itaque est doctrina, ex Mathefi desumpta, quæ primum motorem ad sui perpetuam immobilitatem necessitat, ut indefinenter omnia moveat. Error Aristoteli indulgendus, non Scholis Christianis, tyrones contaminantibus. Alioqui enim naturaliter nullus fit motus, nisi à principio motivo, quod cætera non movet, nisi per se ac in seipso moveatur. Quinimo & artificialibus atque naturalibus, si quid ab externo motore moveatur, atque in eo motu, ipse motor innitatur aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta navim à ripa immobili per baculum abstrudit, litus sive ripa non movet navim, nec in se potestatem naturaliter motricem continet: sed est medium dumtaxat, per quod motor suum motum modificat. In quod scilicet ipse motor tanquam infundum, se stabiliens, per pondus, & vires agentes Matheleos, motum suum (qui alioqui est totus mobilis, & movetur activè) fabricat. Fortius sic namque, bombardæ sphaeram explodit, si à tergo immobile resistens corpus habeat. At sane ut istud corpus non est motivum, sic non nisi per absurdum, motorem immobilem requirit, ac motori primo, ineptè æquiparatur. Imo in naturalibus terminis, motor primus, atque totalis, sit accensus pulvis pyrius, qui ut moveatur, nullam exposcit immobilitatem, sed ut modificatè moveat, modificato organo opus habet. Impertinens itaque est, putare omnes motus, fieri à Deo, primo motore, tanquam si baculo quodam, mo-

ta universa moveret. Impertinens est quoque, dum investigatur, Si motor ut talis, debeat necessariò esse immobilis, respondeatur, quod motor primus modificabit suum motum, & fortius movebit, si is sit immobilis, vel nitatur contra immobile fundamentum. Estne istud Christianam Philosophiam docuisse? Enimvero indubium est, quin stellæ per suum aspectum varium, quem à motibus mendicant, infundant Blas motivum aquæ, & aeris, *ut essent nobis in tempora, dies & annos.* Denique, quod terra acceperit internum initium propagandi plantas, ante natas stellas. Bruta ergo, licet stellis posteriora; horum tamen semina non sunt plantarum semine ignobiliora, majorisve subjectionis vinculo, stellis annexa. Stellæ quippe erant ante sensitivorum creationem, ideo 5. opportunum fuit, quod hominum Blas non quidem sequeretur ductum stellarum: at saltem imitetur motum illarum, non ut morticuum: verum non secus, acque motu libero, sequimur vestigia veredarii. Sic nempe viscera, forè suos delegerunt præcursores planetas. Unumquodque nempe viscus, ad typum sui Astrî, intus proprium sibi Blas format, quod & hinc astrale dicitur. Eo quod imitetur cæli vestigia, tam prioritare dierum, præcursoris astrî, quam legibus destinationum, in natura. Alioquin in infirmitatibus, ut 6. naturæ omnis conatus, est symptomaticus: sic tum Blas humanum præcedit, atque prænunciat, futuras tempestates: ubi alioquin in sanitate, Blas humanum sequitur ordinariò post insignes temporum vicissitudines. Bruta vero, ut ante hominem 7. sunt in die creata: sic Blas illorum semper præcedit ac præcurrit ante Blas stellarum. Quare multa prognostica meteorî, è belluis hauriuntur naturaliter. Et accessit superstîtio, quæ auguria, & haruspicia addidit credulis, & supersticiosiis. Blas tamen quod voluntate animalium ad motum localem dirigitur, id 8. sanè nullo modo connexum est lationi superæ.

superæ. Omnis quippe carnalis generatio fluit ex potestate feminis : & potestas feminis , ex voluntate carnis : igitur carnalis generatio proprium Blas habet , inserviens usus suorum finium , fluentium ex initis sui esse. Quæ sunt voluntas carnis , & libido voluntatis virilis. Duplex itaque Blas in nobis. Unum nempe , quod naturali motu , alterum vero voluntarium , quod per internū velle sibi motor existit. Hinc igitur impossibile est , stellarum prædictiones in nobis concludere rectè. Sat nūc demonstratū , aliquid in sublunaribus esse , quod seipsum localiter & alterativè moveat , absq; cœlorū Blas , & motore immobili naturali. Voluntas inprimis est primum ejusmodi movens , movetq; seipsum quoque ens seminale , tam in feminibus , quam horum constitutis. Porro sicut Deus voluit , ita sunt facta omnia. A voluntate igitur primū sunt mota. Hinc namq; , quæcunque insensitiva moventur , per quandam velut naturæ voluntatem , sive placitum , moventur ; habentq; naturales suas necessitates , & fines. Prout videtur in pulsu cordis , arteriarum , expulsiōe multarum superfluitatum , &c. Galenus enim , sat artificiose pulsus distribuit ; in eo tamen ab Aristotele delusus , qui finem , & efficientem , causas externas putavit , existimavitque pulsuum fines , esse causas totales. Præterit namq; proprium Blas pulsuum , tantum inquisivit fines & necessitates naturæ , propter quæ non quidem pulsus fierent , sed potius modificarentur. Adeoque proinde differentias pulsuum , non nisi per fines in schema distribuit. Ideoque respectus potiores & efficientes non attigit. Causas pulsuum itaque , ad duo necessitatis capita construxit. Videlicet ad refrigerium cordis , quorsum cor , & arteriæ , simul sese dilatarent : & ad explodendas fuligines , à calore suscitatas. Quapropter nimirum , Cor , & arteria , simul se comprimerent , & considerent , metu præfocationis. Quæ duo , juxta fortitudinem , celeritatem , de-

bilitatem , duritiem , & magnitudinem variè intertexendo , cum suis correlativis , differentias pulsuum artificiosa indagine compilavit. Atq; utinam reliqua sua scripta nō proderent , aliunde hæc esse descripta. Veteres autem , non contenti duobus finibus , refrigerio , nempe & fuliginum explosione , tertium addidere , qui fuit spiritus vitalis alimonia ex aere. Quasi vero aer , spiritus vitalis unquam fieret. Etenim si aere sibi adjuncto , spiritus augetur , sive nutriatur (cum corpus simplex non sit digestibile) jam sola mixtione , ex aere fieret spiritus vitalis ; jamq; non singula amplius nutriuntur immediatè , quibus constant : Fuit ergo veterum inscitia , nescientium cōstitutionem spiritus vitalis , putantium , quod parum aquæ , commistum multo vino , vel parum stanni , cōmistum multo auro liquato , vinum , vel aurum fierent. Dicam hic , quid senserim , postquam magis discretione , quam assentiendi pigritia sum usus. Cœpi itaq; primum considerare , calorem primario , & ex se , non inesse cordi , sed esse vitæ , & animæ socium , signum , & medium operandi in calidis animantibus , ex natura lucis solaris. In piscibus vero , vitam esse de natura luminis frigidi , & subsistere ideo absque actuali calore , id est vero. Ideoq; quod pulsus non fiat in natura ob refrigerium cordis , & fuliginum difflatum , dissecta rana docebit. In viva rana enim , videbis cor ejus , & arterias moveri , cor singulo pulsu , sive per diastolem rubescere , & per compressionem magis pallescere , etsi diaphanum nō sit. Veruntamen , cum calorē , causam pulsuum veteres cogitarent , nemo tamen est , qui calorem istū suis caloribus depinxerit , qua via , ratione , ac medio , calor ille excitetur , accendatur , & perseveret in nobis , eo quod vitam & formas nemo meditatus est. Ac nemo idcirco pulsuum causam efficientem. Equidem calorem à corde manare , nemo hactenus ambigit , nemoq; controversit , quin fatus calore materno primū foveatur , donec dierum maturitate , proprius in illo fo-

18. mes accendatur. Sed quis ille fomes, & quare semel accensus, mox non intereat, at usque in finem perseveret, nemo indagavit, eo quod vitam omnes præterierint. Scholæ quidem calorem igneum in nobis fingunt (contra Aristoteles, qui proportionè respondere hunc vult calorem elemento stellarum, eumque ab elementali & igneo distinguit) vivere quoque depascendo, & consumendo humidum radicale. Unde sequeretur, cor esse lychnium ignis consumentis. Verum tamen cum substantia cordis & pericardii, simulque sanguinis, non sit apta igni: fateri coactæ sunt, ignem non ignem, & calorem non igneum, depascentem tamen: fomitem vero, vel lychnium, sive initium caloris, metaphorice descripsisse, sibi satis dixerunt. Quasi natura metaphoras admitteret. In primis namque aliquot virgines syncopizatas, memini pulsu & anhelitu destitutas, quantum humano iudicio conjiciebatur, adeoque per horas aliquot, inter mortuas, deploratas, revixisse tamen, & nuptas dein incolumes vixisse, & peperisse quinquies vel sexies. Gelidæ enim erant, mox atque pulsus defecerat. Unde dubius esse cœpi, an pulsus non potius, caloris efficiendi ergo, quam accersendi frigoris occasione fieret. Unde causas finales pulsum nugaces habere cœpi, adeoque & præfagam medendi partem labefactatam suspicatus sum. Idque sic probo. Etenim septum, sive interstitium est, inter utrumque cordis sinum, in se quoad vivitur, ita porosum, ut attractu aurium cordis (auritum enim per analogon censetur utrimque, quia velut folles habet) sanguis venalis ab vena cava (dextrum cordis sinum formante, per suum transitum) transeat, atque migret in sinistrum; non vicissim hinc, ad dextrum.
21. Eo quod pori in ipso septo sint triangulares, cujus conus, desinens in sinu sinistro, facilius constipatur; basis autem trianguli illius, in dextero sinu, nunquam, nisi à morte. Sanguis autem sinistri sinus,
- jam arterialis & veri nominis sanguis est, à se ipso adhuc cruore, in vena cava, diversus colore, & subtilitate. Quare non abs re novam sive quartam digestionem, in sinistro stomacho cordis invenire mihi necesse fuit. Etenim non secus atque cruor venalis, à cremore & chylo differt, sic & sanguis arterialis à cruore, quamquam cognatione propinquiore, & cœlorum investitura, quadantenus in unam familiam redegerint. In eo tamen est specifica amborum differentia; quod sanguis ab anima immortalis informetur in sinistro sinu: cruor verò minimè, solaque luce, formæ sensitivæ participativè, non autem informativè illustretur. Cæteræ enim digestionis quietem exiguunt. Quarta vero, indefinente motus continuitate perficitur. Non enim quod ipse cordis motus sit causa formalis transmutativa: sed tantum dispositivè concurrat. Scilicet in sinu cordis sinistro, tanquam stomacho, singulare fermentum maximè vitale & lustrinosum habitat, quod transmutati cruoris in sanguinem est causa sufficiens, prout sanguinis in spiritum vitalem transmutationi præest. Quippe omnis cruor naturaliter tendit in finem suum, qui est nutritio; attamen ultimato, in vaporem, sive in Gas, dispergitur & evanescit, nisi per accretionis coagulum sistatur. Sanguis vero arterialis, pro scopo habet, non quidem ut in fuliginem sive excrementum vergat. Id enim si fiat, à morbo & per accidens, evenit illi. Proprium aliquum objectum sanguinis est in spiritum vitalem traduci. Qui, si dein etiam evanescat, hoc illi præter intentum esto. Cum omne ens naturaliter permanere desideret. Est nempe spiritus vitalis, lux originaliter in fermento sinistri sinus habitans, quæ illuminat novos spiritus, à sanguine arteriali partos, ob quam lucis continuitatem scilicet, arteria elevatur. Fiunt namque spiritus sic vitæ participes & exsecutores illius, prout & vulgari, continuati caloris. Vita ergo huma-

na est lux formalis, & modo & ipsa anima sensitiva lucida, adeoque hujus exufflationem, mors evestigio sequitur. Quia animæ sensitivæ involuta est mens immortalis hominum, quæ à morte avolat, pereunte altera. Absit autem, quod lux ista vitalis dicatur ignea, cremans, devastansque humidum radicale, hujusque continua fuliginum fœcunditate, cor & arterias inquinat. Sed est lux formalis (prout ante de formis dixi) neque enim vitæ essentiam intimam aliter unquam describet, qui vitas rerum formales etiam in ecstasy vidisset. Quia verba defunt, & nomina, quibus hæc dicantur, tanquam etymo à priori. Et licet Deus, alicui vitæ essentiam in concreto ostendisset, suum tamen docendi honorem, nulli unquam tribuet creaturæ. Cum vita in abstracto, sit Deus ipse incomprehensibilis. Sic nempe paulatim, cibus & potus in chylum stomachi, chymum mesenterii, cruorem venalem ac tandem per sanguinem arterialem, ad tenuissimum æthera, vitale spiritus, & animæ substerniculum ascendit. Quæ commutatio, motum cordis præsupponit. Neque enim sat est, fermentum efficienter esse effectivum, ut sanguis animetur & vertatur in spiritum, illumque in sinu lævo cordis habitare: nisi motus concurret pulsatilis, assimilatus motui, quo lac acidulum vera transmutatione in butyrum mutatur. Per motum nempe fit sanguinis non quidem acidi, sed falsi extenuatio, neque ideo in pinguedinem sive butyrum vertitur: sed in spiritum vitalem, de salis, adeoque de balsami natura: ita nempe sanguis, per motum, calorem, & fermentum, mutatur in atheream sobolem, luminis vitalis hospitium immediatum. *Quapropter sanguis, aqua & spiritus idem sunt.* Etenim si ista lux sit in spiritu, hic verò deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux ista, sibi utroque esse continua, cum sit luci proprium, alias extinguui. Ideo arteriæ, apertæ debebant manere; ita quidem, ut nunquam com-

pressæ dudum maneant. Quare & pulsus eandem dilatare conveniebat, nec ita comprimi, ut tota arteria in se prorsus concidat: duplici fortè, ac duriore, ideo tunica, non injustè vestitur. Discontinuitas enim illius luminis in causa est, ut uno momento, suspensis pereat omnis facultas princeps cerebri. Non autem, quod tam cito spiritus è cerebro evanisset. Denique si motus pulsatilis non fieret, frigus lethale mox oboriretur, & rana frigidores essemus. Adeo, etsi multa hyemis spatio, subluto, absque respiratione victitent, non tamen citra pulsus. Fermentum quoque sinistri sinus, non nisi lenta tarditate, sanguinem suum transmutat, pigreque nimis, transmitteret quoquo versus, atque idcirco, importunis spirituum necessitatibus non satisfaceret. Fingamus enim, utrem odore imbutum, impleri autem liquore, ad sui dimidium. Vix enim liquor ille rapit lagenæ odorem: sin vero concutitur, confestim quoque odor ille per minima liquoris se ingerit. Sic nimirum, fermentum vitale sinistri sinus, per motum cordis, statim sanguini datur, cumque & ad festinam obedientiam suæ impressionis cogit. Lumen enim à lumine facile accenditur: ideoque & sanguis jam animatus, facile solaris illius lampadis lumen arripit, & in sobolem athercam adseiscitur. Est itaque Blas cordis, vitalis spiritus, & consequenter sui caloris fomes: spiritus verò sic animatus, est cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex consequenti quoque, motus iste, fit propter necessarium in solatibus constitutis calorem, & spiritus fabricam. Non credam ergo, pulsus institui, ob requisitam cordis refrigerationem. Siquidem vitalia non militant sub lethalibus frigoris insigniis, nec intendunt frigus: sed dumtaxat meditantur vitalia. Est nimirum frigus in nobis, mortis indicium, quia comes. Ideoque quidquid in fonte vitæ, frigus moliretur, ablationem vitæ intenderet, ut & monarchiæ esset de-

- fructivum, tantum abest, quod frigus esset necessitatis, & contemperamenti ergo. Sine pulsu enim, non accenditur nimum calor : sed confestim etiam perstite vita, calor interit. Deceptæ enim Scholæ sic decernunt, putantes, ignem elementalem, in compositionem corporum, & intenso sui gradu (extra quem ignis esse desinit) ignem in corde consistere, & quidem culinarium, cum alias longè petendus, à concavo lunæ ignis ridiculus, alioquin ad simplicium ordinarium constitutionem, laxo freno, pro lubitu inferiorum, & contra sui indolem deorsum, per tot aeris
25. frigora, incolumis, non delaberetur. Adeoque si Scholæ, pro calore radicali, ignem, sub lunæ circulo fictitium, intellexissent, impertinenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio humidi radicalis, tantum subsistere : cum aliàs igneum elementum (quod fingunt temere) æquè infusè, citra alimenti necessitatem, & consumptionem vivere somniant. Ergo Scholæ subaudiunt in corde, esse accensum ignem culinarium, & fuliginosum, magnoque gradu fervere, adeoque nisi continuo novi aeris afflatu temperetur, & fuligo omnis ab hoc igne suscitata eventiletur : periculum esse de suffocatione, combustione, & inflammatione. Sic nempe falsæ autoritates, falsa pariunt themata, & præ ignorantia causarum, perierunt medendi theoremata. Meo quidem
26. iudicio, debebant saltem Scholæ meminisse, ipsum flatum follium ignem non refrigerare : sed magis accendere. Nec video, qua ratione, motus animalium sit sibi causa refrigerationis. Scio denique ignem nullatenus sociari aliis elementis, per minima disiectis, quin in instanti extingatur. Scio quoque impossibile esse, ignem existere posse, qui non sit verè ignis, & summè calidus. Adeoque si natura moliretur refrigerium per pulsum, conatum ejus esse stultum, vanum, & impossibile. Unde horrendum sequitur, Deum in finibus sibi propostis, actualiter erras-

se. Resipiscant ergo Scholæ. Cæterum, debuit festinata esse transmutatio cruoris, in sanguinem, & hujus in spiritum vitalem, ne post deliquia, palpitantesque (sub quibus celerrimæ illorum spirituum sunt infectiones ac dissipationes, adeo ut fossilæ variolarum, antè non conspicuæ confestim appareant) necessitata velut mors ingruat. Non itaque, è longinquo petendum, differendumque auxilium fuit, quod præstò exigitur. Hæc nempe est ratio, cur in febris sit pulsus citatior, non autem fuliginis expulsio, nec refrigerii aviditas. Siquidem ponatur spina in apice 28. digiti infixa, statim pulsus durus, fortis, & citatior, pro pulsus autem augmento dein, statim proportionaliter ubique caloris, non autem frigoris incrementum adest, & quidem tam ante, quam citra fuliginum natiuitates. Dein, sub febrim intermittentium initiis, per horas aliquot, ac quamdiu cunctatur frigus, pulsus est minutus, rarus, depressus. Adest tamen putredo, accensa (si verum dixerint Scholæ) ideoque & fuligo præsens in Scholis, est causa paroxyfmi, sitiuntq; magnopere in frigore, & flavum evomunt. Ergo & compressio pulsus deberet esse creberrima, totusque pulsus longe celerrimus. Maxime quod plerique morientes, in febris istis, pereant sub accessum febrilem in frigore, spirituum penuria ac velut suffocati. In caloribus autem molestis, etiam in erysipellate, pruno, igne perisco, &c. ex-candescit spiritus vitalis, à causa morbifica laceffit, ac velut in iram provocatus. Ut patet in præfatis accensionibus topicis etiam causticis. Ubi alias accensio luminosa temperata, sub harmonia vitali, quaquā versus elucet. Imo ut sub mortem, vel syncopen, oculi cornea membrana, lumine priva cernitur, non anrea æstuante igne. Porro quæ in corde incipitur, sanguinis in spiritum transmutatio, in arteriarum decursu, (seu cordis stomacho) maturatur. Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis secundo, stabili fermentum pro stomacho,

stomacho, primosque motus cordis, mentales & animæ sensitivæ, Saturnia nempe ægna. Est namque digestio cordis, cum integrali transmutatione sanguinis, in spiritum, sine sæce & fuligine. Quippe quæ nec sordes continet, nec heterogeneitates admittit, nec propter calorem degenerat spiritus, filius caloris. Nimirum est animæ sensitivæ, immediata operatio, semper univoca, sibi similis, ac vitæ ad vitam essentiam per motus vitales.

29. Præcipui ergo scopi pulsuum, sunt 1. tractus cruoris, à sinu venæ cavæ, ad cordis sinistrum uterum. 2. caloris augmentum. 3. fabrica sanguinis arterialis. 4. ac denique spiritus vitalis productio. 5. Alter deinde pulsuum scopus fuit ultimus, ut scilicet vita participetur primordialis, residens in spiritu cordis infuso. Repetam ergo quæ aliàs. Nimirum, quod formæ quædam niteant, ut in lapidibus & mineralibus; quædam vero insuper aucta luce splendeant, ut in plantis: aliæ vero sunt etiam luminosæ, ut in animantatis.

30. Adeoque vitalis luminositas datur spiritui vitali, per accensionem, non quidem igneitaris: sed illuminativam, & specificam, sive per species differentem. Sic quidem pisces non infelicius vivunt, fortius, vivaciusque, & diutius moventur

31. quam bruta calida. Scholæ pro liis quæ jam demonstravi, supponunt cruotem in hepate, suscipere naturam spiritus, quem idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimirum aura est in omnibus prorsus herbarum succis, atque hinc demum immediate spiritum vitalem nasci, atque fieri volunt. Ego vero aliunde spiritum deduco, & profapia longè nobiliore. An autem Scholæ, an ego, rectius philosophemur, censeat Lector, qui utramque jam doctrinam combibit: memor saltem ejus, quod mox dicturus, nempe totum quandoque sanguinem, atque inde creatum liquorem alimentalem, sive proximum partium solidarum nutrimentum, dispergi tandem per diapheresin corporis

abq; omni sæce, aut residuo capitis mortui. Idque ideo, ut lector inde suspicetur, sanguinem per se inclinari, ut fiat quandoque spiritus; quod de hâlitu cruoris non æquè præsumitur. Idcirco nempe ignorant totum arteriarum sanguinem, non raro verti in spiritualement aportheam, sive spiritum vitalem: Ast cruor, si in halitum in vitris nostris leni tepore mutetur, crassamentum, ac tandem carbonem, in fundo deponit. Longè est itaque doctrina Scholarum remota à cognitione spirituum, quæ à vapore, sive halitu aquico, putant spiritus vitales fabricari: Neglexerunt namque in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane & aqua, indeque parato cruore suscitetur, non quidem halitus aquosus (ut putant) sed spiritus falsus, & illuminatus, ejusque calor nedum calefactus: sed & calefaciens. Quippè Authorum hæcenus nemo istud lumen indagavit vitale, quo spiritus illuminatur, & quodammodo fervet: sic ut unum quasi fiant, vita, lumen, forma, & anima sensitiva. Cariosa denique Scholarum doctrina, fines pulsuum, & anhelitus, confundit. Nimirum, quod anhelitus fiat ob alimentum spiritus vitalis, vitam ignis (quem volunt nutriri aere) refrigerium cordis, & expulsiōis fuliginum. Calorem nempe vitalem alere intendunt, & refrigerare, sive minuire. Quæ qualiter simul combinari queant, dicant alii. Ego lubens nescio. Saltem in maxima spiritus vitalis egestate, dumque ejus incrementum optatur porissimum, tum nimirum elevatio arteriæ est minima & rarissima. Et vice versa, dum spiritus abundat, elevatio arteriæ est maxima fateor quidem, anhelitus, per voluntatis frenostrahi, sive per voluntarii motus organa: pulsuum verò non item. Sed quandoquidem sanum pectus satisfaciat suo anhelitu, finibus pulsuum, non esset ergo pulsus necessarius, quamdiu quis friger, satisque anhelitus inspirat. Atqui cum tamen interim non pauset proinde pulsus, certe aliam

pulsuum, atque aliam respirationis causam esse, siue necessitatem, oportet. Percipimus nempe anhelandi necessitates; anhelitum quoque pro nutu modificamus, & sibi comprimere in totum possunt aliqui: Sed cur pulsuum necessitates magis vitales & non minus urgentes non sentimus? maximè cum sit vita, id est, origo sensibilitatis, quæ sola scilicet sentit omnem suam necessitatem, & sola nos ab omni sensatione excludit. Quocirca hinc conjicio, alias esse necessitates, veteribus ignotas. Scio quidem, à sanguine arteriali, & à spiritu vitali, nullas explodi fæces, fordes, aut superfluitates (ut suo loco ostendam) fulgines verò deesse, ubi non est adusio: sed quod cruor in sui absuptione, spontaneo caloris ductu Gas producat ut aqua halitum. Illudque Gas, (quod Scholæ spiritum Jecoris, siue naturalem cruoris indigetant) necessario subsequenter expelli, stat extra controversiam. Alioquin enim homo, propemodum præ frigore extinctus, citius recalesceret, si per aliquot horas anhelitum contineret (intellige si anhelitus ob refrigerium duceretur) attamen nec illo quidem statu, anhelitum notabiliter intermittit, sub pœna mortis. Piscis etiam pulmone caret, & anhelitu (bullæ enim, quas quandoque eructant, sunt flatus, siue ventositates digestionis, non autem anhelitus.) Ranæ vero, & monstra maris, vocem edentia, folliculos habent, pulmonis officio fungentes, tamen si pisces non sint ranis frigidiores: Imo ranæ, atque hirundines, tota hyeme sub limbo condiuntur, vivuntque sine anhelitu, attamen non sine pulsu. Alius ergo usus pulsuum, aliusque anhelitus, ac neuter ob solum calorem: etenim in acutissimis & calidissimis morbis, quoties nimirum anhelitus maximus, ac instar suspirii ducitur, pulsus est parvus & celer, etiam constantibus viribus. Ergo non respondent, usus anhelitus, & pulsus. Maximè quod aptius refrigeremur, magno haustu fri-

gidæ affatim potæ, quam si eadem quantitas pluries pota sit. Plus inquam resocillamur unico suspirio, quam plurimis parvis & crebrioribus respirationibus. Perinde ac folliis, magno atque continuo flatu, plus præstat, quam minoribus accuratis, licet pluribus. Unde benè trutinanti, atque judicioso viro, satis constare potest, alium esse majoris momenti usum pulsuum: videlicet qui fermentum digestionum respicit. Quorsum mechanicam repeto. Scilicet, quod tandem sub ultima digestionem, totus sanguis noster pereat, exhaletque, nec post se faciem ullam relinquit. Attamen, quidquid per solum calorem exhalat, id universum tam in vivi, quam in inanimatis faciem post se relinquit (hanc periti, caput mortuum appellant) quæ tandem fæx sic tosta, carbonem exhibet. Est quippe actio caloris, ubique simplex univoca & homogenea ex se, differens effectu ratione materiæ. Itaque si vitalis cruor totus debeat in nobis sic disponi, ut totus tandem, citra caput mortuum diffletur, necesse fuit omnino, id alio contingere medio, quam caloris. Aër vero semper, & ab initio ubique separator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in Scholis nescitum. Nempe quod totus cruor, ut in Gas abeat, duobus aliis ad volandum opus habeat, aere & fermento. Quocirca attende, quoties aliquid cruoris in externo corporis ineptum fit, aut non sensim disponitur, gradusque subit, ut totum per totum fiat volatile, & transvolabile, eo momento jam scirrhi, nodi, & apostemata sunt concepta: si vero parte interiori id contingat: plerumque febres, apoplexiæ, epilepsiæ, asthma, dolores item, & mortes subsequuntur. Videamus ergo, quid aer, quidve fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis terræ mucilago, quæ alias facillè vertitur in vermes, Item amyllum, carnes, pisces, &c. semel glaciatæ, eo ipso muccaginem amittunt, & in aquam redeunt. Quatenus aer semel glaciæ

glaciei fuit combinatus optimè (ut quandoque de glaciæ pondere dixi) adeoque est primus gradus, quo aer, corpus tenax, in aquam resolvit. Deinde, sub maximis frigoribus, aereque purissimo, fumus edaciores, sudamus tamen, & è nobis distillat minus, cum pauculo atque durior fecessu. Proinde navigans in mari, duplo, si non triplo, plus edit, (nisi ægrotet) minusque excrementi laxat, scilicet, in terra degente. Unde proverbium. Aqua facit promotionem digestionis. Quasi vero, navigans non in aere, sed in aqua fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aerem recentat, & hætenus fortior digestio. Itaque si fortius edimus, minusque dejicimus, sequitur necessarium, plus distillari sive evanescere è corpore. Quod est dicere, aerem puriorem Boreæ, & marinum, facere ad diaphæresin corporis, sive disponere cruorem, ad sui perspirationem insensibilem. Nimirum ea de causa fit respiratio, non quidem ut aer cedat in alimentum spiritui vitali, sed ipsi connectatur, assuctus per venam arterialem, & arteriam venalem Pulmonum, & hætenus traductus aer in cor suscipiat fermentum, quo comitante, ambo cruorem disponant in totalem sui diaphæresin. Alioquin multa fiunt fixa, resistuntque perspirabilitati, si calore urgeantur, aliàs erant in se volatilia. Quare alkali non generatur in cinere, ab igne efficienter, quamquam effectivè inde procedat. Quippè officium ignis est quidem accendere, consumere, & separare, non tamen quippiam producere. Cum non sit dives semine, ipse destructor seminum, ignis: ex feminibus autem, procedat omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex sale antea volatili, non est productio rei nova: sed rei alteratio saltem. Alkali enim materialiter quidem erat in concreto, ante cremationem, fluebatque unà cum mercurio, atque sulfure. Veruntamen dum ignis tollit mercurium & sulfure: sal quidem, tanquam principium magis subsistens, in liquatione concretio-

nis, arripit sibi vicinam sulfuris, sive pinguedinis partem, eamque, dum ab ignis tortura, non sat valet tueri, partim sub larva Gas simul evolat, atque empyreumatis odorem acquirit, partimque apprehenso sulfuri colliquando incorporatur, & verus carbo fit. Quapropter sulfur conjugio salis jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem tendit: sed sensim, ac non nisi aperto vase: adeoque cum sulfure priore (nam hinc sulfur rei, plerumque acurum, salis volatilis saporem retinet) ac tandem cum sulfure carbonitio, justum sui salis volatilis pondus evolat. Quod sanè nusquam est manifestius, quam in carbone mellis. Hic enim, si vase clauso urgeatur, candenti igne immutatus perseverat, vase autem aperto, ita utrumque abijt, ut porro nil cinerum residuum unquam superfit. Materialiter ergo, sal alkali præexistit in concreto, ante conflagrationem. Quoniam formaliter totum sal, in concreto erat volatile, & non in forma fixioris alkali. Quod jam inprimis liquet in cruore, qui totus absque residentia ulla, per poros insensibiliter exhalat volatilis. Sin autem concremetur, plurimum salis fixi in cinere suo relinquit. Denique lignum pini, quod parùm cineris, minusque salis, dat in cinerum clavellatorum præparatione, totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è Scandia advehitur nobis cineres clavellati, *Weedaschen* dicti, è pino plerumque, & quercu nonnulla, cōcremati, qui cum humidiori aere cados quibus vehuntur inficiant, sale nimirum liquato: itaque ligna cadorum, sic salita, dum cremantur, liquefcunt instar cornu, ac tota ferè in salem degenerant, etiam pars cinerum nempe, sal fit, ratione contenti salis: quod dein *Potaschen* nominant. Alioqui enim cineres ejusdem ligni, ablato sale manēt cineres, & non fiunt sal. Unde nimirum constat, salem ex cinere, salem deinde per colliquationem sibi similem efficere, & quidem fixum. Ac proinde in concreto ratioe salis & colliquationis, fixitatem, aliàs non existentem suboriri.

Ita dum vini tartarus crematur, vix uncia sedecim ejus, dant binas uncias cum dimidia, salis alkali, ergo 13 cum dimidia uncia volatiles, calcinando perire. Hæc tamen si distillentur, ac demum imbibantur, in suo carbone residuo, adhuc quatuor uncias salis cum tridente, dabunt per cohobationem. Ergo quod de quatuor & tridente uncis, vides factum te arbitro, idem judica de duabus uncis & semisse prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua vitæ, fixata in alkali tartari, dixi, idemque aceto evenit distillato. Hinc itaque apparet, sal volatile rei fixari in suo alkali fixato. Imo pariter totum cinerem antè fuisse volatilem, fixatumque, sub prima colliquatione combustionis. Salia autem volatilia, quæ essentiis propinquiora erant, in prima ignis tortura, simul cum essentiis abscessisse. Nota tamen, quod tametsi alkali, è spiritu vini fiat, in tartari sale fixo: nihilominus, quatenus sal aquæ vitæ, connubio essentia mutatum sit, in fixitate tamen univoca ambo, unum ab altero separabile esse, atque distingui. Quatenus alkali è spiritu vini, affusa aqua forti, si rubicundum: alkali vero tartari, non mutat colorem.

40. Quocirca etiam, est sua inter alkalia, res publica & adulteratores monetræ, plurimum circa sal tartari laborant, spreto alkali salis petrae. Etiam sal alkali, paratum, ut dicitur heic è spiritu vini, per sui fociationem, mutat saporem lixivii tartari:

41. sic ut evadat balsamus Samech Paracelsi, astringens, qui antea saporem lixivii habebat, expers balsami erat, & causticum referebat. Tandem huc quadrat, quod ligna cariosa, atque putrida, vix saleni in suis cineribus relinquunt. Quippè sal volatile, abscessit cum sulfure per fermentationem putredinis. Adeoque tantundem salis fuit volatile in re, sive concreto, quantum saltem in cinere defecere reperitur. Id est, totum. Unde sequitur, quod sal volatile, tam à sulfure quam abs mercurio repetitum, idem sit materialiter cum al-

kalizato: ac proinde volatile alkalizatur, & vicissim alkali volatilizatur, manente formali concreti proprietate. Sequitur denique. Quod sulfur concreti, distillatum, & sulfur carbonis, sint ejusdem speciei, licet hoc carceratum, illud vero liberum sit. Hæc quidem me docuit mechanica, postquam citra empyreuma, seiverim separare tria è concretis ordinariis. Didici nempe, quod omne corpus cremabile, in se habet sal volatile, quod arreptione sui sulfuris fixatur in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ colliquantis sulfuris volatilis amplexus aufugit. In qua colliquatione, viget actio in rei sulfur. Quam intellige exemplo aëti stillatitii. Hoc inquam cum sit aqua im-

44. prægnata sale acido volatili; si quicquam actione suæ aciditatis mordendo attingerit, coagulatur confestim, quod postea per combustionem reperitur fixatum alkali. Imo si spiritus vitrioli acidus & volatilis, corroserit mercurium æquè volatilem, acidum vitrioli fixatur in verum alumen. Quas potro mechanicas, trahendo ad scopum consumptionis totalis in cruore, dico.

45. Si aer, (arcannum capiat qui potest) imprimis volatilizat sulfur concreti cum omnimoda separatione sui salis, hoc sal (quod alioquin in carbone fixaretur in alkali, per ignem) sit totum volatile, ac fuissem scandit, in specie liquida quandoque, & non raro in forma sublimati: habetque totam concreti crasin. Hoc sal, per mechanicam est demonstratum; ejus autem demonstratio est paucis cognita, nos licet eam tamen palam facere. Saltem inde apparet veteribus, verum aeris usum in pulsu, & anhelitu, non enotuisse, propter Spagyricæ artis ignorantiam. Saltem inde constat continua necessitate, aerem intro trahi, peculiari fine, ut cruorem venarum, (alias calore nostro non distillabilem, sed potius condensabilem) planè volatilem, absque residui capitis mortui memoria, efficiat. In piscibus verò, ut cruorem non à calore, at solis vitalibus partium fermentis,

46. tis, agitur: ita nec respiratione opus fuit. Siquidem anhelitu liberè egere poterant animalia, quorum cruor caloris timore caret. Eo quod à calore sit inseparabile, quod cruoris parte aquosiore exhalata, residuum grumescat, ac tandem in siccam molem degeneret, nisi incessato aeris attractu & connubio in toro pulmonis & thoracis, sulfuri cruoris ipse aer commisceretur, velut aquarum separator, & sulfur efferret, in ultimo sui esse, mutatu, unà cum aqueo vapore, per Gas insensibile transpiratum. Istud non fuit nudum refrigerii munus (quamquam sit in Scholis sic putatum, quæ cuncta calore & frigore metiri sunt solita) sed adjuncto arteriarum vitali fermento (hactenus fortè, ac potissimum arteriæ, venis per totum corpus comitantur) fuit majoris momenti, atq; necessitatis opus. Adeoque nec pulsus, est plus ad dissandas fuligines cruoris quam sanguinis, nec vice versa; sed merè potissimum inservit, (præter fabricam, illuminationem, & continuitatem vitalis spiritus) ad preparandum sanguinem in expirationem citra caput mortuum, quod quidem prorsus naturæ requisitum. Non quidem ad fugandas fuligines calore paratas (quanquam nulla fuligo ex udis exhalat propriè) sed potius ad impediendum, ne caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant fuligines indistinctim) generentur. Aut propius loquendo, ne vaporibus, è cruore discedentibus, cætera cruoris pars inspissata, perniciem totalem faciat.
47. Quorū aspice, quod dolente, calente, & vulnerato digito, statim insolitus eo loci pulsus se proferat, eo quod aeri ingressus, ad extra venatum ibidem cruorem, & in labris detentum, sit impeditus. timorque est, ne sanguis concreascet, & in pus solidescat. Facto autem pure, is timor minuitur, quia in facto sistit. Ante vulnus enim, occultus pulsus, mox violentus ibidem oboritur, etiam antequam calor, vel præsupposita fuligo adessent. Pariter quoque, mox atque inter-
49. nis membranæ, nox aliqua ingruit, arteria statim mirum in modum; toto indurescit homine, pulsusque durum, tentum, vibratum, imo & ferratilem effert. Nul-
- latenus autem (ut Scholæ autumant) quod arteria siccetur ut in corde prænunciet, ac medenti aperiat, qualitatem ac naturam partis affectæ. (Quod ridiculum) natura namque ubique incumbit causis intentionaliter maturandis, promovendis, vel amovendis : nequaquam autem edendis signis pathologicis, diagnosticis vel prognosticis. Sunt enim hæc signa per accidens ac præter intentum naturæ à medente notata & observata. Si namque in progressu naturæ, contingens, trahatur in nostram cognitionem, id illi est per accidens, & totum exoticum, quæ nil (exceptis astris,) cum intentione prænunciandi operatur. Sed quidquid facit, id ex jussu est, qui est proprietas totalis ejus. Non igitur arteria pulsus profert durum, eo quod ipsa aridior, & siccior facta sit; quoniam nulla spes esset, post siccitatem membranæ, mollioris unquam pulsus; ut nec rehumectationis partis semel exsiccatæ. Testis sit senectus ipsa, arida & exsucca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, indurescit in signum : sed in causam, finem atque media, alterius intenti : Nimirum si verum est Scholarum documentum, quod arteriæ pulsant ob finem attrahendi aeris cor refrigerantis, certè si sui illius documenti perpetuæ memores essent ut deberent, saltem illa intentionis duritie, commodius aerem inspirarent arteriæ; cum alioqui mollis arteria attrahendo concidat, vermiculans, atque undosa in se labatur, atque adeo, os ejus, quod in duritie hiat, in laxitate clauditur. Induratus ergo pulsus, indicat contractam, non autem exsiccatam arteriam. Si etenim pulsus ad hoc ederetur, ut defectus ac partium qualitas proderentur, certè in apoplexia esset pulsus mollissimus (quia cerebrum pars tota medullaris statuatur offensum) qui ibidem semper est durus,
- & for;

& fortis. Sic & offitragium, pulsum faceret omnium durissimum. Et pure jam factum, major & crebrior pulsus esset, quam
 51. dum sit. Eo quod præcedens labor, spiritus egestatem peperit, & præsens pus sive putredo distillatione celeri eget. Pariter in phlegmone, systole opportunior, longèque manifestior esset, quam diastole. Quæ cum in facti veritate non sic se habeant, necesse est, Scholas in finibus pulsum errasse. Quin etiam tunica arteriæ, in adventum sudoris utut antea durior fuerit, iterum mollescit, cum scilicet major esset explodendæ fuliginis necessitas, quam attrahendi aeris. Deberet inquam arteria tum patula esse, atque durior cum crebra compressione: non autem magno pulsu, undarum more, lentius concidere. In affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tum venis, arteriis, & cartilaginibus undequaque referti, laxus & undosus est pulsus, & in puris vomica, cum aliquali intermissione. Pulmo inquam, suis fuliginis explosionibus, opportune importunissimus, indigeret pulsu durissimo, tensissimo, & fortissimo. An forte duplex arteriæ tunica, sudore futuro jam est imbuta? hætenus madore alieno mollescit? alias madoris experts? An duritiem, post horam sudoris reassumet? sui que siccitatem alternata mollitie ad lubitum ferè compensabit? Quam enim imbecillitatis plena sunt medendi theoremata Scholarum? Siquidem in præfatis pulmoniacis, taxissima arteria & pulsus undosus, nobis patefaciunt, in obsequium thoracis anhelitum dari. Natura enim conscia est, non opus fore citato pulsu, ut neque tenta arteria, ubi pro pectore primum ac consequenter, sive secundario, pro reliquo corpore, anhelitus suum munus suscepit; eo ipso nobis ostenditur, usum anhelitus alio fine, aliaque parte, quam quibus pulsus est præfectus. Quoties itaque plurimo aere, pro cruore per venas disperso, opus est, ut volatilizet id, quod minatur obduratum iri, toties se

stringit, tendit, contrahitque arteria, non autem siccatur. Attrahitur autem aer ille, non pro nutrimento spirituum, vel fuliginum explosione: at omnino ut qui in se est, separator aquarum ab aquis, fermento digestionis ultimæ calcar addat, ut totum liquorem nutritivum, post sui immunia expellat, citra ullam sui residentiam. Igitur aer inspiratus, infervit huic fermento, non pro refrigerio, non pro cibo spiritus, ut neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam laxitas arteriæ, in capax est ut sat inspiraret aeris. Futurus vero præparatusque sudor, cum jam in se sit volatilis, & latice tenuis præsto effluat, non requirit laboris plurimum, nec arteriæ indurationem. Labentibus enim viribus, ante vermiculantem undosus est. Debitata quippe natura, non meditatur amplius magnum laborem. Apoplecticus autem, est maxime & longe durissimus pulsum: ac potissimum sub mortem. Id volunt Scholæ fieri, quod pulsus & anhelitus eadem esset, ac individua necessitas, atque finis. Quatenus (ajunt) cor volet compensare defectum anhelitus. At syncopes virginum uterina, quibus anhelitus est extinctus, viresque validæ (nam inde resurgunt plerumque) pulsus minimi sunt, in redargutione præcedentis doctrinæ. Sic pariter pulmonariorum pulsus, undosus, & languidus, quibus tamen natura deberet satagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem, cur durus & magnus sit pulsus, rimandum ex natura morbi. Quam ex professo libro & lithiasi semel attingam. Nunc rei propinquitate duos aphorismos exponam. Quorum primus est. *Dum pus sit, major labor & dolor, quam factum pure.* Omne apostema in pus desinens, continet necessario aciditatem, quæ cruorem in grumum cogit. Ideoque deinceps incapax est transpirationis: quocirca natura omnem movet lapidem, arteriasque concitat & anhelitum, ut per aerem fermenta præpediant ejusmodi effectum. Ac tandem nil proficiens, cessat ab isto conatu,

natu. Et enim nedum cruor, quatenus grumescit, natura infestus, sed quatenus extraneum continet aliquid, (aliàs namque non fieret apostema) Acidi enim proprium est omne alimentarium immediatum coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum, &c. sunt morbi: sed acidum, acre, amarum, & ponticum.* Vulnus namque simulatque corruptionem sentit, labra tument sua, & pus fit, nisi violentior vis pejus, sive Ichor saniemve mamare cogat. Pus autem Idioris, bona vulneris digestio dicitur, id minus malum rectius censendum. Verum si vulnus sit recens, ac balsamo à corruptione munitur, non advenit pus. At cum fundum, vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conspicui. In culinis, si carnes corrumpi incipiant, illarum juscula acescunt.

53. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali, & quidem volatile, in se contineat oportet, si accidentibus, ex corruptione acoris natis, resistere debeat. Quatenus alkali quodvis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempe lapis cancrorum diureticus est, & vulnerarius, quod satis constat. Nam vino maceratus, post diem, sapit lixivium. Alter aphorismus dicit: *Ventre, natura hyeme calidiores, quam æstate.* *æstatis* enim cavitates sonat, non ventres. Suppositicius est, non conformis vicinis, nec genio senis congruus. Primario falsus est denique. Nam hyeme edo calida, bibo non saltem frigida. Attamen à pastu frigo intus. Quorum nullum æstate sentio. In tangibilibus enim tactum judicem sumo. Excusant Scholæ, ajuntque exterum frigus intropellere calorem nostrum, unde felicior digestio. Inprimis sat alibi docui, digestionem non à calore esse. Deinde à pastu, hyeme magis intus frigus quam æstate sentitur. Fateor equidem, omnem calorem esse à spiritu vitali sanguinis. Si itaque per frigus, spiritus cum sanguine

intrò pellatur, periculum suffocationis erit, pulsusque indicium daret, si fuliginis expellendæ usum pulsus importent. Item major & velocior pulsus esset hyeme quam æstate, si vera sit Scholarum hypothesis. Sed consequens est falsum: ergo & hypothesis. Sin solitarius calorem, absque spiritu, intrò fugere velint. Jam inviti admittent, idem accidens per subiecta migrare. Tandem quorsum calor ad suum fontem intro iret? Et quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim Cor sanum, quod præ caloris abundantia & fuliginum metu, continua necessitate pulsaret, non poterit ob hyemem sibi de caloris sufficientia providere? vel quare non cessat pulsando potius, quam quod calorem à se dimissum, præ egestate ordinaria repetat? Hæc levi pede pro more transiliunt Scholæ. Dicunt 56a enim, copiosius alimentum hyeme absumi quam æstate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copiosorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempe, & eodem respectu, esset causa & effectus ejusdem. Pater & Filius, antè & post respectu sui. Ego vero aerem incuso. Qui quoties frigidior est, etiam est suæ naturali qualitati vicinior & separator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizar, quo aer est frigidior. Non secus atque de navigantibus est dictum. Alioqui somnia Scholarum evanescunt, quoad calorem, cavitatum, & puteorum per instrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, similiter, si degat in hypocausto sub tepido. Sensus autem organa, nequeunt momenta caloris exquisitè distinguere, ubi est semestris intervallum. Quia stant ipsamet tempestatum alterationibus obnoxia. Ideo & applicatio sensibilibus, ad organum sensus, diversa statione fallax est. Videntur quoque stomachi hyeme calidiores, eo quod pluris alimenti egemus. Nec mirum, quia æstate proinde liberalius bibi-

57. tur. Nutrimur autem potu celerius, quam cibis. Usus ergo pulsuum sunt. 1. Ut per interstitium traducatur cruor in sinum sinistrum. 2. Ut inibi, & clientibus in arteriis fiat spiritus vitæ sanguine. 3. Ut fiat è cruore, sanguis arterialis subflavus. 4. Ut à mente humana informetur. Sunt nimirum arteriæ, stomachi cordis, ut mesceraicæ sunt culina Jecoris. 5. Ut sit continuatio luminis vitalis, per totum. 6. Blas pulsuum, est ad fabricam caloris, non autem frigoris. 7. Ut cruor in habitum corporis pro alimento dispersus, totus fiat perspirabilis, sine facis memoria posthuma. 8. Anhelitus autem pro scopo habet,

hunc postremum duntaxat pulsus usum. Tandem & hoc addo. Non esse spiritum 58. animale in natura. Utpote mutatio, quam spiritus vitalis recipit in cerebro, nō est ad formalem transmutationem: sed est gradus perfectivus, ad destinationem sui. Nimirum spiritus innatus, intendit ex vitali infuso sibi simile generare, idque in singulis sensuum officinis; illique dat sigillum sui organi. Sic nempe opticus spiritus non gustat, non ambo tamen proinde specie differunt, quanquam muniis. Etenim in vitalitate cordis animatur semel à mente, sitque ejus universale organum vitæ.

E N D E M I C A.

1. Scholæ steterunt unde incipiendum erat. 2. Aerem ambientis, non inspirari in arterias. 3. Impliat aerem vice singula inspirare, & fuligines explodi. 4. Demonstratur incompatibilitas. 5. Sequeretur inde, quod non elevetur arteria, nisi ut concidat. 6. Cessarent finis, modus, & possibilitas attracti aeris, per pulsu. 7. Endemica trahi per anhelitum. 8. Vapores non trahi intrò ab unguentis. 9. Spiritui vitali deest via generativa sui. 10. Paracelsi magnetis humanus, est figmentum. 11. Non dari fuliginem in corde, & arteriis. 12. Totam Scholarum Tecmarfin, esse polutum. 13. Endemicorum progressus.

1. **N**on sat est dicere, fodinæ cructant venarum, nocui realgaris Gas sylvestre, ac metallicam malignitatem; paludes, vaporem foetidum; semisalsa flumina atque litora, nebulam morbidam, atque soli fracescentis contagium. Ast propius eundo, adaptationes causarum, ubique dant indagantibus intellectum, ignaris autem neglectum. Indubium enim erat hominem in aere morari, circumquaque aere allui, imo & vesci, ejusque impressionum violentæ tyrannidi, vicissitudinumque alteritatibus subjici, qua aer continuus aquarum separator est. Ac, itaque, per os, & nares promiscue in pulmonem trahitur parte potissima. An vero aer, & per consequens etiam

ens endemicum ab ambiente intro trahatur per arterias, affirmant Scholæ; Ego 2. verò primus, multa rationum magnaue veritatis autoritate suffultus, dubitavi. Consequenter quoque irrita esse ad pulsuum locos apposita unguenta, ut intro trahantur. Inprimis repugnant sibi hæ propositiones. Aer trahitur per cutim in arterias. Et depressio pulsuum, est ad depellendum fuligines, suscitatas successivè à corde. Quoniam si fervore continuo continuæ suscitentur fuligines, iisque expellendis indefinenter cor cum arteriis laboret; certè nullus locus nec spatium motus erit, attractioni aeris de foris intrò. Nam si è centro cordis, per arterias successiva, continua, & indefinens est pulsuum expulsio, necessariò quoque rotus arteriarum canalis, continuo filo à corde, ad pellem usque, repletus erit fuligine; Cujus fuliginis explodendæ, cum major esset necessitas quam aeris attrahendi (citissimè namque ignis extinguitur fumis, non autem tam citò refrigerii penuria consumit totum) non est ergo mora pro attractione aeris. Quin etiam, citato pulsu attractus aer ac pusillo spatio moræ, sic in minutulis arteriarum ramis, aer fuligini involutus imbueretur, quod potius

potius expulſionis uſum augetet, quam refrigerio cordis ſatisſaceret. Stante ergo fuliginum hypothefi, aer forinſecus nulloatenus trahitur per arterias intro, adeoque Scholæ incircumſpectè ſua diſtitant, & invicem ſibi tamen ſubſcribunt. Quinimo ex eadem hypothefi ſequitur, quod per ſe non elevetur arteria atque primariò : fed tantum principaliter elevetur ut concidat, ea denique opera ſarcinam deponat, pellatque ſuffocationis metum. Cum iſte finis pulſum eſſet præcipuus, alter verò qui eſt refrigerii, ſit reſpectu prioris ſecundarius. Denique ſi arteriæ, aerem intro ſugerent, ad quem quæſo finem id fieret, cum magis noceret quam prodeſſet crudioris endemici aeris ſuctus? Etenim non propter refrigerium cordis : cum ſinguli pulſus vix tantillū, minimis, & extremis arteriarum ofculis, de aere allicerent, quod tractu celerius, mox dein, per arteriæ depreſſionem non exploderetur? Imo citiſſimè, eo ipſo ſic fuligini eſſet cœnium, & calefactum à ſanguine arteriali, ut nequicquam inde refrigerii cor in ſe ſentiret : cum præcipue non unico attractu aer iſt hac, à pelle ad cor pergeret, ſed multiplici arteriæ depreſſione intercedente ſic in vi ainecaleſceret, ut omnem refrigerii ſpem eluderet. Quocirca, ſi arteriæ aerem forinſecus allicerent, neceſſariò ſemper elevatio arteriæ, longè depreſſionem ſuperaret velocitate & magnitudine : quod abuſivum eſt. Ut etiam, quod aer refrigerii qualitatem ſervaret impollutum, per tot anſtractus arteriarum ſenſim introductus. Denique nec arteria traheret aerem, ut exinde ſpiritus vitalis augmentum ſumat. Quoniam, conſenſu Scholarum, ſpiritus vitalis non ex aere ; ſed è vapore cruoris ſit, in corde ad extremum elaborati, ac vitali facultate inſigniti. Hebeſque ſit affirmatio, quæ ſupponit, ſpiritus vitalem nutriti ſimplici elemento. Dum nutrimur iſdem, quibus generamur. Quapropter cum aer introtractus, ſit corpus elementale, non habeat

naturam ſpiritus ſanguinei, ut nec humana determinatione aer unquam poſſit individuari, non poterit nutrire corpus concretum. Ut ſuo loco docui. Quin ſemper univerſalis elementis proprietates ſervet, non autem Archei conditionem acquirit. Aer enim, nec nobis affinis nec vitalis eſt lucis capax. Ideoque arteria horrebit exoticum, nec prius debitis officiis elaboratum aera in ſui familiam adſciſcere : nec attentat natura aliquid fruſtra ; ut neque aerem præparare, ut fiat id, quorſum planè poſſibile non habet inclinationem. Fruſtra alioqui, per tot digeſtionum apparatus viſcerum diſpendia & officinas, ſpiritus vitalis fieret, ſi tam levi compendio, & citra uſuram de foris maturetur. Decepit enim Scholas, quod hætenus creditum ſit, Ignem neceſſariò aere nutrir : idcirco & ſpiritus vitalem, ut omnis caloris noſtri authorem, indigere pro ſui cibo, aeris elemento. Aſt, jam ſuperius elucidavi, Ignem nec ſubſtantiam eſſe, nec nutrir aere, imo neque re combuſtibili : niſi quod properando ad fines ſuæ deſtinationis, requirar inflammabile pro objecto : non autem pro nutrimento. Deſectu quoque objecti, perit in inſtanti, dum ſuæ deſtinationis finem eſt aſſecutus. Quippè cum nec ſubſtantia ſit, nec accidens, perit quoque deſectu objecti : eo quod ſuum objectum ſit quoque ejus ſubjectum. Adeoque & iſtud eſt ſibi ſingulariſſimum, & hætenus neſcitum. Ceſſat ergo ſinis, ob quem traheretur aer externus, per pellem in arterias, ceſſat modus, ceſſatque poſſibilitas, ſtante fuliginum hypothefi. Denique ſi arteria fugat aerem per pulſum, indifferenter ſugeret, & endemicæ promiſcuè, adeoque nocua eſſet ejuſmodi attractio. Quod falſum frequenti experientiâ adnotavi. Præcipue quod quoties peſtis peregrina deſoris cōtrahitur per anhelitum, ejus adaptatio non ſit, niſi juxta ſtomachum. Quod per ſenſum loci, anxietates, vomitum, ſuſpiria, Cephalalgias, & deliria palam ſit.

Adeoq; pars in nobis, quæ primos motus apprehensionum sentit ac format, etiam primos pestis insultus sentit. Concedo quidem, Pestem contrahi, contractu rei contaminatæ, atq; illico sentiri dolorem, velut pungentis acus. At hoc non arguit, fieri proin suctum aeris per arterias, ubi ipsum venenum aptum est, pellem inficere & confestim in escharam urere. Est nimium longè aliud, pestem intrò trahi per arterias, sive per suctum allici: atq; aliud, per attactum, quam per serpentis istù intrò, vi suæ contagionis repere; emplastra enim, balnea & olea, pellem alterant, & consecutivè vel pergunt alterare, vel trahunt è centro ad pellem: Non autem quodd intro materialiter inde petiti vapores trahantur. Tum demum, pulsus non est per modum respirationis, quæ uno suspirio quidquid in thorace est aeris, efflat: sed est pulsuum motus interruptus per oppositù, & creberrimus proinde non minus exspirans quam inspirans, festinantq; alternativi illi motus tantù, quod si quid aeris attraxissent, id frustrato sine intrare, cum in instanti iterum extunderetur. Si quidem quod osculis est vicinius, id etiam primo efflaretur. Adeoq; spem non haberet aer, unquam penitus admitti, aut refrigerio

9. cordis se satisfacturum. Denique, spiritui vitali deest vis generativa, qua aerem in spiritum transmutatione formali deduceret. Cum illa vis competat fermento & officinis, sine quibus non fit cruor. Neq; enim cruor potest generare cruorem, & dato chylo stomachi, in vena aut arteria; non proin fieret unquam inde cruor, aut sanguis. Aer ergo, etsi corpus aptum esset, non posset fieri tamen alimentum spiritus vitalis, nisi primum in corde fuisset elaboratus, vividus, & illuminatus individualiter juxta speciem humanam. Quorum singula elemento repugnant. Nugax ergo est commentum irritum, fictumque est cordis refrigerium, attracto aere intrò, per arterias. Fictusq; est hominis Magnes à Paracelso celebratus. Cum arteriæ nil

intro sugant: essetque aer sic introductus, majori arteriis oneri quam ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriæ non trahant aerem, multo certè minus id faceret caro, cavitatis carens aeris inimica. Enimvero, ut aerem forinsecus trahi ad cor, per arterias, tam ad ejus refrigerium quam alimentum, atque augmentum spiritus Archæi, non est nisi merum commentum: sic 11. æquè est frivolum Scholarum inventum, quod sola necessitas explodendæ fuliginis, in corde natæ arterias deprimeret. Si quidem præcedenti jam limire alios pulsuum scopos ad longum ostendi. Nam quidquid in corde fit aut purum ens est putumque defecatum, atque vitale. Non est enim ibi adustio empyreuma, siccitas, nec fuliginum causa efficiens. Insulsum enim est vitæ fabricam, destruenti igni sic comparasse, ut sanguinem ibidem aduri, & fuligines fumosas edere, fingendum sit. Nam si quæ exoticæ aporrhæ, quandoque præter naturam cordis limites, inordinario attingunt, confestim arhythmos palpitationum & procellarum intermittentium defectus sentimus. Verum si ordinaria esset cordi fabrica fuliginum, quomodo sequestrarentur à spiritu vitali? & quo vallo, diremta ab invicem manerent? Quomodo possibilis esset fuliginum explosio, quæ simul sibi intimè permistum spiritum vitalem non profunderet affatim? Adeonè, uti Scholæ nil habent putæ doctrinæ, etiam nil impolluti, nil sine excrementitia, & stercorea fuligine, infœdum patiuntur? Putantne essentialia vitæ munia, tam fuligini quam vitæ spiritui, competere indifferenter? Adeoque & hæcenus commiseri? Quomodo, depressio arteriæ, in finem bonum, & à Creatore destinatum, hæcenus tenderet, quæ cum fuligine simul spiritum vitalem sibi permistum, efflaret? Adeoque mortem, atque perniciem præsto adferret? Quomodo ipse rerum arbiter, summè honorandus, vel à creato homine, per pulsuum systolen non fecisset mortem? Denique

nique si fuligo esset pulsuum modulamen (ut volunt) quis esset ille separator, qui fuligines potius in carnis habitum foras quam per aortas, recta in caput discedere cogeret? Aut si indifferenter cum spiritu vitali, in sinus cerebri commissa fuligo propter, cur non continuo sensuum turbant æconomiam? Quid si arteriæ compressio, fuliginum expulsiōi sit dicata, cum enim arteriæ sint lateraliter pertusæ, sic ut locis per quæ transeunt, hæcenus spiritum & vires vitales largiantur: ergo & isthac simul fuligines expellerent. Quæ sanè perniciosiores essent omnibus visceribus, quam ipsis arteriis, eo quod hæc, censcantur recenti aere recreari, non autem viscera. Si ergo velint, fuligines per arteriarum compressionem expelli, ostendant nobis prius, fuligines non secus, quam per ultima arteriarum oscula, purgari posse, idque sospite semper spiritu, fuliginibus permisto. Scholæ profecto, pollutam fuligine doctrinam sustinent, cæcoque ignaviæ suasu, suo subscribunt genio Galeno. Cum igitur materiam, calorem, residendam, contentum, & circum urina ignoraverint, pulsuum vero causam efficientem præterierint: ad calores verò, & frigora potissimum refugerint, verosque fines neglexerint, tota Tecmaris medendi polluta mansit. Scholæ igitur, velut ex tripode prophetatæ sunt, tam in cognitione morborum, quam eorumdem progressu, atque termino. Quod postmodum multò luculentius probabo. Endemica ergo, qua & quorsum in-

trant, affectant omnia. caput videlicet thoracem & horum clientes. Quantumq; valent, tantumdem operantur atq; efficiunt. Quædam enim labem, in partem imprimunt, & deinde abscedunt. Ut sunt nebulosa, fœtida, fracida, &c. Quædam vero specie fumi intrant, ac inspirantur mineralia, quæ intus denuo coagulantur diversimodè. Nam aliqua cum fœcibus expuantur, si noxia non sint. Alia vero, parietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vitam adhærent, suamque in hospitium tyrannidem exercent. Hujus generis est, quidquid è venis mineralium effumat. Quapropter & fumus mineralium ob sui malignitatem & virus arsenicale, synonyma evaserunt: Coincidunt nempe Arsenicum & fuligo, sive fumus metallorum. Unde raucedines, cordis tremores, lipothymia, Asthmata, pleuritides, peripneumonia, tussis, spuita cruenta, tabes, vomica, &c. Interim non liquet, endemica per arterias trahi, neque easdem affici immediatè. Sin autem Mercurius tremores pariat, saltem id est arteriis impertinens. Nec etiam proinde tremunt, quibus mercurius per unguina intro adactus est: sed vesicantur ore, gutture, uvula decidunt, & ulcerantur, vacillant ac nigrescent dentes, tumet caput & immensum salivant fœtida. Deauratores quoque, fossores & separatores Mercurii, quia inspirant virus capiti lethale, atque nervaceis; efficiunt in nobis endemica quantum possunt.

S P I R I T U S V I T Æ.

1. Doctrina Veterum de triplici spiritu. 2. Steterunt, unde incipiendum. 3. Spiritus vini, continent duo tantum initia chymica, ad habitum Artificis flexibilia. 4. Spiritus vitalis, è spiritu vini. 5. Ebrietas quomodo. 6. Spiritus vini, & aque vite quomodo differant. 7. Quidquid solo igne stillatur, recedit à viribus prioris concreti. 8. Differt fermentum stomachi & panis. 9. Fermentorum pluralitas. 10.

Nescitum Gas, peperit plura absurda, in verum distinctione. 11. Sanguini, & non cruori, inest anima. 12. Cruor, absque spiritu jecorario. 13. Ebrietas. 14. Progressus spiritus vitalis, per munia. 15. Indoles effusa, ipsius spiritus. 16. Quæ per sensum censentur unum, decernuntur in effectibus. 17. Unde spiritus vite, sit balsamicus. 18. Spiritus aque vite, solo attactu, oleositatem amittit. 19. Statim fit sal. 20. To-

tus erit veritur in salem. 21. De vita spiritus vitalis. 22. Lumen subinde extinguatur in materia spiritus. 23. Totidem huminum sublimarium species, quæ vitalium. 24. Definitio spiritus vitalis. 25. Calor vitæ, non est constitutus sui humidi. 26. Calorem esse vitæ adjacens. 27. Scholarum indistinctio, effectum caloris, & fermenti. 28. Unde calor escharoticus in nobis. 29. An sit spiritus animalis à vitali distinctus.

- D**E Archeo tanquam fabro in semine, jam antè disceui, & qualiter cuncta disponat tam in generatione, quam transmutationibus ciborum per cursum vitæ; Quod munus propriè spectat spiritum insitum: nunc autem quomodo atque unde constituitur spiritus in arteriis fluctuans, occasione Blas humani jam descripti, illorum officium & proprietates consequenter hoc tramite
1. explicare suscepì. Scholæ docent alimentarium in chylum, dein in chymum ac cruorem mutari, adeoque in jecore spiritum quendam naturalem fieri, qui repetita dein digestionè cordis, in vitalem mutetur, atque tandem in cerebro animalis, sive sensitivus fiat. Sic ut naturalis, sit alendis partibus; vitalis vero, conservandis iisdem: atque animalis, sensus, motus, animæque functionibus destinatus. Ast autumo, longè aliter philosophandum atque ulterius progrediendum fuisse: etenim spiritum quendam, ex Hippocr. Noverant illud esse impetum faciens. At non sufficiebat scire, quendam esse spiritum, quibus organis fieret, quidve ageret, dixisse, nisi simul ejusdem indolem, substantiam atque proprietates, cum
 2. fiendi modo, explicarent. Alibi tradidi, quod è qualibet planta, & fructu, appposito fermento, fiat aqua vitæ. Quod cum vulgo scitum sit, dum è granis, hydromelite, & succis aquam vitæ fabricat: De-
 3. monstrationis non indiget propositio. Est autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus, (quatenus totus inflammatur) totusque salvus (quatenus acris, mordax, sicut ore detentus diutius, epidermi-

da gingivarum ac labiorum urat) unumque & idem simplex, sic duo tantum, & non tria chymica initia continet. Sic quidem, ut pro nutu artificis, tota aqua vitæ sal fiat, vel oleum; Hoc est. Ejusmodi initia non esse initia, non constantia: sed arbitrio humano mutabilia. Continet autem vinum pro parte sui vinosa spiritum, aquæ vitæ respondentem: hic enim, absque aliarum officinarum maturitatibus, rapitur per stomachi arterias ad caput. Sic, ut si plus iusto, (vini) insit stomacho, sequatur ebrietas, quatenus spiritus vini largius in caput affluat, quam commodo intervallo, queat commutari, determinatione individuante humana. Hinc enim constat commutatio, itemque fermenti operatio. Veruntamen in vino est iste spiritus mitior, quam aqua vitæ, quæ per distillationem elicitur. Quod à pari spectatur in oleo olivarum. Distillatum enim (quod vocant oleum laterinum, vel oleum philosophorum) differt longè ab oleositate, quæ elicitur ex oleo simplici, per solam digestionem cum sale circulato Paracelsi; Separatur namque sal circulatum, idem in virtute, ac pondere, postquam oleum olivarum in suas heterogeneitates divisit. Dulce enim & duplex oleum ex oleo olivarum, pro ut & suavissimus spiritus è vino separatur, longè ab aquæ vitæ acrimonia segregatus. Unde consequenter didici, quidquid solo igne distillatur, procul à viribus concreti recedere. In nobis autem, estsi cibis suo modo putrescat, (si nempe putredo ista sit medium transmutandæ rei, in rem) attamen in digestionibus nostris per istam putrefactionem (actionem inquam fermenti stomachici) non extrahitur aqua vitæ ex oleribus, granis, pomis, aut leguminibus. Siquidem intentio naturæ, non est tunc procreare aquam vitæ; estque aliud in nobis fermentum, quo res resolvuntur in chylum, atque illud, quo res dimitunt ex se aquam vitæ. Nam herbæ, dum perfermentum in aqua putre-

putrescunt; pro extractione aquæ vitæ manent caudex, stipites & folia integra, in figurâ & duritiæ pristinis: quæ à nobis manfa, in chylum veruntur, primamq; sui

9. faciem amittunt. Quocirca comprehendî, tot putrefactionum varietates, totque stercora unius panis specie diverfa, quot fpecies animalium pane nutriuntur. Imo præterea, longè plura panis fermenta, siquidem adhuc pluribus mediis, tam spontè, quam ex instituto panis putrefcit.

Quod de pane enim, tantundem de aliis cibis, fit dictum. Scholæ quidem sciebant, nil nobis proficere, quod in sui radice non contineret vitæ præludium (adeoque aerem idcirco, pro spiritus augmento admittunt, pocorum deceptæ monitis, vitales auras dicentium) voluerunt nempe in cruore, spiritum hepaticum; naturalem,

10. actu esse, auræque instar gliscere. Putarunt nempe esse vaporem; Nesciæ, quod vapor nunquam fiat Gas incoagulabile, aura, æther, vel exhalatio sylvestris: sed maneat semper aqua. Putarunt itaque, quod vapor è cruore extravenato (proût è quolibet tepente liquore) exhalans, esset cruoris ille spiritus, unde materialiter spiritus vitalis fabreficeret. At sanè cruor, quamdiu in vasis Mesenterii & Portæ fluit, est spiritus experts. Quare & per laxativa evocatus, putidus excernitur, absque notabili debilitatis indicio: quod non ita fit, si ad venam cavam semel per tigerit. Quoniam tum, homogenealiter, cruor est sigillatus præludio, ut fiat sanguis arteriæ & spiritus, ideoque indifferenter cum sanguine, in Sacris vocatur

11. spiritus rubens, cui anima inhabitat. Quamquam id propriè de sanguine intelligatur: utpote, loquens Scriptura ibidem, de jugularis vel enectis, quibus cruor simul cum sanguine profunditur. Aliquando de digestionibus docebo, quidquid in stomacho conficitur, id à fermento ibidem (Etiam ipsum saccharum) aclescere, non quidem aciditate aceti, omphacii, citri aut vitrioli; sed suo fermento pari,

& aciditate specifica, quamvis cum aliis acidis, in acido symbolizet. Est tamen interna dynami, ab omnibus diversus acor. Estque istud acidum ciborum perfectè volatile. Nec obstat: quod chylus in adolescentibus, ossis fixitatem assumat, ut & in fracturis ossium. Est namque idem chylus istomachi, post accretionem, qui adolescenti erat. Ille vero totus tandem diffatur absque ullo sui residuo: rursus ossis naturam in Poro resumit in fracturarum solidaturam. Ideoque eo ipso, chylus omnis est volatilis, & hætenus in cruore aliquando spiritus indolem assumet. Non quidem quod spiritus illi insit naturalis, & à cruore diversus: sed potius, quod cruor totus spiritualem characterem in promissione adeptus sit. Joan. 5. 12.

Aqua, sanguis, & spiritus, unum sunt. De digestionibus vero docebo, quo pacto istud acidum, in chilo transmutetur in salem volatilem, cujus pars excrementitia, cum urina, & sudoribus, proscibitur. Ipsa vero massa cruoris, virtute fermentali cordis, & pulsuum adjumento, transeat in sanguinem, ex flavo rubicantem, unde spiritus vitalis efficitur. Adeoque non aer aut vapor cruoris: sed ipse cruor in sanguinem, & inde demum in spiritum vitalem deducitur. Jecoris quippè munus est univocum, & dicitur sanguificatio, non autem spiritus creatio: quæ procul invicem distant. Neque enim uni visceri, totidem ac tam diversa competūt munia; maximè quod cruoris rudis moles, nondum spiritibus seminarium aptum sit. Sufficit enim jecori, tam paucis arteriis, & vitæ communionem ditato, chyli in cruorem veratransmutatio, & novi entis vera generatio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogitatur primum de vitalibus initiis. Cruor enim ibidem, in sanguinem atque auram vitalem extenuatur; quæ duo unica prorsus actione perficiuntur. Juxta promptiorem & tardiorem cruoris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli sive cremoris inspissatione, liquidi ideo excrementi,

crementi, sive lotii separatione: sed spiritus sit cum inspissati attenuatione. Quæ actiones ambæ tam oppositæ, nec ideo uni competunt jecori. Quod si autem Scholæ velint spiritum naturalem in cibis præexistisse, in jecore vero perfectionem accepisse. Caterum bullitis, coctis, & assis, facile exspirat: & si quis resisteret forte, ille nostræ œconomix non est hepaticus. Tatcor equidem, spiritum vini esse vegetabilem spiritum, facileque rapi in arterias, tanquam simplex symbolyzans, præviè dispositum, ut facile in spiritum vitalem transcendat. Sed exin, Scholæ nil pro suo hepatico consiciunt. Nam spiritus vini citra digestionem è stomacho immediate rapitur in arterias, nec per gradum cruoris assumitur collega vitalis, facile quoque exin colligitur, vitalem spiritum non præsupponere naturalem. Patetque quod dixi. Siquidem qui deliquia vel tremorem cordis patiuntur, sentiunt vini spiritum mox & immediatè, in consortium vitæ admitti, neque enim tum etiam à multo assatim vino inebriantur.

13. Alioquin vino adhuc corporaliter existente intra stomachum, ebrietas non aliunde procedit, quam quod vinosus spiritus, assatim in cor & caput raptus sit, & præexistentium spirituum ibidem confusionem pariat, ipse adhuc in cordis officina nondum politus advena. Cruor ergo ipse, esto spiritus hepaticus, corporalis, coagulatus in materiam, & vitali œconomix substratus. Per me licet, dummodo intelligamus rhetoricè. Nempe ipsum cruorem esse objectum capax, & materiam ut inde fiat spiritus. Et philosophicè loquendo, sive proprie, non inest cruori spiritus, ipsi à jecore factus. Eo quod hepati incumbat labor sanguificationis, separationis, laticis, urinæ, & sudoris. Dum scilicet celerrimè isthæc transeunt per exiles venularum cataractulas. Cruor nempe, etiamsi in meseraicis præjudicia sui susceperit: vera tamen ejusdem sit generatio, fibrarum item, atque coa-

gulationis dotes, sub celerrimo transitu, cum suo sero, per capillaceæ tenuitatis tubulos. Quod si & hepati insuper, incumbat generatio spiritus: præter enim frustraneam ejusdem generationem, est hepatis nimia sarcina, atque officiorum pluralitate prosternere, asini instar. Sufficitque cruori, quod civis venarum factus, partecipet de vita, vitalique lumine illustretur. Itaque prout à cordis fermento & labore cruor fit sanguis & volatilis spiritus: Ita ab arteriis desumpto fermento, cordis vicario, fiuntque ita volatiles, ut nullam post sui consumptiones residuum amurcam relinquunt: sed totali sui transpiratu egrediuntur. Cor ergo fabricat 14. è cruore sanguinem quem eadem aptat extenuatque opera, ac tantundem spiritus vitalis in sanguine facit, quantum cruoris grossities, renitensque ejusdem substantia permittit tantulo spatio, quo intra sinus cordis agitur, atque concutitur. Enimvero, necdum satis est, novisse cruorem esse spiritum, itè traduci in sanguinem arterialem, & dare spiritum vitalem, cujus favore à mente informetur, atque animatus fiat. Et hinc demum transferri in sinus, sive stomachos cerebri, ibidem variam suscipere characterum determinationem. Ita ut motivus fiat in spinali medulla, visimus in opticis officinis. Qui si aliquo errore ad linguam ducantur, gustatui sunt plane inutiles. Quapropter fieri, ut non raro digiti stupefiant, pars aliqua mobilis, vel sensum vel motum, relicto sensu amittat, eo quod alieno spiritu & devio, partes irrorentur. Sunt 15. nempe tactuum auctores motui impares, & vicissim. Quin insuper indolem spiritus vitalis, novisse oportet. Enimvero quandoque sat liquebit, ex chylo acido, partim cruorem, partimque urinam salisam & excrementa fieri: Salsedinem vero illam excrementosam, esse spiritum volatilem & salsum, qui terræ confermentatus, tandem salispectræ naturam pro parte assumit, Cruor quoque per distillationem, 16.

tionem, dat hunc spiritum falsum, planè volatilem, ac ne-quicquam à spiritu urinæ distinguibilem. In eo tamen, essentiali ambos proprietate, differre consideravi, quod spiritus salis cruoris, curet epilepsiam, etiam adutorum, non item spiritus salis urinæ. Ergo patet in cruore, spiritum falsum & volatilem contineri. At quo modo, totus absque heterogeneitate cruor transmutetur à fermento cordis, in spiritum, quantum dici potest, explicui tract. de vita longa. Quia alioqui naturæ non sunt à priori demonstrabiles, ut nec fermentorum operationes, quia causæ sunt essentielles, in rerum transmutationes. Est ergo spiritus vitalis, salinus, idè-que balsamicus, & custos à corruptione, idque non tantum ratione salis, quantum respectu luminis concepti, in suo sale. Adeoque nec potest aer, ejus additamentum aut alimentum fieri. Etenim quanquam aqua vitæ, faciliè in spiritum vitalem assumatur, non est tamen hic oleosus ac combustibilis; sed spiritus vini, solo fermenti attractu, faciliè totus in salinam naturam volatilem ascendit, ut exemplo oleosam, sive accensibilem proprietatem, amittit. Prout per mechanicam docui, tract. de Ducech. Quomodo nempe, unico instanti, aqua vitæ transmutetur in ossam albam, non inflammabilem quod aque vitæ evidentius contingit, per fermentum vitale salinum. Igitur spiritus vini, sine mora, vel ulteriori digestionè, confestim rapitur in cor, per arterias stomachi, & vires restaurat, eo quod parvo labore in corde perficiatur. Non tamen est putandum, quod spiritus vitalis, sit acidus, eo quod spiritus salispetræ sit placide acidus, fiatque tandem ex spiritu urinæ. Quia spiritus unde salispetræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum esset spiritus urinæ. Est ergo spiritus vitalis falsus, non acidus, (Acidum enim extra stomachum, toti corpori est hostile) spiritui ruinæ vicinior, quam salispetræ, multoque adhuc magis alienus est à spiritu salispetræ, per

adustionem, & commistionem adjuncti, extracto. Salsedinem autem spiritus vitalis facile percipiunt, qui membrum aliquod stupidum habuere, quod sensum tantum recipiens, punctiones & stimulationes patitur, quæ verè sunt salsedinis indicia. Salsedo quidem spiritus, cognosci potest; sed ejusdem lumen, immediatè, & fontaliter à Patre luminum procedens, omnem arcet mortalium indagacionem ulteriorem. Porro quod totus cruor sit merus sal, non fortius probari desiderat quam quod totus cruor, homogenealiter in ulceribus, Ascite, &c. Ichor fiat, per degenerationem immediatam. Cruor enim intense rubet, flavescit autem dum sanguis fit: eo quod rubedo flavescat, ubi per salem volatilem velut dissolvitur. Mortuum adhuc est, quicquid dixi hactenus. Spiritus vitalis, manibus vitæ fungitur. Non est autem liquori, aut exhalationi quatenus falsis, proprium, augmentum vitæ fastigium. Utque vivat, necessario lumen habere debet à Patre luminum, rerum vita. Ergo oportet, ut spiritus, sive æther vitale, sit illuminatum lumine simpliciter vitali, nec quidem universali: sed specifico, & individuante. Nec etiam lumine igneo, urente, inflammante, & concentratis radiis conspicuo. Ast, est lumen formale, de conditione animæ sensitivæ. In quo verbo sistuntur descriptiones, & indagaciones ulteriores mortalium. Quorsum finge, vermes Nitidas, lucem in ventre, sub noctem habere, (ut & maris bullæ habent nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per putredinem in ultimam pergunt salium materiam.) Vitalem tamen, & quæcumque vitæ illarum exstinguitur. Par lumen aliquod finge in spiritu vitæ, qui quo ad vivit, lucret, dumque morientis oculos deserit, cornei apparent, & defædati. Exstinguiturque istud subinde lumen, adhuc spiritus vitalis sospite materia, in Peste, veneno, syncope, &c. nec putes tamen, parem lucis essentiam in nobis, & Nitidulis, ut scilicet

cet lumina solo graduum tono discre-
 23. pent. Sed revera toridem sunt luminum
 viralium species, quot vitalium creatura-
 rum. Idque abundans divinæ largitatis
 est indicium, quod luminum, quæ nobis
 sub unica comprehenduntur notione &
 vocabulo tot species, atque vitalis sint
 differentię, quot sunt species vitalium:
 utpote quod illæ lucēs sint ipsæmet vitæ,
 animæ, atque formæ vitalium, (mentem
 immortalem, quanquam & ipsa sit lux
 quædam incomprehensibilis; excipio tam-
 en, dum de luminibus caducis ago.) ad-
 eoque per ejusmodi lucēs ipsas, est sola,
 atque omnis specierum distinctio. Pater
 luminum itaque, ludit abundantia ineffa-
 bili genericorum luminum multo majori
 largitate, quam in unico vultu humano,
 propemodum infinitas varietates effin-
 gens. Est quædam nempe apud ipsum in-
 gens luminum resp. & immemorabilium
 civium legio, cujus similitudinem ali-
 quam exprimit, per formas vitalium, in
 24. mundo sublunari. Est ergo spiritus vitalis,
 sanguis, à fermento cordis resolutus
 in auram falsam, & illuminatam à vita.
 Quod lumen in nobis est calidum, de na-
 tura Solis, frigetque in Pisce, neque un-
 quam ad ullam caloris potentiam adspi-
 rat. Quocirca calor noster non est humidi
 primigenii consumtivus, (ut de vita lon-
 ga) cum pisces mortem non effugerint
 25. hætenus. Nec potuerint primi, qui ante
 diluvium mille annos solares viderunt,
 decuplo plus humidi radicalis habuisse
 nobis, nisi decuplo extensiora cuncta ha-
 buissent. Quod impertinens. Siquidem
 probabile est Adamum manu Dei plas-
 matum, Domini Jesu Christi staturam
 longè perfectissimam nactum, nec ean-
 dem excessisse. Denique pisces, sub mari
 glaciali essent naturaliter immortales,
 cum illorum humidum radicale à calore
 ibidem non effumaret. Religiosi aliquot
 nostrates, per totum ferè annum, ita à pe-
 de in ventrem usque frigent, ut non sen-
 tiant se pedes habere. Quocirca saltem no-

bis essent longæviores, imo & crura illo-
 rum juvenilia essent, cum thorax totus,
 rugis senilibus crispetur, si à calore humi-
 dum primigenium consumtum, mortis da-
 ret necessitatem inevitabilem. Itemq; tam
 pisces, quam ejusmodi Religiosi, deberent
 recusare quotidianas alimētī refectōnes,
 eo quod per poros vix quicquam exspirat.
 Aut si calor esset de essentia vitæ nostræ,
 certè pars, continuo frigore languens, vel
 moreretur vel in piscē saltem mutaretur. 26.
 Unde est conspicuum, calorē esse vitæ no-
 stræ dumtaxat adjacens, & comitans indi-
 cium, non autem fundamentum primari- 27.
 um. Videant ergo Scholę, quam ineptè to-
 tam naturę crasin calori circumscripserint
 hætenus. Absit enim, tam stolidè post
 hac philosophari, ac nescire, aliam esse
 consumptionem humidi à calore, quæ cum
 inspissatione terminatur: atque aliam
 longè, quæ à fermento extenuante, tota
 promovetur ad transpirationem. Hæc
 namque nullam residentiam post se relin-
 quit: illa vero tophum vel carbonem. 28.
 Sin autem in nobis, quandoque calor au-
 ctus insurgat, adeo qui membra velut
 adurit, gangranat, & instar ignis, escha-
 ram facit, vel subinde gliris instar carnes
 erodit: Ista nempe sunt opera salium cor-
 rofivorum, degenerantium, exlegum, à
 vitali Republica proscriptorum. Sic &
 per venena laxativa & diarrhæas, totus
 cruor in putrilaginem resolvitur, & per
 venena alia in Ichor, syroniam, virus,
 Ictericum excrementum, &c. resolutus
 cruor effluit, sæpè acerrimus, sæpè &
 sive corrosivo æstuans. Errores enim ejus-
 modi in vita accidunt (in mortuo namque
 cadavere, ideo cessant) quatenus à vita,
 proprio Blas corruptæ naturæ thymosin
 induunt, accenditque vita ferrum, quo se
 multipliciter lædit; pro ut de morbis ali-
 quando. Tandem an sit aliquis spiritus 29.
 animalis, specie distinguendus à vitali, an
 vero ejus disputatio sit vera nominis rixa.
 Dixi quidres sit in se ipsa, cui nomen nil
 addit, vel demere potest. Spiritus vitalis,
 per

per Aortas arterias, in caput scandit. In cerebri autem meditullio, unicus est sinus, qui supernè inspectus, videtur duplex; sed elevata sursum camera, unitatem ostendit. Porro in hoc sinu, arteriæ desinunt in vas quoddam rugosum, alterius planè texturæ, quam sit cætera arteriarum compago. Hac nempe diffluit, & expirat spiritus vitalis in sinum cerebri, pro ministerio principû facultatum, imaginationis nempe iudicii & memoriæ. Hac etiam pergit distribui in oscula nervorum, incipientium à cerebro. Adeo ut si sit dicendus animalis, quatenus in cerebro determinationem partis suscipiens, proprietates acquirit destinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diversus à vitali per materiam efficientemque. Siquidem in sui luminis vitalis amplitu-

dine, est omnium istarû proprietatum capax, sine nativæ essentia suæ permutatio-
ne. Qui namq; ad linguam detruditur, gustatum exercet: Ille vero idem non gustat in digitis: sed utrobique particularem organorum characterem suscipit, & proprietatem induit. Quem si proinde à vitali differre fert animus, tor erunt rursus spiritus divinales essentielles, quot munia, quotque officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem intellige & voca ut lubet: Non enim Scholis ex animosa passione contradictorius sum: dumtaxat enim errores pandere, & nescita docere, superiori autoritate monitus, debui. Errata ipsæ mea pariter æquo detegant animo, gaudebo sanè, si modo proximus utilitatem consequatur, quam opto.

CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED TANTUM EXCITATIVE.

1. Calorem, non esse proprium digestionis organum.

2. Quid in hoc Scholæ deperit. 3. Scholæ rationes. 4. Paracelsi incogitantia. 5. Anxietates Scholarum. 6. Oblita axiomatis sui, de contrariis. 7. Calorem, igne potentiozem, coactæ fecere, & caloris predicamentum. 8. Digestio & elixatio differunt. 9. Indignantur fermenta, quod sint posthabita. 10. Actio caloris univoca, quæ. 11. Pisces digerit citra calorem. 12. Potentiali calori, nullus in digerendis locus. 13. Evulsi argumentum. 14. Alterum, ab unitate speciei caloris. 15. Tertium, ab axiomate. 16. Alind. 17. Cur ruitus acidus, post nidulosos, bonum. 18. Cur carnes abhorreat febrientis. 19. A scopo mendedi. 20. Admiratio Paracelsi. 21. Eiusdem error. 22. Vis digestiva gallinarum. 23. Author adhuc puer, dicitur digestionis veram causam. 24. Cognovit resolutionem ex acido esse. 25. Senescens sola fermentorum penuria. 26. Qualitas acidæ fermentationis. 27. Aversatio quorundam ciborum, unde. 28. Fermentorum vires. 29. Mures accusant Scholæ erroris. 30. Fermentum stomachi cur ipsi sit elixium. 31. Commendatio Splenis. 32. Gradus caloris & frigoris, variant. 33. Errores Scholarum, de gradibus elementorum. 34. Gradus caloris chymici. 35. Gradus distinctionis fecit Author. 36. Humiditas, & siccitas non considerabiles, tanquam qualitates. 37. Cur non admittant gradus. 38. Hinc nugæ in elementorum doctrinam introductæ à veteribus.

Cuia totum naturæ fundamentum, in cardine caloris versari putatur, sintque jam procul ablegata elementa, mixtiones, & temperamenta; Igitur ad stabiliendam Archei ac spirituum vitalium progeniem, de digestionibus deinceps dicendum est. Quas quia calori Scholæ emanciparunt, ostendam calorem, non esse proprium organum digestionis. Decepit quidem Scholæ, digestionis metaphora, introducta nimirum poetica libertate, à rustico sensu mutuata, concoctionem, synonymam digestionis, fecere. Utq; elixationem, sciebant concoctionem, idcirco digestionem, ad bullitionem transfulere, atque utrobique calorem sunt arbitratæ, causam illarum naturalem, totalem, atque unicam. Cernebant enim, per elixationem atque afflationem, plurima tenerescere, ac alterari: Ideo ab artificialibus transumpta licentia, culinam, in stupendas viscerum & ciborum transmutationes, non quidem si-

militudinariè: sed omnino propriè, proximeque traduxere, perque putationem res in fidem, ac dein in dogma verum, transmigravit, cunctaque naturæ nostræ munia, atque beneficia, in calore, temperamētaque, velut in causas totales, transulere. Potissimum quidem quod ventres hominum, ac quadrupedum, sentirent, actu calere. Usq; adeo deinceps, plus augendo calori, quam digestioni roborandæ, est insudatum. Neque enim ulterius indagarunt, tametsi eventus plerumque spem falleret. Satis putantes, quod tam in elixatione, quam in naturali ventris digestionē, calor reperiretur, à quo abunde sibi auxilium expectantes obdormierunt. Hæsitavit interim, cum animadverterent, cibos, per elixationes, non prorsus totali metamorphosi, in succum transmutari. Etenim carnes, clauso vase, in jusculum consummatum, expresso vero, liquatoque jure resolverunt: at errore animadverterunt quidem, quia carnosæ fibræ residuæ, tenaces, atque duræ permanerent, & nunquam vera transmutatione, in chylum liquecerent: attamen per credulitatem, errorisque antiquitatem, sibi passæ sunt oculos velari, quærentes subterfugia, atque latibula, statim se salvas arbitræ sunt, dummodò diversos caloris gradus, si non etiam species, atque genera (ut est igneus, elementalī, radicalis, correspondens elemento stellarum, &c.) imo & calorum momenta, in auxilium excusationem, implorassent. Adeo ut unicuique, propemodum graduum momento, sua esset in digerendo crasis. Cui stupiditati se Paracelsus quoque involvit, volens unicum panem, in tot animalium speciebus, accipere specificam cruoris & stercorum diversitatem, ob solius gradus momentum in calore. Quasi latitudo caloris, speciem

sa discrimina. Atque tandem, subindè invitæ, ad sacram occultorum anchoram, in digestionibus, refugere debuerunt. Ita nimirum, ut esset aliquis calor digestionis author, tam in morbis, quam in sanitate. Oblitæ interim, quod ut contra-6. riorum unicum finxerant genus, atque utrumque paribus dici modis, quod utriusque, unica, & uniformis esset conditio. Quapropter oblitæ sunt, pares comminisci frigorū species, atque proprietates. Nempe quale esset naturale, digestivum, præter & contra naturam. Itemque radicale, ac primigenium frigus aliquod, docere debuerant. Adeo si calidum radicale respondeat proportionē, elemento stellarum, totoque genere diserepet, à quovis alio tepore: etiam frigus radicale, totidem numeris, atque viribus, à quovis alio frigore, discrepare debebat, nisi veritatis penuria, suam sophiam, ut sterilem deserant. Ita quidem, licet calor non naturalis in naturalem, ac vice versa, per inauditam seminum licentiam, pergerent: nativum tamen calorem & febrilem, in distinctas species (imo etiam genera) relegarunt, ut salvarent effectus, calori digestivo tributos. Adeo ut dum cre-7. derent, volucres quædam conficere, quæ se contra ignis furorem alioqui defendunt; agnovere ignem aliquem, igne potentiorē. Canis enim ossa deglutita conficit, quæ ignis nunquam in Chylum ausit convertere. Quorum itaque effectuum diversitates coegerunt Scholas, calorem in prædicamenti latitudinem erigere, neglectis interea oppositis frigoribus. Cum interim caloris sit duntaxat specifica diversitas, quæ se, ab aliorum numero eximere non valet. Enimvero, quidquid in stomachum in-8. geritur, peracta tandem digestionē, est transmutatum, longeque ab elixatione, cæterisque cocturis, quocunq; gradu paratis, separatim. Quia unica fermento-9. rum ignorantia, fecit digestionē, & ape-
 pſæ

psæ remedia nesciri, elenchumq; non causæ ut causæ, perpetrari. Quare non est otiosa, tanquam de nomine, rixa, dum effectus fermentales aseribuntur calori. Quippè hujus quæstionis resolutio medendi intentiones mutat. Proinde solleo lubens causas proprias inquirere, ad quarum scilicet meditationem, utilitas sequitur, morbi tremunt, vel vires vigorantur. Fermenta itaque indignantur merito, quod nolentia, sub Relolleo, militare credantur. Quippe nunquam caloris fuit, rem in transmutationem formalem abducere. Cum calor per se, atque primariò, non nisi calefaciat, per accidens autem, separet aquea à pertinacibus. Quæ caloris univoca actio, nullatenus est digestio, tota transmutando conscripta. Nam etsi in nobis digestio, comitante calore contingat, illa tamen non est calor; licet per accidens sit calori connexa. Idcirco enim in pisce, nullus actu calor est, nec tamen proinde calidis is animantibus in felicius digerit: nec ab in gestis, male se habet, hominum more. Frivolum est ideo confugere ad calorem potentialem, pro pisce. Nam in sensibilibus sensu notis, solus tactus Testis & Judex est: non autem ad somnia fugiendum. Nam si digestio calori, non actualiter calido, sed virtuali potestati, sit tribuenda. Jam fruor optatu. Alioquin enim, quid id quæso, quam ignoranter rixari, de calore ut tali? Atq; interim fateri, esse aliquid præter calorem sensibilem, quod sit digestionis causa continens. Quid enim insulsius dici potest, quam quod potentialis calor, actu calefaciat, hujusque calefactionis ergo fiat digestio? Res in potentia, jam actu agat? At saltem in canina fame est digestio celerissima, fameseque implacabilis. Ergo tum saltem deberet in calidis nobis, molestus, & infestus sentiri calor, si calore actuali in nobis digestio fiat. Si enim parvam digestionem causat paucus calor, & mediocrem mediocris: Utique ad potentem,

ac molestem digestionem, magnus quoque calor adesse deberet. Quod attamen, etsi aliquoties curiosius indagaverim, verum esse non inveni. Tum demum notabile. Quod digestio panis in homine, canine, equo, pisce, anate, ave, toto differt genere, non secus atque multiplex cruor, & sordes inde prognata. Quapropter ab unica caloris digerentis specie, ejusmodi digestionum varietates provenire nequeunt. Igitur Scholæ totidem calorum & frigorum genera erigant, & defendant, antequam sibi credi pollulent. Ego proinde tantam cruoris differentiam à proprietatibus formalibus, & specificis fermentis: nequaquam à calore, defumo. Siquidem perfectè scio, quod quæcunque habent efficientia essentialia diversa, habent etiam diversa effecta & attributa. Ita videlicet, quod producta in genere diversa, requirunt necessario suas causas efficientes genere diversas. Alioqui namque quilibet produceret quodlibet indifferenter. Prout nempe unum atque idem, confurgit à causis propinquis iisdem. Quam enim est frivolum, potentias vitales, atque formales, specificasque transmutationum parentes teporibus adjudicasse? Etenim si digestio caloris opus lesseret, majorem calorem, continuo felicius, atque uberius digestio sequeretur. Quo enim quæque causa est potentior in natura, eo effectum suum proprium, potentius quoque perficit. Per consequens, febriculis in causo stomachus, potentius digereret, quam sani. At sanè, in febriculis stomacho nil ritè digeritur. Statim namque ova, pisces, carnes, & jura intus cadaverantur, ideoque rursus nidorosos efficiunt, quos, si rursus acidi subsequantur bonum, tam ex signo, quam ex causa consuit Hippocrates. Est attamen in febriciente, calor; etiam quandoque is calor, est temperatus, dum scilicet non molestus est, neque sitim excitat: attamen cassa est digestio. Corpora impura quo potentius nutrit, eo magis lædit.

- Quod in febriente est manifestum. *In quo statim tenuissimo, facilisque digestionis cibo, utendum.* Abstinenti dumque a potentioribus cibis, consummatis scilicet, & iusculis: eo quod absente fermento facile putrent, nidorem contrahant, ac velut cadaverantur. Non secus atque caro cruda, carpio, pectore, plantis pedum, vel cervici superligata, tantum abest, quod resolveretur in chylum, quod mox ab aliquot inde horis putreant, & fœteant, etiamsi salsa sint. Idem in corpore impuro, atque febriente, ubi calor adest, deest autem fermentum digerens. Nam si calor sit digestionis causa, in febrili aliqui desit digestio, adsit autem calor, plus autem sit incumbendum digestionem quam refrigerio: potissimum si non infestus admodum calor adsit. Ergo potius studendum esset caloris augmento, quam refrigerio. Adeoque mutandus esset medentis scopus, dum in febrili de caloris augmento pro digestionem, nutritionem, & virium augmento esset cogitandum. Neque etiam conducent acida, & farina, sulfuris, vitrioli, salis, nitri, citri atque similia: sed acribus esset calor excitandus & augendus. Amentia quid simile dicit, qui nivem frigesacere ait, quatenus est alba. Sic ridiculum est asserere, fermentum specificum stomachi, digere propter calorem vitalem, ipsi inexistenterem, Dolendum sane, quod credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura delata est, cœmeteria in merum fumen commutaverint, desperantes ab indagine proprietatum physicalium: unde tamen cognomen habent. Paracelsus quoque calore digestivo delusus, fermentique stomachici ignarus, admiratur, quod res quædam durissimæ paucis horis in chylum commutentur, & os assumatur in tepore stomachi canini. Qui ad Monarchiam medendi aspirans, defecit, postquam hanc mirandam potestatem nominavit, ignoravit, & fermenta nescivit. Etenim sibi inconstans, alibi hanc proprietatem digestivam, non minus ori clauso, quam stoma-

cho competere scripsit, adeoque & hinc Anachoretas absque deglutito cibo suam trivisse longam feliciter ætatem. At sane idiotissimus ille ausui suo relinquendus: dum interim quidquid intra dentium cavitates forsan remansit, cadaveratur mox fœtore horribili: non autem digeritur. Memini enim vitrum album & opacum, è fornace mea dissectum, deglutitum à gallinis meis, per calorem lactis delusum: at qui fractura vitri semper est acuminata, compertum vero esse post paucos dies, occisis aliquot gallinis, vitrum circumquaque imminutum punctatim, & acumina amisisse, & globosum fuisse effectum. Cæteræ autem supersites & convixæ, mox post paucos dies reliquum vitrum contriverant, etsi exemptos vitri globulos à prioribus macatis etiam voraverant. Notabis interim vitrum resistere aquis, resolvablentibus quævis metalla. Plutibus nempe volucribus fermentum adeo potens est, ut nisi subinde lateribus, creta, argillave vescantur: ex multitudine aciditatis, malè habeant. Contra vero febrientis stomachus, totus nidorosus, cibos triduanos, non raro adhuc visu distinctos, rejicit, vel quandoque in stylum, aut æruginosum liquamen versos, oberrante scilicet fermenti scopo. Hujus stomachici fermenti necessitatem didici, dum puer passerem alerem, exserui linguam sæpe, quam passer mortuæ apprehendebat, & sibi deglutire conabatur, atque tum sensu ingentem aciditatem in gutture passeris. Unde extunc scivi, cur tam edaces & digerentes. Dein vidi, quod acidum sulfuris stigma, chirothecam meam imbuisset eamque in succum, parte qua maderat, statim resolveret. Quod mihi tyroni confirmavit, transmutari cibos ab acido, adeoque habitare in stomacho fermentum, quod omnia ingesta licet dulcia, statim in acidum commutaret. Quocirca esse quoque acida cuncta, quæ appetitui desidi propinantur. Ut sunt omphacium, acetum, succus citri, aurantii, sinapi, etiam sal

- sal & salpetræ, quatenus spiritum esurinum in se habet, & placidissime acidum. Itemque berberis, ribes, cerasa, citonia, &c. Hactenus arrident ægris apecticis. Est itaque hujus fermenti tam necessaria contemplatio, quod vitæ gubernaculo præsit: dolendumque ideo, ejus cognitionem hactenus in Scholis suppressam.
25. Et quanquam siccitas totius cum senectute inualeat: non senescimus tamen, nisi fermentorum aliquot penuria pauperie extinctione. Siquidem cervus, corvus, aquila, anser, &c. Primis adolescentiæ annis, nobis longè sunt aridiores, attamen in aliquot secula perennant, imo aquilæ, & cervo, sponte renovatur inventus.
26. Non est autem fermentum istud digestivum in sola aciditate aliquali situm. Neque enim acetum vel jus citri farinam fermentat: imo nec farina fermentata, est proinde fermentum stomachicum: Sed hoc est acidum esurinum, stomachicum, specificum, & humanum: ita quidem per singulas brutorum species, specificè distinctum, quod ipsis sit appropriatum. Mures namque, gires, & fues, citius famè percunt, quam phascolum edant. In homine verò plerumque ad generis amplitudinem adspirat. Interim plures caseum horrent, vinum, lac, vel alia spernunt, quia non conficiunt. Ideoque quæcunque luctantur cum nostra digestionem, obversantur fermenti illius proprietati specificè, fermentumque conculcare nituntur.
28. Fermentum ergo digestivum, est proprietas essentialis, consistens in vitali quadam aciditate, ad transmutationes potens: ideoque & specificæ proprietatis. Falco enim antè moritur, quam panem esitaverit. Dixi jam alias, quod si stille- tur cruor, quolibetunque caloris gradu, attamen semper inspissatur, siccescit, & carbonem post se relinquit. Ille tamen atque idem cruor, totus per fermenta nostri insensibili transpiratu exhalat. Cum itaque calor semper operetur univoce, non potest cibum, per digestionem in chy-

lum mutare in sanguinem, liquorem alimentarium ac tandem per insensile efflu- vium proferre, citra ullam sui residen- tiam. Non potest inquam unicus calor, in adolescente, cruorem in ossa mutare, itemque in ossifragio, cruorem in porum constringere, qui in adultis, itemque in sanis, totus in exhalationes avolat. Nisi præter calorem sint aliæ potentie cog- nitiones, & sensationes, horum effectrices principales. Siquidem calori proprium est, & geniale, humidum consumere & crassius retinere exsiccando. Mures enim 29. sine potu, sola farina vescuntur, eamque in succum sive chylum suum resolvunt. Quod sanè, longè à scopo caloris est alienum. Non est ergo calor digestionis au- thor, sed est alia facultas quædam vitalis, quæ verè atque formaliter transmutat alimenta. Eamque fermentorum nomine 30. designavi. Sunt autem plura fermenta in nobis, prout de digestionibus mox expli- cabo. At cum fermentum subindè deest stomacho, patet exinde, quod fermentum ipsius non sit ipsi proprium, sed aliunde eo affluat, & inspiretur. Ideoque Lien stomacho incumbit sic, ut gallinæ lienem circum stomachum unitissime congestum habeant, ideoque & potentius digerant. Summe admirandam, cruentisque lachri- mis deplorandam cæcitatem Scholarum hic aperio. Quæ viscus istud nobile Sple- 31. nis, in cloacam pessimi excrementi attra- biliarii dedicarunt, cujus unius subsidio vivimus, vitamque, & regna aurea Satur- nia possidemus. Acidum autem atque ni- grum excrementum, quod subindè nimio fermento imbutum à Splene rejicitur, ob visceris indispositionem, atram ideo bi- lem commentæ sunt. Quæ postmodum in nostro duumviratu: Itemque de dige- 32. stionibus dilucidiora fient. Porro ante conclusionem hujus quæstionis notan- dum: apud Medicos quatuor tantum esse caloris gradus, totidemque frigoris in sim- plicibus, à temperato scilicet, usque in caustica, & escharotica: eo quod de vir- tuali

- quali tantum, atque potentiali qualitate agant, quam suo alibi loco perstringam. Idcirco enim quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum natura, & ad tactum est temperatus. Philosophi verò calorem juxta ignem metiuntur, adeoque usque ad ignem octo gradus fingunt: quorum adhuc quintum, sextum & septimum, nondum designarunt, quia positionibus suis credi assolet. Octavum tantum in elementis esse volunt, & in hoc elementorum transitum credere; in igne enim, quasi clementum esset culinarius ignis, aliquid probasse rati sunt, & nusquam alibi. Totum vero hoc dogma nihili esse, jam ante demonstravi. Inprimis ridiculum, Quod gradum caloris in igne, æqualem frigori aque, humiditati aeris, & siccitati terræ, fecere. In quo insigniter delusi, neque adeo eosdem gradus tam violentos alibi quam in igne ostentarunt. In hoc scilicet octavo gradu, elementa se invicem destruere, vorare, & consumere asserunt, non secus quam ignis ligna absument. Chymici deinde Medicorum ritu, in ipso igne tantum quatuor gradus fecere, parum sibi curæ assumentes, de reliquis qualitatibus elementariis: eo quod soli pyrotechniæ se emancipassent. Quos nempe gradus distinxerunt, ita ut primus sit à tepore, sub vaga latitudine, usque in ignem sublunationis spirituum oleosorum. Alter vero abhinc, usque in sublunationem spirituum siccorum. Tertius dein usque in obscuram ignitionem. Ultimus verò, usque in extremam flammæ reverberii potentiam.
34. Ego verò ad clariorem doctrinam, in chymicis gradus distinguo, ut primus sit, ubi summa frigiditas est remissior. Etenim qui chymiam, naturæ pedissequam, & simiam æmulatricem fingo, atque subinde Magistram: totam naturam speculationi chymicæ subdo. Secundus ergo gradus in natura, sit calor, qualis est aquæ nondum glaciata. Tertius ubi remisse friget, prout est aqua putcalis. Alioqui

calor absolutus ad tactum nostrum (qui tepidus est) fallitur, frigereque putatur, quicquid se minus calet. Et cum plus minusve tactus calet, inconstans facit indicium caloris. Quartus demum gradus est teporis leviusculi. Quintus jam tepet, Sextus est noster. Septimus jam febricitat. Octavus, Solis majalis. Nonus distillatorius, & qui jam tactum superat.

10. Distillat cum ebullitione. 11. Sublimat sulfur, & spiritus siccos. 12. Liquefacit, & Pyritem sublimat. 13. Est in subfusca ignitione. 14. Est ignitio candens. 15. Tandem, est follium & reverberii ultimus vigor. Denique et si calor & frigus sint qualitates reales, & gradus suscipiant: humiditas tamen & siccitas, non sunt considerabiles, nisi in suo concreto: ideoque nec constituunt gradus qualitativos: sed tantum quantitativos. Quia humidum in unica gutta, tam altè humidum est in siccà argilla, atque in suo elemento; eo quod humidum & siccum, non sese commisceant in sui radice, nec se mutuo intrent, aut penetrent: ideoque nec se mutuo disponant, & afficiant formaliter. Nam ejusmodi appropriata, competunt seminibus, non autem elementis. Humiditas ergo, & siccitas, gradus non admittunt, nec mutant ideo, ut neque alterant. Quia propriè non sunt qualitates in abstracto: sed ipsamet corpora qualia. Calor vero & frigus, se mutuo penetrant, per minima, frangunt, & graduant. Ideoque nec mirum, Scholas tam mutas mansisse, in gradibus humiditatis, & siccitatis.

38. Aeri enim humiditatem intensam ad octo gradus, aquæ vero eandem remissam, sive temperatam ad quartum scilicet gradum. Siccitatem denique terræ intensam ad octo, Igni verò remissam ad 4 gradus. Sed hæc neniæ complexionum, tam in elementis quam corporibus, quæ falso ex elementis mista credidere hætenus, in rudera cecidere, multiplici ruendi necessitate, undique jam conqussata.

TRIPLEX SCHOLARUM DIGESTIO.

1. *Scopus universalis hujus libri.* 2. *Prima digestio in stomacho.* 3. *Prima corporis regio.* 4. *Duo admiranda in hoc opere.* 5. *Digestio altera, & secunda regio.* 6. *Tertia digestio.* 7. *Ultima corporis regio.* 8. *Oblivio Scholarum.* 9. *Status accretionis.*

1. **N**on satis est ostendisse, non esse quatuor elementa in natura, ut nec illorum mistiones materiales atque inde resultantes complexionēs & luctas, non denique congressus, & complexus humorum inde fictorum, horumque amentiam; contrarietates vero inde natas, atque diserasian esse mera gentilium somnia in Medicinam adducta, & à Scholis eriannum adorata. Nec sat est, me ostendisse alibi tria prima è morborum, sanationumque classe releganda, Astrorum item causalitatem in medendo refusasse, ventos quoque exsibilasse, consumptiones humidi radicalis, ceu vanos terriores rejecisse. Catharros demum, & Tattarorum durum, novumque inventum explosisse, adeoque ostendisse morbum tam in genere, quam in particulari, Scholas hæcenus latuisse, ac consequenter mortales languere sub arte conjecturali, adhuc fundamentaliter ignota, nisi ipse proprias morborum causas detexero. Cumque intimatorum hostium causæ plerumque sint intimæ, ante omnia functionum historiam proponam; Post eam vero aliquot principia naturæ, hæcenus inaudita scitu necessaria demonstrabo. Scholæ, cibum atque potum, perhibent in stomacho, vi caloris transmutari in liquorem, quem, ob similitudinē cremoris hordei, vel prisanæ, chylum dixerunt. Hunc autē deinceps, à venis, stomacho, & intestinorum toto ductui insertis, & comitantibus, proinde mediante mezenferio adnexis (Quod vice tertiæ tunicæ, intestina vestit, circumdat, atque involvit) paulatim assu-
2. **N**on satis est ostendisse, non esse quatuor elementa in natura, ut nec illorum mistiones materiales atque inde resultantes complexionēs & luctas, non denique congressus, & complexus humorum inde fictorum, horumque amentiam; contrarietates vero inde natas, atque diserasian esse mera gentilium somnia in Medicinam adducta, & à Scholis eriannum adorata. Nec sat est, me ostendisse alibi tria prima è morborum, sanationumque classe releganda, Astrorum item causalitatem in medendo refusasse, ventos quoque exsibilasse, consumptiones humidi radicalis, ceu vanos terriores rejecisse. Catharros demum, & Tattarorum durum, novumque inventum explosisse, adeoque ostendisse morbum tam in genere, quam in particulari, Scholas hæcenus latuisse, ac consequenter mortales languere sub arte conjecturali, adhuc fundamentaliter ignota, nisi ipse proprias morborum causas detexero. Cumque intimatorum hostium causæ plerumque sint intimæ, ante omnia functionum historiam proponam; Post eam vero aliquot principia naturæ, hæcenus inaudita scitu necessaria demonstrabo. Scholæ, cibum atque potum, perhibent in stomacho, vi caloris transmutari in liquorem, quem, ob similitudinē cremoris hordei, vel prisanæ, chylum dixerunt. Hunc autē deinceps, à venis, stomacho, & intestinorum toto ductui insertis, & comitantibus, proinde mediante mezenferio adnexis (Quod vice tertiæ tunicæ, intestina vestit, circumdat, atque involvit) paulatim assu-

gi, & intro attrahi ajunt. Relinqui autem residuum grossius in intestinis, tanquam inutilem scoriā, per anum abigendam. Hanc nimirum coctionem, vocarunt digestionem trium primam. Adeoque primam corporis regionem incipere ab ore: terminari verò una parte in ano, altera autem in cavo hepatis. Duo satis admiranda in hoc concurrent. Nimirum quod paucis horis, durus cibus resolvatur in succum, & quod venæ, extremis osculis terminentur in intestina, per hæc inquam transugant, quantum quotidie liquoris ingestum & factum est. Nequicquam autem status illo cremore subtilioris assugant: attamen non reperiantur intestina foraminata, in vita magis quam in morte. Transít nihilominus totus chylus per venas mesenterii in jecur. In quo, ajunt, rursus separari serum cruoris pro lotio, quod ad renes transmeat; corpulentiorē autem cremorem, volunt in hepate mutari in cruorem. In prima nempe digestionē, quod durius & opacum est, excluditur. In altera vero opacum retinetur, secluso diaphano. Secunda ergo corporis regio & officina, incipit ab ipso corpore jecoris, & in ultimis ramis, venæ cavæ terminatur. Tertio dein, Sanguis decidens extra venas, raptusque in alimentum solidorum paulatim perficitur, transmutaturque in humorem, quem appellant secundarium. Illumque in quatuor affinitatis gradus secant. Antequam verè informatus, in solidorum soliditatem sit admissus. In hoc igitur humore alimentario, impenditur tertiæ atque supremæ digestionis labos. Ideoque hæc ultima corporis officina, habitum corporis vocant, obliviscunturque viscerum. Quæ scilicet & ipsa, eodem jure coquunt sibi, & inde aluntur. Siquidem in hoc humore, pars quæque vivit proprio orbe. Et

9. singularem in se, quæque sibi coquinam habet. Cæterum ad certam usque ætatem, rerumque seminibus innatam mensuram, alimentum cedit in augmentum. Tum sistit, & non amplius admiscetur primis constituentibus. Atque idcirco, tantum retardandæ siccitati senii, oppo-

nitur hoc alimentum, usque in vitæ epilogum. Hæc scilicet est distributio digestionum & regionum corporis apud veteres, & Scholas modernas. Quæ nequaquam est visa mihi sufficere: sed plena ignorantiae. Utpote, quæ præter rudes observationes, nil lucis arti medendi attulerit.

S E X T U P L E X D I G E S T I O A L I M E N T I H U M A N I.

1. *Miseræ Galenicorum jactantiae.* 2. *Prima cibi dissolutio, unde.* 3. *Acidum acquisitum, statim mutatur in salem salisum.* 4. *Ufus duodeni neglectus in Scholis.* 5. *Acidum extra stomachum, nobis nocere.* 6. *Fermentorum varietas, & incompatibilitas.* 7. *Prompte commutationis istius exemplum.* 8. *Nil alibi occurrir, Fermento simile.* 9. *Volatilitas acidi, manet in producto salso.* 10. *Latitudo in fermentis.* 11. *Unde sciantur, quod fermentum primum, sit extraneum stomacho.* 12. *Cur condimenta stent in acido.* 13. *Acor, non quidem ipsum: sed ejusdem est organum.* 14. *Nimius acor stomachi, à vitio est.* 15. *Recessus à Scholis, in examine fellis.* 16. *Quod non fiat bilis à cibis.* 17. *Fel, non esse excrementum: sed viscus.* 18. *Uteri membrana, est viscus, prout & stomachi.* 19. *Cur fel & jecur connexa sint.* 20. *Quis sit jecoris stomachus.* 21. *Cur precedat fermentum fellis, sitque secunda digestio.* 22. *Cur cruor in mesenterio adhuc careat fibris, nec ideo grumescat.* 23. *Uterus lotii, & uterus Duelech, distincti.* 24. *Stomachus fellis, ejusque regio.* 25. *Cariosa opinio Scholarum, de ortu fellis, ejusque usu.* 26. *Natura plus fuisset sollicita pro felle hoste, quam pro amica pituita.* 27. *Separatio urinae differt à serositatis separatione à lacte.* 28. *Secunda & Tertia digestionem, inchoantur simul; quanquam tertia tardius perficitur.* 29. *Stomachus fellis, quis.* 30. *Fel plus importat, quam excremento praesidere.* 31. *Aves renæ, & lotio, non autem felle carent.* 32. *Piscis quoque, probant majoris fellis, quam furdum necessitates.* 33. *Falli Scholam, in usu fellis.* 34. *Liquor fellis cum sua membrana, viscus noxiale, sui superfluum subinde proferribi in duodenum.* 35. *Quomodo excrementa calorem fellis acquirant, non tamen proinde bilis sunt, aut fel.* 36. *Sapor fereoris proprius, fel excludit; ac signumum bilis.* 37. *Felle videntur, quæ non sunt.* 38. *Unde veni habeat, quod etiam à morte hominis, cruorem à coagulatione præseruet.* 39. *Extrema Scholarum incogitantia.* 40. *Objectionis solutio.* 41. *Venas stomachi, nequicquam sibi attrahere è chilo, probatur multis argumentis.* 42. *Author à Scholis dissensionis, quoad primæ regionis in corpore metas.* 43. *Vera officina cruoris, non est proprie in hepatis trans-*

tu. 44. *Actio fermentalis, solo agi inspiratu, nec indiget corporeo auxiliu.* 45. *Ab absurda consequentia ad Scholarum positiones de attactu, & foci continuo.* 46. *Fellis & jecoris fermenta, per inspiratum, sua peragunt munia.* 47. *Cur flatus non penetrent intestinum.* 48. *Error Paracelsi circa vesicæ poros.* 49. *Prima digestio, nondum formaliter transmutat cibos.* 50. *Ubi ciborum compleantur absoluta transmutatio.* 51. *Falsum, non dari alimentum absque excremento.* 52. *Falsum, quod primum stomachus sibi coquat, & secundario pro toto.* 53. *Fel habet balsami naturam.* 54. *Objectione misera.* 55. *Fel pro balsamo in sacris.* 56. *Contra fel icteri.* 57. *Bini Idiotismi in Paracelsi.* 58. *Quomodo separatur sal maris à salepætræ.* 59. *Ex aqua acetum.* 60. *Quarta digestio, & regio corporis.* 61. *Cur cor auritum.* 62. *Quinta digestio.* 63. *Vaporum esse in cruore, nondum spiritum æthereum.* 64. *Nutritio carnis & viscerum distinguitur.* 65. *Animalem spiritum specie non differre à vitali.* 66. *Quarta & quinta digestionum, carent excrementis.* 67. *Quæ sexta digestio.* 68. *Morbi in sexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti.* 69. *In calina designatione, ac officina, errores aliquot Scholarum.* 70. *Cur venam comitetur plerumque arteria.* 71. *Notatur Paracelsus.* 72. *Error Fernellii de butyro.* 73. *Incogitantia Paracelsi de lacte.* 74. *Censura lactis.* 75. *Modus educendi cruoris hircini optimus.* 76. *Curatio Pleuritidis indubia, absque venæ sectione.* 77. *Lac asina, cur præferendum reliquis.* 78. *Educatio pueri pro vita longâ & incolumi.* 79. *Quædam notatu digna de lotio.* 80. *Cur hydrofici siticoliciores bestias.* 81. *Locus proprius fermenti stercorei prinde quasi in lupo.* 81. *Nidus proprius lumbricorum, eorundemque historia.* 83. *Differentia Ascaridum à lumbricis.* 84. *Clysterem ad muriendum frustra injici.*

85. *Observavi insignes abusus, per totam paginam functionum, sive de usu partium, commissos. Quanquam nec alibi gloriosius triumphet Galenus, quam*

- quam, in tractatu de pulsibus, & in usu partium, quas tamen moderni Anatomici, ostendunt illum nunquam inspexisse. Quapropter est prorsus probabile absque cognitione & veritatis investigatione, hos tractatus à Galeno descriptos, aliunde & pro suis propositos coli, adhuc hodie in Scholis. Quapropter præmissi digestiones, quas hæctenus cognovit, & sibi invicem subscribendo confirmavit Antiquitas: & subjungam ea, quæ me mea docuit singularis experientia, sub divina gratia: Extra controversiam, est cibos & potus, unà, pariterque dissolvi in cremorem, planè diaphanum in cavo stomachi. Ad-
 2. do, id fieri vi fermenti primi, manifestè accidit à liene mutuati. Reperi namque totidem adæquate fermenta, quot sunt in nobis digestiones. Deniq; nec minoris est portenti, quod cremor ille spoliatur omni prorsus hausta aciditate fermenti, simul atque labitur è stomacho in intestinum, quam fuit mira fermenti illius potestas in stomacho? Intestinum istud, duodenum vocatur, à mensura 12 digitorum, estque immediatè subter Pylorum. Equidem anatome conqueritur molestiæ, hoc loco propter glandium vasorumque munerum, tam scilicet exiguo intervallo, tantorum usum organis distendi: adeoque in tota dissectione, nil æque occurrere
 4. difficile. Etenim nec frustra sunt ibidem tot vasa & organa: licet illorum usus neglectus steterit. Nam inprimis, conceptum in cremore fermentum stomachi, cum didicerim tam ipsis intestinis, quam aliis partibus, per multa tormina perniciosum esse: notavi non segniter, quod partes singulæ, singula obnuicerint fermenta, cum horum sit in transmutando inexcusabilis necessitas. Adeoque & hinc insuper conclusi, quod singula fermenta, horreant aliena sibi socia, patronorumque peregrinorum imperia. Tanquam si sint exotici fures, falcemque mittentes in alienum messem. Idque sanè nullo zelotypiæ vitio, quasi activitatibus alienis in-
 viderent. Verum studio exsequendi muneris, quod à rerum Domino sibi est injunctum. Mirum dictu, quod acidus cremor in duodeno, salis saporem confestim acquirat, suumque salem acidum in salem salsum, adeo libenter commutat. Non secus ferè, atque acetum acerrimum, 7. per minui exemplo pristinam aciditatem exuit, camque in dulcedinem aluminosam confestim mutet. Prout & acidum sulfuris, exemplo mutatur in salem Tartari: At longè transmutationis excellentiori vigore, acidus ille cremor, in nobis sit statim salvus. Siquidem id fit absq; 8. Corporis ulla alicujus cõmissione, prout, dum acetum, plumbi additamento constrictum, dulcescit. Vel acidum stagma, in salem alkali combibitum. Quia revera nil uspiam reperitur, quod vi fermentali, ex pleno respondeat: cum fermenta sint causæ primitivæ transmutationum, & quidem à priori: atque ideo necessum est, illorum similitudines, à posteriore dumtaxat hausas, claudicare plurimum. Cremor itaque noster acidus, fit salvus, 9. sola fermentali, ac immutabili dispositione. Quocirca etiam, volatilis aciditas illius cremoris manet in pristina volatilitate, dum suam prius noctam aciditatem, cum falsedine commutat. Non enim sic aceti stillatitia aciditas volatilis, dum litargyrum minium aut cerussam dissolvit, permanet, ut antè, volatilis: quia dissolvendo coagulatur, & formam fixioris salis assumit, separabilis jam à liquido aceti stagmate, cui nuper nupserat: sed dissolvendo coagulatur, & formam fixioris salis assumit. Quia est actio dissolventis & dissoluti: non autem transmutantis fermenti, quod ad novam utrobique formam continuò tendit. Enimvero quo-
 10. rundam stomachi facilius digerunt olera, legumina, vel cerealia: aliorum vero felicius consuevit piscēs, caseum horrent, aquam vino præferunt; ubi aliorum interrim stomachus, carnis vorus, vel pomo additus, propter specificum scilicet, imo

& appropriatam fermenti illius proprietatem. Imo nec sat est, gratis dixisse in stomacho, fermentum habitare acidum primæ digestionis, duriorumque ciborum liquationis causam totalem, nisi id ipsum planius explicetur. Stomachus inprimis non in se, aut à semetipso, fermentum hoc habet. Digestio namque appetitus, & œconomia stomachi abeunt quandoque, & redeunt absque extinctione: quia non sunt ipsius stomachi. Quapropter dixi, membranam stomachi, omnem suæ digestionis energiam, illiusque famulatum ex Splene habere; Splenem nimirum cum stomacho, ideo unicui in nobis conficere Duumviratum. Undè nempe aurea, ac felicia Saturni regna, Poëtæ, & in fasto, libera Saturnalia exercent. Veteres, aliquam veritatis antiquæ historiam subodorati. Sunt nempe gustus acidi & odoris, quæcunque confectis cibis per vomitum ejiciuntur, imò, licet multo saccharo condita essent. Ructus nempe acidi, jadorosis supervenientes in morbis, Hippocrati censentur bonum præfagire. Hinc nempe falsaturæ omnes, atque ciborum condimenta, ad acuendum appetitum, acida sunt. Ut succus citri, aurantii, granati, omphacium, tartarus, acetum, berberis, pampini vitis, sinapi, itemque sal maris, quatenus spiritum acidum in se continet. Quo respectu commendantur quoque liquores sulfuris, vitrioli, salis, salisnitri, &c. Non enim volo, quod cujuspiam illorum acidum, assumatur in augmentum fermenti specifici, & appropriati, in Splene habitantis. Absit. Fermenta namque nil habent, præter, aut extra se, in natura, quod sibi dignè queat assimilari: cum sint dona specifica naturæ vitalis. Idcirco enim fermentum qua parte fermentum est, vitale ac liberum est arcanum, nulli alteri qualitati jugale. Sufficit nempe pro condimentis: quod acida præparent cibos, ad faciliorem splenetici fermenti ingressum. Denique quanquam fermentum

stomachi, acorem habeat specificum: non est tamen acor, ipsum fermentum vitale: sed saltem organum ejus. Habet namque fermentum stomachi, aciditatem sibi comitem singularem, per proprietates, per genera, atque species quoque diremtam: sed digestio in se, est opus vitæ ipsius, cujus hac in officina instrumentum satellitium est acor. In aliis verò, quæ deinceps sunt officinis vitæ, aliam utrobique associat sibi qualitatem secundariam, suæ intentionis ministram fermentali, atque vitali scopo adaptatam. Hinc nempe in stomacho, non rarum est peccatum, è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quapropter Oresis, atque ejusmodi stomachi perplexitates, peccant in adultero acore. Hinc namque puncturæ in stomacho, difficiles concoctiones, ructus denique, atque vomitus peracidi. Quamobrem si in acido, fermentum consisteret, acetum, oleum vitrioli, atque similia, fermentarent panis massam, nostrosque cibos perfecta transmutatione conficerent. At nil horum. Fermentum itaque, arcanum liberum est, atque vitale, ideoque passim suis finibus coapat sibi clientem qualitatem. Quoniam cum fermenta, sint de classe formalium & seminalium, ideo quoque se, è consortio planè materialium qualitatium segregarunt. Sin autem associaverint corpoream qualitatem ministram, quo facilius robur suum vitale dispergant; id factum puta, in adjumentum, adeoque dualitatem non potest non cum fermento continere. Atque ideo etiam, ista qualitas peccare potest, tam in excessivo, quam imminuto sui gradu. In eo enim immensum à Scholis recedo. Quod doceant inprimis, fel non esse viscus vitale. 2. Non esse membrum nobile. 3. Non esse, nisi ipsum recrementum inutile, proscriptumque massæ cruoris, ne scilicet cruorem inficeret. 4. Esse productum ideo, præter intentionem naturæ. 5. Utile saltem, expellendo stercorei, atque lotio. 6. Ideoque folliculum fellis,

- fellis, non esse de substantia visceris: sed faccum, sive cloacam sordium & superfluitatum. 7. Sanguificationem tandem incipere, & compleri in jecore. Quæ sanè mihi videntur somnia. Inprimis namque, cum non requiratur bilis ad constitutionem cruoris, non esset necesse è singulis cibis, procreari amarum istud, fel, sive bilem, nisi à proprio agente, inque singulari officina ad utilem, vitalem, atque necessarium finem propagetur. Multo enim minus, fel, mihi excrementum fuit visum, quam aqua Pericardii. Mirum saltem, cur pisces ex aqua, & pecora ex gramine, semper nihilominus tam amarum liquorem quotidie conficiant. Profecto univoca illa fellis identitas, per tot species necessitatem aliquam, in vitæ opificio mihi arguere videbatur. Adeoque fel non habere necessitatem producti excrementi, ex quibuscunque alimentis, quin potius necessarii visceris constitutionem. Admirari enim desivi, considerando quantas tragædias domini, uterus (qui nil nisi faccus, ac pellis est) concitaret, & visceris principalis vicem obtineret considerando, inquam, quantam prærogativam, membrana stomachi sibi vendicaret. Adeo ut cordis nomen, proprietatesque præ cæteris visceribus, ad se rapuerit. Unde sanè mirari destiti, quod folliculo fellis, & felli ipsi nomen visceris donaretur: præcipuè, quod eidem à plerisque, vis irascibilis in-
19. genita credatur. Ego sanè, reperi in humanæ digestionis œconomia, duorum viscerum, fellis & jecoris connexa corpora & fermenta, pro sanguificatione. Fel nimirum in opere sanguificationis præcedere, & hæcenus stomacho atque intestinis propinquius, quam hepar. Fovetur nempe fel, in sinu, atque gremio velut materno jecoris. Est enim jecoris, atque sanguinis balsamus. Etenim cum sanguificatio, non sit transmutatio, quæ per momentaneam dispositionem, possit introduci, sitque hepar, insigni cavitate orbatum, qua intus queat succum sanguifi-

candum in moram, sive digestionis terminum, continere. Id est. Jecur in se, est corpus solidum paucas & exiles venas habens, adeoque totus cremor, concomitatus tanto lotii acervo, celeri transitu, per hepar transire debet: crudus autem cremor, nequeat solo transitu tam celeri, confestim in cruorem mutari. Quocirca nullatenus potuit perfecta sanguificatio, fieri in ipso jecore. Eo quod hepar non esset culina: sed œconomus, suo fermento sanguificativo: per quod tanquam per mandatum, inprimis per dispositiones successivas, exsequitur injunctum sibi à Creatione munus. Igitur pluralitas venarum Mesenterii, est ipsius stomachus Jecoris, & officina præparativa cruoris. Ejusque perfectionem jecur spirat in cruorem adhuc nudum, postquam in venam cavam est reconditus. Equidem ut sanguificatio, est exquisitior quædam digestio, transmutatioque rei manifestior, quam est liquatio cibi, in chylum: non potuit commode contingere, in amplo aliquo vase: sed in multis angustioribus, quæ simul capacitatem aliquam insignem adæquant. Quo scilicet, Archeus ille fermentalis, strictissime, artissimè, & proximè attingat, comprehendatque singula, & suum jecur fermentum communicet, commutando, & inspiret vim vitalem. Splen namque in stomachum, vas amplum, sui fermentum inspirat, neque enim Splen cibos immediate attingit. Sic quoque hepar suæ spiraculo vitæ sive fermento, in sibi substratas venas, inspirat actum sanguificationis. Et prout cibus ab ore labitur in stomachum, ibique finem digestionis expectat: Sic ab intesti-

212

- quid ergo aget jecur, univoca sanguificationis actione? An enim segregatio excrementi, degeneratio cremoris, & cremoris sanguificatio, una eademque opera fient, & absolventur? minimè. Cremor sanè, transmutatore fermento opus habuit, distincto à fermento sanguificativo, quo scilicet pars sui, minus idonea, commutatur in merum excrementum, non enim actio sanguificationis, poterit facere ex non excremento excrementum. Distant enim nimium ambæ ab invicem. Actio enim, quæ è cremoris maxima parte parat excrementum, non fit per cruoris coagulationem, & serosioris partis separationem. Cum cruor in meseraicis nedum non coaguletur: sed ne quidem adhuc coagulabilis sit, quamdiu in illo stomacho versatur. Ut patet in dysenteria, fit ergo separatio excrementi serosi, à cruore, in ipsis meseraicis, & quidem ab alio longe agente fermento, & viscere, quam quod sanguificationi incumbit. Est nempe actus quidam, qui cremoris partem condemnat in excrementum. Cruorem autem præservat, & intactum relinquit. Præcedit ergo sanguificationem, productio ac separatio excrementi. Adcoque uterus lotii, ante Meseraicas incipit. Nondum tamen ibidem, est uterus Duelech, eo quod fermentum renis spiritum urinæ mutat, in jecore, & circumcirca. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid in cremore fuit acidum, in saltem urinæ. Fellis autem stomachus est duodenum, & sequens arundo intestini vicini, desinitque in principiis venarum Mesenterii. At quia hic partium & fermentorum usus, Scholis hætenus inauditus, longiori sermone ideo dilatandus est. Inprimis stante Scholarum doctrina, in jecore fit cruor: & cum cruore, simul fit fel: Ergo necessarîo quoque fellis separatio erit motu & natura, posterior sanguificatione. Quapropter deberet cystis fellis supra jecur, & non infra juxta venam portæ esse. Per

suppositionem enim, nunc dono figmentata quatuor humorum. Saltem rem, longè commodius sanguinem, à superflua bile purgasset, quam cystis fellis (cum scilicet bilis immediatè urinæ adhuc immista esset) maximeque, quod doceant, urinam iterum, felle (atque ideo frustra, debere tingi. Cur enim tam præcise separaretur fel ab urina, si iterum illi mox addi debebat? In omnem eventum, frustranea & importuna sarcina, jecur onustum conjicio, appenso folliculo fellis. Folliculo inquam, abjecti tantum stercoris, ciendis urinis dicati. Tantoque infeliciore vesica, quippe quæ cum sit membrana, primæ & spermaticæ constitutionis, debeat tamen nutrirî solo felle, cum vena careat per vesiculam, transcurrente propagata. Etenim cum nutriamur iisdem, quibus constamus; ubi reperiet spermaticum alimentum folliculus iste, ex felle? quod in se nil nisi excrementum esset? Quod si verò, abstergendis alvi fecibus, fel in cystim subter hepar colligi dicatur: saltem Agens, quod procreat in lotio, saltem ex non salibus qui partem urinæ eluendis, detergendisque intestinis, ac ciendis horum recrementis, commodius reliquisset, ut fœrido tœdiosoque fellis onere, ac contubernio, jecur liberasset. De fide tamen est, corpus nostrum, tam affabre à Deo conditum, ut nihil frustra, nihilque in eo diminutum sit. Quin longe artificiosius atque commodius factum, quam noster capiat intellectus. Ergo si fines fellis, à Scholis dati, essent veri, utique renes longe commodius satisfecissent illis (ut dixi) quam quod inutili ideo pondere, jecur gravasset rerum opifex. Sed consequens convincit suum antecessens falsitatis: ergo tota doctrina est falsa. Si aves renibus, vesica, & urinæ careant, quo commodius volitent: fel vero duntaxat inserviret emungendo cruori, saltem cruor depuratione fellis libentius caruisset, quam depu-

- deputatione lotii. Id est. Si natura queat potum in ave, sine urina sequestrare, itemque proinde renibus, atque vesica carere: nonne multò illi facilius foret, aliquantrum fellis cum urina & alvi recrementis segregasse, quam quod nobile viscus, onerasset cystide, adeoque inutili excrementi sarcina, sanguificationem molestasset? etiam in volucris? Certè natura plus saltem indulta censetur bili, quam pituitæ, quod illi peculiarem vesiculam condiderit. Insulsum nempe, quod pro alvi & vesicæ facibus, fel, jecoris in gremio locasset; cum alioqui bilem cruori permisceri abundè dissimulasset natura. Quocirca penitus introspiciens, observavi, cystim fellis esse velut hepatis nucleum in ejus cavo, curiose ab injuriis servatum: Jecur verò, esse velut fellis corticem. Deinde, quod fel, tanto vicinius alligatum sit duodeno, eo quod ejus digestio ac fermentum præcederent digestionem jecoris, sive sanguificationem. A vivido nempe cremore, separari debebat serosa pars recrementitia. Quæ separatio proinde, non est comparanda sero, & lacti, quæ ab invicem non sequestrantur, nisi cum lactis corruptione. Siquidem in cremore contingit separatio seri, cum rectificatione, & præsertione cruoris. Id est. Fermentum fellis, est perfectivum cremoris, præservativum cruoris & corruptivum seri; Quæ tria simul in puncto còcurrunt, quo fel, acidum falem stomachi, (præterquam in stomacho noxium, & corruptivum) convertit in falem salsum. Porro quanquam dixerim, sanguificationem esse posteriorem, respectu separationis lotii, & transmutationis acidi, in falem: Attamen utrumque; fermentum, tam fellis scilicet quam hepatis, simul incipit, quia neutrum seriatur unquam. Hepatis enim, ut est majoris operæ atque perfectionis: ita tardius, suum absolvit pensum, quam fellis fermentum. Præcedere nempe debebat cremoris præfata transmutatio, ut sublevatum inutili onere jecur, commodius incumberet sanguificationi. Est itaque secunda, sive fellis digestio, distincta à prima, & tertia, fermento, viscere, utero, gustu, effectum, & sine. Quam totam nesciunt Scholæ hætenus, quia errantes in usu fellis. In prima namque stomachus est receptaculum, Splen vero fermentum de se inspirat acidum in cibos, sitque inde cremor acidus. In altera verò, gracilia intestina, sunt stomachus: fermentum vero à felle inspiratur ad corruptionem & separationem aqueæ partis: mutaturque acidum volatile in falem volatile. Quod autem hoc fieri posset, celeri attacku, quandoque per aliquot mechanicas ostendam. Quod scilicet oleum vitrioli, solo attacku Mercurii, convertatur in merum alumen, acetum & falem, &c. Sæpè etiam mox à potu, mixtio fit aquosa (salsa tamen) vixque concepta primæ digestionis nota, quin elabatur notabilis pars potus, sub errore Pylori, & per consequens non facta fuit separatio lotii, à cruore in hepate. Quippe nondum in hepate factus est cruor, si ipse chylus, adhuc conficiatur è cibis in stomacho. Puta dum potatores, à potu mejunt sepius. Itaque etiam sit urina à potu aquosa, imò è potu, unde non factus fuit cruor, adeoque sanguificationem ibi præcedit generatio lotii. Tertiæ tandem digestionis, venæ ipsæ mesenterii sunt stomachus, quorsum jecur, fermentum cruentum inspirat, estque rubicundus salsus cruor, ejus effectus. Sunt enim fellis vulnera confestim mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel saltem bilis esset, mors sequeretur quamlibet fellis effusionem de necessitate. Attamen icterus non est mortalis, licet fel (ut eadem Scholæ docent) nedum super intestina: sed per totum corpus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per minima sit diffusum. Ergo vel vulnus fellis plus importat, quam bilis effusionem: vel icterus non est bilis effusa. Vel utrumque est necessarium. Vulnera vesicæ

- vesicæ quoque, supra pubem insista (teste felice Wurtz, Moderniorum chirurgorum meo iudicio Antesignano) curantur, tamen si urina cum suo (ut volunt) felle,
31. eo ipso, non possit non esse effusa. Ergo cystitis fellis, habet vitæ alligatam necessitatem, integritatemque, ob repentinam mortem. Nec est solius recrementi fellis effusio, quæ celerem mortem istam necessitatibus. Denique aves, siue vesicæ & renibus vivunt felices, non tamen sine felle. Quare conjunctior est necessitas fellis, quam renium. Quippe quod petrosi, atque cariosis renibus, vita sospes sit. Deinde pisces (pro Scholarum doctrina) plurimo phlegmate abundant, & calore actuali destituuntur: sanguine frigido, &
33. aquo dumtaxat, aluntur victu: Tandem illorum excrementa, facile gliscentia, non opus calcare felle habuerunt. Quapropter cum fellis fines, materia, & efficiens, per Scholas attributa, in pisce deficerent; frustra sanè, falle, ac per naturæ, Imo & Creatoris errorem, fatigari jecur credemus, nisi malimus errores, in Scholis perpetuos agnoscere, & in felle, visceris necessarii, majus ali-
34. quod momentum contemplari. Hinc itaque statuo, fel esse viscus vitale, & ipsum corpus ejus esse liquorem amarum, ex optimo cruore paratum: balsamum jecoris, & sanguinis continentem. Quicquid autem fortè sui in duodenum intestinum rejicit, excrementum sui est, &
35. liquamen jam à felle spretum. Hæc autem sic se habere, quandoque sub bilis imposturis ostendi, exemplo vituli, cui maternum, atque dulce lac, accescit, & coagulatur in stomacho, datque proin coagulum pro caseis. Fit nempe lac, cremor aqueus, parum autem lactis coagulati. Cremor verò iste, urinam & cruorem continet: coagulum verò aliud, quod expallido flavescere incipit, stercus fit. Mox autem in duodenum cadens ista sarcina, pergit ad Ileon coagulatum, & citrinescit, magis, quo longius à stoma-

cho abierit, ac tandem viridescit. Non est tamen in flavo amaror: sed gustus nitrosus. In viridi vero, jam fimi odor elucescit. Serosus autem cremor, mox à venis meseraicis avidè trahitur & sorbetur, in usum sanguificationis. Lac pariter, in infantibus agitur, undè & recentiores, flavum totum cacent, non ex copia bilis, neque ob cystitis fellicæ dominatum: At sanè, quia fermentum stercorem languet. Non igitur fellis fermentum, acidum stomachi, in amarum: sed in falsum mutat, ob rationes de spiritu vitæ expositas. Pareite teneriores aures, quod de stercoribus agere debeam. Ostendam ergo quod sapor stercoris, fel excludat, usum fellis à Scholis inventum eludat, bilemque convincat figmenti. Puer quaddriennius lectum cacaverat. Flagra autem extimescens, suum stercus comedit; signatamen è linteis delere non poterat. Quocirca interrogatus per minas, tandem casum narrat. De sapore autem quæsit: dixit esse foetidi & subdulcis. Inter cætera enim, ex pisib. olus comederat: conquirebatur autem indigesta pisorum putamina, siue fursures esse acidos insigniter: Non enim est aqua vigilantia fermenti fellis, super opaca, & stercorea indigesta, quanta est super transparentia, quæque in cruoris dignitatem præparanda sunt. Casu superveni eodem die, & sedulo sciscitatus sum, addito etiam pretio, an quæ comederat, amara essent. Respondit negativè. Et idem quod ante. Item moniales alebant sat sobriè puellas nobiles commensales; concionabantur autem jugiter, quod qui lautè comederent, cum divite epulone partes haberent: salvarentur autem soli, qui per omnimodam mortificationis abjectionem comederent vilissima quæque. Nobilis ergo virguncula, salutis suæ avida, præfata persuasione commota, proprium stercus edit, & infirmabatur. A parentibus autem domum revocata est, ac tandem casum narravit. Peritum fuit ab illo, cuius

jus saporis esset ac respondit esse foetidi, & aquosè dulcis. Tercio. Pictor Bruxel-
lensis, per intervalla furiosus: sub furoris
initio aufugit in nemus vicinum, ibique
longe à conspectu hominum, repertus est
23 dies, proprio stercore vixisse. Mox
domum relatus est, invisit illum, & sana-
vit illum Dominus. Erat autem perfecte
memor omnium sub furore præterito-
rum. Interrogavi illum, an reminiscere-
tur, cujus saporis esset sterces. Ait, sap-
pit ut olet. Ac dein per gustus capitales
à me examinatus, respondit, non esse aci-
dum, non amarum, acre, falsum, sed
aquo: e dulce. Imo dixit, quod quo sæ-
pius recomedisset, eo semper dulcius
fuisset. Interrogatus autem, quæ de cau-
sa sterces mallet comedere quam do-
mum repetere? Dixit se toto furore ho-
mines horruisse, persuasus proprio fu-
rore, quod homines quærerent illum ut la-
queo perderent. Patet ergo, stercore non
inesse vel fellis guttulam: nam felle se-
mel disrupto, utcumque deinceps piscis
abluatur optimè, conceptus tamen ex ta-
ctu tantillo, fellis amaror nunquam de-
ponitur. Etenim si flavedo, fel proderet,
Infantium sterces maximè fellis esset,
quod à canibus tamen lingitur, quia la-
tis saporem aliqualem adhuc retinuit.
37. Quicquid autem in stomacho non plenè
sua actum est: neque diaphani pulchritu-
dinem assumpsit, non speret in intestinis à
fermento fellis digerit, quamvis tingitur
colore flavo. Quia non itur ad secundum
aut tertium, nisi per absolutum primum.
Quicquid ergo opacum, & calore tin-
ctum, in Ileo est, id totum proferibitur in
excrementum, & sub dulcedine quadam,
putrilaginis saporem acquirit. Non secus
atque fructus acidi, modico calore dulce-
scunt. Quicquid autem antea acidum in
stomacho, id in duodeno falsum fit, &
sequestratur à stercore: sin verò acidum
aliquid perseveret, quod fellis fermento
resistat: statim sequuntur tormina, &c.
Putrescit autem humanum excremen-

tum, quia isti loco præsidet fermentum
stercoreum. Indigestum autem, quod è
stomacho elabatur, etiam in intestinis non
digeritur. Integrum ejicitur, aciditatis
autem partem, quam in stomacho assun-
sit, servat, ac subinde auget. Furfures
enim hinc, in pane sedem promovent,
propter acorem: alia vero magis acescunt,
atque tormina cieunt. A duodeno ergo
mox incipit chylus, suum salem acidum
volatilem commutare in falguginem pa-
rem, resolutam in cremore. Residua au-
tem & corporaliore Cremoris substantia,
in venis mesenterii à jecoris inspirato ser-
mento sanguificationem expectat. Lati-
ce interim falso à renibus, trans hepar at-
tracto, ipse committitur renibus, & vesi-
cæ ad expellendum. In vasis ergo Mesen-
terii, incipit Tertia digestio, quæ in jecore
terminatur. Cruor enim quamdiu in me-
senterio est, nondum digestus, nondum fi-
brosus, aut perfectus. Cruor enim mesen-
terii, in dysenteria non concrevit ideo.
Alias verò disrupta stomachi vena, cruor
protinus in stomacho grumescit. Fer-
mentum enim hepatis, in tantum inclina-
tur sanguificationi (est namque ejus mu-
nus univocum & unicum) quod venæ
etiam jure feudi, illam ab hepate, pro-
prioque inde insito Archeo confirmante
retineant: ita ut cadaveri, dudum à mor-
te, non coaguletur cruor in venis: qui
alias effusus, illico grumescit. Cremor
enim per intestina deinceps decurrès, sic-
cior evadit, assuctoque in venas sursum ejus
liquido. Inde verò reliquū magis, magis-
que, putrescit, adeo, ut cum ad fines Ilei
devtūm est propemodū, jam non parum
liquidioris stercoreis, sit generatum, quod
antequam saturate putruerit, ad mesen-
terium rapitur, ut lotio permisceatur, ad
suos fines utile. Prout alibi de febribus.
Itemque de Duoelech. Quod flavum ster-
cus. Scholæ bilem & fel credidere: adeo-
que è stercore, suam fundarunt demon-
strationem, pro uno è quatuor humori-
bus, & patuit ostium inde, ad miserandos

errores, & nefandas jugulationes. Parum enim referebat adhuc, ignorata tincturæ lotij substantia, falsam Tecmarfin exsurrexisse: At bilem & fel, fecisse humores nostri constitutivos, omnium morborum, patratores, flavam nimirum bilem, eamque parum digestiorem, fixisse adustam æruginosam, atque inde aridam, & retorridam melancholiam: fel ipsum autem, esse cloacam bilis supervacaneæ; Cruorem verò, non nisi esse corpus artificiale, connexum è pluribus, quæ rursus separata, idem essent post mortem eorum, quod ante in vita: non autem corpus natura matre genitum, per veram transmutationem chyli in univocum cruorem: atque tandem sanationes instituisse, circa remotiones causarum patratarum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natura; Id sane superat opimam ignorantiam, & stertores facit inexcusabiles Scholarum. Sed

40. mihi objicent forsitan. Venas (dicis) fuggere cremorem, è stomacho, in intestina lapsum: ergo idem munus competit venis stomachi, ut attrahant in se acidum illud cremorem, absque intercessione fermenti fellei, Id est, sine mutatione acidi in falsum. Et per consequens, somnium tuum est fellis fermentum, ac inventum; Imo poterit jusculum enemate injectum, ad jecur penetrare in scia felle (de jure enematis hanc quæstionem libro de febribus diremsi) Respondeo: Veterem esse Scholarum abusum, quæ ex æquo, eundem usum cunctis tribuere venis. Quasi venæ in brachiis diremtæ, trahendo cremori incumberent? In primis ostendi jam cruorem in venis stomachi, esse coagulabilem: non item cruorem Mesenterii. Sciendum deinde, omnem cremorem acidum, esse venis hostilem, has vero nil hostile ad se trahere; unde sequitur, venas stomachi nequicquam de cremore sub se allicere: & cruorem omnem, antequam à venis mesenterii attrahatur, tolerasse manum fermenti fellei, in suo intestinorum stomacho.

Imo quanquam arteriæ, per stomachum dispersæ, fugant spiritum vini: succum tamen nullum hauriunt. Nam quorsum traherent arteriæ succum, cum inde nil boni faciant unquam? cum sanguificatio non competat cordi: sed hepati: cum attractus succus, in arteria, necessario impedimento esset, & corrumpi deberet? Si itaque arteriis dos sit vitandi noxia, ac saltem trahendi sibi vitalia, & à rerum Domino sibi destinata: An venis ista discretio denegata erit in stomacho? Etenim equis malè à natura consultum foret, qui unico haustu contenti, manè, toto deinceps die, stramine, fœno, palea, avena, vel hordeo vescuntur. Siquidem arida, vel exsucca, situm mox in stomacho contraherent, si venæ stomachi potum ad se haurirent. Sitrerent toto die equi. Potus ergò necessario permanere debuit in stomacho tantisper, quod finem digestionis futuræ ibidem expectet, ne acidus liquor in venas trahatur, planè hostilis, nevé semicoctus cremor, ante terminum, à venis sorbeat. Est ergo usus venarum stomachi alius, quam qui est mesaraicarum. Ideoque fuit objectum argumentum. Quia mesaraicæ, sunt stomachus jecoris, & non est alius præter illas; non item id sunt venæ stomachi. Quæ saltem nutriendo stomacho dicantur. Denique ubicunque Pylorus non exactè clauditur (ut contingit longis potationibus) ut stomachus continuò fere, infernè filo, tanquam micatet, stillando in intestinum: In febrientibus verò, quorum pylorus nimia errat strictura, potus quandoque toto tri-duo perseverat, atque tandem plus unico vomitu rejicitur, quam biduo sit assumptum. Quod sanè pugnat cum eo, quod venæ stomachicæ succum attrahant. Sæpè mihi contingit, in rheda jacenti supino, quod audirem per viarum succussionem, stomachum, instar lagenæ semiplenæ, mihi fluctuantem, chylum continere: ivisse autem frequenter cubitum deinde, absque cæna ac potu; Imo, quod manè,

ut pridè, stomachum sentirem. Quare curiosulus, proritavi mihi nauseam, ac vomui cremorem acidulum, copiosum, diaphanum, sic ut dentes mihi præ acido obtupestecrent, & licet gravamen non sentirem ante vomitum: à vomitu tamen levamen percepi. Unde observavi primò, Quod si jam 20 horis, venæ stomachicæ fuxissent chylum, non potueram tantundem, adhuc à moderato hesterno prandio, rejecisse. 2. Quod cremor acidus, à venis non alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor, nondum è stomacho, esset dimissus, non quidem vitio digestionis: sed errore pylori. 4. Quod digestio differat ab expultrice, si una perficiatur, absente altera, aut deficiente. 5. Quod subinde digestio in fontem culpam gerat expultricis, & vicissim. 6. Quod ut ego peccabam nimia clausura pylori: ita potatores peccant nimis negligenti obice pylori. 7. Quin etiam initiis morborum, non raro rejiciuntur, quæ triduo ante assumpta sunt. 8. Quod non sit venarum stomachi, attrahere cremorem. 9. Quod nihilominus persistat doctrina, quæ stultum fecit enema; per anum injici, ad alendum ægrum. 10. Quod supernum stomachi Orificium, in febribus peccet, nimia apertura, ac siti; Pylorus vero erret, stricta sui clausura. 11. Quod in febribus peccet digestio simul, & expulsio. 12. Quod clavis orificii stomachi sit in splene, & Pylori, in felle, propter duplicis fermenti sedes diversas. 13. Quod situs ratio, pro splene, & felle, sit ex ratione muneris. Enimvero

42. Scholæ ab uno extremo, ab ore, usque in anum: alteroque extremo, usque in cavum hepatis, primam corporis regionem extendunt. Ego vero, regiones, per digestionem conscribo, cum extra has, alioquin ipsa regio sit ens rationis. Quid enim digestionem attingit, excrementi exitus? quid attinet ad stomachum, quod ejus scoria secedat per anum? Non enim sterces intestini, plus est stomachi excrementum, quam est sudor: Ita; si anus sit

primæ regionis propter excrementum stomachi: Ergo & cutis erit primæ regionis ob sudorem, & vesica propter lotium. Non ergo excrementum, non denique exitus hujus: sed sola digestio, regioni conscribitur limitem. Atque proinde totidem sunt Regiones, quot digestionem. Denique officina sanguificationis, non ipsum hepar est in sui substantia. Quia & jecur piscium etiam illorum cruorem faceret: sed cum tamen unumquodque generet sibi simile: necesse esset, aut jecur piscium rubeum esse, aut illorum cruorem esse album. Quorum utrumque est falsum. Unde discimus, sanguificationem ipsam fieri in suo jecoris stomacho, qui est ipsum vas multiplex mesenterii. Alioquin hepar, paucas nimis & exiles habet, pro tantæ molis succo, debite perficiendo. Extra se nempe, in venam cavam ultima cruori perfectio sanguificationis inspiratur à fermento jecorario. Putantque Scholæ, sanguificationem fieri per solum actualem jecoris & cremoris: eò quod ignorent, alias actiones, quam quæ per actum diutinum, siue comprehensionem contingunt. Ideoque & omne agens, necessario pati debere, propter renitentiam, reactionem patientis: eamque nostri interitus, esse causam inexcusabilem, ac continentem, eo quod sensum radicalis calor, (universa nempe, caloribus & frigoribus attribuisse, ratum ducunt) reactione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ duo Aristotelis axiomata, magis locum in Mathesi, quam in natura habentia, fefellerent Scholas. Quod alibi abunde probabo. Ad scopum redeundo, concludo fel & jecur perficere sua munia, non quidem corporali contactu, congressu, aut commissione sui, nec denique amplectendo, aut recipiendo intra suum gremium. Ast fel dimittit suum fermentale Blas, in intestina, & jecur, in venas mesenterii. Quas actiones et si in Scholis insolitas, suo loco demonstrabo. Porro stupent Scholæ, cur ventri non transeant intestinorum

43.
44.
45.
46.
47.

tunicas in torminibus, dum tamen tanta affatum liquoris congluvies, quotidie trans intestina rapiatur in vasa mesaraica, non cernantur tamen in intestino pori, per quos tot liquoris indies, in venas properet, imo nequidem quanquam à morte, intestinum vento turgidum, fortiter, & ad sui crepaturam ulque comprimatur. Quoties nimirum per calores, & frigora, figuras, & artificiorum similitudines (quæ Scholarum sunt organorum, atque sacræ Anchoræ) rem non assequuntur: statim admiracula, vel saltem, ad occulta rerum mysteria confugiunt, rei stupefactæ magnitudine vel insolentia deterritæ cum indaginis ignavia quiescunt, in admiratione proprietatum occultarum. Paracelsus ad fabricam vitrioli medici, ex aere, jubet decrepitatum salem, vesica suilla suspendi, in aheni aquæ fervidæ, totumque sic mox salem, dissolutum iri. Quo jubet aris laminas inungi, & nasciturum in aere spondet vitriolum. Eram quidem adhuc in Tyrociniis, sciebam tamen ex Philosophia, salem non posse in sui pondere resolvi in aquam, absque sui substantiali transmutatione: hanc vero non posse contingere per aquæ humectationem: attamen ex altera parte, suadebat oppositum, Paracelsi autoritas. Quod scilicet citra adjunctionem aquæ, (frustra namque alias esset vesica) sal liqueceret in aquam. Quapropter Tyro, temerarium tanti viri assertum portentum, experiri decrevi. At mox lento fervore, rex ari aquam in aheni, non multo minus falsam, illâ, quæ in vesica erat, cujus cervix ansæ cacabi erat alligata prominens extra aquam; undè scivi aquam intra, & extra, vesicam penetrare: vesicam nempe, sale, & aqua calente perviam: non autem aere. Aquæ pluriæ enim partes 77. resolvunt salis siccati partes 23. ubi vero una de aquæ 77. partibus evolat, crusta salis innatat muræ. Frustra ergo per vesicam imperat Paracelsus, quæ commodius citra cam sunt. Idque præter falsi suppositionem

adhuc. Adverti itaque in fervoris gradu, vesicam porosam: non autem in nostræ œconomiae calore. Collegi hinc ergo, per ductum venarum, intestina pluribus scaterere & minutulis poris, quam alibi: quibus poris responderent alii, per ductum venarum pervii. Cremor ergo transit intestina, partim sui imbibitione, prout aqua falsa vesicam, partimque proprio sympathiæ suctu per præfatos poros, apertos quidem in vita (prout & in fervore, aquæ vesicam penetrant) clausos vero in morte. At ventus, non humectando imbibitur ab intestinis, neque à venis fugitur: ideoque nec hæcenus intestina penetrat. Idque potissimum, quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas motivum, quibus ventus trahatur repugnatque trahendorum discretor. Venæ ergo, inter duplicem tunicam stomachi dispersæ, carent præfatis poris: porosæ saltem, qua exteriore circumdata tunica cruorem transfundant alimentarium. Adeoque culina sive digestio stomachi propria est ab extra introrsum: coquina vero, quæ in ejus cavo, universalis fit, ibidem quoque tota conscribitur. Idque, ne amborum digestio confusionem pariat. Coquus nimirum in stomacho duplex, unus ab liene, & alter sibi proprius, diversas digestionem edit. Porro acidum fermentum in stomacho, dissolvit cibos in succum: sed fellis fermentum acidum chylum saliendo separat chymum pro cruore, atque inde subtrahit laicem, urinam, sudorem, sterus, flavum liquidum, & partes crassioris saburræ. Nec est proinde digestio in stomacho, formalis ciborum transmutatio. 49. Per exemplum: Magisteria namque apud chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, aperiuntque cum quarundam fixum etiam segregatione. Non tamen proinde involvunt sui transmutationem. Prout neque sal resolutus à seipso exsiccato, substantialiter differt. Eo quod idem Archeus seminalis, utrobique adhuc præsideat. Sic nec in ovo, est formalis transmuta-

mutatio, etsi sub fotu, vitellum lique-
 fiat & scortorem contrahat: sed sunt ma-
 teriales dispositiones duntaxat ad for-
 malem transmutationem, inde tandem
 resultantem, requisitæ. Denique, nec
 fellis digestio, respectu vividi cremo-
 ris, adhuc censetur formalis transmuta-
 tio, licet respectu excrementorum, for-
 maliter transmutet. Etenim dissimilares
 partes cremoris, quarum non intendi-
 tur, alimentalis sibi applicatio, putre-
 scunt per fermentum stercoreum, &
 pulvantur vita media, ut & Archeo.
 Ast cremoris homogeni, sola prætendi-
 tur transmutatio, ut & ejusdem fructio.
 50. Cibi igitur, verè, & essentialiter non
 commutantur, nisi dum in una parte cruor,
 ac in altera parte stercus plenè putridum
 fiunt. Viscus etiam, cruori faciendo de-
 putatum, non potest vacare, parandis
 stercoreibus flavis in Ileo & colo. Differt
 que stercus, à manso cibo essentialiter:
 non autem solo calore putrescere creden-
 dum, paucis horis, quod nec à calore, in
 cremorem aliqualem versum est: sed à
 fermentis propriis culinarum. Ergò ci-
 bus nondum plene est transmutatus, nisi
 dum subacto suo Archeo, noster vitalis est
 introductus, cum plena vasallatione prio-
 ris. Sic namque totum vinum mutatur
 in acetum, totum argentum vivum in
 aurum, totum ovum in pullum, totus-
 que sanguis in ultimum alimentum. Un-
 51. de falsum conjicio, non esse alimentum
 sine excremento. Stercora enim medi-
 tata sunt Scholæ: nec attenderunt, quod
 ad generationem tantum concurrant ho-
 mogenea: Idcirco licet antè transmu-
 tationem cibi, fiant secum separationes:
 tamen deinceps, non fiant feces am-
 plius in transmutando, nimirum post
 homogeneitatis adeptionem. Impossibi-
 lis nempe est separatio sacrum ex ho-
 mogeneo, in quo unum nil quicquam
 discrepat ab altero. In cibis verò, sive
 sub fermento primo, est heterogenei-
 tas, propter ciborum partiumque co-

rundem differentiam, masticationis in-
 æqualitatem, & recepti fermenti impa-
 rem applicationem. Cibus enim, par-
 tim facilius auscultat fermento, partim-
 timque rebellis reluctatur, unde etiam
 dissona fermenti oritur capacitas. Fal- 52.
 sum est & illud Scholarum; Quod sto-
 machus sibi primario coquat: secun-
 dario tantum pro toto, adeoque verè
 alatur ipse chylo acidulo. Adeoque si
 non nutriretur suo chylo, nec velle co-
 cturam incipere aut attingere. Eo quod
 ex Philautia naturæ, unumquodque pro
 se intentionaliter agat. 1. Id si locum
 habeat in agente totali: non sanè, in
 partium singularum directione. 2. Quia
 nulla pars agit quicquam proprio nu-
 tu Philautiæ, in corpore: multoque
 minus, agunt officinæ, dicatæ ministe-
 rio totius. Sed natura patet utrobique
 destinationibus Creatoris, quæ ex usu,
 atque necessitate dimensæ fuerunt, pe-
 nes rerum Dominum. 3. Isdem nutri-
 mur, quibus constamus: nullatenus au-
 tem constamus cremore. 4. Stomachus
 nutritur, non alia materia quam re-
 liqua membranarum classis, quæ cre-
 more destituitur. 5. Cremor non sus-
 cipit vitam, nisi per gradus cruoris:
 stomachus autem nutriri nequit, ali-
 mento nondum vitali. 6. Cremor est
 cibus liquefactus, habens adhuc Ar-
 cheum & proprietates cibi; nequeunt
 autem spermatica & primæ constitu-
 tionis similia nutriri liquore, non-
 dum ad humanam speciem determina-
 to. 7. Venæ non disperguntur in sto-
 machum, ut cruorem fugant, sed ut
 alimentum diffundant. Non continent
 autem cremorem. Ignorata igitur mem-
 brorum æconomia, passim elenchis in
 Scholis pullulant, à non causâ, tanquam
 ad causam, pariuntque capitales errores,
 & surdas experientias, in pelle aliena pi-
 andas. Fran. Alvares, testis oculatus, scri- 53.
 bit Primates Abyssinis delectari in e-
 pulis, carne cruda bovina, cum salsa-
 tura,

five condimento fellis proprii : sunt tamen robustissimis Europæis nequicquam debiliores. Si ergo fel sit excrementum, (ut Scholis placuit) tantæque truculentia (quod putent) ut in stomacho detentum fel, deliquium animi parere, imo paucos intra dies per morbum Chole-ram nos jugulare : Quomodo fel crudum, & cadaverosum, sanos & robustiores effi-

45. ciet ? Objicient forte, si fel, viscus adeò necessarium ; columbæ illo carere non possent. At non sciunt, quod membrorum & cordis situs, sit inversus in columbæ. Nam si formicæ sua bilis inest, columbæ quoque fel suum habent ; licet non amarum, nec folliculo distinctum, ut neque in formicis. Sufficit namque, Blas secundæ digestionis, stabulari in alia parte. Etenim cor columbæ sedet in quatuor lobis, cavi hepatis sursum immeris, ejusque gibbus propendit deorsum. Columba pugna usque ad cruorem, fellis folliculo caret : Agnus verò, fel amplum habet, prout & piscium quisque minutissimus, & mansuetissimus. *Dederunt in escam meam fel ; & in sui mea, me potaverunt aceto.* Erat vinum istud myrrhatum, cum felle mistum, quod offerebant mundi Salvatori, jam doloribus insolitæ passionis delinquenti, & pondere crucis propriæ exantlato, non quidem ut statim syncopizaret,

55. prout alioqui Lipopsychin minatur iis, qui amarus vomitus (quos felleo : falsò vocant Scholæ) tolerant. Igitur Judæi fel pro balsamo, vitam conservante, agnoscebant : & procul distat à flavo illo veneno, vomiturientibus rejecto. Itaque sacrilegi offerebant fel, quo Dominum Jesum diutius sub pœnis ante mortem cruciarent. Fel ergò, si viscus, ejusque actio sit vitalis prorsum, restaurari vix potest ; nulloque saltem modo oblectatur, materialibus remediis, ut neque solitivis : sed fermento æquivalente, de natura Blas. Est namque potestatum in potestates immediata, ac mutua quædam traductio, facilisque operatio : eo quod attactus invi-

cem, & mutuus, in symbolo : ideoque & penetrans. Memini enim me vidisse disse- 56. ctum ca'aver, cujusdam Computoris regii, & alterius Ludimagistri, Ictero extinctorum. Neutrius tamen emunctorium fellis, ad duodenum erat constipatum : sed in quibusdam mesaraicis erant globuli, quos censui sterces liquidum, ibi detentum, actionem fermenti fellis infestans. Tristitia quoque non rarò Ictero dedit initium, fovetque inceptum. Si ergò tristitia, in Splene, melancholica sede, habitat (juxta Scholas) cur ergo oppilaretur ex mœstitia fel? & non Splen? Ergo 1. tristitia impedit digestionem necdum stomachi : sed etiam fellis. Cujus errore sterces liquidum, quod potissimum fertur per anum, in venas immoderatè, atque intempestivè surgit. 2. Ergo fel, viscus est nobile, ac vitale.

Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum labens, confestim intra spheram activitatis, à fellis inspiratione correptus, aciditatem sui in salem commutat, & aquosior ejus pars à meraciore fit segregabilis, que à renibus trahitur. Undè 57. urina est salis satis, cruor autem parum. Quod autem Paracelsus velit urinam, non per renes, atque ureteres, sed per carnis habitum ferri in vesicam : Id suo indulgeatur Idiotismo. Prout & istud. Quod olea & emplastra sint verus vulnere cibis, adeo ut vulnus verè iis alatur : ejusque nutritionis pus sit excrementum. Cremoris ergo salacidus, cum destituitur obiecto, qui cum per actionem dissolventis migret in salem fixum (ut ante de spiritibus volatilibus docui) commutatur adæquatè in salem lotii volatilem. Idque non per actionem, ac reactionem aciditatis, in aliquod obiectum : sed per veram fermentalem metamorphosin ; Est namque ipse spiritus vitæ, de natura salis volatilis, & falsi. Adeoque vel ex hinc solum, arguitur vitalis actio fellis. Etenim sal marinus effusus, fere totus in excrementis manet, Quod salis petra coctores, se 58. invitis,

invitis, experiuntur. Nam è rudibus latrinarum, separare coguntur salem, quandoque comestum à salepetræ, per iteratam ebullitionem, & infrigidationis coagulationem. Adhæret nempe sal marinus, coagulatus spondilibus vasorum, nequicquam mutatus à seipso pridem esitato. Idque antequam salpetræ, suæ coagulationis sufficientem exsiccationem nactus sit. Ideoque hinc scitur, salem marinum promptius coagulari, salepetræ. Humana idcirco excrementa, sunt minus opportuna salpetræ, quàm alias caprarum, ovium, aut armentorum. Quantum tamen illius salis marini subigitur à fermento stomachi, tantundem quoque acidum est, ac volatile. Consequenter quoque, etsi nullo quis sale utatur, non proinde ejus urina sale careret, quippe qui nova est creatura, atque productum novum, ex acido cremoris. Sal lotii ergò non habet sibi, in toto naturæ systemate, simile. Non enim marinus, fontalis, rupeus, gemmeus, non nitrum, non petræ, aluminis, aut boracis: non denique naturalium ullius, ut neque sal urinæ gregum, vel armentorum. Quibus etsi in modo fiendi conveniat: dissentiit tamen sal urinæ humanæ ab illis, per genera & species: non minus quàm simi, per species brutorum variant, licet communi pascantur bruta pabulo, propter Archei nimirum, atque fermenti diversitates. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut salis, fit sal acidus, & demum falsus: faciliusque est ex sale acido fieri falsum, quam ex non sale, salem acidum fieri. Memini me chymicum vidisse, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis implebat aqua Rhodani, exponebat Solis ardoribus, & sic aquam, in se inspidam, transmutabat in verum acetum, concepto è cado fermento. Hoc inquam sic solitus facere, ob singularem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini aceto, primum semper debilior pars stillat: meracior autem sub finem, cum sæcibus assurgit: Hoc autem acetum sæctitium, ex mera aqua,

ut fece caret, ita semper æquale stagnat ab initio in finem usque, ministrat. Quapropter ut fermentum vasis, solo sui odore, aquam in acetum mutat: Ita nimirum Splenis odore, in stomachum spirato, cibi fermentali, fiunt cremor acidus. Qui dein vertitur in salem urinaeum, imo & in vitalem. Hæc quia Scholæ nunquam somniarunt, nec earum sequaces, in antecedentium lucubrationibus legerant: ideo ignorarunt fermentorum, & partium usum, & transmutationum celebrationes, bilem verò utramque introduxerunt in sanguinis massam, contenta urinæ demum, & lotii indicia, nescivere. Tertia igitur digestio, fit præside fermento hepatis, quod cæco Gas odore, sanguificationem in suo mesenterii stomacho incipit, ac tandem in vena cava perficit.

Quarta porro digestio completur in 60. corde, ejusque arteria; In qua elaboratione, rubens, crassiorque venæ cavæ cruor, elaboratur, fit flavior, & plane volatilis. Cor enim utrimque auritum dicitur, habetque ad sinistrum sinum, pulsantem arteriam unicam, magno sibi trunco insertam, ut duplici remigio fortius 61. trahat cruorem transseptum, quod inter utrumque sinum, in medio cordis est. Huc refer quæ superius adnotavi de porositate septi, quod sinus cordis distinguit, & cur non remeet sanguis à sinistro sinu, in dextrum; sed tantum spiritus vitæ, tanquam per exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à sanguine arteriali, per quartam digestionem, colore & consistencia digesti manifestam.

Quinta autem digestio transmutat sanguinem arterialem in spiritum vitalem Archei, de quo sub Blas humano disserui, ut & sub spiritu vitæ. Non potui mihi satisfacere, quod in cruore jecatorio, (licet perfectionis suæ gradum acquisiverit, postquam mesenterium superavit) esset aliquis spiritus: sed mihi semper visus est cruor ille, tanquam massa quædam muralis, & materia ex qua: At nondum
pro

- pro perfecto vitali sanguine habenda;
63. Nam si cruor venæ cavæ à jecore spiritum mendicasset, frustra esset auris dextera cordis, quæ non alio fine operatur incessanter, quam ut à sinu sinistro, aliquid spiritus transseptum cordis trahatur, ut cruor in vena cava, juxta cor, participatione illius spiritus, vivificari incipiat: Cum autem à sinistris, sit auris, & præterea insignis truncus arteriæ: hinc quoque fortior succus sit à sinistro sinu. Hincque consequenter quoque, parum spiritus vitalis cruori venali communicatur. Siquidem cruor hepaticus, semper per sui totum nimio madet latice, quo orbari debuit, priusquam fecundum & dignum spiritus fiat substerniculum. Neque denum jecur, cavitatem aptam in se habuit fabricando spiritui. Quare unicum duntaxat, ut in semine fabricatorem & rectorem vitæ spirituum, vidi intellectualiter per totam generationis scenam: Ita & unicum duntaxat admitto spiritum, æconomia vitalis. Cruor enim labitur quidem intra musculorum stamina, & fit caro: sed ad alenda viscera, & fibras carnis, non facile transcendit. Infirmus enim longo morbo extenuatus, etiam post adulescentiam, convalescens, facile pristinum carnis statum resumit: at non proinde, qui vitio cujusdam visceris emaciatus est, similiter ad priorem statum resurgit. Hæcque est tabis sanandæ intestinorumque ulcerum medellæ difficultas. Ubi interim ulcera externa longè pejora, per pharmaca oretenus sumta sanantur: tamen si ab ore longius distent quam interna. Eo quod viscera, atque membranæ internæ alantur sanguine, plus quam cruore. Cæterum vita, à Deo suum accepit terminum; Ideo & quæcunque vitali aluntur sanguine, certis dierum numeris, sistunt suum incrementum. Ubi interim caro musculorum (quæ cruore duntaxat alitur, & fibræ musculorum quæ sanguine nutriuntur) indefinenter crescit, quoties deficit & in perniciem quorundam,
- immensum excrescit. Sic & ossa fracta, poro osseo solidantur, quavis ætate. At cum viscera crescere sistunt, sistunt quoque crescere fibræ omnes spermaticæ, atque primæ constitutionis. *Quis enim ex nobis, cubitum suæ stature adjiciet?* Observavi enim prægnantes, insigni morore dudum afflictas, fortum dedisse minorem. Inprimis ergo, non admitto spiritum hepaticum cruori inesse. Deinde, nec animalem à vitali distinguo. Siquidem in unica navi, unicus tantum clavo rector assistit, nec plures absque confusione sese compatiuntur: neque in sinu cerebri, novam digestionem, pro animali spiritu admitto. Perinde ut spiritus non differt specie à seipso, in singulis sensuum organis, & motuum executoribus: quanquam sensus inter se, specie, ut & à motu, discrepent: Ita confusum argumentum existimo, quod plures Archeos in homine comminiscitur. Gas enim, licet ab organo singularem dispositionem hauserit; non arguit hæc tamen specificam diversitatem. In quarta ergo & quinta digestionibus, non sunt, nec proveniunt excrementa, nec dissimilaria. Ideoque falsum, quod in omni alimento sit excrementum. Sanguis enim & spiritus, univoca, & vitali unitate consonant. Verum, si qua è prioribus digestionibus recrementa, in arterias irruant vel innascantur; morbosum id esto turbulentum atque confusum imperium. Ego jam de digestionibus ordinariis loquor.
- Sexta tandem atque ultima digestio, in culinis singulis membrorum perficitur. Suntque totidem stomachi, quot membra alilia. In hac nimirum, innatus cuique loco spiritus, suum sibi coquit alimentum. Sub qua digestionem, ut variæ incidunt dispositiones, ita & dispositionum istarum contingunt varii errores. Adeoque morbi, quos Scholæ quatuor fictis humoribus suis attribuunt, potius transmutatis deberentur. Transmutata autem dico, dispositiones, quæ in sanguine deinceps, usque

usque in verum nutrimentum solidorum consecutivè succedunt. Scholæ dividunt transmutata hæc, in quatuor subalternas dispositiones & quasi in his nunquam error obvenire posset, oblitæ sunt morborum, quos hinc Classi tribuere debebant. Primam nimirum ajunt, quia cruor intra venarum extremitates, crudi seminis mucilaginosam substantiam acquirit. Mox roris modo, in spatia inania carnis diffunditur vel excidit, tertio, dum iam partibus solidis apponitur. Ac tandem cum assimilatur alito. Et ab hoc verè informatur: partis solidæ naturam assumit. Quæ sanè scoria Scholarum non vacant. Nam imprimis sanguis vel cruor non albescent in extremitatibus venarum, cum extremitates non alia polleant potestate officinæ, quam totus suus anterior venæ canalis non habeat. Adeoque vena, licet vas sit alimentis præparati pro culinæ solidorum: non tamen vena est culinæ solidorum. Solida scilicet singula, suam & propriam intus culinam fovent. Igitur cruor & sanguis non alterantur, nisi appositis sint solidis. Eo quod convertantur à proprietate solidorum, in crudum semen non autem propria spontè in extremitate venarum. Secundò, non irroratur mucilago spermatica, à venis in solido. Est quippè rori malè consona mucilago. Sed tenuis allabitur, intra singulorum culinas, fluidusque sanguis & cruor, qui à fermento loci tantum transmutantur. Tertio. Nec sunt inania loca carnis, quæ comminiscuntur roris avida. Quartò. Nec apponitur alimentum solidis, roris more, qui antea paulisper mucilago erat. Quintò. Nec tandem unitur, & assimilatur hic ros solidis: sed quicquid illis assimilatum cedit, hoc est intra annos accretionis: deinceps verò, ut cruor & sanguis, in solida perreptarunt, suctu naturæ continuato: ita ibidem digeruntur, adaptanturque, atque tandem per diaphoresin exploduntur. Quatuor ergo has dispositiones, fictas à Scholis ac

malè concinnatas, in numerum quaternarium (nam fortassis intercedunt centum dispositiones, antequam ab ovo, pullus à sanguine inquam, pars solida constituitur) digestas, mediator, cum labe Scotomæ Scholarum. In qua nil rectum aut verum, sed ipsam rei historiam maculosam adspiciunt, estque iis verum, quod nullum habeant veri nutrimentum, absque fabularum excremento. Ergò, & venæ ipsæ, quatenus primæ constitutionis, nutriuntur solo sanguine arteriali, adeoque & hæc tenus fortè, arteria venam passim comitatur. Fit enim hinc, quod per crudeliore sanguinis missiones, tandem non cruor; at albugo effluat, sive venarum proximum nutrimentum præpenuria cruoris. Cæterum Paracelsus naturam utrobique traducens ad suos lubitus, ait, in digestionem stomachi, sulfur putridum à duobus aliis initiis separari. In jecore autem separari salem à Mercurio. Cruorem verò esse mercurium, verumque totius integralis alimentum. Nec operæ pretium est, hunc virum irridendo, diutius in scenam trahi: dum ipse hanc suam doctrinam infringat. Etenim originem ulcerum indagans, ait, totum cruorem nil præter salem esse, (mercurii jam non meminit, nisi mercurium cum sale, nomine & re confundat) quanquam ulcerosorum urina ne micam salis minus contineat. Se ipsis non ulceratis. At sanè turpe est, reputare tria prima cruoris, tanquam si essent excrementa, quorum sanguis sit unum è tribus. Comparat etiam ubique lac sanguini. Nesciens, quod transmutatum non sit sibi non transmutato amplius simile, ut neque pullus ovo similis est aut vitello. Butyrosam scilicet lactis partem, lacti supernatantem vocat lactis sulfur (nuspam interim sanguini, ne analogicè quidem supernatet pars butyrosa.) Caseum verò, sive grumos vocat salem lactis, ergo & lactis serum erit & lactis mercurius: & per consequens, optima pars ejus optimumque lactis ali-

mentum. Ac serum lactis erit mercurius, & mercurio sanguinis. Ego lubens, ridensque, Paracelfo cedam serum, & mihi colostrum assumam. Quia butyrum refert odorem florum, quibus vacca pascitur :
 72. non autem serum. Feracius verò putat, butyrum esse non nisi spumam agitati colostri, ignorans præsuppositionem fermenti acidi, in colostro, ut verè transmutetur in butyrum, per concussionem. Hinc namque si colostro, parum cineris, saponis, sacchari, aut illorum, quæ participant de lixivio, immisceatur, nunquam inde fiet butyrum, propter alcali, omne fermentum acidum interimens. Ideo enim hyeme, tardior est colostri conquassatio, ante natum butyrum : eo quod æstus, acida, & putrefactiones omnes, promoveat.
 73. Paracellus vero alibi, suæ doctrinæ immemor, præfert colostrum sero, & caseo, tam ad sanitatem, medelam, quam ad cibi bonitatem. Galenicæ Scholæ autem, tenuæ & aquosum lac, pinguiori anteponunt. Hactenus ovillum vilissimum, deinde vaccinum, tertio caprinum statuunt. Ac tandem asininum reliquis anteferunt, ob ejus tenuem substantiam, ac serositatem plurimam. Ego autem hoc unicum scio, lac bestiarum, siccis pascuis pastarum, esse optimum : tam in medendo, quam edendo, minimeque, serosum. Hircum enim (idem judicium de lacte ubi par ratio gliscit) cujus cruorem officinis Scholæ præscribunt (& passim ovillus pro hircino venundatur) jubent prius diuerbis alendum.
 74. Ergo vires lactis, sunt merendæ ex sanitate bestię, vita, & cibis : nequaquam vero ex crassitudine, aut pinguedine ejus. Medentesque, accersiti ad judicationem lactis, in nutrice, accedunt malè instructi, nec secus quam judicaturi de cruore, per phlebotomiam educto. Id est, animæ per ignorantiam cæcæ, apertis non vident oculis. Observavi quoque, quod ejusdem vaccæ, ex pari quantitate lactis, dispar sit colostri quantitas, licet iisdem pascuis gaudeat. Idque nempe juxta vaccæ dispa-

rem sanitatem. Ego verò, pro cruore, 75. hircum suspendo cornibus, & crura posteriora reflecto ad cornua : testes abscindo, & recepto inde cruore, ex sanguinem dimitto, pro lanione. Hic cruor autem, siccatus, est instar vitri, difficillimæque triturationis, atque longissimè ab hircino sanguine officinarum differens. Assumptus autem drachmæ pondere, confestim sopit, & curat pleuritidem, &c. Absque venæ sectione : nec te deseret unquam. A si- 76. ninum lac enim, plus reficit, & recreat, imo & hactenus nutrit, non quatenus serosius sit. Id enim est cortice tenuis, judicasse de viribus nuclei, nunquam antea visi. Ast asina, quatenus longæva, lac cæteris quadrupedibus præstantius habet. Necesse est enim, quod & lac ejus, Archeum, longæva vita dotatum, habeat. Et ob hoc scilicet, non nisi longè post, suum separat colostrum : quia tardius corruptioni auscultat. Sequestratio nempe ista, ad dualitatem, & destructionem tendit. Hinc patet, quod cum in pueritia, alimentum convertatur in ipsa nostri constitutiva ; asininum lac pueris vitam longævam, atque sanio-rem, præ cibis cæteris conferat. Quapropter etiam lac muliebre, quan- 78. quam nobis sit simillimum, proximum, mumiale, & nutritium, attamen cædit asinino, ob longævitatē. Asina autem petenda est, instar equorum : adeoque ex lactis gustu, dignosci potest, an asina pexa fuerit isto manè, an non. Discant ergò 79. Scholæ, melius de nutricebus, de lacte, & diætā judicari, item de urinæ contentis censere, nec bilem, aut fel, in lotio vel stercore, agnoscere. Sciant inquam, urinam cruoris, ab urina potus, distinguere : deinde, quod tractus laticis, è venis mesenterii, causet sitim naturalem, non autem ab minorum venarum exhaustionē, propter cruoris depauperationem. Alio- 80. quin enim phthisici semper sitirent, & plus quam hydropici ; Iterataque sitis proderet iteratam sanguinis consumptionem, paucis intervallis distinctam. Sciendum etiam, ad 81. finem

finem Ilei intestini, sacculum esse, quem intestinum cæcum dixerunt, in quo sedet fermentum stercoreum, quod cum sit opus corruptionis, & non nutritionis, nequaquam ejus putrefactio, inter digestionem alimentorum computanda est. Stercorum enim fermentum, non procedit ab aliquo viscere, aut facultate vitali, atque ideo in hoc termino mutationis, securiora contingunt tormina, dum stercoreo fermento inibuta materia, retrocedit, aut subitas inquinatæ putredinis labe contrahit. Est porro cæcum intestinum exiguum, necessarium tamen receptaculum omnis stercoris. Quod patet. Lupus nimirum, infra medium intestini, duos membraneos utrēs, sive sacculos rotundos habet, qui ipsi sunt in vicem cæci intestini. Esca enim ipsi cadit ab intestini longo ductu, ad unum sacculorum, mox vero in alterum, ac tandem hinc in sequens intestinum ducitur. Lumbrici autem non generantur in duodeno, multoque minus in stomacho, Imo si diutius ibidem persisterent, per modum cibi conficerentur. Quoniam nempe fermentum fellis non attingit, ibi lumbricorum est patria. Fiunt enim ex alimento semidigesto, quod dum ad loca sua delatum est tanquam lac tepidū, pelle incrustatur, palpitaturque, ac sensim vitæ donatur. Vix enim lumbrici, extra vita-

lem nidum ereptant sursum, nisi ob sibi horridum, ac malæ contagionis obstaculum, adeoque vix bonum aliquod præfagiunt, qui spontè sursum ejiciuntur. Lumbrici autem præsupponunt fermentum fellis. Alioquin enim in Cæliaca passione, continui vermes suscitarentur. Putreret enim statim cremor, statim nisi fel cremorem sale suo condiret. In recto intestino, circa finem coli, proveniunt Ascarides, qui non sunt lumbrici ex substantia humana, aut cremore geniti: sed ex putridis quicquiliis, pro-ut in carne, caeco, piscibus, atque ulceribus proveniunt vermes. Cadaverosi ergo sunt Ascarides, non item lumbrici. Denique lumbrici sunt in nobis absque prolificatione. Ascarides vero sua patiunt ova. Aqua communis bullita, cum argento vivo, pauco & innoxio potu, omnes interimunt vermes, tam in intestinis, quam alibi. In ulceribus autem, si aqua ista affundatur. Tandem pro corollario addam. Cum intestina, quibus lumbrici nascuntur, nequeant eisdem digerere: consequens inde quoque est, clysteres ad nutriendum immixtos spe frustrari, citiusque clyster, lumbricos & ascarides, quam hominem, nutriet. Sex ergo constituit natura mecum digestionem vitales. In septimo autem numero, ipsa Sabbatizat.

PYLORUS RECTOR.

1. *U*sus Pylori à veteribus traditus. 2. *Primi morbi* Pylori. 3. *Moderator primæ digestionis*. 4. *Clausula Pylori qualis*. 5. *Insuperum Pylori*. 6. *Qua- liter contingat vomitus*. 7. *Blas Pylori*. 8. *Digestio- nis primæ clavus*. 9. *Pylori excentricitates*. 10. *Origines aliquot morborum, à Scholæ neglectorum*. 11. *Theses aliquot*. 12. *Diversitas materiæ evomitæ, unde*. 13. *Quid sit istud felleum, quod vomitu ejicitur*. 14. *Oscitantia Scholarum*. 15. *Admonitio illarum ridicula*. 16. *Clausura, & apertio Pylori*. 17. *Ratio sitis fellis*. 18. *Unde Diarrhææ, tormina, Dysenteria, hæmorrhoides, &c.* 19. *Error circa fameræ, & sim.* 20. *Aliquot absurda, consequentia, ad positiones Scholarum*. 21. *Demonstratur sensus appetitum in Pyloro*. 22. *Remedium Dysenteria, & Diarrhææ,*

aperit Pylori officium. 23. *Vertigines unde*. 24. *Exemplum in Gallo*. 25. *Porraceus liquor stomachi, non est fellis*. 26. *Sitis non dicit necessarium defecum humidi*. 27. *Unde vomitus flavus, & amarus, initium Terriæ*. 28. *Historiæ quatuor confirmatur usus Pylori*. 29. *Tredecim notabilia inde resultantia*.

*Q*uia stomachus supernè patet, gulæque subjacet conjunctus, per antonomasiam, ejus orificium dicitur. Infernus vero ejus exitus, Pylorus nominatur. In bene valentibus enim, Pylorus clauditur, dum stomachus cibos

potuisse recepit, donec peracta stomachi digestionem chylus, sive cremor factus est.

1. Tum enim, nec antè, Pylorus sese pandit. Orificium autem stomachi clauditur, instante satietate saltem, (si non satingeritur) dum stomachus incipit vacare suo muneri. Hæc sunt, quæcunque hæctenus comperi de pyloro à Scholis tradita. Ego vero deprehendi magnum sanitatis, & infirmitatum cardinem, volvi in Pyloro.

2. Inprimis namque, vidi subindè in febribus, evomi hodiè indigesta, quæ nudius tertius fuere ingesta. Ex opposito verò, in Cœliaca passione, Pylorus numquam clauditur, Imò quidam, postquam cibis opiparè satiati sunt, non desistunt in totam noctem pergræcari, mejuntque idèò continuè. Neceffe est ergo, Pylorum illorum, insigniter pervium nedum guttatum; sed per filum continuum stillare: nec expectare ullam coctionis metam: Mox enim vel ab initio, non aequatè clausum fuisse, vel saltem aliquatenus ductis rugis patere, postquam stomachus, intranti potui non fuit satis. In sanis id nempe, quando defectus clausuræ Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus Pylorus pertinacior custos est, vomunt potus post semel confectos. Utpote digestiva non æquivalens assumtis potibus totum, lacessita ejicit. Nimia nempe Pylori obstinatio

3. est, ubi triduari cibi ejiciuntur. Quæ sanè convincunt, Pylorum nedum Janitorem esse, sed & moderari digestionem primam & evidentissimam: atque adeo somnolentam hac in parte Scholarum incuriam. Etenim ut insufficientiæ illarum fatidem, dico, claudi inprimis Pylorum non quidem per musculum, de more ani aut vesicæ: Non enim voluntarii motus cliens est. Nec deniq; clauditur per fibras contractas, instar Crampi, aut torminum.

4. Fungitur namq; suo janitoris munere, sine sensu, & molestia. At non alias ac uter, à conceptu, circumquaque Pylorus suum os inferum claudit, proprio Blas motivo: ita considero utrumq; orificium

stomachi claudi. Ita tamen, ut orificium superum, semel à pastu clausum in benevalente, ad unamquamq; boli importunitatem vel haustus pertinaciam, facile de integro sese pandat, cum vix queat tolerare, quod sibi quicquam superne in gula impendat. Quanquam in infirmis, & in ediam passis, patefactio ejus, cum dolore, & magna anxietate, contingat: eo quod in iisdem, ista orificii clausura ab inordinatione pendeat. Obstinator itaq; & accuratior est Pylori clausura, quam orificii. Deniq; est indubium, motivam utriusque partis non parere voluntati, adeoque esse naturalem vel morbosam. Pylorus, retentivæ subesse dicitur in Scholis. At certè potentiam ostendit absolutam, dum invita expulsiua, deficiente digestiva, nauseante attractiva, adeoque pessumdatis aliis, Pertinax Pylorus non raro sit, tam in sui clausura (ut supra in febribus evenire dixi) quam in apertione (qualiter cœliacis evenit) Et enim vomitus fit, dum clauso Pyloro sese sursum contrahit, non quidem per corrugationem stomachi sed motu totali stomachi sursum ad gulam, adeoque Pylorus vomitum imperat, & retentivæ nō auscultat. Cum ergo Pylori potestas nō sit aliarum facultatum pedissequa, nec fibris subjecta: sed Monarchalis, adeoque fibræ, ipsius nutui obsecundare debeant. Neceffe est, hanc potestatem absolutam esse vitalem, & habere proprium Blas motivum instar uteri, independens ab arbitrio humano. Idque tanto potentius, quo dumviratus stomachi jam in lucem venerit. Et quamquam Pylorus lassetur sæpe à causis externis, & occasionalibus (à pharmacis puta, venenis, aut sordibus, attamè Blas est ipsi liberum, parti insitum sive Archeo ejus. In quo tamè admiror, vim quandam superam, influentis astrorum similem. Blas enim Pylori, quam proxime exprimit Blas arbitrii: siquidem irruente externo concitante, ad clausuram, vel apertionem, possit nihilominus pro lubitu, adversum ire, ut quantisper benè valet Pylorus, moveatur ob fines

3. legittimo, vel sibi saltem apparentes, adstringendum vel laxandum exitum. Dum tamē homo inordinatus, contra istos fines prævaricat, sæpe Pylorus, ut solus digestionis moderator, hominem plectendo piare cogit. At cum in isto Blas, quodammodo tanquam arbitrari possint esse defectus, nō solum à causis occasionalibus: verum etiam in proprio principio motivo amente adeo ut præ furore sese præpostere pandat aut claudat liberè, instat uteri: Certe mirum est, hæc à Scholis cum reliquis medendi initiis sterisse neglecta. Potestas quælibet, & potissimum motiva, facile extra-vagatur, concita tam à causis contingentibus, quam proprio amentie nutu, cum sint liberæ ac velut independentes, in cuius motiva errore, Pylorus, plerumque ac facile æspitat. Quemadmodum uterus non aliunde conquassatus, se præcipitat, ascendit, vel furiosus in latera sese torquet, guttur gulam, imo & nervos arbitrio intervientes, contra officium alienat, stringit, pandit, contrahit motusque atroces subinde exhibet, magicis vix absumiles, quatenus excentricum Blas motivum, diversas tempestatum scenas, est excitando. Hæcque à Medentibus attendenda sunt sedulo, ut quoties occasione lacescentis, Pylorus aberrat à scopis; confessum causæ remotioni studeat. At si proprii Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat, cogitet, sibi cum potestatis excentricis, & non cum materia dimicandum: minimeque evacuantibus esse fidendum. Cogitemus enim, in statu temperato, hominem mediocriter passum, Pylorum ejus adæquate clausum, ne quid suis è rimis stillet; tandemque absoluta digestionē, Pylorū sese pandere; Certè nec hoc fit, ab exotica chyli qualitate stimulante; sed quia gnarus est Pylorus, rerum agendarum in stomacho, ideoque censendus est moderator digestionis, apud quem nempe sunt fines regiminis, & claves custodiuntur. Nam alioqui si iusto diutius, Pylorus clauda-

tur; cum, quod sat digestum erat, non proin ulteriorem cesset tolerare digestivi fermenti vim, ideoque iusto plus coquitur. Non quidem quod chylus instar vitri, in fornace proinde excellentius coquatur, quo diutius; sed mora nimia alienetur & corrumpatur. Quod dein difficultates plurimas, tam in stomacho quam suis viciniis parere necesse est. Veruntamen si Pylorus, minus exquisitè claudatur, certe recens potus non potest non unà cum pristinis suis cruditatibus, ferri in intestina, quibus sane cum non incumbat digestio stomachalis, suscepto fellis fermento, in alienam mutatur substantiam, varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia iter ad secundam digestionem, omissa prima. Sic nempe tremores & jectigationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, Tumores, Arthritidesq; inspiratæ profluunt. Sic vini acor, nondum prima digestionis maturitate correctus, venis alienus, cum sibi innata aqua vitæ, venarum proprium alimentum secum degenerare facit, paritque anonymus & incognitus hospes insolitas & incognitas infirmitates. Perinde ferè, si chylus bene maturus, in Duodenum elabatur, eodemq; instanti novus ingeritur victus supernè; certum esto, Pylorum benè constitutum statim claudii, nondum plane dimissa priore sarcina. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus iusto acescit, novumque victum fermento præmaturo contaminat. Fitq; totus exoticus, nisi ante exactam coctionem, à Pyloro proferibatur, qui varias orexes, tormina, atq; Diarrhœas est excitando. Error itaq; Pylori, live proprius sit, vel ab inordinatione concitatus, multas causat difficultates. Quod autem illabente novo victu, statim claudatur Pylorus, patet; Alias namque novus cibus ac crudus, unà cum chylo elaboretur, qui in excremento appareret, tanquam ab affectu coeliaco partus. Quod alioquin in voraribus pueris quandoque spectatur, nondum Pyloro sat potenti, ad

suos fines obtinendos. Conqueruntur itaque debiliores stomachi, sibi oboriri magnas aciditates, quas manè, cum hesterno victu, ejiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei chylo, ciborumque ultimo-

II. rum quiescentibus. Porro ad pleniorum horum cognitionem, repetendum, quod venatum stomachi non sit, chylum in stomacho detentum ad se fugere; quod item vomitus clauso Pyloro fiat, totaque longitudo stomachi, ab inferis sursum, ad orificium contrahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat, qui si aperiretur, minori certè molestia stomachum exoneraret: Sed cum non se aperiat, censet sanitati esse inconveniens, infernè istas feces dimitti. Adeoque rector digestionis mihi visus. Dupliciter autem iste vomitus contingit. Scilicet proprio Pylori Blas. Atqui tum est indolens. Alter vero sit ab læssentibus; atque ille, etsi quoque per Pylorum fiat, non tamen proprio nutu. Ideo etiam est molestus, & anxius.

12. Saltem non sit vomitus, nisi clauso Pyloro: Alioquin in Duodenum decideret, quod vomitu expellitur. Cum enim proprio Pylori motu, vomitus sit, primo vomitu totum abscedit, quicquid sibi obesse judicat. Sin autem læssatur Pylorus, repetito vomitu, ejiciuntur alia, quam quæ primo vomitu prodierunt. Flava nempe vitellina, dein, quæ magis diaphana flavedine instar olei seminum rapi, sequuntur, creditaque fellea, propter amorem: atque tandem subinde corulea, & viridia, quæ assumtis truculentioribus pharmacis,

13. mox ab initio veniunt. Fuit heic Pylorus apertus, inter primum, & sequentes vomitus, adeò ut quicquid in jejuno, & viciniis latitat, sursum Pylorus ad se vellat, quo velut impressam à pharmaco notam, eluat. Amaricant autem ista plerumque, cum quia iterato fellis fermentum, idque exorbitans, ac indignatum tolerarunt, tum etiam, quod præter consuetum sursum rapiantur in alienam messem, ubi corrumpuntur in excrementum, insigni-

tum qualitate fermenti, quod immediatè hausit. Chylus ergo, ibidem fit felleus, & amarus. Cæterum hoc loco cum admiratione Scholas intueor, præscribere 14. cibos facilioris digestionis, præmittendos iis, qui durioris sunt cocturæ, immemores suæ doctrinæ, perhibentis, contenta omnia stomachi, verti in chylum univocum: Pylorum verò, sic vel ab initio claudidi, ut ne quicquam, vel guttatenus, sinat elabi, ante peractam digestionem. Coctionem denique, fieri ab indefinente calore stomachi, adeoque hætenus etiam continuatam à principio digestionem incipere, nec unquam feriat, quamdiu ejus Vulcanus calor perseverat. Singula autem contentorum, recipere istum calorem digestivum, per modum recipientis. Qua nempe doctrina stante, cum omnia reducantur in liquidum chylum, & exquisitè in unica olla stomachi, permisceantur: sequitur, in pastu, præmittenda, quæ durioris sunt digestionis, eo quod tanto longiori caloris spatio coquantur. Sorbilia (inquit Scholæ) & promptio- 15. ris coctionis, si postremo sumantur, putrerent, si metam ultimam expectent duriorum assumtorum. Quasi vis digestiva, esset putredinis parens! nec fieret commistio comestorum! vel conversio, in chylum fluidum! sed per fundos secreta jacerent, quæ sunt buccellatim assumta. Quasi, inquam, Pylorus se aperiret per statas periodos, sive vices, ut ordo servetur in dimittendo chylum, qui fuit accipiendis cibis. Quæ si crediderint Scholæ possibilia, saltem Pylorus, majori polle-ret discretionem, prioritates ciborum observando, quam quod Scholæ tam ignaviter ejus munus negligerent. Cæterum clausura Orificii, non conducit digestionem, nec regit appetitum. Pylorus autem utri-que imperat. Quia satietas sufficiens quidem adest plerumque: attamen insuper adhuc edimus, & bibimus ex vitio. Ergo clausura Orificii, non ab appetitu, ut neque à saturitate est. Verum tædia, nau-
scæ,

seæ, & aversio à carnibus, mox incipiunt à febris, ortuque morborum stomachi, habentque orificium clausum. Ergo orificium nec clauditur ob satietatem, nec ob concoctionis necessitatem, ut neque continenter aperitur propter appetitum: si nempe claudatur citra appetitum, satietatem, & concoctionem: & apertum maneat, post saturitatem inter coquendum. Ructus namque eduntur mane, jejuno, vacuo, & appetente stomacho: ructus tamen, orificii clausuram denunciat. Clauditur denique orificium in iis, qui longa pressi inedia, languent, & qui diuturna abstinentia à cibis infirmi fuerunt. Quibus perdifficilis, anxiosa, dolensque est orificii reclusio. Si itaque à fame, appetitu, satietate, & coctione, orificium non necessariò claudatur, ergo orificii clausura vel apertio, non respicit coctione famulantium facultatum necessitates: sed orificium potissimum inseruit, ne decumbenti chylus in fauces regurgitet. Unde inprimis liquet, augustius esse Pylori, quam orificii ministerium. Siquidem est rector totius œconomici stomachicæ, usque in ultimum intestinorum gyrum. In qua siquidem, cum fellis operatio perficitur, proinde quoque fel, Pyloro superstrui, & incumbere debuit. Quorum amborum, si non plenus sit consensus, oriuntur diarrhœæ, tormina. Dysentericæ, hæmorrhoides, atque varia abdominis clades. Erroneum quoque est in Galeno, suisque modernis Scholis, nos tantum esurire, & sitire, ob cruoris penuriam, adeoque tot uncias cruoris debere repleri, quot deplentur. Inprimis si istud perpetuum, eligant ergo Scholæ, nimirum, vel se facere vanas carnisficinas in venæ sectione, vel appetitum non excitari ex suctu venarum, defectum cruoris acusatant. Quod inprimis sub valetudine est indubium: nam si ob earentiam cruoris, fames sit: ergo male instituitur phlebotomia in cruoris penuria. Sin verò in morbis id consideretur, puta in fe-

bri, ubi nullus est appetitus, etiam nullus erit defectus cruoris. At si quotidie tot unciae cruoris suppedientur, quot consumitæ sint, ejus consumptionis fames indicium esset: Ergò in febris vel non est consumptio cruoris, vel fames non est sensus consumpti cruoris. Sin autem cruor in febris quoque absumatur, frustra erit phlebotomia. In omnem saltem eventum, post biduum, triduumve, à febris, jam tantundem cruoris erit consumtum (cum plus febris consumat & extenuet, quam recta valetudo) quantum plethora (phlebotomiæ unica indicatrix) depleri juberet. Et per consequens, positus thesibus famis, phlebotomia frustranea ubique erit. Supponunt namque Scholæ, cruorem à vena cava, dispensari in minores, (quasi vena esset dispensatrix, & non esset differentia inter ipsum vas & dispensatorem, sive vim proportionaliter dispensantem) ac tandem in exiguos ramulos, per quos, in habitum dispergatur ultimo. Atque ideo ex solo sensu inediæ, sugere ramulos postremos venarum, majorem truncum, hunc verò deinceps sugere venas stomachi, & mesenterii. Unde tandem famem, & sitim sentiri. Quo posito, inprimis quorum venæ turgent, nulla fame premerentur, aut siti: deinde, non esset suctus illius sensus, nisi prius venæ majores sint depletæ. Repugnat itidem tertio, hæc thesis, doctrinæ Scholarum, docentium, stomachum, sibi tantum coquere primariò; secundariò autem, sive per accidens, pro toto corpore: ut stomachus communi philautiæ subsit. Nam eo dato, stomachus non coquet, non appetet, esuriatque pro corpore: sed tantum pro se: ergò neque ut penuriam venarum suppleat, sentiet. Sed venæ primario sitient, ac esurient: stomachus tantum per accidens: nec pro se: sed propter venas. Ignorantia enim veri, Scholæ ubique præcipientes fecit. Non noverunt inquam, famem à Splene, in stomachum inspirari: Splenem nempe, novisse rerum agendarum scopum,

pum, ut viscus regendis decoctionibus princeps: ideoque appetitibus præfectus, effective, cui tamen Pylorus assistit, Rector & Exsecutor. Pylorus nempe, adhuc placidum habet, Blas liberum, aperiendi, vel claudendi. Quod sub sanitate movetur, ob cognitionem finium, cognitorum stomacho propter quos coctio, & appetitus creantur à Splene, tanquam Pylorus, conscius sit secretorum finium Splenis. In adversa autem valetudine aperit se Pylorus, claudique præpostere, atque inverso ordine, tanquam furore percitus symptomatico. Enimvero emturus villam, obambulabam cum insigni appetitu, tum fortuito distorti pedem, lapsus sum, rigor statim obvenit, cum nausea, vomitu, & suffocato edendi prioris appetitu: mox vero distortum pedem, ac semidistortum reposui: atque eodem instanti, redditus est mihi appetitus pristinus, cessat.

21. sataque est nausea. Erat nempe orificium apertum, tam in appetitu quam in nausea; Pylorum verò clausum habui in appetitu & mox in nausea apertum, & iterum in vomitu clausum. Nam ut dixi, vomitus non fit nisi clauso & fursum inverso Pyloro: In singultu vero, fit inversio ipsius stomachi sursum, quæ proinde à præfata inversione Pylori vomiturientis longè diversa est. Quod autem ista sic se habuerint, parer: quoniam cum stomachus sub insigni fame, non haberet quod vomeret, cibi avidus, Pylorus consensu suo, se illicò clausit. Qui rursus, velut ex distortionem ligamentorum pedis, velut furibundus se pandit, & sordes ab duodeno ad se vocavit. Etenim sub vomitu, ut conceptam saburrâ expelleret, clausit se Pylorus, iterumque sese aperuisset, ad novam sordium accumulationem, nisi restituta dislocatiuncula, furor Pylori sopitus fuisset. Cum clausura ergò Pylori, si mox sublatus appetitus rediit, quis non videt appetitum à Splene suppeditatum, gubernari à Pyloro? Dixi, Pylorum, & Duodeno, sursum sordes in stomachum rapere; ut

qui antea janitor soli detentioni & expulsionem putabatur dicatus, cogitet de attrahendis noxiis. Quæ tamen si vel communi accidunt, qua cuncta semel proscripta, characterem hostilem induunt, & inde mox deteriorantur: attamen furente Blas Pylori ad stomachum, inverso ordine trahuntur. Deprehendi saltem in hoc, quod Pylorus, nedum appetitus nausæ, vomitusque causa sit: sed etiam cholerae, dysenteriae, diarrhoeae, patratior unicus: parvoque, sæpe adhibito remedio furorem Pylori sedari, præfatasque clades corrigi expertus sum. Dolendum sane à Scholis, nil quicquam hæcenus de hisce pensitatum: totumque illarum subsidium in enemate positum, nec ad nidum mali itum esse. Dumtaxat ad transitum producti, se converterunt instar canis, projectum lapidem mordentis. Vidi namque juvenem, optimè valentem & insigni appetitu fretum, manè aliquot recentia mora matura, benè elota comedis, cum pane butyrato, moxque inde sensisse, suave in stomacho oblectamentum refrigerii. Dein consternato fortè, inde à semihora appetitu cum dolore colico incidit in diarrhoeam, habueratque indies fortè 70 secessus, coloris lactei. Statim enim à Medentibus exhibita restringentia cordialia tam intus quam extrâ. Nimirum succus cydoniorum, cum confectiombus alkermes, diarrhodonis de Spodio exhilarantibus, diaphiacinti atque similibus. Interim plurima enemata, è sero lactis chalibeato, paribusque quisquilliis injecta, & frustra omnia. Tandem & opiata aliis adnexa sunt, risitque natura doctam ignorantiam ac ludicra tentamina, doluit verò æger vana remedia. Ac tandem in supremum vitæ discrimen constitutum sanavit Dominus. Exhibui nimirum, bina ovorum vitella dura, aceto rosaceo temperata. Pylori vitio diarrhoeam abortam fuisse, testantur dejecta appetentia, & assumtis vitellis restitutio appetitus. Sensit namque apertum juvenem, medela adhuc intra stomachum

etiam detentâ. Memini quoque fixis equorum ungulis in butyro, iisdem dein pulveratis, sedatum fuisse frequenter Pylori firem, stetit dysenteria, atque medelâ benignitatem lenissimâ, olido illo remedio adhuc intra stomachum detento. Sin autem ungula jumenti lascivientis luxuria sit, dysentericis certam perniciem allatura dicitur. Pylorus ergo, Rectori clausurâ digestionis & appetitus in stomacho: etiam gubernat per longum intestinorum iter, tam contenta quam venarum vicinarum exorbitationes. Testantur namque, ciborum excrementorumque indigestiones, corruptiones, celeresque transitus, indignationem solius Pylori, à remediis confirmatam. Sic enim hesternâ crapula, non tam noctu quam manè, vacuo cibus stomacho, vertigines suscitât, cessantque illæ plerumque mox assumpto jentaculo. Eo quod tum Pylorus patet & sorde obstitus: ac dein se clausit adventu jentaculi, priorisque incommodi velut obliviscitur. Gallus noster biennio surfures & avenam mane pro more escit: sub vesperum verò recusat cibare consuetis baculis, humi cubat ac cibum sequenti manè averfatur: vertiginosus lateratim decurrit ac retro sæpè concidit. Tandem cristam atq; frontē durius in terram quatit, moriturq; ante meridiem. Per dissectionē vero, reperti sunt aliquot minores silices, non quidem in priore sacco, sive stomacho: sed in interiore atque vero stomacho. Major autem silix Pylorum clauserat, qui silice minor spem transeundi obtruncarat. Etenim nec ulla alia causa tantæ vertiginis, ac insolitæ mortis reperta fuit: nisi quod Pylorus, quia vi & se invito, clausus loco coctionis, porraceum liquorem supra silicem majorem confecerat. Qui sane non è felle venisse, eo potuit, cum è felle per duodenum, intra stomachum fellis advenienti silix transitum præclusisset. Ergo viridis porraceusque ille liquor natus est in stomacho, vitio occlusi Pylori. De siti similiter, observavi sæ-

pe febrientes siticulosos, potum iterum, cum ejus quadruplo, evomuisse. Non ergo sitis ob defectum humidi necessario: neque etiam ob penuriam sanguinis. Ut eadem venâ eadem de causâ nunc famis, nuncque sitis causæ sint, & nunciat defectus cruoris, imo subinde utriusque simul, tam famis quam sitis. Sed viscus fermentum stomacho inspirans, famem & sitim concitat. In febris enim alkali satur causa febrilis, hinc nec cessat sitis, licet potu proprio stomachus affluat: etenim nec ad istud alkali potus pervenit. Sic nempe falsa, piperataque, sitim parant, non aliter atque alcalia putrida; eo quod excludant acidum è stomacho fermentum. Quatenus sal impedit resolutionem, & transmutationem cibi, id est, introitum fermenti digestivi à Splene spirati. Sic quantitas potus meracioris, piperata, dura & indigestibilia, siticulosa sunt: non enim quia calida, & sicca sunt, in mediis undis, stomacho detentis: sed quia resistunt prædicto Lienis fermento. Acida verò, ex opposito quatenus fermento Splenis vicina sitim solantur. Sitis ergo in similibus, non ob defectum humidi nutritivi: sed ob impeditum lienis fermentum, quod tandem longiori somno superans præfatas difficultates; tollit somnus ideo sitim. Sitis etiam in febris oritur propter nidorosâ putrida, coagulataque; non autem quod appetatur humidum nutritivum, & refrigerans (ut putant): sed resolutionem indicat & exposcit quam remedium. Ideoque nec sitis cessat per potum nisi hic medium attulerit capeffendo fermento consymbolum. Cum ergo Pylorus coctionis sit Rector, & sitis non minus moderator, quam appetitus, tam cibi quam potus erunt sensationes quoque ejusdem Rectoris, fines digestionum distinguentis. Initium nempe Tertianarum, copiosus vomitus flavi excrementi, simul cum multa siti infestat, illaque duo concurrunt cum clausura Pylori furentis, at-

G g que

28.

que hætenus loco cremoris acidi fabricat flavum vel æruginosum istud, quod in stomacho Galli detentum, mortem causavit. Quatuor insuper historias addam, quæ energiam Pylori, in actione regimini confirmabunt. Uxorius frater, Mechliniæ forte per ostitium malè se habuerat è convivio solenni & crapuloso. Medicus urbis autem illi offert vomitorium, vomuit indè bis quotidie. Adeoque scripserat pridè, se Mechlinia, postridie Bruxellam ad nos venturum. Ocreatus itaque & itineri jam accinctus sequenti die, ante meridiem extinctus est, postquam præcedenti sub nocte malè se habuisset, vomuissetque sæpius ut antè, liquorem subnigrum sive cruorem illic corruptum. Dissectum autem ejus cadaver, nullum ostendit vitium, præterquam quod in stomacho liquamen subnigrum fluctuaret clauso Pyloro. 2. Puella triennis & nobilis, à medico Italo stentante, vomitorium febrisfugum, paucula grana cujusdam pulveris capit. Altera etiam filiola nobilis, idem fumpsit nondum bimatam excedens. Utraque verò mox à sumptione vomuit, utrique enim oculus contortus dexter, totumque latus quasi obseffum Paralyti. Brachium quidem ex toto, crur vero non omninò. Major enim tota garula, oblesà tamen lingua; Minor vero sopore & vomitu, subinde interpellante, extinguuntur ambæ. Advocor ad utramque, & frustra aliqua tentavi. Fortè enim quia sero etiam deficiente vita. Aperitur autem utriusque cadaver. Atque idem putidum liquamen stomacho detentum, occurrit homicidii causa, Pyloro exacte clauso. 3. Gallina, cum granum carpere veller humi, retorfit collum ad latus, & carpendo, in gyrum per latus sinistrum volvebatur, ac labescentibus genibus, singulo hordei sumto grano vel mica panis, in posticam partem, super caudam lapsa est. Idque sic per ostitium sortè duraverat, priusquam mihi denunciatum foret. Accurri ad insolitum spectaculum. De-

plumavi pectus macilentissimum, & novacula priorem sive membranaceum stomachum, quædam vetula aperuit. Inveni autem, quod deglutivisset globulum ex crystallo rupea. Mulier autem illa, filo fuit stomachum rursus, ac deinde plena valetudine supervixit. 4. Famulorum meorum unus, circa distillationem acerrimo igne carbonum fossilium, vitrum ludendo liquavit, aliquot vasa formans, fragmenta & vasa ipsa opaca erant & alba è vitro viridi, & mearum distillationum quiscuilibet. Fragmenta autem novorum vasorum suorum, in angulum areæ projecta, Gallinæ voraverant delusa in albedine vitri. Benè valebant, contigit autem à quindena inde, duas pinguiore, occisas pro mensa. Inventa vero fuisse in priore illarum stomacho præfata aliquot fragmenta, quæ facile coniciebantur multis dies ibidem hæsisse. Erant autem immixta (adeo cum vitrum non frangatur nisi punctatim) tam lateraliter, quam juxta angulos: fragmenta illa evaserant undequeque obtusa. Notabilia enim huic mihi collegi. 1. Quod clauso Pyloro, semper vomeret frater meus. Siquidem & à morte reperiebatur foetidum istud liquamen in stomacho clauso, quod aliàs in intestinis absque notabili damno fuisset. 2. Quod clausura ista Pylori, furiosa esset: alioqui se pandisset, non ita nocuisset. 3. Quod motus Pylori sint alterius Reipubl. quam cæteri omnes. Contracturæ enim quævis cum morte cessant: non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio, vis venefica indignationem, & contracturam Pylori concitasset. Non enim solum contrahabatur, sed è venis stomachi prolicuit cruentum laticem, qui illico ater & cadaverosus factus est. 5. Quod idem contigerit in duabus puellulis. 6. Quod Pylori indignatio Paralytes etiam pariat. 7. æruginosus autem liquor necem. 8. In Gallo sola pertinax præclusio, à vespere vertigines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina, quæ crystallum deglutiverat, præ-

29.

præterquam nil aliud in priori stomacho repertum fuit. 10. Quod detentio vitri in stomacho cum sanitate persisteret; siquidem Pylorus non inde obliſcaperetur. 11. Quod vitrum facilius sit digestio- nis cryſtallo rupea. 12. Quod ærugino-

ſus, vel ater liquor, fieret ab indignatio- ne, & clauſura Pylori. Non autem à de- tentione corporis præter naturam ſive vitri. 13. quod vitrum paulatim conſu- meretur in stomacho Gallinarum.

TARTARI HISTORIA.

1. *Tartarum de quatuor ſiſtens humoribus, hoc loco ſortitum eſſe, per operis integritate. 2. Poſt qualitatem aſſeſſit incompaſſibilem elementalem, etiam d in ſtendit de Tartaro, ac nitiis primis chy- micorum. 3. Opus & vita Paracelſi. 4. In Tartarum, primis in verbis introduxit. 5. Ceſſit inſoliteſcit huc a Humoribus cum Paracelſo. 6. Uſe ſunt diſceps rem. diſt. motuatis, à ſeruis noſtris fugitiuis. 7. Hi- mores obſtinere dudum, quos ego tandem nunquam in natura ſuſſeſſe, de non travi, libro particulari. 8. Epitome orum, que Paracelſus ſarſim de Tartaro ſcripſit.*

1. **D**Ecere mihi viſum, physicalia præmittere in ordine ad rem medicam; utpotè qui cognitionem naturæ totius non niſi pro humana ſpectare va- letudine ſemper exiſtimaverim. Igitur tractavi de elementis dumtaxat, quo abi- gam Scholarum ſigmenta, de compositio- ne quatuor elementorum in uno quoli- bet corpore, quod miſtum reputatur hac- tenus. Oſtendam inquam non eſſe mi- ſſiones eorumdem, nec luſtas, nec in- temperies, aut complexionis: prout nec morborum catalogum, ex ſiſtis tem- periebus qualitatum clemètiarum cum veritate ſtare poſſe. Id eſt. Scholas hæc- tenus neſcire cauſas morborum, quos pænè omnes ejuſmodi qualitatibus inſcribere. Idem porò nunc ſupereſt labos mihi, de- ſiſtis quatuor falſiſque humoribus, ho- rumque deviis corruptionibus ſcriben- dum erat, atque oſtendendum, nunquam fuiſſe ejuſmodi humores in natura: Id- circo & æquè pernicioſe hæcenus erra- tum, tam in doctrina, cognitione, ſub- ſcriptione cauſarum morbiſicarum, quam in deviis conſequenter remediis, horum-

que directionibus & applicationibus uni- verſis. Idque cum libro peculiari jam à me ſit præſtitum, anno 1644. Impreſſo Colonia apud Jodocum Calchoven, di- recto in prodromum huius operis ac ju- xta eundem ediderim alios duos, de Li- thyaſi nimirum atque tumultum Peſtis, quibus oſtendi, hæcenus in Scholis igno- rari cauſas illorum morborum. Igitur hic id atteſtatum fuiſſe ſat eſt. Quanquam li- bri iſti, pro operis integritate huc tranſfe- rendi ſint. Itaque cauſæ & eſſentiæ mor- borum, in hodiernum uſque diem, à Scho- lis ſterere neglectæ, neglectique proin- magis inſimis remediis juſtis deſtituti. Nunc demum, quia Paracelſus nuper eſt auſus, cauſam generalem pænè omnium morborum in Tartaro relegare; Ac quanquam primus Paracelſus id temerè ſatiſfecerit: incertus tamen, & incon- ſtans manſit, an potius tria (quæ ſuo jure vocavit, tria rerum cunctarum cor- poralium principia) Salem ſcilicet, ſul- ſur, & Mercurium, in generalem cuncto- rum morborum cauſam quam ſuum ad- ductum Tartarum, ſtatuere. Ideoque utramque aſſertionem præfatarum ad- huc litigare reliquerit: attamen Meden- tum illuſtiores hodie ſe Tartaro dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie ſit veritas cauſarum & remediolorum morbo- ſorum, operæ pretium ac pro bono pro- ximi, duxi, utrumque Paracelſi errorem è Scholis everrere & averruncare. Ut medentes, qui jam dum in Tartari do- ctrinam inclinant, tandem ablegatis erro- ribus cunctis, ſeſe ad veram morborum atq; remediolorum cognitionem recipiant,

atq; inde proximus emolumentum (quod unice optavi) recipiat. Rerum namque cognitio, juxta jam à me tradita principia, per definitionem hauritur: Definitio vero è causarum notitia sumenda est. Ideoque in tantis undique tenebris, & rei medicæ inscitii conabor posteros, imo & modernos Tyrones, saltem deducere in veram morborum, atque remediorum scientiam. Nam jamdudum spem amissi, seniores discere recusaturos, eo adducendos, tam præ ignavia assentiendi inventis paganorum jam potatis & in alimentum conversis ac laborandi circa fornaces: quam vercedum descendendi à misello me homuncione, Philosophorum postremo.

2. Pater Paracelsi, Equitum Teutonicorum Magistri nothus, in medicum trivialem evasit bibliotheca insigni divitem. Qui filium Aureolum Philippum Theophrastum à Bombast, Spanheimiensi Tritemio commisit. Undè arcanorum supellectile opulento, ad opera Spagyrica sub Sigismundo Fuggero ivit. Non enim ibi Veneri deditus, (trivium nempe sus castraverat) non denique ignaviæ, aut assentatione vitam suam trivit scientiæ avidus. Sub annum vigesimum namque varias minerarum Germaniæ fodinas inquirens, in Moscoviam tandem venit, in cujus finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sanuchus noster deducitur. Inde cum Principe Chami filio Constantinopolim ablegatur. Tandem circa annum ætatis 28. lapide potitus chrysopœjo sibi donato. Cujus ergo Basilæam divertit, ubi cum jam multis morborum sanationibus clarus esset, cathedram Medico-philosophicam obtinuit, ut laboribus Spagyricis se totum daret. Equidem ut lapis chrysopœjus animum suum erexit, viditque augustam medentum supellectilem, vagosque eorundem errores, jam dudum in principatum medendi aspiraverat. Docuit nimirum Basilæe toto triennio, exposuitque librum de Tartaro, itemque de gradibus & compositionibus. Utrumque

nimirum sui inventi opus ac multis anxietatibus gravatum. Interim ut sua quemque voluptas trahit, justo nimis compositionibus indulgens, cœpit spernere cathedram, imo latinitatem; unde pæne exciderat, ratusque est veritatem dumtaxat Germanicè loqui debere. Itaq; quamquam ingenio raro natus, tamea dono Azoth quam indagatione theoriæ felicior. Is, inquam, nobis Tartarum primus in omnium ferè morborum causam obruit, accusavitque, cum nec in Scholis Veterum, ut neque in suis tribus primis sibi sat confidendum perspiceret. Cui patrono, hodiernæ Scholæ subscripser. Ego quoque tanquam de reperto thesauro, mihi quandoque gratulatus totius consensi, donec Dominus me aliter instruxerit. Inprimis disputarunt Galeni & Paracelsi asseclæ, an tartari & phlegmatis non essent eadem res, puraque tantum synonyma. At tandem coagula stupentes, nec unico phlegmati tantam morborum catervam audentes adscribere, doctiores Galenici tartarum admiserunt, & remediis, quæ à servis fugitivis mendicarunt, uti cœperunt. Quæ etsi venenosa omnia sordida & adulterata essent, sintque hodiè adhuc magis; tamen cognitionem cum thecis invenere, ut indies in usus deprompta sint. Saltem oborto Tartaro, humores penes emundiora ingenia, propemodum defecere. Itaque medentum ignominia ex infelicitate curandi, retrospectare ad chymica remedia suasit, neglectisque artis suæ fundamentis, indifferenter tam remediis istis chymicis ac miserimis venenis, quam quæ describunt illorum dispensatoria, uti promiscuè cœptum est, tam ad deliniendos ardores, quam abradenda phlegmata stomachi; adeo ut ignavia remediorum & theoreticatum Galeni perspecta, paulatim deflestant Galenistæ ad tartaros. Ex multis itaque libris, quos Paracelsus de Tartaris scribit, in breve syrma contraham quæ legi. Natura primum virgo venusta à peccato

cato polluta est; non quidem suo neque idcirco ipsi in supplicium, sed cum in ingrati usum creata esset, velut incolæ culpa fuit inquinata, ut saltem defectu naturæ, reatum aliquatenus piaret. Pœnituit quodammodo Creatorem, quod naturam inobedienti parere iussisset. Itaque statuit, quod terra deinceps tribulos atque spinas produceret, sub quorum allegoria Tartarorum maledictio & ortus nobis designantur. Materia nimirum illorum, quæ nos pungerent quam acerrimè. Terræ nempe progeniem verba referunt, cuius usu nobis tandem morbos incorporari significant. Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè hostes Tartari intrant, penetrant in profundum, committuntur radicaliter & clauduntur sigillo occulto. Itaque sese, vel à puro alimento intus separant aliqui statim: alii verò unà cum alimento manent, quo absorto, superstites coagulantur sub forma mucilaginis, luti sive boli, atenæ demum sive lapidis. Quæ tum nedum incapacia, ut recipiant vitæ spiraculum: verum insuper servantia agrestem spinam, evasere omnium morborum causæ inimicæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim simul atque sanguis, in substantiam, aliti est conversus & consumitur deinde, remanet sæpe hæc spinarum proles, exotica sanè coagulatione, si non quoque acrimoniis inepta. Indurefcit enim quotidie magis, & mille hostilitatibus suum hospitium maculat. In eo

vero Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, distat, quod hæc putrescant: ille verò coaguletur. Felix ergo solus ille stomachus, & jecur, quæ Tartari quisquillas à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Ut ab antiquo hoste tartaceo, hæc nobis spinæ sunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini spondilibus adhærens, propter manifestam sui prærogativam, cæteris succorum coagulabilium classibus dans nomen, Tartarus dicitur. Vino siquidem, in vase, quaqua versus lapidoso cortice incurstat, qui est Tartarus, à facie diversus. Hæc namque ad fundum decidit, coaguli nescia, ille verò circumquaque distentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præservat. Hospes ille cæterum, per alimenta, advena, vocatur Tartarus peregrinus, ad distinctionem illius, qui intra nos, lege microcosmica, concrevit spectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipso humores alimentares vita destituti, hostiles evadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Unde apostemata, oppilationes atque calamitates cæteræ, juxta juvatam cujusque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, usque in ultimas oras harundinum se insinuans, omnium quoque morborum est causa principalis. Hæc sunt quæ de Tartaro, ex Paracelso sparsim in unum colligere potui.

TARTARI VINI HISTORIA.

1. Piscatio Eilenæ. 2. Spiritus vini deprimitur ad centrum vasis propter frigus. 3. Acetum quod distat à vino. 4. Vinum in vasis superficie, cur minus bonum. 5. Modus fiendi Tartari in cadis. 6. Cur se affigat vasis. 7. Coagulat in assigendo. 8. Probatum præcedentia. 9. Error axiomatis chymici. 10. Coagulati vini in Tartaro, non est par historia, cum excrementorum in nobis coagulatorum. 11. Differentia Tartari & Dueleeb. 12. Tartarus non est prorsus aut vere recrementum vini. 13. Primus error Para-

celsi. 14. Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbo. 15. Alia temeraria ejusdem. 16. Cur tartarus non incruuletur super fecem fundi. 17. A tartaro distinguuntur vina. 18. Tartarus, nec vinum est, nec ejus fex. 19. Cur alkali è vino vel Tartaro, Tartarum dissolvat. 20. Fex vini, pro parte, est materia ad Tartarum. 21. Quam male quæret Tartarus nostris coagulatis. 22. Tartarus est inter sales coagulatos, non inter lapides, ut nec inter excrementa.

Antequam rejecero necessitatem, quam sibi Paracelsus finxit ad constituendum Tartarum, in omni alimento, pro causarum morbificarum inventionem, utque commentum istius vanitas manifesta fiat, juxerit ante omnia modum exponere, quo Tartarus modo, in vino subnafeitur, siquidem (prout credi coeptum est) inde morborum causae omnes, familiam stabiliant atque nomen desumant. Cantabi, quos Balcones vocant, priusquam nostris associarentur Batavis, in venatum Balenæ, sæpe sub Groenlandia (que hodie defecisse putatur) subter Syrtes (Atalayas vocant) frigore præventi, vina cocta, alias sat generosa, habebant congelata. Circulis ideò à cado ademptis, nudam vini glaciem, forma vasis pristini, sub dio exposuerunt. Ut unica deinceps nocte, residuum penitus congelaretur. Quo facto, glaciem terebrabant, ac circa glaciæ centrum occurrebat liquor colore Amethysti, vini inerus spiritus & igneus vitalisque liquor glaciari nescius. Glaciem itaque vini liquatam igni bibebant, reddito sibi liquoris illius vitalis tantillo. Historia eo fine adducta, quo constet spiritum in vino, naturaliter fugere à frigore, seseque è proprio domicilio, ad centrum vini sensim recipere. Contra vero, vina insolantur ut acescunt, avolatque spiritus vini & relinquit insolutum post se sui cadaver acetum. At cum sit longè optatius, spiritum in vini centrum concedere, quam evolvendo evanescere; Ideò necessitas, in vinorum conservationem, frigida, atque profunda cellaria inveniri fecit. Austriaca quidem, continuo velut fermenti actu operantia, viscida sunt. Hinc namque Viennæ Cellaria, centum non minus gradibus plerumque profundantur. Hispanica vina idem tolerarent, nisi admisto gypso cautio adhibeatur, dum sub torculari premuntur, quod *Hieffo*, vocant. Itaque in cellariis frigidis, vini spiritus præ frigore ad vini

penetrare recurrit, seseque abdit. Vinum ergo, in cortice circumcirca quia frigus vas verberat, minus spiritus habet quam in sui interioribus. Unde consequens, quod uti vini spiritus defectu, vina insolata acescunt: ita quoque proportionaliter, vini extimus cortex, in frigore penus, sit acidior, quam in suis centralibus. Itaque dum musta in penum sunt allata, & dum deferbuerunt, mox spiritus illorum intro fugit, vitans frigora, atque ideo vini cortex, jam parum factus quoque acidulus, incipit agere, super sæcem, turbido adhuc vino innatantem. Impossibile est siquidem aciditatem ullam esse, quin reperto sibi proportionato objecto, etiam confessim non operetur in illud. Hæc nimirum est naturalium lex & necessitas. Per exemplum. Acetum, utcumque staccidum, si reperiat lapidem Cancrorum, non potest se continere, quin confessim non operetur ad illius dissolutionem, commutetque in liquorem diaphanum. Acidum ergo in vino, jam saturatum sæcula, & sua activitate jam exutum, ad coagulandum se inclinat. Non potest autem coagulari, in mediis undis odore sed parietis fermentante, opus habet, quo velut putrescat. Ergo coagulatio fit ad vasis latera, quibus se affigit. Juxta tritum Chymicæ axiomata: *Omnis spiritus dissolvens, eadem actione qua corpora dissolvit, coagulatur.* Acidius ergo vinum, in sui cortice, sæcem dissolvit: quia mox sal acidus, dissolventis spiritus acidi simul cum dissoluta fecce coagulatur, apponitque se, vicinari vasis lateri sive concavo. Idque ne ambo (dissolvens nempe & dissolutum) à coagulando impediatur: sed saltem altero latere, à liquore non circumdetur. Affigitur ergo, nova coagulationis proles Tartarus. Intelligit etiam priusquam coaguletur, nondum esse coagulatum, atque ideo acidulum istud vinum, sæce jam à se dissoluta, in instanti antequam coaguletur, vas arripit, seseque ibi propria coaguli colla, affigit, & agglutinat, Alias sideret ad fundum. Hoc ipsum,

8. ipsum vini est Tartarus, de quo noster sermo. Hæc sic se habere, probat acetum ipsum; Insolatū enim vinum, & calefacto per solem vase, nunquam acetum, tartarum in vase habet. Est tamen eadem materia, solo frigore, vel calore differens. Illic quidem cum tartaro, hæc verò absque illo. Inprimis notabile ex prædiductis elucet, quod Chymia præfata Maxima in eo erret, quod dissolutionem corporis, simul cum coagulatione spiritus, eadem numero actione, fieri velit. Etenim si non intercederent diversa motuum momenta, ipsum coagulatum non adhæreret tenaciter cado agglutinatum, quasi ex liquato, ibidem foret assutum: sed si coagularetur in ipso motu dissolutionis, decideret ad fundum, specie coagulati, non autem lateribus adhæreret. Vice versa autem in regione facis non reperitur tartarus. Alterum, & majoris momenti notabile est; quod prorsus impertinenter vini tartarus, ad similitudinem coagulatorum in nobis sit assumtus. Quare impertinenter tartari vini nomen, historia, modus, atque finis, in causas morificas sunt introducta. Fientque isthæc manifesta, ubi tartari in cibis, atque poribus, commentum palam fecero. Saltem quod Tartarum vini attinet: is enim non est vino peregrinus advena, exotica matre materia productus, contra aut præter vinorum naturam: ut neque ad pian-
 10. da scelera, à vino patrata, adjunctis in maledictionem. Deinde nec coagulatur tartarus vini unquam, coagulo sibi proprio, (quanquam alias Paracelsus sic ratus sit) sed coagulatur tartarus, postquam aciditas dissolutiva vini, exantlata, & saturata est per facem. Id est. Aciditate, à dissoluto contento superata, meditatur coagulationem facere: non quidem verum efficere lapidem: sed sistitium, utpote qui denuò in aqua fervida dissolvitur, tanquam sal acidus in liquore qui vulgò proin cremor tartari vocatur. Quæ cuncta sanè nostris coagulatis male qua-

drant. Quæque tamen per tartari similem identitatem, in alimentis singulis, vinolento commento intrusa sunt. Denique & istud violentum. Quod tartarus non sit vini excrementum, nisi pro una parte, quæ est fex soluta; quod sane Paracelsus quoque non latuit. Quis subinde vini tartarum, longè supra vinum extollit, ceu majorum virtutum heredem. Quæ circa malè accommodat tartarum vini, per identitatem entis, & formationis, cum tartaris morbofis, quos excrementum, imo maledictionem è tribulis, & spinis confurgentem, sive hospitatum ens Cacedonium, in puro Saphyrico ente rerum, vocat. Tartarus ergo vini, etsi quis esset alius, in morborum materiam erectus, male simul consonarent, etiam juxta Paracelsi mentem, sumendo morbosos tartaros. Adeoque & morborum causam, non nisi impertinenter in tartarum retulit. Cum non conveniant ullatenus in materia, efficienti, modo, causa coagulationum, in coaguli termino, objecto, ut neque in principiis. Non enim arena aut calculus, elixando resolvuntur, prout alioqui tartarus vini. Tota est ergo metaphorica, nominis, & proprietatis transsumtio, frivola, & audax asserendi temeritas, conspurcando omnia creata, maledicto, sic ut totum per totum, nil nisi tartari essent: atque eò audacia est progressa, quod fingant tartarum, etiam in medullis, non tamen coagulabilem, quem nec vidit unquam Paracelsus: sed solo ausu asseruit. Tartarum jam fabricat non tartarum nec coagulabilem. Adeoque ut omne nedum coagulabile, & soliditatem habens; sed ut liquorosum quodlibet: id est, universa creatura, nil nisi tartarus foret in peccati pœnam destinatus. Dum jam mustum deferbuit, dulcedinem amisit, & vini qualitates assumsit, fex tota in fundum cecidit: tuncque incipit transmutatio acidioris partis vini, in fecem agere. Siquidem sensim, quod magis spiritu vini foecundum est, interiora petens, desti-

destituit superficiem cadi, hoc autem indè accescere incipiens, nec reperiens obiectum in quod agat sibi vicinum: nisi tantum in fundo, illud ibidem sensum dissolvit, sit nimirum aciditas ejus, sensum stabilitur magis. Atqui cum omne acidum corrodendo velut ebulliat, hinc fit, quod cum acidum quod circa fundum est, super faculam egerit, indè affurgat aliud-
 16. que loco substituitur. Lenta proinde est tartari generatio. Ac nequit ergo tartarus affigi in fundo, ob inquietudinem continuæ ebullitionis illius. Quapropter generosa, nec facile à fugiente spiritu destituta vina, non promptè accescunt, nullumque aut paucum edant tartarum.
 17. Anosa autem Rhenana, flaccescunt quidem in gustus vini, si gratitudine, quatenus illorum acidum, in facce combibitum est; attamen sunt stomachica, quippe quod illorum spiritus non sint absument, ad facem & aciditatis proportionem. Rubea vero gallica, nisi facem servaverint, quamque ideo matrem sive nutricem ajunt, propriam tincturam dissolunt, suaeque aciditate eam combibunt: atque ideo bima evadunt discolora, nisi valde generosa. Est siquidem vinorum tinctura quoddam corpus separabile. Generosa autem rubea, quia tardius accescunt, ad plures servantur annos. Alba vero holigophora, nisi à facce sequeantur, mox flaccescunt. Etenim ablata facce, cum illorum acidulum non

reperiat obiectum quod dissolvat, manet vinum in pristino suo statu. Non est tartarus ergo vinum aut fex amplius; sed ex ambobus constitutum neutrum. Quod autem sic se res habeat, pater, quod tartari plus dissolvatur in aquæ pluviae uncis decem, quam in vini uncis ducentis, ut-
 19. cunque bullitione agitur. Ob aciditatem vini nempe, qua tartarus coagulatus est. Denique uncia sex salis tartari, dissolvunt uncias septem crudi tartari, eo quod lixivium salis istius combibat aciditatem tartari. Quod autem tartarus consistet fa-
 20. ce vini & non ex solo vino, probant Typographi, qui vel facem vini vel tartarum par sibi atramentum parant. Et utrumque horum distillando, eructat similem omnino odorem atque par oleum. Tartarus autem non dissolvitur in aqua frigida, eo quod fex vini in tartaro cingat salem sic, ut frigida nequeat penitus penetrando dissolvere. Itaque cum nativitas tartari non alibi consistat, nisi in fucis vinosis, spiritu vini actualiter constantibus & leviter accescentibus, propter fugam spiritus intro! Cognoscant hinc Paracelsi Scholæ, quam male quadret tartari speculatio, morbis etiam iis, quorum ergo est inventus. Siquidem calculus noster, nullatenus aquis bullientibus solvitur. Eo quod Tartarus potius inter sales,
 22. sive succos sale coagulatos, quam inter lapides sit annumerandus.

INVENTIO TARTARI, IN MORBIS

TEMERARIA.

1. Nullum morbum oriri à tartaro. 2. Insulsus Galenus circa Lithiasis materiam. 3. Galenus in hoc sepe deceptus. 4. Putavit calculum in nobis, per elementum ignis induvari, in medio lotii. 5. Aliquot ejusdem ignorantie. 6. Appellatur ad judicem neutrum. 7. Inexcusabilis humoris torpor. 8. Explicatio dati. 9. Paracelsus accessit propinquius ad lapidum naturam. 10. Sed cessit etiam lapsus. 11. Recantat Paracelsus. 12. Prorupit ejus temeritas, ex ambitione Morarchiæ. 13. Stoliditas comes ambitionis. 14. Paracelsi nutans inconstantia. 15. Per Me-

zaphoram microcosmi, deceptus. 16. Occulta ejus insistantia. 17. Par Aristotelis ausus. 18. Microcosmi metaphoram distare à veritate. 19. Paracelsus non sat sisus inveno tartari. 20. Duæ ejusdem inscitie demonstrantur. 21. Ortus morbi hereditarii. 22. Utroque extremo erratum esse in Scholis. 23. Agrestis est Paracelsi Philoxenia de Tartaro. 24. Probitur error illius. 25. Incongruentie Paracelsi. 26. Paracelsus ignarus formalis transmutationis rerum. 27. Pergit stolidus.

1. uandoquidem Tartarus ad calculi considerationem primitus in Medicinam intraverit, tractatum de Lithiasi expediti, atque sub prælo, citandi, Tartarus, a natura Lithialis esse alienum. Nunc demum patefaciam nullum planè morbum è Tartaro oriri: sed ejus meditationem, in morbis, esse frustraneam. Cognoverat Galenus hominem in renibus & vesica, calculi & arenis gravari: nescivit autem cui causæ tantam in nobis duritiem ascriberet, tandem non reperi, quicquam condensari posse, excepta unico excremento, quod mucum dico, ille vero phlegma vel pituitam indigetat. Cumqueprehenderet, calculum in remotis, adeoque in ultimis exitus oris succrescere, coque nil præter suos humores accessum habere putaret; audacter affirmavit, idem in lotio accidere, atque idè calculum non aliunde, quam ex undò phlegmate posse constitui.
3. Quod quia aquæ elemento, & proprietatibus aqueis insignivit, idè ad aquaductis in nobis concresecere debuisset. Arrisisti ipsi inventio, potissimum quod oblato in vesica calculo, continua mucui, simul cum urina esset excretio. Cogitavit itaque ignem nostrum, unum quippè de quatuor elementis, quæ in nostri constitutionem concurrere credebatur, necessarium pro calculosæ materiæ induratione, & phlegma exsiccaturum, vel mediis in undis, cum alios præter calorem & frigus, operatores in natura nesciret. Non enim scivit, quod universa quandòq; ex nihilo orta essent: nunc demum, necessitata continuitate in natura, ex quadam seminum genealogia deinceps res quæque profluerent, non autem casuali elementorum confluxu, supervenientisque caloribus aut frigoris virtute, tam affabre ornari potestati vitalibus. Neque consideravit ejusmodi qualitates primas ad summum & extremum, nil quicquam generare posse, aut contribuere ad novum ens: sed saltem

occasionaliter vitales seminum dispositiones promovere vel retardare in sui simplicitate, non autè quatenus combinarentur elementa. Me sanè sui laboris miseret, & quod sue credulitatis poenas luat omnis hæcenus posteritas ægrotorum, quod Lithialis causas nunquam excòdigno sit mētus, aut à seipso semel petiv. rit (ut alias debebat) antequam medèdi methodū erigeret. Animasit sit pedisse qua suorum appetitum, *plausibilesq; sibi fingit rationes juxta appetitum* perturbationis, quæ illam loco dimovit ad consensum sui. Idcirco peregrinus Iudex, ad rationes à nobis inventas advocandus est, ne creduli nostra adoremus figmenta, & tanquam filioas memmus ac pro iisdem contra æquum, ut parentes pignemus. Ignis igitur, sit iste Iudex, rationum trutina. At sub Galeno nondum Pyrotechnia nota, sed inter symmistas, Pythagoræ silentio sub sacramento occultabatur. Nunquam enim Galenus, vel rhodostagma vidit. Igitur excusabilis esset in tanta cognitionum egestate, sua sorte ambitio ad medendi principatum, si semel saltem mucaginem è natibus vel calculosa vesica manantem sub tempore nostri simillimo, coxisset in urina, vel per se, citra lotium exsiccasset. Etenim reperisset haud dubiè phlegma istud quod rebatur in nobis ad lapidis consistentiam indurari, nullo penitus gradu caloris, unquam aut uspiam lapidescere, mucaginem nullam (nisi alias lapidis semine gravidam) unquam indurari: sed in levem tophum atque friabilem constringi, vel collæ instar iterum resolv. Sic enim oportuerat medicinæ monarcham processisse, & non se ludibrio, posteritatis & emunctæ naris coartans, exposuisse, quod tam ludo contentus commento de morbis, de ægrorum ærumnis, vita & sanatione sua implevisset ingentia volumina. Non equidem inficior, quin aliqua mucilago, subinde lapidescat: sed constans nego, id fieri, in quantum viscida, aut muccida est: at dumtaxat, si semine petroso sit gravida.

H h

Nam

Nam saxa friabiliora non puro diaphanoque liquore: sed lutoſo, mucilaginofque conſtant. Quapropter Galeni doctrina muccida tota ac pituitofa, ſeminata in petra exaruit, ſterilis ſine ſpica & fructu manſit in Scholis, ibidemque ſub Cathedralæ ægrotavit, & jamjam mox diſcuſſa in pulverem, friabilis evaneſcet. Equidem ſequentes ætates ad credendum, quam in veſtigandum proniores ſecutæ ſunt antecedentium gregem, cuntes non quacundum: ſed quaitum erat, avorumque inſectiis ſub ignavia ductu, faciles Scholæ ſubſcribunt haſtenus tantæ ignorantix. Quare Paraceſſus ad novam venturi Helix artiſta: Monarchiam adſpirans, ſterentium tepidis, torpidiſque ſomniis non acquieſcens, firmiora quærens lapidum principia, finaliter inter ſuas diſquiſitiones admirans tartarum vini, animo ſpem grandem concepit, fovitque; putans omnem lapidem, tam in magno univerſo quam in Microcoſmo, eſſe merum tartarum. Temeritate audendi dein progreſſus cœpit affirmare, omne corpus ſuam depromere ſoliditatem, eodem cum tartari coagulo; ut quos antea è maledicto rebus ſuperveſſiſſe dixerat, nunc ſeminum deſtinatione ab exordio fuiſſe, poſſit recantare. Hocce ſuum de Tartaro, & ſat ingenioſum intentum deinceps traducens, ubertim collegit, quod prout tartarus erat lapis è vino (lapis inquam metaphoricus, quia reſolubilis aquis) ita calculus, conſimili coagulo induraretur ex potibus & cibis. Sic enim certa calculi initia ſe habuiſſe ratus, leporè auribus ſe tenere credidit. Placuit illi auſus, & ſpe Monarchix indè erectus, cœpit omnes prope modum languores multis voluminibus & Scholiis ſuo commendare Tartaro, ita ut & Peſtem è Tartaro oriundam crederet. Felicis, ſaciliſque hujus jubenti tanta porro fuit confeſcution, ut inde ſibi ſponderet Monarchatum in mendendo. Verum cum ſatis perſpexiſſet elementa, complexionem & humores deſeciſſe, nec morbis

ſatisfacere, atque adeo nondum morbi veram cauſam enotiſſe in Scholis, quamque ſibi cum tartaro enucleaſſe pollicebatur, tandem ut morborum cauſas ſtabiliret, aſſeruit cuncta ſolida aut merum eſſe tartarum, aut eundem pro magna ſui parte, in noſtri pernecium continere. Quafi immenſa Bonitas, in creationis objecto, morbi & morbis noſtris, ſollicita ſaltem inhiſſet. Labor Paraceſſi & æmulatio invenienti cauſam morbiſicam nobis gratificando ſunt. Qui Scholarum ſciens inanes nugæ & turpia otia totus contendit in bonum publicum. Accredidero, ſi ambitionis fuiſſet negligentior, quod in vera medendi fundamenta per munificentiſſimam Dei gratiam perveſſet. Sed ut ambitio eſt tumida, ſuſpenſaque ſemper ex alienis arbitriis, ideo Deus permittit in incertum ſemper fluctuare ambitionem. Inconſtans ergo Paraceſſus, 14. nunquam potuit ſibi merum ſatisfacere per tartari inventum, quocirca nunc ad complexionem dein ad Aſtra, tum verò ad tria prima tranſcurrit, & ipſa elementa invocat, ut morborum cauſas ſtabiliret. Etenim accuſat nunc cryſtallum, in quarto gradu caloris, ut ignis prolem; tum verò, ut aquæ filiam, ait ſummo frigore induratum. Dein ingentem vitri cumulum, continuo igne exultum, ac (ſrivole imminutum) in beryllum tranſire aſſerit, tartari ſui oblitus, & primis qualitatibus complexionibus per gradus elementales addiſtus, beryllum Cœli) & altioris ignis prolem aſſerit. Immemor ſe in ſuis Helvetiorum rupibus vidiffi, glaciem immani frigore, forte à mille annis conſtrictam jacere, non tamen cryſtallum eſſe; ſed permanere glaciem, ut ab initio. Nondum ergo plena requie, in tartariſ quievit, ſequacium oculos & credulitatem perſtrinxiffi, ſibi que glorioſum nomen fabricaſſi, conſidens ad aliam anchoram, ſpei ſuæ poſtremam confugit. Metaphoram microcoſmi, in ipſam nempe veritatem tranſſumſit, Volens nos 15. omni-

- omnifariam & plene, totum ad amissim universum exprimere, atque re ipsa continere in omnibus differentiis terrarum, montium, fontium, lapidum, fodinarum, plantarum, piscium, avium, quadrupedum, reptilium, stellarum quoque, cum omnibus proprietatibus, motibus, tempestatibus, morbis, defectibus, & alteritatibus eorundem. Asseverans, nisi hoc penitus funditusque sciamus & credamus, scienter, perspicaciter, distinctè, certissimè, profundissimè, propriissimèque, in unoquoque creatorum nos fore inhabiles ad Philosophiam, ad exercendam medicinam, vel ad disputandum contra suas hypothèses. **Quinimo** hanc particulam indubiam opticamque scientiam, decuplo facilius addisci ait, quam infalutiferum latinum. Quo elogio apud suos creditur, horum scientia præfuisse, qui nupero orbis testimonio incurabiles
17. morbos solus expugnavit. Sic & Aristoteles, ad Philosophi autonomasiam aspirans, sprevit contradicentes suis & falsis quidem initiis. Non secus atque nigromantici sibi fidem poscunt, citra demonstrationem. Sit æterna Domino meo laus, & gloria in omni benedictione, qui nos non ad imaginem impurissimi mundi; sed in typum divinæ suæ imaginis plasnavit, in filios electionis & cohæredes, suæ idcirco gloriæ per gratiam adoptavit. Dolenda certe, atque nimium miseranda illius similitudinis esset conditio, quæ nos subter legem omnium calamitatum hactenus subegisset, à creatione usque adeo & ante peccatum duntaxat, ut tam abjectæ rei sculptum essemus: quasi mundus pro seipso, non autem pro nobis tantquam sine ultimo conditus esset: nos autem pro mundo, cujus nimirum tantum icones essemus! deberemus nimirum calculosi fieri, ut saxa & rupes repræsentemus. Adeoque omnes omnino essemus calculosi ex æquo, leprosi, &c. Vel non omnes æqualiter microcosmi. Enimvero cum simus ex creatione, id quod sumus, &
- calculi fieret, ut rupes repræsentemus: Jam mors & morbus erant ante in nobis, quam esset prævaricatum. Facessant hærefes. Neque enim caducum omnes patimur, nec qui eo laborant illum habent, ut quandoque tonitru vel terræ tremorem aut suæ inconstantie ignotum aeris Loring repræsentemus. Nunc autem si huius saltem tantillum verum esset, utiq; secundum iustitiam qui patitur damna, deberet quoque percipere utilitates Microcosmi, usque adeo, in primis volare deberemus: cum rationabilis sit, nos aves referre citius, quam saxa, aerisque aut aquæ procellas. Facessant ergo è natura sensus allegorici & morales. Natura pertractat entia, qualia revera & actu subsistunt, in entitate substantiali, ac profluunt à radice seminis, usq; in tragædiæ epilogum. Nec aliam interpretationem admittit, quam per fieri & esse, ex causis ordinatis. Adverto etiam, Paracelsum
19. invento Tartaro, ac in morbos introducto, nondum sat securum stesile: siquidem etiam Tartarum, primis nostræ constitutionis initiis immiscet, adeoque nec ipsa rerum semina, à tartaro eximit: sed radicaliter intine, atque pœnitissime Tartarum seminibus immistum vult, quo morborum hereditariorum seminarium inveniat. Cujus denuo missionis oblitus, ridiculum dicit. Mulierem inquit, à virili
20. spermate conceptum tartarum separare, in se rapere, recondere, & velut anatomizato semine, se tartari illius hereditetam constituere. E converso, nunquam vini spiritum sic per circulationes possibiles depurari, quin non adhuc in se suum contineat Tartarum. Quasi Tartarus foret universi radix præcipua, vel illi immediatus comes. Ego vero scio, si quid peregrini materialiter in semine est, nullam sequi generationem. Denique, quod semen Adami, materialiter in Paradiso paratum, non generasset perfectiorem prolem, quam deinceps quod à lapsu factum fuit in illo. Probant id in primis

Cain & Abel. Tandem si Tartarus, tam intimè seminibus inolefceret, ut materialiter post multos à generatione annos, se à toto separando, causaret morbos hæreditarios: non sanè ille Tartarus, per Magnetum muliebrem tam citò separabilis esset: cum siquid è semine separaretur Gas sit, diametraliter Tartaro oppositum. Etenim si uterus, aliquid è semine separaret id trahendo contingeret; trahentium autem ea est conditio, ut pro se, & ad se trahant, & tum cessent: sin autem ad separandum, uterus extraxerit, jam non erit metus de malo hereditario, siquidem uterus, sequestrandi noxii vim habet. Denique, tametsi morbi sensim in palestram venerint, nunquam tamen semini permistos fuisse materialiter, per modum Tartari, non Tartarum, non creatam podagricam in semine præexistisse: sed morbos à parentibus traductos, latère

21. characteraliter, in vita media, Archei, cujus sigillum, tandem sua dierum sub maturitate erumpit, corpusque sibi idoneum fabricat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni proprietate requisita seminum. Nam & morbus, est naturale constitutum de semine proveniens, Archeo constans, ut efficiente causa. Rusticè alioqui censum est in Scholis, corpora morbofa materialiter confluere, ad generationem hereditarii defectus. Idiotissimum quoque continet morbum, extra numerum agentium naturalium, & entium corporalium excludere, cum & materia (quam ajunt morbificam) subindè ad digitum obvia sit, si oculis lustretur. Si ergò morbus, jam inter entia naturæ census, quid ni proprii seminis necessitate stabiliretur? Agrestis est Philosophia, quod Tartarus ab initio in semine fuisset,

22. & triginta post solidos annos, inciperet prima coaguli principia, sibi que augmentum ac velut particularem Remp. medietaretur, Idque totum, absque seminis directione. Deus non fecit mortem, nec ideo seminibus connexuit Tartarum,

morborem materiam. Si enim Archeo seminali tam stupidi errores obvenirent, jam Restoraturæ habenas ejusdem deseruit, & genus humanum propediem ruet. Absurdum quoque dictum Paracelsi, quod ne quidem vini spiritus suo careat Tartaro. Nam etsi per seculum circularetur, reverà nullum tamen unquam seponet Tartarum. Paracelsus e-

24. nim, qui illum spiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperiit, bonæ suæ fidei idcirco credi vult, non secus atque alibi, ubi putat aquam quoties videri desiyit, omninò in nihilum abire & de novo aliquando creari. Non enim sequitur: è spiritu vini fit sal in sale, Tartari coagulum fuscipit: ergo spiritus vini continet Tartarum. Quoniam etsi omne coagulatum, Tartarus esset. (Quod non) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis sunt. Pinta ex gramine lac, ex lacte sanguis, & ex hinc semen humanum fit. Non tamen gramen hominem in se continet, ut nec gramen lac vaccinum. Prodit ergo idiotissimum suum,

25. quod velit omne corpus, quomodocunque coagulabile, esse Tartarum. Id est totam naturam esse tartarum, adintroducendam morborum causam, etiam ex defecatisissimis liquoribus. Perindè enim fuisset, dixisse materiam morbificam sumi de corporibus creatis: at quid tum, præter se ridiculum fecisset? nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quam unquam coagulabile, sub Tartarum stringit, ad morbi causam invenientdam? Quid enim novi adfert, quod antè non sciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus sciivit morborum causam materialem esse coagulatam, vel coagulabilem? Per nomen tartari ergo, saltè oculos perstrinxit. Cum corpora coagulabilia, non assumant duritiem, aliunde, quam ex proprii seminis destinato: non autem per modum, quo vinum & fex, agendo se constringunt. Inprimis hæc repugnant sacris & suæ ipsius thess

thesi quæ docent, morbos à peccato ad venisse in hominem, & thesis, esse virgini naturæ, inspersum Tartarum. Ac per consequens ante transgressionem, corpora in se habuisse coagula sua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ historia reperisset, si non Idiota, nullum liquorem subire coagulationem vi Tartari: sed Creatoris intentione, in seminibus elucescente. Ideoque quicquid condensatur est nova generatio: non autem præexistentis Tartari maturatio. Alias namq; Tartarus ante peccatum in cibis necdum fuisset: sed tota natura nil nisi morbus fuisset, mortisque causa supplicium ante offensam, & mors à creatore orta essent. Paracellus enim, 26. alibi perpendens, saporis in transmutato permanere, longius adhuc aberrans, putavit, essentias non mori, non corrumpi, non denique transmutari: sed in simis animalium sospites permanere, persuasitque sibi, ubi saporum nulla vel tenuia forte vestigia remanerent, pristinas quoq; essentias, sospites superesse; malè à Scholis edoctus, quod idem accidens, non migraret de subiecto in subiectum. Adeoque & transmutationes rerum negasset, si pressus fuisset. Voluit nempe stercoreatos agros fertiles, quod in simo, sospites vegetabilium essentia, radices saturum subintrarent, interitus nescia. Sæpe non amplius doctrinæ memor, qua finium animantium omni proprietate concreti orbatum, solamque esse ultimam materiam salium. Alibi vero vult, finium, continere potissimam Tartari materiam, & hæcenus non stercoreatos Bohemæ agros, fructus edere minus tartareos, quam qui sumine lapideo, sive terreo, vel demum finis animantium impinguati ef-

sent. Quibus nimirum sub diu, longa annorum serie, hoc fumen terreum spontè liquefcit. Quoniam hoc fumen magis agrestem atque petrosum Tartarum in herbis produceret, quam fimi toties recocti & depurati in salium materiam. Quorum respectu fimi aliquot instar saponis à linteis eluunt. Eoque insolentia, cum suo Tartaro devenit Paracellus, quod 27. quoties aliquid vesicam roderet, aut stranguriam afferret, confessim id calcem Tartarum pruinofum, vel simile quid nominet. Quasi calx & tartarus, jam essent synonyma! quasi in medio lotii aliquid absque ulla calcinatione calcinaretur! quasi calx non præsupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non sit, qui non antea carbo. Tandem agnoscit & Tartarum medullæ, non coagulabilem. Quomodo autem hunc novit, quem videre nunquam potuit? Sibi enim in cunctis credi vult qui microcosmi entia, & proprietates omnes, perfectissimè novit. Sed cur Tartarum jam vocat ens non coagulabile! nisi ut omnes morbi velint noluit, suo obediant Tartari signmento? Etenim somnia microcosmica, non potui christianus admittre, ut à Paracelsi tradita sunt. Id est literaliter, & non metaphoricè intelligendo, qui sensus à rerum naturalium historia semper exulat. Nec Tartaros ejus tolero: sed juxta eundem Paracellum dicam, *Nemini credendum, quod periguent probare non potest.* Ideoque calcem, in nobis non consentiam cremari, ut neque in nobis Tartarum nasci, qui non nisi in liquoribus vinosis, Tartarum agnosci: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digestionum officinas ceu fabulam rejicio.

A L I M E N T A T A R T A R I I N S O N T I A.

1. *Medici hodierni paulatim assuescunt doctrinæ Tartari.* 2. *Argumentum contra Tartarum.* 3. *Tartarus morbosus non esset creatura.* 4. *Tribulus & spinæ non significare Tartarum.* 5. *Due sorores uterine in natura.* 6. *Quo medio fiant transmutationes solidorum.* 7. *Apiplicum.* 8. *Adynaton, impertinentia aliquot.* 9. *Inconstantia Paracelsi.* 10. *Frivolum.* 11. *Absurda, ad Tartari positionem consequentia.* 12. *Archeus sibi præparat materiam, dum eandem non reperit.* 13. *Error Paracelsi, circa nitrocrosini Ideam in pane, circa anatomis esset in cibis, & pharmacis.* 14. *Absurda alia.* 15. *Notabilia aliquot contra Tartarum cibalem.* 16. *Virilis etas minus obnoxia lumbricis.* 17. *Deceps Paracelsum, lapis denti adnatus.* 18. *Hinc natum aliud pigmentum.* 19. *Probat præfusa assertio, & aliquot absurda deteguntur.* 20. *De lapide dentali aliquot absurda.* 21. *Frivolum Paracelsi.* 22. *Quid sit lapis dentalis.* 23. *Orvus, & fiendi modus.* 24. *Oeconomia dentium.* 25. *Ætas sua dentibus.* 26. *Frigida cur denti hostilis.* 27. *Error circa duritiem calculorum.* 28. *Cur renum calculus tandem pallidus oritur.* 29. *Inconstantia Paracelsi.* 30. *Ejusdem neglectus.* 31. *Instantia axiomati illata.*

1. **B** Munitiones Medentum, paulatim sic à Scholis humoristis recedunt, ut cum Paracelso omnes propemodum jam morbos uni adscribant Tartaro. Quare oportuit, mea depingere pœnitentiæ exordia, & quousque me seduxerit olim juvenilis, & inconsiderata credulitas. Interim, cum judicii consilium emanet ex intellectu per gratiam Dei, cum libera assentientis voluntatis electione, nolim quenquam cogere. Quisque incoactus eligat, quantum recepta in intellectu charismata veri ostenderint.
2. Ego saltem veritatis naturalis & avidus, licet hebes indagator meditari cœpi, si Tartarus aliquis sit in nobis, cum proprietate subsistendi, neglecta nimirum atque peracta, omni in nobis digestionem, à retenta potestate, reasluendi coagulum invitis nobis; ille vel erit miraculosus, sive supernaturalis, vel plane natu-

ralis vel præstigiosus, sive diabolicus. Qui, licet non sit supra naturam, propter inconsumtum tamen in natura ordinem, sequestratur in classem peculiarem. Quicquid autem solum per artem subsistit, cum formæ essentiales sint seclusæ ab Artificum potestate, ens artificiale inde oriens, non cadit subter considerationem medicam. Ergo à sufficienti enumeratione partium commendatur præfata Tartari divisio. Denique etsi Tartarus esset morbosus & hæcenus præter intentum naturæ humanæ, non esset tamen in sui entitate præter naturam; cum omne ens materiale gremio naturæ claudatur. Itaque sive Tartarus sit supernaturalis, sive merè naturalis, saltem esset creatura: creatus ergo Tartarus esset ab initio, cum nullus deinceps à peccato creatus legatur, neque materiâ ulla formaliter per maledictionem transmutata. Ergo Creator fecisset supplicium ante culpam, & mortem in materiâ. Quod repugnat veritati & Textui. Quomocunque ergo sumatur Tartarus, non fuit creatus à Deo: ergo non est ullatenus. Semina quidem tribulorum & spinarum, Agricolis primis sunt promissa, non quod exin per maledictionem nova creatura, singulis alimentis in Tartarum esset transmutata aut immista, quæ ante lapsum non fuisset: nam maledictio peccatum prægressa esset, & pœna illata ante reatum: Paracelsus enim noscere debuisset, in natura duas sorores uterinas inter tangibilia. Resolutionem nempe & coagulationem; quæ alternatim se mutuo recipiant. Liquor namque solidescit, & solida liquecunt vicissim. Eo quod vicissitudo sit lex scripta in ære corporum. Siquidem nunquam corpus solidum transmutatur in aliud, quin prius per resolutionem reducat in primam sui

fui materiam, quæ liquor est, quam nempe habebat antequam coagularetur; Nec credendum aliquid corpus esse hodie, cuius materia non sit ab initio creata; nec post primum sextiduum aliquid in corpore fuisse vacuum, quod nova deinceps Tartari creatione post peccatum, fuerit repletum. Multoq; minus, quod Deus Tartarum nobis in tribulos & spinas creasset, quem Protoplastus, & capitalis transgressor, non multo magis principaliter, originaliter, & capitaliter sensisset, & consequenter omnes pariter morbos, quos inde oriundos comminiscitur Paracelsus. Cum Deus non sit personarum exceptor: sed iustus atque severus vindex, pro meritis inuiscujusque. Denique plurima me impediunt credere, Tartarum aliquem proditoriè in nos ingredi, quodque licet nostra digestionem rite sit subactus & transmutatus, postea tamen suæ malignitatis memor, sese à boni alimenti consortio sequestret, retineat antiquam suam nocendi inclinationem, & antiquas coagulandi hostilitates. Enimverò quantumvis Adam non peccasset, non tamen proin vinum absque tartaro, lac absque caseo; fluyii citra lapides, & cibi absque excrementis fuissent. Stercorum nimirum emunctoria erant antè peccatum nec destinata, ut saltem post prævaricationem suis usibus servirent. Sanè ipse vini tartarus, hunc inventorum tartarorum primus delusit, nescium, quod ille tartarus ex creatione, tanquam utilis atque bona creatura provenisset, habens proprios fines, juxta intentionem Dei. Quanto magis, quod hic tartari morbofi inventor fateatur tartarum, vino præstantiorem; excrementum autem non sunt præstantiora corporibus, quorum sunt recrementa. Saltem non est rationabile magnam virtutem possideat ens, quod à peccati maledictione emerisset in natura. Sin autem corpus inquantum coagulabile tartarus sit, jam totus universus ab hoc reatu non erit im-

munis, quin sit filius maledictionis & non creationis. Denique vini tartarus, ebullitione aquæ resolvitur, atque evaporata aqua, rursus in pulverem concrevit, qui tremor jam dicitur. Ast semel nostra subactus digestionem, non amplius dein in pulverem coagulatur. Prout enim aquæ bullientis est dissolvere: ita digestivæ opus est, transmutare. Impii ergo consilii Medicus esset, qui tartarum potandum daret, si intus iterum coagulari posset, atque proditur vasis adhæreret. Etenim si absoluta digestionem quicquam, retineret vim coagulandi pristinam, atque eatenus aliquot morborum centurias pareret, id omni prærogativa ipsamet vini Tartarus esset, sub cuius signo jam ceteri sua dedere nomina, penes Paracelsum: Atqui vini tartarus, à digestionem cæterum non coagulatur amplius in pristinum, quinimod ipem omnem indurationis seponit, adeo ut mucaggines è stomacho detergat: ergo multo minus tartari ciborum id poterunt. Porro, si quis è terra tartarus in cibos ingressus in nobis rursum coaguli terreni hausta concilia resumeret, Is sanè prius in herbis & pecoribus, adeoque in cibis ipsis easdem transmutationis leges subiens, aut tartari instar, ab iisdem relegatus & separatus fuisset, vel alioquin in illis agrestem coagulandi naturam amisisset: Atqui cum in cibis, istam indurandi proditionem, non exercuerit, neque tartari proprietates retinuerit aut habeat: quo pacto quæso, eam potius in nobis resumet, quam prius, dum herba, aut postea dum pecuina caro fieret? Quomodo enim suæ proditionis obliviscetur prima sui transmutationem in herbam, & secunda dein in belluam, eamque tertia sui transmutationem, prius repetet in nobis, cum olere, cum lacte? Verum si formaliter transmutatus fuerat, tartarique esse, atque proprietatem amiserat, dum spiritum vitalem & substantiam brassicæ, graminis, lactis & carnis indueret, vereque vitalis factus in hisce, deposita.

deposita feritate Tartari, quomodo inquam, & unde coagulandi Tartari morboſi, inveniet in nobis ſua antiqua & immutata principia? vel ſi non depoſuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, ſanguis, ac tandem, lac fieret: quare ſe non oſtendit hoſtem palam? Nec enim Philoſophia permittit, quod & Tartarus ſimul & braſſica eſſet, aut tandem ſanguis vivens & ſimul Tartarus. Quocirca, ſi Tartarus ſuam amiſit eſſentiam, atque in alienam abiit, non potuit ſuam retinuiſſe multoque minus, a privatione ad habitum, potius in nobis tranſuiſſe, quam in herbis, quam in brutis. Tandem ſi ſit Tartarus realis in rebus, certe ſi eſſet perfeverans, per omnes corporis tranſmutationes, nec à ſublunarium poteſtatibus quicquam patiens, qui tot ſibi invicem tranſmutationibus ſuccedentibus, nil prorsus pateretur, niſi à ſolis nobis ſumtus. Aſt hoc, eſt abſurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puto non eſſet familiare. Imo vel ager, quarta vice rapis in conatis, ſtercoratus fructus proferret, nullo prorsus Tartaro onuſtos, vel abſurdum eſt, quod terra, aut quarta vice, ſaltem Tartarus ſe manifeſtaret, antea occultus. Porro ſi unumquodvis creſcens proprium ac inſeparabilem in ſe Tartarum haberet, ut in nobis dumtaxat: non autem in buturorum lacte, & ſanguine, fieret Tartarus ex deſtinatione; nec eſſet Tartarum, à Creationis exordio & non ab increpatione peccati incepiſſe. Sin autem Tartarus, non aliis creaturis, ſed nobis ſaltem Tartarus fieret: Jam eſſet ejus origo ſuper naturalis, nulluſque morbus naturalis: ſed omnis morbus miraculo oriretur: eſſetque noſtra digeſtio vilior ac vita brevior quam viliffimæ beſtiolæ. Cujus nempe digeſtio ad veram tranſmutationem eſt, illorumque reſpectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculoſè in prima materia immutati. Hoc inquam deſtruit Philoſophia, do-

cens, nunquam fieri tranſmutationem abſque morte, & occaſu prioris entis, & termini à quo, deſtructione, ne ſcilicet unica res conſiſteret ſimul in duobus terminis eſſe. Ut enim herbaſ ſuccus cruor fiat, neceſſe eſt, prius perire eſſentiam ſanguinis herbalis, cum proprietatibus Archæi ſui, & haſtenus etiam perire omnem Tartarum, in tranſmutatione rerum ſingula. Quid ſi lapides in ceraſis, perſicis, meſpilis, piris, &c. Sint fructuum illorum creati Tartari, ſanè debuiffent potius deduci in tartarorum ſcenam, & in morborum cauſas, quam ipſemet vini Tartarus. Qui in aqua bulliente reſolvitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & pernicioſæ eſſent, quæ ejusmodi fructuum putamina, pulvere tenus, ſuis propinant ægris, quatenus quicquid per noſtras liqueſceret digeſtiones, tartarum contineret, noſtrosque calculos propterea neceſſario augeter. Quinimo, dato Tartaro in cauſam morborum, neceſſario nucleus, ſine putamine in ceraſo, antè peccatum fuiſſet, adeoq; omne creatum a peccato deinceps eſſet immutatum, uſque ad ſcientias & ideas ſeminum, prioremque indolem, & figuram exuiſſet ac modo creſceret ex maledicto, non autem virtute benediſtionis. *Creſcite & multiplicamini.* Fruſtra itaque ejusmodi fructuum teſte, tanto decore ornantur, providentia ſignantur, ſervantque ſpecificam identitatem ubique, ſi excrementorum ſive Tartarorum ſint proles, atque reliquiæ ſi non ſint opera deſtinata ſeminum; ſed accidentales tartari ſtructuræ. Sic quoque trans ceraſi ſtipitem (exiguum ſanè filum) liquor mearet, tantæ indurationis futurus tartarus, qui in caudice, aut corpore ceraſi, ſui nequicquam concreviſſet, at ſaltem circa nucleum. Quinimo Naturæ deſtinatio potior eſt, & prior circa pellem, & putamen ceraſi, quam circa ſuccum vinalem ejus. Adeoque natura excrementum intenderet, antè rem ipſam. In nobis vero, ſolo

solo dentium contactu, mox tartarus indurefceret. Insigni quoque scientia tartarus polleret, quod nondum per plantam assumtus vagatur, nec etiam dum à bruto masticatus conteritur; sed penes solum hominem in tartarum formaretur, alibi verò in coagulari nolit aut nesciat. Equidem si in fructibus, tartarus suas non sequatur destinationes: sed prius tantum in homine; vix credam, hoc mandatum ipsi divinitus injungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, si quicquam ciborum, à proscripto confecti in natura intus degeneret, id vitium nostrum esto: non rerum tartaro gravidarum. Sin autem in rebus tartarus lateret, error esset in Archeo, ex infcitia legum naturæ suæ. Absurdum id esto. Negare videlicet per digestionem posse digestum atque transmutatum à pristino vultu & propensione sui seminis mutari in naturam digerentis. Enimvero ex unico & homogeneo succo quadringentæ herbæ ac totidem diversæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex similari illo succo pro ligno separatur id, quod plus refinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem succo terræ separationes fiant, quot diversitates in præfatis plantis. Absit. Indignum id Archeo, qui plenariè novit minus vitæ suæ mediæque sortitus est, ad perficiendum quæ sibi sunt agenda in materia sibi substrata. Etenim ex seminibus nil quicquam separatur pro radice, caudice, folio, carne, osse, cerebrove. Diversitas membrorum non trahitur ex veritate univoci liquoris. Non enim Archeus indigus est paucula & imperceptibilis diversitatis illius in seminibus, penes quem pendet omnis alteritas, & cuius videlicet præexistens dispositionis ipse Archeus principalis & unicus faber est. Ab eodem scilicet Vulcano dimanant rerum diversitates, non minus quam diversitatum proprietates. Alias namque Archeus non esset transmutator: sed tantum maturator & coquus. Non-

nè enim lignum fuit succus in sui initio: adeoque merus herbaceus liquor induruit vi seminali? non autem præexistente duritie in materia. Absurdum quoque istud Paracelsi, quod etsi non actualiter existant materiales dispositiones membrorum heterogencorum causæ, saltem insit spiritualis idea humana panis, sine qua cibis non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatomiam essatam, eamque arte visibilem jactitat. Arbitror in eodem pane sic una fore, ideam passeris, carponis, suis, boyis, canis, equi, simiæ, &c. Quæ idæ penetrarent humanam in eadem buccella panis, adeò ut Paracelsus non ostenderet ideam humanam semper, quin subindè suillam offerret: nisi spiritualis separator adesset, qui ideas cæteras ab humana quoties vult, removeret, qui nempe se visibilem in idea humana, quibus vult, patrefacit. Apage cum seriis nugis in Medendo. Porro fabâ sarâ sub lucem mox prodit faba, nec amisit partes heterogeneas in radicem, caulem, germen & folia propagandas. Sed dato quod in rerum seminibus fieret separato, juxta constituendarum partium varietates, quanto ergo curiosius Archeus invigilavit separandis Tartaris è cibo? Verumtamen si detur Tartarus aliquis in cibo, ille sanè nunquam in venas intromittetur, nisi dum in verum chylum fuerit conversus, Id est, Postquam desierit esse Tartarus. Ideoque sublata coagulatione non est amplius materia tartarea: alioqui totus universus nil nisi Tartarus esset. Adolescens enim quidam nobiscum Caleto solvens, dies octodecim integros navigavit Bilbaa usque, atque indies non minus edebat quantum sex diebus in terra comedisset: semel autem nono, atque iterum decimo octavo, ad exonerandam alvum secessit: excrementum autem vix superabat duorum ovorum magnitudinem. Unde infero tantum ciborum molem mutatam, & consumtam in succum: Mox alendo dissolubilem. Si itaque

cibi, Tartarum continerent, nec adolefcens ille hunc excerneret; neceffario ægrotasset: cum nimirum Tartarus non digeratur aut vertatur in bonum sanguinem: sed prorsus juxta leges tartari, in venas raptus coagulari debuisset: attamen deinde supra quadriennium sanus vixit. Concidunt igitur tartaræ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo non parum emaciatus convaluit: non potuit autem à multo cibo abstinere, quod valde famelicus esset! nec tamen sexagesimam sumti cibi partem deiecit per intestina. Ita ut quicquid pridem per excrementa solet deicere: tum sibi in carnem resarciebat: Sic namque robustior stomachus duriores etiam cibos facile coquit, absque nocumento aut Tartari memoria, quos tamen seipso pridem factus ignavio foras, ut verum excrementum secernit Archeus scilicet, quandoque intus luxuriat, dum minis sibi volupe corrumpit superflua, quæ alias sibi sunt innoxia, atque proferibit, quicquid sibi placet minus, licet enchymum. Nam quicquid superare non vult, non id intentat, non aggreditur: sed à se repellit & condemnat. Quantum autem non resolvit, specie liquoris diaphani: sed turbidum, vel colore imbutum relinquit: id totum ut inutile decurrere definit. Plenè autem resolutum, sibi idoneum eligit, retinet, ac conformitate adaptat, intrò trahit, penesque se hospitat, omnis tum coaguli propensione exutum, eamque non nisi à membrorum alendorum Archeo mutuat. Quantum autem Archeus semel spreverit, aut est excrementum in seipso, aut tale evadit mox, propter repulsam. Quicquid verò semel repulerit, id postmodum nunquam assumtum iri speret. Patet igitur, si cibi non in bonum cruorem mutantur, id digestionis vitio: non autem alicujus Tartari ergò, evenire. Tardior, namque ac delicatior digestio, quæque multo velut mangonio nausæat, parum sibi ab enchymo cibo multo, reservat: reliquum

vero, non secus ac proprio indignata torpore exterrita per affluentiam contemnit. Memini enim gallum fursure triticeo saturatum, excrevisse fursures integros, absque farinæ flore, mox autem fame pressum, egestos fursures iterato comedisse, & in secundo fimo, omnem fursurem, in liquidum excrementum rediisse. Undè didici, si quicquam inter excrementa appareat minus comminutum, aut mutatum: id non esse vitio Tartari, sed digestionis errore. Quocirca etiam coneci, virilem ætatem minus lumbricis obnoxiam, quam sit senilis aut puerilis. Unicus enim panis, in hoc, totus ferè reducitur in cruorem, qui in illo in excrementum cedit. Cruoritem fit os, caro, jecur, cartilago, &c. Variasque subit indurationes, non Tartari ergò: sed transmutativæ virtutis Archei. Finaliter igitur nullum Tartarum in cibis admittere cogimur aut possumus. Paracelsum enim decepit, quod cerneret substatum lapidem dentibus adnasci, qui quanquam nec alibi in corpore, neque foris in mundo sibi parem haberet; quia tamen calculo vesicæ in duritie quodammodo responderet, temerè affirmavit hunc dentium lapidem, esse ciborum Tartarum. Duriorum insuper, quo propinquior cibus & ori esset: denique putans, nisi cibalis tartari ad vesicam pertingere, dixit, renum, & vesicæ calculos, tantum esse tartaros potuum, non ciborum. Ejusque apprimè proprietatis, ut durior esset, quo longius ab ore pergeret. Commentum sanè facetum, quod etiam eo durius illi imposuit, quo diutius in eo perseveravit. Nam patefecit in eo, se nec tartari, nec calculorum, imo neq; lapidis dentalis originem materiamque scivisse. Ideoque & perperam tartarum, in morborum quorumvis genitorem attulisse. Quæ sanè heic largius explicanda sunt. Inprimis ergo supponam, cerevisiam ex optima saluberrimaque aqua, (puta pluviali, & ab omni tartari suspicione defecata) &

gravis,

gravis, fieri ac bibi à calculoso sive in Luthia in prono, non utique tamen proinde hic erit à calculo immunis, eo quod suus potus non habeat nisi materiam cibalem, non autem tartarum potuum. Quocirca si Paracelsus fabulas non dictavit, nunquam illa cerevisia suppeditaret materiam calculo. Imo Tartarus (quem fingit) in granis cercalibus, amitteret suam proprietatem cibalem, coagulandi se procul, & assumeret proprietatem tartari potus, sola sui coctione. Et per consequens, idem accideret pani ignem experto, ut & cibus reliquis, essetque regula præfata Paracelsi dumtaxat pro cibus crudis, Adeo ut qui solis coctis vescitur, non esset aptus pro lapide dentali. Quasi qui bibit aquam puram distillatam, non esset subnoxius calculo! Quod, de Imp. Frederico tartarum horrente, ipse Paracelsus negat: vultque & aqua pura, coctaque potos, tartaris subnoxios, eo quod aqua bullita semel facile putrescat. Putredo ergò, cujus ratione Tartari fatiscunt, jam tartari mater fiet, quæ unica alias solet coagulatorum esse inimica. Quasi vero decocta sive juscula carniū, aut non essent putredini obnoxia! aut insalubria quatenus bullita! aut Tartarus in aquis non coctis balsami loco esset. Cur ergo Paracelsus præservativa præscribit, pastu singulo masticanda, ne tartarescat potus, si hic amiserit tartarum per ebullitionem? vel si per ebullitionem, aqua nil passa fuerit, cur illam ait insalubrem, cito putrescibilem, & anhelitus fœtentis causam? Quod si lotium fiat è potu, ciborum mixture saturato; quomodo ergo vult calculos renum, & vesicæ, ex solo potu tartaro, non item & ex promiscuo tartaro cibali? An fortè dicere intendit, neminè mejere cibos solidos? At stultum id, si serio dicatur. Si vero, illam esse velit potui proprietatem, ut Tartarum, eo durior efficiat, quo longius delatus fuerit. Atqui saltem tum male contra ciborum tartaros distinguet Tartarum po-

tuum. Cum cibilis, æquè benè immisce-
retur, atqui innati potibus Tartari, si qui
essent. Quid enim iter aut mora darent
tartaro potus? aut quid hic acquireret
decurrendo pro sui induratione? Siqui-
dem calculus non à calore, cursu aut dige-
stione coagulatur (ut suo loco patefiet)
sed à seminali radice, interni sui coaguli.
Necesse ergo esset, quod Tartarus, mi-
nus exquisitus cibus, quam potui inhaereret:
Inprimis huic contradicit cerevisia, quæ
etsi aqua constet, non Tartarosa: tamen
non minus calculos, & lapidem dentium
gignit, quam aqua simplex. Secundo
contradiciunt aquæ, quæ cadendo, mox
ad obvia quæque lapidescunt, eoque mi-
nus, quo longius, à sui scaturigine de-
flexerint. Quapropter cum sub digestio-
ne, contingant recrementorum separatio-
nes, quæ digestio deest fluenti aquæ: po-
tus certè sub primo digestionis examine,
omnem exueret calculum, longæque du-
rissimum atque sincerissimum. Ac ni-
mium laxè Tartarus in cibus appenderet,
qui sola masticatione, quamprimum den-
tibus se affigeret, seque è cibus segregaret,
in quibus per tot annorum circulos, &
formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.)
metamorphoses, clanculum delituisse an-
tea. Sed fodes, quænam vis separatrix
inest dentibus, quæ nuda molari contri-
tione ciborum, nedum Tartarum in sanis
desumeret extra cibos: sed & simul gros-
sum à subtili & durum à minus solide
indurabili sit segregando? Quod si hoc
non evenit, partium tartaræarum seque-
stratione & electione: ergo totus cibus
eiusdem esset conditionis, & quicquid ci-
borum est, id totum adæquatè esset tar-
tarum. Hastenus ergo Deus fecit mor-
tem, & non omnia quæcunque vidit, erant
bona, si omnes cibi Tartari & excremen-
ta sint. Quare saltem ollæ culinariæ non
affigunt dentalem tartarum, ad crassitudi-
nem aliquot digitorum? dumque fœti-
dum atque olidum pro more dentium?
Quomodo enim Tartarus ciborum, solo

morſu à cibis ſeparatus, poterit affigi mordendo, ſi dentes mordendo ſeſe abſtergant & madent? Imo Tartarus iſte omnium dentibus æqualiter abſque exceptione adnaſceretur, eo quod concurrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & maſticatio. Atqui plures etiam incurri ſuos dentes ab iſto lapide immunes habent, Etenim præter æthiopes, quorum gingivæ deſcunt in acutum cuſpidem ſuper dentem, hi inprimis non facile lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingivæ tument cruentæ in obruſum finiunt, & malè dentibus aſſociantur, iis frequens coacervatur ejuſmodi lapis. Princeps Radziwilius narrat millenas mandibulas in Ægypto obſervaffe cadaverum jam à bis mille annis balfamo mumiali conditorum. Et nullam reperiſſe, cui dens defecerit, carioſus aut denique ater eſſet. Ea eſt nempe climatis bonitas prodentibus & nitore eorum: quæ ſanè luit aliunde. Quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippi tudine aut notabili oculorum vitio. Denique ſi dentium ea eſſet proprietates, ut Tartarum ejuſmodi à cibis ſegregaret. Jam omnium proſus dentes æqualiter foetido tartaro obſiti eſſent. Itemque ſi aliqua ſeries dentium concatenata, & manu detenta per cibos conuſos duceretur, vel cibi cum illa ſerice, velut piſtillo contunderentur, abluereturque ſeries tantundem, quantum unicuſque hauſtus, ex proſſo ſumtus, nobis dentes eluit, non tamen unquam ullus lapis iſtis dentibus adnaſceretur, multoque minus, qui foeteret inſtar lapidis dentalis; quippe qui anhelitum cadaverizat. Febricitanti dein, qui quatruiduo nil edit aut maſticat, non deſt ſua proin dentibus mucilago tandem lapideſcens. Imo ipſi copioſior eſt, quam benevalenti. Patet ergo quomodo mucilago lapideſcens, primum circa radices dentium, qua extra gingivam emicant, non ſit Tartarus ciborum. Deinde quod merus porus etiam cauſaret in propinquo eandem durtiem,

quam fingit propriam Tartato ciborum. Alius demum edens nihil, bibensque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium &c. maſticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti ſuis attingens dentibus: attamen quotidie lapidem dentibus affigit, non alias, quam comedens. Item à ſingulo paſtu, tamenſi os atque dentes exquisitè abluantur, tamen manè nova lapideſcens mucilago foetensque circa dentes verſatur, quæ ſaltem ex cibo remanſiſſe nequivit: quæque ſi Tartarus ciborum eſſet, toties hic etiam diverſus eſſet, quot ſunt ciborum alteritates. Quem Carthuſiani eundem & æquè olidum habent, ac carnivori: Item qui ſimplici pane & pomis veſcuntur, non alias quam qui caſeum ſaltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant) loco panis & aqua vivunt, cum Norwegiis, crudo ſiccatoque piſce contentis. In eodem lapide conveniunt omnes. Exceptis paucis felicioris diſpoſitionis. Frivolum ergo inventionem Tartari pro morbis fundaffe ex Tartaro ciborum, propter lapidem odontalem. Qui certe inprimis non ex microcoſmica ſomniata proprietate deſluxit, quod Macrocoſmus nuſpian foetentem lapidem ſuis maſticando dentibus adfixerit. Si itaque non ex Tartaro ciborum lapis ſit, nec certè etiam ex Tartaro potuum erit, quippe qui rarò dentes attingit, celeriter tranſluit citiuſque Tartarum eundem ablueret quam apponeret. Dicam ergo unde Lithodontos materiam & efficientem habeat. Utpote exinde adhuc conſtabit rationes Tartari eſſe vanas. Indubium eſt, ergo linguam tunica fimbriola, inſtar Hoſlerici veſtitam eſſe; & ſi quid de cibo aut potu in ore commaduerit, hoc intra fimbrias iſtas obtineri donec eodem madore ſint repletæ. Non eſt attamen iſtud ciborum ullus, aut potuum Tartarus, tanquam eſſet ſeparatum coagulabile, à non coagulabili: ſed eſt tota in ſolidum ſubſtantia cibi, quæ per ſaliyam forte commadu-

maduit, detentaque est intra istud holericum. Quinimo derafa ista sorde, abs lingua non acquirit tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque demum tepore arescat. Fortet quidem nec tamen omnino pro odore cadaveroso lapidis dentalis. Nam si mox à pastu, lingua abradatur scalpro, vel duriore fricetur linteo: manet quidem minus mucilaginis, iterum abrades: sed non proinde minus olidæ. Simile invenies de dentibus. Intellige ergo hanc linguæ saburram, non ex solis cibis, sed ex saliva, linguæque recremento nasci. Si enim cavo dentis detentus cibus, idem cujus recrementum in linguæ tunica est imbibitum, pernoctaverit: sœtidiorem longè halitum exspiravit, quam præfata linguæ abrasa mucilago. Sic quoque inter gingivas & maxillam, utut à cœna os ablueris, singulo mane, alba quædam mucilago coacervatur, quæ inde per lintheum absterfa, & assiccata, olet proprio fœtore. Obliquè ergo transendo, annotabo, hanc linguæ mucilaginem, potissimum esse causam, difficultatum in faucibus orientium, consequenter quoque, hisce malis, subnoxios, se liberaffe frequenti scalpro, ut à singulo pastu videlicet atque mane linguam scabant. Partes siquidem teneræ atque vicinæ hanc horrentes mucilaginem dum putret, excandescunt, horrido sibi contagio, ideo phlogosin tenuem accendunt, ob præsentiam sibi hostis exorici. Non est autem dentalis ille lapis, filius salivæ, aut ciborum: cum neutra, nequidem utraque simul, unquam queant coagulari, in ejusmodi duritiem, multoque minus in odorem adeo putidum, instantem decies millies quotidie, totam oris putidique anhelitus auram. Dudum mecum admiratus, generationem tam frequentem, olidam manifestam per tot sæcula & virosum ingenia ignotam mansisse. Pavens itaque ingemui, quid ergo circa abstrusiora, à Scholis actum esset! Dicam quid me rerum Magistra docuerit: In ore, nil versatur

præter salivam, cibum & potum. Dentalis autem lapis ex nullo horum est; sed primo ortu est albæ muccaginis instar, quæ cras flavescit pallida: inde tandem in duritiem lapidis vesicæ accrescit dentibus, à quorum gingivis incipit lutea, & in dente non rarò nigris maculis manifesta, imò & cariosum atque nigrum dentem efficit. Adeo quod totius corporis durissimum, atque siccissimum (id est dens) citissime etiam putreat. Cognovi quidem, quod ciborum ac salivæ mucilago concreveret: at nunquam in lapidis consistentiam. Notandum ea propter dentem, nedum in sui fundo sive radice nutiri: sed etiam lateraliter, ex ipsis gingivis. Testes sunt ipsæ gingivæ cruentæ, vel minus sanæ, dentibus non aptè coherentes, quod caveas sive fossulas, ad dentem male nutritum, abinde ab suæ indispotionis exordio, relinquunt; dentemque nigrore, extravenati sui cruoris tingant. Tum postremo etiam, quod dens, subter gingivam, acutissimi sit sensus, quo extra eam caret. In tanta ergo sensus vivacitate, dens vivit, ideoque & nutritur. Excrementum itaque gingivarum, ut erat ex preparato cruore, pro nutritione dentis; ita quoque aliqualem suscepit determinationem sive potentiam dentalis duritiei. Quod sanè dentium excrementum, ubi muccaginem ciborum & potuum combibit, mox quoque festinat indurescere ad destinatam duritiem. Quod enim libro de Lithiasi, de semine petroso, adeoque de petrescentia, sive modo fiendi in lapidibus dixi: Id quoque incongruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, totaliter convenit. Semel enim sigillum coaguli, semeneque lapidescentiæ pro dente suscepit, quod etsi recrementum jam factum esset, adhuc retinuit: non quidem ut Tartarus proinde esset; sed à determinatione Archei, quæ jam ad dentificationem destinatum fuerat.

Cuspidalis gingiva autem optimæ sanitatis ibidem signum est, ac ideo vix dentalem lapidem creat. Etenim usque in sui finem denti contigua gingiva non admittit dentem parere excrementa, sed dentem conservat. Prout detectus gingivis dens facile dolet, putret & lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris fuccinum refert, quodque hæcenus Germanis *Hugstein* per similitudinem dicitur. Aurium verò excrementum instar flavi unguenti nervorum punctationis magnum solamen. Non ergo insolitum est, dentes proferre excrementum hocque olidum è putido cruore resolutum cadaver. Sicatur namque mucago è cibis linguæ impacta, nec petrescit nisi admista fuerit excremento, quod inter dentem & gingivam insensibiliter prorumpit. Id enim ut est dentis excrementum, duritiei determinationem hausit ab initio. Adeoque crustæ lapideæ specie illudit denti adnatum. Observavi quoque dentem accrescere usque in annum quadragesimum vera accretione. Nam qui oppositus est denti evulso attritionis penuria suam seriem superat, ac in oppositam intrat, usque in præfatum terminum. Dens igitur, postquam crescere desinit, vix indigus alimento, vel pauculo (eo quod sit substantia vix dissolubilis) tum ergo gingiva pluris recrementi ferax est plusculum alimenti rapit, cruenta fit, tumidaque mox minuitur, ac velut cariola evadit. Hinc enim crebra Odontalgia, caries, cavitas atque putredo, præcipuè quibus in juventute mox tempestivè accretionem suspendunt. Dentes ergò, ut peculiari vivunt oeconomia, ita & suas habent ætates, quas

25. sic notanter distinguo. Dens enim qui post octennium hominis candorem vitri opaci, (quod à colore lactis, *Lattimo* Artifices vocant) vel lapidis limacis refert, adolescens est. Splendidus & politus est color albus. Deinde sensim pallescit: mox dein surdè albescit, tanquam ebur. Juventus est dentis. Tum postea

obscurè pallet, ut in syncopizatis & defunctis virginibus spectatur. Estque ejus ætas virilis. Atque tandem pallidè flavescit, ossis instar pristinumque amittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim distat cartilago à membrana, unguis à cornu tantumdem quoque dens ab osse differt: frequens autem est odontalgia, dum decrescit gingiva, & dens ossicolor est. Postremo autem dens cariosus, cavus, niger, verminosus & olidus est ætas caduca dentis. Proinde frigidum dentibus hostile. Nam senium eorum accelerat. Pilorum canities senium eorundem arguit, etiam præter hominis senectutem, unusque pilorum, dudum ante alium canescit. Sic & senescit dentium unus præ alio. Unde conspicuum est. Dentium unumquemque propria vivere quadra. Australes borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aëre dentibus benigniore. Puerorum dentes ante septennium facile cariem sentiunt, quia à succrescente alio propulsantur & fovea alimento privantur, & excremento dentali onerantur. Juxta rationem ergò gingivarum dentium tædio; ab excrementi nempe pluralitate & feritate est æstimanda. Non secus atque cerebrum oblæsum plurimum mucæ & quævis alia pars incommodata, fordes multas accumulatur: sic dentes horumque nutrices partes, si sint oblæse, non modicum lapidescentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia vero istud excrementum non est tam ciborum exuvium, quam humanum excrementum: Ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis dentalis. Qui Paracelsum circumvenit, Tartarique suspicionem in nobis auxit. Hinc igitur manifestum, cur ex

27. eadem urina idem lapis in renibus primum friabilis concreascit; & in vesica deinde longè durissimus. Non quidem quod in urina sit Tartarus, qui quo longius delabitur, eo sit durior. Puerile istud est. At sanè quilibet succus petrificabilis suam habet determinatam & non alienam duri-

duritiem, ex vi seminis proprii. Hic enim, sæpe mistus rei non petrescenti, in immensum durefcit. Puta. Farina fecalitia, non lapidefcit: sed tandem resoluta in simum, cariem aut vermem satiscit. Veruntamen si calci, quæ suæ est arenæ conjungata, jungatur, lapideum, & non periturum cæmentum præbet. Sic pariter vesica, sub calculo hospire, plorans sui alimentum mucaginem, eamque lapidifico lotii succo commiscet, durum dat vesicæ calculum, longè à renum lithiasi secretum. Quapropter & renes diutino calculo vexati, non amplius subrusum & sabulosum calculum proferunt: sed subalbium atque durum. Cum nempe absumenta renum parenchymatis superficiei, partes fibrosæ & stamina spermatica, consimilem albam mucaginem, de succo spermatico alimentario suppeditant. In quo non minus erratum hæctenus, quam si farinam fecalitam per se lapideam dixeris. Quæ ab adjuncto mutuatur, quod ex se non habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita est; sed alimentum spermaticum, sub onere secretum, non per se petrificabile: at solum ex adjuncto. Sic nempe causas per se, à causis per accidens, sufficientes à coadjuvantibus, primitivas à transplantatis distinguendo, devenitur ad cognitionem rei. Plerumque enim Paracelsus, corporum duritiem fictis Tartaris adscribit, alibi verò duritiem omnem ex sale esse, sive ex uno de tribus. Utrumque simul ut stare nequit (cum unum de tri-

bus primis non subsistat ut initium, nec absque igne. Etiam si subsisteret, differret à Tartaro, tanquam causa principians materialis, ab effectu formali, ita neutrum verum esse, jam sat superque probavi. Nescitum est enim hæctenus, omnia corpora materialiter ex sola aqua esse. Viderat quidem Paracelsus metalla, & ligna lapidescere, & immediatè in salem reduci: Nescivit tamen duritiem rerum, ut & earundem soliditatem compactionem, atque pondus, non esse ex natura edoctorum principiorum (quippe quæ sunt nonnientia demonstrata in natura principian-di) ut neq; ex virtute elementaliter materiali: sed ex sola seminum destinatione. Duo colligo ergo. Unum, quod sibi sit inconstans Paracelsus de coagulo corporum & Tartaris. Alterum verò, quod axioma Aristotelis cadat. Nec perpetuo verum: *Propter quod unumquodque est tale, illud ipsum esse magis tale.* Non enim etsi durities proveniat è semine, & destinationibus ejus, semina proinde duriora esse debeant, rebus constitutis. Non enim Archeus, qui ossa ad suam duritiem disponit, ossibus proinde durior est; Imo nec media ad finem directà duriora, solidiora, aut compactiora sunt rebus constitutis. Aristoteles enim proclivis in axiomata, ab artificialibus, traduxit suas experientias, in naturam. Proinde in natura ubique lapsus est, quia totus naturæ ignarus, miser rixatur.

TARTARUS NON IN POTU.

1. Aliquot suppositiones antea probatæ. 2. Rebus constitutis non inesse Tartaros. 3. Tres Monarchiæ rerum, unde lapis triplex. 4. Longè distat à Tartaro vini. 5. Dilectæ ex errore: non autem ex intentione naturæ sit. 6. Non valet argumentum à similit. 7. Argumenta aliquot tollentia Tartarum è potu. 8. Argumentum oppositum. 9. Inadvertentia Scholarum. 10. Historiæ duæ. 11. Falsitatis Paracelsi. 12. Strumæ non ex Tartaro. 13. Vinum insons Tartari humani. 14. An aquæ petrosæ contineant Tarta-

rum. 15. Unde strumæ in collo humano, & non brutorum. 16. Remedium contra strumæ. 17. Remedium contra scirros & Botiæ. 18. Præoccupatio. 19. Dissinatio per axioma.

Utrumque tollunt Tartarum è cibis, sint præmissarum instar, hoc loco. Sed cum aquæ immediatè lapidescant, fortiori aucte, propositio

con-

- confirmanda est. Inprimis docui, quod omnis lapis sit immediatè filius aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cujuslibet corporis concretio sit ex semine, non autem ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio destinata à semine sit, à naturæ integritate, adeoque ex dono creationis; non autem ex Tartaro, qui juxta Paracelsum nil nisi rei excrementum est. Productum autem naturale est ex matre materia, non autem noverca: ac deinde ex seminali sive efficiente initio, cui insunt à Creatione omnes typi, Ideæ & scientiæ rerum agendarum. Tandem quod à Creatione, non insint rebus typi Tartarorum, in nostri perniciem conditi, ut neque medicamentum exterminii in terra. Quid ergò ad Tartari naturam, in morbos introducendam facit, quod lapis sit fructus aquæ, si lapidi non insit conditio tartari? Vel quod Tartarus sit fructus vini, si nil tale in rebus aliis. Quid enim præjudicat naturæ, si phantasia lapidem aut calculum nomine deludens, vocaverit Tartarum? satisque impotenter ac sine probatione affirmet, lapides & omne corpus solidum, cum tartaro vini, in omni proprietate simul convenire? siquidem ista sua assertio gratis est, absque veritate & probabilitate. Calculus namque in nobis, alio semine medio atque progressu generatur, quam Tartarus è vino, aut lapis ex aqua.
3. Tres videlicet in universo, sunt corporum Monarchiæ: Animalis, vegetabilis & mineralis. Lapis idèò triplex est, totaque Monarchia distinctus. Differt namque saxum, à capsâ nuclei mespilorum, persicorum, &c. & utrumque iterum à lapide cancerorum, bezoar, limacum, piscium, calculo humano, &c. Tres isti lapides longè iterum simul distant, à tartaro vini, qui non inter lapides est reponendus, cum sit liquor salis concretus. Minerale enim, vel saxum est, quod in calcem verti potest: vel lapis, qui non calcinatur, ut gemmæ, marmora, silices. Utrumque autem unico nomine petræ nunc concluditur. Vegetabilis verò lapis, cum sit cremabilis, ut gagates alioquin & petræ minerales sulfurose, potius nodosum lignum est, quam petra. Animalis autem petra est potius saxum os, (quia partim crematur) quam petra. Ad distinctionem quoque calculi humani à cæteris, ille à Paracelso Duelech vocatur. Eo quod petræ, tam minerales, quam vegetabiles, sint fructus naturales, necessarii, ac primæ intentionis in creando. Solum autem Duelech morbus est, monstroque simile. In cæteris vero animantatis, destinationem proficuum lapis obtinuit. Unde palam sit, licet aquæ petram gignant; non tamen proinde essentiam, semen modumque generationis, è Tartaro vini sequantur. Duelech enim, post peccatum excremento morbo; non autem intentione naturæ, neque ex materia petrosa aut tartarosa: sed per accidens, errore videlicet facultatis, morbosum semen nascitur, necessitate agentis connexi. Quare non admitto Tartarum potius in potu, quam in cibo: sin autem sit potentialiter in vino, id necessitate connexi, & per accidens sit, nec locum nec vires agendi, aut actuandi in nobis habere potest, ut à potestate videlicet, Tartarus potentialis, in nobis actuatur: adeoque non admitto tartaream in potu generationem, à Deo destinatam in nostri interitum: quid enim si ossa reperiuntur in carne, & petræ mineralis semina in aquis stabiliantur, an proinde ossium semen, & proxima materia erunt in fontibus? aut petræ minerales semen, & proxima materia, in carne, aut cruore? Si non in cruore, ergò neque in potu & cibo. Non est enim mors, opus manuum Dei. Viditque Deus quæcumque fecerat erant bona, tam in sua bonitatis intentione, quam in creaturæ esse. Igitur nulla est in aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tragœdiam in nobis concitandam sit creata. Si quid porrò mali nunc sit, aut fiat, inter digestionem id sanè non ex materiæ creatione, destinatione, proprietate, efficien-

efficiente & intentione finali Creatoris : sed nostri prorsus errore & naturæ corruptione destituit. Recepta nimirum peregrinorum seminum importunitate, defectuosa altitum transmutatione aut non sat severa nocuorum expulsiōe, ejusmodi contingunt. Tartarus præexistens, atque in potu solutus, si esset, utique sua destinatione in nobis confestim putresceret, ante digestiones, putrefactiones & resolutiones, neque congelandi consilia expectaret, in ultimum urinæ exitum. Idemque potius in omnibus æqualiter lapidesceret. Veruntamen cum calculus non succrescat in potu, sed saltem in excrementis per admissionem salis urinæ : aliorumque cooperantium adjutorio (pro ut abundè libro de Lithiasi) præsumitur Duelech non ex præexistente tartaro potus consistere. Quod palam fit per mechanicam ejus resolutionem in igne. Distillatum enim Duelech, clausis & vitreis vasis profert oleum fetidum, spiritum denique & crystallos salis urinæ, qualia ex urina humana distillando eliciuntur. Certum est namque, quod stomachus, intestina, venæ, jecur, & renes non generant Duelech ex natura sui, multò minus eundem continuant, multoque adhuc minus ex præparato præexistenteque in potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pariter, quæ uitam humanam generant, & in quovis homine absque exceptione, non secus atque in cunctis absque exceptione lapilli crescunt, Duelech procrearent. Sed Duelech petrescit ex semine, tandem in lotio, per materiæ transmutationem generato. Id semen adeo validum est, ut quamvis calculosus non bibat nisi aquam distillatam, non proindè cessaret.

8. Duelech generare. At ajunt. Vina rubea, plurimum sabuli in calculosis generant, ergo tartarum arenosum continent. Ego inde inferrem. Si tartarum arenosum continent, ergo nedum in calculosis, sed in omnibus prorsus sabulum proderent : Atqui cum tantum id contingat in defectuo-

sis, hinc palam fit, quod non materia tenuis ; sed aliunde sabulum fiat. Siquidem defectuosorum stomachus separaret arenas, antequam ad renes pervenirent. 1-9. Ignorantia Scholarum exhinc nata est, quod nesciant, aut non perpendant, multa per transmutationem fieri, quæ nullatenus materialiter inerant. Siquidem non nisi ridiculus dixerit, ossa inesse graminis. Cessabit hæc disputatio, dum ostendeto Duelech formari è rebus, longe à coagulatione alienis. Nec sequitur enim, Quædam vina plus spiritus urinæ, vel terræ volatilis continent : ergo continent tartarum lapidem, vel ergo Tartarus vini generat materialiter per sui separationem humanum Duelech. Zingiber profert multum sudoris : ergo zingiber continet plurimum sudorem materialiter. Scholæ enim rustico more de rebus naturæ judicium ferunt, Ignorantes, quod multa fiant opera efficientis transmutationem, semine inquam coagulantis, & inter transmutandum operantis. Quæ neutiquam materiæ debentur. nec illarum caloribus, fictisque elementorum congressibus. Vidi enim duos gemellos, 10. eadem quoque nutrice, ac cibis educatos, quorum major calculosus, non item minor erat. Lac namque non plus tartari pro uno, quam pro altero continebat. Item puer cujusdam Præsidis, parente utroque incolume editus, quatuor præ se fratres ac sorores tres sanas habebat ? solo autem trimestri à calculosa nutrice alitus, semel septennis, dein iterum decennis, & tertio binis annis post, lithotomum toleravit. Ac ultima vice sub novacula exspiravit. Saltem hæc historie non ex tartari peregrini adventu evenère. Cum ergo non sit 11.

materia in assumtis existentia, veritas, cognitio, necessitas, aut consequentia ; quæ tartaro quadrare possint : stentoriè nimis à Paracelsò gloriatum est, se omnem morborum causam primum invenisse, Monarcham arcanorum atque

medicinæ principem, cæterosque ignorantia hac sua inventione accusasse. Quin etiam insuper, ex Tartaris regionum, se deprehendere, quibus morbis incolæ sint subnoxii. Etenim si Tartarus, neque ex creatione, neque ex maledictione fuerit unquam, qui sit morborum origo: frivolum sanè, se eundem investigasse distillando, & reperisse, quod nunquam fuit. Viderat nempe saxa, in aquarum fundo generari. In Stiria quoque, Sabaudia, Valesia, strumas horribiles, miserando spectaculo, humanam speciem deformare. Deceptusque hinc conclusit, ex Tartaro aquarum, calculos, strumas, & consequenter omne oppilans, esse. Malè enim, atque in sequacium perniciem, nesciivit, cuncta ex agentibus seminalibus oriri, iisque datum, materias sibi substratas traducere, juxta seminum destinationes, ac fines. Enimverò tametsi potius aliquis, nocentior sit calculosis: ille tamen nec Tartarus est, nec hinc continet, nec tartari formæ quippiam condensatur in Duelech (ut suo loco docui) sed est opus operantis ad petram vel bolum, quicquid actuali semine aquis inest. In vino autem si quid sit, ad faciem erit per se, ad Tartarum verò per accidens; non autem ad Duelech. Frustra enim aquas distillando interrogabis, an potentialiter fiant petra. Id namque sine labore, & expensis, doceant flumina, & fontes. Ex vino autem nunquam petra, Tartarus, multoque minus Duelech fit. Nec facumetiam pluralitas tartarum accusabit. Ut nec calculum. Quia Duelech est alterius familiaris, quam Tartarus. Hinc quo vina tartaro ditiora sunt, eo saniora contra Duelech esse deberent, si Tartarus aliquin abstergerendis sordibus propinetur.

12. Assentior quidem, petrosas aquas esse agrestis indolis, conditionis mineralis, & factrices indigestionum, quatenus aliena continent. At non proinde materialiter Duelech continent in se, quan-

quam occasionaliter destruant digestionem, imprimant petrosam vitam mediam, unde hominis vegetatrix enervata sylvestrem illam induit inclinationem. Atqui istud nil pro Authore tartarorum facit. Longè siquidem aliud est, calculosum fieri occasionaliter, ex vi petrificæ vitæ mediæ rerum in Archeum introducta impressionaliter & sigillariter: & calculosum fieri ex tartaro liquato, & resolutum in aquis, qui tandem dierum periodo pristinam reassumat in potante coagulationem. Hoc namque posterius in natura nego: prius verò, inter ordinaria assero. Quantum autem Strumas, 14. sive Boria attinet, plerique ex mineralibus aquis potis, Paracelsus quoque usu cachimialium aquarum provenire putant. Ego vero optarem juxta suam viri doctrinam, per ignem istas cachimias in aquis ostendat, quibus proprium sit, duntaxat in ultima nostri digestionem, nec alibi quam circa jugulum coagulari. Scio autem se nunquam inventurum in aquis ejusmodi Tartarum. Ergo propria lege damnetur. Qua cavet nemini credendum, nisi quantum per ignem demonstrare id valeat. Fateor quidem aquæ inesse vitam mediam, cui sit proprium Archeum excitare, & inficere in commutatione boni alimenti, (non autem tartari peregrini illi inexistens materialiter) in duritiem petrosam. Ad strumas autem requiritur materia, quæ proprietate sui Archei, nata sit præcludere nobis fauces, ac quasi præfocare, idque citra gustum adstrictionis aut terrestris acerbatis, (nam aliàs gustus hic, hærens in sinu materiæ, prima digestionem maturatus, interit) transmutataque in alimentum, retinentque pristinas vires vitæ mediæ, perfungitur sua potestate, circa guttur magis, quam alibi. Quæ potestas jure sibi hæreditario in alimentis, & hinc in cruore relicta, convertit proximum solidorum alimentum in petrosum excre-

crementum; quod directoris facultate strangulante ad guttur concedit. Idque trutinans Seduri, reperi fungos præfatos præfocandi veneno pollere: illosque frequentes è radice Laricis, Abietis & Pinorum, in rupibus ad septemtrionem declivibus succrescere, ubi niger Agaricus, ejusdem criminis hæres, in trunco frequens. Didici ergò totum terræ Lessas, fungosa indole, ibidem contaminari. Credidi itaque Strumas nasci usu herbarum & aquarum, quæ hujusmodi Lessas imbiberunt. Porro, quod Archealis vitæ medicæ potestas in rebus gignat strumas, non autem redivivus Tartarus cachimialis aquæ, res ipsa loquitur. Aliàs namque non minus in abdomine & jecore, Struma, nec segnius, quam in gutture prodiret. Non enim rivales aut cachimiales aquæ, guttur respiciunt, aut tantam duritiem sponderent. Nec sanè liquesceret Struma, astrictivo terrestrique remedio, quo pluries unico mense Strumas evanuisse prægrandes vidi, ac subito præfocationem à venenoso fungo illatam curari. Quod sic habet: Recipe Spongiæ marinæ in carbonem combustæ uncias 3. Ossis Sepiæ usti, piperis longi, zingiberis, pirethri, gallarum, salis gemmæ, calcis testatum ovorum ana unc. 1. misce cum aqua stillata ex præfatis spongiis. Et exsicceetur paulatim. Accipe hujus pulveris semidrachmam, cum sacchari semiuncia, decresciente luna, ut paulatim liquatus deglutatur. Vel sac Illinctum. Et Bocium dispabit. Alii defectu spongiæ sumebant pilosam excrescentiam silvestribus rosetis innascentem, exteriori cortici castaneæ persimilem, hirtam hispidaq; cujus foliis pulvere utebantur feliciter. Item usus sum unguine, in strumis & scirthis. Olei laurini (non per axungiam suillam adulterati) unc. 8. Olibani, masticeis, gummistarabici, resinæ abiegne ana uncias 3. distilla: tum iterum distilla cum cineribus clavellatis. Si ergo struma, vel durus alibi scirthus, ex tartaro peregrino

coalesceret, calidis remediis magis induresceret, nec tam facile liquaretur. Est itaq; struma defectus transmutatoris Archæi & non coagulato tartari: prout de Duelech clariùs & abundè demonstravi. Archeus namque omnem sibi substatam transmutat massam, nisi à vita media potentior victus cesserit. Struma itaque est ex bono cruore, cui strangulans potestas vitæ medicæ est relicta. Peritque Bocium, assumpto remedio, quod petrosam materiam non est dissolvendo, si ex tartaro illuc traducto esset. Impossibile alioquin est proscus, tartarum (si quis foret) vitæ nostræ spiraculum concipere, vividum fieri, membris coaptari, & ad ultimam digestionem intro admitti, fermentum sanguinis concipere, distillari autem per insensilem transpirationem, ut & scirthos, cruore vitali natos, adhibito præfato remedio. Cæterum rixa non est de asini umbra: siquidem non est perinde negasse, tartarum inesse materialiter in edulis & potibus, itenique permanere per digestionum officinas, atque proinde tandem coagulati in miseris: & procul inde remotum est, admittere in nobis transmutatum ex bono cremore, chylo, vel cruore, in prævum virtute vitæ medicæ, transplantantis directiones Archæi; Alius ut enim generationis; ita alius quoque præcautionis atque sanationis ordo utrobique. Nullam ergo tartarizationis fundamentum, veritas, apparentia, vel necessitas. Quorsum namque conducit. Comminisci tartarum, pertinacem coagulationum principè, qui ortum suum debet figmento? Siquidem rerum dispositiones, coagulationes & resolutiones suis pendent seminibus. Ex purissimis cibis & potibus, Duelech non fit minus, quam de minus exquisitis, si vita media Archeum malè imbutat. Quorsum deinde convenit, cibos potusq; quos Dominus bonos censuit, tartarosæ proditionis infames reddere? Reor sanè è tartaro siye inferno inventū esse, dum

Satan jam propediem conjiceret humorum exilium futurum è Scholis medicis. 18. Enimverò cum res unaquæque dissolvatur per vinculum rupturam, quæ eandem stringunt, juvat monuisse: coagulata in nobis non fieri per exsiccationem, (excepta creta podagrica) neque per tartarum, inexistenter clam: multo sanè minus, ex microcosmi conditione saxosa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, post acquisitam opacitatem synonymæ, deinceps paulatim exsiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, sui initio, prout & scirrhosum quidlibet, itemque bolus, lurum, mucago, arena, & Duelech, seminalibus initiis coagulantur & resolvuntur: atque longè aliter solvuntur & coagulantur, quam si pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, sua sponte in nobis, peregrinum coagulum dedisset. Sophismus est non causam, in causam accusasse, vel causam, ut non causam neglexisse. Alii sophismus, si solet uspiam magnas adferre angustias: in medendo sanè quam maximas, periculis vitæ & damnationis, ut & damnis plenas. Etenim unus probè digerit, difficulterque separat: Alter vero, feliciter excernit, ac molestè digerit. Tertius denique digerit succinctè, & liquefacit: at vitiosè sibi transfumat, sub imperio feminis exotici. Aliud ergo est castigare alienigenam vitæ me-

diæ impressionem, (Quæ in concretionem digesti consistit) atque aliud est, excernere, quod aliàs retentum noceret. Idque dissolvendo, & expellendo conficitur. Finaliter, si quis Tartarus in assumtis esset, desinens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditorie secum attulisset intrò: utrobique saltem sanationis desperationem contineret: Et hætenus medicamentum exterminii in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum esset. Postremò non est Tartarus in cibis, ut neque in potibus cibalibus. In aqua verò inest quidem semen lapidum: at lapis non est magis Tartarus, quam saxum est panis: quare etiam ex semine petrificante, nullatenus potest concludi præsentia aut potentia Tartari. Pariter, etsi in recrementis, vel cruore degenerato, sit potestas ad Duelech, vel scirrhum. Non tamen ad Tartarum multoque minus, quod naturaliter tam cruori quam recrementis inest Tartarus. Quidquid enim peregrino è semine & alienato, per accidens nascitur, & per metaphoram propter sui coagulationem assimilatur, sibi coagulato in vinis: Abusiva tantum alienatione, ad tartarum revocatur. Odit enim natura metaphoricæ & poeticæ libertates. Non est ergo Tartarus, morborum occasionalis materia interna.

CUSTOS ERRANS.

1. Scholæ nuntiant de quatuor humoribus. 2. Autho-
ris respicienda. 3. Thesis, cum probationibus.
4. Quid mucus, & quæ theca generetur. 5. Quis sit
custos in terminis propositis. 6. Custodis necessitates
inexcusabiles, hæcenus nescitæ. 7. Probatur, quod
mucus non sit cerebri excrementum. 8. Concluditur
miserrimum inde cerebrum. 9. Vanitas morborum
Cauteris dicitorum. 10. Mucus non è cruore factus.
11. Argumentum, à simili adequato. 12. A Corizza.
13. A paritate reliquorum viscerum. 14. A suppo-
sita Scholarum doctrina. 15. Ab Archæi identitate.
16. Ab Anuome. 17. Ab absurdo. 18. A necessi-
tate oppilationis. 19. A constitutione cerebri. 20.
A Scopo. 21. Ab experientia. 22. Notatur Scholæ

rum inadvertentia in re tanti momenti, & tam conspiciuâ. 23. Excrementum aurium per aporrhæam ef-
ferri. 24. Necessitas custodum. 25. Probatur per
Corizzam. 26. Per rancidinem. 27. Per tussis. 28.
Custos est inaudita potestas. 29. Utramque potestatem
Scholæ putarunt quandam intemperiem in sanis etiam.
30. Probatur diversitas ab aliis potestatibus. 31. Tes-
timonia Custodum. 32. Grævedo nunquam sana est.
33. Tussis examinatur. 34. Custos errans. 35. Tussis
secca. 36. Difficultas curandi, unde. 37. Remedia
notantur. 38. Incognantia Scholarum. 39. Remedia
è sulfure. 40. Duplex Asthma. 41. Sanandi difficul-
tates. 42. Custodis usus. 43. Periculosior est custos
errans Laryngis. 44. Mucus differt à screatu.

45. Custos.

45. *Custodem differre in cerebro, ab aliis facultatibus.*

46. *Diaphragma est porosum.*

S Cholæ, mucum è cerebro, spiritumque tussium, digito monstrantes, dixere. Ecco phlegma, unus de quatuor humoribus, nostri constitutivis. Atque deinceps semper successive sibi subscripserunt. Crevit iste lascivendo ausus, tot seculorum præscriptionibus & Scholarum subscriptis authoritatibus firmatus. Quis cerebrum, tres alios suppositos, scitolve humores in sui alimoniam consumisset, excluso solo phlegmate, sibi licet similimo, & alioqui juxta Galeni mentem, aptissimo ut in cruorem totaliter transinutetur. Nonnumquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem mucum, non amplius phlegma, vel pituitam propriè sed recrementum cerebri, velut proscriptum hostem, à digestionem resultantem superfluitatem relegarunt. Sux illas illius doctrinæ meritò puduit: Quia mucum agnovissent excrementum ultimæ digestionis: non autem humorem amplius in hepate productum, velut cruoris partem unam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergo sæpius, atque vacillant, hæsitantque iterum, dum mucosum hominem (ab isto videlicet stercore, morbofoque affectu) phlegmaticum promiscuè indigerant, ejusque deinceps vires, ingenium, mores atque fortunam, inde metiuntur, & augurantur: Interim insaufa sunt initia Scholarum, quæ ab excremento sibi cognito, pituitæ essentiam, existentiam, proprietates, elementorum & humorum constitutivorum nostri denominant. Phlegma enim quod sub Goryzzæ initium, depluit è naribus aquosum (ut ajunt) & tenue, post dies aliquot, spissius atque flavum fit, eo quod assiduata caloris coctura inspissetur. Quasi integro sorte quadragenario absque corruptione sui, vacuo cranio, in inspissationem, ut summum bonum, expectasset!

nec alioqui tenuius, sat rimarum pro exitu reperiret! Hæc somnia non merentur redargutionem, nisi seria credulitate, mendendi methodum, in mortalium perniciem transulissent. Fateor equidem, me sub tirociniis credidisse, mucum, si non unus de quatuor humoribus oriundus, esset saltem excrementum digestionis cerebri. Ast dein liberiore indagine à Scholis desciscens, cœpi contueri, quod æstate mungam raro: hyeme verò frequentissimè. Atramen cerebro utraque statione, ejusque fructionibus ex Dei gratia, æquè validis potior. Consideravi enim propterea, cruorem hyemalem, æque vividum, atque illum, quem æstate conficio (vita nempe in sanguine per Sacra locatur) & digestionem tam cerebri, quam aliarum partium, æque salubrem, quia completam, esse. Quæ non sic haberent, si cerebrum quatuor ad minimum uncias, quotidie excrementi, ac proinde uncias sedecim de cruore depromeret, pro solo sui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia (præter illam nempe, quæ in alito remansit pro alimenti pignore) quas uncias alioquin æstate, in cruore relinqueret. Vel si id rentur fieri exquisitiore digestionem Cerebri: vel si malint, Cerebrum ob aeris hiberni injuriam, male dispositum: ac quomodocunque sumatur; necesse est saltem mucum causari ab indispositione aliqua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque à vitio jecoris, ut neque ab exquisitiore separatione pituitæ hibernæ, & æstivalis neglectu. Nec demum indispositio ista ovenit cerebri vitio, ut neque cruoris. Quippe id repugnat propositæ thesi. Ergo aliunde idiplum manat. Etenim si ista recrementa remanent in cruore, vel cerebro per æstatem, quæ secus hyeme excernuntur: Locus deficeret hospitandæ pituitæ, tota æstate collectæ. Hinc in Thesin pono: Mucus narium aquosior, accopiosus, & proinde continua ejusdem emunctio in hyeme. Non autem in æstate. Unde con-

sequens, id causari ob stationem intemperatam. Quæ si occasionaliter lædat cerebri digestionem: id erit, vel per totum cerebrum, vel in inferiore ejus plano, quæ frigus ferit. Si per totum nova sit, læderentur unæ cunctæ cerebri functiones, imaginatio discursus, &c. Quod est falsum. Nam denotaret ambientis superioritatem super spiritum, functionum omnium fontem, atque rectorem. Deberetque tum muccus fieri & descendere à cunctis intimis, connexis, minimisque cerebri particulis, & non tantum ab iis, quæ immediatè ab intrante quantantur aere. Unde liquet; muccum esse dumtaxat excrementum infernarum partium cerebri, degeneratum ex totalitate alimenti, priusquam aleret. Non autem esse excrementum, digestionis ultimæ superstes, quod roris modo, per minima dispergi in partes solidas asserunt. Nam & hoc, à cerebro non minus, quam à toto, æqualiter vapore tenuis exhalat. Si ergo muccus naturaliter à causis occasionalibus externis & noxiis tempestatibus suscitetur, habeatque causam sui effectivam circa planum cerebri, qua via aerem attingit. Non autem à frigore. Id namque sonaret, cerebrum victum, superatum, ejusque potestates velut extinctas: ergo convertitur materia mucci (quam laticis, simulque alimenti docebo suo loco) ob bonum & ordinarium finem. Quæ materiæ illius conversio, cum naturalis sit, obtenditur, tanquam lorica, pari à frigore percussa. Cumq; materia sit vitiosa, per aeris injuriam, non sanè adhæret: verum ut continua aquæ gutta stillat. Hanc ergo potestatem, mucci effectricem, custodem voco. Quod sic jam supposuisse, sat esto. Porro excrementa alvi, & vesicæ, sunt totius, & partium quibus fiunt & gliscunt, superfluitates quidem, ab intrò sui superflua, atq; inutiles. Sudor vero & insensile effluvium, sunt recrementa, jam ultima digestionis facta, expulsaque post extremam finem suorum dysfunctionem. At muc-

cus, est generis neutrius. Fit enim à custode tantum; laceffito quidem: sed qui partem ut defendat & obliniat, crudiores laticem & simul cruorem sic commutat: estque ejusdem illa commutatio planè naturalis, ad bonum finem ordinata, quamdiu à benè constituto custode oriunda. Equidem magnopere saltem demior Scholarum per tot secula somnolentiam. Quod quia cernerent muccum stillare per nares, idcirco repente statuto indubio decreverint: eundem nil aliud, præter cerebri excrementum esse. Imò quicquid per sereatum, tussimque extruditur (quia colorum paritas oculos illarum falleret) dicunt, nil nisi deciduum cerebri excrementum. Nec enim semel obiter inquisiverunt: Si sit excrementum cerebri: ergò debet esse residuum ultimæ digestionis. Quando scilicet sanguis, postquam factus est humor alimentarius, distributusq; roris more, per æqualem cerebri massam: ibidè non quidem consumeretur, jam prius licet assimilatus substantiæ cerebri, ac per insensilem transpiratum, absque omni sui residuo expulsum per poros abiret: Sed labe prorsus heteroclitæ, postquam muccilaginis spermaticæ (iisdem nempe nutrimur, quibus constamus) sortem induisset, quasi revocatus muccus, è longinquis heterogeneitatis asfractibus, collectusque tandem in abacum propè nares expelleretur. Etenim qui tantoperè de usibus partium, sibi odaximum beneplaciti risus concitarunt, ne semel quidem attigerunt, quæ tanti abusus causa, in hac digestionem esset. Quoniam si excrementum sit superflua pars digestionis: Cur senex, plus sanguinis (quia plus excrementi emungit) quam dum esset juvenis, consumeret in suo cerebro? Ergonè sanguis jam semicoctus, ac vitalis, in similem spermatis substantiam, tum demum corrumpitur? Indeque revocatus à dissitis, undecumq; cerebri, minimisque reliquiarum atomis colligitur? Itanè hæc quotidie in sanis peraguntur? estq; alienata sanguinis corruptio, simul cum sanitatis

frui-

fruitione? Quidni idem contigit reliquis visceribus, quod capiti? Quid si unciae tres dietim emungantur mucci, an fortassis sanguinis boni decuplū (puta uncias quadraginta pro cerebro, totidemq; pro reliquis ad minimum partibus) remansit, ut ibidē roris modo conspergatur? Quo enim privilegio, quavē necessitate exlex cerebrum gaudet, viscus adeo nobile, ut citra noxam, tantam toleret suae Oeconomiae quotidianam stragem? Confusionem corruptionis & alienationis? Quo pacto in media transmutati cruoris via, ad spermaticam vitalemq; mucilaginem, tam ordinaria exorbitatione cerebrum deviabit, atque digestionis abundantis errore corrūperetur? Annon enim vel inde liquebat usus alterius, nondumque sciti necessitas, quæ non undecunque ex abditis (paritate nempe identitatis substantiæ ipsius cerebri & digestionis per totum æquabilis) minimisque cellulis, ordinato motu, suum ac proprium alimentum corruptentibus, retrorsum, eadē vi, qua intraverat, remearet, ut jam in excrementum abiens, intra abacum aduniretur? Id enim si medio digestionis, laborisve metu, contingat: Jam id non potest non inexcusabilem prodere corruptionem, cerebro natalem. Vel si in fine illius digestionis id accidat; præter enim heteroclitam, eandemq; & ordinariam tam alienatæ digestionis normam: jam quoq; cursus, tractusq; cruoris in remotissima, similariaq; cerebri, recursusq; excrementi, à sanguinis relicto residuo: erunt vani prorsus labores, crudelis digestio, intolerabilis error, quotidianusq; atque stultus cerebri labos. Si enim quicquam horum sit verum, reor cerebrum miseram totius corporis tabernam: majore nimirum alimento egere, intentius molestias atq; labores cerebri augeri, quo minor tardior, segniorq; est capitis vis, efficacia & digestio. Quid enim cerebrum eò compulisset, quod dum viliores partes, suum ritè conficiunt alimentum, probèq; absq; ulla residuata, totū in aera disper-

gunt: Solum verò miserumque cerebrum, tam copiosa mucci alluvione, suum alienasset, vividumque alimentum? Transeo 9, adhuc Catarrhorum nugas, deplentium tam largo continuoque imbre in thoracem, totumq; corporis habitum. Quo pacto enim constabunt salva principes potestates, quas in capsa cerebri motari volunt; Dum tantus rumor, confusio, digestionisque tam abundans est diversio, tumultus nimirum redeuntis mucilaginis & sanguinis euntis expressè ad sui corruptelam? At ne femel hucusque cogitatum est, undè tanta prodiret mucci copia: sed Epimenidis somnium dormiverunt Scholæ, velut loto pastæ, modò lucellum è credito Catarrh thesaurizent. Nec est enim ordinarius muccus è cruore. Idq; facile notare potuissent Scholæ, si subscribendo nugis non essent assuetæ. Siquidem à magni sit, largus potus statim in gutture stagnantem parit, loco salivæ, muccaginem. Sicq; gutturi affectus morbosus, statim omnem salivam inspissant. Ideoq; facultates, quas à necessitatis suæ usu, Custodes voco, non mirum si à tota harundinum nostrarum propagine, naturaliter ad se alium liquorem, præter cruorem (quem idèò primus laticem voco, & describam particulari syrmate) allicere, suosq; in fines adoptare: non infelicius nimirum quàm renes, à cruore lotium separant, & ad se trahunt. Lotium enim hic inculco, eo quod non sit excrementum renum, quasi residuum foret renis alimentum, vel suæ digestionis patratus error. Idem proinde judicium de mucco fero. Itaque in Corizza, quamdiu malum sævit maximè est que ferocior boreas: eo quoq; muccus est aquosior, sub pari tamen cerebri digestionem, sensuumq; tam internorum, quam externorum valetudine. Laudatur igitur spissior, tenacior, parcior flaviorq; muccus sub finè digestionis (ut ajūt.) Tum demum considero, è paucis cerebro nostro tantum excrementi quotidie sequestrari non posse, propter ineptitudinē cruoris nutritiit. Maximè

13. Maxime quod hepar, nullum de se excrementum, deque suo nutrimento proferat. Nutritur tamen, deberetque par digestionem fortuna & excrementorum æquale pondus proportionaliter gliscere in cuncta viscera. Tandem memini, solidorum nutritionem fieri, cum totius cruoris transmutatione in alimentum, citra segregationem puri ab impuro (quippe quæ nimis molesta esset ossibus, nervis, visceribus, &c.) nec solida proin aliud in sui alimentatione excrementum præbere: nisi postquam fami partium, liquor alimentarius satisfecerit, totus æquabiliter consumitur, in perspirabilem aporhæam. Id est. Excrementum solidorum omnium non fit, dum nutritio est in fieri: sed tantum in facto esse. Nimirum tum exhalat totum, juxta Scholarum consensum. Ergo siquidem cerebrum teneatur legibus solidorum & viscerum, cunctorum, quas præscribit Archeus: Cerebri non erit mucus, nec aliud eder loco excrementi, quam quod per diaphæresin, totum aliorum more exhalat. Denique excrementum est relativum ad digestionem in alito factam: eo quod eandem supponat. At nihilominus, mucus non est præfata digestionis excrementum, vel desineret vitalis Archei univoca esse
14. in digestionibus similarium opera. Quin etiam si mucus esset excrementum cerebri, colligeretur à toto undequaque, & ad similem cellulam sese reciperet; non autem ad pelvim. Sed difficilis esset mucui (id est, excrementi communis, & totius cerebri) collectio ab imperceptibilibus ac minimis partibus singulis cerebri, quin plurimas post se relinqueret obstructions, &c. quæ tamen nunquam obviam veniunt: præsertim quod Cerebrum, paucis & exilibus venis, per suum corpus nutriatur, nec appareat ductus, vel canales, quibus mucus deducatur. Similiter & medulla spinalis suum pariter haberet mucum, eumque dum evacuari niteretur, id fieri deberet vel su-
- pernè per quartum cerebri sinulum, vel deorsum cadens (ut corpus alioqui fluidum vita orbatum, natum est decidere semper) oppilaret nervorum moventium commune principium, ac potissimum, quia mucus lentorem mucilaginis habet, non esset sequax, quin de se semper relinquat tristem oppilationum formidinem. Denique mucus, quomodo-
cunque sumtus & tepore agitatus, nunquam citra residuum sui faciem totus avolat aut insensiliter dispergitur: sed assumpto ejus vapore, planè induratur in topium. Adeoque est inutile, imò impossibile excrementum solidi cerebri, siue de toto similari ejus. Repugnat nempe
prorsus densitati cerebri, quod cum non sit canalibus apertum, undequaque deberet tamen tenaci excremento ubilibet esse continuò refertum: Tandem ad fines respiciendo, quorum ergo res quæque à Creatore est condita. Non apparet sanè scopus ullus, quare cerebrum mucum, ut suæ digestionis superfluum excrementum paret, & à reliquis visceribus se ex legem faciat hæcenus. Nam totus liquor alimentarius tandem sequestratur è toto corpore per insensilem transpirationem, absque ullo sui residuo. Cum ergò tam conspicua mucui sit impartitas in hyeme & æstate: non potuit ea, ab interno missionis fundamento, sed aliunde venire. Adeoque mucus non est stercus cruoris, multò minus cerebri. Contingit enim benè valenti & dormienti, per octo & amplius horas, nequicquam mucui ejicere: sub qua tamen periodo, cerebrum integram absolvit digestionem: quantò magis, quod facultates naturales cerebri, ut & totius corporis, nunquam ferientur. Non ergo mucus est excrementum rei, nec fit digestionis naturalis intento. Nec excrementum peregrinum, sparsim per Cerebrum collectum, relatumque in pelvim, suum naturale emunctorium nec digestionis vitio fabricatum. Cum aliqui morbum continuum, ac præsertim hieme, Cere-

22. cerebrum pateretur. Ergo concidunt Scholarum testimonia pro pituita, dein Catarhi fundamenta, atque tandem, quæ à methodo medendi ab utroque præcedentium deprimuntur subsidia. Erratum scilicet in indicationibus causarum atque remediorum de mucci materia, efficiente, exordio, loco, ductu, lapsu sive decubitu. Quocirca opportunè notandum, in primis oculos sanos nulla habere excrementa aut
23. sordes. Amarum autem quod aures sudant, exiguum est benevalenti, estque exhalatum ultima digestionum periodo. Quod satis obvium sit: siquidem quo profundius intra aurem scalpseris, eo minus sordium reperies; in signum, quod fuligine tenuis foras properet. Non fecus atque pedum digiti suum colligunt diffusivum, pelli fursur adnascitur, &c.
24. Enimverò aer qualibet tempestatum procella & alternatione debebat immediatè intro trahi, tam ad pulmonem quam ad odoratus organum. Proinde rerum parens, fines atque dispositiones accommodans suis usibus necessitatibusque tanquam scopo directo statuit infra, in conspectu ultimis cerebri custodem unam atque alteram in Larynge: Potestatem inquam ante me neglectam, cui proprium esset, quoties aeris inexcusabilis injuria partem utramque adoriretur, quod toties è Latice & cruore erudior mucum, tanquam vestem utque interstitium objiceret: in quem aer ferociens partim deposita primi ictus inclementia mitesceret, partimque conceptam ab aere labem, intra se conciperet: partumque stigma, si quod forte parti impressum foret, sufficiens mucco eluceret. Idque in primis Coriæ inscriptum legitur. Nam offendiculum vespertinæ auræ aut frigidioris boreæ statum suppono occasionem dedisse, ut custos objiceret suum mucum, qui exorbitans os spongiosum, (per quod odoratus organum suos odores recipit) obsideret. Quem errantem & aquosum mucum, primum copioso latice eluere cu-

stos conatur. Dein ubi hoc sibi irritum sit, parit tenaciorem mucum, dum nimirum alter in osse ethmoides glutinosior factus est. Pariter & raucedines objecto per custodem mucco contingunt. Enim custos potestas delegata, ut aeris injurias frangat, partemque muniat à feritate per errorem, jam laryngem afficit, eiq; affligit mucum pro tunica. Tum tanquam sui erroris pœniteret, primum aquosa ac dein glutinosa parit excrementa, quibus eluere intendit sordes oppositas. Id autem quod de raucedine in initio gutturis jam statuit, Idem censetur si demissus asperæ arteriæ truncus sit obfessus. Ubi nempe per tussis expectoratur, quod ante jam de raucedine dixi. Mucus ergo narium supernè stillans, pro ut & is qui per tussis excreatur, à custode facultate ortum capit, excrementum quidem in se utile: at ab errore custodis nocuum. Has autem potestates ad utramque januarum aeris valvæ collocatas custodes voco, & errantes sæpius dum ob frequentem cum exteris injuriis luctam, non ritè exsequitur sua custos. Non est tamen custos sub quaternione facultatum (attractiva nempe, digestiva, retentiva & expulsiva) numeranda. Siquidem nedum sua expellit: sed & sua fabricat, & quidem sola excrementa. Quæ nec fiunt per digestionem: sed per abortivam vim. Propterea Scholæ hanc utramque facultatem cerebro atque pulmone ante fores præfixam neglexerunt penitus, & utramque soli cerebro dicarunt, hujusque intemperiem etiam in optimè sanis accusarunt duntaxat. Quamdiu custos rectè valet, atrocitatis aeris victrix superat: dum verò ob perfractum robur, primæ suæ destinationi ex voto satisfacere nequit: saltem multum mucci fabricat, ut conceptam eluat labem, quam primitus non fuit separando. Custos ergo differt à digestiva & æconomica proprietate cerebri. Atque unam lædi contingit sospite permanente altera. Quam veritatem nobis sternutatoria detegunt, quæ statim post expeditum vicinum mucum concitant meras aquositates à custode

stode irritata, partas celerrimè: adeo ut tandem, si acrius fuerit sternutatorium, cum tenui mucco procident cruoris fibræ, emungaturque aqua falsa è rubro pallescens. Juxta proverbium, *Qui nimium emungit, tandem sanguinem elicit*. Rubens enim cruor cœpit subpalescere, qui per sternutationis molestiam præcœciter proleſtus est, alioqui muccus fuisset.

31. Custos ergo inprimis testatur divinam providentiam utrique viscerum prospexisse, in tam prompta atque frequenti necessitate. Effectus quoque produnt, non quidem digestionis cerebri ac pulmonum: sed propriæ Potestatis, quæ nec morbosos parit effectus, nisi à scopo deviet. Falsum est itaque, Corizzam sanam dixisse: tanquam sordium emunctricem. Jam enim custodis utriusq; officia, atque errores obiter tetigi; Nunc porro in confirmationem datæ doctrinæ exorbitationes errantis custodis explicabo: ut præcipuè propter atrocitates aeris occurrentis, custos suam suscepit præfecturam: ita eandem quoque moderatur: materiam assumens suis parentem functionibus, ex massa nempe totius, laticis videlicet, & cruoris. Quæ doctrina quantumvis novitatem dicat, & ob id difficultates secum gerat. Attamen seculorum ignorantia, nequaquam veritati præscribere valet. Inprimis enim prompta materiæ multiplicitas sub errore custodis, ostendit eandem non esse excremētum cerebri, sani alioquin & fortis. Aliunde ergo suscitatur instinctus parandi muccos celeres, promotos, & diversos. Sunt nimirum potestates, ad eluendum sordes atomorum aeris, ideo ad fores, vel limen viscerum, aeri perviorum, collocatæ. Bellè sanè ac ordinatim singula procedunt, quamdiu custos non suos excedit limites. At cum humana omnia sint ruinis exposita, ubi quotiescunq; custos deviat à scopo, statim Coryzzæ, raudines, tusses, &c. miserum in modum nos invadunt. De gravedine Coryzzæ jam sat dixi, nunc porro de tussi dicam.

Tussis oritur ex sensu noxii infestantis laryngem ab sui initio, usque in pulmonum profunditate. Infestant nempe fumi, fuligines, exhalationes acres, minerales, itemque vapores uliginosi, foetidi, &c. Superat demum vim hospitii, frigus atrox: quasi tendens ad extinctionem hospitis vitalis. Tussis ergo, effectus est sensationis: etenim mox atque spiritus, partibus illis insitus, gravatur molestia forinsecus insiliente, statim custos suo fungitur munere. Anonyma quippe ista facultas, promptè à massa laticis advocat quantum sibi opportunum videtur, idq; transmutat in muccum, quem roris more extundit ad Laryngem: quo minus injuria aeris ipsam partem solidam, nudè atque immediatè afficiat: verum frangat sese ad præfatam mucci tunicam. Sed ah! ubi vel externa injuria major est, quam quæ se sinat sic deliniri: altiusve ferit ipsam laryngis, aut pulmonis substantiam: jam titubant custos. Nec solum desumit auxilium abs laticis: sed ipsam proximi alimenti substantiam alienat, deviatque in mucosam collam: tantum scilicet visceris proximo alimento viciniore: quanto altius ad calorem ex flavo rutilantem, & rubedini viciniis accesserit, reditq; ab illo lapsa, in pristinum, dum à rufo, ad flavedinem paleæ, atq; inde demum ad albuminis ovi similitudinem propius appropinquarit. Hinc vice versa in hæticis, eruentus evadit muccus, & cinerum obscurorum colorem assumit. Dum ipsamet alimenti substantia abscedit transmutata, deficientemque ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc nimirum foetidus cadaveris incipientis odor in anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarii. Mucus itaq; interstitio infervit inter adventans noxium & vires hospitii. Quare stimulum suæ expulſionis habet advexam falsedinem, ut sensationem laryngis proritet. Suntq; tusses siccæ, in paucitate muc-
ci falsi. Quia autem senium æquiparat
35. defectui, estq; pulmo primum deficiens, 36.
(ut supra) hinc tusses senio, velut ex proprietate

37. prietate geniales, vixque silent, cessant, aut compeſcuntur : reſtaurationem non admittente natura exoleta. Hæc de Tuſſi. De remedio illius, nil ſomnium, quod proficuum ſit. Primo namque decocta herbarum, Tuſſilaginum propinarunt, at quam inſauſto cœntu, quæque domus luge ſua propemodum deſteſtatur. Decocta denum minus feliciter uſurpata, Medentem meditari fecit de tabulis ſaccharo confectis : in ſyrupos denique atque illinctus reſceſſerunt, ſperantes (ridiculum id ſuo loco offendi) lente deglutiendo, ſalivam cum eclegmate delabi per rimam vocis, in laryngem. Nec retroſpicientes, maioris fore ærumnæ ſtriſturam anhelitus, tuſſes, præſocationem, atque expectorationem, ob alieni hoſpitis admiſſionem, ipſa quam ſit tuſſis, proritans tam inſauſta iuſſaminis ſigmenta. Quæ alibi ex inſtituto ad longum aperui. Ah ! & miſerum ſubiit remedium de pulmone vulpis, quo animalculum diuturni ſui curſus poteſtatem quam vivum poſſidebat, ſaccharo poſt ſuam mortem impertiatur. Neſciæ enim penitus Scholæ, harumque diſpenſatoria, quod pulmo ſit tantum æris cribrum, nec quicquam prorsus adminiculi ferat, ad motus diuturni inſpirationes. Neſciæ inquam quod claudicanti, vel paralytico, nil tribuat ſolaminis, & ſi pedibus leporis aut cervi veſceretur quodtidie. Succceſſit demum turba Chymica, quæ dum cerneret ſolum aſceſcere & ſteuſcicere, ubi ſulſur vivum creſcit, (vivum autem voco nudum, quodque non è pyrite, vel aliunde exigitur) ſperavit pariter mucum, cuſtodis prolem, exſiccari per ſulſur, quod Scholæ flore ſulſuris peragere ſperarunt. Illud alii itaq; ſublimarunt ab Aloe, croco, myrrha, & toſto vitrioli. Alii verò calce & alcalibus ſolvere deinceps tentaverunt, quod lac ejus (ſœtidum ſanè) nominarunt : Sed id ſidem amiſit, poſtquam lac, imò ſulſuris flavus liquor calce paratus, aſſuſo aceto ruſſus ad ſe priſtinum ſulſur rediret. Varia nempè larva ſtomacho impoſuere, ut deſectus cu-

ſtodis, in limine laryngis ſitæ, apprehenſasque nocuorum lituras reſtaurarent. Sic nempè agrorum ſpei, & crumenæ diverſimodè deluſum eſt. Nō nego quidem ſulſur aptè reſolutū, Aſthmati ſubvenire. At iſtud Aſthma, non eſt hoſpes pulmonis, ex 40. ideopathica epilepſia ejus oriundū: quorſum nempè iſta ſulſura non habent introitum. Sed illius Aſthmatis nidus eſt circa ſtomachum. (Quod inſfrà docebo) quorſum quoque auxiliatori ſulſuri eſt introitus Porro ſulſuris flores venales, ex venæ æris. Lento quippe igne uſulantur venæ, ut ſulſur indè furtivum abigant. Nam alias ſulſur magnam æris prædam raperet. Valorem ergo ejusmodi remedii quiſq; trutinat, qui noverit, cur Arſenicum nomen ſumi metallorum adſceyerit. Proſectò pulmo, feſtinus, in ſui perniciem auſcultat, 41. diſſiciliſq; eſt admodum labentis vitæ reſtauratio. Pulmo quoque ab alimentis vix opem nanciſcitur, quæ per tot digeſtionū officinas, nativæ ſuæ indolis dotes dudum depoſuere, antequam ad pulmonē intrent. Parumq; eſt, eſti tantillum priſtini odoris, è ſuo concreto, in vita ſui media, reſervarint. Eſt nempè id ſat inefficax, & reſtaurandæ debilitati impar. Idq; in pulmonis potiſſimum diverſorio tantò eſt apertius: ubi vis cuſtodis, pro lubitu, propria alimēta proximè aſſimilanda retorquet, alienat, & corrumpit. Quapropter ab hoc ſcopo abdicavi mineralia (exceptis majoribus arcanis) utpotè quæ nec aditū habent, nec familiaritatem contraxere, cum pulmonū Archeo inſito. Remedia alioqui per claſſes examinaſi ſingulas, & ſingularitates ſponderunt vulneraria illa, quæ Archeum pacant, à corruptione demum divertunt, hincque furores vulnere ſolitos compeſcunt. Non autem quod illa ſperem in priſtina ſui potentiâ, perſtingere poſſe ad pulmonem aut laryngem (prout alibi ex inſtituto commodius propalabo.) Aſt ſaltem meditaſar, quod eſti tuſſium deſectus, non eſſent continui ſeparationes, ut neq; ſputa eſſent pus. Attamē potio vulneraria, 42. quæ

- quæ toti hospirio humano cederet in alimentum ejusmodi, quod per se restaurandæ exorbitationi tam Archei quam custodis materialiter & efficienter incumbere.
42. Custodis ergo utriusque necessitas magna fuit ad detergendum inspiratas sordes, quæ alias intro adductæ, libenter se humidis costarum parietibus affigerent, totisque thorax inde luto mox oppleretur. Quo circa tam in limine laryngis, quam ante olfactus organum, excludare debuit mucus, qui sordes illas oppositas exciperet. Mucus inquam, fuit necessarius & non aqua, quia mox guttatim in fundum properaret. Debebant autem partes internæ madere, ne continuo aëris inspiratum dehiscerent. Idcirco continuum madorem vis quædam distributiva, qualis est quæ salivam dispensat, adesse debuit. Madorem inquam moderatum ac lentum, è massa laticis mutuatum esse oportuit in sanis: Sed ubi custodes malè se habent; continuo plorant partem proprii alimenti, quod sibi assimilare debebant. Id nempe diversimodè alteratum in forma aquæ, vel etiam mucilaginis diaphanæ vel opacæ, juxta varietatem passionum, quibus auscultantur custodes.
43. Difficillima est autem custodum restitutio è debilitate perniciosiorque laryngis quam narium, quia tabem minatur, semper hiat & cupioso aëre infestatur. Tandem mihi nunquam satisfecit, quod mucus narium, quanquam colore, gustu, & aspectu à mucco tussium
44. non multum dissimilis: idem esset, qualis ab internis pulmonum calamis expectoratur. Non potui enim mihi persuadere, quod è duobus visceribus tam diversis, idem mucus prodiret (etenim si idem atque consimilis: ergo unicuique mucus ille non amborum est recrementum) Itaque ut custos bene se habens, vix aliquem producit mucum: illumque saltem juxta opportunitatem; ita lacciflita parit mucum secundum suam indignationem & recipientis visceris proprietatem. Arrepto scilicet

furore in suo mucco parit falsum, mordax, acre, virulentum in quali & quanto modum excedens! Hinc namque laryngis erosiones atque inde Tabes, cruenta spuita, &c. Etenim etsi vomica pariat varia apneumata & pectoris stricturas: vix tamen tusses tabidas. Has itaque suspicatur sum ex læsione asperæ arteræ proflilere. Quod autem custos non attingat cerebri quidditatem; Conjicio ex juvene robusto mihi noto, qui manè ac serò quotidie miseris subest fœreatibus per annos aliquot: Interim cerebro, nervis & musculis sat validus. Ubi autem una facultatum est insigniter læsa, altera verò nequicquam: necesse est ambas proprietate & essentiis diversas. Quapropter saltem custos laryngis & capitis longè dissident. Aër ergo postquam per pulmonem in thoracem deductus est, ipsumque septem transversum (quod diaphragma nominatur) deorsum in formam circularem detrudit, ejus poros penetrat transcolatque bibitur aërem diaphragma ideò. Quod sat docent odores aliquot naribus hausti, ac tandem per ructum redditi. Sic namque fumus carbonum vomitum citat, citiusque stomachum quam cor affectat. Imò odor cadaveris longè post sentitur circa stomachum. Sic & prægnans fœtum mortuum gestans, ipsum cadaver olet anhelitu. Odor enim ille per uterum atque diaphragma transiens, docet anhelitum, non solum cordis refrigerio; sed toti inservire. Sic quoque ex tabaci fumo stomachum flavedine tinctum propter fuligines ostenderunt alii. Ita & laxantium perceptorum odores, licet ipsa pharmaca saccharo & aromate palliata sint, horret stomachus, quia odoratu suo eosdem odores percipit. Ergo si odor etiam aër ad stomachum recta pergit. Pestis ipsa per inspiratum anhelitum introducta, plerumque circa stomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor capitis, sopor, &c. Stomachum affectum incusant & ostendunt,

I M A G O M E N T I S.

1. *Timor Domini, initium & Claritas est finis Sapientie.* 2. *Homo, ad Dei imaginem factus.* 3. *Tres Atheorum classes.* 4. *Optatus Authoris.* 5. *Intellectio mentis intellectualis.* 6. *Mentis integritas intima, a caducis tolerat absq; passione extinctionis.* 7. *Alloio Mentis vix sentitur in nobis.* 8. *Imagini divine irrisores A. hei primi.* 9. *A. hei secundi, noviter surrexere.* 10. *Manifestatur Athea horum disceptata.* 11. *Farietas luminum vitalium.* 12. *Mens ut differt ab Angelo.* 13. *Intellectualem visio Authoris.* 14. *Vanus optatus omnis extra Deum.* 15. *Miseria Authoris.* 16. *Visio anime separate a corpore.* 17. *Mentem esse figuratam.* 18. *mens est substantia immortalis figurata figura Dei.* 19. *Error vulgaris, circa Dei imaginem.* 20. *Error putantium Dei Imaginem in ternario potestatum sitam.* 21. *Contra Tauleri opinionem.* 22. *Imago Dei in homine hactenus non disceptata, quia est incomprehensibilis.* 23. *Mens damnatur per accidens.* 24. *A morte non est amplius memoria vel reminiscentia.* 25. *Voluntas est menti superaddita accidentaliter post creationem.* 26. *In Caelo voluntas frustranea.* 27. *Voluntas in Caelis apparet non quidem potestas, sed substantialis essentia intellectualis.* 28. *Si Mens sit Dei Imago, hæc fuit Platoni cognita.* 29. *Mentis definitio.* 30. *Rationem non esse Imaginem Dei.* 31. *Authoris opinio.* 32. *Delirium hæc due quidditates in anima per naturæ corruptionem.* 33. *Tantum per extasim suscitatur hic amor: nec alius in huius naturæ erumnis.* 34. *Præcisio Intellectus.* 35. *Solvitur objectio.* 36. *Triplicitas ista, sive ternarius in mente, in omni Mundi systemate explicatur.* 37. *Est alia longè, quam Ternarii similitudo, pro Imagine Dei.* 38. *Descriptio iterata Mentis.* 39. *Mens quomodo seipsam intuetur.* 40. *Phantasia ortus consilii.* 41. *Longè aliter Mens intelligitur.* 42. *Mentis prærogativa.* 43. *Amoris vivi explicatio.* 44. *Discrepantiæ intellectum in mortalibus.* 45. *Cur istud desiderium non cesset in Cælis.* 46. *Desiderii descriptio.* 47. *Quomodo peccatum in desiderio Mentis.* 48. *Amor Mentis substantia etiam in mortalibus.* 49. *Quantum tendrarum obtinuit Mentis, ex naturæ corruptione.* 50. *Imago Dei pessumdatus in damnatis.*

Nitium Sapientie, timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Sapientie verò finem, moderatorum plurimi, rentur cum Stoicis, esse cognitionem sui ipsius. Ego, finem ulti-

matum Sapientie totiusque vitæ nostræ cursus bravium, voco charitatem, quæ nos comitatur, postquam cætera nos deseruerint. Quapropter etiam cognitio sui ipsius juxta me, est duntaxat medium ad timorem Domini. Et cognitio vitæ, cognitionem animæ præsupponit. Siquidem vitæ & anima sunt velut synonyma. Enimvero de fide est; hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo in creaturam vivente, ejusque mentem nunquam peritum. Animas verò reliquas, cum vivere desinunt, abire in nihilum. Cujus differentie pondera, alibi de ortu formarum. Ast hactenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo consistat. Dicam quæ sentio, sub humili subjectione Ecclesiæ. Nulla est cognitio onerosior ea, qua anima seipsam comprehendit, licet nulla sit utilior. Eo quod tota fides basim stabiliat super animæ indelebilem substantiam. Reperi quidem plures demonstrationes, circa hanc veritatem libris divulgatas: at earum nullam prorsus propter quid respectu Atheorum, unicum & constans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres statuit Atheorum classes. Unam nimirum, quæ nullos credit deos: Alteram dein, quæ deos quidem admittit; nostri tamen incurios, rerumque parvarum spectatores, ideoque & nescios. Tertiam tandem, quæ quamquam deos ac rerum minimarum gnaros credat; tamen minima precantium cula flexiles atque indulgentes supponit. Creberrimum hoc genus Atheorum, inter Christianos hodie, præsertim qui se profitentur perfectissimos. Audent nimirum quilibet. Onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito attingunt; credentium oculos emungunt, ac morientibus cælum venale exponunt, rebusque secularibus atque ignotis politicis sese ubique inmiscet, quatenus Religio-

4. nem rebus politicis nupserunt. Seque ludimagistros, ut puerorum classibus instruendis præfectos cernunt: ita & Reipubl. clavo se aptos ingerunt nescii. Supremus utique optatus mens esset. Ut Atheis permissum esset, unico saltem momento degustasse, quid sit intellectusualiter intelligere, quo mentis immortalitatem, velut tangendo, sentiant. Ego saltem regulas, aut modum lubens ignoro, quibus possem intellectum alterius illustrare. Contristor tamen meritò, quod qui studendo inquirunt semper veritatem; nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant. Quia litera inflati, charitatem non habent: sed avaritia & ambitio in illis occultat Atheismum. Jamdudum autem didici, quod mens nostra nequicquam intelligat per imaginationem, nec demum per figuras, aut imagines, nisi miser atque ærumnosis vacillantis rationis discursus accesserit. Ast ubi anima seipsam, vel in seipsa intellectusualiter comprehendit, deficit ipsi ratio, & sui ipsius imago, qua sibi seipsam repræsentet. Id est, anima nequit seipsam apprehendere per rationem, et neque per imagines. Postquam cognovissem, quod veritas essentiae & veritas intellectus, se penetraverint in unitate & identitate: scivi intellectum esse rem quandam immortalem; procul à caducis separatam. Equidem mens non sentitur; credimus eam tamen esse intus, non fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasque non sunt mentis immortalis læsæ symptomata: sed affectu vitæ, animæ sensitivæ passiones dumtaxat. Nam & bruta, ejusmodi passiones etiam tolerant. Nec enim existimo æquum, rem immortalem pati à caducis, hisque subterni, aut superari: Etenim mens sentit & tolerat cruciatus inferni: non tamen superatur, ut neque exsinguatur. Ita caduco lumini nexa, patitur à caducis. Verum ut mens est in nobis, nec tamen à nobis sentitur: ita ejus continuæ & inconcussæ operationes, sunt insensibiles. Nam quod in se est sensibile, nequit prorsus esse spirituale, ac merè abstractum. Enimvero tamen est videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum abstractionem & sequestrationem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectualem cadere possunt (idque subter initia contemplationum); agit tamen in istis mens, suo modo insensili, & efficacia spirituali. Quod sic percepi. Consistens namque, 7. sæpè non sentit contritionis effectus, doletque apprimè illius suæ insensibilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet: responderet fortassis, se male mori. Est ergo consistendo, insensibilis mentis operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt Magistratus clientes. Proin nempe docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, mentem plus operari, ac operando, etiam plus proficere: quam is, qui multis verbis orat & discursibus, sibi compunctiones excitat. At felix ille, cui permissum, illas insensibiles mentis operationes percipere, eademque reflectere in & super potestates animæ sensitivæ: sicut orditur fides operativa. Ut pote hæc plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem, cum gratia. Athei & Christianorum libertini, primi rident in nobis, ceu fictam Dei imaginem, vel nos ad Dei imaginem, creatos. Alii verò secundo 9. dæ classis Athei, credunt non solum nos ad Dei imaginem creatos: sed in nobis, identitatem cum immenso atque increato numine fingunt. Nec hominem à Deo, in substantia alias differre, quam partem à toto: quodque initium habuit cum non principiato. Non autem in essentia, aut proprietate interna. Id quod sanè præter blasphemiam, stoliditatem habet plurimas. Siquidem quicquid in 10. cepit, eo ipso est creatura. Involvit autem impossibilem imperfectionem in Deo,

Deo, posse aliquid præter se creare in substantia, aut essentia sibi compar. Nam etiam per Philosophiam constat, singulas partes infiniti, necessario omnino esse infinitas: non potest autem creatura, secundum substantiam, esse magis infinita, quam fuit secundum esse, existere & durare, compar æterno enti. Stultumque est ergo credere, animam esse partem substantiæ divinæ, aut illi essentialiter similem, quæ potestate, magnitudine, duratione & gloria, ex nihilo incepit. Si ergo Deus, non potuit facere animam humanam, tanquam suæ divinitatis partem, cum infiniti nullæ sint partes, aut minoritates: non est igitur anima ejusmodi à Deo facta. Ergo ex nihilo sponte effluxit, seseque aliàs secisset antequam fuit. Immensum ergo errant, credentes quidditatem imaginis divinæ, sitam in mente, per substantiæ essentiaque identitates. Cum distent ab invicem undecunque, termino infinitudinis. Sponteque in nihilum mens humana laboretur, undè incepit, rediret, ac dissolveretur iterum: nisi per divinam bonitatem in esse conservaretur. Habetque mens permanentiam æternam deinceps, non à sui esse: sed ab essentia æternitatis, sibi gratis donatæ, & conservatæ. Itaque aliundè, & infinites se potentiore. Sat ergo. Quod mens sit substantia spiritalis, vitalis,

11. & luminosa creatura. Cumque lumen vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis, in eo à cæteris vitalibus discrepat: quod sit substantia spiritalis, ac immortalis: reliqua autem lumina vitalia, non sint substantiæ formales: quanquam sint formæ substantiales, ideoque per mortem in nihilum recedant, non secus atque flamma candelæ. Mens autem ab Angelis differt. Quod sit ad imaginem, ac DEI æterni simulacrum. Habet namque mens istud lumen, substantiamque luminosam, ex dono crea-

tionis, cum ipsamet sit lumen istud vitale. Ast Angelus non est ipsum lumen, nec habet lumen geniale sibi internum: sed est speculum luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioqui namque, cum Angelus sit spiritus incorporeus, si ex se esset luminosus, perfectius DEI imaginem exprimeret, quam homo. Porro, quicquid DEUS plus diligit, id eo ipso est nobilius: sed DEUS dilexit plus hominem, quam Angelum, qui ad redimendum naturam Angelicam non est factus figura cacadæmonis: pro-ut Agnus ter gloriosus, Mundi Salvator, assumpsit naturam servi, ut hominem redimeret. Nec etiam his obstat, Quod minimus in regno Cælorum, sit major Johanne. Nam Filius hominis, non est minor in dignitate, & essentia, Angelo; etsi etiam paulo minus ab Angelo sit minutus. Quoniam filius hominis, forte vivendi, minutus est paulo minus ab Angelis, dum homo est factus. Sic & Johannes. Idcirco etiam Angelus semper manet spiritus ministrans: nusquam autem legitur amicus, aut filius Patris, delicti filii hominis, templumque Spiritus Sancti, in quo Ter gloriosa Trinitas suam fecit mansionem. Ista nempe est angusta prærogativa imaginis divinæ, quam lux æterna imprimit in omnem hominem, venientem in hunc mundum. Anno 1610 post longam 13 contemplationis lassationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerer; quodque tum adhuc putarem, cognitionem sui ipsius esse Sapientiæ complementum aliquod: lapsus forsit in somnum, extra rationis semitas reptus, videbar esse in aula satis obscura. A manu lava mensa erat, in qua lagenæ, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me. Visne honores & opes? Obstupui ad vocem insolitam. Obambulaui, mecum persitans, quid istud designaret. Ad

Ad dexteram interim rima visa est in pariete, per quam lux quædam insolito splendore; oculos perstrinxit, quæ melioris, vocis & prioris consilii fecit immemorem. Quia vidi, quod superat cogitatum verbo exprimibilem. Actutum dein rima illa disparuit. Inde ad lagenam iterum sed mæstus rediens, hanc mecum abstuli. Conabar autem liquorem degustare, longoque labore, phialam aperui, ac horrore perculsus, somno excidi. Remansit autem præcedens ingensque desiderium cognoscendi animam: quo desiderio per 23 solidos annos anhelavi. Quia tandem anno 1633 in anxiiis fortunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen sabbatismo ex infantis vitæ securitate propinato, vidi in visione mentem meam figura humana. Erat autem lux, cuius homogeneum totum erat activè cernens, spiritualis substantia, crystallina, proprio splendore lucens. Obvolvebatur autem in altera nubilosa parte, tanquam sui siliqua, quæ an splendorem aliquem ex se haberet, non potui discernere, propter fulgorem superlativum spiritus crystallini intus contenti. Istud tamen facile adverti, quod nota sexualis non esset nisi in siliqua. Crystalli autem sigillum, erat lux ineffabilis sic reflexa, ut ipsa crystallus fieret incomprehensibilis. Idque non per negationem aliàs, quam quod verbo non solum nequeat exprimi: verum insuper, quod nescias quidditatem rei, quam cernis. Et tum scivi, quod ista lux esset eadem, quam 23 annis ante, per rimam videram. Ego saltem inde comprehendi vanitatem longi desiderii. Nam utut pulchra esset visio: attamen inde nequicquam perfectionis sibi mens acquisivit. Cognovi namque, quod mens in somniali visione, velut personam tertii egisset, nec esset tanto optatui digna representatio. Quod autem ad Dei imaginem spectat, nil potui unquam concipere, ne quidem in abstracta intellectus meditatione, quod non eadē opera, aliquam præ se fer-

ret figuram, sub qua staret in considerante. Nam si rem concipiam per sui ideam imaginando, si vero intellectus sese transmutet in rem intellectam; semper conceptus stetit sub aliqua figura. Nec enim potui quidditatem mentis immortalis, cum existentia individuali, considerare omni orbatam figura; nec quin saltem responderet figuræ humanæ. Nam 16. quoties anima separata, videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, fit istud cum scientia, hæc sibi adesse, dum animam ab Angelo, itemque Petri animam, à Johannis distinguit. Siquidem ejusmodi distinctio, sola visione animæ propria contingit, quæ visio animæ alteritatem externam ideoque & figuralem includit. Siquidem Angelus ita est in loco, ut simul non sit alibi. In quo necessario includitur tam localis quam figuralem circumscriptio. Dein. Corpus humanum, ut tale, nequit sibi dare figuram humanam: sculptore ergo opus habuit, qui intra materiam feminis, clauderetur atque in eam aliunde descendisset. Is tamen, in quantum sortis esset materialis, non magis ex se quam ipsa corporis massa vim habet figurandi. Ergo præcedit aliquid in massa, quod immateriale planè, reale tamen, & effectivum initium esset, cuius figurandi inesset per impressionem sigillarem. Patrantis ergo anima, dum extorsum labitur, lustratque corpus feminis, in aura quadam, sui sigillum atque figuram adumbrat, quæ seminum fecunditatis causa est. Alioqui, si anima non esset figurata, sed figura ipsa corporis velut spontè nasceretur: jam truncus aliquo membro, nisi truncum quoque generaret: eo quod corpus illius generantis non sit integrum, at saltem in spiritu infuso illius membri deficiat. Si itaque figura semini inferatur: A vitali extra se initio & priore istam suscipiet imaginem. Sin autem anima figuram semini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem: sed suisipsum depinget Iconem. Sic namque bruto-

brutorum animæ, speciem suam servant generando. Mens autem, licet suæ originis ergo sit supra naturæ leges: quotamen pede semel est ingressa naturæ limen, ali-que incorporata, atque sociata, deinceps quoque suis legibus coercetur. Eo quod vitalium generationum servetur univocus progressus, ascensus, descensus, limitatio, ac finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio, (qualis est generatio humana, ac speciei continuatio) citra Mentis cooperationem contingeret. Necessè est ergo, femini dari fecunditatē, per vitalium principiorum participationem, & determinationem specificam. Quod sanè non alias contingit, quàm per sigillationem animæ, in spiritu feminis, unde materia requisitam maturitatem & adumbratam figuram nanciscitur: ut tandem à creatore formalem lucem vitæ, sive animam suæ speciei, cujus similitudo in figura exprimitur, imperet. Porro de
18. fide est, mentem nostram esse substantiam nunquam interituram. Cuius substantiæ nova ex nihilo fabrica, soli competat creatori. Qui si sibi complacuerit, solam mentem in sui imaginem adoptare. Videntur etiam consequens, immensum & ineffabilem Deum esse figuræ humanæ, id-que argumento à posteriori, si argumen-
19. torum aliqua sit vis hoc objecto. At quia corpus non rarò sit defectuosum: putant gloriosam Dei Archetypi imaginem, in Mente repræsentatam, consistere dumtaxat in potestate rationali. Nescii, quod vis rationalis sit intellectui serva, non autem de essentiâ, ut neque sociâ inseparabilis. Quod jam Tractatu de veneratione scientiarum exposui. Alii verò tenent, animam, Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem: Intellectus nempe, Voluntatis, & Memor-
20. iæ. Quæ similitudo semper visa mihi fuit anilis, ut Mens singulari valore esset Dei imago: Siquidem imago similitudinem essentiæ, atque figuræ, non autem so-

lam numeri paritatem, involvit. Imò si anima, in sui substantia, repræsentet ipsum Deum, jam intellectus, voluntas, & memoria, non erunt potestates, proprietates, vel accidentia animæ. Adeoque cessabit similitudo ternionis, malèque quadrabit ejusmodi imago Typo, cujus creditur imago. Deinde absurdum, personas Trinitatis comparare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla persona Sacrosanctæ Trinitatis solam voluntatem, aut voluntas separatam in Deo personam repræsentet. Tres etiam potestates in anima, nequeunt ullatenus imaginem, aut propinquius suppositum, exprimere, quam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu, anima minus Dei imaginem denotat, quam frustum quodlibet ligni. Quod nempe per sui analysim, salem, sulfur, & liquorem exprimit: non autem (instar mentis, in præfata suarum potestatum, & personarum divinarum similitudine) tres dumtaxat potestates, sive nudum ternarium. Quodlibet lignum enim habet tres substantias, sub concreti unitate conclusas, separatas quidem in suppositis, quæ in sui connexionem unicam tantum ligni substantiam faciunt. Taulerus verò ani-
21. mam, non quidem in tres potestates: sed in duas distinctas partes, secernit. Inferiorem scilicet, sive exteriorem, quam peculiari nomine animam: atque alteram superiorem, interiorem, quamque fundum animæ sive spiritum vocat. Qua parte sola specialiter Dei imaginem contineri ait. Ad quam Diabolo non est accessus: quia ibidem regnum Dei est. Utrique autem parti longè dispares actus, atque proprietates assignat, quibus utramque distinguit. At saltem, sanctus vir ille, animæ delet simplicem homogeneitatem, qua tamen potissimum Dei similitudinem exprimere debet. Vel saltem, negat hactenus, Dei imaginem propagaram, per totam animam hominis. Certè non facile credam animæ immortalis dualitatem, aut binarii alteritatem: si in sui ipsius essentia

- unitatem exhibere debeat. Quin potius, credam in simplicissima unitate, Indivisibili homogeneitate spiritus, sub immortalitatis, & indissolutionis, identitatisque symbolo, extra omnem connexionem,
22. mentem Deo magis assimilari. Non est ergo gloriosa imago Dei, separata ab anima, ut nec separabilis: sed ipsa mens est gloriosa imago, tam intima animæ, quàm ipsamet anima sibi: Idcirco enim dici aut cogitari nequit similitudo, inter mentem & Deum, cum Deus ipse totus sit incomprehensibilis, nec unquam cogitari possit ideo identitatis unitatisque character, in quo fundetur ista similitudo. Sat est, Quod mens sit spiritus, Deo dilectus, homogeneus, simplex, immortalis, in Imaginem Dei creatus, ens unicum, cui mors nil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in
23. simplicitatis essentia sit geniale. Et quia à sui constitutione, & destinatione, est beatitudinis particeps: idcirco damnatio illi est per accidens superveniens, præter institutum nempe, propterque defectum posterum. Ergo mens, separata à corpore, non utitur plus memoria, neque inductione reminiscentiæ, intuitu loci, aut durationis: sed unicum nunc illi &
24. ibi continet omnia. Ideoque si qua superstes esset illi memoria, frustranea in æternum & onerosa esset. Ut & reminiscentiæ: quippe quæ non nisi per rationis discursum jam mortuæ in actum deducitur. Adeoque in æternitate non amplius locum habent. Ubi scilicet nudæ veritatis aspectu, ac fruitione, sine occasu, defatigatione, atque defectu, stat anima extra memorandi necessitates. Saltem staret anima beata extra præfatum potestatum ternarium, ideoque nec amplius Dei imaginem repræsentaret: cujus solius ergo tamen est condita. Imo penitus inspicendo, non reperio in homine mortali memoriam singularem, aut separatam animæ potestatem: sed nudum reminiscendi modum: quo immemores, per subsidium imaginationis (quæ est intel-

lectus vicaria) memoriam artificialem concinnant, longèque fortiorem, quam illorum aliàs memoria esset naturalis. Quinimo cum vita, simul recedit voluntas 25. ab anima: videturque ideo accidentaliter, velut animæ adjecta. Nam Deus, post creatum hominem, eandem constituit in manu arbitrii sui. Quod denotat, nedum posterioritatem: sed etiam proprio modo, voluntatem non esse menti initialiter essentialem, quæ ex concessione, talenti instar, est adjecta. Ut homo viam, quam eligere mavult, sequatur. Alioqui sanè in tota rerum scena, nulla est homini potestas perniciosior, voluntate libera, quippe quæ sola omne parit dissidium, inter Deum & hominem. Quapropter ejusmodi facultas, in æternitatis beatitudine, locum saltem habere nequit. Sublata autem volendi libertate, perit quoque ipsamet voluntas, aut tormento erit frustranea. Voluntatem idcirco ajunt in Cælis confirmatam, seu potius proinde ablatam. Id est, cælitè nō posse velle, aut velle velle, nisi quod vult Deus. Quique sunt in charitate & gloria, non possunt non velle quæ sunt charitatis. Cessat itaque voluntas hominis, dum volendi libertas est liquata. Ac per consequens, voluntas est potestas animæ caduca. Quia nequit animæ beatæ inservire aut prodesse. Dum 26. nec amplius in actum deferri potest, possetque duntaxat optatio quæ in Cælis non est, ubi optabilem est plena satietas & possessio cum omni abundantia. Esset ergo voluntas animæ beatæ, onerosa appendentia. Sat esto, in hac vita, potestate volendi, thesaurizasse. Perit itaque cum 27. vita, potestas: volendi, ac se manifestat voluntas substantialis, ab intellectu, mentisque essentia, nequicquam distincta, ideoque ab accidente volendi libero, distinctum habens esse. Nam sicut vis phantastica, per deliria alienatur, delirat, & cum vita perit: ita cessat volendi potestas libera. Platonis Parmenides, aliquotque 28. intellexit, quod in Deo non sint acciden-

- tia, nec sit dualitas, ab ejus esse distincta : quocirca concludo, si mens ejus imaginem referre debeat, saltem omnis mentis proprietas collescere debeat, in substantiam intellectivam simplicis lucis. Perinde ut fumus, per flammam accensus, in figura materiaque, est idem cum flamma. Sic anima est nudus & purus intellectus, & imago increati luminis. Adeo sicut oculus nil verius aut proprius aspicit quam solem, ceteraque cuncta propter ipsum : sic anima beata non intelligit quicquam verius quam lumen, quo intus illustratur & potitur, unde scilicet totaliter atque immediatè dependet. Sed sicut oculus non fert Solis obtutum : sic mens nequit intelligere Deum, nisi quantum Charitatis habuerit, ad cujus mensuram quoque Deum intus gloriosè possidet. Intellectus enim ejus liber, intelligendo acquirit rei intellectæ usurpationem, quatenus commigrando transformatur, se, in beneplacito complacendique studio, ad unitatem lucis, quæ ipsum penetrat penetrandoque beatificat. Sic nimirum mens, principaliter atque primario, Deum contemplatur intelligendo, illustratur penetrativè, sicque Dei imago, quam refert, eandem transformando, sibi assimilatur.
30. Qui verò imaginem Dei in ratione locarunt, argumentantur. Quod lex sit imago Dei, lex autem sit inscripta animabus nostris per Rationem : adeoque animam putant simulacrum Dei, quatenus rationalem. At non considerant, quod anima sic contineret quidem Dei imaginem : sed non proinde, ipsa mens esset essentialiter ipsamet lex. Non aliter quam lex & anima differunt essentialitè suppositionalitate. Nondum enim erat lex, dum anima hominis jam erat creata. Ego autem de veneratione scientiarum ostendi, blasphemum esse, in Rationem imaginem Dei retulisse. Cum nulla sit rationis similitudo, vel comparatio facultatis incertæ & caducæ,
31. cum Deo. Dicam ergo mea. Intellectus etenim habet sibi coæqualem & substan-

tialiter colliquatam & unitam voluntatem intellectivam, non quidem quæ sit potestas vel accidens ; sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, indivisa : ab intellectu separata, per suppositionalitatem sui esse, incomprehensibili modo ; & non in essentia. In mente pariter est tertium, quod defectu ethymi, dico Amorem, sive desiderium perpetuum. Non quidem habendi, acquirendi, possidendi, aut fruendi : sed amandi, seu complacendi : duobus præfatis æquale, æqualiter simplex in unitate substantiæ. Quæ tria, sub unica animæ & indivisibili substantia, in unitatem colliquata sunt. Non est autem amor ille actus aliquis voluntatis : sed procedit simul ab intellectu & voluntate substantialibus, tanquam distinctus, & gloriosus actus. Nec demum amor ille, est passio : sed essentia dominans, & actus glorificans. Voluntas ergo & amor hujus loci, nequicquam commune habent, cum voluntate viri, aut carnis : quia sunt tituli essentialis, quibus sub egestate verborum, imaginem Dei quodammodo mens representat. Eo quod intellectus Deum intelligit, intendit, ac omni mente amat, indiviso amoris unicoque complacentiæ, seu desiderii actu, in omnimoda simplicitate sui. Ab initio autem creationis fuere hæc duo cum intellectu, nempe voluntas & Amor, intellectualia : nec putandum ab obitu eadem de novo suscitata : cum sint de essentia mentis sive imaginis Dei. Sed mox ut intellectus cessit turbidus phantasiæ sensitivæ : sic & voluntas, & amor intellectualia, per corruptionem naturæ voluntatem atq; memoriam admiserunt, quæ cum anima caduca in nihilum abibunt, persite integritate mentis. In ecstasi enim sæpè obdormiunt, intellectus, voluntas & memoria, solo superstitute amoris actu igneo, sic autem à tribus illis distincto, ut tamen non sit sine intellectu & voluntate substantialibus, sibi quoque alioquin adequatis. Amor ergo, sopitis velut aliis,

stat in superficie, quamdiu alia in se for-
buerit. In hac vita autem, amor est deside-
rio prior, quia est passio facultatis amati-
væ, quæ ab illa mentis suppositio[n]alitate
(quæ substantialis amor est) procedit,
atque corporeæ facultatis iconem refert
in hac vita: Ideoque in ataxiam, atque in
dissolutionem, prona ruunt singula. Sed
in cœlitibus, amor ille nec prioritatem,
ut neque distinctionem, à desiderio con-
stituit, nec potestatis naturam habet, ut
nec est habitus, aut actus volendi, nec sub-
sistit extra intellectum. Itaque intelle-
ctus est lumen formale, atque ipsamet
animæ substantia, quæ intuitivè cognos-
cit, absque oculorum ope, prout & sine
oculis discernit, vult, amat, atque deside-
rat in sui unitate, quicquid in seipso com-
prehendit, & volendo indicat. Nec enim
tum amplius recordatur, per repetitio-
nem specierum, rei semel scitæ, in imagi-
ne: nec per circumstantias inducitur am-
plius ad cognoscendum. Sed omnium in-
tellectorum est unica simul cognitio, &
ad spectus intuitivus, intra se. Ita tamen,
ut unum cognoscat magis personaliter
quàm aliud, dum intellectus super intel-
lecta se reflectit in veritatis distincta uni-
tate. Non secus atque modo, in memo-
ria artificiali, ubi recordativa illa memo-
ria non est distinctus actus, ab inductivo
iudicio intellectus. Itaque istud est ma-
gis geniale menti, jam à turbulentiis
phantasticis intelligendi semel expedi-
tæ. Neque enim his obstat, Quod in vi-
vis memoria intercitat, sospite iudicio,
vel contra. Sunt nempe heterogeneæ fa-
cultates animæ sensitivæ, distinctæ in cor-
pore, quia per modum recipientis con-
ceptæ sunt, per animam mortalem. Pro-
ut & non animatis surdam quandam
objecti cognitionem competere anno-
to: sensum item & objecti affectio-
nem. Quæque ideo sympathetica dici
cœperunt. Quæ surda objectorum per-
ceptio, est illis instar visus & intellectus.
Nam inest illis præterea (etenim quæ-

cunque à mentis simplicitate longius re-
cedunt, eo ipso in multiplicitates fun-
ctionum, magis prona) virtus atque
dos quædam vitalis, alicujus bonitatis,
valoris & energię, ad fines à creatore
destinatos. Prout est & tertia potestas,
ex utraque præcedentium resultans: quæ
est jubili ad occursum juvantium, aut
aversionis à nocivis. In quibus spectatur
quædam affectio erga abjecta, itemq; me-
tus, fuga, &c. Qui triplex gradus, adhuc
manifestior, in stupidioribus insectis, &
hominibus vesanis, quibus nullus præsidet
intellectus, solaque visualis luminis por-
estas, gubernatrix elucet. His tamen præ-
terea adest actus virtutum ac functionum
vitalium, propter quas existunt. Ac tertio
inest illis longè clarior actus jubili, vel
aversionis. Quæ in aliis sensitivis adhuc
longè potentius explicantur. Quibus ni-
mirum competit sensitiva quædam ima-
ginatio, cum rationis aliquali discursu, il-
lis loco intellectus, plus minusve in singu-
lis elucescens. Adeo ut sagacitas, volun-
tas, memoria, illis subter apprehensionem
intellectus cadant. Mutatis tamen conti-
nuò objectis & functionibus, juxta mate-
riem, in diremptiones ac singularitates
proclivem. Quæ scilicet recipientium di-
versitates ideo accusat. Est & his potestas
bonitatis ac virtutum emanativa, qua ani-
mæ plus minusve propendunt, in suarum
virtutum feritatumve exercitia. Estque
tandem & illis sua complacentia, tædium
ac thymosis, in objectorum consideratio-
nes: ita animabus sensitivis cuncta, quod
vix sit possibile, duas contueri personas,
quin mox uni magis quam alteri addi-
camur. Hæcque in corporalibus, per mo-
dum recipientis, erunt ob id in homine
magis clarificata. Finaliter, nolim ita-
que imaginem Dei in homine conside-
rari, ob ternarium aliquem facultatum:
qui aliis rebus in Mundi systemate hac-
tenus competit. Quia dignitas imaginis
Dei, non participatur ullatenus ab aliis
creatis. Siquidem imago Dei est dunta-

38. xat intima menti, tamque illi propria, quam est ipsi sua ipsius essentia. Proprietates verò reliquæ, non sunt ipsa mentis essentia: sed essentiarum producta, ac posteriora. Quia non est condignum maiestate imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Nam aliarum rerum proprietates colliquescent in animæ essentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa, vel producta censeantur: id propter miserum vulgò intelligendi modum, assuetumque abusus.

39. Siquidem mens est unus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, indivisus, & immortalis, in quo, proximè DEI imago incomprehensibilis incomprehensibiliter essentialiterque consistit, mentemque format. Adeo, ut in ista imagine, etiam omnes potestates, nedum deponant naturam attributorum, verum etiam suas suppositionalitates colligant in unitatem indistinctam. Eo quod anima sit in se lux quædam substantialis: sive substantia ita lucida, quod suppositis non sit distincta ab ipsa met luce: Ejusque intellectus, est ita lux mentis, ut ipsa mens sit merus intellectus lucidus. In hac enim suiipsius luce mens, separata à corpore tota

40. per totam se videt, intelligitque: quorsum nec cerebro, nec corde opus habet. In quibus nempe organis substantia mentis, proprietatum profapiam tantum assumere videtur. In corpore nimirum, dum ipse intellectus abstractus, utitur corporalibus organis, quibus obligatur, & per suam sedem animæ sensitivæ in profundum corruptæ illius naturæ, ut demersus est, vim qualitativam repræsentet, ac assumat, quæ Imaginatio dicitur. Quæ ex societate potestatis phantastica, ipsius animæ sensitivæ & intellectus splendore, in organis degenerato, quadam combinatione confurgit, in potestatem qualitativam præfatam. Proinde ista facultas lassatur imaginando, succumbit, non ra-

ro quoque demens fit, ac imaginando canescunt pili. At mens semel separata, intelligendo fatigatur nunquam. Quinimo imaginatio in vivis nedum lassatur: sed etiam à seipso, non habet species intellectivas, quas non hausit ab objectis sensibilibus. Ideoque vis intellectiva, quæ cum animæ sensitivæ functione phantastica concurret, sequitur organi indolem, atque vitæ sensitivæ arbitrium, non secus atque alibi in naturalibus effectus sequitur debiliorem partem suarum causarum. Sed anima, quidquid ad noscendum volendumque, pro semel, aut pro sæpius, requirit: id totum à seipsa, & non ab alieno extrinseco, habet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas bona substantialis, à re intellecta: sed est sua bonitas amoris, per quam mens beata substantialiter, & non qualitativè est bona. Quam prærogativam habet, quia typica imago divinitatis. Corpora verò, perpetua labuntur sponte, in formarum attributa, heterogeneitatem, vicissitudines & dissolutiones. Ergo Amor desideriumve mentis, non est functio potestatis appetitivæ: sed est ipsa mens intellectualis & volens. Quæ sub unitatem indivisibiliter sunt copulata, in identitate & simplicitate quam maxima. In mortalibus tamen separata tam propter organorum necessitatem, functionum disparitates, quam animæ sensitivæ misturam. Siquidem nunc sæpè desideramus, quæ intellectus judicat non desideranda, & voluntas optaret non adventura. Necessè est autem res, quarum operationes sunt discretæ, eandem in radice sui esse distinctas per modum, quo singula separantur. In mente quidem sola suppositionalitate relativa: In anima sensitiva autem, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideoque mentis istud desiderium amorosum, est animæ substantia. Et licet in Cœlis sit desiderabilium plena satietas, fruitioque perpetua:

- non cessat tamen proinde mentis desiderium, quod est studium complacentiæ, nec hoc passionem menti infert, plusquam ipsa Charitas. Quippe quæ in radice, sunt unum ac idem. Alioqui cessante præfato desiderio, vel mox satietas, vel insensibilis fruitionis, oboriretur in cœlestibus. Est itaque istud desiderium, siue amor, fomes delectationis interminabilis. Patet ergo, in mente intellectum, voluntatem atque amorem, substantialiter cuncta. In anima verò sensitiva, operationes distinguere, è radice facultatum diversarum, dum intelligimus non desiderata, desideramus quoque quæ nollemus, nec planè noscimus. Volumus denique (dum quis tendit ad supplicium) quæ non desideramus: sed nollemus. Unde contingit, desiderium superare voluntatem, ac vicissim voluntatem cogere desiderium: adeoque esse mutua atque pugnancia imperia. Quæ cuncta contingunt in mortalibus, quamdiu sensitiva trahit potestates suas, in multiplicem divisionis ataxiam. Sic stultè desiderantur impossibilia, præterita item, optantur præsentia, vel non accidisse. Sed desiderium, de quo loquor, occultatum cum mente, nisi de mentis essentia esset, non peccaret qui vidit mulierem ad concupiscendum eam, ante voluntatis consensum. Desideramus ergo nunc, per æmulas mentis facultates, in sensitiva, quorum effectus à voluntate & iudicio reculantur. In modo etiam, nunc aliter enim operatur desiderium, siue amor, atque aliter voluntas. Pariter in motu diei siue duratione, desiderium sæpe præcedit, sequiturve velle, superatque unum vicissim alterum, ut quid distinctum à se coerceat, idque totum in caducis: quia ex animæ sensitivæ thymosi. In cœlestibus verò resurgit amor ille, tanquam mentis substantia: nil enim est ibi desideratum, quod non volitum. Idque, tam quoad actum, quam substantiam, in unitatem est collectum. Quamquam habeant supposita in radice diversa. Quod

planè superat modum intelligendi in mortalibus. Quia in homine, Regnum Dei, nunc est quidem: sed incomprehensibili modo: Post mortem verò, idem Regnum cuncta in unitatem sui colligit. Ergo primaria imago Dei: est in mente, cuius ipsamet essentia est ipsissima Dei imago. Quæ imago nec corde cogitari, nec verbis in hac vita exprimi potest, quia Dei similitudinem refert, extra quam non est alia in nobis imago, quæ conceptui offerri possit. Proin nempe ipsa mens & sibi totaliter ignota. Dein, in filiqua mentis, siue sensitiva atque vitali forma, est eadem imago in potestatibus relucens, per modum recipientis: quia per brutalem generationem obumbrata est, caduca & deturpata per impuritatem. Corpus tandem, non tam Dei imaginem, quidditativam lucis; sed solam figuram mutuavit. Ast misera mens, devoluta in tenebras exteriores, à lumine increato qua se separavit, nativum lumen imaginis, ita amisit propter appropriationem, quasi sibi ex condigno proprium: quo deinceps nil intelligat, velit aut amet, præter se ac propter se. Idemque imaginem Dei, in se suffocata, resurgendo non representabit, nisi corporeo Adamicæ propagationis modo. Id est, figura tenus. Quapropter etiam cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæca apprehensione, sibi semper addita. Novit enim suam immortalitatem, sicut damnationem sentit, eamque queritur ut iniustitiam sibi factam. Quia sui amor tantum est ad excusandas excusationes in peccatis, velut patratæ insentiæ, & innocentie diebus, cum multa fragilitate, hostium insidiis, & gratiæ sufficientis defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro transgressione momentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præsertim sciat, damni arrestum immutabile, & evadendi libertatem, præclusam in æternum. Spe ergo truncata, in ultimam ac perseverantem desperationem, ab ipso introitus initio, transit ad locum, ubi nulla pietas,

tas, compassio, consolatio, aut revocatio. Et quia intellectus, naturaliter sese transformatur, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura depromptum) id est, in objectorum cacodæmonum similitudinem. Hinc intus semper est præsens odium Dei, & beatorum; desperatio, maledictio, damnatio, & furia-

les infernalium cruciatus. Omnipotens dignetur sua bonitate, conterere laqueos, in via, nobis ex odio infernali exteros, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro physica suiipius cognitione. Nunc igitur ad naturam ingredior, ut animæ sedem in corpore propalem.

D E M E N S I D E A.

1. *Ubi in Authori circa toxica mortalitas.* 2. *Inscitia Authoris, ex ignorata I. d. a.* 3. *Idearum istarum præpotens vis.* 4. *Medentium dulciter ignorantia.* 5. *Alia inscitia.* 6. *Authoris hesitantiæ.* 7. *Confessio & agnitio ejusdem.* 8. *Oratio Authoris.* 9. *Mentis excessus in nobis.* 10. *Fustigatio Authoris.* 11. *Historia Authoris circa toxicorum examen.* 12. *Quid ad hanc Aukorem incitaverit.* 13. *Quid inde didicerit.* 14. *Intellectum de essentia animæ esse.* 15. *Voluntatem & memoriam nostram, habitare in vita caduca; & cur requiratur dilectio ex toto.* 16. *Intellectus quomodo vibret in caput.* 17. *Distinctio quorundam luminum.* 18. *Potestatum diuimviratus quædam sensatio, & modus proprius animæ in suo humanum statu.* 19. *Cognitionum differentia quoad locum.* 20. *Elucido remediorum Cephalicorum.* 21. *Quid circa hæc Scholæ bene, quidque defectuè doceant.* 22. *Diversitas intellectiōis stans innocentie, & nunc.* 23. *Difficultates Authoris.* 24. *Mentalium cognitio procul avia est, ab aliarum quarumcunque.* 25. *Difficultas indagandi pro amentia, & modus Authori propositus.* 26. *Colligatio Mentis, cum sensitiva.* 27. *Cur Mens non in Corde, ut nec sit in Capite.* 28. *Quod sit in diuimviratu, probat dilemma.* 29. *Gloria miserationis divinæ de nostris luceſcit languoribus.* 30. *Primus Amentie gradus.* 31. *Secundus in sopore est.* 32. *Sensitivæ internæ obstacula.* 33. *Primò memoria labascit.* 34. *S. hesitanti defectum advenit.* 35. *Conceptus tam sunt, quam dementis, sunt cum ideis.* 36. *Ideæ amentes quædam semper & ubique æquales: aliæ non.* 37. *Leſo firmiter insito præcordiorum, dementie in vitam durant.* 38. *Notata digna.* 39. *Amentium sanctorum confessiones.* 40. *Ideæ conceptuales, quid parent pro Amentie.* 41. *Ideæ eccentricæ & venenose, in quo coincidunt.* 42. *Vis in Amentia, quæ fuerat frigora.* 43. *Probat hinc Mentis immortalitas.* 44. *Quorundam dixerunt Tractatus de Amentia.* 45. *Ideæ Amentis extinctio intenditur.* 46. *Modus extinguendi connotatum maculum, duplexque contra Amentiam.* 47. *Historie aliquot facti.* 48. *Remedium Hydroborbie, & morsus rabidi ante Hydrothorbiā.* 49. *Iterata Amentis historia.* 50. *Sulmorsio-*

nis considerationes. 51. *Ridiculum in remedio Galeeni addito.* 52. *Miracula sanatio rabiei.*

E Aetione regiminis, itemque de Duumviratu, prout Physicum decet, scripsi, ut sedem phantasie detegerem, itemque de facultatum mentalium diversorio definirem. Attramen suspensus dudum nescivi, quomodo intelligens degeneraret in amentem, Sciebam quidem, rebus sordidis ac venenis inesse quasdam potestates dotes, non quidem intelligentes: sed quæ agnatione illis responderent: sic ut nostram nobis iniuris intellectiōnem seducerent, in sui obsequia. Ut morsus rabidi, ictus tarantulæ, escus solani, &c. Cogitabam etiam in for-¹ dibus febrilibus suas habitare consimiles facultates. In quo confestim me turbavit casus. Quod scilicet in eadem febris, atroces furie ridiculis successissent. Persuadens inde mihi, quod in Amentie concordia non essent discordes effectus. Neque enim prima fronte sat attendebam venena, per maturationem mitescere vel exasperari. Dein, respexi in Lunaticismum, quod invaderet atque recederet, cum sua astri syzygia, citra omnem veneni fodalitatem. Maniam quoque repetere atque silere, citra ullum intercurrentis vitæ vitium. Totus hæsi nescius adhuc, præter corporalia venena esse & virulentas imagines, impressiones, spirituum vitalium absolutissimas & efficacissimas magistras: quibus tam lubenter, quàm prom-² tē,

tè, obedirent potestates nostræ intellectuales, quamdiu corporis carcere claudimur. Interim per fidem scivi, mentem esse immortalem, eoque jure intellectum suum permanere impollutum à corporis contagii: quia non decebat, quod immortale atque infinitum erat, minui aut lædi à caducis. Ex una parte itaque, lubens fatebar humiliter meam ignorantiam: ex altera verò, contemplabar furiosæ ærumnosam, nec unquam indagatam conditionem, & tam penuriosa remedia in malis maximis, maximèque commiserandis. Eò quod medentes, inani doctoratu, mundo imponentes, persuaderent se perlustrasse universa, nec mede-

5. lam tanto malo esse: quia cerebrum intemperiem inæqualem æqualiter induisset, quasi vestem. quam tamen primariam qualitarum intemperiem, rogati, non potuerunt condigno etymo, adhuc exprimere. Quapropter spreitis Scholarum susurris sterilibus, postquam annotassem, Amentias hypochondriacas extra controversiam esse præcordiales, dubitare primū cœpi, an dirum illud virus per singulares quasdam arterias deferretur ad cerebrum? At saltem statim displicuit mihi ista suspicio, quia quilibet inexcusabili laboraret insania, nisi fortè in sapientibus isti canales perpetuò obturati manerent, adeoque morbidi essent, ne tales evaderent. Saltem notavi differentiam inter deliria febrilia, & maniam; quod hæc scilicet, per longam ætatem persæpè, absque sanitatis dispendio, etiam in seros nepotes, citra seminis atque vitæ incommoda, persisteret incolumis. Rem sanè tum mihi inscrutabilem sæpè deserui, sæpeque iterum ex commiseratione ad manus desumsi.

7. Atq; tandem vidi clarè, falsis me inniti principiis, abduci credulitate & auctoritatibus ethnicorum, deludique me, morborum ignotis qualitatibus. Idq; primum sic concepi, sensimq; magis confirmatus, me denudavi doctrina, quam forbueram in Scholis, de anima & de morbis.

Dein, mentem meam à scrutinio functionum intellectuum, in quiete & paupertate Domino commissi: ut de me, quod sibi beneplacitum esset, perageret. Non ita tamen eram indifferens, quin semper desiderarem, proximo prodesse. Rogavi itaque Dominum, ut ego mihi innotescerem, nedum agnoscendo meum abyssale nihil, moraliter: sed tanquam Physicus, ipsas mentis potestates intueri possem. Nil siquidem æquè placidum, atque utile rebar, post divinorum Sapientiam, quàm semel intueri animam meam velut Dei imaginem. Quare ego revolve-

9. quæstionem de sede, aut thoro animæ immortalis, mecumque disquirebam ideo, an sic esset tota in toto, ut absque dependentia thori, vel centralis throni, exsul vagaretur, certis non adstricta laribus? sicque tota in digito, ut hoc amputato, tota à toto decederet, vel festino metus casu, intò recederet. Itaque reperi animam homogeneam, simplicem, & indivisibilem: aliàs nec fore immortalem. Dein cognovi, tantum radialiter totam partibus ignobilibus assurgere, per modum luminis Solaris, quæ interim velut in sui throno deliteret, & inde luceret per totum, penitus ignota animæ sensitivæ; cujus tamen vita esset ipsamet mens. Perinde quasi, ut Deus omnium essentia intimè cuique nostrum adest, à nobis tamen naturaliter ignoratur, nec sentitur. Dein subiit in animum disceptatio, an plura essent centra, illaque, juxta radicalium viscerum vitales necessitates, diremta. Sed tandem scivi mentem unius plus adstrictam visceri, quam alteri, tam quoad videndi, quam intelligendi munia. Ac tandem, semper ideo redactus sum ad unius visceris thorum individuum. Dumque inquirerem caput & cor, auctorumque ambiguitates librarem, comperi statim, me (quod ante adhuc detestatus) recidere in ethnicorum placita, quibus ut fuit Dei veri cognitio denegata; ita & cognitio divinæ imaginis, quæ medendi

- dendi tamen objectum est. Nescivi itaque unde inchoarem tantæ molis arbitrium, autoritatis & sodalibus destitutus.
11. Donec tandem, permittente Domino, humana ope & opera destitutus, sub multorum annorum disquisitione & spe cognoscendi torum animæ, casus insolitus mihi acciderit, cuius historiam narrabo. In vigilabam enim circa venena vegetabilium, credens, quod tanti toxica non essent Adamo noxia ante peccatum: cum nec mortem, nec medicamentum exterminii, creavit Omnipotens, adeoque emisisset tam atrocia, non quidem ut hominem interimerent: sed quia in sudore vultus cogebatur panem edere, quibus morbis obnoxius erat factus: etiam in sudoribus, medicamenta pro morbis depromeret.
12. Ideoque pollicebar mihi, toxicum istud, per modum custodis & siliquæ, insignem aliquam & virginem potestatem, in magnos usus creatam tegere, quodq; per artem & sudores toxica mitescerent & evanescerent. Quapropter cœpi diversimodè Napellum agitare. Ac semel, cum ejus radicem ruditer præparassem, degustavi in apice linguæ. Etenim quanquam nil deglutiveram, multumq; salivæ sputitaveram, sensi tamen mox abinde, cranium velut zona forinsecus stringi. Tum demum precipitanter aliquot mihi negotia familiæ obvenere, computum quendam solvi, per ædes oberravi, atque singula pro requisito peregi. Tandem obvenit mihi (quod nunquam aliàs) quod sentirem, me nil intelligere, concipere, sapere vel imaginari in capite, pro more aliàs solito: Sed sensi (cum admiratione) apertè, dilucidè, discursivè, atq; constanter, totum istud munus obiri in præcordiis, & expandi circa os stomachi, idque adeò sensibiliter & clarè sensi, imò attentè notavi, quod quamvis etiam sentirem sensum & motum, sospites, à capite in totum dispensari: quod tota discursuum facultas notoriè & sensibiliter in præcordiis esset, cum exclusione capitis, quasi tunc mens consilia sua ibidem me-

ditaretur. Admirationis itaque & stuporis, insolitæ illius sensationis plenus, notabam mecum meas notiones & examen earundem, atque meipsum, præcisiori modo, instituebam. Et luculenter inveni ac trutinavi, me, illo toto spatio, intelligere & meditari, longè perspicacius. Adeoque non potest sensus ille, quo percipiebam me intelligere vel imaginari in præcordiis, & non in capite, ullis exprimi verbis. Eratq; gaudium quoddam, in ista intellectuali claritate. Etenim non erat res exiguæ durationis, nec mihi dormienti, aut somnianti, aut aliqui morbo, advenerat: sed jejuno & benevalenti acciderat. Imò quamvis ecstases aliquot antea expertus fueram: notavi tamen, illas nil commune habere cum hoc præcordiali discursu & sensu intelligendi, omnem capitis cooperationem excludente. Quippe quod cum reflexione sensibili (tanquam antea præmonitus essem) caput prorsus feriari, respectu phantasiæ, deprehendi: quia mirabar, quod phantasia extra cerebrum, in præcordiis, sensibili operationis festivitatem celebraretur. Interim quandoq; in gaudio illo suspensus timui, insolitus ne casus ad Amentiam duceret: eò quod à veneno incepisset: sed præparatio veneni, & ejusdem levicula tantū degustatio, aliud insinuabant. Interim quanquam claritas, sive illuminatio gaudiosa mei intellectus, inauspicata, suspectū illum intelligendi modum redderent, attamè resignatio liberissima mei, in voluntatem divinam, me restituit in sabbarisimum priorè. Tandem, post binas circiter horas, levicula quædam vertigo, bis repetita, me invasit. A priorè enim rediisse intelligendi facultatem percipi: & altera, sensi me intelligere more solito. Deinde, tametsi postmodū aliquoties de eodem Napello degustaverim: attamen nunquam amplius quicquam tale mihi cōtingit. Perfecit enim multa exinde didici. 13. Ac primum quidè, quod sicut per ecstases elucescunt animæ quædam præludia: ita per præfatam notionis normam apparet, quod

quod nostra intellectio, quamdiu corpori alligamur, originaliter formetur in Duumviratu. 2. Tantoque id est inauspicatius, quod ordinaria fabrica discursuum sit circa os stomachi, non autem in viscere aliquo: sed velut in membrana, siue, in quasi indivisibili loco. Nec multò secus, habitat in uteri membrana, quædam totius Monarchia. Sic tamen, ut vulnus stomachi statim vitam importeret; non autem ita Uteri. 3. Quod per duas circiter horas, sentirem insperato modo, nil agi in capite: indicibilique modo, totam animam, clarissimè cogitare in præcordiis. 4. Quod simile ferè contingat in oratione silentii: magisque & manifestius, in extasi. 5. Quodque ideo anima intellectualis centraliter hospitetur ibidem. 6. Tum etiam, quod sicut Amentia est defectus intellectualis: ita proin suscitetur ex hypochondrio. Cum eadem facultas, quæ sanam functionem edit in sanitate patizatur sub morbis, defectum ejusdem. Quoties nempe, intellectio, in sua sede eclipsatur. 7. Comperi quoque, in Corde habitare volendi potestatem. A Corde enim manant homicidia, adulteria &c. 8. In cerebro sedere memoriam, ab anima ibidem impressam: ideoque facilissimè præ cæteris, per morbum, & senium, obladi. Imo si quis laboret, ut reminiscatur rei oblitæ, sensibiliter percipit hunc sibi laborem in sincipite. 9. Denique cum voluntas & memoria, procul distent ab sede animæ, siue intellectus, conclusi mecum, intellectum esse de essentia animæ, inseparabilemque: voluntatem verò ac memoriam, quatenus habentur in vita caduca, esse facultates caducas & vitæ sensitivæ. 10. Fieri nimirum peccata in Corde & voluntate, in carne peccati, in voluntate carnis & hominis. Dilectionem ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (propter inseparabilitatem) pro intellectu sumitur, ex toto corde siue velle: ex tota anima imaginativa, & potestatibus ejus per totum corpus dispersis. 11. Inveni in-

tellektum radiare luminaliter in caput, medio tamen corporalis connexionis, per spiritum aëreum, qui dum feriat capitis sinus, vertiginem quandam, & nubilosam intellectionem induceret. Sic quanquam pro sensu & metu, à Cerebro, spiritus opulenter diffunderentur, in illo statu: vicissim tamen opus fuit singulari lumine, quod à præcordiis ascendens, illuminaret medium spiritum, per quem transibat. Qui luminosus radius, non aliàs exprimibilis est, quàm quod sit intellectualis, & superans contextum sublunarem. Quippe qui debet à sola anima fabricari, quæ in se, non nisi merus intellectus est, siue lumen substantiale & intellectuale. 12. Quod, quia sensus, & motus, liberi starent, suspirabar, aliud lumen aliunde allatum, siue denotabant liberum, in illo statu fuisse transitum spirituum per nervos. Vertigines verò significabant obscuritatem quandam fuisse in capite, prius non perceptam, eamque, novo lumine, infertèr lucente, in Cerebri sinibus disparuisse. 13. Quod jecur rectè vegetaret, Cor etiam spiritus indefinenter efflaret in Cerebrum, itemque voluntas agendi requisita, persisterent quidem; solæ autem potestates intellectuales, sopitæ in Cerebro, velut dormirent, si non à præcordiis illuminarentur. Hoc autem lumen penetrat totum, quorsum radiat. Perinde atque lumen candelæ, trans ossa digitorum, in junioribus, rubicundè splendet, tanquam si ipsa ossa diaphana essent. 14. Quod ab illo tempore, soleo quoque; indiciosiora somnia habere, cū discursu formatiore, & clariore, quàm antea. Nam semel mens, velut munia sui corporis reassumens, deinceps melius intelligit. Unde tum deinde asscutus sum, quomodo dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam. 15. Certior factus sum, alium tum fuisse statum meum, alium verò insaniam, lethargi, Apoplexiæque. Etenim cum circumspeditione meipsum tum seriò expendi, an ista esset via, qua stultescerent homines. Quandoquidem in ple-

no iudicio mei tam expertus eram omnis metus, quod res meas, non ut meas contemplerer. Respexi enim eas, ex obliquo, velut in caput alterius seculi viri vibratas.

16. Didici etiam quod vita, intellectio, somnus &c. Sint opera cuiusdam lucis, nō recurrentis canales: cum lux lucem vitalē penetrat. Proinde etiam anima se re-

18. trahit, diffundit, subtrahitque motu sibi proprio, prorsusque diversimodē in somno, vigilia, contemplatione, extasi, syncope, mania, delirio, rabie, propriis perturbationibus, spontaneis confusionibus, imō & simplicium quorundam violentis impressionibus. Quia mens integram Monarchiam in spiritalibus complectitur multis generibus atq; speciebus divisā; non minus quā ipsa corpora inter se differrent, ita & luces.

19. 16. Tandem, quod intellectio orta per inventionem atque iudicium, cum reflectione ad loca, ad circumstantias, ad præterita, præfata, præmissa, adeoque ad absentia tanquam absentia, fiat ultimā operā in Cerebro, per affluxum radii ē præcordiis, quatenus memoriam præsupponit ejusmodi intellectio. Sed illa quæ esse de futuris, vel abstractis, citra respectum circumstantiarum, tanquam præsentia essent: tota ceditur in præcordiis. Atq; hætenus amantes, cuncta, tanquam præsentia, aspiciunt, garriuntque; tanquam de præsentibus. 17. Proinde venena, quæ vim habent dislocandi imaginationem, non efficiunt primario Cerebrum: sed duntaxat præcordia. Quod sat probat historia Causidici, qui biberat semen hyosciami, alibi à me recitata. Etenim quicquid stomachus concipit, id ipsum planē transmutatur, atque prorsus in aliam essentiam migrat, priusquam inde tantillum ad Cerebrum pertingat, ac quicquid ejus eō pervenit, jam est cruor, qui prioris sortis qualitates cunctas, in limine primarum officinarum, exuit. Vel demum labitur extra stomachum, & cum scoriis, foras protruditur.

20. Adeoque nulla simplicia, quomodolibet

sumta, materialiter applicantur Cerebro. Falsum est ideo, quicquid de pillulis Cephalicis, lucis, &c. Scholæ venditant. Si quidem nec pillulæ è capite quicquam eliciunt, nec aliquid caput dat, quod non habet, præter mucum, quem ad suam pelvim, neque aliō mittit. Sin autem aliqua caput feriant, alterent, juventque; ratione præcordiorum totum contingit, quibus est inconcussa actio Regiminis in caput, prout jam sat ante probatum est. Reclē quidē docuere, vertigines, & commata, ob inferiorum consentum suscitari: sed nec granum sine palca. Nam vapores crassos, fuliginosos, acresque introduxerunt Scholæ. Deinde, & plerumque in ejusmodi, Cerebrum primaria lucē affici volunt. Stolidumque idcirco, capiti remedia applicuisse, scopo inquam, & non sagittario. Quia videlicet, non noverint veram efficientem internam, ejusque connexiones, neque modum fiendi, morbis solitum, quodque actionem Regiminis, lucisque conspirationes planē neglexerint. 18. Intellexi & hinc tandem, quod anima immortalis, & infatigabilis, dum ante peccatum, suum corpus gubernaret ex condigno, intelligeret cuncta intimē, opticē, citraque laborem, tadia, & lassationem. Quia penes se, in sui centro, & unitate, absque organorum adminiculo, cuncta intelligebat: Nunc verò alieno hospitio decenta, tota impedita velut, munium diversitates tradidit ancillanti animæ sensitivæ. Hoc loco de cogitationibus aliorum, rationem reddere præsumo, qui de meis non sat spondere, aut dolere possum. De occultiori nempe cogitationum fonte, deque abstractissimis, philosophandum proposui, de vitiis, & exorbitationibus fluctuantium & incertarum cogitationum. Imò profundius penetrandum est, ubi ad ipsas vitiatarum cogitationum potestates, collimandum, vitiiorumque hujusmodi fontales & occasionales causas veniendum. Res est sanè ardua, obscura, & invia, in qua ante limen, deficiunt Scholarum the-

oremata, adjumenta corporum, imò & morborum, quorum causæ & effectus sub sensum cadunt, aut per cadaverum dissectiones probantur. In qua inquam patiens imaginario, seipsam pandit quidem: sed occultatur agens. In aliis disquisitionibus, ex integri notione, vitiatum cognoscitur: sed in mentalibus longè adhuc facilius conciperetur violatæ intellectiōis causa & modus, quam sanæ: quippe quod facultas sana adscendat ad D E I similitudinem magis: defectuosa verò, ad naturæ corruptæ meditationes se imagis inclinet. Ideoque integrum in mentalibus, non demonstratur a priori: deficientes verò, ex ruptura connexionis causarum, quodammodo enotescit.

24. Infania quoq; semper est longè difficillimæ doctrinæ, quod negationem cum privatione in se complectatur. Quocirca alia via in proposito casu eundem censui. An fortè investigato modo fiendi, in una quapiam de infantiis, invenirem egressum pro aliis. Proposui itaque Amentiam, quæ ex forti & assidua contemplatione, metu, passioneque oritur. Exin deinceps conclusi agnoscendam rei venenosæ qualitatem, & dispositiones organorum, quæ concurrerent ubi aliquod simplex assumptum, vel intus generatum, dementiam concitasset. Habita verò unius Amentia cognitione, facilius erit, earundem dein diversitates metiri, in amplitudinem modorum, fortitudinis, appropinquationis, applicationis & varietatis specierum, descendendo. Idcirco enim primum censui, investigare sedem animæ sensitivæ, cujus exorbitationes scilicet,

26. Amentias faciunt. Siquidem consideravi, quod qua sede moraretur forma animalis, eadem quoque cohabitaret ipsi alligata mens immortalis, quæ dualitatem, discrepantiam & diversitates mansionum recusaret. Nec enim decebat, mentem istam, absque medio, corpori alligari, ubi semen humanum, non minus quam belluinum, spontè defluendo, terminaretur usque in animam viventem exclusivè. Ad-

eoque condignum erat, mentem alligari sociali formæ, formalique lumini, cum quo conveniret optimè, ut capite de formis, & lib. de vita longa de mortis introitu. Decevi itaque inprimis, animam immortalem non sibi elegisse domicilium in corde, viscere nimirum tam inquieto, totque agitationibus & corporis diversis muniis distento. Caput etiam non aptum menti immortalis hospitium indicavi, quod regendis motu & sensu occuparetur: Ac potissimum, quod præclusa ab inferis conspiratione, unico instanti, mentales facultates, velut abscissæ, pereant, nec minimum meditentur: atq; ideo non propriam habere mentis principis operationem. Imò potius, Duumviratum male dispositum, bene dispositum caput alioquin, in Amentias plerumq; conturbare vidi. Ideoq; Splenis quietem admiratus, itemq; abstractionem ejus, à regimine corporeo, consideravi intentè, hoc dilemma. Si mens Imago Dei, centraliter sit in capite, erit vel in sinibus, vel in ipsa cerebri substantia. Non enim in hac, quippè, quæ sensu & cruore caret, destituta commercio, per quod toti corpori, cui obligatur, præsens sit. Regere quidem caput, per sensum & motum, à nemine est controversum. At brutale illud minus & pecuinum regimen. Regi autem caput aliunde, in suspensionibus, & exorbitationibus mentalibus, per ataxias morborum edocti, credere cogimur. Hospitari autem animam in cavo cerebri, indecens censui, immortalem animam nuplisse vago & fluxili in momenta singula spiritui, è cruore indies surgenti. Quapropter stabilius diversorium optabat & quietius, quam quod in horas labile foret. In centro corporis, sive medio, in parenchymate visceris potius quievit, undè cum omnibus colloqueretur pariter membris, ratione unitatis & continuitatis Archei insiti. Sed cum corporea organa, respectu mentis, sint sordes & filiquæ, nucleum corporis sibi delegit, leviculam nimirum igniculi lucem formalem, sive animam sensitivam, cui videlicet mens nuplit

nupsit mandato Domini. Et quæ Deus conjunxit, homo non separet absq; reatu. Dolendus interim ærumnosus mortalium status, quod Mens nimirum sit alligata animæ sensitivæ. Enti nimirum impuro, concupiscentiis, illecebris & voluptatibus dedito, eique tam faciliè Mens immortalis assentiatur, quasi propria sui incuria jam æternum dormiret. Aft non. Tantò nempe major est gloria, miserationis divinæ, quæ sua dumtaxat gratia, gratis resuscitat, sustinetque è verno mortis, quos vult salvandos. Alioqui sanè, anima sensitiva, morbis & Amentiiis subnoxia, prona semper in voluptates quaslibet. Primus enim Amentia gradus in somno elucet; naturalis attamen, dum honestæ recreationis & vacationis titulo, se immergit cum voluptate quietis, in proprium hospitium. Somni naturalis excentricitates porro, vitia, defectus, ac expressæ demeritæ, sunt sopores omnes. Qui scilicet, jam non amplius, è propria sensitivæ libertate, & voluptate promanant: sed excrementitiiis fordibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde enim, atque naturalis sitis est sensus deficientis humidi: febrilis vero sitis, ab impostoriis excrementi versutis: Sic sopores non sunt à naturali facultate, qua anima somnum sibi concitat: sed ab alienis impuritatibus imposturis seducta, vel superata. Sopores ergo, itemque Apoplexia, Aponia &c. non sunt tam vitia animæ errantis, quam ejusdem debilitates, organorum vitiatorum conjugio contractæ. Impuritatibus namque collegia, statum monarchicum quamprimum invadunt occasionaliter. Non quidem, quod sit necessum, sese in lumen animatum, ejusmodi impuritates materiales diffundant per connexionem. Sufficit namque, quod vim habeant narcoticam, venenosam, animæ sensitivæ exitialem: quia imaginativam alienant perinde, qualis rabientis saliæ, in metu aquæ: ita quoque incuria Amentia introducit, per illa soporifera. Vis ista potentialiter, atque seminaliter

ineft fordibus illis, ab initio, à seipsa, postquam maturuit, valde dissimilis. Non secus atque glans à quercu. Exoticam ergo phantasiam imprimunt sordes invitæ animæ sensitivæ, quod manifestò apparet in opio, hyosciamo &c. Quæque impuritatibus colluvies, obsidens animam sensitivam, in suo viscere originali, sopit actum intellectionis Mentis, non potens in ita obsessam sensitivam liberè lucere. Quapropter sensitiva, reſtricta destituta, procellas movet tumultuarias, suamq; tempestatem sensim in voluntatis capiam attollit, undè & irascibilis, præcipiti atq; inverso ordine, fertur. Caput demum, suas seitarum rerum imagines, præpostero nexu depromit. Unde fit, quod plerumq; consumitis deliriis, nulla superſit actorum recordatio; quod sensitiva, præcipitanter per obsessionem perſectam, cuncta præpostere moverit. Ubi aliàs mania, sordium ejusmodi expertes, plerumq; memores, sunt actorum. Comperi namq; pluries, delirios præſenſiſſe, dimiſſas infernè imagines intellectuales, turbidas ſuſuſu, atq; primum inſirmari circa memoriã: adeoque & hinc collegi, vim intellectuã procul à capite ſitam. Nò ſecus atq; partes à Corde remotæ, vitalis irrationis deſectum, omnium primæ ſentiunt. In deliriis ideo, obſervavi primam vacillare memoriã rerum olim conceptarum. Dein, in ejus vicem ſuboriri importunam unius rei & continuatam recordationem, quæ ſe habet per modum repetiti ſomni, cum inverſione moleſtiſſima, & labore ſomni. Quæ laborem mox vigiliæ ſequuntur, dum ſcilicet præcedentes imagines ſomniales, Cerebri memoriã labefactarunt: ſubit tũ ex præcordiis, vigilans quoddam ſomnium cum expreſſo delirio. Neq; enim delirium fit cum ceſſatione intellectuã, prout in Apoplexia, ſopore, ſyncope, &c. Sed eſt confuſa, indefinens, idearum in præcordiis formatarum propagatio, ſuſum vibrata. Cumque in ſanitate alioqui non fiat conceptus abſque ideis: neceſſario, & in delirio, ſuæ ſunt amentes Ideæ:

Sed omnino sub hac distinctione. Quod Idea in sanitate formentur à libertate animæ, Insanæ verò, sint sigillares notæ, invitis nobis, in sensitivam delatæ, ideoque & hanc violenter extra orbitam abducunt. Tantum abest, quod insanæ ideæ formarentur à mente, stultescere nescia.

36. Nam patet, quod ideæ sequantur perturbationes rerum, unde fiunt. Quod maxime clarum est in Rabiente & Tarantula: quorum virus, propriam, determinatam, æqualemque amentiam producit & ideas sibi perpetuo consimiles. Sic quoque, fortis perturbatio nostræ imaginationis imaginem eudit, eamque imprimit in sordes aliquas, sin minus in ipsam alimentum, vel etiam in partem solidam & nostri constitutivam. Unde videlicet, continuata est idearum novarum propagatio, ipsæque diversitas & amplitudo, in maniacis. Siquidem à metu, Agonia, invidia, ambitione, Amore, studio, cura, pudore, avaritia, aliisque consimilibus perturbationibus, dementiæ fiunt. Tantoque inferiores, quæ suscitantur absque excrementorum infamia, quia vel continuo perseverant, vel statim recurrunt recidivarum periodis. Alioquin absunt spurcitiis, sponte cessant labe prognatæ. Sed insanæ, sive continuo æstu ferociant, vel per intervalla repetant, saltem spiritum Duumviratus sic inquinant, quod susceptam imaginum furiosarum procellam, eodem modo radicis impresserint, quasi macula fœtui, à prægnantis matris exorbitatione inusta, in vitam durabilis. Perinde nimirum, ut stigma cerasi in fœtu quotannis viret, flavet, rubetque cum arborum fructibus: sic & ideæ maniacæ, perturbationibus ortæ, habent in spiritu præcordiorum, sua incentiva repetitio-
num, periodorum accessum, & exacerbationum intervalla: vel etiam continuationum fomenta indefinita. Quod clarè nobis exprimit Lunaticismus, astri videlicet illius syzygiam servans. Nec mirum utique Amentias illas se habere per

modum maculæ in Duumviratu: nam spiritus est visus in oculo, nec alibi in toto. Proinde, cum Duumviratus, ex radicali ordinatione Domini, continuo incumbat phantasiis, ideo incidentiæ in illum lata, debent imaginationis æconomiam ita vitare, ut recidivarum replantationem suscipiat conceptæ Ideæ. No-
tandam interim Lunaticum sanari non potuisse, nisi simul ejecto spiritu immundo, sive hic comes fuerit astri nocturni, sive demum principalis effector. Ego saltem in omni mania, reperio egregiam arrogantiam, immortalitatem aliquam passionem assumendo socialem, quæ & in vitam perseverat, & in seros nepotes traducta elucet. Quia Idea Amens penetravit spiritum insitum, unde demum semen violat, sibi genialis facta. Curiosus enim inquisivi plures Amentes, & non paucos sanavi, tam qui à magnis perturbationibus, passionibus, aliisque morbis, quam qui assumtis dementes facti erant, narraruntque mihi, se incidisse sensim in Maniam, cum prævio sensu ex hypochondrio illis ascendere solitam, velut obscuram phantasiam & nubilam tentationem amentiae, quâ primum velut inviti premebantur, donec Idea tandem, 39. plenum sibi dominium acquisivisset. In se autem reversi, erant ædorum omnium memores. Fidenter enim conquesti sunt de omnibus. Quod nimirum spoliarentur primum omni discursus consecutione, seque mansisse in punctuali immersione unius conceptus: extra quem, nil aliud cogitarent, cum mœrore, molestia, & importunitate. Cogitarent enim non secus, ac si in speculo illum semper conceptum fuissent intuiti. Imò nec sciebant se tum istud cogitare, vel suo conceptu sic aspicere: quanquam sic immobiliter cogitarent, ut tandem sub ingressum & dominium maniae, si contingeret illos stare, steterissent per dies aliquot, absque lassitudine nec scirent se stare. Contigit enim sic, quod fatuitatis illa Idea, quæ discurs-

discursum abegerat (per quem alioquin ab immoderata & inordinata pensitatione, sublevati fuissent) spiritui, intellectioni præfecto, cum dominio fuerit impressa. Imò quod hi, longa mora & continuata cogitatione, fecerunt in se; aliis per subitam violentamque perturbationem acquisitum fuit, brevi morula. Interim quidam conquerebantur inter fiendum, quod invita & importuna cogitationum turba, opprimerentur, velut suffocato infernè fumo: quæ, si per discursum supprimerent, redibat tamen æquè molesta & importuna conceptuum eorundem repetitio. Alii autem, qui sui non erant juris, vel alioquin extra consolationem, subindè à forti & fixa contemplatione avertebantur, quoties dormirent, aut aliàs vacarent, cum plausibilitate, in veritatem speculationem, prorsus tamen molestant, recurrunt: solitudine ideo gaudentes, se abstrahebant aliorum colloquiis. Eò quod Ideæ conceptuales, adhuc carentes corpore, se habent & tenent ex parte lucis intellectualis, ideoque penetrant prima nostri constitutiva: quod cibus, aliisq; corporibus non item est licitum. Penetrant igitur & se vestiunt aereo corpore spirituum, huiusque medio inficiunt formas vitales partium. Hac tamen sub differentia, ut Ideæ, quæ ab excentricitate conceptuum cufæ erant, potentius quidem ingrederentur & admitterentur; sed tardius imprimerentur: Ubi alioqui venena dementifica, mediante morbo, suum fermentum, in objecta propria, sensim seminabant: sed tandem pertinaciter imprimebant, velut in naturam sigillata. Estque singulare maniacis, quod utcumque nudus cubet humi, vel in mare pernoctet, severissimo Boreæ flatu: non glaciatur, vel artus commoriantur sibi, quorsum non sufficit dixisse. Maniacus non sentit frigus, nec scit se frigere. Si quidem privatio, vel negatio scientiæ, aut sensus, nil reale dat, multoque minus calefacit, vel frigori vires adimit, ut proinde

desineret carnem glaciare. Etenim etsi puer in cunis pestem non timeat, nec sciat eam adesse: non proinde Pestis jus in illum amisit. Est ergo vis aliqua, quæ frigora superat, nec sub lunari tempestate subiacet. Et hinc maximè elucet, mentem in nobis esse immortalem ac impassibilem. Nimirum advertens ipsa mens, quod anima sensitiva, non pro requisito nostræ speciei hominem gubernet, velut ex commiseratione infantis cæcitas, sua virtute, quæ elementis superior est, dissolvit radium insensibilem, qui corpus Amentis, mortali frigoris importunitate eximit. Porro, cum omnis Amentia oriatur ab efflorescente Idea, conceptuali, peregrina, inserta in alienum agrum, sitque tota hæc speculatio, ad finem aliquem utilem, & nedum ad curiositatem vel ostentationem directa. Consideravi quæque Ideam amentem, jam scilicet impressam, in radicalia vitæ principia (adeoque & hinc propagari in familias) non posse auferri, una cum subiecto quod vestivit: Idcirco inveniendum erat remedium, quod posset occidere, necare, tollere, sive obliterare præfatam illam Amentis imaginem, sive maculam jam characterizatam: non secus atque macula sætui impressa, admota manu cadaveris, longa tabe extincti, omnique vitæ proprietate exuti, donec frigus partem maculatam penetraverit (quod fit spatium unius miserere) de cætero sponte evanescit. Eodem modo & maniac Ideam perire debere, sospite interim subiecto immediato, cui inhæret. Sive id fiat introducendo mortem Ideæ, vel ingenerando æquivalentem Ideam, aut propollentem fatuæ Ideæ. Hinc factum est enim, quod hæcenus Amentia sit desperatum remedium. Quod nemo hæcenus Amentis naturam, vel proprietates, supra primarum qualitatum ametriam evexerit. Imo ipse Paracelsus, alioquin in calores & frigora injurius, maniam calori, & Phlebotomiæ, totam emancipavit, seseque in eo ridiculum

lum præbuit. Difficilis (fateor) visus fuit sanationis scopus, eo quod non solum in intimum intellectus punctum introducta sit, & impressa, corruptæ phantasiæ Idea, notaque sigillaris, & macula: verum etiam, quod restauratio spiritus innati reputetur planè impossibilis. Imploratum fuit quidem Arcanorum optatum auxilium: at lentus horum fuit progressus, quod hostis intus contumax resisteret. Sed adhibita sunt medicamina, quibus inhabitat symbolum: id ed, sanioris iudicii imaginatio fermentalis. Enimverò ut sunt venena Mentis, alienativa pro spatio, vel in totam vitam: quæ scilicet propriam phantasiam in nos introducunt. Ut rabiosus, Tarantula, &c. Ita sunt sui etiam fructus, scientiæ boni & mali, in simplicibus, prima quidem facie venenosis: sub quibus attamen custodiuntur ditiores mentalium thesauri, & redintegrationes. Sed cum non tutum sit, illa remedia in vulgus Medentium projicere, ob multiplicem abusum ingeniorum hujus seculi. Denique nec sit opportunum cuivis, adire Corinthum: itaque altera via, quæ est mortificationis stultarum imaginum, hoc loco gradiendum censeui. Conceptam verò considerationem confirmarunt mihi aliquot historiæ, quas ut imitandas hic recensebo. Est castrum ad mare situm, quatuor leucis Gandavo distans, quod Cataractam vocant. Vidi transstantem navem, & in ea senem nudum, funibus vinctum, habentem pondus in pedibus. Subter axillas zona cingebatur, qua ad antennam ligatus erat. Rogavi, quid sibi vellet istud spectaculum. Unus è nautis dixit, senem illum jam hydropobum, & à rabiente demorsum fuisse pridem. Petivi quorsum illum ad mare veherent? an necem sui intenderent? Quinimò (ait nauta) mox sanus rediturus. Illamque esse maris benedictionem, quod ejusmodi rabiem exemplo sanaret. Arrham obtuli, ut me socium & Testem assumerent. Navigatum itaque per milliare Italicum,

cum nautæ panderent foramen in fundo, quo tota navis usque ad marginem ferè submergebatur. Utebantur scilicet illa muria, ad recoquendum salem Hispanicum. Cumque jam istud foramen exquisitè iterum clausum esset: duo viri subducta cauda antennæ, elevarunt ejus cuspidem, & senem in altum sustulerunt, inde verò in mare præcipitem dedere: eratque subter aquas, ad spatium Miserere. Quem dein adhuc binies submerserunt, ad spatium Salutationis angelicæ. Tum verò collocarunt illum super vas teres, supino dorso, chlamyde tectum. Ego suspicabar illum obiisse, sed metum risit nauta. Nam solutis vinculis, coepit omnem muriam rejicere, quam inspiraverat. Et mox revixit. Erat victor Gandavensis, qui dein rabie liberatus, sospes vixit. Hinc, ut anima nostra est pedissequa, ad inveniendas rationes, antea incognitas, statim intellexi, ideam rabiei, & impressi veneni notam, tanquam maculam in sætu mortificationis. Sciebam namque verrucas, itemque ulcera, & supervenientia exotica, postera, & peregrina primæ exortitioni, esse separabilia, manente individui vitali radice. Referebat etiam nauta, Batavos 48. cruda hallece falsa, triduo renovata, & ad morsum rabientis applicata, omnem auferre metum rabiei. Ubi verò id negligentia impedivisset, spectato saltem submersionis modo omnes sanari. Qui enim aquas horrent, non mirum, per aquam sanari. Mansit dein id mihi alta mente repositum: persuadens id in aliis Amentis non fore inutile. Contigit itaque Antverpiæ, quod faber lignarius, sibi persuadens, se noctu spectra horrida vidisse, quorum terrore est totus Amens factus. Missusq; ad tumulum S. Dymphnæ Virginis, ubi solent obsessi à Cacodæmone, liberari: Res inde in abusum detorta, ut indifferenter Amentes omnes eò mitterentur. Quasi obsessorum, & amentium eadem esset fors. Faber ergo, toto anno alitur, & amens, utcunque solita implorarentur remedia:

media : cumque nummi non mitterentur Antverpia , pro semestri ultimo, remiserunt maniacum in curru vinctum. Qui cum vincula sibi solvisset, è plaustro dissiliit, in stagnum profundum & vicinum. Tandem extractus, pro cadavere, in currum depositus. At deinceps per annos 18 à mania liber dicit. Quo exemplo, in spem erectus, cognovi, quod nedum rabies; sed & mania, sanaretur inveterata. Idque aliquoties deinceps tentavi, nec me fefellit eventus, nisi quoties formidine, præcociter Amentes ex aqua extraherem. Saltem fabri exemplo didici, perinde fore, siue in aqua dulci, vel salsa præfata submersio, siue Idæa amentis suffotio, contingeret. Mulier quædam mihi nota, multa probitate commendabilis, mense Novembri, alto vespere, præceps è ponte ruit in rivum, cum carro duarum rotarum. Cumque intenti essent circa equum, vetulam neglexerunt. Mansit autem subter aquam, donec currum exonerassent aliquot mercibus. Tandem memores illius vetulæ, illam, velut submersum cadaver, ad vicinum pagum detulerunt. In quo, uxor hospitis, illam mulierem in mensa, prono situ, & capite declivi posuit. Factumque est, quod sic aquam in pulmone haustam dimiserit. Fabulæ instar mihi visum, donec Montibus Hannoniæ adfetur adolescens natando submersus, ad nobilem matronam, itinerris mei sociam, quæ matri ejulanti, super morte filii, iussit bono esse animo. Extendit ergo adolescentem prono situ, super genua sua. Cumque flaccidus, sic penderet prorsus nudus, coepit tandem, rejecta aqua, respirare, & revixit nobis astantibus. Iterum memini, quod vespere anno 1606 rediens è Castro de Perla, duabus leucis distante Antverpia, offendi turbam in ripa canalis Rotomagensis, quia querebatur adolescens submersus, viduæ divitis unigenitus. Quæ accersita est, & reperit cadaver, humi jacens in stramine, gremio excepti, osculataque est flens

amarè. Iussi, inverteret corpus capite & humeris declivibus, supinoq; dorso. Cœpitq; Adolescens post quadrantem horæ respirare. Didici itaq; non faciliè mori submersos, cum uterq; adolescentum præfatorum, forte per dimidium horæ subter aquam delituerit. Nec cessandum ab oratione, mox atq; qui defunctus creditur, cessat respirare. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcinatos gambaros, vel caneros propinat, per dies quadraginta. Si tamen non statim initio calx ista 51. detur, nil proficit, adeoque & sic ejus usus obsoletus mansit. Ridiculum interim, quod urendo caneros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Sepalsia liquant ut scyphum parent, quod Theriacam addant. Quorum antidotum vorax flamma absumsit ante tosturam animalis. Paracelsus verò hydrophoriam per solutiva acria curari affirmat. At sanè suis promissis non respondit eventus. Catholici ergo desperantes, nec fidentes hujusmodi remediis Academicarum, nostrates ad S. Hubertum confugiunt, ubi per aliquot ritus sanantur. Hoc 52. tamen in eo est notabile. Quod sirius non præcise observentur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & sine spe deseruntur hydrophorbi. Est stola S. Huberti, in arca sex diversis clavibus obserata, à diversis locis; clavigeris custodita. Quotannis autem præscindunt stolæ illius partem, remanente interim stola semper integra, ab ostingentis jam & amplius annis. Nec est imposture locus, quod nesciatur hodiè, an stola sit ex bysso, lana, lino, vel bombace, adeoq; nec posset quotannis nova substitui. Præscindunt autem de stola partem, ut filamentum singulis demortis à rabido, intra cutim frontis incarnent. Inde enim aliud miraculū. Quod qui semel suscepto filamento è stola, per ritus suos convalluit, potest alteri demorso differre terminum, & sopire rabiem adventantem, per quadragenarias, idque in annos aliquot, dum tandem suo commodo adire queant Sanctum Hubertum.

Ea tamen conditione, ut tantillum, si quis supra quadraginta dies expectet, nec prorogationem termini (ut dictum est) ante impetaverit, confestim in rabiem incidat desperatam. Longobardi enim sic ad San-

ctos Bellinum & Doninum confluunt. Adeoque præservationem petunt. Et sanationem postulant à Rabie à facto esse. At non pro Amentia hæcenus, quod sciam, patronum aliquem invocant cœlitum.

SEDES ANIMÆ.

1. *Is adhuc sub Iudice.* 2. *Opinio tertia.* 3. *Mortuo capite supervixit quædam sponsa ad octo horas ad minimum.* 4. *Percussum os stomachi repentimam, atque totalem mortem attulit.* 5. *Paradoxon Authoris de sede Animæ.* 6. *Creatio hanc sedem docet.* 7. *Medentes occultè consentiunt ipsi insciis.* 8. *Dominus confirmat Paradoxon Authoris.* 9. *Rationes aliquot.* 10. *Contra existentiam animæ vegetativæ.* 11. *Cor famulatur stomacho.* 12. *Sedes fixa manet.* 13. *Conceptum primos impetus sentiri in ore stomachi.* 14. *Invisi collocant concupiscibilem facultatem in stomacho & hepate.* 15. *Quorsum tendat hæc speculatio.* 16. *Invisi etiam, assensu sunt paradoxo Authoris.* 17. *Sedes mentis est eadem, quæ animæ sensitivæ.* 18. *Modus existendi in sede.* 19. *Animalium penetratio.* 20. *Quid anima sensitiva.* 21. *Similitudo existentie.* 22. *Calor non est fons luminis vitæ: sed vitæ Archealis, sive producti lumen.* 23. *Quid mens.* 24. *Per adventum sensitivæ, mors intravit.* 25. *Comparatio dignitatis amissæ & acquisite.* 26. *Splen, pro Diviniviratu.* 27. *Dignitates officiorum.* 28. *Cunctæ Amentie hinc ortum ducunt.* 29. *Notabile de remedium examine, negato ulteriori itinere.* 30. *Quomodo stabat immortalitas.* 31. *Status mutatio.* 32. *Corollarium doctorum.* 33. *Scholarum error.*

Diviniviratus nomenclatura, Lectorem novitatis terrore confernat, quare primum etymî rationem daturus sum, ac dein regimen exponam. Ante omnia, sedes animæ inquirenda est. Nam etsi anima sit ubique, ubi vita ejus est. Attamen sicut Sol propriè non est nisi in suo loco, in cœlo, tametsi lumen ejus sit, quocunque adspicit. Idem est prorsus de loco centrali animæ judicium. Est autem de animæ centro, sive palestra in corpore certamen: Atque Antesignani, velut in aere suspensi, super hac re digladiantur, non habentes basim, quâ pedem figant. Plato enim certat pro corde, cui vi-

dentur Sacra suffragari, dum ex corde homicidia, Adulteria, &c. manare docent. Medentes autem caput respiciunt, tanquam discursus atque intellectus hospitium. Præsertim quod cor, tam indefesso agitati pulsus motu, non posset non animam turbidam & inquietam efficere. Sequuntur Baptistantes medentum opinionem. Nec desunt interim, qui mentem immortalem ita ubique & æqualiter in corpore statuunt, ut nuspiam certa sede morari velint, non magis quam à corpore stringi, vel ligari posse. Adeoque rentur animam vagam, gliscentem, incerti laris incolam, disperfamque quoquo versus vita præsens est. At non respiciunt, quod partes quædam hospite vita amputentur: alia verò leviter percussæ statim mortem totius adferant. Sæpe aliquis confiso vultu, & capite velut imminuto, mortem adesse sibi testatur; cujus tamen cor, tepore & pulsu suo, animam adhuc præsentem promittit. Idque in dudum agonizantibus est quotidianum. Sponsa quædam, volens suas nuptias celebrari in Opdorp, prope Scaldim, quia ibidem Toparcha esset, à clientibus salatur bombardarum strepitu. Unus autem illorum, bombardam sphaerula plumbea onustam exonerat, rhedam autem & tempora sponsæ penetrat. Statim concidit, & mortua censetur. Distat autem Opdorp 7 leucis Vilvordia, quod cum deducta est, pergens Bruxellam. Caput ejus cadaver erat, tenue confisum, ac planè frigidum. Juxta cor tamen, teporem & pulsus notavi. Item: Statua quædam cecidit è sublimi, in verticem mulieris, sic ut ferè binis digitis, totus cranei vertex, cerebrum deprefferat.

Oubiisse

- Obiisse censa est: sex tam horis inde, pulsus in utroque brachio exilis erat, fuitque
4. à pluribus notatus. Studiosus quidam robustus, alterum mensæ assidentem, pugno percutit circa stomachi orificium, qui statim corruit spumante ore, erectusq; à nobis in sedem, confestim pulsu orbatus & ante lectas lituanas Lauretanas, toto corpore gelidus. Atriga pugnante circa os stomachi transfossus, statim spumante ore moritur, omni quoq; orbatur pulsu & calore.
 5. Dicam ergo sub humili Ecclesiæ censura novum Paradoxon: Quamvis vita sit Index animæ, sitque hæc, ubicunque vitæ, attamen sicut abscisso digito, vel pede, non evolat anima, nec vita totius: neq; tamen anima, aut vitæ, in partes dirimi queat, ut anima in sui toto integrali sit ulla tenus divisibilis, videaturque mors propinqua læso membro nobiliore. Certum interim, quod statim pereat vitæ, in abscisso membro, licet à toto animæ pars non sit proinde oblata. Ergo patet inde, quod non sedeat anima centraliter, in quacunque parte est operatio & præsentia vitæ. Estque necesse, alicubi sedem animæ esse, velut proprium, atq; centrale domicilium ejus. Inde namq; dimittit radios luminæ atq; vitales, per Archeum, vitalis lucis organum. Quippe anima ipsa est quædam lux, substantiaq; lucida in mente, in aliis verò animabus, est quidem lux, non tamen substantia. Ut alibi de ortu formarum. Creator (cui sit omnis honos) servavit quandam progressum à simili, qui nos animæ solum instruit, ut à crassioribus consideremus magis abstracta. Etenim cernitur in arbore (argumentum ab arbore peculiariter desumptum, ob prærogativam arboris vitæ) radix, initium vitale sui. Siquidem in radice, velut culina, peregrinus succus terre coquitur, alteratur, à pristina simplicitate aquæ alienatur, subiectæ dispositionem fermenti vitalis, ibidem locati. Coctus autem inde distribuitur, ut magis magisque cogatur, similis evadat, juxta ulterioris cujusque coquinæ necessitatem,

quæ inhabitanti spiritui sanxit leges. Sic in hominis medio corporis trunco, est stomachus qui nedum saccus vel pera est, aut ciborum olla: Sed in stomacho, præsertim ejus Orificio, tanquam centrali puncto, atq; radice, stabilitur evidentissimè principium vitæ, digestionis ciborum & dispositionis eorum ad vitam. Quicquid enim Physici, de Corde, magni momenti pendere unquam; id totum, velint nolint, stomacho commune fecere. Ut Cardiognus cordis morsus, Cardialgia, dolorve cordis, à stomacho, transmutatio atq; mutuato nomine seducta sint. Itemque syncopes, deliquia, insultusq; epileptici, quæq; vitæ frenos gestare videntur, ab ore stomachi originem fumant. In phlebotomia enim id quotidianum est. In qua persæpe statim vena aperta vertigines, itemque visus hebetudines & offuscationes sentiuntur manifestè, è stomacho manare, cessareq; iterum quoties digitus apertæ venæ impositus, atque inde remotus, iterum eadem sentiuntur symptomata, è stomacho oriunda, atque inde fuscitata. Denique paradoxum meum in limine confirmat autoritas verbi, dum interrogat. *Quæ cogitationes ascenderunt ad cor vestrum?* Non dicit, descendunt ad cor vestrum. Ut neq; quæ cogitationes nascuntur, vel surgunt à corde vestro. Nam & multoties ideo stomachus, cordis nomine vocatur, dum à corde adulteria & peccata oriri censentur. Nam cogitatio omnis, 9. prima sui origine, alibi quam in corde, nasci debet. Pulsus enim, motusque vehemens cordis, atq; indefinens, id vetare voluit. Quippe quod cogitatio, in quiete fieri debeat. Quoties ideo cogitatio cordi tribuitur, ista locutio est juxta captum vulgi; Cor pro sede animæ fumendo. Et quamvis seminum necessitas in plantis, tendat ulterius ad multipliciter functionum, ac consequenter etiam pergat in partium heterogeneitates; non tamen proin, vis vegetans, è pristino vegetaliq; toro abscedit, quo semel sibi sedem fixit,

nec migrat, dividitve se, propter dispersionem culinarum. Id longè formaliori ac manifestiori modo contingit, postquam feminis dispositio belluinam figuram ornavit, varietatemq; membrorum ordinavit. Tum enim anima sensitiva motivaq; datur, eaque nec alibi stabulatur, quam in radice, quâ omne sibi deinceps fomentum præparat. Propriè quidem loquendo, & distinctim intelligendo, non est quædam anima vegetans in plantis, aut brutis: sed est potestas quædam vitalis, ac tanquam animæ prodromus. Anima autem sensitiva, habenas illius potestatis Archealis in se sumit, vitalisque illa præcurrens potestas dispositiva in Archeo liquefit, ac deinceps se submittit animæ sensitivæ. Non enim caput adhuc occupatur discursu animali, vel Cor pulsibus agitantum continuis, operansque incessanter in fabrica spirituum vitalium, cruorisque in sanguinem transplantando apta sunt organa animæ belluinæ: Sed hæc ubi in radice reperit hospitium sibi præparatum, ibidem residet, permanet, nec inde aliò migrat. Nam revera cor famulatur stomacho, dum tota vita tantum incumbat fabricæ spiritus vitalis. Etenim novelli fœtus vitæ limen, à suctu & somno incipit, atque aliquamdiu perseverat. Quæ ambo contingunt in stomacho: ubi nimirum per animam stabiliuntur, ac conservantur vires vitales in radice, qua potissimum nutriti, foveri, fomentari, atque incrementum eadem, in posterum, sperat anima. Nec enim animæ studium, vel officium fuit unquam, vagari, aut migrare de loco in locum, ut proprium sibi torum deligat, utpote quæ dirigitur ab intelligentia non errante, sua, & certa sede, stabilitur ab initio vitæ. Idque ab initio Creationis seminum origini est designatum centrum, cum mandato & vinculo, ne sedem anima mutet, aut aliena loca inquirat, velut sibi commodiora. Novit namque fines destinationis cujusque, qui regit omnia fortiter, & disponit suaviter. Est quidem

in animantis Cerebro vis motrix, & officina sensitiva. Non autem quod proinde anima discussa originali primordialeque sede, migraverit a radicali hospitio, ipsi per Creatorem deputato, ad caput. Facultates namque, & functiones animæ sensitivæ, in partium pluralitatem sunt quidem distributæ. Interim ipsa anima inconcussa manet pristino loco, ubi vineta prius fuit, & alligata. Nec enim propter munium diversitates, discerpta est: quippe per ministrum organum Archei cuncta perficit, radioque illo vitali, ubivis velut præsens, adsistit. Inprimis facile sentitur, omnem primorum conceptuum impetum, omnemque perturbationum liminarem atque primitivam agitationem, contingere circa stomachi initium. Etenim si ex improviso bombarda fragorem emittat, eodem ictus rumore, circa os stomachi percipitur concussio. Sic, si repentè, nuncium triste deferatur: nulpam sentitur repentina, accelerataque alteratio, quam centrali illo animæ hospitio. Adeo ut inviti atque inadvertentes ante me, ibidem locaverint concupiscebile animæ diversorium. Quod quia est duratione prius, discursu, motu, atque sensatione externorum sensuum: ita denotat, imò convincit, animæ primordiale hospitium ibidem esse. Idque summopere visum mihi fuit scitu necessarium in morborum medelam, ut suo loco de Morbis demonstrabo. Mansere namque plurimi absque spe emendationis: eo quod remedia fuerint adposita membro functionibus deputato, non autem radici, undè error promanaret. Ignorata nempe habitatione, & aula, ubi edicta formantur, perperam ad loca exsecutionum adhibita fuere pharmaca. Ignorato namque animæ sensitivæ loco, ne scitum fuit hæcenus, quod anima illa ibidem suscipiat primitivam morborum plurimorum labem, perturbationem, & contagium. Atque ibidem deberi medelas appropriari: si à radice, morborum medicamen sit instituentum, In quo sanè gravissimè est erratum hæc-

16. hætenus. Saltem primi motus, siue impetus, qui in nostra non sunt potestate, jamdudum admittuntur contingere circa officium stomachi, & sursum ad Caput scandere. Certum est autem omnem motum primum à centro incipere, adeoque centrum animæ esse, ubicunque sentitur conceptum initium. Dicuntur autem impetus qui non sunt in nostra potestate: eo quod sint animæ sensitivæ primi conceptus, adhuc inordinati, nondumque Mentis impetio lustrati. Id autem quod de sede animæ sensitivæ scribo: intelligo etiam pro Mente immortalis. Si quidem Mens non habet propinquius, aut similis sibi subjectum in quo hospitetur, quam illud lumen vitale, quod dicitur anima sensitiva, in qua scilicet Mens involvitur, & mandato divino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autem sensitiva, per sui annihilationem, non potest Mens diutius in corpore subsistere: Ideoque ad Ens entium properat, ut ad deputata sibi loca transseat. Itaque animæ sensitivæ radicalis torus, ite in Archeo vitali stomachi, statque manetque ibidem, tota vita. Non quidem quod sensitiva hospitetur in stomacho tanquam sacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec est in ista sede comprehensa pro more clausorum corporum, intra crumenam: sed exorbitanti modo, inest in puncto centraliter, ac velut in atomo, unius membranæ spissitudinis medietullio: Estque in loco nihilominus non planè localiter: Sed quia omnis anima est lumen, à Patre luminum, rerumque Creatore, datum: lumina autem, alibi probavi esse immediatè in loco, & mediatè in aere locato. Sic quoque sensitiva est in loco, siue sede, de qua impræsentiarum scribo. Mens autem cum sit substantia luminosa, penetrat lumen creatum, quod anima sensitiva est, & vicissim hoc penetrat Mentem, eamque obtundit sua corruptelæ contagione Adami. De qua lib. 20. nem. Est ergo anima sensitiva, caduca,

mortalis, mera lux vitalis, data à Patre luminum, nec alio modo verbo explicabilis: cum in universo nil sibi habeat simile, præter lucem candelæ: quæ quia urit, adhuc analogica tantum, ac multum dispari similitudine, ac velut per exteriorem similitudinem, comparari igniculo potest. Idcirco 21. nimirum sensitiva illa, quanquam in loco, localiter sit præsens, atque hospitetur; non comprehenditur tamè à loco aliter, quam sicut est flamma candelæ in exhalatione accensa, estque lux, in illa flamma, tanquam vita, in præfata anima. Sunt tamen lumina vitalia nequaquam adurentia, sed totidem diversitatibus separata, quot sunt animarum differentia. Atque inde à S. Jacobo vocatur Deus, Pater luminum, Calor itaque animatum, non est fontalis luminis animæ: sed vitæ vitalis lux calefaciens: adeoque est productum vitæ: non autem ipsa vita. Ideoque & lucis solaris æmula: prout in pisce, lumen vitale frigit actu, quia de natura lunæ. Atque ob id, duo tantum, & sufficientia, fecit Deus lumina magna, ad vitam sublunarium. Quorum tamen luminum lucis, siue ipsæ animæ, sunt subjecta in hærentia. Atque prorsus creaturæ neutræ inter substantiam & accidens: quia de patria mundi intelligibilis. Ergo in anima sensitiva (neque enim alibi uspiam in caducis) tanquam luce spiritali, à Patre luminum facta, conjungitur mens immortalis, quæque etiam per manum Omnipotentis, utrobique præsentis, vel per Angelum connectitur sensitivæ animæ per vinculum vitæ, id est, luminis vitalis. Quæ præfate lucis est inseparabilis proprietas. Ipsa autem Mens immortalis est substantia lucida, incorporea, immediatè Dei sui imaginem referens, quia eandem in creando, siue in ipso empychosis instanti, sibi insculptam suscepit. Utraque namque anima simul creatur, & conjungitur à Deo, qui suum Creatoris honorem nulli tribuet unquam creaturæ. Ante lapsum Adæ autem, non erat anima sensitiva in homine: quo modo autem illa, cum morte simul in naturam humanam descenderit, id suo loco.

24. Saltem per adventum sensitivæ animæ intravit mors & totius nostræ naturæ corruptio, obliterataque est prioris naturæ majestas & integritas. Siquidem dum mens immediatè vitæ munia obibat, nec sensitiva adhuc esset, etiam immortalitas aderat, neque intellectum tenebræ beluiniæ adhuc occuparat. Adeoque naufragium homo in natura sua quidem passus est, atque irrestitabile: sed per resurrectionem, subter tribulationum calamitates, longè excellentiori modo exaltatus est homo, dum ab imagine Dei assumitur adoptatus pro filio ejus. Porro est prorsus necessarium, quod omnis motus impetus primi, primique conceptus animæ, contingat in cubiculo animæ: quod etiam, nisi maximè sentiat, circa orificium stomachi, sitque Deus admirabilis in operibus suis, quod nimirum in membranis stomachi, Uteri & Menyugum, sibi complacuerit, disponere adeo admirandas potestates, quod velut quandam Reip. imaginem præ se ferant: at tamen reperi Splenem inservire pro fermento stomachi, ejusque Sole, coctore & directore: Idcirco amborum viscerum conspirationem decrevi vocare Duumviratum. Nam quamquam fermentum digestivum, atque similia subsidia, videantur famularum referre. In vitalibus tamen famulatus, ut potestatem atque vires continet: ita etiam dignitatem & auctoritatem sponder. Adeo ut sicut in stomacho sunt sensus, deliquia totius, atque coctionum privilegia maximè sensibilia, manifesta & aperta: nihilominus spiraculum vitale, tam multiplicium arteriarum, tamque potenter stomachi digestionem causans, jussit absque dualitate, dissidio aut præferentia potentiali, unam utriusque visceris fieri debere æconomiam, diversis quidem officiis, in unum scopum conspirantem, licet utrumque singulariter operi suo attendat, idcirco & loco separatim. Unicus nimirum est Duumviratus nifus, concors confertaque intentionis chelys. Vicinus ergo Splen stomacho foris incumbit, quasi eundem foret vitali arteriarum contextu. Non quidem quod arteriæ omnem dent vim Spleni: sed se habent viscera per modum Astrorum. Nam quamvis Astra à Sole lumen mutuunt; Inest tamen singulis peculiaris vires proprietas & agendi robor, quod in luna est longè evidentissimum, circa maris recessus, astus & exundationes. Est ergo, quod arteriæ Splenis vices Solis habeant. Ipse tamen Splen geminam at natalem dignitatem sibi peculiariter obtinuit, licet cordis famulitio in præparatione sanguinis & spiritus vitalis gaudeat. Ergo Splen sedes Archei est, quicum sit organum immediatum animæ sensitivæ, determinat actiones vitales animæ in stomacho residentis. Vix enim anima sensitiva meditat, quippiam, citra opem Archei, quia non gaudet abstracta, sicut mens, quæ in sui recessu, per ecstasim quandoque, citraque Archei, corporalique auræ adminiculis intellectualiter multa & magna contemplatur. Subministratur quoque in exorbitationibus Archei, avertit, confusio, exorbitatio, indignatioque. Ipsaque sensitiva anima, tanquam mentis siliqua, semper Archeo, vellet nolit, utitur. Hinc nimirum Amentia omnes, (quarum aliquot tantum enotuerunt) dictæ præcordiales, hypochondriacæ, adscriptæ. Quæ tamen ab eadem sede, ut & eodem animæ fonte, velut unici puncti læsione, promanant. Remedia quoque vix extra septa stomachi, materialiter exeunt. Ideoque rara sunt, quæ ad Lienem traducantur, quod in quartanæ difficultatibus satis est obvium. Mens enim immortalis, citraque conjugium animæ sensitivæ, Adamo per omnipotentiam inspirata legitur. Illudque vitæ spiraculum substantiam dicit: Ideoque nec illud brutis inspiratum reperitur: Mens ergo Archeo primitus, ut organo suo alligatur immediatè, quem proinde quotidie novum, pro lubitu, è cibus sufficienter ac semper substituire poterat, ac perpetuò æquè validum.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.

31. dum. Atque hinc vitam immortalem, se-
condignam, suscitare. Siquidem, Mens
immortalis utrobique præsens, cuncta vitæ
munia immediatè per Archeum (quique
ideo à Mente suam mutat vitalitatem)
peragebat, qui etiam proinde rebus mor-
talibus quodammodo superior, excellen-
tiorisque monarchiæ, quam sublunaris
alumnus videbatur. Hæc sic ante Adami
lapsum. At quandoquidem eadem trans-
gressionis die facti fuere mortis rei, Ad-
venit anima mortis subnoxia, Mentis vica-
ria, & socia. Cui videlicet ipsa Mens dis-
positiones regiminis corporis mox trans-
tulit. Etenim primum erat immediatum
connubium Mentis immortalis, cum Ar-
cheo. Mox à lapsu, & sensitivæ suscitatio-
ne retraxit se Mens in defesso studio cogitur
animæ sensitivæ, cui per vinculum vitæ
alligata est. Mens non alitur cibus, pote-
rat cibos pro suo Archeo eligere, & præ-
parare: qui nunc in defesso studio cogitur
pro suo vigilare alimoniam sustentaculo.
Idque sensum minus minusque appositè
sibi parat, & applicat, ob defecturam ani-
mæ sensitivæ durationem, & potestatem.
Sic ergo de Sede Mentis, de mortalitatis
occasione materiali, morborum & ame-
triæ necessitatibus, primum dicere debui:
Siquidem quæ hic requiruntur, in Tracta-
tu, de mortis introitu in naturam huma-

nam, ad longum demonstratur, cum expli-
catione Textus: *Ab aquilone panditur ma-
lum super omnes habitatores terræ.* Pro Corol- 32.
lario ergo. Locus animæ centralis, est Ori-
ficium stomachi, non secus atque radix
vegetabilium est locus vitalis eorundem.
Mens sedet in anima sensitiva, cui vincula
est deinceps à lapsu. Cerebrum autem, est
membrum executivum conceptuum ani-
mæ, quatenus præsidet nervis, & muscu-
lis, quoad motum: sed quoad sensum,
possidet in se facultates memoriæ volun-
tatis, & imaginationis. Deficiente ergo
stomacho, pallores, tremores, siccitates,
Atrophix, Tormina, Asthma, isteri, paraly-
ses, contracturæ, vertigines, apople-
xiæ, &c. Mirantur quippe Medentem ce-
lebriores, quod sæpè defectus extremi su-
perentur non aliàs, quam per remedia sto-
machica, quodque malum stomachi pari-
at dissitos procul à se morbos. Et Moder-
niores stupefacti, quod portiones vulnera-
riæ sanarent feliciter vulnera artuum.
Quodque apud Paracellsum, Cancer, lu-
pus, ulcusve est hiomenum, per potum sa-
nentur. Error ergo partes exteriores ma- 33.
le affectas curantium, tanquam si essent
fundamentales, quique circa caput, ab in-
feris læsum, totam medelam transferunt,
provenit hætenus, propter incitiam Se-
dis animæ, vitæ, atque regiminis.

A S E D E A N I M Æ A D M O R B O S.

¹. Probatur major sensus in ore stomachi, quam in
oculo, aut digitis. 2. Ubique incoactæ Scholæ
consentiunt Paradoxo de Sede Animæ, licet aperte in-
de dissentiant. 3. Plurimus multa Venere exorbitan-
tium. 4. Vita stomachi præsidet cæteris digestionibus.
5. Fermentum stomacho amicus, est hostile d'inceps
singulis digestionum officinis. 6. Diversi morbi è
transplantato fermento stomachi, susciuntur. 7. Catar-
rhorum decipula. 8. Morborum basis. 9. Probat id
Arthritis. 10. Fluvium Morbi fluunt contraliter è
stomacho, qui è capite metuntur, & medicantur. 11.
Commixtio characteris morborum quorundam qualis
sit. 12. Periapta quomodo operentur. 13. Probatur
Sedes Animæ non esse in ipso Corde. 14. Notabilia

circa characterem morborum. 15. Effectus pavoris,
cui variant effectus suos. 16. Idem consideratur pro
causa occasionali venenosa. 17. Appropriantur homini
vitali. 18. Objectiones. 19. Intentio Aurihoris. 20. Do-
gma notabilissimum circa remedium d'irectionem, po-
tentiam, progressum, &c. 21. Sanatio remoti vulne-
ris, & notabilis vis alcalium, è stomacho, inhibentium
acores remotos. 22. Deceptæ Scholæ circa remedia
vulnerum. 23. Alcali, potentialiter latens in herbis,
rebusque aliis præstat, quæ Alcali crematorum non ita
facile. 24. Vulneris & ulceris diversitas in remedio,
unde. 25. Exanimatur vis diuretica, in vulnerario,
potentiali Alcali.

Per-

1. **P** Erfapè Os stomachi non fert manum adpositam, licet co-
stis utrimque innisam, certo
indicio, ibidem subesse sen-
sum acutissimum ac præci-
sum, qui alioqui magis in digitorum ex-
tremis, ad distinguendum palpabilia re-
quiri videbatur. At non posse pati incu-
bantem manum, utut grato tepore ob-
viam, neque suo pondere gravantem: id-
ipsum prodit vitam ibidem omnis sensa-
tionis fontem: qui tamen ut primariò se
sic affectum accusat: ita quoque palam
facit, se esse animam sensitivam, prima-
riò nocivis obviam, menti immortalis
2. obvolutam. Sed ecce ad Scholas retro-
spicio, quæ incoactæ fatentur Orificii
stomachi teneritudinem, siye nimis acu-
tum, accuratum, ac præcisum sensum,
causare omnem panè animi syncopem.
Hæcque sic ajunt, nec interim ad sua se-
se reflectunt axiomata, de Corde stabi-
lita, nec considerant quod acutus ille sen-
sus, sic ab illis nuncupatus, nil aliud ar-
guat, præter vitalem promptitudinem:
non autem quod uni magis, quam alte-
ri, plures vel magis aperti nervi, contige-
rint. Non interim semel considerarunt,
vitam, siye animam illa sede hospitari.
Nolentes in facco, vel membrana, ani-
mam speculari: eamque potius in au-
rium cordis follibus, desideve cerebro,
depositam credere malere. Etenim etsi
manus vinctas traderent, dum animad-
verterent in membrana uteri, vires to-
tum turbantes, aut consternantes: non-
dum tamen Scholis datum est, privile-
gium intuendi & fatendi; pariter id sto-
macho concessum esse. Multorum qui-
dem querelis, compellebantur stulta Ve-
nere lascivientium: quod serotino ulu-
latu se oppressos, anxiosque circa os
stomachi plangerent. At non proin Scho-
læ revocarunt in dubium, ethnicorum
tradita, nec saltem obiter compunctæ
ambigere ratum duxere: An fortè ibi-
dem vitalis initii lumen, siye introitus
- esset, qui primariò laceffentibus causis
affectus, primus sentiret sui incommo-
da. Neque enim decernitur mandatum,
nisi ex aula: ut neque vitæ potestas de-
legatur, quàm à vita præside, id est, ani-
ma. Quippe exin primò manifestatur,
quod nisi character ab anima sensitiva
concessus, imprimatur semini: id ipsum
sterile sit permanfurum, ac monstrosum.
Non secus atque Peponis flos, cui à ter-
go exiguus pepo non cernitur adnatus.
Igitur si anima hospitaliter sedeat, unde
semina originaliter suæ fecunditatis
characterem mutant. Potestates tam vi-
tales, quam propagativas, ibidem quoque
latere, est indubium. Atque insuper, quod
animæ sensitivæ ista sedes, nedum mode-
retur stomachi digestivam facultatem, &
ad hoc suscitaret fermenti stomachici ano-
nymam aciditatem, eamque sinat sibi
juxta legum naturæ vigorem præcidi, &
termino accurtari. Verum, ipsa vita sto-
machi præsidet cunctis totius digestioni-
bus, utcumque in abditas vel etiam remo-
tas latebras dispersis. Id nimirum ani-
mæ, singulari radiatione, vitæque suæ vel-
ut participatione, est proprium, tanquam
si solo nudoque nutu, atque Duumvira-
tus mandato, quoquo versus obedi-
tiam, & à quovis sibi deberi cogeret. Un-
dè pariter sequitur, eundem vigorem vi-
talem dilatari quoquo versus: erroneo-
que ductu, ejusdem quoque exorbitatio-
nes transplantari morbosicè, usque ad ulti-
mos digitos. Ita nimirum hostile illud
acidum, quod licet stomacho sit gratum,
imò & peræquè requisitum: jam tamen
in fundis alienis evadat inimicum. Neq;
enim eminus mutuanda est probatio hos-
tilitatis illius. Si quidem in canicularibus sat
obvium, carnes, statim atq; corruptionis
initæ lumē subintrarunt; juscula acida da-
re & colore insueto tincta. Ergo de lato ho-
spite peregrino stomachi, pervitale initi-
um, ad agrum peregrinū, sequitur eo ipso
statim aliquis defectus peregrinus: qui sui
præsentiam, plerūq; etiam statim prodit.

Morbus

- Morbus est scilicet, qui si in venas delatus sit, errore Duumviratus malè accensi, febres parit. Sin verò in habitum corporis, vel ad artus deferatur acidiras hostilis, mox adsunt diversa apostemata & Arthritidis errores. A postemata inquam, quæ minima materia, non secus atque spinæ, aut spicula adacta, mordicant; in pus denique, ichor, saniemve properant.
7. Hæc nimirum est Catarrhorum fallax decipula, quæ Scholas usque in modernum diem irretivit, per varios humorum non existentium decubitus, defluxiones, casus & lapsus. Ac facile fuit Satanæ, eò proclives mentes per paganissimum seductas, præcipitasse: non secus ac Astrologi animadverterunt Lunæ ac planetarum inexplicabilem situm, fixere excentricos secundum quid, & simpliciter, quos quidem sciebant esse vanos, atque fictos ad necessitatem situum, dimittendo repertorum. At in medendo id propinquius fuit Satanæ, sic decepisse suos, id est paganos, quod sensus ad manum esset suavor industrius, & importunus. Cui obvenire neglectum est, dum ars ad lucrum festinans trahi cœpta est. Siquidem facilè è diductis, Tractatu de Catarrhis, concludi demonstrativè, atque necessariò, est obvium cuivis, quod nulla sit materia pro Catarrhis, non locus item culinaris, in quo, aut ubi pararentur, ut neque canalis, per quem tam diversimodè defluerent, etiam ad distanti-
8. tissimas corporis oras. Quin longè facilius ac propinquius sit, (obstat autem sola semel manus tradita gentilitati, perque credulitatem sibi præclusisse viam inquirendi vera) meditari, à principio vitæ, vitam quoquo versus continuari; à vitali quoque demum errore, spargi errores per totum, in totum quoque, vel in partem tam continentem, quam contentam. Hoc denique fundamento semel præterito, irritum fore quodlibet remedii genus, à posteris Satanico actu deinceps deceptis, temerè ac frivole excogitatum. Quod utinam Posteris sat mecum con-
- templarentur. Nam exin etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in medentibus, quàm passim in medicatis, facile cum lacrymis deprehenderent. Succen-
9. turiantur enim primi podagrici, accusarentque stomachum, seque ibidem primos sentire motus, ac velut agitationes febri-
les tanquam præcursores accessus. Solum nimirum adspèctus, vitalisque luminis irradiatione conceptus, natusque ibidem acor, erroneè transfertur in feminale gluten, quod Synoniam jam appellant, estque articulorum transparens semen nutritivum, ibique copiosius depositum, ob motuum frequentiam, & ossium fortem compressionem. Siquidem aliàs, quamprimum ossa mutuo confrictu æstuant, & siccarentur. At fecundius quamquam multò, hæc sint Capite de Podagra, delineata: juvat tamen me planius dilatare.
10. Occurrunt nimirum diversi morbi, qui suam originem centraliter è stomacho desumunt, quorum ortus atque remedium infausto hæcenus omine ignorantur. Sunt namque in concavo stomachi, acidum, amarum, salsum, nidorosum sive putidum, virulentum, inspidum, &c. Ac imprimis acidum, fermentale ac digestivum, sive transmutativum, non est stomacho proprium, aut geniale: verum ipsi præparatur & inspiratur à Splenis vicina sibi ad hoc culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo ipso, est apectia domi, bradypepsia, appetitus dejectus, ciborum nausea, quæ febribus statim conspiciuntur vernacula atque stipata: quapropter dixit Senex: *Acidos vultus nidorosis supervenientes, bonum.* Nonnunquam etiam contingit, parcum fermentum affluere ad stomachum: inde quoque atrophiam suscitari, cibosque evadere coctu difficiles. Imò stomachus, qui ordinario sensu orbatus videtur, nec sentit nisi noxia, quotiesque afficitur indignè, à peregrinis intra se contentis: statim sub exiguitate fermenti, aquosum liquamen parit, & cum nausea extrudere saragit. Aquosum autem

tem dico, quod subinde nil nisi mera aqua, viscida item mucilago, etiam inspida sepe, ac non raro, peregrino acore imbuta, qui à fermento vitali sic discrepat, ut mortuum à vivo. Adeo etsi participant in gustu, longissimè tamen ab invicem distent, quod videre est in amaritudine absynthii, & cucumeris asinini, vel colocynthidis. Etenim dum porus, simulque agglutinandum alimentum in stomacho, peccant penuria vividi fermenti, statim fatiscunt in amatum flavum liquamen, quod Scholæ hæctenus fel viscus, imò etiam unum de quatuor constitutivis cruoris falsò dictarunt, nesciæ interim, quo auctore & ductore, bilis in Jecore separaretur mera à cruore sibi connato, ac inimè permisto, deferreturque solitaria ista bilis (multum certè mutata à bile cruori innatante) ad stomachum. Cum non sit iter ab hepate ad stomachum, nisi per tot devia, quæ hanc Scholarum inventionem stupiditatis merito accusent. Dum autem alimentum appropinquat stomacho, ut ipsi assimiletur, eumque alat, deficitque præ penuria fermenti, vel aliàs oborta in stomacho procella, statim putret, & nidore infame fit. Nam tepido loco detentum, quod jam limen vitæ intravit, susceptumque est in numerum mox vitalium: statim quoque putret, nidorosum fit, imò si mora accesserit, cadaverosum evadit. Undè Colera, lienteria, Cæliaca, &c. subinde quoque Archeus stomachi, vel fermenti acidi paucitatem supplere volens, indignatur, paritque acidum acetosum, crudele; inde Orexes, itemque tormina, tam in stomacho, quam ipsis intestinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & superfluat cibi copia, vel asperitas, tum cibis totus amaricat, flavum istud crassumque excrementum per ejusmodi degenerationem succrescit, ac varia inde malorum seges, in diarrhæam succensa oboritur, nisi totum simul statim dejectum sit. Nonnunquam etiam Archeus stomachi concipit furorem, accenditurque spon-

te propria, sic ut acor non in cibos feriat, sed errandè ipsum Archeum inficiat. Tum scilicet concepta est Arthritis, & Archeus per totum diffusus, proximè tamen sua aciditate afficit synoniam, sive semen crudum, proximè assimilandis ossibus adjudicatum, ideoque intra juncturas depositum. Contaminat verò synoniam partis debilioris in robore naturæ. Censeturque ideo Arthritis, pro lubitu, partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in stomachi centro susceptus, per Archeum ad remota dispergitur, ideo falsum est, defluxiones à Capite, per nervos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium syntereli, acorem in stomacho proritant nocuum, qui dein manaus pedesque, non raro portento, contractura vibrat, itemque mox dein quoque paralyti resolvit. Indebitus itaque stomacho acor, si alimentum roridum, spermaticumque ejus fumen apprehendat, utut tenuiter, vertigines proritat, eoque turbidiores, quo hæc magis posticam ejus partem aspiciunt. Apoplexia verò suboritur, dum alieno plane motu, ac hospitio, à cavo stomachi, in venas ejus intrat mucilago inspida circa orificium, servatque lateris sui rectitudinem, magnamque à minori distinguit, carentia, vel præsentia virulentia. Est autem plerumque chronicis ejusmodi morbis, character aliquis sigillaris. Sic nimirum podagra profluit sæpè à parentum initio, in prolem, ibidemque plurimos patienter exspectat annos, antequam illius fructus proprius suam nanciscatur maturitatem. Ergo in initiis vitalibus, & radicalibus organis stomachi (quæ sunt ipse Archeus localis, sive insitus) hæret posthumus ille translatiisque hereditario jure character podagricus. Ac consequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem sollicitatus acquiritur, sedet is in Archeo orificii stomachi, qui dum tædio affectus, hostiis peregrini insolentiâ, sese acuit pro ejusdem expulsiōe, atque inde etiam fructus Apoplexiæ emergit.

Nec est enim character ille podagricus si-
lens, materialiter aliquo intus depositus
nido, segregatoque stabulo in plicis aut
rugis stomachi exceptus, tanquam tarta-
rus aliquis exoticus adherens. Sed est in
ipso vitæ Archeo concreditus character.
Fingamus nempe suppositi proprietatis-
que unitatem, qua character ille, ad po-
dagram, apoplexiam, vel Epilepsiam jacet
tumulus, excitaturque statis stationi-
bus maturitatis propriæ, vel commove-
tur quibusdam assumtis cibis, vel odori-
bus. Deinde consideremus acorem natu-
ralem stomachi jam degenerem, itemque
teneritudinem orificii ejus, syncopes, &
epilepsias suscitantes (quæ nil testatur,
præter facilem sensum, læsionem, passio-
nem, ac perturbationem vitæ, adeoque
præsentem hostem, à rebus plurimis tu-
multuantem) itaque si excitetur acor præ-
ter naturam, qui commisceatur Archeo,
cumque hic præsit digestionibus singulis,
radialiter defertur acor iste ad peregrinos
lares, quibus est totus hostilis: atque inde
Arthritis profilit. Sin verò cibo aut po-
tui connectitur, adsunt dolores colici, tor-
mina, aliæque partium exorbitationes oc-
cassionaliter. Quod si verò acor stomachi
degeneret, sequæ associet veneno opiato,
cum penetratione versus sedem animæ,
statim adest epilepsia. Sin autem suboria-
tur mucilago putida, ad amarorem prona,
vertigo, & fortius insurgens Apoplexiam
suscitatur. Nec etenim opportunum est, præ-
cisè illa invicem distinguere, dum mate-
riam siue occasionem exhauriri præstat.

12. Saltem quædam externa periapra custo-
diunt à casu, & accessu epileptico, quod
signo est, vel impediri fructum caracte-
ris, vel applicationem occasionis, ad Ar-
cheum: utroque scilicet modo præpedi-
ri, extingui, vel annihilari nocuum, ne
Archeo commisceatur. Quinimò ut ve-
getabilia plerumque solent hyeme dor-
mire, ac velut excitari, sub ver, ut gem-
mam, frondes, flores, aut fructus
edant. Ita character podagricus, epi-

lepticus &c. statâ quoque periodo con-
citatatur in maturitatem, nisi anticipet eam
importunitas proritantium. Saltem ver-
tigo, & Apoplexia, &c. quanquam in-
tra occasionales causas referantur: sedent
tamen proximè intra ipsum vitæ nidum,
in Archeo, qui nimirum insitus est ven-
triculi orificio. Quam facili enim com-
pendio, per appensa, Caducus suspendi-
tur, ac detinetur? Eò quod impeditur
causæ noxiæ in animam sensitivam introi-
tus, est nempe penetratio causæ noxiæ in
Archeo latitantis, ad intro, quæque id-
circo Mentem proflus tollit: Cordis sci- 13.
licet pulsus quidem relinquit: at sen-
sum, imaginationem, omnemque animæ
principem potestatem ita pessumdat, ut
pro illo spatio planè sublata videantur.
Undè & stylo ferreo norandum, animam
ita pessumdatam non habitare in Corde,
nequicquam titubante. Podagra autem, 14.
sicut extrorsum tendit; ita character ejus
non tam penetrare siue sedem animæ,
quam Archeum digestionibus præfidentem,
affectat. Quæ ideo contingunt, eò quod
character podagricus hereditarius, ab ge-
nerationis initio, & dudum ante emphy-
chosin fortui inustus est: Ideoque so-
lum spectat Archeum, non autem ani-
mam, qui solus totum in se onus tum sus-
tulit. Ille verò, qui per vitæ exorbita-
tiones, podagræ character acquisitus est,
tametsi annoso viro advenerit, servat ta-
men naturam suæ proprietatis. Unde
manifestum fit, cujusvis morbi caracte-
rem esse promiscuè, in animæ sensitivæ
gremium admixibilem. Adeo ut sicut 15.
pavor ingens plures fecit epilepticos in
vitam: ita consimilis pavor plures à po-
dagra deinceps reddidit immunes. In
uno scilicet pavor generavit in syndesmo,
vitæ, & animæ sensitivæ, characterem
epilepticum: qui pavor necuit; uno vel
altero gradu dimissior, & exterius, cha-
racterem podagræ, eumque reddidit
vel congelatum à povere, vel saltem
oppressit ejus radicem. Atria bilis apud

- Hippocratem (quæ cum nusquam unquam exsisterit, pro effectû, bili illi tributo, est fumenda) in præcordiis subsistens (sedem enim animæ sive Duumviratum respexit, nondum notum) si in corpus spargatur, epilepsiam provocat: sin vero in animam, dementiam. Fuit nempe ista primi seculi planities, quæ res quidem candidè trutinabat: sed defectu luminis
16. superni, non adivit ad rei fundos: sunt quædam simplicia, quæ citra censualem abhorrescentiam; quæ suo esu pariunt veram dementiam, alia verò somnum faciunt; quædam quoque dementes in vitam, alia autem tantum deliria, velut ebrietates quasdam proferunt; Ad quorum quoque paritates, velim characteres morbidos computari. Utpote nedum assumptis hostilibus ejusmodi rebus, sanitas, Mens, aut vita alienantur: sed intus conceptis, partis procuratisque materiis noxiis, vel etiam solis characteribus, introducuntur in vitam, aut vitæ organum Archeum, diversæ proprietates. Eæque nedum bonæ, patrum aut Avorum inclinationes, in semen propagatæ: sed & morbofa quædam seminaria, qualia in simplicibus, velut nobis comminata, conascuntur.
17. Quæ quidem ut animadversionem feriam merentur: ita multò magis, quoties illud hostile ac morbosum virus diversimodè copulatur, nunc fermento stomachico, nunc Archeo insito, tum demum spiritui arteriali: non rarò quoque radialiter ipsi vitæ, quæ nimirum nil nisi lumen centrale est, à radiali quoque lumine quovis penetrabile. Sic videlicet, lumen vitale animæ sensitivæ, penetrat à copulato sibi lumine peregrino, non secus atque lumen, trans vitrum coloratum, tingit lumen simplex in pariete. Equidem in monarchia vitalitia, quæque descendit à Patre luminum, sunt lumina ista viventia, quæ aliàs in simplici solari, aut in lumine colorato, lucent, tributæ prorsus caduco. Estque combinatio luminum viventium, planè vicissim tolerabilis ne-
- dum: sed & in invicem activa. Adeo ut hinc conspicuum sit, quod Pater luminum frenos cohibeat vitæ, totiusque naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in ipso parenchymate illius visceris, jam inusta est proprietas (quam characteristicam morbi voco) vel demum in ipsa stomachi membrana, venis, nervis, sive etiam in eorundem Archeo vitali, quæ proprietas sese in animam sensitivam per intervalla propagat, vel continuo fomite transluet, cogitque animam istam sibi fore pedissequam. Adeo ut anima ipsa, ejusve vita, aut Archeus vitalis, per vices sollicitata efferrantur in aliquem motum furoris, amentię, syncopis, vertiginis, epilepsię, apoplexię, paralyfis, contracturę, &c. Accusabit (sat scio) pars adversa, discendi incupida, nebulam quam spargo, dum ad vitam, ad lumina vitalia, sive ad mundum invisibilem, ubi Pater luminum præsidet, hæc sub-lunaria detorqueo. Sed quæso reminiscantur, hanc esse viam rectam, quæ aliàs à priori investigari nequit. Sciantque, vitales motus non nisi cieri, & dependere à vita. Sive interim vitam nostram contemplemur, sive demum vitam, vitalesque proprietates, quæ nobis morbosæ, mortales, ac exosæ appareant. Equidem ubique non intueor nisi bonum commune proximi, aperire fenestras, quibus lumen naturæ hætenus obscuratum, adventare queat in Scholas, & feliciora me ingenia. Submovi propterea complexionem qualitatum elementarium, itemque humores, tartaros, atque hujusmodi somnia Scriptorum: optarem in vicem illorum, introduci veram naturæ cognitionem, nostrique indaginem. Denique Catarichos de medio sustuli; ut vana figmenta, fractosque baculos, quibus innisi fuere mortales hætenus. Adeoque quicquid hos decepit, fraude doloque defluentis humoris, tanquam causæ morbificæ, id totum in fructum atque productum causæ vitalis referendum esse: quod-

quodque materialiter à capite defluere, putatum est in Scholis : id à sede animæ vitali jaculari, sagittari, radiari, & propagari, communi Archei ductu, vel vitæ participatione instillari. Bone Deus, quantum dissentio ab Antiquorum traditis ? Utinam sint, vel saltem utinam facias, qui me capiant, & ditioze talento spem ægrorum foveant ! Sed tu Deus, facies in his, juxta beneplacitum tuum, cui omnia & singula, quæ habeo, scio, video ac possum, totaliter refero & offero. Redeo ergo ad orbitam : Inprimis herbas vulnerarias operari virtute cujusdam innati alcali, alias ostendi. Docui nimirum Mercurium, tam præcipitatum, quam sublimatum, facile revivificari, imbibito per bullitionem succo clarificato vulnerarium. Undè consequens, herbas excellentiores in hoc gradu esse, quarum succus ille bullitus cum præcipitato, & dein ablutus, facilius atque copiosius Mercurium revivificaverit. Quapropter & in medendo præcellit lapis cancerorum, si cum vino, quam si in aqua potetur ; eò quod is lapis in vino, facillimè vim atque saporem lixivii induat. Nec quæso proinde horreat Medicus vini usum in vulnere, febri, &c. Nam eo ipso, ut sapit alcali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic nempe propinatur feliciter alcali è tilla, non secus atque pulvis ille cancerorum. Invitavit nos enim Dei bonitas, ut propter raritatem, qua paucò spatio lapis iste subsistit, mortales trahantur in admirationem illius, atque inde etiam discant vires, trutinantque proprietatem æquè mirabilem, qua vulneratis, contusis, ac ex alto præcipitatis proficit.

21. Mirumque hic elucescit statim nondum explicatum. Quod nempe sanatur vulnus in pede, etiam & crure, sive in maxime remotis ab ore partibus : quorsum tamen nullum alcali accessum impetravit unquam. Quate-

nus scilicet alcali hujus lapidis corrigat acetositatem, quæ in membris extimis sive habitu corporis accensa est, & parata accendi. Neque enim à stomacho transit vis alcali, per venas, usque in digitos pedum. Sed neque eo admittitur, & quamquam admitteretur, non tamen posset per prævias digestionum quæstiones, atque examina, pergere libera, & infracta. Nemo enim est, qui hoc nesciat, mihi que non permittat, quæ dixi. Ergo inde prorsus liquet, quod alcali istud, etsi non vadat materialiter usque ad habitum corporis : atamen sufficiat, ut sui proprietatem radialiter eo usque dispergat, modo in stomacho, digestionum fonte, vitæque Archivo, aciditatem vetuerit. In quo manifestatur vis stomachi in omnes digestionum familias. Quapropter à contrario sensu, percipere quondam, quod vinum, quia facile nobis intus accescit, accendat atque pervertat vulnera, nisi adhibito vulnerario alcali, vis ista acida vini mitescat. Siquidem vulneris detrimentum, internus & fermentalis solus acor est ; quo absente, festinant labra continui concurrere. Quapropter Scholæ deceptæ, universaliter vinum vulneratis veterere. Quod hodie usus remedii vulnerarii, in Scholarum dedecus improbat. Nec materialiter enim vadit alcali ad longinqua, ut acorem inhibeat : cum nec quidem ad lienem, quartanæ sedem, penetrare queat. Sufficit itaque, quod in stomacho, digestionum omnium Rectore, acorem cohibeat. Non quidem quod fermentum acidum stomachi pessundet : sed quatenus corrigatur, impediturque fermenti translatio ad longinqua. Quod & ipsum confirmat præfatum paradoxon, nempe quod digestio stomachi præsideat mille culinarum digestionum particulari : Dein quod materialiter non fiat alcalium peregrinatio.

Ac præstet alcali horum lapidum potare, quam calcinata conchyilia. Eo quod etsi juvent, sitque alcali longè in calcinatis potentius; attamen quia sub actuali vigore, fermentum stomachi viriavit, vel saltem inclinant. Ubi lapis Cancrorum, non tam in fermentum, quam in fermenti productum feratur. Obvia quoque ratio, cur lapis iste, illicque herbæ similes, sanent ingentia etiam remota vulnera: ulcusculis tamen in gula, larynge, aut vesica nequicquam opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod omne vulnus statum acefcat, si impediatur quoque acor è stomacho vitali digestionem ad vulnus diradians, remedio esse. Sed quia ulcus non suboritur è stomachi acore: sed ex proprio Archei partium vitio, & suscepto assurgit. Quod etiam proinde non sedatur confluito alcali: & arcanis opus est, quoquo penetrantibus. Cibi namque, potus, & pharmaca, vim suam amittunt circa primam stomachi digestionem: nec altius vadunt aut feruntur, quia tantum nutriunt simpliciter, atque ideo omnem larvam nutritioni horridam, ibidem exuunt, & planè despuunt, vel alioquin in excrementa mutantur. Atque sic etiam inutilia fiunt conceptæ nationi. Quod si verò lapis Cancrorum sit diureticus, non est quod proinde sperandus sit adventus ejus, usque in vesicam, aut quod vis ejus maneat intacta, & infracta. Absit. Sat enim esto. Si lapis ille totum potum spoliet vi acefcentè. Quippe quæ sola est, utut minimum ejus in lotio

deferatur, pariendi stranguriam, dysuriam, ardoresque Lithiasi familiares. Acor enim, tametsi à felle sano optimè subigatur: attamen tantillum ejus, potest hostile esse in lotio, partibusque illi subservientibus, non minus residuæ toti digestionum familiæ. Nunc tandem redeo ad jus Duumviratus, ut constet, quo pacto anima in suo corpore sua mandata diversimodè exerceat, agatque per modum jussus, moderaminis, regiminis, ut etiam truculentia, furoris, & tyrannidis, nec adhuc indigeat canalibus, ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium minimè, ope calorum, frigorum, & defluxionum. Scholæ cernentes effectus Duumviratus, singulisque causas necere arbitantes, cuncta in ardores, vel humores, horumque decubitus transtulere, quasi ea quæ in nobis naturaliter obveniant, tantum per urgentem pondus, calorum, humorumque imaginario- rum necessitatem contingerent. Cumque ab anima, à viribus viventibus retrocesserint ad artificia vel demortua Matheseos exempla, tandem frustra se operari cum admiratione, invita experientia, & solita vulgi observatione, plerosque morbos in catalogum incurabiles, vel numerum sponte sub cura culinæ sanari solitorum, quieverunt modo venam & alyum aliquoties usque in necem, vel spontaneam lassationem ægrorum deferuissent. Ac postremo plerumque agyrta, vel annosa anus curat, quos ipsæ Medentum experientia deseruerant.

J U S D U U M V I R A T U S .

1. *Illustratur Aphorismus Senis.* 2. *Epilepsia & Mûnia probantur è Duumviratu prodire.* 3. *Somnium è Duumviratu esse.* 4. *Argumentum contra Cupidis prerogativam.* 5. *Idem confirmatur ab invito Galeno.* 6. *Subterfugium Scholarum pro Capite.* 7. *Quid sexus singuli tribuant generato.* 8. *Vegetans potest in & ex Duumviratu.* 9. *Fœtus diversimodè vivit.* 10. *Phantasia Cerebri statim interit, nisi ab inferis foveatur.* 11. *Anima cur dicatur in sanguine.* 12. *Conceptus ascendentes ex hypochondrio cernuntur statim in vultu.* 13. *Probantur primi conceptus, for-*

mari in sede animæ. 14. *Somnium & somnia esse ex Duumviratu.* 15. *Incurtus est in stomacho: ergo somnus & somnia sunt inde.* 16. *Odaxismus autem à Sensitiva tantum.* 17. *Scholarum opinio circa Incubum.* 18. *Notatur absurditas.* 19. *Asinus Bileam, non est locus verbum Angelî.* 20. *Historia præcipitis meicasis.* 21. *Recescentur aliquos Pylori dignitates, & stupenda propter facilitatem remedia.* 22. *De sede animæ pro Duumviratu.* 23. *Historia mentis ex pharmaco adhuc existente in stomacho.* 24. *Idem per lipothymiam.* 25. *Ab axiomatico Scholarum.*

26. Ex tolerantia famis. 27. Perturbationes spectare Diuoviratum, non Caput. 28. Studium n. m. h. m. parit ament- am, sensibilem primum in stomacho. 29. Error Scholarum. 30. Per axioma Scholarum certatur in Scholæ. 31. Somnum e præcordiis. 32. Remedium opiatorum. 33. Galenum caput Vesalius. 34. Status innocentie qualis. 35. Prinos conceptus male vocari esse extra nostram potestatem. 36. Memorandi potest- flus in Cranio, atque alia alibi. 37. Memoria Memis, alia quam phantasia. 38. Sedes concupiscibilis & transscibilis Scholarum. 39. Solentis otia. 40. Caput sequitur præcordia. 41. Vis narcotica. 42. Vasa para- rastata. 43. Salacitas non reni, sed stomacho tribuen- di. 44. Viam caducam intraje, & statuari, non & animi. 45. Os stomachi est contram totum trunci cor- porei. 46. Quid sit M. s. s. am in suis i. m. b. s. g. e. s. s. i. s. s. e. 47. Remedium ententi mulieri. 48. Kuit Judicaria Astrologia. 49. Externi lien quam v. m. h. a. ut. 50. Cur præcordia in i. m. p. o. r. e. i. n. f. e. s. t. u. r. m. i. r. i. s. c. o. n. c. e. p. t. i. b. u. s. 51. M. a. n. s. i. t. a. m. e. n. s. 52. Conce- tus liene. 53. Morbi furabiles & desperati, q. s. i. n. t. 54. Simpli- cium dotes. 55. Conclusiones ab infestis præcedentium deductæ. 56. S. o. c. i. f. e. r. i. s. n. o. n. m. e. d. e. n. t. u. r. a. m. e. n. t. i. æ. 57. C. s. L. y. d. i. u. s. p. r. o. m. e. d. e. n. t. e. a. n. e. m. i. s. 58. Objeccio ignora- rum. 59. V. o. r. s. i. t. u. s. t. e. r. m. i. n. a. t. u. s. 60. Admiranda Diuoviratus majestas. 61. Risibilitas quid, & inde soli homini adveniat. 62. Dominium Diuoviratus in Pulmon m. 63. Origo Sputorum. 64. Determina- tur vis sulfuris. 65. Cur stomachus imperet Pulmoni.

1. **H**ippocratis est. *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulsata, mox mens egrotat.* Frequentissima enim est arteria lien- sis: ejus tamen pulsus non est manifestus, quantisper recte valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulsus, usque in aurem sinistram, non raro etiam ab assidentibus audibilis, amentiam denunciat. Id verò in spina digito impressa liquet, cujus pulsus antea ignotus, mox deinde ante digiti tumorem molesto duroque pulsu agitur. Ergo è liene
2. spinoso denotatur prodire amentia. Idem Senex atram bilem in præcordiis statuit (nomen enim præcordiorum, sonat stomachum cordis vicem subire) & inde præfagit Epilepsiam, si in corpus: Amentiam verò, si in animam subierit. Ergo utramque mentis impotentiam è præcordiis desumit. Vigent autem potissimum, ubi ea-

rum causa occasionalis præsto adest. Adcoque testantur Scholæ, ubi officina amentiae latet, ibidem quoque in sanitate, recti judicii esse sedem, juxta axioma. *Est functio vitiosa ejusdem partis, cujus est in sanis functio integra; & contra.* Etenim Amentiae 3. omnes, (exceptis soporum fororibus) tollunt vigilias. Certo argumento, quod somnus, sopor, vigilia, dementiaque eodem degant hospitio. Ut pote somnus, vigilia, phantasia, somnium, sunt potestates versantes circa idem subjectum, suntque eodem organo, & hospitio. Fator quidem somnum, vigilia posteriorem: sed istud non arguit subjecti hospitii varietatem. Indubium est namque, quod in momento cesset omnis Mentis operatio per suspendium &c. Itaque si caput esset pro- 4. prius imaginationis locus, perseverarent Mentis operationes, quæ tamen intercedunt, statim atque lux ab inferioribus est denegata. Galenus proponit cinerem, è 5. combustis Canceris contra rabiem à cane profectam. Quæ rabies, in concupiscibili, sive metu liquidorum æstuat; unde illi nomen Hydrophobiae. Ergo rabies jacet in parte concupiscibilis potestatis. Nec enim lixivium è canceris, ad Cerebrum deferri est aptum. Nihil enim eò vadit, quod prius in stomacho non sit transmutatum, nec itur ad 5 aut 6, nisi per primum & secundum. Itaque est illa rabies per intervalla, oblato nempe poculo, in concupiscibilem furit, nemo autem potuum concupiscibilem cerebro dicavit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digitorum mordit, istud virus à digito in stomachum serpsit, tanquam primum animæ sensitivæ organum. Ut etiam ad Splenem sibi convexum: quorsum lixivii illius remedium, ut passioni hypochondriacæ subiectum sit. At ne detrahant 6. Scholæ dignitati Cerebri, concedunt istam amentiam habere quidem terminum à quo, in liene: terminum tamen ad quem, volunt esse intra cranium. In quo nil dicunt excusabile. Nam saltem et si cesset

- cesset pro tempore dubium : sufficit, quod in termino à quo, sit primus motus vitiatæ phantasiæ. Respondebunt ocius: causam humoralem atque occasionalem in liene, non accusare, proinde fabricam imaginationum fieri debere extra caput. Sed mox plurium argumentorum robore id sensim propalabo. Petrus Bor Christiani, in annalibus Belgii, refert, anno 1564. Brucellis suam peperisse sex fœtus, quorum primus (qui generando enim ultimus, semper primus paritur à brutis) haberet caput, vultum, brachia, & crura humana, à collo verò totus corporis truncus suillus esset. Sus enim mater erat indubia. Ideoque Cor, Splen, & reliqua etiam vegetativæ organa, matri similia. Ergo etsi caput hominis illi esset, solam dumtaxat habuit animam sensitivam. Est nimirum monstrum Sodomiticum matri magis simile, quam patri. Sic ex ovis matre, & patre hircus, prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cætera ovina habet. Sic mulus patre asino, & matre jumento. Sicque equus è tauro & jumento. In cuniculis septem demum, à patre glire, & cuniculo matre, nil præter caudam, patrans erat simile. Si ergo monstrum istud suillam animam habuit: sequitur ergo anima conditionem non quidem capitis, sed inferiorum membrorum. Ipsaque prerogativa animæ phantasticæ, habitat in Duumviratu, quanquam caput sit pars conductrix conceptuum formatorum in inferioribus, sit nimirum in corporis centro,
8. ac meditullio. Demonstravi enim alibi, Splenem inspirare fermentum digestivum stomacho: id est dicere, lienem vegetationis exordium. Potentiam vegetantem autem, esse animæ sensitivæ, id est, Duumviratus. Siquidem non est singulariter anima vegetans: sed est potestas
9. vitalis, animæ amula. Fœtus autem vegetatur ante empsychosim, solo influxu participationis è matre. Quamdiu ejus velut est pars integralis: sed mox ab animæ propria vivit culina, Ideoque sola
- est anima sensitiva in brutis. Quæ quia est & in homine, illique est Mens alligata, idcirco conceptus animæ sunt primi in sede animæ, qui fortè etsi depurentur in capite, non tamen fontem negant suum. Imo tamen in Cerebro recederentur, non tamen adhuc moruum successione, ab anima in caput, opus habent, tanquam peregrinatione. Nam voluntatis, quàm conceptuum sunt crassiora longè imperia: atamen concepto vix motus mandato fidicinis digitus celerrimè illud exsequitur.
10. Itaque actiones Regiminis, non interrupta luce radiant in objecta sua. Ideoque discursus, suis officinis adæquatus, utrobique leges sumit, ac vicissim alias statuit. Laxa alioquin ac confusa sunt Cerebri phantasmata, si Splenis noxa intercurrat. Quod patet in suspensio, delirio febrili, hypochondriacis, rabiosis, Apoplecticis, epilepticis, &c. Undè fat liquet, Cerebrum obedire delirio Duumviratui. Veritati
11. namque maximè est consentaneum, quod sapientia carnis & sanguinis (quæ est animæ sensitivæ) situm suum habeat in viscere omnium maximè sanguineo. Idcirco in Sacris legitur, animam & vitam esse in sanguine. Etenim si viscus lienis, ejusque substantiam attendas, censebis ejus parenchyma esse cruorem noviter grumefactum, pelle obductum, tamque multiplici venarum & arteriarum contextu locupletatum: ut non sit aliud in toto viscus, quod in subdecuplo totidem arteriis dives sit. Cerebrum verò, in tota vix sui mole, venam aut sanguinem aut parèe habet. Meninges quidem, sive Cerebri opercula, suas habent venulas. Ac licet in sinu Cerebri, vas sit arteriale, transpirandis spiritibus in corde laboratis aptum: Cerebri tamen moles ferè tota est ex sanguis. Non mirum est ergo, Splenem, sub hospite exotico, peregrinas formare Ideas, & conceptus alienos. Cujus hospitii expulsionem dum lien meditatur, fortem pulsum excitat: prout adacta in digitum spina, præsentem exosumque hospitem nunciat.

12. nunciat. Observavi enim seriò oculos, torvumque vultum hypochondriaci, statim quoties sultos primosque conceptus mihi referret: quem dum à delirio incepto interromperem: ac statim eo ipso oculi ac vultus, in pristinum sanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam celerem totius vultus, toties repetitam, tantamque innovationem ab actione inferioris regiminis, in arcem Cerebri propagari. Porro neque enim dumtaxat rudes atque in-compositi conceptus, splenis sunt: sed saltem & consopita Cerebri intellectuone subter somnia, non spernendum donorum lumen, Mentem attingit. *Et erit in Aët. Ap. novissimis diebus: effundam de spiri-*
cap. 2. tu meo, super omnem carnem: & pro-
vers. 17. phetabunt filii vestri, & filie vestre.
Et Juvenes vestri visiones videbunt, & senio-
res vestri somniabunt somnia. Nimirum significativa. Nox nocti indicat scientiam, si vigil prædiscat cogitata sua à rebus, loco, motuque subducere. Non etiam gratis asserui primos conceptus perturbationum sentiri in præcordiis. Quandoquidem si esurienti adfertur triste nuncium, statim perit appetitus. Ergo nuncium, & appetitus, in idem cadunt hospitium. Docui etiam alibi, stomachum hepatis, non esse insignem aliquam cavitatem, intra suum vilcus patulam: sed ipsas mesenterii venas, esse sanguificationis thecam, in quam jecur prima sanguificationis radiat spiracula. Lienis verò stomachum esse ipsum stomachum, quem ideo amplectendo fovet, ut digestionis Vulcanum illi inspiret. Splenis tamen alius est & proprius stomachus, multiplici arteriarum tortuositate admirabilis, quo lien sibi soli coquit. Sub qua digestionem, minimus error si irruat, splen digerendo cessat, debitaque stomacho externo fermenta denegat. Quod in febris evidens est, dum loco acidæ digestionis, obveniunt testes ructus nidorosi, putredinis cujuspiam æmuli. Cerebrum quoque sua insensibilitate, lienem, ut & Meninges Cerebri, ipsum sto-

machum hac in parte referunt. Actio namque stomachi potestativa est, & Cordis vicariatum in se habet, ejusque munia, invitis Scholis, exsequitur. Nec enim splen infrastructo, vitali, locupleteque arteriarum numero, suis floret conceptibus frustra: sed quoties suos conceptus alterius alimenti deliciis sopit, dat ab opere inducias: id est, somnum. Quæ si minus perfectæ fuerint, vel nimia solitudine stomachi turbatæ: somnia quoque profert confusa. Nemo Medentum hæctenus dubitavit, quin ephialtes, sive incubus suscitetur è præcordiis: Advenit enim plerumque, sumta durioris cibi largiore cœna. Vel alias laborante stomacho: Ideoque id contingit, non quidem cubanti latere dextero: sed tantum dormienti in lumbis supino, vel saltem latere sinistro. Dum scilicet penè est dormitum satis, Sentiant namque obscure, ratiocinantur, putant se manibus tangere, & oculis videre: non tamen se movere valent. Sentiantur enim audiri, & sentiri oppressiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti) se movent liberè. Est nempe onustus, ac oneratus stomachus, ejusque nondum absoluta concoctio, ideoque contingit sinistro latere cubantibus: quorum semper os stomachi contortum est. Unde inprimis obvium fit: & stomachum imperare motui, ac præcipuè in hoc somnum, somnia, simul & motum moderari. Sunt nempe somnia incubi semper ferè eadem, ut & movendi impotentia, quamdiu stomachus sic malè affectus, somno distenditur. Scholæ enim causas incubi assignant, crassos vapores medullam spinalem invadentes. Et quidem invehuntur in vapores, ob momentaneam noxæ illius solutionem. Nam si protinus expergescant somniores: statim quoque cessat incubus. Adeoque ad lubitum excitantis, vapores illi cessare deberent. Denique obaudio in plerisque causis morborum accusatos vapores crassos: ego hæctenus fateor, me nunquam 50 solidis annis distillationum vidisse ad-

huc vaporem crassum. Sunt quidem exhalationes corporeæ, in quibus res volatilis sublimatur, scanditque ad latera vasis. Sic nimirum è sulfure, auripigmento, lignis, arsenico, sale armoniaco, capphura, urina, itemque è Mercurio, plumbo, Cadmiâ, ære &c. crassæ fuligines sursum ascendunt; sed vapores, aqueos scilicet, crassos nondum vidi aut novi, nisi inter Academicos, vaporum ignaros. Imò uterunque crassus essent, saltem ad excitatoris lubitum, aut crassitiem amitterent, sistereturque calor extemplo, qui ejusmodi vapores excitasset. Utrumque sanè ridiculum. Denique medullam conjiciunt affectam, ob denegatum in somnio motum. Adeoque ad excitantis lubitum, omnis affectus medullæ, omnisque oppilans vapor cessaret. Quid æquè frivola incogitantia plenum? Sed quomodo supinus jacens, vapores crassos mittet è stomacho in lumbos, atque medullam, intra vertebra conclusam, & membranis tectam? quò nempe aliàs ne ventos tenuiores penetrare ajunt? Potissimum quod talis cubantis situs, sui natura vapores è stomacho potius in Intestina proscribeberet, vel sursum trans stomachum in umbilicum efferret, quàm deorsum ad medullam clausam, Intestinisque oneratam? Quid commune intercedit loquelæ cum spinali medulla? Curve vapores crassi è stomacho petent dumtaxat nervos recurrentes? Incubus enim nedum audire facit internos susurros, & discurrere permittit, etiam pavere: sed etiam audiuntur externa, vera, & apparentia. Linguam autem movere nequit, quantumcunque alii somnia inter loquantur. An forte cogitant Scholæ, motus linguæ fieri à medulla spinali? Vapores crassi illi longè diversi ergo erunt à somnialibus, linguæ usum & motum, imò totius corporis, non impediuntibus. Etenim dum nervos intendunt, ut darent immobilitatis causas, ipsæ Scholæ evadent murræ, & immobiles. Dum nunquam intelligent quæ dicunt, ut

neque, qualiter isti crassi (id est, impossibiles vapores) penetrabunt stomachum, abdomen, venam cavam per dgrum cum pulsante comite arteria, extantam, itemque; ligamenta vertebrarum. Et quomodo ista ad momentum silebunt, pacabuntur, atque cessabunt, si fortè excitetur, qui Incubum patitur. Rectius sanè didicissent actionem regiminis Duumviratus, impedimentum nempe stomacho oblatū, solo sui vitali regimine, absque vaporibus, aut tubis, turbare Cerebrum, nervos, conceptusque; primos vitare: quatenus interrumpit lienis solatia. Sic nempe accidit Apoplecticos, & paraliticos edere, audire, dormire, &c. non posse tamen loqui. Scholæ enim accusant recurrentes nervos oppilatos. Cur ergo Incubus non potius hos nervos, quam spinalem medullam aspexerit? Cur remedia pro Duumviratu, juvant apoplecticos, vertiginosos, gradi & loqui nescios, ipsis inquam pharmacis, in cavo stomachi adhuc præsentibus: nervis autem recurrentibus & capiti evanida? An fortè pica, ante sermonem nervos istos habet dissipatos? An vacca linguam exferens mobilem in nares, habebit linguam ligatam? nervisque caret recurrentibus? Vel aliàs, frustra habebit, si perpetuè & naturaliter obstructos. Jussus quidam voluntarius à capite deferitur ad linguæ nervos. Id quadrupedi denegatum: non autem quibusdam volucris. Item illud non prima vice, sed sensim consueta itione. Hunc autem jussum non dimittit Apoplecticus ad executionem, quia stupet propemodum ut quadrupes. Equidem conceptus asini, permittente Deo, semel ad ejus linguam transiit. Non quidem, quod asinus esset Angeli organum. Nam tunc judicia Dei: non autem proprios conceptus locutus esset, nec esset de verberibus conquestus. Occasione asini, dicam mea. Sedebam anno 1643. pridie Kal. Januarii, scripturiens clauso cubiculo, erat autem frigus ingens, & jussi adferri testam prunis accensis, ut quandoque rigiditatem digitorum solarer.

larer. Advenit filiola, quæ statim ut redoluit noxam, testam abstulit, & nisi supervenisset, suffocatus perieram. Nam statim sensi circa os stomachi minitatum syncopen, surrexi è museo, dum foras pergerem, cecidi instar baculi recti, & pro mortuo ablutus sum. Erat enim duplex affectus, unus, contusi occipitii, qui suffurabatur gustum & olfactum, auditum autem obtenebrabat. Alter erat syncopiticus, è stomacho proritatus. Primis diebus enim rotabat vertigine caput, quoties in latus aspicerem, multò magis si sursum. Putavi id mihi è concussione casus, nudo occipite repentè & ex tota statura in durum lapidem advenire. At paulatim certior factus sum, multisque diebus penes me cuncta revolvebam. Scivi itaque tandem, quod verrigo è stomacho prodiret, & ibidem eadem radice, qua syncope provenerat, ali. Nam aliquot cibi istam mihi vertiginem promovebant, & peculiariter circa vespertum, dum nempe nondum cocti essent, adeoque idem Incubo contingere, à concoctis propemodum cibis. Memineram quoque quoties mare transfretassem olim, etsi rectè valerem, & edacissimus essem: tamen multos dies postmodum rotabat, vacillabatque caput, donec leviculo vomitu abrasissem sordes è stomacho, quibus Idea illa rotans, est impressa. Comperi enim quod vertigo comitaretur nedum cibos noxios, sed insuper horam fermè absolutæ digestionis, quodque assumpto cibo, & vino moderato, statim semper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantumvis liber penitus evasissem, nihilominus esu quorundam ciborum, recidivam patiebar circa vespertum. Experto ergo (ut dici solet) credidi Roberto, omnem vertiginem ab inferis scandere, citra vaporem aut fumum: sed per solum actionis regimen, caput auscultare stomacho. Et quod amplius est, sub vertigine quæ casum minabatur, discursus omnis rotare incipiebat, qui statim assumpto vino, restituebatur.

Adeoque comprehendì non quidem cibum in stomacho relictum: sed primarium syncopes fomitem suscepisse, ab indignioris cibilabe, nocuam impressionem. Unde per sulfur Vitrioli quoque immunis factus sum. Alibi rectorem Pylorum cum suis dignitatibus exposui, quò constat, stomachum unde quaque omnique Angulo esse sedem animæ. Ita tamen quod licet os stomachi præest, atque dominatur capiti, ac principibus facultatibus: ita & Pylorus inferioribus imperat. Observavi namque atrociorē colicam transire nunc in Paralytim, aliàs verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperisse. Vidi quoque stomachi dolores, præ dolorum acerbitate, motum omnem abstulisse, & affectum Tetano similem causasse, quem rustici nostrates injaculationem, tanquam à Sagis suspectam & immisam, (Gefchot) vocarunt: Easque non rara passio Ischiatica comitatur. Quorsum vidi venæsectiones, solutiva item, enemata, emplastra, unguenta, cauteria, atque similia adhibita, & evanido eventu. Conatus enim obrisi illorum, qui ad posteriora, siye producta remedium fancirent, præterirentque fontes è Pyloro scaturientes. Observavi namque semina minora calida plerumque procellam sedasse. Eo quod Intestinorum Artheo intimo ac domestico remedio succurrant, eumque indignatum pacent. Quocirca lectorem moneo, advertat Scholarum cespitationes, suis Catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in sacram inficitæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna est Historia. Quinquagenarius herniosus, vinculi incuria enterocalem passus, quæ ad capitis magnitudinem mox increvit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & stercore vaccino fomenta calida renovabat, ac reponere tentabant. At frustra. Siquidem unicuique durum tuber, instar ollæ continuum evaserat, tollebatque spem regredi

posse, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo haustum vini semel ebullitum cum seminibus confusus (Anisi nempe, Carni, feniculi & Coriandri ana) & statim emollita est durities, & passa est hernia retro impelli. In quo strenuè consideranda est durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec stercore suam existentiam debebat. Sed durities Pyloro subest. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei: sed continuum unicum videbatur. Dein non cadebat Ileon decumbenti, nec proruebat spontè in tantam molem: sed eò à vi regiminis potentiore protrudebatur. Denique non in mulieribus tanto tubere, tantaque duritie prominet. Quapropter Testis injuria, Pylorum in furem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris ejus consistit. Vidi autem Magnates aliquot misère periisse, abductos spe, in Medentibus topice, juxta Galenicæ absurditates, collocata. Porro hinc redeo ad Duumviratum, in quo sedet anima. Plato enim statuit Cor sedem animæ, tam in homine, quam in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque se confirmatas ab Ecclesia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retrospectiunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem sentit Vulgus, quod pro initio vitalis, sive animæ sedes, manu ostendit orificium stomachi, quoties premuntur angustiiis, tam scilicet corporis vitæq; anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus. Considero namq; in fœtu sensitivam primum occultam, in viscere nutritioni dicato, esseque notionem juvantium atque nocentium. In infante demum & puero, sensum distinctiores conceptus formari, quibus motus obediunt. Ideoq; cerebrum sui que clientes sensum moventur, ut obediunt conceptibus principiantibus. At non proin anima recessit à viscere, quod primò vegetationi præfatum fuit. Tota nempe spiritualitas spectat animam sensitivam.

Caput namque baptisatur, quia sensitiva brutalis, per organa, ibidem pro spectatore posita, ibidem primam Evam fefellit, ac mors invasit. Scholæ enim ex una parte irrident vocabula Cardialgiæ, & Cardiogmi, tanquam rustica, aut barbara: sed dein spectarunt ex altera parte, Syncopem immediatè ab ore stomachi sic manare, quasi ibidem tota consisteret, inde nimirum proficisceretur: ibidemque statim quoque injectis liquoribus aromaticis restitueretur, in syncopem autem animam adverterunt intellectum, sensum, morum, & unà quoque pulsum concidere: adeoque è functionibus, quæ capiti & Cordi simul adscribuntur, è stomacho repente scandere: Attamen absque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ crassim capiti tribuerunt: Non potentes concipere principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per subministra organa traderentur in executionem. Quasi principium motus esset in musculis, & ossibus, quia moventur! Causidicus qui-
dam acceperat binas drachmas seminis Hyosciami confusas, loco Anethi, quod in Colica ipsi præscriptum erat. Confestim enim inde sic insanivit, quod ne verbum intelligibile proferret: atque ita insanus, quod nil stolidius, magisq; fatuum viderim. Sedebat quidem juxta focum erectus, sed totus insanus ac demens stolidus. Per vomitum itaque infra semihoram convaluit. Frustraque fuissent errhinni, sternutatoria, & cucuf capiti, ut & Cordi epithemata. Quinimò quicquid illius seminis per Seplassiæ errorem biberat, adhuc erat in stomacho, totumque mucilagini involutum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam ejus, inde vapore tenus, ad caput effumare valuit. Erat tamen totus innocens ac vesanus, quod nil prorsus intelligeret, mortices tamen capitis functiones stabant validæ. Unde collegi vires intellectuales in Duumviratu collidi. Habui autem convivam mecum in prandio. Lipothymici enim asserunt

se sentire, omni vaporum activitate celerius, comminatum in præcordiis deliquitum, citraque somnum suspendi omnem conceptum. Unde quilibet non pertinax clarè cernit primordiales conceptus animæ formari in præcordiis, iisque ademptis, statim quoque interciderè intellectio-
nislumen. Sic quoque meticulosus, subito in terrore, sentit in ore stomachi pavoris indicium, si repente magnus aliquis, ex improvise (puta bombardæ ictum propinquum) fragor excitus sit, qui omnem discursus actionem præcedit, & præcidit.

24. Itaque si verum sit Scholarum axioma, quod ex læsione actionum enotescat pars læsa, reperiaturque tam amentia, quam syncopes, ac defectus ejusque sedes sub diaphragmate. Sunt nempe amentes proinde famis & sitis tolerantissimi. Vidi enim anno 1615. Alosti, puellam novennem, sat petulantem, filiolam villici Xenodochii, quæ jam à triennio nil prorsus comederat, nisi quod fortè per octiduum, aut amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru, primum insigniter terrefacta, edere cessaverat. Est namque extra controversiam, quin terror, tristitia, &c. primario præcordia afficiant, tollantq; confestim omnem esuriem. Reflectunt se nimirum in stomachum sensibiliter, nec possunt proin ad caput referri, eò quod nulla ejusmodi perturbationum sentiat caput petere, neque Cor: nisi os stomachi pro Corde sumatur. Nec est etiam verosimile, quod si caput primitus apprehenderet, ac sentiret tristitia, & repentinos pavores, eos in stomachum statim dimitteret, & non potius ad nervos quibus intimius præest. Præter absurdum, crudele enim esset, non subjectam sibi partem torquere, & subjectam hospitem relinquere. Spectatur nempe major autoritas stomachi in caput, quam capitis in stomachum: quod jam multis superius demonstravi. Siquidem sopor, somnus, vigilia, deliria, & quæcunque symptomata, capiti solent tri-

bui, remediis stomachicis, non autem cephalicis mitigantur, abolentur. Hinc enim adagium: *O caput helleboro dignum*. Etenim quanquam non desint multiplicia vomitiva: attamen helleboro tribuitur vis peculiaris pro amente cerebro. Non quidem quod qualitas toxica, atque nocua ad caput pertingat; Siquidem præsentè helleboro intra stomachum, illoque dein re-
jecto, contracturæ superveniunt, quales è torminibus supra notavi. Sublevat ergo Amentias eò quod Helleborus niger, præ cæteris vomitivis, vulgò cognitis, veteres præcordiorum febres, atque lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapores, nil caput ferire, jam supra ex pleno multifque est demonstratum. Præfati ergo morbi, eorumque remedia, Duumviratum aspiciunt, nec Cerebrum afficiunt, nisi per regimen, sive per deuteropathiam. 27.
Studentes enim inordinatè intrò sentiant satietatem, compositam ex vertigine, & anxietate cum suspiriis, & manu os stomachi demonstrant. Inde verò dolores capitis accusant. Quod si demum perseverando insistent, percipiunt circa os stomachi, lipopsychin quandam, ac dein imaginationem sibi inverti. Ideoque nisi promptè à studendo desistant, tota vita amentiam per intervalla recurrentem servant. Itaque ubi noxa sentitur, ibidem labes intellectus est, & anima principaliter residet. Scholæ econtra, contendunt 28.
Splenem atræ bilis cloacam, eamque se in stomachum exonerare suis stercoribus. Quodque fermentum digestionis in stomachum inspiratum voco: id Academiæ excrementum perniciosi humoris volunt, adeoque stomachi digestionem, ab ejusmodi scoriâ excitatam. Sed postquam certò sciivi, non esse atram bilem in natura, facile fuit mihi, tam ab humoribus, quàm usu partium à Galeno traditum, recedere, & atrabiliaria Scholas deferere. Per axioma illorum concludens: Si amentia causa sit in Splene: ergo 29.
eidem loco, debetur hospitium indiciofi

- intellectus. Si ejusdem facultatis, functionis, & organi sit actio læsa, cujus est sana, & vicissim. Undè quoque ulterius conclusi mecum. Potestatem somniferam, locandam in parte, cujus munus fuit prius, vigilia & fabricari insomnia, ubi & vigilando suscitantur phantasmata. Hinc nempe esuriens somniat de conviviis. Et febres priusquam in deliria desinant, primum fiunt somni cum labore: dein veniunt noctes insomnes, ac tandem deliria. Quæ testantur Duumviratum malè affectum, eumque esse somni & somniorum fabrum. Senes enim quibus coëtrix est debilior, licet parciore sit cruor: tamen sobria cœna melius dormiunt. Ac juniores, sub cœna parca ægerrimè quiescunt. Nemo tamen unquam putaverit, senes plures ad caput mittere vapores, si exigua cœna abstemii sint. Soporores tam morboſi, quam artificiales sive opiatorum, optimè debellantur per lixivya, quæ tamen nullatenus agnoscuntur pro remediis cephalicis. Mixturiens enim somniat se vesicam laxare, & ad angulum mœjere (contingit namque quosdam, eodem consensu sua perinxisse stragula) inhiberi tamen consensum in somno datum. Nam etsi Cerebrum per omnium sensuum organa plene dormiat, discretrix tamen animæ sensitivæ vis, non sopita est in hypochondrio. Sæpè namque in oculis somnum sentimus, nullum autem circa stomachum, atque exin insomnes pene noctes labi. Duo etiam eodem vino poti, & ebrii, diversas tamen conditiones explicant. Hic nempe devotus sit, alter tripudiat, tertius rixatur, &c. etiam adhuc vino existente in repleto stomacho. Eò quod phantasia Duumviratus, variat conditiones juxta animæ sensitivæ peculiare affectus. Galenus finxit arteriarum quendam plexum, sive reticulam in sinibus Cerebri, quam Anatome nondum reperit. Ideoq; Vesalius convincit pluries Galenum, nunquam cadaver humanum dissectum vidisse, utcunque in-
- 30.
- 31.
- 32.

gentia volumina anatomica ediderit. Ac idcirco suspicandum eadem aliunde verbotenus descripsisse, qui simiam descuisset, ut probat idem Vesalius: quippe quæ præfatum plexum in Cerebro habet. Utque saltem Galenus in plexu isto, temere delusus est; tamen iudicium in Capite statuit, propter illum plexum; non existentem. Quid ni potius à plexu arteriarum in Splene, à Saturno Splenis (unde Saturnia optantur redire regna, primorum innocentia conceptuum) phantasiæ initia desumenda sunt? Ut sua rescripta, Splen Cerebro communicet, per influentiam regiminis, citra vapores & tubos atque in instanti, prout supra per fidicinis promptitudines demonstravi. Non enim erat Protoplastus, præsumendus nescius stupidusve ante lapsus: quippe qui cunctis animantibus nomina propria, & essentialia indebat: sed status innocentie erat infons circa luxuriam, quæ nescio nuditatis vocabulo, tegitur. Etenim nondum erat sensitiva, adeoque Mens immortalis, in Sede sua cuncta intuitivè intelligens, in seipsam reflexa aspiciet, atque in Dei Imagine, substituta sub pedibus animalia, intimè intra se cognoscebat. Sed postquam viam corruptionis homo est ingressus, tanquam è silice ignis, ita post peccatum cooperante Creatore prodiit anima sensitiva, hincque conceptus Mentis sunt obscurari. Quales autem conceptus sint moderni: inprimis, dum primos conceptus sive primos impetus, dico in præcordiis formari, non intelligo impetus potestatis irascibilis, quos falsò Scholæ negarunt esse in nostra potestate, quasi criminis infantes plane essent. At considero subinde, per discursum, in conceptibus animæ rem prorsus ponderosam, qui formari sentiuntur, circa os stomachi atque interim, Mens eosdem conceptus ad caput, tanquam memoriæ thecam relegat in depositum. Deinde memoria meminit quidem conceptus aliquos sibi coaccreditos: sed

33.

34.

sed oblita est distinctio eorundem. Proinde etiam anima in suo toro, non potest amplius formare eisdem conceptus, quandoquidem memoria eisdem amiserit. Sunt ergo ejusmodi primi conceptus, primi motus, motuunque impetus, & qui non amplius in nostra sunt potestate, nimirum quos anima non habet in lubitu, nec recudere eisdem potest, si à memoria non iterum producantur ad conspectum animæ. Adeoque hinc dicuntur primi, quod semel tantum eundantur, non ex lubitu voluntatis, sed solius intellectus: qui nisi in Cerebro, siue capsâ memoriæ se servantur, pereunt, donec fortassis anima quandoq; sponte eisdem conceptus sibi formet. Tū nimirum memoria, lapsus sui memor, per reminisceniam in mente reficit, quasi

35. diceret. Ecce hi sunt conceptus, quos à me, memoria petebas, & eisdem tunc amiseram. Unde cerno, quanquam anima sedeat in præcordiis, memorandi tamen potestatem in capite & volendi alteram in corde collocasse: adeoq; ambas has, esse in hac vita caducas, animæq; sensitivæ comites: quæ licet centraliter sit syndesmon mentis in præcordiis: nil vetat tamen, suas potestates, per organa distributas, locatasve habere. Non secus atq; visiva, est in oculo, gustativa, in lingua, nec alibi; & tactiva ferè ubique. Quippe cum sint caducæ, atq; beluina animæ potestates: ipsa, corporum

36. more se regulis corporeis subiecit. Alioqui Mens indivisa tota est, suamq; memoriam atq; voluntatem, subter unitatem intellectus continet: at mirum in modū obvolutas, & sopitas subter vinculum animæ sensitivæ cui alligata & connexa Mens, legem sentit, ubique repugnantem legi suæ, id est Mentis. Scholæ enim concupiscibilem jecori assignant: Irascibilem autem Cordi. Imò si plura reperirent viscera, singulis Mentis perturbationibus, separata dedissent diversoria, in ataxiam prona: Cum alioquin isthæc sentiantur in Duumviratu egregie, primisque motibus feryere. Absonumq; est, concupiscibilem

& irascibilem sedibus segregare. Nam dum concupitæ rei quis resistit si quis irascatur: una saltem eademque est potentia. Nec enim absq; injuria aliarum potentiarum duæ præfatæ visceribus sequestrantur. Non enim metus, amor, desiderium, odium, torpor, gaudium, sua habent diversa stabula. Utpote ejusmodi omnes potentia, sunt unius animæ: non autem perturbationum quarumcunq; segregatæ famulæ. Siquidem dum anima irascitur, dumq; gaudet, vel amat, licet diversimodè affectetur, variatq; velut larvas in Ideis depingat: non hoc tamen organorum est munus vel fabrica: at unius & solius animæ passionis. Quæ quia sunt opera carnis & alteritates conceptuum animæ sensitivæ, Duumviratus in sede fabricantur ab anima. Splē ergo suis per intervalla intentus reflexionibus deliciis & lassationum remediis, tertiam vitæ partem, nobis per somnum suffuratur; utq; somnia dormiendo parit: 38. ita vigilans, paulò distinctiores, minusque somnolentas cognitiones conceptus propagat. Profecto nisi Dominus sua nos fovcat gratia, per totam vitam confuso conceptu prorsus somniamus, imò nec nos intelligere sentimus, dum turbato cessanteque Splenis lumine, Cerebrū primos Idearum conceptus vix amplius condignos, excipit. Somnus ergo in præcordiis suscitatur, & in capite notabiliter seipsum manifestat, adeoq; caput ad consensum præcordiorum parere non erubescit. Suntq; ideo mentiti vaporū, atq; frigoris constipationes somni parentes. Est namq; in sulfure vitrioli Veneris, vis narcotica, soporifera calida, & melle dulcior, quæ in opio amara. Unde obvium fit, quod non sit vis privativa, obstipans & infrigidans (præsertim à pastu potuq; vini) sed facultas creata, supereminens vigiliæ, in Splene. Sic & quedam venena, Mentem alienant, suamque vim phantasticam nativam, qua nostram disponunt, (ut in pomo Adæ, rabidi saliva, Tarantulæ punctura, jusquiamo, &c.) ad sui placitum. Sic & narcotica suspen-

suspensum lienem ab operosa phantasmatum feriorum exercitatione, in Cerebrum præter memoriæ capsulam dimissa, vi lucis regiminis animati. Enimverò Deus ultimum creationis apicem formavit, non è pelle, sanguine, aut axungia viri: at è costa circa lienem. Vas quoque Parastaton sinistro latere non derivatur in testem virilem, pro ut dextero. Unum siquidem sumitur è vena emulgente, ante renes, alterum verò ex ipsius venæ cavæ trunco. Non quidem (ut deceptus aliqui censuit Galenus) ad titillationem seminis è sale lotii mendicandam, sed ut vas renis semini geniale esset. Quis enim dubitat, quin sal lotii, sive excrementi, non tollat omnem seminis fecunditatem. Porissimum si seræ equinæ frustulum, utut exiguum, intra testam ovi intrusum, spem pulli extinguat? Totus excrementitius & ignarus Galenus, quinosi primordia titillatione indigere putavit, ab excrementis ultimumque complementum fertilitatis mendicavit. Paradoxon itaque hujus ignorantie intuitu, superaddam: Scholæ Venerem, ac salacitatem renibus nuncupant, subscribitque Paracelsus, & tota Antiquitas. Quos omnes me tacente convincunt erroris statim ipsi pisces, & volucres. Carent enim renibus. & urina volucres, suntque aves salacissimæ: ego saltem credo, Venerem esse animæ sensitivæ officium, adeoque in parte, qua primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo quippe natura plus sollicita fuit, quam in sexuum discrimine. Adeoque ab initio a lumbrationis fœtus, confestim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno splenem, Deastrorum primo, primam ascribere paternitatem. Imò proin faunos, & Satyras (genus salacissimum atque scuribile) figura Saturni depinxere. Semper enim horri, velut turpe, in rene, lotii cloaca, Venerem statuissè, Astrum post Solem maximum. Profectò aves hac in

parte longè essent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia somnus est effectus splenis, huicque à deliciis. Alioqui ecquid renibus cum somno commune intercedit? An non frequentius vigilando, quam dormiendo mejitur? Quatenus (juxta Scholas) somnus suspendit quasvis excretiones, excepta sudoris, & inutilis seminis? Certe vigili spontanea alioqui pollutio prior, quam dormienti esset. Profluit autem ejusmodi excretio, cum lascivie somno, ut pandat, somni, somniorum, & pollutionis idem esse organum, ut sunt unius animæ opificia. Etenim ut sanguificatio incipit in venis Mesenterii, tanquam jecoris stomacho: sic spermatis coctio fit in testibus à splene. Memini namque calculosos utroque rene: atramen falaces. Absurdum esset autem, sanam & petulcam potestatem, constare sub morbo sui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit sanguificatio, nec oculo arenis confuso, apta est visio. Nec credam unquam, renes lotio continuo madaentes, & expulsionis excrementi occupatos, & nunquam seriantes, luxuriæ intentos. Visum est igitur dogma excrementosum, speciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, eudi in stabulo sordium peregrinorum. Primi enim Veneris motus, 43. sentiuntur manifestè circa os stomachi, non secus atque salacitatis seræ pœnitentiæ. Nam si mors introiverit per primos motus: consonum est, & vitam caducam, degenerem, isthac radicitus initium ducere debuisse. Nam in corporis trunco, Ori- 44. ficiu stomachi, centri locum obtinet: undè radii tam sursum, quam deorsum commodissimè sparguntur. Quod autem Abraham Messiam in lumbis gessisse scribatur. Id ineptè à splene, ad renes abdu- 45. ctum, à viscere inquam maxime vitali, ad officinam, & cribrum excrementosum. Notavi quoque plurimos, qui à quartana, splenem malè affectum retinuerant, in salaci-

46. Iacitate admodum decurtatos. Mulieres quoque observavi, in partu difficili aliquot dies periculoso oblato poculo, mox ad summum ante semihoræ spatium enixas. Idque ducentes, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in stomacho existente, apertum fit os pubis, & valvæ ossis sacri in lumbis, fœtusque statim propulsus. Notavi scilicet stomachum claves Uteri gerere. Hocque medicamen lubens in bonum proximi evulgavi, ne deinceps parturiens periculum vitæ subeat. Est autem Jecur simul cum felle anguillæ siccatum, pulveratumque, in vino potum, ad magnitudinem avellanæ. Donum Dei in hoc simplici. Ut cum mulier jam parere debuerit in dolore, propter serpentis invidiam. Deus, cujus Spiritus super aquas latus, eas benedictione replevit. Anguillam sive aquæ serpentem, visceribus potestatis sanguificandi, voluit pacare illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar serpentum efficeret; sed in Anguillæ experimento, nunquam sefellit eventus. Saltem ruit ex nunc judiciaria Astronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid nativitatis puncto innititur. Hujus autem occasione paululum digrediar: qua parte fœtus necitur Utero per Acetabula, & extra Secundinarum, sive involucri fœtus tunicam habet substantiam lieniformem, teste Vesalio: adeoque velut externum lienem habet, in quo scilicet tanquam culinæ cruor, & sanguis matris recoquitur (mihi suspicionem exactioris sanguificationis, quam hepatis lien hac in parte concitat, ut scilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuositate, velut stomacho, ad Cor retrocedat. Perinde ut aves & ruminantia duplici gaudent stomacho) Saltem manifestum est, quod externus ille lien imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipsæ matres, tam insuetis se conceptibus appetitibus, vesanis terroribus & turbationum procellis tunc affici. At non mihi mirum; cum nil sit lienare,

aut lienis simile, si non lienis proprietariis turgeat. Sed istud mirum quod hæc lienaris caro, non sit informata ab anima matris aut fœtus: sed vita fruatur propria, utrimque participata. *Non enim ei sensitiva, cum etiam sit dudum ante empychosim: sed se habet per modum zoophyti.* Quales sunt Spongiæ atque etiam densiores mucilagines, mari nostro innatantes, quæ se dilatant, amplexantur, stringunt, sugunt, & rara præsentis sibi vitæ edunt testimonio. Porrò si virus rabidi aut Tarantulæ determinatam, sibi que parem faciat dementia: non mirum est etiam, hanc lienarem molem, participatè illuminari, balsamicè vivere, ac mentem prægnantis diverso motitare pathemate. Tam quia culinæ funguntur officio, quam quod rebus ipsis sua insunt phantasmata. Ut in rabido patet. Caterum mens humana imago propinqua Altissimi, tota immortalis, sensitiva quidem, at non passibilis à pusillo liquore delirat. Quia passionibus animæ sensitivæ, mentem affectant, quam intra se tegunt, obvolvunt & vinculo connectunt. Mens quidem propriè non ægrotat, quanquam animæ sensitivæ caducitati auscultet. Unde manifestum fit, Quod cogitationes sensitivæ, à carne & sanguine sint, juxta illud: *Non enim caro aut sanguis hæc tibi revelarunt.* Est itaque discursus conceptusque à Liene, tanquam viscere omnium maximè sanguineo, plurimisque arteriis opulento. Probavi autem alibi, quod conceptus foemineus, etsi formetur in Splene, recta tamen plerumque deferatur ad Uterum, sive fœtus insit, sive non: ac proinde principatus uteri sub peculiaribus insigniis militat: nec ideo in sui quiete conspicuus: at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore stringit, torquet, hebetat, suffocat, resolvit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus, vitæ symmetriam utrobique custodit, idque tam suavi vitæ modulamine, quod hæctenus propterea, à Scholis sit præteritus, Ast simul atque suum

R r sub-

- subtrahit regimen , extemplo patium (quantumcumque principum) eclipsan-
 tes vires. Sic namque deliquia, Apople-
 xia, Epilepsia, palpitaciones, vertigines
 & Amentia. Sicque nimirum, ut defe-
 ctum quorum radix occasionalis sponte
 consumitur & evanescit (prout in febris
 mitioribus) eorundem circuitus &
 durationes, sic etiam sponte sileant, ut re-
 dire obliuiscantur : utut medentum in
 33. hoc varient iactantia. Etenim quorum
 radices contumacius adherent, penitus
 contemperantur, alioqui proin sponta-
 nea resolutioni omnino refragantur, il-
 lique ideo confesescunt, unâ cum sto-
 machi alimentis, suosque in vitæ epilo-
 gum recidivos fructus expectant. Ho-
 rumque non sponte cessantium proinde
 incurabilitatis epitaphium jam ubiq; ad-
 scriptum legitur. Quia condigno arcano,
 quo extirpentur, hætenus caruere. Ho-
 rum autem morborum radices, quamdiu
 spiritum influum tantummodo affectant,
 proles producunt, semini suo, hospitioue
 proprios. Sic nempe Epilepsia, quia u-
 trumque obsidet spiritum, collidit tam
 corporis, quam animæ sensitivæ faculta-
 tes. Sicque magnam Apoplexiam à parva
 distinxit : quod minor, spiritum influum :
 34. major verò, insitum obfederit. Pariter in
 simplicibus sunt, quæ inebriant, somnum,
 soporem, oblivionem, stupiditatem, A-
 mentiam, furores, vesaniam, vel deliria
 adducunt : quia in se continent. In po-
 mo enim scientia boni & mali erat : sunt-
 que alia, quæ in amores, iras, imò erga
 certas tantum personas feruntur. Ita ut
 constante vitæ atque corporis monar-
 chia, solas animæ turbent functiones.
 Suntque præterea & quæ gradus servant.
 Ut qui pridem conquerebantur de obver-
 santibus molestis, tædiosis & tristibus in-
 vitis : tandem & dementiis obediant.
 Suntque ideo quæ pusillanimitates ad-
 dant, ac terrores certorum duntaxat ob-
 jectorum. Alii quoque cunctorum sub fu-
 rore actorum recordantur, solumque ju-
 dicium mentis conquassatum cernitur,
 Hæc inquam ad caput cuncta ferire ; non
 autem à capite oriunda, unica docet pas-
 sio hypochondriaca. Procellam nempe,
 & accessum præfagit, si vena fortiter in-
 suetoque turbine pulsitet. Sterit autem
 hætenus neglecta actio regiminis, ipsaq;
 animata facultas Duumviratus peregrina
 oberravit, solisq; atræ bilis mentitis pur-
 gationibus. Id est, virium liquationibus
 frustra est insudatum. (Interea semper
 spem Scholarum, harumque iactantias risit,
 & abtruncavit quartana) vaporibus
 itaque atrabilaris tributum est Amentia-
 rum, morborumque reluctantium om-
 ne imperium. Igitur luce meridiana
 55. clarius est in Amentis scitum nil, nil in
 actum in Apoplexia, nil in uteri præfoca-
 tionibus, nilque demum in Epileptici in-
 sultibus cum fruge cogitatum, præter in-
 anes corporis torturas, lanienas liquefa-
 ctivas, & vanas virium iacturas. Sæpè
 56. namque per immania soporifera, mania
 succurrere, & frustra est tentatum. In qua-
 druplo sui nempe vix somnum conciliant :
 ideoque terrore plena est eorundem ex-
 hibitio. At non minuitur furor per sopo-
 res, aut vincula. Narcotica namque dant
 somnum, somniaque molesta. Nam de-
 mentia nil nisi vigil est somnium. Ideoq;
 opiata, somnum nocuum & cum labore
 adferunt. Quicunque enim non potest
 57. quartanæ causam occasionalem è Splene
 resolvere : is multò minùs ad sanandum
 dementiam se convertat. Dementia nam-
 que absq; materiali errore, in hypochon-
 drio sedet plerumque, & ob id tradux est
 in posteros. In hoc nimirum differt ma-
 58. nia à Delirio : quod illa fordibus caret.
 Ridebunt, discere recusantes, quod unum,
 vel pauca arcana Paracelsi, in omnem
 morbum valere asseram. Quibus suo
 quandoque limite satisfaciam. Nunc au-
 tem sat est repetiisse, unam in homine ef-
 se animam in stomacho, tanquam lecto
 suo, undè vitales uniuersum potestates de-
 sumendæ sunt. Ac quicquid hanc animam
 turbat,

59. turbat, lacescit: id ipsum per remedii unitatem recedere compellitur, si vires atque essentiam omnium membrorum in se contineat. Quod ut tanto fiat manifestius, historiam adducam. Vidi nempe obesum corpus, cuius tota pinguedo resoluta fuit in laticem, qui dein per lotium excretus fuit. Non enim arbitrari potui, renes suum habuisse munus transmutandi adipem, sub pelle distentum, in aquam: quin potius credidi, id illi concedendum facultati, quæ cruorem in adipem formavit. Ut scilicet ejusdem sit facultatis læsæ, convertere adipem in laticem: ejus antea officium fuit, è cruore adipem conficere. Non est autem ista rerum dignitas, quod nos pingues aut macilentos faciant. Dum non raro tabidis ac calculosis renibus, pinguescant plures. Verum exin liquet manifestò, stomachi principatus: quodque ut radix totam arborem, hujusque digestionis comœdiam tam in frondibus, fructibus & corticibus, quam in ligno, medulla & ramulis gubernat: ita & idem in nobis pariter contingat, vi Duumviratus. Sæpè namque occurrit Capuccinus longo jejuniò gravatus, potuque paucò, & parvæ cerevisiæ saturatus: crasso tamen corporis habitu dotatus. Ex adverso autem, cernuntur edaces, lautoque mangonio educati, insigniter macilenti: Sanè ut utrumque hunc casum rumino, reperio fontalem stomachi digestionem gubernatricem cæterarum velut sibi subalternarum. At mirum saltem, quo pacto resolutus adeps oleosus, in pristinum aq-
60. uosum laticem retroromigret, imò in venas, ac tandem ad renes per classicam retrahatur. Quod sanè totum in se est tenebrosum: nisi unius vitæ, à sede sua, in universum corpus sit plena potestas, auctoritas, & facultas; qua Hippoc. totum corpus ἀπὸ τοῦ ἑπαινετοῦ ὄλου dictavit. Cujus contemplatione, alibi dixi hominem, non nisi injurioso nomine, vocari animal. Etenim qui cunctis animantibus indidit nomina propria: non au-

tem sibi metipsi: èò quod sua sui ipsius deficeret cognitio, quippe quæ intra animantum latitudinem non reperiretur, nec esset: statim conspexit, etsi non responderet aliquis character, qui se sibi repræsentaret: adesse aliquid, in natura humana, quod supra animatorum sortem scanderet. Idque cum Adamo, Scholæ sat indagare potuissent, si saltem semel considerassent, cur solus homo rideat. Equidem non est risus ex admiratione præsentium, aut præteritorum. Nam infans sæpè salutat suo risu, alloquentes. Itaque sit risus ex nexu duplicis animæ, quo belluæ carent. Anima quippe sensitiva, primorum conceptuum fons & origo, considerans aliquid sibi placidum, illud unà cum brutis concipit in gaudio: sed dum mens in penetranti lumine, sentit se animæ sensitivæ sociam, in jucundis conceptibus animæ sensitivæ velut admirabunda condescendit: quasi admirans, aliquid esse, quod gaudio sit dignum: atque inde risus. Idem quippe mens facit in risu, quod alioqui sola sensitiva, agit suo in corpore, per titillationem odaxismi. Nam quis quandoque subsiluit, si saltem titillatorem minantem viderit. Intelligit nimirum novitque anima, sua in sede rem, cujus omnem persæpe non potest reperire in capite, licet illud aliquoties distinctè noverit, pronunciaverit, & in thecam memoriæ resulcaverit. Constat nempe Duumviratus intellectu proprio, menti immortalis, atque insuper intellectu, sive vi phantastica animæ sensitivæ, utentis suis organis, diversimodè distributis: quorum tamen collegium intra sedem animæ celebratur.

Exposui jam, quomodo Duumviratus jura sua in Intestina, in Cor, in caput, nervos, vertigine, imò & in mentis principes facultates exerceat: restat inodò explanare, quantum in Pulmonem virium habeat. Ubi inprimis obivum est,

62. Quod qui propter vitam nimis sedentariam anhelitus facile ad quemvis motum interceptus est, eisdem sapè & unico vomitorio liberavi: ita exinde confirmatus mansi, totam illius difficultatem ad stomachi contermina loca sitam esse, ac infontem pulmonem haberi. Quod autem russes spectat, patet sanè, licenter opiata quædam operari, atque mandare non solum ut melius longiusque aut quietius dormiant; sed memini, quod assumptum Paracelsi Laudanum, etsi insonnes propemodum tussienti noctes præberet; ita tamen tussim pacasse, & copiosa flava, compactaque sputa compescuisse: quod mox nedom in quanto, sint imminuta: verumetiam in sputa mucosa subpallida, ac dein in alba sint mutata. Potissimum etiam quod manè, per vomitum rediens opiatum serò assumptum, testaretur suspensam tussim, simulque generationem sreatuum, copia & colore horridorum stetit. Inprimis ejusmodi sputa, sive sreatus, non è capite in laryngem deflua, alibi sub deliramento catarrhi, à me demonstratum abunde autumo. Ergo in ipso asperæ arteriæ ductu indefinenter confici, satis est apertum. Ac per consequens, pharmacum adhuc in stomacho, aliis cœnæ cibis permixtum, compescere, ne liquor alimentarius laryngis degener evadat, atque in ejusmodi mucum adeo copiosè recedat. In quo conspicua est vis restaurans sive fortificans, stomacho impressa, ad pulmonum œconomum jam deferri, atque inibi jus suum distendere. Quæ quidem ut primis annis cum júbilo & admiratione sic evenire conspexi: ita deinceps studui vim istam restaurantem detinendo augere, suppressa interim vi opiata narcotica & nocua. Statim enim inde certior factus sum, solum sulfuris florem efficere hoc casu, quæ ab ipso sulfuris corpore pariter soluto, nequicquam contingunt. Idque totum scilicet non in quantum sulfur ut tale, ad pulmonem intret, nec quidem florum sub privilegio admitteretur, vel post omnem digestionum metam, constans, atque immutatum ad respirationis organa quoquo modo deveniret: sed duntaxat, quatenus vis anodyna in sulfure sic aperto elucesceret: quæ adhuc intra stomachum detenta, indè jure Duumviratus, ad pulmonis regimen spirituale contenderet. Felix itaque æger cujus auxiliator Medicus novit lethalia è papavere separare, retento auxilio excitatore potestatis in Duumviratu. Alioqui sanè nocuum cum proficuo simul assumuntur, unumque impedit alterius proVectum. Itaque opiata non somnum inducant: at saltem cohibeant recessum spermatici & alimentarii liquoris, in degenerem exsulemque, atque proscribendum sreatum, sputumque tam frequens atque horridum. Quod nimirum quo copiosius exscreatur, expediturque videtur, eo quoque abundantius succrescit de novo. Quapropter cohibitio generationis degeneris, non nisi vi restaurante suscitata intra Pulmonis cannas contingere sat evidenter noscitur. Scilicet vis opii noxia retunditur, sic ut citra somnum (saltem non vi somnifera) in pace, quiete, & citra tussim, sibilum & stertores, introducatur libertas respirandi. Valet autem stomachus com-
63. pescere productionem tot phlegmatum sreatu rejectorum, quatenus ejus digestiva vis præsidet digestionibus cæteris. Ideoque sanant opiata præfata productarum mucilaginum, quamdiu defectus ille promanat vitio fermenti digestivi. At non ubi pendet è corruptione roboris innati. Nam tunc etiam invito stomacho in tabem properat: non secus atque stomacho est impossibile restaurare vitam jam in occasum vergentem.
- 64.

MENTIS COMPLEMENTUM.

1. *Cæca de Monte notitia.* 2. *Quæ sit potissima Mentis operatio.* 3. *Quidditas animæ sensitivæ.* 4. *Sagacitas, non est solius Mentis filia.* 5. *Probatur.* 6. *Ab animæ fructibus, petenda ejus notitia.* 7. *Propinquior Mentis notitia.* 8. *Differentia sensitivæ humanæ à brutali.* 9. *Fructuum sensitivæ, dispensatio.* 10. *Fluunt è præexistente cognitione sensuum.* 11. *Hortatur.* 12. *Abstractiones sunt Mentis operationes.* 13. *Requisita ad puritatem operationum mentalium.* 14. *Qualitas operationum mentalium.* 15. *Commendatur oratio silentis, pro Mentis notitia.* 16. *Additur ratio.* 17. *A Sapienzia Patris discitur Mentis majestas.* 18. *Tres operatus explicatur.* 19. *Illorum excellentia.* 20. *Novum & inauditum est, quicquid claudit oratio Domini.* 21. *Operatus amorosi sagacium.* 22. *Locus sensibilis fomitur.* 23. *Sentiuntur, & non est verbum par ad exprimendum abstracta arcana Mentis.* 24. *Illustratio amorosæ Mentis.* 25. *Author, libens fatetur suum nihil.* 26. *Nuperi directores Mentis, qui per fenestras intrarunt, exploduntur.* 27. *Hi cadent in temporis maturitate.*

1. **D**E ortu, ac muniis animæ sensitivæ jam quædam dixi : at nondum satis, multoque minus de Mente immortalis, fat dictum : utpote quibus duobus verbis ferè explicatur, quæcunque de humana Mente ex fide habemus ; nihilque est prorsus, quod nos in ejus apertam cognitionem deducat. Quapropter quicquid de illa scrutamur, adhuc obvolutum est tenebris, ac planè ignotum. Nec enim quicquam de Mentis quidditate commentari possumus, nisi quod operando didicimus, quodque nobis gratuito datum noscimus. Etenim jubemur, hominem ex operibus ejus noscere atque distinguere. Nec est autem potissima Mentis operatio ista, quam post præmissarum haustum notionem ex conclusione humanum sibi judicium format & concipit. Quia nec ipsum hominis judicium, propriè ad Mentem sic spectat, ut hujus sit immediata proles. Quippe tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens animæ sensitivæ, ut eorundem distincta officia vix ab invicem hastenus separent humanæ con-

suetudinis commercia. Equidem abstracta omnis speculatio, solius hucusque Mentis opificium creditur, sub quo scilicet sentiuntur labores in capite. Præsertim quod belluis peregrina isthæc prædantur. At jam alibi demonstravi apes, numeros observare, & singulo mane suum distinguere alveare à vicinis, per numeros : itemque proin & redeundo renumerare, ne in ignotam, ingratamque Rempubl. suam deponant mellis aut ceræ sarcinam. Nil est autem brutis tam exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quoque in bestiis quandam observamus phantasiam, & non obscuras discursuum notas, & ut delectum, selectivè unius præ altero. Idq; nimirum etiam in contingentibus non asuetis, nec unquam antea visis, multoque minus à genitore edoctis. *Serpens* namque *callidior ceteris animantibus erat.* Quare si inter bruta, sagacitatum notentur differentiar, locus relinquitur suspicandi in homine, easdem operationes longè adhuc solertiores, potentiores, eminentiores, & frequentiores, quam in brutis, hominumque animam sensitivam sagacitate superare animalia : nisi sensitiva hominibus esset advena, atque suæ naturæ prorsus exotica. Quippe qui totus in Dei imaginem dilectus, & erectus erat, non autem ut in specificam brutalemque animam degeneraret, atque sic imaginem Dei deturparet. Inanis ergo tabula mansit anima sensitiva in homine : quippe quæ à lapsu, corruptæque naturæ macula, suum desumpsit exordium, adeoque etiam vix ita propriam nacta est phantasie dignitatem, quæ non undequaque à Mentis operationibus dependeat ; ut mox clarius patebit. Et quanquam sagacitas, filia judicii atque discursus sit. Non tamen propterea adhuc propria Mentis operatio vel fructus est. Etenim quæ jam à primo lapsu, animæ sensitivæ cuncta vitæ munia abdicavit, iusto quoque

- merito iudicium sagacitatis suæ, ita animæ sensitivæ phantasie complacuit, ut facultates, quæ in hospitio cerebri exercentur, hominumque differentiam in acumine, celeritate, & hebetudine iudicii constituunt, non injusto titulo credantur delegatæ, animæ sensitivæ, & huic velut propriæ, quia inquilinæ. Quamobrem quæcunque in nobis distinguunt Terræ climata, variant, patrantque ingeniorum inde diversitates: non est sanè verisimile, eadem ex homogenea mentis immortalis simplicitate promanare. Ac ego imprimis dudum in his hæsitavi, donec Amentias, deliria, ac fatuitates, vidissem introduci per simplicia, tam externa, quàm domesticis laribus prognata. Utpote, quæ scire non habere accessum, ad mentem, quam ne quidem attingunt, multoque minus penetrare valent, atque omnium minimè eandem superare tentant. Certè in hoc itinere multæ occurrunt salebræ, & nulla distinctionum subsidia. Quæ scilicet anteriorum ignavia, nos arceat à cognitione mentis, imò & suspendit à vera notitia operationum ejus. Citra quas nimirum impossibile est judicare de vocatione, destinatione & directione mentis, in unoquoque nostrum. Adeoque ista negligentia, nos brutis hætenus pares fecit, servatque in nobis spissas beluinas tenebras, si eas omnipotens bonitas per fidem non illuminasset.
6. Quare nec mentis operationes propriæ, distinctius ante oculos proponere potui, quam per orationem silentii, utpote quæ propriissime genialis mentis operatio, planè abstracta est & creditur. In cujus nempe splendore, clucescit diversitas operationis mentalis, ab animæ sensitivæ iudicio, discursu & phantasie decretis. Nosque, filios tenebrarum, judiciosiores, atque sagaciores facit, instar Serpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præponit. Vivit enim anima sensitiva in nobis, vitæque edit suæ non segnia testimonia: attamen quia brutali, specificaque suppo-

sitionaliitate caret: idcirco indistincta tantum luminis vitæ gaudet, & operationes mentis concipit in se vitales, easque appropriat suis potestatum exercitiis: non sunt tamen veræ, atque propriæ functiones mentis. Quippe uti mens nunc à lapsu, obvolvitur lumine animæ caducæ, ac proin velut planè ab omni corporis regimine cessat, diradiatque suæ vitale lumen, in sui vicariam Sensitivam. At non proinde ejus actiones sunt ipsius mentis, quæ idcirco tantum functiones abstractas, sibi que in hoc consimiles edit.

De venatione scientiarum, aliqua sum 7. contemplatus circa mentis operationes, ac potissimum quæ concernerent Intellectus dignitates. At non sat sunt ista, pro mentis aliquali cognitione. Quocirca ut ejus aliqualem cognitionem per abstractas sui operationes hauriamus, repetam quæ jam supra de divina in nobis imagine scripsi. Nimirum intellectum, voluntatem & amorem, desiderium inquam vel optatum, esse potestates, menti tam intimas, ut ejusdem designent substantiam. Amor inquam ille procedens substantialiter ex aliis duabus. Atque hinc omnem proximè, totamque mentis functionem sentio inchoari in nobis. Cæterum demonstravi quoque alibi, aliam nunc & corruptam esse vitam nostram, postquam per carnem peccati suscitata est anima sensitiva, terrena, mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui mens immortalis alligata fuit à peccato. Recordandum tamen, juxta 8. doctrinam de ortu formarum traditam, quod sensitiva in brutis non sit substantia formalis: sed forma substantialis, vitalis, quæque in nihilum abit, non secus ac lumen candelæ. Esse nimirum lumen vitale à Patre luminum creatum, & creaturam neutram, inter substantiam & accidens. Quæ nimirum in brutis subsistit in se, absolute, & determinata in speciem brutalem. In homine verò, quia posterius, advenit jam corrupta natura, non

non est determinatæ speciei brutalis: sed lumen vitale duntaxat, & non vita ipsa, prout in brutis: quia vita, ipsi à mente, quam obvolvitur, radialiter inspiratur, ac velut mutuatur. Non secus atque Luna à Sole suam lucem suscipit. Et quamquam hæc hominis sensitivæ, sagacitate animas brutorum longè superet: nihil tamen agit absque mente. A qua enim vitam desumit; non potest non & inde vim cogitandi mutuare, cui tam intimè est alligata, quod mens sensitivam prout penetrat. Cogitat quidem sensitivæ humana, vi propria: sed illustratur à mente. Ac propterea tota cogitatio nostræ sensitivæ, est totius hominis. Perinde enim accidit, prout in Luna & Sole. Illa quidem habet proprium sibi lumen: at Solis reflexo lumine, splendet (prout alibi de meteoris) magis, suumque in Luna, lumen velut perit. Sensitivæ igitur in nobis, diversimodè cogitat, ac gradus amplitudinis sentiuntur cogitando. Nam inprimis in mania, amentia, fatuitate, delirio, furore, ebrietate, & somniis, sunt quidem diversæ cogitationes totius hominis: attamen cum tam exiguo mentis lumine, ut hæc, non nisi nitorem adferat, quem saltem recusare nequit, propter arctam vinculi sui necessitudinem. Igitur ipsa Sensitivæ, quia mortalis, ab injuriis rerum caducarum impetita, illarum succumbit importunitatibus, propemodum sola cogitat, pusillo mentis lumine, ut vitæ adminiculo adjuncta. Quapropter cogitata illa, sunt peccati expertia. Eò quod mens in iis non cogitet: sed à Sensitivæ contracto contagio obnubilatur. Porro quantum cogitationes, ab infanti illo contagio, recedunt magis ad discursus abstractos: tantum plus de vita mentis, quam de propria Sensitivæ vitalitate, participant. Sensitivæ nimirum omnis cogitatio, de necessitate, sensuum ministerio adducta est, neque eam excedit, ut ut

se splendide ab iis abstrahat. Quicquid namque sensibus percipi potest, id nondum solius mentis fundum attingit. Hæc itaque cogitandi varietas in Sensitivæ, judiciorum nostrorum tantam parit latitudinem, & varietates. Denique prout in Luna, Solis lumen, suum amittit calorem manifestò, ac peregrinum sibi frigus induit: Sic & in vitali Sensitivæ, radius mentis, licet nuditer sit intellectus, transmigrat in dominium Sensitivæ: adeoque & invenit ibidem legem terrenam, legi mentis oppositam. Quare sedulo procurandum, ut quantum est possibile, abstrahamus nos ab omni eo, quod sensibus concipi potest. Sic namque ad montem Domini itur, quorum nostri itineris scopus est. Neque enim hoc dixisse sic obiter, sed docet nudas operationes mentis, nec via cernitur, quia mentis aliquam cognitionem acquiramus. Nam sunt adhuc ejusmodi cogitationes, totius hominis, quamdiu est aliqua egoitas, vel mens aliquid apprehendit extra se, cum dualitate, & nondum rem, ut seipsam transfigurata intueretur. Proprietates scilicet hominis, vel rerum aliarum, sic adspicit totum ipsum: non autem est nudum intellectuale mentis lumen, quod tum operatur: sed est combinatio amborum luminum vitalium, se mutuo penetrantium. In quo actu, cheu, ut facile, ita & plerumque mala assuetudine, lubenter parat mens immortalis, caducæ, Sensitivæ suæ pedissequæ. Usque adeo, ut ad optatam puritatem mentis, in abstracto purè ac nuditer cogitantis, deveniamus, assumenda primum est doctrina S. Dionysii ad Timotheum. Etenim ut divina intelligantur, (divina enim sunt, quæcunque imago Dei nuda intueretur) & adhuc tenui modo, & ad inspicendum divina arcana, rejiciendi sunt sensus, & quæ sunt sensuum, & quicquid sensibus percipi potest. Rationem insuper, actiones Rationis, & quicquid Ratione cognosci ac percipi potest.

potest: siue id creatum sit, siue increatum; utque ex tripso, & ex omni cognitione, omnium earum verum excas, & venias in unam unitatem ejus, qui est super omnem naturam & scientiam. Hæc ille. Etenim mens, est proxima Imago Divinitatis: Idcirco sicut oculus nil absolutius aspicit, quam ipsum Solem (cujus tamen luminis claritatem non tolerat) cætera verò cuncta, propter illum: ita mens, nil propriè, principaliter atque intimè cogitat, contemplaturque, præter illam unitatem, & reliqua

14. cuncta propter eandem. Undè manifestum evadit, quod quandiu quippiam cogitatur, quod sensibus vel Ratione percipi potest, nondum sit pura nudaque abstractæ mentis cogitatio. Modus autem eò perveniendi, supra quidem descriptus legitur, at adhuc est procul remotus, & propemodum inivius, propter omnimodam abstractionem & proscriptionem omnium rerum creatarum, imò & increati, omnem considerationem, Id est, abnegationem per sequestrationem progredientem, usque ad omnem mentis activitatem, quæ nempe proin excludit mentis omnem cogitationem & contemplationem, exspectatque supernè influum lumen gratuitum, nihil agendo: sed tantum tolerando post exhaustam omnem egoitatem. At cum sic liberari penitus, non omnino consistat in nostra potestate, adeoque potius gratiam raptus monefaciat, quam veras mentis, nudaque, atque puras operationes, quas hoc capite speculari intendo, pro complemento Tractatus de Anima: Idcirco juxta meam judicii

15. pauperiem, non propinquius, agendo scanditur ad supereminentem solius mentis & abstractam lucis intellectualis denudationem, quam per Orationem silentii in spiritu, in quo deliciæ Dei sunt adorari. Eò quod istam mentem, ut sui denudatam imaginem, sic in speculo suæ divinitatis reflexam, illustret tum emanativè. Hoc est nimirum, quod gloriosissima Bonitas optat,

Ut autem fructus, siue exercitia, prodant quidditatem Mentis, id potentius nec aliunde haberi putavi, quam ab exercitiis spiritalibus, quibus ipsa mens sese extricat à connexis conceptibus rerum creatarum, cognitarumque sensuum ministerio. Liquet enim, quid sit ipsa mens, dum se abstraxit à conceptibus, qui illam maculare solent, possentve, vel saltem impedire, ne ad nuditatem puritatemque sui perveniat, in qua unitatem præfatam adorare queat. Dominus Jesus itaque via est, veritas & vita. Via inquam ad se veritatem, & ad vitam Patris luminum. Via ergo dirigitur ad consecutionem abstractæ veritatis. Cujus optatus est, ut abstrusa veritas, quam in mente sui imagine depinxit, à nobis cognoscatur, & adoretur in spiritu. Ubi ipse est præsens Regnum Dei, cum omnibus suis charismatibus: Atque ideo non potest modus, mediumque adorandi in spiritu, propinquius sciri, vel adisci, quam à via & veritate ipsa, adeoque ab oratione quam nobis dictavit, in qua sunt primum tres amorosi optatus, siue amoris desideria, ac totidem petitiones. Optatus enim isti, sunt absque omni egoitate, & nudi respectus in ipsum Deum, & purissimi idcirco eorum omnium, quæ optari ex amore & cogitari queunt. Ac primus illorum est, de quo veritas dicit: *Querite primum Regnum Dei & Justitiam ejus, & reliqua adjicientur vobis.* Non est autem Dei Justitia, ut nobis fiat Justitia (nam non justificabimur in conspectu Dei omnis vivens). Sed ut nomen ejus sanctificetur, quod nedum est ipsi debitum, adeoque justum: sed optatus ille amorosus nos justificat. Præsupponit enim primum fidem ipsam Christianam, dein & infinitam ejus bonitatem, qua dignatur esse Pater noster. Ac quidem in verbo (*nosser*) egoitas pro Dei bonitate & obligatione nostrorum omnium ponitur, quæ alioqui nusquam in tribus cernitur optatibus. Ac teritiò, exhibet immensam ejus majestatem, com-

19. mensurandam ex habitaculo Cœlorum, quod est opus manuum suarum. Adeoq; istis talibus præmissis, accenditur in nobis optatus amorosus. Qui non desiderat, ut sanctificetur ejus nomen solummodo per filium ejus unigenitum, & nostri mediatorem, ubi Abyssus Abyssum invocat: nec etiam duntaxat, ut cœlites, & tota militans Ecclesia, ineffabile suum nomen adoret: nec etiam ideo sensus est, ut sanctificetur nomen ejus in terra, sicut in Cœlis; sed ut sanctificetur in nobis, & per nos: renunciata tamen in hoc omni egoitate & nihilitate. Utque sit nuda & purissima reflexio honoris, & deliciarum Dei, in eo, quod est esse nobiscum, & adorari in spiritu amoris. Ideoque & alter succedens optatus, non petit sibi Regnum Cœlorum; sed Regnum Dei, quod in nobis est, ut adveniat propinquius. Non quidem nudè atque simpliciter propter nos: sed quia suæ est bonitatis, esse cum filiis hominum in deliciis. Quamobrem etiam optatur, ut sua voluntas fiat in nobis, super nos, & per nos, cum plenaria resignatione nostri velle. Tres ergo optatus p̄cedunt ex anima, citra hæcitatatem, aut reflexionem in nos, quia excedunt omnem creaturæ personalitatem, ut Deus propter se adoretur. Ideoq; excellunt omnem vim orationis, petitionis, laudationis, gratiarum actionis, imò & ipsius glorificationis. Nam agere gratias, beneficium notat, & complacet recipientem. Glorificatio autem, laudatio, vel ipsamet sanctificatio, quatenus egoitatem meam ante Dei conspectum defert (quanquam interim sit debita & obligatoria) procul recedit à purissimi & amorosi optatus excellentia, quo desideratur sanctificatio nominis divini in nobis, in qua Abyssus Abyssum invocat. Nam quis sum ego, qui præsumam respectu infiniti, sanctificare illud? qui nempe nō nisi vermis sum, peccator miserimus? Ideoq; optatus amorosus sanctificationis, tantum excellit sanctificetur nomē tuum per me, quantū miser peccator distat à filio Dei.

paræ virginis. Laudes enim, & orationes, 20. tam in lege Mosæica, quàm hodie, per hymnos, psalmos, & orationes fiebant. At nunquam ante edoctam veritatem assecutus est homo, vigorem, altitudinem & profunditatem optatus amorosi, sanctificandi incomprehensibilem divinitatem in nobis, in quo plus est excellentiæ, quam omnes simul creaturæ queunt comprehendere. Non enim sanctificatio ista optatur, quia Deus est optimus, maximus, liberalis, &c. nam ista includunt laudantis egoitatem, incompatibilem cum nomine divino. Desiderium itaq; optatusq; animæ amorosæ ferventer desiderantis, nudè & simpliciter sanctificationum nominis divini, non fit quidem per creaturam infra Deum, sed per liquationem mentis, desiderantis in amore Dei: minimum enim quod in se continet, est cum resignatione sui totius, se offerre Deo, itemque velle agere & pati quidlibet, cum cordis, animæ & virium totali oblatione amorosa, in obsequium voluntatis divinæ. In qua oblatione amorosa, incompatibiliter excluduntur omnes cogitationes, præter nudum amoris optatum. Eò quod transcendat omnem reflexionem. Etenim quia nudus est, vestem omnem spernit, quam Ratio ipsi posset subministrare. Amor enim iste, tam nudus & ex- 22. cellens, oritur in sede mentis, sentiturque ibidem ubi omnis primus conceptus fit, absq; imagine & phantasia. Quamdiu verò verbis exprimi potest, nondum est mentis abstracta cogitatio nuda, quæ scilicet à B. Dionysio describitur, supra omne id quod Ratione, sensu, ac verbis concipi potest. Sentitur quidem, at citra discursum, & imaginationem. Quia nudo 23. veritatis amorosæ conceptu, ipsa veritas inexprimibile tum mentis actu feritur, fruitur & appropinquat, imò mox penetrat. Alioqui quoties formantur Idææ, aut conceptus verbis exprimibiles, retinent maternam Sensitivæ caducitatem, incōstantiæ fragilitatem, incertitudinem, ac perturbationes, passionibus subjectas.

24. In vi igitur Intellectus, nativoque scilicet Mentis vigore, & amantis animæ cupiditate, generatur in nobis, tanquam in foetu appetentis gravidæ, ens quoddam Dei-forme, sive spūificatur ipsa Mens, adeoque Mentem, ipsamque Dei imaginem re-ctificat. Id enim non fit per visum, sensualemque appetitum, qualiter in prægnante, nec concipitur corporeis latebris, ut neque in alieno foetu notatur: sed omnem facultatem Mentis, animæ, Cordis & virium, requirit: ideoque Ideale istud ens, amoroso optatu partum, manet in ipsa Mente, quam sic disponit, ut sese transmutet in imaginem Dei-formem, per gratiam divinitus affluentem. Sed quis sum ego, qui hæc scribo? Profecto vereor ne sim campana, fideles ad Templum convocans, quæ ipsamet manet in celsitudine turris, foris. Sed tantum spero, si in præfatis profecero optatibus, quod me ipsum sim inventurus, quo magis me ipsum humiliando neglexero. Porro surrexere nuper directores conscientiæ, in se transsumentes omnem Mentis libertatem, præsertim in sexum devotum dispensandam, hunc sexum ad se intra vocarunt, dicentes quod Christus unctus nedum: sed & Jesus Salyator cum illis esset. Atqui hi sta-

tim, primo errant limine. Nam convocant suas devotas, in exercitia contemplativa, gregatim facienda: quæ ipsa Veritas aliqui clauso post se cubiculo ostio, fieri commendat. Dein sibi honorem, reverentiam, atque opes sub obedientia, & voto multiplici, deberi postulant. Adeoque inimicus homo sua spargit semina pro zizaniiis, ut quæ erant etiam femina bona, suppressat. Atque idcirco Vates Hildegardis prædixit, quod tandem secreta luxuria illis commiscebuntur, & cadent velut Simon Magus, per orationem Apostolorum, sive Episcoporum & fidelium. Caterum, dum quis semel saltem in optatus illius vigorem deductus fuit, ipse propriis punctus calcaribus festinabit eò redire, ac quasi jam factus viarum gnarus, facilius ipsi erit aditus postmodum. Interim quia non quilibet eò pertingit, fecit Deus varias uti mansiones in suo palatio: ita quoque diversa adhuc media ordinavit, per Charitatem; quæ lubens omitto, eò quod non sint nostræ facultatis Medicæ objecta propria. Sufficit itaque mihi, proposuisse Mentis in agendo amplitudinem, & vagam formandarum Idearum potentiam, tam ad considerationem morborum, & vitæ sanæ: quam ad virtutum exercitia,

SCABIES ET ULCERA SCHOLARUM.

1. *C*Ur Author de scabie & lepra hoc loco. 2. Reperit dilucidum suæ penitentiae exordia. 3. Error in causis, indicatione, & remedio. 4. Questio Medentibus & Scholæ proposita. 5. Creditur in Authore. 6. Seræ considerationes. 7. Ex mea historia xliij Conclusiones. 8. Theoremata Scholarum esse scabiosa. 9. Scabies scit in me, ante intemperiem hepatis. 10. Pusillæ in Scabie, sunt signa, & fructus Scabiei; non autem Scabies. 11. Notantur radices gramini in apozemate. 12. Cause occasionales ulcerum. 13. Scholarum somnia. 14. Galenus notatur ulcerosum. 15. Inconsideratio Scholarum & Galeni. 16. Absurda aliquot. 17. Sanies, & Pus, non sunt excrementa, quamquam sordes. 18. Corruptor in ulcere, est ulcus. 19. Cruor non vitiat in cavitate ulce-

ris. 20. Inanis Scholarum labor. 21. Ulcerum raddix. 22. Ulceris cruor non est ipsum ulcus. 23. Puris considerationes. 24. Puris & saniei differentie. 25. Infectiæ Galenicæ. 26. Dogmatis Galeni aliquot absurda. 27. Causa occasionalis in Corruptore. 28. Quam ridiculus Catarrhus in ulcera antiqua, quamque fuit Caustica eò applicata. 29. Fermentorum ignorantia quid pariat. 30. Quomodo tot ulcerum diversitates in unico cruore. 31. Corrosiva si sanent ulcera, magis tamen sedata illorum corrosione. 32. Nuge Paracelsicæ, de microcosmico vulnere ortu. 33. Urgetur Paracelsus cum Microcosmi identitate actuali ac vera. 34. Idiotismus ejusdem de alimonia vulnere, ab extra. 35. Ulcerum medela arcana. 26. Vulnere sanatio.

Hæc

1. **H**æcenus ostendi causas morborum, à Galeno & sequacibus traditas, erroneas atque fallaces esse: deceret modò, transire ad doctrinam morborum veram, licet hucusque ignotam, nisi quædam me detinerent, atque aliò diverterent, quæ præmittenda jure videntur. Postquam enim de morborum Regina Peste, edito codice tractaverim, & simul de Lithiasi, tanquam monstrum, tam in nobis, quam in matulis extra nos genito, sub prelo locutus essem: atque ibidem occasionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralyfi, Sopore, Spasmo, atque cognatis morbis obiter egissem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæ pretium æstimavi, priusquam de morborum essentia, tam in genere, quam in specie, ex professo hunc meum laborem absolvam, quædam particularia præmittere, quæ sores, ad introitum cognitionis morborum, pandere putavi. Atque inprimis morbos pel-
 2. lis, velut magis obvios attingam. Quamobrem libro de febris, recitavi quidem pœnitentiæ meæ principia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere sum coactus, ut ostendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quam æstimatione morbos fieri, atque liberari, per ejectionem liquorum, quos Scholæ persuadent esse nostri constitutivos, & errantes in debita sui quantitate & qualitate. Idcirco eadem resipiscentiæ meæ primordia huc referre, atque repetere, non piguit: Adolefens cuidam domicellæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantisper detinui, occulta sicque Scabie laborantem. Ego verò inde, non quidem siccam, at saniosam scabiem mox contraxi, solo nimirum sobrioque attractu. Ac dein observavi pluries, mantilia scabiosorum pforas, & tineosorum pileos, tineas peperisse: ut & leproso-
 rum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Idque sonat

Proverbium in Incorrigibiles relatum: Quod scilicet, unica avicula totum gregem sua Scabie infectet. Etenim ejusmodi vitia, virulento fomite transplantata, absque distinctione tamen, censentur à Scholis, in reatu Jecinoris, deque ejusdem intempestivo calore excitata. Quasi unius ovinæ pellis contagium, hepata cæterarum ovium distemperet. Profecto hæc unica consideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Unde nimirum maximæ Scholarum apud me Scabies fuit manifestata, meque aliò compulerunt, postquam cernerem remedia Scholarum vana esse, futesque earundem maximas. Equidem accersivi duos medicos nostræ urbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me jam rescire possem, an studia respondeant præxi. Medentes autem visa Scabie, purulenta, illico censuerunt, in me abundare bilem adustam, cum phlegmate falso; adeoque sanguificationem in Jecore distemperatam esse. Gaudebam statim, quod quæ mihi cecinissent Authores, confirmarentur ab expertissimis Dominis; Utpote qui in mathesi didiceram, cuncta theorematum esse longè verissima, credebam id pariter medendi regulis, sive axiomatibus commune, atque inseparabile: putans quod essent, id quod esse deberent, & spondebant. At statim pro avita mihi curiositate interrogabam: quænam ista esset intemperies Jecoris, quæ uno & eodem actu, bilem flavam justo iniquius accenderet, simulque plus justo pituitæ progigneret: cum ejusdem
 4. radicis, ejusdemve sanguificationis actus, non posset esse eodem tempore & viscere, generatio bifurcata, atque adeo dispar, quæ scilicet igneam bilem, simulque frigidam aqueam pituitam, abundanter ederet? Hæsitavit expertissimus domini, & arcatis ciliis stupentes, sese sunt dudum intuiti, ac tandem illorum junior respondit, eandem igniti Jecoris intemperiem ideo non dare veram

pituitam; sed fœsam abundantem: salis autem temperiem, esse calidam & siccam. Cui ego. An ergo urinæ sal, jecoris vitio, abundanteque igne fieret: jufcula autem carniū non fœsarum, fœlem minime inducerent, eſſi calore bullirent? Respondit ſenior. Hæc in Scholis mihi proponenda, non autem practicis, quibus horas in lucrum familia deſtinarat. Rogavit autem ſtatim, quos mihi Authores conſuluiffem? quidve faciendum didiciſſem? Dixi ad hepatis, atque cruoris refrigerium, venam incidendam brachii dexteri ſubter Cephalicam: dein per apozemata refrigerantia, bilis torridæ reſpectu, progrediendum: ita tamen, quod incidentia, & extenuantia temperata eſſent miſcenda, propter ſalfedinem pituitæ. Oſtendi ex Rondeletio, Apozema, quod fortè ſo ingredientia contineret, in amborum finium diſtiſſimam ſpem faciens. Et dum neſcirent, in leſionibus aſſiduum, atque impigrum omnium notatorem: voluerunt, ut ipſus mihi cuncta deſcriberem. Itaque poſt cruoris emiſſionem ſat opulentam, in vere Adoleſcentiæ & ſanitatis alioqui ſaturitate factam, ſumſi triduo præſatum apozema, cui quarto, quintoque mane, indidi Rhabarbari, atque Agarici, quantum ſatis: ut videlicet natura inciperet obedire vocanti pharmaco, ipſique peccantes ambo humores redderentur ſequaces. Laudarunt univerſa, ac potiſſimum, quod diſcendi & parendi avidus eſſem. Veſpere autem quintæ diei proferebam Catapota de ſumaria, eo quod Cordus (qui Cordrus mihi fuit poſtmodum) utrique humori peccanti conducere ſcribat (nondum enim tum noveram ſiſto nomine pilulas ægris imponere. quaſi propter ſumariam & non virulentorum ſolventium ſeritatem, ſedes movere) Sexto ergo die, habui quindecim ad minimum ſecceſſus. Laudabant interim providentiam meam, qua corpus adeo fluidum præpa-

raſſem. Mox à biduo inde, quod Scabies nequicquam ſerocitatis depoſuiſſet, idem pharmacum aſſumo, cum inſigni ſtomachi averſione; parque ſucceſſit ſecceſſus. Dicebant ætatem 18 annorum floridam, bili generandæ pronam. Cumque cernerent, nil quicquam ob id pruriginis & puſtularum minui: poſt biduum teritiò ſumendum purgans decreverunt. Tum enim, ſub veſperum, jam venæ mihi exhaustæ erant, genæ conciderant, vox rauca, totus corporis habitus concidens tabuerat; deſcenſus quoque è cubiculo, atque grefſus, erant difficiles, quia genua me vix ſuſtinebant. Hæc ſano mihi, à contactu ſcabioſæ manus, contigerant. Primis enim vicibus, cum tam amplas ſordes, tamque putidas adverterem, gavifus ſum: Sed ſero nimis conſideravi, me ante pharmaca bene valuiſſe viſceribus: nunc autem deſecta appetentia, & digeſtione, multam comparafſe maciem: manſiſſe Scabiem verò ſoſpitem cum voce acuta & rauca. Denique ut cernerem quantum bilis, quantumque pituitæ egerem, minxeram in matula: & comperi, per aſſumtum ſolutivum, ternis vicibus duas penè ſitulas, puridæ atque cadaverofæ bilis ejeſſiſſe, ramentis muccoſis conſperſæ ejeſtæ: quæ Medentes aſſerebant eſſe illam pituitam ſalfam. Atque interim dum toto corpore ſerè, potiſſimum in cruribus, purulentas, amplasque puſtulas alerem: Interrogabam, an pus non deſignaret cruorem in reatu eſſe, non minus quàm bilem, & pituitam. Dixere, cum jam mihi vires flacceſcerent, ſilere ſe de iterata venæ ſectione, alioquin opportuna, in puris perſiſtite abundantia. Ego autem conſiderabam pœnitens, quod antea rectè valerem, excepto contagio pellis, aliunde hauſto, quodque ex nihilo, non fieret aliquid: nec aliquid corporeum, locaretur niſi in loco: tardè ergo inquiſivi, unde tanta mihi bilis copia profluxiſſet? & ubi;

ubinam latuisset? Venæ namque simul omnes, vix decimam sordium partem continere potuissent, etiamsi nil boni cruoris continerent. Sciebam insuper, tantum pondus nec in capite, nec in thorace, neque in abdomine, hospitari potuisse, quanquam visceribus cunctis vacua fuissent. Igitur seria cum pœnitentia, meoque damno, ex Mathesi collegi, 1. Quod nomen purgationis, esset impostorium. 2. Quod selectio particularis, educendi talem, aut alium humorem, pariter esset falsa. 3. Quia humorum ortus, & existentia, etiam falsa esset. 4. Quod causa Scabiei esset mentita, pro bile adusta, atque pituita falsa. 5. Quod jecur esset insons, in contagionibus pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perseverabat à purgationibus, licet non a quo furore. 7. Quod ejus furor non esset remissus, eo quod aliquis humorum aut plures putati, essent educti, & hæcenus eorumdem abundantia peccasset: Siquidem mox recuperato cruore perstabat eadem Scabies. Adeoque defectu plethoræ Scabies parum minuta fuerat. Tandem post tres menses fortassis, sulfuris facili unctione, à Scabie convaleui. 8. Quod Scabies sit affectus solius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem quam pituitam, malè affectos humores, tam in venis quam extra, tam noxios quam innocuos, nominarent. 10. Quod purgantia quævis, cruorem & carnem promiscuè liquarent, resolverent & putrefacerent, etiam dum in stomacho, & intestinis morabantur. 11. Quod falsum sit, cruorem redire in humores, unde genitus esset. 12. Quod in hoc contingeret regressus impossibilis, à privatione ad habitum. 13. Quod impostorium sit, humores illos tres remanere in cruore, carne & solidis, ut per purgantia redintegrarentur in id, quod fuerunt ante carnis structuram, &c. Quæ cuncta cum invenirem pugnantia, cum veritate naturæ, &

cum congruentia philosophica, manifestè sciivi, Theoremata Scholarum esse scabiosa, atque falsa. Adeoque non potui amplius dubitare, an bilis, vel pituita, causa Scabiei essent. Idque paulatim cum DEI gratia, certo certius sic intellexi, quod aqua pariter, per intellectualem certitudinem, ac velut opticam scientiam, sciiverim, nullam esse in natura bilem, nec tres humores cum cruore unitos. Quod autem pituitæ ac bilis utriusque larva ostenditur à Scholis, demonstravi peculiari libro, esse sordes morbosas præter naturam, atque producta vitiosa functionum. Saltem in me, solo attacku contracta & nata Scabies, in plena valetudinis fruitione, antequam vel hepar unquam incallescere potuisset: nam Scabies mea, concepta fuit quadrantis horæ spatio. At pustulæ scabiosæ successu aliquot dierum mora post erupta: non tam Scabies ipsa fuere, quam fructus ejusdem. Si ergo Scabies è Jecoris intemperie oritur, saltem in me, ipsa Scabies, prior fuit sua causa. Ovis gramine tantum pascens, scabiem sponte acquirit. Si id ex intemperie calida hepatis: profectò inique gramen præscribitis, pro hepatis refrigerio. Denique Scabies in me, ove, & cane, solis curantis unguentis, sive ope externa, nec attenditur calor hepatis. Imo pharmaca è sulfure, baccis lauri, & helioboro albo, nequaquam valent ad fervorem hepatis. Denique Scabies, attacku lintei, repente acquisita, ejusdem est indolis cum spontanea: at saltem illa non oritur ex calore hepatis: ergo neque hæc: si rei ejusdem sint causæ eadem in specie, objecto, & subiecto. Erenim eo ipso quo Scabies attacku manus, vel lintei scabie infecti concipitur in pelle tangentis: jam adest Scabies; cujus semen sive fermentum, est in pelle præfata, vel linteo: embryo ejus

dein , conceptus est in pelle tangentis. Cujus productum tandem visibile erumpit.

12. Pariter quoque ulcera fiunt , vel à vulnere malè curato , vel à contusione , ut Cancer in muliere ; vel ab apostemate erumpente : vel tandem à veneno intus genito , quod sui malignitatem plantat in externa parte , ibique fermenti sui virulenti proprietates figit. Unde quoque , quicquid cruoris alendæ parti in horas distribuitur , id totum in virus vertitur , juxta fermenti sui prosapiam. Non autem humores , iteratò à morte resurgunt corrupti , qui ab hepate eò mittantur.
13. Scholæ itaque per Galenum creduliter abductæ , suis consignarunt somniatis humoribus , è cruore & carne resurgentibus , propter importunam visceris cujusdam intemperiem elementalī pugnæ debitam. Galenus enim in Therapeuticis vult , ulcus naturaliter constare debere duplici excremento (hanc enim doctrinam posuisse & non probasse , sibi sat visum fuit) liquidiore nempe uno Ichore , sive sanie , & crassiore altero. Id est , pure. Hinc demum concludit , omne ulcus indicare , exigere & sanari debere , duplici pharmaco (cujus nimirum peccato , pleraque à Scholis insperata , ad anus relegantur , in Galeni despectum) uno nimirum quod exsiccaret , atque in se saniem combiberet : altero denique , quod esset putis abstersivum. Quàm seriò enim hic vir suas texuit fabulas ? & quam illibatè servantur hæ næniæ adhuc hodie ? Jam enim quadruplicis humoris , & quadruplicis excrementi inde resultantis à corruptione illorum nimirum non amplius recordantur. Vult quidem Galenus , pus esse cruorem putridum , nec meminisse sui , dum sanguinem , in corruptione , totum in bilem verti docet. Denique si purgantia è cruore separent sigillatim tres humores ad Medentis lubitum , deberet meminisse , id contingere per cruoris corruptionem , dum nempe in sui constitutiya antecedentia dehiscit (aut

falsum est , quicquid de purgantibus & humoribus commentum est) quapropter in ulcere , non duo saltem , at quatuor profus emergere deberent. Imò apud Galenum erit ulcus absque pure (puta Cancrum , Cacoëthes , vel exedens sola sanie fluidum) curatu facilius , quam alioqui purulentum. Quippe quod solis exsiccantibus (puta creta , aut combustis ossibus) opus habebit. Quam enim est 16. stupidum atque insanum , docuisse , ulcus curandum , per excrementorum fructuum , sive productorum absterisionem , & sequestrationem ? Non autem per præcisionem radices , quam nusquam ac nunquam præter calorem intemperatum , noverunt ? Quandoquidem omne excrementum necessariam dicit relationem ad digestionem & partem , quarum respectu est excrementum : ita ut verum excrementum sit supervacanea moles , relicta à digestionē & à parte , cui est inutilis , ideoque sequestrata : Quia excrementi 17. nomen expulsionem continet , impuri à puro. Ideoque sanies & pus , non sunt ulceris aut partis excrementa , ut neque digestionis naturalis : sed sunt producta seminum , sive radicum ulceris. Ideoque plerumque & in plerisque frustra laborat , qui emungit ulcus , juxta præscriptum Galeni , præsertim in malignioribus. Itemque necessum est , quod quæ non nutriuntur , etiam excrementis careant. Nam natura nusquam laborat , ut nutriat ulcus. Dum in ulcere habitat proprius corruptor , qui cruorem alimentarium vitiat , antequam digerī sit aptus. Fex quoque propriè loquendo , non est vini excrementum , sed residentia mera : eo quod vini nulla sit nutritio , nullaque digestio. Ulcus igitur , ut tale , non nutritur , nec natura intendit nutrire illud. Sanies ergo & pus , non sunt excrementa ulceris , sed producta Corruptoris : suntque cruoris in noxiam materiam depravati indicia , signa , producta , effectus , sive fructus. Etenim singulis partibus alendis , quotidie 19. destina-

destinatus cruor mittitur, distribuitur Justitia distributiva. Nec secus ulcerosæ parti, quam si adhuc rectè valeret. Quò cum deventum est, nec possit ibidem in veram alicui substantiam commutari, subit aleam, quam ulcerosum fermentum imperat: degeneratque ideo, & transmutatur cruor in radice partis, qua corruptor locatur, residetque: non autem in ipsa ulceris cavitate, sive alveo. Alioqui namque, necesse esset, merum atque innocuum cruorem, decidere semper in ipsam ulceris cavitatem, atque ibidem corrumpendo degenerare. Quod oculus & quotidiana experientia falsum asserunt. Ergo si Scholæ ulcus abstergant, sive linteo, sive demum pharmaco; quanquam idem faciant ambo: non tamen nisi productum ultimum auferunt, neque quam verò causam radicalem, vel originem attingunt. Quod si quandoque grumus cruentus, vel mucilago, alias cruenta in ulcus decidunt. Id fit, quia in circumstantibus (quibus nempe est ipsa ulcerum radix) tanta est torturæ procella, quod venula aliqua propinquior exesa, proprium cruorem nequeat comprimere. Adeoque cruor, qui sorte sic in ulceris cavitatem decedit, non cernitur in pus mutari. Undè manifestum evadit, cruorem non in ulceris cavitare, sed in ejus marginibus degenerare: quapropter etiam vanitas Galenicæ doctrinæ spectatur, quæ sanationem ulceris, in ablatione producti collocat. Radix ergo cuiusque ulceris, est in fundo & labris, sive margine: Id est: partibus cavitati finitimis habitat. Quibus nempe sua est coquina, qua cruor alteratur in corrosivam saniem, pus, &c. Sanies verò ipsa, est productum, sive effectus positivus ulcerum. Ipsa autem cavitas ejus, quæ vulgò medentum ulcus æstimatur, est productum privativum, atque deficiens. Sicut enim pagus crematus, aut destructus, non est bellum: sed est effectus defectum, privationem, desertionem, factamque destructionem accusans. Sic nec ul-

cus est devastata carnis cavitas: sed hæc est signum, ab ulcere relictum. In oris ulceris enim circumquaque habitat hostilis corruptor & hospes fermentum virulentum, ad quod cernimus oras, atque fundum, diversimodè alterata. Attendant er- 23.
go Scholæ, quid doceant, dum ulceris sanationem in ablatione posteri producti tradunt. Pus imò non fert indolem excrementi, nec ut excrementum naturæ ab ulcere prodit: sed est fructus ulceris, exotici scilicet Corruptoris cum malignitate depravatus fermentaliter. Idcirco degenerat, exedit, rodit, atque depascitur. Enimverò majora ulcera pure carent, sanienem duntaxat plorant continuam & subinde decuplo plus, quam justa alioqui cruoris distributio requirit, atque in aquas acres, atque depascentes, transmutatum ichor diffluit. Quæ Galenici nunquam suis siccantibus, etiam si insuper sua superaddant cuncta abstergentia, & utcumque Catageni & Catatopus stenterie glorientur de suis experimentis. Pus 24.
enim non nisi in carne clausa, & aperta procreatur, iisque nondum prorsus malè affectis: ubi interim cartilagine, ossa, membranæ, venæ, nervi, visceraque non nisi ichore madent atque liquantur, si ulcus tolerant. Itaque horum, quàm carnis esset longè mitior, mansuetiorque corruptela & ulceris tempestas, quam quæ aliàs in carne tumultuantur. Eò quod remedium diversitas finem, in quem destinatur, distinguat: Ideoque siccans medicamen mitiorem affectum denunciat, quàm quod & insuper deberet esse adstrictivum. Ergo Galenus & sequaces sui, quia 25.
ignorarunt hætenus ulcerum causas, fomitem, uterum, subjectum, efficiens, modum fiendi, semen atque fermentum: non nisi ridiculas curationes, remedia, axiomata atq; doctrinam tradidere. Quò circa nec mirum, cacoëthica, phagedæriacæque ulcera, non sanari solita, remediis Scholarum: quæque ob id potissimum sese ab operibus Chirurgiæ, magno Galeni,

- Galeni, suorumque coetaneorum Græcorum, atque sequacium Arabum dedecore, exemerunt; prout de Tamulo Pestis ex professo tetigi. Miriora etenim ulcera,
26. quibusq; sua est adempta malignitas, dumque ad incarnationem & restaurationem relictae cavitatis festinant, solo stillant pure, adeoque difficiliores censerentur, juxta Galeni regulas, quam dum ichore fluere. Ulcera autem jam mitigata, irritantur abstergentibus: tantum abest, quod iisdem sanentur. Sanè, si exsiccantia & abstergentia cunctis satisfacerent ulceribus, facilis foret quorumcunque sanatio. Cur enim tam anxie Galenica Schola turbatur, circa electionem pharmacorum, ubi sicca lintea utrique satisfaciunt indicationi abundanter? Nimirum unicum linteam exsiccat, & abstergit unà pariter? Pudeat ergo, atque serio illas pudeat, è Cathedris, è prelis, & ore illarum ejusmodi nugas, Adolescentiæ & Chirurgis, pro axiomate medendi suffundere: hosque proinde sic instructos, in necem mortalium, sibi fidetium tormentum, paratos dimittere, specioso medentis & doctoris titulo. Non itaque pus & saniem absterxisse, atque exsiccasse sat est: sed hostilis fabricator, partique insidens corruptor, delendus: quippe qui nil exsiccando, abstergendoque remittit, mitescitve. Seminalis videlicet delesterii qualitas, venenosaque impressio Archeo partis exotica, bonum cruorem sibi dispensatum pervertens: sui dumtaxat ablationem naturaliter indicat. Est ergo virus, fermentum quoddam atque contagium, fundo insitum, cruoris atque carius corrupti-
27. vum. Videant ergo Scholæ, an eisdem Catarrhus vaporetenuis è stomacho in capitis planum sublatus initium atque fomentum dare queat: & an Cauteria ad lubitum insecta, eundem solum Catarrhum loco remedium nedum exsiccantium, & abstergentium, verum etiam vice revulsionum satisfacere queant, propter connexionis continuitatem in radi-
- 28.

ce eorundem, proportionem, applicationem, consonantiam, imo & dependentem symphoniam. Equidem quotquot fermentorum activitatem atque varietatem ignorat, necesse est omnia creduliter cæcutiendo tentent & explorent. Sunt nimirum totidem ulcerum fermenta: quot ulcerum diversæ corruptiones, corruptorumque distantia. Quorsum unius panis testimonij plurimum conferet: quippe qui etiam disputationis hujus index esse potest. Qui nimirum in homine, cane, fele, equo, vacca, galina, ansera, anate, ove, &c. totidem determinaciones suscepit, quot fermenta sanguinum, stercorumque specificè (imò & genericè) emanant differentia. Sic & unicus specie cruoris, plura specie ulcera, atque transmutatas sui corruptiones sustinet, pro fermentorum peregrinorum alteritate. Atque quantumvis unicus ad generationem satis sit Archeus: varia tamen media vitæ, atque modi sunt corruptionum: quot nempe corruptentium sunt familiae. Est ergo plena atque exacta ulcerum sanatio, fermenti sui ablatio: non autem hepatis refrigeratio; non bilis somniata, vel saniei absterfio. Denique nec curantur ulcera, per applicationem absterfivorum, adeo ut pro illorum malignitate, gradus corrodentium absterfivorum, sui augmentum optet. Non enim realgar fixum, per salempetræ, atque in adstringens sulfur dulcoratum, sive mitigatum, sexaginta fortè ulcerum diversitates extinguit: quia rodit, exeditque, (Cetenim sic non sui dulcorationem cum repetito spiritu vini exposceret) sed quia venenum mite jam habet, quod ipsum ulceris fabrum, cruorisque corruptorem, est enecando. Quo videlicet semel in totum demortuo, non cessat deinceps caro spontè, è fundo succrescere. Itaque cavitas ulceris, carnis succrectionem, pellisq; cicatricationem indicat, ut ablata scilicet fiat restitutorio. Quæque ideo posterioris relationem habent, respectu necis Corruptoris. Porro quæ

29.

30.

31.

32. quæ in seminale, toxicumque fermentum refero, Paracelsus suo more, in microcosmi fodinas minerales, atque salinas transtulit. Nam ut ulcera, plerumque sale odiosa: putavit secundum suum Idiotismum, ulcera progenie mineralium, distinctisque eorundem familiis adscribendo. Non enim in rixas me compono, ut neque me ideo natum scio. Quapropter viri inanitatem, & incircumspectam oblivionem doceo. Ut hominem, quem aliàs etymo, sive limbo, totius universi epitome, desumptum gloriatur: magisque illius extracti dignitate, quam Creatoris Imagine gloriosum fingit, calamitosissimum ait monstrum, solis mineralibus undequaque plasmatum. Is inquam alibi, horum immemor, corpus humanum vocat per totum, Cagasticum: non quidem diversis constans amplius salium texturis: at unius solum salis petræ structura superbum. Unde homines nati durum genus, ergo agæ terræ. Voluit nempe cuncta salia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine, velut seminatiis suis, delitere. Prorumpere autem in actum, non quidem fori confusorum seminum, in Chao delitentium. At sola separatione liquoris vitalis, à sibi connatis, retroire sponte, in pristina mineralia. Non attendens, quod absolum sit, cum macrocosmus non minus Astris & plantis constare velit quàm mineralibus, quod potius in salia, quam in plantas & quadrupedia sese resolveret. Itaque nedum seminum, vegetabilium, Astrorum, & animantium: sed sui ipsius est oblitus in hoc Paracelsus? Quod seminis proprii, unde cruoris ista moles, à vitalibus humanis separata initiis, potius in hoc, quam in aliud minerale, retrocederet. Ut enim

33. Galenus caloribus omnia donans, febricitanter delirus, per aliquot sæcula mendendi principatum in se traxit. Ita Paracelsus, cuncta in subterraneam sobolem redigens, supellestile pretiosa superbicis dementavit aliquantisper, atque pro-

in in eundem principatum aspiravit. Sed fodes quis ille Separator, qui à vitali balsamo, partem sui adimit, & avellit? Equis demum Corruptor ille, qui partem à vitali sorte avulsam, simul in salerni mineralem (in se putrere nescientem) vel in occultum metallum, sola fide credibile, mutasset? An non de vita longa, mortem vocas balsami dominium? Quomodo ergo nunc mortem vocas balsami separationem? Quisve in limbo humano distinctor seminalis, qui unicum & eundem à balsamo vitali liquorem, nunc in alumen, nunc demum in arsenicum torqueat? Profecto, Paracelse, postquam operosa & ridicula indagine magnas struxisti fabulas, quia fermenta nescivisti (ad quæ tamen velut principia activa, & seminalia veniendum erat, naturæ initia præteristi: ludensque cum microcosmi limbo, ad tui beneplacitum, te ridiculum posteritati exhibuisti. Fermentorum namque plenaria cognitio facilem invenit viam, ad ulcerum quorumcunque venena cognoscendum, tollendum, superandum, separandumque. Nam quicquid in naturæ cursu fit, id seminum necessitate atque ductu fit, moveturque, ad sui ultimam periodum. Non autem sorte resoluti cadaveris, aut procumbentis partis nudo arbitrio. Quæ scilicet à privatione, in pristinum ens resurgendo, festinaret. Apage cum tuis nugis. Non enim nobis sunt fontes salini: non reductiones cruoris, in ficta latentiaque metalla. Nec sunt in nobis mineralia, lasciviendo sese subtrahentia ab initiis vitalibus, aucthorum subtractionum expectantia: ut nempe ab esse humano, in pristina atque destinata redeant mineralia, ut sic fiant ulcerum matrices, fontesque. Nec etiam in nobis sunt leges microcosmicæ magis, quam elementorum quatuor in nobis correspondentes humores, horumve pugnæ vel simultates. Cum Nazianzeno enim, non possum hominem ad microcosmi regulas ludicras constringere.

Malo enim infinities, me imaginem Dei, quam corruptibilis, tortorisque mundi. Nam licet homo vegetet & crescat cum bestiis & plantis: non tamen bestię proin erunt plantarum imago. Sic licet homo sentiat atque moveatur, imo discurrat unā cum belluis; nil tamen nisi homo loquitur. Angelus quippe nec loqui indiget, ut neque seminis organis. Sin autem avis loqui videatur: non nisi loquelæ tonum, aut articulationes imitatur. Non sunt enim in nobis grandines, nives, rupes, sexa, metalla, marmora, silices, gemmæ; ut neque centrum mundi, ad quod cuncta ponderosa defleant. Nec est in nobis Calculus ex creatione, nec sunt species Porphyri, Jaspidis, &c. distatque calculus in homine à vero lapide, non minus quam Pirum à vacca. Pyrum namque mutatur quidem in carnem vaccæ citius, quàm calculus, in petram mineralem defleat. Poeticum itaque gentile ac metaphoricum nomen microcosmicum, non autem physicum aut verum. Phantasticum pariter est, hypochondriacum, atque demens, omnes universi proprietates, atque species in hominem, artemque medendi intulisse. Ast seria nimis est vita humana, ejusque medela, quàm quod Parmię & metaphora nobiscum suam ludant scenam. Postremò totus est Paracelsus ridiculus, docens ulcus & vulnus ali herbis, balsamo, unguentis: adeo ut vera nutritione, & excrementorum secretione, hos defectus per remedia nutriri, perditamque sui carmen inde verè, actualiter, & immediatè restitui, idque seriò scripisse visus. Quod sanè suo lubens indulgeo Idiotismo. Tandem pro ulcerum medela, est usus Colcotaris, diversimodè applicatus juxta ulceris differentiam, Sæ-

pe namque vinum macerationis lotionē sua id facit, alias pulvis ejus, post accuratam salis separationem: ac nonnunquam in oleo lini coctus usque ad nigredinem, qui probasi est unguenti Fælicis Wurtz in vulneribus. Sat enim dico curiosis. Quod nempe Colcotar enecet omnem vulnerrum corruptorem. Tandem pro vulnere 36. scias, ipsam continui separationem esse quidem immediatam atque sufficientem causam occasionem, quatenus nempe aperit, contundit, &c. quæque etiam consolidatione eget, ac per collam in vino solutam (est quippe è pellibus animantium parata) mox conglutinetur. Præsertim si colla è corio hominis violenta morte, id est, integris viribus interemti sit. Ast alterationes Archei à profuso cruore, conceptaque vindictæ aut indignationis alterius Idea, genitæ, quas proprio nomine nostra voco vulnera, & non aliena: sive quæ forinsecus infliguntur, non sola indigent discontinui cōglutinatione; sed alterati Archei sedatione. Huc nēpe spectant olea, balsama, emplastra, quæ injuriati Archei insiti, & localis pacem conciliant. Quorsum nata sunt balsama resinarum, florum, herbarum: itemque quæ parantur è minio, cerussa, vel Colcotare: Huc facit etiam sal Tartari per spiritum vini rectificati, donec adstringentem gustum nanciscatur. Est namque balsamus Samech Paracelsi: prout ex Arsenico pro ulceribus, de quo supra, est ejus balsamus fuliginis: eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non sit simplex per se natum atque subsistens; sed à similitudine: eo quod fumi metallici malignitatem arsenicalem imitentur. Sic claudio doctrinam externorum.

IGNOTA ACTIO REGIMINIS.

1. **I**mpugnatur Axioma: Quod contrariorum sint remedia contraria. 2. Fundamentum illius axiomatis. 3. Axioma de reactione patientis, sive sui defensione sub pugna, examinatur. 4. Argumenta in oppositum. 5. Idem per robora moventia, per generativa & anomala. 6. Ponderis nulla est reactio. 7. Actio relictis vetribus neglecta. 8. Ferrum candens agit, & non reagit. 9. Celeritas moventis, non est actio: sed actionis modificatio. 10. Agentia alterantia propriè non repatiuntur. 11. Id probatur per actiones spiritalium salium. 12. Axioma aliud notatur falsitatis. 13. Unde falsitas illius defluxerit. 14. Agentia heteroclitica & Anomala quæ. 15. Pergit probare, quod probandum suscepit. 16. In quo possit salvari dogma Aristotelis. 17. Explicatio actionis, in tarditate ignis. 18. Actiones in objectum supposito sepositum. 19. Actio fermentalis & radialis. 20. Actiones huiusmodi, non referendæ in vaporum culpam. 21. Ignoratum hæcenus Blas regiminis. 22. Falsitas Axiomatis. 23. Nil patitur, ignis ab objecto cremabili. 24. Differunt determinare actionem & reagere. 25. Actiones novæ. 26. Scholarum scotomia. 27. Illarum vacillatio. 28. Item earundem neglectum aliquot. 29. Actio regiminis ignota, non est quam vocant per consensum. 30. Error unde. 31. Anatome cur in tantam curiositatem surrexerit. 32. Quantum ab Anatome requiritur. 33. Neglectum potissimè partis Physices. 34. Scholæ putando deliisæ. 35. Multa in nobis contingunt per actionem regiminis, citra canales deferentes. 36. Ad cæcos halitus, cæcitas cæcos deduxit, ignorata actione regiminis. 37. Admissiones Authoris. 38. Actio regiminis est abstracta à colligante medio. 39. Actio naturalis Spiritibus incorporis. 40. Actio præstigiatoria quæ. 41. Remedium ungule equine tollit luxuria. 42. Regiminis exemplum. 43. Uteri regimen in totum integrale. 44. Regimen agit in suos scopos, in alia interstitiis. 45. Facultates actionis uterine. 46. Euros uterini. 47. Modus fiendi in nativitate morbi, ex actione regiminis. 48. Cur barbata non sit frons. 49. Morbos capiales, non oriri per fumos è stomacho.

1. **E**X principio, quo Scholæ posuere contraria in natura, confestim universaliter sanxerunt, nil absque litibus, bello, pugna & dissidiis, agi in sublunariis. Usque adeo & iurgia, odia, amulationes, fuere naturæ fundamenta sive principia æstimata, non minus quàm Philantia: quinimò & in astrorum

Choreas, eadem odio creduli introduxerunt, Astronomorum suavis. Saltem flatus, 2. tuerunt, in toto sublunari pegmate, ne quicquam fieri, aut generari, nisi per relationem superioritatis Agentis, ad patientis. Ita quidem, ut patiens cum violentia cogatur, dometur, alteretur, perdatur, atque in naturam agentis transferatur penitus, per solam relationem potentioris in debilius. Dum autem Scholæ Agentia, vel ætate, vel lassatione agendi, cernebant sensim elanguescere, decreverunt inde similiter, id quidem non tam contingere seminum, potestatumque exantlatione: sed reactione solius patientis. Itaque stabilivere omne patiens, vicissim reagere necessario, atque eatenus similiter omnem Agentem repati, nec etiam aliunde debilitari. Unde per consequens, mihi omen 4. feci, quandoque naturaliter rerum semina penitus indubiè extinctum iri, nisi miraculosè conserventur. Veruntamen utrobique in doctrinis Scholarum perpetuum rus, & continuatam indagandi pigritiam contemplor usque. Idque unicum repulit à me priorem formidinem. Enimverò postquam è natura submoverim contraria, non potui deinde, sano iudicio, in Patientem ullam reactionem invenire, ut nec admittere hostilitates alibi in natura, nisi inter animantata. Illis nempe solis inest contrarietas, quibus est actualis defensio in velle Patientis, contra injurias ab Agente illatas & sentatas. Quare: Nusquam est reactio patientis in Agentem, nisi ubi est contrarietas concepta in anima. Hoc autem ordinarium ordinatumque in natura sic esse, demonstrabo protinus: Inprimis namque permaneret Unversus, pro ut modò subsistit, infinita vi verbi, si ita iussu esset. Infinita inquam essent in suis successionebus, & duratione, non autem unitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia est fidei, probatorum non eget. Nullum est igitur sublunarium,

rium, sui potestate infinitum. Hinc sequitur, quod tandem omne agens particulare, sensim etiam propria sponte quandoque fatiscat, exsolutisque muniis, defungatur, per virium dissolutionem, in spatio loci, durationis & roboris potestate, circumscriptarum : nisi fortassis, anticipatione termini, vel objecti impedimentis, statutus dies, proprii & limitati defluxus, eludatur. Sunt autem agentium naturalium, quædam habentia vim motivam, quam Blas motivum dixi: ipsa verò agentia, voco robora moventia. Reliqua autem moventia, Blas alterativum dico, quæ videlicet operantur per fermenti vim seminalem. Atque ejusmodi agentia, plerumque generant sui simile. Sunt denique tertio, Agentia quædam anomala, sive heteroclitica. Dicam ex ordine de tribus illis. Equidem robora agentia, agunt in sua objecta, 1. per pondus prævalens. 2. Per figuram rotundam, angularem, acutam, cavam, &c. 3. Per corporis duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impressivum, à manu, malleo, acu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim nisi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clavum concutitur: licet vis impressiva sit robusta: Blas tamen ejus erit ignavum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimensionum. Quod autem Robora moventia, nequicquam repatiantur à suis objectis, patet: nam in primis, in præfatorum 6. & 7. natura universi potius operatur ne sint, quàm ut, dum essent, operentur: multò minùs repatiantur. Quia non repatitur Agens ab objecto, quod nondum est. Cum id quod nondum est, nondum agere, aut ex actione repati possit. Quo ad primum autem, quod nempe pondus majus, à minori repati nequeat, per aliquam reactionem minoris, patet. Quia pondus minus, appositum ex opposito, non arguit ullam reactionem in agens: sed sit istud, propter determinationem, factam, vel à spa-

tio loci; uti in elongatione ab axe: vel propter modificatam actionem ponderis majoris. Quod, non esse veram reactionem, sic probò. Ponderus minus, simpliciter, & absolute, nil patitur à majori, à quo elevatur: ergo neque pondus minus reagit quicquam, quanquam elevetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantum determinat actionem & gravitatem præpollentis ponderis, quatenus unumquodque agens est finitæ & determinabilis actionis. Quod autem ejusmodi determinatio, non sit reactio ponderis minoris, Patet: nam idem pondus 6. minus, remanens quantum est, sit majus dum elongatur ab axe. Itaque si qua esset actio, aut reactio in ponderibus, in præfato casu, tribuenda esset spatio loci, & non gravitati ponderis. Cum unum, atque idem pondus, solo spatio loci, sit varium, multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, est quid externum essentia ponderis, & plane accidentale per accidens. Adeoque nec potest dare veram, & propriam actionem, aut reactionem in ponderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non est essentialis atque propria actio, vel reactio ponderis, in pondus. Perinde quoque, ut spatium, sive loci distantia, non habet vim aliquam internam, aut essentielle Blas motus localis, in globum, à bombarda emissum: sed tantum determinat vim finitam impressi motus, sic ut necessario, per distantiam, sensim globi Blas acquisitum, languescat. Certum est namque, quod globus in medium distans operatur: quod intelligo, globo nullam esse activitatem, in ipsam loci intercapedinem, licet hæc tamen, Blas globi sic determinet, ut tandem pereat, quia finitæ est potentia. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam mensuram, & potentiam, per pondus minus: sed illa determinatio, non est actio vera agentis alicujus, si motus localis, per locum

cum ipsum (qui totus est externus, & accidentalis motui) absque reactione limitetur : aut si per durationem motus sponte langueat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis sit : Id est, quod motus reagat in locum, & durationem : ergo nec loci, aut durationis, ulla erit vera actio in motum, etsi motus finitus in loco & tempore sponte cesset. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet majus ad certum, & definitum suum terminum. Igitur hinc luculenter fat patet, plurima censerì agentia, & reagentia in se invicem, propter nostri intestinam intelligenti fragilitatem : quæ revera in se invicem nec agunt, nec patiuntur, itemq; nec reagent, nec repatiuntur reciprocè : Siquidem actio, qua pondus majus elevet minus, & hoc cedit majori, itemque, qua majus determinatur, atque minoratur, per oppositum minus, quod alias majori oppositum, hoc auget. Non est vere actio naturalis ; aut proprietatum seminalium vis : sed relativi respectus Mathefeos juxta locum, durationem, magnitudinem, &c. Quæ agentibus naturalibus sunt externa planè, & per accidens. Actiones verò, & repassiones in natura, considerantur in vera & intima virium consensione : quæ in supradictis locum non habent. Ut autem ostendam, ejusmodi Mathefeos respectus non habere actionem, manantem à potestatis rerum : sed tantum relationem Mathefeos (cuius omnis mera actio, quanquam per corpora fiat : non est tamen ipsius corporis, ut talis) sufficit ostendisse per præfata, determinationem motuum distare procul à motuum activitate interna, juxta quam censentur res à veteribus repati & reagere, in omni actione. Sic namque plura sunt in natura impedimenta, quæ etsi determinent, imò etiam planè tollant, vim agentis ; non tamen reagere censenda sunt. Adeoque propriissimè loquendum, ubi de rerum proprietatibus & actionibus illarum Phi-

losopho naturali distinguenda est essentia rerum, potissimum ubi de vitæ necessitatibus agitatur. Ponderus enim minus non resistit, multoque minus reagit in majus. Sed unumquodque pendet liberè, quantum ponderat, sine respectu unius ad aliud. Sin autem homo unum pondus alteri opponat : Id est, humanum : nec actio ponderis respicit invicem. Hinc namque, quæ contra contrarietates activorum supra demonstravi, clarius elucescunt. Si quidem unumquodque agens, per modum ponderis majoris, agit liberè, & sine relatione contrarietatis ; sed agit, quod agere est iustum in natura, & quantum ipsi permissum est agere. Ponderus itaque, seu potius res ponderosa, pendet in se, quantum librat, absolute & absque respectu ad aliud majus, minus, æquale, proportionarum, &c. nam ejusmodi respectus, sunt humanæ industriæ, quæ propter contrectationes, mensuras invenit, tam juxta extensionem in longo, lato, cavo, &c. quàm in divisione ponderum. Axes nimirum statuit, & elongationes, ita ut artificialis, ideoque & mutabilis in identitate & unitate unius corporis tota sit inde consideratio. Ac proinde pondera, ut talia, nequaquam agunt, aut reagent in se invicem naturaliter, sive proprietatum suarum commistione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etsi à patiente muro impediatur continuïtas luminis. Etenim alioqui si minus pondus revera aliquid reageret in proponderans, ipsum pondus, in re ponderante magis, minoraretur pro semper, actualiter, & non solum respectivè ad stateram : ita ut libra deinde non penderet amplius libram, ut priùs. Et cum de ponderibus utrimque nil sit mutatum, aut ademptum : patet, quod sint tantum artificiales moventium roborum relationes ; non autem vera ponderis levioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram, nil acquisitum, aut passum est in illa, per aliud pondus oppositum :

sed utrimque, unum alteri est externum, peregrinum, per accidens, relativoque fundamento determinabile, ut inferviat considerationibus humanis. Et quicquid sic penes nos agit, aut reagere videtur: revera nil agit. Ad reliqua autem roboramomentia quod attinet. Si vis impressiva roboris, agat per se quidem: sed interim determinetur spatio loci, durationis, vel per impedimenta debilitetur, vel tandem si agat modificatè, propter figuram aut duritiem: nulla saltem unquam in his est reactio patientis, aut agentis cre-

7. passio. Per exemplum. Si quis pugno ferit incudem, & inde vulnus aut contusio. Non est in illo verberare, ulla incudis reactio, vel operatio duritiei, aut anguli in ferro. Nam licet durities resistat, renitens percussori pugno, videanturque termini resistantiæ, sive renitentia, aliqualem reactionis vim, de necessitate includere: atamen impropria est locutio, ab errore populari veterum, promanans. Nam non est reactio ista incudis, sed est ipsamet pugni actio, quam voco resilientem. Nam si incus per duritiem resilienter reageret: cum non sit vis, cur incus pro parte ageret in pugnum, & expectaret percussorem, ut ageret. Deberet namque tota sui duritie, & pondere simul, in manum etiam quietam agere, eamque de facto, planè atterere. Nec esset actio incudis limitata, à fortitudine verberis, si esset incudis ipsius reactio. Siquidem idem pugno accideret, sive fortiter, sive demum modestè percussisset, sive demum tantum oppositus pugnus quiesceret: quia in utroque actu eadem fuit incudis durities. Quare durities illa ferri nil agit, aut reagit, propria agendi vi. Nam incudi esset vis, quæ in reagendo per sui duritiem sita esset, in qualibet percussione, æqualiter atque juxta plenariam sui potentiam ageret: non autem juxta modificationem verberantis pugni, incudi prorsus alienam. Igitur vere pugnus simpliciter agit in incudem, & incus patitur simpliciter, etsi inde nullam

tolleret offensionem. Pugnus verò patitur per accidens, si fortius verberet. Cujus tamen passionis agens, non est incus: sed ipse pugnus. Quia verberationis & læsionis, est tantum unica & singularis actio, quam ideo resilientem voco. Adeoque pugnus patitur, læditurque per se, à semetipso: per accidens verò, à fortitudine verberis & occasionaliter, à duritie, aut figura ferri. Quæ tria in unico ictu sunt notanda. Siquidem quod per accidens, & occasionaliter, externè agit tantum, revera non agit propria actione. Ideoque nec incudi est aliqua reactio, ut neque actio. Sed percussio & durities, sunt media occasionalia vulneris. Quorum unum (nempe durities) est occasionale proprium, & internum: alterum (nempe percussio) est accidentale per accidens. Est demum 8. alia actio roboris moventis, quæ multos titulos reactionis sefellit. Ut dum manus apprehendit ferrum candens: manus enim apprehendendo, reverà & per se agit, patiturque in apprehensione ipsum apprehensum ferrum: hoc verò vicissim agit, nova quidem; sed longè alia actione, cremando manum. Nec enim ista ambustio, est ferri, quatenus comprehensi (licet ille attactus, sit occasio immediata, & causa sine qua non) sed est actio propria ferri, ut candentis. Sic namque attactus & ambustio, sunt entia prorsus distincta & separabilia in radice. Adeoque & objectis differunt ambæ illarum actiones, quamquam inter agendum subinde coincidunt. Ambustio ergo non est reactio ferri, ut comprehensi: sive, non est reactio comprehensionis. Etsi alterius classis actione, actrix manus fiat patientis, quia concurrunt duæ actiones prorsus disparatæ. Una 9. scilicet manus comprehendentis, & altera comburentis ferri. Denique celeritas, dum aries ad murum concutitur, non est propria agentis activitas: sed est modificatio roboris impressionaliter moventis: adeoque externa, & per accidens. Nunc 10. quod attinet agentia per Blas alterans, ea nequic-

nequequam reactionis tolerant à suis objectis: quia generant per absolutam potentiam dispositivam objectorum. Quæ potestas, cum divinitus sit collata naturæ, etiam agit sine reactione. Per exemplum. Si totus globus terræ & aquæ, farinaceus esset, tandem tota illa moles fermentaretur à fermento panis semel indito. Quod utique non fieret, si vel minima corporis fermentabilis reactio esset. Pauculum enim fermenti statim suffocaretur à majore mole objecti: Ferinde quoque spiritus seminales, molem substratam, pro facultate sibi collata & innata, disponunt, & alterant insigni prærogativa, & citra subiectæ molis reactionem. Nec obstat, quod stomachus, duriores cibos coquens, sentiat velut repati, ac tolerare reactionem digestibilium. Quia rusticus nimis, & ille medentum sermo. Quoniam nisi digestibile coquatur perfecte, statoque termino, frustra digestio ejusdem speratur. Nam diutius in stomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc suboritur agens novum, nec amplius digestibile pristinum, dum corruptum est. Nec etiam istud agens novum reagit, per modum ferri candentis. Quia sunt in illo digestibili, partes incapaces digestionis, respectu illius stomachi. Neque etiam fermentum panis fermentat pulverem vitri, aut arenam silicis; quia est objectum alienum, & incapax, sibi in domitum. Sic namque fermentum stomachi digerens, fermentat florem farinæ: non autem furfures. Interim nil patitur fermentum farinæ, à pulvere vitri: ut neque ille pulvis reagit, resistit, aut verè renititur. Siquidem fermenta alterantia nequaquam agunt, nisi in habentia symbolum: sed quiescunt, cessant, dormiuntque, si non habeant objectum sibi proprium. Impedimenta ergo agentium, per Blas alterativum, sunt incapacitates, durities, impuritates, inæqualitates, & spatii requisita movētia. Itaq; horum actio terminatur in objectum propriū, illudq; disponit decretis sibi pe-

riodis & modis. Impedimenta autem intercurrentia, non sunt reactiones patientis: sed ejusdem incapacitates. Neque enim reagit Argentum, dum à Chrysulca tanto fervore solvitur: quanquam hæc interea fatiscat agendo, vimque suam amittat: verū est spirituum innata proprietates, atque dos, qui operantur agendo, ut ad destinatum scopum pertingendo seipsos perficiant, deducantque sua objecta ad fines sibi naturaliter junctos. Quod sat docet acetum distillatum, dum solvit lapidem cancerorum, limacum, coralla, &c. Acidus enim aceti spiritus sese agendo coagulat, quique alias penitus erat volatilis & liquidus, constringitur nedum; sed & saporem mutat. Cogit namque & constringit se, forma tangibili, quasi magis gauderet solidioris corporis, quam liquoris specie permanere. Ejusmodi autem coagulationem atque saporis mutationem contingere, proprio spiritus aceti motu, non autem reactione corporum in dissoluto fieri, stantium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel unius saltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot mensuræ stillati aceti, mutationem præfatam subeunt. Adeoque propter solam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi consonum: sed ob propriam spirituum dotalem explicationem. Propemodum idem fit, dum spiritus vitrioli cum Mercurio incalescit. Mercurius namque manet impermutatus, in Mercurii essentia atque materia; nisi quod nivis faciem assumat: nil quicquam interim de sui substantia amittens, attamen spiritus vitrioli transit in verum Alumen. Sin autem spiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate sui, est & spiritus vitrioli) Mercurio combinetur, non fit nix ista Mercurii, ut neque ipse liquor transit in alumen. Adeoque hinc apparet, non esse actionem propriam Mercurio: sed spiritui vitrioli, seipsum sponte propria disponentis diversimode, juxta innatam propensionem, ad

ad varia objecta, differenter seipsum mutantem. Quapropter spiritus vitrioli, qui est in aqua forti, forti bullarum excitatarum fervore, atque tempestuosa ebullitione, Mercurium dissolvit: ac longè secùs, quam dum nudus, atque simplex, est vitrioli spiritus. Quæ sanè varietas in agendo, vires varias spiritus agentis, potius quam ipsius Mercurii manifestat. In una quippe actione, Mercurius fit invisibilis, qui in altera, nivis instar albescit. Etenim spiritus salis marini, etsi acutissimus: attamen nequicquam mutatur à societate Mercurii, ut neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chrysolca agit in cuncta metalla, demto auro: Cum sale autem armeniaco, agit dumtaxat in aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoque sunt proprietates singulares spirituum; non autem corporis patientis reactiones: quippe quod in sui substantia, aut pondere, sustinet, nisi meram unicamque sui divisionem. Ergo spiritus, diversis passionibus agendo agitati, varias subeunt metamorphoses: sin autem sopiti, atque dormientes mancant, nec agant in objectum, etiam in pristinis manent qualitatibus. Primum enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurii: quippe, qui etiam quidam est spiritus: at postmodum, in Argento, & Auro, id totum siluit. Quinetiam memini, calcem Argenti imbibisse liquorem sulfuris, quam stagma vocant, qui statim in Argento omnem deposuit austeritatem & acorem, huncque in felleam amaritudinem distillando commutavit. Nam Argentum mansit idem, quod ante, in substantia, pondere & pulvere: Itaque ille amaror dari non potuit ab Argento. Atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti: sed sponte propria factus fuit, à proprietate spiritus sulfuris: nec est enim minor ratio, cur idem spiritus vitrioli, diversimode agendo, etiam sese variformiter mutet: quam quod idem ar-

gentum, sub diversorum spirituum ebullitione, in hos diversimodè reagendo ferociret. Præsertim dum spiritu fit varia agendo transmutatio: nulla autem argenti in patiendi fiat substantiæ alteritas, aut ponderis sui diminutio. Quæ longè clarius per Adeptos demonstrari possunt. Quibus scilicet unicus & idem liquor, Alkalest, omnia totius universi corpora tangibilia perfectè reducit in vitam eorundem primam, absque ulla sui mutatione, viriumque diminutione. A solo autem suo compari, subter jugum trahitur, atque permutatur. Sensus nempe quidam rebus singularis inesse hinc apparet, quomediante, circa diversa objecta, sese aliter atque aliter movent, & explicant: non autem, quod periodus motuum, & explicationum istarum, varietasque agentium, proinde reactioni patientium, sit tribuenda. Perinde nimirum, dum tepor externus, ova ad pullum perducens: neutrum enim reparitur reciprochè. Neque enim spiritus vitalis in ovo, quicquam à tepore, ut neque à spiritu vitali ovi, ullatenus reparitur tepor ille. Huc facit, quod ante probavi. Nempe alterantia non agere per contrarietatem. Non ergo patientia, se defendendo, pugnant; nec reagent, per contrarietatem. Falsum est quoque axioma, Quod omne agens agat necessariò in instanti: quodque ejus actio retardetur duntaxat, per resistantiam & reactionem patientis. Quoniam feminibus singulis, essentialiter inclusa est durationum & dispositionum sua atque certa periodus. Fluxit enim falsitas illius axiomatis, 12. quod Scholæ, per Aristotelem delusæ, ignem putarint comparandum cæteris agentibus: quem cum cernerent alicubi ferè momentaneum, idem credidere, ad alia agentia, pariter retorquendum. Cujus occasione, nunc de agentibus anomalis & heteroclitis dicendum. Manifestum est imprimis, Ignem nil prorsus pati, aut tolerare, per reactionem cremabilis objecti. Pusillus enim ignis alioqui sufficeret cremen-

12.

13.

14.

cremando toti universo , si cremabilis esset. Quod non fieret, si res cremabilis vel tantillum reageret. Equidem nil patitur amnis, si eidem baculus innataverit, & minus adhuc patitur ignis, si Saguntum cremet, vel accendatur pulvis pyritus. In natura quoque nullum seminale initium patitur à materia, in quam operatur. Quia eandem disponit absque reactione, pro ut in negatis contrariis inceptit elucescere. Porro ut magis cernatur falsitas præfati axiomatis, nota quod semina singula suas habeant periodos, stataque à creatore momenta, quibus cursum ad maturitatem provehant. Cuniculi enim, canes, volucres, homines, equi, elephanti statutis terminis suos intus sætus fovēt, perficiunt, & pariunt. Non quidem, quod seminalis materia in homine crudior, frigidior, rebelliorque sit, semine felis. Ast Deus terminos singulorum, pro sui beneplacito disposuit, cuius rationem inquirere, non est iudicii hum. ni. Si enim dispositio materiæ seminalis diuturnior sit operæ, id non ob ejus renitentiam, vel robur reluctans, ut neque ex agentis debilitate, lassatione, feriis, aut passionum perturbatione provenit. Siquidem omne agens in natura, operatur absque labore & passione; Ideoque & sine cessatione, requie, intermittentia, & molestia. Cum nimirum fiant singula ob fermenti communicationem, & determinationem destinationis. Purè namque operantur singula per reflexionem suæ destinationis, ad destinantem voluntatem sui creatoris. Sic nempe Christianis philosophandum erat. In motu autem locali, viribus motricibus, adeoque & in exercitio Matheos, axiomata Aristotelis inferiunt quidem, quæ violento Scholæ imperio, atque importunè, in naturam introduxere. Nam si lignum madidum non tam obedienter comburatur, atque siccum. Id proin non fit ligni reactione, aut cum passione ignis. Non enim etsi lignum cessaret ab omni combustione,

propterea ignis plus à ligno pateretur, quam ab auro non cremabili. Imò si in ligno madido, ut tali, esset quædam renitentia operativa, scilicet reactionis: certè aqua quoque diutius, & fortius resisteret igni, quam resina ligni, vel carbonis. At consequens est falsum. Nam aqua citissimè, atque omnium prima evolat è ligno madido, Antequam ignis resinam ligni accendat. Tarditas itaque in ligno madido, non arguit materiæ reactionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis suas sequitur destinationum leges, quibus volatiliora primum, ac dein ex ordine, minus fugacia separat. Sic enim etsi ignis subdatur resinæ madidæ, quæ per se alioquin eodem igne mox flagravisset; attamen propter prædictas leges patienter expectat ignis toturam, & aquæ illius discessum, ferrum quoque, positum inter stipulam & ignem, impedit quidem conflagrationem stipulæ. At non proin ulla est ferri reactio in ignem, aut passio ignis à ferro. Quod sanè non fat fuit à Scholis indagatum. Nam quam hæc illarum axiomata locum habent in actionibus corporalibus, quibus agens, de necessitate, fovet, & tangit suum objectum, atque hæcenus suam eidem inspirat vim: Attamen id prorsus est impertinens in Agentibus, quæ in supposita, loco minus seposita, agunt. Siquidem præter cælorum actiones (quæ influentia, irradiatione, & motu feruntur citra contactum agentis: sed solo Blas virtutum suarum, dispersunt seminaria) sublunaria non sunt propriè Blas privata. Quippè odores fermentales, maxime activos, atque seminales effectus producunt, & objectum sui suffitu, in natura transmutant, atque trahunt post se in clientelam. Pariter & concurret in naturam actio radialis: Ungula enim Alcis sic tactu suo, cor & caput à casu præservare dicitur. Non tamen in digito sedes mali, ut neque iter de termino ad terminum. Nec ungula, ideo robore mi-

nuitur agendo: quin potius confirmatur, ut & magnes alloqui ferri confortatur. In signum liquidum, quod Agens nequiquam à reactione patitur, in actionibus feminalibus, aut radialibus, & per consequens nec patiens proinde reagat. Periapta itaque, sive amuleta Blas habent, quo sibi parere objecta cogunt, cœlorum instar, aguntque in suum duntaxat, & non in alienum vicinibusque objectum. Citraque omne corporale effluviū, motum, passionem, aut debilitationem, sua depromunt merita. Scio quidem hæc Scholas non ferre: sed referre hos effectus, in vapores ab utero, vel minimo pedis digito elatos. utpote qui feculentæ Minervæ luto sese demersere. Sed si virgo hysterica perfectè omnia cernat, saltem uno latere, vel altera tantum medietate, acumque quam premit digitis, tantum dimidiam cernat, ut ut volvat oculos, & caput. Plures (inquam) in turbam collectos videat, sed tantum ad zonam usque vel femilateres. An forte tum erunt vapores dimidiati, integræ apparente nihilominus pupilla? Multa, inquam, hi vapores simul permittant cernere, atque discernere: singula autem altera tantum medietate sui? At neglectum fuit in Scholis incorporale Blas regiminis, agens citra effluviū corporale, prout Luna mare tumefacit. In suffocatione enim uterina, queruntur quamdiu loquelæ sunt compotes, tensionis intercostalium, stricteque costis zonam cinctam arbitrantur, vel baculum ab inferis, ad guttur exporrectum, &c. Attendite quæso mecum Scholæ, duplicem in nobis vim motivam, & ab trito vestro hoc axioma declinate. *Quod nimirum ejusdem sit potestatis actio lesa, qua sana exercetur.* Siquidem in nobis est Blas voluntarium, & ipsum Blas partium (ut alibi de convolutionibus) notate saltem hoc loco. Si motus voluntarius sit naturalis, voluntatem quoque nil pati à musculis à se motis, imò nec à musculis moveri recusantibus. Nec demum proin sit lassatio facul-

tatis: at solius corporis, sive organorum. Denique quod musculis per Blas importunum partium motis, non sit lassatio partium, licet dolor sit intensus, lassationemque sui non sentiant: eo quod motus convulsivi, à Blas partium excitati, fiant à facultate dementante, & hæcenus vix sentiantur. Nec etiam arguit, quod humiditas in ligno, vel interpositio carbonis, inter flammam, & intrinseci ligni resinam, retardent ignis actionem, ne lignum sui voracitate celerius absumat. Siquidem impedimenta non agunt propriè, ut nec reagunt: sed purè, ac simpliciter patiuntur. Determinant quidem aliquatenus ipsam ignis actionem, vel eandem secludunt, tanquam interstitia in capacia, & nihil amplius. Igni nempe proprium & geniale est, aquam, & leviora dissolubilia, primum in vapores absumere, antequam oleosa cremando accendat. Tandem, post oleosa, pingue quod in carbone fixius remansit, consumere. Nec enim aqua reagit contra ignem, aut patitur ignis. Nam si ve aqua sit in ligno, si ve non, semper ignis univocè, & pro instituto suæ naturæ, agit liberè, & per modum, quo præfatum axioma falsitatis convincit. Autrum quoque, Talcum, marmor, &c. non reagunt in ignem, quantum non absumantur ab igne. Obstat nempe horum manifesta incapacitas, propter quam ignis non agit in illa per ordinariam conflagrationem. Siquidem ignis intendit illa corpora in se opaca illuminare, sic ut fiant quodammodo pellucida, quod tandem in candescendo consequitur. Nititur quippe ignis sua forma, cuncta penetrare. Quod dum inflammabilia non sustinent, absque sui ruina: ideo cremando inflammantur, consumtaque recedunt. Nec etiam prætendit ignis, lapides & metalla illustrare in momento, juxta aliqui præfatum axioma: sed ignis in sua agendi natura se accommodat, juxta determinationem cujusque objecti. Adeoque perpetuò verum est, quod unumquodque agens naturale

rale agat, & recipiatur, per modum sui recipientis objecti. Actio ergo primaria ignis, est producere in objecto suo ignem sibi similem. In quo, quædam conflagrant sub ignis intentione: Alia verò perstant, expectantque ultimum ignis intentum. Adco ut si quædam non sint cremabilia; saltem ignis agit in illa, quantum potest, ut reddat ignita. Similiter & lumen nil patitur quicquam, etsi à Sole eminens, unico instanti, vibret terram, vel, etsi non transmittatur, per medium opacum impediens. Nil equidem lumen patitur à corpore opaco, sive transiverit illud, sive non. Semper enim suum intentum assequitur, quod est illuminare, sive impedimentum interim intercurret, sive non. Resistentia enim, sive renitentia objectorum impedimentorum, non se habent per modum reactionis, (quippe agentia nil repatiuntur) sed meræ sunt incapacitatis. Itaque sive fixa illuminentur tantum ab igne, & penetrentur à lumine, sive non, est illis agentibus planè indifferens, & per accidens. Perinde enim hæc se habent, ut fermentum farinæ, respectu pulveris vitri. Nil namque fermentum patitur, tametsi incapacitas vitri obstat, quo minus fermentum agat. Nam saltem nulla est reactio, ubi nulla est actio. Hæc super negativum reactionis, luctæ, odii, bellique, inter agens & patiens: qualem nimirum solam actionem Scholæ agnoverunt. Ad-
 25. dam & alia nova. Dixi libro de febribus, excrementum venenosum in febribus, præcordiis includi, producens sopores, deliria, &c. ergo virus anodynum est, & amens. In caducis pariter esse venenum insensitivum, & Amens, pro spatio affligens, in præcordiis flabulatum. In amentis hypochondriacis, venenum furiosum, vel cum joco delirans. In vertigine, virus rotans. In Apoplexia, tollens sensum & motum. In syncope tandem venenum anodynum, dispersivum spirituum. Hincque tollens sta-

tim sensum & motum. At cum Scholæ se non supra rus extendant, cogitantur horum morborum materias occasionales esse materiam morborum ex qua, illamque deferri per venas & arterias, infernè fursum ad cerebrum. Quod tamen alibi resutavi, ad expositionem Aphorismi: *Si in continua febre, post fluxas urinas, confestum aquosæ supervenerint, futura designant deliria; ob raptam* (ut velut Galenus) *bilem in cerebrum*. Alibi verò Scholæ, dum notarent ab hesterna crapula, mane vertigines obortas, maluerunt per anonymos tubos, & gulam, rectè è stomacho, in cerebrum deferri morborum materiam, specie vaporum. Adeoque atram bilem, juxta Hippocratem, deferri, nunc in corpus cerebri, & parere Epilepsiam: aliàs verò in animam ipsam, & tunc facere passionem Amentia hypochondriacæ. Idque per incertos ductus, ductores, & ad incertos scopos, sive objecta. At cum unicus
 27. humor melancholicus tantis malis impar esset, hæsitatum deinceps fuit in Scholis (non quidem, in stabili humorum jam antiquitus quaternario) in humorum malitia, adhuc non explorata: sed indisereta. Etenim ne viarum angustias, & identitatibus, tantæ varietati non satisfaciuntibus, premerentur, ad fumos & vapores confugerunt, ut unius atræ bilis varii fumi in sinus cerebri penetrarent, variasque atrocitates moverent. Tutoque credulis tyronibus has prætexerunt nœnias: securi, nunquam ad designationem, & conspectum fumorum istorum, se compulsum iri. Interim commiseratione dignæ Scholæ, in tanta hætenus veritatis indagandæ ignavia, ad tam miseras angustias compulsæ: at sanè commiseratione ægrî digniores, qui tales auxiliores, magno ære conductos, in vitæ suæ perniciem passi sunt. Quia tales patientes, talibus agentibus inferiores & miseriore sunt. Neglexerunt itaque Scholæ, materiam tam diversorum
 28. venenorum, capiti, & vitæ insidiantium.

- Applicationem autem illius materiæ, ad vitam, ut nempe morbifica occasionalis excitaret morbificam agentem: & immediatam adeoque totam hujus historiæ mentionem, non minus quam considerationem, incautæ transtulerunt. Pariter quoque posthabuerunt ideo, modum findendi morbi, deferendæque activitatis virulentæ, ad objectum vitale. Quia videlicet sentinam, unde venena illa deducerentur, ignorarunt penitus, & tanquam rem prorsus inauditam, præterierunt. Quia neglexerant actionem propriam regiminis œconomix humanæ. Circa quam tamen cognitionem, nil planè eorum, quæ intus in nobis obveniunt, sciri potest. Sola enim actio agentis in patiens, fuit cognita in Scholis, quam scilicet voluerunt circumventionem quadam, cum lucta & reactione patientis, cumque debilitatione, & repassione agentis, fieri. Sed est actio quædam à priori, longè diversa, cujus nunquam meminerunt Antiores, quam voco actionem regiminis. Quæ scilicet, non solum fit sine reactionis suspitione: sed etiam absque contactu corporeo, habetque ideo suppositum distans, atque sepositum. Magnetica & sympathetica dicitur, à modernis Scholis derisa, ubi inter objecta loco distantia consistit: sed ubi in nostro circumscribitur corpore, ad differentiam magnetismi, actionem meri regiminis dico. In qua, Agens disponit de proprio patiente, sive objecto suæ sphæræ, tanquam de cliente juris hæreditarii, juxta innatam sibi legum ordinationem, ex symbolo subiectam. Agens nimirum tutor hic, & patiens, minorennis est. Estque consimilis in universo actio astrorum, tam in se invicem, quam in sublunaria. Quæ cum citra controversiam ibi sit influentialis, in sublunariis tamen fuit suspecta immeritò, adeoque hæcenus jejuna, & neglecta. Non est autem actio, quam per consensum partium, sive per conspirationem officiorum, atque necessitatum, agnoveret Scholæ; præsens
- nostra actio regiminis. Siquidem regimen, non petit consensum. Est ergo imprimis nomen fallax, & ideo vel larvam continet, vel præter imposturam, fabulam, id est, nihil continet. Nam in re ipsa, volunt hunc consensum excitari, peti, & retorqueri, per fumos, canales, ductus, vel fibras: quæ ut in natura non sunt, nec requiruntur; ita quoque cum actione regiminis, nil habent commune. Scholæ enim nusquam admittunt agentis actionem, nisi medio, velut catena, patienti appliciter continuato canali. Negant inquam continuationem virtutis, per identitatem medii, distentam, nisi quodam tubo, ad proprium objectum patiens deferatur. Ac præcipuè in corpore humano, absque viarum communicatione nil fieri decernunt. Hæcque fuit illis revulsionum, ac derivationum continuata, ridicula tamen necessitas. In corpore humano equidem, hac inductione, exculta est Anatome, quasi morborum omnium indicatrix indubia, & sanatrix. Hactenus namque in ea, tantopere est insudatum, ut verum Medicum (Galenii sui oblita Scholæ metiantur, qui in cadaverum sordibus plurimum digitaverit, quique ea, quæ ab Anterioribus hac in parte, in superstitionem usque evulgata exstant, propria comperearit novacula. Tantæque curiositatis superflua error, ac insana doctrinæ fastus, ab ignorantia Scholarum laudatus, per vertiginis spiritus, & scotomiæ Authorem, introductus censendus est. Quippe cui gratum est, quocunque titulo, tempus infringere perdamus. Sufficiebat namque pro Anatome, situm, colligationem & usum partium novisse: non autem tota vita cadaverum lanienam, ad minimæ venæ ductus inveniendos, exercuisse. Siquidem ad inanem, & sordidam jaſtantiam spectant, in qua pretiosissimum vitæ stadium infringere consumitur. Nam revera cognitio, & philosophica præparatio simplicium, totam totius hominis vitam propemodum sibi requirunt. Enimverò cum

cum unus musculorum moveri deberet, quiescente interim altero, statuit rerum
 35. summus Arbiter, organorum alteritates, adeò ut mandatum nostræ voluntatis, per deputatos dumtaxat nervos, musculis denunciatetur; per musculos autem, & ossa, executioni demandaretur. Hinc Scholæ autumarunt, omnes proinde actiones nostras, non nisi concatenato filo organorum, per sequestratas atque diremtas membrorum eminus familias fieri. Nec attenderunt, quod insecta, unico liquore, per longum sui distento, officia expleat promiscua venarum, arteriarum, nervorum, & viscerum. Sic ut musca, abscisso adhuc avolet capite, caputque crabronis (quem cervum volentem indigetant) cornuti abscissum sextiduo post, vivere & moveri viderim. Non igitur ex necessitate potestatum atque organorum varietates dependent: at solum, quia conditor sibi complacuit, per organorum cæcam atque mutuam dependentiam, quædam munia, & fines dislinguere, in perfectioribus animalibus. Interim non propter hanc membrorum dependentiam, atque vicissitudinem reciprocã, cessat in homine actio regiminis: quam in insecta
 36. jam accusavi: Verum in ejusdem œconomia, non pauca administrantur, citra omnem canalium deferentium connexionem. Quod quia stetit ambiguum, ideo maximam vitæ & studiorum gloriam, Anatomix consignarunt Scholæ. Atque ubi syndesmon incognitum ipsis esset, ad cæcos ideo statim halitus ascendentes, vel procumbatos sine ordine humores, cum stupore rei insolitæ, ad sacram ignorantix Anchoram confugerunt. Quandoquidem postquam præfocatos ex utero, syncopizatos, vel epilepticis insultibus, vel tremoribus cardiacis extinctos, ad libidinem dissecuissent, nullumque vitæ prædonem in viis invenissent, cui hominidii reatus imputaretur, ad cæcos vapores, terroresque halitus in Cor & Caput delatos, se retulerunt. Ut saltem tunc,

nullo viarum continuato commercio, vapores illos funestos, quaqua versus ferri, admittere debuerunt. Admitto lubens
 37. actiones corporales, quæ calor sibi admotum deinceps calefacit, & viam qua ructus è stomacho, per gulam, in gurgur ac nares ascendit, excrementa demum suis gliscunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel titubare, luctuosum: Spiritus vitales quoque, ordinariò suorum viscerum vasallis canalibus, in corpus dispergi. Amens sim, nisi hæc fatear. Admitto denique actionem, quæ viscerum fermenta, in culinas digestionem, certis velut radiis disfluunt, nec obliquo feruntur motu. Sed non prætereo tertiam, quæ influentialis, sive regiminis dicitur, in humano corpore. Quæ quamvis non extra
 38. corpus vagetur ordinariò; est tamen abstracta, à colligante medio. Etenim nec agit solo radio directo, ac Solari: sed etiam altero, insensibiliter nempe penetrante, totam partium compaginem, perque modum lunæ, quicquid oblique etiam adspicit, id afficiat, pro ut jam ante, in nostris meteoris novis. Hæc est inquam actio regiminis, sive dependentiæ, quæ quæ versus radians, penetransque, absque colligationis lenocinio: attamen non nisi ad objectum proprium. Nota hic, quod alibi dixi barbam à testibus generari in viro, quem ab castrato distinguunt.
 39. Præter hanc enim regiminis actionem, duas adhuc naturales, sed portentosas agnosco. Est ergo tertia actio Spiritibus incorporeis propria: qui non requirunt ad agendum, radium directum, nec aspectum objecti, nec ejusdem propinquitatem, dispositionem, aut colligantiam: sed agunt solo nutu potestativo (carent nempe extremitatibus, quibus tangant tam corpora quæ movere prætendunt, quam etiam ipsa media, quibus corpora moveant) longè vi influentiali efficaciori. Appropinquat actio ista, qua illi anima arbitrium suum, sive nutum, significat suis organis, quibus alligatur. Minuisti enim Do-

40.

mine hominem paulò minùs ab Angelis, per corporis obligationem: alioqui dignior est ille, quem majoris æstimas, qui æstimando non deciperis. Incarnatus es propter hominum redemptionem: non propter Angelorum. Est & actio quædam mendax, nefariis spiritibus usualis: præstigatoria scilicet, & effascians. Quæ, licet veram in se contineat actionem: non tamen edit verum effectum. Sed visum dementat effascinator, dum uni, quæ non sunt, vel quæ non alteri, aut non pariter apparent eadem. Dementat oculos, ut falsa sibi repræsentent, & nutu ludificat suo. Perinde ferè, ut in febribus naturaliter deliria obijciuntur, quæ non sunt coram oculis, videturque sæpè etiam extra delirium, febrilis materia deferri per spinam dorsi, ad loca affecta. Imposituræ enim sunt, ex contagio spiritus influi, participatio labis, tincturæ alienæ dispersio: non autem corporalium vaporum diapnoea. Regimen est, quia una pars patet alteri. In Arthritide id clarè elucet. Quippe præcedit quædam stomachi indispositio, cum febricula, antequam ullum signum in artubus elucescat. Sic in Syncope, morte repentina, Epilepsia, vertigine, Apoplexia, &c. scena peragitur circa orificium stomachi, ut hætenus nomen cordis meruerit, & remediis stomachicis repente oblatis, plerumque restituantur. Adeoque præstigiorum instar, alibi fiunt, & aliò deferri videntur. Quicquid nempe de vaporibus è stomacho & utero elatis scribitur, tenebras effasciantes, tam circa materiam, viarum ductus, & media, quàm ipsum vitæ regimen confundunt. Alioqui sunt veræ actiones, & veri effectus. Prout alibi tractatu de Catarrhis distinxî. Paradoxum actionis regiminis altius nunc inquirendum. Enimverò inprimis, quod ira, metus, atque alia animi pathemata, necdum arteriis atque nervis, delatum spiritum, ipso ictu oculi celerius diversimodè affectent, ut genæ labascant, appetitus pereat, sicut

comæ, vox hæreat, spumet saliva, sudores, aliaque excrementa ipsa, perturbationum procella contaminent, vulgo id pernotum est. Jumentum enim ungulæ fragmenta dat, quæ frixa & sumta, sanant dysenteriam: sed si bestialasciuvat, tunc ejus ungula est dysentericis lethalis. Saliva canis, vulnera lambendo curat: si rabie verò sit corruptus, lethale amentię suæ venenum in alias species, imò in genera, propagat. Habemus exempla domestica. Eunuchi sunt imberbes, strictioris colli, genubus intro retortis, &c. Ergò saltem barba, à maturis testibus efficienter dependet. Imò totus corporis habitus, animæque propensiones, in castratis, differunt ab integris individuis. Quod in bove, tauro, capone & gallo est evidens, & quotidianum. At tamen testes, non in cutem menti, in plumas galli, vel in cornua tauri, ut neque in animositatem, aut crines, suos habent canales, fibras, satellitia, vaporesve. Sed est testium insensibilis, velut alter Luna influxus, vel ab Infante, ante pubertatem incipiens, sub pubertate quoque vocem mutans. Est ergo testium actio regiminis, non secus atque Luna medullas imprægnat. Sic cerebrum præest accretioni, quod luxatio vertebrarum in gibbosis, aut osium exarthrosis, sat indicant. Quod etiam in utero non segniùs occurrit: propter solum uterum, est mulier id quod est: barba caret, & licet humidior habitu, ceterius tamen pubescit. Alias perturbationes & animositates patitur, aliamque carnem, & cruorem à viro diversum, facit. Adeoque ut & uteri ergo, sexus devotionem sibi quadam prærogativa assumat. Rector harum actionum sedet in utero, qui concussus, vel orbita sua turbatus, morbos universum omnes, est producendo. Ideoque Isterus, Apoplexia, strangulans asthma, &c. non sunt à retentis: Ast à sublimiore monarchatu originem trahunt. Etenim non

41.

42.

43.

non raro, unicum in pede, guttureve, tendinem stringit uterus, vel gulam totam planè comprimit, tanquam si morbus topicus esset: cum interim nulla exhalatio ad istum nervum, vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur. Solo enim aspectu pulmonem contrahit, ut anhelitu in totum privet. Nugæ sunt, quæ de vapore nocuo huc feruntur. Quippè qui propinquius intestina, stomachum, & diaphragma convelleret, quam ad pulmonem solum perveniret. Alibi quoque guttur, ad menti altitudinem surgit, seditque iterum, nec est vaporum ista merces. Sed dominium, regimen, aspectus, influxusque, & præceptum uteri, sic habet. Partem enim, quam vult afficit, & totum quandoque perimit: quia subest. Quamdiu enim à perturbationibus animæ non quatitur, recto stat pede, imò dormitat uterus: At semel à perturbationibus impetitus, de cætero suas parit exundationes per totum corpus, & subinde in mortem durabiles. Quoniam si uterus, sua monarchia, totam mulierem à viro distinguat, sitque illius distinctionis promiscuus parens, non mirum quoque, eodem regimine omnes, etiam remotissimas partes, non secus atque propinquas, exagitare, ubi volet potest. Certumque est penitus scrutanti, operationes animæ sensitivæ, consimilis ordinis, & progressuum in operando, ut si uterus spiritali regimine feriat sanitatem, pari privilegio, hoc esse indultum animæ, agendo in uterum. Nam si prægnans, citata desiderio (ut alibi repeti) cerasum aspiciat, frontemque sibi attigerit: foetus confestim cerasum suscipit. Non quidem nudam cerasi maculam: sed cerasum, quod viridescit, albescit, flavescit, & rutilo colore rubescit quotannis, unà cum fructibus arboreis. Imò quod longè est mirabilius. Quod enim in Brabantia foetui accidit, id longè præcocius eidem in Hispania accidit, ubi scilicet cerasa ci-

tius proveniunt. Ergò cogitatio petit recta via foetum: non lanè per fibrarum, aut rectorum radiorum directiones, ductumque pronitatis, proclivitatis, ut neque per consensum cerebri & uteri: sed sola reciproca actione regiminis. Cæterum si non adest foetus, non proinde cessant Ideæ imaginationis depingi in parietibus uteri. Quæ cum sint utero exoticæ, is facile furit, impatiens exoriarum tabularum. Est ergo via pervia, ab anima sensitiva, in uterum, & vicissim. Quod Hippocrates primus annotavit. Nempe totum corpus expirabile, & conspirabile esse. Undè fit, quod uterina quædam symptomata, ab incantamenti vix discernantur. Sic namq; pulmonis tunicam tam arctè stringit, ut nil aeris prorsus transmittat in thoracem. Nulla hic vaporis communicatio, via, accessus, scopus, aut modus, multoque minus Catarrhis hac parte est affinitas, cum absque materiali affluxu, vel effluxu, incipiat, & terminetur. 46. Sola est igitur actio regiminis, qua furens uterus cuncta exagitat. Non autem colligatio, vicinitas, pronitas, aut consensus; sed potestatis monarchialis superioritas, & partium dependentia vitalis, spectanda sunt. Agunt enim partes rectrices, potestate absoluta, non locorum vicinitati aut supinitatibus obligata, quolibet corporis situ, æquè truculenter. Et quod longè angustius est, absque mediorum inquinatio-
ne, ad terminum, sive scopum, illibata pertingit vis reatrix. Vivit sæpè uterus, tumultuaturq; à morte muliebri, quam intulit. Adeoque Monarchia singulari potitur, quam dualitas explicat; nec corpori obedit, cui tum leges præscribit. Neque enim aliàs, quàm à perturbationibus animæ, violenter succutitur. Quocircà præter sensationes odoratus, gustus & tactus singulares, pollet & quodam brutali intellectu, unde furit, fremitque, si cuncta suis non responderint arbitrariis. Furit, inquam, sursum, deorsum, ante, post, vel ad latera se torquendo, indicibili doloris cruciatu.

Quantum

Quamdiu autem is furor suo coercetur hospitio, dolores locales quidem excitat. Partes enim quas eminus arripit, vel aspicit, velut crampo stringit & strangulat, non aliàs quàm furore in illas concitatus. Memini, me quondam strangulatas ab utero vidisse, quorum cadavera livebant, nigricantia iis partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque etiam profluvia profundit, nisi inordinata amentia venas suas panderet, ad evertendum infontem vitæ thesaurum. Sic neque nervos & musculos contrahit, artus claudos efficit, tendines dislocat, musculos resolvit, & membranas crispas corrugatque, nisi sola regiminis actione, & nisi furore agitatus, dualitatem cum vita muliebri custodiret alioquin, unumquodque quamdiu unitatem servat, permanere in esse desiderat. Cum ergo furor extra uterum agit, syncopes, Apoplexias, strangulatus, tremores cordis, mortemque repentinam pro suo penè lubitu causat. At furor solius uteri, minus malum. Ast cum in animam sensitivam (cum qua ipsi symbolum esse ostendi) transvolat, veram sui furoris maniam, ex hypochondrio transfundit. In juvenculis primùm minore voluprate turgidis, menstrua detinet, suppressit, decolorat, & inordinata parit. Tum demum paralyfes, spasmos, palpitationes, tremores & syncopes profert, nervos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum succini, salem Chalybis, & his similia indies fano. Mitiora eadem Narcoticis obediunt. Atrociora quoque, majora Chymicæ arcana requirunt. Quæ de regimine testium, & uteri jam dixi, non segniori privilegio competere stomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumviratu, multis demonstravi argumentis, nec ascendere fumos, ut neque vapores è stomacho, ad caput: adeoque impossibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu item de febribus, & alibi, ostendi, quo fumo ebrietas fiat: quaque via, in sinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc

modum fiendi in Apoplexia, caduco, sopore, &c. ut cum per colligatam apoplethæ catenam negaverim fieri: saltem subaudiantur actioni regiminis subesse. Quorsum repetendum, quod obiter antea dixi. Nimirum à testibus barbam nasci, hujusque distinctiones, ætates, varietates & colores inde pendere. Quod cum vulgo notum sit, saltem intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium ministerio: sed vim considerandam, quæ lucis instar, totum corpus, vel objecta saltem sua, afficit & disponit, juxta donum & fines sibi à Creatore seminaliter implantatos. Diradiat ergo à testibus, vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam sensitivam, cum fœmineum sexum devotione naturali commendet Ecclesia. Cur ergo barba in mento, & non in fronte, aut alibi succrescat? cum sit testium universale istud luminis effluvium per totum? Res hæc occultissimam Philosophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonstratam. Nam sciendum est, animas agere in suum corpus, potestate vitalis sui cujusdam luminis, quod cum sit per vitam (in qua præsens ubique est ipsa anima) quoquo versus extentum, animam depingit in illo sui lumine, sui conceptus & mandati ideas, ut deinceps per spiritus administratos, executioni demandentur in organa. At lumina illa animata, sive luminare animæ ipsæ, non directo conceptu à nobis comprehendendi possunt, cum sint alterius & intelligibilis mundi, velut immediati clientes, quapropter Altissimus se Patrem Luminum vocat. Nihil enim sensus nobis deforis ad portant, quod conceptum animæ depingat in phantasia. Quare tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in novitate tanti paradoxo attingi, quam potui luculentissimè, alibi adhuc potentius ruminandam. Itaque ne repetitio tædium pariat, sufficit hic obiter dixisse, animas & formas substantiales, prout item & sub,

& substantiam formalem (quam distinguo alibi à prioribus) esse quædam anonyma lumina, à Patre luminum immediate condita. Potestates idcirco ab animabus dependentes; & ministra quædam lumina satellitia, hæcenus etiam luminosa esse. Ostendi idcirco per mathesin, ipsa lumina penetrare se invicem, reservare tamen priorum luminum essentiam atque proprietates. In rebus verò inferioribus, quibus formæ inhabitant, & potestates formales, has suum habere lumen actualiter, vel à nostro Archeo excitabile, non secus atque in ovo potestas feminis actuatur per forum. Inest ergo radicibus pilorum, in mento, potestas accretionis, durationis, aliarumque dispositionum, quarum reſtrix vis mascula, unius licet testis. Quæ sanè testium potestas, licet absoluta, non tamen nisi diversimodè in locis recipitur, pro modo scilicet & capacitate cujuslibet recipiente. Quantum autem conducit hæc speculatio, pro re medica, transsumam potestates venenosas, in locum vitalium. Quippe non sunt minus luminare, quàm quæ salubres aliqui, si à formis suis venena immediate profluant. Sunt enim dona vel exteriorum simplicium primæ creationis, vel demum deinceps in nobis errore vivendi genita. Eodem privilegio, & potestates naturales (puta uteri, stomachi, testium, &c. partium, radiant sua lumina per totum, ac penetrant lumen Archæi, Actione etiam regiminis, à suo lumine pendentis: undè scilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi potestatum suarum formalium, & luminosarum, juxta ideam dotalem sibi impressam, afficiuntque lumen vitale animæ sensitivæ, Archeo, adeoque partibus insitum, atque penetrant se mutuo, radicali unione, idque vel contagio veneni permanente, & transplantante innatum partium, formale, atque vi-

tale lumen: vel tantum pro exiguo spatio, ut in caducis: cum libertate redeundi vel non, juxta radicis suæ exigentiam. Ergo caput nedum præsidet organis inferis; sed etiam hæc præsidet vicissim capiti, quod manifesto alibi exemplo per suspensum declaravi. Siquidem medulla spinalis, cincta in medio vertebrarum, stringi per funem nequit, ut transitum spiritui motori anhelitus denegat. Pereunt tamen eodem instanti memoria, intellectus, sensus & motus, propter arteriarum gutturalium occlusionem, etiam ante omnimodam aëris præclusionem. Undè sat liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuè ab inferis ad caput, cujus interceptione, statim in suspensio, & submersione, quanquam cerebrum, medulla spinalis, ac nervi non lædantur, perit tamen omnis animæ virtus, potestas, ac lumen. Ut & in delirio febrili ab inferis fuscitato, perit discursus rationis. Est itaque reciprocum regimen inferiorum. Fa- 49.
teor lubens, & ab inferis, Scotomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, Epilepsias, cæteraque id genus mala, oriri: non tamen per vapores ad caput delatos; Etenim si per œsophagum adscenderent, saltè non nisi aquam stillatitiam, & inspidam darent. Ostendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri posse ad planum cerebri, multoque minus, in ejusdem sinus. Vana ergo vaporum, in præfatis morbis, culpa ac reatus esset. Deinde, neque vapores feruntur è stomacho, ad cor, ac caput, per arterias, & nervos, os stomachi cingentes. Cum ipsæ Scholæ fateantur, nervorum officium non esse, trahere ab exteris. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expressionem. Quorum neutrum verum esse ostendi. At saltè non ista heic locum habet, in arteriis desinentibus in stomachum: cum nec è stomacho, nec ex abdomine aërem frigidum,

non fuligine pariter gravatum , inspirare sperent unquam , ut nec recentem . Imò neque demum , eò suas fuligines explodere conveniret , ubi multò nocentiores essent stomacho , quam detentæ propriis sedibus . Nam os stomachi non sibi nomen gratis accepit , ut sit os cordis . Quia potentiora de stomacho indicia , signa vitæ , ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt , quàm aliunde : ergo nec aer hauriendus erat è stomacho , multoque minus vapor , tot malorum fomes , & initium , per arterias , vel fuligines , in stomachum explodendæ . Id est : Non trahuntur vapores vertiginosi , epileptici , Apoplectici , &c . neque sponte ascendunt per arterias . Siquidem ad necessitates , & exigentias usuum creator ineffabilis , omnes rerum scopos direxit . Tandem itaque , si præfatæ arundines , non trahant noxios & morbificos vapores ; multò sanè minus stomachus mittet , vel explodet illos , per arterias , vel nervum . Cum citissimè aliàs se posset per ructum liberare . Neque enim stomachus follis est , ut invitis canalibus sibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ . Quinimò paucæ sunt stomacho venæ ; hisque peregrinum est , quicquam è stomacho mendicare (ut suo probatum loco) quare vapores non feruntur per venas . Quorsum enim allicerent , & reciperent , quod præter naturæ est institutum ? quomodo vapores insufflaret suos stomachus , in vasa angustissima , cruore repleta , præsertim quæ non valent trahendo ? Considero enim stomachum , non quidem per modum Galeni , ut sit saccus , vel ahenum nudum coquendis cibis dicatum : sed viscus vitale , quod gustu pollet , olefacit , fertur :

que diversis appetitibus , tanquam si animal esset : & subinde quædam ita adspersatur , ut homo sæpè mori mallet , quam unam buccellam invito stomacho deglutiat . Toti quidem stomachus inservit necessario , & vili famulitio etiam cacabi . Sed hætenus , cætera ipsi obtemperant diversimodè , & nisi auscultent seridè , vapulant atrociter . Juxta illud , *qui vestrum maximus fuerit , tanquam minimus esto* . Humili certè ministerio , stomachus occupatur sedulo : non est tamen stomachi proin vile famulitium , non magis quam Judæorum Pontifici , Laneonem egisse : sed stomacho collatus , vitæ quidam personatus , cum augusta majestate . Si nervus , arteria & vena stomacho inserta videantur : clientelæ nimirum , & retributionum potius signa , quibus se viscera stomacho obstricta fatentur , quàm quod illi sint addita in gubernaculum , malum & carbasa . Imò nec sanè velim hunc principatum ita stomacho deferri , quasi ipsius membranæ totum competat illius reipublicæ imperium . Ex Splene namque & stomacho unicum facio connubium , & thorum unum . In quo , Spleni vices mariti tribuo , primorum motuum , & stomacho , primi sensus . Est ergo stomachus , lienis , & lien stomachi complementum , sub unico thoro amborum , est principatus unius duumviratus . Non fat tamen admirabile unquam , quid rerum Dominus in nudis Menyngibus , utero , stomacho , pericardio , &c . in membranis inquam præviderit , contemplari cesso : nisi quod in abjectis coram homine , consueverit Deus , sua constituere mirabilia . Cujus nomen sanctificetur in æternum .

D U U M V I R A T U S.

1. *Somnus* Opinio à potestate somnifera, & non à de-
 jectu est. 2. *Scholarum de somno.* 3. *Oppugnatur*
opinio veterum. 4. *Contradictiones.* 5. *Opiatorum*
quidditas. 6. *A nervorum situ ostenditur impossi-*
bilius Theſos. 7. *Opiato statu intra stomachum, ſo-*
mnus advenire. 8. *Ab opii effectu.* 9. *Sulfur e vi-*
trio doctur. 10. *Aliquit a ſurda, theſis Scholæ-*
rum cemitantia. 11. *Subterfugium ridiculum.* 12.
Somniis quando ſit. 13. *A crapula cur dolor capi-*
ris. 14. *Dolor à contraſtura meningum, abſque vapo-*
re. 15. *Theſis pro Diuinitate.* 16. *Concluſio.*

- I. **P**OETA ethnicus, moraliter,
 imò cenſu ruſtico, ſomnum
 vocat gelidæ mortis imagi-
 nem. Aſt ego, cum ſciam
 ſomnum poteſtatem natura-
 lem, à ſtomachi principatu, in cerebrum
 dimiſſam, & vi Regiminis demandatam,
 ut traderetur in executionem, Chriſtiani-
 nus credo D E U M, ſemper ſanctificabi-
 lem, dum intenderet fabricare mulierem
 è coſta, immiſiſſe in Adam ſomnum. Non
 quidem tanquam ens privativum: ſed ſa-
 cultatem actualem, realem, ac merè poſi-
 tivam. Ideoque poteſtatem dormiendi
 eſſe vitalem, neceſſariam, & deinceps na-
 turalem. Non credam enim, Deum in ho-
 mine feciſſe, mortem, ejuſvè imaginem.
 Nec decebat mortis imaginem præcedere
 peccatum, mortisque occaſionem. Equi-
 dem Scholæ docent, ſomnum cauſari à va-
 poribus, è ſtomacho ſublatis in Cere-
 brum, oppilantibus, ſive interceptibus
 meatu ſenſuum, motus, loquelæ, judi-
 cii, &c. Quæ ſanè adhuc adoleſcens, ridi-
 cula cenſui. Nam revera, ſic morbus ante
 peccatū fuiſſet. Quia ſomnus morbus eſ-
 ſet. Flatulenta nimirum, & vaporaria fu-
 iſſet paralyſis, & temporanea Amentia, in
 corpore tum adhuc impaſſibili, atque vi-
 tam immortalis. Turpe eſt itaque, adhuc do-
 ceri ſeriò in Scholis, Paganismi ſtolidita-
 tes, præſertim à Chriſtianis, melius in-
 ſtructis. Imo Scholæ in propoſita ſua
 4. Theſi errant. Nam dormientes ſub ſomno

ſeſe movent, revolvunt, deambulant non-
 nulli, pulcici & cimicici iſtus ſentiunt dor-
 miendo; ſic ut indè expergiſcantur: alii
 etiam loquuntur, atque applodit non raro
 reſpondent. Tandem ſicut Scholæ malè
 ſibi conſonant, dum ſomnum, & inſomnes
 Catarrhus, eadè radice, cauſis, atque ſi-
 endi modo confundunt: Ita poſtquam
 Catarrhi deliramenta exploſi, aſſignatas
 quoque ſomni cauſas, tanquam inanes fa-
 bulas rejeci. Poſtremo, & Scholæ ſibi ma-
 nus inferunt, dum ab opiatu, rebus (ut
 ajunt) frigidiffimis, omnemque potius
 evaporationem cohibentibus (plus ſal- 5.
 tem quam Coriandrum, vapores pro Ca-
 tarrhis fingitur compeſcere, &c.) ex ſui
 natura promiſſimè, ſomnum, ſoporem,
 imò & necem, adferri docent: eoque ce-
 lerius, quò opiatum fuerit proſectoris
 frigoris in qualitate & quantitate. Adeo-
 que quo plus ſincerioris opii fuerit ſum-
 tum, pluſque intus frigeſactum: eò co-
 pioſiores, magiſque continui vapores à
 ſtomacho, (etiam clauſo licet œſopha-
 go) ferrentur in caput. At ſtupidum ſa-
 nè commentum eſt, quod ſomnus à fri-
 gore fieret. Nec intelligibile, quomodo
 unicum opii granum ſat frigoris in ſto-
 macho cauſet, ſatque vaporis actualiter
 frigidi in caput egerat? Quomodo item
 frigoris erit, vapores cieri, potius quam
 compeſcere? Sed hæc per regulam falſi
 donata ſupponamus. Ac vapores ſomni- 6.
 feros, à cibis ſurſum deferri: nervos quo-
 que ſenſuum atque motuum authores,
 his vaporibus oppleri. At utinam prius
 conſideraſſent, quod nervorum radices,
 ſive primæ extremitates, ſint cerebro con-
 tinuæ, & medullæ ſpinali: quodque alte-
 ræ nervorum extremitates, deſinant in
 muſculos exteriores, vel in ipſa ſenſuum
 organa: atque adeò idcirco vapores ſo-
 mnolenti prius deberent materialiter pe-
 netrare, & plane imbibiri, in Cerebri, &

spinalis medullæ substantiam, & utramque obstruere, priusquam quod somnum, sub Scholarum thesi, patrarent. Et quæ via huiusmodi vapores vergerent à stomacho, penetrarentque trans totam Cerebri substantiam, quo usque ad ipsam nervorum penitissimam atque profus continuum radicem, Cerebro inseparabiliter connexam, pertingerent? Denique quomodo expergefactus, ad excitantis lubitum, solvi atque liberari posset tam celeriter ab istiusmodi impedimentis? Quidve illos vapores ibidem detineat per tot horas, absque sui constrictione, sive condensatione in aquam, siquidem semel constrictis istis vaporibus, pateret aditus spiritibus qui somnum statim excuterent? Quidve demum impediatur, ne continuo novi vapores, ad eadem nervorum principia contendant, ibidemque coagulati, pariant necessarios Catharos quotidianos, & indubias paralyses? Certè si Anatomicus, aut vir sanæ mentis hæc semel ruditer saltem contempletur, debet necessariò has ethnicorum fabulas cum stupore admirari, præsertim quod nullam cum constitutionis nostræ principiis connexitatem habeant. Contingit etiam quempiam multoties unica nocte expergefieri, surgere, & rursus indormire: adeoque fermè ad lubitum totidem essent nervorum unius noctis, imò unius horæ obstructions. Transeo interim, quod somnus excitetur adhuc materialiter existente opio intra stomachum: pro ut invita sapias demonstravit experientia. Ergo vel tantillus, solusque odor opii, deberet effumare in Cerebrum: vel se ibidem detento, transmittere vicarios somnolentos vapores. Non enim prius. Quia antequam opium, sensum gustus, vel odoratus, feriret, opium in lingua, palato, naribus, atque faucibus perciperetur continuò, & ante somnum. Quod non fit. Quin etiam sulfur vitrioli, summè soporiferum, fixum cum sit, vapores in caput vibrare nequit suos, ut neque vicarios à se dimittere sui

compotes. Profecto suspicor, Græcos somni auctores, sive pergræcatos, dum se ebrios, perciperent somno deditos, æstimasse, omnem somnum non aliundè derivare: nec nisi à cibo & potu, ne quidem summo mane, digestisque jam cibis amplius somnum obrepere posse. Reperio quoque in Scholis, causas materiales vertiginis, nequicquam à causis somni naturalis differre. Quæ cuncta alibi de Catharicis, probavi meras inseitias, insulfosque consensus, indagandi ignaviâ, & subscribendi promittuntur ortos. Sed sodes, quænam vis tam frigida inest opio, quæ me invito, & satis calefacto, somnum faciat? Si frigiditas vaporum, cur vina à prandio somnum cient? An ergo frigidi & calidi est unica identitas ad conciliandum somnum? Cur ergo opio singulariter addicitur frigus? Cur calida non æquè censentur narcotica, & dormitiva? Cur lethalia papavera somno à Poëtis decantata, non aliam præter frigus viam recordari suaseret? Cur amaricat opium? & amaror in Scholis prædominans calidus censetur? Itaque alterutrum eligant Scholæ, est necessum. Nempè. Vel, quod frigus opii non sit excedens, & per consequens opium somnum non faciat per frigus: vel quod amaror sit fallax caloris indicium in Scholis. Cur enim frigida portulaca, pro suo tertio gradu, non est somnifera? Cur manipulus portulacæ non æquivalet binis opii granis: cum opulentius frigus sit, ac potentius refrigeret, in tanta particula, quàm in tantillo opii? Quare Solanum dementat, non autem suo frigore somnum parit? Ego autem in opio, salem acrem sudoriferum, & amarum oleum invenio, longè ab opii odore recedens, attamen soporiferum. Sulfur vitrioli verò, est dulce, mellis instar, absque odore, vapore, & furore opii: quia in ignis cruciatu fixum, excellens calidum, & somniferum. Sunt enim qui è Colcotare pulverem sua salsedine privando abluunt. At propemodum est inefficax, utrunque vana promittendo, flen-

- stententur Tyrociniorum Scriptores. Fit enim legitimus, & quod philosophorum vocant, è spiritu viridi vitrioli: qui per repetitam cohobationem, ultima ignis tortura expressus, & insigniter volatilis, coagulatur, atque fixatur. Quod præstat vulgaris sal armeniacus, qui inde postmodum auferri debet, per spiritus vini repetitas distillationes. Id sulfur inter Arcana, ad vitam longam, & ceteram aliquot morborum fugandam commendabile.
10. Multos itaque adhuc loquentes post trium momentorum susurrum, somnus occupat. Quomodo ergo in his, tam repente, omnium nervorum constipatio præsto erit? quare demum somnus citius obrepit jacentibus, quam sedentibus, cum aliqui motus vaporum ab inferis longè facilior esse debeat in corpore erecto, quam in cubante lateraliter? Quinetiam etsi donetur, omnes æqualiter nervos, & ante somnum constipati (quod tam est insulsum, quam ridiculum) atqui undè potestates mentales per somnum sopiuntur? nisi animam necessariò suum hospitium in arca Cerebri, ac prope nervos, posuisse mandaveris? Atque sinus Cerebri, proinde toto somni intervallo, non quidem spiritu animali: sed peregrinis, crudis, crassis, & morbosis vaporibus repletos, ipsosque discursuum Authores tantisper feriari, dormire, vel procul evagari? Libertari autem omnia censem inde organa, ad sonitum, aut lubitum excitantis? At audiivi somnum excusari pertitulum ordinarii effectus, quique aliqui morbosus esset, nisi quotidianus, atque solitus. Inventum istud anile obrissi. Quod primus saltem somnus, sive peccati pœna, ante crapulam, in hominem missa esset. Dein, quod nuspiam malum, quod in se morbus aut malum est, minus malum sit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam somnus viribus languentibus ferret solamen, sed perpetuum laborem. Ego autem, postquam semel animæ cujusdam lucem, aliqua
- 11.
- 12.

repræsentatione viderim, aut senserim: Intellexi somnum fieri, dum Splen propriè insudat nutritioni, cum recreat. one ac voluptate. Tum nimirum veniam dans feris suis imaginationibus, se totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ex saturitatis nempe suæ percepta suavitate, & resituti sibi fermenti stomachici libertate, incumbit perfruendis deliciis: ideoque & digestio in stomacho, est infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primus in tota natura sensitiva opratus semper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo somno. Dum phantasia Splenis, sive stomachi abstrahitur à cogitando, de vegetante necessitate. Quæ mox hoc tractatu clariùs elucidabuntur. Interrogatus humorista à crapuloso, cur manè sibi caput doleat, sinistro cornu, supra frontem, ad majoris thaleri fortassis amplitudinem? Promptus ille respondet, constare per. Anomen, orificium ventriculi, inclinari ad sinistrum latus: doceri quoque per multa jam secula, quod vapores doloriferi ferantur è stomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres, atque mordaces, è vino relictis: Itemque quod ejusdem lateris servant perpendiculum, nec extravagari permittantur. Quo dicto, Galenista attollit supercilia, chlamydem succutit, suæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendosa fabula, sibi satisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à stomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid, pro actione Regiminis & duumviratu, occultat. At nemo cogitavit, istud fieri non posse, absque vaporum commercio actuali. Nam inprimis vapor nullus, è stomacho ferit caput; ut neque ullus etiam acer est, salsus, amarus, vel ponticus, prout alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo jam, est continuus, tam jacenti, quam stanti, aut sedenti, & citra ructus necessitatem.

Sin autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magisve infestat dolor: nec etiam vaporum ulla proinde sentitur acrimonia, falsedo, amaror: nisi quod in orexi ructus sit acidus, ac tum præcipuè vix dolor adest unquam in capite. Quinimo supposito vapore, juxta Scholas, saltem gula tenet medium ubique colli & faucium. Eapropter ergo vapores, si qui essent, ferirent recta mediam basim cerebri: non autem frontem, multoque minus sinistrum latus ejus; nec adscenderent in decumbente, sed per os, & nares efflarentur vapores. Quia etsi darentur adscendere usq; in planum (quod nullum est) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad sinus, absque lethali spirituum confusione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indefinenter ad meninges: quarum tamen sensatio dolorifica censetur; non autem cerebri. Imò sentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox supra palatum (ubi falsò supponitur cerebri planum) quàm in fronte, aut sub cranio. Quod falsitates tamen arguent, quotquot unquam hosce dolores vix passi. Ignorarunt scilicet Scholæ, actionem Regiminis, citra vapores contrahere meninges, qua parte placuit animæ Duumviratui (ut libro de Lithiasi cap. de sensatione) itaque nonne potius doleret summus vertex, quàm frontis latus? prout in hemicrania? Quippè est vertex, gulæ perpendiculum. Unde clarè constat, caput non magis à stomacho per vapores aqueos lancinari: quam mentum à vaporibus testium in barbatis, non autem in castratis. Denique doleret potissimum cerebri basis, quam vapor primum attingeret: & non meninges, sive cerebri membranæ. Dein nervi recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter, priusquam sinistrum cornu frontis, sub cranio. Nec tandem isti vapores, sese clauderent sub pericranio, vel supra menyngum alteram, unius taleri circino. Nec imò uspiam hemicranium

pro capitis fessisse, multoque minus subinde pro dextero latere causerent: quin potius recta adscenderent, æqualiterque semper è gula totum pariter caput afficerent: cum desint porticus, quæ istos vapores, tanquam per tubos, nunc hac, nunc isthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert juxta Hippocratem, si feri lactis vapores deberent hipotius lenire dolores? Cur Cephalalgiam pacat novus cibus, cum à recenti cibo (præcipuè comitante vino) deberent acres potius, quam mites, instar lactis, exhalare vapores? Ergo constituto jam semel dolore, passus non sedaret dolorem, sed potius excitaret, novumque conderet. Quæ cuncta cum refragentur Thesi, & experientiæ; convincunt etiam, præfatum dolorem, citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus sum pluries, neminem hæc ante me, seriò adhuc meditarum: sed veterum traditis fabellis, subscriptum continuo per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu de Catarrhi deliramentis ostendi, nugaces has vaporum è stomacho propagines, ergo etiam somno dicatas vaporum causas. Probavi denique jam superius, esse actionem Regiminis in superiora non minus, quam hæctenus putatæ sunt superiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi, è præcordiis emanare potentissimam agendi crasin in morbis, quos vetustas hæctenus soli dicavit capiti.

Nunc pro Thesi statuo Duumviratum 15. actionis Regiminis præsidem, habitare in hypochondrio, Splene scilicet atque stomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & saccum impuriorum ciborum æstimarunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto paradoxo probanda veniunt, scilicet,

1. Quod Duumviratus toti imperet.
2. Quod Spleni & Stomacho, sit Phantasia, Venus, &c.
3. Quod ipsi sit somnus, vigilia, &c.

4. Quod

4. Quod ibidem sit animæ hospitium. Quæ quatuor quasi in unicum punctum concidunt. Philosophi unâ cum Astrologis, Splenem dicunt Saturno, de astrorum parenti, ceu vitæ principio inchoativo. Galenistæ verò, qui sibi in ple-riſque contradicere soliti, Splenem par-tim fecere cloacam perversissimæ, excre-mentosæ, atque mentiræ bilis atræ : par-timque receptaculum amentiræ, non qui-dem ob materiam in se melancholicam : quinimò propter conceptualem quan-dam irrationalem, atque pecuinam concitacionem : quandoque ideo hypochon-driacam passionem nominant. Atqui cum juxta illorum axioma, ejusdem partis at-que potestatis, sit fundio sana, cujus est vitata ; ac vicissim. Concludam inde, et-iam in vitis Scholis, imaginacionem quan-dam sanam atque integram deberi Spleni,

si vitata atque præcordialis melancholia inde promanet. Intelligunt nempe plu-res se dementare, ac velut incipere, do-lentque se non posse inhibere ejusmodi phantasias, noctu diuque importunas. Adeoque velut duplici mentali conce-pto æstuant. Sic nempe, quos rabiosus momordit, atque in aquarum metum (quem morbum hydrophobiam proin di-xere) delapsi sunt, accusant invitam ra-biem, quam præsentunt, prædicunt, at-que monent adstantes sibi caveant. Re-spondent id contingere, non quidem, quia ibidem hospitetur aliqua vis imagi-natrix : sed quod inde fumus atræ bilis in caput, thecam potestatis phantaslicæ, efferatur. Quæ sanè, cum ingentis sint momenti, decet peculiari tractatu de ani-ma, ejusque sede, throno, ac hospitio, ex-aminari.

TRACTATUS DE ANIMA.

1. Commendatur anime tractatus. 2. Quid Scho-lares averterit ab hac meditatione. 3. Cogni-tio anime non pro epologo tradenda. 4. Difficultates punitivæ Scholarum. 5. Cognitio rerum cur postpo-nenda. 6. Per exemplum ex aqua petuntur. 7. Alti-oris mentis in corpore. 8. Quid deceperit Anteriores. 9. Desistit Auctor ab incepto. 10. Considerabilia circa mentem.

Imperium ergo Duumvira-tus integrum, cum ex ani-ma vitali vigeat, poterunt profecto tres præfatæ the-ses probari abundè per quar-tam. Modò enim constet, ipsam animæ sedem esse in Duumviratu : hujus princi-patus quoque supra reliqua membrorum atque viscerum stationes, obviam veni-ent. Quocirca hic obiter de anima tra-ctabo, quanquam aliis ante me Scriptori-bus, animæ tractatus extra Physicam sit relegatus, potissimum in ordine, ad cogni-tionem Theoriæ medendi : Ac tamen si tot undiq, amentiarum acrobologiæ nos infestent, Enimvero cum nullam opem

ex prædecessoribus meis senserim : sed la-bor & dolor transierint intima mei, prius-quam quæ ex gentilitate hauseram, depo-nerem : Censui, ea propter omninò, me non stringi ad methodum eorum, penes quos nondum quicquam reperi, quod in naturæ initia, vel proprietates, rapi possit, aut debeat. Meopte ergo libertatis in- i. tuitu, consideravi, quod scibilibus nil æ-què nobile, ac est ipsa animæ cognitio, à qua, ut omnis reliqua cognitio, suum ob-tinet fulgorem : ita etiam termini omnes distinctam suam metam. Quicunque enim ineptus est initio, comprehendere mentis immortalis motus, exercitia, effectus, & quidditatem ; inhabilis quoque erit, ad intelligendum naturæ arcana, à mente re-motiora, quam est ipsamet à seipsa : Ideo-que vix poterit ire ad ea, quæ sibi intue-bitur aptiora. Ille verò, qui prius hauserit animæ præludia, combibitis postmodum naturæ succis, in reditu, majoris erit ca-pacitatis, quam erat priore obiter lectio-

- ne. Ne tamen videar ut exlex, gratis calamum in mentem ante morborum explanationem torfisse, dicam quæ me ad hoc moverint. Inprimis namq; (etiam pro consideratione physica) meditaturs sum, quod mens sit naturæ humanæ apex, & constitutæ humanitatis perfectio: quodque idco esset decentius, suam cognoscere animam, id est, semetipsum ex anima, quam inquirere rapsodia proprietatum corporearum, harumque è notione, cognoscere velle ipsam mentem. Siquidem est mihi visum, quod semel cognita tenuiter saltem anima, reliqua inferiora, & substituta pedibus nostris, adjiciantur nobis. Nulloque quasi negotio, aut labore saltem sobrio, comprehendantur, quæ antea ad singulos passus, de vero, licito, simili, iusto, proportionato, agente, passione, prioritate, appropriato, mutatione, vel alteritate, suspensionem fuscitabant, vel desperationem movebant, vel tandem nimio consensu in fallaciam, clausis oculis ducebant suos sequaces. Unde deterrebantur ab indagandi labore, non tam per ignaviam, quam per metum suspensi progressus: ideoque januæ sciendi clausuram ad ulteriора obserabant. Clarum enim atque indubium est, quod homo nequeat seipsum cognoscere, nisi prius animæ cognitionem hauserit. Quippe sine anima, est homo merum velut cadaver. Itaque & ipsamet cognitio animæ, ut timorem Dei, in anima sigillat: ita & Sapientię initium adducit. Si ergo initium Sapientię, à cognitione animæ susciteatur, non est tradenda animæ aliquis doctrina, pro Physices epilogo, pro more olim servato. Nam falsum est, quod rerum caducarum cognitio, facilius nobis mentis nostræ intelligentiam. Quin potius sciant experti, quod mentis cognitio, etsi procul abfcesserit à conceptu corporum sublunarium: attamen se extollat, quoties sese applicuerit ad scientias humanas, vel artes quaslibet. Nam qui semel, ac obiter tantum, expertus fuit animæ in-

troversionem, sive extasin, novit postmodum, ad quæ animam suam adposuerit cum desiderio. Non contra. Quoniam etsi quis multarum rerum nactus sit scientiam: non tamen proinde aptus erit introversionibus mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me, dico, meditatorque planè necessarium, quod homo primum cognoscat seipsum, exin discat timorem Domini, qui illum ad veram sapientiam eriget, ad quam cognitio caducarum rerum harumque defectuum adjicietur, tanquam consequens ad præmissas, vel tanquam adjacens ad principale. Prædecessores, post rerum quidditates, respexerunt tum prius in animam præpostero modo, ob duas præsertim rationes. Quarum prior est, quod animæ cognitio ipsis visa sit longe difficilior, quàm aliarum rerum quarumcunque. Altera. Quod mentis cognitio sperari atque haberi posset, ab indagine rerum externarum, proprietatumque corporalium examen. Sed tamen etsi horum prius sit verum: alterum tamen nullatenus esse potest. Nam si animæ cognitio sit entis abstracti, & spiritualis: saltem ea nequit ulla rerum corporalium speculatione, in nos traduci. Quippe solus Deus, immediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita ipsa. Ergo aliunde cognitio nostri sperari nequit, quàm à suo fonte, & Rectore. Siquidem cognitio abstractorum spirituum, toto distat cœlo, à caducarum speculatione: cum non participent in ullo principiorum, aut proprietatum communi symbolo. Igitur corporum quidditas nequicquam scientiæ vel luminis continet, ut anima seipsam agnoscat, aut intueatur, nisi per abnegationem, quæ cognitionis quædam est desperatio & proscriptio. Undè quoque nullum sibi lumen acquirit desursum, vel è contra sui, vel etiam tanquam è chalybe & filice, sibi lumen intelligentiæ excutit. Eo quod modus cognitionis animæ sit mendicandus à Patre luminum, nec aliundè. Quia divinæ voluntatis beneplacitum fuit, quod

quod homo sui cognitionem non aliunde peteret, quam ab initio & fonte sui; qui est totius Philosophiæ principium, medium, finis, scopus, & summus verticalis apex: ad quem omnis cognitio est adjectitia. Quinimo sunt rerum sub-lunarium cognitiones essentielles, & à priori, æquæ tenebræ, tectæ, & difficile; atque est ipsa Mentis immortalis conceptio, si essentia rerum à priori, earumque causæ sint soli Deo cognitæ. Ergo simpliciter falsum, quod cognitio Mentis sit rerum nuda cognitione difficilior, aut postponenda ideo. Quippe omnes sunt nobis æqualiter ignotæ. Quia enim quorumcunque quidditas, est eorum veritas præcisa, clausa versus nos, & patens ad Infinitum. Idcirco ad statendam mensuram rerum est cognitio. Omnes res corporeæ, sunt Menti nostræ primariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remotiores à mente, quam mens à semetipsa. Quinetiam cætera, non nisi per mentem, & prius in mente, sunt cognoscenda. Proinde enim rerum quarumcunque cognitio, est tantum quædam observatio, unde formamus discursus, pro cuiusque capacitate. Quare etiam omnis ejusmodi observatio, hincque petitus discursus, utcunque politus, est tantum à posteriori, longèque minus illustratus, quàm sit observatio habita de mente.

6. Quippe quis unquam mortalium novit, quid sit aqua? quæ tamen creatorum est maximè obvia, aperta, visibilis, & translucida? Tantum enim de ea scit rusticus, vel Idiotæ, quantum Philosophus. Nempè æqualiter illam concipiunt, per observationem sensuum: quod sit corpus grave, liquidum, humidum, digito cedens, fluidum, amotoque digito se recludens, caloris susceptivum, extenuabile in vaporem. Nemo tamen novit internam aquæ quidditatem, vel quare liquida sit, aut humida. Perinde videlicet scimus mentis circumstantias, vitales, & intellectuales, quæque suum hoc ergastulum dispo-

nunt in varias alterationes, producuntque non rarò aliquid seminaliter extra suum concretum. Qualiter dum prægnantis appetitus, producit cerasum in sætum suum, quotannis efflorescens. Quod etiam adhuc plus de anima scimus, quam de aqua, est quod per fidei revelationem scitur. Videlicet quod mens sit substantia spiritualis, incorporaliter etiam per se subsistens, immortalis, vivens, ad imaginem Dei condita, immediatè per ipsum Deum, dans sensum organis, ut & motum; quæque separata a corpore, sentit absque organis pro nutu, potens etiam movere extra se, & coercita corpore, producere potest ens extra se (ut de prægnante jam ostensum est) intelligens, etiam volens, ac memorans, &c. Quarum proprietatum & functionum observationes, longè fortiores sunt, quàm sit aquæ cognitio. Alioqui res omnes, atque singulæ, intrinseca intellectuione, nobis æquæ sunt ignotæ ac impervia. Quod autem seduxit Anteriores existimando aquæ cognitionem faciliorem esse, quàm mentis, processit ab opinione. Quod visibile necessariò sit notius invisibili. Sed non distinxerunt notionem observationis, à cognitione interna quidditatis, juxta quam res cunctæ nobis æqualiter sunt ignotæ. Nesciverunt inquam, quod cognitio observationis non introducat intellectum, in rei quidditatem: sed tantum erigat scientiam putativam. Alioqui namque Intellectus, causas anteriores in essentia perciperet. Tum etiam à simplicitate aquæ sunt deceptæ. Quam simplicitatem cum unitate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt. Dum interim mentis observationes sint numero plures, atque fecundiores, quarum cuiusque proprietas negat cognitionem à priori: putarunt idcirco, plures impossibilitates in mentis cognitione subesse, quàm in corporis simplicis. Adeoque tam solus numerus in mente, quam visualis frequentia corporum, difficultatem

tem illis peperit. Cum tamen alioquin, in entis entitate, tam sit intellectualiter ignotum visibile, quàm est invisibile. Intendebam enim mentis doctrinam intellectuam tradere, ut homo primordialiter semetipsum agnosceret, quantum potest, ac dein ex simulacro divinitatis discat contemplari res se inferiores. Sed cum id conarer explicare, per actus mentales orationis, id non fuit mihi liberum: quod tesseram meæ abjectionis, superare censerentur, obmisi illum tractatum lubens. Aliis idcirco me fecundioribus, sat esto digito demonstrasse, christianam naturæ Philosophiam non admittere, velle res caducas, alienas, procul remotas, quarumque causæ à priori sunt absconditæ, & nescire interim, quis sim ego contemplator, qualis sit intellectus, quomodo formetur atque subsistat actus intellectualis. Præsertim quod res qualibet non concipiatur, qualis in se est: sed per modum recipientis, Id est, concipientis. Itaq;

ante omnia ponderandus mihi videbatur recipiens, affectans rerum intellectionem, quis, qualisve, qualiterque dispositus, intellectus, in actu comprehensionis. Quæ demum theca sit intellectus, ejusque capacitas, vigor, & modus. Quomodo denique potentia, à se quidem indistincta, trahatur, atque descendat in functiones, & organa sibi alligata, & supposita. Postremò, priusquam sciam an ipsum intellectum sit verum & bonum: an verò in me, aut propter me, non sit in sui entitate mutatum concipiendo, alienatumve à suo esse, undè ipsa entitatis veritas larvam peregrinam assumsisset. Censui omnino, ista elucidari debere per actus intellectuales: quos nec alibi promptius, vel felicius mendicari posse statui: quam per praxin. Id est, ex mentali oratione silentii. Illam verò decernent, ac ponderabunt alii justius, quàm ego. Atque in hanc proinde arenam nolui lubens descendere.

D I S T I N C T I O M E N T I S A B S E N S I T I V A A N I M A.

1. Commendatur Tractatus de Mortis introitu in naturam humanam, tanquam necessarius pro mentis cognitione habenda. 2. Remittitur lector quæque ad tractatum de ortu formarum. 3. Mentis ab Evangelio probatur immortalitas. 4. Orditur telum contra hodiernum Atheismum. 5. Leon. Lessius tantum describens, rescripsit ex Augustino de immortalitate animæ.

In primis Libro de vita longa, ad longum demonstravi, mortis introitum in naturam humanam suas habuisse causas in natura, per media vetita, & extra intentum Creatoris ter gloriosi: semelque intro perreptatam, admissamque mortem, licet ea non esset ex creatoris intentione, deinceps fuisse continuatam, atque inexorabilem, necessitate naturæ: atque inde à Creatore nedum permissam ac consentitam, sed &

mutato naturæ stylo admissam, imò etiam velut mandatam, sub melioratione introducta, regenerando per divinam baptismatis gratiam. In quo tractatu demonstravi necessitatem animæ sensitivæ, quæ aliàs sub immortalitate erat frustranea. Undè nimirum introducta est lex in membris, contradicens legibus mentis immortalis. Receptaque est tota totius naturæ centralis, atque inexcusabilis corruptio. Quam ideò novam atque inauditam prioribus seculis doctrinam, præsuppono inde petendam, si modo mentis nostræ cognitio desideretur. Etenim ut modò sic est à semetipsa, suoque est initio alienata, quod videatur modò animæ sensitivæ imperiis auscultare, quæ tamen in sui essentia, substantia, atque realitate, est immutabilis: ita sanè incipientibus,

vel

- vel resipiscantibus, ut addit cognitionem
mediorum, quibus est lapsa, atque penitus
degener facta: Ita quoque præsupponit
eandem doctrinam, velut basim cognitio-
nis ipsius. Denique de Ortu formarum
ostendi pariter, quantum hæc anima ca-
duca, sensitiva, atque mortalis, in nobis
distet à mente immortali: Quod certe
non minus, quam infinito modo fieri, est
indubium, dum Men- nimirum sit substan-
tia, non mortalis: sensitiva verò, nec sub-
stantia sit, ut neque accidens: sed creatu-
ra neutra mortalis, & in nihilum periens,
deque natura luminum. Quæ doctrina
pro parte est Evangelii, de vita & morte
æterna animarum loquentis: sive quæ cen-
set animam humanam Dei Imaginem,
nec in posterum interitum: ad distin-
ctionem animæ pecuniæ: quæ scilicet
cum vita ipsa, in nihilum revertitur, non
secus atque lumen candelæ. Pro altera
autem parte, est præfens doctrina planè
paradoxa. In quantum anima sensitiva
relegatur extra prædicamentum substan-
tiæ, & accidentis. Inprimis enim, de-
monstravi animam sensitivam, atque bel-
luinam tam in brutis, quam quæ in nobis
est, non esse infinitam, atque immorta-
lem, vix necesse est, cum nemo ambigat,
quin omnis res naturalis genita, etiam sit
corruptioni obnoxia, per legem naturæ.
4. Mentem autem humanam esse immorta-
lem posthac, de fide tenemur credere. Ad-
eoque quod mens humana sit substantia
permanens, sive spiritus post separationem
à corpore, in se subsistens, atque vivens,

non esset Christianis inculcandum, aut
demonstrandum, quibus intellectus est in
obsequium fidei subactus, nisi in medio
nostri, & Ecclesiæ hypocritis potentissi-
mus nuper Atheismus consurrexisset, qui
per fidei omnimodam abnegationem se
extricat principiis, quibus insolens ejus-
modi temeritas pacari posset. Atque illo-
rum præcipuè, qui omne Numen negant.
Alioquin nec meum est de mentis immor-
talitate tractare, ab Augustino conscrip-
ta, demonstrataque, & a Lessio verbote-
nus piè descripta, atque rescripta; quippe
qui idem sat probarunt. At nondum con-
tra negantes omne Numen. Desisterem
ergo idem reculando ruminare, si sat
contra primæ classis Atheos ab ipsis de-
monstratum esset. Et nisi statuissem in na-
tura, differentiam Mentis, ab omni viven-
tium anima. Nisi inquam ad naturæ co-
gnitionem spectaret ejusdem integritas.
Illeque integritas, differentiam hominis,
ab aliis quibuslibet creatis designatam
optaret: idque univocè atque principaliter
dumtaxat juxta præcipuam vividam-
que sui partem, citra quam homo nil nisi
foetidum cadaver est, silice vilior, atque
quovis vitro citius destruitur ac rumpitur.
Alioquin stante Christianismo, stat Mentis
immortalitas, ejusque substantis substan-
tia, pro ut simul & aliarum animarum
mortalitas, sive in nihilum reductio. Quæ
est annihilatio proprii nominis. Atque
exin vera, ac propriè dicta differentia
carundem.

DE ANIMÆ NOSTRÆ IMMORTALITATE.

1. Atheismus, & Idololatria pejor. 2. Religiosi
Athei, omnium pessimi. 3. Vita novorum re-
ligiosorum, se ceteris anteponentium, Atheismus
introduxit de novo, sub Pelagiani doctrina. 4. Hypo-
critæ Scripturæ abutuntur. 5. Atheorum perfectorum
argumentum. 6. Prævisus ab olim Atheismus ille
modernus. 7. Futilitas argumenti. 8. Quævis fidei,

Atheorum. 9. Ab admissis argumenta aliquot, in
Atheos. 10. Omne intellectum, mendax est, dum in-
tellectus per fidem adæquatur. 11. Ulterius demon-
stratur per Scripturæ auctoritatem. 12. Panis, qui
de Cælo descendit, prophetatus. 13. Ex B. Augustino
reliquum. 14. Mens non potest generari à dispositione
corporum. 15. Neutralitas enim, Scholæ ignota.

1. **U**dxai antiquitus, mox atque cessabant miracula, statim ad Idololatriam, & Idolomaniam rapiebantur. Sæculum autem modernum verpis sceleratius, sponte sensim labitur in Atheismum. Laici enim peccatis quotidianis execrabili ter obvoluti, nedum Deum, omnis boni fontem, invisibilem negligunt; sed & aliquot oppignorati Ecclesiæ, in medio nostri peccata populi comedentes, Deum irrident, nihilque illi se debere protestantur. Quia nil credunt.

2. Existimantes merum phantasma politicum, ipsam fidem, adeoque omnes religiones esse indifferentes: quippe quas credunt tantum ad coercendos populos subter legem civilem vivendi, introductas: illasque proinde ubivis ferè locorum esse diversas, & æquè justas, statutorum Principum, sive consuetudinum receptarum jure, promulgatas. Aliàs namque fore liberum, quidlibet credere, ac facere, nisi inde hominum perirent commercia. Illi enim qui hæc credunt, & effutunt, quod suis nefariis abusibus ipsimet Sacerdotes & religiosi clam profitentur. Putantes ad fundum veritatis pergitisse, se gloriantur ingenia politissima, ac sublimata, & ideo reliquos probos sub fide, spe, & charitate gratiam Dei implorantes, ridet ceu simplices, ac penè fatuos, seque frustra ut assium piscem torrentes. Perguntque indies in pejus, excitante eos diabolo, qui circuit tanquam Leo rugiens, querens assidue quem devoret.

3. Potissimum autem Atheismos fovent mala quorundam exempla, concionantium & jurantium voluntariam paupertatem, obedientiam, humilitatem & charitatem: qui tamen sunt penitus extra humilitatem, charitatem, prorsus ambitiosi, invidi, & avari, opibus effluunt, sestantur proprias commoditates, ut nedum venter, sed ipsimet toti sint Deus sibi. Si quidem sub hypocrisis eleemosinas pauperibus destinatas atque destinandas, in se

detorquent. Sic ut illorum vita, in derisum religionis detorta, etiam judiciosiores, & debiliores ideo in Atheismum præcipitarit. Hanc autem erroris utrimque amentiam, quandoque reformabit S. Spiritus, qui solus potest intestinas fordes ab Ecclesia sua abstergere, & everrere. Denique Atheismum confirmavit, intrans in malevolam istam animam ipsa Scriptura, quæ alias movere deberet ad filialem erga Deum obedientiam, & amorem debitum, obliquo sensu abripitur. Argumentantur enim primum disjunctivè; ac mox inde copulativè concludunt pro Atheismo. Ajunt nempe, Biblia profitentur unicum, atque æternum numen omnipotens, & immutabile. Igitur vel Chronica Bibliorum, sunt meræ Ebræorum fabulæ; vel numen, quod hodiè Christiani adorant, vel Turcæ, est longè aliud à Judæorum Deo. Nam si arborem à fructibus, & hominem ab operibus, cognoscere, sit æquivocum etiam numen, quod Christiani cum Turcis, unà cum Judæis unicum, jugiter immortale perseverans adorant & credunt, à suis operibus, seque dignis cognoscendum, atque credendum erit. Etenim quotquot hostes olim in populum Israelis irruisse leguntur: paucos fuere numero strati, consternatisque terrore animis, mutuae cade sunt interfecti. Quantumvis eorundem castra, instar locustarum numerosa, & Cameli eorundem innumerabiles, tanquam arena litoris: attamen panico terrore ululantes aufugiunt à ter centum buccinantibus Ebræis: seseque subinde mutuo trucidant gladio, sic ut non fuerit superstes, qui universam illam stragem domi denunciaret. Imò citra pugnantium opem, unicus Angelus 180 millia unicoque gladio morte peremit. Etenim si vera sint, quæ ibidem leguntur, & coluntur: sitque hodie, idem quod olim, & æquè potens numen: deberet Christianos (jam suos) æquè potenter juvare contra suos hostes, quibus obsidentur, & subjugantur indies.

indies. Cessat namque hodie publica Idololatria, olim in depressionis causam acufata: agiturque hodie causa ipsius numinis: si ejusdem sponsa Ecclesia, & Sacramenta sui corporis vituperose conculentur, jubeque Sacrificium suspenditur, atque magno opprobrio irridetur. Quorum amborum disjunctivum utut sumatur, saltem convincit, antiquum istud numen defecisse modo, in esse, & potestate, novumque, vel quod modo adorant Christiani (quorum tam numinum quam credentium sunt toto orbe magna dissidia, se invicem hostiliter demolientia) non sit æquè potens, vel æquè benignum suis fidelibus, atque fuit pristinum suo olim Israeli: quoniam hodie amplius non apparent Angeli, gladii: nec amplius mutua sese trucidant cæde ingentia castra. Ut neque terri ejulando aufugiunt à Christianis armatis, in curribus, equitatu, & machinis igneis: concluduntq; hinc Athei nostri, deceptos vivere, quotquot immortale, & omnipotens, id est, numen credunt. Atque inde subsequenter ulterius rectè inferunt. Si numen aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo magis mens hominum, parentibus caducis prognata. Hæc enim sunt, quæ Christi populum primò ad divini cultus negligentiam, ac tandem ad aposticum Atheismum abducunt: postquam diabolus animadvertit Idololatriam, atque deastro-
rum multipliciter, apud judiciosos, tanquam laxa ac frivola sperni media, quibus populum in suum alliciat hamum: subtilius hoc rete Atheismi sparsit, numerosioreque prædam collegit. Quem Atheismum futurum, Deus prædixit per
6. Prophetas servos suos. *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus. Corrupti sunt Athei, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de Cælo prospexit super filios hominum, ut videret, si est intelligens, aut requirens Deum.* Dixit nempe Atheus in corde suo. Si viderem Deum, Angelum, vel cacadæmonem, imò, vel

spiritum hominis: crederem utique illos esse. Sed nolo credere, quæ non video, vel audio, quæque mihi insueta, ideoque incredibilia videntur. Sed sentio cum Aristotele, quod omnis scientia, omnisque doctrina intellectiva, tantum è præexistente sensuum cognitione fiat. Cui respondet diabolus. Bonum est se sic manere. Et dicit Deus. Qui enim videre ad hoc optat, ut credere possit, jam est peccati reus. In animam autem peccati ream, non intrat Spiritus veritatis; atque idcirco non convenit, quod videas, quæ videre optas, ut credas. Nec est enim peccatum medium pro acquisitione fidei. Blasphemum atque impium est judicium, negasse Deum, vel Diabolum: eo quod ipsi non sit permissum vidisse alterutrum, quorum neuter est visibilis, nisi in forma arrepta. Cariosum denique, ac puerile est
7. argumentum; Non præstat Deus Christianis hodie, quæ olim præstitit quandoque Judæis: ergo non est idem qui olim, vel minutus est à pristina potestate. Si quidem res, non tam à posse, quam à velle divino, mutatur. Cur autem non velit modo, quæ olim voluit, Nostrum non est, à Deo, sui arbitrii rationem percontari. Stultumque ideo argumentum, Non facit modo Deus, quæ olim: ergo non potest. Exiguus erat populus Ebraus, ex quo Christus surgere debebat, eratque hostibus populus ille undequaque cinctus, quique nisi brachio Dei extento, continuoq; velut suffultus miraculo, mox in rapinam victori cessisset annihilatus. Unde tamen Messiam surgere decretum erat. Sed Christianorum longè alia fors est, & lex. Populus enim Israeliticus in duritia cordis, gratiam Dei ab affluentia opum, prolium, sæcunditate fructuum, eorumque pacifica possessione metiebatur. Nos autem novimus, necessaria fore scandala, in Ecclesia, tribulationes quoque utut magnas: non condignas tamen expectationibus venturi sæculi. Itemque Deo sic placitum, ut pro-

pter injustitiam transferantur regna de gente in gentem. Atqui ad ostendendum, eundem esse Deum Christianorum, qui fuit olim Ebræorum : nam retrò ad Chronica scripta non est recurrendum : apud quos, nec Biblia ipsa, sunt alicujus fidei. Collisum est Atheorum argumentum. Cum eorum intellectus admittat, quod non per sensus exterius sit introductum. Tota illorum fides est ex scientia; scientia verò fundatur in præsentis sensibili, præterita observatione, & abnegatione historiarum, atque successione ætatum. Alioqui namque non minor deberet esse Sacrorum, quàm profanorum Scriptorum autoritas. Imò Atheorum omnis scientia descendit ad oculos, ad visum, numeros, lineas, figuras, tonos, pondera, motus, odores, tactus, attactus, & gustus. Id est, totum pendet ex initio brutali, suntque inepti ad intelligendum, quæ superant sensum. Id est enim, cur se excludant è mundo intelligibili, & calcitrant contra lapidem Angularem. At saltem fatentur se videre & scire, quæ nesciunt.

8. Quod contingit in Theoricis planetarum. Ast urinam demetiantur Athei mundi ambitum, Saturni inquam realem distantiam à nobis. Fatebuntur namque eo ipso, etiam nolentes, tot millenorum miliarium distantiam, quod ipse illorum intellectus contradicet visis dimensionibus. Vel necessariò se inclinabunt ad fatendum triplicatum Saturni circuitum, respectu suæ diametri, non potuisse ex se, aut sua sponte surrexisse : quin potius aliquem esse horum Authorem infinitæ potestatis, sapientiæ, magnitudinis, adeoque etiam durationis, &c. Sin verò putet Atheus, tam incomprehensibilis magnitudinis orbes, tamque regularem vicissitudinem constantiam, sua sponte, ab æterno sic fuisse : saltem illius æternitatis infinitæ perpetuitas, legem quandam, ordinem, atque ordinatam gubernationem sequi debet, quæ aliquod ens præsidens, sempiternum duratione, magnum, atque potens re-

quirebat. Miserrimi ergo sunt, qui per abnegationem univerforum, excludunt fidem, & fidei merita. Etenim consideremus orbem terræ vestitum aquis : vel locum illum, absque terra & aqua, ut nempe omnia suo pte impetu cadunt centrum versus. Adeò ut si duo homines ibidem essent, ab Oriente scilicet & Occidente, hi pedibus sese contingerent, & capitibus sursum adspicerent, pro ut hodiè nos & Antipodes. Hoc inquam credit Atheus, quanquam non ipsi suggererit sensus, Corpora enim gravia docent quidem propensionem suam decidendi deorsum : At cælum undique sursum esse, respectu unius centri, hancque centri esse proprietatem, cui non est similis altera, nec tamen illam Atheus vidit : ast nihilominus credit : imò quidcunque unquam fabricet, contrarium semper invenit, & absque illa centri proprietate credit inquam unicam ejusmodi naturalem proprietatem in universo centro : sed non inuenerit usquam authoricem ejus causam, aut illi similem in minimo, eamque mavult per infidelitatem à se excludere. Ast saltem si Deus non sit, nec ubique præsens, & omnia dans omnibus, perinde esset, si cuncta confunderentur, sursum deorsum caderent, gravia deorsum, vel sursum ruerent ; perirent plantæ & belluæ, vel non. Ergo constantia ordinis & perseverantia specierum, requirunt de necessitate aliquod ens primitivum fontale, undè incepere, sunt, filoque continuato propagant, quodque cuncta suo nutu gubernat, datque continuitatis constantiam, ac successione, & cuncta corruant, & confusè commisceantur. Universalem nimirum curam gerit, custoditque res in suo esse. Consideret denique Atheus, fluxum & refluxum aquæ. Quod nulla scilicet aqua ascendant sponte : attamen aqua maris, tam in fluxu, quàm refluxu maris ascendant semper. Credit hoc quia videt ; sed ejus causam non credit, quia non videt : nec ejus scientia intravit per sensum, Quippè quæ sensibus

bus contradicit. At saltem credere deberet, ista contingere per causam, quam eandem non noverit, per quam tamen res quæque hausit ejusmodi proprietatem. Nam etsi species singulæ ab æterno haberent seminum, & donorum humusmodi potestatem, Nihilominus in universo non est aliqua universalis proprietas, quæ ad singula respiciat, ut sint ordinata, cognoscatque singula noviter orta, aut oriunda, nisi sit extra, & præter naturam singulorum. Alioquin essent innumera Deitates, quæ olim: atque insuper essent continuæ divisiones, atque specierum dissolutiones. Negat enim Atheus, credere, quæ non cognoscit per sensum. Aquam vero cernit humidam, at non cognoscit, quid sit humidum in aqua, aut cur sit humida. Credit itaque, quod non cognoscit, quodque non penetrat. Id est tanquam bestia. Nec enim scientia humana, se eriget unquam supra limites, nisi illuminetur à lumine, quod Atheus excludit, solaque conceptus sui contemplatione cuncta definit, quia cuncta ad se ubique reflectit. Totus scilicet carnalis, & vanus, quamdiu credit intellectum, sensuali subiecto oriundum. Quicquid enim per consequentias, numeros, figuras, proportionem, & adæquationes percipitur, est mendax; quoties eadem intellecta præfert, vel æquat intellectualibus per fidem & revelationem. Quid si Mathesis abstrahat ab objectis realibus, & sensatis omnibus, & tamen creduntur. Cur difficilius erit credere non visa, modo revelata sint ab Ente, quod actibus transcendentalibus, ostendit plenioris meriti fidem? Si Atheus historiis profanis assentiatur; cur non etiam Sacris? Moses enim multis claruit miraculis à toto Israele cognitis, historiam scribit creati mundi, progeniem hominum successivam denique per Abrahamum dilavit, educationem Israel è servitute, Legem denique præscriptam divinitus tradidit, multis miraculis confirmatam, an-

te populum infidelem. Visis nimirum in conspectu populi, centeni mille, coactanei. Scriptis Moysi subsignarunt filii & nepotes, dein confirmatis scilicet per Avos traditionibus. Idque per cuncta sæcula subsequencia indubie creditum. Illaque Gentiles traduci sollicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo transtulerunt, absque ulla verborum dissonantia. Hactenus autem tam Judæi & Christiani, quàm hostes horum fidem dedere Sacris. Per Prophetas demum leguntur prædicta multis sæculis, antequam ab historiis profanis postmodum probentur evenisse. Abrahamo enim divinitus pollicitum fuit, quod Messias è stirpe sua surgeret. Idem Melchisedech ipsi prædixit, & novum sacrificium panis atque vini illi idcirco obtulit, qui è lumbis ejus quandoque propagando egrederetur. Nusquam autem offertur Sacrificium, nisi soli Deo. Postmodum, in divisione terræ promissionis, erat Bethlechem, sive domus panis. Inde nempe natiurum ex Virgine Messiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cælo descendere panem, qui castra Madian destrueret; & Deus Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro Deo agnoverat. Hunc quoque Messiam David dein, è stirpe sua nasciturum prænovit divinitus, eumque idcirco Dominum suum, sive Deum nominavit, & futurum sacerdotem juxta ordinem Melchisedech: in pane scilicet, ac vino, divini flammis inspiratione prædixit. Hunc Deum, stellam è Jacob prædixit Balaam, quam postmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, nasci debere in Bethlechem, sive domo panis, ejusque stellam præeuntem viderunt, cujus monitu ab extremo ortu venerant, ut adorarent puerum, qui solius est adorabilis. Etenim qui illos de stellæ significatione prædocuit, potuisset locum designare,

signare, in quo puer esset natus, quem tam remoto itinere quærebant: nisi statuisset id è scriptis Prophetarum eruumum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergò si qua fides sacræ historiæ: ea convincit, esse Deum unum; Gentium Deos esse demonia. Hunc Deum Messiam, filium suum, ex Abrahamo tandem suscitatum iri, absque voluntate viri, ex sola Virgine, esse panem Angelorum, qui de Cælo descendit, qui salvandos salvat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc mysteria nequeat comprehendere, multoq; minus per sensuum adjutorium prævidere: Ideo necessum est, Intellectum trahere in obsequium fidei, quam ex se nullatenus concipere potest. Quia cum is sit limitatæ potentiae, & fides profundæ ubique obscuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, sive animæ suæ immortalitatem. Itaque tandem concessis, creditisque sacris, saltem per modum Chronicorum, elucet eo ipso Deus unus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, Bonus, Verus, Sapiens, Creator, Author, Sustentator, Gubernator, & vita rerum. Concesso demum hoc Numine, concludunt argumenta

12. S. Augustini pro immortalitate animæ, & concedenda est vita æterna, æternus ignis, gaudium, pax, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythonistæ, sive diaboli mancipia. Horum autem defuncti conceptus intellectuui, qui è solis tantum sapit sensibus, juxta Aristotelem: Defunctique verba linguae, deficiunt & Idiomatibus sermones positivi, ut explicarent, quæ auris nondum audivit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum descendit: quodque in se est indemonstrabile per disciplinam sensuum, & intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & expectatio justorum, superant omnem sensum, & quicquid per intellectum con-

134
cipi unquam potest. Porro si mens est immortalis, & fruitura gaudio æterno, separata per mortem à suo corpore mortali existit, & vivit reverà. Ergo non generatur à corpore, quod in se cum omni sua dispositione, est caducum mortale, & cadaver, quotidianis, & quibuslibet vicissitudinum importunitatibus obnoxium. Ergò mens est substantia immortalis, vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut provenit ab homine, parente, aut semine caduco. Multò minus surgit, aut producit à seipsa: sed ab initio aliquo æterno, quod in se est vita lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguiibilis. Verba autem hæc sunt fidei, & revelationes hujus lucis æternæ, ideoque in æternum vera sunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ sunt Dei; ideoque sapientia ejus est stultitia apud Deum, qui est ordo, integritas, essentia, Pater luminum, rerumque omnium causa totalis, independens, absoluta, abstracta. Cui ideo debetur omnis honor, ab omni creato. Creavit autem non solum substantiam Mentis, ut sit lumen substantiale, ad similitudinem sive imaginem sui: sed etiam fecit animatorum lumina viventia universa. Quæ quidem non subsisterent extra suum concretum in abstracto: ideo & peritura, cum morte eorumdem. Ideoque nec substantiæ, licet substantiales, sive per modum spirituum substantialium. Nec proin etiam de numero accidentium, pro ut alibi tractatu de origine formarum demonstravi. Vita ergo belluina est ex lumine vitali, vivente & creatura inter substantiam & accidens neutra. Quæ entium neutralitas, Scholis hætenus ignota, data est ab etymo Patris adunum. Ita quidem, ut nedum faciat adurentem lucem Solis, splendoremque nitidulæ: sed & omnium omnino animatorum animas, quarum ipse solus vult manere usque conditor & herus.

NEXUS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1. *A* & *ω*. 2. Corpus est cadaver nobile, citra mentem. 3. Physica authoris longè remota ab Aristotelis traditū. 4. Offendit veritatem hanc Intellectus Adamius. 5. Per Orationem abstractionis Mens explicari deberet. 6. Narrat Autor suam professionis quinque. 7. Ex quinto educit quinque conclusiones. 8. Connexus mentis tanquam nuclei, in sensitiva tanquam putamine. 9. Defectus ex anima sensitiva. 10. Obiectio. Contra peccatum & meritum. 11. Responsio ad præfata argumenta. 12. Per exemplum Solis. 13. Corrupta natura, perpetuo gratiæ auxilio eget. 14. Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihilo creare. 15. Differentia conceptuum adnandarum in gravidis.

- I. **D**æmissis jam quæ superius pro immortalitate animæ scripsi, deinceps pro animæ cognitione, ad Dominum mecum Jesum redeo, qui solus patet ræ sapientiæ principium, interminans finis α & ω , sive scopus unicus, in quem tota omnium intellectionum claritas est, & terminari debet. Cognita namque mentis immortalitate, anima sibi debet innotescere, quantum potest. Siquidem cum anima corporis clavo Rectrix assideat. Nil sane in corpore (nisi cum
2. Anatome sola, spectem cadavera) operæ dignum examinari potest, absque vitæ sive animæ cognitione. Enimvero multoties mecum indignatus sum, velle concipere res externas & alienas: atque interim nesciri, quis sim ille, qui externa & sublimia contemplari audeo. Nondum intellecta enim imagine, quam mens præ se fert, nec quis, qualis, quantusve sit intellectus. Atque tandem, nec quomodo formeretur actus intellectualis. Quapropter mecum statui, longè aliam animæ cognitionem tradendam Christianis, quam quæ hætenus à Gentilibus Scholis est edocta. Quantum enim verbis explicari potest: tantundem quoque Sacra tradunt. Ac reliquum exercitando acquiritur gratis, per ipsam gratiam: Nec alium
- 3.

mens doctorem admittit, quàm illum, qui solus Pater atque magister vocari præcepit. Quia reverà omnis doctrina, quæ è præexistente sensuum cognitione hauritur, procedit ab anima sensitiva, carnali, sive terrena (quamque ideo Apostolus Diabolicam vocat) illuminata quidem, at non ab ipsamet Mente: quæ scilicet dumtaxat opat illuminari à sui initio, quod est supra naturam, & non à sensuum observatione. Quorsum spectat status intel- 4. ligendi in Adamo, ante susceptam doctrinam sensuum. Novèrat quippe essentias, & nomina animantium: quia Mens, in divina sui imagine, hæc intus contemplabatur dum volebat, ipsoque aspectu eadem memorabat. Sed postquam anima sensitiva subnata est, in quam Mens obvoluta immortalis, hujus suscepti vicariatum sola sensitiva, vix autem ab inde soporata mens expergiscitur: saltem non apertius, aut vivacius, quam dum mentali orationi incumbit: sive id sit, quod interim de se disjiciat frenos sensitivæ, vel demum quod Deus in solo spiritu adorari postulans, suas vocat delicias colloqui cum filiis hominum. Equidem oratio silentii, 5. profunda que humilitatis intellectualis, alium, quàm jam me senem, ignarumque Medicum postulabat: Sed cum mentis physicam explicationem susceperim: sitque mentis essentia, quidditas, & natura physica, planè spiritualis, atque respiciens sui initium immediatum, & supernaturale: debui omnino mentis doctrinam edere, & explicare per ejus exercitia, ut homo ab operibus prodatur. Itaque veniam rogo, & mereor, si non pro rei dignitate rem declaravero. Supplebit divina bonitas meos defectus per alium me digniorem. Antequam autem progrediar, sciat Lector, quod hætenus Scriptorem non invenerim, qui de penitiori mentis vacuo

6.

fundo, & fabrica sive de creatione idearum entitate, veritate, aut quidditate aliquid cogitaverit: sed potius hujusmodi doctrinam, velut anomalam, ignotam, atque desperatam, solaque admiratione in fumum tenebrososum sublaram, à tergo suspenderunt, nec amplius retro -, ut neque introspexere. Primum enim meos errores putando commissos, detegam; ac circumstantias narrabo, quæ me quandoque fefellerunt. Sciebam enim imprimis ex fide, esse nobis Mentem immortalem, excedentem ideo quaslibet naturæ potestates. Quippe quæ à DEO immediate Adamo inspirata fuit: eadem quoque hodie fortui ab eodem Principe vitæ inspiratur. Utpote in qua Regnum DEI sedem suam ex beneplacito stabilivit, & hæcenus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, suisque Deitatis charismatibus locupletavit, præsentiaque sui, cædæmonem excludit. Pro qua nimirum Mente, mori dignatus est: non autem pro Angelo lapsio. Sciebam secundo, ex naturæ cognitione, Bruta habere animas, plus minusve prudentes, & sagaces: caducas tamen omnes, atque in nihilum properantes: easque perire, non secus atque statum. Lumen candelæ extinguitur, & in nihilum abit. Ideoque belluarum animas, non esse proprii nominis substantias spirituales: sed lumina tantum viventia vitalia animantatorum. Quæ attamen à solo Deo Patre creantur, dispensanturque juxta exigentiam seminalium dispositionum. Sciebam tertio, quod omnis anima caduca atque sensitiva, à feminibus occasionaliter & dispositivè tantum emanaret: Ideoque nil similitudinis aut unitatis sortiretur cum Mente humana. Nam etsi à Deo creatæ ambæ, non secus tamen dirimerentur ambæ, quàm sicut ens caducum, ab immortali deinceps. Vel sicut lumen per exufflationem interiturum,

à substantia quæ esset Deitatis lucens imago. Sciebam quarto, Quod in semine humano subessent dispositiones, & spes, ad ejusmodi animam caducam: non minus quàm in semine canino, ad viventem catulum. Sciebam quinto, Animam sensitivam (prout de vita longa, tractatu de introitu mortis in naturam humanam probavi:) in nobis subortam à peccato, atque permanere naturaliter deinceps, per successivam sexuum copulam: nec Mentem immortalem à natura, homine, ullisve mediis naturalibus fieri posse. 1. Eo quod esset substantia. 2. Quodque esset permanens, ideoque 3. Quod ab ente perituro nequaquam fieri posset. 4. Quod Mens ideo è nihilo fieri debeat, per modum omnium substantiarum, absque auxilio naturæ cooperantis. 5. Quodque propterea sensitiva, ante peccatum non fuerit in nobis, ut neque necessaria. Sciebam denique Sexto, Quod à transgressione deinceps, Mens esset alligata animæ sensitivæ. Eo quod in corpore, morti obnoxio, nil esset Menti propinquius, magisque affine in quo federet. Quodque ea propter in lucido illo, vitalique initio, cœu diversorio sese demersisset Mens, divinitusque annexa fuisset usque in vitæ periodum. Contuitus enim sum ideo tot Amentias, fallacias, defectus, errores, hominumque perfidias, imo & cunctas insanias, quæ omnem penitus Mentis usum denegarent, ejusque totalem absentiam potius, quàm præsentiam suspicati facerent. Cognovi septimo, Animam mortalem à lapsu deinceps, ita Mentem suo obtenebrare hospicio, eamque cooperire desidem, atque velut soporantem detinere: ut nedum actiones regeret corporales: sed ita plerumque ipsam Mentis præsentiam obfuscarer, ut nil prorsus expedite hac vita, quasi non amplius sui juris esset, agere queat. *Lex enim est in membris nostris, repugnans legi Mentis nostræ.* Tandem controversam inquietudinem

- nem subnatam sensi : quæ libertatem ac gravamen peccandi nitebatur excusare.
10. Nam utcumque Mens vitalem continuo radium (utpote quæ nunquam feriat, lassatur, dormitve) de se spiret, in sui vicariam sensitivam : nihilominus videbatur suis adeo facultatibus serva animæ caducæ, quod impotens sit suo intellectu liberè frui : sed insanum sensitivæ lubitum concedere. Quapropter facile morborum squaloribus seductus, pronus descendi, quod cernerem serpentes, atque simplicia quædam, imò etiam domestica nobis excrementa, alterare omnimodo usum Mentis : Potestates verò harumque functiones, prorsus conculcatas, & amentes, evadere, fierique bestiis longè calamitosiores, nos in tanta majestate, sub imagine divinitatis constitutos. Incitabar enim ad hoc, Quod non videretur æquitati, aut possibilitati conveniens : Ens aliquod virulentum, caducum, & Mentis immortalitati impar, calcitrare posse imaginem Dei : ut omne jus atque prærogativam, pro lubitu rabientis canis, amitteret : essetque infimi potestas, dilatata super excellentiam entis, deinceps duratione infiniti. Videbatur namque debere esse impassibile à caduco : quicquid per se esset immortale. Quinimo Mens Prudentis obsidet plerumque à stulticia : quod quilibet ferè suo labore vertiginis puncto. Irretitur namque quicumque amat, quod non est amabile, & qui inter amabilia non servat proportionem adæquationis : jam in hoc adspicit plausibilia, ut placida, cum affectu dementiæ. Sic enim Eva asperxit pomum, ut pulchrum, ideoque ut placidum. *Statim tulit illud & comedit.* Idque tam est solitum, ut Sacra dicant, *Stultorum infinitum esse numerum.* In has enim errorum fallacias præceps ivi, quod adhuc nescirem, quæ esset combinationis Mentis, & animæ sensitivæ necessitudo, atque vinculum.
- 11.

Enimvero, quia Mens connexa erat jam animæ mortali, stabat huic, jure hospitii, alligata. Adeo, quod etsi Mens ex se esset impassibilis : attamen quia, conjugali unitatis vinculo, atque toro, ambæ simul erant combinatæ : sic ut anima mortalis, Mentis immortalis sola frueretur vita : necessum fuit penitus, quod quoties anima immortalis pateretur quicquam à rebus caducis, noxiis aut sibi hostilibus : idipsum conjugii parilitate, unitate conjugali, & sociali hospitalitatis jure, ipsa quoque Mens etsi immortalis, consecutivè quoque pateretur. Non quidem quod propterea caduca, vim sortirentur super ens immortale, sibi supereminens, & forialieni : Sed voluit Deus sic mentem pati, quatenus hospitii incommoditatibus impeditam, suæ amplitudinis libertate orbaretur, auscultaretque angustiiis, atque anxietatibus sui domicilii. Etenim vita immortalis Mentis communicatur animæ caducæ, sedi, atque hospitio. Quæ vita tamen, (ut alioquin omne recipiens per modum, & capacitatem recipientis, recipitur) caduca fit in connexo, siye in lumine caduco. Quæque ideo & à caducis conculcari potest, ut penitus vita exsuffletur. Ac tum Mens suo privata hospitio, non quidem extinguitur, vel annihilatur : sed recedere cogitur, propter disligationem & annihilationem syndesmi. Quicquid ergo Mens subter vitam pati videtur, sospes quidem ipsa manet : at non liberè sua munia exercet : quia sensatio est in medio vinculi. Siquidem constans confi-
deravi lumen Solis, maritatum splendori
nitedulæ : sic ut ex utroque unicum
micaret. Ambo enim connexionis lumina, in nobis, non esse quidem lucentia lumina : sed viventia ac planè vitalia. Unum
nimirum cæleste, ac constans : alterum
verò vermiculare. Tum denique finxi,
Nitedule lumen maculatum, seu tinctum.
Siye enim id proprio coningeret errore :

13.

sive demum, quod cortex illi tinctus obtenderetur: Saltem lumen solare, quod perpetuò sibi constaret, quatenus tincto jam lumini nupisset, translucens per nitedulæ lumen, ejusdem labem atque tincturam velut assumit, ac velut patitur, non quidem quod Sol patiatur, sed ipsius dumtaxat lumen: quod actiones vitales edit, juxta deturpato nitedulæ colores. Extinctoque tandem nitedulæ lumine, solare lumen perdit conjugem, & abit in primum sui fontem, ut de præstitis munis rationem det. Sic nempe mens tolerat invita omnes infanias sensitivæ, quas carnis sordes illi obtundunt: clarumque intellectus jubar, nequens penetrare sordes, pessum datur. Etiam si in sui radice sit penitus impassibile. Quod autem jam de vita dictum est, id ipsum de aliis Mentis functionibus est interpretatum. Certum interim ac manifestum, Quod sensitiva ut mentis sedes: ita ejusdem immediata pedissequa. Cui cum sit delatum regimen à lapsu deinceps: ideo in se transumit per indebitam assuetudinem, omnem mentis energiam. Non secus ac quis manu sinistra panem scindere assuetus, vix potest dextera eundem dividere. Itaque mens ordinariò assueta consentit, quæcunque compatrici patino vitæ radio, anima sensitiva brutalis, amplitudine suæ libertatis & consuetudinis licentia, patrat. Quapropter in omnibus & per omnia hujus peregrinationis itinera, egemus auxiliis gratiæ divinæ, pro quibus sæpè indices orandum: Ne inducamur in hospitii nostri tentationes. Quod distinctis planè palæstris, ab anima sensitiva procul distitis. Quorsum primò consideratur vis animæ sensitivæ imprægnatæ: quomodo nempe ope radii mentalis (nam ut mens est imago Dei: ita etiam aliquid ex nihilo soloque nutu, quodque creare satagit) creetur, solo appetitu, verum cerasum extra lignum. Imprimis indubium est, quod ejusmodi cogitatio sit appetitiva, vel

14.

formidans, &c. nondum discursiva, multoque minus nuditer soli menti subdita. Deindè cerasum sic productum, est verum: non autem sola cerasi macula. Si quidem quotannis colores mutat statim circuitibus, quibus arbores suos fructus colorant. Inde enim actio imaginantis Gravidæ manifestior fit, seseque extra censum folius maculæ extricat. Dum mulier, cernens Bruxellæ in foro aliquem capite plecti, mox parit sæctum decollatum, cujus caput juxta truncum reperiatur. Idque alibi recitavi accidisse in brachii & manus amputatione: ubi tamen brachium, vel manus, non fuere repta. Saltem actualiter & verè operatur anima sensitiva in homine radio mentis illustrata: ideoque illud non usque adeo in brutis est obvium. Quodque si non pluries contingeret, facile à criticis in suspicionem pacti impliciti cum cacodæmone conjiceremur. Etenim quia non sola hæc operatur sensitiva; sed radio mentis immortalis illustrata: Idcirco est quædam creationis similitudo, quæ ab imagine viva sui creatoris editur: neque itidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola nimirum passionis conceptione, cerasum ex nihilo creatur in sæctu, ea parte, qua prægnans foris manum admover dexteram, si dextera est; vel sinistram, si sinistra fuerit. Eo quod ista manus solita sit deferre animæ imperia. Creaturque simul totum ens seminale Cerasi, extra suum lignum, & quidem perfectum: non autem sensim per ætates accrescens, prout aliquin in arbore. Ubi cerasus post aliquot annos, suos edit fructus. Ast extemplo, cerasum in utero, vel mus fabricatur, &c. Quæ vis fabricans requirit visum, & insuper perturbationem, &c. ut designetur vis conceptus animæ: non autem discursuum opus. Nec est enim vera isthæ creatio. Quia non fit materia nova, vel ex nihilo: sed est creatio transmutativa unius in aliud, ac penè instantanea. Quæque dum jam in conceptu est creata ente ideali,

15.

ideali, & vestita in spiritu vitali matris, mox per manum designatur locus, quorsum deferri & depingi debeat. Cujus manus defectu, perit haustum cerasi sigillum, atque annihilatur creatio. Idque in appetitivis. Alioquin in gestis formidabilibus: quippe tantò potentioribus, non requiritur directio manus maternæ. Anputatur scilicet manus, vel brachium fœtus, etsi manus matris quæta manserit, nec reperitur inter involucria, prout caput. Prout & dum fœtus transmutatur in monstrum. Sed in bestiis informidabilibus requiritur manus, loci designatrix pro fœtu, ut totus immutetur. Estque in istis formidabilibus diversa ratio. Eo quod in uno ostendatur solus actus, & in alio ens creatum. In illo enim præterdit ablationem solam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creando. Est de-

nique in hujusmodi istud universale, quod mater efficiens non intendat pro suo fœtu id facere: adeoque non in se, sed in suo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris concipientis appetibile, vel horribile. Præcedit sed conceptus aliquis plausibilis, vel timorofus, cum appetitu, vel aversione. Sequiturque inde statim appetitus conceptuum, cum desiderio vel pavore. Quæ hoc loco sic dilatavi, ut imaginis divinæ potestas similitudinariæ creationis, nos deducat in similitudinem creandi amorem divinum in mente. Dum ipsa nempe proprio motu, nec solo sui radio in animam caducam disperso, (pro ut in gravidis jam relatum est fieri) proprioque operatu, intus totaliter in Dei amorem fertur. Ah utinam eò ducamur?

ASTHMA ET TUSSIS.

1. *P*ri Pulmonis, & nervorum patent, quamdiu vivitur. 2. *A* capite nil ad pulmonem depluit. 3. *C*apiti in Asthmate male applicari remedia. 4. *Q*uis Pulmonis Corripitor. 5. *Q*uo errore dulcia remedia, & illinctus, sint introducta. 6. Probatur quod dictum est. 7. *C*ensus medicamentorum usualium ordiniorumque. 8. Remedia Tussis, & Asthmatis, non distinxere. 9. *D*uplex Asthma. 10. *C*alamitas sexus muliebri. 11. *I*ncognitæ Scholæ. 12. *V*ana tentamina. 13. *A*divitas uteri, in Asthmate. 14. *Q*uomodo regat & regatur Uterus. 15. *H*ostis in utero. 16. *I*n distinctione erratum. 17. *M*ulier bis patitur omnem morbum. 18. *S*ubdivisio Asthmatis. 19. *I*gnoratum Asthma hactenus. 20. *C*ur medici audiant, quæ audire nollent. 21. *H*istoria Consulis Asthmatici. 22. *H*istoria juvenis nobilis venatoris. 23. *H*istoria Canonici. 24. *H*istoria monachi. 25. *H*istoria civis. 26. *H*istoria sexagenarii. 27. *I*ndagatio nidi in Asthmate siccò. 28. *N*idus cur in Duumviratu. 29. *A*sthma cur Epilepsia pulmonis. 30. *Q*ualitas veneni Asthmatici. 31. *H*istoria Comitisse. 32. *L*ocus veneni alius in Consule, quàm in Venatore. 33. *S*emen & fructus Asthmatis, quomodo differant. 34. *C*ur subitò invadat. 35. *C*ur Asthma siccum sit extra defluxionis suspensionem. 36. *C*apiti non applicanda remedia. 37. *R*emediorum census. 38. *N*otatio Paracelsi paragrahus de Asthmate. 39. *R*emediorum doli in quo sit. 40. *P*ropriæ Asthmatis reme-

dia. 41. *C*ausæ uterini Asthmatis sunt per accidenti. 42. *H*istoria Præpositi. 43. *A*sthma inter siccum & humidum, ambigens. 44. *A*rtificia Asthma humidum causantia. 45. *A*sthma humidum ab hauritis Endemici. 46. *H*istoria Asthmatici statim suffocati. 47. *J*udicium erroneum adnati Pulmonis. 48. *A*natome malis fundata principis, sæpe ludicra. 49. *U*nde mors, & repentina suffocatio. 50. *N*otabilia circa Asthma sexagenarii. 51. *P*robatur ab esitatis nocivis. 52. *Q*uod istud Asthma ex Splene fuerit. 53. *R*atio Scholarum rijiatur de motu aelivi in Asthmatico. 54. *A*porrhoe quadruplex. 55. *E*xamen per Regulum. 56. *S*ubterfugium. 57. *C*onsiderationes aliquot, pro questione proposita. 58. *R*atio per conjecturas sumta. 59. *S*igna confirmantia. 60. *A*sthma humidum. 61. *D*iffert à comite Tussi. 62. *Q*uibus de causis surgat. 63. *A*sthma promiscuum. 64. *R*emedium appropriatum tam humido, quam siccò. 65. *D*e Tussi ex gravidine, sive Coryzzæ. 66. *C*ur mucosus in decursu Coryzzæ variat. 67. *O*bservationes aliquot. 68. *P*ro Tussi non descendere phlegma è capite ad Pulmonem. 69. *R*emediorum aliorum census. 70. *H*istoria senis stertentis. 71. *A*uthoris opinio. 72. *D*ecisio questionis qualis. 73. *A*d probationem accurrunt ambo Custodes, simul cum historia Laticis. 74. *Q*uamvis & quousque Canterii usus respondeat. 75. *P*otum desiccantem applicatio. 76. *E*legantum consideratio. 77. *F*umi fulvuri connectio potius.

- A**D Catarrhi nānias quia translatum est Asthma, sit- que affectus non cognitus, & vix sanatus hactenus. Idcirco particulatim de Asthma scribere cogor. Quorsum repetenda sunt quādam ex prædidictis.
1. Nimirum Pulmonem poris pervium, quamdiu vivitur, non secus atque nervos omnes. Quod imprimis patet in opticeis, si uno oculorum clauso, spectetur pupilla alterius grandescere. Ast in morte clauduntur, quæ alioquin in vivis sunt pervia: perique visibiliter, lumen ex oculis morientium, quod clausis opticis cesset desitque spiritus visivus eo desituere. Hoc ipsum jam sua ætate noverat Hippocrates: id eoque corpus totum perspirabile & conspicabile declaravit. Deinde, jam sat demonstratum reor, à capite nil decidere in Laryngem, vel Pulmonem, quod frequenter & copiosè tamen, per tussim exscreatur, adeo ut nec locus fictæ distillationi, vel Catarrho, sit integer. Verum quicquid Tussis ejicit, id fieri in cannis Pulmonis, vitio proprio. Itaque hactenus esse erratum, propter ignorantiam partis mandantis, patrantis, & recipientis, & propter materię, modique fiendi, incogitantias. Nec mirum idcirco, & in sanando
 3. actum nihil. Quippe capiti adhibita remedia, ne faceret, nevè mitteret, vel sponte propria, laberetur in pulmonem materia, quæ nunquam in capitis fuit potestate: At penes ipsum pulmonem constanter sit. Steteruntque ideo ægroti absque medela: quod omnis medentum cura versaretur partim circa insons in hoc morbo caput, partimque circa præcautionem, atque faciliorem sordium ejektionem. Non autem circa emendationem illius Vulcani Corruptoris, qui fabricat ex bono Pulmonis alimento, præfata phlegmata. Nimirum causarum priorum ignorantia, fecit Scholas perpetuo ad effectum, ac posterius, suas dirigere mendendi intentiones. Nam dum animad-
- verterent, potus & cibos recta ad stomachum deglutiri: nil autem Pulmonem versus desistere, excogitarunt ducia, quæ expectorationi inservirent, quatenus faucium glabritiem facerent. Tum dein syrupsu crassiores invenere, utpote quos putarunt sensum illingendo, majori jure ad Pulmonem pro parte illabi. Atqui iterum oscitanter omnia. Nam imprimis In hoc, capitis, ac dein suarum thesion, oblita Scholæ sunt. Tum denique non considerarunt, quod si ejusmodi eclegmata ad pulmonem intrarent, plus angustiarum & molestiarum causatura, quam ipse sordes ibidem restagnantes & fabricaræ sensim. Saltem malum malo accumularent novo. Non enim quicquam proficerent ibidem, nisi quod obstipationem, multaviarum angustia, angerent, anxiamque redderent de cætero. Eo præsertim titulo, quod rosæ, farsara, pulmo vulpis, saccharum, &c. ne quicquam respondeant Indicationi curativæ. Ut potè quæ oblate facultatis commutatricis redintegrationem dumtaxat postulat. Quæ verò faciliorem expectorationem respiciunt, morbum à tergo, ejusque effectus tantum adoriuntur. Cum igitur, qua parte arteriæ asperæ extrema desinunt, spirantque in thoracem, Pulmo pateat: satis liquet, quod in Asthmate eorundem pororum sit strictura. Insuper adhuc errant, quod remedia Tussis ne quicquam differant à remediis Asthmatis: dum tamen ambo immensum & omnifariam distent in radice, & causis. Est itaque duplex Asthma. Unum quidem muliebrem, ex solo uteri regimine pendens: alterum verò promiscuum, utrique sexui commune. Misera certè utrobique; fœmina, quæ negotiis penè omnibus exclusa, simplici tamen ejusque speciei morbo, non sat luit. Est enim Asthma hoc tam frequens huic sexui, quod omnem uteri Arithmum (qui permultiplex est) Scholæ dicaverint uteri præfocationibus, unoque velut capite, ingens volumen morborum præterisse voluerint. Vidi enim frequen-

- res, quæ suaveolentium odore, præter Cephalalgias, & comminatas syncopes confestim in extremam respirandi difficultatem inciderent. Alias quoque observavi, quæ spirante Borca, statim, vel in hypocaustis, Asthmate plecterentur insontes. Denique & alias, quæ ex ira, nuncio tristi, potu sacchari, vini Hispanici, &c. vel etiam objurgatæ, luctuoso modè Asthmate corriperebantur. Etenim Scholæ, semper tantum circa actiones corporales versatæ, fuscque proin venerantur perpetuò humores, pituitam utrobique inculsarunt, depluentem scilicet in Pulmones. Quod ex utero tetri adscenderent vapores, qui tam de se, quam aliundè è stomacho, suscitarent consocios halitus, unde exprimerent omnem muccum expectoratum, Asthmatis auctorem. Scholæ enim dedere vaporibus tam noxiis salvum conductum, quæque versus penetrandi quorsum nempe aeri non est liber transitus. Quod patet in anhelitus voluntaria compressione, sive
1. detentione. Inòdè quamquam hæc locum tantum habeant in Asthmate humido, eadem tamen ignorantia non desisterunt, frustranea quælibet tentare, per enemata, phlebotomiam, cauteriaq; & solutiva, ut fistorum vaporum revulsioni satisdarent,
2. etiam in Asthmate sicco. Neglexerunt itaque, quod uterus, actione regiminis, modoq; penè influentiali, ad nutum iræ, tristitiæ, pavoris, &c. præfatos pulmonis poros, qua in thoracem desinunt, obliquet, morris instar, perindè atque luna, solo adspectu, aquis præsidet, eo quod uteri vita atque potestas toti imperet mulieri. Cui videl. proin, aliud quàm viro, mentum, ingenium, caro, pilus, sanguis, &c. Iterumq; cessantibus furiis, & exundationibus præfati regiminis, confestim libera restituitur respiratio, ac plerumque citra notabilem excretionem. Nec enim uterus vaporibus
3. tenus: sed mero regiminis imperio, totam regit mulierem, cum sit peregrini hospitis instar, à corpore non nisi alimentaliter dependens, prout viscus ab arbore, cui innascitur. Caterum uterus quadra vivit pro-

pria, nullumq; sibi, præter animi pathemata, hostem novit. Quapropter non servit animæ: sed in importunum perturbationibus animum, non secus atq; in corpus furiendo, sævit. Solæ namq; perturbationes animæ, uterum in diversos furores agitant: adèd ut nunc in nervos, tum in intestina, ossa, viscera & membranas crudeliter ferociat. Cor item caputq; sensus ac mentem succutiat. Vidi namq; non raro tendines, magno cruciatu convulsos, spontè extra locum proflire, miras quoq; musculorum convulsiones, ingenti ejulatu concitasse, resolvisse: imò & ipsamet ossa seriò dislocasse. Observavi sic quoque Apoplexias, Paralyfes, Caducos, Icteros, Hydropes, tormina, hemicraniam, amentias, multaque morborum tyrannidem ex utero provenisse. Quæ prout à Scholis, virilibus remediis sunt frustrà tentata, neglecta dicam, atq; ad solam Asthmatis præfocationem relata quodammodo: quasi singulari prærogativa solum guttur utero obediret. Multa profectò commiseratione dignus sexus, in adiutorium magnarum necessitatum nobis datus: ac quasi proindè multiplici ærumnâ dignus. Siquidè semel omnes propemodum morbos patitur ex utero, iterumque eosdem quatenus homo, duplices corruptæ naturæ pœnas, insons atq; devotus sexus, per misera individua muliebria, tolerat. At felix saltem, quod tribulationes patienter ferat atq; Dei filio hætenus propinquior. Est ergo Asthma alterum, utriq; sexui promiscuum. Subdividitur autem iterum Asthma, in siccum & humidum, sic ab excretis censum. Steterunt hætenus causæ Asthmatis, ejusq; fiendi modus, in Scholis ignorata. Ac consequenter mansit insolita Asthmatis sanatio. Sit testis atq; iudex Deus inter me, & Humoristas, quantum commiserer agros malè exceptos, sub insausis inscitia obsequiis: atque tandem spe truncos, nummoque emunctos miserè deserui. Id est, sæpè deludi. Agitati namq; frustrancis tentaminibus, stupuere mecum, tam ignavam opem, à tot seculis & bibliothecis, peti.

Ubi interim non raros à vetula, vel agyrtâ, sanatos vidimus. Obdormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægrorum. Etenim horum ejulatus audiunt quidem; sed cum Levitis transeunt in Jericho: quodque audire nollent, audiunt idcirco inviti. Infaustas nempe indies sibi fieri morborum clientelas. At nec proinde vel unguem à prædecessoribus recedunt, ut semel, de proximi vita sibi tradita, seridè pensitent. Ad stipulari enim veteribus, atque cæcis ductoribus, in ignaviâ cessit: proinde nec erubescunt amplius, incurabiles decernere, quotquot phlebotomo, solutivo, sudore, clystere, cauterio, thermis, potu acidulorum, id est, vires diminuentibus, non palliaverint. De Asthmate autem nunc, atque primum historias aliquot notas describam. Qui autem me sequentur, eadem scrutabuntur melius atque felicius.

21. Consul magnæ urbis, quinquagenarius, liberalis potator & vir fortis, de scala in navi, lapsus in humeros, & occiput dudum syncopizavit. rediens in se, per menses octo, benè se habuit. Inde febrim leviculam passus, per dies aliquot: Comotationes deserit, quia febrî Asthma illum corripuit. Accessus singuli, per dies & noctes aliquot, continuò minabantur strangulatum. Finiunt autem, citra manifestam excretionem. Ast nox, insultum Asthmatis præcedens, in somnis, inquietâ, cum oris ariditate, febrili admonitione, lotii mira abundantia, ac plerumque tribus secessibus, importuna. Sequenti dein manè, unico velut insultu, anhelitus, quasi præciditur abrupto filo, humeros, respirando ut alas attollit, utramque manum ad lecti spondam premit, quo humeros facilius altiusque elevet. Vultus rubet, & oculi prominent. Sicque infirmes aliquot dies & noctes transigit, & cum suffocatione instanti continuò luctatur. Tandem exacto paroxysmo, rectè valet, ædit, ambulat, scandit, venatur, equitat & itinerat. Imò nec meminit sibi unquam

in vita doluisse caput, aut tussibus obnoxium pectus. Juvenis annorum 24, nullo 224 sanitatis aut vitæ errore contaminatus, studiosus, nobilis & venationi quoque incumbens. Hinc nempe pedibus cursuque velox. Hic enim Bruxellas veniens, itinere trium leucarum, à cœna moderata, cum sorore, primum corripitur Asthmate, totoque triduo, suffocationis metu, laboribus & sudoribus inter mortem agonizat. Mox dein restituitur sine sputo, celerque benevalens suam repetit domum. Dein toto biennio decumbere non fuit ausus: sed sedens juxta focum, totis pernoctat annis. Etenim si decumbat, mox sopitum Asthma expergiscitur. Subindè etiam paroxysmus minatur, imò incipit; at non pergit: una quoque vice crudelius affligit, quàm altera. Exacerbatur lunæ stationibus, ut & æris tempestatibus, quas etiam idè præsentit, atque præfagit. Æstate saltem sævius atque sæpius infestat accessus quàm hyeme. Imò hodiè frequentius atque crudelius urget, quam primo sui initio. Diebus autem intercalaribus ambulat, currit, equitat, venatur, atque cætera sanorum munia ritè obit: sed noctu non audet decumbere. Montanis locis pejus se habet, idcirco Bruxellis vix pernoctare audet. Porro antè paroxysmum aliquot horas, saliva ipsi salsa evadit, sentit dentes, ac gingivas sibi contrahi, intestina quoque magno mugire murmure: Dolere utrimque latera: itemque copiosam, frequentem, & aquosam reddit urinam: ac liquidior ipse alyus solvitur ter quaterve. Postremò, statim velut sibi injecto laqueo, Asthma illum apprehendit, vice singula, minatur præfocationem toto accessu. Sub finem tandem, quatuor aut quinque spumosa sputa, faciliè absque tussi excreat, liberaturque mox velut ablato laqueo. Futuram autem paroxysmi feritatem, ex magnitudine prægressorum signorum, dimittitur Canonicus quidam, vir consistentis & viridis ætatis, tota æstate propemodum

dum Asthmaticus : totaque hyeme liber. Sed qua statione Asthmate premitur , toto prurit corpore , squamas dejicit albas , ac speciem Lepæ exhibet. Matrem pari pruritu laborasse , ut & sororem dicit. Illam quidem sic occubuisse. Hanc verò spontè curatam à secundo partu.

24. Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula Laicus , occupatur diruendis ædibus. Atque deinceps quoties locus aliquis verritur , vel aliàs ventus pulverem excitat , mox concidit ferè præfocatus. Mente quidem constat : sed penè præcluso anhelitu jacet moribundus : tantumque deinceps cubat sedens. Dumque pisces oleo frixos (pro ordine , & appetitu suo) edit , ruit extemplo , anhelitu privus , sic ut vix à præfocato distinguatur. Dicit se sentire signa instantis Asthmatis , quæ alter venator refert : Parique se symptomatum prænuncio certiore fieri , de futuro accessu , ejusque atrocitate. Id scilicet , dum Asthma spontè , & non à cibis aut pulvere irruit. ~

25. Civis quidam , vir cordatus ac prudens , à Magnate , opprobrio & publica injuria affectus : cui ne verbum respondere poterat , absque timore ultimæ ruinæ : Subricens dissimulat , atque tolerat contumeliam : sed mox abindè Asthma oboritur , quod alioqui benè valenti , magis indies ingravescbat toto biennio. Tandem sub finem Hydrops moderatus , illum paucis diebus extinxit.

26. Puer quidam , mox à cunis cum quartana , toto biennio dimicat ; præterq; spem omnium , per crisin , multasque sedes , convaluit. Licet arduo comitali , pro mortuo habitus. Adolescens & Juvenis , sat agilis fuit , sed temeræ valetudinis. Mox à Juventute , sensit in cursu , se justo nimium anhelasse , quod vitæ , commoditatibus saturæ , tribuit. In virilitate , sensit moderatum tripudium , anhelitu breviorè justo se luere. Circa annum quinquagesimum autem , manifestè suspicatus est se Asthmaticum : Idque manifesto auctum

sensit circa sexagesimum. Etenim ab infantia , lienem habuit notabiliter offensum , atque subindè dolentem. Ita ut equitatio unius diei molesta foret , ob succussionem Splenis : atque potissimum defatigabatur , si cursu veredarii diem transgisset. Porro , comitalis ille , quam non nisi gravioribus de causis se proderet , aliàs per aliquot annos sopitus : non erat tamen Convulsivus , verum instar deliqui animi. Sentiebat autem gaudium quoddam , circa orificium stomachi , mox corruerat. Rara ipsi quidem tussis , sed inò ab adolescente exscretio frequens. Sputum autem habebat , guttulas subcæreulas , liquato tragacantho similes. Sputa rara , tota æstate : frequentiora sub frigoribus , adeò ut ingravescente senio , tota hyeme screatus plurimus ipsi esset. Tandem jam totus Asthmaticus , uno anhelitu totum psalmum De profundis perlegit , non citato sermone , modo federet. Deambulat etiam in plano per leucam sat celeri passu : sed si plateam , vel sensum acclivem , moderato scandat gressu , confestim salivat , anhelat , thorax angustiat , cor subinde palpitat , inordinato interruptim pulsus. Lingua retro ad fauces arefcit , & circa dentes spumescit. Cæterum genua penè labant , cum Asthmate , & juxta mensuram ejus , magis minusque , cum tamen ante Asthma , totum erus agile & validum esset. Cæterum sedendo , aut stando , inò domi obambulando , nunquam anhelat , si non scandat. Quoties largiori cœna refectus est , noctu anhelat , contrahitur thorax , & stertit Larinx murmure quasi continuo , sputoque gurgulio tinniret. Quæ cuncta sedendo , mox sopiuntur , excreatque longè facilius aliquot phlegmata , quibus expeditis , recumbit iterum. Parca autem cœna , ut stomacho quietem dat ; ita & pulmōni pacem. Percipit autem , sibi hoc Asthma nidum habere , ac primitivum fontem , loco inter os stomachi & umbilicum medio. Hæc sic ad longum protraho ,

quo semina Asthmatis sint manifestiora.

27. Enimvero tam in Consule, Cive & Venatore, quam in Canonico, stat Asthma in femine virulento, quod spiritum alicujus visceris, pro radice atque diverforio, est nactum. Seminis autem illius proprietas est, contrahere poros pulmonis, quibus anhelum in thoracem transmittit. Cujus constrictionis necessitas apparet statim in dentibus atq; gingivis. Afficit namq; totum, quia dispergitur in organum toti communem Archeum. Renes ideo enim emulgent lotium, alvus solvitur, mugiunt intestina, sanguificatio cespitat, cor palpitat: atque tandem pulmo contrahitur, non secus atque Scrotum, sub assellandi cupidine. Est autem nidus Asthmatis in Duumviratu, (de quo agam tractatu singulari) unde videlicet totius moderamen pendet: nam alioqui malum non sedet immediatè in spiritu influo: quod scilicet unica accessione terminaretur: etenim nisi stabilem intus radicem obtinisset, non repeteret, uti nec perseveraret.

Tum deniq; character mali, qui in stabili parte tantisper dormit, non videtur alibi stabulari posse, quam undè regimen corporis pendet, adeoq; & cordis prærogativam assumfit. Est ergo Asthma, in hoc Epilepsiæ simile, quod licet non mentem feriat, non contrahat nervos, aut syncopen concitet: dormit tamen in aliqua sede, unde tandem, contagione quadam Archeum inquinans, si non nervos, saltem pulmonem contrahat. Respicit nimirum singulariter illud viscus: Imò licet pari passu, venas, renes, & jecur contrahere videatur: non est tamen horum tam manifesta læsio, qualis in præfocando sentitur. Quæ cuncta adhuc clarius constant in Cive & sene sexagenario. Hinc namq; ab infantia, lienem malè affectum, simulque epilepticos insultus, retinuit: pulmonem aliàs sat liberum. Ille verò, per agoniæ pudoris, iræ, vindictæ, & rationis

imperantis modestiam, ostendit viscus sibilansum, in quo primi conceptuum motus stabulantur.

Licet itaq; libertate philosophica, Asthma nominare caducum pulmonis. Est quidem nidus ejus in Duumviratu; morbus totius quoque, quatenus membra cuncta commovet, ante accessum, adeoq; & spiritum, totius rectorem, concutiat. Attamen, in area thoracis fructificat, respicitq; singulariter ipsum pulmonem, velut sue proprietatis scopum, & objectum proprium: è veneno fit iste caducus pulmonis, quod proprietate sua Pulmonem afficit, non secus atq; cantharis lotii organa. Venenum 30. scilicet aliquod est, quod caput, torumque hominem, in epilepsiam sternit, multoque insolentius, atque mirabilius, quam quod Pulmonem stringeret. Affectus tamen raritas, non ausa est compellere ad epilepsic ejusdæ positionem. Cum tamen interim, quicquid epilepticum adultum sanat, sanat etiam Asthmaticum. Ex utero 31. etiam vidi surrexisse virus, quod nil præter gulam stringeret, sic ut à trimestri vix quicquam deglutiret matrona illustris. Accessi, malum cognovi, & confestim sanavit illam Dominus. Præ macie enim & fame, continuo caduco infestabatur, & à 37 diebus secessum unicum habuerat ad glandis magnitudinem. In Consule quidem consistit virus in liene, ideoque cum febris incepit, incipitque semper, quod febrilibus initiis fuerit ibidem confermentatum. In venatore verò circa os stomachi, cumque cum apprehenderet, fuit à febrilibus initiis immunis. Adeoq; & suum paroxysmum inchoat per modum caduci, estque etiam quotidianus ejus insultus, quod cordis rhithmum exprimenti visceri, sit concentricum fermentum sui Asthmatis. In hoc ideo confabulatur cum excentricitatibus tempestatum, in eo autem non tam promptè illis auscultat. Utrobique enim expectare debet sui maturitatem, & commixtionem cum spiritu totius. Idemque montana & æstiva loca maturant, festi-

- festinantque eruptionem illius feminis : quod in alio hybernis & paludosis conditionibus facilius erumpit , aliàs dudum silens , utpote requirens sèdem febrilem , quæ impactum venenum festinat , maturatque ad suæ eruptionis periodum. Quare proprie loquendo , ipsum semen est Asthma , & caducus pulmonis , licet sileat dudum. Dum autem ad maturitatem provec-tum est : jam est ponum illius arboris , radice , fructus , accessus & productum latentis Asthmatis. Et quia in acum surgit vi regiminis vitalis , atque per modum influentiarum , hinc subito , non secus ac collo injectus laqueus , invadit. Astmaticum namque æstimo , tam extra paroxysmum , quam intra : eò quod si inest verum Asthma : Prout pyrus tam pyrus est hyeme , quam in autumnò , dum pyra habet. Reor interim satisfactum unicuique , quod saltem præfata Asthmata , suam non debeant originem defluæ pituitæ in pulmonem , aut putatio Catartho , cum repente invadant , & solvantur absque manifesta exsereatione , quæ pulmonem sic potuisset exercuisse. Imò si quid fortè sub finem exsereetur , atque tantillum. Id non prioris , aut causæ occasionalis rationem subire debet : sed potius producti vicem habet ; ex magna scilicet coarctatione , & intempestiva injuria pulmoni illata. Quapropter crudelis sim , si capiti catarrholo , vel stomacho evaporanti remedium proposuero. Discet hinc ergò , quisquis vir cordatus & christianus esse volet , frustraneas in Asthmate (præsertim sicco) expectorationum sollicitationes , per illinctus , loch , syrupos , per Phlebotomiam , ac solutiva , per Chinæ , Zarzæ aut sassafras potus (quos falso exsiccentes nominant) perq ; diætæ parsimoniam , sudores , balnea , cauteria , ut scilicet antecedentem , aut conjunctam Asthmatis causam , è stomacho sublatam , vel alioquin è capite depluentem materialiter , sistant , revellant , evacuent , consumant , vel avertant. Frustraque ideò indistincta remedia quælibet , tussibus hac-

tenus pari indiscretionem tributa , atque fortunæ evandis eventibus explorata , vanas demum in tanto malo , florum sulfuris mendicationes , utut variè sublimatorum : hincque extradi lactis , & tincturarum fucata remedia , licet cæteris hæc audentius , & speciosius promittant , spemque injiciant , tanto apparatu verisimiliorem. Intellexi itidem , vini , cum tussilaginis , & pneumonicis remediis , vanas confermentationes , & pollicitationes. Cognitaque 38. mihi causa , tum demum , Paragraphum Paracelsi de Asthmate , in Authoris jactantiam stabilitum , perspexi , cum suis medelis , è tartaro , sulfure , melisso , &c. Sed his insulsiora inveni , errhina , veterum apoplegmatismos , crocufas , & id genus alia. Immania saltem , solutiva , & Phlebotomix. Quia virium dejectiones. Fateor quidem ejusmodi technis , 39. accessus leniri subindè , vel protelari , & dilatari , idque me olim fecellisse. At post , mearum soliditatum me serio pœnituit , Agnosco me larvas , & pallia , tum morbis obtinuisse , sanasse neminem , delussisse verò quorquos se meæ ignorantix confisi sunt. Postquam ergo ab ignorantix vulgaris procellis , ut inutilis spuma ad litus ejectus starem , sum impense demiratus , quod Scholæ , tantorumque ingeniorum acumina , falsis priorum persuasionebus , nondum valedicere potuissent. Cum Asthma nullo unquam remedio circumcidatur , nisi remedio arcani , quod per totum penetret omnes corporis semitas , ut nil relinquat intentatum : adeoq ; unico medio caducum cum Asthmate everrat , & quicquid immediatè in corporis latebris alicubi sedem fixit. Podagram , & similes morbos excipio , immediatè in vitæ spiritu diversiora nactus. Cumq ; interim meam vilitatem , coram tam magnis ab olim ingeniis , serio stupefactus perpenderem , non potui non , quin statim procidens in faciem , laudarem , in oratione silentii , Patrem luminum , quod paryulis de-

diffet scientiam, quam Sapientibus hujus mundi occultat. Cum non sit volentis, currentis & laborantis: sed solius miserentis Dei. Cui in æternum sit omnis honos & gloria.

41. Quod autem odores suaves, tristitiam, item dulcedines, Asthma facerent; nolim intelligi, quasi ex illis causis per se Asthma fieret. Cum in aliis mulieribus, eadem sint grata, & innoxia: in aliis verò, loco Asthmatis, hemicranæ, palpirationes, & syncopes pariant. Nam singula ejusmodi proveniunt ex singulari amentia: uterinæ
42. furore. Presbyter quidam dives, & bonæ vitæ, annos juveniles nunquam Venere aut Baccho triverat, anno 38 repente raucedine, sensim tonum & vocem amittit: verbaque tantum formata per anhelitum expressit. A raucedine, totus anhelosus, post annum moritur. Dissecto pulmone, invenitur sinistri lateris lobus posterior, durus, & è pumice lapidescens: intusque, quasi grumus per pulmonem occaluisse.
43. Ubi autem aspera arteria, in quatuor lobos dispergitur, grumi caseosi erant, inter cartilagineum, & pumicem medii: pluresque ejusmodi lapilli, sparsim per pulmonis regionem, visi. Perpetuum hic bonus vir Asthma, non autem recurrens tolerabat. Sputa tamen non excedebant. Ultimæ enim digestionis alimentum, à fermento alieno coagulatur, unde Asthma rarum; inter humidum & sic-
44. cum, ambigens. Fossiores, fusiores metallici, Separatores, Monetarii, Chymistæ, itemque Artifices, Chrysulcæ, Cersulæ, Minii, viridis æris, Cinabarii, Deauratores, &c. mox omnes Asthmate corripiuntur, quia inspiratum Gas, cum aëre, canales laryngis vitiat in sexta digestionem. Unde fit, quod loco assimilationis nutrimenti, totum degeneret in excrementum, juxta conditionem fermenti transmutantis. Quo detento, atque subsistente, clauduntur præfati canales. At quia ipsa digestio sexta labem contraxit in sui potestatibus vitalibus, ab endemici im-

pressionem, vel ejusdem adhesionem reali, Ideò quotidie, imò & in horas, novum ejusmodi excrementum subnascitur, in mortem usque. Quæ præ foribus adest, ubi excremento nato non sufficit vis expulsiua, explodendi per tussim. Ideòque tum Asthmata præfocantur. Nam & quorundam mineralium Gas, ex proprietate statim suffocat, non secus atque crypta sicula canem. Fumus namque Mercurii (qui utitur larynx, semper est tamen Mercurius) laryngem statim præcludit & constringit. Etenim, quia veneno horridus, statim sese fauces contrahunt, ab hostis præsentia. Saltem omne Gas nocuum, suo inspiratu, Pulmonis digestionem vitiat: sordetque istæ, testes illatæ injuriæ, statim tragœdiam ad Epilogum traducunt, si tenacius adhæserint, quia nova sordium soboles continuo subnascitur. Hausto igitur veneno Endemici Gas, succumbens Pulmo, mox Asthma parit. Sic quoque insigne frigus, quatenus viribus pulmonis superius humidum Asthma parit, quia digestionem ibidem perdit.

Asthmaticus alius repente suffocatus, licet sputa rectè ejiceret. Quæ sita est causa per Anatomen. In pulmone non reperiebantur excrementa, nisi paucissima: sed lobus dexter ponè, pleuræ adnatus erat. Medentes nodum rei reperisse contenti. Ecce, inquit, necis repentinæ causa. Non enim pulmo se movere potuit, ideò & suffocatus periit. Obrisi ad huc adolecens, non credens, quod pulmo, (quem necessariò, & continuo moveri, tum adhuc credebam) una fortè horula, tam firmiter pleuræ adnatus fuisset retrò: (potissimum sedenti) ipsa verò hernia, intrò compulsus, strictimque compressus, tam invito concreveret suo consocio labro, etiam sub quiete lecti. Interim continui hæc divulsi accretio, esset ab indicatione naturæ: non item pleuræ ad pulmonem, utrumque quorum distinguebat sua membrana, & scopus naturæ. Disperi haec Scholarum temeritates, deinceps

ceps magis ; postquam milites repente
 caelos illius ergo dissecuissim. Vidissem
 nempe pulmonem retro costis adnatum,
 benevalentibus, quosque nulla antè pre-
 ferat difficultas spirandi. Ceteros inter,
 velocissimus quidam Hybernus, à pedibus
 Marchionis de Winchestra; pugione ene-
 ctus, dissecusque, utrumque pulmonis lo-
 bum costis adnatum ostendit. Sin vitium
 formativæ, aut monstrum incusaveris.
 Saltem avibus consonum, fateberis. Ana-
 tomici enim, dum fletos humores nuf-
 quam offendunt, tamen per novaculam,
 omnem mortis causam substernere pro-
 mittunt; Primo mirantur, tum etiam se-
 rio indignantur mortem absque venia il-
 lorum adventasse. Etenim quasi in cul-
 tro, spem & remedium haberent, gaudent
 in cadavere partem reperisse, cui necem
 48. attribuunt. Tuncque clamant: Ecce no-
 bile viscus jam dudum putrendo defecit.
 Nec est in Medico, semper relevetur ut
 aeger. Sicque medentes errorem plerum-
 que tegunt, & heredes consolantur per
 nugas. Agnati stupent, & solamen ex
 necis necessitate concipiunt. Quasi vi-
 sceris putredo, multis antè mensibus præ-
 extitisset, quæ in externis gangræna, pau-
 cis diebus interimit. Nidus quidem undè
 mors advenit, sensim quidem ad interi-
 tum disponitur; ab instanti autem, morti
 propinquo, putrere incipit; (citiusque,
 quam aliqui cadavera) putret: quia te-
 pore fovetur. Conjeci, Asthmaticum il-
 lum obiisse, quia dudum antè palpita-
 tionibus, etiam cum pulsu intermittente,
 vexatus, virus, Asthmatis proprietates
 tandem acquirens, poros conspaverat,
 qua pulmo in thoracem spirat. Nusquam
 enim actio regiminis in Duumviratu
 magis clucescit, quam in Asthmate, Epi-
 lepsia, vertigine, sopore, Apoplexia, &
 similibus. Ubi scilicet nulla in viscere la-
 bes occurrit, nulla demum visitur pere-
 grini detentio ejus, quod poros effar-
 49. ciat. Notavi enim senem, qui si in lecto
 diutius meditaretur, mox difficulter spi-

rabat, stertor aliquis cum phlegmatum
 murmure obaudiebatur, cogeatur rectè
 sedere, ut mitterent cuncta. Alioquin
 etsi jacens expectoraret plurima, nihi-
 lominus alia dein statim subnascebantur,
 Nimirum, statim atque os stomachi ve-
 xabatur, angustia pulmonis aderat, fie-
 bantque indefinenter sordes illæ à poro-
 rum clausura. Nam erecto thorace, ma-
 jor pororum est libertas, & proinde or-
 rhopnoea levamen adfert: Adeoque ea
 propter, multa sputi progenies substi-
 tuebatur, quamdiu pororum strictura du-
 rabat: Hæc, sic sensus, discursivam facul-
 tatem docuit. Porò quod esitatis qui-
 51. busdam nocuis, strictura illa oriatur: si-
 gnum nobis est, non ex pulmone, sed ali-
 undè, pendere excitatricem causam il-
 lius stricturæ, & phlegmatum progeniem.
 Ab ore stomachi, inquam, (quod jam no-
 men cordis possidet, quia & symptomata
 paria infert) primi motus conflurgunt.
 Quapropter vigilæ, cum sollicita medi-
 tatione, sopitum Asthma excitant, pro-
 pter difficultates partibus in meditando
 occupatis, causatas. Sic etiam vertigines
 ab hesternæ crapula, vel è maris conqua-
 satione superstites, vomitu tolluntur:
 non enim quod ipsæ sordes rotationem
 in se contineant: sed quia in ore stom-
 achi Duumviratum impediunt. Nunc de
 Sexagenario dicam. Hic enim initio nun-
 quam patiebatur spirandi molestiam, nisi
 in motu acclivi & celeri. Estque alias illi
 respiratio aperta, libera, & pro optatu.
 Quapropter proprii nominis Asthmate
 caret. Pulmonem enim licet tenerum, &
 frigoris impatientem, multique excre-
 menti seracem habeat, frigorebus; horum
 tamen respectu, potius tussi, quam Asth-
 mati subest. Sed cur illi arcta respiratio
 sub motu? An à vomica, vel conclusio
 apostemate? Patet autem, quod non ex
 horum alterutro: eo quod extra mo-
 tum, nec dolorem in pectore sentiat, nec
 coactum ducat aerem in requie. Quod
 52. in ipso notandum, est quartana, à puero

in Splene residuum faciens, suas quatuor quoque synopes suscitans. In tam tenebrae valetudine, & Pulmonis consternatione, quæ somno deficiente, cogitationum laborem non fert, quin stertoria phlegmata fabricet; elucescit enim, quod aliàs dixi: Pulmonem esse in homine membrum primò moriens, magisque in hoc viro, ab adolescentia sputoso. Quid si pulmo, mille poris, aërem in thoracem spiret, & 50 eorundem sint obstitati; inde verò, nonne frigidis stationibus occasionaliter succrescent excrecationes?

53. Ast saltem non solvitur dubium, cur celeriter passu, per declive, aut in plano deambulans, non æque atque lento gradu scandendo, anhelet. Curvè tum sibi cor palpitet? Scholæ enim causam addidere promptam. Quod nempe motus omnis, sui natura, suscitet fulgines, gravio remque motum proinde comitentur plures fulgines: quibus explendis, citatior anhelitus requiritur. Sed nil dicunt. Siquidem præter suppositionem falsi, adhuc idem quod ante, dubium superest. Nimirum, cur celer motus in plano, celeriorque cum totius corporis succussione in descensu, non tantundem fuliginum suscitet, quam tardus motus scandendo plateam sensum acclivem? Nam molestia tardi adscensus, non est viscerum, aut pulmonis: sed tibiarum. Fientne ergò in musculis crurum copiosæ istæ fulgines, quæ thoracem laceessant ad anhelandum, & cor ad palpitandum? Repetentque fulgines viam, ab superficie ad centrum, quas natura per poros mallet expellere, quàm intro revocare? Dein explicent, quid ethymo fuliginum subaudiatur. Illorum enim Aristoteles duas tantum recenset: humidam scilicet, quam vocat halitum aqueum: & siccam sive oleosam, quam nuncupat exhalationem. Chymia quoque tertiam addit, Peripareticis igno- 54. tam. Dum ipsum corpus, à connexis sumotenus ascendit, & vasorum spondis

se affigit; Sublimatum dicitur. Sic sulfur, arsenicum, camphora, mercurius, marcasite, zinetum, sal armoniacum, &c. suas dant aporrhæas, à pristino corpore indistinctas. Ego demum quartam fuliginem adjunxi. Dum scilicet corpus solidum, visferenti, disponitur in flatum, sive Gas sylvestre. Verùm cum Periparetici tantum agnoverint duas priores, Scholæ Galenicæ quoque, fuliginum nomine utramque indistinctim intellexerunt. Sed inprimis, non posse sumi vapores aquosos, vel hinc colligo. Quod nempe tum sudores æstate copiosius effluentes, etiam. quieto corpore, necessariò plus hunc Asthmaticum angere, vel quam ascensus sursum frigidior aura. Quod falsum est. Quod si igitur sub fuligine, exhalationem intelligant: Certum est inprimis, eas non suscitari, nisi prius defecerint aquosæ. Id cum in vivis non sic fiat; necessario quoque ob defectum fuliginis, Scholæ seipsas non intelligunt, in præfata illarum ratione, ut neque in altera pulsum columnam, cap. Blas pulsum, demonstrata. Nec tandem fuliginum nomine intelligi utramque simul aporrhæam, Patet. Nam si pari gradu caloris, nequeant pariter sicca cum humidis scandere, aut separari, à suis totis integralibus, sequitur; fulgines in causam assignatas, non dari, neque esse. Sed agendum, supponantur fulgines impossibiles, & anonymæ, quas volunt insensibili transpiratione è nobis expirare, nondum tamen examinatas, an subter vaporum, an verò exhalationum classes militent. Quia ignorarunt Scholæ, sanguinem totum, in nobis diffusi, alia longe ope quam caloris. At saltem per regulam falsi, examinemus, ubinam istæ fulgines suppositæ exciterent per ascensum sursum, ac moderatum, quæ alias in celeriori gressu, quiescunt. An enim in ipso pulmone? adeò ut hunc stimulent ad dissilandi necessitates? At pulmo nunquam movetur, sive crura ascendant, sive descendant. Supponiturque pulmo alio-

alioqui liberè spirans, in præfato sene. Quid ergò ascensus pulmonem tangit, ut copiosiores fulgines eructet? Sin autem fulgines, in cruribus, tanquam fortius laborantibus, excitentur: cur saltem à pastu, ascensus anhelosior quàm ore jejuno? Ergòne ciborum fulgines intelligunt Scholæ? At cur illæ crura infestabunt à pastu? Quod si censeantur fulgines fieri copiosiores in corde, vel vice-ribus officinis. At hoc est confundere spiritum vitæ, cum fuligine, viscum, cum emunctorio, & nihili duxisse, rationes capite de Blas humano allegatas. Quod, si fulgines ergo censeantur odores & vapores è cibis, atqui illos volunt rectè ad caput ferri, adeoque parere catarrhos. Saltem nullatenus feruntur in Cor. Neque enim opportunum est, sed novum est inventum, cor laceffi odoribus ciborum. Nec est membrana stomachi tam pervia, ut alium exitum præter gulam & Pylorum admittat, pro ructu & flatu, qui sunt tamen longè tenuiores vaporibus. Cur ergò per adicendum, erutibus motis, tot fierent fulgines, quæ Cor petunt? anhelationem postulant? quæque celeriori alias motu declivi, non oriuntur? Si enim fortè in venis & arteriis, vel extra easdem, formentur: nondum exin tamen constat, cur tardior ascensus, motusque, plures in vasis fulgines pariat, quàm celer motus eorundem muscutorum, descendendo. Si verò extra vasa, fuligo prædicta nascatur, præter jam antè commemoratam absurditatem, saltem qua via, tam repentè inde, ad cor & Pulmonem pergent fulgines? Cum alias non Asthmatico, celeriter current, si quæ essent fulgines, unà cum sudore per cutim citiùs foras exhalent, quam retrogrado motu interna peterent? Quapropter alia est causa, cujus ergo thorax stringitur, cor palpitat, arescunt fauces, licet clauso ore tantum per nares anhelent, spumescit verò lingua circa dentes, & genua labant: eadem nempe causâ, distinguuntur omnes rectè valen-

tes Pulmone, & ab omni tussi atque Asthmate liberi, quorum tamen unus alteri præfertur, celeriter & longius currendo, absque anhelatione. Noster ergò sexagenarius difficilius acclivia scandit, & à pastu difficillimè, & quoties anhelat, flaccescunt genua. An ergo cibus potiusque facient fulgines, quibus robur genuum labascit? Si hoc verum. At tum istud accidet etiam non Asthmaticis, qui sumto tamen cibo robustiores sunt. Sed dicent; repleto stomacho, vacuum in thorace minuitur. Rectè. Sed hoc est recessisse à fuligine, & ad loci anxietates confugisse. Cur ergo pariter non omnes à cibo anhelant, in ascensu moderato, si omnibus ex æquo Locus thoracis minuatur sumto cibo? An forte descendendo, vel ambulando in plano, locus thoracis extenditur? Data quidem est ratio minoris respirationis à cibo, quàm ante: sed non quadrat quæstioni, cur videlicet scandendo, modesto gressu, quis anhelet, qui celeriore quovis motu, per planum iter non est suspiriosus? Quod autem à pastu id magis torqueat, rectè argumentatum est, à loci impari angustia: Sed pulmo non comprimitur à stomacho moderatè repleto, ut inde anhelosus fiat. Alias enim, cur lorio & ano solutis, flatibus simul expeditis, Sexagenarius hic, tamen æquè anhelans, atque suspiriosus in motu acclivi? Sentit nimirum jejunos (& à pastu fortius) in motu sursum, velut zonam in costis, pulsus palpitantem, & interruptim incidentem. At nihilominus pro lubitu inspirat longum anhelitum sine obstaculo, id est, pulmonem habet apertum liberumque, licet anhelosum, tuncque sunt ille sputa frequentia & spumosa: tota verò statione frigida, sputum multum, cum ex scretionem liquato tragacantho, simillima: cæterum tussit rarissimè. Equidem ut ex anterioribus ad nitorem non habui, pro morborum cognitione;

36.

con-

consideravi primum, aliquod omnibus Asthmaticis subesse pulmonis vitium. Obstruens externum, ibidem concretum, vel internum, quod scilicet asperæ arteriæ externis osculis, quâ in thoracem spirant, sit condensatum. Sed neutrum arripit deinde, eo quod repente quosdam Asthma invadat, deferatque absque sputo notabili. Præfatus quoque sexagenarius, celeriter, liberè, & longum ducit flatum, absque obstaculo. Imo sedens, & quidem in fumo, non minùs liberè respirat, ac sanus quilibet. Consideravi ergo, an fortè musculi crurum, ascendendo altius contracti, elevatique, & qui aliàs in plano, vel declivi ambulantes, velut pendent, globosus interim musculi venter, in ascensu, suam arteriam comprimens, causam anhelationis propinquiorè continerent. Ergo in hoc motu, musculi, arterias, simulque pulsus earundem, per vices alternatim impediunt, ut hinc adscensus sit anhelosior? Denique consideravi, an in adscensu anhelitus paulo magis retineatur, quam aliàs in plano, vel declivi motu? quisque nimirum anhelitum magis comprimit, dum aliquid movere intendit robustius. Tertio consideravi, quod in ascensu, anhelitus, ad passus singulos ferè interrumpatur; non secus ac si quis ad passus singulos diceret; Ha, ha, ha: ubi alioquin in declivi vel plano motu est unicum ac continuum Ha, non quiete interfectum. Dubitavi quoque, an Pulmo Idiopathia laboret, motuque acclivi intentum sit viscus, non ad explodendas fuligines, quantum ut conceptum errorem superet. Inspeci quoque, quod facilius quis per horas septem ambulet, quam stet quinque. Quod stando, musculus utriusque patellæ, utrimque tendatur continuo, qui gradiendo gaudet alterna quiete. At magis tamen anhelat gradiens quàm stans: eò quod plures musculi eundo alternatim laborent: stando verò etsi tendantur, non tamen moventur. Undè didici, quod alacer plurius

musculorum motus, faciat anhelare magis. Denique quanquam singulæ harum considerationum aliquid haberent ponderis, omnes tamen simul connexæ, nondum potuerunt satisfacere propositis questionibus. Nempe cur motus acclivis tardior anhelet, non autem declivis celerior. Quapropter his addidi, quod in motu sursum, ut ut tardiore, musculi abdominis recti sese tendant, nec sinant ventrem sat elevari. Pectus quidem ac costæ, anhelando, latius quidem diducuntur: sed (ut de catarrhis docui) motus costarum, non est primarius, ac principalis, pro anhelitu: at tantum auxiliarius, dum principalis non sat est. Ventre itaque non satis distento, mox anhelitus accurtatur, compensare nimirum volens errores, & defectus præcedentes. Verum tamen quamvis ex præfatis considerationibus, liceat anhelandi necessitatem majorem arguere. At saltem nil convincunt, cur in nostro sexagenario sit arcta anhelatio: In sano autem alioqui, nequicquam. Cumque Sexagenario pulmo obstructione careat, prout ex suppositis signis liquet, Necessè est, & suam labem aliundè peti, præcipuè, cum sentiat in abdomine, loco stomachi, compressiones, sui Asthmatis causas. Est ergo suum Asthma ex Splene male affecto, idque ex duumviratu, suscitaturque motu acclivi causa (alias dormiens) ob considerationes superiores, quæ regiminis actione, debilem alioqui Pulmonem stringit, solo aspectu, non secus atque de Asthmate siccò est narratum. Quo faciunt, latens Comitialis, dolor Splenis post equitationem, totius corporis concussio equitando, &c. Porro ut securius iudicium facerem, an pulmo per Idiopathiam, an vero per Deuteropathiam laboraret, Sciscitatus sum, an Venerem sibi sentiret molestam. Fassusque est mihi, quod antè manifestatum Asthma sibi Venerem nocuisse, à Venerè tenuisse frigus in thorace, laxitatem in musculis, & comminatum sibi Lipopsychin. In spontaneis verò

verò pollutionibus, se nil ejusmodi exper-
tum. Tandem in senio, mox à rara Vene-
re, stertorem phlegmatum in aspera arte-
ria, alias silentium se percipere. Unde cer-
to conjeci, quod cum ab infante lienem
à quartana & comitali infensum reti-
nuisset, sitque lien Veneris nidus, quod in
casu proposito, Duumviratus recta feriat
Pulmonem, præcipue robore inæquali
pessumdatus; proritantem, & radica-
lem Asthmatis causam, in Splene esse. Sic
tamen, ut pulmo non prorsus culpa ca-
reat, licet non primario affectu Asthma-
tis laboret: Sufficit namque, quod robo-
re inæquali sit pessumdatus, ut Duumvi-
ratus in illum suam exerceat morbosam
tyrannidem: Etenim si pulmo, primario
affectu Asthmate laboraret, continuo an-
helaret, & difficilem spiraret auram. La-
tet nimirum in Duumviratu tenue virus,
hujus Asthmatis sicci causa, sopita in se
ordinario, nec nisi per motum nimium
expergefacta: adeoque scandendo, citi-
us quam descendendo, ob consideratio-
nes musculorum obliquoꝝ abdominis
præactas. Nec virus istud exhalatione,
vapore, aut fuligine tenus, cor & pulmo-
nem ferit materialiter: sed actione regi-
minis. Cumque cor palpitet, pulsus inor-
dinatus sit, simulque anhelatio magna at-
que frequens desideretur, & locus inter
umbilicum & os stomachi anxietur, unica
de causa, unicoque motu, parique modo
excita: indubium fit, unicum virus esse,
quod vitalem cordis potestatem, atque
pulmonem afficiat. Tum etiam angitur
quotannis gravius, manifestius, & atro-
cius, eò quod insidens Spleni ingratus
hospes, per senium in dies fiat molestior.
Hæcque conclusi mecum validius, quod
iste Asthmaticus conqueratur, sibi à mul-
tis annis sinistram manum sub indè stupe-
re, & frigere subter auricularem in vola,
itemque humerum sinistram, immensum
dolere, levi licet chlamyde gravatum, si
longius (etiam modeste) obambulet. Ob-
servavi namque lineares omnes, dum præ-

senio lien defungi incipit, anhelare. Hoc
ergo de Sexagenarii Asthmate dictum sa-
tis. Unum tantum hic notabo. Nimirum,
manum sinistram, in longitudine vola,
penetranti frigore dolere, itemque; digitos
subinde stupere à Splenis incommodis. Id
fieri actione regimini: Sin autem jube-
ant Scholæ, id fieri ob cæcos vapores,
viam saltem sternant Scholæ, qua eò usque
vadant. Sagittator ergo hujus Asthmatis
est in Duumviratu: Scopus vero ejus est
Pulmo. Est ergo duplex Asthma, humi-
dum & siccum. Illud quidem à copioso
secreto nunc invenit, & plerumque fit
vitio proprio pulmonis, adeoque conti-
nuum est, magisque infestat stationibus
frigida, vel humida, senio, debilitati, ac
morti affinis. Siccum verò Asthma
plerumque est interruptum. Et pro-ut
totum corpus (dentes usque) tumultuo-
sè concutit, cum vitalium confusione, ne-
cessario est caducus pulmonis, in quo
Pulmo solus constrictionem sui, sive
convulsionem patitur, quia facit con-
strictionem pororum. In hoc Asthma-
te enim Archeus totalis, in radice est
inquinatus; pars aliqua (uterus nempe,
vel lien, &c.) primario affectat spi-
ritum innatum pulmonis, actione regi-
minis. Ideoque ex invisibili, & im-
materiali subita procella, totum cor-
pus concutitur, & insperata valetudi-
ni rursus repente restituitur. Frustra
ergo tentantur in Asthmate sicco po-
rorum apertiones, nescitæ hactenus:
frustraque expectorationes multæ, ac
faciles, quia palliatiæ atque vana sunt
auxilia, quotquot productis, sive pos-
terioribus sunt intenta. Vana sunt ni-
mirum remedia, quæ tussibus adhiberi
solent, cum tussis ab Asthmate sicco
differat longissimè. Asthma humidum
autem, etsi plerumque tussim pariat, ut
productam mucilaginem expectoret, to-
ta tamen specie à tussi secretum est.
Quoniam pluribus de causis nasci solet.
Etenim vel habet vomitam, vel secretum

aliquod phlegma obstruens, in ipso viscere, vel alicujus frigoris, alteriusvè injuriæ impressum stigma, undè plures mucilagines procreet, propriumque sui alimentum corrumpat: sæpe etiam non tam visceris malo, quàm custodis errantis debilitate, suscitantur ejusmodi mucilagines. 63. Quanquam hoc vitii genus, potius tussim quàm Asthma pariat, faciliè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obstructionem ejus. Succumbit faciliè debilis custos, ad oblata quælibet adversa. Qualia sunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ scilicet ipsam visceris potestatem sic lædunt, ut de cætero non cesset, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quorum præsentia cogit ejusmodi artifices lustrari cum perpetuo Asthmate, tussi, & excreatione. Est denique Asthma partim siccum, partimque humidum, quod scilicet, propter suscepta Endemica, tenui forbitione hausta, tenerum pulmonem affectat. Idque non nisi oblati quibusdam endemicis injuriis, aut alias, vitæ sub inordinatione emergit, & exasperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etsi affectus anhelosos pariant, tamen cum graventur alieno pondere, non sunt Asthmata. Icterus verò, proprio veneno Asthma siccum profert. 64. Postremo, remedia Asthmatis debentur siccò, quæ Epilepsiæ inveteratæ. Magna autem confortativa, & restaurativa tam respectu Pulmonis, quàm custodis, requiruntur pro Asthmate humido.

65. Nunc de tussi meas observationes addam, ob Asthmatis propinquitatem, & Catarrhi crudelitates. Soleo namque faciliè corripì gravedine, sive Corizza, quod caput mihi sit distillationum injuriis debilitatum, roburque inæquale patiat. Corizzam autem deprehendi, quoties custos errans, mucum circa, vel intra os Ethmoides, sive spongiosum, impegisset. Oborta ergo Corizza, si eodem vespere, sternutatorium ex helleboro nigro, & sac-

charo æqualibus, inspiravero, sequenti plerumque manè melius habeo. Sin autem inveteratæ Corizzæ id fecero: non ita facile cedit. Imò profeci tantum illo sternutatorio, quod innocuè nunc vespertinam auram tollerem, quocirca nec frustra à Poetis indiget helleboro fatuus. Nam etsi vomitiva sint plurima: attamen helleborus videatur capiti peculiariter prodesse. Mucos ergo, initio, instat aquæ salsa, per nares & fauces, eodem latere (si non utrimque) stillat, quo os spongiæ obfessum est: fauces verò in suetum mucum ægrè ferentes, solent inde cum adjacentibus, mox phlogosi rubere, & tumesceri. Deinde, mucus crascescit, & flavescit: 66. quasi is, qui ossi spongioso est infarsctus, fermenti vice, deciduum continuo inficiat. Custos errans nimirum, sentiens impactum hostem; Primo conatur illum, tenui mucò eluere. De tussi dicturus, de Corizza incepti, quod hæc, si sit valida, tussim proritet, & præcedat: Idque sic perpetuum observavi. Primis itaque diebus Corizzæ, tussicula quædam siccæ, cum asperæ arteriæ pruriginè, infestat, quandoque raucedinem facit: at non raro solam titillationem in larynge, uno aut altero digito subter mentum. Si sit remediî incuria, flavus mucus, tenax, & multus emungitur, imò & facili tussi extunditur. Spes inde fuit, brevi, affectum, sua sponte, solum iri. Crescit negligentia, instatque externa injuria. Interim canalis ad organum olfactus, sive os spongiosum, totum alieno hospite obturatur. Inde mucus flavus copiosus, & glutinosus, per nares, alioqui sat patulas, effunditur. Mox dein mucus similis per tussim exploditur. Hunc autem in Pulmone generari, non autem de capite stillare in asperam arteriam; jam de Catarrhis convici: Et addo; quod quantumvis per tussim, totum quicquid intra laryngem, ejusque viciniore ramos, detinetur, manè sit ejectum: sitque liber dein anhelitus, imò attentus, & regione speculi, pluries suppressa

sa lingua contemplatus sim, an minima mucilago, casum in fauces minetur, & fereatu expediatur: Comperi nihilominus mox inde, quod stertor in larynge, & tinnitus è pectore, obaudiatur, subsequaturque per intervalla croceus ac tenax muccus. Imò quò plus tussivero, eò labor in tussim pròior, & tussire plus cogor. Comperi namque assiduam ejusdem muc-ci generationem in Pulmone. Secundo quod Corizza, nedum odoratum; sed & gustatum, lædat, & tollat, licet peculiari organo, dixerim. Sicut subindè non caryophyllum degustarent. Didici itaque meo malo, defectum non solum versari circa organum odoratus, sive in esse consipato; sed etiam in vicinum cerebrum, labem sensisse propagatam, undè nervi gustativi, contagii confortes fierent. Quocirca ulterius deprehendi cerebrum, arrepta labe, sic contaminarum, inficere suum custodem, qui alterum vicinum custodem in larynge, sua debilitate afficit deinceps. Quapropter sic tussis è Corizza sæpè nascitur, illaque, pro tenore hujus, extenditur, promovetur, ac continuatur. Sæpè tamen, eadem injuria, tam custodem cerebri, quàm laryngis, pari actione simul afficit. Quod autem cerebrum immèdiatè pulmonem, in hanc labem, actione regiminis inficet, potuit mihi, eo quod præfatus sexagenarius, si mentem ferventiore contemplatione offendisset, noctisque dimidium in somne secisset, mox absque custodis offensione, stertorem obortum, phlegmataque sibi nata, compererit; quæ non sisterentur subnascendo, nisi per somnum, prius pacata animi inquietudine. Juris enim æconomi-ci est, si duumvircus queat caput, pulmonem, aliasque partes malè imbueri, quod caput infernas sibi partes in clientelam suam rapiat. Item & hoc observavi, quod quoties tussis è Corizza prodiret, toties remedia, quæ Corizzam sanant, medeantur etiam tussi. Facileque ejusmodi tussis dignoscitur, ex febricula len-

ta, urina coloratiore, & continua magis, muc-ci est tum propagatio. Est namque febris ista, malè dispositi capitis, suamque tristitiam inferis communicantis. Est nempe capitis in hoc prærogativa, quod licet tussis Corizzæ supervenerit, tamen utraque terminatur simul; deinde etsi nares omni prorsus mucco mundaveris, oborta tamen tussi, exemplo è nare muccus fluit abunde. Capitis ergo, & pulmonis, magnum est actionis symbolum. Non quidem, ut caput in pulmonem suas sortes deponat: sed uti ad olfactus lationem, cerebrum unà, & gustatum tollit: ita & in sui unionem, pulmones torquet. Quod ambo viscera ex uno alimento, consimilem quoque ambo custodes, eorundem mucum generent, tanquam Principis casum fleat vasallus. Tum denique est strictior capiti cum pulmone necessitudo: quod ambo viscera conspirent in regimine custodis intervientis ad eundem finem. Hæc sic radicis sunt inculcanda, ut sanatio ad radices, ad Antecedens, id est, ad liberationem ossis spongiosi dirigatur. Siquidem tussis, actione regiminis prognata, quæque in pulmone est per accidens, cessat sublata Corizza. Tussiens si sedeat, minus stertit muccus in larynge, flatus est liberior, faciliorque expectoratio (hinc enim orthopneæ nomen) cum alioqui si muccus supernè in laryngem stillaret, properaret magis deorsum, sedendo, quàm cubando. Quod falsum est: 68. ergò & Antecedens. Etenim si de capite in pulmonem decumberet, minori molestia descenderet, & in pulmone recipere-tur facilius, quamdiu Corizzæ initio per modum aquæ emungitur: Pulmonem inquam tum facile imple-ret, & flatum, sui quantitate interciperet: Atqui initio Corizzæ, nulla est adhuc tussis, nulla denique spirandi difficultas. Ergo non est muc-ci e capite in Pulmonem decubitus, in tussi. Cæterum de tussi, quæ proprio Pulmonis malo, & non à Corizza fit, jam antè tractavi.

Quod autem remedia attingit. Soporifera inprimis, tussim & Coryzzam sublevant, quatenus utramque symptomaticam affectionem sedant. Tussimque superno remediis, quibus Pleuritidem. Sunt & alia denique tussiles, nequaquam à Coryzza oriundæ: sed à Pleuritide à delecteria aëris, etiam summi frigoris intempestiva impressione, quatenus pulmo in sui vegetatione offenditur, non secus atque præ foribus Custos errans. Excrementum autem, quod iusto diutius circa extremitates asperæ arteriæ restagnaverit, induratur, & difficilem porro anhelitum præbet. Pulmoque huius hospitis perturbatus, dat indicia sui tædii, perscreatum vitiatum excrementi. Idque si non per tussiles profigatur, vel intus, in vomitum, atque tabem definit. Vita autem sedentaria hoc malum sæpè attulit. Quocirca suasi semper exercitia anhelitum citantia, quibus excrementa expectorentur, & restagnatio, vi aëris, impediatur. Non sanè alias quàm Maris portus, à retrò fluentes aquas, postulant, arenam inde eluentes. Nam alioqui sorde subsistente, non potest non pulmo læsionem vegetationis sustinere, parere sputa multa, atque diversa, juxta indolem susceptæ labilis. Tussiles ejusmodi adhærentem sordem, ac peregrinam habent, aliamque successivè progiguunt. Quæ deinde in spirandi angustias Asthmata, vasorum excisiones, & parenchymatis visceris, finiunt. Plerique horum defectuum, quia vitalis roboris in viscere debilitatem testantur, difficulter restaurantur: minusque in senio. Asthma vero inde natum tot caractas aëris clausas habet, quot oscula respirationi dicata. Hæcque est graduum differentia, in majore atque minore respirandi angustia. Sordes vero sive sputa, quæ his produnt affectibus, non tam causæ originales tussis sunt, quam producti rationem habent, ad novas continuo tussiles. Succrescunt enim semper sibi de novo, cò quod exosus in-

tus hospes non cesset novas suscitare sordes ex ultima digestionum. Tanta nimirum huius visceris supinitas, & externorum, in Custodem errantem, imperium. Remedia autem, tam quæ epilepsiam Pulmonis, sive Asthma siccum, quàm quæ humidum sanent, debent esse renovativa, & ad generis amplitudinem assurgere. Quippe quæ restaurationem debilitatis contrahæ, continere debent. Hæc nempe sunt Arcana, Paracelsi majora, de quibus alibi. Itemque quæ sympatheticè morbum omnem superant. Arcana namque per omnimodam depurationem, morbos quoslibet tollunt: At cum non insundant novum robur parti vitiatæ, ut neque malam impressionem spiritus insitri tollant: certè non nisi per sympathetica, robur perditum quadantenus est restaurandum. Ut autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur, Exemplum unum ex ordinariis atque domesticis referam. Senex quidam 69. stertebat mirum in modum; adeò gurgulione canere nunc, nunc quoque stertere videbatur, quod non rarò tota nocte erectus, ac sedendo dormire cogeretur, minusque murmuris, & parcius phlegmatum, ederet sedens, quam jacens. Medentes illum ideo iussulis consummatis, fortiori copiosiorique alimento reficiebant, ne multa excreatione deficeret, aut Phthisin, quam minari dicebant, pateretur. Melius subter jejunia tamen ac sub quadragesima sensit, quam mox à Paschate. Medentes autem nunc boream, tum vero pluviam accusabant: at non alimenta enchyma & potentiora. Ego vero occasionaliter invisi virum, 71. cumque singula penes me serio computarem, ostendi statim generationem istam phlegmatum, habere domesticam sibi causam in pulmone; non autem, quod superne in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo deuteropathia langueret. Quin-etiam, ut generatio phlegmatis in ipso fiebat pulmone: ita quoque copia, sive abundantia ejus, non prodibat ex augmento

augmento causæ morbiferæ, quin potius ex affluentia alimentis boni, & enchy-mi. Sic ut malum proveniret certissimè, undè bonum venturum hariolabantur alii, qui me cachinno secreto obriferunt. Cumque meam assertionem vino abstergere, & roborare niterer. Quod scilicet moderatus vini potus fortificaret, quem excessus ejusdem vini, alias multo sputo obnoxium redderet. At cum nec uno ictu celo cadere vellent, descendendi ad experientiam quadragesimæ, & Paschatis jam elapsi. Quodque nimirum à Paschate deinceps copiosius exsereret, & molestius stereret. In jejuniis verò vix, aut saltem parum memor fuisset horum. Quapropter ad decisionem questionis, proba opus esse dixi, mihi que ad minimum tantum deferendum fore, quantum aliis infauftis hætenus auxiliatoribus. Quare sub parciore & duriori cibo (qui esurienti stomacho satisfaceret quidem in digerendo, quanquam non adeò desideratæ cruoris plethoræ) statim minuta est orthopnoea, quæ dein continuatâ mediocritate abstinentiæ, noctis tranquillitates dedit. Nam ut malè affecto pulmone, plus excrementosi phlegmatis gignitur: Ità quo materia copiosior adest, idem excrementum magis abundat. Quia non fit hoc aliquid, nisi ex materia vicinior disposita. Nec enim phlegma illud, sive tenue & aqueum, sive demum crassius vel tenacius fuerit, nisi ex massa materiæ magis affinis & dispositæ. Qua nimirum quoque deficiente, ipse cruor vitalis transmutatur, ac transmigra in hujusmodi excrementa. Est nimirum latex aqueus in corpore ac per venas omnes oberrans, varias aquosi excrementi larvas suscipiens, & induens ideas: non secus atque aqua, cui cortex tilix, vel radix consolida, immaduerint, mentitur phlegmatis speciem: ipsum quoque ovi albumen, primo die lacteum est, quod mox glutinis spissitudinem spontaneo motu

arripit. Quod in Corizza clarius spectatur; ubi qui latex primis diebus distillat instar aquæ salis: dein frequentibus mucosus evadit. In Phthisi autem, dum è cruore sputum incipit mucedescere, primum flavus atque spissus videtur mucus, qui dein cinereus, ac tandem ad atrum magis vergit. Quia tum sunt cruoris transmutati excrementa, non amplius laticis commistiones. Hoc pacto scilicet uterque custos, qui primum è latice fabricat spissum mucum: dein custode errante, statim in aqueam myriam facessit, iterumque inspissatur, mox ut error custodis corrigitur. Custos etenim tam Cerebri, quam Pulmonis variis obicitur aeris injuriis ac inclementiis, ideoque laticem undecunque advocat, errore turgidus, ut cum in excrementa, suæ passioni paria, retroire, vel abscedere cogat. Ergò ex massa laticis, formantur ejusmodi mucosa excrementa, cui massæ quandoque imprimitur noxia quadam erroris macula, sic ut liquidior & immaturior cruor, una transmutetur in mucum. Violenter nimirum, ab utroque custode errante, tam in Pulmone, quam in capite, ipse cruor alienatur in mucum, non aliàs, quam cruor in ulcere, puris aut saniei formam assumit. Itaque præter custodis utriusque præfati alterationes: singulis partibus inuritur non rara impressio, qua cujusque membri digestio potenter læditur, aut intro vertitur. Quo casu, voco ejusmodi malam impressionem, membri tortorem, digestionis impeditorem, atque alimenti ultimi depravatorem. Circa quem nempe totus scopus atque cardo medendi versari debet. Custos ergo laryngis, tam superius laceffitur injuriis aeris: quam infra, atque domestica indispositione proprii Pulmonis. Hæc de massa, dicata Custodibus, deque massa, irrorata pro ultimo artuum alimento, sic sunt. In quibus quicquid defectu integritatis est

viriatum: id quoque multarum crescit in infirmitatum occasiones. Et quò deterior massa sive materia immediata ex qua, aluerit, eò quoque est potentior morborum indè narorum stimulus. Et per consequens, abstinentia, & satietas multi cibi enchymi, fecunda sunt, tam ad sanandum, quàm infirmandum media. Non ergò ruit præceps de capite omnis Latex, qui etiam specie mucì, albuminis, sanici, puris, melicerisque nobis imponit. Nam digestionum aliarumque impressionum errore, contingunt peccata ac vitia in membris diversis faciebus obvia. Quod sanè diligenter ac stylo chalybeato notandum, ubi infirmitatum intenduntur satisfactiones, atque medelæ. Confirmatur hinc error Cauteriorum. Fontanellæ enim alicubi juvant, non sanè, quod descendente Catarthi materiam evacuent, aliò divertant, diducant, aut trahant: sed quatenus totalem massam minuunt tam Laticis, quàm cruoris alimentarii. Nequicquam interim fontanellæ, de errore membrorum, morboque ibidem characterizato, detrahunt, aut cogitant. Quia destructorem domesticum, sive morbosam indispositionem, non sunt tollendo, aut moderando. Ac proinde nec decidunt Catarthi deorsum: sed dumtaxat creantur defectus, à destructore, in parte quâ hic habitat, suumve habet objectum, ac regimen. Considerantur hoc passu, prîsanæ, zarzæ, Chinæ ac similibus, quæ præterquam elementalem, potum exhibent, longè alienum à vera nutritione, ciboque enchymo substantiali, atque spermatico. Ideoque non possunt non detrudere de massa imbibitionis. Hæc namq; est siccitas, quam Medentes intendunt adducere præfato potu & decoctis. Non quatenus humores descendentes, aut pituitam exsiccant (madida namque apud philosophos, non siccant humores) sed in quantum, massam nutritivam cruoris imminuunt, quam

plurimo aliundè ingesto cibo enchymo, rursus restaurant, adeoque se reddunt ludicros, per subsequeuntum plerumq; effectum. Possent nimirum parcimonia ciborum plus efficere, quam omni pellis laceratione, aut truculenta ignium ambustione, vel lignorum, radicumque barbararum potu. Hæc igitur quæ dixi, succenturiantur tractatibus de laticè, de Cauteriis, de Custode errante, ac de Catarthiis. Interim demiror impense, quod dulcibus, & eclegmatis illinctuque putarint pulmoni subvenire, hæseruntque circa pulmonem vulpis, quam indefesse currentem scirent, & tussilagine costâ, macerata, bibita, ac variis modis lambendo illincta sanationes instituerent, per media scilicet ad locum affectum nec immediate admissa: & mediâtè, sui pristino valore orbara. Nunquam autem cogitarint Scholæ, quod si æger quotidie remedia ipsemet sibi contuderit obtusis sibi naribus, poterit quædam remedia ad ipsum Pulmonem attrahere, inspirando scilicet minutulum contusorum pulverem. Hæcque methodo sibi queat ad locum affectum immediâtè sibi applicare suos balsamos; At frustra: ergo adhuc frustranea amplius eclegmata, ad pulmonem non delata. Itemque neglexerunt proficuum hætenus modum, per quem immediâtè fumum sulfuris connectant porui, qui fumus deinceps unâ cum poru se paulatim explicat in omnes venas: non quidem specie alimentis, sed solius condimenti: non secus atque idem fumus cadum vini à corruptione liberat, & præservat. Nil enim cogitatum hætenus, quo pacto, & viarum socio, remedium, quod alioqui per se non penitissimè intrò admittitur, penetrare faciant. Et quanquam per syrupos & eclegmata cernerent in millibus nequicquam profecisse, nisi suæ crumenæ: attamen absque ulteriore disquisitione, eâdem lutosa orbita semper hætenus persistere.

L A T E X H U M O R N E G L E C T U S .

1. Dispositio docendorum. 2. Quid intelligatur sub Latice. 3. Nomenclaturæ ratio. 4. Effectus introductorum quatuor humorum. 5. Dispositio lotii & sudoris à Latice. 6. Errores hinc orti. 7. Quid Scholæ deceperit. 8. Implicat contradictionem. 9. Latice necesse absurditates. 10. Serum cruoris, quod sic vocant, differe ab urina. 11. Insuperditi & qualitatum indifferencia in Latice, propter usum suorum amplitudinem & libertatem. 12. Primus Latice scopus. 13. Alter. 14. Tertius. 15. Sudor est materia Latice. 16. Quomodo sudor promanet. 17. Sudor merentium quorsum conferat. 18. Probatur Sudoris exiis in forma aquæ salis. 19. Quartus scopus. 20. Quintus. 21. Exsuperat Latex. 22. Scholarum abusus. 23. Partis incisio Latice. 24. Scholæ si non soporata, potius sum errorem agnovisse per numeros, & pondus. 25. Semper Augina delusi Catarrhos. 26. Concluditur Latice necessitas, etsi neglecta. 27. Sitis quid producat. 28. Quid in febris mactant siccitas, fissura, & conspurcatio lingue. 29. Itinera & clientelæ Latice. 30. Magnes Latice. 31. Errantis Latice aliquot incommoda. 32. Error Scholarum circa Laticem, quæ pepererit. 33. Effectus aliquot errantis Latice. 34. Cur Latex faciliè auscultet peregrino sermone. 35. Auctor transit idiotissimum Paracelsi de Latice. 36. Sitis in Hydrope unde. 37. Sudor potius vocatur, quam sua feratur sponte. 38. Balnea & cæteria nesciuntur quorsum applicantur. 39. Catarrhi origo, ex incisio Latice. 40. Error Scholarum de usu Glandularum. 41. Quorsum tam multiplex glandula in nobis. 42. Unde Angina tam faciliè muccago, & saliva. 43. Morborum curatio hæcens conjecturalis, palliativa, & vada tentans. 44. Auctor Medentes hortatur. 45. Siccatio Chine ex incisio Latice prorupit. 46. Applicatio præcedentis digressionis.

1. E Latice humore unico, & hæctenus neglecto, dicturo probanda est primum quaestio, An sit, sive quod sit: dein ejus usus, atque necessitates, sive fines ac scopi, quibus inservit. Ante hæc tamen omnia, juvat obiter explicuisse, quid illo insolito nomine significatum velim. Enimvero præter unicum liquorem alimentarium apertè & palam cognitum, quem cruorem vocant, innatat ei liquor quidam aquosus, nedum saliva, lacrymis, sudori, tenui mucro, œdemati

etiam aliis morbis materialiter substratus; sed & variis usibus illustris. Meminerunt Scholæ quidem illius, sub nomine feri sanguinis, illumque tam urinæ, quam sudori communem fecere: At sane ostendam, eundem procul materia, & usibus diversum: ac per consequens non inter excrementa, sed utiles succos referendum. Laticem enim voco, non autem humorem, ut tollatur abusus nominum, postquam sat per librum expressum demonstraverim, nunquam in humana natura existisse quaternarium humorum, quos Scholæ per repetitas commentariorum centurias dilatarunt, adeoque humores, ceu actores, in omnium morborum tragœdias introduxerunt. Qui liber intitulatur Scholarum Humoristarum passiva deceptio: ad distinctionem activæ, ne scilicet in pertinacia resipiscentiæ malitiam accusasse videar. Quamobrem præpostera cruoris essentia ignorantia, totam medendi tabulam obtenebravit. Itaque cruori partem lotii relictam volunt, post sequestratam adhuc urinam, vocantque tam lotium, quam ejusmodi residuum illius, ipsum sanguinis serum. Illamque indistinctionem indolui serio, eo quod calamitatis humane ærumnosa foetrix esset. Lorum namque, ejusque residuum, quod per sudores erumpit, uno pariter nomine vocarunt sanguinis serum. Cujus tamen præcipuos scopos præterierit. Etenim mox ab ista sua hypothese deflectunt, dum quicquid extravenato cruori supernatat, non amplius serum; ac bilem, choleram, sive fel, unumque ex quatuor cruoris partibus constitutivis nominant: rem scilicet fictam, amaram, acrem, calidissimamque, in nobis nullatenus feri, aut lotii qualitatibus conformem dictitarunt. Verum quid ex Scholarum confusionibus ejusmodi, adeo fundamentalibus, rebusque tanti momenti, conjiciendum

dum sit, præfato libro ex professo, & ad longum, sum dimensus. Ante me enim illas expugnavit, tanquam expilatæ hereditatis reas primis Paracelsus: sed admonitæ, recularunt sapere velle, etsi titionem pernicipis humanæ, ad promptius urendum addmovisse hortatæ sint, Atq; inprimis sat demonstravi, non esse utramq; bilem, ut nec pituitam in natura; Nunc porro ostendere decrevi, non sat Scholis esse, nescivisse laticem ejusque particularem scopum: sed & penitus errasse in ejusdem constitutione, utpote quæ à propolis laticis terminis procul recedunt, per lactis similitudinem deceptæ.

7. Quoniam serum nunquam à lacte segregatur nisi post sui lactis corruptionem, adeoque cadaver comparant latici. Deniq; serum, quod non nisi à lactis caseatione fit, & apparet, erat de nativa lactis constitutione: non item urina aut sudor, sunt de materia sanguinis. Ergo saltem in eo fatentur, si quod in cruore extravenato natat, est serum ejusdemque speciei cum corpore seroso urine: ergò jam serum à bile formaliter distat. Nam quod à re permanente abesse potest, non est de ejus indole
8. essentiali. Adeoque planè implicant, esse de interna sanguinis constitutione, & quidditate: itemque non esse de intrinseca constitutione sanguinis. Ergò absque absurditate, laticem in cruore fluctu autem vivo, non posse jure vocari serum cruoris, multoq; minus bilè felleam, partemq; igneam ejus. Mandarunt itaque Scholæ, partem cruoris quam serum vocant, sive urinam, potius separatricis incuria, quam essentialis inexcusabilis necessitatis ergo remansisse in cruore. Quippè non rarus cruor extravenatus cernitur absq; sero. Ideoque nec serum, cruore relictum tradunt, quam ob faciliorem transitum est feri separationem, illudque deferri jussit in ultimam Lotii thecam. Relinquendo ejus residuum, cruori
- 9.

consocium, ut facilius quoque penetret trans exiles venularum extremarum tubulos. Qua sanè doctrinâ, merè excrementitia, pollunt digestionū puritatem: utpote principales Laticis scopos ignorarunt, & pueriles usus sero cruoris finxerunt. Ego autem pro basi indubia, falsus sum semper, naturæ Parentem non posse frustrari conceptis finibus, nec quicquam lotii, ordinario naturæ errore, cruori reliquisse permistum. Denique, quod quicquid liquidi in substantia sanguinis est: id ipsum non esse de constitutione sanguinis, nec ejus excrementum: sed esse Laticem, suis utilè finibus. Nec enim est Latex pars urinæ, ut nec pars sudoris. Nam inprimis sal sudoris distinctus est suis proprietatibus, à sale urinæ. Estque Latex manifesti adhuc falsis expertus. Idq; non mirum. Quippe urina, jam fermento stercoreo renum, quatenus imbuta, etiam ab eodem est transmutata. Fit enim lorium suis officinis, suisque completur proprietatibus formalibus, ad suas functiones, atque scopos utilis. Differt itaque lorium, nedum à sudore: sed & à seipso quantisper nondum renum fermento, atq; stercoris liquidi intestinorum est particeps. Idque sane nec aliàs, quam stercus coli, à cremore stomachi differt, vel chylus à cruore. Non inest ergo pars urinæ sanguini, nec alimento jam depurato commistum est excrementum actu corruptum, & alterius corruptivum. Nam iste error esset nimis quotidianus, & directus: pro cuius aversione, natura ubique non segniter ita insudavit, quod in nullo passim laboret operosius, quam ut molesta sibi recrementa proferibat occisimè. Siquidem excrementa cuncta, & singula, jam sunt fermenti stercorei impressione à seipsis prioribus alienata, ideoque, quam ut possent non eadem dote ulterius tabefacere, optima quæq; sibi admista. Profecto Latex in cruore oberrat permistus, non quidem ut pars cruoris, aut residuum lotii excrementum: sed ad varios scopos utilis. Ideoque & Laticem vocavi, sive humorem peculiarem

10.

IX.

rem

- rem à cruore distinctum. Est nimirum in se
pene insipidus, & pro primo scopo, con-
temperat cruoris aciditatem, ut eandem
arceat. Potissimum namque post labores,
12. æstus, sudores, balnea, &c. nam in tanta
perspirabilitate cruor valde condensaretur,
nisi haberet aqueam partem admixtam
13. pro sudore. Alter laticis scopus fuit, scilicet
dum in omni crudiore Chylo, cremore,
& cruore, sit aliquod excrementum, &
cruor sub digerendo salē excrementitium
reservert, etiam dum in purum alimentum
convertitur: fuit ipsi proin latex opportunus
socus, qui in se recipere hunc salē,
eumque everreret. Tertius laticis accessit
14. scopus, ut materialiter causet, ne ullum
densioris compaginis residuum, in ultima
alimenti evaporatione remaneat: sed si-
mul per diaphram explodatur, ratione-
fermenti arterialis, (ut supra in Blas hu-
mano, vel ratione sudoris eluatur. Sudor
namque materialiter nil nisi latex est, cui
15. accessit sal superfluous. Quod apparet. Nam
à potu aquæ, aut cerevisiæ tenuioris, mox
sudor copiosus æstate profluit: non qui-
dem quod halitu tenuis, salis sudoris la-
tex, per corpus feratur, ut subter pellem
salem prius induat, simulq; oleosum quid-
16. dam. Sed sudor expellitur, in forma aquæ
(ut in sanitate) vel spontē ut aqua profun-
ditur in meticulosis, syncopizantibus, &
morientibus. Ubi per impertinens obiter
17. annoto. Quod morientium sudor, non sit
tam latex in sui natura, quantum ros ali-
mentarius resolutus, cui mors imperat.
Quod patet. Nam statim corporis habitus
sedit, prout & in syncope. Habetq; sudor
ille mirificas vires mortificandi hæmor-
rhoides, & excrecentias possidet. Porro
quod sudor non feratur per calorem, vapo-
18. ris specie, patet. Nam cum vapor centuplo
majorem locum occupet quàm aqua: tu-
meret sudando corpus centuplo magis,
quam alioqui proprio est ejus extensio.
Non est enim subter pellem locus vacuus,
qui vaporem excipiat, ahenum quoq; a-
quæ fervidæ, nullum intra se vaporem ha-
bet: & quem emittit, è superficie tantum

exhalat. Non oberrat ergo vapor, sub pel-
le: sed liquoris sola specie propellitur. Su-
dor ergo est latex materialiter è culinis par-
tium per quas fertur abradens, vel abluens
16. sordes, idcoq; plerumq; olidus, idq; ma-
gis in morbidis, quàm sanis. Adeoq; & in
Crisi sæpè terminat morbos, quatenus se-
cum effert sordes pro scopo suo ordinario.
Cadaverum dissectiones admiratæ sunt
Scholæ: sed sudoris anatomiam nondum
per digestionem, fuligines, electiones, ad-
mixture, resolutiones, aut expulsores, in-
trospexerunt. Quintus Laticis scopus fuit
magis intimus. Etenim cum oculus liquo-
re opus haberet ut ejus palpebra innocue
moveretur, & lingua salivā eguit, ut ma-
sticatorum cibos madore temperaret: absur-
dum autem foret, totum cibum è massa
cruoris humectari: Idcirco per venas latex
delatus est, unde saliva, lacryma, &c. fie-
rent. Nam dum in anginis, & infami Mer-
curii salivatione, plus justo saliva profluit,
alvus seipsa siccior fit. Latex ergo in cruo-
ris massa innoxius vagatur, ad loca oppor-
tuna deferretur, distributivè facultati prom-
tè auscultans. Qui quidē sicuti salē cere-
bri (ut in gravedine) secum peravit: non
est tamen Latex sui natura noxius, nec illi
piandum in culpam, quod ipsi in fonti, per
accidens, importunè associatur. Patet li-
cet in morbis obsequiosus abundet, œde-
matosa crura inflet, id sorte contingit. Na-
tura namque generali nisu, odiosum sibi
hospitem parit, eumq; excrementis sarci-
nat, quæ abigere optat. Nocte frigidissima
lintheamen invenio mane tentum & conge-
latū à nocturno anhelitu, cujus aquæ qua-
druplum adhuc exhalavit, ad minimum.
Estq; anhelitus, æstivis diebus non minus:
sed multo magis vapidos. Igitur aliquot
uncie insipidi liquoris è solo pulmone ef-
flantur. Sed non est illa aqua, excremen-
tum pulmonis, ut neque cruoris resoluti
materia. Quapropter è latice petitur, sive
mittatur à potestate distributiva Archæi,
sive demum pulmo eundem ad se alliciat.
Saltem continuò suppeditatur, quod-
que alibi præbent glandulæ ministerium:

hoc idem præstat pulmonis parenchyma. Adeoq; laticis velut scopus est, quod suo madore compescat, ne pulmo dehiscat, siccatæ attracti aeris. Abusus est etiam docere, Laticem initio Corizzæ esse crudum & incoctum, illumq; dierum numero, per calorem inspissari sub fine digestæ maturitatis. Nam semel expulsus, coqui non expectat ut neq; sui coagulationem, ut concreseat. Nec latex ab initio Corizzæ, sui inspillationem, in vacuo cranio unquam potuit expectasse. Ergo laticis ignorantia multa medendo, somnia in catarrhis, & œdematibus, suscitavit. Turgidis nimirum serò cruribus, fossulam prementis digiti retinentibus, & manè evanescentibus, pituita est putata, nocturna digestionem in cruore versa. Inscitia ergo obsequiosi laticis, fabulas putari rheumatismi peperit. Verùm si semel secum in computum descendissent, vidissent nempe serò, crus utrumque 4 fortassis librarum pondere œdematis gravatum. Quod si fuisset (ut ajunt) crudior sanguis, pituitosus: cum non sint crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ: neque ideò ratio, quæ pituita potius in crura decumberet, quam alius ex tribus residuis humoribus, vel quam pituita illa in ventrem, femora, lumbos, &c. decideret. Profectò proportionis iusta dispensatio exposceret quotidie 40 fortassis libras, in cruoris non maturi dispendium, in totum consumi. Sæpe pelves, atque matulæ, unicâ nocte salivis replentur, & stragula cum indusiis, madore stillant: quæ nisi è latice perantur, & non è massa vividi cruoris, corruunt quæcunque de cibis, digestionibus & sanguificatione sunt credita. Ipsa nempe Arithmetica, & ponderis statera, medicastros deludunt, in suis pituitæ figmentis. Sed quis nasutus credet unquam, salivam, lacrymas, sudores, præterque lotium copiosum, ex ipsa sanguinis hereditate peri, absque vitæ instantaneo detrimento? præsertim quod idem chronicos terminos usque perseveret? fingamus enim parvam

cœnam, stomachum, ac Pylorum, benè munere suo functos, salivationem autem copiosam in anguina feroci, exquisitissime amygdalorum gutturis inflammationibus. Certè ista ipsior continuaque mucago non è cerebro defluit, faucium jam obstructo meatu, multoque minus è stomacho vacuo ascendit, & sub faucium obliuatione: Itaque linguæ & faucibus opificium ordinarium salivæ esto, cujus materia è latice petitur, quem juxta sui fermenti varietatē diversis larvis commutat. Sunt nempe salivæ aquæ, muccidæ, salivæ, acidæ, amaræ, tenacesque, filii instar. Fuit igitur necessaria quotidiana laticis copia in venis, promptaque ejus obedientia ad vocationem Archei: Nam etsi nutriendo latex sit ineptus, suis tamen usibus accommodus est. Porerant nempe cibi in succum redigi (quod mures & cicadæ docent) circa opus, nisi & latice ad majora obsequia opus fuisset. Est ergo sitis, præco deficientis Laticis, non autem cruoris egestas (ut alio, qui mandant Scholæ) febrilentium quoque sitis, à sumpto potu perseverans, laticem alieno contagio ineptum ad sua munia factum, denunciat. Siquidem quoties amaror, faldedo, nidorvè salivam inficit, stomachus apepsia fatigatur, & lingua (indolens alioquin, & nil mali in se habens) ariditate finditur: significatur latex non transire ad venas, debito instructio viatico: quia in ipso stomachi hospitio, ejusve viciniis, ineptus evasit, pro suo munere. Non est ergo linguæ ariditas, crustataque ejus sordes, in febribus, effectus, sive indicium exhalationis, è stomacho (etiam potum non coquente) sursum delatæ: sed est defectus laticis deturpati, vel egestate penuriosi. Non satis est laticem ejusq; usus aliquot, & officia dixisse, per necessitatum distributionem: Juvat & sua detegere itinera, & exorbitationes commemorasse. Lex enim & necessitas usum toridem quoq; peccata invexere, si non quoque utrumq; bina. Cum enim latex non sit de substantia

tia cruoris; sed liquor fatuus, innocuus,
 concurrensq; viarum focus. Ideo namq;
 unà cum cruore, per venas fertur: Non
 tamen est serum cruoris, nec bilis, nec urina:
 sed post lotii separationem, suam late-
 tex recipit determinationem, simul atque
 intra venarum lares assumtus est. Ac
 quodammodo extra catalogum excre-
 menti adscribitur, dum tam facile vocan-
 ti, aut mandanti obtemperat Archeo. De-
 sunt enim latici sal, tinctura lotii, & bilis
 fictus amaror. Renes namque emulgent
 salsum lotium, quod jam vel in Mesente-
 rio salem sibi adscivit. Alioqui si quis te-
 nuem & pernoctatam cerevisiam jejunos
 potet (ut Anglorum est mos) mirum
 quam subito, sepe & affatim mejat. Id est,
 per stomachum, Mesenterium & jecur
 transvolet. Habet quoque carnosa pellis,
 sive membrana, proprietatem attrahendi
 Laticem, ut se, subjectamq; intra se supel-
 lectilem, eluat: multus idcirco sudor con-
 festim sitim propagat. Hincq; etiam vul-
 nera, synonix, sive aquæ glarealis, incre-
 dibilem sæpe copiam effundunt, quasi La-
 tex aptaret eluere conceptam in dolente,
 maleque curato vulnere, noxam. Corporis
 nimirum extima vestis, sua proprietate,
 sponteque, sudorem laticemq; allicit:
 ut cum loturæ instar esse debeat, calcar
 vocarionis suæ à pelle recipiat. Cujus tra-
 ctionis lenocinio, ipsa pellis faciliè axun-
 gia repletur. Cum ergo Latex pluribus
 destinetur usus, & officiis, sequitur etiam
 eundem exorbitantem, totidem &
 plurium adhuc morborum causam fieri
 occasionalem. Salsuginem, nempe acridi-
 nem, ac putridi commissiones ab interna-
 rum partium sordibus infectos, suscipit,
 multasq; ideo ulcerum & exiturarum di-
 versitates tolerat. Prout & in pelle suas
 atq; varias pruriginis excitat. Errantita-
 que Scholæ insectia laticis, quæ hos defe-
 ctus in jecur insons referunt, ejusque in-
 temperiem incusant, suisque stoliditatis
 pharmacis insons hepar lædunt. Nec ad-
 vertunt, quod unica ovis totum gregem

scabie infectet, absque jecoris labe ulla.
 Quodque absterfisse manum linteo, quo
 scabiosus est usus, scabiem propaget, citra
 jecoris contagium aut defectum ullum.
 Quapropter ista Scholarum insectia, cruo-
 rem & hepar ut rea caloris agitant, imò &
 innocuum cruorem, ideo cum vitæ occur-
 ratione prodigialiter, ac repetitum, sed
 frustrato eventum effundunt. Sin vero La-
 tex intus aliquid ponticum, acidula false-
 dinis myria infectum, reperit, vel cum oc-
 culto virulenti fermenti contagio obpi-
 gnoratum: Jam ulcera cacoethica varia e-
 mergunt, ac cauteria ad divertendos ca-
 tarthos, falsò invenit. Synonia autem tam
 largo imbre pluit sæpe, quod si cruor vel
 humor alimentarius, sive spermaticus ros,
 eandem causarent, 'paucis certè horis ho-
 mo cruoris penuriosus intercideret ne-
 cessariò. Adeoque stupore abundantix il-
 lius neglecto, quia Laticem nescivere,
 aliò suas nenias falsaque auxilia deporta-
 runt. Saniem ergo vel ichor ulceris nesci-
 vit Galenus, an ad pituitam, vel ad bilem
 referret. Non mirum est autem, laticem
 in alienam imperii sobolem transsumtum,
 varias ulcerum excitare catervas: dum
 cruor diversis serpentum ictibus, morbo-
 rumque transplantationibus laceffitus, in
 tam numerosam varietatem exorbitet.
 Relinquo autem Paracelfo suos fontes
 salinos microcosmicos, suæque indulgeo
 libertati lubens, etsi laticem ignoret cum
 Scholis. Latex itaq; facile alienam intus
 qualitatem combibit. Hinc in hydropo,
 multa sitis, etiam à potu frequenti. Non
 enim liquoris penuria, sed salsuginis con-
 fectione, sitis fit. Mali quoq; sudores fun-
 to, si particulares. Nam quod membra sin-
 gulariter Laticem in auxilium vocent, à
 malo est. Duo ergo præcipuè hic adhuc
 spectantur, quod Latex non tam sua seratur
 sponte, quam vocatus à superficie, cui
 destinatus alioqui opitulandæ: tum etiam
 quod illarum partium sudores earundem
 defectum testentur. Quapropter injecta
 atra gula sudorem promovent, quia exter-
 ne

- nè adhibita opera vocatur. Atque ideo non raro frustra propinantur sudorifera, & tegmina multiplicantur : quia tractrix Laticis foris languet. Quod si latex abundet, nec à pelle allicitur, quia aliena labe est inquinatus, ad partes decumbit, & indolentes tumores excitat, si non etiam qualitate sit molestus. In quibus tam balnea quam cauteria subinde opem dedere : non quod tam causam effectricem, quam productum, id est, Latice minuant. Adeoque remedium palliativum & ad posterius applicatum est. Denique tota mali scaturigo hujus, in insens caput humanum, in Catarrhos depluos è capite
38. relegata fuit. Cujus causam si erraverint, consequenter debuere & in remediis aberrasse. Memini hamq; incipientem pleuritidem, copioso sudore mox delisse. Quale est diaphoreticum, è floribus papaveris erratici, Stercore caballi, succo bellidis, ac similum adjutorio profectus sudor.
40. Postremo etiam notavi glandulas insignes, subter axillam, in inguine, & pone aures ; Itemque in ductu urinae prope vesicam, ac circa duodenum intestinum, & innumeris pene alias, ad cujuslibet venae bifurcationem suppositas. Quarum unicum usum, Scholæ jubent esse : ne vasa scilicet lacerationi sint obnoxia. At sane in nominato usu error manifestus adest. Nam frustra, post aures, glandulae insignes essent : ubi nullus est timor lacerationis, ut neque intus : quin etiam ipsa carnosa membrana non diffenditur, adeoque non potuere nisi frustra, evanido usu atque sine, glandulae ibidem apponi. Id est, erravit naturæ Arbitr in usu glandularum : vel errant Scholæ. Cum nusquam præfatis locis, quibus glandulae sitæ sunt, vasa ab invicem abscedere possint. Meliusque ac commodius rapturam valis tene ligamentum, quam lacerabilis tene-raq; glandula præservasset. Ego ubique animadverto perpetuam Scholarum in-
41. dagandæ veritatis incuriam. Non enim animadvertunt, glandulas præfatas non

esse nisi ad emunctionem laticis è venis, ut sudores in habitum corporis dispergant. Quod in lingua oculariter est manifestum. Ubi glandulae salivam efficiunt, atque ideo Laticem alliciunt. Subter axillas, & in inguine verò sudores proferunt. Non autem lacerationi vasorum prævident. Prius nempe, officium est quotidianum. Alterum verò, non nisi insolens, rarum, atque potius ridiculum. Restagnans nempe Latex, venas gravat, oppressionem, eodemque si liberentur, Archeus velut respirans, novas sibi vires in sperato resumit. Itaque Laticis ignorantia, cauteria invenit, & sustinuit ; Catarrhos finxit, atque inconcinna remedia sive præsidia universalia somnari fecit. Nil enim solidi, adversus morbos pensitatum. Ut-pote ostendam suo loco, morborum initia adhuc hodie incognita latere : ideoque & 45. remedia esse vana tentamina, nec certi quicquam continentia, nisi specifica proprietate certis morbis dotata sint. Alioquin incertitudo conjecturalis, sibi subterfugia parabit, medentesque credulitas agrorum minivit. Quod diem remedium, et si morbo diceretur appropriatum, non quemlibet juvet. Imo nec purgantia, tametsi indubie alvum solverent, solariæ-gros propter diversitatem complexionum humorumque fistorum pertinacium. Supponunt enim talem videlicet ex humoribus, peccare, spectantque postmodum per solutiva eductum : attamen cernunt nil de morbi feritate remissum. Ergo cum deberent ignorantiam in humoribus & purgantibus fundatam, agnoscere, reflectunt sese ad varietatem complexionum, & interperierunt incertam ignorantiamque differentias. Quæ sanè si æquo spectentur animo, non alio terminabuntur sine, quam in plenam principiorum medendi hætenus cognitionem, inscititiam, & eversionem. Quapropter meden- 44. tes adhortor, & exoro suppliciter, tempestivè addiscant Medicinæ inaudita exordia, themata, & axiomata insueta. Quapropter

propter hoc loco parum divagari opportu-
 num censui. Etenim ut Atrophiam vidi
 occasionaliter è latice sustentatam. Ita &
 pinguedo, sive obesitas me spectante, uni-
 co bimestri, per potum diureticum, loco
 45. cerevisiæ summum abacta est. Pharmaca
 autem peregrina chine, zarze, Guajaci, &c.
 quod laticem per sudores profunderent,
 ficto mentitoque titulo, exsiccantium no-
 men acquisivere. Enimvero jam antè de-
 monstravi omne corpus visibile, quodque
 elementorum mistura conflatum credi-
 tur, fieri materialiter ex solo aquæ ele-
 mento, quod primordialiter in rebus con-
 stitutis cunctis, se habet per modum Lati-
 cis, quodque & hic suppositum, tanquam
 semel sat probatum, sat est. Dein axioma
 Philosophiæ habet. Quod corpora non
 mutantur in invicem, nisi prius reducta
 sint in primam sui & sequacem mate-
 riam. Id enim quantumvis applicari ve-
 lint metallicis transmutationibus: attam-
 en ex sublunaribus quorumvis notatis
 transmutationibus, est desumptum. Non
 tamen, quod velint corpora, in primam
 materiam Aristotelis, imo nec etiam in
 primam elementorum separationem, esse
 reducenda (nec enim cibus in sua elemen-
 ta putant remeare debere, ut inde cruor
 fiat) sed volunt corpus transmutandum
 in proximam sui materiam, seu prioris
 vitæ subiectum retrocedere debere, ante-
 quam de transmutationis acquirendæ
 termino, spem fixerit. Quorsum, certum
 esto. Cibus atque potum in stomacho as-
 sumere naturam Chyli, cum retentione
 qualitaturn vitæ mediæ ciborum. Destrui
 quidem pristinam ciborum materiam, &
 approximari ad materiam Laticis, sive ele-
 mento aquæ viciniorem : satagente ni-
 mirum ad hoc fermento specifico stoma-
 chi, non secus atque fermentum hepatis
 chylum in cruorem transmutat, cujusque
 comes ac socius, non item pars, est latex.
 Fermentorum autem in natura adeo dis-
 crepantia atque singularia dona existunt.

Ut quædam viventia ex sola aqua sibi fa-
 ciant cruorem carnem, &c. imo & oleo-
 sam axungiam. In Sulmonis namque sto-
 macho, nunquam repertum edulum ajunt
 piscatores. Sunt præterea animalcula a-
 quarica in aquis salis, quibus vix aliquid
 innascitur, quæ semen quoddam potatæ
 à se aquæ communicant, undè sibi suum
 corpusculum augent, & sustentant. Adeò
 ut aliis piscibus hujusmodi animalcula
 edentibus detur, ingeneratum aquis fem-
 en, ad vitam transfusum, & ad vitam
 mediam participatam deductum. Ani-
 malcula autem, quæ ex sola aqua, imme-
 diatè sibi cruorem, totamque sui supelle-
 tillem patrant, exemplum habent in omni
 propemodum vegetabili : præsertim in
 saxosis, arenosisque montibus, procul ab
 hominum stercoreatione femoris (in qui-
 bus forte quædam species resinificarum ar-
 borum notantur, ex sola aqua pluvia, nive-
 que, sive levis saxosi odoris, ex pleno nu-
 triuntur, & adolescunt in summam altitu-
 dinem arbores adeò pingues, quod suffo-
 carentur, nisi eandem effuderint circum-
 circa. Fermentum stomachi in homine
 facilius cibos in chylum, quam illorum
 pinguedines transmutat, eo quod pin-
 guedo remotior sit à Latice, sive prima
 materia, quam sit cibus. Quæ digestio
 46. transmutationis, in succos aquosos, eo
 huc adducta est, quò constet, Laticem, fa-
 cile concepto in nobis peregrino semine,
 membrorumque fermento, transmutari
 in alienam prolem. Adeoque è Latice,
 omnium proxime transplantari in muc-
 cum excrementosum, jam supra ostendi,
 ubi memini, à potu activo affatim sumto,
 sputum (quod arida sub siti deficiebat)
 statim post secreti mucilaginosum. Hæc
 est nova Laticis historia, ad tractatum de
 Catarrhis referenda, eò quod illius igno-
 rantia, Catarrhis conceptis, singularem
 confirmationem dederit, ut & concipien-
 dis dedit temeritates.

CAUTERIU M.

1. *Cauterium nil nisi vulnus permanens.* 2. *Cauterij igne facti nulla prerogativa.* 3. *Nomen fontanelle, impossibile.* 4. *Quæ Dæm integra vidit bona, à Scholis laudantur lacerata.* 5. *Pollicita Cauterij, puerilia.* 6. *Catarri negatio, negat Cauterij usum.* 7. *Radicula mutandis Cauterij necessaria.* 8. *Thesis Scholarum ostenditur absurda, & impossibilitas.* 9. *Quid purgetur per Cauteria.* 10. *Conclusiones nomen contra Cauterios statuta.* 11. *Stultia in Cauterio desideria.* 12. *Cauteria quibus noceant.* 13. *Scholarum indistinctio.* 14. *Scopus sive finis Cauterij cessat.* 15. *Mundum per cauteria circumvenire.* 16. *Cauterio non esse communionem cum Cerebro.* 17. *Absurda, ad doctrinam de Cauterij consequentia.* 18. *Unicus Scholarum asylus.* 19. *Responsiones.* 20. *Adigimur Cauteria in scopulos.* 21. *Quid respondeant Scholæ in difficultatibus posita.* 22. *Multiplicatio, electioque Cauterij, quo ausu surrexerit.* 23. *Hystionice aliquot Scholarum mæge.* 24. *Podagra Medentum ludibrium.* 25. *Stulta Cauteria.* 26. *Frustranea in suis desperatis.* 27. *Nondum à Scholis statutum, quibus casibus jurent Cauteria.* 28. *Casus in quo Cauterium prodest.* 29. *Crudele atque putidum Cauterij remedium, ut antevertatur.* 30. *Cauterium Medico indignum.*

Atarrhii invenetunt Cauteria.

Illis ergò de medio sublatis, horum tractatus videtur frustraneus, nisi initian-
dis hæc scriberem, diffidens
cuditis quicquam profutura mea studia.

1. Quare Cauterij fines, & effectum declarare statui : Cauteria itaque, inprimis sunt igne, ferro candenti, corrosivo caustico, imò ipsa novacula, vel forcipe, aliquid abscindendo. Sat : modo carnosæ membrana pertundantur vulnere. Alii vero præferunt vulnus igne, vel caustico paratum illi, quod scindendo patuit. Eo quod actuali calore, & siccitate, fluxum
2. humorum melius præpediri, putent. Quasi unico momento, ignis ureret aliquid, præter ipsam escharam, aliudve exsiccaret, quod postmodum fluiturum ad vulnus fingunt. Utrobique scilicet in Scholis, magni sunt somnia. Quippè fontanella, (sic enim vulnus cauterizatum vocant, ut quasi per fontem morbos

exauriri vulgus credat) nil juvat, priusquam demta sit eschara, ablatoque prius caloris & siccitatis vestigio. Eo quod Cauterij institutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante escharæ decidentiam incipit: minusque semper exhalare possit trans escharam, quam aliqui sanam per pellem. Perinde ergo posteriores censuerunt, quomodocunque fontanella facta fuerit, modo continuum diviserint, & divisum custodiverint. Quod enim Deus fecit integrum, ut esset optimum, Scholis videtur melius fore, si vulneratum servetur. Vulnerari ergo sæpe, vulnereque aperta custodivisse, ad Scholarum sanitatem confert. Mirum sane, quod vulnerari, non transfulerint ad præcepta tuendæ sanitatis, pro-ut nimirum Cauteria, sive vulnera constantia, eo sunt relata. Inter vulnerari autem, aut uri, tantum intercedit sanguinis emissio : quæ illo titulo præminere in Scholis deberet, nisi phlebotomiæ fraus se manifestaret. Præsumunt nempe, atque decernunt, Cauterium esse novum emunctorium, per quod Medentes queunt naturam pro lubitu coercere, ad se exonerandum; non quidem qua fingunt aliàs per Catarrios defluere, seque exonerare, aut quaquaversus : sed dumtaxat per factum foramen. Id est, citant Catarrios, ut personaliter compareant in loco, ad lubitum Medentis. Lepidè sanè, si æque verè. Attamen hæc prodigia intantum proficere, ut pueris etiam ante trinitatem jam Cauteria fiant. ! Ast ego, inprimis semper in Cauterio intuitus sum implicitam blasphemiam, qua Creatorem insufficientiæ in condendis emunctorijs palam accusant. Etenim supra mille fontanellas incarnari jussi, cujus hætenus, quod sciam, neminem pœnituit. Denique consideravi, puerilem Medentum præsumptionem, quod naturam suis illorum jussibus auscultaturam sibi seriò persuadeant :
etiam

etiam supposito defluxu & procubitu humorum, quem jubent, longè absurdissimum. 6. Ad fundamentum autem meum sat sit, Quod nempe nulla sit missio, aut spontanea defluxio Catarrhi. Quo negativo subsistente, vanum sit fundamentum Cauteriorum. Docent namque Scholæ, per fontanellas elici malos, imo exitiales humores, qui alioquin aliò vel mitterentur, vel sponte defluerent. Belle sane, quod natura laxo freno expectet arbitrium Medentis, & apertionem Cutis, ut isthac sarcinam deponat, quam alias in nobilius membrum declinaret. Quasi mittens natura minaretur, nisi carnosam membranam, ubi vobis visum fuerit, mihi vulnere apertam sustinueritis, ut per revulsionem me à furore placaveritis, & à conceptu dimissionis avertatis, vae vobis: Nam quod aliàs subter cutim expurgarem, ad nobile membrum, in vindictam retroraham. Sed fodes, quo centro, quave fontis scaturigine, malus ille humor paratur? An in jecore, humorum onatuor (ut volunt) officina? At sanè difficilis, longa, & salebrosa via, ut malus iste humor à jecore per venam cavam, adeoque per cor, ad extremam brachii, cruris, vel cervicis pellem deferatur, cruorem non inquinans, sed ipse malus humor sincerus. Crudele sanè emunctorium, quod trans fontem vitæ malum humorem ducit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ crudeliores, quæ noxium humorem per Cor deferri jubent. Quod si verò adhuc hodiè ignotus malus humor fontem habeat Cerebrum: Ubi quæso? An quavis capitis sentina malus ille humor nascitur? An in sinibus? vel in pelvi? non quidem in primis in uteribus cerebri sine præsentaneo necis metu, quotidiana maligni humoris illius fiet collectio, & nidus. Sin vero in pelvi fiat malus, qui antè bonus fuerat. Jam per nares, atque palatum, sponte solita defluet, nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor, qui aliqua capitis parte,

humorem antè bonum studio vitiet, ut jam inde deferat malignum, ad partem aliquam intercutaneam, quam Medicus feriri jussit? Quam obediens enim ille, qui malus humor (mortuum nimirum jam excrementum) se aliò torqueri & mitti patietur, qui aliàs, non amplius sollicitus de vitæ œconomia, solo sui pondere, situm legi pareat! Quod autem malus humor, per cauterium emungendus, non sit vapor à stomacho in caput, per cerebrium, meninges, & cranium translatus, collectusque, & indè dimissus inter musculos externos & cutim: id antè de Catarrhis peremptoriè explosum est. Denique iis concessis, etiam careret essentia, & etymo humoris, per consequens etiam mali humoris, pituitæ scilicet unius è quatuor. Nam quicquid semel vapore tenuis à stomacho elevatum esset, & in guttas concrevisset, nec spissum est, nec tenax, nec unius amplius de quatuor humoribus factis in hepate: sed esset liquor posthumus stillatitius. Quapropter si humor malus, cauterii causa finalis, non generetur in hepate, cerebro, aut stomacho; quæ tandem erit officina malorum humorum pro catarrhis? quæve pars mittens, & excelsa, unde ad Cauterium declivius ferantur? Etenim in tanta nugarum angustia 9. coguntur Scholæ fateri, non malum aliquem humorem dimitti ad foramen cauterii: sed cruorem degenerare in ipso vulnere, labrisque male dispositis. Nam & 10. hoc vulnerebus, quibus deficit balsamus, geniale est cunctis. Profectò si Scholæ Aphorismum examinent, Dum pus sit, major dolor, labor, & febris, quàm factò pure: cognoscerent, pus produci materialiter ex sanguine, per laborem facultatum, ac consequenter, in fontanella, iisdem finibus pus optari. Quo stante, labitur thesis, supponens, per cauteria deduci malos humores. 2. Puris in vulnere facti eductionem, non esse è centro corporis. 3. Non esse deflui catarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare malos humores, quæ bonum

cruorem in excrementum, cum labore digestivæ facultatis, præparant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præcautionem maligni humoris, qui topicè fit in ipsis labris vulneris. 6. Pus & saniem, foramine ulceris, non posse retrocedere, ac labi in partem nobilem, multoque minus, cruorem bonum, unde pus fit. 7. Si cruor sit humor malus, antequam ad fontanellam deveniat; natura destinata ergo de cruoris massa, malum aliquem, ad fauciam dumtaxat partem, ut eam nutriat, vel hoc ipsi est ordinarium, in partibus singulis. Jam tota natura vitio laborat fatuitatis. 8. Stultum esse. Quod multum puris fecisse: sit bene Cauterium purgasse. Cum istud pus, dicat boni cruoris corruptionem. Adeoque dum homo male valet, fontanella, loco puris, plorat ichor. 9. Si ergo Cauterium, faceret ad malorum humorum evacuationem, oporteret melius se habere hominem, dum ichor fluit, quam dum pus sit. Quod in thesi est falsum. Hinc ergo rectè inferitur, non selectum malum humorem, aut excrementum perniciosum, quod alioquin aliò decideret, evacuari per fontanellam: sed totum istud, sive pus sit, sive tenue virus, nil aliud esse, quam merum cruorem alendæ parti cauterizatæ deputatum, ibidemque vitio partis corruptum: adeoque corruptionem sui, metiri bonitatem, & malignitatem digestionis, in loco fontanellæ. Atque proinde dum Archeus totalis, quoquo modo laborat, major quoque infirmitas digestionis est in fontanella, viciniorque pus est putredini. Et hæc-nus fontanella, propter potentiorē solito digestionis lationem ichor plorat. Scholarum ergo optatus est, ut de cruore innocuo, pus fiat plurimum & album.

11. Idque vocant benè purgasse, si plurimum cruoris corrumpatur in ultima digestionē. Quod si rectè consideretur: jam palam fiet, Cauterium non imprimi ad expurgationem maligni humoris, nec exsternere humorem malum: sed dumtaxat ad

abundantiam sanguinis diminuendam. Adeoque intuitu solius Plethoræ. Unde consequens, non convenire adolescentibus, non remaciatis, non morbo aliquo depressis: ut neque ordinatè viventibus, minimèque omnium, abstemiis religiosiis. At nondum distinxerunt, An 12. pus in fontanella sit solius cruoris, sive unius de quatuor fictis; an verò, ex commistione quatuor. Si prius sit verum, tunc pus non esset ex humore malo, sed ex optimo de quatuor humoribus, adeoque frustranea erit fontanella, atque optimum pus, sive effectus fontanellæ, erit pessimum, cum non esset nisi optimi corruptivum. Quod si malint commentari: quod scilicet cruor non sit ante malus, sed fiat malus, dum à tribus sociis seecernitur. Saltem tres residui, in ista secretionē, erunt cruore adhuc deteriores, & in omnem eventum, non nisi malo fine, fiet fontanella, ut bonum & in fontem cruorem corrumpere. Sin verò velint ex quatuor commistis humoribus pus fieri. Ergo Cauterium errat in fine. Cum non 14. ad expurgandos humores nocuos: sed ad corrumpendum bonos, sibi à natura non errante, in alimentum dietim missos, Cauterium valeat. Denique, non poterit Cauterium censeri institutum, ac Catarrhi præcautionem: vel alias Catarrhi materia non esset vapor, non etiam petuita: sed ipse cruor, quem fontanella in se, corrumpit. Pus namq; non è petuita: sed de solo sit cruore, ut sat in Scholæ edoctum, est. Itaque per essentiam puris, benè indagatam, in materia, & efficiente, cessant fines Cauteriorum, Catarrhorum, & humorum subalorum expurgationes. Enimverò, sublato quovis symptomate vulnere, in Cauteriis, & supposita valetudine, necesse est, quod continui solutio in fontanella pus proferat, idque non defluat aliunde: sed in ipsa sit parte generatum. Archeus quoq; proportionaliter tantundem quotidie cruoris partibus dispensat, quanto pro sui nutritione opus habent.

Ergo

Ergò pus, est cruor vitiatuſ in illa parte qua vulnuſ eſt, effectuſque vitiatæ ibi-
 15. dem digeſtionis. Vitiaſſe ergo partium integritatem, continuitatem, atque digeſtionem, cruorem denique in pus converſiſſe, idipſum eſt in Scholis reputatum, Catarrhi obviã iſſe: ſive à capite (undè omnes Catarrhos originaliter petunt) humorem excrementoſum (qui alioquin ad partem nobilem comminatuſ erat deſcumbere) per foramen cauterii extraxiſſe: ſive interim capiti, cum parte vulnerata, ſit conſenſuſ, vel non: perindè enim eſt, modo cutiſ faucia detineatur. Sive humor ille excrementoſuſ, ſit cruor, ſive puſ fiat, vel ſanies, perindè, modo per tria vocabula Catarrhi, præcautionis, derivationis, revulſionis, & fontanellæ, mundo ſit circumventum. Contueor enim hornorinum infantulum, jam dentientem, ac pati febrim, ſpumam oriſ, atque indeſinentem ſaliſſimam. Ac tandem a deſſe tormenta, & ſecceſſuſ ex viridi ſtaventibuſ. Saltem dens ille eſt capitiſ pars: quapropter diarrhœa erit Catarrhuſ capitiſ. Aſt quiſ eſt dentiſ erupturi, vel tumidæ gingivæ conſenſuſ cum inteſtino? quæve poteſtaſ ejuſ gignendi, immittendi Catarrhi, è ſtomacho infantuli ad caput? atque indè in Ileon? quo jure ſtillatuſ è ſtomacho vapor, fiet æruſinoſa biliſ in capite? fortene ab vitæ initio jam bileſ officina migravit ad caput? An cauterium poſſet (ſi infans eſſet tolerando) diarrhœam porraceam in ſe aſſugere? pauciſque puriſ guttuliſ compenſare aliquot librarum bilem porraceam? Cur fabricat Infantuli ſtomachus Catarrhuſ, propter dentiſ dolorem? Cur mittitur in Inteſtinum, & non ad dentem dolentem? An nondum cernit leſtor, diarrhœam non eſſe Catarrhuſ? Sed indignatuſ Archeum ubilibet, in Inteſtino promtuſ eſſe, ad tranſmutandum alimentarium cremorem in excrementa, quæ à Scholiſ putantur biliſ, pituita, &c. Si itaque diarrhœa non ſit Catarrhuſ, poſſitque Archeuſ indigna-

tus tranſmutare quidlibet in infeſtum liquorem, ſi modo gingiva affligatur; An non poterit quaquã verſuſ ſe exonerare per ſtatuta emunctoria? nec præſtolari apertam pellem cauſtico? Ah crudeliſ hebetudo, ferocire Scholaſ fecit in morrales ſibi agnatoſ? Neque enim conſiderant, quod in mulieribuſ, & obefuliſ, carnoſa membrana ſit circa ordinaria loca cauterii, mera axungia ad duorum ſaltem digitorum ſpiſſitudinem, quibuſ tamen perſonis frequentiora, magiſque proficua, perſuadentur cauteria. Quare etiam vix in medietate axungię funduſ fontanellæ erit: Non eſt ergo via, quæ è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat maluſ, Catarrhi proſcriptuſ humor ſcitiuſ, per medium adipiſ. Sed quiſ demum humor ille ſolitariuſ, ſuo qui peccato à parte mittente proſcriptuſ, per axungię ſubſtantiam, impermiſtuſ deſcendens, in pus degenerat? Si ſit exhalatio vaporuſ è ſtomacho, cur non erit frequentior junioribuſ, & calidiſ ſtomachiſ, quam debilibuſ, ſenibuſ & frigidiſ? Quo pacto aqua iſta, è vapore ſtillatitia, formam puriſ induet? Quomodo per cerebrum, menynges, & cranium, feſtinabit invenire factuſ foramen à cauterio, ut iſthac tantuſ deſſuat, & purgetur? Cur centieſ non priuſ in aurauſ vapor evolat, antequam ad locum cauterio lubenti designatuſ perringat? Quomodo aqua ſcandens à ſtomacho, jam erit cruor, & puriſ mater? Quomodo cruor (materia puriſ, juxta Galenum) erit Catarrhi materia? Quare cruor redigenduſ in ſeriem malorum humoruſ, qui nondum contami-natuſ, à natura diſpenſatur ad locum vulneratuſ? Quare, factuſ vulnere, ceſſabit natura damnatam materiam, per & in loca ſibi conſueta, deturbare? An enim aperta, ad medentiſ lubituſ, cute, fiet dein viaruſ neſcia? An forte laboravit tantuſ, ut exituſ alicubi reperiret? eoque jam factuſ, deinceps in obſequium vulnerantiſ yenet? Itaque falſa ſunt hæc quatuor
 D d d nempè,

- nempè, pus esse materiam Catarthi; Catarthum esse materialiter è stomachi vapore; Per fontanellam externi materiam catarthosam; hancque in partem nobilem diverti, nisi per foramen revellatur aliò. Unum saltem Scholæ habent aufugium. Nimirum, Quod Cauteria, in morbis chronicis, itemque in pinguioribus, & plethoricis, non raro profuerint. Ergo necesse est, malum saltem humorem, factò
18. vulneri, purgari, corpusq; exonerari. Cui subterfugio, dico, Materiam Catarthi, essentiam, modum, vias derivationis, & affectum, itemque malum humorem, & fines Cauterii, ficta esse somnia, turpis ignavia & ignorantia vela. Adeoque eventuum exempla, non sat esse destruendis
19. apicibus veritatis. Quid si Cauteria juverint quandoque: Id saltem non è radice & essentia Catarthi, in se nulli penitus: ergo si profuerint, fateantur Scholæ, prodesse Cauteria à mediis, & finibus, sibi ignotis: sequè conjecturale remedium, incertum, & per accidens, tanto encomio extollere. Etenim admiratæ merito sunt, Cauteria profuisse ab eventu: Si enim aliquis affectus, sponte, vel dierum mox maturitate, cessurus perierit; An proin jus sibi natum autumant, ducentos miserè torquendi frustra, si uni per accidens cauterium non fuerit infaustum? Quid si in adversum, historiae multorum conferantur, quibus cauteria male cesserunt: confestim ajunt, non sumus empyrici, nec exemplis movemur. Rationales enim sunt Scholæ, nitunturque præterea Veterum autoritatibus. Idque sic alte intonant, quoties rationibus destitutæ, & experientiis convictæ, desinunt esse domini expertissimi, nec per contrarias suis experientias, flecti volunt. Ad rationes autem anteriorum confugiunt, quas luridas, ignavas, falsas, & primo vestibulo cespitantes, ostendi.
22. Siquidem cum deprehendissent Scholæ, aliquos forte fortuna sensisse juvenem post cauterium, mox seton, sive funis per cervicis pellem traductus utrimque, creditur Ophthalmiæ, lippitudini, inò ipsi catarthactis, & vitiatæ digestionis oculorum remedium. Cauterium in opposito crure, creditum est dolori Ischiadico medela. Tentarunt varia Cauteria, fabrique ferrarii longam fecere supellectilem, ustiones etiam Arabicas (stercore nimirum non nisi hircino, trixato in sartagine) in pollice pedum eminus, Ischiadicis, & arthriticis instituerunt. Histrionicas nimirum mendendo ubique nugas, & somnia pro veritate venum dedere. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod unica Arthritis Catarthi deputata, riserit cuncta illarum theorematia, & Cauteria. Videlicet sal-
24. sum ostenderit, quod Podagra defluente fieret Catartho, quodque Cauterium esset irritum commentum, derivationis & revulsionis pro humore decumbente. Deliria quoque Cauteria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculorum, renum, Catarthosis nempe defectibus inanibus, adeoque lanienam, cum impostura magis admiror, quàm vana tentamina æmulor. Sic namque in epilepticis, citra spem nationis, Patavini, Hetrusci, & Montipessulani, candens ferrum usque ad cranii suturam adigunt, promittuntque summos epilepticos, è cerebro isti hac cessuros, non ut paroxysmi durationem saltem minuerent; verum ut saepe de cætero suspenderent. Sed hæc ægri tolerant, spe furda valetudinis: at sine exemplo. Nec semel expendunt, somnatos halitus non afficere cerebrum, defectu exitus: sed vice versa, morbi tempestatem causæ concitent, antequam enim à comarum cutim pervenire queant. Quapropter luridam & vanam esse Cauterii operam & opem, quæ inchoat à posteriori, sanandis morbis. Nondum enim à Scholis determinatum, quibus affectibus Cauteria conveniant, eò quod raro, & per accidens tantum juvent, adeoque quod impossibile sit, stantibus hypothesibus suis, Cauteria fore proficua, idcirco etiam rationes modos, media atque scopos Cauteriorum, inye-

invenire. Cæterum posthabitis Scholarum decretis, de Catarrho & Cauterio, facile quoque inveniri potest casus, quo cauteria juvent. Enimvero propter innovationes cruoris necessarias, singulis lunæ stationibus (prout de lunari tributo alibi) videlicet quicquid de veteri cruore supra præcedentis lunæ periodum, abundantia, fuerit residuum; Id totum vel in adipem, vel in excrementum ultimæ digestionis, 28. faceffere debere. Quod quia per Cauterium, supra quotidianam Diaphoresin dissipatur, & educitur, idcirco corpora obesa, edacia, plethorica, & sedentaria, juvamen subinde à Cauterio sentiunt, & non alia. Eò quod cruoris massa, versus justum pondus & proportionem requisitam dematur: Cujus abundantia aliquin Archeum, partes, hatumque digestionis, & distributiones onerat, & aggravat. 29. Hactenus namque præcavetur mali instantis formido. Totum ergo Cauterii speratum beneficium, situm est in contemperatione abundantie cruoris, per hujus quotidianam atque minutulam diminutionem. Crudele aliàs, & putidum

Cauterii remedium, quod exercitio, iusta parcimonia, vitæque temperamento, anteverti facile potest. Quicquid parior victus mederi nequit, non speretur per Cauterium levamen adferri. Eadem namque, quæ ad vitæ sanæ & longæ contemplationem faciunt, excusant Cauteria. Palliativa saltem, semper est Cauterii mel-
30. dela, & tantum in aliquibus, hætenus nempe Scholis medicis indigna. Etenim dici solet, nisi continetur fontanella semel impressa, metus grandioris mali incutitur. Sed mera Scholarum esto ignorantia, quæ Cauterium, in omnem eventum, non ad prius, sive ad causam, atque radicem morbi: sed ad posterius sive productum applicarunt. Quod nusquam fuit mederi ex condigno. Nescitum est ergo à Scholis adhuc, quibus thesibus, & morbis, cura hæc Cauteriorum palliativa valeat. Quia fortè fortuna, ac duce ignorantia, tentarunt omnia, tentantque modo. Sic ut alternatim jubeant, si non heic, non ibi, nec repetitum Cauterium juverit, nec multum puris & saniei effundatur. Consultò claudantur Fontanellæ.

VOLUPE VIVENTIUM MORBUS ANTIQUITUS PUTATUS.

1. *Gutte sissum hujus morbi nomen.* 2. *Podagra quotidie increbrescit magis.* 3. *Podagra mox distinguit electos Medicos ab aliis.* 4. *Propria Podagræ.* 5. *Scholarum inconstantiâ.* 6. *Podagra calida non differt per speciem à frigida.* 7. *Hereditaria, non saltem est à Catarrho.* 8. *Determinatio sigilli in semine, qualis.* 9. *Characteris, cum semine corporeo diversæ sodalitiis.* 10. *Catarrhosi nil, in Podagra.* 11. *Cur abusu Scholarum remedia, & præcautiones.* 12. *Quarissimæ erunt insanguis medelæ.* 13. *Podagram non esse in pede, ut neque Chiragram in manu.* 14. *Modus sciendi in Podagra.* 15. *Cur perpetuus Podagræ locus sit, inter ossium contactus.* 16. *Cur Podagra infestet parentum semen.* 17. *Cur procul à Corde incipiat.* 18. *Aciditas Podagræ nondum est in sui semine.* 19. *Quo pacto fermentetur illa aciditas.* 20. *Synonyma quid.* 21.

Creta podagrica unde formetur. 22. *Unde, & quis affluxus, ad loca Podagræ.* 23. *Juventus & noventia quæ instruant.* 24. *Obiecta in sanando.* 25. *Verona Podagræ remedium.* 26. *Repetitio diſſonum.* 27. *Nomen guttæ, fecit errorem in supposito sensationis.* 28. *Podagræ definitio.* 29. *Ortus & progressus ejus.* 30. *Depingitur à prima in vitam ultimam.* 31. *In quo decipiuntur egri.* 32. *Cauteria vana in Arthritide.* 33. *Nil materiale mûti, labi, aut divigi, in loca Arthritica, quod humorosum sit.* 33. *Vana remedia Scholarum, tam Europæa, quàm barbarâ.* 35. *Irridentur potius exsiccamet.* 36. *Propria temeritate succumbunt Scholæ, in Podagra, Tabæ, Catarrhis, & Cauteriis.* 37. *De humido & sicco quedam primò vera.* 38. *De remediis Heteroclitis Podagræ, alibi.*

1. **A**rthritis, Articularis morbus, Podagræ nomine intellectus, ita Catarrhis tribuitur, quod multis Europæ nationibus vocetur Gutta, per Antonomasiam. Cui etymo adstipulantur ægri, operamque suam tantæ mortalium cæcitati dedere. Eo quod sibi videantur alicujus stillæ lapsus inter ossium connexus sentire. Scholæ enim, quæ universum docere præsumunt, ab indistincto vulgi sensu didicisse gaudent, simulque sine indagine euntes, Catarrhosæ factæ sunt. At cum jam totam Catarrhi fabulam everterim, detegam etiam errorem sensus vulgaris, in Podagra. Quod aliàs fieri non possescui, nisi ab ovo, Podagræ scenam exposuero. Podagra primis stetit seculi incognita, licet genus humanum vel à mundi incunabilis in omnem deflueret luxum. At sensim in hominum debilitatem crescente ærumna, primis saltem Scriptoribus tam fuit rara, quod illorum calamo vix digna censeretur. Magis verò deinceps invalescente mortalium carie, luxu maximè dissolutos, primum adorsa est. Hinc namque Veneri, Bacchoque emancipatorum, lues credita, in nostros usque dies. Verumtamen cum jam operarios, & maximè abstemios Capuccinos, frequenter infester, omen feci, mox passim florituram populariter Podagram, nisi nostri misertus Deus, hæreditariam partem, partimque acquisitam cladem anteverterit. Denique & indè præauguratum, Podagram fore, quæ post Quartanam indicium latura sit, inter electos & putaticios medicos. Nam dum semel radices jecit, non solum vitæ comes adfuit: sed in seros quandoque nepotes transferretur inexorabilis. Adeoque, ut multipliciter propagationis suæ fecunditatem in futurum erectura, medicastros spernendos distingueret. Multa enim sunt, quæ hæc morborum Princeps, sibi servat singularia. Nam præter pervaciam, non solum per parentum genituram, in aliquot
- 2.
- 3.
- 4.

generationes succedit, sed & insuper, in patientia expectat triginta & amplius annos, antequam prodeat. Quin etiam Generans, nondum podagricus, suæ hæredem Podagræ sæpe constituit, eodem fere anno, quo pariens, post generationem, prima Podagræ initia passurus est. In parente ergo silens, nondumque lues nata, generat ante feminis sui justam maturitatem, quod aliis in natura feminibus denegatur: quasi humanæ naturæ labefactatus ager, sponte propria, Podagram jam gignat. Transeo, quod calculos, cretam calcemve, alienis à Duelech initiis, proferat, & monstrum petrosum, extra solitum lectum, & debitum, hominemque suis mutilatum membris, & truncum, à tam superba structura in monstrum deformet. Scholæ enim extra controversiam, Podagram defluxibus donant; at nondum definitum ab illis, an Catarrhus ille à stomacho sublatus sit more aliorum: an verò à jecore, per angusta & impeditissima venarum receptacula, Catarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas, non quidem rectà, quæ desinunt venarum oscula; sed infectis, solique naturæ cognitis viis, inter arthrosim & ligamenta sistatur. Ego verò de fabulis parum sollicitus, utramque opinionem decertare sino. Pudendum est interim, causas morborum tantum problematicè disseruisse, & disputabiles reliquisse. Interea certò scio, Podagram, sive per parentum semina labatur in hæredes, sive demum proprio vivendi errore contrahatur, unius & ejusdem speciei esse cum omni proprietate illam stipante. Nec referre quicquam, sive calida infestet, doleatque immensum, sive denique segnior mitiorque frigore censeatur. Siquidem ista sunt vexilla graduum, quibus materia insignitur; non autem variant ejus essentiam. Scio tum etiam, atque didici inprimis: hæreditariam saltem Podagram non derivari à Catarrho: si in semine, hujusque constituto, per triginta annos insensilis latuit. Enimverò cum in semine,

5.

6.

7.

semine, externi nil contineri queat, quin eò ipso fecunditatem prolificationis amittat: certum esto, nil catarrhosi in semine permanere, nullique materiæ hostili ibi locum esse. Ratum est ergo, in semine, nil præter characterem sigillumve rerum in constituto agendarum remanere: illudque sigillum ne quidem esse tanti, ut fertilitatem seminis excutiat, si inde morbus hereditarius in filio aut nepote resurgere debeat. Denique, nec potest istud sigillum in semine sætum monstruosa deformatione scædare, quamquam alii seminum characteres, pro indole sua, semen figurent. Quocirca, & si Podagræ sigillum revera inest semini, dormit tamen, silet, latitatque, in decursu figurationis, ac tantisper, dum tandem nata materia maturitatisque opportunitate sese explicet. Est ergo Podagræ character in semine, tanquam vita prima, cum determinatione silentii, ut dormiat usque in paroxysmum primum, velut hirundo tota hyeme. Virtus ergo formativa in semine, nondum defectum suum sentit: ob crimen materialis indispositionis. Character siquidem in semine, non natus est generare suam Podagram, ante sui maturitatem, quæ characteris maturitas subinde non nisi in nepote explicatur. Equidem licet arcta sint humani seminis cum semine Podagræ connubia, ut velint indissolubilem unitatem in posterum spondeant: attamen certum est, morbos non radici speciei adherere, nisi cui à conditione creati insunt, (ut Epilepsia Alci, hirundinique) sed duntaxat initiis individualibus, quibus velut per accidens alligantur. Idèd si catarrhosi nil, in semine Podagræ, actu inest: ergo neque etiam in Podagra indè oriunda. Cum effectus proprii suis semper causis respectum referre debeant. Denique si Podagra hereditaria careat catarrho; ergo etiam quælibet alia. Cum unius rei in specie semper sint eadem specifica constitutiva initia. Porro si labefactans character

ille podagricus tam insigniter domesticus sit semini, tam intimè ipsi socialis, tam patienter suspensus dormiens, totque annorum circuitibus ac tempestatum procellis ineluibilis, omninò necessum censui, eundem spiritui vitali copulari. Unde primum liquet, frustraneas cruoris & fictorum humorum putatas subductiones, ut præcautioni Podagræ eatur obviam: Quippe, non est cruori character Podagræ ille commissus, at benè moderatori partium solidarum. Mutatur nimirum multoties cruor, totaque alimenti supellex, ante Podagræ hæreditariæ venturum adventum. Pariter indè consequens est, si Podagræ character, vel cum parentum semine translatus, in sætum, vel per inordinatas vitæ procellas adeptus, sit causa connexa, & efficiens Podagræ, adeoque sit is vera Podagra formalis: fabulosum esse, quicquid de Catarrhis guttisque commentum est. Dato namque absurdo, quod Catarrhus depluens, faceret accessum Podagræ; saltem quicquid telorum in hunc morbum est retortum: id totum ad effectus productum, posterius, sive fructum, directum est. Non autem ad causæ succissionem. Atqui cum causæ veræ in Podagra, Scholis fuerint ignotæ, stabuntque ignotæ, quantisper deliria humorum prævaluerint: necesse est, infastas ac crudeles medelas hætenus in non visum scopum delibutas. In digito namque non est Podagra: at duntaxat pomum, sive fructus radicis. Ideoque etsi digitum abscideris, non proinde Podagram sanaveris. Hinc enim duo sequuntur. Prius quod Podagra immediatè consistat in spiritu vitæ, neque idèd fructum Podagræ esse Podagram, sive radicem ejus. Alterum, quod Podagra non defluat materialiter, sive (ut volunt) humore tenuis, Catarrho pons ad juncturas. Quapropter si progressum Podagræ, in fieri esse, explicuero, arbitror, ab ingeniis

14. liberis, necdum ullo præjudicato contaminatis, assensum iri. Principio etenim, postquam character podagricus seminalis est constitutus (perinde nunc esto, si-
ve à semine parentum inoleverit, seu de-
mum vivendi ametria sit comparatus) ne-
cesse est eum, juxta legem fati, retumque
vicissitudini parentium, habere præscri-
ptos durationis suæ limites, tam in emer-
gendo, quam in continuando. Dum ita-
que instat initium hujus motus podagri-
ci, confestim spiritus vitalis, corruptivo
characteri obtemperans cliens, induit aci-
ditatem fermentalem, prorsus sibi hos-
tilem, atque nobis exoticam. Denique,
pro-ut aciditas omnis, tam in cruore,
quam carne, demonstrata est putrefactio-
nis initium indiciumque continere: hinc
fit, quod natura, persentiens illam aci-
ditatem in spiritu, quam concepit ex se-
mine, si-ve characterè podagrico, confe-
stim excitat febrem ephemeram, ante Po-
dagræ accessum. Mox quoque loco, si-
ve utero proprio (scilicet ubi duo se si-
mul ossa contingunt) persentitur dol-
lor: leviusculus primum, deinde vero
quasi ardentis stillæ. Ausus, deinceps
dolores, ardores, ac tandem sæpe tumo-
res excitat. Tum nempe conceptus in
spiritu acor, spirituali fermentatione,
activa nimirum alteratione, inquinat glu-
ten spermaticum, quod inter ligamen-
ta & ossium congressum est. Jam ante
demonstravi, characterem podagricum
indole sua natum esse, insicere, & trans-
ferri cum semine (prout nimirum Mer-
curius insicit os, atque dentes; saliva
autem canis rabidi, cerebrum) tanquam
hospitio, in quo per longam sæpe an-
15. norum seriem latet. Quapropter vi
symboli, consonum est, characterem po-
dagricum, primordialiter respicere sper-
mata. Veruntamen, cum natura tota sit
sexu anxia, & conservandarum specie-
rum sedula conservatrix, atque salva-
trix, peculiariter, quantum potest, pro-
spicit, ne character ille speciem infi-

ciat, neve in testes procumbat. Quocir-
cà, non potuit saltem præcavere, ne pro
sua indole infestet immediatè liquorem
spermatici finitimum, quem Paracelsus
synoniam vocat, ubertim inter ligamen-
torum capsulas, ossiumque contactus, ef-
fusus. At sub illo momento concubitus
16. Podagræ character alioquin obdor-
miens in spiritu Archeo, sub tanta libi-
dinis agitatione excitatus, cum spiritu,
unà semini contemperatur, anomalo
planè modo, quod natura, tum regen-
dis habenis impotens, non potuit co-
hibere, quin venenum characteris, libi-
dinosum semen fermentaliter inficiat.
Itaque cum regulariter semen, si-ve chara-
cter Podagræ, spermatica contamet;
Ideo quam promptissimè Synoniam, quæ
nusquam solitaria occurrit, quam ubi
duo ossa se mutuo tangunt. Hinc loc-
cus si-ve nidus Podagræ in articulis.
Quæ, cum jam constitutis causis succe-
dere debeant, saltem naturæ suæ con-
servationis indiga, non finit characteri-
zatum spiritum, insicere synoniam, nisi
procul disitis à corde oris. Hinc nam-
que Podagræ, & Chiragræ nomen mu-
tuatum. Sed tandem, ubi morbus vires
17. acquisivit eundo, & natura suas amisit;
etiam propinquiora loca infestat Pod-
agra. Conceptus itaque Podagræ acor in
18. spiritu, est potentialiter, atque in seme-
ne, absque actuali acore. Prout nempe
semen pyri, gustum fructus non exhi-
bet. Dum verò tempus maturitatis in-
stat, actuatur aciditas in spiritu, huncque
contaminat, qui parvo spatio dein con-
taminat suo fermento Synoniam. Non
secus atque odor restæ acidæ, paulo post,
19. recens lac infusum, coagulat. Interim
autem dum hæc intus contingunt, to-
tus corporis Archeus in se alteratur. No-
runt namque Podagrici plures, sibi in-
stantem accessum prædicere, ex muta-
to excremento, intra pedis digitos na-
scente. Quod sanè non defluxum tam hu-
moris, quam ipsissimam sudoris laticisque
altera

alterationem prodit. Synonia ergo, ex quo semel acida devenit, non potest non dolores eiere. Quapropter majoris atque minoris aciditatis ergo, tantum distant Podagræ dolores, calores, immanitates, proprietatesque. Est autem Synonia, mucilago quadam pellucida, qualis virulo mactato, amputatis pedibus, è tibiis stillat. At mox concepta aciditate, Synonia grumescit, caseiformis, & opaca fit. Adcoque & indè inepta redditur, ut juxta
21. solitum tenorem sanitatis, tota exhalet, absque capitis mortui residentia. Fitque hinc degener morbosus partus, infelix nodorum mater. Suffert enim tum aquosarum partium distillationem, retentis, ex opaca & indurata Synonia, residuis. Hinc illa monstrat, calx & creta. Est igitur acor ille, doloris causa, dolor vero, causa effluxus cruoris vicini,
22. boni & infontis. Non est autem affluxus cruoris, defluxus è capite, aut jecino, eo missus per ambages viarum intellectui impossibiles. Ac licet incautos sensus decipiat, videanturque sentire defluxum supernè: sensum tamen dumtaxat sunt fallacia judicia, prout dolente dente, in totum capitis latus, depluere videtur augmentum causæ dolenti. Non secus atque ad dolorem Paneritii, glans sub axilla apparet. Topico enim remedio, Odontalgia abijt, vel eradicatione cessat, & glans evanescit, ubi digitus dolore levatur. Hæc est origo & radix Podagræ, hicque findi modus. Qui sanè per juvantia & nocentia confirmatur. Non sanè quod istud axioma approbem, in se pudendum: aut quod indè judicationes curativas desumi velim: sed quandoque
23. admissi errores, errantes instruunt, judiciosos in charitate sapere volentes, sicut bona remedia bene operantes confirmant. Ideoque quicquid subtilem aciditatem in spiritu principiat, maturat, auget, aut promovet; illud etiam,

Podagræ accessus stimulat. Cujusmodi sunt vina alba, acidula, parum vini, multum aceti continentia, largius hausta; Itemque quæcunque sunt corruptiva laticis, ut Asparagus, &c. Pariter quoque, quæcunque acotem, è spiritu vitæ, ac latice, ante accessum demunt, inrosumenta, vel foris apposita, accessum amoyent, antevortunt, vel præservant, saltem mitigant dolores, nodosque inhihent. Ast in sanando Podagram, non est spectanda aciditas producta, (quæ fructus & posterioris vires habet) sed meditandum est, quomodo è spiritu vitæ, character seminalis Podagræ sit abolendus. Quo alias persiste, nil actum est, electo medico dignum. Neque enim ad intima spiritus
24. vitalis serinia, quivis tabellarius accedit, nisi legatus amicus. Ideoque purgatio per Arcanum corallinum, Podagram in sui semine interimit. Non est autem Arcanum istud, color siue tinctura coralli (ut rerum Chymicarum ignara turba, irridendo interpretatur) quia apposita verba Paracelsi, (quod de essentia auri est) aliud sonant. Non etiam auri color, sulfur aut tinctura, alvum subducunt: sed Arcanum hoc, est materia, metallicum; colore, corallinum; sapore, melleum: & essentia aureum. Non quidem, quod unquam fuerit corpus malleabile: sed est auri horizon, inconclusum corpus, & fixum: cujus sulfur dulce est, & nostris constitutivis commistibile. In hoc sulfure enim, omnes vires Solis congregavit omnipotens, cui soli omnis debetur honos & gloria. Qui me intelligit, rarus est: attamen scit, quod quæ de Podagra dixi, sint vera. Verumtamen cum non sat dicatur, quod non sat intelligitur, juverit fortè, Podagræ ortum, & progressum, in Epitomen repetivisse. Queruntur inprimis Podagrici, se 26. persentire humoris ardentis defluxum.

Atqui,

Nota.
Vide pag. 69.
tractat. de
lithiasi

27. Atqui, jam sat superque docui, nullum in natura unquam fuisse humorem nostrum, præter cruorem, Laticeum, & secundarium sive nutritium alimentum: ac præterea degener excrementum: nullumque horum defluere, multoque minus defluxum sentiri posse: Humorem nusquam nisi in Galenicis libris existentem. Ergo in supposito sensationis, necessarius error est. Itaque Podagra, est character morbi, sive, seminaliter in spiritu vitæ insertus, qui suæ maturitatis terminis fructum acidum fermentalem gignit, spermaticis partibus confermentabilem. Non existit ergo Podagra, in cruore, multoque minus in excrementis. Verum podagræ primum agitantur in præcordiis, & tam internas potuum atque ciborum, quam externas aëris vicissitudines sentiunt, imò
28. & sæpè has futuras præsciunt. Quare patiuntur febriles motus primum, circa officinam spiritus vitalis, ac quidem paroxysmi initiis. Etenim primi motus est præcordiis ascendunt, sedem animæ sensitivæ adoriuntur. Conceptus namque in præcordiis character, Lunæ atque Mercurii typos explicat: atque deinde in corde perficitur. Formatus autem sive maturatus character, spiritum ibidem febrilem induit, quatenus inficit. Qui simul atque acorem symboli vitæ sive fermentalem concepit, motu febrili abigitur squallens, & ad loca destinata (crudi videlicet spermatis in Synonia articularum) febriliter defertur. Spiritus, inquam, sic infectus, & non humor (quod notandum) Synoniam in se transparentem, cum aciditate fermenti coagulat in grumum opacum. Ad eò ut præ ponticitatis conceptæ gradu, calores, dolores, tumoresque Podagræ, distinguantur. Laticeum vero advocari doloris buccina, & per venas dimitti, ad eluendum, certum est, in Scholis confirmasse defluxionum errores, jecur accusatum, caputque immeritam luisse culpam, & sustulisse frustraneas mille medelas. Itaq; non quod dolet, quodque tumet vel

ardet, Podagra est: sed hujus sunt prodūta. Neque enim per pilam bombardæ sublatō pede; ablata est Podagra, sive Arthritis; siquidem in sensatione, per organum sensus, fit tantum consensus partium. 31
Quod fefellit ægros, & medentes, illis credentes. Nec interim descensum tumor arguit. Qui enim dolorem sequitur, illum præcedere deberet, si humoris descensus, sive tumor, doloris causa esset. Adde, quod ardentissima Podagra absq; tumore sit. Id enim in Odontalgia, in spina parti infixa, spectari solet, quod localis dolor mentiantur supernarum partium defluxiones. Sed quid hæc cum Catarrhi fabula commune habent? E contra, persistunt Scholæ, cauteria infligunt opposito latere, ut humorem defluentem in oppositum crus revellant, & per foramen emungant. Sed bona fide, quid cauteria exsugunt? nil nisi pus & saniem. Hæc autem sunt vulneris fructus, cruoris degenerationes. Ergonè materia Podagræ pus est, aut sanies? aut ulceris purulenta sordes? An pus uspiam in cretam transmutatur? An pus absque corrosione quiescit? Somnium itaque suum Scholæ vendunt Tyroni: pus inter articulos descendere, aut esse aptum in cretam verti: at bene, corrodendo sibi aperturam facere. Magisque puerile est, quod purulentum aliquid, defluens, in dextero pedem, à scopo sibi instituto deflecteret, si in sinistro crure vulnus sit; Quod si defluit, sponte propria decumbit, vel à mandante mittitur, & dirigitur. Transco interim 33
absurditates fiendi, & viarum, quas alibi eventilavi. Itemque humorum è cruore separatorum decubitum, jam antea cum ipsis humoribus, extra rerum naturam & spem relegavi, destinato libro. Inprimis nullam esse partem mandantem, mittentem, sagittantem, aut dirigentem, sat alibi confectum est. Sin autem sua sponte decumbat in latus sibi perpendicularare: certe dormienti non casurus humor, si torum corpus dormiat lecto plano, quoniam deest

deest linea perpendiculi. Nec humor sui pondere labens, avocabitur ab instituto, 34. licet in opposito crure foramen sit. In Podagra ideo sanè irrigit natura vanas Medentum purgationes, extenuationes, venarum sectiones, scarificationes, thermas & cauteria, quæ viribus saltem detrahunt, vitamque abbreviant. Certum est enim, quod ruinam sibi procuratam præsentens natura, atque formidans, non raro præfata symptomata ejusmodi remedia mitigent: sed crudeliori mox dolore, & nodorum atrocitate, persolvenda est pacatio illa. Ergò cuncta, inaususto tentata eventu hætenus. Instituunt denique sudores siccos, minore quidem vitæ iactura: at pari successum infelicitate. Tandem, potus ex ultimo terrarum angulo; barbaro fundamento, propinant, dumque nostratia senserint irrita, saltem barbaris remediis humores (nunquam viscosos, nominatos, natosque) exsiccati spondent. At cur hos potus, & in tabe propinant arida? nonne ut defluum, & exorbitantem humorem cacochymum arefaciant? At primo satisfaciant quæstioni, an sit. An decocta aquea sint exsiccando. Deinde doceant, quod hi potus, certo privilegio non exsiccabunt cruorem, ut neque humores, quos vocant secundarios. Sed solos tres alios somnatos, in cruore: vel demum sola excrementa pituitosa: denique quod non vitiabunt requisitam in cruore compositionem, & compositi symmetriam. Quod si hujusmodi decocta tantum exsiccent viscida & actia, saltem augebunt grumos & nodos, relicto 35. austeritatis coagulo. Quod si hæc faciant in Catarrhis, quare non in Podagra? Aut si non in Podagra, quare etiam non in Catarrhis? Si exsiccent pituitam inter articulos? cum in præcautionem Podagræ propinantur, quomodo pituitam labentem in venis, vel in via intercurentia, ad tophum, & nodos, non constringent? Si tenax pituita, in tophos exsiccat per

decocta: nonne noxam in pulmoniacis auctura sunt? Ideoque cum scelere præscribuntur, & propinantur? Si sicca imbibant humidum, saltem non video, quomodo humida exsiccabunt, potissimum ubi decocti potus semper persistet humidus. Denique, saltem humor catarrhosis, 37. non posset non excrementum esse; At non considerant Scholæ, excrementosa non posse dissili sine capite mortuo, ut neque exsicari. Aliàs docui enim desiccationem esse dumtaxat caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gradu, viventibus vix tolerabili; aquea convertit in Gas; Illud verò, in vaporem siccantem, non esse qualitatem operativam, ut neque humiditatem: sed siccum combibere humidum, & vice versa, humidum humectare, quatenus imbibitur. Exsiccat verò humidum, non à siccitate: sed abscedente humido, per calorem, vel frigus, absorpto. Scholæ in defluxibus, calida vellant, vina prohibent, ptisanas suadent, adeoque mediis in aquis, nunc humectantibus, nuncque desiccantibus (ut ajunt) exsiccare nituntur; At nesciunt quid, quomodo, & medio, quia hætenus anonymus est humor, tantorum malorum author. Ego itaque nec motum, nec modum, nec media novi, quibus hujusmodi potus queant exsiccare, vera exsiccatione, multoque minus nocua tantum, præstentque minimum illorum, quæ Medentes pollicentur. Natura itaque spernit hæc Medentum somnia, irritaque semper fecit, facietque illorum promissa. Oro opt. Deum, ut ignoscat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, sed humana contraximus fragilitate. Timeo tamen, ne me- 38. dentibus obveniat, quod cæteris hominibus: quibus ignorantia juris, hæreditatem aufert. Postremo, prout Podagra verè est morbus primarius: hinc ejus cognitio pendet ex scientia morborum primariorum, sub quorum finem quædam de cura Podagræ annotata sunt.

P L E U R A F U R E N S.

1. *Pleuritis Scholarum.* 2. *Errores definitionis & obliuiones sui.* 3. *Omissiones aliquot somnolentie.* 4. *An pondus pituitæ decidens, pleuram à costis auellat.* 5. *Aliquot crassiores omissiones.* 6. *Vena azygos, non spectat pleuritidis essentiam.* 7. *Reuulsionis ac deriuationis vana spes.* 8. *Quorsum conducatur phlebotomia in Pleuritide.* 9. *Deceptæ Scholæ per Artificialia.* 10. *Cause morbose ambe, manent in suis effectibus.* 11. *Paracelsi inadvertentie aliquot.* 12. *Scholarum incuria.* 13. *Authoris consideratio in Pleuritide per exemplum explicata.* 14. *Aciditatis contemplatio in terminis Pleuritidis.* 15. *Probatio.* 16. *Phlebotomie varius.* 17. *Requisita in remedio.* 18. *Acor probatur in pleuritide.* 19. *Quomodo auellatur Pleura à Costis.* 20. *Unde pulmonis.* 21. *Emulsa spina, locum sepe fit spinosus.* 22. *Unde Pleuritis.* 23. *Culina Pleuræ ubi.* 24. *Nature potentia in Pleuritide.* 25. *Veteres hysteron proteron aliquid de dolore pleuritidis dixere.* 26. *Dysenteria ut separet à Pleuritide.* 27. *Peripneumonia, & vomica, in quo distent à Pleuritide.* 28. *Quid agat Clyster in dysenteria.* 29. *Notatur Eclegmatum usus.* 30. *Scholæ ubique circa curam palliativam morborum occupate.* 31. *Medentium atrox incuria.* 32. *Remedia torta in Pleuritide.* 33. *Notabilia circa dysenteriam absurda.* 34. *Cur Clyster Dysenterie sit nocuus.* 35. *Observationes Authoris pleuritici.* 36. *Venæ sectio tempestiva, quomodo à procrastinata differat.*

1. **P**leuritis inter defluxiones, siue Catarrhos à Scholis numeratur, eamque definiunt cruentum apostema, in quo pleura, siue succingens costas membrana, à costis auellitur, cum febris continua, & dolore loci. Apostema, est genus definiti. Adeoque, quæ semper morbum definiunt diathesin, & inter qualitates ponunt: jam pleuritidis productum, siue effectus, ad deflui Catarrhi positionem consequentes, morbum censent; interque substantias locum parant. Non autem amplius inter Intempericem, diathesin, & actionis læsionem: verum jam materiale productum & apostema afferunt. Incertum denique relinquunt, an phlegmati catarrhone falso, an vero cruori isthuc expulso, pleuritidem
2. *Adscribant. Ac ne minimum quoque explicant, quæ sit illa furiosa dispositio, quæ sua thymosi diuellit pleuram à costis. Attamen ista thymosis est natura & motu prior defluo Catarrho; & Catarrhus, prior ista diuisione; eaque diuulsio præcedit Apostema. Effectum itaque definiunt, putant quoque Catarrhum defluum, suo pituitæ falsæ pondere, actualiter pleuram à costis auellere. Delinquent præterea Scholæ, Quod in pleuritide nequicquam pro pituitoso Catarrho remediū decernunt, ut etiam laceratæ jam pleuræ obliuiscuntur: quippè solis expectorationibus per saccharatos illinctus provident. Equidem tunc erunt Pleuritidem morbum esse repentinum, cui pituitæ falsedo non potuit eminus corrosionem in loco produxisse, vel cavitatem fecisse, quam cruor eò decumbens impleat, atque ulterius distendat. Volunt idè ipsū defluens phlegma, solo sui pondere pleuram à costis auellere. Quasi non deflueret guttatim, pondusque defluxuræ supernè pituitæ, jam perpendiculariter superincumbens, aliquot librarum simul, vim faceret! At nondum declararunt cavitatem, in qua istud pondus pituitæ accumulata resideret. Nam etsi æger tam cerebro vacuus esset, atque est insulsa Scholarum præsens assertio, non posset tamen tanta pituita in cranio, pleuram à costis lacerare. 2. Nondum docuerunt vias, quibus è capite continuas in transitu Catarrhi esset à Cerebro ad intercostalem membranam, multoque minus, qui suo eminus pondere id præstaret. 3. Nec etiam istum Avulsorem adhuc denominarunt tamque potentem laceratorem, qui pleuram, costis pertinaci, multaque undique fibra adnatam, auellat. Vel qui aquam in ventrem hydropicum, instar tympani tendat. Nec tandem ostendunt, cur iste Catarrhus depluat, ad destina-*

tum

tum parvumque locum, qui communi in cerebro factus, aut detentus esset. Nonne enim ex tot tantisque incogitantis Scholarum subsequitiva invicem subscriptio suspensæ fidei esse meretur? Nam majoris est violentiæ opus, quam decumbentis 6. pituitæ, pleuram à costis avulsisse. Quotquot enim ad nomen Almanforis sunt commentati, longè latèque de vena azygos, sive absque pari, inter costas distributa, sese scabunt, adeoque fluxui catarrhi obliviscuntur, pro- ut & ponderis ejusdem, duntaxat ad cruoris depletionem conversi. In hoc enim potius considerant remedium, quod unicuique habent, & rusticis æquè notum, per solam nempe venæ sectionem iteratam, quam ipsam morbi naturam, aut suppositas Scholarum causas catarrhi. Quin etiam eò absurditatis omnes omnino declinaverunt, quod rejecta catarrhi consideratione inter curandum, putent ea parte primò causam appulisse, qua cruor velut per accidens, è vena impari illapsus est inter pleuram. Tantopere namque ignaviæ semper succubere, quod causas plerumque effectum meditatione obumbrant. Nec attenderunt unquam, cruorem à venis non deferri sponte, ut neque proprio illabi decubitu. Pleuram enim à costis lacerare, cruorem eo mittere atque similia, sunt vitæ munia: non autem labentis liquoris crimina. Sed quid agent Scholæ, quæ tantum Paganis subscribere assuerat, quorum doctrina non naturam, sed ipsam Mathesin in artificialibus imitari est solita? Etenim venam azygos, per costas utrimque dilatatam, ac deductam cernunt: ergo & hinc omnem mendicant causam. Non secus ac si viator dormiens, circa amnem, & in proximo nemore occisum cadaver à latronibus reperiatur, proinde dormiens ille, ut Reus omnem, capite ablato, sanguinem effundere debeat. Ergo instituunt phlebotomiam, & cruorem educere tentant per revulsionem, è vena azygos rea, tanquam causa proxima immediata, & continente.

Ast ubi jam vester manet Catarrhus pituitæ, vel bilis, è capite defluus? quique suo duntaxat pondere pleuram à costis lacerat? Cruorem saltem retro revellere intendunt à vena impari nedum fluentem: sed etiam possibiliter fluiturum. Estque ob id dicta revulsio, pro- ut & pertusa vena aliqua proximior, velut mali mediatricæ, dicitur derivatio. Ah! quam circumspensæ sunt Scholæ in fermocinalibus, & artificialibus? quæ in natura nil nisi ludicra sunt? Quoniam etiam si vena cubiti, usque in cavam, totum depleat cruorem, & hæc consecutivè è vena azygos, cruorem extrahat: Scire tamen deberent Scholæ, statim post, totum iterum cruorem æqualiter in venas restitui: adeo, licet vena cubiti tota posset evacuari (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor aquaretur per totum venarum contextum. Unde manifestum fit, vanas esse Revulsionis & Derivationis nánias: quippe quibus concessis, adhuc non nisi pro paucula mora inservirent intentioni. Quæso ergo 8. Medentes considerent, in Pleuritide phlebotomiam non esse usui, propter Revulsionem & Derivationem: sed propter meram sanguinis viriumque extractionem, & diminutionem. Ut scilicet natura, evacuationem istam exhorrescens, desistat, cessetq; mittere cruoris augmentum circa pleuram. Attendant, inquam, an hoc non sit, cum virium jactura tam insigni, & repentina (in morbo, quo totum onus vires ipsæ solæ bajulant) à posteriori mederi, per præcautionem, præventionemq; incrementi? An istud inquam sit itum ad causam connexam & foventem, dum non ad faciens, sed ad factum esse, totam convertunt operam? Stulta propterea 9. ab artificialibus deprompta. Torrens quippe fluens ad quandam terminum minuitur, sistiturque, si ripa ejus ad latus aperitur, & propinquior, magisque prono itinere, ad declivem locum labatur. Sed quid istud juverit; si tantum ad aliquot uncias cruor depleri queat, & quidem

cum notabili virium jaſtura? nonnè obſtipata vena, cruor fluere iterum ad locum depuratum, quandiu motus initium perfeverat? An non convenientius fuerit, fluxus principium ſtiſſiſſe? cum ex vena ſecta, non aliud bonum, in Pleuritidi queat exſpectari, quam quod enervatis viribus ſperari poſſit? Scilicet, quod natura virium avida, indiga & egena cruoris, ceſſat à ſymptomatico motu verſus pleuram, quandiu debilitata permanet. Adque ideò, non accreſcente Pleuritide pro mora, natura velut rumoris & procellæ poenitens, cogitet de maturacione puris ab extravenato cruore fabricandi. Quæ cuncta felicius ſequerentur, retento cruore, in quo habitat vita, id eſt, vires. Utpotè vita eſt natura, quæ ſola eſt morborum medicatrix, eaque deficiente, humeros attollit Medicus. Ergò Scholæ hæcenus non attenderunt ad cauſam impulſantem, quæ cruorem extra vènas profundit in loca indebita, ſupra metam modumque, quæque pleuram à coſtis avellit fuſioſè, vulnus & cavum parat. Quæ cauſa ſimul connexæ, ſunt quidem ante effectum, in eodem tamen effectu, perfeverant adeò, ut materialiter & efficienter ſint ipſimet effectus. Ad quem ſcilicet tardus & impotens eſt pituitæ falſæ & falſæ de capite (per non exiſtentes canales, aut viarum continuitates) decurſus, ac ſomniati deſluxus Catarrhoſi.

11. Paracellſus autem hanc pleuræ avulſionem meditans, volensque illi adaptare cauſam, alias adduxit inſulſitates, ut inſanas microcoſmi leges ſuas in nobis tuteſtur. Fingit namque novum, & aliàs nunquam à ſe nominatum ſalem Ogertinum: utut variè in ulceribus & apoſtematibus, uſque ad excoſiationem, de ſalibus ſibi pruriat. Ac inprimis hunc Ogertinum, de proprietate Arſenicalium (fulſurum) docet: Interim ejus fodinas, venas, proprietatem, hiftoriam, etymon, & etymirationem, ſubtricket. Quia à ſe ſomniatum. At ſaltem in hoc nil egiffet ſplendidius: cum eodem luto quo ſordent Scholæ, ipſe

non minus impingat. Siquidem nemo 12. hæcenus declaravit, quare recedat pleura à coſtis, quibus continuato fibrarum filo, adnata eſt, An videlicet ſponte ſua; an verò per alium laceratorem avellatur: ſatiſfactum dubio contenti, ſi dixerint à pondere devolventis Catarrhi, avelli à coſtis. In cujus tamen dubii, tanquam radicis, ſedationem, tota conſiſtit Pleuritidis ſanatio, & præcautio. Digna eſt nempe cujuſque morbi radix, Scholarum muto ſilentio (oſtendam nimirum, peculiari tractatu, ipſam morborum quorumcunque eſſentiam hæcenus in Scholis neſcitam) ſufficere illis viſum eſt, ſi ad ætera, ad artificialia, ad ſymptomata poſteriora, ad conſequentes fructus, ſive producta, doctrinam ſuam contulerint: quaſi ſcena cauſarum, & radicum eſſentialium, eſſet ridicula, vel fruſtranea. Paracellſus quoque ſi aliquid ſolidi ad tanti morbum, ejusque doctrinam addere ratum cenſuit: ſi non ipſum ogertinum ſalem, è cruore, de potentia ad actum deducere ſtatuit ſaltem inſolitus, anonymus & incognitus ſal ille deberet attuliſſe neceſſitatem ſui inventi, ſuæque generationis, ut aliquis ſaltem præcautioni locus daretur. Hoc nempe poſtulat Monarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta manſere neglecta, eo quod ſuper inanes ſtipulas Medendi principatus ſtetit fundatus. Corruiturum itaque ſpondeo, quicquid illi fuerit ſuperfructum. Nam ſive ignis, veritatis explorator ſubſtruatur, ſive demum ſpontanea dierum putredo ſtipulas conſumſerit. Saltem tandem ædificium iſtud corruturum ſcio. Ego autem 13. pleuritide conſidero primum motorem internum ſive calcar: Ac dein Laceratorem pleuræ. Et utrumque unum idemque efficiens ſui, ipſam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effuſum, indeque natum apoſtema, tanquam productum conſidero, quorum communem adducam experientiam in exemplum. Sit ſpina parti alicui inſixa, Cui ſuccedat.

14. succedit in instanti dolor; à dolore, mox pulsus; à pulsu, cruoris affluxus: unde tumor febris apostema, &c. Spina ergo post se movet cætera. Metaphorica ergo Ispina Pleuritidis, & proprie loquendo, ipsa Pleuritis, est peregrina aciditas concepta in Archeo, quam si fuget, aut deponat in cruorem venæ cavæ: ea certe ad venam azygos, imo vel in ipsam propinquam costarum carnem expellitur: unde apostema tanquam Pleuritidis productum. Denique sicut apostema, natum ab infixa digito spina, non nisi temerè curatur per venæ-sectionem: sed propter solam spinæ evulsionem sanationem promittit: Ita contingit in Pleuritide. Etenim ut acor in stomacho, est gratus, & ordinarius sapor: Sic extra stomachum, omnis aciditas est præternaturam, & hostilis. Quod hætenus nescitum in Scholis. Sic nempe tormina ab acido intestinorum, in lotio stranguria, in ulceribus corrosio, in pelle scabies, in artubus podagra, &c. Quodque si experiri velis ad manum, emittæ noviter abiq; dolore, urinæ, aliquot saltem guttas vini aciduli immisce, & persyringam injice. Experieris te invito, quod vera doceam. In latice (de quo postea suo loco) quoq; pleuritidem notham (quam ventosam vocant eadem prorsus cum reliquis indagandi incuria) suscitatur. Ast si Archeus in cruoris gremium, leviculum sibi sinistro applicatam aciditatem, deposuit: statim extraveneratur, ejicitur à venis spreta; & apostema parit, ubicunque id locorum contigerit: Sin vero profundius id in venis eveniat, pestilens aliquod pathema insurgit. Quod
15. probo. Quippe cruor aut caro nunquam acefcunt, absque actuali putrefactionis consecutione (quod alibi per carnes bel-luarum, sub canicula ocissime putrefientes, ideo jusculum acidum dantes, probavi ex instituto) Cruor etenim acefcens, mox contra naturam venarum, totiusque carnis indolem (quamdiu vivit) coagulatur. Nam dudum in cada-
- vere cruor à coagulatione præservatur à vena, è qua si exciderit, statim grumescit. Quod alibi latius. Hinc sequitur, quod facti apostematis in Pleuritide, non potest ejusdem cruor per venam sectam evacuari, utcunque nomen revulsionis aut derivationis, in morbi metum, & ægrorum delusionem; jactitetur. Itemque nec venæ sectio impedit, ne quid deinceps amplius acefcatur. Cum phlebotomia privationis tantum vim habeat. Nec possit eductus cruor inhibere, ne, qui intus aciditatem hausit, eandem deponat. Ast condignum Pleuritidis remedium tenetur in Archeo causare aversionem ab acefcendi conceptu. Si itaque acor cruoris sit ejusdem putrescentis indicium, certum est, quod vena nec putridum, nec putrescentem cruorem in se recipiat, nec putrere sinat, si adhuc à morte, eandem à coagulatione defendat. Ergo exorbitans aliqua pestilens impressio in cruore est, si acefcatur ut tenuiter. Sin autem ab endimico, in thoracem spirato, vel alias intus nato veneno acido, Archeus infectus sit, isque venarum cruorem, vel alium, in alimoniam deputatum affecerit; statim eundem cruorem, quævis pars putredinem extimescens, à se repellit. Hoc inquam est calcar efficiens, atque vera Pleuritidis. Idque videtur primus Medentum Hippocratis sensisse, dum scribit: Non calidum, frigidum, humidum, siccumvè, morbi sunt: sed quod acre, amarum, acidum, & austerum est. Esse autem acidum in Pleuritide, ex eo patet: quod in Pleuritide lotium, & cruor vena secta elicitus grumescant etiam excundo, sive ante cruoris condensationem, quæ grumescencia, sive cascatio, est acoris effectus. Latex autem acefcens, in intercostales carnes incidens, facit dolorem pleuriticum: non autem verum aut constantem affectum. Quemq; idcirco flatulétam nominant (quamquam status eo nunquam attingant, nisi assumpto toxico, transmutante.

- Pro-ut de flatibus) producit mox leuiculo remedio diffabilem: per insensiles nullorem transpirationes. Igitur aciditas 19. confectum dolorem parit: doloris autem proprium comitem, ac causam (lib. de lithiasi cap. de sensatione) dixi convulsionem. In qua convulsione, pulsus antea latens manifestatur, indurefcit arteria, & comitatur dolor. At quia convulsio plerumque per intervalla tenditur ac remittitur (quod parturientium dolor testatur) hinc fit, quod quoties pleura spasmus suum, proprio motus Blas intendit; toties aliquid fibrarum dilaceratur à costis: dumque se vel tantillum remittit, accurrit cruor vicinus, in locum rugarum, contrahendo fracturam. Hocque iteratis vicibus, causa est apostematis magni, juxta frequentiam & asperitatem contracturarum. Cruor autem extravenatus, aut alioqui justam dosin superans, ob symbolum fermenti acidi conceptum, hostilis fit, & præsto coagulatur. Quod si 20. verò acor in venam arterialem, vel arteriam venalem (quæ sunt vasa pulmonis) dispergatur ab insecto Archeo, necessitata advenit Peripneumonia pulmonis. Cernant ergo discernantque Scholæ, an causæ continenti, ac radici medeatur phleboto- mon. An vero totus illarum conatus saltem sese extendat, ut cum procurata virium jactura, incrementum pleuritidis (quando multum) præcaveant: Sic namque modus fiendi morborum, per causas motivas, atque vitales, explicari debuit, si rectè Tyrones instrui sit necesse, Medentibusque sic est consulendum, ut deinceps quilibet rite suo fungatur munere, utque æger proximus inde fructum desideratum carpat. Spinâ enim evulsâ, facile cessat reliquum. Nisi forte diutina mora, apostema ipsum fecerit spinosum. Nam semel formato apostemate vel ulcere, licet à tergo nec radicem in corpore sint nacta, nec aliunde foveantur, per se stant deinceps, subsistuntque absque alia sui tutela. Incumbendum ergo spinæ

evellendæ: Estque tabidi ulceris pertinacia: quod ulcus non spinam jam habeat, sed spinosum evaserit. Gignitur itaque 22. in nobis spontè pleuritis, dum primæ digestionis hospes in alienam mellem peregrinus involt: vel aliàs inspirato endemico virulento. Tumque est Pleuritis populariter frequens. In multo enim 23. æstu repentinus, multusque affatim frigidæ haustus, pleuram, non secus atque aliud acidum irruens, contrahit. Non est etiam culina pleuræ, in tenuissima, ac indivisibili ejus membranalâ: sed in contigua sibi intercostali carne. Nimia namque ejus tenuitas non permittit intra se culinam abscondi. Mortificatur idè citissimè, pleuræ ipsius cruor per violentum irruens externum, sive acidum fuerit, sive repentinum frigus. Eò quod in externa illa culina, alimentum non sibi digeratur, atque præparetur. Vitiatò ergo cruore, dum in fieri esse est, ad alimentum pleuræ, illic acescit, fitque vera pleuritis. Pleuritidem autem non quidem advenire: sed advenisse, & adesse sentiunt, dum ab externo irruente egeneratur. Nam generationes naturales velut in instanti fiunt. Ideoque degeneratio cruoris in præfata exteraque pleuræ coquina, est quasi instantanea. Sed Pleuritis contingens ab acido cruore, aliunde contaminato, morbos plerumque habet alios prænuncios. Est autem Pleuritidi quoque 24. proprium, quod mox naturam sui peccati pœniteat. Adeoque horrore admissi erroris, delictum suæ digestionis libenter corrigat. Ac proinde ad sanationem exigitur tantum, ut spina & confusæ digestionis productum auferantur, in ipso cruore circumstante, inò & in ipso apostemate. At Pleuritis, quæ per phlebotomiam est restituta, sæpè post annum recurrit, sæpiusque tabem post se relinquit. Quia residuæ spinæ negotium relinquunt solius naturæ humeris superandum, absque adjutorio, restaurante characterem ibidem morantem. Veteres quidem

25. dem sentire, ubi dolor & calor èd affluere cruorem. Sed spinam præcedentemque morticem aciditatem, ut neque spasmodum dolorem, nemo (quod sociam) adhuc attigit: unde tamen dumtaxat solatium sperari debebat. Dubitari jure posset, quare pleura, à contractura remittens paulisper, non rursus repellat contentum intra se cruorem, ad loca unde venit. Sed jam liquet, cruorem ab acido grumescere statim, & huic quoque constanter loco inhaerere didicit. Alioqui non rarò tumores sæpè disparent alibi: eò quod illorum cruor non est ab acido alienatus. Porò dysenteria se separat à Pleuritide, non tam acore causæ materialis, quàm subiecti varietate. Neque enim intestina à tergo carnem habent pro culina. Ideoque intestinum suam habet spinam, suis infixam membranis. Etenim præter duplicem intestini tunicam, tertia obvallatur Mesenterii toga. Et quia extra se non habet culinam in carne: Idcirco ejus membrana, Apostema non fert: quapropter adveniens cruor ad Torminum solamen, non induratur aut grumescit, nec fibras cruor Mesenterii adhuc nactus est, quibus coaguletur, aut in apostema tuberet. Quare in dysenteria affluens ille cruor, in solamen pungentis doloris ex acido, effluit non grumefactus. In pleuritide autem, pro una parte cruentum sputum, non coagulatum (quia nondum acidum) velut ad solamen doloris missum accurrens: nec ille, nec tale sputum, est causa occasionalis morbi illius: pro altera autem parte cruor, intra pleuram & costas sistitur acidus, grumescit, apostematur; atque idcirco pus fit. Plurimus itaque cruor festinans pro solamine doloris (ubi dolor, eo occurrit cruor) trans pleuram, in thoracem penetrat, qui molestissima excreatur tussi. Quare Pleuritis à Peripneumonia causis occasionalibus, ut neque remedio differt. Suffunditur nempe cruor in pulmonis parenchyma, juxta spinam pleuriticam. In vomica namque licet pulmo

cruorem, ac diversa in se contineat hostilia, defectu tamen acidæ spinæ, non est peripneumonia: sed alii sunt defectus, procedentes ab excrementis propriæ digestionis. Idcirco plures morbi non differunt materiâ occasionali: sed membrorum atque functionum diversis agentibus ac proprietatibus. Quæ plerumque non tantum variant remedia, quàm adficientia à proprietatum potestatibus dependentia. Liqueat inde enim, quam irritum in dysenteria enematum remedium. Quippe dysenteria est tantum tenuium intestinorum, aliquot ulnis distantium, à crassioribus, clysteriorum capacibus. Itaque in Pleuritide, & Peripneumonia utuntur phlebotomo, ad necessitatem causarum (ut ajunt) ablationem. Quasi sola plerhora sanguinis (quam tamen dicunt unicam & adæquatam sectionis venæ indicatricem) esset illarum generitrix. Cæterum illinctus præscribere igitur, non quidem ad causæ remotionem; verum ad faciliorem sputorum expectorationem. Illinctus nempe, ex farfara, è pulmone vulpis, &c. Nam cum hoc animal pæne sit indefessum, putarunt, quod moriens (nam extra putationem deficit Scholis autoritas valida) suo pulmoni, legasset remedium sanandi suspiriosos, licet viscus, spinæ in nobis author, remaneat male affectum perstite apostemate pus comminante. Quodque, nisi statò dierum numero (authore Galeno) integraliter sanetur, phthisis indubia sit expectanda. Quocirca totum Scholarum studium, non tam collimat ad sanandum, quam ad præcavendum dumtaxat incrementum. Id est, non causæ radicalis respectu, sed producti posterioris obtuitu: ne scilicet vergat in deterius. Est nempe Scholis perpetuum, onus relinquere suum naturæ, in diem criticum sperare, & differre. Nam cum præter purgationem, & cruoris emissionem, vix agnoscat remedia; tantum ad diminuentia liquoris & virium procedunt, sicque solam curam palliativam circa effectus,

31.

effectus, & producta posteriora occupatæ. Ut nimirum residuum in culinæ mangonia, atque præscriptam diætam relegent, sive quos beatiordis dispositio virum custodit, sive aliter in difficiliore morbos ruerint, speque destitutos in incurabili numerum redegerint. Pariter namque atque de loh è pulmone vulpis dixi, commendant in Paralyfi, cerebrum cuniculi, & leporis, quod veloces sint cursu. Virgam cervi pro frigidis, eò quod fera salacissima. An ergo si rusticus manum fidicinis coctam comederit, fortè testudinem pulsitet artificiosè. At requirunt Scholæ, ut tractim deglutiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine dotata, ut ad locum tussis, remedium materialiter descendat. Miror interim, cur loh sanum pariter non paraverint ex cauda equi, tota ætate verrendis muscis agitata. At nil à Scholis cogitatum, pro spinæ Pleuritidis ablatione: unam tantum ob culpam. Nimirum, quod eandem nesciverint, & indagare neglexerint, invicem subscribendo contentæ. Vires infirmi interim infirmiores reddunt, & possident, tanquam volentes perdere, per iteratas venæ-sectiones; quasi stratis viribus, aliquid opportuni deinceps sperandum sit. Doleo interim mortalium sortem, qui tam dolenti morbo tales nacti sunt auxiliores, qui causam nescientes, quælibet absurda tentant, modò prius ægrum cruoris & virium penuria debilitaverint, naturam interim suis natantem remigiis deseruerint. Quod si interea infirmum juventutis proprium robor juverit: sibi honorem (id est, vi præmium) deberi postulant & ascribunt. Aliosque ducentos trucidandi eodem medio, jus acquisisse prædicant. Vel si robor exantlatum, deplente chirurgus, succumbat, longa tæbe, luctuosoque quotidie spectaculo extingatur: saltem se excuset Medicus per morbi sævam ac insuetam magnitudinem, quod adhibitis optimis remediis, nihilominus in tæbem declinaverit. Quorum nil tale

contingeret (spondeo enim, atque promitto ad pœnam experimenti) si spreta maledicta venæ sectione, balsamo vitæ, ac naturæ viribus servatis, radicalis spina evellatur. Sic nempe statim dolor, spirituum cruentum, atque febris cessant placidè, ipsumque divulsam continuum mox incarnatur. Ast nescitæ hæcenus causæ peperere remediis ignorantiam. Sunt nempe mea remedia, quæ neminem in Pleuritide & Peripneumonia derelinquunt. Pulvis de virga cervi, vel tauri, vel cruor hirci, vel succus Cichorii sylvestris, flores papaveris sylvestris, ac plura talia. Potissimum laudo cruorem hirci, non quidem venalem: sed hircum suspendo cornibus, alligatisque pedibus postremis ad cornua, abscessis testibus castratur. Cruor indè emanans, usque in ejus mortem, excipitur, & siccat. Et à venali cruore (qui nil nisi ovillus est) dignoscitur, quod venalis facile teratur, ejusque pulvis sit punicus: hircinus autem verus difficillimè atque tædiosissimè teritur, estque picei coloris, pulvis illius. Contritio autem tam molesta est, non quidem ob sui lentorem: sed propter meram & incredibilem duritiem. Hujusmodi namque præsidia, Archeo amica, atque domestica naturæ humanæ, causam immediatam in Archeo corrigunt, tolluntque acorem, & ad diapheresin disponunt cruorem, dolorem pacant, quia aciditatem extingunt. Ablato quoque acoris fermento, resolvunt quantum possunt cruoris extravasati, reliquumque, neglecta puris destinatione, tempestiva desiciunt per tussim. Quapropter eadem remedia propinquant devolutis ab alto, quatenus confusione grumefactum cruorem dispergunt; id est, spinam auferunt, venenum tollunt, & eatenus locum incarnant. Sicque omnibus simul indicationibus, unica spinæ emendatione satisfaciunt. Quibus plura similia condidit divinæ Clementiæ largitas inexhausta. Non enim dysenteria possit astrictiva: nam sub judicatione ordinaria,

32.

33.

naria: siue sub constipatione, & adstri-
 ctione, mors mox adest. Etenim me præ-
 sente, & attonito post 426 clysteres fru-
 straneos, tandem emplastrum diapom-
 pholigos, in oleo cotoneorum dissolu-
 tum, cum enemate injectum ab Archia-
 tris nostris viro nobili. Insigni Schola-
 rum stupiditate. Siquidem absque ene-
 mate, post 18 centenos & amplius reces-
 sus, per me sanatus est, remedio oretenus
 assumpto. Itemque Scholæ docere per-
 gunt adhuc modo, dysenteriam non con-
 sistere, nisi cum ulcere intestinorum: cui
 sanando, proinde præfatum emplastrum
 34. infundebant medici. Quasi ulcus intesti-
 ni esset sanabile per emplastrum illud!
 dum ejus vulnus simplex censetur incurabi-
 le. Itemque si dysenteria sit in gracili-
 bus intestinis, quare longa non empla-
 strant? Quis enim Galenistarum sana-
 vit unquam ulcus gulæ, laryngis, vel in-
 testini, per clysteres? cum fistulam ani,
 quam ad manum habent, nesciant sanare
 per emplastra? Meminerint quæso Me-
 dentes, Quod oculum non mordicet ejus
 naturalis lacryma, ut neque lotium vesicæ.
 Sic & stercus in intestino insensibile
 est, usque propè exitum. Quia excremen-
 tum naturale. Clysterem verò, quia inte-
 stino peregrinum, dolere. Idcirco in dys-
 enteria nocuum. Error iste fuit à Scho-
 lis, definitiis dysenteriam ulcus inte-
 stinorum. Quam utut inveteratam, ac præ-
 nē desperatam sanari vidi sæpissimè, &
 quidem cum multa securitate. Exhiben-
 do scilicet remedia quædam specifica. At
 certè cruentum Moloh, Cathedris præsi-
 dere conspicio medicis. Retrospicite ergo
 confratres. Nam dirus mundo ingru-
 er horror, ad sonum tubæ, dum quisque
 daturus est rationem suæ villicationis.
 Finaliter dicam, quid observaverim pleu-
 35. riticus. Tertio kal. Januarii invasit me re-
 pentè febris cum rigore leviculo, sic ut
 dentes quaterent. Dolor punctilis in la-

tere anteriore circa os Sternum, qui inspi-
 rationem præpediret: mox dein sputum
 cruentum adfuit: tandem merus cruor
 produit. Sumsi statim cervi genitale car-
 ptum (nam ad manum erat) & dolor sta-
 tim imminutus est, mox bibi drachmam
 cruoris hircini. Quatriduo igitur, cessa-
 vit sputum cruoris, persiste tussicula ra-
 ra, cum aliquot excretionibus. Perseve-
 rabat autem febris. Nam secunda die, do-
 lor circa zonam, latere sinistro sese pan-
 dit, cum respiratione difficili, febris aug-
 mento, & pulsu intermittente. Absolve-
 ram jam annum 63, expectabamque, in
 splene coagulari apostema. Quippe lien
 globatus in molem, persiste faciebat. Si
 enim genua in sublime attollerem, vel in
 latus dextrum decumberem, gravis pon-
 deris cadentem globum sensi. Adeoque
 suspicatus sum, Pleuritidem è Splene sus-
 citatam, quæ cum iustis remediis abacta
 esset è costis, Lienem demum afflixit. Cui
 statim obveni, potu vini, bulliti cum lapi-
 dibus cancrorum. Er infra paucos dies,
 omnis dolor ac ponderis moles evanue-
 re. Interim visitabar à nobili, qui ocreas
 è corio Prutenico suaveolente calcaverat.
 Quarum odore statim sensi dolorem lie-
 nis, & febris recrudit. Unde collegi Ar-
 cheum lienis, Authorem totius tragæ-
 diæ. Denique notavi, in Pleuritide inci-
 piente, sectam venam sistere quidem in-
 ternam hæmorrhagiam, & videntur ægri
 se melius habere. Ac quanquam cruoris 36.
 emissio debilitatem auxerit: eandem ta-
 men non phlebotomo, sed Pleuritidi ad-
 judicant. Sin verò tardior venæ sit aper-
 tio; coagulatus jam cruor, & inde conce-
 ptum apostema, destinatumque pus, ad
 suum properant terminum. Hinc namque
 frequens, à sanatione per venæ sectio-
 nem, Tabes, aut Pleuritis recidivat anni-
 versaria. Quæ alias remediis præfatis,
 non spectantur obvia.

TRIA PRIMA CHYMICORUM PRINCIPIA, NEQUE EORUNDEM ESSENTIAS DE MORBORUM EXERCITU ESSE.

1. Scholæ cur cedunt foro. 2. Cur Paracelsus quaesierit alia morborum initia. 3. Transiit in se fortiter Basilii inventum. 4. Paracelsorum lapsus facili. 5. Abusus sensum detestus. 6. Ab chymicis regulis, male intellectis, deceptus Paracelsus. 7. Aspiravit ad Medicinæ Principatum. 8. Sub sarcina decessit. 9. Deceptus quoque ab ulceribus. 10. Aliquot ejus incogitantie. 11. Peccato peculatus obruitur. 12. Aliquot incogitantie ejus. 13. De Trina elementorum Archidoxeo notatur. 14. Ad astra confugit, ne fugientem sequantur curiosi. 15. Adeptum Mendendi. 16. Jactantia Paracelsi. 17. Distillatio perfectissima Artis. 18. Mirabilis carbo mellis. 19. Paracelsus de prætento Monarcham deturbatus. 20. Fabulosa morborum media. 21. Crur distillatur absque capite mortuo. 22. Quæ natura semel respuit, nunquam denud resumpsit. 23. A qua est millestes distillatur: non proin tamen subtiliatur. 24. Aliquot absurdæ. 25. Figmentum microcosmi, in modo fiendi morborum. 26. Paracelsi ambitio. 27. Unde ejus ausus ad invadendum Monarchatum. 28. Triâ prima non esse in nobis. 29. Ignoravit trium primorum vinculum. 30. Ignoravit originem salis. 31. Aliquot illius incogitantie. 32. Error in febrim cognitione. 33. Exemplum. Quod totus crur liquebat per turgantia. 34. Morbi non producit illa triâ prima. 35. Triâ prima quomodo fiant. 36. Galenus & Paracelsus ferè pares audendo, atque errando. 37. Impugnantur triâ prima. 38. Error Paracelsi circa morborum essentias. 39. Triâ prima non esse, nec operari in morbis. 40. Paracelsus propinquus accessit ad veritatem quam Galenus. 41. Triâ prima immediate non subsunt vitæ. 42. Triâ prima etiam si non morbi: sunt tamen remedia. 43. Modus operandi remedium, male perpensus in Scholis. 44. Quinta essentia impugnatur. 45. Inconsiderate subscriptum est Antecedentibus: quia ignorati mansi morborum essentia. 46. Triâ prima esse nuperam inventum. 47. Triâ prima non præexistit ante sui separationem: sed de novo nasci. 48. A qua transire in oleum. 49. Triâ illa, mutari in invicem, repugnat principiis. 50. Probationes Thesum. 51. Contra Aristotelem, quod duo tantum sint corporum initia, quæ etiam sunt causæ initiantes. 52. Paracelsitarum incogitantia. 53. Triâ illa non inesse quibuslibet corporibus. 54. Aquæ, ut nec Mercurio, inesse triâ prima. 55. Objectiones quorundam Scriptorum Tyrocinii Chymici. 56. Pergunt ulterius. 57. Adducitur Paracelsus in palestram. 58. Responsio. 59. Mercurii immortalitas unde. 60.

Axiomata Chymicæ principiativa. 61. Exconis veritas. 62. Responsio ad objectionem Paracelsicam. 63. Quid sint triâ prima in corporibus. 64. Aliæ instantie in arena, siccæ, &c. 65. Salem in calice, non esse contenti extractum, probatur per Mechanicam. 66. Quomodo officiorum necessitas, invenerit triâ prima. 67. Triâ prima, non esse corpori vernacula, ut corpus esset. 68. Per Mechanicam, quod ignis sit faber trium primorum. 69. Instabilitas trium primorum. 70. In digestionem ciborum, non contingere Trium separationem. 71. Cur morbus non sit trium primorum. 72. Triâ prima non esse corporum principia. 73. Sunt ultima, id est, principia. 74. Paracelsi inconstantia. 75. Nescius fuit, unde sal urinae. 76. Essentia diversis modis dicitur. 77. Essentia chymica. 78. Quædam homogenea non edunt quintam essentiam. 79. Vis major quibusdam est simplicibus, quam illorum extractis essentia. 80. Paracelsi temeritas. 81. Putredo etiam atibi fragrantiam generat. 82. Quid proprie sit quinta essentia. 83. Liqueor secundum plantas. 84. Oleum essentiale aromatis, sive crasis ejusdem, quomodo fiat Elixir ejus, centuploque potentius.

Postquam jam elementa, complexiones, qualitates primas, & tandem Tartarum, perperam in causas essentialis morborum, esse introducta à Scholis tam Antiquorum, quàm Modernorum demonstraverim. Pergo docere triâ initia Chymicorum, nuperque introducta in artem medicam, falsò inessentialis morborum causas intrusa. Quid ergo agent emunctiores medici, dum sat liquido, nedum remedium suorum miseram adspiciunt supellectilem: sed etiam infaustas ægrotorum ejulantium opitulationes? Ad eò ut ferio, secretòque mihi fassi sint pluries, nil amplius ferè suis conatibus obedire, omnemque tam acutorum morborum (de Chronicis namque jamdudum animo desponderunt omnes passim) quam minimorum quorumvis sanationem, revera nil nisi curam palliatricam, sive meram ægrotorum imposturam

fluram esse, ad quam nimirum nisi spontanea succedat, agrorum natura quidam velut resurrectio, remediorum destinatum, certumque solamen frustra expectatur. Quinimò hinc factum, quod multa anus, passim curando quosdam defectus sit longè felicior, quam sit tota Schola medica cum cunctis suis theorematibus sermocinabilibus, præscriptionibus theoricis, diætæ culinariis præceptis, longa interitus proximorum experientia, & dispensatoriorum suorum multiplicitate confirmatis. Igitur cum jam dudum lassati ingeniosiores, in correctione intemperierum, humorum expulsiōne vana, jam aliò vergunt, quærentes à naufragio portum, facile à Theophrasto Paracello seducti, inclinarunt sua studia, ut quod apud Græcos, atque Arabes nondum repertum est, inveniant alibi felicius. Hinc nempe ad Tartari figmenta, prono casu devoluti sunt, at sanè illorum curiositas magni habenda est. Nam etsi ad optatum non pervenerit. Non est volentis, nec currentis: sed solius miserentis Dei. Itaq; jam Scholæ jure: & foro cedunt nam quid agent, si non ex elementis, qualitatibus, contrarietatibus, humoribus, Astris, ventis catarrhisque, conjuncta radix morborum, &

2. sanandi methodus, sit depromenda? At cum moderniores Paracelsi assecclas, alii medendi typi possederint: sedulo adhuc investigandum est, si morborum causæ Paracello enotuerint. Etenim cum ipse rejectis veterum documentis, satis deprehendisset, nil fundamenti aut veritatis esse in complexionibus & humoribus, cepit variè nutando causam proximam morborum inquirere, ipsique posteritas proinde laudem debet. Etsi rem acu non tetigerit, id vitio verti nequit, si Altissimus donorum Dispensator, diebus Paracelsi, nondum veritatem dignatus sit aperire mortalibus. Hic vir ergo à Basilio Valentino didicerat, per distillationem à plerisque corporibus separari aquam, oleum & salem, cepit hæc tria vocare, ne-

dum entium corporalium prima initia universalialia: verum etiam intra morbos, & medendi necessitates, sic introduxit, ut omnes morbos immediatè in aliquod è tribus illis primis referret. Idque sic suos penè dementavit, quod abjecta veritatis indaganda spe, cuncta tribus primis consecraverint. Quæ doctrina suas fixius ra- 4. dices egit, quod actualiter è plerisque corporibus separentur tria, adeoque non instar humorum, sèctis initiis ortorum, essent indemonstrabilia. At sanè abusus 5. fuit detectus, dum ad morborum quorumvis primordia, hæc tria initia detorta fucere. Enimverò, quia multa corpora, per ignem dissoluta, salem sulfur, & liquorem (quem Mercurium indigerant) de se darent, putatum est, morbos omnes, illis initiis constitutivis, suam debere nativitatem. Hermes in primis ante natam Græ- 6. corum industriam; quia in Pymandro, omne trium perfectum notaverat, consequenter quoque in Chymicis, metalla duobus constare extremis, (corpore nimirum, atque anima) prævidit; quæque non nisi lenocinio cujusdam tertii, sive spiritus, coherere voluit. Distinctius deinceps scripsit Basilius Valentinus, Monachus Benedictinus, Animam metalli, sulfur, sive tincturam nuncupavit, cerpus verò sal, ac tandem spiritum dixit Mercurium. Quæ sic à Basilio mutuata, deinceps in cuncta corporum principia, mirifica indagine, transulit Theophrastus Paracelsus, uno plus seculo, Basilio junior. Cujus doctrinam, suppresso Au- 7. ctoris nomine, in se rapuit, & in speculationes medicas propria introduxit licentia. Ita nimirum, ut postquam omnem 8. morbum in catalogum Tartarorum relegasset, nondumque suo satisfecisset scrupulo, tandem suum Paramirum, de tribus entibus primis, multa audacia adornat. Confinigit quidem hæc tria, omnium velut initia, ac multa, in genere, de morbis declamat; At necessitate coactus, dum morbos in classes primorum

- trium, redigeret, sub sarcina depressus
 9. siluit. Præterquam in ulcerum familia, ubi salem sibi visus erat reperisse: saltem utrobique in duobis aliis initiis, mansit penuriosus, ac penè ridiculus.
10. Jussierat enim ubique credi quatuor elementa, non nisi matrices incorporeas, ac velut corporum hospitia: prima autem initia, sic vices corporum supplere, ut & mundi elementa, ex istis tribus, omnem substantiam & subsistentiam dumtaxat habeant. Alibi quoque horum immemor, totus elementis inhæsit, horumque complexionibus, astrorum denique atque hominum inclinationes, proprietatesque addixit. Singulis quoque elementorum suos dicavit fructus, fructuumque gradus, non autem uni elemento omnes: neque amplius ab incorporalibus, tanquam matricibus, procedentes fructus: sed quod hi sua mutarent corpora, ab elementis ipsis materialibus. Tandem eadem mutui libertate, & inconstantia, corpora nunc in quatuor, nunc verò in tria tantum, per
 11. Analysim, fatiscere docuit. Pyrotechniam equidem sic in medicinam introducendo, decoravit, æternum ut nomen sibi anhelans, & futurum sperans, quod Monarchæ Arcanorum titulus quandoque superbiret. Prævidens Basilii doctrinam, non vulgo notam, ideo Auctoris tacito nomine, suam fecit, hætenusque suos tomos ampliavit. Quapropter suus Tartarus, subinde dominium universale in morbis amittens, suppressus incurrit, trium primorum legibus subactus.
12. Quæ tandem sua tria prima, ausus incremento, voluit, ut etiam omnium morborum matres, atque matrices, tam mentis quàm entis fierent. Hoc scilicet dumtaxat suum, & non Basilii inventum fuit: quodque dum turmatim in morborum series spargere niteretur, quandoque confuse est aggressus, sæpius tamen iterum prætergressus, lætæ suæ doctrinæ ubique oblitus. In Archidoxis
 namque libellum dicavit separationi elementorum, ex flamma, ære, aqua, & terra, educendi. Atque hætenus suam, de tribus primis, deque matricibus elementorum doctrinam impugnavit, quod jam quatuor essent initia, non amplius tria prima, & ultima, in quæ longo tandem labore, tria prima, velut elementis posteriora, nec sic jure prima amplius, deducerentur. Etenim & sic uno ditata numero, longè plures, quàm nuper, morbos gignerent, quam dum Monarcha ille prætentus, tantum tria mandabat, tam corporum, quàm morborum esse principia. Enimverò solum atque tandem unicum tartarum, omnium pæne morborum causam, ut reum, accusat. Alibi verò, peculiari-
 14. bus aliquot tractatibus omnium morborum fabrum, assistentem, & cooperantem, vocat Cœlum, parentem iratum, atque vindicem. Incognitam enim stellam (zedo) immediatam, & continentem hydropsin causam ait. Sic tabis, podagræ, Apoplexiæ, &c. suam peculiarem (anonymam tamen) stellam, suamque, cuique Epilepsiæ propriam constellationem affirmat. In Paramiricis verò, tria prima omnium morborum immediatas causas affirmat. Id est, Omnia confusa. Explicet, & excuset qui volet, Ego enim non dicavi vitam meam interpretandis aliorum somniis. Indagavi itaque seriò naturam, & species morborum, & contigit mihi non secus, quàm aliis ante me omnibus, donec exutis omnium Authorum doctrinis, gratiam divinam seriò implorassem. Tum enim repente scivi, cuilibet morbo suam obtigisse materiam, quæ proprium sibi Vulcanum foveat intus, qui etsi siderum cursus quandoque imitetur; non tamen ab Astris enormitica causa ejus dependeret. Possident namque semina quæque, velut suam Remp. lumen præcipue suum vitale, quo, virtute propria, siderum analogiam referunt. Ridiculum esto. Tabem, aut hydropem,

- dropem, licet sub diversis positionibus feverius miriusque concitentur, ab siderum motu atque lumine patrari: quas alioqui tam clara sordium collegia, manifesta occasione generant, quibusque sublatis, sanitas, etiam extra siderum veniam, sequitur. Cujus doctrinæ exegetum libro de Peste, atque alibi, apud me leges. Materias autem morborum, cum suis seminariis Vulcanis, à prima usque ad ultimam, sum prosecutus cum omnibus dualitatibus, & alteritatibus, respectu vitæ humanæ. Faxit Omnipotens, ut quantum mihi elargitus est, in sui honorem, & proximi utilitatem nudè referam, aliumque me potiorẽ mundo donet.
16. Paracelsus enim varios libros de vita longa condidit, sibi inortem elegisse, ex privilegio divino, se nestrem suam se solatibus, Elixire proprietatis, non autem remediis ad vitam longam à se præscriptis; qui extinctus est anno 47 suæ ætatis. Tanta idè hujus viri jactantia, & inconstantia, me parum sollicitum habuere hætenus. Interim plures difficultates me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus seiverim, ligna & herbas sine omni capite mortuo distillari. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis, & per consequens, nec cineris sal, haberi posset. Quæ postmodum per universalem corporis analysim, lubens aspexi. Satis enim fuit Paracelsus, omnia sub dubio involuta deferuisse, qui tenui haustu alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, suumque è peculatu faciens, è nido, antè plumas sufficientes, volare ad Monarchatum contendens, lapsus est. Inveni enim gloriam ad se rapiens, complacuit sibi, unum idemque pluries sparsim redixisse, licet interim in suis parvum progressum faceret. Ridiculum est quippe, ac fabulæ instar, sulfur in
17. me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus seiverim, ligna & herbas sine omni capite mortuo distillari. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis, & per consequens, nec cineris sal, haberi posset. Quæ postmodum per universalem corporis analysim, lubens aspexi. Satis enim fuit Paracelsus, omnia sub dubio involuta deferuisse, qui tenui haustu alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, suumque è peculatu faciens, è nido, antè plumas sufficientes, volare ad Monarchatum contendens, lapsus est. Inveni enim gloriam ad se rapiens, complacuit sibi, unum idemque pluries sparsim redixisse, licet interim in suis parvum progressum faceret. Ridiculum est quippe, ac fabulæ instar, sulfur in
18. me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus seiverim, ligna & herbas sine omni capite mortuo distillari. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis, & per consequens, nec cineris sal, haberi posset. Quæ postmodum per universalem corporis analysim, lubens aspexi. Satis enim fuit Paracelsus, omnia sub dubio involuta deferuisse, qui tenui haustu alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, suumque è peculatu faciens, è nido, antè plumas sufficientes, volare ad Monarchatum contendens, lapsus est. Inveni enim gloriam ad se rapiens, complacuit sibi, unum idemque pluries sparsim redixisse, licet interim in suis parvum progressum faceret. Ridiculum est quippe, ac fabulæ instar, sulfur in
19. me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus seiverim, ligna & herbas sine omni capite mortuo distillari. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis, & per consequens, nec cineris sal, haberi posset. Quæ postmodum per universalem corporis analysim, lubens aspexi. Satis enim fuit Paracelsus, omnia sub dubio involuta deferuisse, qui tenui haustu alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, suumque è peculatu faciens, è nido, antè plumas sufficientes, volare ad Monarchatum contendens, lapsus est. Inveni enim gloriam ad se rapiens, complacuit sibi, unum idemque pluries sparsim redixisse, licet interim in suis parvum progressum faceret. Ridiculum est quippe, ac fabulæ instar, sulfur in
20. me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus seiverim, ligna & herbas sine omni capite mortuo distillari. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis, & per consequens, nec cineris sal, haberi posset. Quæ postmodum per universalem corporis analysim, lubens aspexi. Satis enim fuit Paracelsus, omnia sub dubio involuta deferuisse, qui tenui haustu alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, suumque è peculatu faciens, è nido, antè plumas sufficientes, volare ad Monarchatum contendens, lapsus est. Inveni enim gloriam ad se rapiens, complacuit sibi, unum idemque pluries sparsim redixisse, licet interim in suis parvum progressum faceret. Ridiculum est quippe, ac fabulæ instar, sulfur in

nobis distillari, sublimari, reverberari, calcinari, resolvi, & hinc varios morbos causari, solo nempe viri ausu, sine pignore, aut vade, majoris se auctoritatis. Non novit enim, nec audet morbos in Eximolegesim trahere, nondum plene ab Inventore suo ad hoc commissus. Puerile est quoque somnium, quod sal in nobis distilletur, sublimetur, calcinetur, circuletur, aliaque tormenta subeat; aut quod Mercurius hæc in nobis examina sustineat, atque pro singula variationum alteritate, alios morbos, dolores & defectus, pariat singulariter, aliosque rursus, cum aliis fodalibus duobus initiis complicatus, vel diversis gradibus atque dosibus larvatus. Nugæ sunt item, quod Mercurius, propter eximiam subtilitatis circulationem, foret mortis omnis subitanæ causa: quam suis causis constitui, curare, & præcavere novimus. Inprimis namque, quotidianè aliquot uncie cruoris, alendo dissilantur, sine capite mortuo, dolore, & defectu, imo absque sensu, dum transeunt, & qua transeunt: Quicquid verò specie aquæ, Mercurii, sudorisve instar, semel expulsiõni dicatum est, quicquidve semel alendo censum fuit ineptum, vel præstitis jam semel alimonix muniis, est dissilationi deputatum: Id nunquam deinceps in nobis distillatur, sublimatur, calcinetur, aut circuletur. Naturæ enim opera, sunt nimis seria, quia DEUM ultimè respiciunt. Non enim natura pila ludit, ut excrementa, semel à vitæ commercio avulsa, iterum in gratiam recipiat. Nunquam in idem punctum redit, quia pergit, & non feriat. Denique si liquor aliquis centies redistilletur aqueus, proinde acrior erit, aut subtilior, quin potius sensum exantlato semine vitæ mediæ, magis magisque ad simplicitatem elementi migrat. Non

enim aqua pluvia, quæ modo decidit superne, subtilior est, quam quæ initio creationis pluit. Quod si aequum aliquid nostro exhalaret tempore, & fomniatis reditibus acrimoniam nancisceretur, ea non esset subtiliationis Mercurii, sed ad juncti
 24. culpa. Demiror sanè, quod tantus Chymicus ignoraverit, quod cruor non circuletur, nec subtiliationum circulos ferat in nobis, quodque non supra Lunæ cursum unicum in nobis perseveret, quodque id eo mulier perfolvat effecti cruoris vestigal. Quippe quæ plurimo cruore abundare debebat, tam ad fœtus augmentum,
 25. quam lactis succum. Ut autem Paracelsus figmentum suum melius obumbraret, supponit unum ex tribus primis separatum, illicò ex natura microscopica assumere actualitatem in fortuito alicujus, & unius entis de infinitis, quorum myriadum semina, in unum collecta, continebat; ideoque propter monstrosam & peregrinam nativitatem, hostile nobis eo ipso esse, & morborum causam fieri. Adeoque ad minimum decuplo plures morbos in nobis possibiles, quam sint species earum in animalibus, plantis, mineralibus atque stellis, nimirum totidem, quot sunt species salium, sulfurum, atque mercuriorum, illorumque complicatorum in natura. Edicò insuper cavens, ne quis se temere ad medendum ingerat, qui non sigillatim, certò, proprie, atque distinctim, cuncta intime & extime noverit, per causas, essentias, species, proprietates, proportionem, alteritates, atque defectus. Ut quisque credat,
 26. se Paracelsum, qui hæc docet, sigillatim hæc quoque universa sic novisse. Præterea vult nos microscopium ad amissum referre, atque ideo tria corporis nostri initia totidem morbis morbos parere, quot sunt creatorum entium species. Præcipitat namque medendi scientiam & Tyrones, in millenas confusiones, obscuritates, ignorantias, & impossibilitates, unam tantum ob culpam, ut videatur scilicet

omnium gnarus, & somnia sua putentur vera. Cognovit quidem facile, Scholarum medicinam inniti falsis fundamentis; neque enim idco difficile sibi fore, ratus est, funditus Scholas evertere. Quocirca nomen Monarchæ in medendo sibi meditatus est: sed cum ad destructionem facilem viam putaret, ad ædificationem falsæ tanti principatus, sibi defuere vires in tanto idiotismo, Tria ergo initia propterea in morbos introduxit. Ita est. Inveniuntur quidem illa tria in multis corporibus: aut (ut distinctius loquar) saltem è multis separantur tria: sed virum
 28. delusit absurditas quædam inconsiderati ausus, quia non consideravit rei impossibilitatem pro morbis. Eo quod nuspiani, sive in nobis, sive alibi, sint separata, vel separabilia illa, nisi cum integri corruptione, & quidem per ignem. Quorum tamen sequestratam æconomiam morbos parere nobis censuit. Quippe primorum essen-
 29. tiæ connectuntur in nobis, per vitam mediam eorundem, cujus attamen sub dominio coercerentur, manentque semper, id quod sunt. In primis enim sal ipsum se-
 30. fellit, ut in sulfus fieret, eo quod suum conceptum Paracelsus confirmaret, in lotio, sudore, & lachrymis. Nil attendens, istum salem non esse ex tribus primis nostri corporis: sed merum excrementum, transmutatorum ciborum ac porum. Hinc itaque erectus in credulitatem, putando est abductus in errores. Advertente enim, vulnus male medicatum fundere aquam salis, proprium corporis laticem, sale alieno imprægnatum, vel ipsum cruorem per sui totum degenerare, ut in ulcere, Hydrope, &c. atque hinc copiosam messem ulcerum, & morborum, pro sale collegit, quem deceptus existimavit unum esse ex tribus, & non totum simul cruorem, in salis aquam conversum, citra sulfuris aut mercurii separationem, per transmutationes erroneas. Censuit itaque quot salis, totidem vices mercurii, & pars quoque sulfuris esse, sibi que supellectilis

lectilis satis fore confidens, prædicamentum morborum lubens designasset. Sed
 31. impar oneri manens occubuit. Atqui errorem suum detexisset, nisi audendo magna deceptus. Etenim siue ambitionis spe, præoccupationumque præcipitio examinare debuisset, ubi sulfur residuum moraretur, si fal in ulceribus, in hydrope, &c. iam copiosa separatione, à toto cæterisque duobus sodalibus avellere-
 tur. Sux quoque doctrinæ (licet erroneæ) oportuisset esse memorem, qua salem è nobis fluidum, & intus præsentem, merum salpetræ Cagastri vocat. Adeoque nedum carnes, & cruorem: sed & totum corpus, cum vita esse salispetræ, & Cagastri, persuadere conatur. Cruor enim (ut aqua omnes fructus edit) totus similis, venenoso aut peregrino fermento imbutus, nunc in salis, tum verò in varias stercoreum proles degenerat, sine ulla mercurii posthumi, aut sulfuris memoria.
 32. Denique ut Paracelsus suam morbis inveniat causam. Per exemplum: febrim non raro definit terræ motum microcosmi, quem tremorem terræ quandoque definit, esse caducum nostrum. Alias autem terræ tremorem, tremoribus suffito mercurio natis, attribuit. Alibi iterum febrim definit morbum sulfuris ac nitri; jactitans causam, simul ac remedium, suæ isti essentiali definitioni inesse. Enimverò sub apostemate ulcerato, non raro totum corpus in se obesum, sit velut sceleton, nec quicquam præter pus excernit. Sic vi laxativorum, sæpe totus repente habitus liquefcit in putrilaginem. Quod per Medentum attem sit, hoc in Diarrhœa per defectum. At saltem idem utrobique venenum, aliter tantum applicatum, & contemperatum. Hydropticus quidem zonam habeat octo pedum, per empiricum autem uno die, & potu solvebatur hydrope, pendebatque aqua fortè ¶ 40. perendie autem venter ejus mox rursus, ad pristinum tumuit, & post paucas horas obiit. Residuum nimirum, nil nisi pellem &

ossa præ se ferebat. Quia caro & sanguis confestim in aquam salsam hydropis simul migraverant. Idque mirum in hoc homine vidi. Quod hodiè venter planè detumuisse; & cras iterum ad tumoris, tensionis, & duritici pristinum terminum rediret, & tum moriretur. Si itaque salis ista myria unum erat ex tribus initiis, necessario saltem 40. ¶ sulfuris superfuissent spectabiles. Ulcerosa quercus continuam plorat aquam salsam, & carie tabescit: si vero saliste, unum ex tribus initiis quercus esset: sanè instar tædæ quercus pinguesceret, nec tabesceret exsueca, cariota, & culinis propemodum repudiata. Non itaque destructionis morbo-
 34. sæ restantur hæc initia: sed totum corpus variè affici, liquefcere, atque putrefieri, pro ductu variorum seminum, & fermentorum. Didicerat enim id ex Gale-
 35. no, putante, quod cruor constaret ex totidem simplicibus, in quot resolveretur. Miror ergò inconsiderationem Paracelsi, quod non sciret, tria prima nunquam separari, nisi per ignem, destructa eorum vita ultima, retento symbolo seminis vitæ mediæ. Non autem esse tria ideo initia dicenda, nam fiunt, adeoque nascuntur. Multoque minus initium corporum censenda sunt, dum integrum ductu alieni seminis retroit per transmutationem in aliam naturam. Neque enim vir ille vidit unquam tria prima, alicujus concreti, ullo caloris gradu, in vivis apparuisse, nec alias, nisi per ignem facta, & extorta. Indignor etiam, quod nesciatur, manentibus iisdem primis, materialiter sub eodem pondere, esse tamen variis transmutationibus seminum obnoxia. Relapsus est
 36. quodammodo in errores Galeni, putantis essentialiter elementa in mistis permanere. Sic nempe tribus delusus principiis suis. Utriusque enim idem defectus utrobique in principiis philosophicis; quæ docent vitam solam, operari in corpore vivente, & in corpus. Formas vero subor-
 37. dinatas partium integralium, etiam trium primo.

primorum (si hæc insint, antequam fiant per extractione) à forma sive vita superiore, coerceri sub unitate Archæi : quod tria prima nunquam appareant, operenturque, multo minus peccent distemperie, aut morboſa sint, nisi prius soluta obedientia, Archæo debita : id est, separata fuerint per ignem, eorumque vita ultima destructa, cum perseveratione non totalis seminis : sed tantilli, vitæ mediæ concreti illius, cujus proprietates æmulantur singula illorum quodammodo, dum sunt facta ens
 38. per se subsistens. Hoc enim ignorato, putavit Paracelsus, omnem potestatem, atque operationes formales rerum, immediate dependere, sic ex essentia trium primorum, quod vegetabilium proprietates descripserit, quatenus continerent talem Mercurium, ſalem, aut ſulfur, eaque cuncta pro ſuo lubitu. Quasi hæc initia, sub Archæo formali clauſa, operarentur, feriente vitali Archæo. Galenus enim omnia elementis : cui ſuccenſus proinde Paracelsus, cuncta tribus adoptivis ſuis initiis tribuit. Inſtar Agyrtarum, qui oleum, vel emplaſtrum unicum naſti, illud efferunt ad omnes prorſus morbos, atque alios inſuper plurimos valere. Non inquam attendit Paracelsus, plumbum, quamdiu plumbum eſt, alias vires habere, quam dum in ſulfur atque mercurium
 39. mutatum eſt. Etenim aqua, oleum, & cinis, clauſa in lagena, non operantur extra vas continens. Lagena quidem ut talis, operatur ; non autem quatenus tria continet, quæ ex ſe poſſent ſeparari. Sic quoque cenſe de tribus, quantiſper ſub vita
 40. communi clauſis. Paracelsus itaque, tamenſi propinquius Galeno naturam indagaverit, quatenus è corporibus multis tria quædam actualiter eliciuntur, quod fictitiis elementis ac humoribus non evenit : uterque tamen in hoc ceſpitavit, quod ſuas putationes in morbos introduxerit. Cum alioquin in nobis nil ſentiât ægritudines, præter ipſas vitales potestates. Vita autem per ſuum Blas ſemi-

nale, materias movet, & alterat, nihilque materialiter nos intus lædit, quod non ſit hoſtile, alienum, & excrementum reſpectu vitæ, adeoque nequit eſſe ex ſuis primis adoptivis. Nec enim tria illa ſubſiſtunt originaliter ac immediate vitæ totius : ſed vitæ mediæ ſeminis illius, cujus fuiſſe dicuntur tria initia corporalia. Nempe, tria prima carnis, ſanguinis, cerebri, &c. non ſubſiſtunt immediate, imperio totalis Archæi : ſed muniali concretorum balſamo ſeminali. Idque non ante illorum manifeſtatam nativitatem. Morbi itaque non debent originem, aut nativitatis ſuæ cauſam, nativitati trium primorum, aut alicujus ex iis. Quippe nequeunt eſſe, agere, aut lædere, niſi ſeparata prius ab invicem, destructaque integritate totius (per mortem) in quo continentur potentialiter. Si autem eſſent ſeparata, ut queant lædere, ac nocere : certè id factum eſſet ab aliquo morbo & agente interno præter naturam, & priore. Itaque ſeparatio illorum trium ab invicem, nunquam poſſet eſſe niſi productum, adeoque & morbo poſterior : nec prius appareret, niſi ſuppoſito morbo. Ergò non eſſet morborum cauſa occasionalis proxima. Etenim tamenſi tria prima non ſint cauſæ morborum, hoc tamen non arguit, quominus ſal, ſulfur, ac mercurius rerum, ſint morborum pharmaca. Non eſt enim requiſitum, ut remedium, & cauſa externa morbi, ſymbolum habeant. Utut ſic tamen Paracelsus juſſerit, quo oppugnaret Galeni axioma : Contraria contrariis curantur. Toxica namque non ſymbolo veneni : ſed vincetoxico ſuperantur. Dona enim DE I ſunt illæ potestates medicæ, quæ nec in ſe mutuo, neque in morbos, contrarietatem, aut hoſtilitatis characterem gerunt. Sed unumquodque agit ex dono, quod agere juſſum eſt. Quinimo corpora, mole, clauſura, ſordibus, & impedimentis liberata, nobiliſſima dona explicant, & præſtantiſſimas dynames. Pro-
 44. ut alibi copioſius. Porro ſat jam, ſuperque demon-

demonstratum, naturam non pari quatuor elementa. Nec illorum admittere congressum, ad corporum concretorum constitutionem, & consequenter nullam esse elementorum contrarietatem, & velitationem, ad morbum vel remedium. Sequitur inde etiam, nullam proprio nomine dici quintam essentiam, si quantum dicat necessariam relationem ad alia quatuor. Est ergo inventum quintæ essentiæ chymicum quidem: sed philosophorum, qui ante me ignorarunt elementorum numerum, essentias, & missionis nullitatem. Quæ si Paracelsus scivisset, haud dubiè essentiam, quam quintam vocat, quartam nuncupasset, respectu trium primorum. Putavit nimirum corpus unumquodlibet constitui, pro-ut & resolvi, tam arte, quam naturâ, in hæc tria, & nil præterea superesse. In tanta enim novitate inconstans nescivit, cunctam lateri se præcipitem daret. Subindè namque elementa negat corpora, sed vocat inanes vacuasque matrices, loca & sedes corporum: corpora autem omnia esse nil nisi tria prima, non autem elementa. Alibi verò antecedentium gregem secutus, docet elementa in singulis corporibus superesse, reperiri, atque inde salva educi. Ita ut illorum essentiæ & corpora in misto permaneant, tantum per missionem conglomeratæ.

45.

Certè tam in tribus primis quam essentia quinta, non minus jejune Paracelsò hodiè est subscriptum, quam fuit hætenus elementorum, missionum, & complexionum fabulis. Nupero enim saculo cœptum est sine indagatione, novitatibus plausibilibus invento Paracelsico, fidem atque nomina dari. Quanquam hætenus neminem viderim, legerim, vel audiverim, qui potuerit, multoque minus ausus fuerit, tria prima è corporibus adæquatè separare. Quapropter hanc propositionem statuo.

46.

Tria prima inventum sunt nuperrimè, contra naturæ & rei veritatem.

Thesis prima.

Licet è quibusdam tria prima, pro parte

per ignem eliciantur: non tamen id fit per separationem eorundem præexistentium: sed quatenus per transmutationem ab igne factam, ibidem generentur, tanquam nova entia, fiatque, quod non erat antè.

Secunda.

Surculus arboris adhuc herbascens unius libræ, vix dabit olei drachmam: qui sub Octobrim lignescens dabit circiter drachmas septem olei. Ac tandem in Februario post, dabit fere binas unicas olei: & quintuplo plus carbonis ac cineris, quàm antè in Augusto.

Tertia.

Quæ ab initio constitutiva non inerant, non possunt esse prima: sed ipsæmet fiunt, & commutantur in invicem, ut posteriora, seminū directionibus factitia, atque oriunda.

Quarta.

Aqua elementalisis fit oleum in vegetabilibus, animalibus, & sulfuribus: item omne oleum cum adjuncto, facile reducitur in aquam. Principia autem cæterorum, prima, non possunt commutari in invicem, aut esse desinere, id quod erant antè.

Quinta.

Quædam corpora non continent tria, sed unico vel duobus tantum sunt contenta.

Sexta.

Sunt corpora quædam, undè usitatis hætenus artificijs nunquam fuerunt separata tria, quæ adæquato pondere, corpori, undè ducuntur, æquilibrent semper.

Septima.

Quædam corpora sunt omnino immutabilia, & inseparabilia, nec continentia dualitatis. Juvare hæc, in gratiam Tyronum, alienis commentis facile subscribentium, paulo accuratius explanare. In primis enim ligna continent aquam, & oleum: non carbonem. Qui non inerant, sed producitur per artem. Nec inerant nisi materialiter, potentialiter, remotè. Nec unquam nisi per ignem inde fieret. Carbonem denique, nisi aperto flagret igni, nunquam tantillum mutatur, tantum abest, quod in cinerem aut salem vertatur. In

Ggg carbone,

carbone, flagrat quidem pingue aliquid, quod immediatè & materialiter reducitur in Gas, nunquam spectatum. Hoc Gas tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas est, & ex concreto, sive carbone est separatum, non est sulfur (nam per cremationem absumtum, & transmutatum) non sal aut mercurius (nam ista non in Gas incoagulabile, sed in mercurium & salem redirent, si prima & constantia essent rerum primordia) ergò aliud quiddam, extra tria illa. Caterum, nec totus cinis è carbone residuus, sal est. Quoniam demto sale lixiviali, id quod remanet, nullo potest igne calcinari, ut neque verti in salem, sulfur, aut mercurium. Sin autem per additamenta in salem vertatur: signum est, quod fiat, non autem sit sal, adeoque principium nasceretur. Ergo sal in cinere, non per extractionem, aut separationem, absumtis per ignem duobus aliis, consurgit: sed per transmutationem in novum ens, quod antea non erat. Non enim rei inest, quicquid ex ea fabricatur. Sic enim pani inessent sanguines, & ossa, diversorum generum, & specierum. Nec enim marmor continet vitrum, licet ex marmore, cum adjuncto, vitrum fiat. Aliud est namque disputare de tribus istis, tanquam totali rerum materia, actualiterque rem constituentibus; atque longè aliud, quod in semine insit arbor, vel in pane, piscis, os, vel cartilago. Non enim corium, aut lignum, lapis sunt, etsi quibusdam fontibus petrificentur. In transmutatis namque finis, specie saltem si seipso, in initio motus, differt. Demonstravi quoque alias, Alkali fixum in vegetabilibus non præexistisse: fixari verò cremando. Quapropter doctrina Primorum non satis facit, quod nedom naturam subter violentas regulas cogat: sed quod si prima sint, & initiandi meritum obtineant, debent esse stabilia (quod nec Aristotelem latuit) neque unum in aliud mutari potest. Etenim si lignum, sale, oleo, aqua & cinere constet, ex cinere, per sa-

lem ipsum cineris, sal paretur, oleum etiam omne distillatum, in salem sit mutabile, ut & in aquam per adjuncta, sique istorum trium tanta inconstantia; ergo potuerunt quoque fieri per ignem in leparatione, & concreti destructione. Necesse est in corporibus unum primum, atque ultimum, materiale, reale initium stabilire, quod est aqua: non autem tria, quippe quæ soboles sunt seminum, corporum ex aqua concretorum. Alterum deinde principium motivum, & effectivum, quod est semen essentiale, sive seminis ipsa essentia Archealis, differens à forma rei. Quod hæc non habeat initiandi rationem, quippe quæ ipsamet generando generatur, tanquam generationis scopus, qui sensum per dispositiones pervias perducit ad perfectionem entis, simul cum generationis fine. Hæc sunt duo corporum omnium principia, ut & causæ. Nam si res quæque per causas est, & principiat, vanum est, alias causas, atque alia rerum principia, more Aristotelis, credere. Principia ergò sunt, quæ nulla unquam vicissitudinum rotatione, in se invicem labuntur. Prius namque est stabile, perpetuum, corporum reale initium, ac fulcrum, seminariumque. Estque ultimum, in quod defunctæ rerum tragœdiæ redeunt. Non autem ficta, ignava, & impossibilis hyle quæpiam. Alterum verò, est initiandi motus principium, cum omni proprietate rerum, sub scena sua agendarum. Enimverò cum species in genera nusquam solitaria existant, sintque sola individua, quæ sunt, & actu reali subsistunt. Oportuit principia esse realia, & individualiter existentia. Ita quidem, ut materiæ universalitas ab efficientis activitate individualiter determinetur. Quomobrem dato falso, quod nimirum cuncta corpora in tria illa reducerentur, propriæ dissolutionis motu: non tamen inde adhuc consequens, hæc tria esse corporum initia. Quia immediata corporum resolutionem arguit

arguit principia, sed materia ultimæ heterogeneitatem. Estque ultimæ materiæ postrema resolutio, testis dumtaxat seminum corporis concreti: non autem principiorum. Nec denique ratio ulla est, cur tria dicantur prima, si tria in duo, ac denique in unicum redire, aut reduci possint. Imo, etsi in initio tria spectarentur corpora, in se mutuo transmutabiliter transcurrentia, proinde tria censenda essent, potius quam duo: si mox abinde de tribus, duo tantum fieri queant. Tria ergò ubi inveniuntur, non sunt materialia corporum initia: sed thori seminum. Quibus exantlatis, cuncta sponte redeunt in primævum aquæ elementum.

33. Caterum quod non in quibusvis corporibus contineantur illa tria, adeoque non sint principia necessaria: patet, quod Mercurius è metallo eductus, sit ita univocus, homogeneus, simplex, & indivisibilis, quod sit impossibile per artem & naturam, ut inde sal aut sulfur trahatur. Divisibilis autem est Mercurius nunquam ullaratione. Ex sola videlicet aqua elementalī, & virtute simplicissimi seminis mercurialis, coaluit in corpus indivisibile, impenetrabile, & inseparabile, quod inter generata par non habet. 54. Alioquin aquæ simile, quæ in se nullo conspurcata semine, consimilem habet undequaque simplicitatem, & separationis impossibilitatem. Quod autem quandoque elemento aquæ sua tria tribuerim, id analogice locutum est: quatenus præter spiritus abstractos, nihil in corporibus ita similitare est, ut non iuxta varias dispositiones diversimode affici intelligatur, illasque dispositiones respicere aliquam heterogeneitatem entis, est necessarium. Sufficit enim, ibidem quoque monuisse, partes heterogeneas aquæ esse in simplicissimo elementi corpore, arte, natura, omnibusque seculis indivisibiles, atque realiter impossibiles, constantes simplicitate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima aquæ vocaverim, non sunt tamen tria

compositionis, quasi anteriora, aquæ initia: sed tria heterogeneitatis. Quam heterogeneitatem, licet aqua lege, qua corpus est, contineat, ad minimum in diversa mentaliter partibilem: cum tamen actualiter à se invicem distrahi sit impossibile, tantum conjecturæ locus est, ut quamvis ista non sint, verum sulfur, sal, & Mercurius, saltem iis quodammodò respondeant. Ergo in aqua non minus quàm in mercurio, adest instantia, qua tria prima exin haberi separata negantur. Sulfuros audire videor, quod plurimos artificum offenderim, qui mercurii oleum, saltem vitriolum, & aquam plenius stentantur buccis; quodque illos mendacii arguam, vel imposturæ, dum præfata pollicentur. Respondeo, imposturam activam parere suum impostorem, vitæ & felicitate indignum: imposturam autem passivam commiseratione dignam. Sed qui fallaciam, qua circumveniuntur nondum deprehendunt, argumentantur primo. Aurum (inquit) corpus inter sublunaria longè constantissimum, dissolvitur in heterogenea: ergo potiori ratione, etiam Mercurius. Stringunt nimirum à Minori ad majus. Iterum urgent. Natura novit ex primis elementis componere mercurium: ergò novit etiam destruere. Via autem compositionis, non est immediatè ex aquæ elemento facere Mercurium: sed per dispositiones intermedias materiæ, quæ dissimilares sunt: ita quoque via corruptionis in mercurio procedet per easdè dispositiones retrogrado passu, & materiæ heterogeneitate. Quare tertio dicit Paracelsus. Materia rerum, quæ non possunt per artem destitui, saltem destruitur per naturam. Quia cuncta sublunaria, quæ non sunt mortui, sunt saltè termino subjecta. Ad primum respondeo: Quod aurum quidem sit corporum constantissimum in igne; sed suæ constantiam separationis mutat à mercurio: adeoque si sulfur ejus includat dualitatem heterogeneam, id mercurium minimè attingit. Mercurius n. purus, distinctus à sulfure combustibili

(quod Mercurio vulgari plus minusve inest) respuit planè omnem dualitatem. Id est dicere. Natura mercurii includit perfectam homogeneitatem. Ad alterum autem dico, quod natura processerit quidem à puritate elementi aquæ, ad compositionem mercurii: nequeat tamen, semel admissio femine mercurii, incluso in penetrabilibus aquæ redire ad destructionem illius compositi. Eo quod istud semen non sit mortale, nec caducum, nec sublunariis legibus obnoxium: ut inquit Paracelsus in vexatione Chymistarum. Ratio autem immortalitatis in mercurio est, Quod semen & fructus ejus, in constitutione mercurii, sint jam unum, & idem Mercurius, in mercurio. Nec novit natura invenire modum destructionis, in re tam homogenea, ubi semen fructus evasit, unione perfectissima, & anatica. Quandoquidem natura non potest penetrare ad dividendum, ubi nullus est nodus, aut heterogeneitas. Admitto quidem, quod Mercurius per compositionem transmutationis, & maritionem sulfuris metallicum, fiat metallum; & hoc sit destructibile, ratione dualitatis, sui sulfuris: attamen Mercurius illius metalli manet indestructibilis. Hinc Paracelsus in vexatione præfata: Etsi metallum destruxeris decies milles: attamen à destructionibus semper resurget longè perfectius. Et in Archidoxis, lib. de separat. elementorum cap. de metallis. Unumquodque elementorum in specie olei destructionis metallicæ, potest reduci iterum in metallum album pristinum, & malleabile, excepto elemento ignis, quod tincturam sive sulfur continet. Igitur quamquam pars mercurialis in metallis, adeoque & in ipso mercurii corpore, propter adjuncta, suscipiat larvas vitrioli, olei, salis, vel aquæ: non sunt nisi oculorum imposturæ. Quippe semper Mercurius inde redit, quia secundum naturam, & omnes proprietates, semper inest. Teneo ergo cum principiis abstrusioris philosophiæ:

Si Mercurius esset divisibilis in partes heterogeneas, ars Chymica non esset vera: ac ipse Mercurius ineptus operi esset. Etenim nisi mercurium vidiſſem, ita subsistentem, negarem artem esse veram. Natura enim nequit destruere semen, quod mori non potest, nec à materia sua separari. Nec mori potest per machinamenta sublunaria hujus seculi. Item facilius est aurum construere, quam destruere: sic & facilius nature, mercurium construere, quam destruere. Quotquot ergo promittunt auri vel mercurii separationes, nec tamen aurum peculiosa quantitate construere sciunt: cum nesciant, quod est longè facilius, credant etiam se nescire, quod longè est adhuc difficilius. Ideò Bacon, inquirens primam artis materiam, perque omnia mundi corpora discurrens. Negat aurum, & argentum, esse materiam artis: eo quod sit plane impossibilis eorundem reductio in sulfur & argentum vivum, unde fiat filius ignis, tantus in amore philosophorum. Ad tertium tandem dico. Quod quæ non morti, separationi, mutationive sunt subjecta, saltem sunt termino obnoxia. Id verum concedo, si de dissolutione mundi & igne Gehennæ in consummatione sæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui præfata destructio Idiotismum continet. Nam terminus nil naturaliter operatur: sed peracta est operatio ab agente, in ipso termino ad quem. Deficit autem ejusmodi agens, circa indissolubilia. Denique nec tempus, vel duratio aliqui operatur per se: sed tantum operantur mediæ dispositiones mobilium in tempore contingentes. Ideo quicquid mutabilium dispositionibus non ausculat, multo minus tempori, aut termino durationis: qui terminus inclusus est rebus mutabilibus tantum, non autem immutabilibus. Si jam mercurius metallicus caret omni prorsus sulfure, nobilissimum inquam constantissimæ unionis corporum, licitum est considerare hanc trium primorum legem, instar catenæ disruptæ, defecisse. Cætera proinde corpora, non esse tria

prima:

63. prima: sed unicum prorsus materiale initium; diversis seminum destinationibus, finibus, scopis, & necessitatibus inserviens, ludensq; varias suppositionalitates. Sunt ergo illa tria, ubi reperiuntur, non prima, sed facta per dissolutionem ignis, illorumque materia, non juxta salis, sulfuris, & Mercurii principiationem, sed secundum fines seminum desponsata. Nec quidem initia: sed media ad vitam ultimam subordinata. Denique scio ex arena, silicibus, & saxis non calcariis, nunquam sulfur aut mercurium trahi posse. Fuerunt nempe illorum semina, contenta aquæ petrifica coagulatione, absque destinatione pinguedinum, aut mercuriorum. Lapidem autem qui calcinari possunt, salis naturam & calcis acrimoniam acquirunt. Sed id ipsum est transmutatio in novam generationem, ab igne promotam: non autem contenti extractio, eductio, aut separatio. Quod Schola chymica ante me ignoravit. Quod probo. Quia novi, saxum, & lapides omnes, in merum salem, suo saxo, aut lapidi æquiponderantem, reducere, absq; omni prorsus sulfure, aut mercurio, adeoque quicquid urendo saxo deperit, unius salis potius, quam trium esto. At quia unitas ista concreti respicit viam ad primam reductionem in aquæ elementum, nec sit cuiuslibet operario obvia: eapropter consuevimus inter chymicos generatim loquendo, de rebus loqui, sub nomine trium, salis nempe, sulfuris, & mercurii. Non quidem quod putem illa esse rerum principia: sed quia è plerisque separantur per ignem, utimur illorum etymo, ad distinguendum heterogeneitates corporum concretorum. Idem saxo, quod carboni evenit nisi ambo namque aperto igni cremenentur; in calcem aut cinerem mutantur nunquam. Et licet carbo per stibellum edat flammam, & hætenus quicquid è carbone perit, sit sulfuris: attamen cum in saxo nil accendatur, aut illuminetur, salis potius quam sulfuris esto. Igitur dum lapis, gemma, saxum, vel arena, in salem arti-

ficiose sunt reducta, non potest sal ille, propter omnimodam sui homogeneitatem, ab igne relictam, sulfur edere, vel continere, aut in diversa trahi. Si denique vitrum per ignem è cinere & arena fiat, non est extractio vitri è cinere: sed fabrica artificii, novaque generatio. Etenim corpora quælibet, cum immediatè ex aquæ elemento materiam desumant, feminum virtute desponsatam, sulfur quidem esto actus feminis: sal verò, ex aquæ propensione spontanea, in concreto nascitur, immutatus tamen à dispositione feminalis sulfuris. Itaque duo illa entia profluunt immediatè è duobus principiis corporum: Rerum Mercurius autem non est nisi mera aqua, non sat adhuc à dispositione feminis, & propensione materialis initii, maturata. Idq; è processo, aut studio naturæ sic est destinatum, ut ratione principii aquei, adhuc nondum plene immutati, accretio ex suo elemento, & collocutio cum sua matre, per symbolum concedatur opportuni. Non admitto itaque tria prima esse corporum constitutiva, ut neq; universalia. Quod sanè austeritati meæ est vernaculum, qui non soleo è particulari quopiam axiomata universalia condere. Id autem faciat, qui volet, malo distinctum esse, ut distinctius intelligam. Reperi enim plerumque, tria illa non prodire è corporibus, quibus trahi putantur, nisi adjuncto tertio, transmutativo, vel per compositionem: quod potius supervenienti semini, atque inde natæ transmutationi, tribuendum est: non autem inexistens primis, ut necessariis, immediatis, atque universalibus naturæ principiis, è quibus, & in quæ, corpora rursum resolvantur. Non enim certam fidem facere queunt, se esse in corpore, ante sui separationem, pro-ut per ignem exprimuntur: multoque minus præexistisse ante corpus, cujus partes videntur fuisse. Patet quoque res plerasque mutari, distillando, nec esse in concreta sui heterogeneitate, quales ac quantas, pro-ut dum per ignem fiunt. Quod unico

exemplo Tartari liquet. Siquidem distillando uncias 16 tartari optimi, elicitur vix unica uncia aquæ; salis verò, ad summum, uncie duæ cum semisse. Residuum totum, est oleum: id est, ex 16 sunt fere tredecim partes oleosæ. Tartarus tamen crudus non est, nec agit ut ens oleosum, nec ardet ut cortex betulæ: sed salis acidi naturam habet. Quapropter per distillationem, salis acidi natura mutatur in oleum. Deinde iterum, si sal Tartari sponte sua fiat lixivium, eiq; jungatur oleum, conficietur quidem inde smegma, quo distillato, habebitur pro maxima parte aqua, oleumque pristinum desinet esse, & mutabitur in aliud. Quid enim clarius hac mechanica, ut elucescat, ignem esse confectorem primorum: adeoque nec esse in se prima, neq; præexistere talia in concreto, qualia separantur inde per ignem? Si quidem non est nuda separatio dissimilium: sed transmutatio concreti per ignem, juxta activitatem, quàm heterogenea inter se peragunt. At sanè si singulis corporibus inest tria illa, ita ut nullum corpus illorum expers esse posset: imò si singula, pristina servarent in dolem, sal, inquam, nunquam Mercurius fieret, neque hic vicissim sulfur, &c. Tum quidem apparet Paracelsus putasset, corporum unumquodlibet originaliter componi è sale, sulfure, & Mercurio: Sed cum sit rerum indubia vicissitudo, per res rerumque partes minimas, pro ut & per triplicis vitæ transitum, non possunt vicissitudines illæ denotare identitatem trium, nec constantium, quorum ipsemet decursus est omnino inconstans, & instabilis perseverantia ejus. Etenim à Paracelsò deinceps propemodum quisque suæ subscripsit inventioni, nemo ausus est penetrare conditionem trium illorum; stupuerunt visis heterogeneis, quæ per ignem sæpius extrahantur, undè velut loto passî, abduci se siverunt, quorsum illos Paracelsus vocabat. Sed discat Paracelsus, dum ex cibo cruor fit, contingere quidem separationem puri ab impuro; sed nul-

lam trium. Quoties n. ens per vitam ultimam transît in vitam novam, mutatur quidem massa in succum, cum divisione heterogeneorum, extinctione formæ, ac proprietatum vitæ mediæ: non tamen in, vel ad tria prima: sed proceditur ad destructionem radicalem, cum ultimata vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandè semen novam hauriunt, ad novam generationem. Ista nempe est via recursus, sive regressio notis Hippocratis, ad Diem Orphei. Saltem perpetuò est verum, quod ista tria nunquam separantur absque igne, adeoque ante excultam Pyrotechniam Veteribus illa fuere incognita; cumque desit ignis ille, gradusq; ejus, separator in nobis, & quicquid per caloris nostri gradum è nobis distatur, tendat ad caput mortuum, nisi per Blas & fermentum præcautum sit (pro-ut supra de Blas humano docui) non potest sanè morborum origo, ullatenus alicui, aut pluribus ex tribus ejusmodi, imputari. Nego denique, sale, sulfur, & Mercurio corporum principia universal-
70
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.
101.
102.
103.
104.
105.
106.
107.
108.
109.
110.
111.
112.
113.
114.
115.
116.
117.
118.
119.
120.
121.
122.
123.
124.
125.
126.
127.
128.
129.
130.
131.
132.
133.
134.
135.
136.
137.
138.
139.
140.
141.
142.
143.
144.
145.
146.
147.
148.
149.
150.
151.
152.
153.
154.
155.
156.
157.
158.
159.
160.
161.
162.
163.
164.
165.
166.
167.
168.
169.
170.
171.
172.
173.
174.
175.
176.
177.
178.
179.
180.
181.
182.
183.
184.
185.
186.
187.
188.
189.
190.
191.
192.
193.
194.
195.
196.
197.
198.
199.
200.
201.
202.
203.
204.
205.
206.
207.
208.
209.
210.
211.
212.
213.
214.
215.
216.
217.
218.
219.
220.
221.
222.
223.
224.
225.
226.
227.
228.
229.
230.
231.
232.
233.
234.
235.
236.
237.
238.
239.
240.
241.
242.
243.
244.
245.
246.
247.
248.
249.
250.
251.
252.
253.
254.
255.
256.
257.
258.
259.
260.
261.
262.
263.
264.
265.
266.
267.
268.
269.
270.
271.
272.
273.
274.
275.
276.
277.
278.
279.
280.
281.
282.
283.
284.
285.
286.
287.
288.
289.
290.
291.
292.
293.
294.
295.
296.
297.
298.
299.
300.
301.
302.
303.
304.
305.
306.
307.
308.
309.
310.
311.
312.
313.
314.
315.
316.
317.
318.
319.
320.
321.
322.
323.
324.
325.
326.
327.
328.
329.
330.
331.
332.
333.
334.
335.
336.
337.
338.
339.
340.
341.
342.
343.
344.
345.
346.
347.
348.
349.
350.
351.
352.
353.
354.
355.
356.
357.
358.
359.
360.
361.
362.
363.
364.
365.
366.
367.
368.
369.
370.
371.
372.
373.
374.
375.
376.
377.
378.
379.
380.
381.
382.
383.
384.
385.
386.
387.
388.
389.
390.
391.
392.
393.
394.
395.
396.
397.
398.
399.
400.
401.
402.
403.
404.
405.
406.
407.
408.
409.
410.
411.
412.
413.
414.
415.
416.
417.
418.
419.
420.
421.
422.
423.
424.
425.
426.
427.
428.
429.
430.
431.
432.
433.
434.
435.
436.
437.
438.
439.
440.
441.
442.
443.
444.
445.
446.
447.
448.
449.
450.
451.
452.
453.
454.
455.
456.
457.
458.
459.
460.
461.
462.
463.
464.
465.
466.
467.
468.
469.
470.
471.
472.
473.
474.
475.
476.
477.
478.
479.
480.
481.
482.
483.
484.
485.
486.
487.
488.
489.
490.
491.
492.
493.
494.
495.
496.
497.
498.
499.
500.
501.
502.
503.
504.
505.
506.
507.
508.
509.
510.
511.
512.
513.
514.
515.
516.
517.
518.
519.
520.
521.
522.
523.
524.
525.
526.
527.
528.
529.
530.
531.
532.
533.
534.
535.
536.
537.
538.
539.
540.
541.
542.
543.
544.
545.
546.
547.
548.
549.
550.
551.
552.
553.
554.
555.
556.
557.
558.
559.
560.
561.
562.
563.
564.
565.
566.
567.
568.
569.
570.
571.
572.
573.
574.
575.
576.
577.
578.
579.
580.
581.
582.
583.
584.
585.
586.
587.
588.
589.
590.
591.
592.
593.
594.
595.
596.
597.
598.
599.
600.
601.
602.
603.
604.
605.
606.
607.
608.
609.
610.
611.
612.
613.
614.
615.
616.
617.
618.
619.
620.
621.
622.
623.
624.
625.
626.
627.
628.
629.
630.
631.
632.
633.
634.
635.
636.
637.
638.
639.
640.
641.
642.
643.
644.
645.
646.
647.
648.
649.
650.
651.
652.
653.
654.
655.
656.
657.
658.
659.
660.
661.
662.
663.
664.
665.
666.
667.
668.
669.
670.
671.
672.
673.
674.
675.
676.
677.
678.
679.
680.
681.
682.
683.
684.
685.
686.
687.
688.
689.
690.
691.
692.
693.
694.
695.
696.
697.
698.
699.
700.
701.
702.
703.
704.
705.
706.
707.
708.
709.
710.
711.
712.
713.
714.
715.
716.
717.
718.
719.
720.
721.
722.
723.
724.
725.
726.
727.
728.
729.
730.
731.
732.
733.
734.
735.
736.
737.
738.
739.
740.
741.
742.
743.
744.
745.
746.
747.
748.
749.
750.
751.
752.
753.
754.
755.
756.
757.
758.
759.
760.
761.
762.
763.
764.
765.
766.
767.
768.
769.
770.
771.
772.
773.
774.
775.
776.
777.
778.
779.
780.
781.
782.
783.
784.
785.
786.
787.
788.
789.
790.
791.
792.
793.
794.
795.
796.
797.
798.
799.
800.
801.
802.
803.
804.
805.
806.
807.
808.
809.
810.
811.
812.
813.
814.
815.
816.
817.
818.
819.
820.
821.
822.
823.
824.
825.
826.
827.
828.
829.
830.
831.
832.
833.
834.
835.
836.
837.
838.
839.
840.
841.
842.
843.
844.
845.
846.
847.
848.
849.
850.
851.
852.
853.
854.
855.
856.
857.
858.
859.
860.
861.
862.
863.
864.
865.
866.
867.
868.
869.
870.
871.
872.
873.
874.
875.
876.
877.
878.
879.
880.
881.
882.
883.
884.
885.
886.
887.
888.
889.
890.
891.
892.
893.
894.
895.
896.
897.
898.
899.
900.
901.
902.
903.
904.
905.
906.
907.
908.
909.
910.
911.
912.
913.
914.
915.
916.
917.
918.
919.
920.
921.
922.
923.
924.
925.
926.
927.
928.
929.
930.
931.
932.
933.
934.
935.
936.
937.
938.
939.
940.
941.
942.
943.
944.
945.
946.
947.
948.
949.
950.
951.
952.
953.
954.
955.
956.
957.
958.
959.
960.
961.
962.
963.
964.
965.
966.
967.
968.
969.
970.
971.
972.
973.
974.
975.
976.
977.
978.
979.
980.
981.
982.
983.
984.
985.
986.
987.
988.
989.
990.
991.
992.
993.
994.
995.
996.
997.
998.
999.
1000.

73. ex se invicem fiant. Ultima ergo sunt, non autem prima, ut uti sumantur. Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non lignosa, spiritum vini continent, quatenus ex illis, per fermentum apertis, spiritus vini educitur. At ex eadem materia jam lignum facta, non educitur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegetabilibus, per artem spiritus vini, qui antea iis non inerat, ex dispositione materiæ succi putrescibilis, & fermenti vinosi symbolo. Non enim proinde spiritus vini erit vegetabilium principium, quatenus cuncta in se diversa, in hoc consentiant spiritu, & ex singulis educi posset: sed spiritus vini habet effectus, & producti rationem: Sunt igitur similiter tria illa principia; non autem principia. An enim sanguis sale carebit in distillando, quia fecere vitæ, quod Paracelsus falem cruoris vocat? Et, si sal unum de principis, certe cruor erit æternus in supposito, si careat initio, vel aliquid, sine principio salis, poterit subsistere ex mercurio & sulfure. Quod Paracelsus non visum est alienum, luctanti cum propria trium primorum doctrina. Ubi cruorem & carnem leproforum omni sale priva docet. Caditque hinc iterum ulcerum sua historia, si leproforum sint spontanea, & non spernenda ulcera, sine sale. Malè enim falem potus, à sale cruoris distinxit. Nec cognovit differentiam salis in latice externo, à sale quod è cruore per distillationem emungitur tortura ignis. Totus nescius, unde sal in urina esset, non esitato sale. Quia digestionum ignorata classe, naturalis scientia, in Paracelsus tenebris fuit obscurata, & per Medentum incitiam, abbreviantur dies mortalium, fiuntque gibbosa cœmeteria.

De quinta essentia quoque sobriè est inquisitum hætenus, quasi gloriosum per ignaviam subscripsisse aliorum commentis, & hæsisse in fabulosis principis. Essentia itaque, diversis dicitur nominibus. Principalissimè enim intelligitur de Deo optimo max. qui omnium est

vera, immediata, ipsissimaque essentia, à qua esse rerum defluit, & dependet, inseparabile in natura. Essentia autem pro esse rerum actuali, in abstracto, est vita in viventibus, sive animo. Alioquin est forma, propter quam unumquodque est id, quod est. Vita autem sive forma, à Chy- 77. micis non est in essentia assumpta, quod defuncta re, in nihilum redeat: proinde considerant præclarissimam quandam substantiam, cui tota crasis, ac rei entelechia inhaeret, quale est in aromatibus oleum leviusculum, quo abstracto, remanet corpus aromatis, velut ingratum. Cinnamonumputa, abducto oleo, sapit corticem quercus fura adstrictione. In rebus tinctis verò, essentia est coloratus liquor à rebus extractus. Quæ substantiæ, ut sunt magis activæ: ita se habent per modum vitæ, aut formæ, ad massam residuam. Adeo ut non 78. men essentia sit planè metaphoricum. Quapropter plurima non habent essentiam, pro ut de mercurio, crystallo, faxis, rebusque homogeneis demonstravi. Tum denique non raro, major potestas & energia est in re integra, quam in separata essentia. Ut pater in magnete, carabe, &c. Plurima namque simplicia, specificam 79. proprietatem per præparationem, magisque per separationem, & ignem amittunt. In ungula Alcis, ac bezoardicis, quiddam est, quod crudis simplicibus proprium esse mavult. Herbarum autem formæ, sive essentia, artificii subesse nolunt. Perinde enim multa valent, sive vis (animam vocant) vegetativa oppetiverit, sive adhuc inexistenter. Postquam autem planè exaruerunt, quædam essentiam proferunt: multæ verò, (inprimis hydropiper) eandem amittunt. Utut ergo sumatur essentia, nomen improprium, & quinta, epithetum insipiens est. Siquidem quam spondent essentiam, vel non inest æque omnibus, neque parat Artifici, vel non trahitur undecunque. Sub aliis verò, in cruditate rerum, ridet operosos labores.

Nec

Nec omne generatim aroma sedet in vita media, sed in ultima. Nam flores Jasmini, Lilii convallium, &c. putrendo amittunt gratum odorem, & vires medicas; acescunt, nec priorem fragrantiam reassumunt unquam. Alibi verò sedet aroma, sub vita media, quæ nempe sub putredine servant odorem, quem distillando edunt, ut rosæ. Res hæc fecellit Paracelsum, atque putare fecit, rerum essentias sic putrescere; Atque sic nescius, ut infimo, stercoratisque agris, in perpetuum sospites mansuras dictaverit. Nescius, quod exsolutis, ac defunctis seminum muniis, cuncta ad quietem se dedant, primumque tandem aquæ hospitium repetant, vel saltem supervenienti semini robustiori parentia, in novas se colonias, novasque scenas, se iterum duci tolerant. Imò sunt plura simplicia, quæ fragrantiam, quam ante sua in specie non habebant, inveniant in sinu putredinum. Qualia sunt moschus, zibetta, Ambarum, stercora quædam brutorum, atque ligna putrentia. Fracedo quippe varia illis subornitur, undè semina fragrantiam sibi hauriunt, transplantantque in novam generationem. Aroma ergo, si balsamo vitæ mediæ alligatum, per partium separationem, in putredine non superatur, commodiusque è corruptis sequestratur. Essentia ergò chymica, propriè non quinta, cum non sint quatuor aliæ in concreto, neque est extractum è tribus; sed est pars seminalis de sulfure concreti. De sulfure inquam, quia sulfur est proles efficientis, adeoque magis formalis. Cinnamonum enim, dum sine aromate est, cinnamonum quidem adhuc, pro-ut foetus, aut fatuus, sunt homines. Ego itaque optimam rei partem, ejus crasin nuncupo, sive aroma oleat, sive non. In herbis non fragrantibus verò, liquorem seminalem, illarum crasim dico. Scio nimirum ex qualibet planta, vel semine, itemque ex trunco

quarundam, extrahi liquorem, qui contineat seminis potestatem: qui liquor, licet non sit sationibus aptus, eo quod inclusum illi semen, moram in terra trahere non valens, exhalet: attamen suæ consimilis plantam, mirifica fecunditate beat, ad radicem affusus. Crasin namque ad propagationem continet seminalis liquor, ideoque & verè essentialis est: non tamen vulgo notus, imò ne quidem expertissimis quibusque. Proinde progressus educendi quintas essentias, ceu vanos commiseror. Non mirum sanè, si omnes vires generati luceant in crasi. Saltem aromatum olea, quatenus olea, digestionis nostræ reluctantia, ac invicta, parum juvenis adferunt, cum scilicet non nisi odoris gratia, intro assumpta, reficiant nos parvo spatio. At quando oleum cinnamomi, &c. suo salis alkali miscetur, absque omni aqua trium mensium artificiosa occultaque circulatione, torum in salem volatilem commutatum est, verè essentiam sui simplicis in nobis exprimit, & usque in prima nostri constitutiva sese ingerit. Alias autem, ubi vis medica in odoribus occultatur (odores quidem fortes ac pertinaces superant vires nostras, & vix ab Archeo superantur, atque digeruntur, adeoque importunè in nos agunt; multum namque Archeus laborat, ut illos destruat, & in substantiam, cui insunt, suos odores imprimat) & præcipuè si fermentantes fuerint, ut ut solamen promiserint, quia tamen non persistunt, ut in prima constitutiva penetrent, constans non præbent in medendo solamen. Maximè quod facile in seipsis concidunt, atque degenerant sponte: ergò magis, si à nostris facultatibus subigantur. Sic nempe muscus & aromata moriuntur, si crasis abscesserit, licet corpus in se sospes manserit: adeoque crasis rei nequequam tangit rerum foimniata initia.

DE FLATIBUS.

1. **Blas** sive Flatus quadruplex. 2. Gas vine, & ventus mundi, toto disj. repant elemento. 3. Opinio Galenica de flatibus. 4. Gas quintuplex ignoravit. 5. Pyrotechnia quid doceat. 6. Decepte Scholæ. 7. Sibi contradicunt. 8. Error Paracelsi de limbo Microcosmi. 9. Ridicula ejus doctrina, de quadruplici coica, & microcosmica identitate. 10. In nobis non esse Gas ventosum, nisi insinuitur. 11. Cur Paracelsus neglexerit in utero cardines universi. 12. Redarguitur Paracelsus. 13. Error ejus de contractura è colica. 14. Cause præstare contracturæ, & Paralysis. 15. Vita musculorum concluditur ex Blas illorum. 16. Cur non est ultimum moriens. 17. Insana remedia in Flatibus. 18. Quale esset ventos pellem, aut discutiens. 19. Ignorantur adhuc proprietates Torminum. 20. Uterus propriis caret flatibus. 21. Flatus non extra metas excitatur. 22. Pluribus flatulentis pigmento ortum debet. 23. Conceptos ventos accusasse pudentum. 24. Morborum quorumcumque initium, à perisique accusatur ventus. 25. Qualiter adhec occurrit frigus. 26. Quid hac in parte noscendum. 27. Quid deinceps agendum. 28. A quibus sint inventa remedia usalia in flatibus proficua. 29. Ileon non est intestini aversa comorsio. 30. Iste affectus, in causis & modo, fuit huc usque ignotus. 31. Hysteria fraudem Scholarum detexit. 32. De flatibus doctrina nova. 33. Sextuplex in nobis status. 34. Nullus potest status in nobis esse halitus. 35. Quid Gas sylvestre. 36. Distinguuntur flatus. 37. Quidam status intestino necessarius, de quo nemo hætenus. 38. Probatur per monstrum. 39. Sequæ aliquot inde prosuæ. 40. Consideratio circa mediocratem & affluentiam hujus status. 41. Ecce vitiat, aut excrementis vitiofo fermento imbutis, dolores Torminum. 42. Contractura intestini. 43. Galenus ignarus usus partium. 44. Scholæ neglectis aliis flatibus, tantum peditem respexere, unde pedantismus. 45. Flatus Tympanitidis. 46. Effectus fermenti stercorei, respectu flatuum. 47. Cura laxantibus status scitidissimi. 48. Stercora non sunt verum spontaneæ putredines. 49. Differentia inter flatum stomachi, Ulei, & Coli. 50. Schema flatuum in nobis. 51. Tympani lethalior ascite. 52. Due considerationes de flatibus. 53. Consideratio flatuum. 54. Flatus vitium, nostrum est, non rerum. 55. Alteritus flatuum quid respiciat. 56. Flatus in nobis fieri agente patrans, non autem separante. 57. Impugnatur Galenus de flatibus. 58. Iterato aliquoties. 59. Error circa edulia Venerea. 60. Venus spectat ad lienem. 61. Generatio flatuum, unde & quomodo. 62. Paradigma flatuum. 63. Flatus non præexistit in cibo. 64. Notabile de ura. 65. Notabile de fermento. 66. Respectus flatuum & stomachi. 67. Mechanica flatuum in triplici

monarchia. 68. Notabile Gas Tartari. 69. Flatus ciborum. 70. Sulfur docet materiam flatulentiam, stercoreique fermenti compositionem. 71. Tormina unde. 72. Cur venena tumefaciant plerumque habitum corporis. 73. Cur fermentata Judeis vetita. 74. Cadaver submersum, quando emergat. 75. Notabile de seminibus calidi minoribus remedium. 76. Judicium inspecto cadavere generose matrone. 77. Vanitas nominis & remedii, pellentis ventos. 78. Distinctio Volentis à Torminibus.

Postquam Medentum judiciofiores, ab elementis, humoribus, & Astris opem frustra implorassent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incassum ad auxilia sua invocassent, meditati sunt deinceps, invitis Scholis Galenicis, Quod Cephalaria, hemierania dolor capitis, & qui hesternæ crapulæ relictus est, itemque vertigo, deliria, asthma, pleuritides nothæ, Spasmus, Crampus, Satyrasis, Tympanites, uteri, imò & Epilepsiæ furoris, cum aliquot aliis affectibus, specie diremtis, extra controversiam sua debeant initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter & catalogum jure pari ampliantes ad librum, *de flatibus* Hippocratis, suas defluerunt investigationes. Senex ille omnes omnino morbos sic flatibus consecravit, ut ventos promiscuè confuderit cum vitæ principiis. Cæperunt ergo feliciora Scholarum ingenia non tam investigare flatuum naturam, atque proprietates, quantum datis & concessis flatuum hypothesebus, ulterius superstruere, atque edificare omnium fere morborum naturam, atque causas, easque dicare flatibus, vaporibus, & exhalationibus infernè sursum scandentibus. Aut præceps deorsum deturbatis. At cum se penitus exicare angustiiis nequirent, nec tanti ædificium firmum stare posset, quod nullo fundamento solidioris disquisitionis innitteretur, quasi filum incepti abruptum est nimia

Hh con-

- contorsione. Equidem Hippocrates flatum in prædicamentum constrinxit, sive vitæ, sive mortis, sive demum interitus participes essent, & causas continerent, sive cœlitus per Blas stellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœlestis analogifimos pollicerentur, sive demum sublunari, sive voluntariæ legi parerent. Totum nempe indecisum reliquit. Adeoque disruptam reliquit methodum. Stetitque, quia nondum tanta erat morborum necessitas, experientia, frequentia, atq; perversitas. Nondum enim sciebatur, quod spiritus vitales lumen vitæ concepissent, quod animæ sensitivæ, quodq; formarum Animantatorum essent proximæ sedes, adeoque totius essent sentiæ crasim continerent. Nemo enim tum materiam illius Gas, aquam esse didicerat, adeoque toto elemento spiritum vitalem à vento mundi discrepare, nemo adhuc somniaverat. Enimvero Scholæ facile in hanc foveam flatuum decidissent, & pertinacius permansissent, nisi purgantium & phlebotomiæ vana præsidia in ventris agnoscerent, seseq; frustra futuros, citra amborum ejusmodi præsidiorum opem præviderent. Galenus quidem videbat, olea, & pinguedines, per ignem sensim exhalare, putavit idcirco, & ventos in nobis liquata pinguedine, vel digestionum inordinatione suscitari, utpotè qui distinguere nequivit aerem, sive ventum, ab exhalatione, à vapore, & à flatu. Nescivit inquam Scholæ Galenica hætenus differentiam inter Gas ventosum (quod merè aer est, id est, ventus, per siderum Blas commotus) Gas pingue, Gas sicrum, quod sublimatum dicitur, Gas sulfiginosum, sive endimicum, & Gas sylvestre, sive incoërcibile, quod in corpus cogi non potest visibile. Quocirca inexcusabilis mansit tenebrarum naturalium obscuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos instruit, quo gradu aquosa, quoque gradu, & ordine, quævis pinguedo exolet, qua demum separatione, quoque fermento, corpora ab invi-

cem discedant, putrescant, quid secum singula per analysin asportent, quo denique medio seminum crases, & concreti proprietates se referant. Qua tandem opera, totum quicquid in nobis est, citra partium separationem, in diapharesin disponantur. Audiverant quidem, ventos in ventre, borborigmos innocuos & dolorosa tormina dein in stomacho, atq; colo animadverterunt, in hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca somniarunt glaciale phlegma in intestinis, & calida remedia frigidis morbis apponenda. In quo primum implicant sibi Scholæ, dum vaporum & ventositatū originem tradunt, & has curare, contrariis (ut vocant) remediis profligare intendunt. Nam principiis, medio, atq; modo sibi contradicunt. Etenim si ventositates in nobis sint vapores, aut exhalationes: certè, major dolorum atq; flatuum excitatio, & parium distentio sequetur, adhibitis contra ventos calidis, eo quod vapores augeri est necesse, cruciatufque, tam propter distentiones, quam ventorum acrimoniam, multiplicari. Idq; per totum probat ars distillandi. Paracelsus licet Pyrotechniæ Dynasta, non fuit immunis à ventorum turbine. Quippe qui ignoravit ventorum, & aeris naturam, materiam vaporum sive flatuum, Gas esse aquosum, illorum causas efficientes, modos, media, ut & materiam, esse aquam semine imprægnatam. Utpote qui auctoritates Philosophiæ planè sprevit, & naturam conatus est, subter suum idiotismum ligare, à naturæ lumine quoque derelictus est, permittente Deo, qui ejusmodi conatus ubique facit irritos. Nemo quoque ad sapientiam pervenit unquam, qui se per venisse putavit. Paracelsus enim constanter ubique persuadet, nos omnium morbos ac defectus sentire debuisse, quod simus extractum totius universi, hætenus, omnifariam. Universum, tanquam parentem filii exprimere debeamus. Itanamq; ventos, eorumq; varietates, nos continere vult, Tormina nostra quoq; tempestatibus

ribus aëris respondere. At nolim, ab angusta Dei imagine, vel latum unguem homines discedere, ut macrocosmum potius, quam Deum in imagine referamus. Credo enim, me non esse hominem, ut morbis subessem, & sic referrem pirke olam, aut holam hapiroud : sed potius scio me morbis subesse, ut depravatam naturam & mortalem ostenderem hominem, autem me non alio fine esse, quàm ut ad Dei beneplacitum ejus repræsentem vivam imaginem. Tormina itaque vir ille quadrifariam partitur, juxta quatuor consuetos ventorum cardines. Quorum septentrionem inprimis locat in lumbis, cujus ventum in sua colica flaret contra umbilicum; In umbilico versò Austrum ponit, qui diametro sua in dorsum flaret. Sic & orientem in dextris, ut occidentem in sinistris disposuit, singulisque ventorum tandem propria adscribit remedia, sub hieroglyphicis sibi nondum cognitis, involuta. Eheu ? quam tristi pignore hæc cuncta, & quam ludicro medio, medendi principatum, invadit, vir ille ! ut nimirum microcosmi singuli simus ! quàm enim caro pretio nobis vendit, hanc macrocosmi ideam ! & quam penurioso argumento sua fundat somnia ! Cum reverà in nobis nulli sint venti, nec ventorum materia, quam non inspiramus, & exspiramus. Aliàs neque Gas flatulentum in nobis esse, nisi una via, domo, & itione. Nempe à stomacho per intestina, in anum usque. Noverat quidem Paracelsus hæc partim, ventorum denique in utero, Pleura, Capite, & musculis esse aniles fabulas : Verumtamen majores adhuc texuit, ut ridiculos componeret hos ventorum cardines: quos potiori jure in uterum, quàm intestina transfulisset. Qui ingenti cum dolore, se nunc in sinistrum abdominis latus, quandoque in dexterum torquet, obseditque vel umbilicum, vel se ponè ad dorsum & lumbos inclinat. Sed dubius mansisset, ubinam quintum ventum, in præcipiti utero, & ubinam sextum reperisset, dum rectà

sursum uterus fertur. Ideoque etsi ad tædium, de uteri astro, libro peculiari declamet, cardines mundi tamen in exorbitationibus uterinis dormitans neglexit. Quamquam uterum etiam mundum, sed Microcosmo adhuc minorem, seriò vocitet. Sed heus Paracelse ! supponendo aliquot ulnas intestini, vento distentas, illumque ventum, utrimque conclusum, (si enim non conclusus est, nec dolebit, nec tendet : sed suo emunctorio sponte evacuetur) adeoque, neque spirare, nec lateraliter more ventorum ferri. Quæstio mea est de nomine, essentia, origine, & remedio venti illius ? Deinde, forte 40 vicibus, Ileon, tam à tergo antrorsum, quàm laterali, utrimque ductu, cum extendatur, quàmnam quotâque intestini contorsione, quatuor ventorum cardines suum habebunt situm, nomen, nominisque proprietatem ? Sic enim in singulis gyris jam essent quadraginta Austri, totidemque septentriones, &c. Si enim in vigesima, vel in singula contorsione intestini ? rationem addere debuisses, cur non in decima, aut 12. si fidem, tibi hæc somnianti adhiberi optabas. At sanè non fuisti illorum ventorum fidelis Æolus : Quippe advertens colicam, contractos sepe musculos manuum, convulsiones inquam, atque paralyces dedisse non erubisti dicere, ventos ab intestinis per omnes musculos & tendines ferri. Tantoque licentiosius id adstruxisti, quod pronas Scholas invenias in omnem vaporum atque ventorum famulatum, pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in elementis, complexionibus, & humoribus, distante intus veritatis testimonio, sibi quietem non reperirent : confusa, quæciverunt modum, quo per vapores, & ventos, causam morborum reperirent. Fortè enim dum humores ipsas sefellissent, optabant per ventorum invisibilem positionem redargui non posse. Inventum sanè fuit impostoris Satanæ, qui cum Dei simius conceatur esse, per fidem invisibilem, intellectum credulorum sibi deberi prætendit.

- Ac pro omnibus morbis sufficere, modo venter suos borborignuos auribus obstreperet. Ideoque & de flatibus agere omnino debui. Miseror sanè utrobique tantam Paracelsi inconstantiam, & credentum inscitiam, quibus sibi prætentum Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, & amputat. Nesciuit nempe hoc loco, ejuslibet veneni, etiam specie amica, purgantium exhibiti, illam esse proprietatem, ut Archeum commoveant, ejusque Blas concitent, juxta Aphorism. *Spasmus post helleborum lethalis*. Illamq; colicam, quæ præter consueta tormina, ex acido provenientia, insuper veneni labem continere, esseq; cõvulsionis authricem. Licet ventus interim non extra Ileon feratur. Sic homo, cum totali virium extinctione moriens, relinquit suum cadaver generali Tetano, utrimque tensum; Ast ubi violenta abripitur morte, est ejus cadaver flaccidum. Unde didici, vitam quandam sensationem, & motum, sive Blas, esse in carne, præter voluntarium. Vita illa nimirum, venena & mortem, cum extinctione apprehendens, utrimque tendit tendines. Unde falsum est, cor esse ultimum moriens. Superstes namque manet adhuc vita musculorum, quæ infectis est potissima, adeoque & avulso capite, muscæ adhuc volant. Et muliere dudum mortua, non rarò uterus profigavit suum foræ. Omnis itaque musculorum convulsio, sive ex colica, sive sumto laxante veneno, vel alio, non est ex motu voluntario: sed ex naturali sensatione, motuque musculorum: non autem quod flatus tendens intestina, etiam musculos efficienter tendat. Prout lib. de Lithias. Tract. de sensu sensatione abunde firmavi.
17. In sanum igitur est decretum. Hoc est carminativum, Istud ventos pellit; Illud verò flatus discutit. Quasi per carmina venti abscederent, Medentibus ejurandi. Etenim si ductus & exitus patent, ventus nequaquam forinsecò auxilio eget, ut neque pulstore alieno, ut exeat. Imò quod

magis est, Non semper tormina cessant, etsi flatibus egressus sit liber. Alioqui si via citra impedimentum est, flatus, velut nolit Medicus, illam inveniet: siquidem unica tantum, sibi que continua intestinorum est via. Pellentia verò ejusmodi deberent aliquod medium habere, pro-ut pistillum protrudit contenta enemata. Illud autem, ut debite sit pellendo flatus, deberet adequatè ductui intestinorum respondere, tam in gracilibus, quàm grossioribus: Atque insuper habere pulsivum Blas. Atqui ventus conclusus minus dolet, quamdiu quiescit: Ita pulsivum omne remedium, necessario torminum dolores auget, adeoque natura indicat, à pellentibus flatus abstinendum. Sed meditantur fortè, carminativis vim flagri inesse. Flatus verò instar pecudum esse? An enim pistillo adequato, se, suæque carminativa destitui agnoscunt? vel fortè carminativa, vocis instar habere, pecudes abigentis? flatusque hortatui carminantium auscultare? Scio equidem hinc Scholasticas ignorare vim, proprietatem, causas & modum, tam torminum, quàm remedium. Non enim venti sunt pellendi, non denique discutiendi. Hoc enim est impossibile: illud verò puerile figmentum continet. nec etiam à probo flatus sunt ullo carmine compescendi, cuius tamen etymon in Scholis religiosum hætenus manet. Flatus internè, in utero non susciuntur, quia uterus materia flatulenta destituitur, ejusque digestio non est opportuna creandis flatibus: externè autem, vix aër intrat in uterum: utpote qui ne vacuum patiatur, sua membrana, totus concidit madidà & flaccidà: adeoque sua spontè, aëri aditus præcluditur spiranti, nisi vi per organum is injiciatur. Denique nec venti externi, ab ore vim mutuunt, ut intrent in regiones insolitas, utque peritundant fortiter adnatam pleuram, inter hanc verò, & musculos intercostales, flatulam concitent pleuritidem, atque dein mox pleuram à costis lacerent, veramque

- que pleuritidis phlegmonem fabricent.
22. Quia aeri nulla istuc est via: imò si eo pertingeret, à tergo Blas non habet, quod aliquis noxæ esset. Quaque intrasset, priusquam novississet enim, exspirasset ideo. Internè quoque flatus illis partibus nec fiunt, obstante materia ex qua, & efficiente.
23. Anilis quoque est figmenti simile, quod externus ventus, sive aeris flatus, pellem, utut porosam, perforet, pro-ut & carnosam membranam, simul & musculos subter eam. Juxta medentum pudendam rationem, qua dicunt. Contraxit serò ventum, undè partes male habent. Hanc nempe, omnibus serè morbis à capite in talum usque, causam assignari, sæpe cum mea verecundia audiavi. Intemperies aeris, in capitis, oculorum, aurium, dentium, gulæ vitia incusatur. In raucedines, tussis, item defluxiones omnes, aplepsias, febres, adeoque pixis Pandoræ, aer putatus est. Idque nedum frigoris attractu, ut causa externa: sed ut intrò haustus flatus, ibidemque detentus indebitè. De quibus alias. Nunc autem de nostris & internis flatibus sermo. Concedo quidem frigus insuetum, (ut mortis satellitem) partem aliquam nobilem, vel servilem afficere quidem, quatenus ultimam ejus digestionem turbat, undè excrementa partium simularium, dolores, imò & apostemata diversimode sequantur. Sed in his est frigoris facultas tantum externa causa occasionalis; Præcautionem, non item curam, aut qualitatem remedii, indicans. Valeant ergò Scholarum nugæ. Caterum ut aliquis Medentis rite fungatur munere, noverit primum, quid sit ventus, quid dein sit flatus, undè fiat, cur doleat: tum illi facile erit remedium. Causa nimirum flatuum cognita, cavendum, ne illorum concretum in Gas vertatur. Gas autem, quod semel factum est, facilem sibi viam parat. Sin minus, & intestinū, qua se est inferius, si sit duriore obstaculo obstitatum, hæc solvèdum. Sed ubi nullum est excrementi interstitium, & tamen tormina per-

gunt, nonne frustranea erunt, quæ ventos pellunt? & stulta, quæ discutunt? Siquidè non flatūs, sed materia, unde contrahuntur, intestina, ipsaque intestina flatus generant, averrucanda est? Non inquam ad productum flatum, sed ad causam producentem, cura convertatur. Video itaque remedia, anethi, carni, anisi, cymini, dauci, &c. non à Scholis, torminum causas ignorantibus, esse inventa: sed parvulis atque pauperculis, commiseratione divina enoruisse, à quibus Scholæ, ut & reliqua plura experimenta, isthinc indicantur. Siquidem flatuum origo, essentia, materia, proprietas, processus & historia, Scholæ latuerit. Denique nec est volutus, Ileon, seu barbari nominis, misere mei, minoris intestini aliqua contorsio, & apogæum. Nam præterquam quod esset perpetuum, ac necessario recidivum malum, repugnat Anatomia, quæ intestinum vestiri mesenterio, amictu scilicet externo, veste tertia, & superpellicea, eoque mesenterio ad lumbos alligata, propendere. Itaque semel illo vinculo disrupto, speretque societate mesenterii, non est de cætero, spes reductionis intestinorum, in pristinam capsam, à qua, disrupto carcere, se liberaissent. Adeoque malum forte fortuna restitutum, necessario mox recurreret, atque in pejus semper deinceps rueret. Denique toto intestini tractu, nulla deinceps cum venis esset nutritio, nullaque in vitam chyli attractio; cum tamen interim morbus iste facili cedat remedio. Etenim si præter gyros solitos, intestinum contortum esset, quis esset ille motor? quisve tortor? Ab extrinseco enim nulum habet, nullumque timet, quod glabro omento, & abdominis simplici vesica, contegitur intestinum. Ab interno quoque, si excremento obstitetur (hoc enim, neque aliud, illi accidere potest) jam oppilatum est Ileon intestinum (in quo nondum solent excrementa indurari) per stercus insolitum: non autem contortum, non extra capsam mesenterii dissolutum. Adeoque

- stupentibus Scholis, iste morbus est igno-
 ratus in causis, & modo. Memini enim
 Thomam Balbani Antverpiæ, nre adole-
 scentulo, volvulo, sive Ileo, extinctum in-
 tra hebdomadam, octoginta mille libras
 flandricas sanaturò obtulisse, dimissis ve-
 redariis quoquo versus. Antverpienses
 Medici, tum Scholarum decreto, incusa-
 runt alto supercilio involutum intesti-
 num, & velut nodo Gordiano intortum,
 suæ ignorantiaë eminus, per excusatio-
 nem, remedium, non autem agro prospici-
 entes. Sed Anatome fraudem, & crassam
 31. ignorantiam detexit. Repertum namque
 fuit durum stercus in gracili intestino, se-
 decim digitis, supra monocolum hæsitaf-
 se, multamq; solutam saburram per Ileon
 desuper natasse. Rarum est enim, stercora
 indurescere in gracili intestino. Quapro-
 pter deinceps neminem, (malè vocato)
 volvulo perire sivi. Potandos nimirum
 dedi aliquot globulos plumbeos musque-
 tarum, ut sui solo pondere durum istud
 excrementum propellant. Quo enim plu-
 res hauriuntur & majores, eo tutior & ce-
 lerior sequitur sanatio, modò æger ster,
 ambulet, vel velut ducatur erecto abdomi-
 ne. Nunc porro flatuum historiam, licet
 32. sordidam, enarrabo. Est nimirum omnis
 flatus in stomacho, & intestinis. Pro ut
 venti tantum sunt in aëre, non autem in-
 fra aquam & terram. Flatus nimirum na-
 rivas præexigit acidum aliquod stoma-
 chale, & tamen non fermentale ordina-
 rium. Quod quia alibi non reperitur,
 quam præfatis locis, etiam flatus nusquam
 alibi generatur. Pro-ut posthac patebit.
 Denique omnis flatus, vel suscitatur à ci-
 bis nondum digestis, vel à cremore, vel à
 stercore ciborum, vel ab alimento intesti-
 norum spermatico, degenerante. Est ergo
 33. quadruplex flatus in nobis internus, quin-
 tus externus Tympanias, qui extra intesti-
 nū clauditur. Unus naturalis ac requisitus,
 seu ordinarius. Septimus verò venenosus
 in corporis habitu. Illorum autem nullus
 est vapor, sive halitus aquosus: quippè qui
 sponte, atque propria consistentia, statim
 & facilem in aquam redit. Nullus denique
 34. flatum est aër, aut ventus. Cum ventus,
 sive aër, non sit de compositione concre-
 torum, pro ut longè latèq; probavi. Ergò
 restat, quod omnis in nobis flatus sit Gas
 sylvestre, inter digestionem excitatum, è
 35. cibus, potibus, & excrementis. Unus ergò
 est in stomacho, & ructus dicitur, estq; in-
 sipidus, acidus, ponticus, nidorosus, fœ-
 tens, vel specificus. Specificum voco cibi
 36. incocti: sic nempe allium, raphanus, atque
 similia, suos præbent sapes in ructu. In-
 sipidus verò & acidus, est ructus cremoris
 digesti quidem, sed stomachi impotentia
 excitatus. Ponticus autem, qualis in Ore-
 xi, nidorosusque, sunt è cibus, in sterco-
 ream propè indolem degeneratis. Est ergò
 & alter flatus, gracilibus intestinis sus-
 citatus, vitio fermenti fellei: estque vel in-
 sipidus, acerbus, acer, amarus, stercoreus,
 cadaverosus, vel putridus, juxta materie
 varietatem, & fermenti fellei potestatem.
 Hic flatus dicitur peditus, nec per pylo-
 rum adscendit unquam in stomachum.
 Qui si putidus aut nidorosus sit, denotat
 fermentum stercoreum præmaturum, &
 in alienam messem sublatum. Sunt præ-
 terea duo adhuc flatus in nobis. Unus
 planè heteroclitus, tam in intestinis, quàm
 toto corporis habitu detentus, atque na-
 tus. Etenim ex fermento venenoso, &
 stercoreo extrinseco, oritur quidam fla-
 tus in ultima digestionem partium simila-
 rium. Dum nimirum assumto veneno, tu-
 mescent cadavera, & inflantur: Corru-
 ptio enim acida in carnes intrat, modo he-
 teroclitò: moriturque pars solida, ac ex-
 tinguitur nimirum spiritus insitus vitalis,
 & toxici veneno pars afficitur, unde fla-
 tus stercoreus, cadaverosus, naturæ nostræ
 abominabilis. Atque sic proximum, seu
 spermaticum solidarum partium alimen-
 tum, mutatur in Gas sylvestre, tumetq; to-
 tum corpus, vel pars peculiariter affecta.
 Est & alter, insipidus flatus in Ileo, natu-
 37. ralis scilicet, & productum aliquod utile,
 ordina-

ordinarium nempe idcirco, & naturale. Cumque fiat plurimis & multa fame oppressis; conclusi mecum, quod ille flatus insipidus, nasceretur ex ipsomet benè disposto alimento immediato illius intestini. Alioquin enim impossibile foret, in cœliacis, aliisque ventris dissolutionibus, tam repentinas celeresque fieri excretiones, si Ileon, in sui vacuitate clausum, concidensque continuitate flatus naturalis, quodammodo non hiaret perpetuo. Id inquam Scholæ indagarunt nunquam. Quibus & ego majores anxietates addam, nisi nempe Ileon semper, naturaliter, & mediocriter vento turgeat. Videbantur enim alioquin inprimis aliquarum fibrarum in intestinis opere frustraneæ, si continuo flatu Ileon mediocriter non tumeat. Puer enim, qui herniam monstruam in umbilico patiebatur (tenui namq; velut epidermide, umbilicus totus pellucidus erat, ad sequipalmæ extensionem) hic enim monstruosus planè puer, quoties tormina patiebatur, nobis Ileii procellam spectandam dabat. Adeo ut intestinum istud, tanquam sibi obambulando, ebullisset, contorqueretur, & convelli videbatur. Idque maximè, quoties nova tormina infestarent. Quæ cum sub doloribus sic se haberent, volui etiam subter sanitatem contemplari, qualis esset intestinorum œconomia. Atque tum observavi alium successivum planè motum, quo se intestina exercebant. Nam quoties aliquid supernè ad anum transmittebatur (erat autem in consistentia liquidiore syrupi & obscurè flavum) intestinum, suis se transversis fibris contraxit, tanquam penitus isthac clauderetur, atq; excrementum infra se depelleret: fiebat enim hoc, successiva fibrarum transversarum contractura, non secus atque fidicem digitum post digitum aperit, & priorem laxat. Usque adeo propellebat quidem excrementum simul cum flatu, sed hic retrocedebat illico ad pristinum locum. Ingenti sanè admiratione dignum, Dei providentia, partes intus non feriri, sed sic sine sensu & indefinenter operari, etiam

dormientibus nobis. Spectavi denique, quod quantisper puer dextero incumbere lateri, fibræ transversæ, in intestino supino ejusdem lateris sese comprimerent, ut excrementum pellerent sursum, in partem pronam: attamen, tum ne quicquam laborantibus, aut compressis villis declivis intestini. Vidi itaq; flatum non continuò propelli per Ileon, ad anum, cum excrementis: sed retrorsum resiliire, & retrocedere ad partes Ileii, mox à seclusionē excrementi reaperas. Undè conjeci, naturalem atq; utilem esse ejusmodi flatum, minimèque onerosum. Est namq; exactissima Ileii isthac sui clausura, priusquam tenue, labileq; sursum propelli queat. Quo viso, mox collegi, primum quod in cœliaca passione, nedum erret digestiva, propter corruptelam labentis fermenti; sed & retentiva Pylori: ac præterea, propulsivum intestinorum tum symptomatico errore furere. Deinde, quod flatus aliquis sit Ileon naturalis, à proprio alimento spermatice excitatus; adeoque à sexta digestionē illius intestini oriundus, sine fœtore, acrimonia, & molestia. Atque adeo sese dirigit in mediocritatem quanti. Quicquid autem hujus flatus, ut superfium, quantitatem superat; mox foras expellitur. Virium itaque in quanto, spontè prodit; & facile proscritur. Ex superfluo quidem est: sed tamen nec dolet, nec mordet. At si ex cibis vitiatas in se, vel vitiatō fermento, inter digerendū imbutis, flatus suscitentur, dolent vii acrimonia & exotica impressione, ast longe potentius, si intestina convellantur, præcipuè ubi mucilago tenax, vitiatō fermentō imbuta, torminum mater, pertinaciter uspiam adhæserit: ad cujus nimirum (frustraneam plerumque) propulsionem intestina sese comprimunt, convellunt, & corrugant. Vo-

43. sint quotidianæ, naturales, & indolentes. Galenus de usu partium triumphans, magni à Scholis habitus, à Vesalio ostenditur 116 locis, sive erroribus nunquam dissectionem corporis humani vidisse. Quas, illius Anatomi, demonstrationes facti, ut nunquam Scholæ cluent: Ita sustineo præcipuos partium usus, formatricis scopos, sive delicias intactas, neque attentas, sed ignoratas hæcenus. Equidem post Galenum sat viderunt, rectas, obliquas & transversas intestini fibras, valere ad excrementi propulsionem: nesciverunt tamen quorsum, & quomodo illarum singulæ in suis ministeriis sese flecterent. Etenim qui in plexu choroide, in ludicris motibus pulmonis, & præteritis pulsuum usibus, prolixè scribendo, errarunt temerè, ignaviter usus pulsuum, & intestinorum in servitiis præterierunt. Hæcenus de ructu, & peditu. Itemque de heteroclitico flatu, per totum corpus, deque naturali & requisito flatu Ile, determinavi. Siquidem nunquam cadaver dissectionem vidi, quod spectantibus non offerret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de flatibus torminum morborum, mortisque authoribus pergam. Tertio loco est status in crassioribus, à cæco deinceps intestinis genitus. Scholæ sanè non alium attenderunt flatum præter hunc, quasi non nisi in Recto, & Colo, status conciperentur. Ideo & morbum flatuum vocarunt Colicum, distinxeruntque solidè, in colicam coli, & stomachi, in arenosam, & ventosam, similesque confusionum turpitudines. Tertius ergo status oritur à fermento stercoreo, & putrefactivo: estque duplex, à cibo nimirum jam putrefacto, per fermentum stercoreum; & ab alimento spermatico, degenerare, cadaverato, & insuper stercorizato. Hic est enim longè omnium foetidissimus. Est & tandem peregrinus, qui etsi non in torminibus locum habeat ut causa: sæpe tamen ut eorundem effectus est subsequitur, ac plerumque hydrope deterior, vocaturque Tympanias.

Stercoreum autem voco fermentum, 45. ut extra intestinum gignitur, ita & cui sedes est in intestino cæco, ubi excrementa ciborum incipiunt putrere, sub specifica animantatorum differentia, adeoque impressionem fermenti stercorei, juxta speciem propriam, ibidem mutant. Nec est sanè otiosa, vel somniata fermenti hujus fictio, quæ specificam utrobique diversitatem parit: cum alias non sit ulla rerum transmutatio, absque peculiari fermento. In hoc itaque fermento, oleositates volatilizantur, excitaturque exhalatio inflammabilis è putrescentibus. Quapropter chymici, cuncta in putrefactionem præmittunt, ut quæ alias ponderosa, occulta, atque clausa, in fæce remanerent, unà cum aquositate rei attollerentur. Carnes enim, ova, juscula, & quæcunque sponte cadaverant, foetidissima dant excrementa, ut & status. Sic Ambarum, Muscus, Zibetta, & aromata ejusmodi, quia in sui origine partim sunt è carnibus, partimque quia fermentum stercoreum illius speciei nata sunt semel, facile deinde à nostro fermento iterum subacta, foetidissima pariunt excrementa, ac status. Hoc titulo 47. quoque excrementa & status, quæ à laxantibus proliciuntur, quia jam è cadavere transmutato immediatè stillantia, tam fermento putrefactivo laxantis veneni, quam loci, sive intestini, præter propriam adhuc cadaveratæ materiæ horribilitatem sunt longè putidissima. Adeoque vel hinc patet, quod sit aliquod fermentum stercoreum in animantatis: quippe quod præter speciei suæ proprietatem, adhuc torridem servet in se, diversitates, quot objectorum sunt recipientium. Præcipuè quod stercora non sint rerum spontaneæ putredines, aut putrefactiones artificiales: sed determinatæ, atque specificæ. Cujus energia, cum non procedat dumtaxat ab re ipsa, necesse habet auctore externo, operante in eodem symbolo semper, quoque eodem modo, & charactere. Potissimum quod impressio sequatur dispositionem 48.

tionem cum sanam fermenti sui, tum etiam agram. Quod exinde clarius liquet. Quod ructus, sive flatus originalis in stomacho, prout & flatus Ilei, extinguunt flammam candelæ. Stercoreus autem flatus, qui in ultimi formatur intestinis, atque per anum erumpit, transmissus per flammam candelæ, transvolando accenditur, ac flammam diversiccolorem, Iridis instar exprimit. Qui verò in Ileo, sive intestinis gracilibus formatur, nunquam est inflammabilis, sepe inodorus est, nisi alterius mixturam secum deferat, non raro acer, acutus, ponticusque lancinat in ano. Differunt itaque flatus in nobis, materia, forma, loco, fermento, proprietatibus, adeoque & tota specie. Nec minus flatus suas habent genericas atque específicas varietates, quam corpora unde proveniunt. Nam flatus nullatenus sunt aer. Imò flatus non solum distinguuntur per materiam ex qua, sed etiam fermento & flatuum semine. Huc spectant quæ de ortu Gas, sive spiritus sylvestris docui, qui sanè in pristino aliàs maneret concreto, nisi adjuncto fermento loci, & semine aciditatis hausto, in flatum sive Gas conficiatur. Repetam hoc loco genericas diversitates flatuum in nobis genitorum, specificatas suis fermentis, & proprietatibus rerum, unde confurgunt. En Schema.

50. Sunt enim duo in nobis flatus anomali, quorum unus est ordinarius, naturalis & necessarius in Ileo. Alter planè pestiferus & heteroclitus, qui assumpto, vel intus nato veneno, plerumque totum corporis habitum in tumorem extollit. Sunt deinde quatuor flatus, in stomacho, & intestinis. Stomachi unus, qui ructus est. Hicque vel specificus est, ex cibo indigesto, duro & pertinaci. Alius inspidus, ex cremore fere digesto, sed digestionis debilitate natus; tertius verò est acidus, ex cremore digesto, sed impedito. Quartus ructus, est ponticus, à fermento loci exasperato productus. Secundus flatus est Ilei, habetque aliquot in se diversitates. Quarum

prima continet peditum, ex abundantia præfati naturalis oriundum. Altera, amarum, qui à fecibus alienis, ac malè digestis prorumpit. Habetque præcocius aliquid fermenti stercorei. Succedit & flatus coli, ex cibis non planè suo acido stomachali liberatis, sed corruptis per anticipationem, accedente præmature stercoreo. Est & flatus stercoreus, cadaverosus, ex resolutione, & putrefactione vividi, vitalisque alimenti, partium solidarum. Tandem extra canales intestini, est flatus Tympanias, nascens ex causa morbifica, intra convexum intestini, & concavum peritonei. Quæ causa morbifica proprietatem habet topici, sed mitiorem. Flatus autem hinc genitus, non est de materia morbifica: sed est ejus productum, ex eadem nempe materia est, quæ naturalis & ordinarius flatus Ilei. Id est: Ex ipso alimento immediato intestini. Mortalis autem est, tam ex causa venenosa, sive ex morbo radicali, quam ratione loci, quod productus morbus augeatur absque termino, & ægrum tandem suffocet. Instar Afcitis. Absoluto jam Schemate, spectabis, quod materia, ex qua flatuum sit concretum illud, circa quod fermentum operatur. Deinde quod qui propulsione, aut discussione flatus abigere, atque sic morbum superare contendit, non tollat causam: sed ad ultimum effectum vadat. Quod ut ad oculum clariùs enotescat, Supponam tres fratres, iisdem potu atque cibo nutritos, quorum unus nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debilior, multos ructus inspidos, ac subindè acidus pariat. Tertius verò, patiens intestinorum ametriam, multos faciat crepitus. Undè inprimis conspicuum

51. 52. 53. evadit, flatus non fieri ex cibis flatulentis, quorum proindè usus tantopere vetitus in Scholarum diætetice. Sed prout flatuetas, plerumq; plures flatus causat, quos sobrietas excusat: ideo consequitur, sarcinam esse oneri; onus verò præsupponere laborem, sive debilitatem digestivæ. Sic poma acidula, si torreantur, plurimum

- flatum afflant, quæ si à robusto stomacho edantur, flatu sunt expertia. Unde sat liquet, flatum esse vitium nostrum, non autem rerum. Cui nil obstat, quod quædam aptiora sint producendis flatibus, atque hinc flatulenta dicantur. Quoniam maximè flatulenta flatu non gignunt, nisi in defectuosis. Etenim si flatu per se ac materialiter cibi inesset, in omnibus ex æquo flatu prodirent, atque qui minus flatuum emitteret, retentis iisdem, esset debilior. Quorum utrumque falsum est.
35. Flatum ergo præfata alteritas, agentem potius, quàm materiam inculcat. Denique si motus esset à materia principaliter, sitque pinguedinosus flatu in nobis: ille verò nullatenus cieri posset à tempore nostro, qui obligatur primum humiditatibus vaporaliis, quam exhalatibus siccis, & oleosis, queat esse satis. Itaque vel ex hinc quoque liquet, flatu fieri, agente parante, non autem separante.
56. Absurdum denique & illud Galeni, quod quædam sunt flatulenta in prima digestionem, alia verò flatum emittant in secunda, quam vocat sanguificationem, adeoque & hinc venerea nominat. Tertia verò flatulenta vocat, in ultima digestionem, pro- ut de custodibus ficulneorum ait; inflatas carnes, atque flatu tumidas, ex esu caricarum. Nam omnis flatu, qui quomodolibet inesset cibi materialiter, saltem dum cibis elixatus est, ac deinde in cremorem formaliter resolutus, cum cremor, liquor, sive aqua, flatum intra aut infra se neutiquam toleret, necessario exhalaret statim per ructum. Flatum autem, è ciborum cremore, permanere in sanguine, sive peracta sanguificationem; Id si redè trutinetur, contradicit Scholarum Thesi, per quam supponunt, sanguini innasci spiritum naturalem, sive hepaticum, non quidem externum, è rebus suscitatum atque retentum, Sed de novo factum potestate ordinaria hepatis. Esset nempe iste flatu in cruore, flatu peregrinus, (puta pastinacæ, pisorum, &c.) exoticus,

contra formalem cibi in cruorem transmutationem, rebellis & pervicax. Vell si à robore hepatis ponatur transmutatus in naturalem, quam supponunt cruoris spiritum, inprimis spiritus agentis hepatis, non materia cruoris, erit. Cum quoque; flatu, qui alias, non nisi digestivæ errore, ubique; producit, hoc loco erit privilegiatus, fietque; digestivæ vigore. Adeoque erit robusti hepatis, posse plurimum flatum è cremore excitare. Ego sanè debilitatis notoriæ signum autumo, non posse reducere massam transmutabilem, in substantiam univocam, & æquabilem: sed relinqui flatulentiam peregrinam & heterogeneam, à jecore superandam. Contendunt itaque Scholæ, Veneris robur mendicare ex flatu peregrino? Erine ergo flatu ex alimentis peregrinis, speciei, & specificæ propagationi aptus? Vel ex phantastico jecoris spiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per flatu externi assumptionem, in spiritum naturalem, aut in spermatem humanæ generationi aptus? Non credam eo insinavisse Scholæ, quasi spermatem atque; testium primus motor sit cruoris supposita aura. Multoque; minus alimentorum crudior flatu. Tandem nec Scholæ sibi in hoc satisfaciunt. Nam si flatu ciborum permansisset in cremore, atque; deinde adhuc in sanguinis factione superstes esset, non enim actu flatum materialiter perseverare posse putandum, ob rationes præfatas: ergo saltem volent, aptitudinē sive dispositionem materiæ ad flatulentiam permanere. Atqui hoc ipsum seriò impugnant, nolentes quod idē accidens sit in genito, quod prius erat in corrupta. Sed hæc cuncta Scholarum cōmenta dormiunt modo, postquam plenè est ostensum, nullum esse in cruore spiritum jecoris, multoque; minus pisorum, pastinacæ, eryngii, aut seminis fraxini, retentos flatu. Sat enim ostendi, Gas, quod in sanguine vitale oberrat, non flatulentum esse, nec flatu, aut odores ciborum, referre: sed luminosum, sed formale ens, animæ sedes. Quod autem materiam, viscus, pro-

- præteritatem, alteritates & defectus Veneris, Scholis nondum enotuerit, suo loco, de Splene docebo. Hic sufficit, materiam, aut potestatem Veneris, à flatibus separasse. Itaq; debilis digestio plures parit flatus, quos fortior non reperit, etiam curiosius singula examinando, ac robustius transmutando. Aberrans fermentum namq; trahit è re, quod in ea non est materialiter: sed tantum potestativè. Id est, Flatus oritur errore fermenti, digerendo alienati. Enimvero flatus non educitur ex materia, tanquam in illa præexistissent concreti, aut coagulati: neque ex ipsamet digestionem, tanquam causa per se, pro-ut calor ex aqua ordinariò elicit vapores: sed quatenus sub digestionem oritur fermenti quædam diminuta dispositio, unde spiritus digestivus flatum fugat, tanquam sibi inconveniëntem hospitem, & tanquam si errorem fermenti corrigeret Archeus. Quocirca suborta indispositio rei, est nata mutare in Gas sylvestre. **Quod per exemplum cape.** Sal armeniacus enim, & aqua Chrysulca, quæ singula per se distillari possunt, & pati calorẽ: sin autem jungantur, & intescescant, non possunt non, quin statim in Gas sylvestre, siue incoercibilem flatum, transmutentur. Adeo ut si vas sit optime clausum, ac licet fortissimum & amplissimum, tamen dissiliat, etiam in frigore. Sal petreæ similiter liquefcit candenti igne, frigidum est, & anginarum remedium: adjuncto tamen carbone, utrumque statim consumitur, & in Gas flammeum evolat. Neq; enim Asinus & jumentum vertitur in mulum: sed amborum initia seminalia, ex conjuncto, producent mulum. Sic namque plurima, quæ materialiter antea non inerant, de novo fiunt, per adjuncta, fermenta, digestionem, errores, alteritates. Quæq; sub primis fermentis, non erant flatulenta materialiter: quia tamen non ex pleno digesta erant, ac proinde adegata, tanquam excrementa, ubi aliud fermentum subsequens tolerant, transeunt in flatum inordinatos. Ita quoq; flatum non præexistit in cibis, multoq; mi-

nus in cremore: sed est nova quædam & monstruosa generatio, ex permixtis rerum feminibus, vel indebitè transmutata materia, supposita actioni alterius fermenti. Quod de digestionibus clarius patebit. Sic namque debilius stomachus cibos putrefacit ante, vel in chylo, paritq; frequentes ructus, etiam nidorosos, pro ut in febribus. Ubi ex vacuo stomacho ructus frequens prosilit, sanis insolitus. Sic nempe putredo colorem rosarum, simul cum aromate & aqua, distillando effert, qui aliàs eodem calore non attollitur. In intestinis similiter sua est fermentorum, suæque putrefactionis alienatio, & gradus quibus generantur flatus, & erumpunt. Quamdiu enim uva in sua pelle undiq; clausa est, citius siccatur, fracescit, vel in passam mutatur, quam flatum edat; Sin autem uvæ cutis tantillum lædatur, statim à vulnere, fermentum putrefactionis aliqualis prævium concidit, ex quo nec deinceps cessat, sylvestre Gas eructare, quamdiu fervor ebullientis fermenti duraverit: siue, quantisper ex succo uvæ, vinum non sit perfectum. Nam ut farina differt à pasta fermentata, & massa farinacea à pane: Ita vinum à succo uvarum. Atque ut farina, si coquatur, non parit flatum; fermentata autem, sponte flatus eructat: Ita cibi flatum natura sui non continent, quem fermenta eliciunt. Mirum sanè, quod Scholæ de his hætenus nil senserint, nil scripserint: sed cuncta caloris imperio, per manus tradiderint. Porro de Gas musti, ac spiritus sylvestris proprietatibus, alibi satis. Nec sunt importuna, quæ de fermentis, de digestionibus, de transgressionibus subter alienam messem, atque inde natis transplantationibus morborum alibi scripsi, ad hunc de flatibus limitem traduxisse. Stomachus ergo debilissimus, ructus dat inspidos, minus autem debilis, acidus: vitiosus, nidorosos, amaros & acres. Fortior verò enchymsos cibos ritè conficit quidem, non item cepam, allium, raphanos, &c.

Ructus ergo impotentiam aliquam testantur, ideoque saporibus ciborum referunt. Sub sarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidorosi, præsertim si cadaueriscentur cibi. Ponticitas autem, exasperato fermento concitata, Orem variam parit. Quod porro etiam ex non flatulentis generentur flatus, attende exemplum. Acetum stillatitium, dum lapides cancrorum solvit, vel chrysulca, argentum: eructatur spiritus sylvestre. Pomum austerum torrendo, plurimos flatus excitat: non item si diutius in arbore per maturitatem dulcescat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuisset flatus: per maturitatem necesse est, ut maxima pars pomi, quæ flatulenta erat, & merus flatus, conversa sit in dulcem & homogeneam substantiam pomi. Id est, in non flatum. Ab simplici ferè elemento (ut ajunt) corpus mistum factum esse. Quocirca totum pomum, siue maturum, siue immaturum sit, eadem constat materia; & quidem non flatuosa. Pomum acidum vitro Hermetice clauso, tostum, cogit vas præ flatu dissilire. Pomum verò consimile, simili vitro clausum, cum tantundem aquæ, ut bulliat, Gas nullum emittit: sed dumtaxat halitum aquosum. Chrysulca per se distillata, tota in vas recipiens transit, siue Gas sylvestre: Sin autem metallum ipsi addatur dissolubile, Gas profert, sic ut vitrum etiam fortissimum, si cæmento bene claudatur, dissiliat: cum interim

63. nil de præfato metallo in Gas cedat. Tartarus vini, ne centesima quidem, olei sui distillatione, distillari potest, nisi rima in juncturis relicta. Alioqui Gas sylvestre, vas utcumque magnum, subito diffringit. Quod si igitur Tartarus materialiter flatum contineret, eundem prima sui combustione, saltem altera distillatione edidisset, qui tamen singulis dein distillationibus de novo fit, etiam ex solo ejus oleo, siue sulfure. Eo quod huic inest occulta vini aciditas, & simul Alcali

volatile. Unde ex amborum copula, fit Gas sylvestre. Cibus enim, non sat in stomacho subactus, putrescit, & Gas facit. Putrescit enim corruptione loci, quæ est stercoris stomachalis: siue actione præternaturam. Minimi enim ciborum atomi, benè masticati, benè in chylum vertuntur: majores verò in debiliore stomacho, tametsi in sui circumferentia, & apparentia externa, per digestionem resolvuntur in chylum; in centro tamen sui, cum calorem quidem sat perferant, non tamen æqualiter fermento fruuntur, indigesti manent, corrumpuntur, sub flavo calore, plerumque negotium faciunt intestinis: vel si cum paucula aciditate pristinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui semper nuncii debilitatis sunt) mox verò fermentum stomachi: quædam reperiens sibi reluctantia, ideoque semicocta, semiputridaque, exæstuat, duplat, intenditque acorem. Undè ructus ex pontico rodens, Orem comès. Quæ massa, in intestinum decidens, flatus excitat putridos, ac putidos, ex pingui putrefacto. Per mechanicam. Accipe sulfuris partem unam, bulliat cum duplo olei lini: mox sulfur putrescit, apparetque parenchyma pulmonis avium, odorem humani stercoris spirans, pro-ut & distillando, par Gas eructat. Massa ergò malè in stomacho digesta, descendens per intestinum, flatus concitat acutos, si acor intensus fuerit, undè Tormina. Si verò aliquid ejus mucosum intestino adhæserit, Tormina pertinaciora, comitante subinde diarrhœa, fiunt. Et tantò atrociora, quò aciditas, magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico, colica exigua, & fluxilis: ex cibis verò, pertinacior longè, & loca mutat, migratque. Sin autem ex mucagine pontica adhærente, & affixa: crudelissime affligit, & convellit. Flatus igitur non ex materia propriè: sed ex operatione fermenti, novam generationem præternaturam, molientis, & A rechi irritati errore proveniunt. Hæc de flatibus naturalibus,

69.
70.
71.

& mor-

72. & morbosis. Venena autem pota, cur habitum corporis flatu tumidum proferant. Scito, sub & post mortem istud fieri. Neque enim cadaver tumescit, ob novæ materiæ acquisitionem: sed quia vita est præcipuè in visceribus, ideo habitus corporis à veneno primum contaminatur. Corruptio autem carnis, semper est in sapore acido (insigni nempe mysterio fermentata, vetita leguntur Judæis) subita ergo & atrox corruptio, in carnes impingens, etiam flatum & tumorem in illis gignit. Sic cadaver submersum, illico fundum petit, tantisper dum caro acescit, sub putredine: tum scilicet emergit, flatuque est tumidum, & vita musculorum, à morte adhuc 74. residua, flatum operatur. Solet namque dici cadaver emersurum, dum fellis cystis rumpitur. Nec enim hoc caret suo veritatis vigore. Non quidem, quod literaliter verum sit, quod rupta fellis vesica, ejusque eruptio, levitatem cadaveri attulisset: Sed fel est balsamus, cohibens in vivis corruptiones ex acino oriundas. Quocirca dum adest corruptio, conjicitur fellis defectus. Alvus recens sedit: dum verò succus in ea contentus corrumpitur, emergit arbor è fundo. Porro dixi, semina minora calida, ex commiseratione divina mortalibus enotuisse, & à bono vulgo, in Scholas usum eorundem introductum, nescientes causam, & circumstantiam flatuum. Semina ergo illa, corruptionem simul atque aciditatem materiæ inhibent, suntque ideo intestinorum solamina. Solamen autem istud hoc exemplo discite. Herniosus incurius, cui intestinum excidit in scrotum, mox ad capitis magnitudinem surgit, induratur, ac tandem livescit. Etenim vario lactis foru, & stercoris vaccini tepido fomento, frustra tentatur. Videturque per foramen sextuplo minus, quam sit tuber scroti propter duritiem reditus sui spem deponere. Dein seminum anisi nempe, carni, fœniculi, coriandri, &c. potu in vino, mox evanescit durities tuberis, sinitque

se intro repelli. Quod clyster, & forus exterus, non dedere, ergo per se faciens defectus ille loquitur. Quod exorbitata circa testem intestina, statim duritiem præter naturam induant, flatuque suscitent. Quæ cuncta per solamen intestinali Archeo mox disparent: quæ alias citam atque dolentem mortem causarent. Cæterum aliquid de naturali flatu Ile addam, quod à Scholis est nescitum. Mulier nobilis dolore ventris pusillo tentatur, per cubiculum obambulat, pansa erat, mox dolor ac dextram mamillam ascendit, humerum invadit, eamque paulo post necat. Dissecto cadavere, nil oculis 76. lustratur, quod necem attulisse culpari posset. At opportunè, Ileum modico flatu distentum vident. Ventum, ventum, inquam, tortorem Doctores accusant. Delatum ad me judicium, censui, dolorem ventris uterinum fuisse; ascendisse ideo ad ubera, quibuscum ordinario uterus loquitur: adeoque strangulasse foeminam. Ventum verò in Ileo, nedum insontem dixi, sed in quovis cadavere naturaliter (etiam repentina morte interemto) semper Ileon, vento modico distendi, quia is naturalis, inseparabilis, ac proprius est. Absque vento namque intestina conciderent, excrementa difficilius transmearent. Etenim nisi à retro pulsa ac liquida, facile retrorsum reciderent, & velut ibidem absq; progressu, nimiam contraherent moram. Si igitur ventus aliquis Ileo natus incolat; non est locus querimoniarum, de flatu in Torminibus, multoque minus carminativis, pellentibus, & discutientibus ventos. Tormina ergo esto mucilaginis ponticæ, plus minusve acerbæ, ad cuius resolutionem (si adhæserint) aut expulsionem (si fluctuaverint) sanitatis expectatur restitutio. Sin interim acerbus flatus subnascat, aut Ileon plus justo ventis turgeat, id facile sibi viam invenit. Sublevar quidem à compressione, ac distentione, flatuum dimissio: sed flatus non facit magni momenti tormina, quin sibi cito viam pariant.

78. Quod si verò infernè à duriore excremento, flatus ab exitu præpediatur: Jam Volvulus dicitur & à voce Torminum discessum est. Sat jam ergo patet, quod flatus non fiant ab aëre: sed materialiter vel ab ingestis, ordinariis, vel à venenis simillarem nutritionis liquorem corruptentibus. Dein non fiant alibi, nisi in prima digestionum culina: & sunt ructus, in secunda quoque, quæ in intestino Ilco ab-

solvitur. Nullatenus autem in subsequen-
tibus digestionum familiis, quibus omne
acidum atque ponticum est exoticum.
Præterquam in assumto toxico. Quapropter
flatusbus pro morbo harum regionum
non est occasio, vis aut potestas. Quan-
tum autem spectat flatum vel halitum à
stomacho, ab utero, aut aliunde sublarum.
Id suo loco frivolum ostendam. Hæc ita-
que de flatibus sufficiant.

C A T A R R H I D E L I R A M E N T A.

1. Quis morborum atque naturæ heres. 2. Suppo-
sitiones aliquot, loco præmissarum. 3. Conclu-
sio. 4. Probatum ab experientis. 5. Explicatio dati.
6. Pulmo primum moriens. 7. Author cur à Scholis
recesserit. 8. Arummarum seni præmissa. 9. Solutiva
cur in his noceant. 10. Misera medenium suæ igno-
rantie testimonia. Quia serò sapiunt Phryges. 11.
Pudendum axioma, quod à iuramentis & nocentibus
desumitur. 12. Errores Medentium. 13. Paracelsi
inconstantia unde. 14. Modus sciendi catarrhi, anili
falsitas similis. 15. Morbi Catarrhis tributis. 16.
Quanta inde mortalium clades. 17. Quo pacto egros
sibi faciant perpetui marcipia. 18. Ordinarium Scho-
larum subterfugium. 19. Tredecim theses. 20. No-
vandæ conclusiones et thesibus profilientes. 21. Per
sufficientem partium enumerationem. 22. Dilemma.
23. Absurda aliquot. 24. Sola matre ignorantia oriun-
tur Catarrhi in Scholis. 25. Ignorantia eadem fons
est absurditatum in sanando. 26. Pudor Scholis facit
instabiles. 27. Negatio principiorum datorum in
Scholis. 28. Unde calor hepatis. 29. Probatio à re-
mediis irritis. 30. Examinatur iterum Odontalgia.
31. Digestio dentis & unguis, ab omnium partium di-
gestionem differt. 32. Catarrhus ad interna ostenditur
impossibilis. 33. Corizza depingitur. 34. Absurda,
ad Catarrhum stomachi sequentia. 35. Catarrhus in
pulmonem ventilatur. 36. Quid initio Corizzæ stil-
lit, & quid deinceps. 37. Argumentum ab impossi-
bili, contra causam tussis Scholarum. 38. Demon-
stratur origo materie in pulmoniacis. 39. Remediorum
vanitas ab inscitia. 40. Potus chinæ, zaræ, &c.
non siccare excrementa, ut nec impedire eorundem
generationes. 41. Absurda aliquot hinc patrata. 42.
Quid sit in pulmoniacis attendendum. 43. Doctrina
de motu pulmonis falsa. 44. Usus pulmonis nescitur
in Scholis. 45. Rationes peremptorie virginis & una,
contra motum pulmonis. 46. Error Scholarum de
usu Diaphragmatis, odo rationibus stabilis. 47.
Septem conclusiones inde manantes. 48. Remedia
Medentium cur sunt nihili. 49. Precautiones ad vi-

hibendos catarrhos, esse signum anilia. 50. Gale-
nus libris de conservanda valetudine, totus ridiculus.
51. Ignorantia Scholarum miserranda ac deploranda.
52. Decepit Scholas vivi canis dissidio. 53. Notus
error, circa Eclegmata. 54. Supponit falsum. 55.
Aliquot probationes. 56. Unde catarrhorum error
introducitur. 57. Insane persussionis refutatio. 58.
Quid sit, quod sentitur Catarrhi deflui larvam facere.
59. Quæ sit materia pestera & succedens. 60. Ignorantia
latitii Catarrhos confirmavit. 61. Preoccupatio.
62. Tortura nobis. 63. Paracelsi inconstantia.
64. Liquida, quæ nondum vitalia in nobis, non
colloquantur cum Aëribus. 65. Medulla non est in
ter liquores.

TEmpestivum est modò ostendere magnum morborum
cumulum, dicatum Catar-
rho è capite defluo, vel in
summitatem digitorum
pedis usque absque obstaculo,
esse anile
figmentum, non nisi pulso-
re hoste humani generis
inventum; ne videlicet cog-
nitis morborum causis, re-
media eorundem simul eno-
tescant. Ut sit, saltem ex
manifestum est, Scholas etiam
hodie abduci gentilium erro-
ribus, in generatione Cata-
rrhi, putatione, defluxione,
modo, viâ, materiâ, mediis,
locis, organis, itemque re-
vulsionem atque remediis,
falsum nempe atque absurdum
est, quicquid uni absurdo,
vel impossibili superstruxeris.
Unde pariter ruit vana spes
in cauteriis collocata, pro-ut
suo loco demonstrabo. Naturæ
ipsæ sunt morborum medicat-
rices: Medicus autem, illarum
Minister, juxta Hippocr. Sed id
de morbis,

morbis, quos Natura curat sponte sua. At ubi succubuit, ut suis resurgere viribus nequeat, Medicus à Domini benignitate electus, & apud quem omnes morbi ferè ejusdem sunt pretii, (talis enim est, qui aliquam universalem Medicinam, inter plures ejuscemodi, nactus est) manet non amplius minister: sed interpres, Rector, & herus præpotens. Sit nomen Domini mei **J E S U** exaltatum in æternum, qui suam munificentiam semper dat parvulis, in sua humilitate abjectis. Natura enim agri, impressionum morborum præcipua susceptrix, sensitivaque in oppositum morrix, saltem ubi hospitali morbi prævalent, homo succumbit, vel saltem in posterum ipsa morte calamitosus vivit, nisi à Medente in pristinum restauretur. Non cuivis tamen Medico contingit adire Corinthum, nisi vocato, electo, exercitato, & commisso. Sæculo enim Hippocratis universales medendi apices, quæ naturæ tonum in se continent, nondum enotuerant (jejunæ quippe & irritæ à Medentum vulgo adhuc hodie) veniam ergò Hippocrates meretur, si totum morbi negotium per naturam, ut Magistrum, absolvi putarit. Porro dixi alias, vel à sætus initio deinceps, cuique membro præsidere assistentem rectorem spiritum inlitum: alterum verò inlitum à corde manare, inliti expergestorem, & consolatorem, qui tamen nec determinatur, neque individualiter disponitur, nisi prius ab inlito sit subactus. Docui etiam alibi, unumquodque membrum vegetari, juxta virtutem inliti fermenti, adeoque nec sperari transmutationem, ad novam generationem, nisi mediante fermento. Consequenter exinde subauditur, omnem vegetationem à spiritibus fieri, adeoque debilitatam membrorum digestionem pendere ex spiritu, horumque fermenti diminutione, juxta illud: *Spiritus (fermenti theca) meus attenuabitur, (ergò) & dies mei breviabuntur*: Sic ut membrum, quod in sanitate etiam

nullum visibile excrementum profert, multum ejus atque indefinenter faciat, si faucium, læsum, diminutum, vel impeditum fuerit in fermenti vigore. Denique & hinc sequitur, quod prolapsione, & læduntur varietate, difformitas ametriaque excrementorum gignatur. Non ergò 3. ex uno fonte, capite humano scilicet (undè nimirum omnes catarrhus depluere comminiscuntur Scholæ) sed ex propria cujusque partis idiopathia, sive propria indispositione, fermentis topicis, superinducta, morbi oriuntur. Ita nempe vulnera sanata, recidivam patiuntur, ulcera & apostemata non rarò pariunt. Et mutato ventorum axe, longo annorum cursu post recrudescunt, dolentque. Sic nempe tusses, pleuritides, sputa sanguinis, & Erysipelata recurrunt. Excellens namque montanum frigus, vel repentinum aliud irruens, nocturnus aer, aura palustris, aut eructatum sodinarum Gas, sæpè cerebri, vel pulmonum fermenta, unico insultu pessumdant, ut in vitam deinceps, pro variis excrementis fiant officinæ. Hoc pacto nimirum, in oculis, auribus, dentibus, faucibus, excrementa (non quidem mucosa à cerebro) proprio errore fiunt. Sic tusses & asthma primò incipiunt, & continuato fermento perseverant. Non quidem à capite defluo mucco, sed intra pulmonem generato, per violatum loci fermentum. Pulmo enim ab externo irruente facillimè affestatur, præ cæteris membris: eo quod 6. membrorum sit primum senescens, atque moriens. Ut pater per tussim senum, & stertores morientium, licet alio, quam pulmonis vitio, afflictorum. Id enim pulmonis proprium, eo quod crudum semper potest aera, cordique vicinus oppresso, suas vires paratus reddat, citiusque ob id sibi deficient. Enimverò à Scholis inprimis 7. dissentio, quod hoc vitii genus sciam partium continentium, non autem liquorum contentorum. Sunt namque contenta ejusmodi producta quædam radices, quæ ab Archeo partium, male imbuto, progignuntur.

Deinde.

- Deinde & in hoc diserepo, quod sciam esse malum topicum, non autem impertitum à deuteropathia capitis. Fiunt nempe tussis senii, sub difficili restaurationis spe, quod extremis cannæ aëreæ ramulis, in pulmone innati, excrementi tantillum residet, quod nedum arundines obstruit: sed simul sui præsentia, fermentum locale turbat, minuitque, unde in horas nova suscitantur excrementa, tussium opulenta supellex. Quæ in senio vix curantur vulgo notis mediis. Utpotè quæ ad loca affecta non penetrant; imò nec restaurandi robur nasci sunt. Sunt ergo ejusmodi excrementa, partium defectus topici. Estque sua cuiusque partis veritas, sive innata, sive acquisita sit, cum diminutione
9. vegetantis fermenti. Adeoque & hinc ejusmodi partium excrementa omnia profluunt. Intelligo itaque in primis frustaneas & nocuas esse, in his affectibus purgationum repetitiones: quippe quæ dumtaxat circa producta, non autem circa causas instituantur. Tum etiam atque primario, quia ejusmodi excrementa non cedunt per laxantia. Ut ut est, nullatenus in nobis primitivam labem, nocuamque radicem attingunt: verum saltem meditantur posteriora: priora verò, sive radices, non valent tangere. Adde, quod etsi laxativa quandoque pro biduo succurrisse videantur, quatenus demta mezaraiici cruoris massa, parciore dispensatio, atque nutritio, ad pulmonem deferatur, atque hinc parciore creatus. Verum tamen laxantia, totius generale robur, magis magisque debilitando oppugnant. Quod utique dum Medentes velut per setaceum cernunt, neque ægro profuisse per corporis & exhaustarum virium diminutionem cognoscunt, tandem in firmos, per diætæ regulas, & per culinæ sobriæ, unica auxilia tractandos dimittunt, modo cauterii ope, & leviorum laxativorum subsidio repetito, pergant medicè, id est, miserè vivere. Qua in primis hypothesi, saltem culinam, quibuslibet officinarum infidis pharmacis præferendam, insinuant, & facta experientia, ab his tanquam nocivis abstinendum decernunt. Atque utinam post tot virium emunctiones, id sufficeret, neque iteratò amplius deinceps iisdem præsidiiis tentaret exhaurire spem, corpus, venas, vires, & loculos ægrorum! Utinam saltem sui axiomatis essent memores, quæ à juvantibus, ac nocentibus, potissimum sumendam suam indicationem curativam. Quæ Regula etsi pudenta sit, & empiricorum dumtaxat: utinam saltem per eandem jam resilirent ab erroribus patrat. Nec in tussi atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus nemini profuisse comperere. Dormirent enim laxativa, venæ sectiones, errhina, Apophlegmatismi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Sassafras, Cauterium in futura coronali bregmatica, aliaque id genus infusa auxilia, à Medente adducta, ut aliquatenus videantur non gratis nummum recepisse. Utinam saltem ex sua praxi didicissent, quoddam posterius effectum, id est, excrementorum, ablationes, revulsiones, derivationes, & præpeditioes meditantur, ostendant palam illos causarum cognitionem latuisse, nec per causarum ablationem methodicè suos curasse ægros. Comperissent quoque victus rationem esse lautum, languidum, debile, atque desperatum remedii genus, pro tanto hoste jam inquilino, imò & patrono. Non mirum itaque, quod vulgus, attendens harum curationum vanitatem, occasionem dicendi ceperit: *Optimam esse medicinam, medicina non uti.* Sæpe numerò enim quadam commiseratione indolui, centurias conciliorum medicorum perlegendo, ac præcipuè ad novum Almanforis omnes morbos à vertice capitis, ad pedis calcem dum persequuntur, quod ab ovo causam (ut putant, & stentantur) catarticam indagantes, ubique inculant naturalem aliquam, vel acquisitam singularem intemperiem, sub incertitudine tamen dubii, an eandem, tanquam morbum,

hum, an verò tanquam causam antecedentem morbi, de quo consultum est, statuerent. At saltem ne errarent, in quibusvis morbis, calorem simul & frigus accusarunt. Conqueruntur nimirum in omnibus pænè, de frigiditate stomachi solitaria, vel còbinata, cum caliditate hepatis, unde catarrhos oriundos, ac in varias partes delapsos, earundè morbos multifariam ariolantur: nedum internos pænè omnes, sed & usq; ad cutaneos defectus, prosequuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scholæ suos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium, faucium, linguæ, dentium, thoracis, brachiorum, lumborum, & crurum defectibus, rei sunt catarrhi. Sic tussis, tabes, asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyfes, subitanæ mortes, vomiciæ, sputa cruoris, causam in catarrhis suam jam ratam reperere. Sic denique stomachus vomitur, nauseat, aperiæ laborat, jecur etiam & lien malè valent. Nam prolapsò è capite, mucro non digestibili, obstructions, durities, hydropes, apostemata, scirrhi, febres, tormina locum.

§ 3. cum inrer clientes catarrhos fecere. Quibus Paracelsus, tametsi in Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans inventione, plerumque tamen catarrhis subscripsit, nomenque defluxionis (*flüssen*) semper manifestè agnovit, nutando sub domina incertitudine. Hanc enim catarrhorum ferriò descendam fabulam ita adornant Scholæ, & de manu in manum invicem tradunt, ut veritatis vicem subeat: Imo idiotæ facti Medici passivi, de catarrhis suis, ad longum usque tædium mecum declamant. Quibus sane, cum mihi sit difficile, atque nauseosum, singulos discere infuetos, è putata doctrina avellere, veramque Theoricæ lucem adferre: præcipuè, cum turba ejus sit animi, ut instar testarum recentium, vix primurus haustum deponat odorem. Silere ideo soleo plerumque apud magnates, non morbum, non causas, non species, nec medicamina declamo: taciturnus, ad facilem istam

Scholarum Theoriam, videor cunctorum nescius, abire omnibus consentiens. Alicubi tamen dico, me aliter instructum esse: sed Idiotas non esse capaces Medicinæ, cum nec pædagogus sim illorum. Admiror saltem quotidie neminem tantam medentium ignorantiam hætenus animadvertisse: sed orbem Christianum, Græcorum hæc somnia post se traxisse, in latrariam ridiculam, mendacem, & humanæ societati perniciosam. Statuunt nimirum primigenium catarrhorum fontem, in frigida stomachi, & calida jecoris intemperie, maximamque mortalium infirmorum partem huic subesse tyrannidi. Modum quippe fiendi, esse; Quod stomachus incessanter, inter coquendum ab hepate calefactus, non possit non jugiter vapores ad caput mittere; cerebrum verò, esse natura sua frigidum, & instar coperculi, bullicienti ollæ, aut fungi alembici vice, in quem vapores adscendant, & cogantur in aquam. Quæ cum naturaliter defluere debeat, suggerit amplam materiam catarrhis, atque generalem. Quæ si in oculis, 15. aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent meritò partes, se cerebrum vicinum habere, & tyrannum superiorem: sin verò in pulmonem pluat, transmutantur in tussim, affectus suspiriosos, in tabem denique, palpitationem cordis, adeoque & in inopinam mortem. Quod si verò in stomachum hi catarrhi depluant; jam suæ culpæ is pœnas luit, per aperiæ, cruditates, vomitus, oremes, cardialgias, deliquia, obstructions, diarrheas, cœliacas, choleras, colicas, atrophias, hydropes, scirrhos, ventrisque defectus omnes. Imò febres, putredines in venis, splenis quoque, renum, atque vesicæ calculos, è mucore catarrhi, sua primordia desumunt. Quod si verò in cerebelli sinum derivent catarrhi, jam mors instantanea, apoplexia, & paralyfes præstò adsunt. Sin verò per nucham, in nervos, arterias, musculos, fortè fortuna divertant catarrhi, Arthritides variæ, pleuritides, paralyfes

partium, ac convulsiones, mox adveniunt. Itemque chirurgicos defectus dolorum, apostematum, ulcerumque variam prolem, catarrhos gignere volunt. Sin autem non decident, suoque se cerebrum levet onere per coryzas, & tussis; adest sopor, coma, catochus, lethargus, vertigo, apoplexia, memoriæ & sensuū jactura. Enimvero præter præfatas caloris & frigoris intemperies, atque inde necessarium catarrhum, nil resonant Medentum libri, sermones, concilia, conversationes, cathedra, & praxes: adeoque totus medendi cardo, in purgationibus, venæsectionibus, scarificationibus, balneis, sudoribus, cauteriis, & in summa, non nisi in corporis atque virium diminutionibus, sive catarrhorum exsiccationibus, hodiè vertitur. Quorum nempe ab ultimo Eoradices Chynæ, & Zarzæ, cum ligno Sassafras, ad exsiccandum propinarunt. Diæticem verò & pharmaceuticam, plerumque per caloris & frigoris amussim metiuntur: atque hoc pacto ægros nunquam de manu sua dimittunt; sed in clientes perpetuos detinent, velut acquisita mancipia: sub desperatione tamen manifesta. Quod nimirum, cum causas & radices ignorent Medici, seseque frustra operari cernant, impossibilem curam sive sanationem fore, eo quod naturale frigus stomachi contradicat calori hepatis: adeoque quæ stomacho profutura essent, nocitura sint jecori; & è converso. Quæ cuncta cum conspiciunt in mortalium perniciem, item Reipub. atque familiarum destructiones; mearum fuit partium, exsecrandam hanc doctrinæ Medicæ hæresin funditus evertere: tantoque potentius id debui, quod omnes Europæorum animos ista lues, inde à diebus Galeni possideat. Discunt nempe divites hanc doctrinam proprio didactro, quæque didicere, alios docent: sicque omnes morbi catarrhis sonant nati. Dicam ergò per theses in Scholis concessas.

19. Hominis stomachus, quamdiu in vivis est, actualiter calet, & sua membrana, aliquo madore est imbuta.

Impossibile est autem, aliquam humiditatem aquosam in nobis actu calere, quin etiam de se vaporem suscitet eo ipso.

Via è stomacho supera, est gula, sive œsophagus, membrana cannæ instar extenta, à stomacho in fauces usque, membrana stomachi similis.

Gula, per se, tota actu madet, estque clausa (cum obliquitur præ vacuo concidat aliàs) actu & semper, non secus atque vesica, carens proprio contento: Gula ergo seipsam lateraliter attingit, ob necessitatem naturæ, quæ non patitur vacuum. Gula nempe, non habens in se cibos, potum aut aerem, esset necessario vacua, si pateret. Quod autem non pateat, aut aerem contineat, liquet ex eo, quod alias unoquoque bolo deglutito, aer qui infra eundem esset, & adæquato bolo reniteretur, detruderetur ad stomachum deorsum, adeoque totidem ructus essent, quot boli deglutiti. Denique cum membrana Gulæ madida sit, ipsa in se necessario concideret, nisi vi quadam circumquaq; tenderetur, quod in dissectionibus neque occurrit, nec ulli serviret fini in viventibus.

Os stomachi naturali motu clauditur, non voluntario. Gulæ autem non est alia scientia Anatomica, quam quod angusta, inferius clausa, per Pylorum sive inferum orificium stomachi, & in collo humano à plurimis vasis compressa.

Gula non haurit aerem, ut neque continet. Concidit nempe proprio membrana madida motu, & contenti penuria.

Gula per longum sui non aperitur, nisi transmittit alimenta. Quæ si sicciore sint, hærent in meatu, nec facile descendunt, nisi potu superaddito: quod fieri non posset, si subter bolum aerem contineret, nisi subsequeretur iustus. Gula autem circa laringem patet initio sui.

Gula infernè clauditur jure alieno, idcoque nec aperitur, nisi intrante externo hospite, vel erumpente. Aut sub fame, etiam pandatur arbitrio alieno.

Aër nullus, multoque minus vapor, è stomacho

macho sursum prorumpit, sine sonitu ructus.

11. Si calor stomacho necessarius, vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit, sursum violenter, ita quod valeat ferat os stomachi & gulam distendere, ac aperire. Cum posito aliquo contraditorio, esset unicuique continuus ructus.

12. In stomacho, non secus atq; in aliis vasibus, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compressione, in guttas citius concrefcit denuo, quàm quod compressam membranam per sui longitudinem eleuet, & distendat. Ideoque nec vapores faciunt ructus: sed duntaxat aer, & spiritus sylvestris, sive Gas.

13. Quod supposito spiritu cruoris hepatico, venæ omnes per sui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

CONCLUSIO PRIMA.

20. Ex hisce thesibus plerumq; confessis, & per Anatomen claris, Sequitur in primis.

1. Quod nullus vapor è stomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis.

2. Si tanta cæcitas mundū circumvenerit in manifestis, quid non suspicandum de abstrusioribus?

3. Quod stante Scholarum doctrina, sanus atq; calidus stomachus multo majores atque plures catarrhos generaret, quam æger, atq; alioqui frigidior: quod jam ad-versatur Scholis.

4. Quod potius refrigerando, quàm calefaciendo stomacho, incumbendum foret.

5. Quod omnes mortales necessarò essent catarrhosi, atq; continuo infirmi.

6. Eo quod eadem gula, cerebro, stomachoque actu calentibus, madidis æqualiter constent omnes, & ejusdem figuræ.

7. Quod omnis homo, porcorum instar, naturaliter, ad singulos fere passus, ructaret, eo quod indefinens calor & mador continuum vaporem sursum necessario emitteret.

8. Quod tametsi vapor, à stomacho excitatus, distenderet gulam, imò citra ructum adscenderet; attamen totus per os ac na-

res continuo diffilaretur, antequam per actam & conclusam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille, à cibo, è stomacho adscendens, necessario quoque in quolibet homine, cibos, horumq; transmutationes oleret, sibi & astantibus molestus esset: adeo ut si ructus ubique sint olidi, continenter quoque omnis omnium anhelitus, admisto ciborum flatu sceteret.

Quod cum ructus sit Gas sylvestre, & longe subtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, nisi clauso ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur.

Quod ructus nunquam à Gula, recta via ad cerebrum deferantur, sed tantum per organum olfactus; Ideoque non nisi ore clauso, odorem praebeant, multo minus vapor spòtè è stomacho ad caput deferetur.

Quod, ut vapor, catarrhi materia, aliquatenus adhuc ad caput, sive odoratus organum, adscenderet. Oporteret hoc fieri non posse, nisi clauso ore. Adeoque hianti non fore possibilem catarrhi materiam: Estq; proin facile catarrhi hocce remedium.

Quod cum duo corpora naturaliter nequeant se mutuo penetrare, in eodem loco, sitq; via è faucibus ad cerebrum angusta, oppleta (non enim datur in organis istis vacuum) superius clausa, nec pervia (anhelitus namq; etsi compressus, non exspirat sursum ad caput) non potest ergo vapor, è stomacho, ad cerebri basim pertingere. Per exemplū. Cannæ, si sit superius obstopata, tametsi super vapores calidos teneatur; hoc tamen non admittit adscendere, ob aeris præsentiam, quo oppleta est.

Dato, quod vaporis posset sursum scandere non offenderet tamen planum aut concavum aliquod, super quod concrefcet in guttas. Multoque minus ejusmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat: sed in basi cerebri, quorsum vapor adscendere donatur gratis, est pars angusta, pelvis, sive infundibili fundus, qui habet binos tabulos, nares versus, ac totidem versus cervicem.

Quæ duo posteriora oscula dumtaxat adscendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent, ac stillant, ut cerebri propria emunctoria mucco eliminando destinata. Atque ideo, ultrò concessio vapore ascendente: non tamen esset locus concretioni catarrhi.

14. Vapor, si quis è stomacho possibiliter factus, etiam eo usque adscendisset, imò & in guttas concrevisset tam exili spatio, ac, simul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipse mucus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per Anatomem Scholæ viderunt, & per Mathesin (si pensitent) cognoscent, inevitabilia: attamen eunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum ne nolint audire.

15. Quod licet ructus sit ciborum Gas, eorumque odorem præ se ferat. Vapor ciborum tamen quilibet cumque, inspidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum, Distilletur mucus, vel saliva, lento tepore, qualis est stomachi viventis: certè non nisi inspidam, minimèque glutinosam aquam, elicies: multoque minus salsum, acidum, acremve catarrhum.

16. Quod licet mucus labatur in fauces, hasque diversimodè ac malè sæpè affectet, juxta diversas mucii indispositiones; Verum tamen nec iste mucus, neque ejus stillatio, rationem catarrhi habere possunt. Non magis quàm lotium è rene in vesicam labens, catarrhus est dicendus. Quapropter si mucus inspidus, salus, acer, vel acidus, fluidus, aut crassus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus deputatur, tanquam emunctorio, non est dicendus catarrhus, ut ut etiam malè afficiat partes, prout & urina vesicam si affligerit.

17. Quantò minus censeri catarrhus debet, fluxus alicujus humoris ficticii, aut excrementi somniati, nati, & delati, per modum, media, loca, & itinera naturaliter impossibilia? Si cerebrum in vivis actu non frigat; cessat ratio condensandi vaporis: Sin, minus caleat reliquis parti-

bus: ergone vapor quærit partem frigidiorè, sensu, & electione? quia desiderat magis coagulari, quàm manere ut est? Vel pellitur vaporibus undique ab omnibus partibus calidioribus, ad cerebrum, tanquam frigidius? At sic continuata in sanis esset tempestas inexcusabilis penitus.

His tamen omnibus postergatis (quæ nihilominus necessitate naturaliter se habere nequeunt) at nihilominus catarrhi defluerant. Non enim inprimis extrorsum inter cranium ac cutim. Siquidem docent ipsæ Scholæ, vapores, sive antecedentem catarrhi materiam, à stomacho ad fundum cerebri scandere, atque ibidem planum aliquod (imaginationum, nec per Anatomem adhuc repertum) offendere, in cujus cavo concreseat illico, statimque à concretionè, decidat guttatim. Procul sanè absinde, quod hostis advena, merum excrementum, cerebro peregrinum, ac tantarum infirmitatum causa, in infima cerebri planitie, in aquam transiens, inde penetraret, trans ipsum cerebri corpus, sive in forma aquæ, vel demum rursus, vaporis specie, in præfato plano luserit. Non enim specie vaporis: quasi vapor è stomacho ad cerebri fundum pertingit, locique frigore concreseat (ut ajunt) certè eadem frigoris opportunitate, manebit aqua, neque fiet iterum vapor. Si ergo vapor ille, jam ibidem aqua factus sit præ loci frigore, non est credibile hanc aquam hostilem intrò trahi, multoque minus tam subtilem evasisse, ut nolentibus recipientibus, cerebrum, meninges, suturas, cranium, atque periorationem pertundat, ut subter cutim sistatur, atque decurrat. Præter enim inevitabiles atque plurimas absurditates, erit aqua ista, tanquam pluvialis, ineptaque catarrhis viscidis, mucore perdurantibus. Imo catarrhi hinc oriundi, primo caloris sensu evanescerent, quovis sudore citius, Galenistæ nisi doceant aquam, è vapore tepidi stomachi factam, deinceps fixatam. Salfam & acrem quoque evasisse tactu solo plani, quod nondum

non dum novacula advertit. Deindè cutis cranii, calvaria longè porosior, aquam illam ocuis, quàm mala indè credita fiant, per diaphresin aut sudorem exterminaret. Est porro cutis, quæ cranco obtenditur, huic tenacius adhærens, neq; sufficit loci declivitas sola, diffluendo catarrho, & cuti avellendæ ab osse. Quin-imo aqua hæc, è vapore stomachi genita, necessariò haberet intus Pulsores, qui illam trans cerebrum meninges, os, & periossion duceret. Atqui iste non esset calor aliquis: nam tunc cessaret esse aqua, & rursus fieret vapor, qui fingitur frigore cerebri, in aquam condensatus. Denique catarrhi, senibus, debilibus & stationibus frigidioribus dicuntur magis soliti: ergo pulsor ille erit frigus, (quod alias solet partes constringere) jam aquam trans cerebrum & quidem in forma aquæ, everso rerum ordine, pellet. Eritque pulsus ille in aqua, è meris stomachi vaporibus nata, vel in cerebro, quod advenienti aquæ se aperiret cum menyngibus & cranio. Denique cum omnis ejusmodi aqua, è vapore condensata, dicta sit pendula è basi cerebri, nec possit ibidem detineri supra guttæ magnitudinem, quin necessario, statim atque guttatim decidet proclivis, vel cerebrum sorbebit guttatim hanc aquam excrementitiam, sui muneris oblitum. Deinde præter Pulsores, Ductores, aqua opus haberet, qui pellem distenderet, & à costis avelleret, ut sibi deorsum properanti, locum (puta in pleuritide) paret. Essetque tam ductor, quam Pulsor in aqua, potentior, quam Blas nostrum. Quocunque pretio tandem, Scholarum somnia de catarrhis prostruam, nemo falsas merces emit, detecta simul credulitatis larva. Nec potui hætenus sat admirari, quod mundus per catarrhos sit circumventus. In re inquam tam stolidâ, futile, atque penitus impossibili, mortales tantam credulitatem posuerint, unam tantum ob culpam, scilicet, ignorantiam. Quod Scholæ, non reperiennes causam, cui morborum catalo-

gum adscriberent, hæc somnia de catarrhis credi mandaverint. At saltem sudor 25. falsus est, quocirca latex materiam catarrhi potius tribueret, quam fictus ille vapor, per tot ambages ducendus, ac mille vix absurditatibus possibilis consistens. Tum quoque laticis assueta falsedo, dolorum causas proximiores habet, quàm insipida aqua, fictis vaporibus sursum delata. Denique si aqua trans cerebrum, meninges, cranium, & circum ossilem membranam vadat: an ergò jam fatigata, eundem perindè penetrare non poterit? vel viarum erit oblita: cur resistet sudorifera, & porosa cutis aquæ, quæ cranium penetrare potuit? At ubi subter capillos colligeretur, tum vel ibidem in cataactam tumeret, vel sanè tenui guttularum filo deflueret. Si pauca, sudore tenuis diffunderetur; aut si collegium faceret, in temporibus, mox digito se proderet. Quid si inde defluat, saltem non posset non in termino ad quem motus, tumorem aquæ dulcis distillatæ, excitare. At saltem, nunquam posset in musculos decidere, vel citius inter musculos aqua ista colligi: quippè qui singuli sua veliunt membrana. Quin etiam nec locus, nec via est, defluendi inter cutem, & periossion cranii, ad musculos intercostales, ut pleuritidem aqua distillata faciat. Quæ enim indolens sub cute & capillis erat, mox tanto furore dolorum, pleuritidem excitaret, soloque descensu pleuram costis per fibras inferatam & adnatam, nudo suo pondere avelleret. Immanis ceretè trux, defluendo adveneret. Tandem nequit catarrhus ad dentes, eorumque nervos decidere. Quia nervi, qui utrimque à fundo cerebri intrant ad mandibulam, foris ac intus, tam adæquatè foramen opplent, ut justam adeo thecam faciant, & tam æquam, quod locus non sit intranti decursuræ aquæ, eoque minus, quod aqua non subeat foramen exiguum, infernè clausum. Multoque minus defluet ad unicum, solitum, & dumtaxat cariosum dentem, quem aff-

figat. Quin etiam catarrhus, subter comas collectus, in genas decurreret, non autem subter gingivas, trans harum carnes, & cruore intermixtus, juxta nervorum ductum, subter carnem juxta mandibulæ os, ad unum fortè aliquem decumbet. Quinimò si aqua supernè deorsum rueret, deturque in doloris causam mandibulæ superioris. At nullatenus nec unquam, aqua non viva non posset infestare inferiorem mandibulam. Quid si catarrhus ad oculos vel aures declinet, ejus sanè infestamateria, à plana cerebri, & fixa basi, in sinum prius pergeret, conciliabulum ante fecisset, imò mortem, quam ophthalmiam, citius peperisset. Quin etiam recordor, pleuritidè non esse inter cutim, siue carnosam membranam externam, atque musculos intercostales, (quorum tamen à calvariæ pelle rectà defluerent potius, & non introrsum) sed vel in ipsis obliquis musculis intercostalibus, vel inter hos & pleuram, costas succingentem, undè nomen invenit. Qua via ergo catarrhus à capite huc deciderit? Dono quidem per suppositionem, mucrum per palatum, etiam in pueris ac sanis, in stomachum decidere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet. Nec mucus à decantato illo stomachi vapore oritur: sed est inutile excrementum à custode errante genitum. Ut suo loco. Dono insuper, in Arthritide, atque aliàs, non raro subesse salum liquorem excrementosum: At solus latex, horum est vulcanus, excrementum, & fomes: non autem vaporum è stomacho in cerebrum ascensus, non humores plures, nec ficta pituita, bili conjugatè distillatio. Ipsæmet enim Scholæ pudore correptæ, quod caput undique repletum cerebro, Catarrhorum esset collegium, atq; inde omnes fere morbi depluerent, stomachum insecarunt (cheu!) continuis vaporibus fumantem, & materiam suppeditantem. Arcum in sanis comperirent stomachum infontem, repente autem ad Arthritidem, in sanis accusant defluxus

pudoris umbra suffusæ, susurrant, nec clarè loqui è scientia audent: Etenim bilem acrem, & pituitam falsam, è cruore mutant, litemque sub judice relinquunt, an humores isti è jecore sint petendi, separanturque in venis à cruore, ut ad articulos expellantur, an verò è capite aqua, vel aliquis mucus, vel anonymum aliquid, inter cutim eo deferatur. Incertæ enim sunt adhuc, eoque magis confusæ, quod ignorent, quisnam ille separator humorum, quisve delator esset, qui hos sineros à cruore incontaminatos ad artus tantum deferret, nunc hanc, nuncq; istam partem deligeret: debiliorem autem magisq; supinam defereret, novamq; indies sibi manciparet, imò nodosam & oppilavam invaderet. Quicquid ergo Scholæ de vaporibus è stomacho sublatis, pro catarrhi materia garriunt, aniles fabellæ sunt. Nunquam enim stomachus justo frigidior est, digestivo fermento diminuitur quidem, cui coctricem tribui debere, non autem calori, jam ex pleno aliàs docui. Jecur etiam, nunquam propria temperie peccat in calore: cum nullus sit in nobis calor, quàm ratione vitæ: Ideoq; cadaver omne, extincta vita, friget repente. Molestus autem jecoris calor, per accidens semper est, Per exemplum. Sit frigida spina digito infixa (exemplum alibi de febris adhuc memoratum) mox pulsus à dolore, calorq; & tumor. Non enim hoc, quia spina sit calida, nec quia vicinus sanguis, fervidus esset ante spinam: at calor propter spinam, per accidens adveniat. Sic de jecore cogita; si serveat enim, spinam suam habet, quæ non indicat refrigerium, sed sui ablationem. Refrigerium namque necdum facit curam palliativam: sed ipsum malum in desperationem trahit. Idque serio notent Scholæ, vanumque de calore hepatis commentum, multiplicesq; sanandi errores hinc manatos. Similiter serio notent, frustrancas & irritas fuisse medelas (cheu) capiti, stomacho, & jecori pro catarrhis institutas. Catarrhus itaque materiam, locum,

27.

28.

29.

- locum, viam, consuetudinem, admissio-
nem penetrandi incerebrum, per menin-
ges, cranium, &c. non habet. Nunquam
enim excremento locus aut jus est depo-
siti: Tripano enim quotidie opus foret
non minus pro catarrho, quam pro pure.
30. Sed cur catarrhus defluere cessat, mox
eradicatedo dente? An enim, quia viarum
oblitus? At si materia inferne suppedita-
tur, quorsum hæc quæso fluat? vel qua
parte decumbet, quæ antea intrare solita
est per exilia foramina, quibus nervi, tam
internum quam externum, tamque superum
quam inferum utriusque mandibulæ
latus subintrant? An forte, evulso dente,
stomachus cessabit, vel non audebit ampli-
us dare vapores, & materiam catarrhis?
An evulso dente simul effluit cum cruore
omnis catarrhorum, etiam futurorum ma-
teria? Vel, an obturata cavea dentis, per
confestim subnatam carnem, nec dato exitu
foras, cessabit proin catarrhus? At non
quærebat catarrhus exitum, per durissimam
dentem. Cur enim in finitimis oris,
non suscitabit necessarium apostema? Cur
ad alium dentem, sæpè uno evulso, de-
scendet? An canalis mutatur uno evulso?
nescitque amplius defluere in nervum saltem
dentis evulsi, & in carnem subnatam?
faciliusque sibi iter trans dentem, quam
succrescentem ab evulsione carnem, putat?
Quidni viam quam paravit, tenet? & ante-
quam succrescat caro, isthac sibi exitum
servat? miserè sanè deluditur per chirurgum
iste, qui putans in dentem defluere,
illumque sublatum reperiens, cogereretur
eadem via redire ad partem nobilem, quam
carnificet in Chirurgi vindictam. Deus
ergò non dolet ex catarrho: sed vel de-
tectâ gingiva, nimium sensibilis factus: vel
aliàs, male digesta ultimi alimenti sui ma-
teria, circa radicem dentis putrescit. Hinc
31. dolor. In hoc nempe differt digestio den-
tis, unguisque à digestionè aliarum par-
tium: quod hæc fiat in culinis sibi inter-
nis, illa verò, in culinis radici illorum con-
32. tiguis. Quod autem catarrhus ad interna,

stomachum, pulmonem, jecur, renes,
vesicam, venas, arterias, musculos & ner-
vos non descendat, Partim jam in com-
muni, sublara fistaque Catarrhi mate-
ria, via, à fiendi modo, satis constat: par-
timque quod è capite, inprimis ad sto-
machum, nil invitis nobis, decidere possit,
quin excreatione ejici queat. Mucum
enim è capite descendentem, non nisi incauti
deglutiunt. Nec est Catarrhus il-
lius intentionis, ut expectet somnum,
quo incautum opprimat. Fabulæ face-
sant in medendo.

Quicquid igitur à capite deorsum ad 33.
fauces ruit, est mucus naturalis, vel alte-
ratus, juxta Custodis indispotiones. Sed
is mucus, tota excrementi specie, alienus
est ab expectorato per tussim sputo. Quid
enim sibi vult Scholarum inadvertentia?
qua scilicet jubent, inspicienda sputa per
tussim rejecta, an aquea, spumosa, clara,
liquida, alba, concreta, flava, cinerea-
ve sint? an rotunda vel decurrentia, &c.
Cur inquam inde augurari jubent pec-
toris dispoſitiones, sive pulmonis affe-
ctus, si sint sputa ipsa capitis excremen-
ta deflua, sive Catarrhi? Sic nimirum
rheuma, ossis ethmoidis sive spongiosi,
aliqualem constipationem à mucco con-
sequens, crudo & aquoso madet mucco,
eò quod natura mittat eò capiosum lac-
ticem, ad abluionem illius obstruentis.
Etenim si materia hujus è stomacho ad-
ferretur, cur obſtipato osse spongiæ, sto-
machus vaporibus insanit sanus? quo-
modo vapores isti, paulò supra palatum
condensati, ad frontem, juxta organum
odoratus, ad eluendum noxam, ab osse
sibi præfixo, in specie aquæ salisæ,
devenient? Undenam vapores inspidi,
arque infontes, tantum suo transitu de-
sument salis, quod liquefaciant, secum-
que deorsum præcipitent, ut sua acrimonia
non raras anginas, aliasque
faucium phlogoses, suscitant? Cur ma-
teria è stomacho sublata, & sola in a-
quam condensatione (quippe quæ per
mecha-

- mechanicam probata est, necessariò insipida) à seipso prius vapore mutata, decidens in stomachum, tantas illi faciet molestias, quæ paulo ante, cum reliquo chyllo, eidem erat grata? Unde isti hæc hostilitas? An enim à cerebro, viscere principe, vitalibus intus divite? At si vapor tetigerit saltem infimam cerebri planitiam (ut ajunt) & mox inde confestim, atque ad guttæ completam magnitudinem devenierit, decidat, cumque non possit esse tertius alter, qui unamquamque guttam detineat: non ergo à paucula illa mora, non à contagio malignæ partis, nec demum à suscepto ibidem semine nocuæ illius materiæ erit perversitas: nisi forte ostenderint, præter vaporis condensationem in guttas aquæ, aliquid aliud intercessisse. Quod hæctenus neglexerunt
34. probare. At quandoquidem plurima ubique commenta, de catarrhosis & pulmonariis defectibus, in ingentia volumina, concilia, dispensationesque surrexerunt. Mei muneris est ostendisse, à Scholis nil unquam negligitius, stolidius, & perniciosius edoctum. Eò quod nulum peccatum minoris hæctenus fecerint, quàm homicidium, incuria patratum, modò terra culpam tegat, & excusentur per tradita axiomata, homicidæ. Atqui inde consideravi dæmonium Moloch Cathedralis præsidere, & Catarrhis mundum hæctenus dementasse. Quibus materia, nativitas, locus, efficiens, fiendi modus, capsa continens, iter, & colligationum societas, simul deficiunt, & falso sunt. Ideoque hæc, non nisi antiquus serpens, mendacii pater, docuit hæctenus, in mortalium perniciem: Enimvero quicquid è capite manat, muccus est, & merum excrementum, non autem è stomacho eò deductum.
35. Muccus est albus, crassus, & viscidus, bene constituto Custode cerebri: sed ejusdem revolutis, & perperam affectis potestibus; muccus est aquosus, acutus, salus, asper, flavus, tenax, &c. & decurrit, qua sibi via magis apta, è pelvi, siue sui in fundibulo, patet. Non enim qui Coryzæ initio stillat aquæ formis, merus muccus est: sed salsus latex, quo natura conatur eluere, quod ossi spongioso, cerebri finitimo, insedit ut hostis peregrinus, pro ut dixi. Deinde, quod declinanti Coryzæ defluit flavum, & viscidum, non est idem, qui prius latex, nec ibidem tantisper detentus, & inspissatus, (ut tamen Scholæ docent) cum alioqui totum cranium, cerebro licet vacuum, tanto excremento in capsam vix sufficeret. Creatur nempe in momenta novus ejusmodi muccus, à sano longè diversus colore, fetore, visciditate, & acrimonia. Ridiculum porro, hunc putidum muccum, jam coctum, & à priori latice inspissatum, dici: qui denuo succrescit, vitio alieno. Quod autem initio Coryzæ sit latex, liquet: nam mox à biduo alvus siccior, & parcior urina. Denique latex ille, tepidè evaporatus, vix habet unde mucescat, quantumcunque mucii latex secum deferat, tantundem mucilaginis habet, nec amplius. Ut ut est, & quicquid id est, quod è cerebro deorsum ad fauces defluit, ejus nè unica quidem gutta ad pulmonem intrat, quin prius suffocationis metum, ad quamlibet guttam suscitaret. Si quidem si unica aquæ gutta, incaute deglutiendo, in laryngem decidens, præfocationis metum potanti incutiat, quid non faceret tanta mucii copia, quæ pelves parvo subinde spatio implet? Devium enim est, quod paucarum horarum somnus, integras mucco pelves, in pulmonem sine sensu deferat, citraque præfocationis metum intrent. Pridem enim sub Tyrocinio delusus à Scholis, hujusmodi ægros sic collocavi, ut inter pulvinaria, in vultum dormirent, sperans, per nares muccum delapsurum, qui in pulmonem alias laberetur, atque hæctenus à catarrhi effectu immunitatem sperabam. Sed subsequens mane, per excreationes meam irrisit incertiam. Tum enim exploravi orthopnoeam, quæ recta cervice spirantes collocat, parum morati doctrinam catarrhi,

- tarrhi, eamque ut friyolam convincere. Cum supino atque horizontali decubitu strangularentur, quo tamen antedens catarrhi materia præcideretur. Quapropter cœpi animadvertere, quodlibet membrum malè affectum, nedum plurimum excrementi sui; sed etiam adversi, fabricare. Sic namque oculi diversimode affecto, plurima sanies & lacryma acris emanant: faucibus quoque per anginam præclusis, è lingua filum viscidum continuo propendit. Hinc itaque credidi, pulmonem aliorum membrorum legi teneri; adeo, ut quoties irritatus, læsus, punctus, injuria aeris, aut per endimicum Gas oppressus, oppressus, aut affectus esset; pareret diversa tædii sui testimonia, proprio errore; non quod proinde, illa excrementa tam fontia, à cerebro (plerumque sano) labantur insensibiliter, intra asperæ arteriæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœpi, quod Scholæ viderent quidem in Coryza proprium degenerare, & imitari excrementum capitis: nec interim ratæ sint, id pulmoni, æquè ac cæteris membris, accidere posse. Sic quicquid è pulmone effertur, id totum cerebro tribuendum; idque decidere, (ridiculum) in asperam arteriam sine sensu, & in decursus exsilio sensim decoqui, ut plurimum citra anhelationem, ibidem usque in maturationem detineri. Cum subinde uno mense plus ejiciatur per tussim, quàm sit ampla tota thoracis capacitas. Flava atque cinerea tabidorum sputa igitur, vegetatricis in pulmone errores sunt, & cruor degeneratus, quem ideo totius
40. macies subsequitur. Quare frustranea & deploranda adhibentur remedia cephalica: vani sunt potus refrigerantis pristinæ, loch, syrupi, & quicquid deglutendo descendit in stomachum. Utpote quod in itinere multoties formaliter mutatur, antequam ad affectam partem deveniat.
41. Quid enim stultius, quàm Indicas radices potandas exhibere ad Catarrhorum siccationem? quid enim Chynâ, Zarza, aut

Guajacum siccabunt, in forma aquæ pota? quid enim exsiccabunt, quod exsiccatum seipso liquido non esset perniciosius? Cur ad exsiccationem appellant, quæ remedio, ne fierent, inhibitive dumtaxat opus habent? quæque cum facta sint, non exsiccanda, sed ejicienda postulant? Cur ubique Scholæ ad effectus respiciunt, & non ad radices? Quid si ejusmodi peregrina ac barbara remedia sudorem cieant, & latitem cum agri detrimento minuunt, an proinde ad radicem itum? parca siquidem nutritione, atque copioso sudore, cruorem minuunt primariò, ac secundariò maciem cum debilitate causant. Quod falso Scholæ traduxere in superfluum exsiccationem, Putantes cruoris competentem quantitatem, & excrementi morbosæ generationis, ejusque expulsiōnem, uno exsiccationis synonymo comprehendere. An enim propterea indispositio, & commutator Vulcanus, qui in pulmone de bono cruore sputa parit tabida, superabitur? dormiet? minuetur? mitescetq;? desistet? qui Vulcanus interim suis extrema Marasmi macie, nequicquam de suo furore remittit. Averte Deus bone stragē,

43. quam ignara Paganorū Schola & turba in lucellum inhians, patrat. Tollēda est morbosa duntaxat impressio erronea (quam voco Corruptorem pulmoni internum) quæ membranas venarum, asperæ arteriæ cartilagine, atque pulmonem integrum, suo alimento deplet, & in varias sordes incessanter ac continuo filo transmutat. Quod si autem sputum cruentum præcessit, ulcusque sit præsens, discere parare pharmaca, quibus Paracelsus tabem curavit. Oretenus inquam funitis, canērum & estioniomena quævis sanantia, quod est ulcus pulmonis curasse. Quicquid enim ulcus femoris aut pedis suo potu sanat: quidni etiam idem in pulmone faciat! Sed quid agent Scholæ? ignorant causas, ignorant remedia. & suspenso naso irident mercurium diaphoreticum, dulcem instar mellis, & fixum: & Lili tincturam volatilem.

Itemque lac, sive elementum perlarum. Etenim, nisi universaliter totum corpus tingatur super eminenti balsamo, nunquam interna solidantur ulcera. Pulmo enim primò senescens, primùm moriens, à minitata morte difficillimè recuperat, resilitivè, atque vulgi proinde spernit remedia.

44. Quocirca Scholarum continuatim succedit error, quæ citius, quàm in luridis suis pharmacis defectum agnoscant, naturam defectuum, ejusque gloriosissimum Authorem somnolentæ obmissionis accusant. Decernunt nimirum quatuor pulmonis lobos, instar folium, quo ad vivitur, incessanter diduci, & comprimi, pro usu anhelitus, adeo ut status, sive inspiratus aer, dumtaxat intra pulmonem trahatur, neque ad cavum thoracis pertingat ulterius. Quod sanè in sanando non infontem inscitiam dedit. Pro-ut & Medentis ludicrum subterfugium. Conantur namque incessatè, atque inexcusabili dilatationis & compressionis necessitate, sive pulmonis irrequieto motu, excusate sibi impossibiles ulcerum, Tabis, ac cæterorum misérias. Ah! quasi de cætero cancrum ulceratum, quietamque fistulam, ani vel oculorum, pro lubitu curarent!

45. Cui errori sic vado obviam: In aëre obvolitat tenuis pulvisculus atomorum; necessitate autem continua, trahimus anhelitum, cum pulverulentis atomis: ideoque & mox totus thorax oppleretur luto, nisi pulmonem haberemus, cujus in anfractibus affigerentur præfati pulveris atomi, atque hætenus pulmo non aliàs suis se excrementis defarcinat, nisi per secretionem, ut conceptus nimirum pulvis, una cum quotidiano excremento pulmonum, irretitus efferatur. Usus est sanè, qui à Scholis fuit neglectus, unanimiter pulmonem pervium negantibus. Pilus quidem in naribus, fibram omnem in aere volitantem detinet, arcetque ne intro trahatur: multiplex deinde cannarum asperæ arteriæ diductio facit, quo minus te-

A. nuior aliqui pollen penitus vadat. Porro

ut constet pulmonem esse prorsus immotum, nedum ex usu jam patefacto, id fat liquet: sed insuper multo magis, quod B. pulmonis substantia sit diductionis & compressionis prorsus incapax. Itaque ea- C. tenus avium pulmo (volucris atque nobis, inserviens iisdem usibus) qua costis firmiter annexus, omnem follium dilata- D. tionem & compressionem respuit. Denique pulmo constat tribus vasis adæquatè per totum dispersis (una nempe arteriali, arteria venali, ac aspera arteria) circum affuso cruoris parenchymate, & membrana tanquam toga. Tria autem vasa sunt canales, æqualiter per totum diducti, quorum duo priores sunt sanguine repleti, adeoque incapaces, ut intra se novum aera inspiratum recondant. Tertius vero canalis semper patet, aere repletus, ideoque & incapax alterius novi & inspirati aeris, nisi contentus aer efferit adventæ, in thoracem intraverit, adeoque tertius ille canalis sit perforatus, unà cum membrana pulmonem vestiente. Est namque hic tertius canalis, annulis cartilagineis, sibi que invicem contiguus, semper distentus, & patens, non secus atque ipsæmet asperæ arteriæ truncus. Quarta autem visceris pars, est caro ejus parenchymatica, aeris advenientis æquè incapax. Quinta tandem est membranula, sive tunica pulmonis. Itaque horum nihil capax est novi aeris, nihil anhelitus novi susceptivum, nihilque quod dilatationem atque compressionem sustinere possit, vel motum. Mirum sanè, quanto nihilominus sopore stertant Scholæ, quod singula jam dicta sciant, & admittant, nondum tamen cessent docere adhuc hodie, pulmonem folliis instar continuò agitari motu. Porro tertium vasorum, sive prædictorum E. canalium, (concesso adhuc) quod non aere esset plenum, sed plani omni prorsus aere vacuum: à respiratione (cum tamen pateat alioqui, nec in se concidere valeat, instar vesicæ, annulorum verante id cartilagine) saltem tantundem dumtaxat aeris

in se conciperet novi, quanta esset alioqui visceris pars. Verumtamen cum ad lubitum, unica vice pars aeris inspitemus, quam totus pulmo sit amplus. Necesse est omnino, aerem non saltem inspirari in canales asperæ arteriæ, ad concidendum & dilatandum alias impotentes: sed ab his
F. intrò pergere in pectoris cavitatem. Denique, si cui musculi intercostales per pugionem terebrentur, mox vulnus penetrasse proditur: nam flatu extinguit flammam candelæ. Sin autem deinde vulnus claudatur inspirando, & expirando aperiatur iterato, semper candelæ lumen efflat. Quod fieri est impossibile, nisi ductus inspiratusque aer, trans pulmonem, in thoracem pergat. Et per consequens, sit pulmo quietus. Maximè quod in pectore duplex sit mediastinum, sive membrana interstititia à summo ad imum thoracis, cordis tutandi causa, ab aeris injuriis. Quod mediastinum, thoracis dexterum à sinistris dirimit.
G. Liquet ergò mechanica necessitate, anhelitum recta in thoracem ferri, trans pulmonem, adeoque & hunc quiescere. Quod æquè manifestè per pleuritidis expectorationes est obvium. Quippe per tussim rejiciuntur, quæ prius in costis, & pectoris cavo, erant extravenata, & putrefacta. Oportet itaque membranam pulmonis esse valde parulam, quæ cruori & puri transmittendo sufficiat. Hæc videt, sciunt, fatentur, & scribunt Scholæ: negant tamen, anhelitum extra pulmonem, in thoracem diffari: sed ipsum pulmonem, necessariò follium instar agitari. Concedunt equidem pulmonem poros habere, per quos cruor & pus in pleuritide sorbentur: nolunt tamen aerem per eosdem poros transmitti in thoracem: sed ipsum pulmonem instar follium agitari, æquè pertinaciter jubent. Neque mirum. Eò quod non nisi cadaveræ (quibus pori illius membranæ per mortem clauduntur) meditentur, tam facta quam facienda. Nam & idem nervis opticis, spinali medullæ, interstitio cordis, & osculis venarum ad intestina, contingit.

Pulmo brutorum supernatat aquis, quibus bullitur integer, at frustratim dissectus, fidit, quia aere est impleta aspera arteria. Quorsum (per impertinens sit additum) si aqua bulliens accessum non habeat, delixatur: quomodo catarrhus eò aditum nanciscetur. Per mechanicam idem. Effla anhelitum è pectore, quantum potes, metire filo, costarum circumferentiam: tum rursus, quantum potes, inspira aerem, atq; iterum metire: Reperies per cubum, plus aeris attractum, quàm ad magnitudinem pulmonis humani. Quantò magis, quod **I.** magna pars anhelitus hanc fallat mensuram. Nimirum quantum diaphragma deorsum tetenderit stomachum. Experire ergò iterum. Attrahe anhelitum, quantum potes, & inspira in vesicam, & reperies idem quod ante: aeremque inspiratum excedere integri pulmonis magnitudinē. Interim memento, post omnem expirationem, adhuc canales asperæ arteriæ, apertos suis annulis mansisse, & aere adhuc, ut antè, repletos. Indubium est, quin pectus & venter, inspirato aere intumescat: quod si ergo pulmo extendi possit, (quod nullatenus) at saltem non ad subdecuplum, quantum thorax extenditur, esset locando aeri inspirato. Ergo motus thoracis arguit motum pulmonis non necessarium. Quod si pulmo totum pectoris cavum impleret (quod manifestè non) rationi consonum esset, quod costarum elevatio pulmonem dilatare posset: sed cum aer dilatationem & compressionem sustineat (ut dici solet) ergo costarum elevatio non traheret adæquatam aerem. Imò cum ista attractio adhuc esset violenta (timore vacui nimirum) naturali atque vitali motui adversa, sequitur etiam motum costarum non esse institutum ad dilatandum pulmonem. Cumque pulmo nec in se, nec aliundè, motus sui habeat principium ullum, nisi à motu costarum (juxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmonem nullo motore moveri, sed planè semper quiescere.

- M. Quæ est enim major fatuitas, quam sateri, omnes asperæ arteriæ ramulos, cartilagineorum annulorum contextu apertos; & tamen docere omnes eosdem ramulos, attracto insuper novo aere, semper ampliari, diduci & comprimi: Tandem Scholæ docent, diaphragma nobis ad ordinarium spirandi usum sufficere: attamen ejus officio, musculos intercostales substituant. Tum insuper non rarus est ructus è stomacho, qui odores in pulmonem haustos exprimunt. Ergo pulmo & diaphragma sunt membra perspirabilia. Deplorandum sanè tam noxiis negligentis, atque ludibriis puerilibus, insudatum in Scholis. Siquidem si supino decubitu, unam manum super abdomen, alteram verò super costas posueris; inoderatum verò, siue incoactum anhelitum duxeris: senties tum facile, solos musculos abdominis operatos fuisse. Ventre nimirum sublato, diaphragma deorsum trahi, & consequenter, tantundem Abdominis cavum ampliari, quantum diaphragmatis planum, (in se laxum) siue diameret, minor est semicirculo sui, deorsum tracti, ac tanto amplius, quanta & plani diaphragmatis ductilis laxitas. Imò si stricta zona costas cinxeris, atque præfatum anhelitum duxeris: senties ventrem attolli, & deprimi, costas prorsus immotis. Et per consequens, pulmonem, etsi alias mobilem (quod non) toto tamen die sic posse quiescere. Sed in suspirio, oscitatione, sternutatione, & forti anhelatione sentiuntur (nec enim antè) musculi intercostales suo quoque vicariatus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque costæ semicirculi deorsum propendentes, quos musculi intercostales singuli singulos sursum attrahunt. Hactenus quoque majores sunt attollendo, quatenus tum sunt rotundiores, & sic pectoris cavitatem ampliant. Sic nempe recta tantum cervice respirantes, alas & humeros in subsidium status diducunt, manus utrinque, ad elevandos humeros, sedilibus premunt,
- ut pectoris cavum augeatur, ac majori tubere diaphragma deorsum promineat. Uxor Patritii, enitendo prolem, (prodi-S. bat nempe in lucem natibus suis antrorsum) fregit atque laceravit sibi pleuram, inter 7 & 8 costam, absque sensu (major enim dolor obfuscat minorem) apostemate, &c. Mox à diebus puerperii, sensit quoties comprimeret anhelitum, canendo, vel assellando, si thoracem exuisset, confestim protuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui digito prementi cederet, atque intro dimisso anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non nisi stricto thorace, dormivit. Undè liquido constat, anhelitum per pulmonem rectè duci in thoracem. Quod & in muliere princepe similiter notavi, quæ à partu sibi retinuerat, quod quoties anhelitum comprimeret, alterum gutteris latus instar vesicæ tumidum nobis ostendit. Tum quoque huc facit, quod Pulmoniacos, itemque difficulter spirantes attentè consideraverim, ac comperi plerumque illos laterum uno cubare felicius, atque altero vix respirare posse. Etenim indubium est, quin istud vitium sit ipsius pulmonis; quodque Pulmonis prono latere (id est enim cui tum æger incumbit) quaque parte tum costalem membranam tangit, pori sint constipati, quibus aliàs respirare solet: quod etiam supini tum lateris lobus, uterque pulmonis, sint pori morbosè obstructi, si non omnes, saltem pro magna parte, idque metiendum à proportionem deficientis anhelitus. Quo argumento manifestum est, pulmonem non attolli, & concidere instar follis: sed poris pervium, per quos aer ad & extra thoracem perfluit, ejus diducti, vel contracti, amplitudini æquatus respondet. Hinc nempe erecti, quam jacentes respirant melius. Eo quod pulmo pendulus, unde quaque poros liberos habet, qui non vitio oppilationis succubuerunt. Error ergò Scholarum est, quod doceant diaphragma esse membrum pulmonis motivum unicum, adeoque pro-

49.

proprium, & principiativum efficiens organum anhelitus. Nimirum, quod dum diaphragma se in sui centrum contrahit, faciat expirationem : & quantum hanc contractionem laxat, tantumdem inspiremus. 1. Etenim cum omnis motus voluntarius executivè fiat per musculum, retracta cauda ad sui caput, jam diaphragma, primus, heteroclitus, & principalissimus musculus erit, sui que caput erit in medio, sive centro sui. 2. Quod si ergo diaphragma sit organum primariò executivum motus, etiam cessante abdomine, & costis; diaphragma per se moliretur motum. Quod falsum. 3. Imo musculi abdominis, qui ordinarii sunt musculi, non movebunt : sed movebunt à diaphragmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, sua ventri carnosæ membrana, ac frustra illi musculi facti essent. 5. Denique cum omne organum voluntarii motus, trahat movendo; pectus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi, & figuram cleftydræ foris circa diaphragma exhibere. 6. Imò exspiratio non esset quies à motu; sed ipse motus diaphragmatis contracti. 7. Adeoque exspiratio etiam in sanis, semper esset difficilior inspiratione. Cum 8. inspiratio non esset motus : sed relaxatio, sive quies contracti diaphragmatis. Undè concludo, 1. Usum diaphragmatis hæcenus stetisse incognitum. 2. Usum quoque pulmonis latuisse. 3. Modum finendi anhelitus fuisse incognitum. 4. Organa prima & principalia anhelitus fuisse incognita. 5. Pro modesta anhelitus respiratione, & exspiratione, sufficere solos abdominis musculos. 6. Quod Pulmo non moveatur unquam; quodque pro cribro inserviat, ut aer purus in thoracem subeat. 7. Quod difficultas sanandorum defectuum pulmonis non consistat, eo quod sit quietis impatiens, & hæcenus remedia respuat : sed quod extremis orificiis obfessis, & obstructis, in posterum spe destituantur, à vulgaribus remediis expectata. Cum eo, recta nil præter aerem defera-

tur, & quod aer præ occlusionem infera sit præpeditus, ergo & interclusus, Itemque tandem magis exsiccat oppilantes mucilagines, juxta quas alia suscitantur producta, quæ dierum tandem numero, ariditatem, acrimoniam ac malignitatem assumunt. Undè affectus suspiciosi, vomica, vasorum exsiccio, sputum sanguinis, ulcus, tabes, & mors. Supponamus enim, mille orificiis arteriæ asperæ, omnem aerem deportari ordinario in thoracem, & totidem sanitati satis esse, si ergo centum illorum sint constipata, tunc ille homo, celeriter motui diuturno, vel adscensionis, decima parte erit impar, & suspiriosus. Hinc ergo patet, cur syrapi, illinctusque, cum ad loca affecta non pertingunt, sint frustanea remedia. Imò si eo attingerent, malum aggravarent. Deinde cur nullus horum defectuum, speret medelam, nisi Pyrotechnia pharmacum, in tonum naturæ, graduarit. Præcautiones verò, à catarrhis, quæ Coriandrum, atque huic similia, à cæna sumenda jubent, ad vapores, & stomacho inhibendos, quanta sanè sunt commiseratione dignæ ! Si enim vaporum ortus, ex suis causis, (humiditate materiæ nempe, & calore loci) & eorundem adscensio, essent naturales; quid coriandrum efficeret, quo minus ejusmodi effectus suas sequantur causas ? An enim coriandrum, aquæ bullienti injectum, efficeret, ne vapores ex aqua fierent, aut adscenderent ? Similia sunt, quæ pectendo, fricandoque præscribuntur, ut nimirum non serò, sed manè, non in sinciput, sed versus occiput, catarrhi ducantur. Nugæ enim aniles utramque clausere medendi januam, quia causæ morborum latuerunt, nec iis inquirendis hæcenus magnopere sit insudatum. Quàm frivola est enim Galeni doctrina, quinque libris de tuenda valetudine ? quæ tota balneo, frictionibus, atque Apoteraxia celebris ! & quamvis in omnibus ac ubique egestatem Galeni simi commiseratus, in nullo tamen manifestius ingenium ejus depræhendi, I. 11 3 quàm

50.

51.

52.

quàm ubi distinctiones frictionum, in longum, transversum, obliquum, & circum tanquam Necromanticorum ceremonias, inductione poenæ capitalis observandas, stricta sub obedientia, seriò præscribit. Sic namque mundus, à Medentium cunis, in catochum actus, stupore paganico oblectatus, velut titillando obrisit. Pauciores enim primis quinque seculis, Romæ morbi erant, & pauciora cadavera, mitiores quoque morbi, quàm postquam devicta Græcia, triumphasset. Quod omnes Europæi, quibus rarus adhuc nullus est Medicus, libenter confirmabunt. Serio enim mirantur Scholæ vastam mucicæ molem, per Colocinthida explosam, attem nil minuisse pulmoniacorum sputa: adeoque cum antecedentem catarrhi causam se invenisse gauderent, stupefacti tamen in effectu luxantium, noluerunt axiomatum pituitosorum falsitatem agnoscere. Plus enim Colocinthidis, Scammoneæ, elaterium, &c. uno die corpus exsiccat: quàm potus Chynæ tribus mēsis. Quid ergo sperandum in Chyna, ubi frustra vobis sunt solutiva? & horridus horum usus? Quocirca antecedentium doctrinis inhærentes Scholæ, statuerunt tandem nil altius indagandum; at curandum, juxta antiqua ac trita artis theoremata, & utrimque aliter res semper cesserit in praxi, nihilque suis regulis cerneant respondere, sub corpore impossibilitatis, velum tamen obtenderunt suæ ignorantie tam atroci, miserosque ægros suspensos manere calamitatibus & evacuationibus maluerunt, quàm quod aliquid super ærumnis proximorum cogitarent. Ac sanè tot incogitantiarum, absurditatumque myriades non mansissent in Scholis, viris inquam tam acutis, probis, sagacibus, & exercitatis, (quorum ego me minimum lubens fateor) si tantillum semel ab axiomatibus paganorum recedere voluissent. Obsidentur inquam ab hoste primitivæ veritatis, qui illos vel arrogantia, vel incuria, vel atrocitate, vel avaritia, vel

pigritia, vel stupiditate, vel tandem respicientiæ verecundiâ sibi devinctos tener. Bone Jesu! quando tandem è Scholis, hoc dæmonium tolles? quando tandem erit malorum istorum cumulus & maturitas, ut tantam cæcitatem, & mortalium cladem, tuæ veritatis lumine auferas? Respondes, remedium non esse oppugnanti agnitam veritatem. Igitur,

Iussit Deus, justissima sunt quæcumque probaveris.

Tu pietatis fons, immotaque Regula veri.

Sed quia nolimus tua sancta fuisse jussa,

Facti præda sumus stolidi ludibria vulgi.

Sunt enim Anatomici, qui vivum canem discueverunt, & dum ad laryngem est deventum, iniecerunt oretenus jusculum, peregrino colore imbutum, ut cerneant, num ejus quicquam ad pulmonem subintraret. Ac repertum est, ejus aliquantillum, asperæ arteriæ tinxisse parietem. Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem, insensilem, & ordinarium excrementorum decubitus: sanxeruntque illinctus, extremum fore Tabis remedium, cum ferantur immediate ad laryngem, atque inde ad exiles quosque tubos ejus. Crudele quidem id cani fuit tentamen, at longè crudelius & infelicius mortalibus. Eo quod Scholæ ad ejus suavum, de manu in manum tradiderint, & subscripserint tam perniciosissimis nugis. Nam in primis quid syrups & illinctus patrarent in ramulis arteriæ asperæ, præterquam obstructionum noxam? quo fine ergò, naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut mitterentur, aut admitterentur? cum ibidem coqui nequeant, nec in bonum mutari: neque putri, aut mucrosioris mederi. Denique si hoc fieret ordinariò, sputa ordinaria sanorum redolerent putrefacta juscula, vel syrups illinctos. Et quamquam prima subinde sputa, illinctus referant quandoque: ii non è pulmone, sed è faucium vicinis veniunt. Neque ideo repetita sputa amplius illinctus exprimunt, pro ut aliqui repetita sputa fulgines exscreant. Tum etiam qui uno vespere aliquot uncias il-

linge-

lingeret, necessariò mox abindè nedum Asthmati, sed & præfocationi succumberet. Nam pars illinstorum magnam asperæ cavitatem implevisset. Mirum sanè Scholas, tam lurido canis experimento seductas, non advertisse, quod per canis inadvententiam, in tanto carnificinæ ejulatu, coloratum istud jusculum intra laryngem sit abreptum. Non quod proinde id in sanis sit solitum, vel in catarrhosis (ut vocant) observatum. Equidem si calculosus reddendo lotium, etiam nolens, anum solvat præ dolore, proinde id sphincteri vesicæ erit proprium, quod se laxando, aperiat etiam ordinariò anum? Ob dolorem namque partes subinde malè funguntur suis muniis, aliasque sibi vicinas secum in errorem abducunt. Potius fidendum erat historix, qua quendam ob tenuem plumam, alium verò propter pilum, suffocatum fuisse scribitur. Ut sciant, pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus esse susceptivum, sine notabili noxa & anxietate, quinimo ut suffriposi, ne quidem tollerent suffitus fragrantas (ob rationes, de Blas humano, recitatas) Si itaque suffitus opulantes, pulmone sint oneri; quid non erunt illinctus? etsi dentur ad pulmonem posse devenire? Idcirco enim quoties quid deglutitur, seriò larynx clauditur epiglottide, formam folij hederæ imitante, ne vel minimum quid ad pulmonem delabatur. Et aliquot suffocatos novi, qui uno saltem latere epiglottidem non sat arctè clausam habent, ob convulsionem partis unius, vel alterius resolutionem. Atque in eo Scholarum novus detegitur error. Quod videlicet asserant, illinctus sensim deglutitos, in pulmonem admitti, non autem illa, quæ affatim citòque deglutiuntur. An ergo canis dissectus illinxit, & non forbuisset jusculum herbarum injectum? quorsum enim potandum injecerunt, si scirent solo illinctu viam patere ad pulmonem? At stante hypothesi, quod pulmo omnem omnium rerum peregrinarum spernat societatem, præterquam aeris nudi, non su-

mis sociati: Sequitur etiam necessariò, sive aliquid illingendo, sive bibendo sit deglutitum, eandem semper epiglottidis custodis curam agi, eandemque laryngis clausuram observari. Siquidem ibidem non minor quàm vitæ agitur jactura. Illinctus ergo, & syrupi, etsi reddendis secretibus partes glabras faciant, tamen in primis stomacho nocent, & pulmoniacis affectibus ne minimum prosunt absolutè. At dicunt, salivam spontaneo lapsu, etiam absque sensu, fluere in laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitulatores. At neutrum horum subsistit. Quoniam utur disponatur cervix, eadem semper est naturæ cautela, ne quid incautè in laryngem decidat, aut fluat. Visus est nuper Scenicus, manibus invisus, pedibus atque corpore erectis, bilivis vini scyphum, habens caput propè terram. Ad Anatomen appello, & ferulæ manum subdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens ex ore saliva fluit; quæ si supini dormiant, spontè actutum se in latus volvunt, vel expergiscuntur, periculi imminents pavore terriata natura. At si quid tum in laryngem salivæ per incuriam deciderit, non cessat dein tussis id statim explodere. Sed quid tandem juverit pulmonem, illinctum saccharum, frixo pulmone vulpis cada-veroso, vel farsaræ succo imbutum, si pulmo ipse, peregrinarum omnium rerum horrens, nil nisi per incuriam eadem admiserit, & confestim cum magna angustia explodat? An enim istud restaurandis facultatibus oblatis sat erit? An sic catarrhis radix succiditur? Certè quoquò me verterò, non video Scholas oppugnare morbos, nisi fictis gentiliu somniis in imagine, in effectibus, & à posteriori. Idq; ob morborum & causarum incertiam. Sic enim nomen Medici, in comœdorum facietas abiit meritò, quod non cogitent quid agant, quid dicant, quidve sibi sit agendum, ut præcepto satisfaciant. Estote misericordes, sicut Pater vester, qui in cœlis est, misericors est. Et, prout S. Bernard. de Clero comedente peccata populi, quate-

56.

57.

55.

quatenus eleemosynis dumtaxat vivit; non enim Medentes cogitant, an satisfaciant mandato, & charitatis expectationi, qui comedunt languores & infirmitates populi. Non video autem has Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tenebras, esse introductas, nisi quod male imbutæ, non raro affectus offenderint, quibus apparenter, & sine indagine, Catarrhorum

58. scenam attribuerent. Utpote aliquis dolens capite, abinde sensit cervicem dolentem, motum difficilem, noctem insomnem; mox dolor se manifestavit in lumbis, traduxit inde ad femora, dein furas, atque pedes descendere visus. Hinc surrexit decretum, dolorem, (cum sit accedens in hærentiæ) non migrare de subiecto in aliud, nisi materiale aliquid, è cerebro per vertebrarum musculos, labentis pronitate, Catarrhi fordibus locum dederit, etymoquo recepto Catarrhi quadret. Hanc Catarrhi persuasionem, per Anatomem detecta larva, cognosci oportet.

59. Enimverò si materia dolorifica, è cerebro per cervicem successivè stillet: ea sanè vel per sinus cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & meninges, vel inter utramque meningem, vel inter duram meninges, & calvariæ, vel tandem inter cranium & cutim. Consequentia enim valet à sufficienti enumeratione partium. Atqui non inprimis per utres cerebri, eò quod citra Apoplexiam atque indubiam paralyfin totius id non subsisteret: si modo horum morborum flet rata Scholarum doctrina. Etenim si successive, à prioribus, ad quartum finem expellatur: Catarrhi materia in medullam spinalem, non potest non peregrinum istud & acre excrementum illam obturare, Apoplexiam dein & paralyfin nasci. Secundo, nequit ista Catarrhi materia, trans cerebrum suadando, inter cerebrum & tenuem meningem accumulari, & delabi, ita ut continuam servet separationem utraque meningis, ab ipsa medulla spinalis nervi: eo quod labens catarrhus divulsionem atque

continui solutionem pareret. In nervorum radice medullari, per longum suum. Quod plurimis non caret absurditatibus. Pariter si meningum inter utramque Catarrhus deplueret, esset inprimis utraque membranula, quæ loricaret spinalem medullam, bina: quod oculis hæcenus nondum lustravit. Eoq; posito, non posset saltem musculorum motum molestare, aut dolorem scire. Adeoque est error in thesi. Eò quod nervus sit quidem organum delativum imperii voluntatis, at non proinde executivum motus voluntarii. Præcipuè, quod nervulus subinde vix excedat grossitiem duplati fili: insertusque externe in musciculum, non posset sibi impactus humor catarrhalis, nisi per paralyfin partis inferre, non autem moti muscoli immanes dolores. Denique, si inter duram matrem, & calvariæ Catarrhus deflueret, docet Anatome, tam adæquatam & angustam esse nervorum, lateratim per vertebrarum foraminula, egressionem, quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à spinali medulla ad musculos. Demum si concederetur isti commento locus, saltem quæ causa esset successiois, ut humor semel lapsus, inter duarum vertebrarum nervulum, remearet ad alios nervos successivos? An fortè Catarrhus, tædio unius musculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes? Quomodo enim per nervulum exiguum, sine membri stupore, humor catarrhalis defluet? In musciculum insitione peregrina intrabit usque ad ejus caudam? inde verò rursus recedet ad alios musculos, qui deinceps proniori sunt loco? Vel si novus fingatur Catarrhus ad alias & inferiores partes pari successu defluere; quomodo ergo partes superæ videntur à malo immunes? Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem spinæ dorsalis medullæ prodiret; cur non potius jam apertam semitam sequitur? ad debilitatam, pronam affectamque partem amplius decumbit, novaque patrat adulteria?

60. teria? Cur nova quatit, quæritque hospitia? An iste fortè lubitus naturæ, quod meretricio appetitu, novas successivè partes infestet, & deducat? Tandem quod locus non sit refugium, pro catarrho decurrenti inter cranium & caurim, & musculos sua membrana vestitos, jam antè discussum est. Ergò nulla est via, modus, medium, connexio, aut dependentia, quibus catarrhus in veritate subsistat. Cumque nil materiale decurrat in ejusmodi affectibus, pro quibus temere catarrhos finxerunt Scholæ: sciant ergo veritatis amantes, quod quoties in spiritum impetus facientem, aura peregrina, odor, fermentum, sive semen exoticum, suscipitur, toties ab Archeo contaminatus ille spiritus, à communione vitæ excludatur. Genius autem, sive indoles seminis concepti illius, non minores partes habet, ut etiam ad dissipatios, quàm ad propinqua loca, mittatur fermento alieno deturpatus spiritus. Ut suo loco dicetur de Arthritide in duumviratu, & alibi. Sic nempe Mercurius, etiam foris illitus, fauces, linguam, & dentes afficit. Porro cum hic deturpatus spiritus, ad suæ missionis locum devenerit, confestim partis nutrimentum suo fermento imbuat, transplantat, atque traducit juxta ideam seminis, illudque successivis haustis afflatibus, peregrinis dispositionibus, munia digestionum ibidem inturbat. Unde copiosam supellestem demum suscitatur, ac non rarò impressionem ibidem spiritui insito, in vitam stigmatem durabili caracterizat. Hæc in humores fictos primarios, & in defluxionum decubitus, Scholæ ab unico cerebro mendicant. Procul ergo à catarrho sum, qui materiam, officinas, efficientem, modum fiendi, & defluendi nego; ideoque & causas, effectum, ut & sanationem, longè à
61. catarrhi figmentis separo. Non ergo decumbunt humores falsi, acidi, acres, pituitosi atque biliiosi: sed quoties deturpatus spiritus ad loca transit, primus qui eo accedet, communi eluendi nisu atque studio,

est latex: Spiritus enim depravatus exotico contagio, per nervos, arterias, imò & per ipsum corporis habitum fertur: undè cerebrum culpam tulit, sentientque ægri velut decubium humoris deflui: & quia latex, per venas eo deputatur, non ut causa primitiva mali (quamquam per accedens non raro malum foveat diutius) sed in sublevamen, & abluionem: Ideo adhuc dubiæ manserunt Scholæ, an Catarrhi è capite per nervos vel inter cutim; an verò per venas, è jecore dimitterentur saltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel catacrasta fluunt pituita & bilis Scholarum, quasi caput horum unica cloaca esset. Deindè nec ob situm proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem. Siquidem ut in cadavere nulli sunt ejusmodi defectus, sed in vivis dumtaxat: Ita quicquid horum sit, ab impetu faciente, & initio vitali, procedit. In cuius œconomia non est difficilior adscensus superus, quàm descensus inferus. Cum nihil horum in vivis fluat suo gravitatis motu: at quidem dirigatur missum, ad certos sui terminos. Fit & non rarò, quod latex, peregrino sale contaminatus, spiritum deinde inficiat, ut proindè semper non ab æterna aeris injuria, vel à propria intus genita contagii aura, spiritus alienetur: quinimo à latice (utpote minus vivo) thymosin sibi assumat suscitatur. Comitaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate molestus, ut miles importunus, invito hospite subintrat. Quocirca thermæ & balnea plures hujusmodi defectus reconciliant, & æstuaria: latice nimirum consumto, sanitatem restitunt, quam Scholarum solutiva & exsiccativa.

Vana ergo Catarrhi è stomacho ad caput elati historia, & materia, vani quoque inter musculos atque cutim defluxus, decubitusque, deplorandaque ignotis causis remedia. Vana quoque cauteria, ad revellendos consumendosque humores fictos. Vana tandem potuum exsiccantium pharmaca, cum malum à latice, largiori;

M m m potu,

potu, saltem occasionaliter nascatur, Patet ergo, quàm salubris porus sobrius, latex namque pro sui instituto inspidus esse debebat; acescit veto, multo meracis & acidioris vini potu. Suo autem capite debetur laticis historia, & necessitas. Memineris ab aqua omnes concretorum corporum fructus materialiter nasci. Fingamus ergo & laticem inspidum, mox parvulo feminis auxilio acescere. Per exemplum. Sub ver enim, è vite vel betula, copiosus effusillat liquor. Si cortex prope terram lædatur, inspidum nempe terræ liquorem fundit. Sin autem in caudice, vel ramis vulnus fiat, idem jam succus acidulus est. Sic fit in latice, sui natura insipido, recipientium contagio, tandem acescit, vel alienæ qualitatibus hæres fit. Scholæ enim laticem neglexerunt, quia lorium cum latice confuderunt. Sed argumentum stolidum, generatum cum materia ex qua, colliquasse, quasi muccus, saliva, Aqua intercus, & urina, potus essent. Jecur ideo malè affectum, si ad se laticem revocet; non enim inde lorium parat, sed œdemata vel anasarcam: Itaque non sum ita homo, quod pleuritidem, Odontalgiam, cæteramque furiarum rabiem, non-entia dicam. Scio enim, dolcoque illarum nimis seria in nos imperia. Morbos quidem ipsos admitto: at Catarrhi causas, modum, media, vias, finem, five destinationes inficior. Causas istas nego, & indago illas, in quarum ablatione sanitas consistit. Agnosco quidem, rupta pulmonis vomica, quemquam confesum mori: nego tamen, vomica esse Catarrhum, aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego, quod vomica è vapore stomachi nascatur. Sic Tabem, non defluxionem in pulmonem nuncupo; sed interno pulmonis errore ortam scio. Concedo podagram, velut ferventi defluente gutta, præsentiri: non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Pro-ut suo capite planius. Latex quoque ever-

rendis culinibus dicatus, in se quidem infons est: sed in via, dissolutorum salium copulam admittens, apostematum, ulcerum, atque puriginum varias constituit colonias. Nego igitur vapores in caput ferri, qui trans cerebrum, atque meninges terebrent. Nec parior denique, anhelitum, à thorace ad stomachum & viscera directæ via ferri (ut alias Paracelsus placuit) Sed tantillum ejus per poros diaphragmatis spirare. Neque enim compresso anhelitu, quicquam nota dignum, subter diaphragma vadit, nec anhelitus loca, quæ subter septum sunt, olet. Pariter neque à stomacho, vapores feruntur in caput, nisi per arterias, si inebriativi sint. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius quàm vaporum, est reipubl. cliens. Sic nec ab utero, vapores in caput traducuntur, utur ferina inde capitis dicantur symptomata nasci: non enim ea perspirabilitatis est obligatio, quæ alterius Monarchiæ est monomachia, quæque guttur ad menti altitudinem assurgit, non est dicenda vaporum actio: est nimirum actio Scholis incognita, quam Regiminis quandoque exponam, cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim Uteri in totum corpus, non est aliud imperium, quàm illud, quo testes, gallum à capone; taurum, à bove; & virum ab eunucho distinguuntur, figura, sanguine, carne, corio & animositate. At quia in catarrhosis putatis affectibus, contaminatus latex suum sortitur dominium aquæ: hinc quotquot Catarrhis adscribuntur, plerumque sub noctem exasperantur, Lunæ nimirum Blas, vicissitudinum operationes in nobis molitur. Quæ maximè in cerebrum imbelli, vel defæctuosum, Itemque in nervos, atque membranas, sese ostentant, hæcque futuras tempestates præsentunt sæpè, ac præaugurantur, ideoque & Torturam noctis appello. Atque utinam hæc præsciendi scientia, non tam caro nobis esset divendita, quod doloribus & anxietatibus persolvā

persolvi debent. Sæpè enim podagricus, suspiciosus, imò qui vel callum sub pede gerit, in lecto, vel hypocausto, somno excitus, futuras præsentit temporum procellas, cælo atram sensim nubem obtendi, ventorumque propediem mutandos
 65. apes. Paracelsus autem voluit Mercurium liquori præfidere alimentario, per totum corpus, illumque proinde alibi (de morbis minerabilibus) nomine atque
 66. re confundit cum terrestri luna. Scio tamen, quod humor imperia sequatur seminalis partis, cui est proximè assimi-

landus: neque enim idèò liquida, astrorum collocutionibus adhuc gaudent, quamdiu spiritui vitæ non sunt radicaliter insita. Hinc enim patet, quod medulla sit pars corporis homogenea: non autem liquor ejus. Lunæ quippe manifestè respondet & cerebro, cui ossa parent. Sic namque quæcunque defluxionum nomine saviunt, itemque Lues Veneris, contractura, tormina, subter Torturam noctis recidunt, quia latici auscultant, lunæ nostræ dominio, subnoxia ad Astrorum lationem auscultantia.

V I C T U S R A T I O .

1. Dietam pro morbis præscribunt, qui morbos ignorant. 2. Suspecta est Diætica. 3. Enureses aliquot circa virtus regulas. 4. Sanatio non subest Diætica. 5. Opinio Authoris. 6. Objectum Diæticae. 7. Probatio à communi ex mu. 8. Fines obliqui. 9. Ad enumerationem parium. 10. Dieta clam accusat remediū ignorantiam. 11. Iusta pauperum que imonia. 12. Observantia Authoris. 13. Ludibria Diæticae. 14. Panis non est tam citius quam obscurum. 15. Cur panis citius micatur. 16. Cado præcipuus Diæticae. 17. Regula quædam. 18. Cur injuda Diæticae mandata. 19. Theſes Authoris Decem. 20. Quis que vis parcimonie se extendat. 21. Misificationis necessitas. 22. Digestorum varietates unæ. 23. Præſentia examen. 24. Solita Authori præcautiones aliquot. 25. Quæſtio de fermento stomachi. 26. Digestiones præscribunt Diæta regulas.

Dostquam absolvisssem tractatum de digestionibus, lubeus Morbos in pegma adduxisssem: sed abruncata adhuc pone relinquebatur Axioma regiminis, jejuna nimium in Scholis, ipsiusque Duumviratus majestas, & spiritalis planè radiatio *ἡσὺ ὄλον*. Quamobrem intertexui tractatum de Anima, ut plenum duumviratui suum jus cedat. At nondum adhuc extra stomachum abire potui, quin aliqua de diæta meæ opinionis examina, mox duumviratui superadderem. Equidem demonstrare promissi Scholas præteruisse illa, quorum professionem maximè jactitant: nondum scilicet morbum in genere novisse, aut per spe-

cies indagasse, per causas vel per condigna remedia tractasse. Atque ideo consequenter si qua medentum auxilio successisse per conjecturas, ex propria naturæ bonitate. Quamprimū enim post universalis præsidia (sic enim nominant venæsectionem & purgationem) statim dimidiā sanationis partem, dedere Regimini victus, & vitæ, quam plerumque per calores, frigora, & temperantiam horum, in respectum Euchymiae æstimarunt. Bellè sanè victus rationem præscribunt ad obrinendum finem sibi ignotum, dum in elementorum caloribus & frigidibus voluntur. Enimvero præter crassam ignorantiam victus ratio mihi saltè suspecta dudum fuit, & visa misera quædam medentum impostura, agrorumque servitus, sub indictione poenæ capitalis præscripta, in ægris credulitatem fiduciamque pariens. Nam in primis quicquid carò venditur, id constitem maximè sanum laudatur. Et in medicamentis aurum foliatum, gemmæ contusæ, coccus baphicus, vermis eucinillo, sericum crudum, &c. (forte enim araneæ, si procul peregrè deferrentur, magno venales essent, ut stercus Crocodilia) in cibis verò, quicquid manganii ergo lingæ gratum, nec stomacho adeo difficile, id universim, ac statim, prædicatur euchymum, sanum, & salubre. Quatenus quæ palato maximè arident, debeant esse gratissima, ac saluberrima.

Ideoque variant hæc juxta palatum Medentum. Nam quod uni sanum laudatur, ab altero, cui id minus placet, vituperatur. Hoc pacto enim Phasiani, perdes, sturni, merulae, & capones saginati, quadrupedibus præferuntur: quamquam hæc una nobiscum vivum foetum proferant, & hæctenus familiariora sint nobiscum, quam aves, pisces, & insecta, id est, animalia ovipara. Sic quoque pisces saxatiles anteponuntur marinis, & panis siliginis fursuracco. Deliculi enim, culinae mangonio student, utque ægris placeant, qui remediis & scientia destituti, professioni aliàs sterili, sese emanciparunt, qui enim coquorum didasculi evadunt. Quam impigre lustrant omnia, ut in culinis & trichiniis sua exerceant imperia, utque videantur omnibus sedulo prævidisse, in ægros tyrannidem exercere parati sunt. Tanquam si cibi & potus graviorum morborum medela forent. Profecto me hujus partis semper insigniter puduit. Et enim vel ab adolescente jam intus augurabar, sanationes esse medicaminum, non autem ciborum effectus. Quapropter ut languidam ciborum operam suspicabar: ita quoque conjeci, strictam victus obedientiam, tam in mandante, quam obsequente, favore implicitam ignorantiam veri, & adæquati remedii, vel imposturam. E contra verò, qui ignem habet, is urere potest; & qui cultrum, is scindere valet. Sic & qui aptum habet curandi arcum, is sanare potest, regulas victus spernere, ac supervacaneam hac in parte Scholarum industriam sive adulationem præterire. Error enim alioqui, qui à victus electione supervenire potest, præpotenti bonitate remedii facile anticipatur. Nam si Hippocr. assueta, licet in se minus salubria, non assuetis præferat, nec facile, nec tuto, nec celeriter ab assuetis mutanda sit diætæ: quid ergo non censendum de assuetis electis, optatis, desideratisque cibis & potibus? utpote qui dictante sibi inus naturâ, remedium sapius præluxisse

comperta sunt, magno Medentum pudore, ubi præsertim cum antea vetuissent. Diætæ inprimis non tractat de apertè notis: Non enim disputatur, an sanum sit comedere toxica, vel tistas ollarum, &c. Imò nec quidem si salubre sit, ægrum repleti multo cibo, aut potu, etiamsi enchimis. Vel si crasula, ebrietas, & vita inordinata sint ægris sani, & juvenina ad servandam, vel recuperandam sanitatem idonea: sed Diætæ tota occupatur tantum in delectu ciborum, atque potum. Qui tamen velut nutrimenta indifferentia, consistunt intra limites bonitatis, differuntque tantum in latitudine neutralitatis. Adeoque idcirco Diæticem, tanquam prodiatricem ignorantiae causarum, veræ Medicinæ, ac præpollentis remedii, semper aspexi. Quotusquisque nimirum est ille, qui repudiatis regulis sibi præscriptis, sæpè non convalescit? Medicus interim, ridente intra dentes inobediens ægro, laudem sanationis suis arrogat regulis? Hinc nempe Arsista Medendi in omnes trahitur scenas, quia pauperiem judicii, tam in Medente quam ægro, restantur regulæ Diæticæ. Unde non raro sperant Medentes nancisci occasionem excusandæ necis, per ægrotorum inobedientiam, circa Diætæ regulas non strictè servatas. Quanta pro dolor committuntur hoc dolo absurda, quæ mundo nondum fat patent! Quod, dum nil sciunt, aut habent quo morbum pellant, sibi que obsequi cogant; saltem censentur culinæ blandimentis, multaque sollicitudine, impedimenta augmenti velle tollere? Si utilis Diætæ observantia foret, serviret in morbo, velin convalescentia. In morbo enim, quàm est importuna, molesta, ac impertinens? Dum plerumque appetitus jacet consternatus, quique sui complacentiam, ne totus pereat, suadet? enjusque conservatio tanti est momenti, quanti est vitæ indicatio! Statu enim vacillantis appetitus, natura sibi plerumque suggerit convenientem cibum; idque non raro, tum potissi-

- potissimum, dum maximè opis est indiga. Certant tum Medentes cum hoc naturæ placito, per regulas suas victus: à quibus abstineat aeger, si nolit necis suæ causam omnem ab infido auxiliatore imputari. Tum namque, symptomaticè furit Archeus, quod opatum denegatumque fortè sibi familiarem cibum denegari sentiat, adeoque in lite litem novam suscitant. Perinde ut equus per aquam transiens, & non sat pro lubitu bibens, inde servat sibi in vitam spirandi difficultatem
10. anxiam. Diætæ verò, à morbo, aut sub convalescentia, mixtè quoque molesta est, si non etiam irrita, cum jam natura ultro fateretur. Siquidem præscriptum Diætæ non potest non inculcare, sufficientis remediis defectum, adeoque confessionem implicitam infidæ sanationis. Sanet enim Medicus ut decet, & natura spondet, pro satisfactione restaurationis. Profectò vidit, & judicavit Omnipotens, quæcunque fecerat, erant bona. Id est, quicquid in cibum destinaverat, erat bonum. Quicquidve in venenum ordinaverat, erat bonum venenum. Aliàs enim magno jure conquereretur pauper, quod minus paternè secum partitus Deus esset, quod media denegasset, quibus egenus, lautis Diætæ regulis respondendo, sanitatem potuisset recuperare: Divitibus verò, cum opibus sanitatem quoque elargitus esset. Utpote media elargiens, quibus sibi Diætæ prælia solveret. Etenim jam à quinquaginta hinc annis mecum expior, me plures sanare, etiam non visos, spretisque Diætæ regulis, quàm plures simul Medici, qui in nostra urbe oberrant. Expior, inquam, me omnes febres continuatas & intermittentes curare paucis diebus, imò & plerumque paucis horis, non admissio phlebotomo: sed permisso vino. Potissima siquidem Diætæ pars Medentum opipara est in adulatione ægri, ad plausibilitatem Medentis comparata. Excepto plerumque vino. Sana quoque quisque Medentum prædicat, quæ sibi arident magis.
- 11.
- 12.
- 13.

Id autem ne deprehendatur esse genus assentationis, strictam injungunt obedientiam, ut isthac legum severitate frenos vitæ cohibere putentur. Panis inprimis habetur victus primarius; cætera verò alimenta sunt tantum concibi, vel obsonia. Ego verò ex opposito, cætera alimenta veros cibos voco; panem autem tantum obsonium. Multi namque solo lacte dudum vixisse reperiuntur. Hiberni quoque, celeres & promptissimi roboris viri solo Chambrach, sive trifolio, pro pane alicubi utuntur. Et Septemtrionales aliquot, solo pisce absque pane vivunt longævè, pertinacesque in frigora & morbos constant. Repletio panis pessima in Adagio: non solum quia paupertatis sit index; sed quia revera in debili stomacho, est onerosissima. Utpote panis, propter fermentum susceptum (nec alias enim nisi pasta est) liquefscens in cremore, herbas & cibos quibuscum est masticatus, colliquescere cogit (quod in digestionem fini quotidie experimur) & hoc dumtaxat nomine obsonium potius, quàm cibus est. At ne in nominalibus dudum verfer, sufficit enim mihi, quocunque modo vocetur, modò sciatur panis usus, & necessitas ad liquefactionem ciborum valere potissimum. Præterea semper sobrietatem magni feci, tanquam totius Diætæ cardinem. Tum etiam, si appetitus circa aliquod objectum ferretur, admissi lubens, attamen cum moderamine mediocritatis. Non tamen is sum, qui nesciam unum edulum altero præstare, esse ægro convenientius: sed parum angor, utrum ambor aeger sumeret, modò simul bonum aliquod remedium nactus esset. Ratus, si remedium non valeat obvenire malo, ex minus conveniente cibo, longè quoque minus valiturum, ad superandum vel expellendum morbos. Infida idcirco & languida duxi remedia, quæ è Diætæ præscripto sperantur. Quippe, ut dici solet, facilius est non admittere, quàm expellere hospitem. Et ex correctivo. Quicunque præsumit, virtute re-

14.

15.

16.

17.

18.

medii, superare morbum, certus esto, se supervenientia è ciborum incongruitatibus, eodem remedio longè facilius superaturum. Signum ergo debilitatis, atque diffidentia, in medico censui, quoties pudibunda culinæ cura angitur; Is enim condigno carens pharmaco, ut interim aliquid agere videatur, neve stipendium frustra capeſſat, spem suam in criticum diem reponit, & delectum eduliorum præſcribit. Mea enim hac persuasione didici, primum. **Quod** natura, in nobis, sapientior sit quovis medico, magisque gnata suæ utilitatis, atque damni, quàm cuncta Scholarum ingenia. 2. **Quod** natura proinde sibi seligat, optetque convenientissima. 3. **Quod** pecus nunquam optet, quia siti suæ satisfecerat, nisi fortè venenum deglutiisset, nimiaque voracitate succumberet, quod potus in febribus plurima ariditatis incommoda subvertat. 4. **Quod** bibere in siti, non esset minus naturale, quàm micturientem minxisse. 5. Ideoque cum hoc non exigat medicis consensum: illud etiam non egeret consultatione. 6. **Quod** simul cum potu exhiberem aliquot guttas, quibus facillè penetrantibus, præsertim in siti, plurimas una cum siti febres, jucunda ægrorum voluptate, suffocaverim multoties. 7. **Quod** ingens appetitus erga rem, apparenter in regulis Diætetices, nocuam, plerumque ab ipsa dictitur natura, cui suum enotuit remedium, non autem Scholarum libris. 8. **Quod** proia parum anxii esse debeamus, circa res optatas parum nocuas, minusque solitas. 9. **Quod** si remedium debeat morbo prævalere, cibi, & potus, in sui latitudine nequeant continere robur entis pharmaceutici. 10. **Quod** cibi, si non remedium, ergo etiam vix noxam contineant. Loquendo de cibis, ut talibus, id est, indifferenteribus. Ego hæc mihi sic persuasi, hæc sic aliis præſcripsi. Nimirum quod abstinentia, atque parcimonia, sint optima in Diætetice media. Magisque, ubi ad libitum aliquid

manditur. Juxta proverbium: Quod sapit, nutrit. Etenim sufficit appetitui per qualitatem, non autem per quantitatem. Alioqui si satietas gravet sanos, multò magis ægros atque debiles. 2. Comedant scilicet, non quidem ad repletionem cavitatis stomachi, nec ad voluptatis sive gustus dictamen: sed quantum ad vitam sanam tuendam acillè sufficit. Idque si assuescenti primum sit difficile, saltem non erit assuetum. Quàm enim stultum est, gementi per morbum, suas pridem ingurgitationes insectis optare. Nolim tamen quisquam persuadgat sibi, hanc vivendi sobrietatem, ac levem sarcinam, quendam præcavere à Peste, casu, vulnere, fulmine vel calculo. Incidentia namque externa, digestionum œconomiam spernunt, quia superant. Calculum nimirum etiam inter externa rejicio, quia à fermento jam alieno fit. 3. Cum cibus omnis debeat mutari in cremorem, sitque exquisita masticatio, quæ digestionem severissimè commendo. Siquidem unicus bolus, non rirè masticatus, plus negotii præbeat in corpore, quàm tres mandendo contriti benè. Aves enim ideo, quia dentibus carent, duplici stomacho opus habent, utut digerendo essent alioqui potentissimæ. Omne quoque pecus ruminans, ut magni in lege habitum; ita non spernendam masticandi necessitatem nobis seriò inculcat. Imò ea de causa in Sacris pro puro brutum deligitur ruminans. 4. Denique. Quæcunque in crapula sumuntur, supra fermenti stomachici potestatem, caleſcunt quidem intus: at putrescunt, nec etiam eatenus digeruntur: ut in febribus est luculentissimum. Quantum verò de tenerioribus cibis sub crapula est assumptum, digeritur quidem, labiturque è stomacho: At secum magnam indigesti molem præcipitat, tam propter valis tensionem; quam naturæ onustæ, & frenos deferentis, incuriam. Sin autem digestum fuerit,

fuerit, quod est longè tenerrimum, idque iusto diutius in stomacho moretur, necessario quoque istud retentum, nimium accessit, vel planè putrescit: deducitur in amarum excrementum manè, non raro per vomitus rejectum. Quodque Scholæ falso Cholera dixerit. Tinctores enim, unicâ corticis tinctura, supra centum, diversos colores mutant, si panni prius diversimodè sint affecti. Sic quoque unicum aberrans stomachi fermentum, univocum cremorem aliàs, si adhuc in se diversitates non planè digestas contineat, pro partium diversitate variformiter disponit atque determinat. Adeo ut licet ordinario, non nisi partem cremoris digestam, tingat suo fermento: indigestam tamen partem, non definit afficere, & pro recipientis defectu perperam imbuere. Quapropter plurima sic in primæ digestionis culina exorbitant. 5. Quicquid assuetum, non malignum, sed opatum assumitur; id quoque absente satietate facilius digeritur, & tunc in morbis admittitur, si sobriè ac moderatè sumatur. Eò quod fermenta faciliè subigant, quæ assueta sunt, & præcipuè si desiderata. Etenim tenuissimum victu, in acutis morbis utendum suadet Hippocrates, donec nimirum resurgat appetitus. Laudo enim tenuiores cereviasas, quantum dulces potus, & ptisanas, sperno verbis Galeni fretus. Hordeum (inquit) parum coctum, ventositates efficit: oppilationes verò, si meliusculè bullierit. Quapropter Avi nostri, credentes, nullo modo hordeum decoctum esse innoxium, illud germinare cogunt (quod tùm Maltham vocant) quo opere, tam ventositates, quam oppilationes præpediunt. Ex Maltha vero & lupulo cereviasas conficiunt. 6. Neminem quoque urgeo, iusculis consommat, memor præcepti illius: *Corpora impura quo plus nutrit, eo magis ledit*. Nam et si in acutis, absque cibo, soloque vivatur

potu, non tamen exinde vitæ discrimen ingruit. Imò sic citius convalescunt, multoque minore obstaculo vires & appetitus resurgunt. Quoties nimirum putrefactibile, sive cadaverizabile in stomachum ingeritur, carentem suo fermento digestivo: putrescit digestum, & non digeritur. Atque ista, est illius Aphorismi iusta explicatio. Nunquam enim optavi, ut ex acutis morbis ægri redirent pingues, aut saginati, at bene istud unicum intendebam: scilicet ut convalescerent, & quidem non multum viribus detruncati. Maximam itaque diætæ partem, in morbis stomachicis, traxi ex Aphorismo: *Quod ructus acidus, reparati fermenti, superveniens nidorosis, sit bonum*. Ructus namque nidorosi, nausæ spontaneæ aversio, carniū, piscium, & ovorum, imò stomachi gravamina, iusserunt solis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs per cadaverizabilia didiceram, exspectanda accidentia peregrina, defectus animi, aliaque id generis incommoda. Quoniam tum potus humectant, solantur siti, calorigue satisdant, ariditates ac debilitates inde consequentes arcant. Sub potu autem non hic intelligo forbitiones iusculorum, assatim nutrimentum, eorum nempe, quæ in stomacho calente, citra fermentum digestivum, sponte cadaverizantur: sed omnino de iis, quæ minimè putrescunt: qualia sunt panata, itemque cerevisia vino tincta, cui mica panis simul commissa sit, ut sint cibus simul & potus. Huc revo-co, quæ aliàs prolixè docui. Nempe digestionem à fermento proprio, non autem à calore fieri. Quoties ergo aversio carnis, & ructus nidorosi, significatur calor adesse, & deesse fermentum acidum. Attende ad hoc, quàm faciliè recens caro, pedi, aut capiti calenti alligata, putreat, & confestim fæteat. In febriliter stomacho igitur, calente admodum, sapiens natura cadaver in se fieri timet, ideoque statim carnes averfatur. Sed quorūsum

dum abiit fermentum stomachi in febrilente? Anne migavit aliò? anne extinctum? Quorū enim abiisset fermentum, quod nusquam nisi in suis latibulis gratum? nec periiit etiam. Quoniam vitale est, quicquid autem vitale semel periiit, non redit iterum à privatione. Fermentum verò rediivum est. Id ergo contingit. Vel enim quandoque non pertingit fermenti dimissio è Splene ad stomachum ob aliquem defectum alterutrius de Duumviratu: vel saltem receptum in stomacho fermentum, obtegitur alieno atque febrili odore. Quod sic intellige. Esuriens aliquis, atque optimè valens, importunus carbonum fumis diutius immorans, mox sibi nauscam oboriri percipit, & ciborum aversionem, dein quoque dolorem scincipitis, atque tandem vomitum. Fermentum itaque stomachi, noceo carbonum odore ut contegitur: ita pariter virulento febrium motuum odore, & nidorofo contagio, contingit confestim nasci aversionem carniū, quatenus fermentum stomacho vernaculum contegitur illo nidore. Hæc sic de diætā mecum concluderam, & rationem victus intra paucas supradictas regulas communes, juxta naturæ cursum metiebar, antequam remediis majoribus potitus essem. Sciens tamen, quicquid in stomacho convertitur, specie cremoris diaphani, vi fermenti sui, id initia vitalis succi suscepisse, licet non-

dum vitam: atque ob id non ita sponte putrere. Quicquid verò vel non dissolvitur, vel si in se sit dissolutum, nec tamen suscepit fermentum, ut latex, salis muria: id ipsum vel excrementum est, vel facile tale fit, atque corruptioni est obvium. Igitur in victus ratione potissimum attendendum ad morbos, & cibos, quod ratione morbi, ager aspernatur, vel appetit. Quippe ancillandum est naturæ, nequam autem imperandum. Fermentum videlicet, quod cibos conficere debet, illos præscribat, non autem Medicus pro suo appetitu, neque unam ex auctoribus formam pro quibusvis calceis sumat. Quasi hominum natura varia non se haberet per modum relationis ad aliquid. Exercitia demum, labores, opera, quietes, somni, aerque pendeant ex regulis, quas nobis aliarum digestionum momenta dicant. Ut scilicet succi de cremore generati, felicius ad suos perveniant fines. Hæc est diætæ veritas, quam natura spontè indicat & docet. Illudque unum atque perpetuum esto. Quod quicumque nactus est optima arcanorum remedia, uti ægros mox restituit, & à morbo quolibet cunque vindicat: ita etiam non aliam ægris, quàm sanis diætā præscribit. Sanis namque omnia censentur sana, eo quod fermenta digestiva potenter quælibet in sui ditionem trahant, & coëreant. Adeoque digestiones præscribant regulas Diætæ.

PHARMACOPOLIUM AC DISPENSATORIUM MODERNUM.

1. *Ar. Medendi reposit in fabulæ.* 2. *Barbari præcellunt Europæ in re herbaria.* 3. *Consuetudo Galeni suffurandi aliorum inventum.* 4. *Herbarium focus scenicus.* 5. *Signatum in herbis, ridicule in Chiromantia transitum.* 6. *Paracelsi temeritas.* 7. *Isane inventum herbas in zodiacum retulisse.* 8. *Quin parum spectatum, quod maximi pendendum.* 9. *Pudoriam dotalia dona simplicium à gradu caloris metiri.* 10. *Cessitationes Herbariorum.* 11. *Vera simplicium depuratio, hactenus jejuna.* 12. *Cruor & sanguis, differunt etiam in plantis.* 13. *Quercetatum de-*

cepit glacies. 14. *Pater luninum solus dator cognitionis infuse, absque effectuum observantia.* 15. *Vana media ad noscendum vires simplicium.* 16. *Specificus sapor.* 17. *Desiderata in scientiis simplicium.* 18. *Pyrotechnia viam pandit.* 19. *Diversitas agentium in natura.* 20. *Remediorum Spagyrorum diversa Activitas.* 21. *Balsamus amnes herbarum succos præservans à putredine, absque proprietatis alteratione.* 22. *Census extraforum & Magisteriorum.* 23. *Horrenda simplicium confusio, ac pluralitas.* 24. *Dispensatoria valent tantum ad expeditionem: non autem ad*

appro-

appropriationem. 25. Auctoritate Magistratum paria deceptio clientum. 26. Deus quædam componit, quæ homo non separaret, nec illis tertium superaddat. 27. Quando conjunctio est admittenda. 28. Sententia de dispensatorio valore. 29. Dulcibus retunduntur multorum vires. 30. Responsio ad objecta pro dulcibus. 31. Symplicium varietas. 32. Chymia præfertur aliis professionibus. 33. Usus transmarinorum. 34. Crassi, remedium nucleus. 35. Vitia in decoctis. 36. Defectus in electuariis, pilulis & confectionibus. 37. Contra confusiones simplicium. 38. Solutivorum examen. 39. Qualis preparatio simplicium spernenda. 40. Bullitio odoriferorum damnoſa. 41. Cornu Ceri iustura ridicula. 42. Multorum correctio fatalis. 43. Peccata simplicium. 44. Absurda miscellanea. 45. Tota terra venenum habet, & parit. 46. Sub venenis latent potentissima arcana. 47. Error de Asiæ castratione. 48. Error de ejus cruditate. 49. Nullum venenum in Ente primo verum. 50. Nex Marchionis Spinelli, ex iusto bellebore. 51. Examen Viperæ. 52. Arsenicalia, quo jure ulcerum remedia. 53. Ut venena fiant remedia. 54. Remedia Chymica officinarum. 55. Examen auri, & gemmarum in Mendo. 56. Usus obsoletorum. 57. Quid saccharo clarificatio decesserit. 58. Modus applicandi externa. 59. Collectio simplicium.

DAssim Ars Medendi in fecnas, & vulgi ludibrium trahitur. Eò quod Medentes sapere noliunt, nisi ad consuetum Scholarum. Quæ enim egunt, credunt: quæque credunt, exsequenda tradunt fidei Seplastæ, uxoris, & famulitii. Inde enim unguentarius quilibet, & vetula, se in Medicinam ingerit, Medicos illudit, quia & non raro in multis excellit. Solent enim antiquitus olim quædam sibi reservare in pignus famæ, atque familiæ. At postquam ignavia vicit, & lucrum disposuit Medicinam ut aratrum, iusto Dei judicio, pessum ivere omnia. Ante limen officinæ non possum non indignari simplicium descriptores. Nam quamvis non sit campus spatiosior, uberior, jucundiorque, in tota terrarum facie, & ubi animus magis oblectetur, quam in re herbaria: vix tamen alibi minus est progressum. Siquidem Arabes, Gentiles, Barbari, Silvestres, atque Indi, multò vigilantius sua simplicia observa-

runt cunctis Europæis. Quippe vel à diebus Platonis (quibus vixit Dioscorides, vir miles) nil fere rei herbariæ est additum: multum verò est diminutum. Galenus peculatus lubitu, hoc alterius studium, suppresso nomine. Dioscoridis verba, planè adioscorus rapuit. Quæ inter Plinius multis conspersit nugis, utpote judicio egenus verisimile, à vero, & falso, non potens distinguere, multa undecunque corradens descipſit, ut tomi magnitudine nomen æquet. Cæterum, in hunc usque diem, de herbarum dumtaxat faciebus, & nominibus, adhuc eruditior Medentium pars anxie disputat. Quasi cognitio vultu, vires non alloquerentur coram; vires inquam primo à Dioscoride traditæ. Velut in primo Authore, vis medica ad finem pertigisset. Interim quæ maximi fuere momenti, neglecta steterè hæcenus. Moderniores verò, cæperunt herbas in sexus distinguere, multaque se inde deprehendisse, rati, conquesti sunt hæc obvelata stetisse. Quasi natura, joco, & non serio laboraret, de sexu sollicita fuisset, ubi promiscuo, & androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem dumtaxat respicit, non autem operationem, aut objectorum parium relationem. Itaque ne frustra vel punctum jotæ conderet, quæ ad certos fines, suo Creatori cognitos, totam se retulit, ubicunque sexuum notis opus non fuit ad generandum: etiam easdem posthabuit in operando. Verum si duorum simplicium, unum sit altero fortius, aut asperius, id non sanè sexum denotat, sed gradum. Nam dum idem simplex putret, & in animalcula mutatur, sunt hæc non unius quidem, sed utriusque sexus. Quod sanè nequaquam fieret, si ista simplicia jam intus sexum, aut sexuales vires haberent. Ex eadem enim numero herba nascuntur promiscuè tam masculi quam foeminei sexus insectæ. Fuerunt postea & alii, qui signaturas, velut Chirromantiam in herbis observarent: hancque meditationem Satyrionis radix in-

Nnn signi-

figniter promovit. Atq; adeo hujus præcipuè merito scientiam signatam, sive anatomiam essatam, id est, nova nomina, & grandiloquos titulos, suis prætexta audacis, introducere. Ego de fide credo, hominem non naturæ, & ideo vicissim naturam non hominis esse simulacrum, icona aut sculptrum. Deus ex Bonitatis & sapientiæ suæ æterna providentia abundè futuris necessitatibus atque sufficienter providit. Ipse fecit dotavitq; simplicia, ad destinatos usus cunctarum necessitatū. Id est, composuit direxitque ad scopos necessitatum. Itaque credo simplicia in sui simplicitate, esse sufficientia pro sanatione omnium morborum. Ergo plus studendum circa inquisitionem virtutum, quàm ad disputandum qualibet problemata. Cum in simplicibus sit perfecta cura, & sanatio omnium morborum. Et per consequens, Dispensatoria, volentia componere & nectere plurima, totum perdunt, & occulta blasphemia, quasi insufficientiam divinam supplere contendunt. Hinc Paracelsus rectè scribit Chirurgis: Quorsum Symphyto, sive radici consolida majoris superadditis acetum, bolum ac hujusmodi lurida additamenta? Dum Deus hoc simplex, contra ossium rupturas composuerit prorsus sufficiens? quicquid demum illi addideris, id quasi Deum correctioni tuæ supponeres, facis. Erras graviter. Pariter quoque existimo, D e u m perfectè & sufficienter composuisse in simplicibus completa morborum quorumunque remedia. Scio denique infallibiliter, vegetabilium Artheo, nullam nobiscum esse cognitionem anatomicam, sive totum sive demum partes spectemus. Quippe simplicium dotes, sunt ex creatione: non autem ex usurpatione possessionis: nam proprietates jam suis inerant herbis, ante peccatum, mortem, & necessitatem. Tandem credo, Deum dare scientiam simplicium, cui vult; ex gratia supernaturali: non autem per signa natu-

ræ! Quid enim cum pleuritide cognationis Chiromantica habet dens Apri, sanguis hirci, virga tauri, finus equi, vel herba bellis? aut quam habemus invicem signaturam ista simplicia? Laudo equidem Dominum meum, qui omnia, antequam morbi essent, ad sui gloriam primario creavit: neque simplicia notavit, propter futuros à contingente morbos: sed ad decorem universi, undè honos Domino scilicet. Obrisi itaq; Paracelsum, quod hujusmodi nugæ serias, in principia Medicinæ erexerit. Non defuerunt quoq; qui immensum catalogum morborum in signa Zodiaci, cujus numerus, cum nimis angustus esset, unumquodque signorum in triplicem sectionem ampliarunt. Ut scilicet omnes herbarum vires in 36 dividerent, & cogerent arcto stabulo. Terra enim ex se producendi herbas virtutem habet feminalem, quam proin non è Cœlis mendicat. Proprietas enim herbarum tota, à semine est, & vis seminativa à terra desumitur, secundum Sacra: non autem à facibus luminum Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20 stellas conficere constellationem, sive unum de 12 mansionibus, atque extendi in 30 gradus. Quo pacto enim poterunt tam paucæ stellæ continere essentias, semina, facies, & proprietates quingentarum fortè plantarum specie, & internis proprietatibus discrepantium? Præter adhuc inanes tot rerum tam humanarum, quàm politicarum mille attributiones? Apage cum nugis istis! Seminibus herbarum insunt proprietates, non autem Cælo, vel stellis. Exoletæ sunt Astrorum vires, quæ caloribus, frigoribus & complexionibus, veteri fabula, adfictæ steterunt. Multò enim magis differunt stellæ, quocunq; sumantur modo, à plantis, quàm herbæ à nebulis & pruinis, vel pisces à gemmis pretiosis. Elenchus itaq; esto, effectus causis tribuisse, quæ nil prorsus causæ simile in se possident. Id vel vigilem somniare est, si tale crediderit, vel pror-

- propterea propria putatione, evagari in dementiam. Mathiolus, Tabernamontanus, Brasavolus, Ruellius, Fuchsius, Tragus, d' Allichampius, ceterique herbarum observatores, hactenus occupantur tantum circa facies & cognitionem visualem plantarum: virtutes autem earum, à Dioscoride omnes pariter describunt; ad gradus quoque caloris & frigoris constringunt, quasi aliquid à fundamento demonstrantes. Pudendum sane, simplicium Crasum è calore defumfisse, non autem è fontibus seminum. Dodonæus Friso, jam factus Batavus, Tabernamontanus cum paucis aliis, quanquam iisdem graduum vestigiis insisterent, aliquot tamen additiones subjunxerunt è propriis, vel aliunde decerptis experimentis: sed adhuc confusa planè, incerta, & perperam distincta: utpote quod non è scientia, sed vel è vulgi revelatione annotata, vel casuali experimento hausta, scripserint. Nemo inter omnes est, qui scienter proprietates simplicium descripsit, prout ille, qui ab hyssopo, usque ad Cedrum Libani, cuncta descripserat. Certo signo, non aliunde petendas esse veras scientias, quam à Patre Luminum. Pro-ut alibi de venatione scientiarum obiter attigi. Animal integrum, & vivum contundi non potest absque suo stercore. Dolendum idcirco nondum pensatum, herbas multum stercoreis habere, quæ nulum unquam de se eiecerunt: adeoque majori cautela esse depurandas. Denique in homine, sanguinem à cruore multis notis distinguimus. In plantis autem, sat visum fuit dixisse. Planta ista, unico in subiecto, diversis & oppositis constat proprietatibus: acquirum est, nec profundius est ingressum, quam per aliquot communes sapores, & incertos eventus. Etenim è scapo papaveris lasco, stillat opium. Chelidonia plorat aureum, & Tithymallus lacteum succum. Ex Petasitide gummi, ex Chameleonte, Ixia, &c. quorum simplicia si contuderis, alium

& inferiorem longè succum, stercoreis nimirum, cruoremque, sanguini permista, exhibebunt, utut clarificentur. Sanguinem enim, à cruore, & parenchymate plantarum distinguere, & separare discant Tyrones; si quicquam laudè dignum per simplicia egisse, meditentur unquam: fit enim hinc, quod utcumque strenuè, extrahendo sis operatus, more à Neotericis edocto, plus tamen efficit drachma una Rhabbarbari crudi, pulveretenus exhibiti, quam quicquid è sesqui drachma extraxeris. Plus enim stomachus suo fermento resolvit, quam quicquid extractionum mediatores succi auferant, quia faci similem, & aspernatum liquorem parenchymatis, absque distinctione resolvunt. Quercetanus enim, cum per Chiromantiam, & Anatomiam, quam vocant signatam, non satis examinari intimas rerum potestates animadvertisset, Pyromantiam vocat in auxilium, at in via defecit; Scilicet è cinere urticæ debile lixivium traxerat, quod in testa, forte fortuna, parum contrinxerat glacies, (nam si lixivium fortius fuisset, glaciari non potuisset) mane miratus exclamat. Ehem frondium urticæ figuram, in glacie en conspicio. Gavissusque axiomata fundavit. Quod nempe in cinere; ens seminale, figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneat. Bonus vir ille suam principiorum declarat incertitiam, nesciens imprimis, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuspides, ad figuram folii urticæ, faciat. Deinde, quod Archeus sit figurator rei generandæ, qui per ignem conflagretur dudum, antequam carbo vel cinis fiat. Tercio, si Ens seminale herbarum, exprimeret lixivium, non sanè folia: sed radicem, caudicem, flores & fructus referre deberet. At seminum potestas figurativa, delitescit in Archeo, herbarum rerumque generabilem Vulcano, qui cum oculis carneis non subsit: A Deo solo impetran-

dum est, ut oculos animæ aperire dignetur, qui Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates primo intuitu demonstravit. S. Theresia, mentaliter viso semel Crucifixo, sensit animæ suæ esse oculos, quos in vitam apertos servavit deinceps, & caro nobis occlusit, per naturæ corruptionem. Neque enim aliàs, de cætero cognoscimus naturas à priori, neque Archæi alteritates modò scimus, nisi per nudam observationem. Multa quidem nobis simplicium legata sunt; at falsa plerumque & incongrua. Nec librorum lectio, nos facit cognitores proprietatum, nisi per observationem. Non secus atque puer, qui canit muscen, non tamen eam componit, ut neq; Symphoniæ primas rationes novit, ob quas sic toni disponendi erant. Hoc si accidat in sensibilibus sensu notis, quorum rationem metitur auditus: quid non fiet in re medica, in qua vires simplicium, nullo sensu perviæ sunt? Medicaminum autem quorumcunque descriptiones, in officinis traditæ leguntur, cum defectu cognitionis proprietatum, & concordantiarum. Loquor enim de optica notione, qualem anima, separata à corpore, habet, qualemque Deus largitur in hac vita, cui vult, atque hunc hætenus procul diremsit à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem deferunt venerationem. Exorandus itaque est Pater luminum, ut dignetur nobis dare cognitionem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab, in nominis sui gloriam, & nudam proximorum charitatem. Sic enim staret in nobis Ars Medica, recta sub quolibet pondere. Sed verendum ne is, qui permisit perire libros Salomonis, reservet hanc simplicium scientiam in avum Eliæ artistæ. Scholæ enim, per sapes, sive gustus, introitum ad simplicium scientiam promiserunt. Per acre, amarum, salsum, dulce, astringens, acidum, & insipidum, calores & frigora, se demetiri, tanquam proprietatum cunctarum opifices. At superba ostentationes, effectu ridiculæ factæ sunt. Siquidem &

opium valde amarum, quod hætenus calidum volunt, summè tamen frigidum docent. Sic acrem Camphoram, juxta suas regulas, calidam esse debere, frigidam tamen absque controversia prædicant. Pariter & Chrysulca, oleum vitrioli, sulfuris, &c. acida, juxta saporum regulas, summè frigida esse debent. At suo quandoque loco ostensurus, Scholas, facultates rerum, nondum cortice tenus adspexisse, ideoque seminalium proprietatum fontes præterisse. Tandem est rebus singulis specificus sapor, qui proprietatem docere deberet, si quid aliud externorum signatorum. Est nempe præter acuitatem Cinnamomo peculiaris gratia in sapore, quam in ullo vix præterea simplici reperias. Sic Gentiana, ænula campana, &c. præter communes amarores, specificum saporem habent, qui subter regulas, ob singularitatem propriam quorumcunque simplicium, redigi nequit, solusque proprietatum singulatum, est accusator, ut & distinctor. Porro quod simplicia deligenda sint in statione, quâ in sui vigore sunt, hoc scholis, rusticis & mihi, esse commune. Semina nimirum, dum propemodum sunt arida: Caules verò & folia, dum succulenta pleno cruore madent: radices quoque, dum viribus tument, nondum generando & coquendo exantlatæ sunt: sed multa jam quiete saturæ, expergesto Archeo germinascere meditantur. Alii suadent Autumnum: Ego plerumque amo ver. Quod in Polypodio, Brionia, &c. expertus didici. Etenim succus herbarum est cruor, qui magis magisque maturatus, vel cogitur in se, vel in fibrarum naturam desinit, vel saltem defungitur, dum vis vitalis de propagando semine meditatur. Ergo indagandis, & deligendis simplicibus, nil mansit magis neglectum, quàm quod maximè desiderabatur, & in quo, vel ab initio hætenus, nullus fuit profectus. Potestates nempe simplicium, earumque immediata subjecta, mansere incognita. Illæ enim præter claram ac velut 16. opticam 17.

opticam: sui cognitionem, desideratam exposcunt præparationem & appropriationem, Cognitio inprimis scientiarum: non autem traditiones ad lubitum narratas, & sibi invicem transcriptas, præsupponit. Præparatio verò, non solum ebullitiones officinæ, aut confusiones exigit: sed totam Pyrotechniam. Tandem adaptatio, applicatio, siue appropriatio requirit fundatam in lumine naturæ theoriam, hominis, morborum, & affectuum, deinde dependentias, mutationes, & alteritates. Non mirum itaque, desertam fuisse simplicium doctrinam. Sub tanta interim mortalium socordia, omnipotens dignatus est suscitare Spagyros, qui de transmutatione, maturitate, tinctura & promotione virium, velut de summè necessariis meritò cogitarent. Et sic sensum progressi ad Medicinæ unitonum, voti compotes evaserunt sequaces. Non enim ad fictorum humorum ametriam, luctam, defluxiones, imò nec quidem ad producta, siue fructus morborum iverunt (ad quorum nempe averuncationes noverant sequi dumtaxat palliationes morborum recidivales) sed ad anteriora, siue priora, studium converterunt: scientes, quod potestativa basis multorum defectuum, characterizata esset in Archeo vitæ. Quocirca per puritatem, simplicitatem, & subtilitatem remedium, symbolum habentium, tentaverunt ingressum ad vitam mediam. Ut si qua illorum, non ad prima nostri constitutiva penetrent: saltem in horum limine, dorem suam exponant, excitando nostras potestates, grato sui alloquio.

18. Si quidem natura, necum agnoscit actiones agentium, quæ prorsus intrant in ditiones patientium (corporalis nempe dumtaxat est actio, ejusmodi, & nutritis facultatis obedientia) verum, est & agentium altera, non spernenda autoritas, quæ est dotis nativæ explicatio, in ipsam Archei vitam mediam, propter mortalitatis, feculentia, & turbulentia sequestrationes. Qua superioritate, ejusmodi

agentia, à suis patientibus nequicquam tolerant, multòque minus alterantur per renitentiam aut reactionem. Nonnulla enim sic præparata remedia, surdo sui conubio, nostras sic recreant facultates, ut certiores nos faciant, se ad hoc in mundum venisse. Quædam enim sui fragrantia nos velut reficiunt. Sunt & alia, quæ clausa, impediuntur suam nobis benevolentiam ostendere. Ut aurum, & gemmæ. Alia demum, solutis vinculis, in gradum deducuntur, velut incrementi favore felicia, porcessum suarum adeptæ libertate & autoritate, nos erigunt à lapsu, & solantur. Non sanè inertius, quàm aliqui lethalia Aconita nostras vires pessumdant. Abigunt nimirum corporale, imò & fermentale virus: Non autem, quod aliquod pharmacum queat extinctas, abolitas, & exantlatas de novo rescire potestates, partibus insitas. Ceterum error scholarum fuit, succos herbarum, cum suo parenchymate, fermento prius non subigere, antequam optimarum partium selectio sit possibilis. Tum quoque neglexerunt indagare, quod succus rerum, pressulo expressus, solo odore cujusdam ignis sulfurei, maneat deinceps absque saccharo vel alio additamento incorruptus: cujus favore acquirit balsamicum aliquid, haustusque æthereos sibi incorporatos transfert ad magnam entelechiam. Porro descendens ad officinarum labores. Inprimis enim, quanquam extracta videantur inertem stomachum, à labore sublevare: illa tamen non magnifacio, ob errores jam ante notatos. Magisteria verò lubens extractorum vice repono, quibus tota rei substantia in primum succum redacta est. Qui præparandi modus Medentum vulgo manebit in ævum incognitus. In qua solutionis retroitione, sponte separantur succi heterogenei, diversis plerumque fundis, sibi invicem supernatantes, fidentque unus rector, diversitate insignis, ens seminale continens. Secundo commiseror in officinis, tot simplicium

- connexiones, & confusas miscellaneas, prodiitices ignorantiae, & incertitudinis.
23. Sperant enim Scholæ, si non juret unum, alterum juvaturum: sicque multa associant invicem, Herbariorum præconio, exaltata in eundem scopum. Adjunctæ sunt mangonii sorores, elixatio, & condimentum. Dispensatoria proinde commendantur à Scholis descripta, & à Medentibus usitata, ad expeditionem, & promptitudinem (huic nempe promptuaria suum habent nomen) non autem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia videlicet dumtaxat generales ac universales intentiones, cum substitutione, & dispensatione unius, pro altero. Unde Dispensatoria dicta. In quibus omnibus, atque singulis, crudorum simplicium concursus, & confusio, conjecturalem dant exitum. Undequaque enim pro suo numero decipitur æger, tam scilicet fide ac fraude seplasiæ, quàm jurejurando Doctoratus. Putans errare, fallere, aut falli non posse, qui jurat se admissum gnarum, & sufficientem. Ah utinam Magistratus tantæ clientum fallaciæ, & fraudi Medentium, eant obviam. Ego inprimis in simplicibus compositionem sinceram admiror magnopere, quæ, componente Deo,
25. facta est. In consolida nempe, plenum remedium ossifragii reperio, habens cuncta, quibus opus habet. Quibus si bolum, acetum, aliava aliena admiscueris: pro ut supra ex Paracelso admonui: jam mixturam, à Deo ordipatam, corrupisti. Attamen quoties res singule non habent intentum, adjunctiones subinde admitto, fires suo congressu copulativè acquirant, quod in singularitate non habent. Quod deinceps experimento docente confirmandum. Cujus exemplum in atramento & tineturis est luculentissimum. Enimvero sub studiorum pœnitentia sæpe considerabam, quod cum in natura esset quædam proportio materiæ ad materiam, & formæ ad formam: eandem quoque servari proprietatum ad proprietates, ac per

consequens, effectuum ad effectus. Ast defectum horum, mox me simplicium compositio docuit. Ubi alteritates statim à commixto seminis initio intrant, & sese demoliuntur plerumque, non secus atque multorum semina simul confusa, & confusa, spem seminale excludunt. Scivi deinceps, multis laboribus, & expensis, materias remediorum, dumtaxat præparatione sui ad nobiliorem dignitatem evectas, adscendere ad gradum perfectionis, libertatis subtilitatis, & puritatis, & longè antecellerent officinarum decoctis, syrupis, atque congestis sub melle pulveris. Quisquis

28. enim Pyrotechniæ exercitiis bene instructus est, mecum clarè intuetur, nullum in Dispensatoriis pharmacum reperiri, quod non plus nocui, quàm proficui contineat. Scholæ namque, quæ Hippocratem profitentur, si morbos ex acri, amaro, falso, vel acido, proficisci agnoscant, quod uno melle, unicoque saccharo omnia prorsus larvent, condiant, remediorumq; alias sat in se debilius proprietates retundant: quasi morborum omnium unica medela, & apex, in dulci staret. Respondent enim, quod

29. laxativa nihilo infelicius operentur, etsi saccharata; tum quod gratiora sint palato, ac tertio, quod à carie atque putredine sic præserventur. Quod ad primum attinet, Venena quidem admitto, æqualem habere effectum, sive saccharo comitata, sive solitaria deglutiantur. Siquidem laxativorum potestas, tota sigillata est in liquefactione corporis, ut & in putrefactione liquefacti; adeoq; veneno infamis esse debeat. Inperitens ergo est Scholarum responsio, per venena, ad quæstionem de morborum remediis, quatenus amarorum, acrium, &c. Ad secundum dico, fuisse esse responsionem, donec ad primum non est satisfactum. Nesciunt ergo adhuc, vires remediorum, saccharo immutari, & retundi. Quod multis gustus aloës gratior sit, potum mellis. Deniq; linguæ cupientes blandiri: nequeunt tamen stomacho, qui coperta dolo sacchari pharmaca, solo aspectu hor-

ret

ret. Quod res paucis guttis facilius sumatur in aliquo liquore, intusque conficiatur libentius, quàm copioso saccharo condita : quod denique convenienti liquori immitta, penitus introeant, amicabilem coalescant, quàm multo obiecta saccharo. Quod saccharum fanis licet gratum, mox tamen ægris horridum fiat, in plerisque morbis stomachi, & uteri, hostile : in aliis verò, adjunctæ medellæ opem non raro faciat ridiculam. Saccharum enim sermento acido stomachi, aduersatur è diametro, ideoque digestionem facit difficiliorem. Saccharum enim, lixivio calcis vivæ, & argilla sigulina clarificatur. Etenim si acuitatem spiritus mellis, & sacchari putidas sculentias novissent Scholæ, pariori illorum usu apud agros contentæ fuissent. Ad Tertium

31. tandem dico. Scholas in hoc fateri suam ignorantiam, quod nesciat medicamina à corruptione præservare, sine condimento & virium castratione. Symporum ergo sat est fraus detecta, qui non nisi decoctis simplicibus sunt, addito melle, aut saccharo. Huc demum facit. Quod vegetabilia duptaxat succum, & mucilaginem bulliendò in aquis deponant. Quæ cruda atque impura, suas stomacho irrogant molestias priusquam cum melle digesta, nos suarum virtutum hæredes insituant. Præsertim quod herbarum gummositas, melle & saccharo frixentur, ingrata, & molesta evadat stomacho, fiatque bulliendò insigne virtutum dispendium. Laudo benignum mihi Deum, qui me in Pyrotechniam vocavit, extra aliarum professionum fecem. Siquidem Chymia principia habet non logisimis parta : sed quæ per naturam sunt cognita, & per ignem conspicua : præparatque Intellectum ad penetrandum occulta naturæ, ponitque investigationem in natura ulteriorem, quàm aliæ scientiæ omnes simul ; & penetrat usque ad ultimas profunditates veritatis realis. Quia operatorem intromittit ad primas radices illarum re-

rum, cum dearticulatione operationum naturæ, & potestatum artis, cumque naturatione virtutum seminalium. Laudabilis enim & supergloriosus Excelsus, qui hanc scientiam parvulis dedit gratis. Rarò quoque transmarinis, & ab ultimo

33. Oriente petitis remediis utor : sciens, quod Omnipotens fecit sanabiles omnes nationes terræ, nec advectas Indo de litore merces, expectandas voluerit : ut neque ante cognitæ Indias, minus mortalibus propitius Deus fuerit. Bonitas ergo divina persuasit mihi, inquilinis morbis sua domi reperiri remedia. Docueruntque me theorematà Spagyrica, quod pareretur liquor exiguus, custodiens crases simplicium incorruptas, absque condimento alieno. Herbas igitur aqua, vino,

34. vel stillatitio liquore, decoquant ad tertias, medias, etiam duplici (ut ajunt) vase, ac sub diplomate coacervatas. In quibus vires optimæ, si non pereant : saltem non eliciunt, nisi molestus & ingratulus herbarum mucus, stomacho digerendus, ut ut ovorum albumine depurentur decocta, & succi, atque larventur saccharo. Utpote potantur absque separatione puri, ab invalido, absque refectione clausurarum virium, sine vitæ radice, ac participatione, emendatione defectuum, cruditarum, excrementorum, & potestatum violentarum, quarum activitates natura nostra, sine gravi clade ferre nequit. Electuaria deinde, confectio-

36. nes, vel pillulæ, sive ad consortandum, sive ad solvendum, majoribus adhuc quàm syrupi sciant miseris : nam citra elixationem, sola contusione, seu pulveratione, connectuntur ex multis simplicibus ridiculè, nescienter, & incogitantur, quæ sibi invicem plerumque adversantur, nocent, impediunturque ipsæmet, ne mutuam jungant, quam nobis debent operam. Non est enim in natura,

37. quod Scholæ spectarunt in numeris, in quibus vires simul in unum conveniunt, quia per unitates consentiunt.

In natura siquidem res quæque singularis est, propria vivit æconomia, nec conjugio gaudet. Hactenus quoque Medendi operari, procedit in vitam mediam Archæi, quæ per confusiones, & connexiones, si non planè intereat: saltem manifestè debilitatur. Plurimum namque seminum complexu, irriti successus, Scholas admonuisse debuissent, à confusione tot tamque diversorum simplicium, abstinendum. Quando magis, quod sub ista multitudine multa supposita, opposita, frustranea, pleraque cæterum ponderosa, impertinentia, inepta, improprii, ideoque languida, effecta, mala, mortuæque confluant, aut saltem fiant. Etenim quamquam simplicium demerita, adulteriaque sint plus mercatorum, quàm Sepalsiorum: attamen illa non discrevisse, tantum ignavi, ignari, vel avari est pharmacopœi. Certum est interim plerumque omnia tandem cruda, dura, immatura, clausa, venenata, impura, vineta, atque inepta ad communicationem suarum virium assumi, & depravari magis per commissionem. Et quia ægrotantium stomachus est in limine, ideoque & primò offensus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obseptam. Laboribus itaque & curâ singulari, omnino erat anticipandum, ut languenti stomacho, cuncta præparemus, si ad conceptos optatosque fines jucundè pertingere speremus. Horridus ergò, nauseosus, & tædiosus confectionum cunctarum usus. Adeoque hinc proverbium: Tolle istud. Nam Apothecæ odorem habet. A Solutivis quoque si Scammoneam, & Colocinthida demas, ruer totum officinarum in solutivis ædificium, sublatis duabus istis columnis, quibus istud innititur. Nam solutiva præter scammoneam, colocinthida, Euforbium, elaterium, esulam, adeoque manifesta venena, eaque adhuc adulterata, fordida, & horrida, diminutionis virium & roboris nostri capita, continent planè nihil: nisi eadem venena, in aloë, rhubarbaro, fena, agarico, manna, atque

similibus, mitigata, tantoque magis imposturæ obvia supponamus. Odi idcirco simplicium præparationes, quoties lotio, ebullitio, assatio, associatio, vel calcinatio virium dispendia facit. Nam Aloë, ablutione succum amittit, meraque resina manet residua, quæ sui ad intestina adhesionem, torminum & hæmorrhoidum est concitatrix. Denique cum aromatum vis genialis, atque præcipua, sit in odorabili, hoc si ultro evanescat, & sponte odoratum feriat, quid tandem bulliendo & assando non fiet, præcipuè ubi gradus accesserit? quod nostræ nos docent odoriferorum distillationes. Tandem quid in Scholis insulsius dici potest, quàm Cervi cornu, in insulsus, & omni privatum virtute, cinerem redegisse, ad magnos usus? & loco præparationis, castrationem seu potius privationem substituisse? Etenim didici pleraque remedia, odore, atque sapore, tam intus quàm extra, nostris auxiliari infirmitatibus: ideoque detestatus sum simplicium multorum commissiones. eo quod si ad odorem sanativum, alium desuper adjunxeris, qui priorem supprimat, palliet, in se convertat, vel simul ex utroque neutrum suscitet; ^{39.} ^{40.} ^{41.} ^{42.} ^{43.} ^{44.} ^{45.} ^{46.} ^{47.} ^{48.} ^{49.} ^{50.} ^{51.} ^{52.} ^{53.} ^{54.} ^{55.} ^{56.} ^{57.} ^{58.} ^{59.} ^{60.} ^{61.} ^{62.} ^{63.} ^{64.} ^{65.} ^{66.} ^{67.} ^{68.} ^{69.} ^{70.} ^{71.} ^{72.} ^{73.} ^{74.} ^{75.} ^{76.} ^{77.} ^{78.} ^{79.} ^{80.} ^{81.} ^{82.} ^{83.} ^{84.} ^{85.} ^{86.} ^{87.} ^{88.} ^{89.} ^{90.} ^{91.} ^{92.} ^{93.} ^{94.} ^{95.} ^{96.} ^{97.} ^{98.} ^{99.} ^{100.} ^{101.} ^{102.} ^{103.} ^{104.} ^{105.} ^{106.} ^{107.} ^{108.} ^{109.} ^{110.} ^{111.} ^{112.} ^{113.} ^{114.} ^{115.} ^{116.} ^{117.} ^{118.} ^{119.} ^{120.} ^{121.} ^{122.} ^{123.} ^{124.} ^{125.} ^{126.} ^{127.} ^{128.} ^{129.} ^{130.} ^{131.} ^{132.} ^{133.} ^{134.} ^{135.} ^{136.} ^{137.} ^{138.} ^{139.} ^{140.} ^{141.} ^{142.} ^{143.} ^{144.} ^{145.} ^{146.} ^{147.} ^{148.} ^{149.} ^{150.} ^{151.} ^{152.} ^{153.} ^{154.} ^{155.} ^{156.} ^{157.} ^{158.} ^{159.} ^{160.} ^{161.} ^{162.} ^{163.} ^{164.} ^{165.} ^{166.} ^{167.} ^{168.} ^{169.} ^{170.} ^{171.} ^{172.} ^{173.} ^{174.} ^{175.} ^{176.} ^{177.} ^{178.} ^{179.} ^{180.} ^{181.} ^{182.} ^{183.} ^{184.} ^{185.} ^{186.} ^{187.} ^{188.} ^{189.} ^{190.} ^{191.} ^{192.} ^{193.} ^{194.} ^{195.} ^{196.} ^{197.} ^{198.} ^{199.} ^{200.} ^{201.} ^{202.} ^{203.} ^{204.} ^{205.} ^{206.} ^{207.} ^{208.} ^{209.} ^{210.} ^{211.} ^{212.} ^{213.} ^{214.} ^{215.} ^{216.} ^{217.} ^{218.} ^{219.} ^{220.} ^{221.} ^{222.} ^{223.} ^{224.} ^{225.} ^{226.} ^{227.} ^{228.} ^{229.} ^{230.} ^{231.} ^{232.} ^{233.} ^{234.} ^{235.} ^{236.} ^{237.} ^{238.} ^{239.} ^{240.} ^{241.} ^{242.} ^{243.} ^{244.} ^{245.} ^{246.} ^{247.} ^{248.} ^{249.} ^{250.} ^{251.} ^{252.} ^{253.} ^{254.} ^{255.} ^{256.} ^{257.} ^{258.} ^{259.} ^{260.} ^{261.} ^{262.} ^{263.} ^{264.} ^{265.} ^{266.} ^{267.} ^{268.} ^{269.} ^{270.} ^{271.} ^{272.} ^{273.} ^{274.} ^{275.} ^{276.} ^{277.} ^{278.} ^{279.} ^{280.} ^{281.} ^{282.} ^{283.} ^{284.} ^{285.} ^{286.} ^{287.} ^{288.} ^{289.} ^{290.} ^{291.} ^{292.} ^{293.} ^{294.} ^{295.} ^{296.} ^{297.} ^{298.} ^{299.} ^{300.} ^{301.} ^{302.} ^{303.} ^{304.} ^{305.} ^{306.} ^{307.} ^{308.} ^{309.} ^{310.} ^{311.} ^{312.} ^{313.} ^{314.} ^{315.} ^{316.} ^{317.} ^{318.} ^{319.} ^{320.} ^{321.} ^{322.} ^{323.} ^{324.} ^{325.} ^{326.} ^{327.} ^{328.} ^{329.} ^{330.} ^{331.} ^{332.} ^{333.} ^{334.} ^{335.} ^{336.} ^{337.} ^{338.} ^{339.} ^{340.} ^{341.} ^{342.} ^{343.} ^{344.} ^{345.} ^{346.} ^{347.} ^{348.} ^{349.} ^{350.} ^{351.} ^{352.} ^{353.} ^{354.} ^{355.} ^{356.} ^{357.} ^{358.} ^{359.} ^{360.} ^{361.} ^{362.} ^{363.} ^{364.} ^{365.} ^{366.} ^{367.} ^{368.} ^{369.} ^{370.} ^{371.} ^{372.} ^{373.} ^{374.} ^{375.} ^{376.} ^{377.} ^{378.} ^{379.} ^{380.} ^{381.} ^{382.} ^{383.} ^{384.} ^{385.} ^{386.} ^{387.} ^{388.} ^{389.} ^{390.} ^{391.} ^{392.} ^{393.} ^{394.} ^{395.} ^{396.} ^{397.} ^{398.} ^{399.} ^{400.} ^{401.} ^{402.} ^{403.} ^{404.} ^{405.} ^{406.} ^{407.} ^{408.} ^{409.} ^{410.} ^{411.} ^{412.} ^{413.} ^{414.} ^{415.} ^{416.} ^{417.} ^{418.} ^{419.} ^{420.} ^{421.} ^{422.} ^{423.} ^{424.} ^{425.} ^{426.} ^{427.} ^{428.} ^{429.} ^{430.} ^{431.} ^{432.} ^{433.} ^{434.} ^{435.} ^{436.} ^{437.} ^{438.} ^{439.} ^{440.} ^{441.} ^{442.} ^{443.} ^{444.} ^{445.} ^{446.} ^{447.} ^{448.} ^{449.} ^{450.} ^{451.} ^{452.} ^{453.} ^{454.} ^{455.} ^{456.} ^{457.} ^{458.} ^{459.} ^{460.} ^{461.} ^{462.} ^{463.} ^{464.} ^{465.} ^{466.} ^{467.} ^{468.} ^{469.} ^{470.} ^{471.} ^{472.} ^{473.} ^{474.} ^{475.} ^{476.} ^{477.} ^{478.} ^{479.} ^{480.} ^{481.} ^{482.} ^{483.} ^{484.} ^{485.} ^{486.} ^{487.} ^{488.} ^{489.} ^{490.} ^{491.} ^{492.} ^{493.} ^{494.} ^{495.} ^{496.} ^{497.} ^{498.} ^{499.} ^{500.} ^{501.} ^{502.} ^{503.} ^{504.} ^{505.} ^{506.} ^{507.} ^{508.} ^{509.} ^{510.} ^{511.} ^{512.} ^{513.} ^{514.} ^{515.} ^{516.} ^{517.} ^{518.} ^{519.} ^{520.} ^{521.} ^{522.} ^{523.} ^{524.} ^{525.} ^{526.} ^{527.} ^{528.} ^{529.} ^{530.} ^{531.} ^{532.} ^{533.} ^{534.} ^{535.} ^{536.} ^{537.} ^{538.} ^{539.} ^{540.} ^{541.} ^{542.} ^{543.} ^{544.} ^{545.} ^{546.} ^{547.} ^{548.} ^{549.} ^{550.} ^{551.} ^{552.} ^{553.} ^{554.} ^{555.} ^{556.} ^{557.} ^{558.} ^{559.} ^{560.} ^{561.} ^{562.} ^{563.} ^{564.} ^{565.} ^{566.} ^{567.} ^{568.} ^{569.} ^{570.} ^{571.} ^{572.} ^{573.} ^{574.} ^{575.} ^{576.} ^{577.} ^{578.} ^{579.} ^{580.} ^{581.} ^{582.} ^{583.} ^{584.} ^{585.} ^{586.} ^{587.} ^{588.} ^{589.} ^{590.} ^{591.} ^{592.} ^{593.} ^{594.} ^{595.} ^{596.} ^{597.} ^{598.} ^{599.} ^{600.} ^{601.} ^{602.} ^{603.} ^{604.} ^{605.} ^{606.} ^{607.} ^{608.} ^{609.} ^{610.} ^{611.} ^{612.} ^{613.} ^{614.} ^{615.} ^{616.} ^{617.} ^{618.} ^{619.} ^{620.} ^{621.} ^{622.} ^{623.} ^{624.} ^{625.} ^{626.} ^{627.} ^{628.} ^{629.} ^{630.} ^{631.} ^{632.} ^{633.} ^{634.} ^{635.} ^{636.} ^{637.} ^{638.} ^{639.} ^{640.} ^{641.} ^{642.} ^{643.} ^{644.} ^{645.} ^{646.} ^{647.} ^{648.} ^{649.} ^{650.} ^{651.} ^{652.} ^{653.} ^{654.} ^{655.} ^{656.} ^{657.} ^{658.} ^{659.} ^{660.} ^{661.} ^{662.} ^{663.} ^{664.} ^{665.} ^{666.} ^{667.} ^{668.} ^{669.} ^{670.} ^{671.} ^{672.} ^{673.} ^{674.} ^{675.} ^{676.} ^{677.} ^{678.} ^{679.} ^{680.} ^{681.} ^{682.} ^{683.} ^{684.} ^{685.} ^{686.} ^{687.} ^{688.} ^{689.} ^{690.} ^{691.} ^{692.} ^{693.} ^{694.} ^{695.} ^{696.} ^{697.} ^{698.} ^{699.} ^{700.} ^{701.} ^{702.} ^{703.} ^{704.} ^{705.} ^{706.} ^{707.} ^{708.} ^{709.} ^{710.} ^{711.} ^{712.} ^{713.} ^{714.} ^{715.} ^{716.} ^{717.} ^{718.} ^{719.} ^{720.} ^{721.} ^{722.} ^{723.} ^{724.} ^{725.} ^{726.} ^{727.} ^{728.} ^{729.} ^{730.} ^{731.} ^{732.} ^{733.} ^{734.} ^{735.} ^{736.} ^{737.} ^{738.} ^{739.} ^{740.} ^{741.} ^{742.} ^{743.} ^{744.} ^{745.} ^{746.} ^{747.} ^{748.} ^{749.} ^{750.} ^{751.} ^{752.} ^{753.} ^{754.} ^{755.} ^{756.} ^{757.} ^{758.} ^{759.} ^{760.} ^{761.} ^{762.} ^{763.} ^{764.} ^{765.} ^{766.} ^{767.} ^{768.} ^{769.} ^{770.} ^{771.} ^{772.} ^{773.} ^{774.} ^{775.} ^{776.} ^{777.} ^{778.} ^{779.} ^{780.} ^{781.} ^{782.} ^{783.} ^{784.} ^{785.} ^{786.} ^{787.} ^{788.} ^{789.} ^{790.} ^{791.} ^{792.} ^{793.} ^{794.} ^{795.} ^{796.} ^{797.} ^{798.} ^{799.} ^{800.} ^{801.} ^{802.} ^{803.} ^{804.} ^{805.} ^{806.} ^{807.} ^{808.} ^{809.} ^{810.} ^{811.} ^{812.} ^{813.} ^{814.} ^{815.} ^{816.} ^{817.} ^{818.} ^{819.} ^{820.} ^{821.} ^{822.} ^{823.} ^{824.} ^{825.} ^{826.} ^{827.} ^{828.} ^{829.} ^{830.} ^{831.} ^{832.} ^{833.} ^{834.} ^{835.} ^{836.} ^{837.} ^{838.} ^{839.} ^{840.} ^{841.} ^{842.} ^{843.} ^{844.} ^{845.} ^{846.} ^{847.} ^{848.} ^{849.} ^{850.} ^{851.} ^{852.} ^{853.} ^{854.} ^{855.} ^{856.} ^{857.} ^{858.} ^{859.} ^{860.} ^{861.} ^{862.} ^{863.} ^{864.} ^{865.} ^{866.} ^{867.} ^{868.} ^{869.} ^{870.} ^{871.} ^{872.} ^{873.} ^{874.} ^{875.} ^{876.} ^{877.} ^{878.} ^{879.} ^{880.} ^{881.} ^{882.} ^{883.} ^{884.} ^{885.} ^{886.} ^{887.} ^{888.} ^{889.} ^{890.} ^{891.} ^{892.} ^{893.} ^{894.} ^{895.} ^{896.} ^{897.} ^{898.} ^{899.} ^{900.} ^{901.} ^{902.} ^{903.} ^{904.} ^{905.} ^{906.} ^{907.} ^{908.} ^{909.} ^{910.} ^{911.} ^{912.} ^{913.} ^{914.} ^{915.} ^{916.} ^{917.} ^{918.} ^{919.} ^{920.} ^{921.} ^{922.} ^{923.} ^{924.} ^{925.} ^{926.} ^{927.} ^{928.} ^{929.} ^{930.} ^{931.} ^{932.} ^{933.} ^{934.} ^{935.} ^{936.} ^{937.} ^{938.} ^{939.} ^{940.} ^{941.} ^{942.} ^{943.} ^{944.} ^{945.} ^{946.} ^{947.} ^{948.} ^{949.} ^{950.} ^{951.} ^{952.} ^{953.} ^{954.} ^{955.} ^{956.} ^{957.} ^{958.} ^{959.} ^{960.} ^{961.} ^{962.} ^{963.} ^{964.} ^{965.} ^{966.} ^{967.} ^{968.} ^{969.} ^{970.} ^{971.} ^{972.} ^{973.} ^{974.} ^{975.} ^{976.} ^{977.} ^{978.} ^{979.} ^{980.} ^{981.} ^{982.} ^{983.} ^{984.} ^{985.} ^{986.} ^{987.} ^{988.} ^{989.} ^{990.} ^{991.} ^{992.} ^{993.} ^{994.} ^{995.} ^{996.} ^{997.} ^{998.} ^{999.} ^{1000.}

illaque peccare in eruditate, duritie, clausura, electione, & substitutione simplicium? Denique ista confluere adhuc incerta desit? Unde nimirum effectus speratus prævertitur? Et quidem ex errore singulorum? Utque uno exemplo absolvam. Quid quæso in Lithontribon, quod etymi promissis satisfaciatur? Quorsum enim cinnamomum, caryophylli, tria piper, acorus, costus, rhaponticum, cassia, bdellium, mastiche, amomum, peucedanum, spicamen, zinziber, lignum & succus balsami, tragacanthum, chamedrys, euforbium, olea quoque nardi, & moscheli? Anne singula horum, in scopum etymo propositum conspirant? vel nunquid ex simul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus, oritur nova virtus, quæ proniussa compleat? nempe lapidem in rene & vesica confringat potenter? statimque omnes urinæ defectus solvat? An non potius opobalsamum in cæteris excrementis atque quisquiliis periret? Cæterum in confectioibus opiatis, eadem surditas, quæ in Aromaticis, est obvia ubique. Quod ut unico quoque exemplo absolvam. Quorsum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 63 ingredientium confusio facit? Quorum simplicium nulla est cognatio cum opio & mandragora, columnis confectiois? Profectò congressiones simplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas infatuarunt, ægrosque exanimarunt: injecta spe frustrarunt, occasionesque Medendi in momenta labiles, incertis conjecturis venum exposuerunt, atque præterire fecerunt. Compositiones itaque officinarum, si sine mentis præjudicato examines, utrobique in sirupis, electuariis, pillulis, eclegmatibus, trochiscis, atque aliis, utili admiratione stupetis, mundum, garritu Medentum, Scholarum ineptis stoliditatibus, & noxiis delusum præsumtionibus. Christiani enim cum Stoicis credimus, Mundum in humanum usum coaluisse. Idque cum olim mecum impense contemplerer, mox vi-

sum mihi fuit, humanum usum commodè carere potuisse tantis venenis. Etenim frigidiora climata nostra, in hoc saltem feliciora esse comperi, quod reptilibus monstribus, virulentis, atque lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona fearet. Certè non multa nobis est venenorum necessitas, familiaritas, abundantia; nec illorum usus, ulla ratione compensabit tot calamitates inde oriundas. Imò si terra proferat tribulos & spinas, in peccati maledictionem: profectò majores longè calamitates in dorso fert, nobis tam in animantium, quàm vegetalium classe, importunas vitæ mortalium: Quocirca minimum quid per tribulos & spinas, textus minatur, quod jam maximum in calliditate hostilis serpentis, homo exploraverat. Sanè si benè investigetur, vix aliquid immune natura habet, quod suum toxicum sibi clanculum admistum non habeat. Non enim rosas aut violas habemus, quæ nobis non imponent; quin sub tanta odoris fragrantia, non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum insignia, corporis nostri colliquationem, ac virium suffurationem. Idcirco simplicium censum ingressi, pauca reperiemus infontia: imò si campos aspexeris, totus terræ globus, non nisi unica atque contigua aranearum tela est. Quinetiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur esse rerum facies, quæ erat ante unicum peccatum. Adeoque fortassis ab initio, plura venena, nocua, & fontia, quàm bona in terris: non tamen Medicamentum exterminii pro homine: Quia Paradisus venenis carebat ejusmodi, etsi serpentes adessent: vel fortè immortalitatis ergo, venena homini essent nihili futura in Eden. Sed contra; vidit Omnipotens, quod quæcunque (etiam in mundo extra Paradisum) fecerat, erant bona in se, & ad fines suos. Quare dudum mecum hallucinatus sum, existimans venena indigna ut essent. Cum quia honos Dei non requirerebat illorum existentiam; tum etiam,

quod homo lubentius multis venenis indiguisset, adeoque venena, nec in Dei gloriam, nec in humanum usum, condita rebar. Paucula nempe sunt infontia, quibus absque cautela uti tutum sit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiscum pugnant. Alia quoque sua nos acrimonia ustulando rodunt: plurima ubique alia, sub amica specie, nos illadunt, occultumque intus hostem deleterium gerunt. Universum autem, nil non scater sordibus, ac impuritatibus est horridum: cruditatibus denum, ametria, ac invicta perversitatis pertinacia constans. Nam quanquam homo in Paradisum delatus esset; præscivit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore: terramque ut dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis suis, pro homine condidit. Tandem per Chymiam universa clariius intuens, me prioris temeritatis pœnituit, ac stolidæ ignorantiae meæ. Siquidem utrobique, 46. immensam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione, supplex adoravi. Nam venena noluit nobis esse venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminii in terra: sed potius ut parvo nostri studio, mutarentur in grandia amoris sui pignora, in usuram mortalium, contra futurorum morborum sævitie. In illis nempe latitat subsidium, quod benigniora & familiaria simplicia recusant aliàs. Ad majores & heroicos medentum usus venena tam horrida servantur. Bruta enim vix iis pascuntur, sive quod venenum cognoscant intuitivè, quod odore vel sapore aliàs non proditur: sive quod rector brutorum spiritus aliquis, servet ista venena in majores usus, velut maximarum virtutum hæredes. Sufficit saltem, quod bruta nobis potissima remedia relinquunt, velut è mandato Altissimi, cui plus curæ est de nobis, quàm de belluis. Asarum enim crudum, quan-

ta cum anxietate vomitum cit; eique præfens venenum testatur stomachus: & quàm facilè bullitione id recedit, mutaturque virus in deoppilans, diureticum tardatum febrium remedium, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum mitefcit, magnorumque casuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones instituerunt; atqui utinam illas non ridiculas, non castrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Asaro laxativum evolare, per ebullitiones, non secus atque languentibus annis, propria carie, res quæque tabescit. At saltem 47. radix Asari, non perinde vino incocta mitefcit, sicut si in aqua bulliat. In pari tamen ignis gradu, evoleret suum laxativum pariter. Alii proinde putant, 48. cruditatem, in Asaro, solutionis effectricem; sed hi olera negligunt Asaro crudiora: helleborum vero coctione non maturari, si vomitus à cruditate oriundus sit. Scammoneum rebus acidis incoquant, ut mitigent: Sed novit jam medentum vulgus sic Scammoneam castrari, ideo ut si acido sulfuris vapori exponatur, planè orbetur sua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauserit. Ast ego volens paterno animo corrigere furiosam medicaminum vim, intelligo, rerum vires pristinas manere debere, & in sui radice introverti, vel sub sui simplicitate transmutari in doses alias, ibidem latitantes clanculum, sub custode veneno: vel de novo partas, ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocinthis, laxativam atque deleteriam qualitatem introvertit, emergitque ex imo vis resolutiva, morborum chronicorum curatrix egregia. Id enim Paracelsus in tinctura Lili Antimonii cum laude attentavit; siluit tamen, vel nescivit, fieri idem in omnibus prorsum animantium, & vegetabilium venenis, per salem suum circulatum. Siquidem 49. omne.

Omne venenum istorum perit, si in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ: sed electi D^{no} medici, quos omnipotens ex utero matris delegit, ventura ætate noscent, facietque evium ab hircis discrimen. Non castranda ergo, nec mortificanda sunt, magnarum potentatum simplicia: sed melioranda per Artem: propter extractionem latentium, vel per suspensionem virulentia, vel substitutionem unius pro altera, per adjuncta specifica imperativa. Hæc pro iis, quibus datum non est degustasse potentiam salis circulati majoris. Quædam enim deposita sui feritate, per adjuncta mitescunt: neutra sunt, assumtis videlicet utrimque viribus participativè. Nec proin licet adjuncta hujusmodi mutare à receptis Dispensatorii officinarum, quæ non meliorationem, aut saltem correctiones: sed internectionem rerum docent, vel prorsus, non nisi ludicra corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Liguensium Imperator nuper, cum serò urbem pedes obambulasset, & cuncta mœnia perferutatus, medicos vocari jussit, illisque dixit, se quandoque epilepsia laborasse, & à me curatum, & subinde adhuc vertiginem sensisse, postquam in transfretatione ab Aquitania in Liguriam descendisset. Corona medentum, sequenti mane, ptopinat illi scrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt seminis anisi tantundem: mox à semihora vomit, ac dein frustra meam absentes opem invocat, homidas suos incusat, dicens: Helmonte mio, voi me lo dicesti, gli medici t'uccideranno. Siluit, ac post binas horas, convulsus stomacho primum, dein toto corpore spasmodes moritur: medici excusationes quæritant, & terra culpam eorum textit. Ita enim Scholarum confessiones, per dispensatoria correctiva, stulta, multa in sarcinam secum vehunt. Opiata inprimis calida habent

adnexa; laxativa autem, plerumque zinziber, macin, anisum, ac quæcunque torminibus, à posteriori solutivorum effectû, mederi possent. Vah quàm impuni licentia furit ignorantia in mortales! quàm parum intelligunt Hippocratem suum: *Si ea tollantur quæ conveniunt*, (id est, quæ nocent & onerant) *ager melius se habet, & faciliè fert*. Et enim cum ea, quæ nocent intus, subinde vix pendcant drachmam, oportet omnem purgationem, quæ ad sanitatem terminatur, esse evacuationem, vel imperceptibilem, vel saltem valdè moderatam; & cum restauratione virium. Hæc est namque, quam cum juvamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum, sunt sarcinæ inutiles, atque sine rerum cognitione, à Scholis descriptum pondus, adeoque destructiva saltem pharmacorum, si non simul etiam ægrorum. Hæc medendi pars, solertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, amplissima medicaminum opes, & deaurata Glauræ supellex invenitur. Scholæ olim à nostris Philosophis didicerant, excellentissimas virtutes habitare in simplicibus, quibus venena deleteria in custodiam præfecta essent: successit illarum inde temeritas, quæ expressa venena, apertaque corrosiva, antidotis commiscuit: Sperantes, per bonitatem & quantitatem adjunctorum, superatum iri malignitatem veneni, quasi conveniens esset sanitati, Chirothecam pestilentem, in cubiculum, sano aere repletum, deferri ad convivas. Non enim viperam in Theriaca hic accuso, sine qua nempe, hæc velut mortua, simplicium est farrago. Caro viperina enim, in se innocua, & absq; veneno est. Imò toxicorum antidotus. Pasilili verò inde parati, elixando, omnes opes in jure derelinquant, quas cruda caro servabat. De arsenicilibus hoc loco conqueror, Alexipharmacum magistraliter ut vocant inditis.

- Præsumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem, fidem mereri, & studiorum gloriam in autoritate possessionis locasse. Nec perpetuum est, circa deleteria morari, in eodem subiecto, etiam virtutes excellentissimas, sic ut hæc coperiantur à
32. venenis. Quippe Arsenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen sunt intrò sumenda, utut alii fecus suaserint. Foris tantum valent, aliaque ulcerum venena necant, domantque si prius ipsamet subacta sint. Correctiones itaque medicaminum, sunt absque cognitione proprietatum, partium, & consonantiarum. Quid enim aroma ponderat respectu veneni? si totum corpus humanum robustum & vita plenum, ictu dentis viperini mox corruat? An mitescet Napellus admisione caryophylli? An colocynthis putrefacere desinet, cum suis torminibus, si jungatur Tragacantho? Correctiones ergo in dispensatorii, gravamina sunt, & stupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes: sed virium dispendia.
33. Quemadmodum enim venena, promittudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, ut medicaminum robor atque promittudinem reservemus, sed per institutiones Artis, illa ad necessitates chronicorum, & procul dissortorum morborum, dirigamus. Hoc unicum restabat in hoc negotio, ut summam rei violentiam, cum fermentali propagatione, infringamus, atque domemus. Quamob-
34. rem ut compositiones & correctiones officinarum in universum miseror: ita magis adhuc detestor præcipitationes, vitrificaciones, & præparationes Mercurii Antimonii, Tutie sulfuris, &c. Itemque adulterationes spirituum, ex aromatibus, seminibus calidis, vitrioli, sulfuris, &c. nam ad lucrum, à fugitivis servis nostris parantur, & apothecis comparantur, in Pyrotechniæ despectum potius, quàm
35. ægrorum defectum. Pudendam pariter deplorò simplicitatem illorum, qui folia-
- tum aurum, gemmasque contusas, hominibus magna spe propinant, magno vendentes suam ignorantiam, si non dolum. Quasi stomachus, inde vel minimum expectet subsidium. Subtilior, ideoque magis condolendus est error eorum, qui aurum, argentum, coralla, perlas, atque similia, per liquores acidos corrodunt, atque dissolvere videntur, putantque hoc pacto intra venas admissum iri, verè suas proprietates nobiscum communicatura. Nesciunt enim, ah nesciunt, acidum venis hostile, ideoque peregrina dissolventium superata & transmutata aciditate, ejusmodi metalla, & lapides, pulverem esse, ut ante. Qui utcumque in tenuissimum pollinem sit redactus, nihil tamen à stomacho conficitur, aut nobis suas vires partitur. Quod ut coram videas. Affunde enim salem tartari rebus dissolutis, in liquore aliquo pontico corrosivo, ac statim dissolutum cader in fundum, in forma pulveris. Si enim aquæ fortes, metalla non mutant in substantia, licet facta sint transparentia, quæ ante erant opaca, quin argentum inde sospes recuperetur. Quæ cæcitate ergo propinant lapides, & perlas, quasi per corrosiva relinquerent pristinum lapidum aut metalli essentiam? Subtilis enim fuit deceptoris inventum, ut sua magno apud ægros æstimet. Quia ignari deceptores putant, si dissolvens à dissoluto per vilius non distinguatur, etiam dissolutum ipsum verè substantialiter esse transmutatum. Olea denique & pinguedines non valent pro balsamis, unguentis & emplastris, nisi forte ut pharmaco consistentiam dent. Nam primum, hominum magna pars non patitur in pelle unguina, quod pruritus pustulasque cum tumore excitent. Deinde, quia prædicta olea ple-
36. rumque ex herbis parantur, quarum virtus in mucilaginoso & gummoso succo delitescit: succus autem iste per cocturas in jura trahitur, vel prelo exprimitur, qui vere non maritatur oleis, sed tandem indurefcit fixatus. Ego verò in melle

melle balsamos florum rectius cogo. Atamen oleorum simplicium simplicitates magis admitto, quàm compositorum. Unguentorum icdicro & emplastrorum inconciannas & surdas compositiones officinarum potissimum explodo: quod nil sit stolidius, quàm pulverem vegetabilium, sub pinguedinibus variis, & ignoranter commixtis, fixando exustulari, ineptumque sic fieri. Qui si mineralis fuerit, se pinguedini non admiscet: sed potius ita intra unguina obducitur & incarceratur, ut fiat nihili, & ponderi tantum. Nihil enim oleis, unguentis, vel emplastris miscendum est, quod in iis nequeat

57. per totum homogenealiter resolvi. Cachinno etiam dignum, quod saccharum Tabarzet, sive albißimum commendetur, non quia dulcius, & in suo vigore sit dignius: sed quia carius, sæpiusque cum lixivio calcis vivæ bullierit. Ubi nomen puritatis fecit imposturam. Contusi flores herbæ, &c. admisto saccharo tabarzet quiescunt, dulciori quæ saccharo fermentum arripiunt, & effervendo vires simplicis enodant. Mox autem deinde per caloris clausam digestionem inhibetur fermentum, fiuntque longè potentiora. Diverfitas autem fermenti pendet ex lixivio, quo saccharum unum pollet, alterum verò illo caret. Soleo quoque unguina foris apponere cum de-

58. flu. Scilicet in affectibus, quibus à centro foras est sanatio, ut in vulnere, contusione, combustione, &c. tepidè apponenda suadeo. Ast ubi affectus internus externum petit subsidium, ut dysenteria, Colica, spasmi nephritici, scirrhus, &c. unguina de foris lapide calefacto vel arena calida, foveri jubeo. Idque didici, contuendo paleam, in ahemo aquæ tepentis, sursum ac deorsum

velut à calore subter accenso, deambulantem: Ideoque potenti calore, apposita unguenta animari, & spiritum suum cruori nostro jungere, suspicabar primum: deinde comperi, sic malum foras elici, sibi impulsiones symptomaticas. Et quæcunque balnea agunt in toto: hoc idem calefacta, foraque unguina, absolvunt in parte, sine totius jactura. Later enim fovens, pellit odorem emplastri intro, attrahitque foras quæ aliàs pigriora hærent: Itemque cum cruore spiritus impetus faciens attrahitur, dispergitur à calore, aliisque succedit suo loco, vim medicaminis haurit, & velut ebulliens intro, revolvitur. Circa collectionem simplicium quoque, non sat ubique constat. Determinant radices colligendas sub autumnum. Sed ut plurimum multa sub ver potentiores radices dant. Polypodium vernum inprimis viret. In autumnno autem canam atque nigram radicem exhibet: effortam scilicet & senilem. Ego censeo singula immediatè ante statum maturitatis decerpenda: nam plena maturitas, declinationis initium est. Ideo maturitatum sua singulis fructibus, floribus, radicibus, frondibus, corticibus, &c. sunt determinata spatia. Nam & succus in plantis primum affluit, qui in multis subinde mox arefcit, aut in frondes consumitur. Varietas ergo maturitatum, collectionum varietatem parit. Sic namque quædam folia à floribus vegetiora, alia verò ante frondes succosiora. Tum quoque sunt, quæ ante fructus augmentum validiora. Nonnulla perpetua fronte perstant. Quocirca rectius determinant. Qui demetunt simplicia, juxta scopi exigentiam.

POTESTAS MEDICAMINUM.

1. Consolatio Authoris in suis persecutionibus. 2. Author depingit suos Adversarios. 3. Somnium Authoris. 4. Sensit qualitates Elementales. 5. Sensit coagulationes. 6. Sensit Atrophias. 7. Sensit floculationes. 8. Sensit Ariditates. 9. Error Scholarum. 10. Hepatis calor unde, & quomodo subfistat. 11. Sensit mercatorum adulteria. 12. Sensit duos rerum sapes. 13. Notabilis de gustu, & sapore. 14. Sensit causas sanationis. 15. Itemque duplicem modum. 16. Sensit ablatam immortalitatis spem. 17. Sensit bonitatem quandam in natura. 18. Sensit fermenta digestiva. 19. Sensit vera diuretica. 20. Sensit proprietates salium mutatrices. 21. Sensit salium spiritus à contactu connexorum commutari. 22. Sensit propinqua & tarda salium obsequia. 23. Sensit sales torminum auctores. 24. Apex salium visus est in primo ente. 25. Sensit specifici sapes. 26. Desinitio saporis. 27. Insipida gustantur à stomacho, quæ non judicantur à lingua. 28. Sensit proprietatem oculi, & Scholarum iustitias. 29. Venatio oculorum, non propter quid: sed per quæ est. Ab effectu ad causam juxta Evangelium. 30. Sensit deopplantiæ. 31. Sensit salium aëviuitates. 32. Mineralium sensit spiritus. 33. Sensit purgantium laxans virus. 34. Triplex signum laxativi laudabile. 35. Error Paracelsi. 36. Chymus. 37. Non adequata judicari distillata suis concretis. 38. Sensit multa transmutari ab adjunctis. 39. Sensit Hematimum Metalli. 40. Sensit distillationem plumbi, quæ Paracelsus supra. 40. Diversos morbos curavit. 41. Sensit vires planetariorum Metallorum, altiori Analysisi, quàm præcedenti, educendas. 42. Sensit diversos auri soluti vires. 43. Sensit vires Alkalyest. 44. Sensit vires Mercurii vitæ in synonymo Libi. 45. Sensit actionem renovativorum. 46. Sensit radicem veneficii Sagarii. 47. Sensit venena. 48. Sensit actiones rerum, juxta Recipientis applicationes. 49. Idiotismus Paracelsi circa vulneris nutritionem. 50. Salis usus. 51. Oleorum vaictas. 52. Usus aquæ, & salis artificiorum. 53. Elixir ex Aromate. 54. Laus Magisteriorum. 55. Cibi conditi cur insalubres. 56. Censura quorundam Mineralium. 57. Sensit sextuplicem digestionem. 58. Sensit quando cruor animantetur. 59. Quid axungia interna & illita patiantur. 60. Sensit actionem Cambariorum & Casticeorum. 61. Sensit vim amuletum. 62. Vis lapidum. 63. Sensit unde effectum diversitatem in agendo. 64. Sensit mortis necessitates. 65. Operationum Chymicarum ordo.

Exatio parit intellectum, ut nimia pressura suffocat illum. Quanquam in acerbissimis adversitatibus uteretur Lobo, & Paulo: tamen Do-

minus Jesus, DEI filius, suis exemplaribus angustis, præpotentius sic juvit, ut nedum meos leniret labores: sed in se velut sustulerit. Sit ejus nomen mihi semper honorabile præ oculis. Sensi enim exempla Sanctorum, inductiva quidem, at non conferre ullam gratiam Per se. Mens mea enim in maximis pressuris, plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut insensilitatis pigritia, consolaretur: Stoicismum potius arrogantem referrem, quàm quod cum júbilo concentricitatis, tribulationes meas benignissimo Jesu, purè resignarem. Timebam enim animæ sabbatum istum, quem innocentia suscitabat, ne ex despectu, & arrogantia proficeretur, adeoque tribulationes absque fructu futuras. Porius inquam prophetizati seculi, communi bonorum forti, & fodalitio immixtus, incidisse ipse malus & inutilis. In horas enim singulas formidabam, quod indolens essem, nec tantillum sentirem ipsas persecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adstipulantibus, ac demum à meliori parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tantillum judiciofo, valde sensibiles. Timebam enim, ne mihi cōtingeret ista animi imperfracta quies ex despectu erga inimicos. Rogo itaque, ut clementer judicet Deus, boni omnis fons. Saltē sæpe considerabam expaciando per antea sæcula, & futuras Christianorum persecutiones: quod prima persecutio Ecclesiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, subsecuta esset fraudulenta, & hæreticorum. Nostra autem surrexit quidem ab hypocritis; composita autem esset ex dolo & vi. Sunt namque (ut inquit S. Hildegaldis Prophetissa) qui primum prælatos, & subditos eorum potentes, decipiente pietatis: & tandem quotquot sibi non faverint, per Magnatum potentiam opprimunt. Bone Deus, quid non sensi, & quantum testari non possem? Sed vindictam totam tibi soli obtuli: & rogo ex charitate, quod il-

lis parcas, neve illos damnes mea de causa. Quia à manu tua omnia suscipio: & nesciunt quid faciunt. Cogitavi tandem modum, quo omnes tribulationes meas in caput Neronis, & Tiberii meditarer translatas. Itaque semel defessus, refectusque, subito magna consolatione, velut in somnum delapsus, vidi me in quadam regia, artificii humanis superiore. Erat autem ibi excelsus thronus, circumcinctus inaccessibili spirituum lumine. Qui autem in Throni folio sedebat, vocatur *Est*. Et scabellum pedum suorum, *Natura*. Janitor aulae, dicebatur *Intellectus*. Qui sine loquela, porrigebat mihi libellum; ex opaco electio, cuius nomen erat: *Gemma rose nondum aperte*. Et quam janitor vocem non daret: scivi tamen, illum libellum mihi devorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque saporis austeri & terrestis, ut quasi laryngem mihi praeluderet; sic ut ingenti tarditate laboris illum degluterem. Unde dein totum mihi caput visum fuit velut diaphanum. Tum dein alter spiritus, superioris ordinis, dedit mihi lagenam, in qua erat unius verbi, Ignis aqua. Nomen prorsus simplex, singulare, indeclinabile, inseparabile, immutabile, & immortale. Nescivi autem, quid mihi negotii esset cum eo. Nec aliquid de eo desuper audivi, & præ pavore magnitudinis, fauces mihi praeludebantur, ac vox faucibus hæsit. Tandem iusta veneratione, ante thronum peracta, conatus sum multipliciter experiri, quidnam lagena contineret. Ecce præ foribus aulae erat Pyrotechnia, anus alacris clavigera, quæ feras non aperiebat foris, nisi intus janitor prius pessulum subduxisset. Quod non tentabat, nisi signo, à Throni lumine sibi dato. Pulsantibus autem ad fores respondebat, tacente clavigera, janitor: *Nescio vos*. Qui verò per cancellos fenestrarum inspicere tentabant, à tenebris percussi, decidebant dein

vesani, plures circum oberrabant, magna pollicentes, sine basi. Steti dum silens, mox deduxit me manus (cujus reliquum de corpore non videbam) ad hortum amœnum. Ubi repente me adoriebantur omnia simplicia, tanquam per se quodlibet esset singulare. In quo insultu, sentiebam universa mundi simplicia, non quidem quasi qualitates illorum agerent in me (non enim unus satisfuissem omnibus tolerandis) velut illorum objectum: sed singula in me, tanquam theatro, videbantur suas representare scenas. Arque nimiam illas bene calamo explicem! Sensi in primis omnia calida, frigida, humida, & sicca, tanquam qualitates momentaneas, rebus constitutis supervenientes, instar colorum. Quæ autem nos calefaciunt, refrigerant, humectant, vel exsiccant, sensi id non quidem contingere ratione excessus illarum qualitarum, quarum sortiebantur nomina: sed respectu appropriationis objecti. Hactenus enim cadaver humanum, languida morte extinctum, et si juxta ignem violenter inteperceret, tamen tactui videtur esse frigidissimum, adeo ut manus vix queat inde dudum post recalescere. Idque sanè non fit, generata in nobis qualitate, quæ frigus nominatur: quæ scilicet sui contemplatione, nostrum calorem totidem punctis superet, ut tanti frigoris excessum imprimat: sed potius, eo quod vitalis spiritus, cadaver pertimescens, à manu recedat. Pariter namque Camphora, piperis saporem gerens, & Opium amarum, refrigerare dicuntur. Quatenus Archeum subigunt, aut fugant. Quo pacto etiam Blas febrile, idem numero frigus primò, ac dein calorem, in Archeo suscitatur. Sensi itaque, quod calida à primi gradus momento, in Escharaticum usque, non inurant nostræ temperiei, caloris excessum: producendo scilicet in nobis sui caloris supereminentiam: sed salium acutorum ministerio nostrum

nostrum ita accendant Archeum, ut eundem magis magisque exasperent: atque tandem igneam violentiam, proprii Blas motu, exstinguendo assumant. Qualis est Prunus, & ignis percussus. Atque ideo nil ejusmodi calidorum, calefacit cadavera. Sensi denique nil nos humectare, nisi per appropriationem; Ideoque nec aquam proprie nos humectare, ob defectum appropriationis, quæ approximationis & assimilationis causa est. Verum illa quæ obliniunt, infarciunt, resolyunt, nostrique corporis substantiam, velut per exigua puncta, salinare faciunt, absque ardoris & acrimoniarum sensu: illa inquam humectant. Idque tantum occasionaliter, ac velut per accidens. Itaque humectare sensu, quæcunque dissolvunt, resolyunt, & glutinosa colliquant. Quatenus scilicet coagulationis, & arefactionis impedimenta submovent. Ideoque malva, Althæa, & quæ humectantia creduntur: quatenus poros cutaneos claudunt, sicq; diaphæresim sistunt: errorem in Scholis peperere. Siquidem ejusmodi humectatio, non nisi excrementorum esset detentio morbosa: non autem humectatio rorida partium. Sensi quoque non alia siccare in nobis, quàm quæ extenuando disponunt ad exhalationem. Sic enim sudor, licet humectet pellem, & habitum turgidum faciat; attamen merè exsiccat nos. Porro: quæcunque coagulant, sensu potius indurare, & grumescere, quàm exsiccare. Ideoque coagulationis oppositum est resolutione: non autem humectatio. Quæ verò Atrophiam inducunt, atque tabefaciunt, sensu id non fieri qualitate siccativa: sed quod liquor, aliàs nutritius, aliò subducatur furtim: cujus occasione fermenta, calori connexa, veram siccationem perficiunt. Sensi itaque non aliam in nobis exsiccationem, quàm quæ fermentorum resolutione, & caloris distillatione fieret. Sensi inquam ipsam coagulationem, seu indurationem, prodire ex suomet coagulo, siue proprietate seminis, liquores in

fructum solidiorem promoventis. Sensi etiam quod arida, quæ liquores in se combibunt, licet actu sint arida: tamen citò humidis satientur, à combustionem cessant, nec demum intrent in radicem missionis aridorum. Ideoque sensu sitim, non esse introductam qualitatem siccitatis: sed sitim naturalem esse sensum diminuti latitantis, non autem plantæ deficientis adeo, ut vel principiantem siccitatem accuset. Sic sensu sitim præternaturalem, non esse arefactionis indicium. Bibunt namque & abdomen distendunt, permanente siti sospite. Provenit namque ista sitis, quatenus excrementum peregrinum, succum alimentarium stomachi liquefacit. Enimvero dum sensus meos describo, non tam amens sum, quod negavero excessum caloris externi urere, vulnus & ulcus efficere, vel excellens frigus mortificare, tanquam si ureret. Ast in proposito somno, sensu saltem, quatenus speculationi medendi inserviunt. Igitur caloris & frigoris excessivi exempla, sunt ensis instar: non autem referenda inter occasionales & internas causas morborum Medico considerandas. Si nimirum juxta theorematum per ablationem illarum sanitas expectetur. Quapropter speculatio causarum externarum, & antecedentium, non est curativa: sed tantum subinde diagnostica, & directiva. Neque enim inflicto vulnere, etsi ensis auferatur, sanatur vulnus. Nec ignis è foco auferendus, etsi quandoque ille, eodem loco aliquem ambusserit. Causæ siquidem morborum internæ, quatenus connexæ occasionem: ideo illarum consideratio, & ablatio, est verè medica. Scholæ verò cum cernerent ignem comburere sua objecta, similiter & frigus mortificare, & perimere, adeoque corpus humanum per excellentes istas qualitates externas diversimodè agitari: putarunt propterea effectus, qui sibi haberent adnexum calorem, suscitari ab igne. Atque hæc in febribus, duo luctari in nobis elementa, quorum aqua
semper

- semper potiretur priore parte victoria, ignis verò posteriore. Ignem videlicet parare Erysipelata, prunum, ignem persicum, caulum, &c. Indurare pariter ac frigendo scirrhus, calculos, ossa, & nodos. Remedia quoque talibus regulis digna, per contrarietates decrevere. Nescientes, quo pacto spiritus vitæ, calores ac frigora excitet, absque igne & glacie: quia neque ex elementis nostri corporis, aut ex fictis humoribus. Ast utrobique τὸ ἐνὸς ἑκὸς Hippocratis neglexerunt. Pro-
10. ut quandoque exemplo uno, de spina digito infixâ, demonstravi. In quo calor, dolor, phlegmon, febris, non ab igne spinæ efficienter procedunt: sed quia spiritus sensitivus, peregrinam spinam ægrè fert. Sic nempe calor & frigus, sunt accidentia, impertinentia ad naturam febris, pro-ut & in hepate, sui sentiuntur calores, quia ibidem suæ sunt spinæ. Estque calor non causa, sed effectus spinæ illius. Adeoque alterationes, quæ in vitali œconomia contingunt, & in cadaveribus cessant, non ex igne, aut glacie corporis, aut humorum: sed ex vitalibus iniitiis dependent. Imò si Scholæ rem, ut est, atrigissent, competiissent Therimas, balnea, &c. non arescere, & comburere nos: sed potius humectare, nisi calores illorum inordinati sint, & diuturni. Imò nec tunc quidem aliàs, quàm quia plus consumitur, quàm assumitur corpus accidentaliter arescat. Sen-
11. si demum statim, post primas qualitates, furtiva adulteria mercatorum, quibus onerant, descendant, alienant, & substitutivè mentiuntur, exotica pharmaca. Quibus non est opus mea doctrina: quippe qui metu inferni non moventur. Mox ab-
12. inde sensu duos saltem rerum saporis distinctos, si non subinde tres, aut quatuor: unum nempe per quem sunt acris, amara, salia, &c. Alterum verò, qui dicitur specificus, appropriatus femini. Priorem itaque sensu, esse salium dignitates, & officia. Non quidem salium separatorum,

è tribus primis, sive (ut ajunt) iniitiis corporeis haustorum: sed salium in concreto gliscentium. Alterum verò saporum, sensu esse feminalem, odorum naturam, in concretis, officio formarum fungentem, vel saltem explicantem. Salia namque, ut maximè sensibilia, primum se offerunt gustatui, cui proinde Hippocrates tribuit notiones morborum. Amarum nempe, salsum, acre, atque ponticum morbos indigetans. Calores verò atque frigora, potius sub auditu esse pathemata subsequencia, quàm morbos. Gustatui autem iudicium ascribo, propter præfatas qualitates gustatiles, in quibus plerumque profundior sedet dynamis, feminalem atque efficientem causam continens. Non autem quod proin linguæ, & palato iudicium de morbis competat: sed gustatum nomino, ob qualitates gustabiles: Alioquin est sensus, quo cuncta pollent organa, quorum vis sensitiva, per attractus approximationem, indicia facit amicitia, vel hostilitatis, super occulto sensibili. Hocigitur modo sensu, præpollentium salium esse officia, quæ vires subordinatarum formarum sui concreti, explicant, atque deferunt ad Archeum, velut suum objectum, in quod agant. Itaque sensu sanationes, tam per medicamina, quàm per naturam, fieri per sedationem agitati Archei & ablationem seminalis, & morboşi characteris, ab Archeo producti. Hanc nimirum sensu proximam, tutissimam, atque summam sanationem. Quæ autem ope Arcanorum succedit, versatur circa ablationem producti. Ideoque sensu Arcana, operari tanquam salia. Nimirum sanationes hujusmodi contingunt, aufereundo noxium, vel addendo defectuofum. Nam alioqui, quæ impediunt incrementa, vel appropriationes, spectant potius ad præcautionem, quàm ipsam sanationem. Noxia verò tolluntur resolvendo, abstergendo, exhalando, vel expellendo. Quæ proprietates salibus sunt congruæ. Non autem debite sunt nocui ablationes,

- per venenosa, liquantia, & putrefactiva, ut neque per cruoris & vitæ subductiones. Additionem autem deficientis, sensi proprio modo non fieri, ideoque nos retroire paulatim, penuria arboris vitæ. Quod de facultibus vitalibus dictum est: non autem de cruoris egestate, qui per culinas restauratur. Cæterum sensi naturam sponte velut resurgere, & aliquos sibi defectus reparare, si à jacente sedens facta fuerit. Quorum etiam juvant balsamica, & tingentia. Sensi quoque in stomacho nasci salem acetosum, volatilem partim, partimque fixum. Utrumque verò deinceps commutari, per sua viscerum fermenta, in varios sales, qui emancipatus per arrepta fermenta, suam sæpe ac successivè mentitur originem.
16. Mumiali nempe fermento, fit sal cruoris, nostri œconomiam recturus: sin verò in Rene diureticus fiat, jam conficitur urinaris. Sensi itaque, sola dumtaxat esse atque vera diuretica, quæ augendi salis urinarii habent facultatem, & facilem sibi faciunt clientelam. Sensi denique, nedum in organorum fermentis dispositivis: sed insuper propter *Magnum oportet*, in ipsis simplicibus, suas esse salium propagandorum ac immutandorum proprietates. Quædam namque habent sales crassiores, & ineptos suscipiendo fermento stomachi: ideoque permanent invicti. Alii denique sunt, qui hostili adversantur proprietate, potestatibus vitalibus, adeoque non nisi infestis finibus, ad hospitia vitæ subintrant. Sensi salem volatilem spiritus vitrioli, prompta obedientia, prima dissoluti actione, in merum alumen migrare. Etenim si corpus Mercurii coagulaverit in album pulverem, etsi nil de materia aut viribus mercurii reservet (id enim declarat pondus mercurii pristinum) attamen mox in alumen transit. Sin verò acidum vitrioli, in stomacho obviat mucilaginem offenderit, eandem liquat, nec tamen proinde aluminosum fit. Ut inde sensessim, unum & eundem salem transmutari
- diversimodè à connexo. Sensi itaque sales quosdam, qui in stomacho sordes abstergerent, antequam ab ejus fermento subingerentur: alios verò, qui tardè suas falsedines aperirent, ac non nisi post alteram digestionem: idque cum jam diureticos, vel diaphoreticos sales, manifestarent. Sicque venas suis obstruentibus feliciter tum liberarent. Sensi insuper sales, qui suam indolem, non nisi sub stercorizatione inveniunt, suntque acidi & colici, vel hisce oppositi, inque essentiis oleosis connexi. Summus autem atque felicissimus salium est, qui ultimam puritatis & subtilitatis metam in natura attingit, cuncta pervadit, solusque agendo manet immutabilis; quæque alia pro lubitu, prompta resolvit obedientia, rebellemque omnem materiam, non secus atque aqua calida nivem liquat, & volatizat. Sensi mox sapores específicos (puta macis, croci, &c.) tanquam proprietates, sive officina formarum ultimarum, per sales præpollentes edita. Non quidem, quod his sapores essent vis illius formæ propria: sed potius fracedo illius semini, procedentis ad ultimam istam formam. Sapor siquidem ut talis, est qualitas solitaria, medendo inutilis, fermentalis fracedinis suæ testis, cooperatrix sanationis, quatenus ut nuncius Archeum disponit, ut in latentis proprietatis cognitionem deveniat. Nam nisi res per saporem & odorem Archeo ariserint, non intrò admittuntur. Imo phar-maca, in prima sui facie insipida, ut tunc turbit, hermodactylus, zalappa, mercurius, stibium, &c. multo larvata saccharo, si tamen iterato sumantur, horrorem atque abominationem faciunt. Alius proinde gustus est linguæ, & alius in stomacho, velut Archei extremo. Grati ergo sapores stomachici, benignam vitam, nostræ cognatam, rei inesse denotant. Quare felis magis delectatur odore fracidi, ac olentis piscis, quàm cinnamomi. Perfentimus sic nempe non rarò, occulta venena, propter saporem, & odorem specificum, nostris

28. nostris horridum præcordiis. Saltem quoties in veneno eminet gustus placidus, sensi sub eodem simplici latere ingens arcum, quod depulso veneno, ad effectus arduos natum & ordinatum est. Sensi deinceps præter saporis específicos, horumque gratitudinem, benevolentiam, vel horrores, proprietatem quandam formalem, emanantem; lingua tamen imperceptibilem, soloque archæo comprehensibilem. Stupent scholæ, dum ad qualitates occultas (ut vocant ideo) vētum est. Nam dum nequeunt suas nugæ caloribus, frigoribus, horumque mendicatis complexionibus adscribere. Scriptores quidem calamum reponunt, atque medentes attollunt humerum, ac supercilia, quia proprietatem istam accusant, sibi notam in effectu, at ignotam in causa: seseque hujus ignorantia regunt, quod humano intellectui sit impossibilis proprietatum illarum indagatio, quam jam dudum inquisivissent alioqui. Quasi dicant. Nos scholæ valemus determinare, quantum mens humana potest inquirere. Decernimus ideo, nullas rerum potestates posse intelligi, aut indagari humanitus, quàm quæ sunt primæ elementorum qualitates, aut ex his oriundæ. Fatemur ideo, facultates formales esse occultas, quia cognitu impossibiles. Certè Scholæ sunt valde luteæ. aqueæ, aeræ, nebulosæ & igneæ! quàm se ostendunt suorum objectorum inscias, & exercitii, quod profitentur, impares! Ingenia enim sua ignavia emanciparunt, ut nil sit ipsis gratius, quàm declinasse ad excusandas excusationes in ignorantia, & impossibilitate naturæ; qua quisque suam in particulari velit. Primum enim, Antiqui dum viderent morbum aliquem, curatum remedio specifico, & appropriato, stupebant velut ad insolitæ rei miraculum: At deinceps Scholæ suas stupiditates, in generalem ignorantiam relegasse, fatidatum arbitratæ sunt. Neque enim, etsi causas distinxissent à qualitatibus elementariis sibi notis, proinde aliquid incon-

taminatum, & absque oculi cataracta dixeret. Nam quis unquam humiditatis causam in aqua, aut caloris in igne, magis ratione à priori investigavit, quàm trahendi ferrum in magnete? Sunt ergo qualitates elementales, tam occultæ, quàm aliarum ulla. Equidem in hoc cæcutitum est à Scholis, quia adversus doctrinam Evangelicam processerunt. Primitiva enim veritas vult, quod Arborem cognoscamus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructum cognosci debere ex arbore. Dicam ergo per fructus, quo pacto ad cognitionem arboris deveniendum. Inprimis itaque ad causarum occultarum cognitionem, supponitur effectus aliquis, itemque causa illius, nec dubitatur, quisnam sit effectus, quæve ejus causa: quæritur autem tantummodo nexus amborum: quo pacto scilicet effectus à causa procedat, vel vice versa, quo modo atque medio, causa ejusmodi effectum producat. Præsupponitur inquam cognitio arboris, & fructus ejus. Quæ si ad medendum componamus (etenim, si totus mundus propter hominem sit, & tota naturæ cognitio physica medenti ideo subserviet) præsupponendæ primum erunt cognitiones suisipsius: scilicet, ut verus Medicus sciat arborem humanæ naturæ integræ, ejusque fructum, sanitatem scilicet, consimiliter quoque Arborem vitiatæ sanitatis, ipsamque depravatæ sanitatis classem, tanquam fructum illius. Quæ cognitiones requiruntur quidditatis propriæ, cum adjacentibus suis. Ut igitur arborem cognoscamus in sui radice, & proprietatibus, id ex fructibus fieri oportet: quocirca etiam fructus primum cognoscendi sunt. fructus autem tam integræ, quàm vitiatæ sanitatis, cum sint scopi, ad quos referantur occultorum remedium proprietates, se habent per modum arboris & trunci, in quem inseri debeant surculi gemmæ, & semina rerum, tanquam earundem fructus. Hoc nempe requirit Medendi destinatio, ut remedia, licet se habeant per modum causæ, fiant tamen

fructus sive effectus in nobis : quatenus in nostra arbore fructificant : adeoque non solum sunt fructus suæ nativæ arboris , unde in natura rerum defumuntur : quin potius fructus sunt novi , ex insitione producti , adeoque planè promiscui , ex ramulo , sive fructu arboris insertæ , & ex vitali potestate trunci , in quem inseritur. Ejusmodi nimirum fructus produnt suam arborem. Adeoque ut in omni naturæ progressu dualitas sexualis requiratur ad fructus cujusque productionem. Non mirum fuit ignoratam stertisse occultorum classem , & applicationes , si hæcenus neglectum steterit statum sanum & morbosum eodem nasci parente : adeoque & morbi essentiam totam , in externas , occasionales , efficientes , bellantes : non autem in veram , atque internam ægritudinem arborem retulerunt. Supponamus ergo Archeum irritatum , ac penè furiosum , qui à causis occasionalibus lacessitus , proprium profundit cruorem , facitque dysenteriam : vel item fingamus Archeum in aliqua parte , ultimæ digestionis famulante , conceptum doloris stigma iniquè ferentem , ac velut furore percitum , Erysipelas suscitare. Quæstio est inveniendi remedium ex occulta proprietate. Considerarunt ergo Scholæ applicare Erysipelati refrigerantia , quatenus fructui , & non arbori vitiatæ remedium applicare voluerunt. Rerum autem naturalium Symphyte , attenderunt præfatos virores , per metum coercendos , adeo ut metus non sit homini : sed Archeo incurtiendus. Pavidissimum ergo animal , leporem videlicet , occiderunt. Non quidem telo , ut in inopina morte occumbat : sed venando ut per canum morsum intreat : quo vis geminata pavoris , imprimatur in ejus torum. Itaque linteum cruentum in leporis sanguine tinxerunt , & siccatum aservarunt. Idque in vino carpitum exhibuerunt , & curata est dysenteria. Itemque siccum apposuerunt erysipelati , & sanatum est. Imò milites Germani , lepo-

rem , fumo siccatum præbent in potu , & curatur dysenteria non fallaci eventu. Undè didicerunt frustaneas venæ sectiones & purgationes , sive fæcos humores spectes , sive demum caloris & roboris unâ cum sanguine diminutionem : Ridiculas item refrigerationes : utpote quæ à posteriori mederi conantur , radices nequam attingunt , eoque nomine , naturam in majores plerumque virores concitant. Erysipelas ergo & dysenteria , punctum aliquod commune nacta sunt , in quo convenirent. Idque esse venenum aliquod Ideale ab Archeo natum. Siquidem in arbore humana , omnis Archei exorbitans passio , tingit sui Ideam , in cruorem , imò & in excrementa , non minùs quàm in arbore canina , exorbitatione rabiei , nascuntur fructus in ejus saliva , qui producunt deinceps in nobis fructum rabiei transplantatæ. Proinde cognitio occultorum , perperam inquisita est ex fructu. Cognovi enim quæcumque in mundo sunt , necessitate seminum Archei cujuslibet , adeoque incorporalis atque invisibilis entis ergo , fieri. Entia autem seminalia , vi phantastica animantatorum , vel Archei eorundem , consimili perturbatione oriri , scivi. Adeoque ut ex invisibili quodam principio , visibilis hic mundus continetur. In substratis verò , sive non animantatis eadem analogæ quadam proportionem consimiliter sese habere animadverri. Omnem autem exarthrosim Archei , per suas Ideas fabricare semina venena suo corpori , sicque arborem integrum ruere in vitiatum. Quarundam rerum , quæ nobis venena nascuntur consideravi , semina gerere , non quæ exorbitatione sui Archei ; sed nostri Archei respectu , vitiatas producerent , sibi quæ naturales Ideas , nobis lethales. Undè videlicet si fructus , vel furculi inserantur in arborem integræ valetudinis nostræ : contingit , ex utroque , velut promiscuo sexu , nobis suboriri vitiatos sive venenatos fructus. Venena autem utrobique sunt inter proprietates occultas.

29.

occultas. Juvantia igitur adæquata, Ideas habeant summè extinctivas Idearum venenatarum : vel quæ bonitate eminenti, tam productorem veneni Archæum, quam ipsum venenum productum, transmutent : undè perspicaciter didici, omne propemodum venenum, ejusque Antidotum, adeoque & totam occultorum, sive formalium proprietatum prosapiam, deplicere seminaliter ex luminis vitalis activitate. Sic namque venena animantatorum oriuntur ex perturbationibus : quæ quò atrociores fuerint, eò quoque faviora venena proferunt. Sic nempe serpentem venena, ex ira, invidia, furore, superbia, metuque variegata nascuntur. Mineralia verò corrosiva, & putrefactiva, è salibus, mercuriis & sulfure, quibus suus furor à semine analogo propagatur. At quàm evidens istud in turba vegetabili ? ubi perturbationes illæ seminales, ideoque & connaturales, per semina, continuo cursu transplantantur. Venena enim quaelibet, per classes perturbationum redacta, licet distinguendo pernoscere. Consequenter quoque per Quia est specificarum proprietatum notitia hauritur, si ad certos ordines perturbationum & affectionum reducantur. Prout latius de Peste alibi : sic nempe multa indagantur, inventaque sunt : Inde per effectus ad causas itum, deque una cognitione in aliam per manus ductis. In terminis, venena Erysipelatis, & Dysentericæ, ex ira Archæi, sanatio est in lepore, cui timor, mansuetudo, fuga, & vita innocua. Nec valet argumentum contrarietatis : Nam inprimis contraria in viventibus admisi, atque inde proprietates illorum, quasi viventium Ideis sigillatas, quodammodo contrarias, in prioritate arboris efficientis dico. Quatenus in hanc desinunt sigillata pathematum. Adeoque hujus Arboris fructus, non amplius per modum contrariorum pathematum : sed ex vi accepti, innatique characteris seminalis, agunt. In quo unumquodque agit pro talento

accepto, pro-ut in se est : non autem ratione repugnantis dualitatis, sive discordis contrarietatis. Cruror itaque, in quo est productum seminale, paventis mansuetudinis, & efficiens, mortificat virus, ex incandescencia venenosa natum. Etenim amores, odia, terrores, horumque feminalia producta, sigilla, ideas & characteres, in rebus notavi : Undè phurium occultorum causas proximas adinveni ; Inventas verò, mihi quæ suggestas interpretatus sum, cum veritate consequentiarum possibilium & apparentium. Hæc de proprietatibus occultis divi extra somnium, ut occulti Philosophi esse destinamus, & manifestam doctrinam mitiorum sequamur. Nunc autem somnium profequar. Senti inquam Apium, asparagum, & quæcunque ad deoppilandum sumuntur, habere quidem salem specifici saporis, qui cum vita media, factus stomachi cremor, superflus manet, licet infraustus : languida tamen continere, ad deobstruendum auxilia. Siquidem quæ sui concreti saporem servant sub fermento stomachi, ut cæpa, allium, Macis, terebinthina, Asparagus, &c. ea vel cum recrementis præterlabi senti, eò quod cum suo sapore specifico acefcant, salis naturam dein sub felle sumant, atque tandem sub ferecoreo fermento renum, facultatem urinariam vel diureticam induant. At quorum sapores specifici, cum cremoris aciditate fracescunt, atque pereunt : illa senti esse cibos indifferentes : verum quorum sapores non planè concedunt in aciditatem cremoris, manentque in sui quodammodo mediocritate (cremor namque si undequaque pariter fermentum susciperet & acefceret : quovis aceto facile esset acrior) illa sanè, in Mezaraicis facile percunt vi fellis, ut unà, cum tertio, sive murali fermento, in cruorem mutantur. Idcirco languida ad dissolvendum, sive deoppilandum porrigere senti subsidia. Senti tandem cuncta talia simplicia (maris, gemmæ, fontium, petra, &c.) ut talia, re-

30.

- feedere per lorium atque intestina, atque interim resolvere sordes, in illis meatibus; ac expulsi, sui memorem officii reddere. Salia verò, quæ in se mineralem fructum gerunt, sensu naturæ nostræ aliena, ideoque vix intrò admitti. Salia autem, quæ sunt pars compositi, ut lixivina, & alkalia, virtutibus seminalibus orata sensu, solamque habere abstersivam, saponariam & resolutivam proprietatem. Nisi sint volatilia, quibus sensu inesse initia concreti radicalia, & balsamos seminales. Sensu inquam hæc facile in novum fructum transmutari, quia se rebus quibusque sociant.
32. aguntque juxta innatas sibi dotes. Mineralium spiritus corrosivos denique sensu à seipsis crudis longè differre, excrementa parietibus vasorum primorum adhærentia, resolvere: non tamen protus noxa vacare, propter occultam arsenici infectionem sibi admistam ab origine. Sensu itaque occultas quas vocant proprietates, in Archeum, seminaliter à generante vel efficiente traductas, explicare objecti sui præsentiam, & cognitionem sympateticam, quatenus hospitantur immediatè in sinu formarum. Quædam scilicet per Blas motivum locale, ut magnes, succinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas (nam & hic non aliàs quàm Carabe paleas trahit) &c. se prodere: alia verò in alterationem terminari. Ut venena, item
33. laxativa, periapta, antidota, &c. Laxativa peculiariter sensu operari dumtaxat, propter latens intus sibi venenum. Quæ semel intrò admissa secus limen, quicquid attingunt, fermentare, resolvere deinceps fermentata, & resoluta eò ipso putrefacere. Sensu ideo laxativa putrefacere vitales succos; raro autem excrementa, morborum occasionales causas. Itenim cum venena sint, respectu nostri, & non excrementorum: hinc nos potius, quàm morbos adoriuntur. Ac citissime quidem putrefacere succum crudiorum, sive nondum vitalem cruorem, sive hesternum cremorem, Quoniam au-

tem vix excrementa debellant, neque hæc vicissim illis parent, cum omnis actio sive Blas nobis proficiscatur à spiritu imperum faciente, quo orbanur excrementa: hinc Medentum nemo, per assumpta laxativa spondere audent sanationem. Vera autem solutiva, nec putrefaciunt, nec selectivè humores fictos educunt, neque ideo vitalia resolvunt; quæque triplici signo se prodere sensu. Primo. Quod nil à sano corpore educant, nec moveant, alterent, aut infirmum illud. Deinde, quod non exigant quicquam foras, nisi quantum peccat: ideoque non aggravant: sed ab onere sublevant: & mox inde æger se bene habet. Terrio demum quod non per sudorem, vomitum, aur sedem eliciant morbum: sed insensiliter resolvant, quacunque parte hospitetur morbus, reliquum satagente natura. Sensu etiam laxativa ejusmodi non electivè humores (qui mentiri sunt in se) educere: sed (cum non nisi unico succo sanguine nutrimur, ideoque non sanguinis, sed excrementorum morbosorum propulsionem intendamus) resolvere quicquid alienum intra vitæ diversorium est inferum, non autem vitalia: nisi indiscrète dosi, aut frequentia sint assumpta. Alioqui tantum respiciunt excrementa; natura intus ad hoc præbente suppetias. Maximèque cum sint à Deo, tam per creationem, quàm scientiæ donationem: destinationis suæ fines, dumtaxat in bonum accipere. Sensu igitur errasse Paracelsum, docentem laxativa non aliàs operari, nisi quatenus à calcinatione, supervenienteque liquido, laxativum unà cum humoribus resolveretur instar calcis vitæ. Inprimis namque qui humoristis bellum indixit, jam iterum humores agnoscit. Tum etiam totum est ridiculum ejus assertum. Minus tamen, si vel laxativa prius calcinata assumerentur, vel intus calcinari potuissent, vel ejectiones tantum ad triplum assumptorum adscenderent. Quid enim folia fenæ, calcinationis in se habent? nonne Asarum bullien-

bulliendo à laxando deficit? & hætenus calcem nescit? Sensi præterea Chymiam dare operationes potentiores, & absolutiores, & per eandem parari, quæ antea non erant. Neque enim oleum laterinum inerat formaliter in oleo olivarum, ut nec spiritus salis, sali; vitriolive, vitriolo, &c. Nam per ignem, acrimoniam sumunt, ut mel, saccharum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde corrosionem suam deponunt, ut succus citri, flammula, ranunculus, piper aquaticum, &c. Errant ergo, qui adæquate spiritus ex concreto affirmant. Siquidem etsi Aromata, & odora, sæpè persent in distillando: seminales tamen concreti vires plerumque per ignem pereunt, & aliud fiunt. Quædam enim separatis volatilibus, fiunt alkali; calx, cinis, vitrumq; quæ antea non erant in concreto. Sensi enim nil concreto inesse, quod non manaret à suo semine. Ignis enim cum sit mors rerum, semina rerum si non totaliter destruat: at saltem insigniter transmutat. Itaque alibi præparatio transmutat materiam totam, ut in Magisteriis: alibi verò propter sequestrationem quorundam, relicta tantum mutat, acuit, perdit, vel consumit. Tertiò deniq; per adjuncta subinde, res ipsæ simul cum adjunctis diversimodè ab igne transmutantur, & neutrum fiunt. Ut vitrum. Quod non amplius cinis & arena est. Sæpè etiam citra ignem, adjuncta radicem mistionis penetrant, idq; præsertim intercedente fermento, ac tum constituitur concretum neutrum. Sic namque ex pane fecalitiò & melle, generantur formicæ: ex melle & rore, anguillæ: ex bassilicone & fracedine lapidis, scorpiones: ex vitulo strangulato & rore, apes. Quæ vero sola fusione miscentur, sæpè in pristinum esse reduci patiuntur. Sic enim etsi vitrum non amplius sit arena. Inde tamen per artem, imò & per senium fracedinis, arena eadem repetitur: quia adhuc semper materialiter inest, impermutata, quia absq; fermento. Sensi idcirco multa volatilia, sociata volatilibus, ob mutuam in-

cem actionem, transmutari in aliquod tertium. Volatilia demum à fixis fixari, & migrare hætenus in novum ens. Alioqui fixa, nexa fixis, permanere in pristino esse. Sensi quoque, remedia mineralia, in salis naturam mutata (non intelligi, quæ per adjunctum condiuntur salem) secum gestare sua semina: in gradum tamen exalata. Hæc de metallis hematina Paracellus sat docuit. Quibus etsi totum metallum resolvatur, in alienam dispositionem (quæ est magisterii) attamen, quia exin mox Mercurius currens elicitur: quicquid salis resolvable naturam verè assumit, non est mercurius, sive metalli interior, & immutabilis nucleus: sed saltem sulfur ejus. Quapropter ejusmodi hematina, admirandas in remedia operationes perficiunt. Sensi ergo hematina Solis, & Lunæ, quod etiam si ex puritate sui balsami conforrarent: tamen aliquid alieni in se continere, respectu nostri. Sensi inquam cruditate Saturni, pinguedine fixorum salium solubilem, solo quandoq; igne captum delebilem, sicq; dividi compositi partes, crudumq; arg. vivum currere permitti. Sulfur figitivum superans in Saturno, trahere ad volatum, fixum, inseparabiliter junctum. Quodq; expedit inprimis Saturni sublimatio. Cujus expressione nulla est elevati ad residens, coloris aut substantiæ differentia. Unde etiam calor, fusionis, & mollitiæ causis, post calcinationes & reductiones, residuis medullitis, sine igne fusionem, solitamque mollitiem minimè refutat. Eadem causa dulcedinis Saturni. Calcinata enim acerrima, si, ut in plumbo, temperantur, concursu vitriolorum, cum proprietatibus salis armoniaci resoluti, & tartari putrefacti, dulcorantur. Quorum singulorum symbola, examinibus universis, plumbo maximè distillando, separando in partes salas fugitivas, sulfureas, coloratas, pingues, acedine aluminis roche, à sagaci & industrio Chymico, non sine ingenti delectatione deprehenduntur.

Sensi

41. Sensi inquam Metallis inesse vires planetarias, si in salis, aut sulfuris naturam reducuntur: attamen id fieri debet extra omnis adjuncti residuum. In quo non Srentor quisque potuit adire Corinthum.
42. Etenim postquam seivi corpora denodare, per consentanea suis principiis radicalibus: tum primum cœpi, cum salutari tœdio, irridere stolidas credulitates meas, quibus aurum olim dissolvi: ejus tamen potabili succo minus profeci, quàm simplicis alicujus decocto. Deinceps verò potui aurum dissolvere, butyri, resinæ, atque virioli facie ludere. At nusquam inveni virtutes auro tributas, eò quod nostris sic etiam fermentis reluctaretur. Sensi ergo, aurum absque corrosivo suo proprio esse mortuum. Mortuum inquam, nisi radicaliter à suo corrosivo penetraretur. Non quidem quod tunc Solis naturam referat, viribusque vitalibus quicquam addat: sed dumtaxat quod totum corpus purgando mundet insensibiliter, in tono unitiono. Imò & uniones, in lac spermatum, isto corrosivo murantur, primis nostris constituentibus sociabile, atque hactenus remedium Tabis, Paralyfis, &c. Sensi tandem quod liquor Alkahest mundaret naturam virtute sui ignis. Nam ut ignis omnes perimit insectas: ita Alkahest consumit morbos. Sensi denique, quod Mercurius vitæ, à Paracello inter quatuor Arcana relatus, præter igneam gehennæ vim, clarificet organa, non secus atque stibium ab admixtis purificat aurum. Quod idem de tinctura Lili, synonymo, cenfeo. Natura interim, optat velut novo vere, resurgere sub his pharmacis: attamen extra spem restitutionis in pristinum sumus, cum nobis desit insusio novarum virium, immortalitatem arguens. Statutum est enim omni viventi, semel mori. Quia nil in natura est, quod æquipolleat templo
43. imaginis Dei. Sensi itaque cuncta renovativa, operari depurando, & hactenus exhilarando: aliqui non esse veram rejuvenescentiam. Sensi deinde Arcana,
- quæ resolvendo & expellendo sanant; non nisi vires inditas, in nobis expergerere, quæ ablatis impedimentis, quasi sub novo vere regerminant. Postremo 45. sensi, simplicia, quibus non propria formæ emanatio operatur: sed supervenit alienæ formæ imperium, ac character, ut contagium facerent inter symbolizantia: & inde veneficia, sive incantamenta nasci. Etenim quæcunque per Blas voluntarium præparantur, plerumque propagantur ad functiones motus localis, ad nervos inquam diriguntur, doloribus nempe ciendis, & indolentiis aptissima. Nec enim per se, venena, aut fermenta habent, nisi cacodæmon illa addat, aut per sibi devictas copulet. Tum enim cætera venena antecellunt, Pestis veneno cognata. Imò sensi etiam cuncta venena 47. (præter corrosiva) agere ob proprietatem specificam, phantasticæ æmulam, semini inditam, formaliter innatam, & fermenti æquivocæ agentis potentias habentem. Sensi porro rem unamquamlibet, per modum recipientis, & applicationis, variè diffundere suas activitates. Aliter namque panem intus in nobis, & brutis singulis operari: aliterque in stomacho, hepate aliisque culinis. Ob fermentorum diversitates. Carnem sic sensi externis applicatam, mox putrere, quæ intus à fermentis resolvitur, ac tandem assimilatur nostris. Polentam nimirum externis oblinire, & emollire sensi: quæ intus nutrit, calefacit, alvum obstipat, & flatus movet. Simplex enim omne, applicatum exterius, sub sexta digestionem nostris, suas explorare nobiscum vires; quod intus, primis serè passibus plerumque domatur. Homo vivus, diu in aqua detentus putresceret: caro autem mortua, novo semper gurgite diluta, balsami naturam induit. Sic stomachus etsi perpetuò madeat, non inde tamen putret. Operationes enim naturæ ignoravit Galenus, quia fermentorum proprietates non olfecit. Paracellus verò 49. idiotissimi solæcismos fecit, asseruisse, in vulnere,

vulnere, olea, & emplastra, non secus atque in stomacho cibi digeri ac transmutari in novam carnem. At nescit, non iri in digestionem sextam, nisi gradatim per præcedentes. Hastenus non fit cruor in stomacho; ut neque ulla fit nutritio, ab enemate, in Colo, vel ilei confiniis, de-
tento, utur fufurrent Scholæ in adversum. Nam juramox in intestinis putrent, nec ibidem est factio cremoris. Absit autem, quod cruor fiat, si ante non fuerit cremor. Nec jecur est officina cremoris; multò minus incarnatio in stomacho. Minimè verò, quod ex emplastro, materialiter caro, aut cruor fiant. Aperta enim cute, mox illi introducit putredo, non secus atque laso ovi cortice, corruptio. Hinc namque Ichor, sanies, pus, aqua glarea-
50. lis latex vermes, &c. quibus præcavendis tota cura Chirurgi navat, quibusque semotis, sponte succrescit caro, non autem ex remediis applicatis. Salia quoque nobis domestica, sensi, condiendis cibis, dissolvendis quoque & extergendis sordibus esse aptiora, quàm ut in alimentum promoveantur. Olea verò, vix sanguifica-
51. tioni propria: minimè autem illa, quæ per ignem ascendunt. Aquas autem stillatas, exiguas habere sortes medicaminis.
52. Eò quod natura gaudeat ubique alimento, è corporibus, sub sua synthesi existentibus parato. Ideoque salia artificiosa alius penetrant, quàm olea. Quæ sanguificationi resistunt, nec permiscuntur. Ideoque salia aromatum, ex oleis illorum facta, primi entis illorum vices subeunt.
53. Magni habenda esse Magisteria, quod horum sit substantia integra, digestibilis, ac fermentis obediens. Ideoque naturam respuere cibos essentiis conditos, ob fermentationis difficultates. Omnia enim nimis graduata, vitam mediam cruoris post se trahunt: non autem à fermentis facile subiguntur. In summa. Quæ pertinacius vitam sui mediam conservant, non facile ab Archeo superantur. Nec solum digerendo contumacia; sed pervi-

cacia sunt, & in nos agunt: quatenus non subacta. Ærugo autem, crocus æris, 56. cerussa, præcipitatus, sublimatum, &c. ascenderunt in virulentiam per additamenta. Hæc autem intra Mercurii radicem cum non admittantur, foris tantum circa sulfur operantur, ibique per modum recipientis, variè disponuntur. Sensi tan- 57. dem textualem digestionem in nobis differentiam, earumque tres priores occupari circa dispositionem materiæ, ad alendum destinatæ: quam licet verè transmutent, tamen potius ad præparatoriam dispositionem, quàm ad vitalem ejus dispositionem præmittuntur. In quarta siquidem, vis vitalis cruori communicatur. Sicque dirimitur lis, an sanguis sit 58. animatus. Nam cruor non est verè animatus, donec sanguis sit. Qui non alio fine per septum Cordis in Aortam trahitur, nisi ut in illo condo, vitâ doretur, & Mente informetur. Nutrimur autem utroque, non secus, atque ex duplici sexus semine orimur. Fortè enim mysterium Lithurgiæ hinc cognoscitur, cur paucula aqua, multo vino miscetur. Ut aqua in cruorem, & vinum in sanguinem transeat. Quintam ergo digestionem sensi planè occupari, circa vitæ participativam communionem. Sextam verò tandem operari qualitate dispositiva: sed fermento gaudere assimilativo & humanitatem inducente. Alia ergo qualitate excitantur, operanturq; externa quam interna auxilia. Obesi tendinum doloribus & spasms corripuntur: quos tamen humana axungia, foris oblit, lenit. Etenim sexta digestio est rota assimilativa: nitiur ergo illam axungiam in sui vitalem auram mutare. 59. Interna verò pinguium axungia, jam à fermento assimilante subacta, custoditur absque actione. Sed digestio sexta, intrat in vitam mediam, illarum axungiarum, externarum, quam Archeus noster ideo sibi appropriat. Quæ vita, ejusque proprietates, occultantur in vita ultima axungiarum internarum. Quinetiam sensi, quomodo 60.

- Cantharis vescit in vivis, non autem in cadavere, ut neque in cadavere causticum Escharam suscitatur, licet cadaver dissolvatur, non secus atque calx viva pulveratum caesum resolvit. Cantharis enim quamdiu sicca manet, non agit: sed insensibili roris nostri effluvio humectatur, tum prius prurire incipit, unde Archeus sub Epidermide furiosè accenditur, non multum secus, ac sub Erysipelate, pruno vel caustico. Adeoque Cantharis incipit in Epidermide, & escharoticum in cute, idem quod tandem Gangræna in habitu absolvit. Caustica enim primum crispant pellem, quam dein in mucilaginem resolvunt, postquam plenè maduerint. Tum enim nedum calorem nostrum acciunt: sed & corruptionis propriæ robur assumunt. Tum inquam, nedum Escharam faciunt, quæ ex Archei accensione confurgit: sed totum
61. liquant. Postremo sensu, quoque amuleta, periapta, & appensa, agere vi influentiæ, & directivæ, citra evaporationem illorum, quæ in corporibus fixioribus nimirum sedent. Licet alia appensa sint, quæ sensum viribus minuuntur, quia aporrhœam ex se dimittunt. Sunt autem periapta ossea, cornea, animalia & plantæ. Alia verò metallica, lapidea, salia, transparentia, vel opaca. Metalla autem rarò amuleta sunt, nisi sint adhuc aperta, aut ab externo exaltata. Quia sulfur habent in se divisibile:
62. In lapidibus autem est magna virtus. Lapidum autem quidam sunt specula diaphana, quidam vero opaca. Ut Corallum, Cornalinus, Turcois, Jaspis. In pellucidis autem, Evestrum vitæ, benè vel malè affectæ, reverberat. Gaudet nempe vita speculo lucido reflecti, qua tum assimilatur intellectui, qui in suis ipsius lumine alteratur ad objectorum, more Chamæleonis, assimilationem. Nec frustra quoque gemmas sensu velut specula opaca benè polita. Quia nativæ, sibi que naturalis dos, ex natura speculi, potentius reflectit radium vitalem illi communicatum. Etenim continuo, ac necessario, aliquid è nobis
- diffatur, vitæ participatione nondum planè destitutum. Id ipsum circum nos, servat sphaeræ suæ activitatem: quam dum reperit in speculo polito, facile reflectit in totum, unde manavit. Inde enim primum sympathetica enotuerunt. Sed postea ubi notum fuit, quod periapta, vi speculi in operando applicarentur, mox proin excogitatae sunt speculorum figuræ convexæ, concavæ, &c. Quibus nexuit Gentilitas hieroglyphica, ut per figuram denotarent signum occultæ virtutis. Inde crevit in posteris superstitione, qui Gamahen, Talismanica, atque id genus scurrilia dæmoniaca unxerunt. Putantes quod figuræ, non quidem signi; sed causæ vires haberent. Specula autem transparentia, vim evestricam recipiunt, quam licet non reflectant, ut alioquin opaca, propius tamen ad naturam vitæ, sive speculi lucentis, appropinquant. Sensu finaliter quod effectuum diversitas, finis, & appropriatio medicaminum, non è complexio-
63. num quadripartito figmento prodiret: sed ex ipsismet simplicium potestatibus; quarum propterea electio, dos, ac præparatio steteret neglecta, quod in radice, ac modo, hætenus non fuerint indagata. Post horum omnium satisfactiones. Tandem spiritus alter à me abstulit lagenam, quam mihi dederat: ac magno mœrore tum
64. sensu omnes mortis in me necessitates, dictis impares: quibus mox in me redii. Nec solamen accipere potui, nisi dum verè scirem, omnia dumtaxat per somnium acta. Quodque si deberem vires rerum recensere, non melius pragerem, quàm si ipse illa omnia velut intus sensissem. Hoc unum saltem adhuc memorabar, quod Chymica potius artis, quàm naturæ vi nativæ, agerent, eò quod illorum initia per ignem parita & immutata essent. Separat nimirum Chymia, fixa à non fixis, quæ prima heterogeneorum, obviaque est sequestratio. Non pauca etiam quæ ante volatilia erant, fixat: vel vice versa. Dein, inter volatilia quædam, separat odora.
- 65.

odora à non odoris. Quæ distinctio putata falsò est, puri ab impuris. Siquidem actio ignis est, urere. Uritque ideo tam purum, quàm impurum. Tertia dein separatio, per digestionem & propria fermenta fit. Ut partes, pertinaci continuitate hærentes, fermenti discordia invicem discedant. Sic namque sponte, corpora in plenitudine vitæ ultimæ, fatiscunt, & hospitata vires sub lucem prodeunt. Quin etiam coquendo, ac liquando, partes prius uno freno rectæ, jam in se invicem agunt, sub quo gradu alias vires acquirunt. Profert ergo Chymia, quæ aliàs in Natura fierent, aut haberentur nunquam. Idque nedum in separatis volatilibus: sed etiam in residuis. Quæque ideo calcinantur. Verùm si per commissionem, & consermentationem compositi, novæ surgant vires: id ipsum in Spagyricis magis est spectabile, non solum, quod omnibus prorsum operationibus, naturam Ars imitetur: sed etiam peculiari Epyreumatis, & liquationis energia, quæ varias operationes ludunt sub igne, naturamque mutant. Sic nempe Salispetræ spiritus, elevat sulfur humidum, & embryatum vitrioli, aquæ venenosæ unde, quorum tamen amborum spiritus separati, erant mendendo apti, ac stomacho grati. Tandem Chymia, mitiora quædam in gradum adducit, ut venena fiant è melle, manna, &c. Plurima ut violenta, sub igne etiam mansuescunt. Adeo ut fixa Alcalia, si volatizentur,

magnum pharmacorum potestates adæquent. Quippe vi incisionis, resolutionis, & absterisionis, delata usque ad limen quartæ digestionis, tenacitatem coagulatorum in vasis, fundamentaliter tollunt. Durissima namque, & compactissima, ita Chymia resolvit, ut nedum oblita prioris coaguli, & constantiæ contra ignem, in succum domabilem retroeant, occultaque palàm fiant: verùm in super nobis evadant socialia. Imò nedum res ipsas sic præparat; sed & media efficit, quibus corpora operantur. Sic enim coagulata in familiam resolutorum abeunt, fixa in volatilia mutantur, ac vice versa: cruda maturantur, heterogenea in classes dividuntur. Torpida denique, virium gradus acquirunt: ac nova multa emergunt, quæ Scholis Gentilium ignorata steterunt. Tandem, ac tandem Chymia pro sui apice, universale solvens parat, quo cuncta remeant in primum ens, præbentque dotes nativas, absterguntur labes originales corporum, feritateque inhumana deserta, magnas & inexplicabiles potestates nascisci est opportunum. Quantum autem puritatis acquirat intellectus sub hac opera, solus novit Adeptus. Ah utinam mihi lagena, semel possessa, non ablata! Sed novit Deus, cur capræ caudam tam brevem dederit. Sit nomen ejus in secula exaltatum: fiatque ejus solius sola sanctificans voluntas.

66.

P R Æ F A T I O.

1. *Intentio Authoris.* 2. *Excusatio Authoris.* 3. *Supplicatur eventus ordinatione divina.* 4. *Opiatus Authoris.* 5. *Ratio dubitandi de fallacia demonis.* 6. *Quomodo Author sciverit, se non falli.* 7. *Ratio, docens hoc talentum à Deo esse.* 8. *Trutina Sagacium.* 9. *Unico momento totum medendi lumen apparuit.*

10. *Quid inde Author suspicatus sit.* 11. *Cur Author contra Cathedras acerbè scripserit.* 12. *Eventus prævisus intellexit auctor.* 13. *Absente causa occasionali suscitari febres frequenter.* 14. *Relatio seminorum cum nonens sit, non causit ens in actu.* 15. *Quorsum in somno rememorata dissectio S. xaggenarii.*

1. **D**eliberavi in beneplacito di-
vino palam facere, quod
hactenus coram mundo, &
potissimum in Scholis, oc-
cultæ fuerint morborum
causæ, quidditatum illorum cognitio at-
que remedium. Scilicet à tot seculis, ho-
minumque indicîis, nondum penetratam
2. morborum essentiam. Dolui quidem san-
nè, atque insigniter, veram hanc esse præ-
teritorum, atque præsentis seculi insci-
tiam, adeoque eam per me inutilem se-
nem detegi debuisse. Piguit me seriò,
quod tam pro vita propria, quàm prox-
imorum, fuerint incurii, solique lucro vi-
derentur studuisse Medici, nisi illa esset
3. divini Numinis ordinatio, quod quam-
diu Scholæ adhærerent doctrinis pagani-
cis, etiam perseverarent in præfatis tene-
bris: donec tandem sub plenitudine tem-
porum, esset aliquis, qui morborum essen-
tiam & quidditatem proximis aperiret:
& quidè coram ipsis Medendi Cathedris,
ut nimirum tanquam in fonte, abactis er-
roribus Ethnicismi, luceat veritas post-
hac, & respiscant, quotquot pertinacia o-
culos non clausisset. Rem profectò toti
4. mundo, nostræque posteritati propono
novam, atque planè admirandam. Et ah
utinam solus ego, qui primus hæc patefa-
cio, proinde contumelias in me contra-
ham, & suslineam, nec patiarur vita & sa-
nitas proximi. Nam lubens subticuisssem,
nec meum talentum propalasssem, nisi hoc
unicum scirem datum, pro vita proximi.
5. Dumque adhuc rei magnitudinem penes
me contemplor, in tot seculorum conse-
cutione, & fatali ignorantia, ac continuata
corporis ignavia, sive negligentia, in re in-
quam, tanti momenti, quanti est vita hu-
mana: non possum non præ stupore mul-
tories retrospicere, calamum reponere, ac
de mea temeritatis fallacia addubitare.
Quod nimirum in ipsis Academiis, qui-
bus recentia, ferventiora, ac nondum lu-
cro deturpata exercitantur ingenia, ad-
huc prorsus ignoretur morbus, adæqua-

tum scilicet facultatis medicæ objectum,
objectum inquam tot lectionum à Princi-
pibus fundatarum. Sanè prorsus addubi-
tasssem de mea temeritate, nisi is qui dat
talentum ejusmodi, esset intus dispen-
sator ejusdem, daretque claritatem supra
omnem demonstrationem, & erroris formi-
dinem. Durum fuisset alioqui mihi
metipsi persuadere, ac credere, nisi maj-
oris tituli autoritate & securitate com-
pulsus intus, me debuisssem omnium cen-
suris fidenter objicere. Erit enim primùm
incredibile, apud viros sagaces quod do-
ceo, si me ad tribunal tot seculorum stete-
rint, qui lubens me inidoneum fateor ad
tantum luminis apicem attingere, nisi
mecum vivacius gnari contemplantur di-
vinæ Majestatis solitam superabundan-
tiam. Nemo namque lucidius cognosceret
honorem Dei, in hoc casu, ac præsens do-
num venire gratuito à Patre luminum,
nisi in abjecta parvitate, & ignorantia
mea, cernant consuetam orbitam Deo esse,
quod parvulus revelet, quæ majoribus
mundi denegavit ordinario. Unam scilicet
ob culpam: quod continuato errore,
sefe omnes, in placita paganorum demer-
serint usque. Sagaces enim hinc discer-
8. nent, primùm, non in me, tanquam in ho-
minem, eundum. Tum demum pondera-
bunt suo judicio, rationes scholasticas,
meo sinu depromptas. Undè tandem ipsi
tanquam ducti per principia, ac theore-
mata naturæ, ad longè sublimiora, & cla-
riora medendi initia sponte festinabunt,
quorsum judicii mei teneritudo ascen-
dere non potuit. Enimvero moneo, hor-
9. torque Sapientes hujus mundi, quod er-
rores & inscitia medentum, non se mihi
paulatim aperuerint, ac sensim intrarint
in animam meam; ita quod unum ante
aliud conceperim, aut meditatus sim. Ni-
mirum quod primùm considerarem Scho-
las deceptas, circa missionum elementa-
riarum congressum, temperiem, comple-
xiones, morbosasque distemperaturas, in-
de verò provolutus essem, circa errores
Catar-

- Catarrhorum: ac deinceps demum quæ-
 sissimæ radices, causas, & quidditatem
 morborum, atque remediorum. Nil sanè
 10. horum. Nam si unum post aliud mihi
 enotuisset, existimasset omnem hujus-
 modi progressum, esse Rationis & phanta-
 siæ inductiones, erroribus atque fallaciis
 opportunas. Sed postquam totum simul
 (nempe Medentium inscitia, tam in co-
 gnitione causarum, morborum, quàm re-
 mediorum & applicationum) unica lucis
 fulguratio, conceptum intellectualem ob-
 umbrasset, indubiè cognovi hoc talentum
 ad proximorum utilitates datum, ideo-
 que propinandum Cathedris (à quibus
 11. correctio expetitur, expectaturque) iis-
 que sub indictione gravioris pœnæ, serio
 12. proferendum. Cum ergo jam statuissem
 demonstrare quod nondum sciretur es-
 sentia morborum per intimas atque pro-
 prias sui radices, nox erat ante quartam
 mane, nona Augusti, & visum fuit mihi,
 quod sicut quandoque de cantu galli, for-
 mantur somnia, me audivisse, ex præcon-
 cepta scribendi cura, quod recordarer
 Anatomicæ, cujus paulò post mentionem
 faciam, dumque hæc viderer monitorie
 intellexisse, dubitavi semivigil, quorsum
 ista cadaveris dissectio tangeret tracta-
 tum, quem de essentia morborum scribere
 statueram. Itaque incurius somniavi,
 quod viderem virum gravem externum,
 mensæ meæ accumbentem, edentemque
 Sulmonem recentem in salatura aceti pi-
 perati, & tam avidè, quod quasi se satura-
 ret inde (in patria sua quippe non repe-
 ritur recens) & vidi quod biduo inde,
 circa vesperum fabricula illum arripere,
 dentesque illi quaterent: ac deinde ty-
 pum servaret tertianæ. Id est, quatrduo
 13. à digestionem cibi illius. Adeo ut nil de
 ejus residuo putruisset, multoque minus
 superesset, quod febrilem tumultum sta-
 tis proritaret intervallis. Nam quod vul-
 go sonat, elementalem intemperiem reli-
 ctam, quæ morbosam impressionem para-
 ret. Id enim præter intemperierum, at-

que complexionum absurda, à me alibi
 demonstrata, non nisi merum Ens ratio-
 nis significare videtur. Eo quod impri-
 mens, & impressum, sint quidem res actu,
 14. & termini relativi: sed ipsa impressio,
 cum non sit nisi relatio, respiciens è termi-
 norum coaptatione: tantum entis ratio-
 nis vicem continere potest. Quapropter
 saltem impressio, vel intemperies, super-
 fles manere nequit, ubi intemperans, sive
 imprimens ipsum, desit esse, & per conse-
 quens desit nocere. Necessè esset ergo,
 quod ipsum imprimens, produxisset extra
 se qualitatem novam: eamque in im-
 pressionis subjectum, tanquam suum pro-
 ductum, deposuisse. Idque cum fieret in
 organo vitæ participæ, oporteret saltem
 illud productum, omnino atque imme-
 diatè intra ipsius vitæ sinum demergi sive
 hospitari: magisque si recurrere statim de-
 beat periodis, silentemque sanitatis quie-
 tem interrumpere, imò agendo hostiliter,
 quodammodo deberet turbatæ vitæ si-
 gna exhibere. Usque adeò morborum
 quidditatem, hoc somnio perfectius con-
 firmavi. Nam prout citra & extra vitam,
 hæc non contingunt: ita ipsa met vitæ, est
 ipsa causa enormitica, postquam semel
 loco, pace vel quiete est disturbata. Ecce
 eodem die, à præfato somnio vir patri-
 tius, quem à multis non videram annis,
 ad mensam meam hospes advenit, cum-
 que esset vigilia S. Laurentii, contigit et-
 iam quod bullitus Salmo recens apposi-
 tus fuerit, comederitque ille, non secus at-
 que in somno videram. Imò biduo inde,
 in febrim tertianam lapsus sit. Dissectum
 autem cadaver, cujus monitionem acce-
 peram, spectat ad eosdem fines. Siquidem
 Sexagenarius, ab ineunte ætate tenera vi-
 xerat valetudine, ac facile febricitabat le-
 viculi erroris occasione. Quem post tan-
 dem mors repentina abstulit, & volens
 indagare, an causam pronitatis febrilis re-
 perirem, locis quibus se plangebat dole-
 re, quoties febricitaret. Erat nempe hy-
 pochondrium utroque latere, tam ubi

jecur, quàm ubi lien asservantur. At ne minimum, circa has partes præ oculis visum, quod opportunè accufari potuisset.

15. Quare collata hac diffinitione, cum visione somniali Tertianæ, ex esu nimii Sulmonis: percepi statim, cur simul utrumque in mentem revocatum, dum præfens caput esset scripturus. Nimirum ut op-

portunitate utriusque rememorari fortius instarem circa veram quidditatem morborum, concentratorum in gremio spiritus vitalis: feculentias autem, quas scholæ pro immediatis ac continentibus morborum causis reputarunt, non esse nisi externas occasionales, utcumque intra venas ipsas intime essent admixtæ.

IGNOTUS HOSPE MORBUS.

1. Actorum hæcenus exomologesis. 2. Objectum, & Intentio Authoris. 3. Artem medendi paganorum Cascodemoni inventum. 4. Oratio pro persecutoribus. 5. Author ex suis persecutionibus, servatur Cascodemoni Inventorem paganice doctrinæ. 6. Labores Scholarum hinc vari. 7. Authoris anxietates. 8. Prologomenon quidditatis morbi. 9. Causæ morborum proximæ, continentes, & essentielles. 10. Colligitur necessitas Idææ seminalis. 11. Quàm procul doctrina hæc à Scholis recedat. 12. Veræ causæ rerum, & morborum. 13. Morbi antiqua definitio Scholarum. 14. Prima Scholarum contradictio. 15. Altera titubatio. 16. Tertia. 17. Author docet (Tract. de Elementis) non esse corpora mista in natura, ut neque humores, unde tota basis medendi Scholarum corrui. 18. Quarta cessitatio. 19. Quinta. 20. Sexta. 21. Septima. 22. Contra intemperiem qualitatum elementarum in nobis. 23. Octava vacillatio. 24. Nona. 25. Decima. 26. Undecima. 27. Error Scholarum detegitur. 28. Cessitatio duodecima. 29. Absurdum ad Thesim scholarum consequens. 30. Incertitudo predicamenti pro Morbis. 31. Argumenta in oppositum, & contra sitam Diathesim. 32. Vera Morborum causa efficiens. 33. Materia occasionalis. 34. Tota Morbi quidditas, in quo sita sit. 35. Unde sint seductæ Scholæ. 36. Duo Scholarum axiomata falsa. 37. Alia Scholarum delusio. 38. Generatio naturalis, quid. 39. Scholæ ab Aristotele deceptæ. 40. Aliquot ignorantie hinc ortæ. 41. Morbus constat materia & efficiente. 42. Quicquid generatur id sit per Idem seminales. 43. Omnia prædicamenta sunt in Morbo singulo. 44. Lapsus Ethnici sui in medendo. 45. Ignorantiam hæcenus fuisse Morbi definitionem. 46. Morbus non est ens primæ constitutionis: attamen in consensu nature intravit. 47. In quo distinguuntur Morbi, à cæteris creatis. 48. Error Scholarum ex subiecto inhesionis morborum, & absurdæ plurima inde manantia. 49. Christianis non esse comitenda ejusmodi absurda. 50. Pertinax ignorantia. 51. Fames non est mor-

bus. 52. Scholæ discedunt ab Hippocrate suo. 53. Aliquot neglectus Scholarum. 54. Incognitior scholæ. 55. Non spectandam actionis lesionem pro essentia morbi. 56. Unde manaverit istud signum. 57. Consequens ad confusionem causæ cum symptomate. 58. Ablatio causæ non respicit necessariam materiæ occasionalis subductionem. 59. Scholæ ab artificiis delusæ, artificii deludent suos Tyrones. 60. Quomodo semen differat à suo constituto. 61. Cessitatio decima tertia. 62. Scientiæ aliquot primæ veræ in Autore. 63. Productio morbi qualis fiat per Blū. 64. Efficiens in morbo. 65. Morbus penetrat vitam lumine formali, in puncto. 66. Efficientium differentia quedam. 67. Exemplum in calculo. 68. Calculus non est propriè morbus. 69. Dum effectus conclusit occasione efficiens, non est morbus pristinus. 70. Attinguntur producta morborum, à Scholis neglecta. 71. Error scholarum circa objecta contrarietatum in morbis. 72. Argumenta aliquot in Scholis, ut ipsas pigeat. 73. Resumantur morborum Producta, morbi secundum tarii, cum symptomatum & fructuum distinctione. 74. Debilitas quid. 75. In propria morborum divisio per partes organicas. 76. Diverſa diverſorum actio, unde. 77. Ex mechanica ignis, piperis, Escharotici, & caustici tredecim conclusiones paradoxæ Scholis, ac varia illustrantur notæ dignæ. 78. Ignis speculationi sanandi parum proficiat. 79. Notabilia aliquot de nostro calore. 80. Occasionum morbosarum classis varia. 81. Explicatur Hippocrates cum conviventia. 82. Quod natura semel aspernatur, id post nunquam recipit in gratiam. 83. Morbus, est de materia Archetæ. 84. Productorum explicatio. 85. Natura nostra regitur ab intelligentia errante, postquam est corrupta. 86. Scholæ iterum per artificialia delusæ. 87. Producere differt à generare. 88. Scholæ tantum cogitantur de ablatione causæ occasionalis. 89. In nobis est natura stans, sedens, & jacens. 90. Explicatur decretum Hippocratis, cum moderamine illius ætatis. 91. Anatome, ad excusandas excusationes in peccatis

peccatis frequens. 92. *Supina* scolarum negligentia. 93. *Quomodo* mors & morbus evaserint *entia* naturæ, post creationem, susceperintque causas secundas, sui productrices. 94. *Due* objectiones Scholarum refutæ. 95. *Omen* ex bonitate inseparabili.

1. **A**M constituta primùm naturæ integritate, intra materiam Archeum nempe, & vitam, fivæ formam lucis vitalis, cum feminalibus atque vitalibus initiis: fermentis item transmutationum authoribus, noviter detectis: rejectis quoque elementis, qualitativis, complexionibus, horumque miscellaneis, pugnis lucta, & alternatis victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis, extra naturam relegatis; flatibus demum, tartaris, & tribus Chymicorum principiis extra morborum exercitum proscriptis: restabat nunc ipsos naturæ defectus, & alteritates medullitus considerari. Quocirca priusquam profundius ingrediari, probandum suscepi, morbos, in Scholis hæctenus nesciri, non solum in particulari: horumque idcirco sanationem radicitus latuisse: sed insuper ipsam morbi essentiam in generali occultam.
3. Dolendum quidem in reliquis professionibus, tam ingeniosè elaboratum, In sola autem Arte medendi adeo surdis principiis cespitatum hucusque. In qua tamen charitas in proximum pœnaliter commendata est. Omnia enim obscurissima mansere, pleraque falsissima: & intacta quæ maximè ad scopum sanandi conducere. Nusquam enim subtilitas obvia est: utrobique verò ingens hebetudo. Adeo ut ex præfatis nemo non colligat facillè, cacodæmonis inventum esse, quicquid juxta doctrinam Paganorum, & contra charitatem mutuam est edoctum hæctenus. Idcirco nimirum theorematum paganorum permansit stabilitas, diaboli persuasu. Quæ tamen theoremata sola sui facilitate, primo incuitur, cuique sanæ mentis, suspecta esse

debuissent. Itaque nil durius, inhumanius, & crudelitate plenius, inter mortaliū artes, per tot jam secula susceptum, arte illa, quæ per mortes hominum sub concentrica subscriptione, experimenta de novo facit. Quorum Professores dum claves Scientiæ fere custodire præsumunt, nec ipsi adyta intrant, nec alios intrare volentes, admittunt: sed arcem omnes, omnibus technis. Semper discentes, & nunquam ad veritatis scientiam pervenientes. Juxta Apostolum. *Lux mea Iesu mea, vita, meæ gloriatio, & adjutor meæ imbecillitatis, ac corrupte indolis, qui in rebus tuis facilem exitum invenit, apud quem est facile, quod apud mortales est tanquam impossibile. Tu, qui me cuncta adversa juvare jecisti: offero tibi meas calamitates, atque depressiones Iustitiæ. Tu me invicta nihilominus semper confortasti dextera: præbe mihi manum, ut si de profundo tot tribulationum barathro me eripere non digneris: saltem tua fortitudine, ne peccem tibi, & respiciant, qui me oderunt gratis: quique adorant potentiam tuam, agnoscant in me, quod tu es solus Deus; adjutor oppressorum, spesque indubia illorum, qui in te fidunt. Induantur contritione, & apud te inveniant gratiam, & eantem ego miser laudes tuæ magnitudinis post hoc seculum. Est nempe hujus seculi caries, quod occulto tuo judicio, hypocrisis potentum, fides fraude faciet, & pietatis sub umbra nefas suum legat.*

In tanto autem ærumnarum mearum turbine, ad mortaliū miseriam, & errores Medentium ante mentis meæ conspectum defectos, annotare sum aggressus, sub tuo mandato. Ut sicut hypocrisis me, measque pessumdedit fortunas, cognoscam pariter, & primariò, quod Mendaciorum pater in paganicas scholas potulum incititæ, aconitumque Charitatis, & sanitatis, lucro sternente viam, subtrita Tritonum procellosa calle. --- Et enim mecum mirabitur omnis Tyro venturus, nil æquè imperitè tractatum, ac ea, quæ vitam mortaliū concernunt. Siqui.

- Siquidem juxta Thomam à Kempis, Diabolo perinde est, modò te incapacem ad serviendum Deo reddat: sive id sit per res veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipsi, modo hominem sanitate frustraverit, vitamque ejus accurtaverit, in qua Deo potuisset servire, modo se effecerit spreto-rem auxilii divini, per apparentes Paganorum doctrinas. Scholæ namque scripsere myriades voluminum, de qualitatibus temperatura, & lucta, multum denique, diuque per Galeni posteros super ejusmodi nugis interpretatur, commentarumque, repetitum-denique, atque indies in novas centurias, & rapsodia est relapsum. Tandemque istis qualitatibus adaptarunt fictos humores atque excrementitios, qui hominem tam sanum, quam ægrum prorsus ita regerent, ut rebus humanis præessent: quasi mortalium conditiones, mores, sanitates, appetitus, instinctus, propensiones, lapsus, fortitudines, valores, defectus, eventus fortunæ, imò & merita damni supplicia, & vitæ æternæ adoptiones inde dependere. Horrendum sanè, atque intolerabile, has nœnias tamdudum stetit, quodque de rebus non existentibus, & nunquam futuris, quæq; ab Assertoribus ipsis habentur pro excrementis, tam seriæ & perniciosæ fabulæ sint confictæ, & creditæ. Adeoque ab ipsis Scholis, vix unquam est indagatum quicquam, quod re ipsa sub talibus principiis, revera sit verum, aut bonum.
7. Doleo interim (iterum testor) non quidem, quod ex longa in proximum commiseratione lucem veritatis sim nactus: sed quod hos errores propalare me oportuerit. Id est, doleo quod diabolus Scholas deceperit, & decipiet quamdiu paganis fabellis se sinent deludi, & à veritatis Scholis separari. Id autem ut constet, velut per Prologomenum declarabo obiter, ac velut positiva demonstratione.
8. Enimvero Deus non fecit mortem. Idque est fidei. Ergo homo mortalis evasit aliunde, quam ex Deo. Cumque morbo-

rum plerorumque scopus, aut terminus, sit ipsa mors, (quippe quæ nil aliud est, quam vitæ extinctio) idcirco morbus, & mors, sunt diametraliter opposita vitæ. Unde sequitur: quòd omnis morbus immediatè agat in vitam. In vitam autem nil agere valet, nisi illi applicetur, permisceaturque. Non applicatur autem promiscuè hostis morbus ad vitam, nisi partem vitæ obsederit, adeoque in ipsamet vita totaliter, vel partialiter sederit. Quo factò, pars ipsa vitæ obsessa, vel devicta, recedit à vitali aura, quæque sic devicta, & degener facta, sit hostilis, vitæ adhuc residuæ, sive adhuc in sui integritate constitutæ. Sequitur hinc necessariò, quod 9. omnis morbus, ut materiam invenit in aura vitæ organica, qua proximè atque penitissimè ipsam vitam adoritur. Ita in eadem vitali luce, causam efficientem reperit. Adeoque sic morbus materiâ & efficiente instructus, hospitatur circa vitam. Nec refert interim sive illa morbi contagio, sit hausta ex causis occasionalibus: sive demum errore vitæ, intus in Archeo genita. Saltem sufficit hoc loco, quod vita ipsa utrobique sit principale objectum hostili morbo. At cum ipsa vita sit ens luminare, non agit nisi per organum auræ vitalis, sive per Archeum, tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à Patre luminum, & corpus. Non agit autem hæc 10. aura sive Archeus, nisi per modum, quo omnis spiritus feminalis agit in massam sibi substratam. Id est, nisi per impressam notam, vel Ideam sigillarem, quæ novit quid, & quorsum sibi sit agendum. Ergo omnis & quilibet morbus, habet notam sigillarem, ac velut actum seminale, gnarum rerum sibi agendarum. Procul ergo hæc declaratio recedit ab elementari intemperie, ab humoribus, horumque ametria, à pugna, & contrarietate elementorum nostræ compositionis. Utpote omnis morbus, non nisi est vitæ gladius, vulnerans, vel amputans totaliter. Nam sicut ensis vitam exhaurit, unà cum sanguine

guine & aura vitali, in quibus, juxta Sacerdotem, ipsa sedet anima. Ita morbus consumit eandem auram vitæ, in quam de novo figillat hostilem characterem, tam à causis occasionalibus depromptum, quam propriæ indignationis errore partum. Hac data morbi tessera, En accedo ad morbi explicationem. Ac primum demonstrabo ex ipsis Scholarum theorematibus, Morbi quidditatem nescitam hæcenus. Unde demum quisque faciliè judicaverit, quid in remediis & morborum expugnatione sit paratum hucusque.

Promissi multoties me demonstraturum, Scholæ hæcenus neglexisse (id est, nescivisse) essentiam, radicem, sive naturam Morbi, in sua universali quidditate; Idque, cum ab Elementis, in epilogum usque, per omnia subterfugia illarum jam sim profecutus, jam demum per particulare Anatomem, stabo etiam promissis, si in universali idem detexero, ac præsertim si non amplius, per signata elementorum, temperamentorum, humorumque id ostendero: sed per ipsa verba Authorum, quibus suos tyrones, tanquam contagio corrumpunt lethali. In præmissis jam à me demonstratum est, secula ante me, Peripateticis nugis delusa, ignorasse rerum naturalium causas, materiam scilicet, & efficientem. Tum quoque, rem ipsam nil esse, præter causarum ambarum connexum: hocque idem esse in morbis. Præcipuè cum morbus, licet à peccato adveniens, jam pro filio prodigo naturæ, sit admissus. Equidem compulsi me adhuc univoca causarum homogeneitas, in entibus naturalibus. quæ efficiens denominatur ab efficiendo, non autem ab effectu, qui efficientiâ sit posterior. Itaque Scholæ morbum imprimis definiunt Affectum, sive Diathesin, quæ primariò actiones facultatum nostrarum lædit. In quo adhuc plurimum titubant. Siquidem primò, hunc affectum nominant intemperiem unius, aut duarum qualitatum primarum elementariarum. Ita nempe

idem recinunt: quod fateantur, morbum esse ipsam qualitatem elementalem, quatenus justam excedit temperiem. Itaque morbus non erit amplius ista diathesis resultans ex qualitatibus primis, quam supponunt lædere immediatè functiones ipsas. Adeoque fingunt morbum totum, deinceps non nisi in gradu, sive excessu qualitatis elementariæ, consistere. Iterum. Subinde ipsam qualitatem intemperiem vocant, non quidem morbum: at bene, ejusdem causam antecedentem. Quatuor inquam solitarias illas qualitates, volunt esse morbos, sive processerint à consimilibus sibi qualitatibus externis: sive vero, in corpore, suum ortum ex aliena ametria debeant. Porro illas qualitates, dein thoro combinant. E quarum congressu, tum morbum prolem deducunt. Sic nempe suis somniis elementa subtervire credunt. Ut & elementis totidem, sociatis ad lubitum qualitatibus, respondere jusserint. Adeo ut nudas istas qualitates, vel fictis elementis, somniatisque humoribus stipatas, finxerint esse ipsos morbos. Hoc loco enim narro scholarum intemperies, imò ludicras varietates earumque pauperem, egregiè pugnantem. Alioqui sanè, à demonstratione primo vera, alibi sat probavi, in rerum natura, non esse quatuor elementa; ideoque neque misceri, ut inde corpora, quæ mixta vocantur, constituantur: & per consequens, nec intemperies accusari posse, in morbos. Ut neque unquam in rerum natura, fuisse quatuor humores, nostri constitutivos. Quibus sat superq; constat, causas morbificas, imò morbos, & morborum Prædicamentum, hæcenus ignorata in scholis. Attamen jam dissimulanter cum illis, per suppositas earundem theses agam. Itaque quandoque Scholæ dictorum poenitentes qualitates elementarias, atque non infrequenter, ipsis pares humores volunt esse, non quidem morbos: at saltem omnium fere morborum causas continentes. Aliàs iterum, quod ex illis qualitatibus, justo

R r r inten-

- intensioribus, oriatur tertia, sive neutra, quam Diathesin sive ipsum morbum dixere. Adeoque utur negotium volvant, hæcenus morbum inter qualitates habitare iusserunt: humores autem, licet intemperatos, plerumque extra classẽ morborum abegerunt. Cataracta scilicet in oculo, quanquam ut substantia, immediate visum intercipiat, attamen morbus esse non potest. Finxerunt ergo quoddam Ens rationis, ac Imaginariam relationem, sive obstructionem, quæ morbi omnem proprietatem contineret, verèque morbus esset, rejecta cataracta. Atque ita sensim morbus, ad non entia & privationes devenit. Jamque ridiculè pro morbi essentia, distinguunt intemperiem simplicem à conjugata; & utramque iterum, ab humerosa. Cum humor esset substantia graduum expers. Distinxerunt nimirum qualitarum primarum societates, symmetrias, & ametrias in stemmata: dein speciosa inde schemata erexere, tandemque integra volumina ejusmodi fabellis
20. implere. At nunquam saltem malum, aut vitium in nobis humorem nasci, admiserunt, qui non præsupponat intemperiem aliquam elementariam, sibi matrem. Quocirca Intemperies in Scholis, tantum erit causa causæ, & causati: non autem erit ipsum causatum, sive Morbus, nec demum causa connexa, immediata,
21. & connexa morbi. Sæpè iterum mutata animi sententia, ejusmodi qualitates, extra morborum atque causarum censum abstulerunt: atque dumtaxat in symptomatum, sive coincidentium catervam, indistinctim relegarunt: dubiæ prorsus, quid Morbus, quid causa patrans, quidve symptoma foret. De morborum verò occasionalibus internis (quas libro de febribus, primus in medium adduxi) deque morborum productis æquivocis, nil auditum in Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolores, debilitates, ejusque generis coincidentia: non alium cognovere morbi fermentalem effectum: quibus tan-

dem pro epilogo, mortem attulere. Atque ita privativa positivis confuse nexuerunt. Interim hæsitarunt, cuinam Prædicamento morbos inscriberent. Sæpè namque morbum qualiterem denominant: aliàs quoque habitudinem quandam relativam: non ratò quoque qualitatem de numero actionum; sæpè de Prædicamento quantitatis ajunt, dum scilicet non ipsas primas qualitates, sed dumtaxat illarum intemperiem, sive gradum, vel excessum, morbos ajunt. Dumq; sextum digitum in numeros adducunt. Prædictorum autem immemores, volunt resultantem quandam dispositionem, ab noxia humorum qualitate utramque morbi paginam implere. Sic nempe, ut ista dispositio sit filia illius noxiæ qualitatis, velut causæ morbi effectus. Adeoque tum morbus, potius læsæ actionis, quàm lædentis actiones, vicem haberet. Itemque morbus non esset amplius Intemperies, qualitatiseve excessus: sed aliud productum (adhuc anonymum) ab ipsa intemperie (pura noxia humorum qualitas) generabit Diathesin: quæ sola, atque unica, tandem verè morbus esset. Enimverò Epilepticus, Maniacus, Podagricus, & Quartanarius, præter & extra paroxysmum, sunt morbofi, morbumque intrus foveat: non tamen habent ejusmodi dispositionem, sive Diathesin (crenim si Scholæ credant morbos esse mera accidentia, hæc sanè dormire nesciunt, nec sunt dum non agunt) tempore quietis ab invasione. Ergo saltem in ejusmodi ægris, nullatenus morbus erit ejusmodi dispositiva Diathesis. Iterum sui immemores jubent, si ista Diathesis sit exigua, quod non sit habitura rationem vel essentiam morbi: sed idcirco tum statum pariat neutrum, sive ens hermaphroditicum, inter morbum, & non morbum: adeo ut ejus esse, medietatem participet de non esse. Idque tam in statu decidentia, quàm convalescentia. Quinimo ejusmodi exigua Diathesim, non inter morbos: sed cum debili-

debilitatibus status neutralitatis, interque symptomata referunt. Utque ibi patienter exspectet, donec gradum nata, ex symptomata fiat morbus. Sicque Diathesis morbosa non est morbus, si excessu suo nondum manifestè læserit. Quare etiam, non ipsa Diathesis, sed ipsius excessus est proprii nominis Morbus in Scholis. Cujus correlativum est, Quod solus qualitatuum quarumvis gradus faciat, atque mutet sui ipsius essentiam, & speciem: nec species proinde, in esse specifico, suam habebit quidditatem: sed tantum in puncto excessus. Sic tandem morbus migrabit de qualitate, in Prædicamentum relationis. Denique si morbus sit affectus, lædens immediatè actionem: utique exinde saltem agnoscere deberent, quod Archeus ipse, sive imperum faciens, dum irregulariter movetur (puta, dum stimula vesicæ vivum corpus, non item cadaver) partemque sui ad hoc deponit, & amittit, debeat esse universalis, & primarius omnium morbus. Prout de febribus demonstrare minatus sum. Agnoscere debebant pariter, si causæ materiales, per se & primariò, sufficiant ad lædendum immediatè ipsas functiones (ut puta, cataracta ante pupillam, per se, ac immediatè parit cæcitatem: prout detruncatio tendinis, motum tollit, absque interventu Diathesis, realiter distinctæ à vulnere abtruncante) quod non sit opus, fingere ejusmodi Diathesin. Quippe non est oppilatio ulla, sive Diathesis, quæ intercludit meatum urinæ: si solus calculus id immediatè faciat, ac materialiter oppilet, totumque fundamentum relationis sic in se perfectè atque realiter continet, quod Diathesis, sive actio oppilativa, procedens ab oppilante calculo, non sit nisi relatio, ac merum ens rationis, quæ in morbis inter mendandum, ut & in entibus veris, verèq; existentibus, Locum non habet. Quare *Morbi* extrinseci, quales sunt vulnera, & quæcunque meatum aliquem intercipiunt, cum non oriantur seminali initio, nec cau-

sam foveant, quæ Archeum concitet, alterius sunt monarchiæ clientes. At pro morbis seminalibus, propinquius est in natura, ac motu, supponere spiritum Archeum, quatenus sensationis, motusque initium efficiens, immediatè atque proximè affici à noxiis, causamque illam occasionalem, atque Archeum, se mutuò contingere in puncto. Unde Morbus, Materia namque occasionalis, sive intrò allata, sive intus genita, sive coagulabilis sit, sive putrefactibilis, dissilabilis demum, vel indurefcens; semper tantum occasionaliter concitat Archeum, ut inde expavescat, ac diversimodè exandescat. Sub cuius scilicet perturbatione nascitur Idea, informans aliquam partem Archei. Istudq; compositum ex materia Archei, & præfata Idæa seminali, tanquam efficiente initio, est verè Morbus omnis seminalis. Seductæ ergo Scholæ, per proprias somnialium libertates, autuinarunt, quod quia consideratio causarum ac principiorum differt à consideratione rei, per illa productæ; quod proinde de necessitate formaliter causante causæ omnes deberent in fiendo, essendo, operando, ac permanendo, in perpetuum manere separatæ à rebus causatis. Non attendentes, quod plerumque consideratio causarum, & principiorum, non differat aliàs à consideratione causati, quàm per relationem entis mentalis, quæ etsi recepta sit in Mathefi, & sermocinalibus: minimè tamen in cursu naturæ. Itaque Scholæ delusæ per ejusmodi elenchos, credidere causam omnem, efficientem, de necessitate externam; nec proinde cum causato uniri posse. Ideoque nec generans esse partem generati. Cum aliqui id natura, ens proximè generans, semper sit moderator internus, vitalis, & assilens Architectus generationis: adeoq; qui in finem dirigit cuncta ad scopos, sibi omnia patrat, & pro se egit universa. Idcirco & deceptæ in morbis, crediderunt causam morbosicam esse externam respectu corporis humani, vel saltè intuitu æconomæ vitalis.

38. Nescitum est enim, quod generatio nil dicat aliud, quàm fluxum seminis ad perfectionem, maturitatem proprietatum, ex-
 39. plicationem occultorum, & consummationem ordinum, ad suos fines. Scholas ergo decepit primus Aristoteles, docens interruptum corruptionem ac generationem, sibi invicem, per totam naturam, & semper ac necessariò succedere. Atque idcirco ens mentale, merum nonens negativum (nudam privationem) fecit principium in natura, immediatum inter generationem & corruptionem. Nec unquam
 40. scholæ potuerunt intelligere, quod idem faber, qui è semine plantam facit, non defecerit in plantæ generatione, non proscriptus abierit, non exoletus obierit, nec aliud denique in ejus vicem sit surrogatus ob formæ adventum (cujus faber ille manet organum immediatum executivum, ad fines à DEO præcognitis) aut vitæ participationem: sed is-ipsus, in vitæ regimine solus & semper usque perstet. Hinc nimirum, neque intellexerunt, quod generatum proveniat à causis, realiter atque supposito, ab esse rei non distinctis: imò nec quidem cum aliqua causalitatis alteritate. Quia scholæ hæcenus plus speculata sunt, operationes demonstrabiles, per sensum (mathesim inquam, & artificialia, à natura aliena) quàm ipsas rerum naturas, in condo essentialitatis sitas. Nunquam enim attenderunt, quod artis organum, ipse artifex, imò ipsa mensura mensurabilem, nequeant aliquid in natura seminaliter generare, aut introducere dispositionem seminalem, substantialem, aut essentialem, ad transmutandum producta. Consequenter quoque nec intellexerunt morbum, ut ens reale, atque substantiale, sed tantum per modum accidentis. Cum aliqui morbus non sit Diathesis, non accidens actiones lædens, multoque minus ipsamet actionis læsio, procedens ex duello causarum nocuarum cum potestatis nostri restrictibus. Sed morbus est ens reale, habens causas materialem, & efficientem, à causis occasionalibus proritas. Etenim si morbus, & natura, siue facultates nostræ, stent in diametro (sic enim volunt) non possunt morbus & vita sana, simul esse in eodem subiecto immediato: Ergo morbus nequit esse Diathesis, quæ saltem potestatis detrimentum adducit: sed ejusmodi Diathesis, esset potius morbi fructus, & consequentia morbo posterior, debilitatumque mater, atque nutrix. Hanc ideo distinguo à causis occasionalibus, & morborum productis. Sed fructus morbi, cum respiciant terminum ad quem, morbus sua isthæc producta generat, possunt simul cum vita coincidere, ideoque aliquot fructus symptomati, inter Diatheses sunt, quod scholæ nondum explicuere. Defectus nimirum digestionum, motuum, &c. Itemque debilitates Diatheses sunt, quæ à morborum productis proveniunt quidem, (prout mox suo loco) non tamen sunt morbi. Quia incidunt in naturam, in quam sunt introductæ, per alias feminas morbosorum violentias, hospitanturque hæcenus unialiter in vita. Nec proinde morbi naturam habere possunt. Eo quod morbus nequeat cum vita, in eodem simul puncto identitatis, commorari. Sed recedit morbus è vitali con-
 41. do, non secus atque extra sanitatem sese separat. Est autem vita in se quædam luminis integritas, cum qua morbus cohabitare nequit: ut neque morbus subsistit, nisi in vitio vitæ, siue vita degeneret. Quæ quidem est separata ab ipsa vitali luce, adeoque & à puncto centrali ipsius vitæ. Sic enim lux, quæ est ipsa Anima, non est ipsa vita: sic nec ipsa lux vitæ est ipse morbus. Sed hic sedet in abscessu Archei vitalis, adeoque & hujus lumen vitiat: & proinde ob symbolum, participat de vita, eamque sibi conformem quandoque reddit, & integraliter vitiat. Quod in Peste ordinarium atque manifestum est. Nescitum ergo in Scholis, cui Prædicamento
 morbum darent. Ego autem dico, quod morbus

morbus constet materia, & efficiente, non secus atque reliqua naturæ entia. Efficiens namque Archeus, laborando per suas passionem exarthroses, & parturiendo suarum perturbationum Ideas (quæcunque nam in natura fiunt, per Ideas seminibus inclusas, oriuntur, & propagantur: 42. Aliàs enim fatui essent naturæ progressus, qui ductore carerent interno) procurat de sui substantia, portionem aliquam disponere, juxta fines, quos in ejusmodi ista sui alienatione, proposuit, sibi atque toti hostiles. Ac coipso, quo materia ad terminum efficiendi Ideæ propositum devenit, natus est morbus. Usque adeo, quod omnis morbus seminalis, consistat in actu reali causante indispositionem materiæ sibi genialis, id est, ipsius impetum facientis, nobisque applicatæ. Ego itaque didici, omnem Prædicamentorum ambitum in morbis revera esse, per modum verum aliorum entium, in natura perse subsistentium. Hoc pacto enim, non morbos in Prædicamentis: sed Prædicamenta omnia, in morbis reperi. Siquidem in cunctis morbis seminalibus, materiam reperi occasionalem, quæ instar violenti hospitis, impetum facientis, hospitium atque jus violat, & œconomiam turbat. Indè invenio ipsum Archeum turbari in singulis morbis: hinc namque & alteram materiam morbi internam considero: partem videlicet Archei, quam deturpavit propria exorbitatione: in quam partem, Ideam finxit suæ perturbationis, seminalemque causam morbi efficientem. Sic nimirum ens verum & reale, omnium Prædicamentorum respectus, in se colit. Cujus vel solius puncti ignorantia, medendi scholas, cæcitatibus contagio, Ethnicismus obruit. Creditaque est omnis sanatio, qualitatibus nudis, graduum excessibus, respectibus relativis, & actionibus subesse. Hinc etiam contrariorum contraria finxere remedia: nullumque morbum demulceri bonitate naturæ, medicaminum mansue-

tudine, pacationeque, ac resipiscencia Archei, tuibati prius. Sola sed pugna, velitatione atque bello, reduci in medium, si ve temperiem primarum qualitatum. Ita ut cum putent omnem morbum Diathesim; remedia pariter cuncta debeant esse nuda diathesis, aut thesi falluntur. Unde sequitur, quod ablucere calculi è vesica, ex se nunquam poterit importare sanationem agri. Siquidem cum sit remedium saltem privativum, ad quod consequitur pacatio Archei: non autem fit Diathesis, calculo contraria. Multoque minus prohibitiva materiæ antecedentis, quam supponunt, de necessitate aliunde suppeditari, indefinenter temporis tantum ablato per cultrum calculo, si nempe prius non cessaverit Diathesis, generans materiam ex qua. Itaque juxta scholas, cæsus à calculo, pro tantillo temporis tantum sanaretur, quatenus videlicet auferuntur impedimenta functionum, à calculo alioqui præsentē, producta, & fota: simulque quatenus Diathesis mentaliter intercurrentes, deletur secundario, casualiter, & per accidens. Sed longè secus se res habet. Siquidem morbus seminalis est creatura, quæ in nobis suas materias, suasque Ideas, Archei jure hereditario, post peccatum fecit, ac invenit: nec originaliter in natura habuit. Ideoque toti ethnicismo, radix morborum totaliter ignota esse debuit. Cumque definitio essentialis, non à genere definiti, & differentia constitutiva (pro-ut lib. de febribus docui) sit petenda, ob multiplices errorum anxietates, & theses ridiculas: sed prorsus à connexa ambarum causarum, entium in natura: morborumque ideo causa primitiva, atque idealis, steterit hæcenus ignota: sequitur, etiam ignoratam mansisse definitionem, cognitionem, essentiam, ac radices morbi. Atque demum sanationes, fuisse per accidens institutas: cum ignorantia universæ habitudinis internarum proprietatum, efficaciæ, & alteritatis. Scio equidem, tanquam Christianus, 46.

quod morbus non sit creatura primæ constitutionis; quippe qui ex peccato in naturæ impuritate radices egit: quæ dein suo vere, tandem germinant in individuâ. Nec enim creata venena morbi sunt, quamdiu extra nos: sed tum, quando eorundem Archeus, nobis factus domesticus, per peregrinam vitæ suæ mediæ indolem, suscitavit in Archeo nostro Ideas seminales, non secus atque è silice excutitur ignis: Tum inquam fiunt nobis morbi, mortis præcursores, ex veneno occasionali. Perennant ergo nobiscum morbi, cum habeant occasiones suscitativas, in natura nostra subsistentes, donec vel absumatur occasionalis illorum materia, vel saltem Archeus defungatur perturbationibus suis vel suo munere. Etenim morbi supervenire quidem ex peccato; atque dein in natura, jam corrupta à peccato, adoleverunt fermenta, & prompta materiæ obsequia: sicque penetrarunt in censum & catalogum naturæ, atque etiamnum hodie, singulari modo, penitissimè penes

47. nos perseverant. Distincti attamen semper à creatis reliquis in hoc, quod primæ constitutionis creata habeant in se propriam existentiâ: morbi verò nec esse, nec subsistere queant, extra nos. Utpote procedunt quasi, à lumine formali, & vitali initio, nostri constitutivi. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, sese invicem penetrant, quia materiale symbolum habent.
48. Scholæ etenim dum attenderent, morbos nusquam extra nos existere, ratæ sunt corpus nostrum esse subjectum invasionis morborum: & consequenter, morbos, tantum esse accidentia: ac idcirco suscitari ab intemperie elementalî, eo quod promptissimo rusticoque sensu capeant: Etiam ob id sperant se satis superque superaturas morbos, per calores & frigora. Itemque ideo decreverunt, omne solamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente posceret, non esse specie juvenis, in pace & tranquillitate, subministranda; sed in hoc valere

dumtaxat, & destinata fore, bella, luctus, contraria, & discordias: quibus contra-ctæ hostiles in nobis qualitates elementales, in symmetriam coactim retrocederent. Ut sic naturæ jam corruptæ injurias, contrariis injuriis compescant, vindicandoque subigant. Quod sanè ita censuerunt, nec aliter intellexerunt: utpote, quod in natura non aliam actionem sciverint, quàm quæ ex agentis superioritate, in patiens dominatur. At sanè, non sapiunt ista juvenem, nec est lex Christi (per quem omnia facta sunt) conformis legibus istis scholarum. Adeoque (ut alibi latius) vel Christi, non est naturæ parens, vel sibi in natura adversarius, vel gentilitia ejusmodi medendi theoremata, sunt cariola. Non considerarunt itaque Scholæ, entium multorum materias non consistere nisi in hospitio alieno, ad quod erant destinatæ. Quare propter heteroclitum existendi modum, putarunt morbum esse merum accidens: Materiam verò, quam morbus præ se ferret, à morbo prædicamentally segregantes. Quasi embryo accidens esset, quod nusquam nisi in utero. Placuit nimirum peccati vindici, quod morbi, cum materiis, tam occasionali, quam gemina, sibi quæ interna, non subsisterent, nisi in illis, quorum morbi & piaculum essent: Idque absque respectu essendi unius ad alterum. Neque enim cogitarunt Scholæ ethnicæ unquam, ut neque modernæ, Paganicis initiis stabulata, hanc existentie relationem sibi venisse ex conditione peccati, & procreationem ejus ab Archeo, perturbationibus commoto. Quia ejusmodi cogitationes nunquam subintrarunt in ethnicismum. Nec mirum, Gentiles nescisse transgressionis valorem, licet per fabulam Promethei & Pandoræ, prodant se aliquid ab Ebraeis didicisse. Mirum est tamen, illos ignorasse, morbum, antequam noster fieret, ex intimo vitæ initio procedere, atque nobis incorporari debere, nec ideo causas occasionales posse esse connexas, constitutivasque morborum:

borum: siquidem permanent illæ causæ adhuc post vitam: & tamen cessant morbi. At Christianis nullatenus indulgendum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc honori putant, vinctas tradidisse mentes noxiis Gentilium stupiditatibus. Animadverterunt quidem, eam quorundam morborum nobiscum cognationem, quod occasionali materia tenus, sic nostro essent corpori connexæ, ut vix suffragio mentis dirimerentur, vel à læsa actione separarentur. Ut in vulneribus, morbis instrumentariis; seminum robore orbatis. Est namque unguis supra corneam, lædens immediatè visum: ut & calculus, absq; medio, meatum urinæ obturat. Obstructio autem inde manans, relatio, & ens rationis est. Quod sicut nil agit; ita nec morbi rationem, nec considerationem in natura habet. Maluerunt nihilominus Scholæ moderna, essentias morborum, concedere discordiis elementalibus; quàm quod faterentur corpora naturæ nil aliud dicere, præter ignotum tibi connexum ambaram causam constitutivam. Hactenus ob id, miseri mortales sub hoc cæcitatisonere gemuerunt, sanationem expectantes ab iis, qui causas morborum constitutivas ex pleno ignorant. Quocirca, cum morbus debeat continere causam sui efficientem, intra se suamque materiam. Hinc facillè liquet, quod si fames, licet instar morbi peracuti paucis diebus jugulet, non sit morbus: eò quod non constet causis morbosæ, sive consideretur ut sensus tristis, de classe symptomatum: sive demum, ut constet realibus defectibus. Quippe in quantum fermentum stomachi acidum (pro ut Tractatu de digestionibus) caren: obiecto in quod agat, nec tamen proinde feriari possit, resolvendo aggreditur, humorem secundarium, & proximum alimentum stomachi; est nempe Archeus tam in fame, quam in saturitate, necdum morbi: sed ipsiusmet sanitatis causa. Carentia autem materiæ cibalis, privationem; non autem morbum dicit. Quamobrem prorsus accu-

ratè notandum, quod fames, quanquam crudeliter enecet, quasi morbus esset: non sit tamen morbus, eo titulo, quia videlicet Archeus nullatenus sit morbosus in fame. Unde luculenter constare deberet, quod omnis morbus primariò & essentialiter respiciat sui efficientem Archeum. Ob id ab Hippocrate in scholarum incuriam rectè est decretum, calidum, frigidum, humidum, aut siccum, (nequidem quatenus talia, & concreta) non esse morbos, horumve causas: sed acre, amarum, salsum, ponticum, &c. Fortassis enim ætate Hippocratis, nondum distincta erat causa occasionalis à vero morbo. Sciebat quidem in nobis duplex excrementum. Unum quidem naturale ac ordinarium, adeoque nostrum; alterum verò matre errore, & propagine hostili, morbidum, quodque Christiani à peccati vigore provenisse scimus. Hoc enim cum Senex per exoticos sapes distinxisset, ratus est, ut si non esset ipse morbus: saltem esset morborum adæquata occasio, tum nondum à morbo distincta. Cujus saltem ablatio utramque mendendi valvam aperiret. At stupendum, quod quem ducem sequi gloriantur Scholæ, hunc textum per ignaviam transsilierint: ut & alterum Antesignanum ejusdè. *Quo omnem motum, ad morbum, mortem, aique sanitatem, efficienter fieri ab impetu faciente spiritui, declaravit.* Itemque quo dixit: *Ipsas naturas esse morborum medicatrices:* & per consequens, *etiam morborum fâtrices*, si enormis ille spiritus, sui agiratione, omnia quæcunque in vivis sunt, operetur. Præterierunt nempe Scholæ plura ejusmodi, quæ oraculorè instar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus delusæ, & effascinatæ, alto soporis, torporis & ignaviæ navigio traductæ, neglexerunt liquores, quos ipsemet nominar secundarios: quasi in illis non æq; possibilis foret morbus, atq; in quatuor fictis primariis. Itaq; neglexerunt etiam morbos ex retentis digestionum, & transplantationum: quippe & ipsas digestiones & fermentationes (pro

- (pro-ut suo loco docui) funditus nescire. Eheu ! quàm penuriosa scientia hactenus medentes decoravit, quos alioqui, si veri essent Medici, honorandos præcepit.
54. Altissimus. Considerarunt nempe, morbum dissilire, ut accidens, productum ab Agente, materia morbifica (cui itaque suum efficiens inesse, ignoratur in limine) & patiente : quod ajunt corpus humanum. Inprimis, non distinguunt Agens à materia, quod huic est intimum. Tum morbum negant materiale, quippe quem rentur meram qualitatem. Tertio, nec distinguunt occasiones irritantes, ab efficiente interno. Quia cum Aristotele rentur omne efficiens externum. 4. Secernunt causas constitutivas à constituto. 5. Catenam causarum efficientium, cum suis productis, nesciunt. 6. Plerumque confundunt causas occasionales, cum suis morbis ac symptomatibus. 7. Subinde morbum aspiiciunt, tanquam Diathesin, velitantem, inter causarum series, & corpus humanum. 8. Malunt ipsam dispositionem posteriorem, ex pugna causarum (ut ajunt) ortam, esse morbum, quæ nempe immediate (sic ajunt) læderet actiones, sive interim actioni vitali sit contraria, sive verò effectus illius contrarietatis, quæ functiones offenderit. At ego non attendo functionum læsiones, pro essentia morbi : sed perturbationes operativas in Archeum distentas, cōtemplor in morbis. Nam non rarus moritur, sine sensu actionis læsæ, qui repente quidem concidit, intus interim dudum morbosus, vel qui solo naturæ defectu perit. Quare & inter cætera impertinentia reputo, morborum essentiam ad functionum læsiones adstrinxisse. Cum id morbis sit accidentale, posteriusque : non autem concomitans perpetuò.
56. Enimvero quia sanitatem consequitur, debilitatarum virium restitutio spontanea. Hinc scholæ dimensæ sunt morborum essentiam, respectum debere inseparabilem, ad læsionem & lædentia functionum. Sic nimirum, ut hæc includerentur

ipsi essentia morborum. Utpote totum medendi cardinem volvi circa contraria, putarunt. Cum alioqui totum sit per accidens, si functiones in morbis oblectantur. Alioqui quoru quisque est, qui negaverit morbum non realiter adesse, in silentio quartanæ, Caduci, Maniæ, ac Podagræ ? quando tamen nulla spectatur functionum læsio ? Quis est qui non animadvertit in convalescente majores subinde actionum & debilitatum obices, quam in morborum flagranti initio ? Stupidum itaque mihi semper visum fuit, definiri rem essentialiter, per effectus posteriores, & separabiles. Cumque morbus fiat primario ab impetum faciente Archeo (ab errante tamen) certè multò propinquior erit hujus actio in facultates ipsas, quàm in earundem actiones. Maximè, quòd quamdiu vires sunt convalescenti quasi adhuc devictæ, & conquassatæ ; adsunt quidem impedimenta virium, læsio item, atque suppressio actionum : nullo tamen superstitie morbo. Cumque alibi sat demonstraverim, causam utramque in naturalibus, non differre supposito, ab ipsomet constituto : ergo si morbus esset causa læsioni actionis, tanquam differentia constitutiva ejusdem : necesse quoque esset, morbum ipsum à læsa actione nequiquam diversum. Quod jam patet esse falsum. Falsumque esset, quod causa, & morbus, unico titulo lædentis actionem, comprehenderentur indistinctum : aut male discernunt scholæ, quod lædens actionem sit ipsa causa molibifica. Læsio autem actionis esset morbus ; & læsa actio, ipsum symptomata. Commentum enim & istud nimis puerile. Nam primò esset morbus merum ens rationis, conflurgens mentaliter ex habitudine terminorum causæ ad effectum. Lædentis nempe, & læsi. Deinde deprehenditur error in definitione morbi, à scholis tradita. Nimirum, quod morbus sit dispositio, primario lædens actionem. Quippe quæ causam, & non ipsum morbum, sive causæ effectum definiret.

- niret. Tertio, Si remedium debeat removere ipsum lædens actionem. Illud vel habebit singularem monarchiam, qua evocet, & concutiat ipsum lædens: vel remedium se junget naturæ ipsi, idque tam unitissimè, quod connexis viribus, & tanquam unitum jam unum, se statuatur in termino opposito, adversus ipsum lædens. Non enim verum est prius horum. Quoniam remedium esset tam exoticum naturæ, quàm est ipse aliqui morbus, propter particularem directionem, & arbitrium motuum, ab Archeo nostro spretum: Nam si juvare deberet, haberet potestatem natura humana superiorem, tali modo, quod nec legibus morbi feris, nec mortiferis pareret. Adeoque causam morbi feram, tam è cadavere, quàm languente, expelleret. Nec item locum habet posterius. Quia si remedium uniretur naturæ, radicaliter, ac missione unitiva, haberet privilegium supra sortem alimenti. Non cadit ergo in definitionem morbi, ipsa læsio actionis. Peculiariter, quod remedium non tam respiciat causam occasionalem, quàm ipsum efficiens morbificum internum. Undè verificatur axioma: *Quod nature ipsæ sint morborum curatrices, ut effectrices.* Utrobique scilicet morbum cum symptomate confundunt, in sanandorum perniciem. Cum sanatio in ablatione causæ occasionalis frequenter, nunquam autem in symptomatum remotione sita sit.
58. Et quia ablatio causæ occasionis existimatur materialiseductio, hæcenus non nisi solutiva & diminutiva contentorum viguere. Ubi alioquin ablatio causæ occasionalis plus respicit correctionem, vel pacationem efficientis proximi, quam materiæ occasionalis avulsionem: utpote quod à correctione, etiam citra materiæ occasionalis ablationem, mox cessatio, insperataque quies, imò & sanatio plerumque obveniant. Quod in cura symptomathetica frequenter occurrit, & manifestò liquet. Scholæ itaque, per artificialia deceptæ, quodque putarint omnem gene-

rationem inchoari à puncto privativo corruptionis, nescivere: quod id, quod jam in materiali quorumcunque initio feminali fluit, habeat jam eo ipso suum esse reale, licet immaturum, sitque per hoc, hoc aliquid in seipso, ac distinctum à quolibet alio: quodque acquirat per naturalem generationem dumtaxat maturitatem, & illustrationem in sui apice, ob novum agendi lumen formale. Nec equidem semen proinde à sui constituto differt, per causam efficientem internam, & materiam: sed dumtaxat per individua-^{60.} lem perfectionis alteritatem luminis formalis, prout alibi de ortu formarum. Semen namque, quod prius excitatore opus habebat, adepto hoc lumine formali, est deinceps seipsum movendo. Scholæ^{61.} quoque subinde considerant morbum, velut ac si esset productum neutrum, profluens per activitatem causæ, & reluctance-^{62.} tionem naturæ nostræ. At ego scio, tam formale agens, quàm patiens in morbo, esse nobis in illo actu peregrina. Scio nimirum Caducum, diebus silentii, non minus realiter esse in nobis, quam dum in pleno accessu fuerit. Scio quoque, mor-^{63.} bum esse ens reale, substantivum. Non autem relativum, non nudam habitudinem agentis & luctantis ad patiens, tanquam extremorum ad medium. Nec demum esse conformitatem proportionis, aut disproportionis inter extrema. Licet hic respectus formandæ relationis, inter entia rationis, sit propinquior effectu nato. Scio præterea, omne agens naturale, natum esse producere sui simile, excepto eo, quod agit per Blas (vis autem tam localiter motiva, quam alterativa, quia nomine carebat, visa mihi est vocari Blas, in initiis Physicorum.) Sic Cælum meteo-^{64.} ra, non cælos generat. Et homo, per Blas voluntarium; itemque Archeus per Blas ideale, atque feminale, diversas suscitatur alterationes. Agens verò feminale, inordinatum, per Blas peregrinum, abortit monstrum, quod propriè morbus est.

Nam etsi morbus, juxta sui causas, sit naturalis: nostri tamen respectu, non definit esse contra naturam, tam quatenus à Blas exotico incepit, quàm quòd Blas hostile gerat, ac de sese suscitet. Ideoque neque hoc monstrum generat fœtum sui similem, nisi per fermenta transferat seminale suum contagium, faciatque sic morbos in aliis per accidens. Quod autem ad effici-
 64. cientem morborum causam attinet. Est quædam intus partu abortivo, nata causa efficiens (qualis cataracta in oculo, calculus, materia febrilis) quæ licet à scholis dicatur causa efficiens morbigifica, immediata & continens: est tamen dumtaxat occasionalis morborum, & externa respectu vitæ, in qua semper omnis morbus est. Ideoque nec potest ejusmodi visibilis materia, non solum veri efficientis rationem obtinere: sed nec etiam esse de materia, intrinseca ipsius morbi, esse pars ulla. Permanet itaque concitatrix, & occasionalis causa morborum. Eò quod efficiens seminalisque materia, si facultates vitales, adeoque & vitam immediatè attingere atque penetrare debeat, utique & in puncto, vitæ symbolum continere, est prorsus necessarium. Usque adeo & illud in morbis seminalibus perpetuum est, quod morbus, ut nunquam est in cadavere: ita non potest non esse in vivo. Por-
 66. rò efficientium causarum quædam est atque manet externa. Ut ferrum vim impulsivam nactum, morbum facit in materia divisa, qui vulnus dicitur. Pariformis est attritus vesicæ à calculo factus. Nam quanquam efficientia quædam externa sua habeant initia seminalia quibus generantur (ut calculus) respectu tamen morbi, quem pariunt, carent feminibus, ideoque sunt ipsi morbo externa, ac peregrina. Interna verò occasionalia semen habent, quo fovent morbum à se excitatum, claudunturque etiam sæpè, in facto esse. Ut patet in febris, apostemate, &c. Sunt demum efficientia occasionalia, quæ continua atque fermentali propagatione contaminant. Ut ulcera, Icterus, &c. Sunt

que interna occasionalia, quæ dudum subinde dormiunt. Ut in Caduco, Podagra, Mania, Asthmate, febribus, &c. Internorum quoque occasionalium, quædam incessanter laborant, ut materiam nostri corporis, à vitæ communione alienent. Quibus si accesserit fermentum (quod Hippocrates in morbis vocat divinum) sunt colliquationes. In febris verò, occasionalis materia efficiens, juxta geminam sibi proprietatem concitat Archeum, ad propulsionem, in consumptionem sui. Quare nec aliud post se productum relinquit: nisi nova Idea, ex Archeo irritò profluxerit, per accidens. Qualiter Hydrops febres sequitur, &c. Dolores autem, sopores, vigiliæ, debilitates, &c. symptomata atque diatheses esto. Sic quoque efficiens seminale alienum patrat calculum, ibique cessat, licet deinceps in momenta molestias excitet, novosque motus. Productum autem Calculi sunt excoriationes, & novi morbi, qui monstra sunt parenti suo abfimilia. Nam propriè loquendo, generatio Calculi, non est morbus:
 68. plusquam ipse calculus, qui in se est compositum naturale, nostri autem respectu morbosum. Quapropter & in matula, & extra vitam, generatur suis causis petrificationis. Adeoque est monstrosus, & anomalus morbus: utpote qui per accidens, & extra vitam, in nobis nascitur. Denique simulatque effectus, sive productum in facto esse, amisit suum ocasionale efficiens, illud productum non est amplius ipsa ambarum causarum connexio, sive morbus pristinus: sed suas sibi habet causas, primarum causarum connexione posteriores. Sic namque Apostema peperit ulcus: hoc
 70. verò plorat virulentum ichor: hoc deniq; non rarò excoriat, pristinum ulcus mutat, vel novum suscitatur. Nil autem attingit patrans ulcus, sive suum Ichor deinceps ulceret, sive non: quia non est illi intentio effectiva, ad producendum ulcus ex Ichore. Quia ipsa sanies, sive Ichor, est productum ulceris patrans, quod suam intentionem effectivam, atque seminalem, suscepit

- cepit in sui esse : non autem in propagationem novi ulceris, quæ ipsi ideo per accidens est. Calculus quoque, est productum suarum causarum constituentium, quas in se claudit, ac terminat. Quia causas ejus, ad finem effectus delata, cessant in producto, & clauduntur tanquam sepultæ. Licet is calculus sit occasione medium, ad quod novi calculi generatio accrescendo contingit. Interim calculo per accidens est, si producat alios morbos, se, imò morte ipsa, atrociores. In Hydrope autem, efficiens Archeus renum, in conceptu Idææ, à perturbatione sua genitæ, claudit renes, & fit hydrops. Non cessat tamen pristinum efficiens, usque in personæ suffocationem. In patrato isto, productaque & missa aqua, non est ulterior intentio, ad quicquam aliud producendum. Aliqui sæpè productum morbi, cum sit monstrum innatum, vim habet occasionalem propagativam, ex proprietate efficientis Archei, non clausi, aut vincti in producto: sed liberi in organis vitæ. Unde nimirum alia subinde producta successivè efflorescunt. Saltem facultatum atque vitæ dispendia, non tam censei debent morborum producta, quàm illorum destinati fructus, atque symptomata, horumque periodi. Nec interim minori privilegio morbus est, qui à fermento morbooso producit, quàm fuit morbus, producti illius parens. Scilicet, nec ignavius corruptit aliquod vitale, per aliena suscepta efficientia, quàm id, in cujus actionis efficiente primario, est ipse morbus.
71. Cæterum supponunt Scholæ contrarietatem morbi, cum sanitate, cum vita, atque iterum cum ipso remedio. Itaque uni termino apponunt plures contrarios, contra naturam relativorum, & contra suum illarum axioma. Quod unum contrariorum toridem dicatur vicibus, quoties alterum. Etenim stante doctrina contrariorum in remediis : deberet saltem de Medicina
72. exire sanitas, tanquam de ovo pullus. Vel cum contraria se invicem ad nihilum de-

berent reducere, deberet de morbo prodire sanitas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Etenim si morbo sit remedium contrarium : utiq; facultates nostræ vitæ, nequeunt esse contrariæ morbo : & per consequens : morbus non poterit lædere facultates, aut harum actiones. Erraruntque Scholæ, dum in crisi, morbum cum facultatibus monomachiam toto sui cursu sustinuisse, contendunt. Sin morbus contrarius sit facultatibus, ipsiq; remedio: saltem incongruè frigida febri apponent, facultati vitali non minus quàm morbo apposita. Imò si à contrarietate Diathesis, nascatur morbus: actio nostra, non deberet tota pendere ab imperio faciente spiritu, sed à mera causa morbifica: quæque ideo cum motus sui principii in se habere, deberet tam incadavere, quàm in vivo operari: Effetq; adeo tota velitatio dumtaxat inter Diatheses alienorū accidentiū, semutuo debellantium. Cujus lucta, ipsa vita esset tantum spectatrix odiosa, absq; sui incommodo. Quid hoc aliud, quàm inertem ac frigidam finxisse Philosophiam vitalem? frigidusq; esse Medentes febrium? Quid si morbus flet in qualitate, cujus bellatricem contrariam, sensu notam volunt, & elementalem: cur ergo tam incerta, languida, tarda que comminiscuntur morborum remedia? cum manifestatum qualitatatum contrariarum, tam aperta, atque prompta in Scholis jaçtentur indicia, remedia, & simplicia? Itaque penes me morbus est 73. ens substantiale, causis Archealibus, tam materialiter, quàm efficienter genitum. Calorem autem, ac frigus, idque genus concomitantium signatorum, voco fructus, atque symptomata, à productis morbis longè aliena. Sæpe namque morbus contra nos furiosè movetur, in quo multa intercurrent symptomata: qui tamen rarò absq; producto cessat. Ut patet in intermittentibus. Nec enim inde confurgit novus morbus. At saltem natura intendit excurere tædiosum hospitem: sub quo nihil producuntur fructus, & symptomata,

Sopores, calores, frigora, dolores, vigiliae, inquietudines, vomitus, debilitates, &c. Alias quoque morbus sepe convertit materiam hospitalii. Dum scilicet Archeus, à fermento occasionali fuscitatus, profert novum productum: Sive interim morbus prior claudatur in termino producti, sive non, Nec raro quoque morbus producit occasionaliter monstrum sibi ab simile. Dum febres causat hydropem, cataractam, scirrhum, &c. quia sunt producta morborum per accensum: quorum scilicet nova Idea ex Archeo, est genitrix. Ut infra suo loco patebit. Est autem debilitas fructus universalis morborum, horum pedissequa. Quæ scilicet nil aliud est, quam dispositio, consequens virium diminutionem. Estq; vel totalis, propter notabilis, vel nobilis partis afflictiones. Contingit etiam, ob adhaerentiam morbosæ occasionis, ad partem aliquam solidam. Unde tandem, extincto ibidem Archeo, partis illius fideratio, & totius mox inde mors, quoque profluunt. Vel est debilitas particularis, ob Blas particulare, affectans per sui rhimosim, aliquod membrum. Sic enim è stomacho vertigo, dolor capitis, &c. ut ex utero, partes per aspectum diversimodè & miserè languent. Quæ certè symptomata sunt, & fructus Archei, non autem morbi ejus: qui alias naturaliter sua recondunt in se efficientia. Pro-ut alibi de actione regiminis. Distat denique morbi productum à symptomate in hoc, quatenus hoc est fructus, mitigationem quidem ab ipso Archeo: non autem curationem postulat, quantum ex se est. Quia unà cum morbo evanescit pariter. Producti autem morborum, nullam in Scholis invenio mentionem: sed vel cum symptomate confunditur, vel novæ cuidam intemperiei, novoque humorum affluxui tribuitur. Alii quoque solent morbos dicare partibus continentibus: causas item, partibus contentis: symptomata verò, in impetum facientem spiritum, relegare. Malè inprimis memores, quod contentis

humoribus, primarum calorem, ac frigus adtribuunt, tanquam morbos. Denique si morbus in Continenti, & causa in Contento. Quibus quæso causam, & morbum movebit, si non spiritus nobis innatus? Quis patrabit è causa morbum, si non spiritus? Etenim sicut Ira, verecundia, & agonia, calefaciunt per Blas: ita timor, dolor, & tristitia refrigerant, citra humorum opem. Piper autem & calefacientia calefaciunt vivos; non autem cadavera: ut neque Cantharides, flammula, vel apium, hæc vesicant. Caustica verò etiam absumunt cadaver: idque non effectu proprii ardoris: sed sola vi salis caustici, qui partes solidas resolvit in salem absque calore. Pro ut nimirum calx viva, resolvit caseum in mucilaginem. Caustica itaque Escharam in vivo generant, non autem in cadavere: sed hoc resolvunt, simplici resolutione sui salis. At quia in vivo, intus simul accenditur Archeus, Eschara ab utroque agentium, (Caustico nempe, & Archeo) producit. Tandem Ignis indifferenter, tam vivum, quam mortuum cremat: & celerius ipsum vivum. Quia ignis ab extra consumit ardendo: & intus fit spiritus ipse causticus, sui accensione. Ex quadruplici ergo mechanica, ignis nimirum, Piperis, Vesicatorii, & Caustici, Notabilia quæ sequuntur, sponte defluunt.

1. Quod calefacientium calor efficiens, sit noster. In pipere ideo est tantum occasionalis excitativus.

2. Quod febris non sit essentialiter calor; sed ex proprietate Blas alterativi, tam frigus, quam calorem genialia habeat. Idque non efficienter: sed tantum occasionaliter, incitativè, & accidentaliter. Solus autem Archeus est efficiens caloris & frigoris. Nec enim materia febrilis, in corpore aliàs calido, jam fit frigida, tum deinde calida, ut ad ejus alternitatem totum corpus frigeat, & caleat. Sed sunt opera, & Signaturæ vitæ: non seminum in materia morboforum proprietates: sed meræ passionis corporis, à calore & frigore Archei,

chei, sic commotæ, per Blas. Ideoque nec amplius contingunt in cadavere, ut neque postquam morbus potitur victoria, nec etiam dum morbus cessat, remanente interim materia occasionali.

2. Quod ipsum, quod in nobis efficit calorem, etiam efficienter pariat frigus. Non quidem privativè, respectu caloris: quia frigus est reale, & actuale Blas Archei.

4. Quod nulla sanatio, per contraria, ut neque propter similia, fiat: Quia morbus consistit in Idæa feminali essentialiter, & in materia Archei: At saltem substantiæ non admittunt in esse sui contrarietatem.

5. Quod morbus superetur primitivè, extinctione Idææ, sive ablatione materiæ essentialis. 2. fontaliter, per sedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3. à posteriori. Si nempe auferatur materia occasionalis, quæ Blas motivum, atque alterativum hospitii excitat, ut Idæa, sive morbus, efficienter fiat.

6. Quod utraque causa interna, connexa in Archeo, sit ipse substantialis morbus, habens in se propriam radicem. Materia autem occasionalis, utur in corpore recepta, semper sit externa; quia non est de radice interna, & essentia morbi.

7. Quod symptomata sint accidentia per accidens, per excitationem proficientia, juxta varietatem recipientis cujusque. Estque potius error aviis, aut furor potestatum nostrarum.

8. Quod Archeus, qui nos in utero formavit, cuncta dirigit etiam, moderatur, movet durante vita. Idcirco causæ occasionales percipiuntur dumtaxat in Archeo. Qui dein, juxta conceptam inde perturbationem, parit suas Idæas, quæ immediatè Blas habent, quo movent, dirigunt, commutantque, & peragunt, quicquid in sanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quam contentæ, itemque morborum causæ occasionales per se, sunt mortuæ, atque

desides, nec se, aut aliud quicquam, movere possunt. Cum nil moveatur à seipso, quod per se ac primariò vitale non est. Excepto pondere naturaliter decedente deorsum.

9. Quod producta, & morborum effectus, sint generationes, feminales, dependentes sic à seminibus, quod horum proprietates referant.

10. Quod calor, frigus, calores, &c. cum non sint causæ propriæ morbi, neque morborum vera producta: sed tantum accidentia symptomata, & signaturæ morborum, ideo nec per se subsistunt etiam: sed ita à morbis dependent, ut unà cum illis, umbræ instar, recedant. Utpote sunt errores luminis vitalis, sive Blas erroneum, è morbis concitatum.

11. Quod morbi sint entia seminalia (exceptis extrinsecis, vulneribus, attritu, combustionem, &c.) ideoque effectus Archei, resultantes in vera actione, ab occasionalibus excitantis, accidentaliter, in nostrarum potestatum Archeali errore obnati.

12. Quod etsi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla possibilis esset læsarum virium restauratio, ut neque Archei pacatio: & per consequens nulla sanatio, si verum usque sit. *Quod nature ipsæ sint morborum Medicatrices, earumque minister Medicus.* Probatum id equidem per ignem. Qui præ aeris frigore intensissimo (quod alibi probavi, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & urit. Tantum abest, quod ignis per frigus (quod falsò sibi reputatur contrarium) extingueretur. Quinimo nec Scholæ sciverunt ignem non extinguì per aquam, quia frigida, humida, aut contraria sit: sed ob solam suffocationem. Quod in nostris fornacibus quotidie videmus. Nam ut ignis est momentaneus, sibi que filo continuo exhalationum connexus; hinc unico propemodum suffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ar-

dentis, obturando suffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, splendent dudum in aqua frigidissimo fundo: & interim carbo ignitus, in instanti suffocatur sub aqua. Quia ejus pori statim obliſcuntur. Cuprū candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, pari auro splendet sub
 78. aqua diutius. Imò aqua fervens, celerius ignem suffocat, quam frigida, quia citius poros penetrat. In eo quoque habetes manſere: quod calorem nostrum semper collatione ignis facta, considerarent. Nam etsi ignis sit ens naturæ; attamen quia in usus mortalium, ab Altissimo directus est, ut in naturam velut destructor intraret, & esset velut mors artificialis: ideo suos fines artificiales prosequitur: non autem habet quicquam in se, quod sit vitale, aut seminale: Nullus est ideo in natura ignis, si prius in debitum destructori gradum non surrexit. In quo speculationi medicæ, nil, aut
 79. parum est proficiuus. Sanè calor noster non est graduatus, ideoque nec igneus, nec tanquam refractus ab igne procedit: sed est calor luminis formalis, ideoque & vitalis: nec proin ultimo sui gradu, perinde atque ignis subsistit: latitudinem enim admittit, ejusque gradus diversificatur pro concitatione Blas. Nam etsi sit è lumine formali, eoque vivat: attamen tam in sanis, quam in ægris, per Blas sæpe ultra ascendit, vel citra premitur. Denique alius exorbitat per furores, tumque confestim lumen vitale, tanquam combustum, exiit, & Alcali causticum assumit. Quod cernitur in sæno madido, & compresso, ubi ignis consurgit spontaneus. Sic in affectibus escharoticis calor noster, vitæ prioris oblitus, transit in gradum ignis. Radiorum namque; luminarium congressu, spirituumque salis degeneratione, prout in sæno, verus ignis nascitur, nosque conflagraret, si Archeus hunc scænæ terminum, ante mortem exspectaret. Calor quidem no-

ster est in igne, quatenus in quadragenario est binarius: non tamen ignis est in nostro calore. Adeoque nec calor noster dici potest igneus. Ut nec binarius est 80. quadragenarius. Caterum morbosa occasio, quandoque solo gravat pondere, sui que; exosa præsentia: qualis est odiosus hospitis. Dein sæpe de mitioribus cunis, porosa adolescit qualitas, de classe gustuum. Tertio, vel tandem putret. Quarto. Fermentum arripit peregrinum. Ac postremò, infamis veneni contagio, nobis minatur exitum. Peregrinæque vel advenit, vel intus suboritur morborum seminalis dira occasio. Sæpe quoque in ultimis degenerat, quas scholæ neglexerunt, quia suis humoribus primis contentæ soporant. Separatur inquam à vitalibus insontibus, aliquid nocuæ zizanix, & commista occasio morbi fluctuat inter alimenta proba, iisdemque vel tenacius nupsit, adhæsit, torumque localem elegit. Utrobique autem proprietates hostiles morbosorum seminum, sua diversoria variè ludendo exagitat. Non ergo à calore & frigore: sed ab excellenti gustus qualitate, & peregrino sodalizio afficitur Archeus, & Ideam seminalem morbi effingit. Demirorque, quod Scholæ Hellenicæ Antefignanum profiteantur Hippocrati hunc tamen medendi cardinem, in illo spreverint, seseque in meros calores, ac stulta qualitatum connubia, usque demerferint. Morbus namque Hippocrati sit ex bono, vel antea damnato liquore, in excrementum verso. Ergo verò condono hoc, illius
 81. ætatis adhuc indistinctioni. Ideoque ejusmodi recrementa, non morbos ipsos: sed horum causas occasionales dico. Excrementum enim, suis digestionum, vel ultimis culinis vitiatum, vel alibi diutius hærens, suæ tarditatis mora, primum pigritiæ notatur: ac dein, adspersantis stabuli activitate, ut molestus hospes corrumpitur. Ex titulo, quatenus destitutum balamo vitali. Faber enim Archeus noster,

82. cum ferietur nunquam sine crimine, nec unquam destituatur fermento locali commutativo; igitur calore, foroque continuo, excrementa intus nata, vel aliunde allata magis magisque exagitat, inque fines destinatos conturbat. Ideo nec potest dum aliquod excrementum pristino in statu sui, permanere. Desperandum quoque omnino, quin semel aspernatum, iterum unquam natura in verum civem recipiat, initave reconciliatione rursus adoptet (quale est figmentum, quod è pituita fiat sanguis, è cruore torrido, bilis flava: & ex hac porracea, aruginosa, atque tandem humor melancholicus) Natura namque non potest non contentum hospitem exoticum, forte sui alterabilem, alterare, & ad fines suos promovere. Idque si intra diversoria propriæ digestionis contigerit, erit excrementum longè mitius, quàm si semel ad alienos lares, & extra suos limites, delatum. Tum nempe fructus iste adulterinus, istique parti suppositus scetus, recusatur, ut hostis advena, ominosus, ac tumultuarius, in quem id eo peregrinum alterius messis fermentum, de necessitate irrequietæ alterationis introducit. Unde ex Retentis, primum simpliciter molestis, sunt noxia, ac tandem Retenta transmutata. Quibus si insignis sapor non insit, plerumque saltem mox oboritur, ab Hippocrate, loco citato designatus, pro morbosa signatura. Etenim quamdiu liquor alimentarius, freno balsami naturæ coërcetur, saporibus sanguinis, & assimilabilis nutrimenti jure potitur: bene se habent singula: At semel ab Archeo repudiatus, mox quoque ut indolem exoticam: ita & saporem assumi, dierumque agitatione, malignitatis gradus variat. Est nimirum istud acre, amarum acerbumque, de quibus Senex per sua oracula queritur, omnes prope modum morbos scaturire. Hoc enim, licet in quanto, pusillum in pondere, leve, & visu, vix perceptibile: est vera tamen morbi occasio. Morbus autem penitius

sedet: nempe in initiis vitalibus, magisque activis, ac imperativis, quàm quæ excrementa vocantur. Omnis namque morbus seminalis, causaq; occasionali satus, ut ab ente, immediatè sensitivo, & concupiscentiæ subjecto, passionibus, perturbationibus, atque inordinationibus pleno, incipit: ita quoque non in alio ullo sedet quàm in motuum omnium fonte, principio, ac rectore. Sensim tamen non unico malignitatis telo certat: quin contaminata sui mora, ipsam quoque oppleat partem, saltemq; vitæ continuitate ac communione orbet: si insuper suæ impressionis noxa, non gravet: vel similari in parte haustus fermenti tabo, extinctionem non minetur. Morbus ergo de materia Archei incipit, quatenus per Ideam exoticam in nos furit ex concepta injuria, quam causas occasionales fecisse sibi aestimat. Actio autem concomitans, resultansque ex efficientis propria exorbitatione (ut Cephalalgia, delirium, &c.) symptoma esto. Quicquid verò de morbo paratrum manat, sive ob dolorem; spasmus, partium regimen, vel actionem fermentalem; si in sui radice realiter id subsistat, est id morbi productum. Productorum verò quadam sunt ultimati effectus, à morbo relictis, ut scirrhus, vel Hydrops à febris. Vel in fieri esse, profluunt. Ut mistio mucilaginis calculosis. Quæ nec propagationem alterius mali, ut nec morbosæ materiæ, vel deinceps productorum meditantur. Hæc iterum sunt similia suis parantibus, quippe quæ à fermenti contagio ulterius serpunt: pro ut scabiei, lepræ, lvi veneris, &c. familiare est. Alia verò intrò progrediendo, se penitus dilatant, generantque modo anomalo. Uti Apnœa, convulsio, &c. ex utero, stomachove. Sicq; tormina ex acidis facta, diarrhœam, hæmorrhoides, dysenterias, aliaque id genus mala, proferunt. Imò quiescente morborum semine, per intervalla, ex occulto Archei seminario, aliquid insuetum atq; discontinuum germinatur. Quale.

- Quale Caducus, Podagra, Mania, &c.
35. Profecto in his omnibus, est manifestus Scholarum error, docentium totam naturam regi à rectore, sive intelligentia creata non errante, noscente omnes fines, & propter hos, agente optimo modo. Siquidem indubium est, quin vulnus posset solidari, absque laborum tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin spina queat è digito, majori compendio excuti, quàm quòd digitus proinde in purulentum apostema surgeret. Nam leporis pinguedo uncta, spinam una nocte extrahat, non defunt Archeo modi, quibus id ipsum securè, ac citò peragat (pro-ut in quibusdam facit sponte) nisi Archeus noster, quibuslibet subjectus passionibus, quasi periles indignationes conciperet, de minima corporis læsione. Nec mirum itaque, quod ens naturæ sublunaris, nullatenus iustitiæ se subdens, inordinatis passionibus suis succumbat: cum & totus homo, cui mens præsidet intellectualis, iustæ rationis orbitam in multis excedat.
36. Illud demum notabile, quod in artis operibus, efficiens sit semper extra: Illiusque errore deceptæ Scholæ, nesciverunt, in naturalibus ac substantialibus generationibus, agens esse internum. Idcirco enim naturalium causarum catalogo, efficientem, ut externam relegarunt. Imò nescitum est, ambas naturalium connexas causas (ut suo loco demonstravi) non differre ab suo effectu, nisi fluxus prioritate. Quæ res decepit, quotquot per artificia naturam similitudinariè sunt contemplati. Neque enim alibi cæcutitum amplius, quàm dum istam suæ speculationis inconcinnitatem, in morbos introducere. Nam non solum artificialia, seminalibus fecere paria, theoricè: quin etiam conando sanare, totam medendi praxim, cōtrarietatibus magna conspurcarunt falsitatum confusione. Putatum est enim, producere & generare esse prorsus eadem. Dum interim generans dicit, aliquid de sui substantia proferre: Producit verò is, qui

activa saltem copulat passivis, licet de suo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodo libet quicquam agit. Porrò sæpe etiam admiror, quod dum Scholæ sanationis beneficium in ablatione causarum constituent, quo pacto potuerint Intemperies, intra morborum seriem collocare; cum calidus, atque notissimus morborum repente, atque sua sponte in frigus labatur, & valeamus confestim caloris intemperantiam, pro lubitu amoliri, absque febrium sublevamine. Dein, cum causam 33, vitalem, in morbis enormiticam, nunquam susceperint pro efficiente morborum; Non nisi de causa occasionali auferenda statuerunt. Nam Archeus, licet sit vera & immediata causa, tam secundum materiam (quam vitiatam, & de sinu suo profert) quàm etiam secundum Idæam seminalem, atque efficientem, tamen Archeus sui ablationem non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum phlebotomo purgativis, omni que demum medio, vitam muniente, suas moluntur sanationes. Quam autem id basi, ipsæ viderint. Porrò in 89, morbis, est natura stans, sedens & jacens. Natura stans, suis ipsamet medetur morbis, spontanea bonitate: ut febres salubres. Itemque quartana, quæ proprio naturæ ductu; non autem Scholarum adminiculis sanatur. Et natura stans, mox quoque ambulare potest, quod solius est sanitatis. Sedens vero natura, etsi sua sponte stare, atque tandem ambulare possit: surgere tamen cogitur, antequam stet, atque ideo surgit difficilior. Quod si verò tentetur remediis inordinatis ad surgendum, è sede prostratur, jacetque humi, nec inde parum conquassata dolet, & quandoque ex lapsu succumbit. Imò etiam dum multi, ne malè valeant, utuntur consiliis, quæ senectutem & mortem accelerant plerumque, ac non rarò etiam privant vitam. Ast natura jacens, nunquam ex se surgere potest. Ut lepra, Caducus, Asthma, Calculus, hydrops, &c. Nec imò sat est surgere; nam nisi nervi firmentur, facile recidunt.

90. vant. Porro Hippocrates Medicum vult naturæ dumtaxat ministrum: naturas autem, sui solius medicatrices. Idque suo sic feculo iussit. Alioqui naturæ jacentis est Medicus patronus, atque herus. Qualem si Senex nondum agnoverat: multò certè minus schola ethnica postera, in hunc usque diem. Postremo cadavera dissecantur, quod fit ad excusandum excusationes in peccatis. Vix namque post mille annorum Anatomen, moderni aut melius morbos agnoscunt, aut felicius abigunt. Gaudent quidem imminetentem in parte cuiuspiam corruptionis notam offendisse, infida illorum subsidia, impossibilitatis clypeo tegentem. Mundo scilicet sic imponitur alto supercilio, Nec enim ista corruptio ante biduum ibidem erat, etsi locus doleret dudum ante: tantum abest, quod medentem, tempestivè accersitum, excuset: quin porius ejusdem culpam pandat: qui scilicet alligatum excrementum opportunè discussisset. Nihil enim partium continentium destruitur in vivis, quin vitæ commercio prius sit orbatum. Quinetiam, nec potest vitæ balsamo dudum privari, nec pars demortua multas expectat horas, in corporis tepore, quæ non pariter festinanter putreat, scæreat, atque totum in sui conspirationem trahat. Liquet itaque inde, quod corruptio, in dissecto cadavere obvia, paucis sit horis ante facta, paucisque ante obitum diebus inceperit. Vomica enim, malignis conciliabilis excitata in pulmone, morborum quidem continet semina; at partium internarum mortificatione, obitus diem non multis passibus anticipat. Admirandum saltem unicè, Scholas quidem agnovisse spermaricum alimentum, quo immediatè nutritur: utpote, quod in quatuor humores partiuur secundarios: nescivisse tamen, eosdem non rarò in via digestionum degeneres fieri, atque multorum morborum occasiones. Verum quod in vitiis cutis tantum hepar culpam luat immeritam, id ignorantia plenum, ac commiseratione dignum.

Unico tandem adhuc argumento Christianos medentes alloquar. Nimirum fidei est: Quod Deus non fecit 93. mortem pro homine. Quia Adam ex creatione erat immortalis, & morborum expers. Nam de vita longa exposui, quomodo morbus, ac mors, ad esum pomum, tanquam effectus ad causam secundam, introierint in naturam. Itaque hoc loco commonefecisse sat fuit: concupiscentiam carnis, à transgressionem ortam, peperisse quoque carnem peccati; ac proinde naturam corruptam, per concupiscentiam, produxisse morbum. Optarem itaque, scholæ aperiant colligantiam & connexionem causalem, inter veritum pomum, & elementa, vel horum complexiones: sive interim spectentur tanquam causæ morbiferæ; vel tanquam morbi ipsi. Doceant nempe. Si corpus humanum, à prima sui creatione, constabat mistione quatuor elementorum: quomodo naturaliter ipsæ causæ secundæ, sive commixta elementa, quæ nunquam alias præliatura fuissent, per solum pomi esum, disruptis pacis vinculis, & naturæ humanæ repagulis, demum hostilitates, omnemque tyrannidem exercuerint. Quid inquam pono commune intercedit cum elementis constitutivis nostri? Quod si hoc miraculosè ac supernaturaliter factum, quod peccati pœna, mors facta sit. Ergo Deus fecisset mortem efficienter: homo tantum dedisset occasionem ad mortem. Sed hoc est contra Textum: imò & contra rationem. Utpote mors, cum bellus facta est in initio, prout & hodie cuique sua obtingit, Id est, Cursum naturali, nexuque causarum ad effectum. Necesse est ergo juxta fidem, quod mors irrepperit naturaliter in naturam. Adeo ut homo factus fuerit mortalis, per modum brutorum. Certum est namque ad esum pomi, introductam esse brutalem carnis concupiscentiam: nec aliam demum scientiam boni & mali introductam legimus, sub apertione oculorum designatam, quàm quod scirent se

esse nudos, & suæ ipsos, tum primum pueret nuditatis. Quocirca dudum obstupui, scholas præfatum textum examinasse nunquam, ut habitudinem causæ morbificæ naturalem ad effectum explorarent. In quocunque die comederitis de fructu vetito, morte moriemini. Quod non quidem sumendum est, ac si Deus dixisset per modum minarum: Si comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo aut faciam mortem, morbos, dolores, ærumnas, &c. in pœnam peccati. Sive per condignam maledictionem indignationis meæ, vos & posterius vestrum moriemini. Ista ejusmodi interpretatione namque repugnat bonitati divinæ: quod pro peccato duorum parentum maledixisset æqualiter omnibus posteris, irrevocabili maledictione suæ indignationis: qui post perpetratum peccatum & diluvium ipsum, benedixit promte Noacho, per Crescite & multiplicamini, &c. quapropter verba illa; Morti moriemini; admonitionem paternam continebant. Quod scilicet per esum pomum contraherent omnimodam naturæ impuritatem, tanquam ex causa secunda, sitam videlicet in concupiscentia carnis peccati. Ast cum ejusmodi concupiscentia nequaquam consistat in qualitatibus elementalibus: sat liquet etiam, quod morbus & mors non connectantur ut effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiscentia carnis ut unicè Archeum infestabat: ita & eundem unicè quoque respiciebat. In Archeo igitur omnis morbus sibi deinceps stabilivit, ac invenit hospitium unicum, & immediatum. Adeoque & hinc Archeus totus est factus irregularis, inordinatus, impetuosus, & immorigerus. Quippe qui exinde sibi fabrefecit imagines & sigilla inordinata, cum deperditione propriæ suæ substantiæ, tanquam illius sigilli ceræ. Imagines enim primum quidem, mera entia mentis, incorporalia: sed mox ubi in corpus Archei sunt impressæ, corpus ejus sibi induunt: fiuntque entia po-

tentissima, seminalia, dominæ sigillares, magistræ, & architectrices quarumcumque passionum, & inordinationum. Quod tractatu de morbis posthac clariùs elucidabo. Tandem poterunt adversarii objicere. Perinde fore, si morbus censeatur Diathesis, intemperiesve primarum qualitatum, vel amectria humorum, vel demum si vocetur indispositio, vel confusio: Itemque quale esse, si causa morbifica, vocetur occasionalis, vel morborum causa materialis, interna atque conjuncta. Siquidem unica utrobique naturæ atque Medentium est intentio, circa ablationem illius materiæ, pro sanitatis consecutione. Itaque me non moveri nisi inutilem rixam, de nomine. Respondeo negativè, & quidem, quia utrumque suppositorum est falsum. Nam quoad prius, id enim manifestum nedum continet elenchum non causæ ut causæ, & non entis pro ente. Verum insuper inde sequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipso, quo adhibetur remedium ad corrigendum intemperiem, discrasiam, aut disproportionis humorum (rerum quippe non existentium in natura) saltem inficiari nequeunt, nobis disputationem esse de rebus: non autem de solo nomine. Ubi videlicet morbum pro causa, aut vicissim accusant, curant, aut sanare suscipiunt. Res inquam vanas nunquam possibiles attrahant, tanquam si coram essent. Dein & falsum obtrudunt. Quia scilicet nusquam dixi, nudam confusionem vel indispositionem Archei, esse morbum: sed affirmo materiam immediatam ac internam morbi, desumi ex mole ipsiusmet Archei. Efficientem verò, impressam ideam feminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum suppositorum attingit. Procul quoque invicem distant, causa occasionalis, siue incitativa, à causa continente interna, siue ipso corpore morbi. Per exemplum: Ad est causa occasionalis intermittentium, extra paroxysmum. Quod non esset, si causa

causa occasionalis esset ipsa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appensa quadam simplicia, citra ullam materia occasionalis migrationem. Natura scilicet reliquum satagente. Tertiò, morborum accessus sæpe terminantur, præsentē atque permanente causa occasionali. Id autem præsentē continente, & interna morbi materia, est prorsus impossibile. Sunt demum morbi, quibus nulla est materia occasionalis. Quibus tamen sub periodum sua excutitur materia connexa, velut ignis è silice: non habentes, inquam, aliam sibi occasionem præter impressiones ideales. Qualis est Podagra, Caducus, Mania, Asthma, &c. Quorum scilicet perfecta sanatio consistit in characteris seminalis, & incorporei fermenti ablatione, non item in materia ejuspiam sequestratione. Sic namque odor aliquis per nares haustus, multos strangulavit, absque aporrhœa materiali ad uterum missa. Utut ergo luctentur necum, deprehendent, secumque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem pervenisse: cæcutitumque hætenus in sanando. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonstrasse morbos in nos suumducere exercitum, per ignota seminata, & initia invisibilia, juxta illud antiquum: Quod omnis directio sublunarium dependeat à mundo invisibili. Hinc factum est, quod tametsi sub incertis tentaminum curis sæpe siluerint morbi, atque esse prorsus defierint: hætenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis stantis, aut sedentis naturæ. Quia & persæpe sua sponte atque ultro ad terminum metam decurrunt. At in morbis jacentis natu-

ra, nil præter desperationes incurabilium miserorumque ejulatus, auditum hætenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata sunt, prolegomena esse ad illa, quæ de morbis mox dicenda restant. Ubi ex professo morborum omnium causas in puncto unitatis attingam. Obitè hic tantum propinans, in naturam depravatam atque impuram, eodem nunc planè modo morbos defluere, quo olim primum incepterunt fabricari, atque manare. Atque istud scholæ non inficiabuntur, ethnicos latuisse, ac sequaces illorum. Postremò, nuper ad nos venerunt morbi novi, & antiqui, deinceps vix amplius respondent ad nomina, & descriptiones Avorum. Quia signa & proprietates alienas induerunt, quibus larvati incedunt, ac medentibus, sub antiquorum præcepto imponunt. Conjicio enim inde summam ferè morborum perniciem futuram: atque adeo & hinc tanto propinquiorem fore Dei misericordiam mortalibus. Placuit nempe Altissimo, Paracelsum transacto misisse seculo, qui medicaminum altiores præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deinde, etiam morborum cognitionem aperire dignatus. Quapropter propediem exspecto venturum alium, cuius non sum dignus esse discipulus. Neque enim ideo ejusdem adventum me exspectare permisit Altissimus, qui me ejus ebuccinatorem præmisit. Siquidem penes ipsum omnis ex æquo morbus sua inveniet remedia sub unitatis tono: cum intuitiva morborum ac remediorum scientia. Rogo Deum ter optimum maximum, ut eundem præservet ab arrogantiæ vanitate, & morte repentina, ab osibus minitata. *

IGNOTUS HYDROPS.

1. Tandem ostendit Autor eandem inscitiam Hydropis esse, quæ aliorum. 2. Distinctiones nominum Scholis usitatorum. 3. Primum circa causarum occasionalium differentiam cum Scholis luctandum. 4. Damnosa ignorantia Laticii. 5. Error Scholarum digito monstratur. 6. Crudelè remedium. 7. Opinio ridicula. 8. Comitantis absurda aequot. 9. Historia. 10. Anatomies absurda. 11. Historiæ aliquot notabiles. 12. Examinatur radix graminis. 13. Titubatio Scholarum ut labantur. 14. Ultradecim argumentis respondet Autor. 15. Ruthinatur causa occasionalis. 16. Probatur causa occasionalis. 17. Notatur Paracelsus. 18. Remedium è mercurio securissimum à Paracelso descriptum. 19. Notabilia aliquot. 20. Describitur Hydrops per causas, perque novendecim theses. 21. Objectioni Paracelsi refutatur. 22. Virulentum furor Arcei renum. 23. Salvatur axioma. 24. Incuriæ Scholarum admirandæ. 25. Autor indagat quedam occulta. 26. Examen rei, quæ Mathesi repugnare videtur. 27. Laticii discrimen ab urina. 28. Neglectum usus renum peperit Hydropis inscitiam. 29. Quæstionis novæ dilucidatio. 30. Furor renum, causa Hydropis efficiens. 31. Modus fiendi in Hydrope. 32. Probatur, per sanationem spontaneam. 33. Quid efficiat abstinencia potus in Hydrope. 34. Sitis nullatenus exsiccat hydrope. 35. Quomodo abstinencia potus sanaverit Hydrope. 36. Omnis sibilus oritur à rene: non autem ab hepate, ut ab exilicis venis juxta Scholam. 37. Ignorantia causarum, Hydrope neglectum reddit. 38. Vanitas Hydrogororum. 39. Remedium Hydropis. 40. Notabile de bryonia. 41. Regimen remem habemus stetit ignotum. 42. Descriptio Hydropis per causas & modum fiendi. 43. Tympaniæ examen. 44. Historia probavit ad naves, quæ dicta sunt. 45. Vanitas carminantium. 46. Cur Paracelsus sinus suadeat. 47. Commendatur Mercurius. 48. Hydrops spurius & novus. 49. Præcipioli præparatio, & Arcanorum Hydropis remedium. 50. Arcana universalia, & pacifica, potentius adhuc operantur.

1. **D**E febribus tractatum dedi. Cumque non rarus Hydrops sit malignarum februm metamorphosis, visum mihi erat, tractatum Hydropis febribus subnectere. Tamen dein, cum cernerem, Hydrope solvi per renes, dubitavi, an potius post tractatum de Lithiasi considerandus Hydrops esset: An verò per modum exempli, subjungerem tra-

ctatui de morbis. Siquidem si defectu totii tumeat venter, itaque ad oblivionem renum, referendus Hydrops videbatur. Sed Calculus expulit tractatum Hydropis: singularem ergo sibi fecit. At minùs de ordine ero sollicitus, modò propositus mihi scopus sanationis, cum fructu attingatur. Palam feci nesciri causas februm, Lithiasis, Apoplexiæ, Paralyfis, Lethargi, Lepreæ, Spasmi, Pestis, Icteri, Colicæ, Diarrhœæ, similiumque aliorum. Tum denique jam absolvi demonstrare, eandem inscitiam circa morbi cognitionem in universali. Nunc porrò idem circa Hydrope velut plurimum morborum hæredem contingere, ostendam. In scholis triplex observatur Hydrops, Anasarca nimirum, Aqua intercus, quamque Leucophlegmatiam dicunt, quasi è pituita oriundam, eamque plerumque cum œdemate topico confundunt. Ascites dein sequitur, qui proprii est etymi Hydrops, in ventre, & cruribus subinde manifestus. Atque tertius est Tympanias, sive ventosus Hydrops, solo ventre conclusus. Quia scilicet ex flatu solitario, vel pauculæ serositati misto, utque non secus atque aqua, abdomen distendat, atque tandem miserè præfocando trucidet. Rarior atrociorque est Tympanites Ascite, facileque ab initio, ab Ascite distinguitur. Quod patiens, in latus revolutus, non sentiat aquam fluctitare, pro ut alioquin id in Ascite est manifestum. Enimvero Authores vix distinguunt Anasarcam ab Ascite, causis vel loco, præcipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem cum Anasarca, & œdemate, feminario loco. Quæ si altius in ventrem subeant, tum Ascitem nominant, cessante œdemate & Anasarca appellatione: Sicque solus gradus speciem morbi in scholis variat. Sin verò totus habitus, velut sumto veneno, turgidus appareat, statim pituitam crimen fecisse putant, & Leucophlegmatiam dicunt.

dicunt. Quare Aquaintercus, solo videtur gradu ab Ascite iterum distingui, id eoque amborum unicum fontem hepar
 3. accufant. Cum scholis ergo loquar de causis occasionalibus: quippe cum ignorantia causæ efficientis immediatæ, hætenus Hydropem ignotum fecerit in nobis hospitem. At nunquam potui capere, quod jecur causa foret Hydropis, si totus Hydrops solvatur per urinam: adeoque non peccat hepar, generando urinam (quippe quæ est constitutionis naturæ nostræ productum naturale) quantum renes peccant, non emulcendo eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi subsistere visum, quàm in hepate. Adeoque totus vel ab initio scholis deficio, in seminario, atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in Anasarca, Leucophlegmatia, œdemate, & cacoehymia culpant, non videtur id Ascitem tangere, quem ex accumulata urina, vel sanguinis quodam sero, nasci putant. Cum revera totis principiis urinam (quam serum cruoris quoque indigetant) à pituita, plenis buccis distinguant. Dum scilicet urina, sui origine excrementum sit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad maturitatem coctus. Hæc enim ideo in cruore per totum natat (sic enim jubent (huiusque pars integralis est. Ubi interim urina, serosus latex, & excrementum, nunquam nutritioni aptum aut dedicatum fuit. Non est enim jocandum in principiis Medicinæ, in regulis, in causis morborum. Siquidem de pelle humana, de evertendis familiis, imò & de damnatione animarum, agitur serìò. Non est enim perinde, Hydrops ex pituita, vel ex urinali liquore pendet, & utrobique vitium unius hepatis accusasse. Segniter enim atque cæspitanter progressum, in morborum indagationibus, dum unius hepatis intemperiei, fortè ducentos morbos referunt. Interim oblitæ modi fiendi, & mittendæ pituitæ, aut lotii ad abdomen, & non alio peregrè. Autumarunt itaque aquam Hydropis esse meram uri-

nam, vel metamorphosim pituitæ, inaudito hætenus modo, liquatæ in urinam. At saltem laticem ignorarunt, inter principia Physiologica, ab urina distinctum. Perinde enim ut cibus stercus non est, licet hoc ex cibo postmodum fiat. Ita nec latex urina est. Porro, Hydropem universaliter tantum ex errore jecoris oriri, sic in confesso est, quod cum quondam scripta consultatione censuissem Comitem Destaires sive Stegrium, laborare Hydropem pulmonis, à sinistro mediastino, in tumidum brachium distento, Archiatri paradoxum hoc meum cachinno exploferunt, quod sedem Hydropis extra jecur quærerem. Attamen cum à morte pectus ejus aperiretur, fortè binæ situlæ aquæ profluxere, quæ inter sinistrum mediastinum, & thoracem, in brachium & digitos excurrerat. Anasarca ergo, cum esset velut minor ac incipiens Hydrops, per aperitiva in jecur dilata est. Itemq; residuum, album phlegma, crudiorem cruorem, urinam, & serum hydropicum (quatuor ista confundunt hoc loco, unica à potu abstinentia capitali remedio, exsiccatum iri sperant. Vespere enim cernunt tibias tumidas, manè, graciles incidisse. Ajunt ergo, cruorem dormiendo concoctum, absumtum autem, vel consumtum dein in alimoniam, nec audent asserere, nec dicunt quò abierit. Neque etiam ausint dicere, tam parvo corporis, & durationis spatio, tantundem pituitæ in cruorem versæ, per insensilem cutis transpirationem, è tibiis abactum, si non pari proportionem, unius ac singulæ noctis, & totius corporis, duas situlas cruoris consumtas indies adstruxerint. Adigunt ergo finire, cruorem crudiorem, sive phlegma, jam semel in habitu tibiarum extraventum, circa malleolos recoqui in probum cruorem, extra officinam sanguificationis, atque jecoris dominium. Id est, Exotico agente, atque organo inidoneo, semel extraventum coctumque cruorem demum recipi in gratiam, retrogradi inspirato mo-

tu in venarum oscula, & muniis vitalibus parem asciri. Sed quorsum tantum operæ insumunt, in exsiccanda Hydropisi, ut vix possibilem unius anni abstinentiam à liquidis imperent. Si hydrops unius digestionis hepaticæ sit vitium? Cur inter morbos, humiditate sola peccantes, referunt, quod digestionis semiplenæ adnumerandum erat? De jecore enim primum disputabo, ac sub eodem parergo, causam occasionalem hydropis detegam. Vidi simplex quoddam insipidum (nec ullatenus manifestandum) à Medente exhibitum in suspitione calculi renum, suspensisse urinam per ostidium, & usque in mortem, quæ mox ante obitum solveretur, atque tum stragula permejeret. Aliud simile morbus peperit. Siquidem nec in uretere, aut vesica, ullum obstaculum apparuit à dissectione. Habebat autem Renem sinistram triangularem, ab omni obstructione & calculo indemnem. Dexter verò Ren, illi planè erat monstruosus, & vix avellanae magnitudinis. Non impedito ergo Rene sinistro minxerat 76 annos. Itaque infons hepar esse in hydrope, meas experientias narrabo. Quia enim scholarum placita, minùs mihi satisfacerent in hydrope: idcirco soleo, adhuc juvenis, etiam non vocatus, accurere ad hydropicorum dissectiones, ut hydropis natalitia examinarem. Cogitabam enim. Quorsum jam à bis mille annis Anatomæ, si hodie non sit felicior hydropis sanatio, quàm olim? Quare enim cadaverum laniones fimus, si à veterum erroribus non discamus? si non emendamus præterita? Cum præjudicato enim ad Anatomen confugimus, loculosque hæredum emungimus, si causas mortis non inspicimus, ut sanationes discamus. Siquidem dissectio nil prodest mortuo. Hæredes quoque non expendunt pecunias, ut mortuo per Anatomen medeantur; multoque minùs, ut eundem vulnerent, ne fortè resurgat. Nec etiam ut sanare alios discant, qui mederi nolunt. At so-

lum pro medente aperitur cadaver, utque addiscat, heres didactron solvit. *Sic vos non vobis fertis aratra boves.* Medentes autem cum vix amplius discere sperent, adstant, nares obtundunt, sperantque hæredum expensis, plerumque necis notam evadere. Jurisperitus, post diuturna tormina, obiit hydropicus. In dissectione verò vidimus ejus hepar, absque labe. Anglus mihi vicinus, esu porcelli assi satur, in diuturnam diarrhœam, mox dein lapsus in hydropem, obiit, dissectusque, visum ejus hepar innocuum. Huc spectat etiam tragœdia Comitis Stegrii. In autumno anni 1605 ex Anglia Antverpiam rediens, reperi aliquot centenos, post malignam atque popularem febrem, hydropicos: multos sanavi, multique sub infaustis aliorum tentaminibus interim perierunt. Populus autem iste persuasum sibi habet, nisi omnis aqua è cadavere hauriatur, in proximum hæredem, hydropem migraturum: adeoque solliciti sunt, de dissectione. Et certò affirmo, quod neminis hepar labefactum reperirem. Civis quidam, dudum inter norhas costas doluit, nec citra dolorem respirabat, tentatis medentum conjecturis tandem hydropicus obiit: jecur autem absque noxa visum fuit. Fiscalis Brabantia, à mictu cruoris repentino, dudum per medicos agitatus frustra, ideoque ad fontes spadanos à suis oblegatus, rediens, cœpit duritiem sinistro abdominis latere subter costas ostendere, tumuitque inde tibia illius lateris. Archiatri verò, atque Lovanienses, etsi urinam illius sanis similem cernerent, indicarentque inde ejus hepar infons: non destiterunt tamen, à continuo usu solutivorum, deoppilantium & diureticorum: imò chalybem contra hepatis obstructiones, diversimodè larvatum, propinarunt, tandemque immenso abdomine, hydrope periit. Nec enim se tardè vocatos dicere, excusationi locus, qui ab hora cruentæ mictionis adfuerunt. Dissecto autem ejus cadavere, fuit hepar inuentum infons: sed Ren si-

nister

nister grumo cruoris extravenati (qualis farcimini elixato inest) intumuerat, & iusto major. Tribunus militum, à dysenteria tandem pacata, hydrope extinctus, cuius hepar tamen absque labe, utur scholæ ringantur. Mercator quidam quadrimestri Colica, lecto affixus, in hydropem incidit; dissectus verò, jecur citra culpam habuit. Sexagenaria, noctu audiens fures ad cancellos, surgensque, ventrem supra os pectinis, in angulum menstræ impexit. Primum enim doluit, dein menstruum erupit (ut putabat) quod etsi paucum, non stetit tamen, nisi ortu hydropis, & in tympani majoris molem excrevit. Dissecta autem, hepar incontaminatum præbuit. Alianus, crudeliore marito vexata, post inordinatum menstruum, periit hydroptica, ac hepar inculpatum ostendit. Ancilla quædam lotas telas, supra staturam altius suspendens, lapsa in uteri profluvium, tandem hydrope obiit, nec reum hepar spectantibus obtulit. Sacellanus Bruxellensis ætatis 31 annorum, conqueritur apud me de angustia anhelitus: tibi as ostendit inflatas, & ventrem tumidum. Dicitque sibi scrotum ad capitis magnitudinem tumidum. Videbam enim, quod vultum punctis rubeis velut vibicibus maculatum haberet. Missam adhuc celebrabat, cum difficultate tamen: mox triduo abinde repente moritur. Dissectus autem, venter repertus absque aqua. In pectore verò multus cruor illum præfocaverat. Adeoque venula disrupta anhelitum difficilem fecerat, simulque hydropem mentiebatur. Ubi autem ruptura venæ, lacera magis, cruorem profudisset, virum suffocavit. Hydropticus quidam & unicus mihi visus, bullam nigram & foetidam in cavo hepatis ostendit. Barth. Cabrollius Anatomicus Montispess. se plurimos sanasse hydropicos ait, per paracenthesim in ipso umbilico prominente, idque in utroque sexu. At sanè, si error in jecore esset, non posset cum aqua per um-

bilicum emanasse. Vel jecur mortaliter contaminatum, restitutionem admitteret. Quod scholæ non admittent. Quapropter memini, me supra bis mille hydropicos, etiam quorum lotium jam è cruento nigricaret, & tota nocte vix cochlear unum minxerant, in pristinam sanitatem restituisse, quorum hepar, si vel mediocrem (& non mortalem) culpam habuisset, fateor non illos sanasse. Vidi quoque vulnerato insigniter hepate, evasisse, qui quanquam deinceps aeris procellas præferrent, non tamen hydropem: Vidi insuper, quibus lenta febris ultimum diem clauserat, in quorum hepate lapilli succreverant, non tamen hydropem monstraverant. 12. Boum hepati familiare, scatere lapillis, licet continuo pascantur gramine. Undè saltem didici, radices graminis nequaquam tollere obstructions hepatis. Dicent scholæ ad hæc. Non fit sanè hydrops ex visibili hepatis corruptione, vel obstructione; ut neque ex sale ficti Jameni aluminis (ut aliqui visum fuit Paracelso) sed à mera ejus intemperie frigida & humida. Sic nempe largum cruoris profluvium, quia adducit intemperiem præfatam, hydropem causat. Atqui hic totus garritus, aniles fabulæ, & inanes fistulæ. Nam in primis mistionum ac temperierum nullitates sat demonstravi, non amplius repetendas. 2. Plures vidi, quibus tabes omnem cruorem evulserat, sic ut vix binæ uncie superessent, evulsis corde, pulmone, & hepate: hepar autem subflavi coloris, quia ex sanguine erat. His tamen nulla intemperies frigida & humida, ut neque fictæ matris suppositus filius hydrops. 3. Si multa hæmorrhagia generaret intemperiem frigidam & humidam, id sanè non asserunt scholæ fieri, nisi ob ablationem spiritus vitalis, qui solus causa est caloris nostri. Cujus autem defectus, cum includat privationem, non potest inducere ens positivum, quale

quale esset intemperies frigida & humida, & Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria sub eodem genere; non potest calor vitalis (quem volunt respondere elemento stellarum) habere frigus elementale sibi contrarium. 5. Insignis hæmorrhagia necessariò facit frigus. Ideoque si frigida intemperies, orta ab hæmorrhagia, esset necessaria mater Hydropis, ad quamlibet insignem hæmorrhagiam necessariò adesset hydrops: sed consequens est falsum: ergo & Antecedens. 6. Quinetiam, cum frigus ex hæmorrhagia sit universale, non est ratio, cur potius abdomen, quam pectus, aqua oneretur, quorsum nempe continuus aer inspiratus frigus augeat. 7. Si Hydrops, filius illius intemperiei in hepate; unde ergo sitis incessata? 8. Si expulsio aquæ in abdomen, sit actio intemperati jecoris; cur sua non utitur hepar expulsiua eadem, dum venæ lottio turgent, interclusæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hydropicorum, pro ut & urina, essent valde aquosa, si Hydrops frigida intemperiei jecoris esset. Non autem esset urina adeo subrubens & cruenta. 10. Denique, inter Hydropem, & frigidam intemperiem, ab hæmorrhagia ortam, intercederet necessario causa positiua, tertia à frigore: quam scholæ hætenus nominant, quia nonentis nulla est indagatio. 11. Neque etiam ejusmodi intemperies, cum aqua falsa in abdomine, pariunt sitim. Cum non sitiant qui urinam falsam per omnes venas confertim detinent, in calculo utrimque renes obturante. 12. Si Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo à febris, aut torminibus expectandus esset Hydrops, si causarum non sit iniusta confusio. Frustraque ad intemperiem frigidam pro Hydrope confugiunt, qui à causis etiam oppositis veniret æqualiter. 13. Omnis senex & decrepitus, jam necessitatem Hydropis foveret. 14. Intemperies frigida, cum similis sit in radice, morti, extinctioni, senio, atque privationi, Hydrops omnis contine-

ret necessariam sanitatis desperationem; non secus, atque ejusmodi intemperies restaurationem negat. 15. Si jecur est jecur, & non pulmo, ob sui elementalem contemperationem (ut ajunt scholæ) adeoque ex unico semine, confusa elementa singula vadant, vagenturque hinc inde, ut destinatorum organorum sint constitutiua! ergo jecur recedente sua naturali temperie, desinet esse jecur, eritque Ren, pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralyticum, non absumeretur, sed Hydrope quadantenus turgidum esset. 17. Tandem, si cruor resolvetur in quatuor, aut tres humores iterum, undè vel naturaliter componitur, vel insunt appositi, & commisti, in cruoris subjecto: nunquam cruor poterit in aquam hydropicam mutari. Cum hæc non sit humor aliquis, ex constitutivis cruoris. Vidi tamen rusticum, cui omnis aqua 12. horarum spatio per Circumforaneum adempta erat; irritis enim me, mihi factus obviis: sed sequenti mane, pristina ventris mole turgidus, extinctus est. Non enim sensim succrevit Hydrops, prout initio sui creverat: sed statim ad extremam tensionem properavit, atque devenit. Observavi enim, quod caro ejus atque cruor, liquata in aquam, ad abdomen secessum fecissent. Nam unica illa die, in extremam maciem devenerat. Ergo caro & cruor jam in humorem hydropicum, sive quantum, migrabant, per intemperiem jecoris frigidam. Condonarem fortassis, quod jecur refrigeratum deinceps frigidiorum cruorem (Corbatus enim spiritu vitali, omnis naturaliter cruor friget, quia cadaver est) generet: sed quod carnes, in aquam hydropicam, hepar frigidius liquet, Id nulla ratione stabiliri potest. 18. Scholæ negare nequeunt, quin Hydrops quandoque solvatur per renes: atqui nulla est ratio, cur renes tam pertinaciter in mortem usque se claudant, quia jecur justo frigidius esset. Hæc argumenta, intemperatis frigore humoristis, adhuc modò sufficiunt, ut salvetur jecur à peccato

- peccato lethali. Nunc aliqua de causa occasionali superaddam; Resumam ergo factum nostri fiscalis, qui nil præter extravenum, atque induratum, in Rene cruorem, in dissectione exhibuit memorabile, Hydropis, & mortis causam occasionalem. Dum tamen calculus, Renem confertim opplens, non pariat Hydropem, imò etsi totus Ren occaluerit lapillis, ac præter pellem, nil parenchymatis reservavit. Ergo obstructio Renis ut talis, non est causa occasionalis Hydropis: sed cruor extravenuatus. Sic namque Sexagenaria, ad mensæ angulum collisa, Hydropem contraxit. Sic vulnerati in abdomine, & malè sanati, hydropici fiunt. Sic cruor extravenuatus, menyngi incumbens, vultum hydropæ tumidum mox reddit. Sic tandem ingentia tormina cruorem extra venas profundunt, in spatium convexo intestino conterminum. Sic dysenterici, sicque potatores, Hydropem induunt, quatenus aliquid cruoris in convexo intestini accumulatur. Hoc autem didici in cranei fractura, inque Hydropæ pulmonis. Illic enim resistans cruor, totum caput & vultum velut Hydropæ inflat. Heic verò, circa ductum venæ arterialis constitisse cruorem animadverti. Nec enim forma puris, cruor degenerat, nisi in cavitate carnis coctus: extra carnem verò in loco libero, cruor statim grumescit, mox dein aridior factus induratur, fermentumque virulentum statim concipit, unde Archeus. Hydropem suscitatur. Docuit me nimirum noster fiscalis, quod cruor extravenuatus, & grumefactus, faciat hydropem ventris; atque insuper, quod Ren sit adæquatus artifex, parrator, executor, & arbiter veri hydropis. Confirmavit id mihi quod subter hydropem, Ren vix lotium faciat: & vicissim quod excitato Rene, ad reddendum lotium, ipse è ventre totum depleat Hydropem. Quapropter & aquam in abdomen relatum, Rene arbitro. Vanum idco est Paracelsi commentum, quod stella
- 15.
- 16.
- 17.

hydropis. Causa enim in nostris penetralibus est, ac ipsis vitæ initis, non autem tam procul petenda, & medenda est. Non est enim hydrops, stellarum opificium, neque stellarum ista est destinatio. Nec refert, etsi Mercurius, separatus mortuus à sua vena, verè & perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius enim, nomen analogon est fictumque, nec stellam designat: sed metallum currens. Quid enim nomen metaphoricè fictum, ad fictum zedonis astrum attinet? Mercurius enim metallicus, nec astrum est, nec stellam necat, nec ejus operationem impedit, nec stellæ nobiscum conjunctionem (si qua esset) disligat. Stellæ enim meteororum occasiones sunt: morborum verò, dumtaxat occasiones per accidens. Primariæ enim sunt causæ temporum, & Blas meteoris: secundariò verò atque per accidens corpora nostra exagitant, morbos cieunt, vel maturant occasionalem materiam. Causæ autem per accidens, non spectant sanationes: sed præcautiones, potissimum ubi causæ per se penes nos operantur, proprio seminum suorum motu, ac destinatione. Enim verò Ren sinister fisci, cruore aridior constitatur: sinistra pars abdominis tenditur, & indurefcit statim, sospite dextera. Tumet quoque statim crus, & femur deinde, sinistro latere: Idcoque ventris tensio, non ob aquæ quantitatem solum: sed ab ipso morbo membranæ tenduntur, non secus atque arteria, sub pulsu duro. Tenduntur autem & contrahuntur membranæ, etiam ante copiosam aquam, ab eodem opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit nimirum omnes membranæ poros, ne ventum vel liquorem transmittant. Cum alioquin in vivis (id est, sanis) corpus sit totum perspirabile, & conspirabile. Fiscus ergo, primum parum mejit, mox sensim Hydrops ingruit, incipitq; illi à latere sinistro. Ideoque statim ab initio crus sinistrum ab œdemate obsidetur, atque dein totum tumescit. Sed cur dexter Ren lotium non trahit,

18.

19.

non transmittit, quod aliàs Rene uno, per lithiasim obfesso, accidit? Duplex enim propterea Ren à natura, & simplex est Lien. Ut unus alteri subveniat in suis mollellis, & excrementi proscriptionibus. Imò & hinc sat constat, lienem non esse cloacam, nec emunctorium. Ergo in cruore extravenato, detento, & condensato, est fermentum excitativum, quale calculo deest. Dicam ergo totam rei seriem, quatenus me mea observatio docuit. Latex enim, scholis ignotus, quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Sursum verò atque deorsum nescit: quia non habet. Ast extra vitæ consortium semel reiectus, jam excrementi naturam subit, deorsumque properat, proprio gravatus pondere. Vilis itaque pretii latex est. Ideoque quoties unumquodque viscus malè afficitur, statim laticem negligit, eumque à cruoris sui consortio excludit: satisque sibi negotii, in sui tutelam reperit domi. Ergo latex semel alibi repudiatus, vitæque sodalitis spoliat, excrementi statim indolem suscipit: quia suam, sibi que nativam. 1. Hæc est causa Anasarcae. Vel, præcisè loquendo, Aqua non est hydrops, ut neque ipsa Anasarca: Nec ventus est ipse Tympanites: sed aqua in abdomine, & latex in Anasarca, sunt producta hydropis. Ut ventus in Tympania. Hydrops sanè interiore conubernio hospes recipitur, magisque nobis intimus est, qui vitalia principia, facultatesque vitæ aggreditur, ante natam aquam: adeoque omnis morbus per causas occasionales, immediatè vitalia alloquitur initia, in quibus tandem materiam & efficiens invenit. 2. Notavi dein, quandoquidem omnibus universim hydropicis pauca sit, & saturati coloris urina, quòd latex esset materia, ut urinæ; ita & hydropis: nec enim formaliter urina; sed hujus materia, antequam inde lotium, per aliorum commissionem, & fermenti urinalis susceptionem fieret, 3. Intelligo autem in

hydropce triplicem materiam. Primam nempe occasionalem, qualem dixi cruorem extravenatum. Alteram deinde, quæ est ipsa aqua, ipseque latex in abdomine. Qui est productum quoddam. Et tertia demum materia habet suum internum efficiëntem, in internis vitalibus principiis Archæi Renum, ortum. 4. Sicuti deficiente poru, nihilominus adhuc Renes urinam cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in hydropce, utina est cruoris, non porus, non laticis. Renes actualiter hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diverforium præbet, & Ren laticem, tanquam scenæ productum, eò mittit. Non enim, quatenus per aliud viscus, latex furtim abripiatur: sed solus Ren laticem proferibat, ad loca sibi subiecta. 6. Latex autem, in œdemate & Anasarca, minus vitæ consuetudine primus, quàm in Ascite: etiam rursus sorbetur in venas, & ad Renes labitur, ut ultimam lotii determinationem subeat. 7. Ascites regulariter sanatur, si Ren multum & assatim minxerit sponte, vel per remedium. Recidivam autem patrat: si non penitus sublatus è Rene morbus. 8. Aqua intercus, retrogrado motu, laticem ducit in oscula venarum, inde per venas, in Renes fugitur, & lotio tenus excernitur: cujus tantillum dumtaxat per diaphæresim exhalat. Ideoque abusivè docent, laticem esse pituitum in œdemate, eamque recoqui in legitimam cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum, se extendit nedum in renes, ureteres, & vasa urinaria: verum insuper in cavitatem ventris, inter peritonæum; & musculos abdominis: itemque in venæ cavæ divaricationes, se inferiores, usque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere sinunt laticem, proprio pondere: sed verè mittunt, non secus atque verè iterum trahunt eundem. trans omnem venarum cruorem, dum scilicet sanatur hydrops per mictiones. 11. Quinimò Ren semper cooperatur, & principaliter operatur, in fa-
brica

brica hydropis; de necessitate igitur primario afficitur: siquidem devius à finibus agendi. 12. Cumq; Ren sit principalis effector hydropis, quanquam aliud subinde membrum causam occasionalem contineat. 13. Sanatio idcirco incipiens, vel instituta per ablationem aquæ, semper est infirma recidiva; & plerumq; frustra tentatur. Quia nunquam sanatio condigna instituitur ab ultimo agente. 14. Hydrops itaque Ascites, semper est effectus immediatus Renum; adeoque exigit ejusdem sanatio restaurationem expulsi vè Renum, si vè defectus occasionaliter suscitetur, si vè demum in ipso Rene consistat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina scholarum, quæ præteritis negledisq; Renibus, continuo securi adspiciunt, eoq; vota sanandi dirigit. 16. Non est autem hydrops abusus devius, si vè Archæi exorbitatio in rene, oclusio ejus per calculum aut mucaginem: sed vis quædam anodyna virulenta in cruore extravenato, aut simili materia, hospitata: cujus importunitate, Ren primò sui muneris obliviscitur, habenas separandi laticis abjicit: mox inde quoq; furorem arripit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Perinde ut dixi ante quod ob lotium simplex, Renem clausisse, usq; in obitum exclusivè. 18. Consimilem scilicet meditor in hydrope, deiyam qualitatem cruoris extravenati, cujus contagio occasionali, Ren sui muneris sit obliviosus: cujusque veneni tempestiva ademptio Renem à ligatura, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à se commissum dum cernit Ren, probèq; admonitus, per justum medicamen, pœnitet seridè, sorbetq; iterum dimissum ad se laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus hydrops Ascites, est in Renibus. Sive, solvere pertinacem serum Renum, est solvere hydropem: pro ut solvere cruorem congelatum, est solvere causam occasionalem ejus. Id est, causa immediata, tam materialis, quàm efficiens, veri hydropis, est Archeus Renum er-

rans, quatenus scilicet exorbitat, ac in furorem velut percellitur à causa occasionali, Ideam gignit, si vè speciem, quam ipse instituit Renum Archeus contumax fovet, atque alit: per quam scilicet non, aut vix separat urinam, aut cura illi incumbit sui officii, suæ vè destinationis. Imò nec solum sua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furiosus dimittit laticem ad abdomen, ut sui velut internecionem procurer. Solvendum est itaq; pertinaciæ virium Archæi, ita ut mistio sequatur, si speranda sit sanitas. Paracelsus fingit in 21. hydrope, cruorem per stellam zedonis verti in mucilaginem; hinc vè in aquam: sanationem vè conmiscere in aquæ abductione, & materiæ primæ, si vè illius præfatæ mucilaginis subductione. Sed quid hoc est aliud, quàm à posteriori mœdèri? dono quidem lubens, quòd, quoties latex non suppetit ad manum, Archeus Renum, ut suo furori faciat satis, citius cruorem liquefaciat, quàm ab errore incepto desistat. Sed ubi copiosus est latex, non est operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam revera quantum potest occisimè, omnem laticem ad loca hydropis abigit, nec feriat, quia furit tanquam si in laticis abactione ad abdomen sibi finis utilis expectandus esset: Nec enim lotium detineret, si studium Archæi esset casum aut cruorem liquefacere. Quibus uterque Renum obstruitur 22. à Calculo, moriunturq; tandem præfocati à lotio, non sunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quoniam Renum se exonerare intendit: sed non potest. In Hydrope vè valet: sed non intendit se exonerare. In Hydrope ergo, furor virulentus est Archæi: non item in obstructione à calculo. Ideoque uno Rene, per causam occasionalem virulentam agitato; simul semelq; & alter pariter furit. Quod in oclusionè à calculo non item evenit. Requirit autem hydropis essentia, ut nedum Ren negligat laticis separationem, claudatq; serum urinæ:

verum insuper necesse est, ut simul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne scilicet quippiam laticis aut ventorum transpiret ac erumpat. Magna profectu stultaque solitudine, furit Archeus Renum, ut hydropem faciat. Stultaque pertinacia ejus furor fovetur, quod dum vires naturæ consternatas sentiat, nihilominus nequicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo ocluso à calculo, morbum atque mortem inducat, non hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, sine totali, imò vel materiali obstructione Renum: manifestum sit, eorumdem morborum diversitatem pendere dumtaxat à luxu, & intentionali furore Archei, veneno cruento suscitari: non item à materiali laticis errore. Axioma est, quod omne ens esse atque permanere desideret. Quod sanè intelligendum est de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, sive regularem: non autem de ente stulto, atque per virus furibundo, quale est Archeus à corruptione sui per peccatum, & concitatus per causam occasionalem morbi virulentam. Perinde enim est, atque homo furiosus, equus aut bos, qui se è sublimi præcipitat, sui que finem procurat. Sic namque Archeus, in suis furoribus velut studio pertinaci, sibi exitium procurat. Quod scilicet in multis morbis est perpetuum, in quibus proinde, licet dementias, atque furores Archei accusare: furiosas quoque imagines, & dementes effingi, quibus seminaliter suos furores potenti fermento communicat. Unde quoque dici solet, hominem à nemine immediatè potentius lædi, quam à semetipso. Porro quanta incuria, & quàm levi pede, scholæ humoristarum, considerationem morborum transilierint, non solum spectari potest ex intemperie frigida hepati, quam unicam & solam supponunt in presenti morbo, adeoque quasi eo posito, plenariè satisfactum esset, altumque

dixissent oraculum, se quieti reponunt: Absque consideratione tamen, quod frigida ejusmodi intemperies, restaurari nequeat; hydropici autem, passim sanationem admittant. Sed maximopere incuria Scholarum ethnicarum elucescit, quod inter tot myriades scriptorum adhuc primus desit, qui cogitare ausus fuerit, quavia, quove modo possibili, jecur suam aquam inter abdomen & musculos deponeret. Nemo inquam hætenus novit, laticem differre ab urina. Cumque subinde hydrops, per multos menses, languidos ad feretrum ducat, urina necessariò putreret, si sibi sterco liquidum sive scoriam (quam de Lithiasi, de febribus, atque alibi copioso sermone explicui) vel pro tantillo comitem associaret: quæ tamen scoriam ad urinæ integritatem requiritur. Si quam autem Hydropicus ab intestino in Mezaraicas assumserit: saltem illa cum tantula urina remanet, nec Latici commissa ad abdomen mittitur. Omnes itaque Scriptores hætenus hunc nodum Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum quidem ejus meminerint. Consideremus 23, ergo quod alii ante me neglexerunt. Enimvero naturaliter, regulariter, ac semper, omnis succus, sive chylus stomachi, per intestina delabens, attrahitur, & fugitur à venis mezaraicis, quarum scilicet oscula, sive extremitates, desinunt in intestinum. Hætenus quoque jejunum manfit, quomodo transeat quotidie, tam copiosus Chylus, trans intestinum, in oscula venarum mezenterii, absque ullo foramine: itemque quare venti ab intestino pressi, non per eosdem poros, in venas mezenterii pergant, cum chylo tanto sint rariores, & subtiliores, quanto levius est corpus, quod nullum pondus habet, chylo ponderoso. Sed hæc paulatim sub explicatione se manifestabunt, quæ quia velut impossibilia, saltem vel inscrutabilia naturæ miracula, censa, omnem Scriptorum calamum suspendunt, per excusationem causarum occultarum, cuncta suspendisse conten-

contentæ sunt scholæ. Eja ad examen mecum. Omnis liquor ab intestinis affugitur (id enim absque controversia dono lubens) rapiturque in venas mezentarii, tam is scilicet, qui in cruorem destinatur, quàm qui quomodolibet excrementis quandoque deputatur. Deinde verò, non est ulla via venarum mezentarii, nisi ad venam portæ, quæ se in hepar insinuat. Ergo materia, ex qua hydrops usque in hepar fertur, non secus atque omnes fibræ radicum tandem desinunt in truncum ipsam, qui radix dicitur. Sed qui sunt canales, quibus hepar materiam sive aquam hydropis, tanquam per manum deferat ad spatium abdominis? Si sunt venæ illæ sobriæ, quibus membrana illa abdominis, aut Peritonæi nutritur. Cur saltem hepar, has potius venas delegit, hæcque loca affligit, cum longè commodius ejusmodi superfluum aquam, antequam jecur sua importunitate ac pondere gravetur, per hæmorrhoides abigeret? quippe quæ sublevandis oneribus nuncupatæ videntur. Interim certum est, laticem, sive materiam hydropis, natare in venis, quæ infra jecur sunt, cum non ritè fecernatur tum per lorium. Saltem utut fumatur, non valet hepar ad abdomen, jam in immensam molem atque duritiem tensum (propter aquæ cumulum) vel unicam guttulam amplius superaddere, quin appetitis illarum venarum osculis, velut diffracta cataracta, aqua hydropica toto ex abdomine retrocederet, regurgitaretque in hepar. Nam inprimis oscula venarum, desinentium in abdominis membranam, non habent appositæ singula valvas, instar pilarum ventosarum, insufflatum ventum, ac laticem, intus colibentes. Deinde, si ejusmodi valvas haberent, jecur saltem caret vi expulsiva tanti roboris, quin potius ipsum jecur, & venarum canales, citius descherent, creparentq; quàm quod contentam aquam superaddant abdomini hydropico, in immensam duritiem tento. Denique si quæ ejusmodi venæ ad hydro-

pis carcerem desinunt, pro sui nutritione, saltem sunt filiæ, venæ cavæ. Adeoque omnis hydor esset in jecore, & venacava antequam in abdomine, essentque in immensam duritiem turgida viscera. Imò omnis cruor hydropicus, nil nisi mera aqua esset. Quod falsum est. Mihique ultrò concedent scholæ, quod aqua hydropica per renes esset emuncta, priusquam ad abdomen veniret, nisi vitium atque peccatum potius esset Renum, quàm hepatis. Etenim sanguificatio est jecoris; separatio autem laticis à cruore, prior est, & alterius opificis, quàm hepatis. Inest quippe ab initio latex cibus ac potibus, separaturque essentialiter per fel, dum salis alicujus naturam assumit, mutatque aciditatem suam in falsedinem, permanetque localiter permixtus cruori, donec lorii ultimumactus supplementum, à renibus attractus, expellatur. Sunt ergo Renes moderatores laticis, ut jecur cruoris. Dein aqua hydropica latex est, non 274 item adhuc urina; cuius fermentum cum sit stercorem, & à Renibus imprimatur, latex ille nondum urina est. Expulsio igitur laticis in abdomen, potius est officium Renum, quàm hepatis. Ideoque Renes velut postliminio resipiscentes, non raro quoque depositam in abdomine aquam repetiverunt, & sanitatem à Hydrope sponte reddiderunt. Tum quoque non oblæditur in Hydrope sanguificatio, nec arescunt hydropici, penuria cruoris, quantum laticis copia suffocantur. Sin autem in hydrope cruor non abundet, non sit tamen id, quod jecur cruoris fabricam denegat: sed quia exotico fure, etiam cruor minuat. Imò, nec jecur à se factum cruorem vitiat: cum sint oppositæ, & incompatibiles actiones, sanguificatio, & cruoris destructio. Ren enim aquæ do- 28. minium suscepit; adeo ut deficiente potu, cruorem vitiet, & in urinam transmutet: Quibus ignoratis, infaustæ cesserunt medelæ jecori intemperato. Quid enim stolidius dictum est unquam, quàm quia

hepar est officina cruoris: ergo & officina aquæ est, & venti, pro Tympania? Aqua frigidiore est calore: ergo hepar in hydrope laborat intemperie frigida? Non enim tam aqua generatur in hydrope, quàm reservatur, quatenus non expellitur. Sed undè in toto morborum systemate, tam supina cæcitas scholarum? undè tam luridæ experientie circa ægros? An non reperiunt se à veritate DEI desertas, quia se tradiderunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ignavia? Equidem in modo sciendi hydropis, quandoque hæsitans, credebam olim Aquam in ipso abdomine fieri: non autem eo deferri, cum per eodem canales alioqui quibus deferretur, regurgitaret, ob nimiam tensionem: scirem autem, omni folle fortius spirari aquam, vel ventum, in abdomen, si per canales eò duceretur. Præcipuè, quod successivè, & frequenter, meatus isti aperiri deberent, & hiare, quoties guttatim nempe aqua ad tentum abdomen secederet. Sed postquam vidi ultrò, hydropem sanari perfectè per lorium, totamque remedio aquam, per Renes expelli: indubitanter quoque credidi, per easdem vias, aquam deferri in abdomen, per quas repetita ad Renes pergit, in sanatione hydropis. Ergo debui alias agnoscere vias, & deferere opinionem priorem. Potissimum enim, quod parcas urinas in hydrope siticuloso, & potatore reperire. Laxatur scilicet aqua per eosdem meatus, quibus delata erat in abdomen. Hæc scivi, & credidi, quia vidi: sed non potui devenire ad cognitionem viarum illarum, ut neque illius violentiæ, quæ folle fortius abdomen tenderet, & nihilominus continua adhuc stilla illam adaugeret. Viæ illæ Anatomicis hæcenus incognitæ, modusque, quo tumor in tantam tensionem surgit, à nemine tactus, vel leviter pervestigatus. Magnalia DEI in natura supplex veneror, & immensum admiror. Furores enim Archei ubique excentricos horumque varietates stupeo, quibus jam aquam,

aliàs ventum, carcere abdominis claudit, in totius usque ac propriam perniciem. Rem ergo aperiam, quantum me mea industria capere permisit. In natura enim est duplex actio, una scilicet, qua corpus corpore clauditur, ut vinum in lagena, & Aqua hydropica inter Peritonæum & abdomen. Imò morbosè pori clauduntur harum membranarum. Corpus enim perspirabile in sanitate: & sudor latitem, per torum minuit. Adeo ut potus aqueus in aestu, mox per sudorem, trans pellem affluat. Sed sudor, plerumque inutilis in hydrope, adeo, etsi fudet venter, non minuat tamen aquam hydropis, multi multa utcumq; vanum circa has nenas tentarint. Est & altera actio regularis, & heteroclitica in natura: per quam, alibi pluribus ostendi in nobis, corpus aliquod solidum (puta cultum, aristam, acum, spicula, ossa, conchas atque similia) transmitti trans stomachum, uterum, venas, absque horum læsione aut vulnere. Adeoque in natura corporum, penetrationem solitam, & necessariam. Prior enim istarum actionum, ut est passim cognita, fit quatenus corpus suis repagulis superficiali, duritiei, ponderis, canalium, &c. omnino obedit, unumque respectu alterius velut mortuum est. Altera verò actionum tota est vitalis, spiritusque vitæ, qui non est vestitus corporis crassioris amictu: sed is ipse, est ipsissima vestis illius corporis. Quodque ideo traducit per aliud corpus vitale, sibi subiectum. Sic namque Chirurgi, abscessus notarunt per ipsissima ossa fieri. Sicque Authores fide digni (quos allegavi, capite de injectis) admittunt penetrationem dimensionum corporearum, quoties culter per stomachum transit, & cum apostemate purulento per costas, absq; stomachi vulnere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfata actio occurrit, circa eundem laticem. Nam hic, quamdiu vita quodammodo venali potitur, per solida ducitur, vestitus spiritu vitali lucido, vias negligit, cum sibi

sibi nulla sit invidia. Dedueit autem ad carcerem hydropis, ibique tam per stricturam pororum in membranis, quàm singulariter atque præcipuè propter vestientis ejusdem spiritus desertionem, deponit tanquam excrementum jam mortuum. Quodque nec inde ideo reperit, nisi iterum spiritus vitalis illud vestiat, & circum amiciat. Hæc est nimirum vis ista spiritalis, quolibet folle potentior. Quam in penetralibus gerimus, cujus potentiam quotidie admittimus, nunquam scivimus, & vix per demonstrationes admittimus adacti, credimus. In Hydrope ergo 30. furorem Renum, errantesque potestates reperi, qui furor claudit, & vix est qui aperiat, & qui aperit & deponit, nec est qui regurgitare faciat. Cum itaque actiones istæ furoris, in propriam perniciem conspirant, sint planè spirituales (etenim spiritum ubique ut Medicus contempletur, ut auram vitalem è sanguine suscitatum, non autem mentem immortalem attingo) nec agant ejusmodi spiritus, nisi per imagines, à se fabricatas, compellantur. Ideo sanè furores voco Archei, dum Ren cessat, ac penè obliviscitur sui muneris atque destinationis, in separando laticem à cruore, proinde se claudit, & velut indignatus exorbitansque, laticem alio deponit. Hunc autem furoris tenorem, analogicè concipere & exprimere si debeam. Primò considero cruorem extravenatum in Rene detineri, vel super convexum intestini larere, &c. qui cruor, dum malignitatem fermentalem induit, mox Ren, laticis moderator, indignabundus suscipit anodynum virus illius cruoris. Laticis autem destinatio est, eluere sordes, si quæ alibi in corpore detentæ sint. Cumque Ren nequeat per laticem eluere extravenatum istum cruorem, eo quod latex eò non deveniat, accumulatur hic in venis, fastidio ergo, tadique Ren inde adeò afficitur, quod munus sibi injectum nequeat obire. Ideoque mox claudit exi-

tum urinæ, ut quod copia regulari laticis nequit, per abundantiam ejus perficiat. Quasi cogitet. Tu latex non vadis, quò te velim mittere ad eluendum cruorem extravenatum: ego te non dimittam per confuctos ureteres. Ejusmodi ergo est furor indignati Archei Renum, qui tandem assurgens in gradum vestit laticem, eumque deducit, quò vult. Cæterum hunc furorem Archei confirmat nedum eventus in sciendo: sed & in siccando, præsertim dum sponte propria quandoque hydrops 32. nascitur. Siquidem id sit, quasi rescipisceret Archeus, atque pœniteret actorum. Novi Comitissam de Falaix, quæ dum juvencula hydrope tumeret, insinu cujusdam Medici (quippe à cunctis desperata habebatur) abstinuit ferè per solidum annum à potu, solidiore cibo, & iussulis contenta. Et evasit sana, vivitque modò septuagenaria. Inprimis sitis, siue sumatur pro sensu deficientis, vel pro ipso defectu humidi: saltem neutro modo exsiccat aquam hydropicam. 34. Nam etsi nil potus bibatur, saltem jussula, quæ cruorem sufficientem præbent, etiam urinæ tantillum dant, & laticis, quantum subsistentiæ hydropis sat est. Denique nec sitis, nec ipsè potuum defectus, causam occasionalem hydropis (quæ plerumque est cruor extravenatus) tollit, quinimo magis arefaciunt, & perniciaci sibi reservant, ut reluctetur resolutioni, per abstinentiam factæ. Sed sitis ista continua, cum spe 35. & persuasione sanitatis, errorem siue indignationem in Archeo Renum conceptam, pacabant, unde didici, quod sitis oriatur à Rene regulariter; non autem ab hepate: multoque minus à ramis minoribus venarum, fugentibus majores, donec defectus humidi ad orificium stomachi delatus sit. Sed ut cruoris defectus restituitur per cibos, potusque meraciores: ita laticis defectus compensatur per aquosa; id quod experientia docet.

Sitis

Nota

- Sitis ergo à moderatore Laticis, & non à viscere languificante, procedit. Est nempe tanta Laticis necessitas, quanta fuit hætenus hebetudo in ejus præteritione. Authores aliquot commendant bufones vivos, utrimque renibus alligatos, solvere Hydropem per lotium. Saltem vidi rusticum hydropicum, sanatum, alligata anguium Seneca per ventrem & Renes. Inducitur nempe Idea metus, renibus, qua indignationem amittant. Eodem videlicet titulo, Sitis Ideam tristitiæ, sive denegatæ appetentiæ, suscitatur: undè Ren suæ indignationis obliviscitur. Ex præfatis igitur, fat liquet ignorantia causarum in Hydrope, quanta demum obscuritate, circa intemperiem hepatis, & aquarum depletionem sit sudatum. Quàm inaniter cogitatum de diureticis, de vesicatoriis, deque solutivis. Estque hoc loco advertendum, quod impiè Cholagoga cathartica propinatint hydropicis: utpote quæ carnes & cruorem in foetidam flavamque saburram transmutant, sine juvamine Hydropis: sed cum destructione hydropici. Hydragogum autem differt à Cholagogo. Quod illo epoto, venter detumescat, nec foetida excernat: nisi vis Cholagogi adjuncta sit Hydragogo. Mercurius igitur præcipitatus juxta præscriptum Paracelsi, curat omnem Hydropem, non quatenus purgat, sed in quantum materialiter transiens per intestina, resolvit extravasatum cruorem. Sin autem unà vomitum, vel alvum cieat, id Hydropi est per accidens. 40. Nota hujus ergo. Quod brionia alba, rassa, superposita contusioni, in qua cruor subter pellem nigricat, paucis horis cruorem illum resolvat in aquam, quam pariter per cutim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Brionia proficuum attende, si virus solutivum ab eadem abstuleris. Observavi nimirum, si Antimonium in liquorem vertatur, ac postmodum in pulverem, qui tantum per sudorem purget, haberi remedium, quod omnem Hydropem modeste tollit, extra metum recidivæ. Siquidem

tollit tam causam occasionalem, quàm ipsam furientis Archei ametriam. Ejusmodi namque remedia, quæ permanente illorum & sospite dote, per intestina feruntur, quæque apta sunt resolvere ideo causam occasionalem, liberant naturam impedimentis. Undè Archeus Renis propriam præteriti furoris sui amentiam advertens, venas aperit, affluit, ac transcolat aquam, pro debito atque solito, excentricoque, & opposito Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris, sedulitate piat, dolens, quod propriam imper intenderit perniciem. Unde conspicuum evadit, Renis regimen in abdomen, a venas, hætenus ignotum. Est ergo Hydrops, morbus ex cruenta materia depravata, occasionaliter oriundus, velut initio fermentali: ad ejus incitamenta Archeus Renum, Idem indignationis format: cujus potestate, ureteres venasque occludit, affluum Laticem corrumpit, ac diverit, huncque in abdominis spatium transmittit: abdominis interim membranas, harum poros ita stringit, ut nihil penitus transmittant in mortem usque.

Tympanites autem plurimum ab Hydrope differt: nam alia est ipsi causa occasionalis, alius modus fiendi, materia demum alia, nec non efficiens: alia itaque dispositio: & productum aliud. Non enim generatur aqua, sed ventus. Dein, nec arbitro Rene fit Tympanias: ut solum præside fermento toxico alimenti spermatici, in convexo intestini hærentis, atque deturpati. Neque etiam venas vento turgidas hætenus lustravit Anatomicus. Nec propter tormina intestini, piare hepatis debet, licet tormina sequantur tam Hydrops, quam tympanites. Si etiam status intestini fierent ab hepate, remedium Jecori, non autem carminativum intestino dandum: vel Scholæ aliter medendo, se reas faciunt. Etenim si theorematibus sui memores essent: Quod ejusdem sit facultatis, actio sana, & infirma: cognovissent rursus atque status ab intestino, & stomacho

41.

42.

43.

Nota

- macho generari. Adeoque convexum intestini, non minus aptum generandis flatibus, quam ejus concavum. Ex assimilandis, sed degeneribus liquoribus infestat Tympania. Fit enim ventositas sive flatu in intestino, à quadam indispositione localis Archei, qui tum cibos subinde nequicquam flatulentos in flatum mutat. Cum ergo in Tympanitide est extra, sive in convexo intestini: consideranda est eadem indispositio flatulenta foris, quæ intus est in intestino. Fit nempe à similari alimento degenerante, quo fermentum stercoreum adveniens, ipse Archeus loci indignatus, & malè affectus, vertit, non quidem præfatam causam occasionalem: sed proprium membranarum alimentum in flatu. Ad hoc autem pars fermenti stercorei, à Cavo ad convexum intestini migrat. Ideoque flatu ille non est insipidus aut acidus ructuum, ut neque stercus olet, quia non fit à materia stercorea: sed ab alimento degenerato, & cadaveroso. 44. Vir quidam, suavis medentum, paracenthesim à latere umbilici sustinens, qui hydropicus censebatur, utque aquam elicerent: me juvene spectante, extracto Chirurghi phlebotomo, repentina sedit abdomen, & quamprimum periit: editus autem flatu immensè putidus, & cadaver olebat. Patet ergo: quod materia occasionalis, denique vera materia, internusque effector, cum omni cognitione medicum honestante, ignota steterint.
45. Patetque vanitas remediorum, atque in primis carminantium, quæ convexum intestini non respiciunt. Frustraque fingunt ventos discuti per extenuationem. In quam namque vento subtiliorem materiam, ventos extenuari sperant? quidve profuerit, ventum se subtiliorem donare, si majorem tum locum requirit? & molestias tensionis augeat? Vernaculum est namque stultum remedium, ex fabulis 46. haustum, Cabrollius, Anatomicus Montis pestulanus, narrat, se sanasse octuagenarium, qui Rondeletii suavis, non nisi

salva ederet, ac ne siti obrueretur, salaturas, sive condimenta, ex aceto & saccharo, cibis miscebat. Fomentabat quoque bis indies lixivio, cui sal, alumen atque sulfus incoherant. Ac inde, simo vaccino pro cataplasmate utebatur. Et tandem evasit & supervixit centenarius. Non frustra enim dantur, quæ consumant causam occasionalem, neque ideo frustra commendat simos Paracelsus: cum sint salia ciborum putridorum, quibus datum est resolvere materiam occasionalem hydropis. Mira ceterè utrobique Archei actio, tam ubi claves detinet, quam ubi claustra referat, suumque expellit hostem. Paracelsus autem 47. suum præcipiolum, sive mercurium, è sua minera mortuum eductum, præ reliquis approbat remediis: cætera autem simplicia, pro gradu affinitatis, quo mercurium hunc metallicum attingunt: Phrasis est suæ libertatis. Ego simplicium doctes, ut à Deo oriundas, non autem quatenus consanguinea sint mercurio minerali, veneror atque suspicio. Fateor interrim, quod votis meis ille mercurius semper obsecundaverit. Difficilis quidem est ejus acquisitio: sed duorum granorum dosis sufficit, ter quaterve exhibita. At semel nato mercurio diaphoretico, multis agrotorum myriadibus sufficit, tam pro se medente, quam pro posteris suis. 48. Tandem vidi notham Hydropisim, cujus nemo ante me meminit, quod sciam. Vidi enim frequenter, ex jecoris inordinata accretione, ventris tensionem mentiri Hydropisim. Imò & in tabe extinctis, summeque macilentis, vidi jecur supra modum excrevisse, penitus licet exsangue. Vim ergo crecitivam mercurius ille enecat, non secus atque argentum tremulum, in arborem, terebra usque in medullam foraminatam injectum, eandem occidit. De proprietate itaque mercurii est, vim 49. accreticem hepatis extinguere. Id autem ut pro voto succedat, oportet mercurium mori, absque ullo salium externorum sodalicio, aut spirituum alienorum confor-

tio. Sic tamen mori convenit, ut vivum maneat in plastro, quod queat in vita media mercurii deferre ad loca destinata. Gratulor illi, quem ignis docuit me intelligere. Huc refero remedium stibii solutivi. Siquidem remedia ejusmodi, omnem causam occasionalem alibi latentem, de-
tentamque resolyunt, consumunt, ever-
runt. Ita nempe est Arcanorum sanatio, quæ per ablationem causæ occasionalis acquiritur: sufficitque unum aliquod ex Arcanis, quod indifferenter, quicquid in corpore (ducelech excipio) præter natu-
ram est conclusum, resolyit, abstergit, dis-
persgit. Morborum siquidem quorum-
cumque, etsi duæ sint columnæ, quibus ædificium morbosum innititur (materia
nimirum occasionalis, & materia cum ef-
ficiente Archeali) alterutra tamen co-
lumnarum sublata, ruit totum, quod illis
superstructum erat. Arcana itaque Para-
celsica omnem morbum à consequenti
tollunt, quatenus causam occasionalem
50. demerunt: Atque deinde occultior via
est alia alterius arcani: per quod scilicet
inducitur pax, quies, & solatium Archeo,
ne scilicet indignatus morbum pariat,
partumque potius delectat: imò etiam pro-

fligationem causæ occasionalis ipsius me-
dicitur. Perinde enim, ut infixæ spina,
pinguedine leporis extrahitur, trito man-
suetoque remedio. Alioquin Archeus mox
intransi spinæ velut irascitur, tumultua-
tur, tumet locus, suscitaturque varia sym-
ptomatum exorbitatio, ut scilicet factio-
tandem pure, putrefactoque loco, spinam
excludat, quam si mitibus aggrediretur,
eruisset, prout sub suasu pinguedinis le-
porinæ. Pariter inquam est in natura Ar-
canum, quod omnem ferè sanat morbum,
quatenus indignationem & confusiones
Archei tollit, pacemque huic imperat
De quo Arcano, primus conabor viam
aperire. Laxet ergo vias Archeus Renum,
& insurgat in causam occasionalem pro-
fligandam, non secus atque pertinaci fu-
rore sui ipsius exitum quarit in Hydrope.
Et verificabitur axioma Hippocratis.
Quod naturæ ipsæ sint morborum medi-
catrices: Medicus verò tantum illarum
minister. Ergo ex præfatis concludo, Ar-
cani sedativi, adhuc longè pacatiorem, &
optabiliorem fore sanationem, quam Ar-
canorum Paracelsicorum. Magis namque
faciunt pro custodia vitæ longæ. De qua
peculiari libro.

Nota

P U E R I L I S H U M O R I S T A R U M V I N D I C T A.

1. *Isis paradromi emissi.* 2. *Autori accidit prout estimaverat.* 3. *Clamores eorum quæ vapulant.*
4. *Non propalanda secretiora arcana.* 5. *Respondet literis ad se scriptis.* 6. *Docem conumelias.*

Dideram jam aliquot inau-
dita hætenus opuscula. Ni-
mirum de heteroclitis fonti-
bus acidulis, ac potissimum
de Spadacrenis, atque origi-
ne fontium. De febribus, de lithiæsi, de de-
ceptorum humoristarum ærmosa statu,
1. & de Peste. Ut paradromum totius Physi-
ces referrent, tutoque inde discere mor-
tales ortum, modum, medium progres-
sumque medendi possent. Inprimis re-

prehendit liber de febribus ignaræ me-
dendi scholas, circa cognitionem infirmi-
tatis tam vulgaris, quo respicerent, hu-
jusque voluminis editionem excusarent.
De lapide autem monstro in nobis acci-
dentaliter nato, deque Peste, velut irre-
gulari mentis parergo, ut discerem ego,
quale judicium esset doctiorum, de rebus
hætenus ignotis. At comperi, quod ma-
2. jor numerus præverit quæ docui, præsu-
mensque scire omne scibile, contemserit
discere ex alienis laboribus, eò quod acer-
bius carperem errores, non quidem viri
alicujus infamiam: sed scholarum in uni-
versali inficitiam, Errores inquam, qui in
ipsis

ipsis Cathedris poenae infernalis indictione, castigari aliquando debebunt, & criminis rei apud Principes gnaros censebuntur. Potissimum ubi admonitio frustranea, conatus charitatis vanos effecerit. Delicatiores itaque iudicium tulere juxta suam cuiusque intensionem, & extensionem. 3. Arque illorum plerique offende-
bantur, quod nova, inaudita nedum adscirem & demonstrarem, supra caput multorum; sed quod antiqua medendi initiis destruerem, nec alia meliora edocerem, quasi tantum laboris onus, unius esset diei mensura. Multi autem optarunt, ut clanculum semel à me praemassicata, buccellatum, in fauces intruderem; ut citra laborem meliora dogmata, & remedia addiscerent. Quapropter aliquot curiosiores ad me scripsere, laudantes quidem operam, infirmosque labores, & sumtus: sed non tolerantis, quod arcana remedia sub densis tenebris obvoluta reliquissim, nec totam Chymia, abditamque Philosophiam propalasse contra Evangelii preceptum, quodque margaritas ante porcos, id est immeritos, non projecissim. At sane utrobique praestiti quantum posui, & fieri lubet. 4. Nam per experientiam securè didiceram, quod anno 1602 in patriam redux, curarem insperatos aliquot, per spiritus salis, sulfuris, virioli, perque vomitoria vitriolata, &c. quorum nullum apud Belgas fuerat vestigium memoriae. Ideo Archiatri, & celebriores alii decipulam meis obtenderunt remediis. Nam si cui aliquid dedissem praefatorum, statim procurabant ad se deferri, ut me imitarentur, ac superarent. Ipse ergo in publicum proposui medicamina chymica per servos meos, jam uxoratos venalia: quippe qui jam se meo famulari subdlexerant. Hi itaque panem suum lucrabantur. At ut cuncta mox ruinis sunt obnoxia, sese alii interferunt fugitivi externorum, qui hujusmodi venalia obtulerunt villiori pretio. Sicque mille fallacis adulterata supponere: optima quaeque habita sunt,

quaecunque villiori pretio venderentur. Hinc nil hodie reperitur è sacitis pharmacis, quod non ita sit adulteratum, quodque majoris lucri spes, non adhuc magis labefactet indies. Ideoque hinc edoctus didici, non amplius hac orbita eundem: sed quicquid rarioris Philosophiae est vulgandum, id omnino sub hieroglyphicis peritiorum esse praestandum. Ignoscant ergo mihi, quotquot ad me scribunt haec verba: Sodes explica te, loquere apertius, de Arcanorum praeparatione. Quia ista est nova addiscenda Philosophiae methodus, quam addiscere oportet, modo quo eam didici. Vendit enim Deus sadoribus artes. Etenim nil in Spagyricis scriptum ea intentione, ut intelligantur promiscuè ab omnibus, sed dumtaxat ne intelligantur. Idque Chymia praeter ceteris disciplinis semper servavit singulare, & mandato Domini: ne rosa ante homines & porcos spargantur. Scripta namque nostra sunt exhortationum loco, ut quisque propriis proficiat laboribus, quantum superne sibi indultum fuerit. Tandem contumaces, & indoctiores, contumeliis agunt, insultantque in me, dicentes.

1. Quo vultu audet temerarius hic senex morosus, nugator, indoctus, astruere unum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos? frangere etiam antiquorum axioma primò verum? Contrariorum contraria dumtaxat esse remedia?

2. Quo ausu dicit, citra purgationem & venae sectionem, tolli affluentiam humoris noxii?

3. Si justam temperiem elementorum ad pondus, Paracelsi arcana adferre putet, an proinde os fractum dislocatumve reponet? aut herniam sanaverint?

4. Quid si arcana materiam peccantem abstergant, hoc juverit, si non unà effertur per pharmacum solvens.

5. Quidve hoc commune habet cū morbis Amentium, ut uno Arcani velut cultro, omnem amputari morbum credamus?

6. Itemque in hæreditariis quibusque nulla residet amurca : sed connata quædam atque incorporata nuda remansit in temperies, per quam statim intervallis, suscitantur insperatæ nebulæ, novorum paroxysmorum authrices, quid solaminis ferent Arcana, unum semper cuculi tonum unius qualitatis sonantia?

7. Annè virorum & sæculorum tot industiæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerva placuit?

8. Sanamus & nos morbos quoslibet, absque phlebotomo, quoties volumus, sed timemus recidivas peiores: dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægtis, per soporifera & sedativa. Ideo-

que non procedimus ex præscripto jactantiarum fumivendulorum: dum salus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hisce empyricis nos separamus. Solus enim Helmont cuncta novit, nosque stipites fuimus hucusque.

9. Ad se enim cunctos convocat, ut creduli autement, Medicinam, quam de terra creavit Altissimus, ab igne dimanare. Non enim sic viri docti studiis Academicis valedicunt, longa annorum serie medendo roborati.

10. Melius enim viris Principibus persuasum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant suam, &c.

R E S P O N D E T A U T H O R.

1. *Quod unum aliquid, omnes sanet morbos.* 2. *Respondet denuum appositè ad singula.* 3. *Verum laxativum quale.* 4. *Solutio objectioni.* 5. *Retorquetur axioma Hippocratis in Scholâ.* 6. *Dictum Scholarum in Scholâ refectitur.* 7. *Cur laxativa stultè exhibita.* 8. *Satisfacit directè & regulariter, suis injuriis contumeliis.* 9. *Author provocat Humoristas, totius mundi.* 10. *Ad larvas formidinis, per Humoristas objectas, respondetur.* 11. *Itur obviam adversariis.* 12. *Intentiones Authoris.* 13. *Vetus abusus, non dat jus.* 14. *Principum ærumnas esse, vivere cunctis adulatoribus, & ideo extra veritatem.* 15. *Autæ carent optimis Medicis.*

Probabo primò, quod liquor Alkalest, ens primum salium, Jili, primus metallus, Mercurius diaphoreticus, si ve aurum horizontale, unum inquam, qualecunque ex illis (nam cuncta unius dissolventis consanguinitate, conspirant in unisonum) sat sit ad quorumlibet morborum sanationem, utut inominis crepent illa. Inprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc distent dispensatoria Seplassæ, imò & quàm remoti absint Scriptores, qui Basilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ pruritu, adhuc ipsimet Tyrones ediderunt. Probabo autem assumpto hujus capitis, sponge in-

star nivis liquefcent reliquæ in me suscitata calumniæ. Quapropter Spagyrorum postremus præfatum assumtum sic probò.

Ipsa sanitas non consistit in temperie I. justa corporis: sed in vita integra. Nam temperies corporis alioquin est adhuc in cadavere, recens mactato, ubi tamen jam mors: non autem vita, non sanitas. Est autem sanitas unica, homogenea vitæ integritas, & inculcata dispositio. Requirit illius integri conservationem in sanis, & restitutionem in ægrotis. Idque Hippocrates ex tunc olfecit, asserens solam naturam (quæ unica est) esse morborum medicatricem: Medicum autem ministrum, ut & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque sanitatis integritas est in unisono, & unicuique tantum est vitæ moderator, nec plures. Hic ergo solus in morbis malè se habet. Is enim solus est impetum faciens, tam in sanis quàm in ægris, ejusque solius ruptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etsi nil foris laceflat, nihilque à parentum semine nos turbet: sponte tamen propria, subinde Archeus ille fatiscit, dissolviturque hinc nostra integritas: multo

risque inde modis, postliminio subna-
ſcuntur impuritates Monarchiæ vitæ inſi-
diantes. Equidem cum natura ipſa, teſte
Hippocrate, ſit mediatrix morborum; er-
go ejus unitas conſervanda, & reſtituen-
da integritas. Id autem unico remedio
ſat ſuperque fieri poteſt. Eſt namque u-
nitas alteratæ naturæ, unitas ſanitatís læ-
ſæ, & unitas ideo ſpiritus, ſubter morbum
agitati, dumtaxat conſideranda: non au-
tem multiplicitas varietatum occasionali-
um morboſarum. Cumque unum è præ-
ſatis Arcanis opulenter habeat in ſe cun-
cta requiſita, ex dono Dei, perque præpa-
rationes Artiſicis. Ergo unum ex illis Ar-
canis eſt ſufficiens pro omni, & quolibet
cunque morbo. Atque ideo non dicit
Textus, quod Omnipotens creaverit de
terra medicinas; ſed medicinam: nu-
mero ſingulari. Quam alioqui medici-
nam, jam præparatam, pro Arte medendi
non creavit de terra. Medicina ergo iſta
penetrat corporis penitiſſima, quæ ſuo-
pte Bonitatis dono, membra quælibet confor-
tat, & confirmat. Ac demum potentiſſi-
mè reſolvit, quicquid alicubi ſordium
congeſtum fuerit. Quo ſemel liquato, na-
tura ſatagit per cognitum ſibi iter diſper-
gere nocuum.

2. Notent hoc loco Tyrones, quod pro
conſuetudine ſtoliditate petant principium,
poſtquam jam abundè conſtare fecerim,
non eſſe contraria in natura, non tempe-
ricem elementorum, multoq; minus qua-
litateſ elementalium intemperiem: nec
item humores, quibus ſanitas, & per con-
ſequens infirmitas, juſto titulo patrati-
onem debeant.

3. Similiter etiam de febris, ſic abſtuli
fidem ſolutivis, ut non niſi cum Schola-
rum tædio, eadem iterum commemorem.
Perfecta nimirum purgatio ægros dum-
taxat, non autem ſanos, laxare deberet.
Eſtque ob id perfectiſſima, quæ primò in-
ſenſibiliter conſopit, pacatque Archeum,
qui poſtmodum (cum ſit natura, ſola
medicatrix) morbos, horumque cauſas

occasionales, demerit. In tono enim inau-
ditum, coram diſcere reculantibus, Tyro-
num diſcere cupientium impeditoribus.
Ac ſoli me capiunt, quotquot prius jam
annotata intelligunt.

Obijciunt enim pro ſuis purgantibus. 4.
Nil reſerre, tamen ſi laxans pharmacum,
laudabilem è venis Chylum ejiciat, po-
tiſſimum quod fortiori jure, & breviori
compendio, abiget faciem morboſam. Nec
magnopere curandum, eſſi ſolutiva vires
cum crudiore cruore parum diminuant.
Negant at libri de febris & humoribus,
ſub conſenſu experientie, quòd purgati-
va tollant humores nocuos, aut morbum
ullum iſſdem humoribus dicatur. Tum,
quia non ſunt in natura ejusmodi humo-
res, nec itidem morbi ulli reſpondent iſſ-
dem. Tum, quicquid proſigant extermin-
antque cathartica, non eſt unius de tri-
bus humoribus, quos peccare ajunt: ſed
eſt cruor, per virus pharmaci maſtatus,
cujusque cadaver foetens per anum eji-
citur.

Ideoque nec audent propinare purgan- 5.
tia, ne quidem in acutis febris, niſi poſt-
quam materia turget. Quod eſt dicere,
poſtquam natura victrix evaſit: quando
nimirum fortaiſſis, devictus hoſpes mor-
boſus, ſponte ſua mox reſeſſurus, pro
parte, cum aliis ſordibus à pharmaco pa-
tratis, excidet: niſi indignatus Archeus in-
geſto pharmaco virulento, morbum reci-
divum ſuſcitet. Quod ſæpiſſimè accidiſſe
memini, & ſcriptis catalogis annotavi.
Idque non ignorant Scholæ, quæ dudum 6.
jam ſerio caractere aſſerunt, ſolam Alo-
em eſſe innocuam. Ergo omne laxans, ab-
ſolute nocuum, ſi non etiam ſimul fru-
ſtraneum. Reus ſim itaque coram Deo, ſi
non prorsus ſuadeam, omnino à laxativis
abſtinendum. Neque enim, ſi non ſtulta 7.
ſit natura, laxans pharmacum, ad venas
aſſugitur: nec abſque diſcrimine in diſ-
crimen ſe præcipitaret, quæ virus intra
venas nocuum traheret. Igitur ſolutivum
virus adhuc tantisper ac in ſtomacho de-
tinetur,

trinetur, putrefacit, & contaminat, quicquid in mesenterio eminus, ad meliores usus, erat depositum: trahiturque in vicem putrefacti thesauri depuratum cruorem è vena cava, cumque sensim contagio virulento contaminat, & foetido fermento cadaveris liquat. Hinc nempe virium jactura à laxantibus, & monarchiæ vitalis turbatio, citra spem sanationis inde. Durat autem laxantium furor is non solum, quantum illorum præsentia: sed & quantum lugubre virus, suo contagio stomachum & intestina aggravat. Sic nempe artificiosa confurgit Diarrhœa, quæ subinde in necem usque perseverat, ridetque adstringentium pollicitam opem, tentatque subsidia.

8. Ad 2. & 3. &c. dico pariter, sat alibi demonstratum, nec temperari elementa promissis, falsò creditis: nec ob temperiem ergo corundem, multoque minus justam, & ad pondus adæquatam. Ergo præsupponunt scholæ falsa. Imò & topismate certant. Nam etsi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis ossifragus: requiritur tamen utrobique reponi ossis fracturam. Herniam item bene ligatam, sanatam memini citra expectationem, quod ex ossifragio quis dudum lumbis decubisset. Nec igitur Arcano indiget.

Ad 4. simul & 5. sufficit, quod Arcanum causas occasionales abstergat, reliquum nempe supplente natura juvata.

Ad 6. cohibeant linguam scholæ: nam Arcanum sanat morbos, quos incurabiles sub blasphemia adstruxerunt. Quod pro me testantur hospitalia incurabilium, si cum epitaphio Paracelsi conferantur.

Septima autem contumelia, prorumpit nesciis è faucibus, proprio scilicet consciæ mentis testimonio.

Ad 8. & 9. certum est, quod clamantes dolcant, dum vapulant: ex sensu enim do-

loris, os contumelias loquitur. Sin autem è myriadibus Spagyrorum, vix unus ad opus finem surgat; vitium id non est artis. Quia dos non pendet ex arbitrio volentis & currentis: sed quia nondum est diuturni plenitudo, qua hæc magis erunt vulgaria. Sat esto mihi, quod nullam appareant signa, nisi inter Potitos Arcanis, id est Adeptos, quodque Humoristarum nullus eò unquam pervenerit, nec etiam perveniet. Itaque locus contumeliis contra scientiæ Medendi veritatem, nullus est, nisi ubi nullus est ordo, & sempiternus horror inhabitat. Fugiant enim veritatis lucem nocturnæ, & vesperationes monstruosi. Quia pascuntur decumano mendacio, nempe quod norint curare febres, citra evacuationem: cum nec quidem utroque tam venæ sectæ, quam laxati alvi præsidio, febres sciant certò atque tuto sanare. Sanent enim febrim ut adstruunt: an saltem eo ipso non adferent requiem ægro? tutoque dein, quod residuum ajunt, tollent? quod non ita commodè licebat, quamdiu vita cum morte, & morbus cum sanitate conflictari credunt. Ast fugiunt lucem veritatis, sub pallio mendacii: sic distante ignorantia, sicque jubente lucro, sese miselli tutantur.

Medicina enim non est nudum verbum, inanis jactantia, aut sermo vanus: post se namque opus relinquit. Quocirca sperno contumelias, jactantias ambitionis, & vanitates miseræ. Eja mecum ad rhombum. Si verum dicitis, Scholæ, quod possitis sanare quaslibet febres citra evacuationem: sed nolle, præ metu deterioris recidivæ. Ad luctum descendere, Humoristæ. Sumamus è Xenodochiis, è castris, vel aliunde 200 aut 500 pauperes febrientes, pleuriticos, &c. partiamur illos per medium: mittamus sortes, ut mihi illorum una medietas cedat, & altera vobis. Ego illos curabo citra phlebotomiam, & evacuationem.

cuationem sensibilem; vos verò facite ut scitis (nec enim vos adstringo ad iactantiam phlebotomi, vel solutivi abstinentiam) videbimus quot funera uterque nostrum habiturus: præmium autem certaminis sint 300 floreni, utrimque depositi. Hic vestrum agitur negotium. O Magistratus, quibus cordi est salus populi! Pro bono publico certabitur, pro veritatis cognitione, pro vita & anima vestra, filiorum, viduarum, pupillorum totiusque sanitate populi. Ac tandem pro methodo curativa, in actuali contradictorio disputata. Superaddite præmium, honorari loco, ex officio. Compellite nolentes intrare in certamen, vel palæstra obmutescences cedere. Ostendant tum, quod modo oblatrando stentantur. Sic namque diplomata ostendenda sunt. Cedant verba, & iurgia, agamus amicè, & per experientias mutuas: sciatur posthac, utra methodus sit vera. Siquidem in contradictoriis, non ambæ quidem propositiones: at tantum altera, vera est. Sed jam Humoristæ pavorem incutiunt, dum quis se mihi sanandum committit. Ne nimirum novorum dogmatum auctori se dedant; potius autem vias ethnicorum cant, ne censeantur novitate dogmatis, vitam in ancipiti posuisse, fretique potius veteri abusu, tritas calles ingrediantur. Ah utinam ex altero seculo, mundoque intelligibili redirent, ut testarentur quibus sua debeatur nex. Statim, qui jam nasutuli, vitæ suæ consilere videntur, agnoscerent se incurre in vitæ perniciem; & iacturam: dum malunt vitam suam credere pluralitati ob solam veteris erroris, & abusus constantiam, quàm velle flecti ad monita veritatis. Quasi adhuc modo sagittis & fundis bellandum foret: quia istud armorum est genus antiquissimum. Verumtamen sed nec nostra adeo sunt nova, ut millesima tantum sint in se ex-

periente: quæ centies millies, veritate experientiis sunt facta consona. Medentes ergo quotquot huiusmodi obijciunt debiliori animæ, & artis ignaræ, sunt truculenti impostores, hostes Christianorum, invidi propter lucellum. Siquidem augent timores in ægri, ægrosque angunt, ut se & sua extollant. Et dicunt. Libenter enim ignoramus, quæ mala sunt: quoniam remedia chymica (utimur enim iis, quandoque ubi opus fuerit) nova atrocia, nocua, æstuantia, & periculosa. Chymicum autem si admiseris, tu solus eris cum tuo Chymico: nos omnes domi manebimus. Quia Idiotæ sunt, stentoresque, qui nobiscum non consentiunt. Mementote interim, quod plus cernant oculi, quàm oculus. Ergo in lacera puppe, naufragium quaris, si à tuto litore abscesseris. Adducunt in confirmationem turbam Chymicæ apostaticam, itemque Judæos, ac viros nequam. Quasi pariformiter omne meretricum & nebulonum sedimen. & spuma, non se ingerat sub nomine Medentium Humoristarum. Etenim si rixæ apud me valuissent, non fuisset compulsus ad scribendum. Nam si vos claritas, aut vestrarum animarum cura angit, eamus ad provocatum certamen! Promitto enim, si viceritis, quod lubens meo malo, postmodum in vestram totus ivero doctrinam. Denique dum depurata medicamina præfero vestris, & vera medendi principia Paganicis nugis: non sit hoc, intentione lucri captandi, aut alliciendi. Nec enim decet me ex avara mente vestra judicari. Ego enim pura intentione veritatem medicam concionari institui, ut Medentes respiscant, & discant quæ nesciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque malè vitam proximi tractando cessent: cessent, inquam perdere viduas, orphanos, & proprias animas. Scio namque, quod sub dierum maturitate

(nil

(*nil enim tam occultum, quod non revelabitur*) manifesta fiet doctrina, quam modo per hoc volumen evulgavi. Opto saltem tempestivius id accidat, ob animarum salutem, & familiarum custodiam. Ad me autem quod attinet, jam à multis annis ægros non inviso; nec quenkam invito, ut mea utatur opera, quod nostratibus sat cognitum. Quippe qui quæstum ex alienis miseriis non paro: ægrorum autem neminem citra consolationem à me dimitto. Cessent quoque scholarum stentamina, auctoritatem à possessionis vetustate implorantia. Siquidem non cadit

13. præscriptio in naturam. Dono namque paganismum Christianismo seniore. Præsuppono quoque scholarum errores mox cum paganismis incepisse. Nova & inaudita quæ doceo, quia Deus nostri generis misertus, sub hac dierum plenitudine, thesaurum veritatis aperuit, quando sibi placuit. Pro cunctis paganice scholæ alumnis, ut discant deinceps tutiori asfentiri doctrinæ. Etenim præ veteri abusu marcida, cariosa, & verminosa sunt, quæ veri succo demonstrantur orba. Quia universaliter & singulariter verum est, quod falsum & tenebrosum sit omne donum, quod non descendit à Patre luminum: non est autem credibile, Adeptum medendi illuminasse Scholas Gentilium, quarum posteritas tanta theorematum cæcitate adhuc medetur, orbataque est medicaminum favore, vigore, honore. Faceffant & jactantiæ, quod à Potestatibus mundi celebrentur, quotcunque
- 14.

fermocinali doctrina præfulgent. Non enim aulædi sunt medici, quos creavit omnipotens: sed in compassione charitatis medentur peculiariter pauperibus, coque symbolo agnoscentur. Pater autem pauperum benignis oculis adspicit, qui obsequiis miserorum suorum vacaverit, in sui Christi memoriam. Subtrahunt sese populi, & magnatum adulationibus suo jure vivunt, injurii nemini. Unicoque signo à medicastis distinguuntur, quatenus bene agendo, ab his vilipendium patiuntur, & lubentes tolerant. Imò populus (cui sunt benefici) obloquitur, & obgannit. Quia ista est fors, quam suis perpetuò reservat Dator luminum. Etenim absque spe lucri, procurant esse misericordes. Sin autem illis sponte detur nummus, recipiunt quidem; sed non nisi in priores usus reponunt. Sunt autem rarissimi, nec obvii in aulis principum. In epitaphio Imperatoris olim scriptum erat. *Turba medicorum perii*: Adeo hominum sunt infelicissimi Principes, quibus nemo veritatem dicit: sed adulatoribus stipati, nil nisi blandimenta audiunt, ac deceptionibus aluntur. Non saltem est Principum, novisse eligere optimum medicum, cui vitam fidant: sed hunc commendatum, vel adscitum à priore medico, suscipiunt. Sicque in aulis, continuata serie perseverant. Ac proinde Princeps plerumque non est numerandus inter vita longa dotatos. Nam etsi honoraverit patrem suum: longævitate tamen sibi promissa spoliatur ab infidis auxiliatoribus.

15.

T A N T U M.

TRA.

TRACTATUS DE MORBIS.

INTRODUCTIO DIAGNOSTICA.

1. Resumptio totius operis 2. Cur tanta Auctoritas reprimendo austeritas. 3. Deum invocatur, dum se humano sentit privum: subij. dio. 4. Eusebii & fucus Logices detegenda erant. 5. Nudus auscultationis Physices Aristotelis 6. Inaudita investigandi methodus. 7. Cur scholæ caruerint morborum cognitione. 8. Morbus è prævaricatione fluxit. 9. Eüsagoge in Morbi cognitionem. 10. Morborum schemata ex Hippocrate. 11. Scholæ Loto pastæ, disjungere suam Hippocratem. 12. Medullaris contemplatio morborum.

Necessarium visum fuit, ab Elementis, qualitatibus, mixturis, complexionibus, contrarietatibus, humoribus, & Catarrhis incepisse, ut demonstrarem scholas, morborum naturam attendisse nunquam: ideoque ignorasse rei medicæ veros scopos, sive morborum principia, theorematum, modos fiendi, causas adaptationis, consanguinitates, consensus, alteritates, atque proprietates, remedium item inventiones, delectus, præparationes, exaltationes, appropriationes: Id est, ægrotum scientificam sanationem nescivisse. Credidi namque per ejusmodi initia procedendum mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis forsitan exceptis) retulerint in qualitates elementales, atque innata naturæ dissidia. In humores, catarrhos, flatum, fumos: adeò ut in fumum & vapores ablata scholarum scientia, in fumum evanescat. Tandem per Tartari errores, ad Tartaros devenit, ut ostenderent se tenebris involutas, cespitasse in viis suis. Detegere enim impigrè illa debui: si respiscendum Tyronibus posthac. At non satis fuit, errores, inscitiam, ignaviam, & pertinacem constantemque ignorantiam ostendisse: nisi doctrinam veram in nugarum

vicem rependero. Etenim per plurimos annos suspecti mihi remanserant axiomatum abusus (quod lib. de febribus ad vivum depinxi) priusquam ad solidam veritatis cognitionem pervenerim: dudumque Theoriæ veritatem perlustraveram, priusquam iusta aliquot medicamina, quæ initiatis sat essent, quærendo invenissem. Quamobrem cum de morbis, sub tanto paradoxo, rerumque pondere, dicturus essem; apud veteres, & juniores modernos autem offenderem neminem adjuverem, Deum seriò invocavi, ac etiam propitium inveni. Statui itaque antequam scriberem invocare Logice, ut per suas mihi definitiones, morborum essentias demonstraret: per divisiones verò, species, atque alteritates illorum; Ac tandem per Argumentationem causas, proprietates, media, atque remedia suggereret, cognoscendi atque sapandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in os ejus factas, surda fuit, stupuit, nil audivit, muta mansit, nec minimum juvit me miserum. Quia tota impotens, sine sensu. Dein igitur in subsidium vocavi scholarum auscultationes Physicas. Tria nempe illarum jactata principia, causas quatuor, fortunam, Casum, Tempus, infinitum vacuum, motum, imò & monstrum. Undè tandem detexi totam Physicam verè monstruosam: Habentem initia ficta, falsa, ludicra, non principiantia, multò minus vitalia, in conspectu Regis cui omnia vivunt: Causas item non causantes. Phantastica quoque entia Rationis, milleque absurditatibus obsepta dogmata obrudentem. In quibus nec vestigium ullum naturæ adhuc integræ reperi: multòque minus defectus ejusdem, alteritatesque facultatum, aut functionum vitalium.

talium. Minimè autem ex tali principio-
rum strue, notitia causarum naturalium,
vitalium, morborum, remediorum, ac sa-
nationum, petenda fuit. Quorsum tamen
scientiam naturæ, ceu in objectum spe-
ctare scopum, sum ratus. Quicquid nam-
que à scholis peterem, & per Theoriam
contrectare aggredierer; Id totum statim
natura risit in Praxi, habitumque est pro
pedantismo. Me inquam ridiculum (dis-
tinctius loquendo) cum scholis risit. Ac
tandem mecum conquesta est tam invictæ
stupiditatis. Tum Logica suam penes me
deploravit impotentem nuditatem, van-
namque scholarum jactantiam. Quippe
quæ mediorum, causarum, terminorum
& scientiarum repertrix ac scrutatrix huc-
usque salutabatur, doluit fateri debuisset,
quod in morbis non minus, quàm in tota
naturæ compagine, muta esset, suosque
etiam professores in tanta ærumnarum
necessitate deferere deberet. Imò risisset
simul uno cachinno Physica Aristotelis,
stolidas mundi & tot seculorum creduli-
tates, si ipsamet non fuisset figmentum
non-ens, solo superbix statu turgidum.

6. Quapropter, cum natura nusquam, nisi in
Individuis existat, aut cernatur: mihi de
morbis scripturo, opus est particularium
causas apprimè novisse, prout & Medenti
necessum, illas, sub reatu pœnæ infer-
nalis, individualiter perspexisse. Visum
itaque fuit mihi, rerum tam integrarum
quàm læsarum quidditates investigandas
fuisse, per modum de venatione scientia-
rum, traditum. Atqui cum sic hausta co-
gnitio queat explicari. Tyroni statui
quod per causas, harumque proprietates,
definitio essentialis sit exponenda. Quæ
nil aliud est, præter causarum connexum.
Non autem genus definiti, & differentia.
At inaudita est hæc explicandi Metho-
dus, prout mentita est Logica scientia-
rum repertrix. Simulque cum ea omnis
facultas, sermocinali Philosophiæ inter-
vens. Frustra namque ad genus definiti,
& differentias speciei constitutivas recur-

ritur pro morbis, quæ nunquam & nus-
quam cognita fuere. Itaque cum hæcenus
sit ignoratum, quod res ipsæ nil sint ex-
tra vel præter connexum materiæ, & effi-
cientis. Consequenter quoque carue-
runt scholæ verà definitione: id est, iusta
morborum cognitione. Si ergo morbo-
rum quidditas, ac proprietatum morbida-
rum conditio, ex causis suis immediatis es-
sentialibus profluat: necessariò quoque
præfatorum cognitio ex iisdem causis est
desumenda. Eo quod consideratio causa-
rum prior sit consideratione morborum.
Itaque rerum naturalium essentias, jam
ad tædium usque, ostendi esse materiam
& efficientem, connexas in agendo: ergo
& morbi cujusvis essentia, duabus istis
constat causis, ex iisdem petenda est co-
gnitio; per justam definitionem. Inpri-
mis morbus est quoddam malum, vitæ res-
pectu. Ac quanquam è peccato oriun-
dus, non tamen est malum, instar peccati,
ex causa deficientiæ, cui deest species,
modus & ordo. Sed morbus est ex causa
efficiente seminali, positivo, actuali &
reali, cum semine, modo, specie, & ordine.
Et quanquam intuitu vitæ, sit malum: ha-
bet tamen ex suo simplici esse naturam
boni. Nam quod in se bonum est, per ac-
cidens producit aliquid, ad cuius positio-
nem, facultates partibus innatæ, occasio-
naliter læduntur & pereunt per Ada-
striam: Sunt ideo defectus à causa exter-
na, facientes impetum supra vel præter
vires vitales, in partibus celatas: Sunt-
que ab hospitibus peregrinis, intro rece-
ptis, & valentiore Archeo dotatis. Atque
hinc importunitate temporum, quantita-
tum, roboris, superioribus. Sunt denique
defectus occasionales, qui (cum bonum
parturiat malum per accidens, profluat-
que sæpius à nostrismet potestatibus vi-
talibus,) propriis sunt proprietatibus
prædicti, tanquam initiis suis seminalibus;
ideo tendunt immediatè ad expugnatio-
nem nostrarum potestatum tanquam vi-
nem, Quos ideo morbos potestativos vo-

eo alibi. Nec est autem ens potestativum illud, quod scholæ vocant morbum per consensum, perque vaporum colligantiam fieri putant: sed ens potestativum continet regimen coactæ facultatis, tam scilicet respectu authoritatis vitalis, quam ipsius morbisici entis. Quod scilicet motu proprio natum est, suscitare morbum potestativum suæ classis. Perinde ut Cantaris suscitât stranguriam. Idque etiam fit internæ authoritatis potestate, & vi partium, in partes. Sic ens Apoplecticum epilepticumve in stomacho vel utero adhuc præsens, animam quatit, imò & inde cerebrum, cum pedissequis potentius, in sui famulatium, velit nolite, traducit. Potestativum ens itaque nedum designat functionum læsionem: sed & regimen partis, & entis morbiferi vim occasionantem, prorogant in facultates subordonatas, tanquam imperii in vasallos. Perinde etiam sive partes procul invicem distent, sive prope sint. Nam sunt debita proprietatum tributa. Enimvero primus Hippocrates, insinuavit morbos distingui per hospitia & sapores. Atque utinam posteri hunc servassent tenorem. Sed æstro velut afflatus Senex ille, futuros præfagivit sequacis scholæ ausus, monuitque præcisè, ne crederent calores, frigora, humiditates, acrimonias vel amaritudines esse morbos: sed ipsum amarum, acre, salsum, ponticum, &c. Ast coram surdis, vel egregiè perforatis auribus hæc cecinit. Si quidem ante acta ab olim secula, in inquirendi ignaviâ & facilem credulitatem prona, arripuere caliditatum & frigiditatum scabiosa theoremata, iisque subseripere ob plausibilem facilitatem, suoque valedixere Magistro: qui morbos juxta diverforia dividendos ratus, corpus nostrum in tres divisit classes: nimirum in continens solidum, sive vas ipsum; In contentum, sive liquidum: & in Spiritum, quem dixit impetum facientem. Qui nempe Gas æthereum ac vitale est, nobis-

que concitat omne Blas in utrumlibet finem. Quam morborum divisionem licet expressè non dictaverit: sat tamen eandem insinuavit. Etenim paucula tantum scripsit, quæque circumferuntur omnia, pene ipsi sunt supposita. Atque ideo utinam posteritas sua ingeniorum acumina juxta Senis illius mentem direxissent! fortassis causarum morbidarum intellectum Dei permissu hausissent. Sed unius postmodum Galeni authoritati ita subseripserit, quod velut in soporem obdormiverint, ætonitæ dum à me excitantur. Causarum autem nomine, in ipsa morborum medullari integritate, materiam, suo efficiente proprio instructam, intelligi, internam scilicet, proximam, vitalique initio oriundam. Quare etiam externas & occasionales nomino, quotquot non ex ipsa vitæ radice fluunt. Ideoque de causis ago, quæ sunt ipse morbus. Panis namque masticatus & deglutitus, adhuc externus est, quia rejici potest. Sic & chylus inde in stomacho coctus, adhuc externus est. Quinimo postmodum domesticus factus, atque interior nostræ œconomix licet sit factus civis: dum tamen à vivo separatur, & in morborum culinam ruit, eo ipso ut hostile factum; ita & externum vitæ respectu, censendum. Sic & aer pestilens intrò attractus, licet intus venenum sparserit, & internum sit respectu corporis: nondum tamen internum est respectu vitæ: adeoque nondum est morbus ipse: cujus videlicet dumtaxat occasionem in se continet, nec eandem occasionalitatem deponet unquam. Sed Pestis est, dum Archeus applicato sibi contagio, partem sui infectam à toto segregat. Ad cujus proseriptionem residuum Archei collaborat anxietaturque seriò, ne ob symbolum penetraretur, & pereat. Consimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Si quidem vita proximè non læditur nisi à veneno quodam suo, sibi que proprio, quod sibi applicari permittit.

IN PUNCTO VITÆ SUBJECTUM INHÆSIONIS MORBORUM.

VITA perfectè sana non habet morbum: quia sanitas integritatem præsupponit, quam morbus lacerat. Adeoque sanitas & morbus sibi contradicunt. Vita quoque extincta, non est morbus, nec morbum in se admittit. Eò quod propriè loquendo, vita illa est merum nihil, nec amplius existens: Morbus autem est hoc aliquid. Tertiò denique, cadaver, utut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax est morborum. Quapropter tamen si corpus dum vivit, sit domicilium morborum: non tamen est verum morborum efficiens internum. Multò etiam sanè minus sordes, sive excrementa (quæ humores nostri constitutivi putantur) jus habent aut proprietatem morborum. Verum si qua pars morbi adscribenda sit inordinatis sæculentis: illa profectò tota vergit ad causam occasionalem. Siquidem morbus est ens verà subsistens in corpore, constructumque ex materia & efficiente interno seminali, adeoque etiam hætenus sese sequestrat longè à causis occasionalibus. Præsertim quod interna rerum initia constituent ipsam ens, sintque inseparabiliter de ejus essentiali quidditate. Sic nimirum ut si loquamur de corpore, vel anima humanis: rectè utrumque dicitur homo, licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè est morbus: pro-ut & efficiens ejus feminale est verè morbus: licet non propriè integer sit morbus. Itaque quandoquidem morbus sit dumtaxat in vivo, non autem in mortuo, necesse est vitam esse immediatum morbi domicilium, subjectum internum, imò & opificem ejusdem. At cum vita non sit corporis, nec corpori essentialiter propria: sed corpus citra vitam sit cadaver, sitque morbus in vita: neces-

sariò quoque omnis materia sive domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: Id est, necessariò omnis morbus habitat intrat capsam Archei, qui solus est immediatus vitæ testis, exsecutor, organum, ut & hospitium. Apostemata autem, ulcera, sordes, excrementa, &c. sunt tantum vel occasiones mortis ac morborum: vel eorundem producta posteriora, in novam tragœdiæ scenam suscitata. Nec sanè ideo mirum, quòd unà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, si vita sit immediatum subjectum domiciliumque morborum: sed dudum admiratus sum, quòd hætenus nemo medentum sciverit, in quo essentia morborum glisceret. Sed circum qualitates elementales, humores, complexionem, contrarietates, & diatheses vagari sint. Nec semel quidem animadverterint, quòd sicut sordes non sunt morbi; ita nec morbi in sordibus: at tantum in ipsamet vita degant, atque in eadem sic inclusi oriuntur, adolescunt, & pereunt, quòd cum nullibi sint extra vitam: debeant esse vitæ intimi atque domestici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo. Porro cum morbus citra controversiam admittatur ens existens in nobis tanquam hospitio, potiatumque suis ac singularibus proprietatibus, ac symptomatibus diversis: necessariò morbus non est de numero accidentium: eò quòd accidens non est accidentis secum combinati, & à se tota specie distincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non est proprietas albedinis, nigredinis, levitatis, aut caloris: sed singula quæque stant pro seipsis. Quapropter si morbus est ens, & non accidens, si denique de se proferat, nedum alterationes, varias dispositiones, debilitates, &c. verum insuper generet substantias, degeneres ac ordinario naturæ suæ instituto: necessariò debet constare materia,

teria, & efficiente suo interno, siue femi-
nali. Denique cum morbus sit internus
ipsi vitæ, de necessitate quoque conse-
quens est, quod materia morbi sit Archea-
lis, & ipsius efficiens sit vitalis. Ac ut cla-
rius loquar, Morbus necessariò omnis
est vitalis potestatis actus Idealis effi-
ciens, induens sibi vestem ex Archeali ma-
teria; atque acquirens formam vitalem
& substantialem juxta differentiam tardi-
tatis, & celeritatis seminum idealium.
Quæ quidem hætenus fuerunt à mor-
talibus ignorata, & magis longè adhuc
quæ sequuntur, nituntur theli huic :
DEUS non fecit mortem. Atque tan-
tundem à morte semper est alienus, quod
recuset vocari DEUS mortuorum. In-
primis etiam licet mors quandoque in-
vadat, absque morbo : plerumque tamen
mors morbos sequitur, quod nemo addu-
bitet, quin mors ista sit morborum filia,
siue causa secunda ex qua, & propter
quam vita extinguitur. Id est, mors ad-
est. Sed cum Deus non est ullatenus mor-
tis author, per quem scilicet mors in ho-
minem, alioquin immortalem introiverit,
idque non magis, aut potiori jure in in-
itio mundi, quam hodie : Inquirendum
est sedulo medenti, unde mors ab initio,
& etiamnum hodie causaliter irruat, ut
inde constet, unde morbus sui integritate
mors hauserit. Siquidem quanquam sat
obvium sit, quod mors, velut privatio-
nem siue extinctionem vitæ continet ;
ita nec in se, aut pro sui existentia non
requirit formam ullam substantialem,
multoque minus vitalem. Ac certè mor-
bus non dicit, ut talis, privationem : sed
ens verè subsistens, agens, actu nocuo vi-
tæ, & vitæ insidians : ita quoque oportet
morbum constare formâ suâ quidditatis,
quam vita in se capere queat, illaque in-
formati. Sed cum morbus eodem surre-
xerit initio, quo mors; nec Deus sit mor-
tis author unquam. Sequitur omnino,
quod DEUS non sit author vel creator
morborum, Neque idcirco licet morbus

habeat formam aliquam substantialem;
non habet tamen vitam, nec lumen vitale,
nisi quod à vita ipsa mutuavit : quatenus
scilicet in lumine vitæ nostræ, vel pecu-
dum gliscit. Non autem quod morbus
pro sui seminis esse requirat, aut impe-
traverit à Patre luminum, lumen vita-
le : quod in se potius lethale nuncupan-
dum est, ac prorsus à Dei creatoris boni-
tate alienum. Itaque tametsi Deus solus
creet omnes omnium rerum formas, &
Pater luminum det omnem formam ef-
ficientialem, scilicet vitalem, substantialem,
adeoque & substantiam formalem, abs-
que competitore secum ullo : Attamen
id locum non habet in morbis, quibus
videlicet formandis solus homo præsi-
det. Quia hominis vita causas secundas
sola continet morborum, & mortis. Id-
circo quia Creator Deus negat se fecisse
mortem : ideoque & morbum. Stat enim
morbus in vita hominis, adeoque omnis
ejus quidditas è vita hominis dependet ;
idque nedum feminaliter, pro ut aliqui
proprium est cunctis rerum quarumcun-
que seminibus : verum insuper & formaliter,
adeo ut vita archealis, siue caro & san-
guis, sint & maneat morborum totalis
causa formalis, siue effectiva formarum
morbi. Nam qui ab initio recusavit mor-
tem, aut morbos effecisse, deinceps de-
mum nec mortem nec morbos fecisse vo-
let unquam. Pater enim luminum suum
honorem nulli tribuet creaturæ, creandî
lumina formalia : exceptis formis lethali-
bus morborum, quorum, ut neque mor-
tuorum Deus vocari voluit. Itaque homo
manet mortis suæ (qui pridie immortalis
erat) ut, & suorum morborum opifex :
quasique morbus creator. Sic quidem ut
ubi fecerat DEUS lumina vitalia, homo
creet Ideas morbosas, obscuras & letha-
les ; tantumq; distat ejusmodi Idea, à lu-
mine vitali, quantum calor ater à luce. Ac-
tus ergo formalis mortis, atque morbo-
rum, ex actione peccati originis manavit,
& manabit usq; in seculi consummationē.

Eadem enim causâ quæ initio mundi fecit mortem, sive causâ eadem secunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorsus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namque Creatoris pugnat, non fecisse mortem ab initio, eamque factam pro hominem, deinde sibi affumisse gloriam sciendi fabricare eam: quasi ab homine id didicisse debuisset. Quod autem jam de morte dictum est, id de morbis pari jure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque si dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non est quod jam velit esse Creator eorum, quorum antea fabricam penitus recusavit: Sed dicitur permissivè author, & princeps vitæ & mortis. Quod sicut est verus ac solus vitæ Author, eamque ideo moderetur, & tollat pro suo lubitu: ita permittit, ut hic cedat, & alter cadat, & quod causâ secundæ tam directè, quàm irregulariter incidant, undè homo oppetat, vel morbus vigeat. Ast creatio morbi, ut entis subsistentis, ex materia & efficiente, feminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocasset, posse citra mortem permanere, vel eadem die morte mori: eodem passu quoque in hominis manu posuit, fabricare mortem & morbum ipsum, tanquam mortis præcursores, ac præparatores. Introitus mortis in naturam hominis consideratus, pro ut illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquisitissimè, morbum non solummodo consistere in parte vitali hominis: sed & morbum ipsum, nasci feminali Idea ex ipso Archeo. Breviter autem id probabo. Ex concupiscentia carnis, orta est caro peccati: ideoque & mortalis Archeus in illa, & per consequens quoque inde Archeus, in quantum est vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atque lethalem, quem Deus recusavit facere,

permisitque hominem sibi eudere causas mortis, & morborum. Non est tamen homo proinde creator, licet faciat sibi actus formales, sive formas substantiales morborum, sive vitæ nocuas: siquidem illi id concessum fuit vi verbi, quod quacunque die comederet de fructu arboris scientiæ boni & mali, morte moreretur, & satellites ad mortem destinatos sibi faceret. Idque ex natura ipsamet mortis, in carne peccati necessario partæ. Actus itaque, qui est de essentia, existentia & subsistentia, prout etiam de propagatione, contagionisve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miseri sanè mortales, atque longè miserrimi infirmi, qui hæcenus Medentes magno caroque pretio stipendiarunt, ignorantes, quid sit morbus, à quo oriatur, in quo consistat atque subsistat. Admiror autem, hæc ante me non olfecisse priores, ut nec Neotericos: utpote quorum Sacra anchora plerumque est in spe Criseos, & de Crisibus, ad excusandum suas ignorantias plurima commentum sunt. Siquidem Crisis in morbis nil præter Archeum probat: si credant suo Hippocrati, dicenti, Naturas ipsas morborum medicatrices, & auxiliatrices unicas. Luna namque non facit Crises causativè, sed solus Archeus, lunæ insequens rythmum. Dies namque metitur luna, magisque in probationem actionum Archei, quàm in causalitatem spectat. Semper enim Luna 14 die, est opposito loco, quo erat prima die: ergo & vires oppositas Archeus habet, qui lunæ rythmos æmulatur. Sic & de 7. die. &c.

Concludo itaque pro notitia morbi, quòd morbus vel habeat fomentum, vel duntaxat excitamentum à causâ occasionali: vel sponte motuque proprio surgit, suoque seminis contagio perseverat, ut dum epilepsia semel concentrata est, vel podagra radices egit, propriâ nempe sponte quoties lubet expergiscitur. Perinde quoque, biduo triduoque, vel amplius

plius cessat morbus, atque iterum statis recurrit periodicis, licet causa occasionalis interea perpetuo sit præsens, sicque post assumtum solutivum nocuum, licet post paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde archeo furit obeditq; hau-

stæ veneni labi. Sic quoque connascuntur nubis proclivitates, hæreditariæque tori alicui familiæ vernaculi morbi: quia vitæ ipsi concentrati sunt, ac velut notæ characteristicæ, impressaque noxiorum sigilla.

PROGREDITUR AD MORBORUM
COGNITIONEM.

1. Medicina scientiarum occultissima. 2. Preteritorum seculorum ignorantia ideo excusabiles. 3. In quo habient morbi. 4. Ortus morborum. 5. Unde inceperit morbus. 6. Morbus immediatè, cur in ente primorum motuum. 7. Ignorata cur fuerit morborum essentia. 8. Morbus nupit enti vitali. 9. Semina cuncta quomodo profuunt e mundo invisibili. 10. Orus efficientium, & proprietates Idearum seminalium. 11. Ab invisibili Idea, rerum cunctarum seminalia initia. 12. Ens seminale quomodo suscipiat sui complementum. 13. Explicatur vis idealis seminum per classes. 14. Mors, & morbus quamquam eodem initio orta sint; differunt tamen, quod morbus Idæar habeat, non autem mors. 15. Ridebunt Scholæ Idæas: sed scholarum ignorantiam carpit Author. 16. Probat inficitiam earum, uno saltem exemplo.

1. **I** Am aliquoties, nec frustra asserui, artes & scientias in fastigium properasse; solam autem medendi artem, si non retroiisse, steterisse saltem, ac circa idem fallax punctum circumiisse. Hinc quoque coneci difficillimam humanitus fuisse morborum cognitionem, atque inde dependentem medelam. In quam tot felicia ingenia per tot secula suos conatus frustra impendere. Idque non hoc à solo contingenti, sive eventibus conjicio: quod nimirum neglecta huc usque fuerit morborum notitia: sed quia ex parte causarum, tota sit invisibilis, & invia. Quapropter etsi ignorantie scholas taxem, non id à me factum velim vanæ gloriolæ ergo, ut neq; animo conviciandi eorum corpus facultatis: utpote quod in me non peccavit: verum solo studio docendi mortales. Non quidem quod mihi persuadeam, Dei bonitatem humanæ

invidere sanitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per mundi ætates disperisit suum donum per quosdam, medentem quoque summopere commendat Sacra. Ast plerique, per ignaviam indagandi, & credulitatis promptitudinem, in se suffocaverunt lumen istud dotale: adeoque struente diabolo semper falsis superstructum fuit Gentilium initiis. Itaque difficillima scientiarum medicina, ob morborum invisibilitatem, & dolum, ab ethnicis theorematibus inoleto, nullo ingeniorum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit difficultates inventio, & cognitio tantorum simplicium, remediorumque inde petitorum præparationes, appropriatones, & applicationes, juxta labentium occasionum varietates, & celeritates, in quibus singulis, utrobique sui sunt scenæ Actores invisibiles. Quos nisi quis perfectè noverit, vel remedium superexcellens sit adeptus tela sua profecto ad posteriora: non autem ad ipsas radices perdet. Sterit ergo medendi janua, ab mundi cunis clausa, quam mihi aperire mandavit acceptum talentum (hujus enim jactantiæ me insigniter puduit. Testis sit Deus) quare cardines, & postes prius à ferrugine solvere debui, vel fores panderem intrare volentibus. Clavem itaque unicam & auream, in Archei archivis hæctenus occultatam, ad ignem pyrotechnicum, lumenq; veritatis exponere debui. Ut quisque introeat in aulæ abdita, quantum sibi desuper concessum fuerit.

Morbum inprimis non appello diathesim;

thesum : sed ipsum ens prævaricans, quod ex ipso Archeo cuditur vitali. Non ergo intueor morbum, velut abstractam qualitatē. Idque mihi sic ab olim induxi, ut instar vitæ, sit vitæ ipsi ens vernaculum. Ratio, cur morbus tam celeri passu penetret in vitam propter symbolum. Quare Apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, quatenus qualitates in abstracto, penes me non sunt morbi : sed quatenus ens Apoplecticum, leprosum, maniacum, &c. scopum & causas ipsas morborum in se complectitur.

4. Morbus quidem à peccato incept. Non enim in naturæ nostræ integritate, puritate, & innocentiae vigore, mors erat, multoque minus morbus. Mors enim comminata erat, non morbus, nisi quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo morbus non aliter quàm ipsa mors, sui natura, vitam oppugnat, ejusque potestates, quas ideo vitales dicimus : quod illarum deperditione, lenta vel subita mors adveniat.

5. Fide credimus mortem idcirco, omnemque infirmitatem, à peccato intrasse in hominem, & per concupiscentiam carnis peccati, propagatas in posteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio morborum ac mortis introitum, disci non potuisse.

6. Ut pote rationabile fuit, ægritudinum omnes classes radicas in eadem concupiscentia carnis, per quam morbus intravit. Etenim ut concupiscentia in conceptu non peccat ante consensum, fingentem plausibilitatis ideam : Ita necesse est omnem morbum in carne peccati oriundum, consistere in peregrina imagine, sive idea seminali corruptæ naturæ. Legi inquam erat consentaneum, ut ens quod sub voluptate concupiscibili consensit, & peccavit, primario quoque morbis plecteretur. Ita quidem ut nedum externis succumberet violentiis : sed suis exorbitationibus propriis, vindicias peccati in carne experiretur. Ut scilicet ipse Archeus,

rector carnis peccati, passionum suarum eadem libertate, erroneas sibi fabricet imagines, quæ sibi tanquam veneno forent. Nimirum ex concupiscibilis voluntatibus, passionibus irascibilis procellis, item turbulentis etiam spontaneis subiectus flaret propriæ ruinæ, quam sibi cuderet.

Quæ nimirum imagines, ut entium morbosarum semina, sibi prorsus deinceps essent intimo vitæ thoro nobiles. Durus hic sanè sermo, in auribus non supra nugas calores, & lutum audire assuetis. Quapropter si quis miretur tantam Archei ideati, idearumque seminalium efficaciam, ut morbos, ipsam pariant mortem : is nondum agnoscit omnino rerum naturale initium ex parte ideali in semine quovis pendere. Quare cōsideret, sicut lumen unitum in sublunaribus, siquidem vix aliquid est lumine spirituali, utpote quod solidum vitrum, imo etiam ipsum locum penetrat) accendit ligna & ædes : sic & idea quævis sit lumen, tam quatenus à spiritu, vitalis luminis particeps, cuditur, quàm ex proprietate essentiae suæ sit luminosa. Alioquin ipsæmet ideæ, quatenus conceptæ, nil sunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in sui cogitationes : quæq; ideo nec concipiuntur, nisi in spiritu luminoso, in quo suscipiunt figuram rei conceptæ. Id est, fiunt ibidem ipsa intellectualis idea. Itaque quamvis ipsa cogitatio sit merum nonens : atramen ex ipso suæ nativitatis jure, quælibet res concepta constat materiâ conceptâ, & lumine vitali, intelligibiliter in illam reflexo. Cumque imaginatio sit intellectus simia, licet non se transformet in rem cōceptam, pro more intellectus ; tamen hanc concipiendo, figuratiter in se transsumit, sigillatque ejus conceptum, depingitque quandam rei imaginatæ ideam seminalem, cum lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idque totum sub unitate atque simplicitate sui maximâ. Adeo ut si in seminibus prolificantibus,

entibus, & continuantibus universi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non secus fieri in morbis cognoscemus? Præsertim dum fortiori isthac apprehensione sculpuntur?

100. Nam concepta nos docent, ex passionibus, vel perturbationibus, non-entibus, oriri imagines veras, reales, actuales: non secus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcunque peregrinam atque exoticam, cudunt. Quamobrem sic nempe venena parit phantasia, quæ hominem proprium interimunt, variisque ærumnis affligunt. Usque adeo sicut imagines istæ primariò procedunt à potestate imaginativa, cujus organum immediatum est ipse Archeus: ita prorsus necessum est, qui picem tangit, inquinetur ab ea. Id est, oportet ipsum Archeum primariò & immediatè concipere, atque novam illam inducere imaginem, eadem affici, & afficere vi symboli, cætera à se dependentia, juxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum semel in illo, impetum faciente æthere, depictum, est morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proximè assimilandum, atque in partes denique similes, atque in ipsa corporis recrementa se diffundit, juxta proprietatem suæ illius ideæ. Hinc nempe morbi distributionum atque digestionum, Quid si spiritu insito, cerebri aut lienis hospitio, ideæ formentur, imaginando, quæ & in brutis sint omnium motuum Blas principæ & organum: Nil vetat, quin ipse Archeus, partibus insitus, singulares fabricet & subinde exorbitantes ideas, vi imaginativæ non absimiles. Sic nempe saliva Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itemque Napelli, Aconiti, vel Solani succus, nobis invitis, suam furoris imaginem communicat. Quocirca nil vetat pariter, primarium imaginandi organum, formare sibi inquilinas imagines, seminales, fermentales, venenosas, &c,

112. Quicquid natura sui, per se, atque immediate potestates vitales affligit, debet eo ipso esse de profapia, & conditione illarum potestatum. Non enim alioquin haberent symbolum, aditum, consonantiam, vires, aut penetrationem in invicem: ut neque per consequens applicationem, & activitatem. Etenim cum potestates sint sigilla invisibilia & intangibilia Archei, qui ipse est invisibilis, & intangibilis, non possunt illæ attingi, multoque minus penetrari, aut superari à corpore. Quia ejusmodi potestates, utcumque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Undè sequitur (quod hætenus est nescitum) quod omnis morbus (utpote gliscens in vita) quia de vitalium potestatum indole, debeat immediatè cudi, & oriri ab ente quod natum est producere seminales ideas.

122. Cumque nil inter constituta fiat à se ipso originaliter, necessariò tam morbosa-
rum, quam vitalium potestates, pendent ab ideis, vel ipsius generantis (undè morbi hæreditarii) vel generati Archei. Verum ut id clarius constet. In semine brutorum & hominis est potestas formativa, ad similitudinem generantis. Ut pote quæ cum sit dispositiva, ac distributiva totius regiminis in figurando, ejus activitas à nemine est controversa. Scientiam ergo à generante infusam habet semen, ad fines sibi agendos accommodata. Alioquin enim semen, quod in sui substantia est sterile, secundum fit per imaginem, in libidine concitatum. Nimirum imaginativa generantis, primò parit ideam, quæ sui exordio prorsus est non ens; vestiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac seminale. Idque tam in plantis, quam sentientibus. In vegetalibus namque semen ab initio prodit invisibili (plantæ siquidem data vis est prolificandi per semen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam seminealem propagando) suam fecunditatem, vitæque primordia mutuatur, non autem vitam ipsam, (pro-

ut alibi de formis (itaque scientia , dona ,
radices , dispositiones que materiæ sibi de-
sponsatæ ad vitam , semen mutuatur ab idea
feminali , omnis nempe fecunditatis cau-
sa . Idque olim subodorati , dixere omnem
generationem à mundo invisibili suam
trahere originem .

13. Tergloriosus omnipotens , suæ cogita-
tionis nudo puroque mandato , concepto-
que verbo (fiat) totam creaturam ex ni-
hilo fecit : illique vires seminales , in se-
culum durabiles , indidit . Creatura au-
tem deinceps receptum propagat do-
num , non quidem ex nihilo , ut neque
proprio mandato : sed potentiam à Deo
recepit creandi imaginem sui seminalem ,
transferendi , sive depingendi eandem in
sui ipsius Archeum . Hæc scilicet est vis
feminalis , hominis , brutorum , & planta-
rum . Non autem quod in plantis hic con-
ceptus sit pecuinus , nec à libidine susci-
tetur . Satis est namque , quod modo analo-
go contingat , quo veteres consensere om-
nia in omnibus esse . Quem modum , de-
sumta à nobis similitudine , ostendunt
sympathia & antipathia rerum . Sentiunt
enim mutuam præsentiam , excitantur
mox illo sensu , in dotium suarum expli-
cationem . Quippe quæ aliàs manerent
immota . Sensus autem , non potest non
virtuti imaginativæ quodammodo æqui-
pollere . Quod de Peste alibi ex professo
latius . Ast mihi jam scopus , non de plan-
tis philosophari : sed duntaxat de morbis
nostris . Sufficitque ideo , quod ipsa ima-
ginatio , à formatione imaginis dicta ,
ideam eucat , cujus ergo semen omne fer-
tile . Cumque in nobis vis illa phantastica
sit quasi bruta , terrena , & diabolica ,
(juxta Apostolum) ideo est suis mor-
bis obnoxia , potestque eudere imaginem
in sui ipsius immediato Archeo organo .
Hinc nobis materialiter , ac efficienter ,
omnis in nobis morbus .

14. Etenim quicquid nascitur , aut fit ; id
totum contingit cujusdam seminis neces-
sitate : habetque omne semen suum hoc

aliquid ab idea , spiritui indita suo : mor-
bus autem est ens reale , fitque in vivo
duntaxat . Unde consequens , quod etsi
morbus vitam oppugnet , ut mortis præ-
cursor , nascitur tamen à vitali , eodemque
in vita initio , nimirum à carne peccati .
Verumtamen mors , & mortua quæque ,
carent radicibus quibus producant . Atque
ad eam cum mors interitum dicat , sive priva-
tionem , caret imagine feminali , in quo à
morbis distinguitur . Vita quidem est ab
anima , ideoque & primæ constitutionis
præmissus character : sed morbus à con-
fusionibus ac perturbationibus impuri
Archei prodit , sibi que radicaliter infer-
tus , sic permansit deinceps inseparabilis ,
nimirum quo ad potentiam formativam
idearum infirmarum . Morbus itaque coa-
lescens ab ideis , tanquam sui feminali ini-
tio efficiente , induit materiam sibi aptam
ab Archeo , mutuam , & in ens reale con-
surgit , per modum aliorum entium natu-
ralium . Cumque in Archeo formata jam
sit idea , confestim quoque hæc agere in-
cipit , nec feriat , quin partem Archei
contaminet . In qua subinde fermentum ,
tanquam causæ efficientis medium , susci-
tatur per aversionem à vitæ integro : hu-
jusque tandem adjutorio crassiorum cor-
poris molem vel contaminat , vel saltem
turbat digestionum œconomiam .

Ridebant (sat scio) scholæ Platonice 15.
doctrinam , quod ideas seminales , potesta-
tes ideales , & activitates formales morbis
assignaverim . Mallent namque quatuor
qualitates , fictis humoribus stipatas , agno-
scere , ringunturque has nugas à me pessum-
datas , nesciæ , cui causæ morborum quid-
itates atque medellæ deberentur . Nesciæ
inquam , quod potentius , vicinius , magis-
que domesticum ens , exercitum in huma-
nam vitam conscripserit , de quo etiam di-
ctum fuit divinitus , quod hominis dome-
stici sint inimici ejus . Etenim obstructio-
nes , ab injuriis spurcitiarum occasionali-
ter inductas , tanquam morbos , ubique in-
signiter accusant : quæ non tam ipsum ob-
struunt ,

fluens, vel etiam obstructum, tam notabiliter arguunt, quantum actionis, passionis, atque relationis majestatem in obstructe repertam; alto semper notarunt supercilio. Quasi ipsa obstructio, sive ipsamet relatio, esset morbus: fundamentum autem illius relationis, causæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet scholarum error, ex ignorantia morbi, consistentis immediate in ipsamet vita: non autem in sordibus, atque spurcitiis erroribus, vitæ peregrinis, & extrinsecis. Bone Jesu, Sapientia Patris luminum! quanta tebrarum confusione cespitant humana indicia, nisi tu illa regas! Siquidem dum vesicæ calculum, omnes denique rerum sordes, misturas, potestates, proprietates, effectus, effectuumque libertates, agilitates, & alteritates, solis elementorum congressibus & bellis consecrarunt, eadem methodo significarunt, se non ultra calores & frigora sapere velle, ac posse. Sic nempe calculum in medio lotii arefcere, siccat, atque indurari per calorem, absque pudore & judicio docuere hæcenus, eodemque quidlibet audendi privilegio, totam naturæ historiam, ac rerum nativitates neglexerunt, seque ventura ætate miserandas, quia ridiculas fecere. Quamob-

rem tecum sæpe conquestus sum, Bone Jesu, ô vitæ Princeps, quam difficile foret scholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præstigio, à puero constanter nutritis, vera rerum principia assumisse. Nisi clavam navis teneas, velis que secundum ventum inspires, ominor, quod inimicus homo mea scripta in chartas Volusianas sit traditurus. Aspira Deus, pro bono imaginis tuæ, ut ipsa semina testentur sibi adesse Archeum, qui nisi sola generantis concepta idea fecundetur, in molam atque informe monstrum recedunt, cui non minùs figurandi, quam proprietates explicandi vigor deest. Testentur inquam, me tacente, morbi, se esse entia activa, in naturam admissa à principiis naturalibus. Fareantur juxta Trismegistum, supera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis consimilibus. Meditatione unius olim inchoata universa, eadem adhuc hodie subsistere, & perpetuari. Unius illius meditatione atque idea recipere superiorum & inferiorum entelechiam, Verum esse quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem, & penetrare omnia solida.

DE IDEIS MORBOSIS.

1. Divisio dicendorum. 2. Splen sedet in trunco medio corporis. 3. Formatio realium imaginum phantasie, confirmatur exemplo. 4. Cur idea descendat à mare in faunum. 5. Consequencia inde deducta. 6. Mensura medicatæ vini. 7. Penetratio idearum. 8. Puer declinat à nativæ indole. 9. Quid intelligatur per Agoniam. 10. Idea atrocissime. 11. Potissima educationum cura. 12. Discrimen in motibus Animi. 13. Doctrina desideriorum. 14. Ortus & progressus desiderii. 15. Diversitas peccati commissiois & obmissionis. 16. Cur Deus peculiari favore sexum muliebrum dotaverit. 17. Donum devotionis sexualit, quid ex se operetur. 18. Cur Author egevit de moralibus. 19. Repetit Author octo suppositiones de Ideis Archealibus. 20. Vagatur Author circa Ideas peregrinas. 21. Fundamenta Physio-

miæ. 22. Ratio, cur idee tam potentes in nobis. 23. Quid sit abolitio causæ morbificæ. 24. Causa morbifica est invisibilis. 25. Locus natalis morborum. 26. Author deducit ad dicm, illud Hippocraticum divinum in morbis. 27. Cur morbi emulentur proprietates & activitates vitæ. 28. Exemplum in calculo. 29. Duobus suppositionibus opus, ad introductionem notitiæ morborum. 30. Conclusio inde tracta. 31. Probatio mechanica in faba. 32. Eadem in Cancro. 33. Progressus Canceri. 34. Entia creationis quomodo differant ab entibus prevaricationis. 35. Quidam Canceri. 36. Quædam morborum producta, causalitatem occasionalem amittunt. 37. Methodus sanandi erronea, hæcenus servata. 38. Causæ Canceri erroneæ Scholarum.

1. **C**UM ergo ad morbi essentiam requiratur materia, & efficiens, sitque idea ipsum efficiens morbosum: utrumque explicandum est. Ac primo quidditatem idearum, efficaciam, & fabricam describam, ut morbi efficiendi actio & nativitas eluceat. Ac primum declarabo ideas ab homine conceptas, dein tractabo de ideis Archealibus, atque tandem de ideis peregrinis. Postremo atque tradam materiam morbificam, ut ex utriusque causæ connexu constet quidditas morbi, ejusque immediata essentia. Primum nimirum docui alibi,
2. quod vis primorum motuum sit effrenis quædam imaginativa, in arbitrii potestatem non redacta, stabulata in splene. Quodque omnipotens tanti facultatem, etiam in meris membranis, atque prope modum exsanguibus marsupiiis hospitaverit, sic ut tam stomachi orificium, quam ipse uterus, jure meritoque cordi æquiparentur, ob insignem videlicet agendi crasim, sibi que vicissim ab aliis visceribus præstitam obedientiam. Cujus potestatis prærogativa, splen situatur ferè medio inter utrumque loco: paulò tamen demissius inclinatur, quia radicis integralis vices subiit. Attingit nempe stomachum, sui amplitudine, cujus respectu duumviratus subsistit: utrum verò altera sui extremitate attingit, suis nempe ligamentis, annexum lumbis. Dein dixi, quod quamquam in principio imaginatio non sit nisi merum ens rationis: non tamen tale permaneat. Siquidem Phantasia est virtus sigillifera, vocaturque hæcenus imaginativa, quod former rerum conceptuum imagines, sive ideas, easque in spiritu suo virali caracterizet. Fiatque proinde
3. ista idea, ens spirituale, seminale, potensque ad perpetrandum res magni momenti. Quod juvat prægnantis exemplo ostendisse. Prægnans namque, si sua imaginativa concepit magno desiderio cerasum, ideam illius in fœtum, (pro-ut de Peste

alibi) ideam inquam seminalem, sigillarem, atque sponte indelebilem, imprimit, Utpote cujus idea viridescit, flavescit, rubescitque quotannis in carne, iisdem anni stationibus, quibus alioqui cerasa hæc dant suæ vicissitudinis indicia in arbore. Cur autem idea cerasi, aut muris, non in matrem, at in fœtum imprimatur, atque jam statim in alienum ab imaginante migret subjectum: quod etiam propria sæpè quadra vivere incepit: Causa est indefinens, neque ficta matris affectio, quæ naturaliter plus pro fœtu, quam pro seipsa vigilat. Matris itaque interna, naturalis, & inexcusabilis sollicitudo, fœtui velut continuo incubans, ideam à passionibus genitam, uno radio ad fœtum suum dirigit. Et quia manus est organum activorum principale: ideo sollicitudo, descendens ad manum, quasi ad defensionem sui fœtus, conceptam ideam recipit, pergitque ulterius in fœtum. Atqui cum ideæ sint quædam lumina seminalia: ideo penetrant se mutuò, absque unionis stupratione. Ergo concepta cerasi idea, superveniente idea curæ maternæ, dirigitur ad partem fœtus, quæ manus, matris corpus attigerit. Enimvero cura quælibet est semper propter finem, ad quem manus operatur. Manus ergo, tanquam organum exsecutivum voluntatis, depingit concepti cerasi ideam, parte ea, quæ mater sibi manum admoverit. Undè saltem in limine constat, quomodo cogitatio, quæ merum non-ens est, fiat ens reale, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod spiritus primariò imbuatur illa imagine, semelque aliquapiam idea imbutus, deinceps impar fiat exsequendis aliis muniis; eo quod semel concepta idea, sit sigillum ad determinatas tantum res agendas. Itaque character ille imaginis seminalis, semel in parte aliqua Archæi, impressus: facit, quod ad alia deinceps officia sit incapax. Nam propter ætheream simplicitatem illius spiritus, se ita isti ideæ maritant, ut impossibile sit ab invicem non separentur mate-

ria ejusque efficiens, quamdiu suppositi fuerit identitas. Cum ipsa idea sit semen in illo spiritu, qui proinde illa idea spoliari nequit absque sui dissolutione. Neque enim perinde Archeo, atque metallis contingit, quæ liquando redeunt in pristinum, solamque amittunt artificis operam. Assimile est, dum prægnans terretur ab Anate. Eo ipso enim ideam entis à quo terretur, imprimit imaginativa in spiritum: ita ut idea ista fiat ibidem seminalis. Atque ita quidem nedum embryonem jam formatum destruit: sed hunc transformat in anatem. Undè saltem liquet, nedum potestas & auctoritas imaginativæ: sed etiam, quod idea ab imaginatione hausit vim figurativam, atque habeat vim seminalem & figurativam; imò & potentiam metamorphosis. Sequiturque ex præfatis, quod vir multæ phantasæ, necessario etiam viribus enervetur. Quoniam non secus lassatur, quàm qui operoso labore diem transegit, totusque tam mente quàm corpore deficeret, nisi refectus grato colloquio, sociali deambulatione, conversatione amœna, & potu meriore. Juxta illud, Vinum modicè sumtum acuit ingenium. Nec est modicitas illa sub terrica medentis crisi per uncias liberanda, dum à Sapiente cuique pro capacitate est resoluta. Vinum, inquit, ad hilaritatem: non autem ad ebrietatem, est conditum. Tristibus ergo defessis, exhaustis, oppressisque succurrendum est vino, usque ad hilaritatem. Ergo ideæ, tanquam lumina formalia, se invicem penetrant, suisque simulacra imprimunt, in partem Archei, cujus sunt imago atque semen. Itaque ideam feminis prolifici primum penetrant ideæ inclinationum, ad mores scilicet, scientias, affectiones, morbos atque defectus. Idcirco namque ideis constituentibus, connectuntur facillè ideæ gravidarum: quæ bonos alioquin ut mores sæpè corrumpunt, imò & stultos quandoque gignunt: ita non rarò alios, quoque ab utero emendant. Alioqui ple-

rumque fortes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim per educationem rigidam, vel mollem, incipit deflectere à nativis inclinationibus. Tum demum, ubi discretionem aliquam præditus est, per exercitia & consortia, in varias incidit affectionum ideas, quibus plerumque in vitam obedire cogitur, quia à teneris unguibus implantantur. Mox deinde in adolescentia ideæ astimationis vigere incipiunt, quæ licet plerumque sint adhuc insontes: ubi tamen his se associaverint ideæ passionis cujuspiam, inclinationum manu introductæ: tum priores ideæ penetrantur à fortioribus, puta odii, amoris, vindictæ, luxuriæ, &c. Verùm si timor insignis accesserit: inde tam vehemens idea confurgit, quod ægritudinem violentam cum perpetua pusillanimitate incurtiat. Sunt autem idearum mitissimæ, amoris, gaudii, & desiderii, quæ tandem sua oblectant suavitate, totamque sic irretiunt animam, ut delectationibus ac voluptatibus continuò inhient. Violentiores sunt ideæ iræ, tristitiæ, agonis, invidiæ, metus, arrogantis, despectus, terroris, vindictæ, temulentis, zelotypiæ, & desperationis. Ubi & hoc notandum: Agoniam non esse collustationem solius spei & timoris: sed etiam iræ & metus, iræ & dissimulationis, spei & iræ, odii & timoris, spei & tristitiæ, &c. Etenim ut in solis conceptibus est contrarium: ita & in ideis inde genitis. Quæque non sunt contrariæ, complicantur, & sese penetrant. Contrariæ autem se destrunt vicissim, quod quandoque in fatione morborum per historias palàm fiet. Confurgunt igitur in unitatem, quotquot ideæ se mutuo penetrant, & compatiuntur; retenta potioris ideæ prævalentia. Sunt autem repentinæ omnium atrocissimæ, & maxime lethales: quia ex improvviso imaginativam quatunt, adeoque totalem velut Archeum contaminant. His dein succedunt diuturnæ: quia quadam assuetudine fiunt fures domestici, noverunt thesauros, horumque claustra.

- Isine fortis consuetudo ligat animam, quatenus ideæ, in Archeo influo conceptæ, tandem & insitum partibus spiritum, contaminant. Enimvero ideæ inclinationum, ad virtutem supernaturaliter dantur, postquam natura tota corrupta est à peccato. Ad moralitatem verò, artes & defectus, nobis ab ideis seminalibus parentum, implantantur: vel à pucro, per educationem instillatæ, abeunt in naturam, quatenus nativæ penetrant, & iisdem coalescunt. Sunt autem affectiones, proprii nominis producta inclinationum, passionum, & affectionum exercitia, & non absque idearum nova propagatione contingunt. Quæque ideo vitæ instar vernaculam in nobis parant habitationem & habitudinem. Passiones autem, sunt internæ animi motiones, circa quarum frenos totus versatur Stoicisimus. Perturbationes tandem sunt passionες, plerumque à causis extrinsecis fuscitatæ ideæ. Passionumque cunctarum communis mater desiderium. Hoc enim in se bonum vel malum est. Nam quod indifferens, sive neutrum est, facillimè naturæ corruptionem induit, & pervertitur. Desideriorum autem malorum unicum remedium, voluntatis resignatio. Quia nascitur desiderium hoc modo. Corrupta enim natura jam naturaliter in se versa est, ideoque libenter meditatur sibi plausibilia. Quatenus continuo versatur circa objecta concupiscentiæ peccati. Et sicut ignis est silice: ita à plausibilitate objecti, desiderium. Cui nisi per surculum inferas timorem Domini (qui ideo est initium Sapientiæ) pro freno, succiderisve conceptuum plausibilitatem, in primo sui germine primorum conceptuum: jam fomitem in natura corrupta reperit, accrescit malitia, nondum præ sui exiguitate patens: trahitque sub se mox totam animam. Adeo ut serva adveniat illi appetitui; per quem de maiestatis throno fuit expulsa. Puta si ambitio, vel concupiscentia major, serveant in desiderii fartagine; illa vel sunt spe possibilis, absque spe, vel contra spem. Si homo perseveret in desiderio, hæc duo posteriora ipsum demerabunt. Cum omne desiderium corruptæ naturæ, semper aliquid satuitatis & anxietatis annexum habeat. Sin verò desiderii finis cum spe est, fertur saltem in objectum nondum præsens, & tum impossibile, adeoque habet expectationem fastidiosam, atque molestam comitem. Desideramus namque ea, quæ non sunt. Pænoscum ergo desiderium, malum plerumque quoque ex sui natura. & ex suo affectu longe pejus. Ac tandem ex consequentia, malum. Quia statim desideria sponte declinant in iram, odium, vindictam, morositates, tetricitates, intolerantiam, arrogantiam, contemptum, &c. Semper enim desiderium naturale ruit in pejus, eo quod descendat à philautia, formetur à corrupta natura, circaque objecta peccati plerumque versetur, anxietates, expectationes, & molestias comiteretur, atque libertatem volendi incurvet: quatenus autem supra se & in futurum reflectatur, parit impatientiam, libertatem affectat, mortificationi resistit. Morositates, angustias, intolerantiam, & subinde desperationem adfert. Desiderium bonum semper ex gratia datur supernè, cuius productum est Amor, nitorque animæ producens perfectionem. Virtutes ergo, quatenus ex gratia obveniunt, transcendunt ab imaginativa, cum suis ideis, in intellectum: adeoque tingunt animam: Pro ut & vitia passionum, exercitia peccati, & subductionis à timore Domini, tingunt animam, ut quasi belluina fiat. Hinc lupi rapaces: Genimina viperarum, dicite vulpi, &c. Idcirco in anima quandoque erunt conspicua, peccata commissa, absque indagationis scrutinio. Sed peccata merè negativa, quia non entia nec quicquam actualitatis habent, non tingunt animam (qualia sunt obmissionis) ideoque hæc sola in iudicio obmissione improperabuntur: cum cætera, solo visu distingu-

16. guentur. Porro licet Deus non sit personarum exceptor: quia tamen omnia ex sui beneplacito disponit suaviter, mulieres peculiariter diligit: nedum quia eas plurimis morbis, (ex utero oriundis) angustis, miseriis, & tribulationibus circumdedit: (dicit namque Deus mulieri: *Multiplicabo erumnas tuas*) sed potissimum quia eas, in solamen, dono devotionis compensavit. Hinc namque oriuntur ideæ compassionis miseriarum in proximos, mansuetudinis, contritionis, & compunctionis, quæ pro fundamento, & timore Domini & charitatem præcedunt. Est nempe devotio ista (licet sexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, desiderium orandi, loquendi suo Deo, cum humilitate, amorosa, fide perfecta, & per jucunda.
17. Hæc enim mundus ignorat. Medicus enim, morale hic agere debui ex Instituto, ut rideant alii. Idque non solum quatenus indispositiones animæ, valetudinem inquinant, & labefactant. Sed illo potissimum titulo, quod cum morbus sit filius peccati, nequeat cognosci perfectè, si ignoretur facultas concupiscentiæ peccati, undè omnis ad morbum impetus, per ideam, in Archeum derivat. Hactenus autem de ideis, hominis cogitatione conceptis, & genitis, de quibus sub capite conceptorum adhuc liberalius agetur.
18. Restat nunc explicare, unde ideæ humanitatis factæ, tanta sint fortitudinis, ut sapienter morbum, imò etiam mortem accersant imaginanti. Ex præmissis ergo resumendum. 1. Ideas cudi in imaginativa per cogitationem. 2. Imaginem sui imprimere in spiritum vitæ. 3. Esse media operativa, quibus anima corpus movet, & gubernat. 4. Esse imagines seminales. 5. Graduari autem juxta potentiam & fortitudinem imaginativæ. 6. Quapropter embryonem humanum mutari in varia monstra. 7. Omnem hominem, per imagines tristitiae, terroris, &c. formari sibi feminalia venena, quæ peste tenus, vel violento alias languore, consumunt.
8. Quod etiam extra corpus imaginantis egrediantur. Quia concepta imago à prægnante regulariter migrat in foetum, etiam ultima die gestationis, tum tamen extra controversiam est, quinfæctus propria potiatur vita, anima & quadra vivat propria. Constat ergo ex præfatis, non tantum de quæstione, An sit; nimirum ideis inesse vim potentissimam, ad operandum: verum etiam, quia seminales sunt, penetrare, & operari naturaliter quælibet. Siquidem si materiæ seminum non in sit idea aliqua reatrix, & formatrix, à Generante formata, semen per se sterile prorsus permanet. Denique ideæ istæ debent immediate esse non quidem in anima humana: sed immediatè in Archeo impetum faciente: siquidem absque idea ejusmodi, planè omnis actionis, operationis, & propagationis exorsus Archeus maneret. Ergo & ab ideis, omnis motio naturalis, & actio, tam in remediis quam venenis, omnisque potestas naturalis seminaliter à parente quolibet cunctis, est impressa: imò introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, ascendentesque in jam constitutas: quia ideæ, non secus atque lumina, se mutuo penetrant, & symbolum Archei, cum Archeo perpetuum atque syngamicum servant. Quæ ideæ, dum materiam capessunt, jam morbus natus est. Etenim ut ideæ seminales, & primitive, in semine plantatæ à parentibus, figurant hominem, bratium, plantam, &c. ita quoque supervenientes ideæ inclinationum, affectionum, &c. determinant vultum humanum ad Physiognomiam, delineamenta: quæ dein quoque variantur per ideas posteras morum, consuetudinum, &c. Bruta enim per ideas molestas libidinis non pinguescunt, pro ut castrata. Eunuchi verò, si incurii, pinguescunt: qui aliàs per ideam radii etiam macilescunt. Undè autem ideis tanta sit potentia: scitu dignum, quod tabula, sive materia, super vel in aquam, Phantasia suas depingit ideas, sit ipsamet Archei substantia; quæ semel per ideam conceptam deturpata, & tan-

- & tanquam seminali principio instructa, deinceps ad alia munia est inefficax. Ideo nimirum incurii tardè canescunt : & à sensu contrario, sollicitudines autem multæ senium præcipitant, ac maturant. Juxta illud : *Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur.* Rectè ergo ab Anti-
23. quod dictum, Quod morborum perfecta sanatio consistat in ablatione causæ, sive radicis. Quæ si esset ipsa materia visibilis peccans (prout nihilominus scholæ eam indigentant) jam febris, aut consimiles morbi, sanari non possent, nisi omnis materia occasionalis prius sublata esset. Quod tam manifestè falsum est, ac silere febres, persiste causa eadem occasionali, est longè verissimum. Sic nempe non rarò colicam Cholèram, diarrhœam, dysenteriam, aliosque morbos perfectè sustuli, per verum Laudanum absque opio, residualicet massa intus adhuc hospicaretur.
24. Omnis itaque materia visibilis, atque peregrina, de foris vel adveniens, vel sponte sua intus prognata, quantumvis fuerit de ipsa solidorum nutritione degener, atque separatus liquor, proprio nomine semper se habet per modum occasionis, & causæ irritantis ; sive id fuerit pro morbo primario, sive vero fuerit productum & constitutum à morbo primario, consequenter deinceps stimulans Archeum ad novæ
25. procellæ sive morbi erectionem. Adeoque omnis morbus, de spiritu enormontico, per ideas conceptas, in proprio Archei subiecto, patrat. Cujus solius culpa vivum, non autem cadaver, morbos omnes patitur. Quod si autem hæc morbi soboles in familias digestionum spargatur, producit materias occasionales quidem, ad morbos secundarios : quæ nata sunt, irritare deinceps eundem Archeum
26. ad nova morborum semina. Sic nempe ubicunq; Hippocrates non reperit visibilem aliquam materiam, morbi occasionem, divinum in morbis inculcat initium, quia invisibile, ex occulto seminum promtuariorum, ex mundo invisibili, sive ex

orco Plutonis, aut ex chao vicissitudinum. Itaque in omnibus prorsus admiror hoc divinum (siclicentia Hippocratica dictum) in morbis initium, ut puritatis disruptæ judex : ita vindex latentis impuritatis, & concupiscentiæ, in carne peccati. Ideoque etiam perseverantis, in radicali ataxia, vitalis principii. Quatenus autem 274 immediatè sedet, atque suscitatur à principio vitali, atque seminali : Consequenter hinc etiam morbi habent proprietates, directiones, proportionem, durationes, affectiones, atque respectus ad membra & loca. Quæ certè in bono intellectu nequeunt attribui ulcerosis calorum & frigoris prædicamentis, ut neque distillationibus, & Catarrhis spontaneo ponderum decubitu fluentibus. Juvat autem hanc morbi historiam uno exemplo palàm fecisse. In calculo enim, morbo maxime materiali, manifestoque. Non est enim calculus morbus : sed primaria Lithiasis, & verus morbus Duelech, est ipsamet idea, in potestatis Archei Renum, vel vesicæ, radicaliter insita. Quæ scilicet deest in sanis, ideoque neque in sanis regulariter ex urina (quæ tamen omnia in se materialiter continet ad Duelech actu necessaria) fabricat, actuat, aut separat, in existentem potentiam proximam, calculum vel arenam. At semel fermentis, in renem, partiumque subordinatarum Archeum, introductis, stabilitur ibidem idea actuans, & efformans ejus, quod propinqua potentia in materia latebat. Sicque fit calculus, vel arena. Quæ sunt productum veræ lithiasis. Idea inquam ejusmodi, in Archeo insito illarum partium habitans, est morbosus separator, & faber, imperans facultati insitæ illius organi, eamque ducit victam, ad lubitum suum erroneum. Superinducitur enim facultati insitæ, & vitali renem, eminentior potestas, seminalis & fermentalis ideæ. Productum verò, ab hoc primario morbo procedens, in via generationis, est ipsum monstrum Duelech. Idem in aliis æquè manifestè, ex duabus 274

saltem

saltem suppositionibus. Una scilicet, quod omnis morbus sit in ente vivo. adeoque in Archeo motore : non autem in ente per se mortuo, & immoto. Altera, quod morbus sit ens substantiale, per se in nobis subsistens. Undè concludo. Quod morbus, per modum aliorum entium naturalium, procedat de nonente ad ens, & nascatur feminaliter. Quod sic probo mechanice. Faba, ut seminum notissima, sit demonstracionis subiectum. In hac enim concurrunt ideæ umbratiles, concreatæ mox à mundi initio, & per propagacionem feminaliter illi connatæ. Quia inter binas squammas, quæ fabæ corpus constituunt, invenitur germinis præludium, habens bina folia cum radice : In quibus ideæ seminalis umbratilitate dormit. Estque alligatum utrique fabarum squammæ, tanquam utrique sexuali initio. Non secus atque vitello ovi adhæret crassius albumen, seminis entelechiam continens. Faba ergo, terræ commissa, statim combibit terræ liquorem vel actualem, vel vaporosum : atque illo intumescit. Terra autem, in se, suam habet fracedinem, sive vim imprimendi odorem fermentalem : respectu cuius, illi collata est potestas, mater, absque visibili semine commissio sibi sponte germinandi. Per consequens imbibito terræ succo, eadem huic vis fermentalis traditur, quæ est aliàs terræ. Qui succus, habens in se fermentalem fracedinem, determinatam ab odore specifico fabæ, excitat latentem seminis ideam in faba, quæ dein sponte propria pergit agere. Quapropter non nascitur germen, quod alioqui terra illius loci ex se produxisset : sed ex idea seminali intrinseca, & invisibili fabæ, nascitur germen, quod est herba faba. Sic tamen ut vis specifica fabæ flectatur juxta indolem fermenti fracedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat diversis locis, licet vitis eodem palmitate plantata sit. Sic nempe fluunt semina, in destinata munia, fructus, ac fines. Quod in Carcinomate explicabo. In-

primis verus cancer, nusquam nisi in ubere, & utero mulierum oritur. Non autem insunt, & dormiunt in utero, ideæ cancri : prout alioquin ideæ fabæ, in germine fabæ. Quia morbi naturaliter quidem fiunt : non tamen insunt. Nisi fortassis à semine generantis connatæ, ut in morbis hæreditariis. Atque ista est differentia entium creationis, ab entibus morbofis. Suppono igitur pro occasione cancri, quod ubera mulieris, compressionem aut contusionem patiantur, & glandulæ, lactis effectrices, conquassentur. Dein, statim Archeus sensitivus, organo isti insitus, dolorem, velut spinam pungentem, concipit. Ergo conquassatio, & dolor, se mutuo contingunt in sensatione : & tanquam è silice & chalybe, anonyma passio furiosa, loco fermenti, exurgit. Hinc ignea idea seminalis, furens (atque ideo venenosa) excutitur, succo loci imbibitur, & confermentatur. Undè tum demum tumor dolens, punctilis, pulsatilis, quia etiam venenosus, à furore. Excitatus ergo, & indignatus Archeus, pro indolè conceptæ indignationis (neque enim omnia passim ubivis : sed heic injusta vitescunt gramina, illic felicius uvæ, arboris foetus alibi) sic neque Archeus in digito, pto ut in oculo, videt. Isto ergo spinosi doloris tuberculo, conglomerat Archeus venenum, à sua indignatione paratum, quatenus ibidem Archeus se manillis ita nupsit, quod harum pars nulla illo careat. Istud autem tuberculum est productum cancri, in indignatione seminati, tam essentialiter cancri, quam is, qui postea sanie diffluit foetidus. Neque enim ulcera, aut apostemata, in uberibus, cancrosa unquam sunt, nisi furor ille Archei adfuerit. Imago ergo seminalis, ab Archei turbulenta tempestate exurgens, & in loci Archeo depicta, est verus cancer ; sive apostema adhuc, sive demum ulcus fuerit. Nam Archeus mamillarum, vitalis motor, illa scilicet parte, satellitium uteri furiosi agens, agitated furiis, topicè

cudit ideas virulentas, sibi, i.e. imprimi eodem jure, quo imaginativa, imagines suis passionibus consentaneas fabricat. Non aliter inquam, quàm uterus, cor, cerebrum, stomachus, quàm ipsamet vis seminalis vegetabilium propagatrix: imò nec aliter, quàm ipsis in simplicium excrementis (puta Rabidi salivæ) elucet. Sic inquam nascitur cancer, suasque propagat ideas, proximum in alimentum simile.

33. Primarius enim cancer, in Archeo topico, per contagii dependentem connexionem, ulterius in partem continerem diffenditur. Prout autem ab initio, usque in ultimam maturitatem, unicus tantum est idealis ac seminalis fabæ rector: Ita ab initio conceptæ ideæ cancri, in mortem usque, non est nisi idem venenum. Atqui cum cancer sit in subiecto sensitivo, Archeus proinde quotidie de novo furiat, novas ideas atque venena antiquis substituat. Non item faba. Quæ singulari initio incipit, & per fluxum pergit in continuitatem sui filii. In creatis siquidem primæ constitutionis, quamvis idem cum morbis sit ideale inirium, & findi progressus à non-ente ad ens: In facto tamen esse morborum progressus discrepat. Proinde quoque faba quotidie, exteriori vultu, mutatur crescendo, licet florescens à germinante non differat vitali initio. Pariter & morbi sigillati in Archeo, vel topico, vel insuæ, ab hujus varia insania venenum diversificatur. Et enim quamvis fundus cancri exulcerati, aeri expositus, fuerit objectum primum, ubi conceptus & natus fuit: attamen fundus illo per corrosionem absumto, semper penitior aliter succedit, novo contagio infans, velut ac si nova faba indies germinaret: Ideoque morbus, nedum à matheos locali centro prodit: sed à centro physico. Quod est furialis & seminalis idea Archei. Idem judicium & paritas est de cunctis aliis venenis, intus genitis, quale est jam præsumtum in Chirurgicis. In brutis namque (pro ut alibi de Peste)

omne specificum virus non nisi ab imaginis idea profuit. Unde in Adagio: *morta la bestia, mortio il veleno*. Sic nempe procedunt lepra, lues veneris, Caducus, Apoplexia, itemque morbi primarii omnes. Verumtamen assumpta venena non proin morbi sunt, aut surgunt: donec Archeus mutuo illorum contagii fermento, sibi injuriam fecerit. Tum quidem non tam sibi cudit proprio furore peregrinas ideas: quàm easdem à simplicibus ingestis mutuat, iisdemque tandem succumbit. In quo agone miras sibi format ideas, quas per symptomatum varietatem tragicè explicat. Itaque Cancer non est ulcus cavum, quod cernunt oculi, nec crustata ejus lividaque labra, quæ tangit manus: non denique est subnigricans, 35. putredine olidus ulceris fundus, aut fanies inde stillans, quam nares olfaciunt: absque his namque, jam cancer erat adhuc sua pelle vestitus. At hæc sunt effectus, signa, symptomata entis, cujus sunt fructus. Enimvero cum effectus, sive productum, dicat inseparabilem respectum, ad causam sui producendam: ideo morbus debet esse ens, continens causas, & proprietates suæ entitatis. Ideoque tam Cancer Apostema, Cancer est, quam dum jam ulcus factum est. Ideo namque plurimque morbi primarii in Archeo gignunt productum æquivocum. Ut est calculus respectu primariæ lithiasis. 36. Molestum enim Duelech vulnerat, læditque digestionem vesicæ, obliquit urinæ meatum, &c. Est etiam subinde productum, sola sui præsentia molestum, ut pus in Apostemate, vulneræ, &c. Aquam Hydrotæ, coagulatum in Scirrho. Atque ejusmodi producta, magis naturam effectus morborum, quàm morborum occasionis habent: nisi fortassis veneni compendia in fermento hauserint. Tunc enim vices assumpti veneni agunt, in Archeum compellunt occasionaliter, & novi morbi concilia. Ergo morbus est ens verè subsistens, in principio invisibili, proprietati-

- bus variis dotatum: non autem intemperies, vel diathesis, ex contrarietatis pugna, misione, gradu, & humorum fictorum
37. comitantia surgens. Verum primarii morbi ignorantia, ut remedium ignorare fecit: ita & spem sanandi ademit. Quia non nisi in mundandis productis erroneis & occasionalibus causis incubuere, potiusque palliatiæ præcautioni consultum est, neve morbi increverent, aut redirent, substructo à retro remedio. Nil autem cogitatum fuit, contra spontaneas furois procillas, quibus Archeus à nemine majorem patitur injuriam, quam à semetipso. Interim nil actum, nisi furor ille Archei ideas germinans siluerit, natumque inde persistens virus suffocetur. Neque enim occiditur per corrosiva: imò ne quidem in ulceribus, nisi & corrosivis vis necandi insit. Ut pote quæ furorem aliàs magis accendunt, quam placant, aut interimunt. Vir quidam, meis diebus, in tractu Juliacensi, Cancrum unumquemlibet sanabat, insperso pulvere indolente: atque tum demum emplastro incarnante solidabat.
38. Cujus ars secum sepulta est. Etenim scholæ attonitæ, quoties Cancer & phagedæna non pacantur suo Ægyptiaco, menstruum accusant, sive humorem atrabiliarium. Interrogatæ autem harum utrum causæ adhæreant, nutantes, ad utramque se tenent. Jam viri à Cancro

prorsus immunes, ut & fœminæ menstruo defunctæ. Fœtus in utero nutritur mero veneno. Menstruum peccabit non sola quantitate. Imò nec insons erit detentio menstrui in prægnante, nutrice & emaciat; longaque infirmitate subactæ, nutrietur veneno. Citraque convalescentiæ spem omnes peribunt. Cæterum si Cancer non à menstruo, sed atra bile, oritur: Cur ergo ad offensionem uberum Cancer advenit? Cur non minus Jovialibus advenit fœminis, quam tristibus? Quidve lien cum uberum contusione habet commune? Vel si atra bilis ad mammas peregrè ascendat, cur lac non atrabiliosum? cur lactentibus ordinario non est cancrum? Cur assumtis purgativis epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne minimum unquam mitescit Cancer? Morbos enim per idiopathiam & deuteropathiam quidem olim distinxerunt, tantoque infelicius, quanto indistinctius. Adeo ut ad colem allisæ Scholæ, hos affectus, de morbis, ad symptomata transfulerint. Ut dum ex utero hemicrania, strangulatioque, vel ex dolente apostemate pedis, glans in inguine. Consensuales sive secundarios affectus quidem nominarunt: sed non prout è suo semine prodeunt, agnoverunt unquam. Prout alibi latius de ignorantie essentia morbosicæ à me demonstratum est.

DE MORBIS ARCHEALIBUS.

1. Idearum Archealium ultro irruentium necessitates. 2. Scholæ utrobique in nobis neglexerunt motorem primum. 3. Aristoteles, Galenus & Paracelsus, circa hanc tragædiam demeruerunt. 4. Explicatio dati. 5. Demonstrationis præparatio. 6. Questionis dilucidatio. 7. Explicatio idearum Archealium. 8. Solvitur objectio. 9. Archei passionem, alterius fori excentricitates habent. 10. Ignorantiæ Authoris. 11. Ideæ Archeales probat quadruplex morborum caterva. 12. Hereditarii morbi ideam præ-

supponunt enim idea prolifica connexam, non tamen à generantis intentione productam. 13. Voluptas respicit Archeum in seipsam. 14. Mors inceptit à concupiscentia carnis. 15. Cur triuncus brachio, non generet truncum. 16. Cur non omnes parentum morbi equaliter transplantentur jure hereditario. 17. Morbi silentes probant ideam Archealem. 18. Idem probant morbi Astralis syzygiæ. 19. Quis morbi pertineant ad rebus inæquale. 20. Robur inæquale, fecit initium figmento Cataracti.

AM satis dictum erat, Archeum etiam bene dispositum alienari à passionibus, atque perturbationibus humanis: itemque ab alieni Archei exotica imagine, illum penetrante, quodque ab assumtis pharmacorum & venenorum potestatibus deleteriis, cito pessumdetur. Ast dum nullum premit assumtorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt, nec demum quatiunt perturbationes; nondum enotuit, quo scedere, via, modo, quoque persuasore & ductore, Archeus sponte declinet, ut bonum in se, tanto labore eatenus deductum, humorem inquam alimentarium, &que spermaticum, inconcussa sub valetudine, deturpet, quidque quod in vitalem societatem præparatum & assumtum erat, consilium corruptat, & scoriæ tam hostilem inde fabricet, ut se, cum suo hospitiò, in vitæ detrimentum Archeus ducat. De his nil scholæ, nisi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad suum illarum lubitum ductiles, excogitarint: non inquam de humore alimentario; at saltem de distillatis muccis, mentionem faciunt. Ab æq; consideratione enim, transilierunt hunc torrentem, simulque neglectum mansit medendi negotium, dum horum corruptorem ipsum neglexerint hæcenus. Rectè quidem censuerunt, nil moveri à seipso: agnoverunt quidem Motorem primum, suasque intelligentias, cœsorum motrices formas; sed motores proprios, seminibus inhabitantes; qui suum Blas, instructis sibi ideis, sponte propriâ, mobile primum in nobis efficerent, non sat considerarunt. Multoque minus, in morbos & negotium medendi, hanc philosophiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum est, quomodo ens seminale, Rector vitæ, perniciem sui intendat, ac sibi mortale Blas excitet. Cum unumquodque, esse & permanere optet. Apagæ Aristoteles, cum meretricio appetitu suo materiæ impossibilis. Nugis enim

istis alibi ad tuum pudorem usque est satisfactum. Galenus, ad hujus campanæ pulsum, in catochum modò devolutus stertit, ita, ut ne quidem de tono hoc unquam somniarit. Paracelsus tandem, qui putavit rerum essentias, harumque liquores perire nunquam, dissolutionem vitæ à trium primorum ataxia inchoavit. Vix enim credidit Archeum fatiscere, qui ne quidem in fimo agrorum, essentias herbarum, in pabulo assumtas, intèrre asseruit. Imò Archeus (inquit) nunquam dissolvitur propter senectutis deliquia: sed suffocatur tantum, per corruptiones, penes naturam adultas. Adeoque nec tum intèrre putat Archeum: sed alienis rebus obvolutum obfuscare, & ab agendi munere violenter suspensum abire, ac redire ad primum ens sacramentale. Rifu sanè, & commiseratione magis, quàm reprehensione hæc digna. Circa enim producta morborum, & occasionalia intrò allata, tantum versatum hæcenus. Paracelsus enim cum sequacibus, tartaros, in cujusque morbi efficientem intimum, introduxit, fortè nec ante nocuos, nisi dum ad ultimam sui lineam perducti, coagularentur. At viri illius errores antehac rejeci, credulamque posteritatem jam detecto mendacii fuco, meliùs instruxi. Quia scio, 4. Archeo suum esse Blas motivum, & alterativum, naturaliter sibi datum, & vifeminali proprium. Utpote qui vel à primo conceptu, tam animal, quàm vegetabile unumquodque, ad nutum propriæ destinationis movet, figurat, alterat, auget, &c. Adeoque Archeum esse impetum facientem, apud Hippocr. extraque, vel præter quem, nil moveri, sentiri, vel alterari in animantatis. Denique scio, quod Archeus se regulariter moveat, juxta ideam, vel sibi à generante relictam, vel aliam, aliunde ascititiam. Undè quoque credidi ejusdem entis & facultatis esse, quæ per sanitatem omnis motus & alteratio fiunt in regularitate ordinata, & qua hæc eadem irregulariter sunt. Ergo neces-

sum,

sum, à solo Archeo naturaliter non minus morbum, quam sanitatem derivare. Ita ut si per imagines semini impressas sit vita, sitque sanitas: per consimiles quoque, sed præposteras ideas fiant morbi.

5. Sed undè hospites illæ imagines profiliant, si nil externum quatiat, nihilque internum, ne quidem labe hæreditaria turbet. Enimvero de ideis humanis affectionum, inclinationum, passionum & perturbationum jam egi: sed sat nondum de Archæalibus, dum proprio luxu sponte exorbitat Archeus, & Prothei instat, seipsum voluptuosè transformat. Etenim ut regulares ideæ (undè Archeus omne suum Blas habet) femini, à libidine generantis implantantur. Sic quoque ab impuritate naturæ, luxualem voluptuariamque inordinationem omnem reservavit concupiscentiæ, quæ planè nunquam deponitur, quamdiu vivitur in carne peccati: quia deturpatæ in passionibus naturæ est prorsus vernacula. Sic namque Archeus contristatur quodammodo, irascitur, odit, angitur, desperat, sibi que sit tædiosus: tamen si homo nil tale sibi procurarit, aut in se senserit. Fiunt nimirum exundationes in Archeo, hæc tenus anonymæ, quia sibi propriæ, & humanis perturbationibus non usque adeo cognatæ, undè quoque excentricæ atque virulentæ imagines, mera pariunt venena. Spontanei enim veluti mærores sunt, qui vitam, ut tineæ vestem, rodit, juxta sapientem. Hæ sunt scilicet anonymæ ideæ, quæ latentem aliàs morbum, vel hæreditarium characterem, in medium proferunt. Verum si cerebrum, cor, lien, &c. sint aulæ, quibus Princeps Archeus sua celebrat concilia. Quid ni ipsum principale, originale ens, motivum imaginativæ, sibi etiam genialem phantasiam habet? Et in natura, per concupiscentiam corrupta, dant irregulares exorbitationes in ente, potissimum dum se animæ imperiis velut subtrahit, sui que juris mavult esse! Nec obstat, quod in homine non sentiantur Ar-

chei propriè ejusmodi passiones: quæ alioqui requiri viderentur, si ideas morbificas & sigillares depromere debeant. At certè, Archei propriæ inconcinnitates, absque organi & animæ commercio contingentes, nequaquam sentiuntur in homine. Neque nimirum, cum somnia pleræque nesciamus; imò neque sciamus nos somniasse, nisi facultatum quædam sit facta mutualis traductio in hospitium. An enim generans sentit se formare ideam, quæ tam superbum ædificium mox struet? An enim semel cogitat de formando saltem factu? de rebus agendis? In libidine enim mens alienatur quodammodo, seseque velut subtrahit interim dum Archeus sui imprimit imaginem, absque imaginativa. Archeus itaque retractus, absque suæ aulæ comitiis, penes se, intus quodam velut tædio, consistatur (nec enim irregularitates Archei se stringunt ad regulas passionum, & idearum mentalium, dum præcipuè à suis muniis, imò & à mentis imperio, violenter exorbitat.) Undè ideæ, ignaviæ authrices; Hincque digestionum tarditas, negligentia, obmissio, cum quadam vitæ inappetentia, &c. Ejusmodi sunt luxus essendi, dominandi, sciendi, habendi, domandi, ulciscendi, fruendi, &c. Adeoque horum conceptuum ideæ, gignunt dissolutiones, desideria, profusiones, & intollerantias. Unde demum digestionum, distributionum, & regiminis incuriæ, dispendia, titillationes, irresolutiones, gravamina, tetricitates, &c. Undè tandem Pestes, etiam ignota toxicorum monstra, itemque morbi dissoluti, & Atrophix inopiæ. Sunt quippe ideæ ejusmodi, consilii inopes, & extra curias solitas formate. Ideoque illarum matrimonia, & ministeria, non magis regularia, quam earundem nativitates. Ergo Archeus in proprias luxualesque irregularitates lapsus, totus symptomaticus, atque impatiens, velut furit, habenas regiminis (quod alioqui ferri nunquam potest) nunc deserit, nunc iterum interrumpas ar-

ipit, quandoque tardior operatur, tardio-
que sui corripitur. Imò media volupta-
tum satietate, tormenta sibi excitat, ens
plànè irrationale. Interrupto namque di-
gestionum exercitio, humor alimentarius
in sexta, per nimiam detentus moram, ex-
otium exuberantis digestionis concipit
fermentum, suoque frustratur sine. Hinc
namque iterum, velut perterritus Ar-
cheus suæ velut incuriæ pœnitens, præpo-
10. sterè cuncta mover. Sed neque dignè
media explicare, quibus Archeus suas
spontaneas excentricitates facit, neque
harum ideas proprio etymo depingere si
sint invisibiles, imperceptibiles, & in abs-
tractione Archei à muniis corporalibus
factæ. Non enim modum novi, quo initia
seminalia suas dotes exprimunt, qui pla-
nè ut à priori mihi ignotus est. Conje-
cturis enim tantum à simili assecutis, ludo.
Equidem per regularia in homine,
conjecturas feci, quas alter me judicio-
rior explicet. Mihi quæ autem visum, non
fore operæ pretium, penitus hæc scrutari
jam secundum individua: sufficere verò
tam in cognoscendo, quàm medendo, ge-
neratis ideis obvenisse, & sustulisse ab
Archeo omnem ataxiam, unico fortassis
Arcano: de quo postea latius. Pacem ergo
optatam studiis, & infirmorum querelis
11. daturi, quærite, & invenietis. Cæterum
doctrinæ jam traditæ, ad stipulantur mor-
bi omnes potestativi, quique velut abs-
que sordium omnem contactum ineru-
descunt. Atque ejusmodi sunt in primis
morbi hæreditarii, à generante, cum seme-
ne infusi. Quorum videlicet ideæ aliquot
annos patienter expectant, antequam in
prole, imò & quandoque in sero nepote
manifestentur. Secundo idem convin-
cunt morbi, per longa dierum silentia
dormientes, atque subinde recidivi. Ter-
tio, Morbi concentrati, quos Torturas
noctis alibi voco. Et quarto, Idem expli-
cant morbi virtutis disproportionatæ,
quos inæquale rebur voco. Quantum au-
tem hæreditarios & posthumos morbos

concernit: Certum est transplantari
ideam morbificam in semine parentum
depictam. Non quidem quod Generanti 12.
sit conceptæ alicujus passionis, aut morbi
character, generando sibi propositus, ex
sine destinato: sed (ut dicere jam cesso)
Archeus in generationis actu concipit
voluptatem, per quam à corpore, in sui
centrum abstractus, debet, tanto vicinior,
in animam, velut alterum à corpore extre-
mum, se reflectere. Undè non potest non 13.
vitale lumen suscipiens vigorari, atque
suscipere sui imaginem seminalem, for-
cunditatis scilicet causam. Est namque
voluptatibus universis proprium, cum be-
neplacito, seipsum in sui speculo contem-
plari, & cum jucunditate plausibili, quæ
philautiam, & quandam arrogantiam, in
primis naturæ cunis, usque peperit, diver-
sam tamen in se, pro voluptatum varie-
tate. Etenim dum Archeus se subtrahit,
abstrahitque, ut dixi: attamen non potest
non esse in corpore, tanquam loco. Abs-
tractum ideo voco, non quidem à corpo-
re; sed ab aula, sive trono ordinario.
Non sit autem abstracta Archei contem-
platio, in corde, quasi fluctuaret, continuo
agitationis & pulsuum motu: ut neque
sinus cordis, sunt aula consilii Archei ab-
stracti. Imò neque in ipso cordis paren-
chymate: at penitus ipsa regia est. Ni-
mirum in ipso stabili spiritu, ipsi in sito.
Concepta nempe isthæc, sub libidine,
imago sui ipsius, particulam spiritus, à
quo patrat, induit: quæ sub synteresi
Chymicæ, est 3200 pars totius. Quæque
particula minima ejus se depicta, transit
deinceps in spiritum influum, cordi do-
mesticum, unà cum idea libidinis ac desi-
derii. Sunt autem ideæ desiderii, solæ di-
rectrices motivæ (prout alibi, de sympa-
theticis) atque proinde concepta Archei
humani imago, per istam directionem, se-
mini materiali inseritur. Quare mors à 14.
venere ut inceperit: ita quotidie accelera-
tur, pro ut & defunctio plantæ incipit à
concepto semine: quatenus inde minui-
tur

tur potenter vis vitalis. Denique id sanè veraciter, & non per dolum phantasticum fit, quo ejusmodi idea necdum ens integrale humanum repræsentat; sed individuales simul propensiones, proprietates, & defectus. Hinc enim, uno truncus brachio, non proinde mutilum generat.

15. Quia idea formativa non aliunde quam à viscerum infuso Archeo, in generationem tradux est. Ergo morbi hæreditarii inolescunt sætui, ab ente morbofo. Idea nimirum, spiritui seminali impressa (cum sit ipse morbus, adhuc in vita prima seminis delitescens, & sigillatus) adhuc dormit, & sui maturitatem expectat, donec experfactus ab Archei agitatione prorumpensque, producta sua parere sit apta. Sic nimirum furores innascuntur, ac propagantur in proles, cum tota inclinatio.
16. num seminalium prosapia. Porro & inde conspicuum, non omnes morbos parentum in proles transferri: sed illos dumtaxat, quorum ideæ contaminarunt Archeum viscerum in parentibus. Neque enim aliqua podagra, aut furoris materia occasionalis, cum seminis genialis integritate, transfertur socialis. Nam præterquam quod alienigena dualitas sterilitatem seminis continet; etiam supposita illa morbi translata materia putreret, loci & fermentorum importunitatibus digestionumque iterationibus victa, foeret, putreret, vel dierum successiva multiplicitate evanesceret. Non autem in periodum vitæ comitaretur, suæque excitaret recidivas. Quantum autem morbos silentes, licet acquisitos attinet: etenim id habent vernaculum: quod statis periodis importuni resurgant. Sic namque Comitialis, per menses & annos subinde dormit, imò & nunquam excitatur, nisi per Venerem, Iram, Mœrorem, partum, &c. Neque est enim ulla materia, fomes caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, arefceret, consumeretur, vel pristinam veneni labem amitteret: quod

cum non fiat, verum in vitam perennet: aliud proin exordium, atque hospitium immediatum, quam recrementa delegit. Sigillatur quippe in idea entis activi, & constantis per totam vitam. Itaque spiritus vitæ, in organis conclusus, suas patitur procellas, ab ideis suis morbofis: quas quoties spiritus influens inde recipit, eandem toties contagia statim in actum deducit. Etenim ut Comitiale virus inebrians est, soporiferum, & quodammodo furiosum; primitus circa stomachum elucescit, ac dein maximè in capite percipitur, ejusque clientes singulariter afficit. Ita Archeus capitis cudit imagines virulentas, qui ipsi Archeo infuso sunt exosæ, & venenoso contagio suspectæ, facileque inde totus fit apogeus. Sunt tertio, morbi quidam concentrici 18. in materia, & efficiente: artamen cum sint sætus, concepti in irregularitate Archei exorbitati; hinc sunt excentrici, quo ad sanitatem, concentrari autem in penitiori Archei fundo. Hætenus namque astræ respiciunt, & ad lunæ præsertim syzygiam moventur. Tororum item apes in futurum prænunciant. Neque enim Archeus se Astris obligari ostendit, nisi per morborum importunitates. Quapropter morbi illi vocantur vulgo Ephemerides agrorum. Rectè ergo valentibus, Archeus non regitur ab Astris. Quia verò lunam singulariter sectantur (quæ Astrum nocturnum est) nocturne ideo magis ferociunt. Ideo Torturam noctis appello, quod per consimile Blas ferri, & cum Astris confabulari videatur. Idq; sanè non competit nisi Archeo: cum crassior corporis compages non ad hoc idonea sit. Sunt ergo sigillati, in spiritu vitali, organis principalibus infuso. Nil autem sigillatur ibidem, præter characteres ideales. Archeus est ens fontale, quod suo Blas omnem in nobis impetum concitat juxta Hippocratem. Permanet autem ens fontale, utenique nitidè

- nitidè ablatis productis morbofis. Nam etfi ſubinde tam contenta, quàm continentia vitiet: attamen Archeus reſervat ſibi ſolitarium vitium, impreſſum, quo omnem procellam ad lubitum concitat. Morbi tandem, quos quarto loco voco ſub robur inæquale, ſunt innati, vel adepti. Et quia robur dicunt, palàm quoque ſubter poteſtates ſe ſcripſerunt. Difficile autem ſemper fuit in natura, ſingulis organis deſideratum robur, abſque aliquorum querela partiri: quin perpetuò unum alteri prævaleat, debiliuſve ſit. Ad
19. quam equidem non deſluunt, aut decurrunt, ex inſonte capite humores, vel mucroſa recrementa: prout alioquin in ſcholis, fiſtitiis humoribus atque Catarrhis tributum eſt. Quin potiùs inſitus debiliori parti Archeus, diſtributionis penuriam advertens, & injuſtiæ inæqualitatem

ſentiens, ſit querulus, ac ſeditioſus, velut in novercam. Cuius in paſſionis ideas cum aliò mittere non ſit opportunum, in ſeipſum tetricus torquet, triſtitiaque effectus in ſuis digeſtionibus parit. Ergo ipſamet ſeminalia morborum initia in diverſos fines diſtrahuntur, licet unico ſubjecto immediato inhaſionis gliſcant; quia recipiuntur per modum recipientis. Id eſt, humani corporis, partiumque diverſitate, diſformitatem in manſionibus ſuſtinent. Quin etiam Archeus ipſe pro motuum diverſitate variam concitat ſymptomatum ſupelleſtilem. *Spiritus* (inquit Hippocrates) *tres in nobis motus fecit, intrò, extra, & in circuitum*: ſecum quoque movet, & tranſinuat ſingula, etiam dum ordinatus eſt. In ſui autem irregularitate quicquid peregerit, ſuæ ataxiæ quoque memores effectus edet.

ORTUS IMAGINIS

MORBOSÆ.

1. Morbi deſcriptio per enumerationem allegatorum. 2. Quid morbus. 3. Vana Medentum putatio de morbo. 4. Hoſpitiū vite eſt morbi. 5. Probatnr vis ideæ morboſe per vegetabilia. 6. Per Blas meteoron. 7. Ex præmiſſis probatur ideæ Archeus Blas in nobis. 8. Morborum ſedes ordinaria. 9. Perturbationum imaginis citantur. 10. Ex novente mentali ſit hoc aliqd. 11. Duplex ideæ morbiſſica Archeus. 12. Ideæ delatæ ad cruorem. 13. Regula Juris in modo. 14. Cur Aukhor ſerveſet veterum nomina. 15. Probatur ideæ ſolo Archeo fabricata.

- D**auditam doctrinam entis morboſi, à me promiſſam, jam ad longum deſcripi, ut medentes diſcant, ſontaliter morbum introſpicere, & deſueſcant ſeduci paganis opinionibus. Quapropter morbus non eſt qualitatium elementalium quæpiam intemperies, horumve eſt luſta continua promanans victoria, pro-ut hæcenus ſomniarunt Galeniſtæ, nec item eſt morbus, unus è quatuor fiſtits humoribus, craſim ſuam ſuperans, &
1. ſueſcant ſeduci paganis opinionibus. Quapropter morbus non eſt qualitatium elementalium quæpiam intemperies, horumve eſt luſta continua promanans victoria, pro-ut hæcenus ſomniarunt Galeniſtæ, nec item eſt morbus, unus è quatuor fiſtits humoribus, craſim ſuam ſuperans, &

quatuor elementis æquiparatus. Nec demum morbus eſt materia aliqua degener, ab elementorum impreſſione ſulcitata. Sed omnis materia excrementitia, vel eſt nuda præcedens morbum materia, morbi que ideò cauſa occasionalis: vel eſt morbi productum, ab errore partium reſultans, adeoque morbi effectus quidam poſterus: licet dein occasionaliter morbum alium ſuſcitet, vel antecedentem aliam cauſam foveat, augeatve. Nec demum morbus eſt qualitas noxia, è veneno aut contagio alterius, & nocuæ materiæ, pullulans. Veruntamen iſta ejuſmodi peccata, accuſant dumtaxat ſui præſentiam: non autem effectum inde tantum occasionaliter dependentem. Eſt itaque morbus, ens quoddam natum, poſtquam nocua quædam poteſtas peregrina violaverit vitale initium, huiusque vim penetraverit, ac penetrando excitaverit Archeum, ad indignationem, furorem, metum, &c. quarum ſcilicet perturbatio-

2.

num

- num anxietates, ac molestiæ, ideam sibi consimilem, imaginemque imaginando debitam, excitant. Promtè scilicet ista imago cuditur, exprimitur, sigillaturque in Archeo; eoque vestita, mox morbus in scenam intrat, corpore scilicet archeali, & efficiente idea, constructus. Archeus nimirum sibi noxam parit, quam ubi semel admisit, mox dein quoque importunitate illius cedit, fugit, alienaturve, aut deturbatur, vel inquinatur, cogiturque subire alienum imperium domesticæque sibi excitatum bellum civile, sustinere. Est nimirum Icon aliena ejusmodi, materialiter impressa, surgensque ex Archeo. Verum inquam ens morbosificum, quod morbus
3. appellatur. Etenim quanquam Medentes solummodo occupentur circa dissolutionem, absterisionem, & expulsionem noxiæ materiæ occasionalis: non valet tamen putatio nostra variare morbi essentiam. Ut nimirum, quia Medicus laborat in proseriptione nocui occasionalis, proinde etiam morbus debeat esse id, quod præpostero ordine deceptus ille medens expellere intendit. Morbus namque essentialiter est id quod est, sive absit Medicus, sive adsit. Nec enim medentis initio magis morbum determinat, quam ipsum terminat. Utpote qui se non accommodat ad putationem aliorum: sed eandem irridet quotidie. Quare ut sanitas consistit in vita integra: ita morbus, in ipsamet vita oblata. Vita autem subsistit unicè atque proximè in sede animæ: anima verò non operatur extra se, nisi vi organi officialis sui, quod est aura vitalis Archei. Ideoque mirum, quod hætenus ignoratum fuerit, quod morbus sedeat immediatè eodem hospitio vitali, quo vita fruitur. De quo post latius. Vix etenim credent Osores, omnem sublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter jam ante perstrinxi,
 5. juverit tamen id fortius ligari. Novimus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi sibi simile. Est autem ista vis

proprietary, ens reale, actu existens, quod in semine jugiter & successivè manifestatur. Nec est ejusmodi vis, quæpiam accidentalitè potestas, sive nuda qualitas: sed est vis seminalis, qua planta paritas in suo semine depingit ideam, continentem figuræ & proprietatum, juxta quas ipsum semen excitabit, delineabit, & crescere faciet plantam filiam. In seminibus namque manifesta cognoscitur imago, gnara rerum, in propaginem novam agenda-
rum. Pariter mare non facit, sed patitur horridas tempestates, quas ventus efficienter concitat. Et ventus quidem non à seipso, suaque sponte movetur: verum ab invisibili Astrorum influxu, juxta illud.
Erunt vobis stelle, in signa, tempora, dies, & annos. Tanta nempe primariorum elementorum procella prorumpit, ab ente, quod lucis instar est. Non est autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Astrorum: Etenim quantumvis sit incorporale, & immateriale Astrorum lumen, non est tamen lux quædam simplex; sed quæ præter lucis solitariæ proprietatem (quæ est dumtaxat illuminandi) habet Blas motivum in se, itemque durationes directionesque secundum loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alterativum, ad omnem temporum vicissitudinem, & periodos. Hæc solent antiquitus adscribi adspectibus diversorum luminum, qui tamen ut tales, non superant efficaciam suam, quæ est luminasse. Sed excitare temporum tam dissimiles stationes, & tempestates etiam prævisas, id est, ante stellarum adventum, ad loca adspectuum illorum, majoris sanè ponderis effectus est, quàm solius luminis simplicis. Reor itaque, per adspectuum diversitates condi imagines spirituales, astrales invisibilis mundi, quas in aerem deponunt, ad excitandum Blas, juxta imaginem illarum proprietatum. Siquidem momentaneus est tantum stellarum adspectus, ut & instabilis locus, effectus autem perseverant aliquamdiu. Ergo ne-

- cessus est luminare aspectus, præter lumen momentaneum, deposuisse in aere ideam Blas, operantem, usque in sui consumptionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Est ergo ejusmodi imago de natura luminis, ut statò tempore operetur: nam aliqui multorum annorum cursu vix ad nos pertingeret, nisi de natura luminis esset. Itaque sicut plantis inest vis suscitativa imaginis seminalis, ad prolificandum: sic & Astris vis est fabricandi ideam motivi luminis, quæ est inchoativum motus initium, faciens quicquid sibi in executionem est demandatum. Archeus autem noster, sive habeat vim terræ, vel Astris similem, perinde est, modò intelligamus ipsi proprium esse, Blas tempestuosum in nobis excitandi, post inobedientiam Protoplasti. Sive illi ejusmodi proprietas à peccato inoleverit, vel demum illa, proprio nutrù, adpectuque sui perturbationis de novo suscitetur, perinde & sat est. Modo agnoscamus, quod omnis vis, tam regularis vitæ, quàm inordinati regiminis, non nisi ex initio hoc vitali promanet.
8. Suntque idcirco omnes morbi, horumque typi, conceptus quidam depicti, ab invisibili hoc Rectore, ad perpetrandas nostrarum calamitatum procellas. In æthere ergo Archei depinguntur ideæ aspectuales, tam ex profunditate stellati Cœli ipsius animæ, quàm ex erroribus septem viscerum insitis spiritibus formatae. Sic enim pavor Pestis, Pestem creat. Pavor subitaneus mortis, sæpè podagram necuit. Pavor item amissi, vel amittendi honoris, si per diem unum duraverit, Epilepsiam fecit subinde. Tristitia paupertatis, insaniam adduxit: aliis verò Scrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è superbia devoluti sunt. Et sapiens testatur: quod tristitia vitam hominis, ut vermis vestes, rodat. Tristitia autem est tristis cogitatio: hæc autem est nonens, quia ens mentale. Quod quia nonens, nullam ideo
- ex se agendi potentiam habet. Ergo cogitatio tristis, parit ideam activam, sitque hoc aliquid ex nihilo, non secus atque in prægnante perturbatio monstrum parit, & sortum humanum, in belluinam transmutat. Eo quod imaginativæ potestati sit vernaculum, imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Tristitia igitur, quæ est lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam consumit, roditque; eo quod ejusmodi idea, pro sui materia, habeat auram vitalem Archei degenerem: quæ idcirco præterdit residuum Archei, sui similitudine pervertere. Hæcque aura degener in duumviratu corrumpitur. Idcirco mox à tristitia, continua sunt suspiria. Hæcque sic accidunt viribus phantasie tristis. Idem quoque contingit in potestate phantasie propriæ Archei, sive influi, sive insiti: quorum uterque (pro ut de tumulo Pestis alibi) phantasie imagines potentissimas condit. Quapropter duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbosica, morbum transiensem à Chronico distinguit. Quapropter qui posthac ritè attendent, reperturi sunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis est, diuturna, nec descendit emanatione extra Archeum viscerum, dicatorem muniis phantasticis, sive extra duumviratum, parere amentiam diversam, sive distinctam, per idearum varietates. Reperturæ similiter simplicia, tam intus degenerata, quàm forinsecus assumpta, modò ipsum Archeum forinsecus affectent. Duumviratus parere parem Amentie Ideam. Quod manifestum fit in Rabidi levissimo contagio. Quales etiam morbi concentrati in membris vitalibus, colloquantibus cum Astris, unde Robur inæquale, Tortura noctis, hæreditarii, repentesque periodicè, cernuntur promtuarium invisibile intus habere, principiumque inchoativum tragœdiæ, unde pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis, jussu, repetuntur Ideæ, tot procellarum

12. larum Authrices. Ideæ autem, si cruorem informant, vel liquorem proximè assimilandum, & alimentarium, nascuntur tempestates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hospitali Archeo. Proprio ergo luxu, tadio spontaneo, corruptela, defectu, Blas furioso (nomina enim deficiunt, ubi res à priori incognita latet) intus sic lascivit Archeus, quod etsi foris nil quatiat: attamen habenas regiminis, vita deferat, suspendat, spernat, aversetur, furietque nescio homine. Sic nempe surgunt Ideæ, quæ in omnem dissolutionem, ac morborum effrenem tyrannidem, liberæ prorumpunt. Cumque medenti occulti motus sint lascivientis Archei, adeoque nequeamus abjectas semel habenas in manum ejusmodi Archei reponere: à posteriori, universale quoddam Arcanum conspiciendum, & sedativum Archei, est adhibendum. In casum ideo plerumque laborat, quicumque destitutus Arcano universali, non pacato prius Archeo, averruncandis causis occasionalibus, operam locat suam. Quod sanè stylo aureo accuratè notandum est. Contingit enim ipsi non secus, ac qui non obstipato jugi fonte, exhauriendo aquam, rivum exsiccare præsumit. Interim cum ignoto tramite Archeus procedat in suis imaginum fabricis, cogor in morborum explicatione, antiquata servare nomina, & nomenclaturas sequi: ut causarum occasionalium trita via, deveniamus ad cognitionem occultarum quidditatum morbidarum. Sufficit autem mihi hoc parergo ostendisse: quod Ideæ seminales, in toto mundi systemate, sint inchoa-

tivum principium omnis Blas seminum, generationum, vicissitudinum & procellarum. Attamen priusquam ad morborum schema contendam, cum adhuc nimis sit jejunum, Ideas ab Archeo formari, non minus quam à vi phantastica; juverit id Tyrone uno argumento ostendere. Etenim cadaver humanum, spontaneo fluxu mortuum, friget super omnem glaciem, non quidem quod revera frigidius sit cadavere vaccæ, spontè demortuæ (id namque per organum qualitatatum æ gradus ambientis distinguens, clarè demonstratur) quanquam tamen id nostro attactu sic censeatur. Contingit id enim, solius Archei pavore, qui contactu mortis in cadavere pavet. 1. Sentit mortem, quam fortassis phantasia adhuc ignorat. 2. Pavet. 3. Retrocedit spiritus influus. 4. Insitus autem manui, pavore turbatur & concidit, adeoque initium mortis sibi è pavore concipit. Non inconcinne ideo sacra, ut qui mortuos tangeret, impurus & semimortuus censeatur. Quam mortis imaginem Archeus, velit nolit, concipit, eamque sic mordicus aliquamdiu retinet, quamdiu superstes est illa pavoris Idea: quod intra horam vix ad focum recalescat. Ergo pavoris Idea realiter ibidem est: siquidem operatur effectum, estque formata ab Archeo, & non ab imaginativa hominis. Igitur, si Archeus pavore fugiat tremens: pari quoque ratione tristabitur, irascetur, furore alisque passionibus concitabitur. Et quarumcunque perturbationum Ideis conflictatur, sibi fit molestus, & noxius, juxta idearum lubitum, quas sibi finxit propriæ vi & libertate.

ADITUS PRÆCLUSUS AD CONDUM VISCERUM.

1. *Concluditur è sede anime ipsa sanandi morbi difficultas.* 2. *Quartanæ exemplum.* 3. *Notabile de remediis hætenus contra quartanam usitatis.* 4. *Purgantia in quo incautos hætenus fefellerunt.* 5. *Quandoque per accidens, purgantia sanarunt. Atque hoc dolo permanferere.* 6. *Census incurabilium.* 7. *Distillatio parit nova generata.* 8. *Singularitates in rebus per ignem productis.* 9. *Decocta differunt à stiltatis.* 10. *Scopus auctori quis olim.* 11. *Deceperunt Auctorem quedam remedia.* 12. *Remediorum examen.* 13. *Digestionum examen.* 14. *Hydro-remediorum examen.* 15. *Valores stomachi.* 16. *Prima conditionum varietas unde.*

1. **D** Ostquam deprehendissem, stomachum radicem arboris, sive radicem tam digestionis universalis, quam particularium quarumcunque: cognovissem æquè seriò, ibidem habitare animam mortalem seu sensitivam, actionem in nobis quarumlibet heram, ac vitæ dispensatricem per totum. Sitam videlicet quoque ibidem primorum conceptuum fabricatricem, somni item, non minùs quàm vigiliarium & amentiarum officinam: Duxi rationi consonum, nusquam decentius mentem immortalem, sive Dei simulacrum stabulari, aut connecti potuisse, quàm in præfato formali, atque vitali lumine: principio scilicet spirituali, sibi ob id quoque propinquissimo: quia agnato. Cumque tandem pervestigata vitali monarchia cernerem, opticeque cognoscerem, morbum omnem essentialiter in vita consistere, atque ex eadem confurgere, sese obtulerunt mihi causæ difficultatum in sanando morbos, præcipuè, qui sponte sua non silent, aut qui suapte impetu ad periodi finem non festinant; sed vitam, quam acerbè infestant, comitantur. Quapropter è morbis diuturnioribus, vidi quartanam, atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac deinde tam qui in extremo corporis habitu cubile delegerunt (quales sunt Lepra, pa-
- 2.

ralysis, Ischiadica, spasmus, Podagra, &c.) quàm qui alligantur alicui viscerum (ut Apoplexia, Epilepsia, Asthma, Lithiasis, Hydrops, Amentia, &c.) non sanari, non quidem defectu desiderii sanandi: verum solius remedii penuriâ. In remedio autem illo dudum laboravi, ac retrospexi multoties, donec cognoverim, quod ipsum vitæ fontem respiceret, sive animam sensitivam. Quapropter primò, ante manus sumsi ipsam quartanam, utpote obviâ, tædiosissimâ, ac planè cognitam: quæque dum sperneret Medentum usitata remedia; irritam redderet corundem spem. Inprimis per eandem certior factus sum, quod ubicunque lateret aliquod materiale productum morbosum, requireretur pariter remedii convenientis applicatio: vel aliqui sopes formidaretur permanens effectus, à causa illa occasionali fuscitatus. Atque idcirco ab hujus enunciationis correlativo compe-
3. ri nulla hætenus medentum remedia: ut-
cunque fama sui jactentur deoppiliati-
a, resolventia, abstergentia, vel purgantia;
eadem ramen tantum devenire, aut defer-
ri, ad summum solummodo usque ad li-
men lienis: qui sensibili testimonio se
prodit quartanæ hospitium. Itaque hinc
certò instructus, conjeci, vim illam reme-
dii deoppiliatam, &c. mox vel in sto-
macho perire, mitescere, domari, vel
per intestina proscribi, si prius saltem
non interierit. Sin verò qualitas aliqua
remediorum, ex vita sui media, sopes
persisterit, aliquantulum perfracta, peni-
tiusque assumpta penetraverit (qualiter
macis, vel terebinthina, in lotio, saporem
sui, ex necessitate magni Oportet, reti-
nent) At saltem eadem si castrata ac de-
lumbata occurrat, ut nequicquam eorum
efficiat, quorsum, & propter quæ, deglu-
tiuntur pharmaca. Ova quidem & carnes
bellua-

belluarum referunt saporē alimonie, quæ ipsas saginarunt. At sanè, dum in œconomiam vitalem transeunt, tametsi gustus prioris vestigia retineant: adeoque sanitatis quædam testimonia contineant; sunt tamen tam segnia horum auxilia, ad eradicandum productum aliquod morbosum; quod diuturni lentique morbi, jamdudum, irritam hujusmodi remedium jactantiam patefecerint, imò & spem 4. sustulerint. Sola autem purgativa maxime sefellerunt, falluntque tam Medentes, quàm incautos Medicatos hætenus, quia cæteris auxiliis subtilius imposuerunt. Etenim ut sunt de venenorum profapia, (quod lib. de febrib. ex instituto ostendi) confusionem statim circa primas radices, digestionisque matres, suscitant: atque adeo, quicquid pridie est assumptum, vel aliàs etiam ritè subactum, id solutiva statim quoque corruptionis characterē contaminant, totumque foras confestim propellitur, attracto crudiore cruore, è Mesenterio, invicem ejecti liquoris contaminati. Quod nimirum, ibidem confestim pariter corruptitur, donec virus solutivorum agendo saturatum & extinctum sit. Putatum est hætenus, quòd hoc putidum liquamen cruoris & carniū, esset ipsa morborum materia. Sive, procul per solutiva evocatum liquorem, jam cadaverosum ac foetidum, esse humorem unum de quatuor, præ aliis selectum, ac magneticè attractum. Potentissimè idcirco hæc perversa doctrina hucusque mortales decepit: eo quod effectum aliquem 5. solutiva sponderent, & exhiberent, evanidum licet plerumque, ac subinde truculentum; non tamen sanitatis autorem, nisi quandoque per accidens, naturā suā farcinā, primo limine detentam, unā excidere permiserit. Qui effectus per accidens, etsi rarus, tamen nomen fumosum solutivis dedit purgationis, fecitque jus, solutiva, tanquam asyllum implorandi, eorumque opem impendendi, interim intacti mansere morborum plurimi, & atro-

ciores. Nam quotquot sua sponte non decurrunt statim ad terminum, habitū sunt incurabiles, & solutivorum spectata vana tyrannide, quiescere sunt jussi. Interim quotquot remedia conabantur insigni truculentia naturam in sui lubitum cogere, extemplo sensere vitæ nostræ resistentiam, atque eo ipso noxia: quia vitæ insidiantur, dum cruorem in virus cadaverosum mutant. Nocua inquam evasere, & periculosa auxilia. Nam si veneni, aut graduum tyrannidis suspecta erant: statim ut assumpta, rejiciebantur tanquam infamia, eo quod insignem perturbationis, confusionis, & lipothymie procellam, nilque præter comminatum turbulentiam aut stragem excitare visa. Sola autem at- 7. que unica, majora Arcana, quibus vis naturæ dotalis supernè est instillata, vel puritatis atque subtilitatis encomio gloriosa, omnem morborum tyrannidem ex æquo supplantarunt, uno restaurantis vitæ compendio, in universalem sic medicinam surrexere. Dixi alibi, omne distillatum esse novam creaturam, per ignem productam: adeoque non ex primo sui concreti instituto. Perinde ut ignis est res quædam pro artificis facta, naturalis tamen: ita quicquid per ignem prodit, etsi sit naturale; tamen profluit è principio naturæ obliquo, feminalia initia detorqueute, ad ignis lubitum. Hinc quicquid 8. per ignem conficitur, vitam primam, mediam, atque ultimam simul acquirat, liquanturque simul junctim. Quatenus unicum feminale principium, quod in materiam confluit, variis terminis antea subiectum, ac distinctum, per ignem coadunatur, simulque inde fit nova creatura, surgens quidem ab initis, concreto in existentibus: attamen sic ista initia feminalia per ignem alterantur, quod quædam colliquatione ens novum inde suscitetur, & tres vitæ proprietates unā consurgant. Quapropter etiam cuncta distillata à corruptione sunt immunia: quæ alioquin in vitarum trium suscepta successe-

9. sione, rebus familiaris est. Liquet hinc enim, decocta non esse entia, qualia per distillationem proliciuntur. Sed tantum translationes unius entis, in medium sibi peregrinum; atque ideo facile putrent, & alterantur. Porro inter simplicia quædam sese manifestarunt, nullo quidem signato prodita: quæ tamen proprietatem particularem nata sunt ad vitæ exorbitantis restringendos in morbis typos. Illa enim, quamvis ad generum amplitudinem non ascendant: videntur tamen de rerum Datore glorioso, specificè directâ, in morborum quorundam eradicationem. Etenim qui jam dudum deflexeram ab horrore purgantium, & circumquaque perlustrando, remediorum propemodum nullitates, vel insauistas applicationes notaveram, ac internum dum arcana Pyrotechniæ, suo tenebrarum velamine, tecta forent, ac specifica simplicium ejusmodi energia lateret. Inquisivi fedulus, an non possem (dum per ignem renascuntur subnascendo, novæ creaturæ) per artem remedia parare, quæ vel profundè penetrarent in venarum propaggines: vel saltem leviculam sui proprietatem, unâ cum cruore vel urina, spargerent, sigillarentque inter vitæ œconomiam? Quæ quidem levicula qualitas, non intelligitur gustu prodire: sed quæ in digestionum culinis sic maneret sospes, & imperfracta, quod absque notabili saporis inclementia posset ad scopum, in Creando Medicinam de terra, habitum pertingere. Arrisit inprimis diureticorum contemplatio: quæ scilicet ab ore, per renes, usque in vesicam disperi videbantur: Persuasit idem potus vulnerarius, usque in externos artus, suos edens fructus. At tandem manifesta cognovi, ipsa diuretica, non quidem materialiter descendere in vesicam: ut nec potus vulnerarius, in vulnus remotum: verum omnem diureticorum & vulnerarium opem, fabricari in ipso stomacho. Per exemplum lapidis Cancrorum, vel fixissimi ossifragi, auxiliaris tam vulnere,
- quàm lotii difficultatibus. Hic enim non dissolvitur à stomacho humano, nec proinde etiam penetrat ad procul dissita, in materia sui lapidea, aut lactiformi. Verum si non in primum sui ens resolvatur, etiam nec in lactis substantiam remigrat. Sed acor stomachi, ejusque nativum fermentum, resolvit quantum potest de ingestis lapidibus, non quidem resolutione retrograda, versus ens sui primum: sed dumtaxat per modum acidorum, dissolvit lapides istos. Id est, in pulverem. Pro ut lib. de febris ex professo mechanice demonstravi. Hinc namq; si prius dissolvantur in aceto, potentius præbent auxilium, quàm si vino prius ebulliantur. In vino etiam acidulo, quia plus dissolvuntur, quàm in aqua, aut cerevisia: ideo etiam potentius succurrunt, quàm si in iure caccium aut aqua poterunt. Eo quod acida comminuant lapides istos in subtilissimū atomum, cūque cremorem adhuc nativum in se habeant à stomacho domabilem: Ideo & quò subtilius moliantur, eò etiam stomachi fermentum, plus illius cremoris nanciscitur. Saltem etsi assumantur macis, Terebinthina, &c. & odorem lotii mutaverint: non tamen nisi languida sunt illorum auxilia, in dysuriâ, & lotii suppressione. Nam revera cuncta intra stomachum annihilantur prioris vitæ simplicium testimonia: & non nisi flaccida gustuum remanent vestigia. Adeo ut nuxmyrtica, & terebinthina (quæ plurimum saporibus suis discrepant) unicum tamen similemque spirant in lotio odorem. Quod signum patefacit, in prima stomachi officina, perire quidem primitivas rerum asumptarum crases, sed exurgere novas, coquendo acquisitas. Nam alioquin ex terebinthina, ejusque oleo & mace, non posset resultare odoris identitas in lotio, ut neque violarum inde gratus odor. Sic Asparagus fœtet in lotio, quatenus purredo aliqua sibi adnata, eundem in exilium festinat. Potus autem vulnerarii non alias subveniunt vulnere: nisi quatenus in stomacho,

cho, acorem injustum sic minuunt, ut etiam è vulnere, aciditatem (quæ omnis extra stomachum, noxia est, morbosa, putredinisque comes: ut alibi demonstravi de digestionibus) inhibeant, atque arceant.

13. Siquidem generalis stomachi digestio præest, quibusque singularium digestionum coquis. Enimvero ayes, toto corpore actualiter & insigniter calent, adeoque nocturnos hyemis rigores subdiu tolerant. Non nejuunt autem: quia renibus & vesicâ carent. Ergo, quicquid potatrix columba bibat, totum recedit per insensilem diapnoeam. Hinc ergo liquet, quod soli renes faciunt urinam; quæ alias esset sudor: differtque urina in homine, non quidem materia primi laticis; sed solo efficiente renum fermento. Patetque etiam quod ayes, citra sudorem, omne supervacaneum excrementum insensibiliter ejciant. Lotium itaque differt à sudore, plusquam sola materia: non præter propriam lotii essentiam formaliter à rene susceptam, recipit in se stercus liquidum & tingens. Quod sursum non attrahitur ad venas in aye, nec sudant, etsi lassatæ. Ergo quod sudor in homine non differtur insensibiliter, pro ut alioquin in sue, Ren humanus culpam habet: pro ut etiam, quod stercus liquidum separatur, & trahatur ab intestinis sursum, intra venas, Ren culpam habet. Usus verò illius tractionis, propter duelech, alibi ostensus. Non autem tingitur lotium, ut promius ejciantur: nam acrius lotium est, magisque pungit, quoties est absque tingente scoria. Ut ergo Ren est causa lotii, ac præfatorum: ita & est causa Hydropsis, quatenus Ren se claudit indignatione proprii Archæi. Cujus indignatio, si compefcatur debito remedio stomachi, in quantum
14. suus duumviratus præsidet Reni: certè subvenitur mox Hydropsi. Etenim serositates Hydropsis non raro abiguntur è tumido, tensoque abdomine: per hydroca-

thartica, ipsis solitivis adhuc intra stomachum tantisper morantibus. Sed mox repetit idem Hydrops: quia Ren, ut antes, indignatus perseverat in clausura, & lotii diversione. Aqua enim, quam Ren in abdomen deposuit, stomachus inde reperit, & per album deficit, adeoque ostendit renum ineptiis & indignationibus impedire posse, ut etiam per ignotas vias, reducere serositates ad intestina. Non sanè quod ejusmodi solutiva, materialiter & præfentialiter adeant, usque in abdomen, ac vi cathartica virulenta, secum reducant depositam Hydropsis sarcinam: Minimè. Sed unius stomachi sunt hæc facinora, & vitæ vitalisque duumviratus privilegia. Canales quidem ignoti nobis: 15. sed vitæ, horum directrix & magistra, sese ad sedem, sive centrum sui, id est, ad animam, reflectit. Ideoque, ab ipsa met vitæ animæ petendæ sunt potestatum functiones, munia, vigores, valores, horumque defectus singuli: Anima quippe officia cuncta partibus distribuit, eaque per vitam moderatur. Nec solum officia discriminat per partes, adeo ut in ipso vase stomachi diversitates tam in orificio, quam in pyloro se junxerit: verum etiam ipsas potestates connexuit, homoiomero initio quidem: sed quæ singulæ suas præbeant scenas. Quod sanè nusquam apertius 16. cernitur, quàm in morbis, adeoque in facultatum defectibus. Utpote quod sterant viam ad ataxiam, unitatisque discernant discordiam. Quandoquidem mens immortalis creditur univocæ identitatis: atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, &c. animæ mortali ascribendæ veniunt. Quæ nimirum sequitur materiale dispositionum varietatem. Hinc itaque stupiditas, barbaries, furores, amentia, ut & salacitates, sagacitates, ac denique scientiarum interitus, memoriæque extinctiones, &c.

CONFIRMATUR MORBORUM SEDES IN ANIMA SENSITIVA.

1. *Supponuntur decem paragraphi alibi probati.*
 2. *Repetuntur duodecim stomachi proprietates.*
 3. *Aliquot morbos habitare in vita stomachi.* 4. *Solvitur objectio.* 5. *Vita musculorum.* 6. *Apoplexie consideratio.* 7. *Potestatum vitalium incomprehensibilitas.* 8. *Somnus est postrema facultatum.* 9. *Cur somnus ante peccatum immisus.* 10. *Sedes morborum universalium.* 11. *Bulimi, & sitis inextinguibilis consideratio.* 12. *Potissimus morborum ideos fabricari in diuinitate.* 13. *Repetitur idearum potestatis amplitudo.* 14. *Remedia plerumque non se dilatare extra stomachi lares.* 15. *Scholæ hæc non attendentes, errarunt in remedii applicatione.* 16. *Delectus medicaminum.* 17. *Ossifragi lapidis notabilia.*

T autem clariùs pandantur radices vitæ, aliquot præludia alibi à me fundata, indeque mutuata, in Thefes construam.

- I. Mens immortalis, proxima divinitatis imago, postquam vitæ regimen delegavit animæ sensitivæ, mortali, & caducæ: est mortali huic lumini potestatem suam tradiderit: mansit tamen eidem connexa, per vitæ symbolum, tanquam cognitionis proximæ syndesmon, colligata. Quod sensitivum lumen vitæ, quia sedet hospitium in stomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipsa mens ibidem torum ac thronum suum delegit. Quod alibi de anima ex professo fortius confirmavi.

Anima feminavit suas facultates, pro vita necessarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, ut nec hepar assumptos cibos in chylum transmutat.

Facultas vitalis organorum, in sanitate, edit actiones sanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

Non vitiatur autem facultas vitalis, nisi à morbo.

Qui proinde non est, nisi facultatis reale & actuale vitium: ens inquam positi-

vum, atque ob id constans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

Cum autem ipsamet facultas vitalis claudat essentialiter in se, ipsum morbum: sequitur hinc, quod ipse morbus in formalitate sui efficientis sit facultas, non quidem vitiata, sed vitiosa: quæ nimirum vitiat sive lædit facultatem vitalem. Adeoque est morbus, facultatibus vitalibus potestas persimilis, atque sic intima, ut & in quibusdam casibus, tam lethalibus & hæreditariis, quàm centraliter radicatis, unita sit.

Vitiata verò sive oblæsa facultas, vel est particularis alicui organo propria, ut cæcitas, furditas, paralytis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo versus dispergitur, idiopathicè, deuteropatheticè, vel sympatheticè. Ac sanè ut cunque, & quomodocunque facultas lædatur; discernitur saltem, atque clarè cernitur, ubique subesse vitium vitale, morbumque omnem proximè hospitari in principio vitali, id est, Archeo ipso.

Universales nempe sedent in universali vitæ initio, sive interim Archeus particularim ab aliquo organo sit infestatus, vel sive à fonte vitæ, ac animata radice, suscitatus, atque indignatus. Etenim id quamquam morbi speciem variet; non tamen ejusmodi varietas aufert morbum.

Anima sensitiva præfecta est omnibus suis facultatibus vitalibus, sive sint per organa distributa, sive demum communi Archeo fomentatæ. Saltem inde pendet, quod morborum penè omnium sanatio consistat, & perficiatur, in radicali vitæ diversorio. Id est, Animæ sede, ac vitæ centro. Nisi quandoque fortassis pars organica quæpiam sibi combiberit genialem

Jem morbum, eidemque facultas vitalis, hospes ejus, sese nupserit.

Undè conspicuum evadit, omnem pro-
pmodum sanationem morborum, (vul-
nera, itemque ejusmodi Chirurgicalia
non excipio) in stomacho, ejusq; Duum-
viratu sollicitandam: adeoque nec ibidem
incongruè sollicitari: Nam sic etiam non
rarò defectus exteriores interno stoma-
chi remedio tolluntur, alioquin externis
pharmacis frustra tentari. Non mirandum
itaque, quod remedia vix superent sto-
machi imperium, classem, aut materialiter
longius dispergantur.

2. Quibus sic obiter præmissis, subdam
nonnulla stomachi privilegia, i. atque in-
primis istud stomachi jus geniale, & par-
ticulare, quod sibi primario coquat: pro
toto autem, tantum per accidens, indirec-
tè, atque extraordinario jure præ cæteris
membris. Quia sic tulit ordinatio divi-
na. Ut præparet pro aliis omnibus, ex ru-
di ciborum materia alimentum. Ipse au-
tem stomachus, immediatè alitur chylo, à
se confecto. Non secus atque radix vege-
tabilium, succo terræ Lessas alitur. Non
autem, quod stomachus sanguinem à je-
core, pro sui nutrimento alliciat: ut ne-
que radix vegetabilium, succum à se se-
mel dimissum, sursumque dispersum, re-
petit à cortice iterum, ut inde nutriatur.
Quapropter stomachus, paucis venis, pro
tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis
vase, fruatur. Quia nempe cruore non nu-
trit, per consuetum aliorum membro-
rum modum. At solo chylo pascitur,
quem dein in spermaticum liquorem, si-
bi congruum, adaptat. 2. Venæ autem
stomachicæ non diffundunt ideoque cru-
orem extra se, nec læsus vulnere stoma-
chus cruorem plorat. Idemque jus sibi
reliquæ membranæ à stomacho mutua-
runt. 3. Venæ stomachicæ nequicquam
de ciborum confecto chylo transmittunt,
vel affugunt, ut eundem ad venam portæ
deferant, pro consueto alioqui venarum
mezatacarum. Idque alibi de digestioni-

bus fortius confirmavi. 4. Denique nec
venæ stomachicæ incumbunt nutritioni
stomachi. 5. Ideoque venæ stomachicæ,
puro cruore plenæ, vim habent liberam,
vitalem, non perturbatam, aut suæ chy-
li, dispergendove cruori, destinatam. Quo-
rum tamen alterutrum, venis cæteris o-
mnibus est domesticum. 6. Non frustra
tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium
stomachi, distenduntur: sed anima ho-
spitata in tenuitate membranæ stomachi,
quasi ibidem non esset, imò vix alligata
loco, spirat vitæ suæ spiraculum in orga-
na (cor scilicet, lienem, jecur, cerebrum,
renes, testes, &c.) modo insensibili, atque
incredibili canalium angustia, & tenuita-
te. Hinc nimirum repentinæ eclipses,
Apoplexiæ, epilepsiæ, vertigines, synco-
pes, &c. quoties nempe anima sensitiva
cessat radiare suum lumen in organa. 7.
Inest namque arteriæ stomachicæ canali,
vis vitalis, illius animæ, diradiandis ad
cor, quantisper bene se habet. At ubi per-
peram se gerit, suscitantur statim quoque
palpitationes, deliquia, vertigines, apo-
plexiæ, epilepsiæ, sopores, vigiliæ, amen-
tiæ, cephalalgia, convulsiones, &c. Deni-
que & sua spiratur vis vitalis ab anima,
vitalium facultatum moderatrice, per ve-
nas stomachicas ad jecur, adeoque ab u-
nitate animæ defluunt variæ dotes, ad
organa singula: siquidem semper, & u-
trobique, ab uno puncto, cuncta tam in
universo, quàm in nobis, manant. Etenim
anima ista mortalis, & seminalis, corporis
constans reatrix, cum ex sanguinis dispo-
sitione occasionaliter imperetur: Necessariò quoque in organis habitat: tam in
cruento splene, quam ex sanguini membrana
stomachi. Perinde ut cerebrum, sensatio-
num fons, atque iudex, sensu potissimum
caret. Ideoque & in Sacris pluries occur-
rit, quod anima hominis in sanguine ha-
bitet. 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd
anima sensitiva, hisce sedibus locata, vi-
res suas ibidem explicet, atque inde di-
versimodè emitat. 9. Enimvero somnus,

CCCC vigilia,

vigilia, appetitus, digestio, fermentum, alacritas, &c. detegunt sua functionum pluralitate sanitatem: pro-ut & eodem stabulo, ac centrali fonte, hospitari Apoplexiam, Epilepsiam, vertiginem, maniam, furorem, oblivionem, &c. Siquidem unica anima sensitiva, est causa immediata, centrum, nidus, fons, & origo, facultatum & actionum vitalium quarumcunque. Cæterum, hoc tramite sufficit recitasse (quod alibi ex professo demonstravi) in penitiori tunica stomachi, velut thalamo, habitare animam mortalem, eamque intra sinum suum obvolvare mentem immortalem. Potestates autem ejusmodi omnes esse vitales, in functione quidem distinctas, licet non in vitalitate, adeoque animæ ipsi tam proprias atque peculiare, quod etymon proprietatis inde manarit. 10. Quare, extra controversiam etiam reor, morbos universim omnes (utpote in potestates animæ insurgentes, adversarios atque hostiles) adoriri quoque immediate animam caducam, atque mortalem. In quam videlicet sua spicula vibrare queunt, eandemque penetrare, ob paritatem symboli sub-lunaris. 11. Quæ lucta nimirum contingit primum in ipso Archo, animæ janitore, atque inde penitus deferuntur, penetrantque usque ad nucleum ipsius animæ. 12. Morbi quoque, qui forinsecus ac peregrinè intrò adducuntur, stant tam clientem obnoxii huic juri, quam qui intus sponte propria effervescent, vel Archa-li silice excutuntur. Quapropter quamquam remedia jam pleraque accusaverim impossibilitati penetrandi: sufficit tamen Medenti, si medicamen, in ipso animæ memorato diversorio, eandem penes se ipsam alloquantur. At certè nova, inaudita hæc, atque insperata est medendi Philosphia. Verùm novitas ipsa parum deterrere nos debet, modò vera demonstratur. Inprimis difficillimum esset persuadere, amentias omnes è stomachi regione manare, nisi ultrò ac sponte mihi

concessum esset: Maniam aliquam esse præcordialem, itemque stomachum ipsum esse sedem concupiscibilis facultatis: somnum item atque vigilias inde suscitari, &c. Nisi inquam Epilepsia frequentius sentiretur è penu stomachi, in Cor & Caput attolli, adeoque superas partes, plerumque deuteropathia inferarum languere. Sin autem Epilepsia quandoque à pedibus suscitari videatur; at saltem nunquam absque syncope irrui, nunquamque sensus tollit, nisi prius ipsam animam sensitivam, ejusque facultates principes consternarit, ejusque consternationis proportio, accessus proportionem determinaret. Adeo, ut etsi in capite aut pedibus putetur nidus occasionalis; nunquam tamen recedit paroxysmus epilepticus, qui post se non relinquit sitim, eoque signo prodatur stabulum suum fixasse in stomacho, animamque sensitivam feriri, eapotissimum parte, qua siticulosam potestatem plantavit. Cum autem mentales potestates universas sternat epilepsia, cum ancillante sibi insensibilitate, spasmo, atque subsultu: certò designatur, ipsam animam sensitivam penetrari loco suo nativo, atque solito; eamque ibidem & inde esse restrictricem sensuum omniumque facultatum principum. Quinimo cum non contingat ejusmodi facultatum spoliatio, velut per manus: sed unico ictu, omnium simul consternatio, idcirco regimen illarum facultatum in centro percussum denotatur, membraque longius à stomacho remota deteguntur per deuteropathiam, ut pari morbi illius insultum: ita pariter quoque, nec possidere ex proprio, ejusmodi potestates vitales, quas amittunt. Nec stupeat aliquis, putetve inane doctrinæ genus, quantumvis duumviratus majestatem intra tenuitatem membranæ stomachicæ locavero. Id nempe animæ proprium esto, quod in loco, quasi sine loco detineatur. Itaque epilepsia dolosè ac improvisè irruens, omnem superioritatem animæ sensitivæ, in stomacho sedentis, ibidem

ibidem arguit ipsam animæ sedem: non autem à fumis, aut vaporibus lentè sursum sublatis, contingere epilepticos insultus. Quod de Catharris, atque alibi pluries, opulenter confirmavi. Contingunt namque ejusmodi eclipses, non secus, atque si foramen subito claudatur, per quod lumen in locum obscurum alioqui diradiatur. Repente enim lumen intercluditur, ac cessat: adeo quod id sit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud Germanos, & Belgas, nomen ictus, sit sortita, quam tamen recentem multoties procurato vomitu superavi: vel distillatis stomachicis validioribus rebusque aromaticis.

4. Porro quod in Epileptis concidat omnis sensus, non item motus: Id enim proinde non arguit, animam sensitivam non esse fontem utriusque. Nam etsi intercidant omnes intellectuales potestates, solaque concussivi & subsultantis motus permaneant testimonia, quantisper ista eclipsis durat: attamen designantur omnes istæ potestates, ab anima defluæ in corpus, tanquam sibi propriæ: sed quas ipsa plantavit in Archo, organis insito, esse sub Eclipsi, & animæ conservatione tumultuantur; subsistunt tamen obscuratæ, quia vita non tollitur, nec pulsus ideo cessat.
5. Quod autem motus spasmodici involuntarius etiamdum persistet, id non tam animæ, quàm vitæ musculorum singulari, tribuendum. Quam nempe alibi ostendi, adhuc à morte aliquamdiu perseverare, Tetanumque inchoare dudum à morte: adeo, licet vita musculorum ab anima sensitiva promanet, sortitur tamen peculiarem quandam energiam, ut & loci stationem. Ideo minus mirum, vel absurdum, proinde proprio motu tumultuari musculos, si citra mortem senserint vitam communem eclipsari. In Apoplexia autem, & syncope, etiam motus musculorum planè intercidit, excepto motu intercostalium; quippe totales tenebras subitum anima sensitiva. Itaque juxta diver-

sas suarum perturbatorum scenas, directrix vitæ anima multipliciter suos satellites, in organa sibi supposita, dimittit. Vita autem quævis, cum sit de indole luminum, à Patre luminum descendens, superat humanum intellectum. Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater luminum à Scholis, Mundus intelligibilis, qui minime sub intellectum nostrum cadit. Nec enim solum Pater luminum gloriosissimus, ipsiusque Respub. tota, nobis est incognita prorsus, juxta testimonium Veritatis ad Nicodemum: sed & essentia, quidditas, directio, distributioque potestatum vitalium, captum nostrum excedunt. Quàm stupenda est enim Intellectus, Memoria, imò vel solius loquelæ privatio, stante præsertim motu, sensu, appetitu, imò & sanitatis integritate? Quàmque terribilis est horum intercidentia, ad quemlibet epilepsiæ, syncopes, vel soporis insultum? Quantumque superat humanam industriam, tam diversas facultates oriri, & habitare uno in stomacho? Eo quod adeo diversa symptomata easdem facultatum læsiones prodant? Singula enim nos ad stuporem miraculi, vel portenti præcipitant. Ideoque tot undique procellis ignorantia, atque ineptitudinis nostræ admoniti, fatemur unicam istam sensitivam animam, vitæ fontem, vitam quoque, multiplicitum potestatum scaturiginem, & distributricem tam in sanis quàm in ægris. Proinde etiam (si securim ad arboris radicem admovere debeamus Medentes) intenti sumus, pro Arcanis universalibus, quæ vitam conservent, præservent, plantent, & ædificent, in ipso vitæ fonte, mortis morborumque non minus, quàm fanitatis auctore. Specto enim jam animam caducam; non autem Mentem incorpoream, & immortalem. Quam credimus originaliter æqualem, ac æquè perfectam omnibus inspirari. Ideoque conditiones, inclinationes, domesticæ aut sylvestres, mites aut feroces, dociles, humiles vel su-

- perbæ, nobis instillantur ab anima mortali. In qua, tanquam subiecto locove, localiter disponente, varietatum inclinationes explicantur : quæ alias à mente, sive imagine DE I, exsulant naturaliter homini, ex parte mentis, nisi postmodum à Creatore fuisset immixtus. Ante natum verò somnum, sensus, motus, atque appetitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps immortalis : etiam insatigabilis erat, somnoque aut quiete opus non habebat. Fuit tamen somnus ante lapsum missus in Adamum : non tam quod somno indigeret, paucis horis, præsertim mox à creatione, quàm potissimum, quod per somnum nondum cognitam mortem expavesceret, ipsi comminatum propter esum pomi. Somnus alioquin oria inertia, stultaque insomnia de se profert, mediæque propemodum vitæ iacturam causat. Undè etiamnum hodie, ex pristino somno, in Adamum misso, somnia adhuc retinuerunt, quod Senes somniant somnia, juvenes prophetabunt, & nos nocti indicabim scientiam. Potestas enim somnifera, quæ ante lapsum menti immixta fuit, eandemque quoque, velut à mortalis animæ connubio, quadamtenus liberam, in primævam quodammodo prophetandi prærogativam trahere vellet, nisi obnatæ & succenturiatæ animæ, tenebræ eandem obfuscarerent. Dum autem stomachum sensitivæ animæ hospitium declamo, morborumque eatenus sentinam, stomacho nuncupo. Consideravi quidem occasionales causas ibidem vicinas, sedere tam in cavo, connexoque ejus, & velut peregrina dumtaxat, ibidem hære, itemque in duodeni intestini (quod est fellis, & Pylori ditioni deputatum ergastulum) contubernio, vasorum & glandularum complexui Anatomicis molestissimo, quàm in Archeali innati non minus, quàm influi thecis. Quorum nempe

conspirante ametría, diversimodè agitari sensitivam animam, hujusque pedissequas facultates conquassari omnes vitales, adeoque iisdem labefactatis confurgere exercitum morborum, tam radicalium sive Chronicorum, quàm citò festinantium, jam dudum multis experientiis edoctus cognovi, adedò ut Boulimon, & sitim inextinguibilem febrilentium, cernerem non tam propè, ex materiæ acrimoniâ irritante, quàm ex ipso sensitivæ furore, prodire. Alioqui namque thorexis, sive generosi vini potus, non solveret famem, nisi famem, pacando velut inebriata, obdormiret. Sitisque proinde in febris, non nisi suis stationibus affligit, licet eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore premat quàm aliàs.

Jam utunque dilatatum est stomachi imperium : tum etiam ostensum sensitivam ibidem morari, tanquam in prima ciborum culina, vitamque ibi habitare. Siquidem potentissimæ transmutandi atque digerendi potestates, suavilic exercent officia : Nedumque ergo sordes ibi colliguntur culinariæ : sed & fabrica noxiarum imaginum cuditur : siquidem nullibi promptius fabricari queunt, quàm ab anima istarum partium inquilina. Nemo enim non sensit horrores, timores, pavores, iras, exandescencias, tristitias, suspiria, omnemque concupiscibilem perturbationem, sibi circa os stomachi suboriri, & agitari. Et enim si inopinè bombardæ explodatur, quis non sentit repentinum alicujus formidinis subitum ? quis demum est, qui paratus mensæ accumbere, insigni edendi appetitu instructus, non percipit aliquando, tristi nuncio sibi allato, suspendi aëturum omnem edendi aviditatem. Igitur vigent facultates ibidem, quarum effectus sentiuntur. Vidi enim sæpius mulieres, quibus metus subitaneus, alias quoque quibus insignis moror,

mæror, epilepsiam fuscitaverat. Alias denique, quibus lenta continuataque tristitia amentiam hypochondrii moverat, imò & alibi scrophulas causaverat. Sic pestis pavor, pestem sæpissimè creat. Prout & subitus mortis pavor, quandoque podagrarè characterem enecuit. Superbia quoque frequenter amentes fecit. Novi & alios, ignominiam passos, nec vindicare eandem potentes, incidisse repente in apepsiam, in Asthmatis angustias, cordisque palpitationes, angustias, & oppressiones. Alios, qui repente contumeliæ sensu, statim in Apoplexiam ruerunt. Itemque longo desessos mærore novi, in Hydropem, Icterus, lienaresque tumores prouisse. Perplures item utriusque sexus, qui ex subita ira in Apoplexiam; alios verò, qui in variis contra-

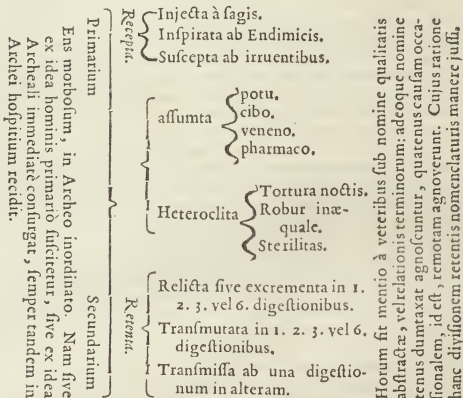
23. *Arurarum graminas præcipites ivere. Quo-
rum morborum fabricæ sentiuntur ma-
nifestò, circa stomachi orificium. Podag-
ræ enim proinde paroxifimos præcedit
quædam febricula, tanquam diaria, sub
quâ character emergit, qui à stomacho
in artus dimittitur, ut ibidem ferociat.
Apoplexia proinde, sive ex vita inor-
dinata, sive demum ex ira, vel mœrore
erumpat: at saltem semper è stoma-
cho surgit, sagittaturque in caput. Ictê-
rus namque nusquam alibi viget ma-
gis, quam in atrio stomachi, undè suæ
excitat anxietates, & suspiria, desi-
gnans ibidem tæslam suæ ferociæ ver-
sari. Quapropter etiam docui ante,
quantumvis potus vulnerari cohibeat
in extremitate pedis, puris fabricam, ac-
cidentique formidinem: non tamen
idcirco ampliori privilegio, potus vul-
nerrari potiri, quam aliqui reliqua phar-
maca. Non enim materialiter ad vulnus
properant remotum: ubi interim reliqua
viam ad splenem pro suffragio quartanæ
ignorant. Quæ schola medica hætenus
nescivit, quanquam sint artis medicæ fun-
damenta. Ut pote quæ necdum vim medi-*

caninum, horumque expeditionem, applicationem & appropriationem respiciunt: veritamentem præter modum agendi, & spem inde resultantem, principale morborum efficiens declarant. Cujus ideo solius ignorantia, desidia atque torporem in Medente: in agro verò desperationem, cum trifidi dolorum & incommoditatum apprehensione, causerunt; tandemque (prohi dolor) tot vi-
duas, cum luctuosos orphanis, peperere, in rei medicæ vilipendium. Quantum au-
tem delectum medicaminum spectat, va-
gari lubuit per mineralium, vegetabili-
um, & animalium classes, illasque sume-
re in sui simplici integritate, qualiter à
natura promanarunt, easque iterum per
ignem diversimodè agitare, atque adeo
in salem, sulfur, sive pinguedinem atque
mercurium, sive succum seminalem di-
rimere. Ac inprimis vires dotales re-
rum, quas divina bonitas ex dono pro
aëris dedit, plerumque carent gustuum
testimonio, adeo quod vel solo isthoc
signo prodant, se dotaliter à Deo instil-
lari pro usu mortali: nec elucesce-
re, nisi quibus D e u s sua dona S. Spi-
ritus dedit, atque hæcenus ab indigna Me-
dentum cognitione subtraxit, qui par-
vulis hujus mundi atque ignaris revelat
ea, quæ magnatibus occultavit. Sunt quip-
pe in simplicium exercitu dispersa do-
na, per quæ ad amplitudinem generis
ascendunt: adeo sanè, ut appropriata
atque specifica agnoscantur à Deo di-
recta ad omnimodam quorundam sana-
tionem. Est enim lapis ossifragus, nu-
peræ inventionis, qui ossifragi sanationi
suum nomen debet. Est autem ignibus
inviscens, nec calcinabilis; sed gustu suo,
insipido insignis, stomacho indomitus.
Mirum tamen, quantum tam circa viscera
& interna vulnera, quàm in extremis
ossium fracturas visitor edat. Ex hinc pri-
mo liquet ex digestionè & cura stomachi,
pendere curas & regimina digestionis.

sexta, per totum. 2. Non necessum esse, pharmacum deferri ad locum affectum. 3. Pharmacum, solo attactu Archei stomachalis, posse longinquos sanare in corpore morbos. 4. Non opus esse, quod ad

sanandum agens tangat patiens remotum. 5. Quod sicut ossifragus, vel lapis cancerum, in stomacho suam persolvunt curam: eodem modo, & pharmaca purgativa. Atque reliqua quæcunque.

MORBORUM PHALANX SECUNDUM CAUSAS OCCASIONALES.

Horum fit mentio à veteribus sub nomine qualitatibus abstractæ, vel relationis terminorum: adeoque nomine tenus dumtaxat agnoscuntur, quatenus causam occasionalem, id est, remotam agnovimus. Cujus ratione hanc divisionem retentis nomenclaturis manere iussimus.

DIVISIO MORBORUM.

1. Morbi essentia repetitum depingitur. 2. Methodus explicando servata. 3. Divisio morbi. 4. Recepta quæ dicantur. 5. Recepta injecta quæ. 6. Quænam retenta.

I.

Actenus de morbis, velut præmii loco, dixi. Nunc deinceps eorum schema attingam. Nam & divisio dat membra, quæ sigillatim explicata, lucem adferunt. Morbus quidem omnis (quod semel dictum sufficiat in posterum) fabricatur quidem ab Ar-

cheo in semet-ipso. In parte autem sui, quasi sigillariter constituitur: etiam materialiter ibidem, tanquam hospitio proprio, ac seminario, consistit. Plerumque autem habet, vel materiam occasionalem excitantem, vel parit de se productum, secundarii morbi excitativum occasionale. Pro causa autem efficiente, habet ideam morbificam: cujus ut materia desumitur, mutaturque ex ipso Archeo vitali: ita etiam non secus Idea inde prognascitur, quippe quæ ab Archeo ipso cuditur,

&c

2. & limatur. Sunt itaque inprimis tot morborum species, quot idearum morbosarum. Non enim plures, uti nec pauciores: eò quod morbus quilibet suam hauriat ab idea morbofa quidditatis entitatem. Consequenter itaque totidem idearum morbosarum sunt species, quot sordium diversitates in nobis. Sive enim illæ deforis intrarint, vel entus prius explicatæ sint, digestionumq; erroribus surrexerint, vel demum sive ab alimentario, ac vitali succo inchoaverint, perinde illud est hoc loco. Denique & totidem sunt ideæ morbosæ in nobis, quot sunt entium potestativorum hæredes. Puta, assumto solutivo nimis violento: etenim etsi ipsum mox per alium fecernatur; non tamen desinit ejusdem toxicum, stomacho & intestinis domesticum permanere: adeo nempe ut in obitum usque fœtida perseveret diarrhœa. Sic quoque insuper venena quævis, amissa materia primitiva, lentâ quandoque cæde, longaque in posteros luge relicta, jugulant. Tâmq; id si extrinsecè sint assumpta, quàm si intus patrata. Tandem sic & morbi hæreditarii, eorumque consortes, seminaliter nobis connascuntur, è suis ideis proflui. Sic nempe Podagra, Epilepsia, &c. citra visibilem sordium materiam, suos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eo quod ideas firmatas sunt nacta Archeo, sive spiritui insito rectori velut intimè cognatas, & adhærentes. Quæque ideo suis tantum terminis, sibi que nativis periodis infestant. Quibus positis, ac scitis jam, consequenter dico, quod in expeditione Divisionis morborum, varietatem morborum occasionalium sequar: ne scilicet nomina, omnemque morborum determinationem, velut ab ovo invertere vellem, multo le-

ctorum tædio. Qui ejusmodi omnimodam novitatem, vel ægrè ferrent, vel cum nimia molestia assequi possent. Ideoque causam occasionalem etsi pro morbis nominem; nolim tamen id intelligi, quasi causa occasionalis foret ipse morbus: sed potius quod morbus, ut ens invisibile, subaudiatur cudi occasionaliter à materia externa.

Itaque duo inprimis statuo morborum genera. *Recepta* scilicet, & *Retenta*. 4. Sunt autem *Recepta*, injecta, concepta, inspirata, vel tandem suscepta. Quæ quatuor prius sigillatim exponam. Ac tum prius demum de *Retentis* agam, tam ex parte corporis, & distributionum, quàm digestionum, & transmutationum.

Sunt ergo *Recepta*, quæ proditoriè forinsecus intrant in nos, Archeum com- 5. movent, vel affectant, sic ut damno sibi concilio ideam morbosam intra se fabricet, eamque in sui materiali parte sigillet, Atque sic veri morbi verus parens fiat. *Recepta* enim ante introitum & applicationem sui, indicabant præcautionem, & præservationem; non autem sanationem: quia scilicet nondum erat morbus. Nec est sanatio, nisi à morbo solo. Sed ex quo semel *Recepta* fecere vel clanculum saltem ingressum, fuerintque vel obiter admissa, totam mox Archei œconomiam & quietem invertunt.

Retenta verò nostri vitio, & defectu proveniunt. Sunt namque ut plurimum 6. recrementa, vel assumta, vel intus penes nos prognata: quæ tanquam è Republ. nostra expulsi cives, ut unitatis & concordia hostes, non habent partem in hæreditate vitæ nobiscum.

RECEPTA INJECTA.

1. *Cur Scholæ de Injectis nil.* 2. *Triplex Atheorum turba inter Christianos hic repetitur.* 3. *Karichterii scelerata.* 4. *Persuasio diaboli.* 5. *Quantum diabolus in exercitiis diabolicis agat.* 6. *Theses octo huc adductæ.* 7. *Diabolus non habet liberum: sed à provitate sua coactum arbitrium.* 8. *Satanus suos deludit miserrimè.* 9. *Diabolica media solius pacti vi operantur: non autem vim operativam in natura habent.* 10. *Solvitur obiectum argumentum.* 11. *Apex operationis in effectibus Sagariis.* 12. *Cur diabolus impotens.* 13. *Diabolus dumtaxat potest libere, male velle.* 14. *Probatur assus hominis, in operibus sagariis.* 15. *Hominis prerogativa in operando.* 16. *Quod operetur in hoc, desiderium.* 17. *Sepulta, vel suspensa, quomodo nec eant primo intranti ignoto.* 18. *Vilibus animalculis inest vis directiva sue voluntatis.* 19. *Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta.* 20. *Cur repressio attingat conceptum carmen, vel maleficium.*

I.

Recepta injecta autem sic vocæ, quæ sunt portenta velut spiritualia, cooperatore Satanæ perpetrata. De his silent Veteres. Quippe qui

& manifestiorum tractatus plerosque neglexere, eo quod nullum ex fundamento noverunt. Malunt siquidem scelus inhumanitatis & crudelitatis admittere, quam Injectorum scientiam indagare, agnoscere, vel ejus inscitiam fateri. Eliguntque citius, aspicere proximum, extremis sub ejulatibus deficientem: quam quod tantillo remedio, tam atroci malo opitulari discere vellent. Theologi quidem & Jurisconsulti disquisitiones suas quidem tractarunt: sed Scholas medicas, obmissionis accuso. Etenim id factum censeo, quod Cacodæmon sit hujus mundi princeps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis, suos ubique nactus est patronos, per quos velut ipsius præsidet: totusque revera mundus in maligno positus. Horum enim quidam, in Atheismum proniores, diabolos, præstigias juxta atque incantamenta negant, asseruntque se non induci posse, ut contrarium credant, nisi viderint. Undè tandem immortalitatem Mentis, Deique timorem, tanquam in-

2.

venta politica, ad coercendam plebem, penes se rident. Alii dein, Sacrorum decreto, diabolos quidem esse credunt, & inferni satellites: non tamen cacogenios humanæ sodalitati, quin potius sodales, atque affines amicos. Adeoque præstigias sagarias, pro fabellis fallacibus, hypochondriacis nugis, atque anilibus somniis, habent. Suntque inter literatos demum alii, qui diabolica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sacrorum autoritate admoniti, admittunt quidem artes meras tamen æstimant nec alio titulo damnandas, nisi quod Satana edoctæ, & ad malum duntaxat sint institutæ. Et hi audacissimi sunt in omne scelus, fidemque hodiè hypocrisis velant. Ego itaque à diebus Platonis, jam tres Sagarum patronos, constanter floruisse inter Atheos, conspicio. Ominorque tam diram labem, non nisi eodem Præside perstitisse hætenus. Nemo Medentium interim, quod sciam, unico Karichtero excepto, hanc materiam tractavit. Qui quidem modum fiendi, atque remedia sanandi aliqua proposuit, at non parum suspecta vanæ superstitionis. Theoriam quoque nec attigit: quia ignorasse visus: Tremantibus interim Medicis, ne conscii Magici criminis haberentur, dum opem, (quam nesciunt) sub tantis ærumnarum stricturis, proximo, forte fortuna impendisse æstimarentur. Subterfugium tamen istud astu Satanæ, sic vulgo persuasum: ut remedii indaginem, in propriæ famæ & conscientiæ satisfactionem, neglexisse viderentur. Proximum verò lusingentem, tanquam infideles Scribæ, atque Pharisei transeuntes, in summis deferant desolationibus. Etenim nullus reputatur alioqui morbum procurasse, vel ejusdem structuram novisse, pro quo describit remedium. Nemoque creditur venenum propinasse, qui inquirat causas, atque remedia decernit. Minimèque æstimatur vulnus inflxisse, qui accersitus, manum auxiliarem, commiserando,

4.

miserando ac gratis attulerit. Ut nec fur est, qui furum latibula & concilia detegit. Absit ergo subterfugium, pro infami haberi, novissè incantamentorum media, progressum, fines, atque medelam: Cum aliunde hæc sciri & haberi debeant, quàm doctore diabolo. Etenim cum diabolus intra aream naturæ coerceatur, non est desperandum, quin benignissimus Jesus remedia surrogat pro tam atrocibus malis, in sui gloriam. Qui nusquam bonitati, gloriæ & sapientiæ suæ defuit. Vir bonus itaque recta graditur via, nec ponè se respicit, quidve mundus de se judicet, non curat. cuius nimis pleraque; judicia, stulta sunt & mendacia. Sufficit namque viro bono, quod impeditur vel
 5. destructor mali, vacent crimine. Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Diabolo competat in actionibus Sagarum. Quodque ut fundamentaliter contingat, repetam per Theses octo. 1. Quod omnis forma vitalis sit lumen vitale sui corporis. 2. Quod quantumvis inanimatorum formæ discrepent ab animabus, in gradu, & indole illius luminis: saltem omnes conveniant in aliquo essentialiter luminoso. 3. Quod luminis ergo, sese attingunt immediatè, & penetrent. Sicque connexæ formæ in invicem operentur, pro - ut unum lumen aliud interfecat. Nam radii solares, collecti per vitrum in eonum, licet enim in punctum coierint: Inde tamen rursus procedentes, qui in vitro erant à dexteris, usque ad eonum, transiunt deinde, refracti in vitro ad sinistram: servant tamen illibatam prioris luminis identitatem: ut neque proinde ob penetrationem in cono factam, contagio laborent. Quod alibi mechanicè, per figuram demonstravi. 4. Quod idcirco diversa in genere aut specie, lumina formalia, se mutuo, instar luminis, immediatè penetrant, operenturque communicativè, & absque lassatione. 5. Quod omnes corporum formæ sint vera lumina, non tamen substantialia, licet entitata, ob rationes

alibi de creaturis neutris allegatas. Sola autem Mens humana, sit substantia formalis, immortalis, atque indelebilis. Hactenus etiam operetur cum superioritate, attingat, penetretque omnem aliam formam re inferiorem (ut de venatione scientiarum alibi.) illo præsertim titulo, in fidem & naturam recepto, quod sit vera Dei Imago, eique inhabitet Regnum Dei. Quique ideo cuncta substituit pedibus ejus. 6. Quod ideo Cacodæmon ex sui creatione non habeat potentiam attingendi aliquam formam, ut in ea, absoluto sui nutus imperio, perficiat velle suum. Est namque spiritus abstractus ab ente corporeo, & ligatus, ac deinceps à peccato, scurra miserimus. 7. Sola autem potestas loco motiva corporum illi remansit, quorumque motus non cedit in damnum mortalium. Nec enim unicam fenestram per se potest diruere, absque adjuvamento libertatis suorum clientum. 8. Nec enim movet elementa per attacktum (quandoquidem extremitatibus caret, quibus corpora tangat, ne quidem illa quæ assumit) quo aliquid apprehendat aut moveat: sed solo suo nutu movet aspectu intuitivo, qualis est Astrorum in Meteoræ, per Ideas, vel nostri velle in sua organa. Quæ mutualis potestas, ut naturaliter fuit Angelicæ naturæ indita: ita & Diabolo relicta. Blas nimirum natale habet, quo aëris procellas, ætusque maris, concitat quoties Deus illi permittit. Inprimis namque adeo malus est diabolus, nofterque hostis, quod nequeat vel tantillum bonè velle. Quare nec habet liberum volendi arbitrium in malis. In bonis verò nullum, nisi invitum & coactum. Nam ens, unum, verum, bonum convertuntur. Ideoque à sensu contrario apparens, falsum, malum, ac multiplex sunt proprietates Satanæ. Ac per consequens, ex suo nutu, naturalique potestate, ne quidem potest liberè, & absque permissione divina, operari quicquam, vel absque cooperatione liberâ Mentis humanæ.

Cerberus namque ligatus est, nec operari potest in formas, harum corpora, vel proprietates, nisi cooperatricem sibi adsciscat mentem humanam, cujus pedibus substituta sunt se inferiora. Hactenus itaque dolo, suam misere circumvenit mancipia, pactoque obstringit, saltem ut sic magis à Deo recedant. Quasi in pretium icti foederis, sit edocturus Arcana, per quæ, sub certis stasisque formulis, fictis verbis, invocationibus impiis, execrationibus, conjurationibus, votisque, lineis demum, figuris, notis, sigillis, characteribus, numeris, horis, momentis, vegetabilibus, imò & rebus spurcissimis, horumque omnium litationibus, consecrationibus, depuramentis, inquinamentis, vanisque & irritis ejusmodi suis nugamentis, sint effecturi incredibilia. Et quidem mala omnia, in Dei despectum, atque hominum perniciem. Quibus, post fecdus, suos facile infatuit, sui que crudelitate dementat. Utpote quos ex pleno possidet, iisque mandata sua committit. Persuadet enim quicquid vult, his, qui gratiæ divinæ renunciaverunt, polliceturque necessaria præstiturum per vires, quas sibi mentitur geniales. Etenim suas scrofas, in hirci adorationem infandam rapit, quasi omnium moderamen penes ipsum staret, solusque operandi miracula donum conferret. Quia ab initio semper mendax impostor. Interim vituperosissimus semper ille, mera tantum operatur ludibria, & præstigia dumtaxat inanes.

7. Alioquin enim se media à se præscripta, ullam operandi vim in se haberent, quam apud suos jactitat, de necessitate quoque naturali, semper, ubique in cujusque manu, & æqualiter idem efficerent, absque reflexione in pactum, vanasque circum-

3. stantias. Nec valet argumentum. Satan suis præscribit vana verba, superstitiosa, & in se omnino in potentia; ergo totus illorum effectus, qui incantatis accidunt, ex solo sunt Satana. Siquidem licet me-

dia in se sint vana, nulliusque momentis potentiae vel efficaciae (qualia sunt verba non significativa, figurae, characteres, numeri, Gamahen, Talismannica, adorationes, cum omni vanarum obervantiarum superstitioso exercitu) attamen concurrunt in super alia media operativa, quæ non sunt Satanae. Quandoquidem diabolus non habet vim idealem, feminalem, & sigillarem, qualem habet homo ex dignitate imaginis divinæ, qua ipsius pedibus substituta sunt bruta, &c. Ergo diabolus has mutuatur Ideas mentales, & operativas Sagarum, quas potest sigillare in sordibus, & venenis. Ille ergo maledictus, totusque miserrimus, & à gratia Dei derelictus, per se est inefficax eorundem operum, nisi adjutus per animam sui mancipii. 1. Quia non habet vim formativam Ideæ operative. 2. Nec contactum immediatum, accessum, multoque minus introitum ad lumina formalia, (quibus scilicet nihilominus, omnes rerum proprietates typica Idea sunt inscriptæ) ut per hoc agat. 3. Imò nec habet ullam potentiam liberam agendi, multoque minus, ad damna eorum, qui sibi non parent. 4. Ipse enim superbissimus totus, nollet petere permissionem à Deo, ut homini, sibi non obedienti, nocere possit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequaquam concessuram. Licet cacodæmone utatur subinde, tanquam carnifice, ut in historia Jobi. Etenim istud hoc loco notandum sermò. Quod in Inferno, & penes omnes damnatos, non sit ullus honos, aut sanctificatio nominis divini: sed continua maledictio. Non enim mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui descendunt in Infernum. Attamen in nomine Jesu, sectantur genua inferiorum civium. Videlicet, quoties Deus utitur cacodæmone, ut carnifice: toties id illi superno mandato injungitur, in nomine Jesu tremendo, coque nimirum auditò, totus infer-

pus ſua fleſcit nolens genua. Alioqui namque quod dici ſolet, permiſſione Dei Diabolum nocere homini: Id eſt intelligendum, vel per præſtatum mandatum, tanquam Tortori datum: vel mutua vi operativa naturali, quam Deus contulit
 II. Imagini ſuæ. Ipſe autem creaturarum miſerrimus diabolus, ex ſe nil poteſt, niſi malè velle. Quia quicquid à Deo reſeſſit, id eſt malum, & ideo non poteſt non malè velle. Quia qui per velle à Deo abiit, in ipſa voluntate fontaliter debet eſſe malus. Ergo diabolus ad omnem alteritatum fabricam in natura, per ſe totus impotens, quia incapax eſt. Et per conſequens, neceſſe habet ad operandum mendicare naturalia, habentia in proprietate, poteſtatem liberam, quam optat applicare. Imò nec quidem eandem idcirco abſolutè, ac immediatè, adminiſtrare valet, niſi per devinctorum ſibi animas & manus. Attingentes ſcilicet ex dono Creationis, lumen formarum immediatè ſibi ſubſtratarum. Ideoque prima operatio per Sagas, in armenta & greges ferocit. Utens nimirum Satan poteſtate illa libera, & mutuata, exigit contactum alienum, ut formatas à cliente ſuo, & mendicatas mutuasque Ideas conneſcat in medio, atque ſic, vi alienà, diradiet in formas homini ſubſtraras. Adeoque impoſtor mendax opus ſuum mentitur, ac pro eo adorationem expetit: quod planè eſt humanum, & in quo ipſe Scurra nimum operatur. Profeſſo miſerrima alioqui mortalium conditio, ſi mala cognita à Satana exſequi poſſet. *Non eſt enim inferorum regnum in terra.* Per exemplum.
 1. Homo poteſt ſuis perturbationibus nocere ſuæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Ejusmodi tempeſtates, quæ ſunt mentis, non permanent entia rationis: ſed cadentes ſeminaliter in materiam imprimunt ſuarum perturbationum Ideas conſtantes. Quæ probantur à præ-

gnante, murem horridà, quæ ſi manum alicubi apponit, ſtatim murem hirtum, eadem in ſortu parte, ſigillat. Imò ſi ejusmodi perturbationes præmaturè ſiant, non raro totum embryonem in monſtrum transformant. 3. Quicquid autem prægnanti eſt naturale, & ordinarium, id nemo dubitat, quin ſagæ non gravidæ, naturale eſſe poſſit. Nimirum poſſe formare Ideas quaslibet. Quas ergo impreſſiones, quasve Ideas, & ſemina ſigillaria, cacodæmon ſuſcitatur in ſuis, & inde mutuat, eaſdemque imprimit in ſordes, quas ſuis ſubſternit, ut illas infectent. Adeoque jus, illas Veneficas, ſive factrices venenorum, vocat. Non enim quod venena propinent potanda tantum: ſed potius, quod ex non-venenis, venena conſciant. Illa autem applicantur, tam per locomotivam diabolo vernaculam, & liberam: quàm etiam, quòd transferantur ad intentum objectum, ſolo deſiderio motore, & direttore. Ut poſtea latius. Saga itaque, illas ſordes, à ſe, per ens Ideale contaminatas, ſuſpendit, ſepelit, propinat, imò & manus ſuas ungit, lavatve iſtis ſordibus, dirisque venenis imbuit, ut per contactum illa venena transferat in objectum, cui nocere voluerit. Enimverò Ideæ illæ ſeminales, monſtruosæ, & venenosæ, cum jam ſuit alterius, & peregrini Archei ci-ves, introductæ in corpus incantati, adeoque extra locum & ſubjectum proprium, conſeſſim per illas contaminatur atque corrumpitur Archeus incantati. Quapropter cum hoſtis naturæ ipſam applicationem complere ex ſe nequeat (aliqui namque miſeri mortales incantati omnes ſuccumberent voto diaboli) ſuſcitatur Ideam fortis deſiderii, & odii, in Saga, ut mutatis iſtis mentalibus, & liberis mediis, transferat ſuum velle per quod, quodque afficere intendit. Quorſum inprimis etiam exſecrationes cum Idea deſiderii, & terroris odioſiſſimi, ſuis ſerofis præſcribit.

13. Est namq; homini liberum nocendi arbitrium, per quod hominem homo occidere valet cultro, atque infontem quemlibet sic perdere: quod diabolus non item potest. Ideoque ut cultri, ita & veneni applicatio, est diabolo aequè vetita pro suo lubitu. Atque ideo etiam prorsus impossibilis: Id est, absque homine libero, sive mancipio sibi devoto. Etenim nec homo quidem occidit alium cultro, nisi accesserit desiderium, in consensu libero, & resolutæ voluntatis imperio. Undè sat patet, Quod imprimis diabolus non habeat creationem ideæ feminalem, actualiter & positivè subsistentis, qualis imagini divinæ concessa est. Itemque quod nec diabolus nactus sit naturalem applicationem ideæ ejusmodi, nisi aliunde sortitus sit facultatem liberam, non ligatam, & per desiderium accensam, sive proritatam. Quippe desiderium istud, ut est passio imaginantis: ita quoque creat ideam, non quidem inanem: sed executivam atque
14. incantamenti motivam. Idcirco nimirum Scurra ille hostilis exigit artatum ad corpus incantandum, vel saltem ad aliquid, quod primariò sit affectum, & corpus incantandi demum, ut in illud vi sympathetica ac naturali (qualis est qua Chalcanthum naturaliter absens vulnus sanat) ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cujus sympatheticum commercium, ejusmodi effluvia naturalia tenent,
15. tanquam media. Denique sepulta sub limine, vel suspensa, nocent: imò & in primò intrantem dumtaxat, suam explicant virulentam feritatem, absque Sagæ contactu ad corpus incantandi, citraque notionem, odium aut desiderium nocuum contra intraturum primò. Sed est difficilioris resolutionis negotium; subtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura visum Basilisci vel Torpedinis directiones, sibi pro approbatione adscivit. Nam perinde ut Basiliscus radio visivo, suum virus spargit in objectum, non in locum, & non in aliud corpus quodecum-

que licet sibi vicinius: sed in illum dumtaxat, in quem primò oculi acumen direxit ac vibravit: & sicut Torpedo, non in propinquorem quempiam, forè jactit visus sui venenum, sed potius atque solummodo in trahentem eminus funes. Sic nempe ideæ feminales, connexæ sordibus suspensis vel sepultis, vigorantur ab Idea desiderii accenti, tanquam à voluntate Basilisci vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum dumtaxat. Ac licet similitudo non usquequaque respondeat in amborum terminorum identitate. Sufficit saltem demonstrasse, homini nedum, sed vilibus animalculis naturaliter inesse vim attributivam, & executivam intentionis illorum, quibus solo visu, intentione, desiderio, vel odio nocere instituunt. Quippe dos ista se extendit etiam ad quæcunque magneticæ vel sympatheticæ sua commovent eminus objecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexistere, non est absolum, dum cuncta suis substituta pedibus legimus. Quapropter pariter artatum, vel ictu simpliciter, ipsa incantamenta sagæ transferunt in objectum: at longè crassiori modo, quàm præfatio. Ideoque & medio sympathetico, quid simile in se tegit. Longèque adhuc strictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluviū obligantur ejusmodi incantamenta: sed imò etiam ipsum objectum necessariò tangunt, aut feriunt. Nec verò sympathetica huc adduxi, ut eadem infamarem: quatenus modum applicationis ad medium per illa demonstraverim. Quin potius ut ostendam, Sagas utriusque naturalibus modis & mediis, alioquin in Torpedine & Basilisco consuetis: ut omnem fraudis diabolicæ spem à sympatheticis extinguam. Ac per naturalia scilicet constet, quàm falsò atque mendaciter sibi serpens infernalis, adorationes & Liturgias præscribat pro iis, quorum penes se nulla est potestas. Cæterum percutientem Sagam repercutere, ut naturaliter reflectit incantamen-

tamentum in sui Authorem : sic fortè posset ab indiseretis scrupulosis , spemi pro medio superstitioso. At sanè ut naturali jure licitum est vim vi repellere , præsertim si id non tam ex ira aut odio , quàm ex defensione sui , & noxæ aversione contingat : quod moderamen inculpatæ tutelæ secernit. Quamobrem pro ut jam demonstravi , quod vis incantamenti potissima pendeat ab idea naturali Sagæ : ita & consequens esse præfatam repercussionem esse prorsus licitam , propter naturalem ideam desiderii , quo quis se eximere optat , ac studet incantamento. Adeoque in repercussione nemo sequitur , aut proritur vi pacti cum Cacodæmone. Imò sola ista repercussio , vim incantamenti prorsus naturalem manifestat , sicut & dæmonis im-

tentiam. Interim infelicissimus ille , totusque superbus , pudibundus suam fateri impotentiam , suos decipit credulos , putantes illum istius malignæ atque nocivæ activitatis solum herum datorem & rectorem. Quare & eundem serio cultu adorant , & in omni scurrilitate obediunt. Venena ergo sic parta , cum Satan nequeat , pro optatu suo insicere & conficere , ut neque pro lubitù adaptare , multoque minus applicare ! Jubet id totum compleri per sua mancipia , ut fiant venena emanativa , in proprium desiderii objectum. Sic namque venena , quæ ante erant vel prorsus materialia , vel res omnino indifferentes , nec nisi assumpta fortè nocere poterant : jam jactis ideis formaliter , seminaliter , atque fermentaliter virulentis.

HÆC QUÆ SEQUUNTUR, RELIQUIT AUT TOR IMPERFECTIORA, INDIGESTIORA, ET INCORRECTIORA PRÆCEDENTIBUS.

Postquam jam demonstratum est , morbum omnem consistere in vita animæ sensitivæ , hujusque organo vitali Archeo , hic autem unitatem atque identitatem in se concludat ; deinceps hinc quoque docendum est in unitate remedii consistere sanationem , & à morbis cunctis restaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ humoristæ in adversum , dicentque , &c.

Jam ergo probarâ necessitate convalescentiæ ex pace causarum occasionalium cum vita : adeoque universalia arcana propemodum singula valere ad præfatam vitalis Archei sedationem & pacificationem : jam demum oportet ad ipsamet arcana descendere , eaq; non solum denominando propinare : sed etiam quantum charitas in proximum permittit , eademi gnarioris Philiatris describere. Non licet autem illa propalare , ut ignari folique inhiantes lucello disponant de iis , Seplassiæ autem

ejusque uxori committant. Absit ! nam edoctus sum , &c.

Dicam ergo , quantum ordo charitatis permittit circa Arcanorum revelationes. Inprimis itaq; natura produxit ex bonitate Dei remedia singularia in monarchia vegetabili , quibus morbi quoq; singulariter restaurantur & sanantur : quæ hæcenus N. per indagandi ignaviam , lucri avaram cupidinem & invidiam dæmonis mansere occulta. Sic enim Elixir proprietas apud Parac. curat Asthma , Epileps. Apop. Paralysis , Atrophiam , Tabem , &c. At quia non paratur istud Elixir , nisi à peritissimo Philosopho : qui nō putando , sed sciendo persestet , atq; adhuc dupliciter ad hoc sit electus , adeoque Adæpti titulum consecutus est. Hinc ego ex commiseratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ myrrhæ opt. & croci optim. ana. unc. j. si enim plus sumseris , frustra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè , crocus verò quia non teritur nisi exsiccat , potius

conglobetur tundendo. Ponantur in vitro capacissimo & forti, sigilleturque liquato collo vitri. Et distilletur moderato calore, ne vas diffiliat, donec videris totam ossam in fundo coaluisse, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde ꝑ aquæ cinnamomi, & distilla per arenam madidam, cui aqua bulliens sensim affundatur. Donec non amplius è rostro alembici quicquam stillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam statim absolvi. Adeo quod qui noctu susceperat sacrosanctum viaticum, & olei extremam unctionem, me in prandio convivam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia subterranea minerale quoddam, quod ob sui singularitatem vocatur à Parac. Metal- lus primus sive masculus. Qui ab indole metallica necessariò vestitur mercurio & sulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & sulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc sulfur autem cum suo corrosivo distillatur, totiesque cohobatur, donec in forma olei rubei per alembicum transcendat. Quod tum demum accuratissimè ab omni prorsus corrosivo mundatum est oleum, non quidem per separationem sui salis & Mercurii paratum: sed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleosum est, à tota tamen potestate animæ sensitivæ non est alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet transmutari in succum mercurialem, quem Parac. docet vocatque vinum vitæ. Eo quod non per modum reliquorum Arcanorum sanet morbos, per absterisionem & proseriptionem noxii cuiuslibet: verùm in super renovat vires perditas in universali, ac roboris inæqualitates restaurat. Ideoque nec frustra Paracelso vocatur membrorum essentia, ad vitam longam solus apex nimirum, & culmen speci. Quantum autem lucis attulerim scriptis Paracelsi, solus il-

le novit, qui Paracelsum mecum intelligit. At cum non transfertur sulfur istud, ut possit in sanguinem verti, imò spiritum insitum membrorum ac viscerum restau- rare & renovare, licet sit in se mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut transeat per duas digestionum priores, non satisfacit suæ vocationi, ob quam tam angustis dotibus fulget. Adeoque; vel hinc obvium est, vitam longam non esse nisi pro electis viris: iisque nec quidem omni- bus, non tam quia principum juvenus in venere & voluptatibus solum vitæ abbreviant, adeoque remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur: sed potissimum quia desunt Adepti, quibus datum est solis huiusmodi Arcana è siliquis enucleare. Suppono nimirum, quod hic metallus masculus, quia facilè sinit sulfur à se sequestrari, separatumque hoc sulfur in oleo cinnamomi nucis myristicæ liquatur vel in oleo, quod stillat è resina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At saltem quamquam insignes vires sic sulfur resolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reservatque liquati sulfuris resistantiam, nec potest ad intima transire, sed tantum agere velut transeundo, per sui contactum obiter sui doni reminiscen- tiam superficiale excitare. Idcirco plus distat à vino vitæ, quam carbunculus à si- lice. Attamen si liquidum istud sulfur in oleo aromaticis sic uniat, ut per alembicum utut fœtens transferit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in elixir salis volatile transeat, quodammodo æmulatur vires & virtutes vini vitæ, & essentia membrorum. Siquidem elixir istud rectificatum in opt. spiritum vini omnem fœtorem amittit, resumitque aliquid de generali dote, ut difficiles chro- nicosque morbos saltem adimat: tametsi non ad summam entelechiam viscerum adscendat, ut sit renovata membrorum essentia.

IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBUS EST MAGNA VIRTUS.

Locus est in Sacris, qui Lapi-
des pro corporibus minera-
libus sumit. Verba quidem,
quatenus mandantia ex po-
testate supernaturali, impe-
rant creaturis; quæ quia subsunt, etiam
parent. Virtus dein herbarum, est phar-
macorum, non autem comprehendit cibos
herbaceos. Est itaq; plantarum vis medi-
ca, simplex quidem: at plurimum excel-
lens, ita ut plerumque in gradum virulen-
tiæ ascendat, quia amplitudinem nostræ
naturæ superat; ideoque & infesta nobis.
Etenim olera, legumina, cerealiaq; debent
prorsus subigi, & resolvi in stomacho, id
est, sede animæ, in quam dum infractis vi-
ribus incidunt, eandem quoque recenti
sua hospitalitate, legibus comprimunt. Sic
nempe ipsa sedes circa rudia adhuc simpli-
cia laborat, ac operando tolerat vegetabi-
lium hospitatorum cruditates, noxas, &
molestias. Hactenus namque quidcunque
non ritè subigitur in stomacho, post præsa-
tas sui molestias, foras per intestina man-
datur, ut excrementum inutile & nocuum.
Quamobrem plantæ atrociore, dum non
spondent alimentum, nec rectè in cibos
trahuntur, si non nocuerint notabiliter, sal-
tem totaliter sequestrantur, ac foras cum
labore & angustis pelluntur. Quod hac-
tenus patuit in quartana, notabiliter, quæ
medentum pollicitam opem ac spem me-
dicaminum irrisit. Nam etsi materia occa-
sionalis quartanæ, tantum circa Splenem,
ac in vicinis stomachi, hæreat: nondum ta-
men pharmaca vegetantium, ad quartanæ
limen pervenere. Interim robustiora, cum
gradus supra vires naturæ nostræ sortita
sint, plerumque ob id spernuntur, aut cas-
trantur: adeoq; per media correctiva pla-
næ alienantur atque degenerant, & sic in
peregrinam transeunt familiam. Incausum
quoque plerique tentarunt separare pote-

stas virulentas ab appropriatis, subter il-
las latentibus. Ut ut hodiè assuetum est,
sunt pharmaca ejusmodi robustiora hor-
rida, molesta, nec admittuntur in peni-
tiora nostri. Quia adiunguntur & labefa-
ctant vitales vires, atque omnifariam an-
xietates comites adducunt. Nam quan-
tumvis non nobis in alimenta abeant, nec
admittantur penitius, quàm ipsum limen
intrare: solo tamen attractu, nudoque sui
transitu, imò & velut surdo aspectus in-
quinamento Archeum alterant, huncque
in sui clientelam subjiciunt, & abripiunt.
Hæc est causa, cur vegetabilium remedia
robustiora, plerumque atrocitatis & viru-
lentiæ, suspecta sint. Quæ adhuc longè
dilucidius spectantur, quàm ipsum limen
canis, altioribusque pharmacis. Quippe
quæ nulla sui commistione: sed solo vel-
ut aspectu, peragunt munia sua, & se-
pos dotium suarum assequuntur. Sic nam-
que matres intingunt laneum frustum
commisturæ argenti vivi, idque intra zo-
nam vestium consarciant: scientes ni-
mirum, etsi argentum vivum non effumet
quicquam extra se (est namque tam ho-
mogeneum, quod non sit divisibile in par-
tem heterogeneam, ac à se dissimilarem)
per totum tamen corpus impedire pedi-
culorum præsentiam & generationem.
Descripsi etiam quomodo
argentum vivum vulgare reducatur in
offam niveam, si ab illo spiritus vitrioli
distilletur. Qui nimirum supra Mercuri-
um coagulatur, & in alumen transmu-
tatur: ablutione verò separabile ab ar-
gento vivo. Quod nempe fit pulvis fla-
vus, qui facile redit in pristinum, sibi-
que æquiponderans argentum vivum.
Sic nimirum totus spiritus vitrioli, in
se acidissimus, nudo attractu mercurii,
& absque ulla amoborum commistura ra-
dicali, vertitur in salem aluminosum.

Idque

Idque fiet millies, nil nament argento vivo de pondere vel natura deperit. Argentum vivum namque absque ulla sui aut de suo participatione, imò & citra ullam de se commisturam radicalem, commutat quicquid spiritus sulfurei attigerit. Quæ radialis commistio argenti vivi, adhuc magis admiranda est. Si nempe argentum vivum maceretur in magna aquæ communis quantitate. hæc namque, etsi ne minimum quid de argento vivo in se forbeat, aut ad sui naturam convertere queat: attamen ab argento vivo proprietatem, non item substantiam mutuatur, sic ut pota aqua ejusmodi necet lumbricos universos & ascarides, existentes etiam, quo potius iste nunquam pervenit: quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua ista contra lumbricos validior, si semel cum argento vivo bullierit. Sic unica uncia argenti vivi millies poterit mensuram aquæ inficere, attamen permanere in pondere & proprietate pristinis. Sic nempe Scholæ etiam invitæ addiscunt, quod quædam agentia, citra passionem, aut reactionem patientium, liberè, semper, indefessisque viribus agant, & persistente eodem sui semper pondere. Argentum vivum nempe agit in aquam, eique imprimit sui characterem; non tamen vicissim quicquam ab aqua repatitur. Manifestum est itaque, quod vis quædam medica transferatur, muteturque suum subiectum naturale, & abeat in obiectum peregrinum, solo velut radio, vel aspectu sui. Ita tamen, aut licet obiectum peregrinum acquirit exoticam sibi vim, agens tamen inspiransque initium nequicquam de suo pristino robore aut pondere amittat, remittatque. Fit nempe id absque ulla argenti vivi passione, diminutione, mutatione, debilitate, aut alteritate. Exemplum sanè hoc loco adductum inservit argumento, postmodum de virtute propemodum infinita remediorum, celebrando. Quæ res postquam in mineralibus sæpè ac diversimodè subter experientiam

tracta fuisset, me edocuit tandem, quod antehac nemo mortalium fortassis, adhuc optice atque intus perspexisset, qualiter remedia abstrusiora operarentur: quodque nimirum citra sui dissolutionem aut interitum, citra sui penetrationem, introadmissionem, commisturam, & commutationem liberè etiam eminus agant in sopitum, vel succensum Archeum: solo quasi sui aspectu, irradiatione, vel ejaculatione suarum virium, in medio productarum, retentis adhuc pristinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque testantur ejusmodi arcana, se infinitæ bonitati propinqua, dum propemodum ac quasi infinitas sensum vires spargant. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes quandoque se neglectos ejulabunt in Judicio novissimo, qui absque impensis ullis facillè atque obiter sanari potuissent. Igitur Arcana nequeunt unquam abire in alimentum: quia servant suos fines, ut quæ non in cibos, sed in pharmaca sunt destinata, pharmaca perseverent etsi intrò assumta. Incipiunt namque in stomacho (quem animæ sedem alibi ex professo demonstravi) radium directum suarum virium, ac virtutem dotalem exponere, & quorsum à Deo sunt destinata. Undè demum in totum corpus spargitur hausta in Archeo vis radialis irrorata, & sanitas inde succedens avidè suscipitur. Sic nimirum oblati hujusmodi universalioribus remediis contingunt sanationes, quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eidem deberi, qualesque Paracelsus pollicitus est, ac dein Butlerus, me spectante, minimà videlicet confermentationis applicatione, est exsecutus. Certè postquam hæc speculatio penitiori contemplatione me sub se attraxit, clarissimè ac optice quasi cognovi in causis occasionalibus, atque in productis excrementitiis quidem harere fordes, peculiarium morborum suscitatrices: attamen ipsum morbum totum, ejusque remedia, considero in

in Archeo scilicet alterato, vel pacato: ad-
coque minimo tactu, vibratione, jacu-
latione, imò sola radiatione, siue illumi-
natione (modò in sede animæ, sensiti-
vam vitam attigerint) perfici ac comple-
ri sanationes, non habito causarum occa-
sionalium respectu. Idque potentius ad-
spicio in mineralium remediis sulfureis,
puta in sulfure Veneris, stibii, ac potissi-
mum in sulfure Glaure Augurelli, quæ
Nympha alio nomine proprio caret hac-
tenus. Etenim hujusmodi sulfura, quia
longius distant ab humana natura, quam
tota vegetabilium cohors, atque interea
insignes dotes à Datore obtinent: ita
quoque plenissimè & pertinaciter resi-
stunt, ne à digestiva in alimenterum rem-
publ. deflectant, atque ideo servant genia-
les sui potestates liberas, & infractas,
manet nimirum mineralium sulfura sub
Vulcano adipiscuntur extremum inten-
tionis Medentum complementum. Hor-
tor itaque Tyrones, addiscant sulfura spo-
liare vi peregrina ac virulenta: sub cujus
nimirum custodia abditur ignis vitalis,
Archeum in scopos desideratos placidis-
simè deducens. Sunt videlicet sulfura
quædam, quibus correctis atque perfe-
ctis tota morborum cohors aufcultur: ut-
pote quorum pluralitas in unitatem Ar-
chei, tanquam in pugnantem pugnum
contrahitur. Hoc pacto in ipsa animæ se-
de combinatoque duumviratu Amentix,
Apoplexiæ, Caduci, Paralyfes, Vertigi-
nes, Asthmata, Hydropses, Atrophix, im-
manesque defectus annihilari vidimus:
stupente scilicet ipsa natura. In lapidibus
ergo magna virtus à Sacris prædicatur,
quæ hætenus tam in Academicis quam
Chymicis Scholis occultatur, donec Re-

ges atque Respublicæ in Scholarum re-
formationem prospexerint. Laboris pi-
get, qui lucrum per abusum venari spe-
rant. Laborare nesciunt, nec optant,
nec volunt: qui virtutum studiosos de-
rident: Etenim si unquam antehac,
nunc saltem totus mundus in maligno
positus, deterruit calamum meum, ne
margaritas ante fues sererem. Dicam fi-
liis nostris, ut ex ungue Leonem. Extra-
he sulfur antimonii, quod vix à vulgari
discrepat visu, nisi quod parum in viridi-
tatem vergat. Fac Cinnabarim hanc ad-
huc sexies, per se, sublimabis, ut sublima-
tio inserviat pro reverberio Lili. Accipe
semi-unciam tritæ hujus Cinnabaris, sus-
pende per horas 24 in dolo vini, cujus u-
nicum cochleare per aliquot dies sum-
tum, miraberis effectum. Estque eadem
Cinnabaris sufficiens multis centenis do-
llis, iterum æquivalens, si iteratò resubli-
metur.

De magna virtute verborum quædam
ingenuè dixi, quæ plus admiror, quam
applico. Herbarum quidem notissimus
usus, non tamen valor illarum sat notus,
ut nec adæquatè circumcisus. Idque ne-
dum ob potestatum ignorantiam: sed
præcipuè propter inconcinnam causarum
morbidarum adaptationem, defectus sci-
entix causarum ad effectum, complexio-
num graduumque ridicula, atque fabulo-
sas dimensiones, quas alii ante me sat ex-
sibilarunt. Non enim hic commemoro
mille simplicium confusiones, facultatum-
que devastationes, & omnimodas extin-
ctiones. Sed potissimum deploro defe-
ctum scientix applicationis causarum ad
effectus: siue adæquationis rei applicabi-
lis & applicandæ. Nam ante omnia sci-
endum, rerum ut tardè quarundam sunt
nativitates ac promotiones: ita propor-
tionaliter quoque habent virium exspe-
ctandas magnitudines, æstimationumque
varietates. Nam prout ex proverbio:
quod citò fit, etiam citò perit: ita nec res
in longam protrahi valet maturitatis

Eccc spem

spem, quæ suæ constantiæ non habeat occasiones intimas. Frustra siquidem per octingentorum annorum expectaretur moram, ut aliquod metallum ritè in usus humanos maturaretur, si aliquot mensium cursu vegetabile aliquod illi sit æquiparandum. Enimverò subter censum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, nisi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Insectorum namque totum genus, ad medicamina magnarumque potestatum commoda directum, quam pro hominum servitiis, extra usus fuit proscriptum, abdicatumque quodvis remedium inde mendicatum. Tantumque ideo de verbis, herbis & lapidibus facta fuit commendatio. Certum est etenim herbas digeri posse, & à nostro stomacho subigi, nisi malignitatem comitem habeant. Exiguus sanè olerum atque cerealium est numerus in classe herbarum: quæ paucitas sanè malignitatem aliquam accusat, qua ritè sequestrata, tum prius, nec antè, proderint potestates, tanquam seopi suæ missionis, quos venenosi custodes sub se tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia dumtaxat tantisper, atque stomachus operatur circa illa. Nec ulterius pergunt, quin prius omne deponant fermè remediū robur. Etenim malè aliàs ageretur nobiscum, si stomachus, non valens domate assumptum vegetabile, illud nequeat subigere subter Archei sui regulas. Alioqui namque, si vegetabile integris pergeret viribus, excrementorum consors quoque fieret, vel aliàs turbaret sanguificandi œconomiam. Alioquin enim quod restitisset actioni stomachi, jam assueti crudis simplicibus: quomodo posset transmutari, ac domari, in digestionem secunda, insueta crudis cibis. Majoris utique difficultatis, atque operosioris operis effectus talium remedium esset, quàm fructus inde expectandus. Deni-

que eo dato, concedenda esset indistinctio, confusio, ac perpetua œconomiae nostræ turbulentia, si quippiam prius non ritè in stomacho subactum, sequestratumque inde prius excremento, intrò pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, absque repulsa, intrò vel sponte pergeret, vel gratiosè absque delectu admitteretur. Ergo necessariò debet vegetabile pati digestionem, harumque transmutationes formales: ipsæque facultates digestivæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id est, non cibiformis) vegetalium facultatibus. Res sanè plerumque periculosa, difficilis experimenti atque iudicii. Tum demum insuper, omnibus ad amussim libratis, vis omnis vegetabilium astricta est determinataque ad suum gradum, postquam nempe sub digestionem se flexit prostratam. Nec istos egreditur limites, habetque interim difficultates, virulentarum scilicet atque vitiosarum tyrannidum imperia. Quæ certè sive in suarum virium custodiam, vel tegmen, sive verò in defensionem, denegationem atque impedimentum sint addita: sat est saltem, quòd illorum pleraque suam habeant adnexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, scabiem, cariem, exantlationes virium, præter adhuc multiplices sordes, ac impuritates: quippe cum emuntoriis, excrementi vacuationi dicatis, priventur: totum suum alimentum excremento plenum esse, est necessum. Longèque est crudelissimum, nullum in Scholis excogitatum fuisse remedium adversus hos defectus, præter simplicem decoctionem. Tandem extra horum censum, sequestratisque plantarum injuriis (quarum tamen gravamina, absque ingenti clade natura nostra ferre nequit) tanta præter insuetam proterviam, illorum est debilitas, quod vix aliquid laude dignum sperandum sit è sinu vegetabilium. Cum nedum ferocitatem in limine seponere cogantur, si intrò penitus admitienda:

verum.

verumetiam prorsus formaliter denudari, ab omni illorum benignitate, antequam cives nostræ evadant Reipubl. Univocus nempe naturæ nostræ scopus, unicam intendit ex ingestis sanguificationem, ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiscuè; sed tantum ex verè transmutatis, atque in seminalia, speciei nostræ congruis, procedere debeant: certè frustraneum est, quicquid pro digestionum penitioribus familiis, de vegetabili profapia propinatur, sic ut pristinam suorum parentum potestatem retinere putetur. Quod inprimis quartana, morbi omnes excrementis occasionaliter sollicitati, qui Scholas opprobrio habuere hætenus, confirmant satis. Quippè quæ non supra lactucas coctasque herbas meditata sunt. Obvia quidem sunt vegetabilia, primorum seculorum morbis respondentia. Sed pro Chronicis, vegetaliū infami truculentia plerumque auctis, longèque ab ore, sua corporis atque spirituum penetralia natæ, quàm difficiles sunt per vegetabilia resolutiones, integra spondent hospitalia, quibus continui infaustorum planctus ejulant. Quare hinc quisque domi suæ, protervum ferè ac indefinentem morbum inter suos aspiciet quotidie, mēdentesque pegmatum fabula facti, quia vix aliquid gratiarum actione dignum egerunt. Fatentur enim illorum aliquot suas, suorumque Authorum imbecillitates, pluresque clanculum ad remedia chymica incognita consuegunt inviti, pleraque illorum adulterio, stuproque scantentia. Ad libros, non item ad fornaces, refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur amplissimos fructus, stentanturque illegitima atque ridicula quæque. Quæ dum non intelligunt Academici, atque ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aspiciunt, nutabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vah quàm infaustum ægris, si-

bique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offensio! Dicam ergo. Textum, nomine lapidum, ac magnam illam jactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Ut pote quæ vix alia imagine quàm lapidum, aut saxorum se ostendant. Enimverò ditissima hæc est, ac constantissima naturæ proles, & thesaurus præcipuus: adeo ut in eo conditæ sint Astrorum syzygiæ. Quinetiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotismum loquendo, Astra duntaxat meteoris præsumunt causaliter; metalla verò, suis remedium excellentiis, longè astra superant. Docui siquidem, juxta Textum sacrum, Stellas nobis non esse in causas: sed duntaxat in Signa, tempora, dies & Annos. Nec licet homini munia Astrorum longius protendere. Quapropter nusquam meo voto, numerum Astrorum nupsi eronibus astris, & nec utrumque illorum officia atque dignitates parilitate compescui. Quippe ut procul invicem distant: ita & disparata habent munia, ac officiorum fines invicem diremtos. Hoc autem lubens unum admitto: Metalla scilicet, longis parasangis superare plantas atque mineralia medendo. Ideoque metalla esse quædam specula lucentia, non quidem ratione nitoris: sed potius, quod quoties aperiuntur, liberanturque eorum virtutes, agant lumine dotali, & contactu vitali. Operantur itaque metalla per modum Astris tributum, nempe per aspectum, atque attactum Blas alterativi. Quæ per mechanicam lucidiora evadent. Nam metalla ipsa sunt specula, optima inquam proles inferioris globi, super quam videlicet tota vis centralis, per aliquot prius secula, prodigaliter suum profudit thesaurum, ut hoc terræ liquamen, hoc lumen, hancque divinæ Providentiæ sobolem ditissimè desponderet ad fines quos naturæ debilitas requirebat.

Sunt itaque Specula Auri, Argenti, Mercurii, Saturni, Veneris, Martis & Jovis, horumq; marcalitæ, nondum clausa, &c. Voco autem Specula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à suis erroribus, furoribus, atque defectibus: quod illum restituunt in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quamquam hujusmodi mineralia non sint cibalia, vel de sorte corporis humani: habent attamen internam vim speculi, maximèque efficacem potestatem, Archeo humano integro, sed atque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ scilicet postmodum à recto sui tramite alienata est, postquam anima sensitiva (cui mens infidebat) in se regimen corporis traxit, quæ nempe tota in se caduca atque brutalis fuit. In speculis autem lucentibus (ad distinctionem vegetabilium, scilicet non lucentium) adhuc typus quidam prioris immortalitatis residuus mansit, & hæcenus modo imperceptibili, nedum communicantur ejusmodi specula: sed & suscipiuntur libenter ab Archeo. Quinimo diutius perseveraret Archei restauratio, si ipsa specula non prosteriberentur actum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, &c. Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa prosequor, ut sit remedium stabile, in humanam naturam transmutabile, assumendum à pueritia, præcipuè quamdiu accretrix viget. Hoc inquam, superat vim speculi lucentis ad vitam longam, non item pro vita sana. Porro quicquid de lapidibus ulterius dicendum est, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, sulfurea, vel de sale minerali. Quatenus autem ens minerale est, nec cibale, nec nutritivum, nec vitale esse potuit: Priusquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna) transivero, juvat sanè intrare in ipsam corporis sedem, ac introspicere, ibidem quantum remedium quodlibet operetur. Quorsum

inprimis ob viam est, quod jam supra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, nisi ut univoco scopo inde tandem suo toti alimentum fabricet, atque eo ipso intentionem habet, inde facere liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein spermaticum humorem primis constituentibus alendis aptum. Adeo ut verti queat in substantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni deputatum. Undè necessariò quoque consequens, non nisi materias aptas, ac cibales, à stomacho confectas atque digestas, transmitti in ulteriores digestionum officinas. Quare inprimis semovi plantam omnem, qualicunque truculentia infamem, à Mezentarii limite: eo quod omne ineptum his finibus, eo ipso per stomachum depellatur, excrementisque affocietur. Quicquid autem jam in chylum transivit, deposuit actum omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per delectum agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatibus, species, pristini sui concreti, adhuc persistiterit, certè ea torpens, languida, segnis, laxa, atque vana est; ideoque Medentes plerumque fallit in chronicis, longèque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam ut pro me veritatem tueatur, quartana præsto se offert. Spagyrica quidem schola, languidam admirans, speransque remedium opem, dudum animadvertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi thesaurum: sed hæsitavit dudum, qua ratione possent diducere penitissimè, ad internum partium similarium condum. Inprimis vanum atq; irritum priores sperarunt, ad prima nostri constituentia, per sua remedia devenire; cumque in vegetabili regno desperarent, frustra quoque mineralium classem torserunt, quippe quæ nequaquam in cibos nostro arbitrio transmutari potest: cum artifex nequeat inducere pro lubitu formam essentialem: imò neque natura id unico saltu digestio-

digestionis, suoque immediato nutu id unquam assequitur. Quidam enim fallaci metallorum spe abducti, nedum etiam gustantes, aut scientes, quantum in speculis lucentibus, apertisque metallorum liquoribus, energiae situm sit. Ideo quidam è suis laboribus quandam propemodum immortalitatem polliciti sunt, ac Paracelsus subinde in annum Aniadim, in annum Ignis, ac dein saltem in annum Mathusalem ridiculus se extendit; alii dein sui sequaces, ad annos sexcentos prolapsi sunt. Ubi deinceps posteriores ad renovationem virum perveniri posse sponderunt: aliis duntaxat sanatione morbi contentis. Quieverunt nempe in abstensione puri ab impuro. Ac quamvis subinde corpus juxta ungues, dentes, ac pilos renovari daretur; non tamen intellexerunt appositè, haudquaquam pyrium à senio suo revocari, quantumvis quotannis frondes renovaret. Interim temeritas horum, atque ignorantia oeconomiae nostrae, vana praefatorum stentamina suscitavit, & quisque in tenebris vanae spei, ad proprium tactum, absque visa cognitione progressus est. Itaque dum quisque sua penitissimè introducere speraret remedia, nec tamen postmodum introrsum admitterentur; utpote quae morbi graviores, & carentia nutritionis, viriumque refocillationis excluderet, cogitarunt deinde Arcana aliquot levioris ponderis, in speciem salis larvare mentitam, ut saltem non possent separari à Latice, imò hactenus licentiam acquirerent vagandi per totam venarum provinciam. Ac quamquam quædam remedia sic adaptarint, quòd naturæ congruitati non essent prorsus aliena, aut detestabilia: ut ut est, non potuerunt saltem eò devenire, ut introrsum prorsus admitterentur. Sin autem errore secretionis tantillum eorum intro penetrasset; id confestim stuporem in penitioribus culinis viscerum induxit, ut & Archei poenitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abstinere

confestim; utpote quod duriora difficilioraque essent herbaceis, minusque penetrationi opportuna. Caro siquidem ac cruor, non sunt pingua: arborea verò, sunt pingua, resinosa, & infracta à nostris potestatibus. Paracelsus inprimis ratus est, quod cum fixa igni resisterent, etiam eadem operà, digestionum insumtos illuderent labores; ideoque sanxit universali decreto, ne ullum minerale fixum, cretenus assumretur, eo quod salibus, quæ istud redderent potabile, absumtis per digestionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis parietibus, atque arundinibus, quibus ista salia commutantur, affigeretur tenaciter, atque insperata deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia, nedum fore potabilia, sed & insuper volatilia. Quæ admonitio licet non prorsus vana: exceptis croco martis, plurimisque lapidum assumptorum preparatis pulveribus Attamen mineralia isthac non proinde assumunt naturam cibalem, nec etiam è consequenti digeruntur, aut penitius intro ad sedes morborum intrinsecas adeunt. Nec etiam sat consideravit, volatilia mineralia habere in se vim prorsus activam, (prout alibi de lithiasi demonstravi) ac plerumque adeo peregrinam, ut non promiscuè queant, absque insigni errore, intrò admitti, nisi dixerimus, non esse amplius ullam in natura electionem, aut delectum, quo respuuntur ab Archeo, quæ suis minus conveniunt finibus. At non quodlibet potabile, indistinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digestumque in stomacho, atque transmutatum in chylum humanum. Neque per hepar transcendit quicquam, quod prius in Mezenterii venis (utpote quæ sunt ipsius jecoris stomachus) non fuerit obsequiosa dispositione subactum. Atque idem de visceribus ulterioribus esto judicium. At cum statim tam vegetabilia, quàm mineralia assumta,

suam exercent tyrannidem (quod ipsa solutiva, prompta testantur obedientia) adeoque & hinc constet, venena quavis potestativè intrare penitus, si nimirum in distantia loca ferociant. Proin reconciliandæ sunt duæ opiniones: ex una nimirum parte, Quod nil, non cibale, priusq; per digestionem elaboratum, intrò scandat. Et ex altera parte: Quod tam simplicia, quàm arte elaborata remedia, utcunque exotica, aut ferina, etiam procul ab ore, atque eminus, suam exerceant operationem. Ad quam controversiam spectat illustis actio regiminis, simulq; præpotens duumviratus præpollentia. Neque enim frustra antiquitus Cardiogmus & Cardialgia cor notant, ipsumque stomachum, cordis ac vitæ etymo designarunt. Nam revera, in membrana ipsa stomachi, Anima sensitiva, ipseque Archeus habitant, distinguens rerum cunctarum convenientias, proportionem, similitudines, ac adaptationes. Quarum dum ipsa Sensitiva apprehensiones haurit, easdem quoque per totum dispergendo communicat, cuique nimirum pro necessitatis exigentia. Etenim solutiva purgant, atrociterque infestant, quamdiu in stomacho prioribusq; intestinis detinentur: ideoque ut citò ac celeriter pensum absolvant suum, propinquantur iuscula, quò promptius nimirum eluantur è stomacho. Enimvero Arcana mineralia (in Lapidibus namque est magna virtus) potentissimè quidem operantur: at non proinde materialiter prorsus ad viscera intrant, ut cives vitæ nostræ participes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut ulteriorem digestionum officinam, nisi prius per primam itum sit. Quocirca inprimis sedulo consideravi cuncta remedia operari juxta dorem, quam illis Omnipotens contulit, sive vegetalia fuerint, sive mineralia. Atqui cum vires remedium potentissimæ, non sint de substantia cibali & cruoris; multòq; minus de substantia excrementosa (intestina siquidem tantum saccus & cloaca sunt)

nec detur opportunum mediū inter cibale & excrementosum: Idcirco requiritur, ut remedium, quod adeò illustres dotes habet, sit quidem non cibale (quoniam cibale jam ante docui debere esse languidum) attamen remedium, quantisper inter nonexcrementum & excrementum ambigit. Id est, quamdiu in via, sive in fieri esse ad excrementum in stomacho detinetur. Ut scilicet, cum non detur medium finale, inter ens cibale & excrementum: saltem sit medium mediativum in esse remedii. Quantisper nempe indecisa est determinatio, an assumtum remedium sit profigandum, unà cum excrementis. Hoc enim est, quamdiu detinetur in ipso stomacho, in quo discretor Archeus potentissimè lucet, & imperat. Quinetiam nonnulla in hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo sui. Quod alibi ostendi, per laticem decurrentem è ramo Betulæ, potentiorè scilicet, quando jam inter alimentum suæ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo jam hinc elucet abstrusa hæcenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediatè atque principaliter dumtaxat agere in Archeum stomachi (qui ideo etiam cor dicitur) hunc verò successivè deinceps, juxta haustam dispositionem, sibi generatam ex dono dotali remediorum. Uterius quoque sequitur, quod remediorum unumquodque, excedens limites cibales, agat suo actu, per modum speculi. Siquidem citra commistionem sui materiale, solo actu ad Archeum agit. Archeus ipse nimirum haustam à remedio dorem primum sentit. In sensatione autem ista, sibi fingit Ideam rerum sibi agendarum, sequendo dotis illius dispositiones: unde sibi consequenter pacem, requiem, aut iram suscitans, harumque partas Ideas assumens, easdem mox in viscera, actioni regiminis auscultantia, sigillativè dispergit, peragens munia fausta vel opposita, juxta imperium vitalis Archæi. Remedia igitur quæ-

quævis, sunt specula & quædam lucentia, alia suo tantum contactu, odore, gustu, atque potentia. Cæterum cuncta atq; singula remedia manent respectu vitæ externa: hætenus quoq; eluunt, abiguntq; innatam, vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel novas vires suggerere, novasve ad immortalitatem potentias creare, aut suscitare. Quia remedium vires nequeunt cum sui substantia penetrare, aut transmutari, in materiam nostri vitalem, ita ut primis constituentibus admisceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum stomachi, atq; vitæ principem, clavique gubernatorem. In quem scilicet clavi rectorem, centrum vitæ, ac duumviratum nauclerum, omnes quoq; morbi ferociunt primariò, vel per deuteropathiam. Hætenus namq; nec antiqua medullitus radicata podagra, è sinibus insiti spiritus vitalis, quibus sigillata est, erumpit, quin ante sui accessum infestet circa os stomachi, totalemque inde integri dispositionem violet, concitetque: quam adventantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodit. Quocirca hætenus quoq; remedium atq; morbus, se invicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non observavit aromaticum odores, dumtaxat gustatorum, confestim Lipothymicos rescicere, non quidem quòd isti odores, acri commisti, sint additamentum auræ vitalis, ut novum de se velut spiritum vitalem, in locum deperditi, substituant. Quoniam operosioris molis esset, ipsa spiritus vitalis restitutio, ex aromate, quam è sanguine. Nec est odor placidus aromaticis, quatenus similis sit spiritui vitali, è sanguine parti: sed obdotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Cariophyllorum, &c. materiali suo nexu rescicunt spiritum vitalem partium: (neque enim spiritus vitæ, oleo nutritur) sed quæ odore aut sapore grata sunt, totidem sunt

specula, quæ suæ attactu adspirationis, vel reflexionis, tanquam dotali munere, spiritum vitæ gravatum rescicunt, solanturque. Etenim prout quorundam spectra movent nauscam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus sunt specula visualia. Ita sunt dotalia specula, concitantia Archeum, in pacem, tranquillitatem, soporem, gaudium, cessationem à mœrore, contracturâ, dolore, &c. Sunt ejusmodi dotalia specula, quæ rectam suorum officiorum, ac ordinatam sollicitudinem in Archeo admovent, & occasionaliter movent. Pro ut vice versa, sunt venena, deleteria, suntq; exaltata rerum potestates, quæ labem ac tabem, omnemque in Archeo concussionem suscitant. Superantque venena in hoc remedia quævis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc scilicet inde resuscitentur, aut crescat in indolem perfectiorem. Ubi venena interim partes necant, privant penitus innato robore, atque prorsus in suam trahant similitudinem, verèq; transmutent ideo partes vitales. Quod remediis nullis est datum, ut partium defectus renovent in pristinam juventutem, & immortalitatem pariant. Quoniam remedia penitissima unione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeoque nec valet præstare stabilem effectum, ex unione agentis cum passio, quod venenis alioquin est concessum. Sunt igitur specula tangentia, quæ solo tactu dotem, quam gloriatur Omnipotens, se rebus de terra discerptis, ac erutis, elargitum esse, dispergunt, integro manente illius speculi concreto. Etenim ut quædam appensa, forisque gestata, vel strictius alligata, plurimos planè tollunt languores, vel saltem suspendunt. Ita præclara quædam remedia stabilia sunt, ac stabilem de se effectum proferunt. Sunt etiam alia, quæ non tam vi speculi languentis, ac foveentis, quàm transitorii facilè odoris, magnos prosternunt morbos, sola scilicet Archei indignatione ortos atque fotos.

Sunt

Sunt nempe etiam multa, quæ insignem aliquem gustum, per quem licet à stomacho non digerantur passivâ transmutatione: tamen separant purum ab invalido, licet longius à se remotum. Quatenus Archeum quasi vinctum, atque obligatum suis dotibus, trahunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen specula, quæ tangentia nomino, plerumque fixa absque odore ideo, & gustu, commoventque Archeum, non tam mundando, ac sequestrando impura, quantum sedando ejus dolores, turbationes, ac continuam Idearum, successivamque fœventium substitutionem. Paracelsus enim fixa remedia metallica, ac mineralia universa vituperans, commendat tamen sui immemor mercurium diaphoreticum, apprimè dulcem, fixum tamen, atque in igne non mutabilem. Quique tamen si aspernetur omnem digestionum laborem; facit tamen in morbis, quantum Physicus atque Chirurgus optare jure volent. In superficie enim ludit dulcedo sulfuris ejus; pars autem mercurii, per sulfur obtefacta externum, latet, nec operatur, nisi per speculum, lucens trans sulfur, & sic Archeum sui ad lubitum affectans. Alioquin illa diaphoretici dulcedo est sulfuris, ex igne Veneris hausti. Qui est ejusdem saporis cum diaphoretico. Quapropter ignis ille est anodynus, soporiferus innocuus, doloris pacator, sedatque omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempestatemque Archei. Itemque imprimitur in Archeum, voluntatem resolu-

vendi omnia coagulata. Quo respectu tollit omnem morbum occasionaliter, materialiter, & enormitè, excrementis quibuscunque tributum. Saltem hic obivium est, quod iste mercurius diaphoreticus, permanens quidem in stomacho indigestus, nec intro penetrans, quia immutatus perseverat, fixus & forma pulveris pervicax ac indomitus, causet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipsemet illa operetur effectivè efficienter. Sed quod Duumviratum cuncta peragentem concitet. Hæc enim sic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vinctâ proscribuntur, & educuntur: sed impressione dotis suæ (lapides nempe habent virtutem magnam) in Archeum. Qui omnis sanationis est effector; prout est ipsa origo & fons morborum, undè nimirum ostendi superius, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps indies.

Vulneratus curavit se solano hortense, & citra stigma.

Nota, quomodo id contingat. Ergo, apponendo circa sedem animæ.

Quid & qualiter interne sedet, & pacet. Idem asarum.

Citra ignem debent ista fieri.

In lapidibus est magna virtus.

Ossifragus. Lapis fixus ut non calcinabilis. curat os fractum assumtus per os. & quomodo id fiat. 2. An non curet Lithiasin, podagram, &c.

B U T L E R.

AM præcedenti tractatu demonstravi satis, quod morbus non existat nisi in vivis, ac nedum proprium sibi subiectum elegerit corpus vitale: quin etiam quod intrinsecum vitæ organum ipsum sit faber morbi, efficiensque internum. Imò demonstravi, & materiam, spiritualemque auram ipsius Ar-

chei, nedum esse objectum, in quod primum omnia morborum specula acuntur: verum etiam esse ipsam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æstuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimirum esse peccati stultam sobolem, dum se homo à Deo avertit, non nisi deinceps omnia stolidè in proprium exitum

exitium convertere. At cum res quæque in natura subsistat, ex materia & efficiente dumtaxat (quod & aliàs proprio tractatu amplissimè docui) resque in natura ideo tantùm definiri requirât, per immediatam ac propriam materiam, ejusque efficientem causam internam (siquidem tota rei essentia, atque existentia, nil præter connexum earundum causarum ambarum sunt) certè jam sat liquet, morbum esse ipsam materiam vitalem Archei, in quam seminalis Character, sive idea malè affecti Archei, natus, aut insertus est. Sive interim Archeus perseveret in sua illa abominatione à recto tramite, noxia inquam exarthrosi, sive demum in aliquid productum, sparserit easdem iræ suæ Ideas, ac deinceps cessaverit: id perinde morbo est, cum huic sit per accidens, foveari, aut non, à causa enormontica. Siquidem Archeus subinde sigillat statim conceptam à se Ideam, in excrementum aliquod sui corporis, quod parat, si illud non invenerit antea sibi paratum. Unde & in quo morbus deinceps per se subsistere valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à se materiam vagatur: ideoque vel continuo foris eandem vegetat, vel in spiritum institum organorum, conjunctione symboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuo vires membrorum oppugnat, vel saltem statis dormit expergisciturque periodis, eo quòd sibi inusserit, in principio vitali, hospiti & œconomio vitæ infuso, & non solum fluxerit in spiritu Archei fluidi. Quicquid porò sordium ingestum, admissum, aut vivendi errore obnatum est, sive id causæ procatharticae, sive demum producti familiam sectetur: totum profusus nil nisi occasionale est: ad cuius scilicet importunitates Archeus ipse commotus, veram morbi repræsentat scenam. Undè inprimis perspicuum est, tam esse morbos reales, dum silent, dormiuntque: quàm quos contingit expergesfactos in suo meditari paroxismo. Debui nimirum hanc

morborum tragœdiam sic inculcare repetitum, si fructus è re tam inaudita, tantique momenti, sit sperandus posteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis, cum connexu & progressu causarum concurrentium, contemplanda deinceps est arbor remediorum, tantopere suspirata atque ignorata hactenus. Inprimis sanè consideravi sextuplicem morbi invasionem, & capeffendæ possessionis suæ libertatem: quasi à Cacadæmone primum proritatus, proinde quoque creationis hebdomadam sectaretur. Unde continuo sextuplex etiam remediorum in natura superlex consideranda esset, nisi divina supereminens bonitas suæ unitatis typum, ubique in natura emanant erectæ: intellectui humano maluisset communicare. Quippe quæ potentissimè, unitate simplicitatis, remedia ditissima passim erexit in morborum stragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignaviam foras, facileque auscultans, Paracelsica inquisivit Arcana, quibus posset omnibus naturæ lapsæ erroribus potenter subvenire. Hoc jam potissimum fulcro tutiores, posthac tentabimus morborum expugnationes, postquam unicum vitæ fontem, jam à scopo aberrantem, conspexerimus, integrum infirmitatum prædicamentum ex aëse erexisse. Non diffiteor interim, quin diversimodè morbus quotidie intret in nostram messiem: quin inquam diversis hospitibus causisque occasionalibus prodictionem molientibus, exceptus sit indies. Primò nimirum irrumpunt necessariò, spontaneo naturæ decursu, per defectum atque extinctionem virium vitalium, undè demum functionum difficultates, & illarum postmodum suscitata recrementa oriuntur. 2. Adveniunt ex robore membrorum inæquali. Undè mox ametria, sive ataxia, præfatæ persimilis. 3. Ex vitæ inordinationibus assumtis, immodicitate sua gravantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lubricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque dis-

pendia trahunt, præcedentes mortem tandem a n. morborum exordium accelerant. 4. Proveniunt morbi a perturbationibus, seu passionibus animi manifestissimè. Et longè occultius à perturbationibus ipsius Archei luxualibus, spontaneisque, vel proripiente materia occasionali haustis, ac subnatis. Horum est inprimis ampla seges, ac numerosus in nos ductus exercitus, hucusque propriis suis non attributus, quia ignoris. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, injuriis instabilium tempestatum & endemicorum infautis haustibus, quibus hostis intrò adducitur, admittiturque hospes, ut familiarem se faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera scilicet, ossifragia, lapsus, contusiones, combustiones, glaciationes, aspidum puncturas, &c. At saltem cuncta uni insidiantur vitæ, tutorique Archeo, undè principium deducunt. Itaque ad unitatem perpetuò collimando, Deum contemplabimur, ut vitæ unicam fontem gloriosissimum, Præsidentem, unicumque morborum quorumcunque permissorum: ita & eundem datorum remedium in unitate sui typi, occasionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis scripserim, quorum unumquodque in singulari, omnes penè morbos, unica falce demerit, per separationem scilicet, ac mundationem à superfluo: attamen ejusmodi arcana, pro ut difficillimè parantur, imò & in occulto, in ævum, penes symmetas manere debent: Ita quoque sanatio, eorundem ope instituta, non ita respicit immediatè morborum, quantum inprimis vel ejusdem causam occasionalem antecedentem, vel morbi saltem posterum productum. Itemque parçissima sunt ejusmodi remedium Arcana, quibus pleraque mortalium pars privatur, ac spe destituitur. Adeoque non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas, tam parco remedio communicari ac emananter notificari voluerit. Quapropter conjicio insta-

re tempus, quo omnipotens Bonitas, suis fidelibus, morborum hætenus incognitam scientiam & essentiam manifestabit. Sed præfata Arcana, non nisi in gloriam suæ potentix, paucissimis tantum detexit, ne mundi commercia secus pereant. Nec enim aliàs credibile est, divinam Bonitatem, post detectam hanc morborum intimam essentiam, deinceps etiam suæ unitatis dotalia remedia, fidelibus abscondituram, morborumque medelam in sola Arcana deberi deferri. Opportunum itaque necum indagate remedium, quod univoco conatu spectet arborem vitæ Archei, quomodo libet alterati. Siquidem natura prius est quid integrum, quàm corruptum. Ideoque vitæ, & Archeus, quatenus sunt simpliciter causa ipsius esse, antiquiora sunt, quàm vitium in iis conceptum. Etenim ut immediata causa quarumvis indispositionum, est vitæ ipsamet: ita sanè principalior, magis intima, jure prior, atque nobilior est speculatio sanationis & reintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, absque omni incommoditate ac gravamine: quàm sanatio, quæ per Arcana, sive per excellentissima mundificativa, perficitur. Etenim Arcana ejusmodi, quanquam sæpè occasionem anteriorem magis spectent, ac abscindant: est tamen velut secundaria, ad sanationem, quæ procedit à causis internis primariò alteratis, & affectis: quæque ideo primum, atque principalissimè, sui sedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitalissima. Siquidem naturæ ipsæ vel ab olim fuerunt cognitæ, morborum medicatrices: prout & sub testâ nube etym, spiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & postea, dein neglecta mansit stetitque morborum speculatio. Jejunum ideo, ac impervium est hætenus, quicquid dixi de sanandi modo, pacando atque sedando Archeum, submovendo scilicet ejus alteritates,

ritates. Quapropter de Synarthrosi, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplando, primum per hystoriotas aliquot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Jacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Castri Vilyordix, miserrusque cujusdam Baillii, monachi Franciscani, celeberrimi concionatoris Gallobritanni, etiam incarcerati, formidandum Erysipelas, in brachio habentis, quodam vespere, cum penè desperaret ager, in cochleari lactis amygdalini, intinxit celeriter quendam lapillum, statimque inde retraxit. Dixit autem custodi carceris. Porridge isti monacho hanc sorbitionem, & quantumcunque inde coeperit, saltem infra horulam sanus erit. Quod etiam sic evenit, cum summa custodis admiratione, ægroque infcio, unde sibi tam repentina sanitas alluxisset, cum se ignoraret aliquid assumsisse. Brachium namque ejus sinistrum, immensè antea tumidum, concidit, sicut statim ab altero vix discernereetur. Sequenti manè, à Magnatibus rogatus, Vilyordiam veni, ut testis actorum sui. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, Vidi dein statim vetulam, lotricem, ab annis sedecim, aut circiter, intolerabili hemicrania laborantem, statim etiam curatam, me præsentem. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari, olei olivarum, atque lapillum statim absterxit lambendo, atque in thecam thoracis reposit. Istud autem cochleare olei, infudit in lagenulam olei. Cuius unicam guttam iussit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confestim sanata est, ac sana remansit in annos aliquot, quot attestor. Stupui, quasi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit: Charissime, nisi eò devenias, quod unico remedio queas curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, utcunque senex evaseris. Adstibulabar facile, quia de Arcanis Para-

celsi, jam id visu ac spe certior factus, didiceram. At novum sanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi insolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps juvenis, aula nostræ, vice comes Gandensis, frater principis d' Episuiy, de domo molum, torus ita podagra decumberet. Quod deinceps jaceret unico tantum latere, multisque nodis miser, ac deformis. Ille itaque dexteram meam apprehendens, dixit, Vin' sanem istum juvenem. Sanabo in gratiam tui. Ast ego. Est enim ejus pertinaciæ, quod maluit mori, quàm pharmacum vel unicum bibere. Esto, inquit Butlerus, neque enim aliud exigo, quam quod lapillum quem vides, singulo mane, attingat apice linguæ. Post tres namque inde septimanas, proprio lotio, dolentes, indolentesque nodos laver quotidie, & videbis ipsum mox deinde sanatum atque incolumem ambulantem. Vade & gaudens nuncia illi, quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo, atque nuncio quæ dixerat Butlerus. Dynasta verò respondit. Eja dic Butlero, si me restituat, ut dixisti, dabo illi quantum poscet. Pete pretium, ac lubens depositatum sequestrabo in sui securitatem. Cumque id Butlero sequenti die denunciarem, excanduit, dixitque: Insanus & miser ille princeps. Ideoque nec unquam illum juvero. Nec etenim suæ pecuniæ sum indigus, nec illi cedo, aut inferior sum. Inio nec unquam potui inducere illum, ut præstaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cæpi dubitare, ne præcedentia, quæ videram velut somnia essent. Contigit interim, quod amicus, fornacis vitriariæ Antuerpiæ præfectus atq; herus, valde obesus, à Butlero obnoxie petiverit liberari à molestia pinguedinis, cui Butlerus obtulit frustulum illius lapilli, ut lingeret semel, sive celeriter attingeret apice linguæ singulo mane. Et infra tres hebdomadas, vidi thoraces

ejus, uno spithamo strictiores factos, atque abinde non minus incolumē vixisse. Quapropter rursus capi credere, idem in præfato podagrico evenire potuisse, quod spoponderat. Interim misi Vilyolodiam ad Butlerum, pro remedio, in casu oblato mihi venient, per occultum hostem. Misere enim languebam, dolebant artus omnes, atque pulsus dicrotus, tandem intermittens factus, deliquia animi, atque virium extinctionem comitabatur. Confestim Butler adhuc carcere detentus, iussit famulo meo, quem miseram ut ad se deferret lagenulam olei olivarum, intinctoque præfato suo lapillo, (ut aliàs) istud oleum ad me misit. Iussitque, ut unica olei guttulâ ungerem unicum saltem doloris locum. Vel singula loca, si vellem. Quod feci, nil tamen subsidii inde sensi. Interim hostis meus moribundus sua forte, iussit peccati sui veniam peti à me, sicque quod suspicabar, venenum assumptum agnovi. Ideoque etiam omni curâ extinguere procuravi lentum toxicum. Et favente Dei gratia evasi. Uxor mea, jam ab aliquot mensibus, dolore lacerti dexteri premebatur, sic ut nec attollere manum posset, multoque minus aliquid attollere sursum. Quin etiam præ dolore & tristitia mei, jam sensim utroque crure à pede usque in inguina, atroci œdemate languebat, quod intinctum digiti vestigium, ad secundum usque articulum, sua fovea ostendebat. Etenim quia præ mearum tribulationum mœsticia, hæc contraxerat, medicamen aspernabatur, quamdiu mœror non cessaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me, volensque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem, unicam illius olei guttam unxit in brachio dextero. Et confestim ille liber motus, cum robore pristino est restitutus præter spem. Mirabamur omnes tam repentini eventus prodigio. Quapropter utriusque tibie inunxit malleolos, unica utrimque guttula, in orbem malleoli circumducta. Et mox in-

fra horæ quadrantem evanuit omne œdema. Etiam annis 19. postmodum adhuc divino favore vivit sana. Ancilla quædam ut in hera id audivit contigisse, poposcit aliquot illius olei gutta, quia in tibia dextera ter erysipelas malè curatum passa, ostendit crus plumbeum atque tumidum à genu usque in digitos pedum. Vespere ergo, cundo cubitum, quatuor guttas illius olei, parti oblase affricat, ac manè nullum apparuit prioris mali vestigium. Adeò ut quæ jam antea, vix uno die in forum ire poterat, eodem mane, ad ædem Divæ virginis Deiparæ in Laken profecta sit, alacrisque redierit, mihi que de fonte D. Annæ aquam attulerit, procul inde remoto. Quo audito, domicella quædam vidua, utroque brachio jam à multis mensibus afflicta, quod nunquam manum sursum elevare potuisset, paucis guttis illius olei, unico mox vespere, in plenam sanitatem restituta est, atque mansit. Dein interrogavi Butlerum, cur tot mulieres confestim sanarentur: ego verò dum atrocissimè confligaret cum ipsa morte, omnium artuum atque organorum doloribus quoque stipatus, ne quicquam levaminis sentirem? Petiit autem, quo morbo laborassem? Cumque venenum intelligeret morbi ortum dedisse. Dixit. Quia causa, ab intrò foras venerat, debebat oleum assumi, vel tingi lapillus. Quod dolor internè foras, non esset topicus, vel externus. Observavi quoque, quod istud oleum sensim exueret medendi energiam. Quia lapillus, obiter illi intinctus, non medullitus oleum, per totum commutaverat, sed debili tantum odoris aspersione beaverat. Siquidem lapillus iste oculis & lingua, salem marinum fufum exhibebat: satisque notum est, salem non permisceri intimè oleo. Sanaavit Butler quoque Abbatissam satis cognitam, quæ annis 18. brachium dexterrum, insolita motus privatione tumidum habuerat, digitosque extentos, ac immobiles, solo tactu linguæ ad lapillum.

Per-

Perplures enim horum prodigiorum testes, statim suspicabantur latens aliquod veneficium, pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet jam ab olim, Quod quicquid sibi ignorantia statuit pudibundum nescire, id pro subterfugio inficitæ, ad præstigias caco-dæmonis referat. Sed non potui eò declinare, quia remedia supponebantur naturalia, nec quicquam præter quantitatem insolitam habentia. Non enim ritus, verba, vel quicquam aliud suspectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in natura ostentatam, referre in caco-dæmonem. Nulla enim istarum mulierum petiverat à Butlero, tanquam à suspecto ullatenus nigromantia, auxilium. Imò primitus tentata fuerunt obridendo, citraque fidem ac confidentiam. Suspecta attamen apud plures hujusmodi sanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otiosum ingenium, in arduis ac insolitis, ad iudicia, ejusdem semper tenoris promptum, ob facilitatem, ideoque & flaccidum est. Diabolicæ enim fraudi, tantam restitutionum benignitatem libentiùs consecrat, quàm divinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Salvatori, Refectori, pauperumque Patri. Idque sanè nedum vulgo, sed etiam literatis sequentibus, perperam medendi initia investigantibus, nondum instructis, aut communem stolidamque normam observantibus. Quia sapiunt semper ut pueri, nunquam limen maternum egressi, ad singulas fabulas pavidum. Enimverò qui nescivere hætenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem spiritum vitæ, vel si obiter lectis meis studiis posthac, sibi hoc momentum medendi impresserint, quia nihilominus jam antea, ab ipsis studiorum exordiis assuefacti, humoristarum præceptis, facillè demum à me recedent, resiliuntque ad consuetam & antiqua Scholarum dogmata.

Quo semel imbuta est recens, servabit odorem Testa diu. Ad decumbentium humorum importunitates se denuo facillè recipient. Ego verò propinquius investigando, nolens beneficia Dei in diabolum referre, comperi inprimis, res omnes in natura constare semine invisibili. Oriri inquam, sustentari, atque regi ab ente quod primum ad imaginante libidine, vel tracta potentia, magnus incepit, ac stat deinde per totam sui esse durationem. Fieri autem dein visibilia, sive hoc aliquid, solo vestitu, & apparatu corporum sibi desponsatorum. Morbos autem potiori ratione, invisibiliori semine oriundos, docui. Quapropter Ideam morbificam dumtaxat expugnandam, abolendam, & extinguendam. Quia morbus monstruosus & equivocus est generatus, & peccati proles, non speciei humanæ ideo, sed tantum individuis adhærens modo ahomalo. Quia cum à prævaricatione, propemodum à nonente inceperit. Penitiùs enim inspiciendo, inprimis plurima cedunt mala, propter appensa foris amuleta. Pro ut in Peste, Caduco, aliisque morbis obvium fit. Denique quotusquisque est ille, qui linteolum à pestilentis ulcere detractum, vel sudore pestilentis contaminatum, sibi apponi gaudebit? nec timeat sibi confestim inde sibi naturaliter communicari pestem posse; atque sanitatem vidimus restitutam uncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum est remedium sympatheticum, quod sanat eminus. Doctores theologus quidam retulit mihi, quod cum non posset assequi, subesse in Chalcantho vim naturalem sanandi vulnus absens, si linteo cruento adspargeretur: ideoque reputasse opera diaboli, istam sanationem contingere: ex altera autem parte, vidisse aliquot experientias, à viris probis factas. Itaque in re dubia, & casu conscientiæ, se fecisse experientiam rei, hoc modo. Insuper sit nempe pulverem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum protestatione ex-

pressa, se nolle quicquam experiri, aut sanatum iri, si vel minima esset pacti, aut cacodæmonis cooperatio: se vidisse tamen, vulnus solito citius sanatum, cruorem quoque statim sedatum. Adeoque deinde se credidisse, causas naturales, quanquam nobis ignotas, operari in præfata sympathetica sanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum sat intellecta, per causas, adhuc modo, in Satanæ illecebras rejicitur, hoc argumento. Agens naturale ut agat, debet esse applicatum, & approximare ad patiens: sed remedium sympatheticum non debet esse patienti approximatum. Ergo remedium sympatheticum non est agens naturale. Respondeo. Si intelligatur, quod agens naturale debeat immediatè attingere, immediatione suppositi, patiens, in quod proximè agit: remotè autem, mediantibus aliis corporibus, interjacentibus, per quæ communicatur ista objecto distanti. Conceditur Major. Quia sat est, quod agens tangat patiens, sive objectum proprium atque distans, immediatè, immediatione virtutis: ideoque tunc negatur Minor. Quia remedium sympatheticum adeste debet immediatè, immediatione suppositi, illi subjecto, in quod primum recipitur actio: non autem parti affectæ, in quam secundariò ac ultimò recipitur, mediantibus organis suppositis, per intervallum vagantibus, aut distentis. Non est enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cæli, in cubiculo. In hoc autem sympathetica, influentiis paria esse, enotuerunt hodiè. Quod scilicet nedum aer, sed rupes recta, corporaque opaca, sint subjectum ac organum capax hujus actionis, non minus quàm astralis influentiæ: Nec enim quicquam obstat sublunariibus, quo minus Deus non potuerit, aut voluerit, illa in hoc, quodammodo paria fecisse. Cum avi mores, non in filio: sed quandoque in serpo nepote elucescant. Sonus quoque, per clausa æquale corpora, procul penetret, &c. Quare si

spharam activitatis in sympatheticis stuppeas, ac in astralibus dones. Doleas vel de tua inscitia illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis sympatheticæ, est facultas influentiis affinis, agens per irradiationem in objectum sibi appropriatum. Novitque Deus, cur ista sic fiant. Qui sua creata dotavit pro suo libitu. Liberum namque illi fuit, tradere suas dotes, etiam rebus abjectissimis, nec impunè ejusmodi dona in diabolium traducere potest Christianus. Nec enim hoc loco sympathetica speculor, ut credam Lapillum Butleri agere vi sympathetica. Siquidem hic demit distantiam objecti, donatque applicationem ad objectum. Remedium scilicet est humano Archeo familiare, estque vis ejus graduata in millicuplum ex Dei bonitate. Adeoque respicit pacem ac quietem Archæi in sui simplicitate. Respiciant namque Tyrones, ante judicii sui terrores, quod ad morsum anguis statim membrum tumeat in immensum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archæi procellam, quodque irata apicula, suo ictu, statim tumorem excitet durum, dolentem atque conscriptum. Quid enim si lepra, Pestisve nos suo inquinat celeriter contagio, quid impedit, quo minus Archæus noster contagium tam præpollentis remedii susceperit lubens, si invitus venenis contaminetur? Si ad minimum par autoritas remedii & veneni, bonitatis divinæ, & malorum in natura esse debeat? Cogitet quæso, quod fluxus tam subitus malorum, opposito refluxu sedatus, pariter statim queat retrocedere. Vidi namque, cui paneritium digitus sponderat, distinctus fortè ad brachii amplitudinem, perque noctes aliquot insomnes torserat miserè, cui cruor, & recens pellis talpæ circumducta, mane crastino digitum, cum nocturna quiete restituerant. Ratio namque possit, quod Antidotus saltem ad minimum æquivalere debeat veneno. Celeberrima namque

Ornic-

Ornietani antidotus, sumto, & in convulsionibus usque ferociente veneno, ita omnes anxietates, atque instantes syncopes statim conculcat, ac si nullum intro admissum virus foret. Quoniam sicut morbus est naturæ, prævaricantisque Archei defectus: ita remedium est interæ bonitatis Divinæ, quæ etiam in naturam delapsa, omnem defectum ut compensare, ita & superare prorsus debet. Igitur ex parte longè potentius atque angustius est remedium, quàm delictum, idcoq; & quantitate minus, & mora celerius longè est, Illaque potentia amplitudo atque nobilitas, non tam concernit superioritatem, quæ cum accretione, paulatim per maturitatum consequentias acquiritur: quàm præsentem & effectivam rerum maiestatem, per quam res ipsa medica, dotali virtute explicata, impeditis, atq; furoribus Archeum solvit atq; compefcit: simulque imprimit excellentiam eminentem, facultatis opulativæ, cuius ergo est creata. Hæc modo & celeritate operandi. Cæterum quod attinet ad tantæ bonitatis remedia, horumque efficaciam. Inprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, utut leviter cochleari unico olei intinctus, si cochleari illud olei in cantharus, imò in cadum olei effundatur, totum fiet remedium. Non secus atque pestilens odor, totum vas inficit suo contagio. Quid si odor sympathetici remedii, paucis guttis cruoris in linteo aspersus queat vulneri, ossifragio, imò & ulceri subvenire, totumque Archeum eminus agitarum pacare, quid mirum, si remedium ipsi ægro adhibitum id faciat? Quinimo nec remedia Chirurgorum aliter sanant, quàm solo tactu ad partem vulneratam. Quoniam emplastra, vel olea, non inurant in compositionem vitalem fundi, aut in alimentum partis vulneratæ. In ulceribus autem topicalibus, natis, factisque in loco, qualia sunt Cancer, Lupus, &c. solus enim tactus remedii potentis, sat est ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum,

Idemque atque par esto iudicium de apostematibus, excrecentiis, exituris, & sigillatis in ipso loco, licet aliunde prius natis, sed devolutis, atque tandem depositis in loco. Quia externa remedii oblitio, quædam consecutione contiguitatis, totum domat Archeum non secus atque Dens rabidi, etiam si optimè in vento deterfus, tamen rabiem quandoq; adfert. Ita & remedia lapilli nostri internis medentur affectibus. Plus tamen citiusque suos vibrant effectus, si oretenus assumantur. Non secus atq; venena quædam sunt irrita, nisi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attingerint huiusmodi remedia, non mirum, quin statim totum Archeum, potenti sui benevolentia afficiant, deviumq; Archeum, à furore sedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille est de natura salis, qui nullatenus oleo illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur excipiat, præter lenem odorem, qualis est odor pestilentis vestigi in peste. Visumque mihi fuit in Sacris huius lapilli præludium. *Quod unguentarius conficiet pigmenta suavitatis, nec consummabuntur opera ejus.* Id est, Quod etsi lapillus oleo intingatur, vix tamen centrum virtutis medicæ minuitur. Idcirco si hoc excellens remedium intrò assumatur, tum nedum commutat cruorem in medicamen, balsamo simile: sed ipsamet hominis excrementa (puta lotium) tincta remanent supereminenti bonitate sui. Non secus atque ova gallinæ fagopyrum comestum sapiunt, lactantisque infantis lotium, redolet anisum, si nutritrix oleum anisi oretenus sumferit. Ac prout lotium redolet esum asparagum: ita & lotium, propria lotionem vel unctionem, sanat unumquemque morbum in habitu corporis sedentem. Tanta nimirum est Dei bonitas, quod unus lapillus multis sufficiat myriadibus, ne se Medicus excuset circa pauperes, sumtuuum impensas exagitans. Breviter,

Morbi

Morbi omnes sanantur unico remedio, unctione scilicet, vel linguæ tactu, sive solo gustatu. Eo quòd lingua sit similis aperta pelli, potissimum, si mox succedens saliva deglutatur. Quod autem tanta huius remedii sit potestas, non solum à venenis, adeoque à similitudine pestilentis auræ demonstrandum : sed quod quia longè potentius debeat esse remedium, omni malo, si illud superare debeat, & quidem velociter, adeoque sigillum divinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipsius Philosophiæ statim conieci, istud remedium imprimis requirere, ut sit corpus semel resuscitatum, semelque destructum, ac deinde quasi à resurrectione quodammodo glorificatum. Adeoque nec sit amplius deinceps inquinabile à sublimariis vitiis, atque maleficiis. Hinc sequitur, quod ideo debeat millecuplo quolibet veneno pestilenti esse potentius, & operativum absolutiori modo. Cum venenum Pestis sit simplex, sedeatque in aura corporali. Venenum enim pestilens fermentatur quidem familiaris, propter symbolum humanum, sed non est proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, juxta prioris veneni normam, atque fermentum : sed nequit supra se exaltare potentiam sui producti. Ast in remedio resurgente à morte, benefica sui simplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium, statimque in objectum Archeum imperat. Ut scilicet juxta pacem atque virtutem se componat. Sic nempe introducit arcum, suæ potestatis alumnum, spes atque jubilus Archæi, verè existens, vitæque supereminens. Consideravi denique, hoc remedium non esse de monarchia vegetabili, utpote quæ facile obnaescitur, labilesque nimium sortitur propagines, quæque ideo per Artem vix renascuntur. Ut-pote quæ instar animalium, facile sub artibus moriuntur; vix tamen à morte re-

surgunt, cum sub ignis tentamine vel proxus pereant, viresque priores omittant: vel si quasi resurgere videantur, nova tamen sunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omnino seclusa. Quicquid autem Paracelsus de quatuor suis Arcanis Archidoxorum sponderet, quod vim habeat supra elementalem, ac propemodum infinitam; pro primo, quod homunculum supponit, infandum, & Sodomiticum est, diabolicum, & nullâ ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica sunt, quibus non competit promissio extendendi se in decimam usque generationem. Ast loquor hoc loco de pigmento, ejus opera non consummabuntur; nec erit morbus, aut venenum illi resistens, sive ut habet Textus : Non erit medicamentum exterminii in terris, fecitque Omnipotens sanabiles omnes nationes terræ. Penitius autem inspiciendo; morbi omnes, quia ab Archæi fonte inmanent, cedunt vel propter appensa amuleta, periptraque, vel propter balnea, unguina, emplastra : quorum ne minima fit unitio, cum corpore morbofo : sed dumtaxat odor offertur, vel si intrò assumantur, digerantur ut pharmaca; attamen vel mox in stomacho transmutantur, alienosque sapes ac qualitatum typos statim induunt, ut plenè omnem prioris vitæ sortem vel exuant, nisi ingrata, vel virulenta malix censerit. Imò dein, ita verè transmutantur prorsus, ut prorsus prioris entelechiæ simulacrum ponè relinquant, aut vix possedisse reputentur. Hac parte scilicet magnâ ob id copia assumuntur, ut tantillum aliquid in hominem penitius spirare videantur. Quantoque id damno fiat, nòrunt, qui quandoque explorârunt, medicè vivere, esse vivere miserrimum. De assumtis ergo, vix aliquid pristinum ens refert, ac si referat, vix assumenti. Quapropter si qua vis pharmaco insuit, fuit sanè illa, priusquam propriam sui naturam, atque ens pristinum deponeret. Decfecit nimirum statim atque sui odorem dū-

duntaxat repræsentavit. Ergo cujuslibet medicaminis vis, propemodum in contactu odoris, ac suffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec est proinde tanta ratio commoti rumoris, quod scilicet per lapillum condita olea, suo statim odore faneant. Sunt ergo mummura Tyronum, circa assueta aliorum. Vana prorsus, tamen mira videbitur ingeniis nondum insolita meditantibus, verùm soli subscriptioni assuetis; quomodo scilicet Archeus in furem actus, tam repente vel caduceo attractus obdormiat, vel correctus, abstineat ab incepto sui nocummento. At certè minus id mirandum. Cum naturaliter unumquodque esse, atque permanere optet, facileque à sua ipsius noxa abstineat, modò docile fiat, aut sit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid si hæmorrhagia, ulcus, vulnus, ossifragium statim compescantur, acturò sanentur, si extravenatus cruor, pus faniesque, remedio absente obtegantur: an non poterit lapillus, oleum suò contactu imbuere, ut queat illitum subter se sanare morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis: *Unguentarius conficiet pigmenta suavitatis, nec consummabuntur opera ejus*. Cur enim minus sanaverit lapillus attingens linguam, quàm Aconitum linguam suo contactu timefacit? Paria solum in autoritate fecit Deus beneficia respectu morborum, si non multò angustiora atque plura. Tantum abest quod diabolo hujusmodi effectus consecrarem: quod movear potentius admirando divinam Bonitatem, ad adorandum Jesu Christi Domini mei paratissimas misericordias, quibus, absque medentum Pharmacopœorum aliorumque opera, qui instar pediculorum, alienis dumtaxat saginantur ærumnis, quo scilicet miseris subventum est tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus scilicet atque ulceribus, ut honorem Deo debitum è medio nostræ ignorantie causarum rependa-

mus, cessemusque ad nefarias præstigias, atque superstitiones incertas, adeoque ad opera Satanæ referre, quæ sunt amoris divini emanantia pentacula, afflictissimis profundæ ignorantie medicæ tempestatibus divinitus manifestata, in miserorum pauperumque solamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit inquam, Deo permittente primum, atque jam noviter, in vulneribus hoc genus sympathetici remedii, ut ab externis scilicet magisque apparentibus, sensum manu ducamur, ad internorum abstrusorumque morborum solamina. Quod autem minimo sere puncto medicaminis, morbi profligarentur, Butlerus scilicet vi propemodum infinita aliquot myriades quorannis sanare posset, persuasit mihi Textus, quod opera unguentarii illius non consummabuntur. Atque dein teste oculo id credere debui, quod attractus sui lapilli, primò olei cochleare, atque deinceps, lagenulam integram olei, beaverit vi medica. Multa sanè diuque sum expertus, ac tentavi circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia esse Chamæleontem, itemque Perficariam, quæ solo attractu dolores atroces confestim tollunt, vel saltem sublevent: vidi inquam, os brachii Bufonis, statim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, similesque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at sanè particularium tantum energiam obtinere; nequaquam autem ascendere ad universalem angustamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter transeurri ad mineralium profapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Inprimis magnam esse lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui. Atque inprimis sciivi, quod omnis gemmarum color atque potentia, è metallicis mendicetur. Quod etsi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ crystalli duritie, sint tamen in Sacris commendatæ

pro magnis. Consideravi itaque, quod in metallicis corporibus eadem vires gemmarum, familiaris confabulentur nobiscum. Picus enim ad uxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum sit auro, etiam jubente atque assimante Domino? At nequivit suam denotare quaestionem. Certum est enim atque indubium septem metallis, nomina planetarum indita, quibus vires cœlestes tam luculenter collatas credamus. At saltem totius globi terrestris fumen sumo: ideoque & rerum pretio, & contestationum desideria, atque prœmia. Sed Pater pauperum, non Solem & Lunam, aurum inquam & argentum, in usus morborum disposuit pauperibus, pro quibus tamen eminenter sollicitus fuit, ideoque aurum & argentum tam firmiter clausit, quod omnem plerumque illudant artificum operam: adeo ut quando maximè pandita putantur, nil quicquam de pristinis obicibus remiserint. Argentum autem etsi videatur quoddam tremulum, adeoque & hactenus pervium, nil attamen in tota naturæ serie, æquè est conclusum, pro ut alibi longo symmate, in servos fugitivos nostros demonstravi. Vix ergo centesimo millesimus Artificum (nedum servorum laborantium) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, quæ facilius ductui, & optatui Artificum parent. Adeo ut non frustra Paracelsus gloriatur, solo plumbo, fortè ducentas morborum classes superari posse. Nihilque æquè victoriosè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri, vel ad vitam longam sulfure vitrioli esse benignius, utpote quod idcirco Sulfur Philosophorum indiget. Mars demum quamquam pretio vilissimus, numerosaque prole spretus, non postremus tamen pugnaci natura à Paracelsi reputatur. Profectò, metallica corpora, juxta suos Mercurios clausa sunt sigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter: Sed sulfura illorum nequaquam no-

bis indignata, colloquia præbent, modò familiaria reddantur. Porro circa lapillum Butleri diu, anxieque ita meditatissum, quod nil secus, sub somnio cogitarem. Sæpè namq; videbam juvenes Chymicæ insudantes, qui trochiscos effunderent candentes lapillo Butleri similes. Quapropter dudum deinceps tentavi illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adstrueret, esse indubiè eundem, quem videbam lapillum penes Butlerum: attamen non successit pro voto negotium. Ac tandem cognovi meos errores processisse ex solito & antiquo Scholarem errore. Nam quotcumque hætenus mederi per causâ occasionali ablationem intenderunt, hi consequenter atq; necessarii opus habuerunt certa mora, ac remedii quantitate, qua scilicet superioritatem acquirerent. Ast qui deinceps, sola restauratione, & alteritatis Archæi restitutione, morbum concutere intendent, fementum scil. placabile inducere contendentes: hi sanè spreta quantitate remedii, foloque fermentalis odoris tactu scopum attingent. Itaque adhuc seductus antiquo errore, essentia morbosicæ nescio, credebam quod magnus morbus quilibet, non nisi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus esset. Magnitudinem remedii scilicet, non quidem ex potestate dotali; sed ex mera, solaq; quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namq; ex artificialibus exempla deducens, etiam erravi cum earundem doctrina. Seductus putavi enim, sicut duo equi fortius trahunt unico, potentiusque alit panis integer quam ejus mica, putavi similiter, pro remedio restaurativo Archæi requiri unciam & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta superaret. Nondum scilicet deposueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi dumtaxat ex causa occasionali, ejusq; pondere: non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc sat confirma-

rus, memorabar, quod omnis morbus à vitali Archeo, vita nempe ipsa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpenderam, errantem vitam vinci atque subigiholle, per remedii quantitatem. Quapropter mox considerabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi, viperæ, colubri, et si saliva prius in velle esset absterfa, occideret tamen solo tactu, extra omnem sui quantitatem. Considerabam item notum mihi liquorem, quoleniter inuncta manus, & exsiccato, si mentum viri attingeret, paulo post excidere pilos barba, superciliorum, ac totius capitis. Etenim si hujusmodi venena, leviculo tactu, vitam, imò & pilorum (qui non rarò in funere accrescunt) vegetativam extinguant: quod & remedia potestativa, quæ scilicet solo tactu compescunt vitæ errores, facili compendio, citraque ullam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Serius equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præventus, partimque quod cernerem, si venena unico grano occiderent, id una drachma efficere potentius atque celerius. Nondum enim sat perpenderam, quod morbi omnes procederent, ab Archeo errante, vel irato, adeoque remedium potestativum, habere supereminentem, & non vulgarem bonitatem, qua restituit errores irati, ac succensit Archei. Multoque minus adhuc perpenderam, ideo potestativam medelam admitti intro debere, velut inscio Archeo. Alioqui si suspiciat, suum indignationis & alterationis turbulentiam, per remedia attentari, sive pessumdari tentari, certè mox in furores concidit, non admittet juvenia, qui apagrus jam ipse proprio errore exorbitat, ac in majorem excalescentiam, ac pertinaciæ conceptus, suæ morbificæ Ideæ fabricam, exsurgit. Quapropter approximavi ad Butleri tactus solo linguæ apice, vel dimidii gravi pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque

ejusmodi potestativum, fermentaleque remedium, defectu nominis, nostra vernacula, Drif, vocavi. Quod denotaret atenam, sive terram virginem; Itemque in sensitivis, simul propulsantem animositatem, non secus atque fabulum bulliens, excutit quicquid peregrini sibi est inferum. Itaque r. dicam requisita, Drif, ac dein compositionis modum, quantum Philosopho permissum est, declarabo, ne rosas ante porcos prostraverò. 1. Drif igitur inprimis, pro ut dixi, exigit, ut sit corpus quoddam metallicum. Utpote quod longa sui mora, constantiam, non autem acceleratam corruptionem significat. Cælique longo sapore, suam complevit generationis orbitam. Quodque particulari destinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miserorum pauperumque sublevamine. 2. Non est Drif, de arcanis illis insolitis, à Deo, non nisi paucissimis Adeptis, certis tantum suis electis discipulis elargitis. Siquidem nostrum Drif, dumtaxat in pauperum solamen destinatum videtur. 3. Requirit Drif, ut sit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis particeps, sed quod antea, prius sit per mortem obsequens, apertumque. Non quidem cum extinctione suarum virium, velut spontè defuncti cadaveris instar: sed retentis suarum dorum beneficiis, sit ab Artifice referatum, repagulis liberum, ac velut resuscitatum: imò ens ditatum ac planè novum, recensque ab igne surgens. 4. Adeoque debuit resurrexisse velut à morte omnino volatile, atque spirituale, sive bis terve sublimari, cum sibi additis aliis. 5. At quia violatilia cito pereunt, dissipantur, ac dissolvuntur, etiam antequam intrò admittantur, penetrent, suasque excellentias de sinu depromant, aut sic Archeum pacificare queant. Idcirco requirit Drif, ut post sui violatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, sui que toro, sit corpori humano communicabile,

nostroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet, inter facile, & non facile dissilabile, medium velut fortiori locum. Itemque debet medio connecti, dum jam ejus fervor maximus penè, mansuetus fuerit, ne scilicet volatile connectendo, magna sui parte evolet. 6. Debetque hæcenus in Archeum, eundemque constantia, sed virium suarum extentione, esse planè fermentale: adeo ut minima sui odoris participatione, queat extendere suas vires in Archeum, eundemque fopire, ac demulcere. Quo senario ut describitur Drif: ita pari numero ejus detegitur confectio. Inprimis libro de Lithiasi, in ferculo Tyronum, exposui distillandi modum, quo spiritus salis marini, cum terra figulina exsiccata prolicitur. Est nempe sal maris nobis affinis, & considerabilis, nec ullo sui tenore adversus. Ergo pro Drif, requiritur sal maris residuum, in fece remanens, extractum scilicet à fece, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam istud, jam suorum spirituum noxia, appetit alienos, eosque intra se recondit: non tamen prorsus pertinaciter fixat. 2. Docui similiter, Veneris ens pri-

um non posse sequestrari, nisi per mortem ac separationem Mercurii sui, à sulfure. Quinimo, nec haberi istud sulfur, nisi penes Adeptos, quorum numerus ut electus, & rarissimus: ita & prorsus exilis est. 3. Docui insuper, in vitriolo, utur venire jam depravata, sæpiusque distillata, adhuc tamen superesse ipsam venerem actualem. 4. Quamobrem ipsum Drif postulat saltem sequestrationem Veneris à fece vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per sublimationem completur. 5. Quæ sublimatio necessariò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum, fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fusso sale marino, è fece extracto, ante omnimodam ejus condensationem illi commisceatur subtripulum entis Veneris, resuscitati sublimando, & comitati suo peregrino fermento: statimque tigillum cooperiatur. Dum autem prorsus refrigerint, contunde in pulverem sub marmore, illique adjuuge Usnee subdecuplum respectu entis Veneris. Quem pulverem cum Icthiocola soluta, in trochiscos super lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.

DE INJECTIS MATERIALIBUS.

1. **D**E injecta materialia quæ. 2. Aliquot historiæ.

3. Res facti admittitur; disputatur tamen de injectis modo. 4. Penuria indicii in disquisitore rerum magicarum. 5. Non superare naturam, quod corpus solidum absque comminatione traducatur per viam se longè angustioiorem. 6. Historia per Gemmam recitata. 7. Aliquot historiæ, penetrationis corporum. 8. Probatur penetratio corporum in transitu ad locum. 9. Idem in transitu è corpore. 10. Humane nature fuit genitalis penetratio dimensionum. 11. In rerum feminibus modo perstat eadem proprietates. 12. Quomodo illa contingant naturaliter. 13. Exemplo simili, in corporis opacis, quæ desunt videri. 14. Ratio per conjecturam. 15. Vis præcipua concurrens incantando, & libera, ideoque homini naturalis. 16. Homo quatenus Imago Dei, creat quædam entia, quæ aliquid sunt amplius quam nopenia. 17. In ente imaginato, sunt idæ formata, inest jus entitatis. 18. Quomodo excidit Idea ab Imaginatione. 19. Quomodo avia humana creat Imagines. 20. Solvitur ob-

jectio. 21. Aliquot paradoxæ imaginantis anime ad Idæ constitutionem.

Sunt deinde etiam Injecta, 1. quæ materiam supponunt visibilem. Cujusmodi sunt spicula, spinæ aciculæ, paleæ, pili, ferraturæ, lapilli, testæ ovorum ollarumque, putamina & siliquæ, insectæ, lintea, acus, artificum organa, quæ insensibiliter quidem injaculantur, & invisibili prorsus modo intrant; diris tamen cruciatibus detinentur, & ejiciuntur. Sintque licet non raro majora suo foramine, per quod intromitti poterunt. Nam nuper per poros cutis pelle integram servante, injecta fuit pars corii bubalis, quem Chirurgus forcipe extraxit, ad

ad vola magnitudinem. Prius tamen maturato apollenate. Saga autem Brugis cremata, falsa est; se in virum bonum, corium istud injectisse. Sic olim vidimus I ire pueros orphanorum, per vomitum rejecisse equuleum, manibus astantium extractum. Scamnum scilicet quadrupes, sua tota atque funiculis instructum. Quocumque autem situ locaretur equuleus, erat facile duplo major gutture. Vidi Antuerpiæ, anno 1622 puellam, quæ conglomeratim forte, bis mille aciculas, pilos unâ & sordes vomeret. Alteram virginem anno 1631 Mechliniæ, quæ nobis præsentibus, quisquilias ligneas, dolabra lævigando 3. derasas, cum multa mucilagine vomebat, ad duorum pugnorum magnitudinem. Res est frequens, passim visa, à viris doctis admissa. Hærent tamen nasutiores, quod nequeant intelligere, per exiguum ductum exire longè majora. Quidam enim excusant rem, & adeo ut licet per vomitum rejecta videantur: volunt tamen nunquam intrò admissa, ludibria inquam æstimant, ac oculorum effascinationes. De novo apparere dum exeunt, atque adportari minus. Res quidem veras admittunt. Nam insecta vivunt, metalla liquantur, & ligna ardent: cuncta sensim egrediuntur sponte, vel manu extrahuntur. Alii verò autumant, revera ejusmodi intro injici, & sagittari in corpus: sed nesciunt modum. Delrio cum suis, admittunt intrò inferri, & esse revera, qualia apparent, ac proin præcedentem opinionem refellunt. Quo ad modum introitus autem & exitus, asserunt, illa prius comminui à diabolo, in tenuissimum pulverem, restitui intus in corpore, in pristinam integritatem, figuram & conditiones. Dum autem foras prodeunt, iterum teri asserunt in pollinem, eumque in instanti egressus, & eis angiporum, iterum reduci in pristinum ens. Bis nimirum ligna, acus, bufones, viva animalia comminui in pulverem, totiesque reduci ad priorem habitum, & reviviscere. Hi enim negant se

præcedenti opinione consentire: dum tamen idem cum illis dicant, pro exitu & introitu. Nimirum non illa revera intrare, aut exire, prout astantibus alioqui videntur. Cum non integra intrent, & exant: sed prius pulverata. Supponunt eandem oculorum effascinationem, putantium integra, quæ tantum sunt pulveres. Id enim Martino Delrio frequens, 4. sua nempe infringere judicia. Etenim de disquisitionibus magicis, tractatu de Chrysopœa, cum sursum è Gebro, & Bono Ferrariensi, ad verbum argumenta descripsisset, 18. contradictoria tandem, ubi suum depromit judicium concinnat. Credo equidem cum pietate pugnare, si diabolo tribuatur potestas naturam superans. Nempe facere, destruere, iterum reficere, totiesque à privatione ad habitum reducere eandem rem, cujus semen dispositivum, ad finem jam devenisset. Verum naturæ ignari, præsumunt se naturæ secretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipsos laret, vel adynaton, vel falsum, vel præstigiosum, atque diabolicum esto. Quasi Satanas supra naturam esset, operareturque naturæ impossibilia. Dono quidem, modum operando exoticum: at sanè adhuc intra naturam coerceri oportet. Itaque ostendam, non planè opus esse auxilio Satanæ, ut corpus aliquod solidum, absque sui comminutione, traducatur per viam se longè minorem. Quia & hoc constans. Quod scilicet omnes ejusmodi injectiones, immediatè fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etsi Blas motivum habeat: contra pietatem tamen est, quod in fontibus nocere posset pro lubitu. Quod sanè fieret, si passim ejusmodi injiceret, pro nefario lubitu, puerulis, inquam, in fontibus, virginibus piis, atque Deo singulariter dicatis, hæc evenisse vidi. Corn. Gemma de Cosmocriticis, me- 6. minit, frustum ꝑ 3. sive unciarum 48. se vidisse, de bombardæ æneæ, quod virgo, victoris filia, per anum excreverat, cum

fuis characteribus five literis, simul cum anguilla, suis secundinis obvoluta. Est autem naturæ impossibile pulveratum in nobis metallum liquefcere, pristina figura, tantoque mensium intervallo, in intestinis detineri, anguillam cum suis involutis toties conterî, & à morte resurgere. Frustraque ligni, & corii, toties comminui, iterumque restitui in pristinum. Bruxellæ enim vidi anno 1599. quod bos fumentis tribus herbis, evomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite serpentino, perdice non minorem. Nescitur modus, quo id natura faceret. Equè nescitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergo nihil, qui opus naturæ in diabolum referunt. An verò peccent, viderint alii. Pigritiæ saltem enim immensæ inventum fuit, omnia in diabolum retulisse quæ non capimus. Invenio equidem, naturæ contiguam dimensionum penetrationem: licet non ordinariam. Nec velim diabolum invocatum, ut nostris satisfaciatur quæstionibus, per temerariam potestatum attributionem. Est historia rustici Poloni, nuper à filio D. Ericii Puteani visa. Agrestis homo tentaverat sibi anguinam in gutture aperire, brevi cultro, quem incantus deglutivit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, postque multas anxietates reddidit, & incoluis supervixit. Item Vilvordia anno 1636. rusticus mihi notus, volens saginare vaccam, illi quotidie poculum dedit, cui incoxerat olera cum fursuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæsa vacca, inventus est brevis culter uxoris suæ, in capulum buxum retortus, inter costas & homoplatam abditus: rustica enim, concidendo rapa, cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo deglutiverat. Item Ambrosius Paraus refert, de quodam, quem latrones cœgerant deglutire cultrum, quem dein sospes reddidit, per apostema lateris, Alex. Bene-

dictus, alterius meminit, cui sagitta in dorsum penetraverat, cujus uncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excrevit absque latione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiverat, eamque post biennium eminxit, calculo incrassata. Idem Ant. Benevenius, quod mulier Hetrusca, acum cupream deglutiverat, quam triennio inde, juxta umbilicum sana excreverat. Valesius de Taranta, de puella Veneta (fortè eadem) quæ acum trium digitorum, cum urina rejecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius, cognomine Hampteau, araneam ingentem, quam decidisse viderat in calicem, sub jugi Sacrificio, vivam, cum multa animi aversione bibit. Infra paucos dies, illi oborta est phlegmone in dextero femore, ac sub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator juvenis ejus Antuerpiensis, Venetiis ludens immatura spica hordei, in ore, ingenti suffocationis metu, eandem deglutivit. Post tres inde hebdomadas, sinistro latere supra zonam, apostema apparuit, actandem cum pure eadem arista, jam lutei coloris, extracta est integra. Ipse autem sospes evasit. Apud Fernesium, studiosus ab ipso legitur restitutus, qui aristam per costas dedit. Commemorant quoque Scriptores, sœtum, quandoque in utero mortuum & consumtum, sua ossa dimisisse, trans uterum & abdomen, per umbilicum, & quandoque per anum. Plura apud Autores passim ejusmodi occurrunt, fide digna. Quibus constat corpora solida, satis magna, penetrasse stomachum, intestina, uterum, omentum, abdomen, pleuram, vesicam, membranas inquam, tanti vulneris impatientes. Id est, absque vulnere, cultros per istas membranas transmissos. Quod æquivaleret penetrationi dimensionum, factæ in natura, absque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum ducatur per exiguum foramen, quo saltem felis transire queat,

queat, non tamen trans murum. Imò quod diabolus nequeat frangere fenestram chartaceam, absque consensu heri, videri est ex processu, & arresto, contra Ludov. Goffredi Sagum, pronunciatum Aquisgrani Narbonæ ultima Aprilis 1611. Tandem ubi delituerunt ¶ 3. æris, tormenti bellici, notati per sua grammata? quomodo tot mensibus gliscerent scorix, qua parte frustum æris, intestino majus derinetur? Etenim dum necessarium in aere vacuum tractarem, promisi me declaraturum, quod et sic corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, sit yetita: at tamen dum corpus totaliter in ditionem spiritus transit, ac transsumtum est, coque velut infirmatur, tum corpora se mutuo penetrare naturaliter, qua saltem parte sunt porosa: eo quod spiritus tum corpus sub se claudat, adeoque dimensiones velut adimat. Præmittam aliqua. Prægnantem libido invasit edendi concilia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, ut & testas crudas, bis terve dente concisas devoraret. Dein mox infra horam, sætum parit sanum & adultum, cum iisdem semimanis testis, & vulneratum in abdomine. Ergo teste, absque apertura membranarum, statim penetrarunt stomachum, uterum, & secundinas: vel novæ testæ, generatæ sunt super sætum. Neque enim hoc posterius, verum esse potest. Nam fuerunt vera fragmenta conciliorum, non autem ad imitationem figuratim æmulata. Dein, appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi concilia non erat sætus: sed mulieris. Igitur non erat necesse, concilia nova generari circa sætum. Appetebantur namque à matre, ut sibi, & non sætui, nutrimentum fierent. Alioquin eodem identitatis argumento, quæcunque appetuntur, semper circa sætum generantur; à quo cum nequicquam digererentur, semper vel circa sætum residua fierent, vel ibidem putre-

rent. Quod utroque modo est falsum: nam si putreret, abortum faceret, quod est appetitum, vel ibidem conservatum, reperiretur regulariter. Etenim sætus dumtaxat nutritur per umbilicum: quapropter illa concilia externa, nec sætu optata, nec eidem proficua erant. Et per consequens, neque à natura de novo ob finem facta sunt: sed dimissa ad sætum, quatenus appetitus fuit uterinus. Appetitus à fine semper dirigitur; prægnans autem, appetit concilia, non testas, nec etiam ut conchyliæ animal integrum maneret in pristino statu, in quo matri est inutile, nec suo satisfadar appetitui. Ergo multo minus, occasionem habuit generandi novas, ac inutiles testas circa sætum. Tandem ut ut sumatur, appetitus non erat ad testas bis terve confractas. Nam si conchyliæ conchis excisa fuissent, mandisset ipsa conchyliæ, relictis testis. Adeoque appetitui fuit accidentalis testarum, comitantia, & concisio. Reor sanè, quod sicut desiderium, terror, &c. generant Ideas seminales, quas manus prægnantis ad sætum dimittit, statoque loco depingit: ita gaudium reperti ejus quod fuit appetitum, deducit illud ipsum ad sætum. Sic nempe deglutiti cultri molititia, horror bibitæ araneæ, aristæque devoratæ, repellit eadem, trans membranas vulneris impotentes absque nece. Hæc de injectis, intransibis vi ordinaria naturæ, extra suspicionem diabolicæ cooperationis. Simile quid in 9, ablatis internè foras, quæ unico aut altero exemplo claudam. Sartoris uxor Mechliniæ, præ foribus vidit militem, in conflictu, manum amittere: statim percussa horrore, peperit filiam una manu, altero autem cruentoque brachio extinctam, quod manus ejus non reperiretur, & hæmorrhagia infantem interimeret. Uxor Marci de *Vogeler*, Mercatoris Anuerpiensis anno 1602, videns militem mendicantem, cui

cui pila ferrea in obsidione Ostendana dextrum brachium abstulerat, illudq; adhuc cruentum circumfererat: mox abinde filiam peperit, orbam brachio, & quidem dextero, cuius cruentus adhuc humerus per Chirurgum solidari debuit. Nupsit mercatori Amstelodami, cui nomen Hoochcamer, illa adhuc anno 1638. superstes. Caterum nuspiam reperibile fuit brachium dexterum, nec ossa, nec ulla apparuit putrilago, in quam brachium contabuisset parva horula. Attamen nondum conspecto milite, foetus bina habebat brachia. Nec potuit brachium avulsum annihilari. Ergo clauso utero, ablatum est brachium. Quis autem avulserit naturaliter, & quorsum ablatum sit, certè non quadrant triviales rationes in tanto portento, aut paradoxo. Non sum qui hæc dicam. Hæc dicam saltem: non fuisse brachium ablatum, ut neque avulsum à Satana. Deinde, minoris operæ esse, deferri alio brachium avulsum, quam fuit brachium à toto avulsum, absque nece. Uxor mercatoris cognita nobis, ut audivit quod uno mane decapitarentur 13. (tempore ducis Albani contigit Antuerpiæ) ducunturque mordinatis appetitibus, prægnantes, statuit spectare detunctiones. Adscendit ergo cubiculum familiaris, sibi viduæ, in foro morantis. Visoque spectaculo, statim illam adorsus est dolor parturientis, peperitque maturum infantem cruento collo, cuius caput nusquam apparuit. Non invenio saltem, humanam naturam abominari penetrationem dimensionum, cum feminibus rerum sit frequentissima. Paries in dolore filios, poena est peccati. Ante peccatum ergo, naturaliter peperisset citra dolorem, foetus proceros, illius saltem magnitudinis, qua modo nascimur. Non autem, quod mulier ante peccatum fuisset insensibilis: sed quod utero clauso exiisset. Ergo geniale à creatione fuit humanæ naturæ, dimensiones se invicem penetrare. Quia erat conditus, ut secundum

spiritum in carne viveret. Sed corrupta natura, periit ista autoritas spiritus super corpus. Atque ideo brutorum more, deinceps parit mulier. Imò commemorant Scriptores, trans ossa fieri abicellus, fusque deque ferri cuncta absque vasorum ductu, vel commercio. Equidem in rerum 11. feminibus adhuc consistet primeva illa penetrandi corporum energia, non autem vi, arte, aut arbitrio humano subiecta. Nam multa sunt corpora pluries ponderosi, quàm materia, undè constantur. Necesse est inquam concidere partes plus quindecim aquæ, in unum, ut unica pars auri inde fiat. Etenim pondus, non fit ex nihilo: sed arguit ponderantem in æquilibrio materiam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat suum corpus, quoties aurum aquæ præponderat. Domesticus ergo, & quotidianus seminum progressus in generationibus, requirit corpus per condensationem seipsum penetrare. Quod artificii est prorsus impossibile. Demus aquæ inesse poros; hi tamen nequeunt decies quater tantum sui integri continere. Est ergo ordinarium in natura, quod aliquod partes aquæ se penetrent in unicum locum. Hocque agunt semina, 12. vi spiritus cujusdam Archei. Archeus enim tam in præfatis feminibus, quàm in nobis, tametsi corporeus ipsemet; dum tamen agit actione regiminis, & materiam in se absorbet, edit plures effectus, incantamentis non absimiles: quia propriè loquendo Archeus non imitatur incantamenti, sed incantamenta sequuntur normam ab Archeo præscriptam, quatenus scilicet operatur longè aliter, quàm corpora in invicem. Ut in uterinis affectibus, nervi sponte distenduntur, dissiliunt tendines extra locum, rursusque resiliunt. Ossa item dislocantur nullo motore visibili, collum ad menti altitudinem, tumidum surgit, præcluditur aëre pulmo: venena inauspicata obnascuntur, cruorque insolitos sordium vultus ludit. Quantum autem penetrationes corporum

- porum spectat, Arctheus noster corpora
 13. in se absorbet, ut fiant quasi spiritus. Per
 exemplum aqua fortis suo spiritu æs, fer-
 rum vel argentum, manantia in sui natura,
 opaca, facit ita transparentia, ut videri
 nequeant, & per chartam emporeticam,
 quæ aliàs ne tenuissimum pulverem
 transmittit, metallum, adhuc in specie
 metalli essentialiter manens, traducit.
 Non autem quod similitudo penetratio-
 nis dimensionum, cum proposito metalli
 exemplo uniformiter quadret. Quia (ut
 dixi) non quadrant rationes tanto para-
 doxo, ubi modum, à priori, indemonstra-
 bilem, lubens agnosco. Prout nemo sci-
 re potest, quo pacto impressa seminibus
 Idea figuret, dirigat, atque disponat sua
 constituta. Ideoque à posteriori idem
 venabimur. Inprimis ratum esto, dia-
 bolo nullum in nos invito jus aut impe-
 rium esse, nisi peculiariter permittente
 Domino. Nescitis enim, quia templum
 Dei sumus? ipsi sumusque regnum Dei ha-
 bitet in nobis? Quæ res est ab origine re-
 sulcanda. Primò ergo, de fide est, nos esse
 sanctuarium Spiritus S. Sacrosanctam Trin-
 nitatem apud Iustum, suam facere man-
 sionem. Delicias Dei esse cum filiis ho-
 minum, quibus dedit potestatem filios
 Dei fieri. Sunt autem pueri baptizati, in-
 fontes, iusti, ipsorum est regnum Cælo-
 rum, accommodatum templum Dei. Pue-
 ri tamen, cæteris facilius, incantamenti
 necantur. Ergo necesse est id contingere
 ex facultate aliqua libera: cum excellen-
 tia Christiani (præcipuè iusti) conclu-
 dat, diabolo nullum jus intrandi, aut in-
 14. troducendi sua media. Cum perinde ipsi
 sit, per medium nocuisse, aut per se. Est
 ergo alia longè potestas incantamenti,
 præter diabolum: atque proinde natura-
 lis & libera. In virum iustum, non olli est
 imperium. Potestas autem, si libera esset
 incantandi diabolo, etiam illi æquè libe-
 rum esset, occidendi per cultrum vel mal-
 leum. Et sic nemo immunis. Imò si diabo-
 lus posset, nolle in pellem iusti intrare,

ob divinam Regni cælorum præsentiam.
 Alio nimirum modo, Deum in iusto præ-
 sentem intuetur diabolus, quam ubilibet
 alibi. Quæ causa sempiterni in nos odii.
 Nec ergo intrat, etsi posset, sed circuit ut
 Leo rugiens. Ergo Saga, per ens naturale
 imaginative format Ideam liberam, natu-
 ralem & nocuam. Quam nequit forma-
 re Satan. Eo quod formato Idearum
 requirat Imaginem Dei, ac potestatem li-
 beram: atque idcirco Sagæ operantur
 virtute naturali, non minus in iustos at-
 que insontes, quam in viros nequam. Imò
 cum facilius inficiant incantamenta pue-
 ros, quàm adultos; mulieres, quàm viros
 strenuos: significatur quædam naturalis
 potentia, limitata incantamento, cui per
 pugnam, & robustum animum, faciliè
 itur contra. Diabolus ergo offert suis cli-
 entibus sordes, vel venena, ut Ideas in
 Imaginativa horum formatas, fermenta-
 liter connectat. Imò istud Ideale virus
 præservat, ne per ventum diffusetur, aut
 terra coopertum, fracedine destruat. Desert
 autem istud virus localiter iuxta
 objectum incantandum: applicare tamen,
 aut in hominem ferre, nullatenus valet.
 Itaq; deinde, homo etiam dimittit mediū
 aliud exsecutivū, emanativum & manda-
 tivum, ad incantandum hominem, quod
 medium est Idea fortis desiderii. Est
 nempe desiderio inseparabile, ferri circa
 optata. Quibus omnibus, diabolus tan-
 tum spectator, in comæatu assiluit. Quia
 revera, ipsa media operativa demonstra-
 vi jam esse solius hominis. Etenim solus
 15. Deus est creator summè gloriosus in in-
 finitum laudabilis, qui universum creavit
 ex nihilo. Homo autem, quatenus est si-
 mulacrum Dei, creat ex nihilo quædam
 entia rationis, sive nonentia in sui initio,
 idque in propria virtutis phantasticæ do-
 te. Quæ tamen sunt aliquid amplius,
 quàm merè ens privativum aut negati-
 vum. Nam inprimis dum ejusmodi con-
 ceptæ Idææ, tandem se corpore vestiunt,
 specie Imaginis, fabricatæ per imagina-

- tionem, sunt entia jam subsistentia in medio illius vestimenti, cui per totum æqualiter insunt. Et hæc sunt entia seminalia, atque operativa: à quibus videlicet ipsa suorum assumpta subiecta totaliter mox diriguntur. Hæc autem potestas, data est soli homini. Alioqui virtus seminalis, ad propagandum, data est Terræ, brutis, plantis, &c. Itemque canis potest per rabiem, salivam suam in venenum transferre, quia suæ speciei est vernaculum. Quod etiam in diversis animalium venenis est obvium. Sed formare Ideas, abstractas à sua specie, & proprietatibus adjacentibus, id nemini præter hominem est datum. Penitus id quoque intuendo, videtur, si in Idea, per Imaginativam formata, non præesset jus alicujus entitatis, quod non posset se vestire, aut corpus assumere: imò nec posset per imaginativam corpori Archæi associari. Siquidem quod merè in se nihil est, nihil efficit, Jus etiam ad nihilum, negativè habet. Adeoque conceptus mox à conceptu periret, nec Ideam patraret: Imò si merum nihil esset, mox quoque in nihilum migraret. Sed cum Phantasia à conceptu ad Ideam, sive Imaginem formatam, procedat, & hinc ad ens seminale: sequitur, conceptum fieri hoc aliquid, in Imaginativa. Id est, Imaginativam creare aliquid ens seminale, quod sit initium dispositivum ad formalitatem entis in potentia. Prout ex chalybe & silice oritur scintilla, undè incendium maximè operativum. Sic imaginativa objecto, per conceptum, se confricat, undè Idea: Ideoque Imaginationis actus non est tam nihili, ut non habeat aliquid in se fundamentum, accedens ad realitatem principiantem. Habet enim Imaginativa ad hoc, vel proprias sibi conformatas imagines cum anima (ut multi credunt) vel saltem, quandoque præsentis, per memoriam excitatas, & revocatas iterum reminiscendo. Ego autem confidero hæc, non quod præexistant præludia, Idearum in nobis, ante id quod ima-
- ginativè concipitur: ut sint imagines proprii nominis conceptæ: sed quod fiat per contactum potestatis actu Imaginantis (id est, formantis imaginem) & objecti imaginati. Adeoque de sinu suo, anima nuditer format imaginem, quam nisi statim liget in Archæo, perit quoque, & sterilis fit eo ipso. Nec obstat, quod in febribus aut vigiliis morbosis, umbras imaginum inviti experiamur. Quæ scilicet fatuæ umbræ imaginum obambulant, absque connexionem & discursu, coram imaginativa. Quicquid autem nobis invitis, nec volentibus imaginari, obambulat sponte, imò & labores addert, idipsum præexistere est necesse. Quasi umbras reconditas, ante reflexam super illas vim phantasticam. Sed confusè ejusmodi Ideæ, sunt peni memoriæ recurrentes, quandoque impressæ: non autem quod ante omnem imaginandi actum præexistissent. Itemque nec arguit. Quod præfatæ Idearum umbræ sint confusæ, ridiculæ sæpè, & falsæ, adeo nec unquam antea conceptæ, per sanam imaginativam: Siquidem naturaliter decisæ semel imaginibus & constitutis seriò, superinducitur altera, tertia & ulterior, complicantque & penetrant se mutuo: undè confusio. Alioquin ordinatim subsequens imago, destruit priorem si ipsi est opposita: sin minus, sique priori consentiat, conformatur: vel si aliqua obliquitas inter utramque est, utraque confusè indeterminatur, vaganturque umbratiles. Quod sanè nullatenus opem fert suppositæ Idearum præexistentiæ. Mihi semper id visum fuit, Ideas de novo cudi, per actum Imaginativæ, instar scintillæ, per confrictum chalybis & silicis de novo factæ. Nec hoc activitati Idearum quicquam derogat, non amplius, quàm scintillæ ad magnum incendium. Respondeo itaque primæ objectioni. Quod sicut non præest ignis in chalybe & silice, ante concussionem: Ita neque ullum entitatis præludium, vel imaginis vestigium ante conceptum,

ceptum, & confractionem imaginativæ ad objectum præexistit: Sed oritur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu conceptus. Fitque vera Idea, dum scintilla (quæ aliàs statim periret) cadit in fomitem, & concepta imago cadit in imagi-

nantem fomitem Archæi. Undè sequuntur potentissima incendia morborum. Verumtamen quia Tractatus Idearum tangit proximè Concepta, differo & superse-
deo ulterius de Ideis differere.

IN JACULATORUM MODUS INTRANDI.

1. **U**Nicum medium, quo diabolus cooperatur in jaculando, est oculorum præstigiū, ut invisibilibiter intrent. 2. Blas motuum, & determinatum competit diabolo. 3. Quantum homo ad hoc contribuat. 4. Sanatio injectorum primaria. 5. Sanatio naturalis. 6. Varietas donorum in simplicibus. 7. Neminatim procedit Author. 8. Karichteris commendatur. 9. Præcautio in verbis. 10. Modus, quo Injecta semel foras expulsa, accelerant rejectiones.

Pergam nunc supplere modum, quo Injaculata, Injectave, intrant, vel admittuntur: simulque illorum remedia subnectam. Injecta inprimis introeunt invisibilibiter. Et hoc unum est merè diabolicum. Siquidem miserimus scurræ, cum nihil habeat reale, quod ipsi sit relictum in libertate, tantum habet vanas apparentias: quippe patet mendacii, res ipsas mentitur, & falsò apparere facit, ab mundi initio. In præstigiis hujusmodi, nil cooperatur homo diaboli mancipium. Quo autem modo Satanas res in se visibiles faciat non visibiles, sive illas involvat suo spiritu invisibili, ac res ipsas circum apprehendat, vel demum id agat per oculorum effascinationem: vel etiam eo ipso, quo res aliqua corporaliter aliam penetrat (ut jam ante profusè per exempla est ostensum) sit fortassis catenus invisibilis (quicquid enim dimensiones corporis amittit, potest etiam visum fallere) saltem curiosus indagator non sum opus Satanae, quæ sibi in proprietas competunt. Sufficitque mihi, quod quæ credita sunt illius esse, ostendendum homini propria, detexerimque omni-

modam Satanae pauperrimamque miseriam. Res igitur injiciendas, factas invisibiles, transfert diabolus ad objectum, dirigente iter Idea desiderii humani. Etenim quia diabolo non est permissum ullatenus, introire in hominem, multo minus ut eum lædat, atque omnium minimè, cum onere invisibili, quod ipse circumvolveret: Ideo utitur Blas libero hominis sibi devincti. Homo ergo suum Blas motuum liberum imprimit in corpus, invisibile factum; diabolus autem desert, usque ad hominem in quem injicitur. Et sicut vulnerans, per desiderium atque consensum vulnerantis, infigitur in carnem vulnerandi: Ita hoc corpus, factum invisibile, per diabolum; injicitur in corpus incantandi, per Ideam Blas motivi Sagæ: conspirante ad hoc Satana, propter directionem ferientis hominis.

Sanatio injectorum absolvitur, partim remediis ab ortu Ecclesiæ primitivæ celebribus. Quæ operantur, non nisi miraculosè: Cur autem non regulariter semper, ubique & apud omnes suum sortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem, inferutabilia Dei judicia, non attingo: ut neque remedia, quæ sunt extra forum naturæ. Partimque etiam habetur sanatio, per quædam simplicia, quibus Omnipotens Bonitas dorem à Creationis initio indidit, resistendi, præcavendi & corrigendi veneficia; itemque exigendi Injecta. Quale legitur suffumigium jecoris apud Tobiam. Qualeque illud Salomonis, vel Eleazari, apud Josephum lib. 8. c. 2. Quædam

namque simplicia, cacodæmones arcent (misera hominum turba, quæ dulomaniam exhibet diis, resistere non potentibus, simplicium efficaciam naturali) Alia demum tollunt penetrationem luminis formalis, alligari excrementis. Nonnulla item saltem impediunt attactum, introitum, vel applicationem. Multa tandem, quæ ejusmodi venena corrigunt, interimuntque. Inprimis electrum minerale immaturum Paracelsi, collo appensum, liberat, quos spiritus immundus persequitur, quod ipse vidi. Illius potum verò, plures à veneficiis solvisse, memini. Nemo autem, qui appenso illo simplici, non præcaverit, ne Injecta intro mitantur: vel ab importunis ligationibus confestim non solvatur. Barth. Karichter, Maximil. 2. Archiatrius, inter medentes primus, (quod sciam) Germanicum tractatum, proximum miseratus, hero suo dicavit. In quo paucis herbis, quoslibet & quomodolibet incantatos sanat. Antesignanum suum Daurant (Phu est Dioscoridis) floribus purpureis (ultima Valerianæ species, in ultima editione Matthioli est) omnibus prætulit. Magnificatio quoque verbenam flore purpureo, Hypericonem herbosiorum flore minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c. Itemque Corallum ru-

brum, ejusque eductam tincturam, multum solaminis attulisse, sum expertus. Utendum est herbis crudis, concisis, non autem coctis. Quoniam potestas illarum integra, consistit in integritate Concreti. Contusione ideo perit vis Idealis herbarum. Decerpuntur autem herbæ, & radices effodiuntur, statione, qua magis vegete, ideoque etiam mox oriente Sole. Propelluntur nempe Injecta foras, non secus atque anguis ab igne. Theologi verò, solent Injecta, quæ rejiciuntur, igni absolvere, in vituperium cacodæmonis. Rectè quidem sic illa pereunt: non sic tamen impediuntur illorum recidivæ. Rectius ergo, expulsa Injecta, involuntur simplicibus, quibusvis expulsiua inest, & asservantur. Pari eum ratione, qua sympathetica, absens vulnus sanant, hæc simplicia dotalia, arcent Injecta, detinent, cohibentque ne injiciantur, vanamque Magi operam deludunt. Infirmitas ergo entis injaculantis, merito suspecta est, quæ Injicienda non potest intro mittere, quia adest, & præest herba quædam impediens. Vis ergo quæ Injecta intro defert, non est Principis hujus mundi, & potentissimi spiritus: sed entis cujusdam Idealis, & infirmioris, quod tam facile præpedit omnem introitum deinceps.

DE CONCEPTIS.

1. Splen primorum conceptuum sedes. 2. Ideæ tam Imaginationis, quam Archæales, à fonte Splene manant. 3. Ideæ hypochondriarum olent. 4. Pestis semper circa stomachum incipit. 5. De conceptis animantibus. 6. Ideæ ex utero. 7. Dementia. 8. Irrerligio demens. 9. Realitas conceptorum ex parte materię & efficienit. 10. Presuntio omnes ferè occæcat mortales. 11. Occultis insaniis. 12. Conceptus morbofi. 13. Uterini morbi. 14. Phantastica uterina. 15. Infractio monarchię cujusque. 16. Duplex regimen in muliere. 17. Utrius non male valet, nisi à conceptis. 18. Miser sexus muliebris. 19. Differunt morbi uterini à suis productis. 20. Sanatio furoris ultimi. 21. Conceptorum Ideæ duplex. 22. Ortus & progressus delirii febrilis. 23. Progressus

Idearum in maturitates suas. 24. Limen omnis boni in fide. 25. Passorum efflorescentia.

Injectis porro simile est ens morbosum, quod Conceptorum dico. Nam etsi hoc non extrinsecus advenet, nec aliunde foveatur, imò neque illi cooperetur Satanas: attamen quia sui radice, fiendi modo & effectuum quadam paritate, ab Injectis quibusdam, non multum discrepat, non inconsultò retuli Concepta, inter spiritualia Rectepta. Ad quorum dilucidationem, multa jam.

1. jam præmissi prolegomena. Quamobrem, in Splene, jam alias demonstravi, Imaginativam primorum conceptuum, eamque inde ad stomachum, duumviratus socium, etiam & hinc facile ac primordialiter (in altero sexu) ad uterum distendi. Splen ergo, tam fons est Idearum conceptarum in Imaginativa hominis, quam ipsius Archæi. Archæus suas habet & peculiare Imaginationes, sibi proprias (sive enim veri nominis sint phantasæ, vel saltem metaphorice, mihi perinde hoc loco) quarum ergo antipathias & philautias continuo sentit, atque inde deductos motus suscitât. Certè concepta Archæi, exemplò, præfatis locis potentissimas assequuntur determinationes. Quia locum natalem olent, hypochondriacæ sunt, primorum & indiscretorum motuum monumenta ferunt. Et quamquam Imaginatio animantata, quæ absque fortitudine impressio, vel alicujus præjudicati inclinatione, ibidem cunctatur, tandem velut somnialis, indistincta, & penè confusa fiat, quapropter nimirum raro tempora canescunt incuriis: attamen quæ in ipsis primorum motuum officinis suscipiunt alicujus passionis deliberationem, etiam spiritus in cerebro antiquatos, ad se alliciunt, contagium loci subeunt, fiuntque, ac cudentur judicio orbatæ Idææ, seminaliterque pariunt affectus, suis causis conformes. Hypochondriacæ nimirum amentię, confusionis, ac perturbationis suspectos. Ideo nempe suos patimur singuli manes. Archealis tamen jam dicta Imaginatio, ut consensus animæ nec optat, ita nec expectat: contingitque ideo insensibiliter, ac nobis insciis. Ideo nimirum Pestis, sive ex terrore in anima concepto fiat, vel demum proprio Archæi vitio, semper tamen circa officium stomachi prima tenet conciliabula. Potentissimæ namque sunt Archeales Idææ, morborum quoque feracissimæ, quia irrationales, nobis insciis, atque invitis contingunt, id eoque & incorrigibiles, atque ex leges plerumque sunt, nosque ideo inauspicato modo invadunt. De conceptis animantis, utpote distinctioribus, atque sensibilibus, nunc agam: quicumque primorum motuum perturbationibus, harumque conceptis Ideis, seipso velut infirmant, insatuant, atque subinde incantant, aleam subeunt præfatis causis debitam. Ac licet hoc vitii genus, etiam viros doctos & judiciosos subinde invadat, morositates, atque tetricitates pariat: attamen mulieri est magis sociale, ob uteri consonantiam, & propinquitatem. Est nimirum uter- 6. rus (licet mera membrana) Lien tamen alter. Ideoque proprio velut feminis instinctu, statim secundinis scetus, velut alterum Lienem externis obducit. Ut suo loco alibi. Non quidem quod mulier, hoc naturæ vitio, cudad Ideas hypochondriacas, exsecrabiles in aliorum perniciem, per modum Sagarum: sibi verum sunt nocuæ dumtaxat, seseque tanquam incantant, insatuantque ac infirmant. Cudent nempe sibi 7. Ideas, quibus sæpe non secus atque desperationis maligno spiritu circumactæ Sagæ, gubernantur, abripiunturve ad ea, quæ aliàs nollent, propriamque & invitam nobis plangunt dementia. Sic namque teste Plutarcho, juvenculas omnes arripuit desiderium mortis per suspendium, in Insula Chio: nec nisi per verendum, post mortem, minitendo, sisti potuit. Cum ergo Conceptorum vitium etiam viros tangat, avertat Lector tedium, si diutius in his morari debuerim, qui primus hunc tonum in medendo tangam. Itaque si mortales impeerint in præsumptionem fidei, abscedant a verbo DEI, & ad proprii placiti explicationes, velut in speculo complacentiæ sui ipsius, se contueantur: Jam inde sibi cudent Ideas vacillantes, & incuriæ religionis, ex uno primùm puncto dubii;

disputant incerti de pluribus, ad Atheismum vadunt, per apisticam irreligionem. Sin verò in superstitiones ceciderint, Ideas nigromantiæ conformes cudunt, undè in stygiis vanitates animam pronam parant. Quibus per faciliè (ut demontatis) jam se associat hostis mortalium. Præsertim si superstitiò pertinax, fortique desiderio odii, vel alterius peccati, est stipata. Cudunt nempe sibi Ideas, voluntariæ cæcitaris secundas. Cumprimis hoc iterum memorandum: Imagines ideales omnes esse seminales ex parte entis realis, per Imaginationem parti. Dein ex parte spirituum (quatenus vitalium, & concepto semini nuptorum) cujus assumunt materiam, sive tabulam, in quam depinguntur, sunt organum, exsequendis Idearum finibus aptum. Hæc igitur prærogativa utraque penetrant Archeum, eumque alienant, ad peregrinos suarum perturbationum scopos. Si ergo fides, confidensque superstitio, peccent sola credulitate, jam cudunt Ideas, per quas se existimant incantatos, incurabiles, & desperatæ amentię servi sunt. Prostratis enim viribus emaciantur, palleſcuntque dementes. Sin verò scrupulositas indifcreta, atque inordinata angat; ipsa sibi fabricat Ideam anxiam, timore Inferni turbidam, undè ipsis vita horrida, omnium conversatio formidolosa, penè atque si diabolica esset. Fatuitatem enim generant, quam agnoscunt, fatentur, plangunt: quia non se ab illa liberare valent. Ac tandem ita succumbunt impotentes, ut Ideam tanquam animam arripiant. Sin autem scrupulositas, ante totalem victoriam, pro deliberatione recurrat ad mentem, & nihilominus interim novas inordinatasque cudat Ideas: migrat instabilis faciliè in oppositum, quasi jam prioris scrupuli horrens, libertatem spiritualem, cum præsumptione meriti, & aliorum despectu, assumit. Quoquo enim surgere nititur altius, mergitur eò profundius. Est namque præsumptio, nil nisi yana demen-

tia, alienis semper suspensa arbitriis: at tamen plerisque mortalium velut genuina. Nam propter virtutes, ingenium, doctrinam, genus, divitias, formam, robur, audaciam, artes, loquacitatem, aut vocem, cudit quisque Ideas sibi applaudentes, quæ totum penè mundum demontant. De quibus dicitur: Stultorum infinitus est numerus. Nocentissima autem præsumtionum demontia, est in politicis, estque audaciæ, quippe quæ suos non raro subſternit tortori. Rara sanè insania absque præsumptione est, si non cognata sit stupiditas. Enimverò Ideæ fidei, desperationis, scrupuli, irreligionis, arrogantię, æstimationis, &c. quia potentias magis abstractas & intellectuales respiciunt, gratiamque infusam magis oppugnant, demontiam plerumque tam occultam parant, quod à viris spiritualibus, multumque exercitatis, non nisi tardè deprehendatur. Quas demontantes Ideas subſequantur ex ordine, quæ turbationum sunt magis corporearum. Dura enim in primis ut infernus est æmulatio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas quamplures præcipitat. Tum dein libidinis atque fornicationis Ideæ præter demontias, etiam complures excitant ægritudines. Omnes autem exorbitationes perturbationum, si subitæ, fortes, crebræ, aut diuturnæ, cudunt Ideas & infirmitates sibi pares, etiam in vitam ideo durabiles. Sunt nimirum qui rectè sapiunt, in materiam autem, cujus Idea illos demontavit, si inciderint, confestim occultatam produnt amentiam. Repentinus inquam terror & mœror, sæpe aliquos morte improvisa extinxere: aliis quoque saltem synopem fecere. Plerisque mulieribus profluvium suscitavit, in vitam durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in cruorem, huncque ideo non, ut exosum, proſcripserit: sed penes se, in hypochondrio custodiverit: sigillat ibidem morbum comitalem. Mœror lentus verò, qui quæ per intervalla, solatio tantillo interruptus,

11.

12.

ptus, Ideam cudit, unde melancholia hypochondriaca in mulieribus, in viris autem Isterus: si in cuore sigillentur Ideæ: sin autem in viscere Lienis ipso, Asthma & præfocationem molitur. Sin mœror cum Idea desperationis connectitur, Paralyfin, aut Contracturam parat, præsertim virginibus. Sed mœror lentus, cum præmeditata ira, vel odio, jungatur, singultum, cordis tremorem, vel menstrui suppressionem contumacem edit. Imo si ejusmodi passiones fortes fuerint, caducum faciunt & abortum, vel præfocant gestantes uterum. Si ira subita est, quæque tamen coërceri, aut dissimulari debuit. Ideam cudit, unde uteri decubitus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili; viris autem asthma, apneam, atque febrim, quæ demum in Isterum, vel hydropem transit. Si violentus terror, vel timor irruat: Cuduntur Ideæ epileptica, quæ in vitam perennant. Odium autem, & avaritia, maciem, sive atrophiam generant; cudunt inquam Ideas suis desideriis respondentes: eoque satuitatis declinant, quod propriam vitam, atque suorum fortunas parvi pendunt, credentes turpi vindictæ satietate, nihil obvenire in vita jucundius. Emaciant enim ejusmodi Ideæ, & quia lentis nascuntur resolutisque perturbationibus, increfcent indies, & in vitam plerumque perseverant. Nec etiam semen corruptum, detentave menstrua, morbos uterinos suscitant: sed sunt hæc producta posteriora, & defectus supervenientes Ideis alterationum. Uterus namque ut particularem habet monarchiam: ita & morbos. Quippe omnis exorbits uteri affectus, est insania quædam sive dementia Archealis in utero. Perinde enim atque salivæ canis rabidi, inest fermentum furoris dementis, Idea inquam, quæ demorsum paulo post dementat: Ita nonnullis simplicibus, inest facultas sigillifera dementiæ, sigillataque, quibusdam excrementis detentis, aut utero furiente genitis, amentia furoris in-

est, quæ conceptam maniam vel in proles propagat, vel cum sterilitate perseverat, in radicalis furoris consummationem. In utero nimirum, contemplari lubet potestatem phantasticæ primorum motuum parem. Blas, velut stellarum, potentissimum, vertens, evertens, susque deque omnia. Uterus enim suum regimen usque habuit, & servavit in totum integrale, imò exercuit crudeliter in miserandi semper sexus consternationem. Ad instructionem autem monarchiæ cujuslibet, semper primariò requiritur reëtrix quædam facultas (qualis in malicia, & uterinis affectibus, elucet prodigiosa) & Irascibilis altera, quæ per varias affectionum thymoses, sub vita muliebri explicatur. Quorum facultatum perturbationes, indeque nata exundationes, certè nil minus quam uteri furorem præsupponunt. Quid namque dementius fieri potest, quam quod uterus collum mulieris stringat, & suum subjectum miserè perdat? poro pulmonis contrahat? totum cruorem præcipitanter profundat? Siquidem ad suæ mulieris internecionem, necessariò subsequatur propria uteri mors? ergo hoc ipsum est sui excidium, per consequens, vi deliberata causare. Unde spectatur salutem duplicis monarchiæ argumentum in scæmina. Ex dualitate nempe uteri cum corpore mulieris, hoste unitatis, fomite discordiæ. Quanquam autem plerumque, ex animi perturbationibus, & inde suscitatis Ideis, initia sumat ejusmodi suffocatio, quæque funesto, totius ortum, decus, vitamque, crabronum instar excitorum, delet: supervivunt tamen uteris mulieri, adeò ut defuncta parturiente, uteris, post multas quandoque horas, suum fœtum expulerit. Itaque thymosis, furorque quidam, est utero à conceptis Ideis, ab ente quodam vicariatum mentis exercens, estque utero pro vita ejus singulari. Est ergo morbus omnis uteri potestativus, ab uteri regimine directus, vel in seipsum, vel in corpus mulieris. Unde non ineptè,

ineptè, integræ, à corruptis discerni possunt. Etenim cum gubernet seipsum uterus, vivatque è cruore alieno, proprio orbe: ideo vix malè valet, nisi infirmatus ab ente Conceptorum: Imò semper quodammodo insanit, quoties malè valet. Nam si ve stererint menses, si ve immoderate fluxerint, decolores sunt, aquosi, nigri, grumosi, paucitate peccent, gonorrhœæ promanent, vel uterus ipse, loco motus, debeat immensum excentricus, si ve demum immotus, Blas pariat alterativum, producatve effectus incantamento consanguineos, si ve tandem susciteat apoplecticum, epilepticum, paralyticum, vertiginosum, hemicranicum, cardialgiacum, Ictericum, hydropicum, syncopiticum, Asthmaticum, spasmodes, Cardiacum, &c. perinde est. Quoniam non nisi per scenas, furor suus variat, quibus sua abutitur potestate, luditque uterus libertate monarchali in totum integrale. Siquidem absque apothéis materialibus, claves gerit, quibus pandat venas, hæmorrhagias incredibiles suscitet, citraque sui motum ullum, poros pulmonis ex voto claudat, imò totius corporis diaphanæ tollat suum nutu. Etenim lunæ præsidet in corpore, ætatem, naturam, maturitatem, præcocitatemque spernit. Itemque abortus facit, & fecunditatem tollit, atque interim suum furorem voluptuarium complet, tyrannide despotica. Jectigationes artuum, loquelæ privationes, exarthroses condylomatam pro furoris luxu perficit. Et licet mulier tantis sub malis non dementet, insanit tamen uterus in præfatis omnibus exorbitationibus. Misera ergo, quæ tali subjacet imperio: subest inquam tot morbis, quatenus homo: & iisdem pariterum ex ente uteri. Duplex enim & hodie luit piaculum, quasi in Eva duplicis peccati rea. Non est attamen uterus, pars hominis, ut homo est. Inest quidem homini, vivitque ex ejus cruore, non secus atque viscus ex arbore: torique pars illa sexualis imperat, multò potentius, quam

testes in gallo taurove, qui in suis castratis, insignes varietates exprimunt. Siquidem nedum quælibet pars auscultat utero: sed insani uteri violenta imperia, corpus muliebrem, unâ cum vita, luunt. Passiones scilicet animæ, dumtaxat uterum, velut dormientem canem excitant, & uterus inde sævitiam sumit, suæque insanix, mox insontem mulierem poenitere cogit. Quinimò & non rarò in ipsas potestates mentales, à quibus pridem fuerat irritatus, suum reflectit furorem, ut absolutum in omnia sibi imperium jactitet. Idæ namque passionum animæ, quoties utero importunæ, si in vim irascibilem uteri introducantur, eamque penetrent, confessim ut peregrinæ & exosæ, illam turbant. Undè impatiens, in varios furores seipsum concitat. Quod & Platonem vel inde non latuit, dum uterum, animal furiosum nuncupavit. Denique quamvis ab uteri furore, propria tam ejus coquina laboret, quam aliarum partium, à se apprehensarum, atque inde varia suscitentur excrementa, seminalibus furiarum Ideis insignita: sunt attamen isthæc dumtaxat producta. Id est, Quamquam amentix à Conceptis ortæ, pariant stultas suas Ideas, easque depingant in alienis excrementorum tabulis, sui inordinatione partis (pro ut rabies canum transit in salivam) attamen per ablationem occasionalis producti, licet morbi allevientur, non sanatur furor uteri. Quia istud productum ablatum, posterius erat, nec priorem in radice insaniam causans: ita nec attingens; sed tantum aggravans. Etenim sanatio amentix, è Conceptis, in utero conceptæ, requirit Idæ furoris extinctionem, per arcana appropriata (nam per oppositas Ideas superari nequeunt, cum jam mulier inhabilis est, ad formandum Ideas sibi salubres, tantisper atque à furore uteri, compescitur) atque deinde, organi rectificationem: Alioqui namque, perfacile reperit insaniam. Helleborus quidem (qui Amentix singulariter com-

19.

20.

men-

mendari antiquitus solet) alleviat Conceptorum gravitatem, in quantum aufert aliquid de producto aggravante: at certe non sanat eam, nisi in natura sedente, ipsaque sibi opituletur: ut amentis, qui proprio ente deliro, ex propriis sui excrementis Ideis, dementavit. Verumtamen quæ ex repentina est nata perturbatione fatuitas, quanquam sæpe ejusmodi remedio abeat, satagente Natura reliquum sui bonitate, fomentatis scilicet Liene, & Cerebro, si pigrius ad convalescentiam processerint: sed quia Conceptorum amentiarum surgunt ex Ideis mentalibus, hinc ita profundè penetrant, ut etiam semen prolificum, radicaliter in spiritu continent, traducaturque insania generantis in posteror. Concepta erga Idea, in vitæ sensitivæ imaginatione, est duplex. Quædam enim è morbois feminibus rerum proficiscitur. Cernimus namque vitulum dementare, canem rabie mori: Lupum similiter quotannis rabidum, incredibili jejuniore refutui. Quod Paracelsus tardo Orionis astro ridiculè adscribit. Proficiscitur inquam occasionaliter introducta potentia feminis exotici, in nos, donec Archeus noster inde mutuet Ideas furoris, quas sibi ipse suscitavit, & ipse induit. Sunt quidem in quibusdam simplicibus, naturaliter Ideæ insatuentes; non quidem quod Cerebri temperiem destruant. Quippe quod absq; temperie clarè intelligit: suntque ejusmodi temperamenta, mera somnia: sed quod suum characterem Idealem conferant, & in spiritum, phantasie organum, occasionaliter imprimant, & conformes suis Ideis suscitent. Sic nempe Tarantulæ, vel canis virus, determinatas, suasque tantum, & atque proprias fatuitates propagant. Sicque incurri, assumtis quibusdam, dementant, juxta illorum innatas Ideas. Altera ergo Conceptorum amentia, ex intus genitis confurgit. Sic imprimis deliria in febre, non ex assumtis: sed ex degeneratis intus Ideis sunt excrementalibus. Estque intus

conceptarum Idearum bipartita adhuc varietas. Una quidem amentia, ex Ideis insanis prognata, per devium Imaginativæ abusum: se sigillat in Archeo, adeoque ex symbolo aliis penetrat, & in vitam se distendit continuò, vel repetitum: Altera verò nascitur in excrementis febrilibus, & hostilibus, quatenus in iisdem aliquid simile occurrit, quod in præfatis simplicibus novimus naturaliter inhabitare. Ac proinde hujusmodi amentiarum, quia in ente corporali, exotico, & odioso hospitaatur, non tam profundè in Archeum innatum imaginativæ penetrant. Primò namque, sordes febriles pariunt 22. insomnietates, dein somnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tedium suas pariunt Ideas in excrementis, undè deliria videntur somnia, vigilantibus obyferantia. Etenim si ex simplicibus, vel excrementis, analoga similitudine ludentibus, furores deliri in febrilibus nascerentur: Certè primo accessu deliria nobis exorirentur, nec diutius expectarent cumulum. Nisi Ideæ tædij, & laboris somniorum, manifesto delirium progignerent. Quid si Ideæ somniales, Judicii tendines præscindant, quid non patraverint Ideæ apprehensionum? affectionum? passionum? atq; estimationum? maxime quoties in fastidium delata, Archeum defædant? violenter corumpendo, vel fermentaliter conspurcando? Tres enim priores, vix sponte commoventur: sed prævia passione aliqua, agitantur & commoventur. Etenim persuasio abusiva, & credulitas, sive æstimationis falsi, primò hominem seducunt, in præsumptionem despectivam aliorum, sive in indignationem Philantæ, Iræ, odii, vel exandescentiæ in proximum. Undè nimirum quoque religio apostolica, superstitio, scrupulositas, impenitens arrogantia, & temulenta desperatio, cum incuria. Etenim ut fides est janua ad humilitatem, quæ est veritas intellectus: Ita credula falsi æstimationis, est præsumptionis &

arrogantiæ introitus, & prima animæ infania. Vix enim ideo, inter miracula, legitur fatuus ex imaginatis, restitutus sanitati: quippe ex superbia impoenitente, & reculante redire in veritatem, plerumque tales desipiunt. Perturbationes verò, ut amor, desiderium, tristitia, metus, terror, potissimum excitantur ab extrinsecis: ideoque non solum in anima: sed & in corpore, suos proferunt effectus. Initio namque passiones singulæ somnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant. Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo demetienda non est aliunde, quam à penetratione & commissione exquisita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Sensim enim anima apprehendens, vel discurrens, assuescit sine lucta sequi, quò sæpè atque violenter abducitur, volens cum plausibilitate, vel nolens, propter superioritatem apprehensionum. Anima nempe itineris illius, licet avi, conscia sit: quia assueti. Suntque deviationes manifestæ, latentesque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifestæ quidem suam produnt statim amentię excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia, conspicuam, occultiores verò, latentesque, non nisi in quibusdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima semel loco discussa fuit, conqussatumque iudicium. Quorum scilicet Ideæ in organum fuerunt impressæ, propter diuturnitatem, vel plausibilitatem: Id est, propter fortitudinem ac superioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè sapere.

Quantum autem spectat sanationem Conceptorum, eandem trado ex professo postea singulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hystericas ex directo aspicio. A posteriori namque ad credendum inducor, in Incantamentis potentissimam totius scenæ partem pen-

dere ab Ideis mancipiorum diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, pro ut suo loco demonstravi: eò quod naturaliter quæ iuvant incantatos, sanant etiam passiones hystericas, & vice versa. Uterum autem aliàs quietum in thymosim excitari per Iram atque mœrorem, tam est extra controversiam, quod ipsis cognitum sit mulierculis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes utero insitas, quod planè est nonens (ut est cogitatio) nisi in formam entis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autem progressum in Ideis multò verborum firmate convincere studui: quapropter etiam in Incantamentis parem naturam adscribere cogor. Enimverò etsi odora & grata aromata multas infirmant mulieres: non tamen ideo circa olida sive putida quævis, illas sanare debent. Per exemplum non enim Assa, aut odor fumantis sulfuris recreant hystericas, quatenus fœtent: neque enim ex æquo omnes pariter fœminas rescit semper, aut simpliciter: sed quia cohibent sive interficiunt Ideas, extra utero impressas. Sic etsi infirmant dulcia; proinde amara, ut talia, illas sanant. Docui namque in primis non exsistere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario sensu, etsi in Jure valeat: minimè tamen in natura, quia litigia & jurgia Juris non reperiuntur in natura. Nec putandum interrim remedia ilterina consistere in temperato, quasi extremorum medio, qualitatum mutuo contractarum asylo, ab extremis exempto: sed proflus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum simplex sit exors primarum qualitatum, minimè tamen, illarum respectu, appropriata sanant hystericas. Est autem ejusmodi Arcanum Ignis, sive dulcedo sulfuris, è vitriolo Veneris: Itemque tinctura Coralli, volatilis, essentia Succini, Gagatis, urtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, ruta, Abrotanum, Salvia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Assa fœ-

tida, verruca poplitis equini. Corallus rutilans ergo est herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum destructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter transplantata in foribus, quæ videlicet Idea jam ante erat feminalis in suo spiritu: dum tamen foribus inseritur, migrat in virus. Sic nempe vis feminalis in Corallo inseritur in materiam petrificam; Si sit ergo qui vegetabile separet à lapide Coralli, jam acquisita est dos naturæ, siue Idea illius simplicis vindicans, transplantansque Ideas transplantatas in virus. Observavi namque quàm invito hunc lapidem diabolus toleret. Quod noverim nobilem incantatum, cui et si armillaria è globulis corallinis fortiter alligarentur, statim tamen inde dissilirent. Cujus simile occurrit in eo, quod fecminis malè valentibus, rutilans Corallum mox palle scat, velut compatiens illis: qui tamen pristinum ruboris nitorem resumit, cum muliebris uteri sanitate. Caterum non quævis simplicia ex æquo incantatos sanant, ut neque omnes pariter hystericas: Nam suas singula dores habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum scilicet, Salyia & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemisia, urtica, Ballore & Ribes nigrum, valent in casibus à mœrore contractis. Asa autem, Cafforeum, grana Acitis, Gagatis essentia: in casibus ex Ira patratiss.

Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in casibus ex Idea odii resultantibus. Prout hypericon, & Phu tertium in Ideis furibundis, sic Lepus siccatus, testes quorundam bestiarum, fumo arefacti, virga Cervi, Agnus castus & Succinum in Ideis, per libidinis suggestione natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & majora Arcana, adscendunt ad universale quodammodo. Quibus approximant secundi-

ni masculi primogeniti, fel anguis, &c. Profecto majora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem destituunt. Porro quantum proposita Methodus, à Scholis deviet, ipsæ judicent. Morbos namque uterinos agnoscunt more rustico. Nimirum dumtaxat noverunt, menstrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam Malaciam, & præfocaciones inter symptomata referunt. Retenta enim menstrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus frustra sanare intendunt. Tam enim afflueverunt non sanare suos, quod sanationis nomen in oblivionem iverit, ejusque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos enim sic mentes; per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indistincta cum plebeis observantia. Denique ludibrium plenum: quod per solam phlebotomiam, tam retentis, quàm profluentibus subyeniri nitantur. Modo venam maleoli in retentis, in profluis vero, Jecorariam in brachio tundant. In utroque casu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod compererint quandoque, naturam tam periculi, timorisque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuum, ab incepto fluoris furore, subinde pro spatio destitisse. Simile fortassis fuerit, si nimis petulantem æquum, tendinis læsione claudicare fecerint. Deficiente autem menstruo, oppilationum oblita jam Scholæ, ac quasi suppressio necessariam involveret plethoram, jubent incidi veniam: quod est effectum, non autem causam oppilantem oppugnasse. Nesciunt inquam detenta menstrua, furore potestatis restrictis peccare. Subinde solutiva iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, diversimodè vexatum, propinant. Utinam novisset mundus, quàm vanis præsidiis mulieres exagitant, quantum de oppilationibus toto orbe christiano defudent,

& quam occupare sint Scholæ, ut ignorantia suæ errores, in aliorum obmissiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam iungunt, cui mandato, si vel odoretenus semel non paruerint per omnia, declamant se frustra laborasse, & studuisse. Picam interim sive Malaciam per suas purgationes frustra tentari etsi deprehenderint: dum tamen melioribus destituuntur, purgationes nihilominus ubique uterinis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi spectaculis obvenire nituntur per fœtida naribus apposita, alii Theriacam olfactui obijciunt: plerique verò conservam rutæ, cum castoreo per os violenter intrudunt. Nescii saltem quantum sacchari dulcedo, sopitum uteri furorem concitet. Tandem in tanto agone per fœtida & benevolentia, diversis locis applicata, speratur conjecturalis sanatio. Ah immane scelus, furibundum uterum, revulsione phantastica pacare velle! Vana Meden-

tum consilia & auxilia, ignoratis causis immediatis adhibita. Ne digitum enim, sublevando malo apponere sciunt, totumque humeris mulieribus onus relinquunt, donec vel sponte deficient strangulata, vel forte fortuna in se redeant, circulo furoris emenso. Crebri interim visitatores, loculos & vires exhauriunt. Mitissime Jesu, qui vivus tantam viduarum atque virginum curam gessisti, jam cœli terræque Monarchatum solus administrans, miserere medentum, ut infontioris & ærumnosioris sexus posthac condignam gerant curam, ac remedia inquirent debita; flecte illorum animos, ut discere non reculent, ac sub beato unisono, unum meditemur pariter omnes, prorsus necessarium, quod est, amabiliissimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione nostræ voluntatis, in empyreum oceanum sanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ah utinam Amen.

VIS MAGNETICA.

ID RO actione inlocaliter distans, vina nobis demonstrationem suggerunt. Vinum namque quodlibet, licet extra provincias conterminas natum, itemque tempestivius alibi florens: attamen turbatur dum floret vitis nostras, nec cessat ejusmodi confusio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod sanè contingit vel à causa mortice communi vitis ac vini: vel à particulari dispositione vitis, quæ vinum scilicet turbat, ac velut sursum deorsum confusa tempestate commovet. Aut vicissim, quod ipsum vinum sua sponte se ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum posteriorum si sit præacta conformitas, consensus, condolentia, vel congratulatio: saltem non potest non id fieri, per actionem in distans. Puta, si vinum turbetur in cellario subterraneo, cui fortè per

aliquot millaria, nulla vitis vicina est, nec ulla collocutio aeris subterranei, cum flore absentis vitis. At si causam communem, pro tali effectu incusare velint: Oportet vel ad Astra recurrere, quæ à nostris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam, recidimus in confessionem actionis in distans. Videlicet quod unus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor spiritus, vinum absens, & vitem longè distitam regat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Astrorum potentiam attinet: nolim, uti nec ausim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Astrorum extendere, supra aut præter textus sacri auctoritatem. Qui dicit, elogio divino pronunciatum: Quod Astra nobis erunt in signa, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Astris tribuitur ut vitis, vinum peregrino solo natum, cœminisque

adde-

adveſtum, turbet, moveat, ac conſuſum reddat. Etenim vitis aliquando receperat potentiam creſcendi & multiplicandi ſe, ante natas ſtellas. Erantque vegetabilia ante ſtellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in eſſentia nequeunt eſſe conjuncta, quorum unum abſque alio conſiſtere potuit. Imo floret vitis alibi tempeſtius: annisq; pluviailibus aut frigidiſſimis tardius floret vitis noſtra, cujus tamen ſtorem ac ſcenas effloreſcentiæ vinum imitatur, adeoque nec Aſtra reſpicit, ut ad illorum nutum ſe turbet. Denique nec vinum auſcultat effloreſcentiæ capparum quorumlibet, ac ſolius vitis. Adeoque non in cauſam univerſalem, mundanæ viciffitudines æconomicam reſtrictæ auram conſigendum, ut ſcilicet potius ad adynata & abſurda recurramus, quàm ad proxima ſymboli, unitatisque commercia, licet hætenus Scholiſ impervia. Porò in Cereviſiis id longè maniſeſtius adhuc apparet. Cum olim avi noſtri vidiffent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non niſi inanem priſanam, vel pulmentum etiam coqui; meditati ſunt hordeum, prius germinari debere (quod tum Maltam vocant) nudè demum cereviſias ſuas vinorum æmulas coxerunt. In quo inprimis aliquot notabilia coincidunt. Nimirum excitatur in hordeo germen vegetabile, quod ſiccato deinceps hordeo interit, ſpemque creſcendi amittit, tantoque magis per commutationem in firnam, ac dein per poſteram ebullitionem, deſpondet à virtute creſcitiva: attamen his non obſtantibus retinet ſpiritum vinolum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu poſſidet: ſed tandem dierum numero yi fermenti acquirit. In unico ſcilicet unius grani gremio, unicuſque ſpiritus diverſis poſteſtatibus inſignitur, caſtraturque una, reſicta altera. Quod ſanè adhuc longè mirabilius eluceſcit. Ubi cereviſia ex malta, ſeſe, non ſecus atque alias vinum ſolitus eſt, turbat dum hordeum floret. Adeoque hinc conſpicua eſt

potestas in abſens longè diſſitum. Siquidem ſunt urbes, à quibus amœna prata arcent hordei ſationem per multa milliaria, tantoque potentius probant cereviſiæ conſonantiam ſui, cum abſente hordeo florido: quantum caſtratio potentia germinandi, creſcendique ſpes abſolvere: ac demum aqua vitæ, detenta ac recluſa intra cereviſiam, cadum, carceremque cellarii, non poteſt ſoſpitem cereviſia divagari per aliquot leucas ad florentem hordei ariſtam, ut inde redux procelloſa, reſiduam cereviſiam multa turbet conſuſione. Certè longè tranquillius eſt iter, pro conſenſu magnetico inter quædam agentia procul invicem diſtantia: quàm eſt ſomniare peregrinantem aquam vitæ è cereviſia cellarii ad florens hordeum, indeque redire ad priſtina pennarii & cereviſiæ receptacula. Atqui opportunè æquè lucidè magnetiſmum, ſui operationem in diſtans confirmat, ſignum à prægnantis appetitu ſœtui impreſſum. Eſto ſcilicet gravis, quæ ceraſum appetat alienum, digito ſibi frontem ſcalpat. Extra dubium, ſœtus in fronte ſignatur ceraſi imagine, quæ deinceps ſingulis annis virideſcit, albefeſcit, flaveſcit, ac tandem rubet, juxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius easdem viciffitudines maturitatum exprimit: quod idem ſœtus, in Hiſpania (ubi ceraſus floret ſub finem Februarii) imitatus ſit præſatas ceraſi ſcenas longè citius, quàm penes nos. Adeoque confirmatur per hoc nedom aſio in diſtans: ſed & conformitas eſſentiarum ceraſi, in trunco ligneo & carneo: conſanguinitas entis, parti per imaginationem inſtantaneam, & per nuclei ſucceſſivam annorum ſeriem explicati. Sanè non debent doctiores ad cacodæmonem rejicere, quæ ſua debilitate ignorant: nam ſanè utrobique occurrunt in natura, quæ noſtra tenuitate explicare non valemus. Non enim inſolenti temeritate caret, ad diabolum referre dona DEI in natura, quæcunque noſtra exiguitas non capit.

Præsertim ubi omnis causarum demonstratio à priori exultat à nobis, ac potissimum ab Aristotele, qui totius naturæ

ignarus fuit, privusque dono bono, quod descendit à Patre luminum, cui omnis sit honos & sanctificatio.

DE SYMPATHETICIS

MEDIIS.

Istuli superius claudere tractatum de Injectis, donec de conceptis sat superque constaret. Conjuxi namque Injecta conceptis, quod in Imaginativæ radice connexa starent. Utrumque autem ostendi, quantum nos lædat & infirmit; unum quidem tanquam ens peregrinum, aliunde desumptum, eminus delatum, variam calamitatem accumulans: alterum verò domi penes nos natum. Restabat modò scrutari, an fursures nihil haberent adhærentis filiginis: an ab iisdem initiis peti non posset, quod tantis compensaretur pro malis? Deprehendi itaque inprimis, media sympathetica simul colligari. Anno 1639 exiit libellus, cui titulus: Ericii Mohy Eburonis pulvis Sympatheticus, quo vulnera sanantur, absque medicamento ad partem affectam applicatione, & superpositione: Galenicarum & Aristotelicarum rationum cibro ventilatus. In quo Aristotelicè sat probatum, quæ pollicetur titulus: sed vim directricem neglexit, quæ sympathetici pulveris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus distans. Cruor quidem è vulnere, vel pus, saniesve ab ulcere, linteo excepta, recipiunt quidem balsamum, ab ente sanativo, pulvere inquam virioli, potestatem medicam, connexam in præfato medio determinatam: ad diriguntur vires accepti balsami, ad objectum vulneratum, non quidem vi Astrorum influentia, & multò minus sponte evolant ad objectum distans. Ergo Ideæ applicantis remedium sympatheticum connectuntur in medio,

& sunt directrices balsami, ad objectum sui desiderii. Prout superius de Ideis desiderii, in Injectis adhuc meminimus. Mohyns potentiam sympatheticam ex Astris dimanare retur, quia influentiarum æmulam. Ego vero ex propinquiore longè subjecto desumo. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, sive desiderio benevolò genitis. Hinc namque felicius operatur iste pulvis sympatheticus per manum unius, quam alterius applicatus. Optimè idcirco semper processum observavi, ubi cum amoroso desiderio, & cura charitatis instituitur remedium: parum autem feliciter succedere, si operans incurius sit, aut ebrius. Adeoque hæc astra mentis deinde pluris feci, in sympatheticis: quam Astra cælorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in distans ferantur, probat prægnans manifestò. Quippe quæ suorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in fœtum, à matre non aliàs dependentem, quam comunione universalis alimenti. Equidem cum desiderii directio ejusmodi, sit planè naturalis, non mirum, quod eadem exigat suarum scrofarum Ideas, desiderii in medium à se oblatum connexas. Ideæ scilicet desiderii per modum influentiarum cælestium, jaciuntur in proprium objectum, utcumque localiter remotum. Diriguntur nempe à desiderio objectum sibi specificante, non secus atque visus Basilisci, vel nutus Torpedinis, reflectitur in objectum volitum. Ostendi namque jam in prædictis, ne quidem diabolum aliquid in directionibus Injectorum tribuere: sed opus habere directrice &

& operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia synpathetica, eo quod diabolus operetur aliquid circa Injecta. Quid enim commune habent synpathetica, licet diabolus in Injectis cooperetur per nefaria media naturalia, à suis

petita mancipiis. Res enim quæque à finibus & intentis rea vel bona censetur. Sufficitque, quod synpathetica cum Injectis, conveniant in mediis naturalibus.

DE INSPIRATIS.

Rerum indistincta novitas me dudum in mentalibus Recensitis detinuit. Nunc demum prosequor tertium Recensitorum genus. Inspirata voco. Forintus enim in nos intrant, & plerumque unà cum aere. Ex antris nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis provincialibus, serpentibus, fordibus, cadaveribus, vel crescentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque insensibiliter vitam nostram suffurantur. Etenim Illicum, Dalmatia, provinciæ olim populosæ, itemque celeberrimæ olim Alexandria, quanquam fertilis glebæ solum habeant: nunc penè deserta, ob dirum virus, quod confestim ad vitæ tendit epilogum. Spagyris sic quotidie, sylvestre atque perniciosum Gas, è carbonibus aquis stygiis, & fusionibus mineralium haurit, semelque intro attractum, Archeum turbat juxta indolem cuique veneno propriam. Sic aer loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis solitas agritudines dat. Quas perperam alii in locorum Tartaros retulere. Enimvero per moram, fuligines quævis suos inquinant vasorum parietes, undè videlicet sub sexta digestionum, diversa excrementa cudentur, putrefaciendis ultimis alimentis, corrumpeudisque valis aptissima. Quoniam si fulgines salium, nocua mistura stipiantur, mox intus liquata, ténertudinem harundinum penetrant atque rodunt. Miriora tamen, quam quæ sic eo fumo ibidem collecta sunt. Nam si

tenues asperæ arteriæ ramos obfuderint, illos ocludunt, spem resolutionis præsciindunt, quibus si excrescentia loci subnascentur, sic ut à retro aërem præcludant, continui hospites fiunt, partemque sic sarcinant, ut & ipse corrumpantur, & vomica fiat. Quæ verò unà cum vaporibus intrant, consumptis aqueis, atrociter partibus similaribus sociantur. Sic nempe plura endemica, provincias fecere inhabitabiles. Quinimo mare utut falsum, à tantis malis nondum immune. Quod litora per Scorbutum variamque febrium cladem testantur: atque omnium manifestissimè linea æquinoctii. Ministri agrorum demum, crudelia inspirant, jam per symbolum fermentata. Sic qui deaurant, plumbum, cuprum, marcasitas &c. liquant. fossore, item separatores, & coctores mineralium. Nam et si statim vitam non tollant: breviant saltem, eamque variis cladibus subjiciunt. Sic qui Cinnabari, Arsenico, Auripigmento sublimatis, stibioque laborant: quive Minium, Cerussam, viridi æris, Zaffaris lazurium parant, pictoribusque inserviunt. Sunt namque subterranea longè constantiora, quàm quòd nostro calori auscultent, domentur, expellanturve: multoque minus, ut in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta, in vitam durare, nisi adscendente nitore benignioris sulfuris, ipsimet hostes convertantur in amicos, aut tempestivè recedant.

Morbi

Morta mineraltum enim à nemine præter Paracellum tacti; sed à Scholis neglecti, quæ semper super avorum commentaria novas somniarunt Iliadas, ideoque transeuntibus Levitis in Jericho perfimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimvero quandoque probavi, quod stomachus odores rerum hauriat in scypho propinatarum. Contremiscant nempe hypochondria, ad oblata pocula, utut grato aromate laryata. Ergo & aer, odores ad stomachum deferens, per diaphragma transit. Hinc enim omne endimicum, natum est afficere immediate convexum stomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: sic ut liquori alimentari nupta, digestionis ministeria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Pestis, cum endimicis Inspiratis, circa stomachum primordialiter plerumque furiant. Ductus Laryngis namque cum aeris inclementiis subiectus staret, sua armamenta, à Dei bonitate suscepisse credendum, non minus quam vesica contra lotium, cystis que contra suum fel, sunt loricata. Sed stomachi magnæ molis membrana, plurimum suis digestionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur. Tussis ergo, Asthmata, vomica, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis, occasionaliter pendent, impressis supra stomachi convexum. Eadem est ratio febrium malignarum, castrensium, aliorumque morborum populariter instantium. Fernelius non contentus Galeni doctrina sedem omnium febrium, infra Pylorum quaerens, siccitatis humoribus se non extricavit; nec quicquam de con-

vexo stomachi somniavit unquam, quodque leve endimicum inspiratum, sufficeret transplantando alimento sextæ digestionis. Cedo, quid aer, tempestas temporum, tangat humorum amertiam? An enim calidus aer activæ diæ bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem transmutasset cruorem? Sic ergo in pulmone, omni Juris prærogativa, constituetur officina humorum primaria? Ego didici, digestionem esse transmutantis Archæi generationes substantiales, non caloris interni, ac minime externi aeris. Digestionesque turbati hausto endimicio nociuo, aut saltem molesto: errores quoque digestionem vix carere producto morbifico: eo quod digestionem proprium, digerendo, aliquid producere. Non nego quidem intensum frigus, vel calorem, lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & cutim amburant. Sed noxa ejusmodi, tantum in gradu, natura humana superiore consistit? estque quadam amplitudo in gradibus singulis, quæ infra noxam consistit. Nunc Inspirata respicio. Mineralia autem inspirata, nullam expectant remedii spem ab vegetabilibus. Admitto quidem suffitus, fuliginum citam adhesionem in cannis nostris impedire. Ac semel possessionem intus nacta, illam per vegetabilia non recusabunt. Vix enim medicam, nisi per arcana ejusdem monarchiæ suscipiunt. Quapropter ne quicquam auxilii, à manna urticæ, itemque à decocto sempervivi, in colostro lactis, &c. reperi. Quod cum venia Paracelsi sic astruo, & qui volent experiri, mihi subscripturos confido.

SUSCE-

Suartum Receptorum genus ,
Suscepta voco. Qualia sunt
vulnera punctim, vel casim,
jaculando, verberando, jaci-
endo, lacerando, mordendo,
contundendo, congelando, amburendo,
vel stringendo facta. Item ossisfragium,
dislocatio, vinculatio, constipatio, atque
in summa, quæcunque Chirurgus proxi-
mè subjacent. Siquidem ulcera, quæ non
à vulnere perperam curato, nata sunt,
cum aluntur à principio interno, spe-
ctant singulariter ad Physicum. Eaque
evidentius, quod ulcera quævis, & quan-
tumcunque maligna, perfectè sanentur
per Arcana oretenus sumta. Nactis igitur
Arcanis, Chirurgus quandoque penurio-
sus defes erit, manuali dumtaxat labore
circa Suscepta occupandus. At quia die-
rum plenitudo nondum Arcana in usum
traduxit, hinc Chirurgis licentia invaden-
di in Physicum. Interim non moror dif-
ferentiam inter morbos membrorum si-
miliarum, & organicorum, tantopere in
Scholis dilatatam. Quia morbū ex causis
Archealibus & immediatis, non autem ex
functionum læsionibus metior. Potissi-
mum quod omnes partes utut organicæ,
non egrediantur sui homogeneitatem.
Neque enim referre arbitror, siue plu-
ra in unam partem concurrant officia, siue sin-
gularium munium sit singularis defectus.
Quia effosso oculo, non morbus succedit;
sed mors visivæ potestatis. Ideoque su-
perinducta incarnatio sanitatem vulne-
ris facit, mortem autem non restaurat.
Nec item mecum pugno, etsi alibi omnes

morbos oriri atque foveri seminalibus
principiis dixerim. Suscepta verò hoc lo-
co, vulnera ense, per modum artificia-
lium operari intrando doceam. Quia
morbis Susceptorum non sunt, quamdiu
sunt in fieri esse: sed tantum à suscepto
esse. Habent enim Suscepta istud pecu-
liare, quod per se potius mortem, quàm
morbum introducant. Per accidens enim
est, quod vulnus partem carnosam, vel
ipsum Cor, arteriamve præscindat. Ad-
eoque vulnus, sui initio, minitatur mor-
tem parti, cui infligitur: semperque Sus-
cepta sapiunt naturam artificialium. Sus-
cepta enim deceperunt primitus Scholas.
Argumentatæ enim sunt hoc modo. En-
sis vulnerat, divisum continuum vulne-
ratur. Divisio autem non est nisi relatio
terminorum: & tamen vulnus est mor-
bus. Ergo morbus omnis tantum in rela-
tione consistit, vel saltem in Diathesi, siue
effectu illius relationis. Quod est dicere,
vel morbum esse ens rationis siue nonens
(quale est relatio terminorum) vel oriri
ens reale ab ente rationis. Ego verò qui
causas internas connexas, non distinguo
ab re ipsa: Venena, cibos, ense, &c. vo-
co occasiones: vulnus dico mortem con-
tinui absolutam, vel minitatum. Dum au-
tem vim suam in Archeum intulerunt,
adeò ut hic excanduerit per sibi applica-
ta, inter primarios morbos refero, quod
à Susceptis est impressum. Statim enim ut
ensis divisit continuum, adeò actio causæ
occasionalis violentæ, in Archeum vibra-
ta, & hic suas mox orditur tempestates,
id est, Morbos.

R E T E N T A .

Receptorum absoluto tracta-
tu, ad Retenta jam pergo. In
Retentis autem hoc semel
atq; seriò monuisse sat esto.
Quod quanquam sint dum-
taxat causæ occasionales morborum,

morbos tamen juxta Retenta volui di-
stinguere, ut nomina morborum antiqua-
ta retineam. Sufficere autem in præcau-
tionem eorum, quæ de Retentis sunt di-
cenda, caput, cui tit. Hactenus ignoratam
fuisse cognitionem morbi in suo univer-

Kkkk salii.

fali. Quorsum lectorem remitto. Siquidem Retenta singula suas in Archeum invasiones, atque inde morborum quoque differentias suscitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinfecus assumuntur, vel intrus domestica nascuntur per internam inordinationem. Seminalia namque siue peregrina fuerint, siue domestica, utrobique suæ ataxiæ memorem effectum in Archeum suscitant. Quod vel in simplici oculi lacryma est obvium. Utpote quæ sano motu spiritus tota diffatur absque sensu ac molestia, malè disposito spiritu oculi, tota densatur, grumescit, vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non solum sui difformitate variant: verum etiam propter corporis dispositiones mutantur. Corpus enim, quatenus perspirabile plus minusve, morbos variat. Quædam enim retenta dissilantur, nec post, radicem recidiæ suscitandæ relinquunt. Subinde quoque hujus benignitatis obliviscuntur, materiam occasionalem, & cum hac non raro impressiones, fermentales adulteras relinquunt, ut soboles, quæ novos de se hæredes, siue producta in Archeo suscitant. Sudant quippe etiam pori interni, quatenus totum corpus perspirabile est, atque in alienam messem deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vira proinde mox communi spoliuntur, citissimè coagulantur, (ut dixi de oculi lacryma) vel in liquidum virus resoluta permanent. Sic nempe tussium materia, Hydrops, Coriza, Diarrhœa, Diabetes, Apostemata & ulcera nascuntur. Quorundam enim Retenta coagula, pertinacius hærent, tardè, aut nunquam resolvuntur: vel sponte de resolutione ac liquatione cogitant. Vel symptoma impressionale in Archeo deserunt, substitutum in recidivarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum semina aliò ire parata, distorta abeunt. Sicque variant demum morbi, ex parte digestionis sextuplæ, im-

peditæ, inversæ, suspensæ, extinctæ, vel vitiatæ. Variant quoque morbi Retentorum ex parte distributionis digesti. Proportionata enim distributio, vim Justitiæ distributiæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem disproportionantur, jam est infirma & necessitata distributio: idque tam respectu naturalium functionum nunquam feriantium, quàm continuæ perspirationis, atque inde indefinitis necessitatis ergo. Ea autem proportio est spontanea, ac velut exundans distributio, ratione symptomatiæ expulsiõis, propter conspicabilem thymosim agitantis Archæi. Vel demum disproportionatur distributio, quatenus necessitata est ex parte penuriæ, undè tandem etiam toti non rarum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat alimentum, ejcitur, & sic absumatur. Quale est spiritum tabidum in pulmoniacis, muccosum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Et enim cum pars, deturpato, degeneretque semel alimento, nunquam alatur deinceps: sed illud aspernetur, atque detrudat, ob penuriæ sensum tamen id non cessat continuò, novum à dispensatrice alimentum efflagitare, atque sua importunitate obtinere, ut suæ necessitatis siti satisfaciatur. Ergo novum illi multoties alimentum subministratur, aliisque contubernalibus detrahatur, quia deficit sufficiens pro omnibus. Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiusque necessarii depauperatio. Sic nimirum Diarrhœa, Dysenteria, apostemata, ulcera & purgativa nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ sunt instar filii prodigi, quia absumunt, & inutiliter projiciunt, quæ male perdidit, quicquid illis est distributum, lugentque istam deperditionem partes ceteræ.

Assumta Retenta peccant sola qualitate, vel quantitate, vel Indiscretionem,
siue

sive Inordinatione. In quanto enim si immodica, si frequentia, vel nimis rara (nam numeris in quantis est) unicuique error quandoque morbo initium dat, ubi interim aliquamdiu aliàs natura reluctatur. In qualitate autem nocent primario assumpta venena, pharmaca solutiva, itemque alterantia nimis graduata. Discretio etiam in assumptis peccat, si præpostera, extra horam, & modum assumantur. Ut si menses prorentur prægnanti, aut profluo utero; Indiscretio enim inordinationem frequentem parit ubique, ubi ignoratis causarum & indicationum scopis indebitum aliquid ingeritur, aut postulatur. Vitiantur etiam innocua ingesta, sola sui mora, & detentionis diurnitate; fiuntque hostiliora, quo magis familiaria, aut ulterius promota fuerint. Si quidem propter conceptum quandoque symbolum, fermentant citius, penitiusque ac potentius suas imprimunt inimicitias. Et ut ab assumptis tandem subinde fiunt Retenta innata: ita ab Inspiratis fiunt sæpe morbi Retentis similes. Nam inspirata quædam retinentur, easdemque partes, quas Retenta, affectant. Differunt aliqui radice interna, quantum anhelitus à potu, quantumque cibis à cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deveniam, necesse est primariorum morborum ignotam tragediam repræsentare. Quod Retenta innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enimvero jam ante distinximus morbos omnes, quod vel afficiant Archem partibus insitum, vel insitum; quamvis utroque casu procedant morbi per formationem Idearum. Quod de primariis intellectum volo: è quorum sinu videlicet oriuntur vel degenerationem recementa ansam facientia novis Ideis sive morborum insultibus. Vix enim possibile est, Archeo insigniter per Ideam hominis vel Archei spontaneam percusso, non oboriri in inferiore corporis œconomia

adraftiam, undè inprimis ipsæ digestiones à scopo aberrantes sibi fabricent perniciofa recementorum Collegia, quibus foventur primariæ Archei discrasis (si nempe processerint ex eadem radice. Id est, si radix primarii produxerit sibi simile, persiste videlicet priore exorbitationis Idea) vel novæ morborum suscitantur propagines. At saltem utroque modo, præfata excrementa, producta sunt primariorum. Primarii autem vel sunt Ideæ Archeizata, ex propria scilicet substantia Archei insitui, defluentis incorporis compagem, quam nimirum pro rabie sua devassat. Atque ejusmodi morbi non raro per opiata sedantur; imò etiam funditus evelluntur. Utpotesunt plerumque ignaviores turbulentis proles. Flamma paleæ, vel spontaneo motu deficiens, vel ad consumptionem Archei, vitata Idea informati, silens. At Ideæ ex insitis vitalium spirituum afflictionibus oriundæ, sive similarium partium, sive organicarum sint moderatores spiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbant, præsertim si in viscere aliquo principe, Archeus malè commotus, Ideas suæ læsionis formaverit. Potentissimas enim tum parit afflictiones, imò quandoque in vitam sospites. Etenim ut majoris sunt nobilitatis, eminentiorisque potestatis rectores: ita & efficaciores Ideas deprimunt, jacentisque naturæ morbos propagant. Quippe ipsæ partium nobiliorum inquilinæ potestates iisdem imaginibus, tanquam sigillis contaminantur; quas producta inde morbosa, velut suscepto sigilli in se vestigio, catenatim deinde per classes digestionum exprimunt. Sic nempe viscerum morbi primarii scaturiunt, nec remediis, nisi penitioris syngamiae, auscultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cujusmodi Arcana lib. de vita longa recensui, quæ nimirum universalis medicinæ majestatem repræsentant singula.

Quanam inficiari nolim defecationibus simplicibus quibusdam inesse quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galenistæ generalitatis sponsonem: Sed avis quæque juxta sui rostri modulamen, vocem edit. Loquiturque quisque de nundinis, juxta atque in iis profecerit. Ex prædiductis jam patet. 1. Frustra intendi sanationem morbi secundarii, nisi averruncato, pessumdatoque prius primario, qui illum foverit. 2. Quod tum secundarii sanatio, in sola ablatione producti versetur. 3. Quod primarii perseverent, etiam à generatione secundarii, si ex insitis spiritibus Ideæ promanent. 4. Quod primarii etiam sponte cessent, quorum Ideæ in primis insultibus desierunt. 5. Quod necesse haftenus causalitate, successione, & propagatione morbi, de morbo, ignorata steterit eorundem sanatio. 6. Quod Scholæ æstimant, secundarios, imò & morborum producta, esse eorundem causas: adeoque totam Medendi operam ad posteriora direxerint. 7. Quodque rectus processissent per ablationem producti, quam per qualitatum contrarietates, debitaque exquisivissent remedia, quæ virtute sospite, ad loca affecta penetrare possent. 8. Quod quicquid sub sanando felicitate successit, id conjecturæ & soli naturæ bonitati, sit adscribendum: quia falsis seductæ persuasionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & tartaros oberrarunt per solutiva, non electivè educentia; sed quidlibet furiosè putrefacientia. 9. Quod quædam remedia à vetulis, vel rusticis didicerint, quæ præter scholarum axiomata specifico dono morbosos Ideis mederentur. 10. Quod incurabiles censuerint, quotquot primariorum ex sui fermento persisterent, neque suos vigores replantarent in sua producta. Etenim plerumque morbi primarii spectant transmissiones causarum seminalium in Ideis, turbantque actionem regiminis. Unde nedum morborum fabrica; sed & eorundem libera-

tiones emanant criticæ, sponte per insolitas expulsioniones, devias conspirationes, labores, anxietates, ac impetus convulsivos, præsertim si femine, efficientique fermento in materia subsistant: quibus videlicet signis, sese à symptomatum familia distinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmavi superius, per hereditarios. Robur inæquale, Torturam notis, & Silentes, qui scilicet nedum Idearum necessitates: verum insuper & primarios præsupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quam in integro variè luit: sed & ubique per Universi systema conformis sibi, visa est obambulare, ut & in heteroclitis, analogi congruitate seipsam ubique repræsentet. Feci jam quantum promissi initio operis. Demonstravi errores Scholarum in Physicis, quatenus medendi facultatem concernunt: quodque nil ignorarint magis, quam principia, media & fines: quidditatem scilicet & causas, modum procedendi, ac fiendi, media præparandi & remedia.

De Retentis assumtis, utpote per se notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domestica, intraque lares degenerata, veniendum. Peccant enim vero retenta nostra, abundantia, qualitate, intimitate loci, siue sui peregrinate, diuturnitate moræ: & quia in alienam messem, vitio distributivæ perreptarint, quæque ideo Transplantata vel Transmissa voco. Reliqua verò Retenta Transmutata dico, ad distinctionem Assumtorum. Equidem Retenta, siue sint Transmutata, siue verò Transmissa, semper tamen intrinseca insigniuntur Ideæ, ente inquam morbofo, undè degenerationis hostilitatem susceperunt. Quare & radix primarii morbi plerumque ipsis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repræsentant: quatenus ipsius sunt producta. At quia Retentis domesticis, in primis singulæ digestionis suos contribuant cives, nimirum liquores alimentarios, suis culinis præparatos,

ratos, inque solidam nostri corporis substantiam alioqui destinatos. Ideo Retenta domestica degenerarunt à scopis naturæ. Retenta autem domestica adhuc feco, ut quædam sint assumtorum stercora, quæ Relicta dico, vel ex bono cive degenerarunt in proditorem. Undè nimirum Transmutata, atque Transmissa desumfi. Quæ nempe descendunt digestionum ac fermentorum è vitio, spiritus videlicet infliui peccato universali, vel particulari infiti errore, lascivientis Idææ spontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus passionibus productæ. Ad hoc etiam non infrequenter suppetias ferente, Assumtorum, Inspiratorum susceptorumque Relicto. Itaque in palæstram productorum, primò post Assumta, se offerunt Relicta. Etenim quanquam Assumta & Relicta, non sint primariorum morborum Producta; imò non rarò producant primarios: consuevi attamen illa secundariis & Productis annumerare. Non enim quod nesciam, nullam illorum fore relationem, ad primarium, tanquam parentem: sed inter Producta refero, propter strictam affinitatem cum illis. Ubi iterum seriò monendum, abusum esse, causas intimas à morbis distinguere. Siquidem causalitatis quidditas obscuratur, si tantillum è serie morborum proseribatur. Externæ enim, quamdiu externæ, sunt tantum occasiones per accidens: postquam autem admixtæ & digestionum vi transmutatæ sunt, quanquam videantur internæ: attamen non morbi, sed occasiones per se sunt, quæ Archeum turbant, Idæam excitant, partemque materialem Archei deturpant sigillo Ideali. Sic enim Assumta in Relicta migrant, sui que infestam memoriam deponunt in Archeum ut confestum tumultuetur: morbumque prolem suscitret. Non enim sunt Producta, licet Productorum insignia mentiantur: sed Relictorum sub nomine foras profluunt. Etenim si proprio malignitatis vitio, jus hospitii violayerint, ejiciun-

tur plerumque cruda, semidigesta, malèque imbuta, per vomitum, sedem, urinam, imò & subinde per abscessum, in Transmissa migrant. Unde dolores, tormina, apestiæ, diarrhææ, lienterix, stranguriæ, & partium, quibus transcut, miserix. Sin autem vitium in officinis digestionum subsit, nec ab Assumtis prognatum; Jam supponitur primarius confusionis parens, qui Assumta neglexit, deturpavit. Non rarò quoque Assumta in Relictis vix mutata perseverant, quæ Cœliaca, si ve ventralis dicitur: stante edendi voluntate, quam dejecta appetentia ingruens. Ut cognoscamus in lienari fermento, latere diversa munia, ac proprietatum dispensationes: digestionis scilicet & appetitus Assumta quoque minus grata, vel convenientia, si fluctitent, diaria fiunt, nidorosa, anonyma contenta, oresses item, &c. Sin verò contumacius hæserint, varias unius stomachi & pertinaces clades pariunt. Unde singultus, syncopes, lipothymix, convulsiones, Tormina, alvi dissolutiones, vomitus, Atrophix, &c. quæ sat manifestò apparent in Duumviratus labore. Quod si verò fermentum in prima digestionem fuerit minutum per atatem, aut progressas morborum difficultates: Assumta, quantumvis bona, vitiantur. Siquidem fermenta non secus regunt Assumta atque Relicta, quàm ipsas digestiones. Quare Lienteriam, Diarrhæas, Choleram, quia tam Assumtorum, & Relictorum, quam Transmutatorum hæredes sunt, ad digestionum vitia refero. Stranguriæ autem tamen ex Transmissis primæ ad Tertiam, contingant sæpius, quatenus naturæ rerum aciditates, in Assumtis permanferint pertinaces (prout inprimis conspiciunt in potu cerevisiæ novellæ) attamen contingunt defectu fermenti secundæ, estque proinde ejusmodi Stranguria, senio familiaris. Idcirco Strangurias tam Relictis, quàm Transmutatis in secunda, adscripsi. Obiter quoque monuisse sat

esto, quod ubique de nitore ac ordine divisionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quàm de rei quidditate. Nec enim Assumta peccant sola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verumetiam ipsa digesta, dupliciter male afficiuntur. Et enim stomachus, non solum pro toto: sed & pro se coquit. Sic etiam de organis pluribus: in quorum diversis digestionum atque functionum officiis, sui errores Producta alienant. Stomachus tamen manifestè duplici calamitati subiacet. Propriæ nempe digestionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet, propria vivit culina, quæ in stomacho, irruenti Assumpto subjecta, turbatur facillimè, etiam qualibet animi concussione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obviæ, manifestæ, atque frequentes digestionum cespitationes, obmissionesque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam utrobique Producta delinquant, Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneous cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc absurdus, viria Sextæ plerumque dicarunt mucro, per stomachi mentitum vaporem sublato, ac inde distillato. Quapropter Catarrhos in Rempubl. Sextæ, decidere commentæ sunt: sed & pituitam, quam vitali origine, in Jecore unà cum cruore generatam contendunt, jam casuali artis distillatione Relictam, inverecundè asserunt. Ast in Quarta & Quinta (u: pote prorsus vitalibus, ab inquinis cuncta sordibus, multa cura prius depurantibus) quanquam tam aperta non sint Assumptorum recrementa: attamen non est absonum ibidem procreari Retenta innata, quod natura mortalium, jam tota corrupta, nusquam omni vacet labe. Authores recitant ulcuscula in sinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimestri dysuria extinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot pustulis, ostendisse dissectioni-

bus, &c. Quanquam sanè hæc potius vitium Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, convincant. Sed quotidianæ palpitaciones Relicta accusant, vel Transmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in spiritum vitæ quàm maximè atque sæpè vigere, inopinæ mortis causas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, spiritus discursuum auctores corrumpit, quod sui indole vitiatas, capfas tam Cerebri quàm Lienis infectet, qui relictæ virulenti naturam assumit. Simplicia quoque licet semel tantum assumpta, sæpè in vitam dementant: quatenus visceris spiritum sic contaminant languido veneno, ut ipsus in Relictæ veneni sortem degeneret. Quinimo & ipse odaxissimus, sive titillationis teneritudo, in nudo stabulatur spiritu sensitivo, ut quoties semel emancipatus retrogrado motu in arterias fertur, istam tensionem causet in sanis, quatenus extra proprium cardinem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxuriat. In ægris verò præfata titillationis origo, jam aperto veneno luxuriante satur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarentulæ tripudia proritat. Idem quoque Spiritus, quia salinæ est prosapiæ (ut de vita longa alibi) in hoc puncto degener in se virulentiam suscipit, propriam in se suscitatur Ideam, ac proin incutim fugatus, labem pruritum in se suscipit, undè psora, scabies, imò erysipelata, ulcerumque varia caterva emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno se ibidem sustentant, & subinde propagant. Ergo suas quoque labes spiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occasione devii spiritus, si is qui semel motui est dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in nervos rursus dispergatur; quia duplata exercendi motus Idea insignitur (quas se mutuò penetrare ac compati docui)

docui) investigationes membrorum parit: ac fatui seipſis quadruplo ſiunt fortiores. Enimvero ſi in Prima, ſi Aſſumtum non reſpondet fermento ſtomachi (multi namque plurima non appetunt, non ſerunt, non coquunt) utut bonum in ſe fuerit, degenerat in reliſta, ſuique non mediocres ſæpè parit moleſtias, easque in partibus ſigillat. Suntque quorundam deliſta, dum minium, nimis durum, ſæctens, vel rebelle eſt ingeſtum. Sunt autem rebelliâ, quorum vita media per fermentum ſtomachi domari ac tolli nequit. Quæ quiſque invitus experitur, & agnoſcit. Dixi dein duplex ſtomacho eſſe fermentum. Unum quidem pro Prima, quod ipſi ex Liene aſſluit. Aliud verò proprium pro Sexta, quod ſibi ex inſito ſpiritu vernaculum, ac ſuæ coquinnæ proprium. Utrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Inſuſum enim à Splene fermentum peculiariter ſilet, alteraturque in febribus. Pro acido namque ſtatim nidoroſum ſubſtituitur, quo ova, carnes, piſces, & jura averſantur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quo fortiori reſeſtione recreare ſludueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in ſtomacho æſtuat: ſed fermentum à ſtomacho retrahitur: ergo ingeſta non digeruntur, ſed putreſcunt. Sic ſub canina fame duplatur lienis fermentum. Denique ſi non ipſum fermentum, ſed aliena aciditas increſcat, dolores acres ſtomacho, compreſſiones thoraci, ores, Cephalalgia, Cholêræ, &c. Similiter exorbitante fellis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiâ, Diarrhœæ, Cholêræ, itemque amaræ, vel cruentæ vomitiones, Atrophia, &c. Ite-

terum monco, quod eſſi nomina morborum antiqua relinquam: intelligam tamen abſtractis nominibus Ideas patrantes horum. In Prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta, vitioſas tranſmutationes fieri intelligo ab Ideis morboſis ibidem genitis, ac tranſmutatis. Excernuntur autem ejuſmodi Reliſta vel Tranſmutata, per ablutionem à ſudore vel lotio factam, vel per alvum, inſenſilemque tranſpiratum excernuntur. Primæ nempe Reliſta, per conſuetam emunctoria: Secundæ vero atque Tertiæ regulariter cum lotio abiguntur. At quia in plerisque inordinationes obveniunt, ideo Tranſmutatis, atque Tranſmiſſis locus eſt. Sunt autem Tranſmutata, producta primariorum morborum excrementa, vel fruſtus aſſumtorum. Quæ quia ſemel fuerunt domeſtica, ideo à tranſmutantis Archei vitio parata. Enimvero Retenta Secundæ, ſiunt vel præ debilitate fermenti, vel ejuſdem luxuali exorbitatione. Hinc accor Primæ reſiduus, nec ſat correctus, ad inteſtina pergit pro torminibus. In venas porro tranſiens, febres varias excitat, contracturam abdominis, Hydropes, Meſaraicarum obſtruſtiones, Paralyſes item artuum, & Stranguriâ. Sin autem fermentum Secundæ nimis increverit, aut vitiata qualitate ſociatum: Hinc Iſteri, amara vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digeſtum Tertiæ nimis cunctatur ſub Tertia: quanquam enim cruor in ſe deliquerit nihil; increſcit tamen duplaturum effcinæ fermentum, & hætenus alienatur per inordinationem. Siquidem intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad ſcopos ſibi deſtinatos, non ſecus atque aqua deſluentis rivi. Cruor ergo, eſſi humanæ vitæ theſaurus, ſupra juſtum terminum detentus, degenerat in menſtruum, hæmorrhoides, &c. Ac generatim quæcunque Scholæ attribuant atræ bili, non ſunt niſi Retenta Tertiæ in Tertia.

Cate-

Cæterum cum membra non alantur, nisi sub quadam proportionem, mortalibus incognita, videlicet cruoris venarum, ad sanguinem arterialem: necesse est in sexta inordinationem subnasci, quam Scholæ calori hepatis attribunt, ac falsò per refrigerantia sanare intendunt. Jecur enim, in se cadaver est, & friget, nisi per spiritum vitæ foveatur. Adeoque omnis calor, hepatis advena, exoticus est. Perinde enim se habet, pro ut digitus, in se ritè temperatus, cui si spina infigatur, etsi actû & potestate sit frigida, tamen mox tumet, pulsatur, calescit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoq; nûquam calet hepar, nisi molestam spinam in se conceperit. Quocirca etiam evellendæ spinæ, non autem refrigerandæ, sedulo incumbendum. Duplex ergo spina hepatis est. Una nimirum ex Retento noxio: altera verò ex Retento molesto, scilicet aggravante cruore. Sæpè enim sic hepar ex Retento noxio Apostemata & vitia cutis foras sagittavit, quæ multipliciter in via ratione Transmissi degenerant, pellemque sic co inquinant, ut quicquid demum ad eam cruoris pro alimonia distribuitur, in eadem contagii titulo corrumpatur. Cujusmodi sunt ulcera, quæ si solidentur, majorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertix, non rarò Cauteria opem præstiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus conjectura, & spe eventum incertis. Rari namque defectus sunt ex pluralitate cruoris boni non vitiati (pro ut lib. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia suspectum, in symmetriam reducit. Peccat itaque cruor, si comitem spinam habeat: dein, si supra debitum intus moratur, ut dixi. Atque tertio, si disproportionatur Cruor cum sanguine. Ingluvies horum trium plerumque mater. Unde dici solet: *Plus ferit ense Gula*. Nasctur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus justo cruoris gignatur: sed quod justo minus consumatur, ob

defectum exercitii, vitam desidem, axungix abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum spurii partus putantur, ab hac serie se eximunt. Quippe quod semen habeant proprium, adeoque & sub cruoris penuria non rarò saviunt. Ast hoc casu viget robur inæquale, cum debiliora organa citò saturentur, onerentur, nec affatim nutriri optent, juxta atque robustiora. Hinc namque debiliorum Arthreus contristatur, mora & impatientia excandescit, variosque sibi morbos cudit; In quibus dum fontanellæ copiosum pus & Ichor plorant, malleoli fero tumet, mucus è capite copiosior, & inauspicata è pulmone phlegmata extunduntur, sub consensu Custodis errantis: nimirum totale Arthreus cataclysmæ, juxta cuiusque debilitatem prona excrementa subnascuntur. Lex enim quantitati cruoris præscribit terminus lunaris, ut in utroque sexu absumatur, nec moram diuturniorem faciat. Hinc namque quia sub frigore pauca diaphoresis, sputa frequentiora. Plus etiam sub frigore, cibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim in morbis Roboris semper adest distributivæ vitium. Saltem ex præfatis constat, vim appetendi, non commensurari à sanguificatione, ut neque à cruoris consumptione.

Cæterum Transmutata sextæ fuerunt neglecta à Scholis, suisque humoribus & catarrhis dicata. Quasi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis deflua pituita oriuntur. Neglexerunt insuper Continentium membrorum peccata primaria, Arthreus inordinatis impulsibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendisse Brabanticas, in duce Catafactorum abstemio. Conquereretur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè ageretur, & per plateas pridie obambulasset, repente occubuit. Vidi mulierem calibem, perpetuò stitulosam, mor-

bosque siti pressam: Putabatur enim hydropica, multisque torta solutivis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam nondaret, eviscerata sospes intus apparuit, nisi quod innoxium visu hepar penderet libras 21, & paulo amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exsiccatae, & clavis asseri affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cujusdam Præsidis adnatum sacculum lapidibus referum vidimus. Item fœcum novum abdomini mulieris accrevisse, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic persæpe alterum renem, calculis oblitum monstrôsè excrevisse. Qui morbi primarii, topico spiritui partium continentium attribuerendi sunt. Credidi aliquando, cessante accretione, potestatem crescitivam extinguï, quia singula sisterent augeri. Sed postquam viderem multa per errorem crescere, quæ essent primæ constitutionis, putavi accreticem detineri à progressu suo, sola materiæ ossilis inobsequentia. Sed pori fractis ossibus obnascuntur, & costæ longiores evadunt, thoracis ampliatione, dudum à cessata accretione. Varicosa hernia de novo nascitur, sensimque nervi inslar nanciscitur. Lobus quotannis hepatis lupino accrescens, ætatem ejus prodiit. Quare carnis excrecentias insignis magnitudinis, dolore molestas, & pulsatili motu dotatas, inter morbos continentis, à Scholis neglectos, refero. Sicut & musculis novas fibras subortas, paralytin attulisse, iisque sublatis, hanc sanatam observari. In axungia enim non solum taxat pinguedo nascitur, sed simul fibræ, sive favi ejus, qui de sorte solidorum sunt. Sic cartilaginum & ligamentorum supercrecentiæ sunt notabiles, quæ Chirurgus subsunt, non tanquam morborum causæ occasionales: sed tanquam erronea producta, auferenda, suis quandoque morbis primariis annexa. Sæpe etenim ex osse injuriato liquor depluit alimentarius, qui ossis duriæ mentitur (cum

carie tamen (quatenus coaguli ossalis particeps. Continentis ergo morbos si inter Retenta recensuerim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec nisi per mortificationem auferuntur. Ad hos spectant quoque spontaneæ excrecentiæ, gibbositates, luxationes & exarthroses. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem sequuntur, semini parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referunt. Hinc nempe integræ familiæ in hæticam, Asthma, podagram, Lithiasin, Icterus, Hydropem & amentias propensæ. Nam si non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facile namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes similes. Etenim cum potestates nostræ operentur indefinenter, hinc nequeunt Retenta in pristino statu & loco dudum moram facere, quin sui peracti motus termino, à priore desciscant indole, ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Transmissa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quam exorbitatione distributionis ab Archeo lacsitro patratae. Inter Transmissa enim, primus se offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium sordes sit destinatus: peccat primum vitio alieno, quod sibi contraxit. Undè aliquot cutis vitia; quæ demum adseito fermento, frequenter perseverant. Atqui si attractrix labore, sunt œdemata, restagnata; latex in hepar & venas. Unde dysuria, diabetes, variæque morborum suppellex. Uti & in anginis, Odontalgia, & alibi sæpe est obvium: præcipuè si singulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryzza, Cataractæ, suffusionesque aurium atque dentium defectus, oriuntur, si latex vel digestionum vitia reperiat, vel aliena secum eò deferat. Quippe qui ex instituto, alienos partium defectus combibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam labitur, undè Tortu-

ram noctis fuscitat. Fluctuat enim juxta stationum subalternas vicissitudines, lunæque moderamini se subdit. Quare nervos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam suæ transmutationis ergo: quam haustu seminis exotici. Denique si scoria (quam alibi stercus liquidum voco) ab intestinis cum latice jungatur supra justam proportionem, & intra venas fluctuet, jam aderit Duelech. Vel demum si putreat, deliria, variasque febrium classes adornat. Pro ut alibi de Historia Laticis, de febribus, itemque de Duelech. In Transmissis quoque præsertim spectantur Transmutandorum errores, illorumque effectus æstimentur juxta qualitates, qualitatisve gradus, sive potentias. Quæ potissimum scilicet varietates morborum occasionaliter utrobique determinat.

Porro. Si transmutata Primæ, defecantur ad secundam: peregrini hospites & exosi nimium, pariunt febres, Tormina, nauseas, Liposyches, &c. Sin verò pergant usque in Tertiam: subsunt Hydropses, Cachexiæ, Icteri, lotii difficultates, dolores hypogastrii, &c. Quod si verò Primæ defectus delati sint in sextam, oriuntur febres repentinæ, Pleuritides, Peripneumonix, &c. Quod si Transmutata Secundæ, regurgitent in Primam, excitantur Apepsix, vomitus amari, Ileon, Cholera, Lienteria, Cœliaca, diarrhœa, &c. Sed si Secundæ pertigerint in Tertiam. Jam præsto sunt Cachexiæ, febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique si Transmutata Tertix defecantur in Primam, prodeunt vomitus eruenti, dysenterix, hæmorrhoides, &c. Sin verò in Secundam; nascuntur diarrhœæ, febres variæ. Etenim Retenta utrobique sunt hostilia, ac multò magis Transmutata Transmissa: adeoque non potest non Archeus procellas febriles suscitare. Quod si verò Transmutata Tertix in Quartam pergant: mox ad palpirationes, Syncopes, ac mortes repentinæ ventum erit. Sin autem Transmu-

tata Primæ, in Sextam stomachi eant, hinc vertigines, Apoplexiæ, paralyfes, &c. Itemque si transmutata Retenta Tertix, in sextam, mox apostemata, & mala topica ferè omnia; siquidem errore sextæ culinæ contingunt morbi tam proprii transmutati, & transmissi alieni, quàm quidquid falsò defluxionibus è capite est attributum. Sunt autem transmissa, quandoque mitia, & quæ unico errore, velut facti sui pœnitentia, resipiscunt, unicaque ob id importunitate cessant: aliàs verò fontalia sunt, quæ suæ continuitatis substitutionem debent parti transmittenti; si non etiam cum spiritu insito loci, sint concentrata. Hausto namque inde suæ deturpationis fermento, venenosa sunt, partemque permanente quodam contagio contaminant: sic ut ibidem sui deposito fomite, unico velut ictu, sibi centrum stabilierint. Coloniam inquam deinceps latioribus Astrorum importunis auscultantem erigunt. Errant ergo devii, quotquot per venæ sectiones, solutiva, diaphoretica, cauteria, vesicatoria, balnea; corporis viriumque diminutiva, sperant fontalia transmissa sanari. Ejusmodi enim Arcana renovatua desiderant, per modum Leprix. Ut de Lepria suo loco. In sexta ergo, vel alimenta, mox ante assimilationem degenerant, acceptumque à loco, soliditatis suæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem. (Tartaros cruoris incusant moderni) vel si transmissum, loco est exoticum, nec dumque venenum adscivir: statim potestates conspirant in sui exilium, cum virium plerumque multa conquassatione. A Scholis autem, quanquam statuantur quatuor liquoris alimentarii gradus: in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum causam invenerunt. Et quanquam vomitam in pulmone, atque alibi magnam obstructionum messem advertant, cuncta tamen in quatuor primos atque ficti-

ſiſtitios humores referunt, quaſi neſci-
rent, humani corporis liquores, in ho-
ras eſſe, labiles & corruptioni obnoxios.
Ego verò, multam occaſionum morbo-
ſarum ſupelleſtilem, ſtatuo, in liquo-
rum immediatè alentium numeroſa a-
verſione & degeneratione. Itemque nu-
merum non pono, non ſcio, quia ſcio
non ſciſibilem, ubi unica res continuo de-
currit filo, per ſubalternarum diſpoſitio-
num multitudinem. Demiratus ſaltem,
in tranſmutando, nullum errorem à
ſcholis excogitatum creditumque haſte-
nus, dum tamen degenerationes ali-
quot viſui ſe offerant, & quaelibet dege-
ratio ſuos occaſionet morbos. Sic enim
vertigo ſenſum atque motum ceſpitare
facit, quia liquor alimentalis dege-
ner, vim inebriantem aſſociavit. Sin et-
iam ſoporiferum fuerit, finitimum evadit
Apoplexiæ. Quodque ſi ſtupefactivum
quoque fiat, jam Caduci conditiones ge-
rit. Advertant quoque qui amentes per
ſoporativa ſanare intendunt. Nam Nar-
cotica vix ſomnum amentibus conciliant
quadruplata doſi. Sed amentiam augent;
nam dementia non eſt niſi vis ſoporati-
vacerrans: quia omnis amens, vigilans
ſomniat. Narcotica ergo ſomnia addun-
tur ſomniis deliris in vigilia. Semper
enim character ſigillaris in demente,
præſupponit membri reſtaurationem, at-
que veneni correctionem, ſua antido-
tò: non autem narcoticum venenum. In-
terim nil vetat tranſmutata naſci erro-
na, itemque aberrare digeſtiones im-
portunitate tranſmiſſorum, ac parere
prolem condolentiæ ſuæ impedimento
conformem. Unde diarrhœæ dolentes,
acido Primæ Chylo commotæ, item-
que febres complicatæ, atque duplices.
Nec vetat etiam morbum primarium
complicari cum ſuo, vel aliunde nato
ſecundario. Qualiter febris primaria,
pariens productum, undè reſolutio cruo-
ris in putrilaginem malignæ diarrhœæ,
ſermento ſebili adæquatam. Tandem

nec eſt neceſſarius tranſitus trium Pri-
marum ad Sextam per Quartam & Quin-
tam. Eò quod maxima cruoris pars nun-
quam ad cor deveniat, multòque minus
in ſiniſtrum ſinum rapiatur. Quia par-
tes ſingulæ aluntur cruore non minus,
quàm ſanguine. Hinc contingit nem-
pe vitia trium primarum, non raro im-
mediatè tranſcendere in ſextam. Ideò-
que tranſmutata trium primarum, ſi ad
ſextam pertigerint, non peccant proprii
nominis tranſmiſſione; ſed ſola tranſ-
mutatione: eo quod tranſmiſſio de
Tertia in ſextam, ſit regularis, legitima,
& ordinaria. Addam de ſplene. Si de Pri-
ma aciditas chyli, immediatè deſera-
tur in Splenem, adeſt mox quartana,
è coagulato ſcilicet ibidem peregrino.
Sin vero ſexta in Splene turbetur, cum
ſit conceptuum primorum cubile: ex-
crementa, ſive Tranſmutata quæ ex pro-
prio alimento ſiunt, plerumque vi ima-
ginativa (qualis in multis ſimplicibus,
& oculatiſſimè in ſaliva rabidi occur-
rit) dotantur: quæque ideo voco in-
ebriativa, ſomniativa, vel inſatuantia. Id-
eo nempe unius vini, multiſormis eſt
ebriorum conditio. Id eſt, unicum vi-
num diverſas ſuſcit atementias. Claudi-
cat namque venenum amens, cum vini
ſimilitudine. Nam venenum amens præ
excellenti poteſtate, non ſequitur con-
ditiones hominis: ſed ipſæ hominis con-
ditiones coguntur obedire veneno. Ut
luculenter in veneno demorſi, à cane ra-
biente. Venena ergo, quæ ex degenerare
alimento in ſexta naſcuntur, ſequuntur
naturam ſuam. Quo enim propinquiora
fuerint aſſimilationi, eò inſatuant poten-
tius. Nam quo propinquius fermentum
viſceris, ſpiritusq; inſiti irradiatio ipſi ad-
fuerint, eò quoq; viciniuſ cuiuſdam ima-
ginativæ Ideam ſibi adſcivit, quam demùm
tranſplantat in venenofum virus, non qui-
dè tam exitale vitæ, quàm poteſtati illius
viſceris. Poterit autem deinceps ex prædi-
ctis, quiſq; ſibi morborum ſcenia erigere.

Mihi autem ostendisse sat fuit, omnem morbum primum, objectivè ac subjectivè, cadere in Archeum, adeoque in vitam ipsam. A qua videlicet immediate formatur. Secundarium verò morbum objectivè quidem in Archeum: subjectivè verò in materiam: vel solidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per causas, radices atque essentiam, juxta hospitia, in natura distributos ostendisse, calamum repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam sit, huc suum dilatavit tractatum. Quamobrem non est frigiditas, calor, humiditasvè in alterutro sexu, causa sterilitatis, utut alium hoc vociferentur alii. Siquidem inprimis nulla est in vivis siccitas possibilis: humidumve uteri vitiosum, non est complexionis: sed merum digestionis vel transmissioniscrementum. Sic denique calor & frigus signa sunt defectuum in natura, non autem causæ. Quia hæ qualitates carent semine, proprietatibus vitalibus, ac pœstativis conditionibus. Ideo nimirum sterilitas & fecunditas in unoquoque mundi climate est. Est tamen Æthiopiis longe calidior calidissima muliere Moscovitica. Humiditas autem excrementitia, & supervacanea uteri, est effectus morborum: imò si fuerit comes sterilitatis: non tamen ejus causa continens. Nam causa interna non differt ab ente ipso. Sic nec menstrui defectus est causa sterilitatis: si defectus iste negationem contineat, procedatve ut effectus propinquioris indispositionis. Impuberes, vel etiam ante menstrua, non raro concepere, & maturiores silente menstruo. Non raro quoque hystericæ, multis pœssumdatæ angustiiis, feliciter concipiunt juxta atque patiunt. Interim steriles aliquot rectè valent. Instanti quoque menstruo plures concipiunt: ut & silente deinceps menstruo, multas conceptus decepit. Aliquæ toto gestationis

curso; plures verò aliquot tantum mensibus, sua notant menstrua. Enimvero quam sterilitas respectum quodammodo dicat privativum: est tamen ens merè positivum atque morbosum. Nam oritur ex singulis positivis defectibus. Quia per se, & in se, est malum naturæ. Pro ut fecunditas dicit causam integram. In viro enim non castrato, non spadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet sterilitas. Hinc namque adhuc senex generat. Undè sequitur, non tantundem perfectionis tribui, ut neque requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mares voco, qui gonorrhœa laborant, aut inde vitium retinent: Itemque qui notabili alicujus visceris vitio laborant. In femina, menstruum superans, deficiens, irregulare, aquosum, flavum, nigricans, viscidum, putridum, dolor in lumbis, ventre, coxis, motusque uteri sursum, deorsum, laterales, sunt quidem languorum uteri testes & signa, adeoque & conceptum retardant, restagnant, abortus movent, & profluvia: atamen prorsus non tollunt conceptus spem, nec morbus sunt qui dicitur sterilitas. Nam vetulæ sanè sine omnibus istis steriles sunt. Enti enim positivo, quod dicitur sterilitas unicam adæquatam, & coævam causam in Sacris descriptam invenio his verbis: *Deus uterum Saræ aperuit*. Etenim est donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenum uteri, suis plicis optimè clausum, aperitur, & dilatatur congruo congressus momento. Blas est inquam magneticum, trahens: per quod, metus vacui istam apertionem sequitur attractus seminum, & adæquatè repletio apertarum rugarum. Apertio nempe præfata, suctum facit metui vacui. Qui si indebito momento fiat: jam frustra fit. Uterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem ostendit: quippe qui per minimas plicas in se rugatur. Sui autem apertio, non consistit in hominis arbitrio, ut neque in titillatione aut luxu:

at prorsus in divino beneplacito; unde dotes in naturam quoque dispersæ Aperiendi, & claudendi: adeo ut simplicia quadam hanc vim obtinuerint. Nec sat est iterum statò aperiri momento, nisi

adveniens hospes loco gratus sit. Nam si labe sit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generandi est spes: quia indignatus uterus abhorrentiæ furorem vix placabilem concipit.

P R Æ F A T I O.

Demonstravi jam alibi, Scholasticas præterisse cognitionem morborum, rerumque, quantum negligentia, crimen: nec mirum ideo, si de inauditis nil hætenus. Etenim à scholarum opinionibus recedendo sapere velle, insolitum atque difficile fuit, dum deficerent, quæ pro agnitis erroribus in vicem substituerem. Pauci quoque, qui solius proximi charitatis ergo philosophantur. Plerique proveciorum discere recusant, quasi cuncta scivissent Græci & Arabes, desperantque plura sciri posse: Ideoque ignaviam, ut pellem induerunt suam; Frequens est autem, qui mox à promotione de domo in domum transcurrit, soli lucro intentus, venalem sanitatem pro visitationibus prostituit. Rarissimus ideo qui ad penetrare admittitur. Multus interim ad fores Chymicæ ambulans, magna stentatur, vanâ delusus spe. Enimvero vitæ ac mortis historiam primus (nisi fallor) scripsi, sperans, quod DEO inde suus cedet honos ex dono gratuito arboris vitæ atque ususfructus illis, quos Ipse ad vitam longam reservat post me. Nam qui ante me de Vita longa tractavit Paracelsus, titulum quidem dedit, at materiam prorsus ignoravit. Interim nisi Dominus averterit, iusto metu ominor, vitam mortalium indies accurtatum iri, ac tandem in viridi spica ad funus transituram, peccando venæ sectione & purgationibus. Nisi inquam Deus nova penè faciat omnia. Est quippe acquisitio arboris vitæ difficillima, multum operosa, & paucis revelata: Oportet namque ut per Montem Domini ascendat innocens manibus &

corde, qui non accepit in vanum animam suam, nec struxit dolum proximo suo. Is enim solus accipiet hanc benedictionem à Domino. Donec tandem extremis temporum confusionibus, homo hominem docere audebit, quæ alioquin ob hominum contrectationes conservandas manent in occultis. Hodie enim Medentum plerique se sat scire rentur, si paganicam doctrinam avorum initiati didicerint saltem, ac per regulas Scriptorum excusentur à nece apud vulgus. Plerique eorum quoque vitam longam irrident, quia nescii: sed horum quandoque sua erit satietas, eorumque ludibria in suos cadent auctores. Quia venturâ atate tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectus. Vitia quoque catenatim per atates sibi succedunt invicem. Quandoque jam honori fuit plures hausisse scyphos, aliàs Monomachum plures occidisse. Fraus & dolus floret hodiè titulo sagacitatis, & virtus inter paucos rara latitat, licet jugiter nominatenus aestimetur. Invalet iterum, dum perniciosorum ingeniorum numerus à laudis studiorum oris & malis curiositatibus ad artes & opificia recedit. Temporum nempe nascetur tranquillitas, abacta vermium ex otio & alieno viventium turba, pietatis pallio tecta. Ventura tandem resipiscencia reformationem sperare jubet. Cui felici atati de Vita longa scribere decrevi, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum sit devolutus. Inaudita autem dum pando, anteriorum errores scibi detexerim, id coactus egi, ne qui me sequentur, in salebras impingant, & scôpo veritatis oibentur. Nam

ipse ab adolescentia sensim intuens varias filiquas, quibus naturæ initia incrustabant, apostata à Galeno haberi cœpi, ac Medementum vilipendio me lubens exposui, ratus laudabile meas stupiditates rideri, ab ignorantibus: quia totâ vitâ auram vulgarem neglexi. Etenim ab Oforibus Paracelsista vocor, scholarumque defector, æstimatorque tamen arcanorum aliquot Adeptus. Et quanquam à binis Imperatoribus hoc titulo invitatus in aulam,

honores tamen & aulicam vitam recusavi, qui totâ vitâ spreui odores ambitionis; ac multo jam magis (ad arginens fossæ per senii ripam detentus) devito incurius & negligo, quicquid de me vivo aut defuncto senserit posteritas, quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Protestor itaque ubique, quod scholarum errata, neglectus adnotaverim nunquam, nisi ut meæ satisfacerem vocationi, ac prodessem credulis mortalibus.

D E T E M P O R E.

1. *Cur primum de tempore agat Author.* 2. *Propositio Tractatus.* 3. *Propositio auctoris.* 4. *Tempus nil commune habere cum ullo motu.* 5. *Negotiationes temporis.* 6. *Error Scholarum.* 7. *Abfurdi, aliquot inde consequentia.* 8. *Quid deceperit Scholæ.* 9. *Differt consideratio matheſis à naturæ veritate.* 10. *Error tertius.* 11. *Quartus.* 12. *Quintus.* 13. *Sexus.* 14. *Emanant inde aliquot absurda.* 15. *Conclusio inde deducta verus temporis proprietates contra ſcholæ mutum explicat.* 16. *Septimus error probatur.* 17. *Falsa temporis definitio.* 18. *Motuum duratio essentialiter includitur verum semini-bus.* 19. *Tempus nequit eſſe motuum internæ mensura.* 20. *Octavus error.* 21. *Aliquot absurdi errores inde ſequentes.* 22. *Unitatis incœmum.* 23. *Scholæ per ſuam indagandi ignoviam decepit.* 24. *Quid Auguſtina in tempore decepit?* 25. *Auctoris aliquot confid-raciones circa tempus.* 26. *Quid ſit in Genſi dixiſſe, in principio.* 27. *Error Ariſtotelis de loco.* 28. *Duratio magis intima rei, quàm ſit locus aut res ſibiipſi.* 29. *Temporis vera essentialisque proprietates.* 30. *Cur tempus non ſit de prædicamentis.* 31. *Male inſtituit etiam male aſſuſcendi.* 32. *Quid Herotus deceperit in temporis consideratione.* 33. *Demonſtrationes aliquot, etiam de Sacris pro Auctore.* 34. *Difficulus prioris u abſtrahitur à tempore.* 35. *Duratio non divit reſpectum ad res.* 36. *Probatum jam ſolidat hypothefes.* 37. *Lex ſæi.* 38. *Conſequens ad poſitiones Scholæ.* 39. *Prioritas à reſpectu ſæi: non autem temporis.* 40. *Quid ſit ſuccoſio.* 41. *Tractatus de ævo, reſpectu temporis.* 42. *Reſpondetur obſjectioni de Sacris allate.* 43. *Demonſtratur error per Angelorum operationes.* 44. *Argumentum Scholæ contradicens.* 45. *Probat auctor multipliciter.* 46. *Proſeſſio Auctoris de tempore.* 47. *Hebent quædam in vera motuum diſiſione & menſura, quod motum dies.* 48. *Horologia.* 49. *Error horologiorum.* 50. *Menſura ab Auctore excogi-*

tata. 51. *De ſiebus Criticis.* 52. *Notatur Paracelſus.* 53. *Criſis medemi parit infamiam.* 54. *Trivolutates.* 55. *Anni climatærici conſideratio.* 56. *Aſtologorum peritæ ſuiverſugium.* 57. *Jam deſciunt pro mediæ ab aſſerto numero climatæricis.* 58. *Numeri Sabbatharius, Jubilei, enneaticus, &c. ſpectantur.* 59. *Hebdomas non tam ob numerum, quàm ob perſidiam Judaicam introduciuntur.* 60. *Concluditur tractatus pro vita longa.*

DE Vita longa ſcripturo vi-
ſum ſuit tractatum de tem-
pore præmittere, eo quod
vita longa inſeparabilem de-
beat reſpectum ad duratio-
nem. Nec tamen id à me ſic primo lo-
co ſtatutum, quaſi vellem vitam metiri
per tempus, quin potiùs propriè loquen-
do, Durationem vitæ computo, in relatione
ad dies & annos, quos mox demon-
ſtrabo non eſſe tempus. Paradoxa qui-
dem (fateor) at nihilominus vera do-
ctrina. Etenim Ariſtotelem alibi oſtendi
initiorum naturæ penitus ignarum, &
materiæ Phyiſces penurioſum, ac proin-
tempus, locum, vacuum, infinitum, fortun-
nam atque ejusmodi abſtractas conſide-
rationes, planèque peregrinas in ordine
naturæ, tanquam Inſtituta Phyiſica eſſent,
totus ridiculus expoſuit. Ego autem vitæ
longæ præmiſi ſpeculationem Temporis
hactenus ignoti: Quapropter in ejus elu-
cipationem hanc ſtatuo

PROPOSITIONEM.

2. Tempus non aliter, ab Æterna duratione separatur, quàm lumen dici, non apprente sole, à lucidissima luce corporis solaris.
3. Credo enim viam, veritatem, vitam, & rerum omnium essentiam esse DEUM summè gloriosum. Item esse Principium, in quo universa sunt principiata, vivunt & moventur. Dico itaque, quod etiam non dato corpore vel motu: attamen tempus, locus, situs habitudo invicem, atque distantia essent eadem, quæ modò sunt. Siquidem extra cœlos creditur locus interminatus, omni privatus corpore & motu: repletus tamen Spiritu suâ magnitudinis infinitudine illi adæquatus.
4. Pariter tempus intelligo non loco, non corpori, non denique motui alligatum: sed ens ab iisdem separatum. Proin nec tempus mendico ex circumscriptione motus cœli primi mobilis. Nam prout motus cœli fit in loco, ac si esset loci quædam mensura: tamen sicut locus non est motus, quanquam in loco fiat: sic neque motus est tempus, quanquam in tempore contingat. Neque enim tempus potest generari per motum, vel in utero motus, si generatum sit in specie simile suo generanti. Enimvero Annus, Dies, Menses & Nox non sunt tempus: sed mensuræ & accidentia rerum in tempore contingentium, planè peregrina & externa temporis. Sic nempe dies nostra alterius nox est. Interim ubique idem Tempus in toto universo. Ver, æstas, autumnus, hyems, non sunt tempus: sed alterationes aeris, ordinatæ in alteritatem & vicissitudines rerum. Pueritia item, adolescentia, juvenit, vigor & senium non sunt tempus: sed nomina alteritatum corporis atque vitæ. Etenim Scholæ, præterquam quod doceant Tempus, vel esse ipsam mensuram primi mobilis, vel sub eadem saltem concludi (nondum enim id determinatum) volunt insuper, quod indivisibile quodlibet punctum temporis physi-

cum in se haberet actu & realiter infinita puncta mathematica. Quandoquidem positivum reale infinitum, prout & indivisibile actu, quod in se non est positivè intelligibile, quodque ideo Scholæ negant possibile: jam in quolibet temporis minimo puncto donant ultro, id est, meritis somniis conspurcant naturæ cognitionem. Necessariò itaque ex datis illarum 7. suppositionibus sequitur, unamquamlibet partem temporis non esse temporis, sed punctum aliquod mathematicum, indivisibile, atque adeo sine duratione extra & præter tempus. Itaque quod etiam tempus constaret vel ex indivisibilibus partibus, vel tanquam aliquod productum esset, ex connexionione indivisibilium & infinitorum punctorum durationis. Ut nec sic quidem reverà essent indivisibiles atomi sive puncta durationis: si per sui connexionem in aliquid divisibile confluerent. Non attendunt, inquam, quod indivisibile negativum nunquam possit per connexionem coalescere in esse aliquod præsens, actuale, longum, breve, magnum vel parvum, eo quod in se comprehendat merum nihil in ente physico, id est, reali. Itaque sibi in verbo (indivisibile) 8. contradicunt. Aspexerunt quidem longum & breve Tempus: atque hætenus subter quantitatē reducerunt. Denique etiam temporis essentiam ac totam circumscriptionem constituerunt in successione, quæ actualiter infinitis & infinitè indivisibilibus durationis punctis, in minimo quoquo instantis physici puncto connexa statet. Profecto utrobique se 9. nimium addixerunt Mathesi, dum naturam inculcasse sibi sunt visæ. Mathesis nimirum supponit in quoquo continuo infinita subdivisionis possibilia puncta, quas suppositiones interim natura nescit, negatque physica: Quippe quæ attendit res, prout sunt, & non prout inserviunt speculationibus mensuræ situum. Separantur dein Scholæ considerationem magnitudinis à consideratione numeri, volunt 10.

- luntque Tempus numero similis, quàm continuo; Quasi species simiarum, quatenus homini similes sunt, esset inter homines referenda, non autem inter belluas. Ridiculum itaque Tempus à numero non separasse toto cœlo. Putarunt tandem numeros ejicere unitatem: dum tamen unitarum connexio omnes pariat numeros. In quo & istud stolidum, quod zero pro unitate habeant, dum mille zero subscripta ne unitatis principium contineant. Postremo & hoc frivolum, quod Binarius à ternario, species differat, ut & hic à quaternio, licet duo binarii quaternarium faciant & fiant: Idque non quidem per generationem novientis: sed per colliquationem utriusque Binarii: quare nec species in numeris agnosco; sed tantum solas alteritates, commiscibiles & reducibiles. Non enim patitur natura se ad Scholarum lubitum subter regulas coerceri: ut scilicet numeri ex se generarent Species específicas, quarum singulae essent mera toridem individua. Species itaque ejusmodi atque metaphoras à natura alienas scio. Tempus itaque, quod in puncto infinite indivisibili consisteret, à Scholis pro columna Physices reputarunt. Quapropter magis confirmor, quod quicquid Scholæ à Gentilibus desumunt, sit inutile Sophiæ labumen. Etenim si alioquin in actu indivisibilis & infinitis durationis punctis, ali-quod infinite correspondens minimum, ligaret proportionata infinitudine puncta Temporis per subsecutionem durationis (præter plurimas absurditates) tempus necessarii suum actuale esse haberet, antequam esset, id est, esset non quidem in esse, sed totum simul in fieri: imò nec quidem sic fieret, esset, aut esse posset, ut esset, sed ut periret antequam esset.
11. Putarunt tandem numeros ejicere unitatem: dum tamen unitarum connexio omnes pariat numeros. In quo & istud stolidum, quod zero pro unitate habeant, dum mille zero subscripta ne unitatis principium contineant. Postremo & hoc frivolum, quod Binarius à ternario, species differat, ut & hic à quaternio, licet duo binarii quaternarium faciant & fiant: Idque non quidem per generationem novientis: sed per colliquationem utriusque Binarii: quare nec species in numeris agnosco; sed tantum solas alteritates, commiscibiles & reducibiles. Non enim patitur natura se ad Scholarum lubitum subter regulas coerceri: ut scilicet numeri ex se generarent Species específicas, quarum singulae essent mera toridem individua. Species itaque ejusmodi atque metaphoras à natura alienas scio. Tempus itaque, quod in puncto infinite indivisibili consisteret, à Scholis pro columna Physices reputarunt. Quapropter magis confirmor, quod quicquid Scholæ à Gentilibus desumunt, sit inutile Sophiæ labumen. Etenim si alioquin in actu indivisibilis & infinitis durationis punctis, ali-quod infinite correspondens minimum, ligaret proportionata infinitudine puncta Temporis per subsecutionem durationis (præter plurimas absurditates) tempus necessarii suum actuale esse haberet, antequam esset, id est, esset non quidem in esse, sed totum simul in fieri: imò nec quidem sic fieret, esset, aut esse posset, ut esset, sed ut periret antequam esset.
12. Igitur Tempus (contra Scholarum præscriptum) nec longum nec breve, nec ante nec post, nec mensura nec mensurabile est. Piguit sanè deicere debuisse, quod in tota Aristor. ascultatione Physica nil reperiam, nisi crassam insectiam absurditatibus atque impossibilitatibus stipatam. Quare compulsi sui vera scribere ex commiseratione Juventutis per credulitatem abductæ. Inprimis itaque Scholæ 16. jubent, tempus suæ considerationis esse motuum mensuram, cum jam ex suppositis falsitatis convictis constet, quod tempus nequeat metiri, nec judicare de duobus motibus eadem duratione (sic loquar) factis, uter alter sit celerior. Nam secundum præfatas suppositiones tempus necessario se semper propinquius jungeret motui celerissimo: eò quod sit indivisibili propinquior ac similior. Denique si successio temporis concursu & auxilio indivisibilis infinitudinis contingeret, & quod omnis motus juxta durationem conscriberetur termino, & quod nulla sit adæquatio sive proportio finiri ad infinitum; minimèque, ubi utrumque ejusdem durationis obuitu consideratur; necesse est ex Scholarum doctrina, Tempus fore Primi motus aut mobilis mensuram incommensabilem, vanam, mendacem & incomprehensibilem. Quippe definiunt Tempus, ut sit mensura motuum, in relatione ad durationem, ac velut per acciden. appropriaretur motui & successioni per se, nempe propter durationem. Enimvero si motus sit ita, super aliquod immobile, ut hinc Arist. conjecerit (licet falso) Primum Motorem necessario immobilem: quidni stabilitatem etiam durationi donent? Sub qua nimirum omnes motus & successivorum proportionales debeant commensurari; Seminibus quippe universis ab initio inest, nedum principium cujusvis motus, sed & sua durationum determinata periodus, cuique motui propria: cum omnis varietas quarumcunque alterationum pendeat ex tarditate vel celeritate motuum. Igitur motuum duratio includitur seminibus essentialiter, intimè, originaliterque, velut principium formale atque directivum eorundem; Non autem quod tem- 17. 18. 19. pus

- pus sit externa quæpiam consideratio mensuræ motuum, respectu durationis : cum ejusmodi consideratio sive habitudinis relatio sit tantum externa accidentalisque rebus ipsis, adeoque merum ens rationis : non autem primordialiter essentialiterque insita ipsis seminibus, prout est duratio. Denique scholæ supponunt species naturales in quantitibus continuis : Cum tamen continuum vel discretum non sint res, sed nudæ considerationes rerum secundum mensuram. Res habent quidem suas species reipsâ, sed illarum consideratio tanquam ens rationis caret essentialibus speciebus in Physicis. Pudeat igitur, quod tempus inter mensuras & entia rationis sive non entia statuerint. Pudeat, inquam, scholas Physicas, plus se contemplatas Mathesin, quam ipsam naturam. Fuisse est itaque, species in numeris, per quas in rerum natura distinguerentur, agnovisse : nesciisse tamen unitatem esse numerum : Utpote unum, in sui alteritate non minus est distinctum per unitatem à quovis alio numero, quam est denarius. Neque enim ulla est ratio, propter quam duæ unitates magis constituerent numerum, quam unica ; siquidem in binario adhuc ambæ unitates sunt discretæ & distinctæ, imò integræ in suo illarum esse, nec desierunt aut abierunt in aliquod tertium propter earum connexionem : Nam binarius nil designat præter binas unitates. Ulcerosum est itaque, duas res permanere in sui priore esse connexa, attamen ob solam istam connexionem generasse speciem, à se utraque diversam. Quocirca unitas propriissimè est omnis numerus, eo quod ex illa fluat omnis numerus, estque omnis idèò numerus nihil præter unitatum connexionem. Unde ipsa unitas Divinitatis typus est : eo quod ex in omnes fiant numeri, atque iterum in eandem resolvantur. Equidem scholæ quoties per Mathesin aliquid concepere, id statim subter regularum generalitatem in naturam con-
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.

torserunt. Sic namque ex quatuor putatiis elementis quatuor qualitates, complexiones, ac humores confusè adæquando, hærixæ translatae sunt usque in astra, cunctaque suis figmentis consentientia statuerunt. Quâ nimirum methodo continuum speculatum in Mathesi aptarunt punctis linealibus, & tandem quoque temporibus. B. Augustinus fatetur quidem, tempus aliquid esse, sed nesciri temporis quidditatem, quia scilicet falsis è Paganismo thesibus imbutus. Quare erubescit etiam atque etiam, temporis essentiam velle explicare. Sed hunc osorem non timeo, qui jam in cælis veritatem adspiciat.

Inprimis namque à tempore successionem omnem abstuli, qui jam magnis authoritatibus Ethnicarum scholarum jugum excusseram. Siquidem initio meditabar, stetisse cælos, non tamen aliud tempus fuisse stante sole, quàm modò. Itaque cœpi istam durationem absque successione motus cœli dimetiri : Et consequenter sensim didici, omnem à tempore sequestrari successionem : & hanc duntaxat motui accommodare : Tum dein insanum reputare, Solem quandoque stetisse, & nihilominus adhuc hodiè tempus intra cælorum motum demergeret. Nam etsi detentio ista Solis sit miraculosa, attamen duratio proin non fuit miraculosa. Dein conspexi, quod ab initio tempus jam esset, nondum existente die, sive ante natam lucem & segregationem ejus à tenebris. Cælum ergo, Terra, aquarum abyssus, tenebræ, & dies ipsamet erant, antequam cœli orbita definiret diem. In principio inquam creaturarum, non autem in principio temporis. Quia istud rerum initium includit aliquod Dum, ut sensus sit : Quanquam Deus ab æterno statuerit res creare : Dum tamen infinitæ bonitati placuit emanare in operationem ad extra, tum in principio creavit Deus cælum & terram. Atqui ante creaturam erat illud Dum, quia Deus non habebat opus creaturâ, vel creatâ duratione, nec res creandæ

M m m m

habe-

- habebant opus creatâ duratione, imparis concurrente dignitatis principio ullo cum Creatore infinitæ potestatis. Nam si creatura non dependeret originaliter, totaliter, absolute scilicet & intimè à Deo, tanquam à durationis suæ initio & fine, utique nec Deus etiam esset immediatum ac totale principium, ut neque immediata vita rerum, id est, non foret α & ω illarum; Igitur intellexi inde, si natura quandoque stetisset radicata in duratione profuente citra medium ab ipsamet æternitate: illam & hodiè sic stare debere ob easdem necessitatis regulas. Scrivi namque mox inde, quod Duratio, quam tempus nominant, sit ens reale: Itemque si tempus ab initio fuerit ante factam creaturam, non poterit utique reputari inter creata. Nec enim est facta mentio creati temporis. Perpendi etiam, quod sicut mobile est ita in loco, ut locus nedum exterius circumdet mobile (utut interim sic putet Aristoteles) sed quaquaversus locus penetrat ipsum mobile, ita ut intima quæque pars corporis non minus sit in loco, quàm ejus superficies: non tamen proinde vice versâ locus à mobili comprehendatur: Ita scilicet & adhuc multò abstractius Duratio est quidem rebus intima; non tamen à rebus afficitur, clauditur, vel apprehenditur. Locus etiam certam atque determinatam positionem quidem, mutabilem à mobili: penitus tamen ab omni prorsus loco inseparabilem. Atqui ipsa Duratio sic est à rebus inseparabilis, ut ab his nullatenus unquam migret aut mutetur. Itaque cum duratio sit supra & intra esse rerum, & ab his inseparabilis: inò magis intima rebus, quàm ipsæ res sint sibi metipsis: Hinc igitur in tempore durationem planè divinam sum meditatus, adeoque illo respectu ab æternitate non distinguendam: distributam tamen rebus, pro modulo cuiusque recipientis. Atque sic sat probavi præfatam propositionem. Quamobrem tempus nec partes habet, nec admittit di-

visionem sui, & per consequens nescit successionem. Neque etiam somnia probat: quæ scilicet puncta actû infinita, copulata vel disrupta in se recipiant. Imò nec tempus est duratio magna vel parva, magis quàm plana, rotunda, longa, profunda, brevis aut lata. Quia revera non est intra prædicamentorum ambitum; eò quod infinitum actû existens est tantum unicum, Deus nimirum, qui est omnia. Et enim si bonitas, vita, veritas, essentiaque abstracto modo sint Deus ipse in creatis, negari pariter nequit, quin in iisdem ipsa Duratio Deum repræsentet. Credo itaque verum tempus impermissum, sine macula creaturæ, ubique & semper immutabile, nec ullo modo successivum. Utque hoc propinquius conciperem, abstraheram à tempore cuncta corpora, atque omnem successivorum alternationem sive motuum succedentes vicissitudines; Tumque primum clarè intellexi, quod Tempus in suo esse nullam ferat aut debeat respectum ad motuum instabilitates, varietates aut mensuram. Siquidem tempus est id quod est, sive motus atque mutationes fiant, sive non: quippè non inveni Durationem relativam ad motum aut vicissim, motum ad durationem nisi per accidens, & propter mentalem mensuram unius ad alterum. Quod prorsus est impertinens: Siquidem tempus non habens successionem, non potest inservire commensurationi. At quia sublimitari loco conclusi, Scholisque Ethicis perperam imbuti soliti sumus in temporis duratione prioritates & celeritates cum suis correlativis indefinè considerare, eo quod frivolo abusu, motuum atque mobilium determinatio attributionis juxta spatium consueta sit mensurari. Quæ tamen relationes prioritatis, si in tritina veritatis ponderentur, sunt duntaxat attributa motuum, nequaquam autem Temporis vel durationis; Eò quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum relationem inseparabilem ad partes motuum insequentes, &

& tarditas comparat motuum celeritates invicem; adeoque prioritas, tarditates, &c. non tam metiuntur tempus sive durationem, sed tantum in respectu motus diurni. Humana siquidem & indistincta imbecillitas peculiares omnes motus cum diario sive diurno, emensa est per quandam ignaviam & hebetudinem. Ut pore non respiciunt motuum prioritates, non propriè ipsam temporis durationem, sed potius motus generalis universalem distantiam. Ac quanquam in cunctis insit & adsit ipsa duratio temporis, hæc tamen est prorsus aliena à successione motuum: Hinc proinde ceptum est, tempus velut ens successivum atque caducum per inslans singulorum considerari. Prasertim quod Scholæ stoliditates vulgi imitatur tempus tandem cum cæli motu confundere consuevere. Non mirum igitur, si talibus initiis magni Heroës, temporis quidditatem considerantes, eandem concipere non potuerint. Quippe cum involvat actuale infinitum (quod unicum est æternum) ex seipso est necessariò per finitum incomprehensibilis. Etenim tempus putatum est succedere ac partes habere, quia partes in motibus sese subquerentur. Cum tempus & motus sint res disparatæ, & tam procul distat ab invicem, quantum res caduca & finita ab infinito. Non enim etsi motus fiat in tempore, plus potest motus per tempus commensurari ab homine, quam potest homo metiri per Deum ipsum hominem, qui in Deo est, vivit, & movetur. Si enim

33. DeuS veller inposuerum omnem cæli cursum inæqualiter sic inordinatum, ut ad illum nullus motus adæquari posset, an proinde & tempus in seipso fieret inæquale? Vel an desineret esse, quod modo est? Imò si cessaret (ut olim cessabit) motus cælorum, an proinde cessabit tempus pariter? An ipsum nunc non amplius nunc esse? quid enim ad tempus attinet, quod in tempore contingit? Siquidem suum esse habet liberum, sine respectu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid

aliud. Tempus sanè non est nobis datum in mensuram, vel ut in seipso sit mensurabile: Sed habet esse liberum in eo, unde omnis essentia. Per exemplum: Deus inest unicuique creaturæ. Etenim bonum quatenus omne bonum, non autem hoc & illud est Deus: In quantum verò est hoc vel illud bonum, non est omne bonum; atque in tantum habet esse in creatis. Equidem et Deus est unicum in omnibus bonum, ira vicissim & omne bonum est essentialiter hoc unum verum bonum: Similiter Deus omnibus ubique præsens, & sua duratio est duratio omnium ac singulorum. Pariter quoque lumen Solis est ens & aliquid in seipso (illuminat quippe & calefacit) extra tamen aut citra solem est nihil; Eodem modo æterna duratio in creatis est tempus; quod extra vel præter æternam durationem est merum nihil, privativè & negativè. Quapropter *quandiu* erunt ulla creata, nunquam desinet esse tempus. Dixit Dominus: *Tu es filius meus; hodiè genui Te*. Quia æternitas non est, nisi unicum nunc, unicum hodiè. *Ex utero, ante Luciferum genui Te*. Christus ex utero natus in tempore, & tamen ante Luciferum. Quia in tempore nulla est prioritas vel successio. Ante ergò designat prioritatem successio- nis motuum & excellentiam dignitatis: non autem prioritatem temporis. Quia ab initio in consumptione: n. seculi non nisi unicum nunc. Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus, ejusque mors salvat defunctos ante incarnationem Domini; quatenus incarnatio beatifica motum respicit. Salvat nimirum anteriores, juxta cursum vitæ præcedentes, ac respectu motuum inter se invicem collatorum: non autem obtuitu durationis. *Vi non rapiat eas leo, nec infernus devoret*. Preces enim illæ pro defuncto dudum post mortem, cum tamen mox ab expiratione plerumque suum judicium subeant animæ. Quare preces ejusmodi frustra essent, ac serò nimis institutæ, si tempus esset successivum.

Ecclesia ductore triumphat Paraclete, novit proin, omnia futura esse in eodem temporis nunc, ac si antequam oppeteret, contigissent preces. Sapiens enim adstruit, DEUM omnia simul fecisse; Genesius verò sextidui historiam scribens totidem quoque dies consumtos ait. Quæ proin contradicerent, si temporis detur successio. Sex ergo dierum spatio cuncta sunt creata: Unico tamen temporis permanente puncto. Sic namq; Diabolus futura prænovit, in successione motuum: quatenus præsentia in unico temporis nunc. Stellæ quidem sunt in tempora, id est, ad temporum vicissitudines sive motuum varietates: non autem ad durationem vitæ nostræ, cuius est statutus terminus ab Omnipotente.

35. Enimverò prioritas difficillimè sequestratur à tempore. Nam quamvis abstrahamus tempus à loco, motu & corpore: attamen propter oppositam consuetudinem, reique novitatem, perquam difficile est à prioritate in tempore desuescere, non secus atque quis sinistra panem scindere, id illi est dextra molestum, licet plura alia per dextram ritè obeat. Proinde tamen difficultas vel dissuetudo intelligendi nil quicquam in rebus mutat, aut temporis essentiam obligat, ut nostris se accommodet erroribus. Quid enim ad tempus attinet ipsa prioritas motuum in corporibus? Quidve nocet temporis prioritas, quæ soli debetur motui? si per inscitiam in tempus sit translata? Quia autem motuum prioritas in ordine ad durationem dicit immediatum respectum ad alium motum (dierum scilicet & annorum) per quem omnes alios metimur motus, idcirco prioritas abusivè est traducta in Durationem. Alioqui sanè prius constare deberet, quod idè iste dici motus esset tempus, eo quod in tempore contingat: quo probato, prioritas tum posset referri ad Durationem, & non aliàs: ergò nunquam. Mihi autem in rebus distinctionem sat est, quod duratio

ex motu in sui essentia nequaquam dependeat, sed in se ac præ se ferat quandam Divinitatis uniformem constantiam, per quam nempe ita sit permanens, quod ab omni vicissitudine ac prioritatis successione maneat prorsus libera, aliena atque à rebus rerumque successivis motibus planè independens: Ergo in nullo prædicamento collocanda est duratio. Cumque nullo modo in relativorum se- 36. riem pertineat, ideo per consequens duratio nullum dicit internum respectum ad res, nisi per accidens: idque etiam non nisi juxta miserum deceptumque rationis discursum, facientem proportionem inter mobilia; & adhuc dumtaxat in quantum sunt mobilia, in ordine ad motum localem vel alterativum: non autem in ordine ad esse reale illorum. Spectant nempe ad caduca mobilia, certi fluxus prioritatum & posterioritatum in suis motibus, cum quibus ad destinatos periodi fines, adeoque ad interitum suum properant. Sed totum istud quid refert ad tempus? An enim propterea etiam Tempus currere debet cum omni atque singulo motu? Utique sic tot essent tempora ac durationes, quot motus. Vel si unicum tempus currat universaliter cum omnibus & singulis motibus, cumque ipsum ejusmodi tempus celerrimè omnibus aliis motibus præcurreret, tardus cursus vitæ corvi fluere inæquali tempore cum gyro volubilis rotæ. Quapropter non sub unica duratione simul fluere poterunt. Itaque tempus suum esse vel essentiam habet immobilem, immutabilem, impartibilem, ac impermistam rebus, non successivam, sed simplicem & liberam ab omni respectu sui intrinseco ad creaturam. Quantumvis tempus sit magis intimum rebus, quàm sint res ipsæ sibiipsis. Suppono itaque tempus in Deo tergo- 37. rioso eminenter & essentialiter: In creatura verò dependenter, subjective & ab emanatione ad extra participativè. Lex 38. fati quidem permittit motus vitæ insequi juxta

- juxta inhaerentem mobilibus dispositionem affixam ad certum praescriptumque destinationum ordinem. Sed ejusmodi affixiones & ordines non sunt ipsius temporis; Consequuntur videlicet suum ante & post, suum tempestivum, opportunum & serò ad subsequentionem motuum & mutationum eorumdem, non autem temporis. Nil namque potest cogitari absurdius, quàm quod unicum tempus successione quadam moveretur, subsequeretur atque seipsum faceret Vassillum ad infinita puncta, indivisibiliter quidem, in sui prioritate & divisa inter se per suppositionalitatem: quæque tamen in instanti minimo singulo essent conjuncta, & quæ absque ulla sui extensione perirent successivè ante sui connexionem: Et quod talis chymæra esset mensura certissima cunctorum motuum. Imò quod tempus per ejusmodi indivisam plunctorum copulam mutuamque atque indefinentem successionem egeretur moveri atque subsequi successivè: & hunc tandem infinitis indivisibilis puncti motum esse distinctam omnium motuum regulam & temperamentum. Hæc tamen adeo stolidi dogmata propinantur adolescentiæ sub primo ætatis vere pro naturali Aristotelis auscultatione. Prioritas igitur nequaquam terminatur respectu temporis, sed fati, relati in ordine ad motus: sine respectu unius motus ad alterum. Nam motus localis non tangit essentiam loci: sed res quæ successivè movetur per locum, dicit duntaxat respectum per accidens ad locorum situm; Interim respectus situum sive loci ad locum manent stabiles, immoti, immutati, nec in minimo tangunt locum, sive res sit mota in situ, sive non; Cum successio motus localis ex parte motus sit peregrina loco. Potiori profectò jure hæc intelligo fieri cum tempore, eo quod tempus non sit relativum ullâ ratione internâ, sed sit quid abstractius æternitæque propinquius in intellectu & in re, quàm sit locus. Tempus igitur
- tur nescit successionem nec ex parte motus nec rei motæ: quippe successio nil aliud est, quàm proportio successivorum in ordine ad motum; & quanquam insit motui ipsa duratio, non proinde tamen hæc induit naturam successionis motuum. Quotquot autem putantur tempus ens successivum partibileque; illud quoque lassatis habenis cum mundi interitu occasurum & periturum credere: ævum verò ceu novam creaturam in ejus vicem, absque successionum medio substitutum iri. Hoc nempe sic autumatum, nescita 42. temporis quidditate. Etenim dum hoc de tempore dicunt, manifestant, se non loqui de tempore, & ignorare sui durationem: quia tantum loquuntur de motibus, horumque vicissitudine, in durationis contingentia. Siquidem etsi duratio rebus insit & adsit, nil tamen habet cum rebus commune, sive comburantur, submergantur, putrescant, moveantur, dormiant, incipiant vel esse desinant; quia duratio non retrospicit ad res, sed inperfracta, semperque sibi æqualis persistit. Forsitan 43. enim illos abduxit Textus. Post hæc non erit tempus amplius, non attendentes tempus ibidem sumi pro diebus anni, pro meteoron vicissitudine, & opportunitate poenitendi, juxta tritam nimirum locutionem. Non autem quod cum mundi interitu cessaret duratio, quæ modo est, semper fuit, & erit. Nam ævum quod Angelis deputatur, nullatenus diversificatur à duratione, quam temporis vocant. Cogita nempe animam corporis inquilinam, diem, noctem, nec item senium experiri, ut neque successionem habere: Est tamen in unica & eadem duratione, & in eodem nunc, quo altera anima, à corpore separata, existit. Quippè loci & mutatio conditionis animarum nequicquam tangit, afficit durationem, aut eandem sibi obligat, ut proin in sui essentiam migret. Sed eandem duratio æternitatis fluit emanativè in omnia, & sustentat singula: sui proinde tamen simplicitatem non amittit, quam

- quam res eam participantes eandem aliter atque aliter suscipiant. Res enim in & sub duratione subsistit: à qua si exciderit, in nihilum abit. Angelus enim idèd in
 44. sui substantia & esse fruitur tempore continuo sine successione & partibus, cuius nihil est magnum, parvum, longum, breve, prius, posterius, mensura & mensurabile. Cum igitur juxta Scholas sit ejusmodi duratio pro Angelis, quam ævum dicunt, & à tempore sublunarium distinguunt, idque sive in Cœlis existant, sive in terris: admittuntque opera Angelorum commensurari tempore successivo & discreto, concludo, cum Angelus nequeat esse simul in duabus durationibus, toto cœlo & genere differentibus, quarum una scilicet competat sibi & altera suis operibus: quorum utrumque interim unicum durationis nunc continet, necessarium fore, quod ambæ istæ durationes in unicam prorsus liquecant, diversam tantum accidente respectuum, id est, ficto mentalique non-ente: unicam, inquam, necessario reali actu existentia numeri. Adcòque tempus esse idem planè reipsâ cum ævo & manere immutatum in æternum. Sat autem mihi, quod Scholæ agnoscant aliquod tempus continuum nec successivum, quod ævum vocant. Ego non cogor ob illarum mentales diversitates tempus ab ævo di-jungere.
 45. Nam si vicissitudo rerum motuumque tempus ab ævo separent, eo ipso respiciunt magis ipsam vicissitudinem, quàm durationem; cuius tamen determinationem ac definitionem attendere se putant. Siquidem id còvincit, quod, ignorata hætenus temporis quidditate, frustra tempus discretum segregaverint à continuo sive ævo. Cum nulla uspiam sit necessitas successione in duratione, eoque magis, quod assignent utrique præfatæ durationi quosdam respectus, qui toto, ut ajunt, cœlo exulant à natura durationis. Utpote qui duntaxat pariunt differentiam rationis sive non-entis, quod æquivalet, ac si

durationum ambarum diversitas sit in re ipsa merum commentum. Id quod sic convinco: Tempus est ens: Ergò creator vel creatura: Si sit ens successivum, ergo non est substantia creatoris vel creaturæ. Sin' autem velint esse accidens (nam de ente neutro inter substantiam & accidens Scholæ nondum mentionem fecere) saltem subiectum inhaerentia pro tempore describere debuissent. Conji-
 46. ciam itaque: non subiectum temporis erit cœlum, nam sic caduca & sublunaria non haberent temporis durationem sibi propriam: esset duratio peregrina advena, præstitaque caducis. Itemque si sublunare unum de Tempore, ut de accidente sibi proprio participaret, non proinde & aliud sibi vicin' de tempore gauderet. At si malint caduca singula participare de Tempore cœli: saltem creata singula non haberent differentem durationem, sed singula permanerent in eadem cœlesti externa duratione participativè. Imo citius sublunaria haberent reliquas omnes manifesta cœlorum qualitates atq; proprietates, quam eorundem durationem. Ergò non participant de mutuata cœlorum permanentia in duratione. Quod si verò sua competat duratio singulis propria, adèd ut res ipsæ sint subiecta inhaerentia; durationis non aliunde petita; ac tanquam essentialiter initiis seminalibus inclusa esset durationis determinatio, jam apparet lumen Divinæ providentiæ in tempore, ut sit regula creati, non autem ipsum creatum; in Deo quippe sumus, vivimus & movemur. Sic etiam in duratione, quæ nec entis est creata. Alioquin enim si tempus velut accidens aut concomitans inhæreat rebus singulis, præter innumera enim absurda, saltem tot erunt diversa tempora, quod rerum atomi. Et quicunque nunc simul in eadem duratione subsistunt, habebunt totidem diversas durationum essentias & existentias, eritque tempus actu divisum in infinitum: Et omne accidens, naturaliter alicujus sensuum

47. suum objectum non erit ullo sensu perceptibile in duratione temporis. Quamobrem cogor in tempore agnoscere universalitatem quandam, simulque & singularitatem singulis rebus propriam, & rebus magis intimam, quàm res sint sibiipsis. Item fateor regulam atque determinationem propriam, quæ rebus singulis largitur durationem præcisam, vicissim tamen à rebus impassibilem, inapprehensibilem aut coercibilem. Quapropter agnosco tempus esse ens, quod dat & distribuit omnibus, juxta destinatam participationem Durationis æternæ, idque in confusionem atheorum. Considero itaq; tempus tanquam æternitatis emanantem splendorem, quiq; citra vel extra æternitatem non magis subsistit, quàm splendor lucis citra lucem. Tempus itaq; nobis esse debet manuductio ad superintellectuale unum, æternum, infinitum, intimum cui-libet rei, nullatenus tamen permistum, conclusum, apprehensibile, aut detentibile; In quo omnis rerum est quidditas, cui sit laus & gloria in sui æternitate!

Paganica ergo locutio est barbara & absurda, quod tempus nos consumat aut devoret, quoniam nulla est actio aut passio temporis in nos, aut a nobis: Non temporis vitio perimus, nec mors est facta à tempore magis quàm à Deo. Motuum enim dispositiones causæ sunt secundæ mortis, non autem tempus est de natura motuum. Judicia quippè divina disponunt quælibet ob rationes sibi notas.

48. Mirandum interim, quod dies sit mensura motuum, tamen diei nullam præscripserint præcisam mensuram. Subdivisiones quidem fecere horarum, minutorum, secundarum, &c. per sexagenarium. At nemo hæcenus ostendit præcise spacium unius sexagesimæ minuti; Hæsitatum nempe in praxi. Imò præter meridiem, nullum est diei stabile momentum. Id etiam ferè ubiq; variat, adeo ut puncti meridionalis certitudo non tam ex solis cælique motu, quàm ex respectu situs spha-

ræ pendeat. Nemo itaque certum definitumve nunc vel constans punctum edocuit, quo aliquid contigerit, nisi habito Eclipticum respectu. Imitati globum mundi, dum Sphæram dividerunt per punctum meridiei & poli altitudinem: at cum Sol non semper nec ubique pro voto conspicuus, rotas excogitarunt, aliquot vicibus per diem circumvolutas, quæ quia seipsas non essent movendo, pondus appensus est, sicq; diem mensi sunt. In quo mox error obortus, eo quod pondus ob sumum longitudinem accrescens inæqualitatem faceret. Interior adhuc dierum mensura 50. per invitam chalybis contorsionem; quia hæcenus nondum certo constat exquisita proportio inter robur, cuius intortæ chalybis renitentis & intra cochleam sive funis tendentis elongationem ab axe. Est namque flante boreâ, seipso, solitoque contumacior. Nondum ergo proportionem minimorum minorum in motu. Semisusa Musices adhuc est incerta, eo quod ad pausam integri respiciat, quæ ad lubitum citatior est. Ego ex mensura motuum in 51. duratione primum dimensus sum bombardarum & cuiusq; pyrit pulveris robur ac bonitatem. Nam si catapulta distet à muro demoliendo 200 passibus, emittens pilam 22 librarum, cum pulveris notæ, bonitatis libris 10. Notetur autem, quantum pilæ ictus tardet post accensum pulverem; jam verò distando per 250 vel 400 passus cum ejusdem ponderis pila non excavata, ejusdemque pulveris a quo pondere, notetur an ictus segnitie respondet proportioni distantia. Idem periculum fiat in bombardis majoribus & minoribus. Itaque segnitie sive tarditas ictus detegit, quantum renitentia æris distantia pariat, quantumque bonitas pulveris acceleret, quantumque cavitas in pila ferrea demat, vel si ponderato plumbo repleatur. Ego autem ejusmodi motuum celeritates, potestates atq; proportionem, diei item minuta ingenti quandoq; jucunditate sum dimensus. Appendebam ad clavum pondus libræ unius tenui filo, lon-

longitudinis unius pedis, pendebatque pondus liberum in aëre; Movebam autem pondus, ut pulsaret in aëre batilli campanæ instar. Dico igitur, quod omnes ac singuli pulsus consequentes ad ultimum usque erunt ubique locorum primo pulsui æquales. Nam quantum primus pulsus major est, tantò consequentes sunt minores, atque ideo tanto possunt esse tardiores in motu, non autem in initio aut eorundem fine. Item si ve filo appendatur unica libra si ve plures, non tamen proinde erunt inæquales. Sed si filum sit bipedale, erunt singuli pulsus præcisè duplo tardiores; Igitur juxta filii longitudinem accelerantur aut retardantur pulsus. Siquæ mora cujusque motus præcisè notari potest. Æqualitatem autem pulsuum istorum notabit Musicus. Denique cum vis motiva sit utrobique unicum initium motus æquale, moderativum celeritatis juxta loci distantiam: idcirco necessum est, pulsuum tam unius libræ, quam plurium esse æqualem. Suppono itaque pulsuum bipedalis longitudinis esse mediocris pause, poterit ergo ille pulsus in 16 minores distinctos subdividi, poteritque in gnomone observari, quot pulsus filii pedalis dederit horæ quadrans: sique annus præcisè commensurabitur.

52. Quantum autem ad dies criticos attinet, observatio quidem in natura basin habet, quatenus Archeus noster cælorum rhythmum explicat. Equidem Luna semper 14 die processit ad locum sibi oppositum, quo ferebatur prima die. Censetur idcirco natura Archei vires oppositas necti: Pariter sic & septima dimidium oppositionis habet, ut & lunæ aspectum quadratum ad punctum initii. Proinde namque 7 & 14 dies sunt mali respectu morbi: boni autem respectu Archei humani. Rara ergo dies critica extra morbos acutos; utcumque aliter senserit Paracelsus. Sedulo tamen notavi, quod nusquam sit crisis, ubi Medicus artis suæ gnarus morbum ante crisis expectationem

sussulit. Etenim ut natura ordinariis gaudet moribus, iisque assueta est, & unitate virtutis motricis gubernatur lubens: ita quando totum morbi negotium suis incumbit tantum humeris, statas ipsa cit crises, quas alioqui medelæ anticipat bonitas pravitæque retardat vel perdit. Sic nempe dies criseos 14 in quadragesimum protelata est. Boni ergo & fidelis Medici est negligere crises; Præstaretque ægros Medente caruisse, quotquot per crisis evadunt, multo magis, quorum crisis tardior est. Glorientur enim Scholæ de criticis, crisis statuunt, doceant naturam præliari cum morbo, sit ipsis crisis sine lite & judice. Mihi saltem visa impertinens similitudo prælii illius & ineptæ criseos transsumtum nomen. Commenta enim hujusmodi de manu in manum tradita, quibus omne agens ob solas contrarietates litem sustinere creditur; Uno enim absurdo dato, plura mox subsequuntur catenatim. Docui namque alibi, naturam nescire contraria, nec morbum præliari. Naturam scilicet plus morbo, ut ovo, incumbere, quam quod sit contraria: Si natura sola sit morborum medicatrix. Sicque cuncta maturat, ut ad finem perveniat, adeoque sic etiam morbi finem intendit maturando media. Ita nec morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non magis, quam ovum, dum fovetur, cum sovente gallina pugnat. Morborum namque feminibus destinata est sua perodus: non quidem quæ mysticis dierum numeris debeatur, sed solis maturitatum exigentis. Nam siccocta & non cruda sint movenda juxta Hippocratem; Sagax ac mitigatus morbus Rector staris momentis suas novit maturitates, quas ipse solus perficere cogitur, non quidem ob distinctam morborum animositatem in certamine: sed, maturatis sordibus, desistunt adhærere solidis partibus. Ast quorsum tantus criticorum dierum commentarius (junior quinque libros de criticis conscripsi, quos dein Vulcano obtuli) si oporteat sic

sic esse instructum Medentem, ut morbum periculosum reddat infontem, & longum abbreviet, id est, præcitat, ne in crisin proleatur? Crisis ergo, ut iudicium sonat, esto iudex & accusatrix medentium, & bacularis solius naturæ testimonium: quia tantum contingit Crisis, ubi viscidum adhæret vel fonticum concluditur, & ultimata maturitate sequestrari optet.

56. Quantum verò spectat ad annum Climactericum tractum ex productione numeri septem in novem, nimirum in annum vitæ 63, solidum est inventum: quippe septuaginta anni, dies hominis, &c. ergo imposturam falsi incusant Sacra apud Christianos; adeoque Dæmonis est inventum, qui hostis vitæ nostræ procurat mortis metu senes ante statutam horam percellere. Alioqui namque quid facit numeri in numerum productio ad cursum vitæ? Anni quidem in suas messes atque maturitates properant & recurrunt. Quare & annorum revolutiones revolutionumque numeri potius recursuum identitatem, quam numerum aut vitam respiciunt directè, nulloque modo ad numerum præteritum se referunt, eò quod anni singuli desinant in præcisam sui singularitatem, nec se reflectant super præcedentium pluralitatem?

57. Inter reliquos aliquis stupidè ad numerum numerantem. Profectò ut pium est & Christianum vitam agnoscere à manu Conditoris, Principis vitæ: ita perditorum est vitam à Planetis & numeris mutasse. Etenim quanquam D E U S certo spatio cuncta disposuerit ex suo lubitu & beneplacito, stultum tamen esto causalitatem attribuire numeris. Si plantæ proliferandi vim habuerint ante natas stellas, & vi verbi vegetent, est pudendum Christiano vitam humanam suæque durationis & existentiae potestates dedisse numeris numerantibus. Annus ergo climactericus, siue astrorum numeratos recursus, vel numerum recursivum, siue demum numerum numerantem spectemus, inanis

est garritus, Sacris repugnans, quæ vitam à 70 ad 80 annos miseram vocant, non ob annos præteritos, ut neque ob illorum numerum numerantem, sed quia inoletæ sunt feminibus necessitates à Principe vitæ sic statutæ.

Sed stentantur de numero Sabbatario, 58. quia septimus est. Ad id repugnat quinquagesimo, qui est Jubilei totusque sabbatarius, atque adeo annus septuagesimus, quia septies decimus plus sabbatizat, quam sexagesimus tertius; quia annus nonus est enneaticus, qui nil ad Sabbatismum confert. Si namque dies septimus est Criticus propter positiones Lunæ, ergo non ob numerum; nec Lunæ cum numero annorum 63 climacterico quicquam intercedit commune. Etenim 59. Astrologi jubent annum 56 in nocturnis nativitatibus propter Saturni (pudibundam sanè) frigiditatem duplicatam: annum verò 63 in diurnis genituris, propter ridiculas siccitates Mercurii & Martis, maximè periculosum: Sed hi præterquam quod pro medietate saltem climacterico anno valedicant, contradicunt textui: *Septuaginta anni, dies hominis*, &c. denique desciscunt à numeris, dum qualitates elementorum in opem vocant, easque, delirando, in astra traducunt. Si mors in valle miseriarum sit calamitatum finis, deberet annus Climactericus esse quinquagenarius, qui Sabbatarius est ac Jubilei. Deus quidem hebdomadem in dies 60. 7 distinxit, non ob numeri mysterium aut dignitates; sed quia prænovit, vix sibi vacatum iri, nisi mandasset quamobrem saltem septenum diem sibi deberi voluit, ut toti vacaremus semel saltem in septimana; Non enim quod numerus sacrum 61. vel mysterium contineret, sed suæ benignitatis testabatur indultum, quod de septem saltem unicum posceret: Eia, si septimum sibi consecravit, cur addis & nonum, non sibi consecratum? Cur sacro numero (ut ais) nubitis profanum, ut inde fabicemini climactericum? An tibi

licitum est dies Deo sacros fecisse? Quomodo demum si septem & novem mysterium in se haberent, facies, quod numerus ex producto septem in novem sacer erit? cum speciebus numerorum juxta vos nil possit addi vel demi, quin continuò ipsa mutetur species? Dies decem pro pane azymo ante & post festum præcepit Deus; sed quid auctoritatis istud dat pro denario? Vacandum sibi imperabat Dominus diebus, quibus beneficis illis fuerat, nec nobis observandi sunt propterea. Ideoque nec sacrum numeris addidit. Itaque posteras Judæorum perfidias continet ista doctrina, quæ dein ex Astrologorum futilitatibus, melancholicisque sive amentibus putationibus artes atque regulas addidit inanem lubitum ac-

commodatas finxere, quorumque aliquot maniacis remediis jam curavi, cum ejusmodi obstinatio suâ non careat amentia. Finaliter ergo constat, quod vita longa, 62, quam tracto, non sit respectu Durationis sive temporis: sed motuum ab initio usque in finem defluentium, quorum scilicet mensura in Durationis constantia non sit ipsa Duratio, sed motus alter, qualis est dies, qui solâ sui pluralitate vitæ metitur longitudines, quare Sacra disjunctim dicunt: In diebus illis. Itemque per dies virorum rerum contingencias deseribunt, non autem per temporum successiones, quas paganismus introduxit, locutione penitus fabulosâ, quia temporis nulla est pars, successio vel aletitas.

VITA LONGA, ARS BREVIS.

1. *Vita abbreviari debuit meritis.* 2. *Consideratio vitæ longæ ex dono Dei profuit.* 3. *Aliquot sessiones discipulorum Paracelsi circa vitam longam.* 4. *Objection pro desperatione vitæ longæ.* 5. *Quanta sit vitæ longitudo peres autorem.* 6. *Cur terminus vitæ longæ tam diversus?* 7. *Probatur vitæ longæ.* 8. *Notatur Galeni insufficientia.*

I. **D**E vitæ brevitate conquerimur ferè omnes, at spatium vitæ sat longum, dierumque pluralitas satis magna, si tota benè collocetur. Perpende enim, quantum somnus, otia, vanæ occupationes, parentes & amici tecum de vitæ spatio diviserint actum discernes, nostram de vitæ brevitate querimoniam esse mendacem. Hæc Seneca quandoque censuit. Christiani verò, qui mortem introitum ad vitam sperant, de vitæ brevitate nequaquam plangere debent. Nam certus est Electorum atque reproborum numerus, qui ut citius impleretur, propter multorum iniquitates, dies vitalis accurtari debuit, ut & numerus accelerari ob festinantiam diei novissimæ. Alioquin enim, licet mundus totâ sui amplitudine esset, fertilis, non tamen

sufficeret alendis omnibus, ob præfatam festinantiam editis & edendis, si horum quisque ad vitæ longæ terminum attingeret. Porro quantumvis Justis meritis gaudere deberent de vitæ suæ brevitate, & à contrario sensu injusti plerique optent vitæ longævitem (sorte namque in senio emendabuntur) attamen cum nemini constet, an in Dei conspectu justus censeatur; Potissimum quod *in conspectu ejus non justificabitur omnis vivens*. Judicavi proinde, incumbendum unicuique serio pro antiquæ benedictionis adeptione, obediendi parentibus pollicita. Vita ergò longa visa est mihi totius Philosophiæ apex, eò quod jucundam atque utilissimam pendat meditationem. Dolenda in primis summopere mors personæ, quæ mortalibus, patriæ suæve familiæ columna foret, nisi propter aliquod melius ex mandato vel permissione Dei obiret. Quisq; enim idcirco in vitæ longæ amorem, desideria & optatum suâ ferrur sponte, solâque valetudinis aut fortunarum ærumnosâ jactura optatum mortis ac vitæ tædia adducit desperatis. Ast vi-

- ta longæ adipiscenda sola desperatio indagantes terret, eo quod anteaſtis ante Paracelſum ſeculis Scholas, de vita longa meditatæ nihil, docent muta illarum ſilentia. Utpote aſtu Satanæ mors irreſſit, ejusdem proin dolo quoque vitam longam hucusque ſuppreſſam non immerito auguror, cum generis noſtri ſit juratus hoſtis. Quem tamen vitæ longæ ſcopum Omnipotens nuper in mentem humanam inſtillare eſt dignatus, ut de his tanquam nomini ſuo gloriſicis, nobis que neceſſariis, poſt novorum morborum conſcriptum in nos exercitum, ſerio penſitemus. Licet donum arboris vitæ maneat in manu Domini, quædiu ejus diſpenſator manere decreverit. Adepti nuperi ſpernentes qualiratum primarum connubia, humorum collegia, prærogativas, decubitusque, ſenſim ad medendi unitonum aſpirarunt, ſub quo remediorum ingreſſum ſe inveniſſe primum rati, ſe voti compotes factos gloriari: quibus ſuccedere, ſeu repertiſſe rerum ſubtilitates, ſeu medicinarum puritates nondum ſufficere ad tantum faſtigium, quod nempe ad vitæ longitudinem ingredi poſſent, eo quod peractis accretionis noſtræ muniis ad prima noſtri conſtitutiva non ampliùs penetrarent ſeſeq; commiſcerent. Dotem, inquam, quam accreſcendo res ſunt adeptæ, ſi non intus ad primum limen exuant, ſaltem non procul intro verſus radices homogeneorum deferant: Longè autem adhuc abſunt, ut poteſtates vitales à fluxu ad interitum detineant. Idcirco enim doctiores à Paracelſo deinceps in varias opinionum ſactiones atq; in deſperationem vitæ longæ deſecere: Alii quoq; majori animo & ſpe alleſti per pollicita Paracelſi magis quàm rerum teſte experientiâ ſuffulti, multa promiſerunt, quibus non reſponderunt poſtea eventus: eo quod vitæ longæ radicem una cum paracelſo neſciverint. In arduis quoque deſponderunt ignaviores dicendo: *Conſtitutus eſt vitæ terminus, quem nemo præteribit.*
4. Fruſtraneum itaque conſentes, quicquid

audaculi de vita longa promiſerint. At non rite perpendunt, quod qui vitæ deſtinavit terminum, eadem opera etiam quælibet media ad ſilum vitæ terminū requiſita ſimul deſtinaverit; Fruſtrà alioquin arbor vitæ in Paradifo, fruſtrâq; de terra Medicinam creſciſſet ab initio, niſi rerum termini naturales prolongari medendo poſſent. Etenim ſi non utar remediiſ, ſtatutus eſt mihi terminus, quem non præteribo; juxta illud: *Hei mihi, quod incolatus meus prolongatus eſt!* Si Adam non edat de ligno vitæ, ſtatutum habebat vitæ terminum: at ſi comiſiſſet, utique nec fuiſſet mortuus. Eſt ergo ſpes ad vitam longam, ſola autem deſuit cognitio medi. Nec enim loquor de Vita longa è Scaiolis deſlua; Ejusmodi fabulas Paracelſo relinquo. Nec denique iſ ſum, qui annos vitæ longæ ad dies Mathuſalem extendo. At magniſacio Neſtoris ætatem, aut Johannis de temporibus. Sed Paracelſus vitam trecentum annorum, deſpecto nomine, brevem, phyſicam & accuratam vocat, imò ſi non ad annum ignis prorogetur, ſe indignam æſtimat, polliceturque ſuorum arcanorum vi vitam Neſtorem, nullo quaſi negotio ſecuturam. Aſt apud me vita longa terminum habet 120 annorum, ultimum verò trecentorum annorum, utpote quos aliquot animalia quotidie ſpontè attingunt, homo autem rariſſimè, idque non niſi inſolitè quibusdam locis. Autem vita longa tanta exſpatietur amplitudine, ſit, quod utrobique recipiatur per modum Recipientis. Non enim arbor vitæ moderna me ampliùs nunc capacem redderet minimæ dignitatis vel termini, ob depravatam, per multas procellas, vitæ meæ lucem, cujus ſilum adhuc in lino præſeiderunt. *Implebit in bonis deſideriū tuum, & renovabitur ut aquila Juventus tua.* Nec enim dicitur ut aquilæ, quia aquilæ non redditur juventus priſtina. Sed aquila renovatur non ſecus atq; ſerpens ſenectam & cervus cornua exuunt, licet interim non ceſſent ſub iſtâ renovatione ſenefcere, adeò ut aquila ſeſtinet in canas plumas.

- Igitur sic de vita longa loquor, non quidem quæ usque in novissimum diem, juxta Paracelsi temeritatem, extendatur: Ut neque loquor de vita sana, quæ sit à morbis planè immunis: Sed de illa, quæ sub virium aliquali protectione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ media si pueri & robusto infanti exhibeantur, eosdem ad præstatum terminum sunt deductura,
7. si iisdem uti pergat. Quid si demum climata quædam vitam protrahant, an phar-maco, cui vitæ longæ dos est, id denega-bitur? Sæpè namque qui anno 30 per-spicillis uti cogitur, sponte dein propria 80 ætatis suæ anno clarè denuò videt. Quidni ergò in toto fiet per artem, quod in oculis contingit spontaneo vigore. Ego autem semper ratus sum, quicquid semel fuit naturale (puta in Nestore) pos-sibilitati naturæ non repugnare. Nec etiam me movet, quod Archiatri hunc lo-cum intactum mutumque invenerint, id-eoque & reliquerint: Quoniam Scholæ jamdudum desperant sapere supra Gale-

num, qui tamen instar Sepulcræ quid pro quo substituit, & quidem pro vita longa libros. De conservanda valetudine edidit ridiculos. Hanc enim totam circumscri-bit frictionibus rectis, obliquis, transver-sis & circularibus, magnum nempe in his, quæ suæ sunt inventionis, agens morio-nem & circulatorum, prout & ignarum exscriptorem aliorum. Etenim quoties deficit, unde exscribat seria, miram sic de-tegit ingenii pauperiem, ut in figurali fric-tione per aliquot libros delirasse sit vi-sus. Atque ideò posterorum nemo hactenus libros Galeni de tuenda valetudine commentario dignos censuit, aut de solo elevare est aggressus: quin potius postera interpretatione Galeni istam doctri-nam quisque in culinæ mangonia, atque diætæ obedientiam ligavit. Sic nempe astu Diaboli vita longa in sanitatem tuen-dam, atque inde in culinas migravit. Ars ergò aliquot annorum, brevis, & vita lon-ga, si ad spem respiciendum vitæ, quam laxa Ethnicorum doctrina neglexit.

MORTIS INTROITUS IN NATURAM HUMANA- NAM DECUS VIRGINUM.

INDEX CONTENTORUM.

1. *Utrum de morte prius quàm de vita actum.* 2. *Causa finalis non est in naturalibus, ut nec causarum prima.* 3. *Ab absurdo aliquot Aristotelis.* 4. *Autor subvertit hunc tractatum censuræ Ecclesiæ.* 5. *Mortem quidem fecit Deus brutis: non autem pro homine.* 6. *Quid etymo mortis designetur.* 7. *Diabolus non potuit facere mortem hominis.* 8. *Homo effecit sibi paravit mortem.* 9. *Qualis Protoplastorum immortalitas.* 10. *Quo medio stabat in homine immortalitas.* 11. *Quare mens sit impassibilis.* 12. *Anime sensitivæ necessitas.* 13. *Pomi esu continebat in se causas secundas ad mortis necessitatem.* 14. *Interius & pomii proprietates.* 15. *Homo ante lapsum cavebat animam sensitivam.* 16. *Mens imprimis sui imaginem in semine.* 17. *Catena ex esu pomii fluens.* 18. *Autor quorsum hunc tractatum scripserit.*
1. Ita quidem erat, priusquam mors esset: adeoque quanquam naturâ & duratione prior sit vita morte, attamen

pro hoc tractatu mortis introitus in vitam humanam præcedit vitæ, eo quod non de vita immortalis (qualis erat ex intentione Creatoris ante peccatum Protoplasti) sed de longævitate seu de prolonganda vita duntaxat agerem, cujus quia finis morte clauditur, terminatur ac definitur, debuit mors, tanquam transpositiva termini vitæ, suis primùm causis determinari. Equidem non studui imitari Aristotelem in hoc, docentem, finem esse causarum primam. Nam alibi opulenter demonstrevi, quod Aristoteles totius naturæ fuerit planè ignarus: quamobrem istud axioma suum tam intra quàm extra naturam est falsum. Quoniam si de primo motore Deo, omnium Archetypo, de quo mundo invisibili sit sermo, certum esto,

esto, quod apud eum non sit ulla causarum prioritas, sed omnes coincident in unitatem, apud quem omnia tantum sunt unum. In natura pariter, cum, quicquid sit aut generatur, seminum necessitate fiat aut generatur: adeoque hactenus sint semina rerum primordialia principia & causae naturales, agantque ob fines, non quidem sibi, sed soli Deo cognitos: necessitate Philosophiae Christianae causa finalis locum non habet in natura: verum duntaxat in artificialibus. Adeoque & hinc verificatur (quod alibi fat probavi) Aristotelem nil minus quam naturalia intellexisse, suasque Scholas fefellisse per artificialia: Estque totus impertinens hoc loco, quod artificia sua subter catalogum causarum naturalium redixerit. Imo penitus introspectiendo manet Aristoteles aequè ridiculus. Siquidem aedificator, ante finem sive aedium figuram ex charta factam, praesupponit cognitionem loci, acquisitionem mediorum, calcis demum, laterum, lapidum, lignorum & ferramentorum: quorum mediorum computatio figuram aedium antecedit. Adeoque nec etiam finalis (si qua sit) causa est prima causarum artificialium in mente auctoris. Stultum est itaque inter causas naturales recensere ens rationis, ens mentale, sive non-ens. Porro lubens ad metam properassem, quam de vita longa mihi proposui, nisi mors intentum filum praescinderet, prioritatem suam velut remoram intercalanter praefigens. Cujus etiam paradoxon lubens intrer arcana detinuissem, nisi tractatus de vita longa jus suum à morte exigeret, per quod naturaliter ingressum in hospitium humanum stabilivit. Paradoxon certe, inaudium hoc Dei mysterium, quodque iccirco humiliter censurae Ecclesiae subfero. Loco propositionis autem esto: quod Deus non fecit mortem. Id enim protinus intelligo negatum pro homine duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum hominem jam mors destinata erat naturaliter, & quidem ex

eadem radice, per quam mors in hominem intravit. Siquidem pleraque belluæ non nisi mutuâ vivunt eade. Denique mors hoc loco non significat nudam separationem animæ à corpore, ut meram privationem designet, ac si sensus esset; quod Deus non fecerit non-ens, quod mors dicitur; Nam ejusmodi enunciatio esset in Sacris ridicula. Ipsum namque verbum (fecit) ejusque negatio idem est, ac respicit, quod ipse fecit: & facta sunt. Adeoque ejus negatio dicit entis positivi & non privati absentiam: & æquivalet huic propositioni: Deus condidit hominem absque inclinatione ad mortem: nec causas in eo fecit naturales, quibus mortalis esset. Denique nec Caodamon fecit mortem: quia non est inferorum regnum in terra, multoque minus in Paradiso. Nec potest Satan ullo modo mutare essentias à Creatore institutas, eas invertere, abolere, vel occidere, quas Deus fecisset mortis expertes. Incepit mors in nobis à Caodamone quidem suggestivè & excitativè, modo planè per accidens & externo: Nec potuit producere causam mortalitatis in subiecto per gratiam creatoris incapaci. Itaque si nec Deus nec Caodamon facere mortem hominis efficienter, ergò à sufficienti partium enumeratione, solus homo sibi fecit mortem, causasque sibi applicuit tanquam ens positivum, unde mortalis evasit, & mors naturalis facta sit. Quod namque diabolus non potuit, potuit homo habens moriendi possibilitatem, non autem necessitatem. Erat enim in possessione immortalitatis, poteratque non mori, si voluisset, quia mors erat ipsi contingens liberum; enimverò quia corpus Adami opus habebat arbore vitæ, ideo ex parte corporis non erat absolutè immortalis, ideoque & alimento indigebat: erat autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris bonitate. Et ille qui praeservasset Adamum à morte per gratiam, doremque ligni vitæ dederat, eundem quoque à quibuslibet inju-

- riis defendisset : Itaque immortalitas in homine per lignum vitæ continuata fuisset, fuitque ideo de Paradiso proscriptus, ne etiam post esum pomum *extendit manum ad arborem vitæ, & comedat*, &c. Nam sicut pomum includebat causam mortis : sic lignum vitæ continebat superioritatem vitæ supra causas mortis. Non conveniebat enim hominem, qui mortem sibi edisset, non mori, mortemque comminatum illudere, atque iccirco exulari debebat in Paradiso. Erat autem homo immortalis, quatenus mens ejus immortalis, cuncta munia corporis immediatè præstabat, dabaturque vitam de se immortalē. Etenim cum sit interitus nescia, nec rerum caducarum idē importunitatibus subjecta, oportet, si immediatam corporis œconomiam si recturā esset, quod suo corpori parem quodammodo immortalitatem communicaret, saltem quoad præstantiam potestatum rectricium : licet quoad alimenta corporis sensum desciscisset homo, nisi ligno vitæ suffultus fuisset.
11. Imò distinctè loquendo : Omnis potestatem pluralitas erat in unitatem mentis absorpta : Et hodiè mens impassibilis est duratione & alterationibus rerum caducarum, eo quod his desit symbolum, per quod mentem immediatè attingant aut penetrent. Itaque ut mors accessum atque introitum suum faceret in hominem, oportuit mentem prius desitisse ab immediata pristinæque functione munium corporis, aliamque animam, caducam scilicet, sensitivam ac feminalem velut corporis syndesmon subintrasse. Quæ sanè longe à Mente dispar, per auram vitalem, naturæ cursu, à Patre lumen, vitæ datore impetratur (prout alibi de ortu formarum) peritque cum hominis interitu. Etenim si semen canis spontè defluat usque in animam viventem, exclusivè, decebat ergò hominem concipi absque semine congressuque virili, vel saltem semen humanum non fore citra vitæ feminæ dispositionem : sed communi crea-

tæ naturæ ductu terminari, in animam viventem, exclusivè, cujus modum explicabo postea. Porro in pomi esu sitam fuisse mortem, id est, vitæ causam naturalem, productricem (dispositivo modo) animæ sensitivæ (quæ aliqui caruisset homo) per semen, & quidem brutorum more, & mentem proinde deseruisse corporis regimen, tanquam horrentem contractæ inde belluinæ impuritatis, manifestum fiet in sequentibus. Nam ex quo momento homo fecit intra se semen ad suæ speciei propagationem, adumbravit (saltem dispositivè) eadem operâ, occasionaliter primordia animæ caducæ, tegumentum & involucrium Mentis, ut totum corporis ministerium in se susceperet. In natura siquidem jam Creator se obligaverat rerum seminibus, ut, quoties sensitivorum semina ad metam multiplicandi pervenissent, ipse quoque vitalium luminum Parens animas seminibus singulis condignas influeret : quod & alibi de Ortu formarum ex professo prosecutus sum. Ad eoque in pomo erat vis producendū semen prolificans, brutali more seminalē Archeum dispositivum sortis continens, animamque caducam à datore vitæ sibi impetrans. Eadem enim die, qua de fructu arboris scientiæ boni & mali edecrent, morte morerentur, quia animæ sensitivæ impulsu facta fuit altera novaque generatio, propter quam Mens consternata sese à vitæ clavo subtraxit. In hoc scilicet stabat mortis & immortalitatis necessitas. Caruisset enim homo anima mortali, quamdiu immortalis esse optasset ; non solum quia unica mens immortalis satis erat regendo corpori, nec conveniret, quod simul duobus Dominis corpus inserviret : sed insuper, quia non erat opus semine, quod in se dispositionem ad animam caducam contineret. Itaque tota dispositio seminalis ad propagandum semen fuit in Protoplasto, mox ab esu pomō, & ante natam sensitivam tam in se, quam in suis posteris. Inde nimirum pater,

13.

14.

15.

16.

- tet, quod Mens, quantumvis à corporis clavo manum abstraxerit: nihilominus non minus in qualibet feminis prolifici productione sit rea, quam fuit olim ab eso pomo. Id scilicet continent verba textus: *In peccatis concepit me ma ex ma.* Quomodo autem sub medio diffusum pomi, castissima definiretur innocentia, immunis à carnis concupiscentia & à brutalis impuritatis contagio, postmodum ex professo demonstrabo. Sat sit autem jam obiter dixisse, quod per concupiscentiam carnis libidinem ortum sit atque conceptum semen vitale, ad animam sensitivam impetrandam, more brutalis, in quod Mens imprimit sui sigillum: ideoque nec cum specificæ brutalitatis similitudine aut determinatione. Absque quo sigillo omne semen sterile est, in molam aut monstrum alioqui desinens. Itaque à concupiscentia carnis, ut semen, ita & anima caduca, ejusque vita ac per consequens caro peccati suum traxere ortum: & per consequens etiam mors. Enimverò Athei & Libertini etiamnum hodiè textum diffusum pomi cum origine pro allegoria sumunt. Quod

Ecclesia pro heresi jamdudum proscripsit, & ab olim damnavit. Ergo vera est facti historia, quam Genesis describit. Sed quare & quomodo ille pomi efusus naturaliter mortem in posteros omnes, æqualiter continuatam patravit inevitabiliter, irremissibiliter & irrevocabiler, sic ut unica monitionis transgressio inter nefandissima peccata commiserit crimen originale, ac deinceps causæ secundæ rationem propagando in se clauderet de mortalitatis inexcusabili necessitate: Sive, quomodo in unius pomi manducatione vitæ ablatio, mortisque causa sint necessitata, optabam Divini beneplaciti rationem, decretique motum à priori vel à consequenti non indagasse, cum mihi abundè sufficiat, quod sciam & credam sic à Deo esse statutum, nisi profecto ad ejus gloriam, castitatis splendorem & Libertinorum instructionem fore sperassem, hoc paradoxon penitus trutinasse, ideoque & tractatui meo de vita longa applicuisse. Jam namque hora, quæ ex aquilone pandetur istud malum super omnes habitatores terræ.

T H E S I S.

1. Substantia thesæus.
2. Objectio summaria ex lege, peccato & maledictio conglobata.
3. 4. 5. 6. 7. argumenta sunt contra objectionem.
8. Nova objectio.
9. Solvitur objectio.
10. Qualitas peccati in Protoplastis.
11. Serpens cur adorsus sit mulierem.
12. Non maledicatur viro.
13. Non maledicatur mulieri.
14. Textus, qui putatur continere maledictum, confirmat thesin.
15. Paritas conceptus & partus à lapsu, & non ante lapsum, reborat thesin.
16. Textus probat thesin.
17. Octavum argumentum contra maledictum.
18. Nomen.
19. Decimum.
20. Undecimum.
21. Duodecimum.
22. Decimum tertium.
23. Decimum quartum.
24. Ostenditur, quod peccatum non causaverit mortem, nihil minus si qua fuisset lex.
25. Quæ scientia esset pomi inclusa.
26. Duo elenchi non causæ ut causæ.
27. Quibus causis naturæ orta sit corruptio.
28. Unde originis peccati continuatio.
29. Errores aliquot circa abusum elenchorum istorum.
30. Corruptio naturæ,

quæ ex causa immediata processit, quæ occasionali, & quæ causâ mediata.

31. Argumentum decimum quintum contra maledictum.
32. D. cimum sextum.
33. Decimum septimum.
34. Decimum octavum.
35. Decimum nonum.
36. Vigessimum.
37. Viceprimum.
38. Vicesecundum.
39. Vicequintum.
40. Vicequartum.
41. Quo pacto mors pomo inerat.
42. Conjectura de præcedentibus.
43. Probatur conjectura.
44. Furgia de lana caprina.
45. Vicequintum quintum.
46. Concluditur ex veritate textus.
47. Mors non exspectat hæcitem, ut neque peccatum.
48. Intentio Creatoris in Textu posita probatur, eò quod nuppiam admisit incestum inter præcedentem & subsequentem in generatione.
49. Investigatur locus corruptiæ naturæ humanæ ossis argumentis.
50. Additur & nomen.
51. Castus textus celebratur.
52. Præcellentis Renatorum supra felicitates Adami.

1. Mnipotens ex sui immensa & spontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & erexit, ut sui imaginem intimè & quamproxime exprimeret. Quapropter eandem sui imaginem tanto divinæ majestatis suæ decore ornavit, tamque benigno amoris sui intuitu prævenit, quod ex sui beneplacito Evam creaverit, destinaveritque ut esset totius humanitatis futura mater (& vocavit Adam (post lapsum) nomen uxoris suæ Heva: eo quod mater esset cunctorum viventium) suas conceptura proles, non quidem ex copula carnali, ac brutioris more, neque ex concupiscentia carnis aut voluntate viri, sed ex Deo, sive ex obumbratione solius S. Spiritus, per modum quo concepta est & nata humanitas, in qua & per quam regenerari oportet omnes salvandos. Id est, manente matris virginitate integra, & utero clauso peperisset absque dolore, eratque Eva constituta supra virum.

2. Hoc nimirum est magnum at novum paradoxon, quod hoc tractatu suscepi demonstrandum. Quapropter in limine sunt removenda obstacula obvia & devia. Ac inprimis objiciunt textum: *Terra proferet tibi tribulos & spinas. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Multiplicabo ærummas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi. Morte morieris;* Et per consequens, morborum senisque calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledictio peccati inobedientiæ profluxere in posteros, usque in mundi interitum, censu irredimibili, nulloque actu sanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo statuerat, ne de fructu arboris scientiæ boni & mali comederet: cujus transgressio uti in peccatum originale defluxit: ita quoque in maledictionis perpetuam æqualiter à Protoplastis in posteros omnes suscitavit. Hæc sic edocta sunt hætenus: quibus tamen sub

pace & censura Ecclesiæ, meos conceptus humiliter subjungam.

Primo itaque negativè assero contrà. 3. Quoniam verba textus non continent præcisè maledicta ulla, nisi in Serpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui si semel maledixisset ille, apud quem non est vicissitudo aut mutatio, mansisset verè ac semper maledictus instar Cacodæmonis. Ineptum enim est 4. credere, quod Deus nunc malediceret homini; cui dein mox à peccato, & absque interventu contritionis aut actu pœnitentiæ benedixit multâ fecunditate. totam dedit terram, & substituit pedibus ejus cuncta animantia. Imò in medio maledictionis serpenti prolata, benedictione sexum muliebrem replevit, dicens: 5. *Mulier conerit caput tuum. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius.* Quod cum non intelligatur de semine viri, spondet futurum Messiam mandi Salvatorem ex semine mulieris. Tantum abest, quod homini ibidem maledixisset.

Secundo, nego latam legem, & per consequens, etiam contraventionem legis. Sequitur enim, ubicunque non est lex, non intervenit transgressio nec inobedientia: & per consequens non cadit ibidem maledictio. Probo autem quod non fuerit lex per ipsa verba textus: Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno Paradisi comede; de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. Verbum (præcepit) præceptum, adeoque & legem includere videtur; Attamen unicum istud verbum non magis pro affirmativo (ex omni ligno Paradisi comede) quam pro negativo (ne comedas) vim legis aut præcepti sortitur. Non enim peccatum involvebat, etsi non ex omni ligno Paradisi comedissent. Adeoq; non legem aut mandatum continebat magis pro inhibitione unius arboris, quam pro licentia cæterarum omnium. Itaque textus paternam 6. licen-

licentiam pro affirmativo & concessione pariter, sicut & paternam admonitionem cautela pro negativo continebat. Non secus ac si rusticus viæ gnarus viatori dixerit; Si isthac iveris, peribis & morte morieris. Sic monitio Creatoris (ne comederis; & quacunque die comederis, morte morieris) non legem, sed suam & optatum dicunt. Transgressio autem, spreteque monitionis actus peccatum quidem continet, sed non inobedientiæ: tantumque inobedientia à sprete monitione distat, quantum lex à monitu ipso. Prohibitio ergo (*ne comedas*) admonitionem sonat, ne videlicet mortem sibi comederet & posteris reatu inextinguibili, eo quod in pomo, non autem in contraventione manducationis mors sita esset: Effetque idem mors ista ex pomi esu naturalis, admonita, non autem comminata ex lege maledictio. Minæ enim mortis, quæ Adamo erat incognita, eundem terrere non poterant: adeoque irritæ fuissent comminationes, non autem admonitio. Etenim Adam nondum cadaver viderat, & qui antequam videret animantia, ignorabat eorum nomina: multò minùs scire poterat, quid mors esset: ac longè minime Eva sciret, quid esset mori in Paradiso. Itaque apud Protoplastos mors adhuc erat non-ens & ignotum; non-entis autem & ignoti nullus respondet conceptus, & nulla penitus est formido. Idcirco nec Deus in minas terroris aut legis pœnas prædixit mortem: sed ex mera sui bonitate. Ut, dum comediscent de pomo dissuasio, scirent, quod Deus non fecisset mortem: sed ipsimet sibi. Nec his obstat textus cap. 3. *Quia comedisti de ligno, ex quo præceperam, ne comederes*, &c. Verba enim bonitatem præcedentis moniti aperte denunciant, non autem legem. Nam idem verbum (*præceperam*) quod ante c. 2. (*præcepitque ei dicens*) monitionem duntaxat & non legem significat. Alioqui sub æquali peccato originis edere obligati fuissent ex omni ligno Paradisi: quod nemo sanæ

mentis unquam astruet. Peccatum enim grande fuit in suspitione doli, falsitatis & fallaciæ DEI, quodque plus crederent serpenti, quàm Deo, quodque spreverint paternam & benevolam monitionem. At non erat inobedientia, quia non erat lata lex. Erat quidem actus contra gratitudinem, amorem erga Deum, debitamque & rationalem obligationem. Non ergo maledixit ipsis Deus, quoniam sibi pœnas morborum, mortis & ærumnarum in supplicium comedendo contraxerant. Non autem post lapsum loquitur Deus de morbis: quia sat erat semel mortem prædixisse futuram, dum admoneret, ne comederent. Denique callidus serpens non adoratus est mulierem tanquam fragiliorem; sed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Adamo, mulieri tantùm significata ex viri relatu. Ideoque primo Deus ab Adamo computum exigit. Inprimis maledictionem viri non continet, quod terra esset maledicta in opere suo, & pareret zizania, quodque in sudore sui vultus panem totâ vitâ ederet: Sed reminiscentiâ continent prægressæ ante lapsum monitionis amorosæ.

Denique nec maledictionem sonant, quod mulier deinceps marito obediret, subessetque, quanquam in eo elucescat intentio Creatoris, quod mulierem scilicet destinaverat, ut caput esset, apex & ultima creatura, supra virum: nunc autem ob geminum peccatum subesse deberet marito. Id enim potius commeritam pœnam, quàm maledictum significat: Prout non maledicitur superiori, qui ob commissum errorem deponitur. Ast ubi dicitur: In dolore paries filios tuos; textus expressè mysterium paradoxæ thesæos confirmat. Nam exin aperte constat, 1. quod Eva non esset creata, nec destinata, ut peperisset in dolore. Quapropter hoc nuncium non dicitur illi in maledictionem: sed ipsi ob oculos ponitur, quantum calamitatis sibi causata fuisset, quod conciperet deinceps & pareret more brutorum

- in dolore. Indubium enim est, quin bruta non sint peccati rea, pariant tamen in dolore: non quidem quod peccaverint in Adamo, tanquam patre, aut peccati ipsius sint participia: quia peperissent in dolore, siue Adam peccasset, siue non. Nec etiam Divinæ est bonitati conformitas, quod immeritam pœnam bruta ferrent, dum vi naturæ & ex creationis statuto in dolore pariunt. 2. Si pariant bruta in dolore, denotatur paritas conceptus & partus in brutis & muliere post lapsum; quæ paritas cum non fuerit ante lapsum, roborat ideo hic textus thesin. 3. Si non comedisset Eva pomum, & ex pomo consecutivè concupiscentiam carnis ex feminis corrupti titillatione, utique peperisset citra dolorem. Ubi textus virginitatem concipiendo & pariendo, adeoque perpetuam propagando virginitatem destinatam spondet: quod nimirum clauso utero concepisset & peperisset. Quid enim hoc aliud est, quam id quod reliqui putant esse Evæ maledictionem; sit reverà duntaxat commemoratio deperditi boni per copulam viri, feminis & concupiscentiæ carnis in carne peccati brutorum more deinceps? amissa, inquam, spes concipiendi ex S. Spiritu, postquam ex voluntate viri concepisset, ut omnis mater in peccatis.
17. Etenim si aliqui mors ex pœna infractæ legis esset, & non ex concupiscentia carnis, toridem essent mortes novæ quotidie, quot sunt prævaricationes: Vel D E U S non tanti faceret sua Decalogi mandata, quanti admonitionem cautelæ ab arbore scientiæ boni & mali. Non enim æquè seriò observandas leges voluisset, quas non æquo supplicio castigandas voluit. Itaque supposito adhuc, quod lex fuisset de negato pomi esu, prout lex est prohibita adorationis idolorum, adulterii, &c. Hæc autem leges non puniuntur continuata in posteros ineluibili impuritate, qualiter contraventio illius manducationis. Ex hinc ergo

facillimè liquet, peccatum originale non fuisse tam ex vi inobedientiæ mandati, quam ex effectu deturpatæ generationis Divinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui namque non est iustitiæ distributivæ paritas, nec iccirco in Dei bonitate conformitas, siue Protoplastorum ingratitudinem, siue demum inobedientiam contra legem spectemus: quod prima inobedientia lueret pœnam traductam in omnes, etiam infantes posteros potius, quam decima vel centesima quævis deinceps, quamque innumera & longè immaniora peccata. Equidem arbitror, quod eadem iustitiæ regula penes eundem Legislatorem, cujuslibet mandati, præceptivè & defensivè lati & pronunciati infractio semper æqualem post se trahere deberet culpam, nec proinde posteris cunctis & infantibus luendam, ac tum nemo mortalium in pœnas originales suorum avorum mortesque centuplatas (si nempe mors à contraventione legis originem sumsisset effectivè & immediatè) nec quilibet satis unus futurus erat, vel D E U S immutabilis sua mandata postera non æquè atque primum observanda statuisset, si mors suam in natura radicem non haberet, cuius radicis applicatio ex solo fuisset homine.

Itaque si mors ex maledictio peccati, 18. immediatè ex solo Deo esset; Jam mortem fecisset D E U S, adeoque ex fide falsum crederemus.

Denique si mors ex maledictio prove- 19. nisset, essetque è radice supernaturali, adeoque nec hodiè nostra mors causas naturales in nobis reperiret, vel mors nostra non esset ejusdem generis cum morte Adami. Imò quod longè absurdus esset, mors nostra non prodiret ex eodem primitivo initio, quo Protoplastorum mors incepit. Ac per consequens, 20. mors nostra non esset effectus peccati originis: Adeoque nisi aliunde, quam 21. ex pœna legis & peccati maledictio mors obveniat, id est, nisi carnis generatio

Ada.

- Adamica sive belluina ex carnis concupiscentia & copula mortem naturaliter in se contineat parem belluis, reverâ fontes posterius lucent pœnam immeritam. Denique si morx ex maledictio vel
22. ex peccato immediata causata esset; nonnè inappositè textus diceret, *eâdem die mor e morieris*; dum non diceret: statim, eodem momento morieris. Quippe maledictio non indiget 24. horis ut operetur, ut neque pariter peccatum pro reatu pœnaque ejusdem commerita intervallum expedit. Quod expressè visum fuit, dum homo impurus, conans curram vacillantem, quo Arca fœderis vebatur, à casu vindicare, repentinâ morte ausum suum piavit. Sed cum mors in procreatione seminum vitiorum & concupiscentiæ carnalis consisteret, pomi esum ejusque digestionem præsupponebat. Ideoque verba illa: (*eâdem die mor e morieris*, sive, mortalis fies) & morte duplata in te & posteris lues. Thesis nostra propositam veritatem roborant.
23. At peccatum nullum, à primo deinceps, habitum est originale, vel in omnem posteritatem irremissibiliter delatum, nisi quod ab eso pomo deinceps totam deturpavit naturam; quia propagationem generis humani in carnem peccati transtulit, de qua dicit Deus: *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro est.* Illud autem peccatum, si à Prædecessoribus non sit sit indagatum, addam liberè, quæ sentio.
24. Enimverò in hac Genesis historia simul concurrunt 1. Peccatum diffidentiae sive suspicionis malæ fidei; doli, fallaciæ & falsitatis in Deo. Eva enim inquit Diabolo: *Ne fortè moriamur*; Adcoque dubitavit mortem admonitam, necessariò adventuram. Itemque peccatum spretæ admonitionis, quodque plus fiderent Serpenti, quàm DEO, nec erat inobedientia, ubi nondum lex.
2. Actus comestionis pomi, non tam vetiti, quantum de cavendo admoniti.

3. Effectus comesti pomi. Nam in medio Paradisi arbor erat, ejus proprietates dicitur vitæ: *Ne comedat, & vivat in æternum*; eratque arbor altera, ejus proprietates erat scientiæ boni & mali, cui non erat par alia: Sed reliquæ, exceptis his duabus, inferviebant soli alimentis. Proprietates ergo & effectus hujus posterioris arboris erat suscitare prutiginosam concupiscentiam carnis sive luxuriæ amentiam. Dicitur autem scientiæ boni amissi & mali adepti. Nesciebant enim, se nudos esse, erantque sine pudore, id est, sine carnis concupiscentia instar puerorum; quia carebant semine.

4. Concurrit copula carnalis: Inde tandem generatio quædam belluina, caduca, mortalis, contra intentum Dei, nolentis hominem concipi in peccatis. (In peccatis concepit me mater mea) non quidem, quod omnes dein matres ederent de illo pomo, sed quod mox ab eso pomo omnis conceptus non fieret nisi ex voluntate sanguinis, carnis & viri: adeoque inde necessariò prodiret omnis caro peccati. Itaque dum peccato inobedientiæ adscribitur immediata causa corruptæ naturæ & mortis: vel dum peccato, suspecti doli in Deo attribuitur causa immediata corruptæ carnis, elenchi sunt non causæ ut causæ. Nam propriè loquendo: Ipsa nostræ naturæ totalis corruptio & carnis degeneratio non ex maledictio, ut neq; immediate ex peccato comitante profluxit: sed ex his tantum occasionaliter, & tanquam ex causa sine qua non; At natura nostra totaliter corrupta & incapax æternæ gloriæ reddita est propter concupiscentiam & brutalis generationis casualitates effectivè & immediate causantes virginæ ablationem castitatis, & spem omnem generatum iri ex S. Spiritu deinceps, & ex Eva virginæ. Estque idè originis peccatum in omnes omnino posteros defluens, eo quod post ablatam Evæ virginitatem hominum propago, non est possibilis, nisi ex voluntate viri, carnis & sanguinis,

- quos alioqui Deus statuerat ex S. Spiritu generandos. Est ergo causarum indistinctio, suaeque inepta effectuum ad causas proprias applicatio, quæ nondum attendit antehac 1. quare istud pomum, tam alto tono præcautum sit, ne de illo ederent. 2. Quod maledictum æstimarent, quod non erat. 3. Quod peccatum originis uni adscripserint inobedientiæ tanquam causæ proximæ & continenti, immediatæ. 4. Quod inexcusabilem mortem conjecerint in maledictionem & pœnam infractæ legis. Etenim tametsi peccatum grave concurrerit cum originali declinatione generationis à Deo intentæ, cum impuritate carnis, naturæ corruptione per carnalem copulam: non tamen corruptio naturæ, degeneratio generationis, ut neque mors ex peccatis originalibus parentum dissidentia, &c. tanquam ex causâ immediatâ processerunt: verum ab effectu manducati pomi, tanquam novo producto necessario inde naturaliter dependente; Id est, mors processit ex suis causis secundis naturalibus, pomo inexsistentibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde promanavit; quia ambæ nituntur unicâ & eadem necessitatibus radice. Causæ autem harum causarum naturalium per accidens in unitono, connectionis colligatæ fuerunt peccatis dissidentia, &c. Nam peccato suspicionis malæ fidei, fraudis & fallaciæ Dei suus manebat reatus piabilis per Protoplastos per modum peccati, per contritionem scilicet & actus pœnitentiæ pro more aliorum peccatorum. Non autem quod proinde tota natura depravari debuisset, mors & omnis corporis ærumna deberet intrare & perpetuare in omnes posteros, etiam quantumlibet animas haberent infantes. Deus enim peccata parentum subinde punit in unam aut alteram generationem: at nusquam legitur, in omnem dein posteritatem castigasse peccatum avi, qui ante quinies mille annos malè egisset. Excedit enim ista punitiois pœ-

namorem Dei erga hominem, cui mox à peccato tantopere benedixit: Excedit, inquam, regulas iustitiæ, si ad ejus stateram referatur supplicium infantis in illo peccato. Quinimò opinor, si Deus ex sua bonitate non admonuisset Protoplastum mortis, si comederet de ligno scientiæ boni & mali: sin verò Dæmon propriâ atque innata sibi hostilitate transulisset pomum de illa arbore subter aliam quamlibet, & comedisset de pomo uterque hominum sexus; quod æqualiter successisset concupiscentia carnis & copula: adeoque, etsi sine ullo peccato id contigisset, attamen generatio inde secuta de necessitate & proprietate est pomi suspensisset intentum Creatoris, nolentis de Spiritu Sancto concipi filios Dei & posteros Evæ post corruptam ejus virginitatem. Adeoque mors, morbus, ipsaque naturæ corruptio ac belluina inversio originalis fuisset, & non tamen ex peccato: eo quod pomum continebat causam naturalem efficientem luxuriæ. Etenim quàm ineptè concordant simul: Mors processit ex peccato infractæ legis, adeoque ex maledicto supernaturali: Et illa verba textus post esum pomum & ante proscriptionem è Paradiso prolata: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de illa, & vivat in æternum.* Nam contra maledictum Divinum non valet ulla creatura resistere. Hinc ergo conspicuum evadit, quod pomum contineret causam naturalem deturpatæ generationis & suæ mortis: quodque arbor vitæ pariter contineret naturaliter vitæ æternæ conservationem; id est, superioritatem super mortis necessitates.

Tandem si ex lege, peccati supplicio & maledicto mors advenisset, falsum esset, quod Deus non fecisset mortem; quia reverâ & immediatè mors ex Deo processisset, & non ex causâ naturali, sive naturæ corruptæ. Ac jure tanto potiore, ubi Nomotheta, juxta & exsecutor sunt eadem persona, creator omnipotens. Po-

- stremò : Peccatum est ens mentale, sive non-ens, quod non potest producere ens
36. reale & actuale. Atque ideo non processisset mors sui initio è causis naturalibus, prout hodiè in brutis æqualiter atque in nobis surgit mors, essetque proinde mors sui initio, toto genere alia ab hodierna. Ac propterea ridiculum textus
37. diceret : *Deus non fecit mortem*, si propter inobedientiam maledixisset naturæ, ut
38. moreretur. Est itaque necessum, quod mors hominis, sui initio inceperit & facta fuerit, causis secundis prorsus naturalibus, quibus hodiè morimur. Reciproce quoque hodiè ingruit mors causis naturalibus deturpatæ naturæ, prout olim in
39. sui principio. Equidem etsi esō pōmo Adam mortalis evaserit, tamen ejus mors, non nisi post aliquot secula evenit naturaliter & ex senio velut causis secundis. Abest ergo lex, contraventio, peccatum, maledictio in origine mortis sui tot secula apparentis ex causis secundis, coram velut loquentibus. Omnem ergo causam atque totalem, qua homo sibi mortem immediate condidit, in thesi videre est. Etenim etsi simus jam mortales,
40. non tamen morimur dum volumus, dumque optamus : quia non ex voluntate, vel ex peccato : sed ex pōmo mors prodiit.
41. Nec quidem quod in pōmo ipsa esset mors, tanquam in lethali veneno, sed inerat pōmo concupiscentia carnis, incentivum libidinis, inebriativum luxuriæ, ad generationem belluinam in carne peccati, quæ caro secum vehebat causas naturales defectuum, & mortis necessitates.
42. Quocirca verisimile est, si Serpens non potuisset obtinere ab homine, ut peccando ederet pōmum, quod decerptum inde pōmum ad radicem alicujus arboris licite projecisset, ut hoc medio mortem introduxisse gauderet hostis vitæ nostræ.
43. Idque satis colligitur ex textu, qui non dicit, si comederis de arbore illa, sed dicit : *In quacunque die comederis, morte morieris*. Quasi denunciaret istud mortis venturæ

periculum fore prædestinatum. Ad hoc enim creatum mundum, & generationis organa viro data, eo quod prævisa esset naturæ corruptio, regenerationis necessitas in Salvatore, virgineaque ejus puritate. Cessent ergo iurgia, an Eva comederit pōmum, an verò ficum. Textus enim pōmum vocat, visu placidum ; ficus autem non ita sui visu allicit. Fuitque unica illius proprietatis aior, cujus partum non erat, nec hodiè, inter creata, altera exsistere legitur. Finaliter verba textus : *Multiplieabo arumnas tuas, & conceptus tuos* ; tantum abest, quod Deus indignationem, multoque minùs illius maledictum significent : Denotant imò ejus amorem erga devotum sexum. Siquidem nemo nescit, quo ærumnosior vita devoti sexus fuerit, eò etiam vitæ filii hominis viciniorem esse ; alioquin enim tribulationes, quas Deus mittit Sanctis suis ipsumque martyrium essent maledicta pari jure. Addam postremo, quod sicut opera carnis sunt Diabolica ; ita textus : *Ponam inimicitias inter semen mulieris & semen tuum*. Hanc thesin ex alio confirmo. Nam inprimis mulier, de cujus semine Deus ibidem loquitur, est Deipara Virgo : quæ ut Virgo nullum aliud semen reliquit, inimicum serpenti, nisi filios lucis, filios Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas inimicitias habent cum ovibus reptilibus alicujus, sed tantum cum filiis Diaboli & tenebrarum, in quantum custodiunt semina peccati. Promittit ergo textus ibidem regenerationem futuram in Deipara virgine ; vocans non-renatos semen Diaboli ; quia caro sunt Adamica. Itaque attentis quæ supra jam demonstravi, Peccatum originis non propriè expectat emphychofin aut hæcicitatis momentum. Etenim quamvis anima nequeat rea esse peccati, antequam sit : attamen cum peccatum originis sit in contagio carnis, ipsum est statim in supposito concreti per modum sui recipientis, simulatque est mixtura seminum sexualis ; juxta illud : *Ecce enim*

in iniquitatibus conceptus sum (ante animæ adventum, quia) *in peccatis concepit me mater mea*: Est nempe peccatum in eodem puncto, quo mors constitit: quod sanè est in ipsa seminum missione. Mors enim in Archeo immediatè est, non autem in anima; quod probat ipsa quandoque Archei indissolubilis mortalitas, unde conceptus sit irritus; qui antè jam vitalis erat totà spe. Et quanquam impuritas materialis suppositi sit ante carnem inde generatam, idèoque & ante animam, non est tamen propriè peccatum, nisi anima illud induerit. Est proinde alia longè peccati originalis infectio, quàm aliorum quorumcumque, requirentium animæ consensum. Cætera namque peccata perpetrat ipsa anima: Originale verò contaminat animam non consentientem, quia quidditas originalis ejus est ipsa caro peccati; Neque enim proinde vocatur anima peccati, sed caro peccati, quia anima à carne contaminatur. Diabolus autem non aliunde, quàm à seipso. Idèò homo miretur misericordiam, non autem Diabolus. Itaque ex Creatoris beneplacito pomum in se nedum gerebat carnis concupiscentiam, sed etiam consequenter generationem seminis: At non proinde pomum vis inerat propagativa animæ sensitivæ. Arbitrator mundi in creando se voluit obligare ad creandam omnem animam viventem in quolibet corpore animantato, dum dispositiones corporeæ devenissent ad terminum animationis. Idcirco enim pomum, statim postquam mansum esset, disposuit sanguinem ad semen, atque inde in animam sensitivam. Idque nulli alimento geniale, quod isti pomo, adeo ut Protoplastis paucis abinde horis genuerit nedum semen, sed etiam dispositiones ad impetrandam animam sensitivam à creatore. Quodque statim dierum terminis alioquin in foetu contingit, certisque digestionum gradi-

bus perficitur; id mox in ipso vitali Archeo parentum primorum completum est. Idque peculiare in pomo textus insinuat, quod eadem die, quâ de pomo comederet, morte moreretur: eo quod pomum, etiamsi tetminus anticiparet; aliquem tamen exigeret, ut postquam in cruorem verteretur vitalem, etiam statim animâ sensitivâ esset dotandum. Nam qui ipso creationis puncto in virum & foeminam formati, fuerunt & non in pueros, brevi quoque spatio in maturitatem seminum, omnemque mortis necessitatem & causarum secundarum proprietates consenserunt eodem die. Rectâ enim viâ hoc totum cadit perpendiculariter in postem fundamenti mœthesews, quo rotatur nostræ mortalitatis luc usque vertiginosum negotium.

At saltem cum Eva facta sit de costa 48. viri, id ipsum innuit notam pudicitie, vetitamque carnis copulam: quippe quæ incestum præter stuprum continebat, quod nec Adamum latebat; de quo tamen Omnipotens post peccati lapsum dispensasse visus est, concedens matrimonium. Itaque superest hujus occasione indagare, an actus libidinis fuerit in Paradiso completus. Multi volunt Paradisum sœditatis imminem, eo quod textus dicat cap. 4. *Adam verò cognovit Evam uxorem suam, quæ concepit & peperit Cain, dicens: Possedi hominem per Deum.* Sed hi mihi ignoscant. Nam contrarium ex ipso textu apparet: Inprimis nil convincit citatus textus, nisi quod stuprum veræ virginitatis (quia cruentum) non admittat comitem conceptum. Idèoque non primâ vice conceptus sit Cain, sed extra Paradisum. Alioquin enim 1. eadem die morte morieris, juxta veritatem thesews designat ibidem commissam turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante lapsum Uxor Adam, sicut immediatè post. Nomen autem uxoris non datur, ne quidem rato matrimonio, sed

sed tantum consummato. 3. Dictum fuit soli viro, *De hoc ligno ne comedas*. Proinde de exilio hominis faciundo legitur in singulari, non quidem, quin uterque sexus peccaverit, sed quia vir singulariter ob stuprum exulati meritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat manum ad arborem vite, comedat de ea, & vivat in aeternum*. Non autem dicitur: *Ne conjuges comedant*. 5. Primo bestiarum conspectu novit Adam essentias & proprietates illarum, iisque iusta quoque indidit nomina. Visâ autem muliere, primum vocavit illam *viraginem*; quia de viro esset sumta. Post lapsum autem vocavit illam *Evam*, sive *matrem omnium viventium*. Quod primo conspectu nondum nesciebat; ut neque adhuc illam proprietatem ex viro habebat, eamque non nisi à peccato didicit, quia indidit ac suscitavit. Cur enim mulieris essentielle nomen mutâisset, si non simul totam mutâisset ejus naturam? 6. Ac demum illam potius ad patranda suam scditatem ad arbusa deduxit, quàm ob tegmen pudoris. Poterat siquidem ficulneis frondibus pudorem texisse, & absconsionem per arbusa neglexisse, si non habuisset simul corruptæ castimonie signa. 7. Siquidem si vera est thesis mea, quod sola carnis luxuria mortem causata fuerit, non est subsecutum exilium nisi post turpitudinis actum. 8. Is enim qui jam statim antè nesciebat se nudum, quomodo sciebat mox uxorem, omnium viventium matrem, nisi quid perperrâisset?

50. Ac tandem textus dicens serpenti: *Ponam inimicitias inter semen mulieris & semen tuum*: denotat clarè mulierem, quæ antè carebat semine, ejusque omni prorsus titillatione, jam habere semen.

51. Ut ut est, saltem non possum non insigniter admirari excellentiam castitatis

textus, qui nuspiam, surdam saltem aliquam mentionem concupiscentiæ carnis fecit; verum summo utrobique regit silentio carnis scditatem per acquiritam scientiam pudoris, & obvolvitur summo mysterio mortis industriam necessitatem & regenerationis exigentiam, Statuens, quod tandem dictum completâ maturitate, *ex aquilone pandetur malum* super omnes habitatores terræ. Quod mox manifestabo.

Tandem degenerare jam naturâ, complacuit sibi Omnipotens lapsum Adæ erigere per renascentiam; & quamquam non restauraverit nobis intellectus claritatem pristinam, mentisque expeditam cognitionem intuitivam, attamen dignitatem nostram longè altius erexit. Siquidem Intellectus in obsequium fidei reductus per gratiam pergit in humili resignatione ad bravium amoris, quo innititur & compellimur. Estque minima amoris illius morula longè gloriosior, quàm deses tota vita Adami in Paradiso. Ante lapsum enim ignorabatur fides, virtutum prosapia, potissimum quoque amoris Divini superexcellencia, solâque vivebatur puritatis innocentie felicitate. Ideoque Deus permissione suæ præscientiæ & destinationis inæqualitatem beatitudinis, à renascentia emergentis, cum quadam præpollentia delegit: quia non sunt condignæ hujus vitæ tribulationes ad immensâ, quæ nobis renatis Divina bonitas præparavit. Malim namque scire, quæ Deus per unigenitum mundi Salvatorem revelavit, quàm novisse claro intellectu animantium & herbarum facultates. Abundè mihi sufficiens habere in Deo humanitatem, quâ nos in filios Dei adoptavit, & similiores sibi longè fecit, quàm fuisset Adam in summa sui felicitate.

1. Prima Thesis probatio. 2. Secunda. 3. Modus generandi Divinus naquit ab homine concipi. 4. Conjectura à pari. 5. Repetitio Demonstrationum. 6. Argumentum pro thesi. 7. Alterum. 8. Tertium. 9. Quartum. 10. Quintum. 11. Sextum. 12. Mentem non creare animam sensitivam, ut nec aliam mentem de lumine mentis suam. 13. Septimum. 14. Mons imprimit in semen imaginem corporis: non autem Dei, id est, seipsam. 15. Probatur. 16. Octavum. 17. Quid à peccato per parentes generatum. 18. Usque ad art. 74. Ratio è Sacris. 75. Repugnare Christianismo, quod homo vocetur animal. 76. Patrum aliquot conformitates cum thesi. 77. Dilemma pro thesi ex Augustino. 78. Argumentum solidum pro thesi. 79. à regula falsi. 80. Progressus Satane. 81. Faunorum & Nympharum ortus. 82. Tudesquillos in Canariis. 83. Objectiones contra thesin usque in art. 88. 89. Anomalia piscium propagatio. 90. Aquæ nulla est figura, nec decidit orbiculariter. 91. Triturum prolixificatio. 92. Seminis maris inviolabilitas. 93. Piscium felicitas thesin roborat. 94. Vermes resurrectionis monitores, absque materiali maris semine. 95. Pullus è vitello formatur, & semen galli manet materialiter extra. 96. Septima oblectio causæ diluvi explicat. 97. Vulgari textus hujus explicatio confirmat thesin. 98. Interpretatio circa motum diluvii. 99. Gigantes non de primæ creationis intentione. 100. Probatio Prophetissa.

1. **S**ublatis ergo nunc legis, inobedientiæ & maledicti suspicionibus, ad theses demonstrationem procedo. Pro qua in frontispicio præmissa est gloriosissima filii Dei incarnatio, ex purissimo sanguine immaculatæ semper Virgini suæ genetricis. Dein mihi viam stravit textus: Nisi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu S. id est, nisi participes sitis, in nova regeneratione salvandorum, illibatæ & castissimæ Incarnationis Domini Jesu, sitisque tanquam membra illius capitis, & velut filii adoptivi, non eritis palmites illius vitis. Nam quicquid de carne peccati & ex carnis concupiscentia nascitur, caro est, incapax vitæ æternæ & regni cælorum. Et qui seminat in carne, in corruptione metet. Et quicquid messue-
3. rit, caro est, ipsaque corruptio. Etenim

quomodo S. Spiritus generasset in Eva omnem hominum posteritatem, id humana mens assequi non valet, nisi viam ejus facer textus manifestasset in Deipara virgine; quæ nimirum non concepit ex, sed de Spiritu S. quem proinde Gabriel prædixerat duntaxat obumbraturum ipsam virginem perpetuo illibatam. Ideoque Ecclesiæ Patrem æternum, sacræ Trinitatis personam primam vocat Patrem Filii æterni; nec permittit S. Spiritum vocari humanitatis Christi Patrem, eo quod materialis generatio Christi ex sola ejus matre sumta est: quare nec ejus conceptus de Spiritu Sancto includit ullam paternitatem. Atqui ut ista generatio processit absque parratione S. Spiritus (qui nimirum circa conceptum Christi occupatus fuit absque parratione) ita contemplari nobis integrum est eodem prorsus supernaturali atque divino modo obumbrationis in Eva stabilitam fuisse generationem adoptivorum & divinæ Imaginis. Itaque Pater luminum solus est Creator omnium animarum, ut & supereminenter mentis immortalis: Ergo generatio humana ex Patre luminum, datore vitæ, in mentis creatione absoluta fuisset ex substantia Evæ & de cooperatione S. Spiritus concipiendi. Etenim ut ille hominum conceptus fuisset planè supernaturalis: ita & castimonia matris supereminens in statu Innocentiæ, qualis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu sancto.

Quamobrem statutam thesin primum ratione physica conabor stabilire, eamque dein ratione & autoritate è Sacris petita confirmare, ac tandem per dogmata Patrum fortificare. Inprimis est rationi consentaneum: Si Deus volebat in carne facere sui imaginem, eamque per posteriores beare, id debuisset fieri in Virgine matre: non autem in muliere per Adamum stuprata, ne Deus virum competitor

torem haberet in intenta suæ imaginis incarnatione. Alioqui si hanc sanctam & impollutam humani generis productionem (propter quam Universum condidisse est visus) contingentem in obumbratione S. Spiritus, vitæ anteverteret & præveniendò everteret, etiam dein omnis hominum sic producendorum generatio brutali modo eveniret, quicquidque ex illa nasceretur, esset æternæ gloriæ naturaliter incapax. Rationi nempe est consentaneum, quod Mens immortalis ante esum pomum nunquam fecisset prolem immortalem duratione, eò quod nihil queat de se vel ex se producere infinitum duratione, nisi Deus solus, quem proinde adhuc hodiè in Adamica generatione, Ecclesia fatetur esse animæ immortalis unicum creatorem. Alioqui si mens, infinita deinceps durationis posset extra se producere infinitum aliquid & immortale, quodque idè esset substantia; jam necessario desineret esse creatura, essetque creator. Ergo mens nunquam potuit aut poterit producere substantiam immortalem, & per consequens pugnat cum Divinitate, quod Mens, quæ ante esum pomi immediatè totum corporis regimen in se suscepèrat, de se generasset imaginem Dei infiniti; generassetque substantiam duratione infinitam: quapropter est dispar penitus ratio, qua lumina mortalia vitæ sive animæ mortales profluunt, & qua substantia immortalis creatur. Adèò naturæ toti est impossibile, quod mens generaret substantiam sibi similem: cum producere substantiam spirituales, immortalem soli referretur Deo, etiam omnium omnino consensu. Siquidem ejusmodi productio præsupponit creationem ex nihilo. Alioqui si mens intendisset ante lapsum producere ex nihilo substantiam sibi similem, cum id sibi sit penitus impossibile, seipsam debuisset partiri, atque in partes separare. Denique nec unquam fuisset mentis intentio generare animam caducam seu sensitivam, quippe

quæ est præter & contra destinatum suæ
vitæ regimen. Quare ex sufficienti enu-
meratione concludo, quod ante esum po-
mi nec immortalis mens animam gene-
rare potuerit, nec mortalem generare in-
tenderit, ne quidem dispositionem ullam
feminealem aut substantiam feminis: Ide-
oque nec proinde ulla per virum facta
fuisse generatio, nec ullam ad genera-
ndum in se sensisset proclivitatem. Atque
hactenus necessario in pomi esu latuit
causa mortis naturalis per carnalem ge-
nerationem explicata: In qua generatione
est feminalis dispositio cooperans ad ani-
mæ mortalis impetrationem: Ea; Crea-
toris intentionem circa propagationem
suæ imaginis prævertit & pervertit. Sic
nimirum anima mortalis per brutalem
concupiscentiam carnis sibi semen dispo-
sitivum produxit ad animam brutorum
more perituram: quæ scilicet brutalem
quoque conditionem mortalitatis secum
introduxit. Nam mors brutis indubie à
creatione fuit connaturalis, quæ scilicet
animas duntaxat habuit mortales. Atqui
licet per regulam suppositi falsi confirma-
re, quod ex fide tenemur credere, nimi-
rum Mentem à Deo immediatè creati:
non autem à parentum anima velut lu-
men de lumine sursum accendi. Nam si
anima generati fiat ab anima generantis,
erit hoc vel à patris anima, vel à matris
anima, vel ab utraque: Sed nullum horum
est verum: Ergò nullatenus anima gene-
rati fit aut deducitur à spiritu parentum.
Probatur quoad primum: Siquidem cum
de progressu naturæ sit sermo, qui proinde
ordinarius esse debet, ideoque & in
brutis id constanter contingeret: atqui
hoc non contingit: Ergò non à progres-
su naturæ. Probatur Subsumtum per fœ-
tum ex patre glire & cuniculo matre, qui
scilicet, exceptâ cauda glirinâ, totus est
cuniculus, tam intus, quam extrâ, etiam in
pelle & pilis. Sed si à patre vis ulla animæ
manaret, in se vim necessariò haberet pa-
ternam & non maternam. Sed dato ex-

emplo patet contrarium: ergo non à patre; Nec tamen proinde animæ prolium mendicantur ab anima materna. Nam alioquin à quo procedit anima, ab eodem saltem & ad minimum procederet quoque vis formativa: Et per consequens, nedum semper fierent proles sexus materni, ac matri perpetuò similes; sed etiam nunquam fieret mola, ubi efforta vis seminis maris defluit. Ut neque prægnantis imaginatio transmutaret foetum jam in utero matris formatum, in monstruosam, alienam, imò & brutalem figuram: quia semen jam habens animam mutuam à parente, non esset amplius obnoxium stultæ imaginationi maternæ, præsertim dum jam foetus proprio orbe ac culinâ suâ alitur. Idem argumentum quoque valet supponendo, quod anima gigneretur ab utriusque parentis anima: nam quicquid negatur disjunctivè, rectè negari potest copulativè. Quorum etiam spectat hæc conclusio; nimirum quod eo posito, jam semen actualiter esset animatum ab initio sui: Itemque quod ex duabus animabus quoddam compositum atque mixtum lumen animatum atque spirituale fieret; quod repugnat simplicitati formali propter concretam dualitatem. Itaque univoca animæ homogeneitas adversatur dualitati & heterogeneali compositioni animarum. Unde concludo, ne quidem in brutis desumi à parentibus, tantoque minus in homine. Quapropter animæ omnes immediatè creantur ab ipsamet vitâ & Patre luminum, qui suum Creatoris honorem nulli tribuet creaturæ: quare hinc obvium est, quod homo nequeat producere mentem immortalem, nec simulacrum Divinum. Adeoque & hinc patet, quod prima Creatoris intentio non esset, quod vir ulla ratione sese immiscuisset in generando: Sed quod omnem foetum sola manus Creatoris perfecisset, quæ sola creat omnes animas, potissimum autem atque singulariter æternam illam deinceps, quam in sui imaginem destinatione

essentiali direxerat. Denique naturaliter necessum est, quod vera imago fieri nunquam queat, nisi à sculptore proprio: nullus est autem sculptor proprius, qui non perfectè cognoverit illum, cujus iconem sculperet intendit. Sed homo creatus est ad imaginem & similitudinem Dei; nequit tamen Deum cognoscere, ut nec ejus ullam similitudinem mente aut verbo exprimere, quam ignorantiam quisque fateari debet: Ergo nequit esse sculptor proprius imaginis Divinæ; ac ideo quamcunque ejus imaginem fabricaretur, esset planè monstruosa & durationis finitæ. Et per consequens in Creatoris intentione homo non fuit conditus, ut generaret hominem. In natura quidem omnis spiritus generantis seminis comprehendit (quia continet) ideam rei generandæ: homo autem, cum sit Dei immediata & vera imago, non potest ullo modò in suum semen transfundere Divinam imaginem, quam in se & extra se planè ignorat. Sed cum in natura simile generet sui simile, potest homo in semen suum imprimere imaginem corporis humani, facti etiam ad imaginem Dei. Potest itaque homo generans imprimere in semen sigillum sive umbram sui: non autem imaginem Dei, substantiamque mentis immortalis: quinimo monstravi alibi, quod ceteræ animæ universæ sint tantum lumina formalia, non autem substantiæ. Idcirco si mens deberet aut posset imaginem Dei producere, jam vel mens cessaret esse imago ipsamet Dei, vel Deus non esset Creator mentis. Quamobrem essentia pura imaginis Dei in conceptu creandi vel generandi requirebat omnifariam ipsum Deum, immediatum sui Creatorem & Patrem unicum, qui in cælis est, & præter quem nulla est paternitas in cælis. Alioqui paternitas carnalis est in homine & brutis, ideoque textus ait: *Honora patrem*. Et alius: *quod nulla sit paternitas, nisi in patre caelesti*. Ergo designatur, quod pro homine non sit paternitas mentis, nisi in solo Deo: ejusque proinde primi-
mor-

13.

14.

15.

- mortalis generatio ac propagatio penes
16. Deum creatorem reservata fuerit: ac præfertim, dum menti immortalis infinitæque in duratione desit sui ipsius cognitio, quæ sibi seipsam repræsentet, ut videlicet similitudinem similitudinem sui in semine depingat. Ideo nempè nec mens immortalis potest unquam semen humanum ad id deducere, quod ipsamet in se habebit nunquam, ut nempè extra se depingat imaginem Dei. Est namque sic homo factus simulacrum Dei, quod sit indumentum Deitatis, theca regni Dei, id est, templum S. Spiritus. Homo itaque essentialiter in Deo imaginem creatus, postquam ex se imaginem Dei, non quidem per aliquod monstrum, sed per aliquid sibi umbraliter simile generare, cum Eva stupro, temerè præsumsit, non generavit quidem Dei imaginem, similem illi, quam Deus voluit idè inimitabilem (quatenus Divinam) sed in aura feminis vitali generavit dispositiones sollicitaturas quandoque animam sensitivam, discursivam & motivam à Patre luminum, fonte omnis paternitatis; mortalem tamen ac perituram, cui tamen ex sui bonitate inspirat ordinatio spiritum substantialem mentis sui imaginem referentis. Ad eòq; homo hæcenus brutorum non nisi more per seminum copulam generare est annisus imaginem sui ipsius, quæ tandem impetraret à Creatore lumen animatum, quodque animam sensitivam vocant. Proceffit nempè inde generatio altera, more belluino concepta, mortalis, & æternæ vitæ incapax; bestiarum ritu, doloribus partus, morbis mortisque obnoxia, tantòq; ærumnosius, quantum isthæc propagatio in Protoplasto intèrum Divinum invertere ausa fuit. Præmonuit iccirco ineffabilis bonitas, ne de ligno illo gustarent, prædixitque aliqui eadem die morte morituro, sensurosq; omnem calamitatum turbam, quæ mortè comitatur. Merito itaq; Dominus parentum utrumque beneficio ac sede immortalitatis privavit.
17. 18.

Successit videl. mors ex conjugali brutalique copula: nec mansit Spiritus Domini cum homine, postquam caro esse cepit. Porro quia illud Evæ stuprum deinceps continuabitur in propagatione posterorum in mundi usq; exitum: hinc peccatum sprætæ admonitionis paternæ & naturalis prævaricationis, jam in impuritatem per generationem inverlam, carnalem ac propemodum brutalem, inter cætera peccata est, & appellatur verè originale, id est, proinde homo, seminatus in voluptate concupiscentiæ carnis, necessariam mortem in carne peccati metet semper. Scientia autem boni & mali, quam Deus in pomo disuaso constituit, continebat concupiscentiam carnis, id est, oculum vetitum congressum, diametraliter oppositum statui innocentia, qui status non erat status stupiditatis; utpote cui ante prævaricationem jam notæ erant essentia quorumcumque animantium, juxta quas ex proprietate erant nominanda, primoque intuitu essentialiter distinguenda. Quinimo S. Hildegardis ad Moguntinenses ait: *Adam digito Dei (qui Spiritus Sanctus est) formatus, in cujus voce sonus omnis harmonie & totius musice artis, antequam delinqueret, suavitatis erat: Ita ut si in illo statu, quo formatus erat, permanisset, infirmitas mortalis hominis virtutem & sonoritatem vocis illius ferre non posset. Cum autem deceptor ejus audisset, quod homo ex inspiratione Dei, tam sonore cantare cepisset, & per hoc ad recolendum suavitatem canticorum celestis patrie imitaretur (ecce quàm procul nunc inde vir discesserit rauce à sua voce) machinamenta calliditatis sue in irritum iræ videns, ita exterritus est, ut non minimùm inde torqueretur; & multisarvis nequitia sue commentis semper deinceps excogitare & exquirere satagit, ut non solum de corde hominis, sed etiam de ore Ecclesie Divinas laudes perurbare non desisset. Hac illa. Mysticorum devota est opinio, quod volucres canant laudes DEO. Ego sub humili correctione aliter censeo.*

19. 20.

Nam si istud verum esset, canerent toto anno, nec cessarent mox expletâ generandi libidine. Quod argumentum inservit nostræ thesi. Siquidem cum mares soli cantent, non autem formellæ: quod ex natura communi Adam salacior atque incontinentior fuerit, & ex sexu suo libidinosior, quàm Eva, cujus proinde castitas, Deo dilecta, videtur sexui propria. Acquisivit ergò homo per esum pomum scientiam, quod amisisset innocentiam radicalem, & pro ea cambium fecisset sordidæ concupiscentiæ carnis. Nec enim ante esum pomi tam erat hebes aut stupidus, quod se nesciret aut non sentiret nudum, sed cum pudoris & concupiscentiæ brutalis effectum tum prius se declaravit nudum. Etenim textus Sacer tam castus ubique est, quod Altissimus noluerit ipsam carnis concupiscentiam saltem nominare proprio nomine, imò nec etiam accusare, dum esum pomi in mortis necessitatem præmoneret: ne homini brutalis ista concupiscentia vel nomine tenus innotesceret; ideoque nec concupiscentiam in Genesi nominari voluit ob promptam populi illius perfidiam; sed vocavit amissam innocentiam ex acquisito pudore, quod suis circumstantiis tandem in Ecclesia pendi voluit. Adeoque proinde Adamum mox à creatione de terra in paradysum transulit, ac mulierem quoque ob id in Paradiso formavit, ne illa, quam fecerat atque destinaverat virginem permanfuram, adspiceret brutorum copulam in terra. In initio enim creavit Deus cœlum & terram, omnemque creaturam in ea contentam. Fecit autem ac formavit materialiter ista per verbum passivum & imperativum (fiat) dixit ni mirum istud verbum, & creata sunt omnia: sextiduo autem deinde fecit formas rerum conditarum, & facta sunt ordinatim omnia in vitam & animam animatorum. In eo nempe distabant, dicere fiat, & facere. Etenim sexto die siue ultimo formatus est Adam. Septimo autem

Deus quievit: postea demum transulit Adamum de terra in Paradysum, deliberravitque facere mulierem de costa viri, non autem de renibus, femore aut ventre ejus. Ergo die octavâ, ut esset initium novæ hebdomadis ad novam & supernaturalem venturæ prolis generationem. Quapropter colligi potest, quod mulier tota exlex ascenderit in novum electionis cumulum, yas electionis. Qualitatem autem generationis humanæ ante lapsum in Eva virgine quodammodo conjicere licet ex gloriosissima Incarnatione Domini. Enimvero Pater, cui omnis paternitatis nomen singulariter ac solum debetur, & quem Filius suus ut Patrem semper adorât, ab æterno generavit quidem semper Filium suum, qui tamen non legitur suæ incarnationis Pater. Quod pro immenso mysterio usque veneror, magisque postquam ejusdem bonitatem infinitam tam à primo creationis virginali conceptu, quàm in restauratione, per hominis regenerationem sum assecutus. Voluit nimirum Pater omnipotens, quod gloriosa incarnatio Christi conciperetur de persona Spiritus S. quæ scilicet ipsamet proinde non esset generata: sed ab æterno procederet ex Patre & Filio. Divinus nempe Spiritus in virginis Evæ sanguine arteriali cordis causatus fuisse conceptum humanum prolium, simulacrum Divinitatis cum cunctis charismatibus suis absque carnis voluptate. Mens autem sic in veste sanguinis, concepta in utero virginis in specie humana, incrementum summisset ac plenariam inde maturitatem. Ille enim, qui clauso utero, clausisque januis in mundum venit, & ad suos etiam è capsa cordis, in qua conceptus est, consensu præeunte, virginis ad uterum delatus servatusque usque in corporis maturitatem: Omnia nempe membra penetrans delatus est in uterum. Ideo namque Dominica incarnatio prorsus præter naturæ ordinem nunc consuetum contigit. Nam 1. non contigit incarnatio Domini

in utero, sed primum in ipsa cordis virginialis theca. 2. Ex sanguine purissimo & vivacissimo cordis: non autem ex semine Virginis; Siquidem Deipara virgo illo singulari respectu non solum mundata fuit à peccato originali, sed concepta prorsus libera à peccatis, ut scilicet tanto amplius expers esset omnis feminis, quam puer recenter natus. Etenim semen ex mistura cruoris & sanguinis, siue ex commistione sanguinum conficitur, quæ mistura nullatenus, ne quidem materialiter, fuit in conceptu Filii Dei: *qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis aut viri*: sed ex solo Deo conceptus, & ex virgine natus. 3. Non habuit virum patrem, nec materiam masculinam, unde fieret; quod sanè confirmat, materiam foemininam, excellentiorem præfectam, & ab initio solam prælectam. 4. Prælegit castissimam & illibatam virginitatem matris, quam Divinâ manu plasmavit. 5. Ex solo purissimoq; arteriali sanguine materialiter conceptus est: in quem nempe sigillum S. Spiritus mentem humanam suique purissimum simulacrum à Patre Deo conditum inspiravit. 6. à corde in uterum Virginis, cum penetratione dimensionum delatus est iste conceptus. 7. Tandem incrementum ac justam nativitatis maturitatem, velut in Sabbatismo 8. ad Rom. *Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis.* Originale, inquam, quod sit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in posteros trucidatur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adèd quanquam efus pomi con-

24. *fiderium peccati.* Unde scilicet primum, brutale atque originale peccatum, reliquorum fomes, inmediate profluxit, & duraturum deinceps, in continuatum mortalium semen 8. ad Rom. *Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis.* Originale, inquam, quod sit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in posteros trucidatur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adèd quanquam efus pomi con-

tineret notam diffidentie & ingratitude, quæque etiam cuilibet peccato comes est, etiam tamen propterea unumquodlibet deinceps peccatum eodem supplicio, necessàriò quoque ad posteros deberet descendere: nisi insolita amorosæ monitionis transgressio non tam consisteret in inobedientia comedendi, vel abstinendi, quantum in horrida dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo adhibitæ confidentia. Adeoque generatio carnis peccati (quæ est effectus concupiscentiæ carnis) in mortem necessàriò defluxit, etiam ad posteros omnes. Placuit nempe rerum 25. Domino, inserere pomo incentivum concupiscentiæ carnis, à qua scilicet tutò abstinere poterat non edendo pomum, dissuasam propterea. Alioqui namque nullo unquam momento tentatus fuisset à carne aut membris suis genitalibus, quæ ideo Aquilonem vocari in Sacris postmodum ostendam. Itaque pasto pomo mox concepit vir ex naturali pomei proprietate libidinem luxuriandi; atque inde factum est semen animale, quod in animæ sensitivæ dispositiones prævias propereans, legemque aliarum causarum subiens se reflexit in vitalem Spiritum Adæ: qui iccirco statim ignis fatui instar Archeum siue Rectorem Spiritum animalemq; auram, latronem, inquam, domesticum suscipiens, potestatem propagandi seminis animalis & caduci, in vitam desinentis, concepit: Cujus demum impulsu, Mens immortalis vitæ atque corporei gubernaculi habenas exuens pedissequam sibi sensitivam substituit. Hinc igitur belluarum more concipimur, nascimur & morimur. Prædie enim antè Mens immortalis omnia in omnibus agebat, eratque ipsa met vita immortalis in toto: quia sola & tota in toto immortalis. Sed ipsa tanta naturæ pulcritudo in Protoplasto mox vitiata est, postquam brutalis generationis similitudine induta fuit. Tum enim 26. Mens immortalis loco nota descendit, ut lui sigillum imprimat in semen vetitum.

Tunc, etiamsi Sensitiva nondum nata esset; adfuit tamen præstio omnis dispositio naturalis, requisita ad illam à Creatore impetrandam. Cumque duæ simul animæ unico corporis plano præsidere perfecte nequeant absque dissidio, non magis quam est licitum duobus simul heris inservire: Cessit ideo in intima mens immortalis: Sive id fuerit mandato creatoris, vel impuritatis corporeæ radio pigens, deinceps saltem sui corporis regimen delegavit animæ Sensitivæ, in qua modo ligatur, quia obvolvitur, quamdiu vivitur. Hinc nempe deinceps brutali more plerumque adolescentis, ac vivimus. Mens autem in animæ caducæ hospitium sese recepit, ac inde in hanc sua inspirat charismata, quamquam plerumque alioqui dormiat. (Perinde fortassis atque corallus subinde colorem amittit, eundemque iterum recuperat) unde corpus omnem impuritatis ataxiam subiit. Mortalis autem animæ connubium, destinationis mentis peregrinum, occasio est, cur Mens in abdita sese locaverit, sic ut sub iudice adhuc sit, ubinam principalem thorum elegerit: Sitque apud Atheos non credita Mens, eo quod animæ caducæ tam in profundum penetrando se demerserit, quod mentales notiones adhuc hodiè subesse imaginationi appareant, quorundam quoque simplicium veneficiis ita obedire, ut ad morborum voluptatem atque imperia Mentis principatus videatur conquassari; quod febrium deliria, mania lienarum, rabidi morsus, atque punctura tarantulæ pro Atheismo fortius persuasere; In priora enim vita immortalis Mens per se ac immediatè condebat immortalitatem, perfectamque dabat quoque animantium & herbarum cognitionem. At postea in brutali generationis sceditate, icon Dei in mente quidem remansit sopes, ejusque figura extera in corpore: sed tanti corruptio Mentem ad penetrare animæ caducæ coegit recedere. Itaque sub Mentis felici imperio de-

gebat immortalitas ejus: atque ideo exulabant morbi, atarum declinationes & mortis minæ. Atque ideo ante lapsum homo à beatitudine distinguebatur per posse peccare, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens iterum immediatè vivificabit corpus, idque in se transsumet: quæ nimirum ante lapsum tantum lucebat super corpus, per immediatum sui nitorem, mox à resurrectione per transmutationem absorbitivè corpus clarificabit. Etenim idcirco status fidelium, etsi per totam vitam, etiam in ipsa morte, sit primitivo statu longè ærumnosior; est tamen eo felicior, quanto est majestate plenius esse similiorem Filio Dei, incarnato, mortuo & glorificato: quam cum Adamo vixisse liberum à morbis, & tandem sublatum absque prælio: quia nullatenus sunt condigne retributiones vite pro gloria aut expresse visione futuri seculi. Porro ad perfectam thesin compulsi me passim textus sacer, faciens Evam adjutricem Adamo similem, non quidem ut conjugis nomen vicemque suppleret; prout mox à peccato nominatur. Virgo enim erat in Creatoris intentione, & postea ærumnis repleta. Necdum enim, quamdiu status puritatis præsidebat innocentiae, voluntas viri superabat, nam translatio viri in Paradisum aliam vivendi sortem, quam belluinam præfigebat. Adeoque pomi esus castissimo nomine tegit concupiscentiam carnis, dum scientiam boni & mali hoc nomine complectitur, ejusque ignorantiam solam statum vocat innocentiae; Siquidem illius præfatæ scientiae adeptio nocentissimam mortem vitæque æternæ privationem irrevocabilem fovebat. Nam si homo non degullasset pomum, vixisset expertus concupiscentiae, & proles prodissent ex Eva virgine de Spiritu Sancto. Manso autem pomo, statim aperti sunt oculi eorum, cepitque Adam libidinosè concupiscere nudam virginem, eamque stupravit, quam Deus ipsi in nudum adjutorium destinaverat, non fecus ac Prin-

ceps in adiutorium est suis ministris. Sic enim vir prævertit intentionem Dei per alienam generationem in carne peccati: Ad quam proinde prioris naturæ est insecta corruptio, siue calo peccati comitata est concupiscentiam. Nec sanè textus aliam insinuat scientiæ boni & mali notam, quàm quod cognoscere, se esse nudos, illosque pudere suæ illius nuditatis, siue (proprie loquendo) corruptæ suæ virginitatis. Tota nimirum boni atque mali scientia clauditur circa pudorem & intra sola pudenda. Ideoque Levitici 18. & alibi passim ipsa pudenda non alio etymo vocantur, quàm turpitudinis. à copula enim carnis statim oculi illorum aperti, quia noverant bonum amissum attulisse degenerem naturam, turpitudinem, forditatem, morti-que intestinam atque inevitabilem obligationem, etiam in posteros relegatam. Ah serò nimirum intellexerunt ex concupiscentiæ illius insuetate novitate & turpitudine, cur Deus tam amorosæ esum pomi videretur. Pud-
 30. ebat videlicet illos magis corruptæ castitatis & transgressæ monitionis, quàm suæ nuditatis. Adam namque qui bestiarum naturas solo adspectu iudicaverat, nec eandem scientiam legitur deseruisse, suæ quoque corruptæ naturæ forditatem igitur orare non poterat: atque ad eò potius huius pudore, quàm nuditate ergò se absconderant. Fuit nimirum tanta pudoris tam multiplicis confusio, ut parum defuerit, quia in dementiam ruerent: quod ex inappositis responsis Ade sat liquidò est notabile. Vocat enim illum Deus, & interrogat, ubi esset, & respondet accusando locum & adiutorium simile sibi, ut se nondum accusatum excusaret. Stultoquoque proflus nùl, frondibus nuditatem ostentabant notam Creatori, sperantes corruptionem castitatis tegi posse frondibus, modo se absconderent. Nuditatem suam accusat, non audens mentionem amissæ castitatis facere. Crassioris namque

stupiditatis est, credere latitare posse à facie Domini, quam nesciisse, se esse nudos: Præsertim apud eum, qui illos creaverat nudos. Itaque velle latere accusat reatùs, & effectum concupiscentiæ, delinquendo patratum. Alioquin, nuda nuditas non pudibunda est coram Deo, si non corrumpisset castitatem, quam cognovit lafam, & sub pomo veritam. Non enim in extremo iudicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor nuditatis involvebat potius commissum castitatis errorem, irreparabilem, in pomo velatum; Cujus effectum nisi perfectè jam sentirent & agnoscerent, potius in penitentiam conversionis, quàm in sui occultationem & regmen pudendorum se convertissent. Pudor ergo nuditatis involvit castam textus locutionem coram populo Israël. Alias enim ex textu
 31. sat liquet, quod ista scientia boni & mali sit carnalis, terrena, & Diabolica, solius concupiscentiæ carnalis & mera quædam corruptæ naturæ stultitia, respectu scientiæ, quæ paulò ante nomina propria indebat bestiis. 2. c. Gen. 17. *Sc- 32. li viro vetatur fructus arboris illius*, & 2. c. Genes. 26. *Erant ambo nudi ac sine pudore*, 3. Genes. 7. *Manso pomo, oculi eorum sunt aperti*. Etenim licet Eva prior de pomo gustasset, virumque ad edendum proripisset: attamen Omnipotens virum, nondum caput mulieris, alloquitur, & hic se excusare annititur; quia illam primò concitaverat ad congressum, sensitque membrorum inobedientiam: quod pater. Nam solum accusatur, nondum caput mulieris, quem disuasum utrique significavit mulieri. Nam Eva ad serpente[m] dicit, utriusque aequaliter injunctam arboris illius abstinentiam. Significans
 33. hic locus in textu, quod etsi idem casus spectaret utrumque sexum, prænoterat tamen Deus salacitatem viti atque pruriginem castivam: & quia voluntas carnis non erat proprie in virgine, quam sibi castitatis decore adornaverat Omnipotens; Idcirco

Idcirco per antonomasiam vocatur ista concupiscentia à Joanne voluntas viri, quæ est carnis & sanguinis. Unde didici, Evam tenacioris pudicitia, imò & perfectiorem fuisse creatam in suo corpore, & stupratam à viro; quia pomum cum esset medium ad præfatum finem, & ab Eva prius degustatum, in Evam tamen tardius operari potuerit. Sed priorem deliquisse Adamum, Evam verò, ut facti pœnitentem, diutius restituisse, & ab Adamo vi stupratam dudum reluctatum; quod inde sat liquet: Siquidem voluntas viri (& non mulieris) pro occasione æterni damni reputatur, idque Ethnicis non fuit incognitum, qui seculo argenteo pudorem mulieribus, ut dotem nativam adscripserunt, à viris tùm dudum neglectum. Le-
 34. vit. 3. & 4. jubet Dominus *hostiam cum cauda offerri*, ut turpitudine tegatur, neve aliquid non tectum pudore offeratur: Idcoque tanti fuit semper & ubique oblati agni æstimatio. Etenim Adam creabatur juvenis, imberbis, floridus, qualis Raphael foribus Tobie adstitisse legitur. Quamobrem ut primus verecundia infractor virginisque stuprator enotesceret, Deus mento, genis atque labris Adami pilos obnasci voluit, ut multorum quadrupedum compar, socius & similis esset, eorundem signaturam præ se ferret, quorum more ut salax, ita & vultum pilis hirtum ostenderet. Etenim signavit Deus primum homicidam in fronte ut conspecto signo statim horridus fieret & infamis fratricida. Sic & primum castitatis infractorem fabrumque primum peccati originalis, signare voluit castitatis Amator, circa os, guttur, buccas, &c. quibus scilicet primas illecebrarum voces ac dein minas locutus fuerat: Evam verò pudoris ac pudicitia tenaciorem vultu polito decoram retinuit. Sic barba etiam cadaveri inhumato succrescit, si in vita libidinosus fuerit, & repentinà morte vivere desierit, id est, retentis adhuc menti sui viribus succrescit mortalitatis signum, etiam post

mortem. Sic & vox rauca Adamo oboritur, circa juventutem, qui immediatè ante amissam castitatem suavissimè cantabat. Inter signa namque quibus Angeli in apparitionibus distinguuntur, unum capitale est. Si apparuerit barbatus Angelus, malus esto. Eudæmon enim nunquam barbatus apparuit, memor casus, ob quem viro barba succrevit. Barbam igitur, quam horrent Angeli, viri sibi in ornatum datam credunt, quam tamen non ignorant sibi cum foetidissimis hircis communem. Nec ideo homini barba nascitur, nisi circa annos incontinentia: ut certò constet, non nisi propter carnis concupiscentiam instar larvæ turpitudinis adductam. Adco ut non nisi pudenda ruptumque pudorem designet in vultu. Idco nimirum Eunuchè quoque barba destituti sunt, ut & pueri ac adolescentes; quanquam bruta, quibus congressus sexuum à natura inditus, primis statim diebus sint barbata. Denique bruta parturiunt hodiè non secus ac si non peccasset Adam: in dolore nempe suos edunt foetus, quia cum carnis concupiscentia eos concipiunt, exceptis piscibus, qui proinde Monachis castitatem amantibus in cibos deliguntur. Et Eva post conceptum peperit carnem peccati in dolore, *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro est*: id est, homo jam caro peccati est, non autem amplius caro primæ creationis. Plerumque enim mulier à conceptu nauscat dudum, variisque circumagitur miseris, quibus bruta carent; quod sanè arguit, mulierem concipere seminaliter à viro præter primum intentum creationis. Quare si homo creatus fuit, ut (saltem ex præscientia consequentis) Cacodæmonum locum in cœlis adimpleret, debuit vel magno simul numero creari ab initio, vel successivè. Si ergo qui salvandi erunt, non possint nasci ex voluntate viri, carnis aut sanguinis: eratque unicus tantum vir creatus, ergo debebant ex solis mulieribus successivà continuatione nasci in paradiso, loco scilicet

licet natalitio mulieris, ac necessario concipi à Deo & mater de muliere virgine omnes posteri, quibus deinceps dedit potestatem filios Dei vocari, & fieri cum exclusione voluntatis sanguinis, carnis & viri; quæ castitas semper placuit Deo, placet hodiè, ac placebit semper. Et quicquid ita semel placuit fonti castitatis, nunquam illi denuo displicere potest.

42. Adeoque soli mundo corde Deum videbunt, & Filii ejus vocaluntur; quare Propheta canit: Cor mundum (quale Adamo ante lapsum) creavit me Deus, & spiritum rectum (castitæ & pristinæ innocentie) innovavit Sancti Spiritus & aquæ regenerationem) in visceribus meis. Quia viscera mea jam impura contraxerunt spiritum concupiscentiæ carnis peccati. Enimverò homo quamdiu immortalis & purus erat, vidit faciem tuam, Domine, & allocutus es illum: quam faciem deinceps non videbit homo, & vivet. Postquam autem homo conspurcavit sua viscera per concupiscentiam, projecisti illum à facie tua extra paradysum. Quæso itaque, ne projicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum (castitatis) ne auferas à me. Redde mihi letitiam (regenerationis) salutaris tui, & spiritum (Paracleto) principali confirma me (contra innatam carnis impuritatem). Siquidem docebo iniquos vias tuas (regenerationis tuæ: quas inter) occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi, & impii ad te convertentur. Saltem libera me de sanguinibus (de sexuum concupiscentiis, Tu qui es) Deus (castitatis) Deus salutis (ut novæ regenerationis) & exaltabit lingua mea justitiam tuam (justumque judicium, quo damnasti hominem de sanguinibus & voluntate viri natum in concupiscentia & de carne peccati, quatenus se fecit incapacem tuæ hereditatis) Ecce enim in iniquitatibus (præfatis) conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea (sub legitimo licet thoro) fateor itaque quod præter primitivum Creatoris scopum generatio Adamica surrexerit in morrem naturalem, sitque in peccatum

originale devoluta. Mulier ergo ut more brutali concepit, etiam in dolore parere incepit. Masculus etiam in lege solus circumcidebatur, tanquam in mysterium stupri Evæ. Uterque tamen sexus piare debebat commissum peccatum in pudendis, quibus nempe deliquerat. Quod licet casus in textu sit insinuatum: attamen testum id coram Israël, in omnem aliqui perfidiam promississimo, ne scilicet Deus matrimonii deinceps à lapsu instituti spector videri potuisset. Mulier itaque non circumcidebatur, & tamen salvabatur: Non autem quod dolor partus aut obedientia mariti præstent peccatum originale in ea: nam & caelebs virguncula moriens salvabatur, uti & uxor sterilis. Itaque hinc patescit mysterium, quod scilicet Eva, quantum potuit, restiterit insolentis Adami, fueritque per vim in Paradiso stuprata. Ad eò & primi parentes fuerant homicidæ omnium posterorum per concupiscentiam: ita & primus natu fratricida fuit. Etenim ablatum præputium necessariò occalescentiam glandis causabatur, quo scilicet minoris voluptatis, concupiscentiæ & titillationis particeps fieret, quicunque in catalogum populi Deo dilecti adscribi optaret. Rabbinique fatentur circumcisionem institutam propter virtutes immundas, ambulantes in circuitu; quod interpretor, Diabolica concupiscentiæ ac primitiva ad mortalitatem incitamenta non latuisse Hebræos, saltemque sensu obscuro insinuatum peccatum, inde ortum. A templo quoque olim arcebantur illegitimi, & cælo, qui essent adulterino conceptu nati, quia penitus generationem Adamicam referebant, qui autem legitimo thoro nascebantur, impuri adhuc erant, donec ablato præputio, renunciare viderentur concupiscentiæ carnis: Et hæc tamen representabant in umbra & à longè renascendos Divino Spiritu & lavacro regenerationis. Porro thesin 46. ex professo confirmat ipsum veritatis verbum. 1. Joan. 3. Nisi quis renatus denuò, non

potest videre regnum Dei. 6. Nisi quis renatus ex aqua & Spiritu S., non potest introire in regnum Dei. c. quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex Spiritu, spiritus est. d. Spiritus ubi vult, spirat: vocem ejus audis, sed nescis, unde veniat, aut quò vadat. e. Sic est omnis, qui natus est ex Spiritu. f. si terrena dixero vobis, & non creditis, quomodo, si dixero vobis cœlestia, credetis? g. Nemo adscendit in cœlum, nisi qui descendit de Cœlo. h. & sicut Moses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis. Christus Jesus descendens de Cœlo non assumpsit carnem peccati ex generatione Adamica, aut ex voluntate viri: sed formam servi accipiens in similitudinem Adamicorum factus, habitu inventus ut homo. Adamicus, verus tamen homo, qualiter Adam noviter creatus. In similitudinem autem hominis Adamici factus seipsum exinanivit, formam servi accipiens. Non est autem servus, aut impurus factus. In hoc Evangelio autem visionem Dei negat, sive visionem regni Dei, & 6. introitum in regnum Dei. Non enim, quod videatur gloria beatifica, non introcundo in cœlum, aut frustra idem bis dicatur: aut quod a exigat aliam renascentiam, quàm 6. sed a continet negationem participationis cœlorum ante resurrectionem pro animabus defunctorum, quàm 6. negat etiam corporibus post resurrectionem: oportet ergo renasci ex aqua & Spiritu S. Etenim sicut ab initio homo erat creatus, nec processerat regeneratione carnis: Sic quicquid deinde nascitur ex carne, est caro. Aqua vero, sanguis & Spiritus sunt unum & idem in Christo, Joan. 3. & tria hæc indifferens & unicum in valore baptismi denotant. Quapropter sola ad vitam renascentia est ex aqua & Spiritu in sola participatione virginalis corporis Christi. Siquidem introire & videre regnum Dei est carni æquè impossibile atque in cœlum proprio motu adscendere. Idque nemini permissum, nisi Filio Virginis, qui eo fine descendit de cœlo, quique erat in cœlo, dum idem hæc loquebatur Nicodem-

mo, quique paulo post adhuc debebat eadem de causa exaltari in cruce. Idem ergo, qui de cœlo descendit, ut de materia virginis incarnaretur, est is, in quo aqua, sanguis virginalis & S. Spiritus unum sunt. Spiritus itaq; , qui ex aqua hominem corruptum & Adamicum facit renasci, hominem internum de nova generatione in spiritu sic regenerat, ut fiat verus Spiritus glorificandus resurgendo, cujus vocem audient Adamici, nescient tamen, unde veniat, aut quò vadat. quia Spiritus regeneratores est Deus ipse gloriosus, qui spirat ubi vult, vocemque illius per fidem & Sacramentum audis nunc. Sic omnis, qui renascitur ex Spiritu S. fit Spiritus, & unitur illi, qui nescitur, unde veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etsi generationem spiritualem atque renascentiam attingant: quia habent in natura sublimari quædam sibi similia, quæ non quisque passim novit, ideoque nec credit. Nam ex aquoso liquore & Spiritu seminali contingunt brutorum generationes. Non sunt ideo tamen ista terrena planè atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Dominus loquitur Nicodemo: quia non magis concipitur ratio amoris Divini in hac renascentia, quàm suæ opiparitatis infinitæ. In pervium scilicet permanet, cur voluerit hominem adoptare in filium & cohæredem sui regni, imò redigere in Spiritum Deiformem, qui materialiter fuerit ex aqua renatus. Nam istud amoris mysterium superat omnem Angelorum intellectum. Imo credet ac contemplari actualem personam Christi in senè, muliere, juvene, morbido paupere, misero homuncione atque nudo, intelligere nemo potest naturaliter, nisi per fidem compulsi intellectu fidei substraverit. Sic nec concipere possumus nos per istam baptismi renascentiam, in Christo, quid unum omnes fieri absque sexu aut nationum discrimine, nisi juvemu per fidem. Tandem non sat fuit amor Christi nasci in forma servi, & sic ludibrio exponi:

ni: quin insuper debuit pati mortem acerbissimam & longè ignominiosissimam: quam ipse mortem adeo immanem atque vituperosam in amoris sui exuberanti bonitate vocat suam exaltationem. Adducit autem in similitudinem exaltationem serpentis Nehustan. Non quidem quod serpens plus repræsenteret formam Filii hominis, quàm furca crucem; sed duntaxat similitudinem impuri hominis, lapsi in mortem, suasu serpentis, cujus servi similitudinem Dominus erat assumitur. Exaltari itaq; debebat Filius hominis non quidem in furca illa sus, aut tanquam insensilis æneus serpens, quiq; vivus alioqui sat erat repugnans ad suspendendum aptissimus. Sed filium hominis exaltari oportuit vivum, amore plenum, simulque tandem in cruce illa mori, ut commerita renascentia posset per suam mortem effectuari. Siquidem aliàs absq; morte & exaltatione Crucifixi non successisset participatio renascentiæ ex aqua & Spiritu S. nec mors perisset: Adèò ut alto planè mysterio petita sit furcæ similitudo, crucis & Salvatoris, in similitudinem servi incarnati & comparati cum æneo serpente. Nec etiam Israel adorabat in serpente Deum (alioqui Moses, jussu Dei, autor idololatriæ fuisset) nec furcæ ideo alligatus vivens serpens, ut neque ejus saltem cadaver: Sed ejus ænea tantum imago, vitæ incapax; ut hoc mysterio constaret, totam similitudinem in exaltatione furcæ & crucis constituisse, nobisq; luceret, carnem peccati (quam similitudinariè repræsenterat Filius hominis) planè esse vitæ incapacem ac regni Dei, non secus atque erat serpens æneus. Est igitur simpliciter atque absolute verum, nisi homo renascatur ex Deo, ac participet de immaculata virginitate, quam Dominus Jesus traxit in gloriosissima Incarnatione de substantia materiali Virginis matris, in æternum succisa est spes salutis. Quapropter & hinc patet, à creationis intento, non nisi deinceps generationem virginalem requisitam: Et per conse-

quens generationem seminalem, impuram, belluinam & Adamicam, aslu Dæmonis è pomò, cui inerat fomes libidinis, hautam esse, ac depromptam: ergo nisi iterum caro Adamica moriatur, restitaturque pro eain nobis per favorem Sp.S. (qui salvandos salvat gratis) immaculata caro Virginea, primi intenti Creatoris nostri, certum est, frustra fore, quicquid fiat aut speretur secus. Etenim in initio sat erat nasci, quippè & tum ex Deo nati fuissent, à lapsu autem deinceps oportet mori atq; interire carnem Adamicam, iterumq; renasci ex carne Virginea, quam nobis sufficit Sp.S. ex aqua, dum membra illius capitis & palmites vitis illius esse optamus. Regeneramur ergo in corpore Dominico per gratiam ad vitam immortalem venturi seculi, utq; resuscitemur in virginitatis participatione, oportet intervenire mortem, & deleri, quicquid in nobis est Adamicum. *Omnes quidem resurgemus, at non omnes immutabimur.* Soli enim mutati re- 48. surgent, qui in virgineo regenerationis corpore resurgunt glorificati: quam mutationem intellexit Apostolus, quod quoniam qui non est renatus, non potest intrare in regnum Dei. Ideoque qui resurrexerit non renatus, etiam ex consequenti non erit mutatus à pristino suo esse, si resurrexerit à morte, nec proinde etiam ingressum habebit ad regnum Dei; quia per renascentiam totus homo fit Spiritus; Ideoque qui à renascentia resurget, resurget in natura spirituali. Alioqui natus ex carne & non renatus ex spiritu, audiet quidem vocem renati ex spiritu; sed nesciet, unde veniat, aut quò vadat. Hæc scilicet est corporum mutatio in Spiritum, & mutatio corporum in resurrectione, sive est glorificatio salvandorum à resurrectione. Cætera verò peccata per poenitentiam expiata, sunt quidem cum victoria & triumpho agni: sed amissio illius virginitatis ac primitivæ puritatis absq; regeneratione æternam referat impuritatis & incapacitatis maculam:

49. Non secus atque conservatio integritas-
que Virginalis fidelium renatorum Au-
reolam sive Laureolam dat renatis virgi-
nibus, martyrio adæquatam. Christus
igitur, ut hujus virginitatis Pater, ita &
futuri seculi Pater; Salvandi autem sunt
sua nova creatura, novaque regeneratio.
Qui nempe ipsis dedit potestatem, filios Dei
feri, his qui credunt in nomine ejus, qui non ex
sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque
ex voluntate viri: sed ex Deo nati sunt, modo
castissimo Spiritus Sancti, per quem ante
natam brutalem concupiscentiam carnis
omnem prorsus hominem ex matre vir-
gine nasci debere decretum erat. Christus
ergò castitatis apex & amator, homines
tàm hoc seculo, quàm in cælo distinguit
per castitatem, eosque inimitabili atque
50. æterno privilegio decorabit. *Sequebatur
enim turba magna agnum, quocunque iret, &
cantabat canticum, quod nemo alius cantare po-
terat. Hi sunt autem, qui cum mulieribus non
sunt inquinati. Sunt nempe utriusque se-
xus virgines. Quia non erit ibi Iudæus, aut
Græcus: sed unum omnes in Christo. Delegit
nempe Omnipotens suos castratos, qui se pro-
pter regnum Dei castrarunt, quorum est re-
gnum Cælorum.* Idcirco censentur conju-
gati, cum mulieribus inquinati, & matres
concepisse suas proles in peccatis: Ac
virginibus in hoc longè inferiores. Enim-
vero quia Evangelium promittit morta-
libus, non solum, quod Dei filius sit incar-
natus, & passus pro salute illorum: sed
quod insuper hæc duo mysteria (ne aliàs
frustra sint) individuis sunt applicabilia,
ego sanè hanc applicationem sic contem-
plor: quatenus homo per libidinis pec-
catum non minus fregit intentum, quàm
monitum Dei, quodque humana natura
ideo deinceps fuerit radicaliter corrupta,
secutaque sit inde altera ac propemodum
52. brutalis degeneratio illius. Ergo lætum
nuncium inclusit abolitionem tàm peccati
originalis, quàm aliorum inde consecuti-
vè defluentium. *Qui mortem nostram (non
suam; quippe quam non habebat) mori-*
endo destruxit. Quod non de morte tempo-
rali intelligitur (nam moritur adhuc ho-
diè Justus perinde, ut ante passionem Do-
mini) sed de morte æterna. Igitur cum
homo post lapsum non amplius ex Deo,
sed ex sanguinibus sexuum, ex voluntate
carnis & viri nasci, crescere & multiplicari
deberet, nec amplius inde ex se unquam
posset resurgere, amissamque ac pristinam
puritatem reassumere, nec desinere,
ut iterum aliter atque melius esse incipe-
ret; Ideò lætum nuncium nobis certifica-
tionem attulit, quod Baptismus esset in
remissionem peccatorum per renascentiam
ex aqua & Spiritu sancto. Ut mens
nostratanquam nova hospitii sui nativitate
ex regeneratione particeps fieret illi-
bata virginitatis & humanitatis Domini-
cæ. Quæ renascentia animam quidem in
pristinum statum reponit, tollendo scilicet
peccatum sive debitum, ejusque fœ-
tores: sed ob continuationem Adamicæ
carnis, in qua degit mens immortalis, non
tollitur antiqua possessio sive inclinatio
ad peccatum, nec translatio corruptelæ,
haustæ ab impura sanguinis Adamici ori-
gine. Hoc autem realiter sic esse, persua-
demur credere. Nam manifesto Deus 53.
quotidiè permittit, sensibilibus traduci in
corpus baptizatorum testimonium actua-
lis illius gratiæ & puritatis acquisitæ per
veram & substantialem regenerationem
tàm in corpore, quàm in anima. Siqui-
dem hoc solo sine atque titulo baptizan-
tur Mahumetani in proprium oppro-
brium, eo quod de facto baptismus, utut
illegitimè datus & receptus, tollat ab ipsis
imposterum innatos ipsis fœtores, alio-
quin in vitam duraturos; quales in Ebræis
omnibus, passim, cum nausea, & tædio
quotidie observamus. Relucet ergò rege-
nerationis verus effectus, ejusque compo-
missus character, in baptismo etiam
exteriùs, in defectuoso corpore. Nobis-
que ad hoc in invitos testes inserviunt,
ipsi nominis Christiani hostes. Imò per-
petuitas ejusdem effectus confirmat bap-
tismi

ptissimi indelebilem characterem ac scelus repetiti. At nondum renascentia ex baptismo ob id tollit mortis necessitatem. Baptismus nempe suos deferit, cum farcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obviam peccandi, vix fuit sat baptismus adultis: Junioribus aliàs abundè sufficiens. Idcirco Sacramentum Altaris *vinum est germinans virgines*. Quod sonat, quasi finis atque scopus Incarnationis Dominicæ, siue instituti Sacramenti Eucharistiæ esset germinare virgines: demonstrans intentionem Creatoris ab initio solam æstimasse virginitatem, quantæque (num. 25.) abhorrescentiæ sit luxuria in conspectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemque uxoris dimissio multaque laxatio matrimonii dissimularentur: *Phinees* tamen, non *Judex*, nec princeps, suo pte zelo, occidit fornicatorem *Zambri*, & *Cosbi meretricem*, eoque facinore nedum avertit iram Domini ab integro populo *Israel*: sed etiam quamvis homicida, essentque homicidæ repulsi à sacrificiis: attamen propter simplicem istam necem datum est illi sacerdotium perseverans in prolibus ipsius. Thefin denique confirmat ager figulus, akeldama dictus, acheldamab, siue ager sanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eo quod nimirum supernaturali miralo cadaver inhumatum unico sic die consumat, quod præter ossium sceleton, nil maneat superstes. quem effectum esse supernaturalem probo. Nam alioqui si naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corrosivam terræ: quæque proinde tota esset sal corrosivus, vel saltem plurimo sali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui inprimis non solum ista carnis corrosio Hierosolymis accidit, quamdiu ager fuit, ubi suspicio esset succrescentis alicujus mineralis, sed

etiam delata inde terra idem in Corniterio Romæ (dicto ob id campus sanctus) accidit; In quo nimirum ejusmodi terra vix altitudine unius pedis adæquat. 2. Sive autem supponamus salem corrosivum, siue demum terram ipsam falsam: cum sali sit proprium atque à sale inseparabile liquecere per aquam affusam. Ergo dudum à tot seculis vis ista salis corrosivi per pluvias, nives & grandines liquata usque in sabuli fundum commigrasset: magisque Romæ, ubi natalem sibi locum non reperit: cessaret etiam propterea, nec sopes usque continuaret, vis ista corrosionis. 3. Eoque magis, quod salium corrosio rodendo paulatim saturatur, atque desistat. 4. Denique non reperitur uspiam terrarum ejusmodi corrosivum terræ, siue venam arsenici, auripigmenti, aliamve quamlibet spectaveris. Nam omnis ejusmodi corrosivorum activitas mox subditiu mitescit ac saturatur. Igitur à tot seculis perennans proprietas illius agri clarè commonstrat (invito atheismo) quod ager comparatus pretio vitæ, sanguinis & mortis Salvatoris, carnem Adamicæ generationis statim absumat: Utpote ad cujus absumtionem & renascentiam ex corpore Christi, quod venundatum fuit 30 argenteis, in pretium illius agri solutis adventus gloriosissimæ Incarnationis, tanquam scopus unicus divinitus directus creditur. Incompatibilitas ergo illius terræ cum carne peccati per tot jam secula continuo perseverans (utut rumpantur ilia Atheo) convincit honorem Salvatori ceu Filio Dei debitum in æternum. Denique cadaver humanum sepelisse semper fuit honori & merito; in lege tamen causabat impuritatem pro tempore: quia nec labefactabat animam, sed corpus duntaxat pro facto meritorio. Istaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadaver vermibus deputatum esset, (nam vermes suo contactu non leguntur impuritatem causati esse) sed quia caro

55.

Adamica horrida est in conspectu Domini, qui nimirum promittit se resuscitaturum in novissimo die, quotquot reverenter Eucharistiam sumserint. Etenim omnes quidem resurgent digito Dei, vi scilicet supernaturali. Igitur quicumque resurgendo immutabuntur, censentur tantum resuscitati à Domino Jesu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquisiverunt, resurgent participes immaculatæ virginittatis Jesu: *Resuscitabo illos in novissimo die.* Quid quæso aliud designat ista promissio, nisi quod electi resurgent mutati & resuscitati à Domino, non quidem in carne peccati, sed in carne Dominica, quam participarunt per Baptismum & Eucharistiam. Horrida ergo & damnata caro peccati, non immerita impuritatis labe, tangentes suos conspergit. Est igitur distincta virginittalis puritatis diversitas: Prima obviam venit Adami ante lapsum, quæque ideo quandam suffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem est illorum, qui in utero matris fuerunt sanctificati: quæ in se adhuc duplex est. Nam ejusmodi sanctificatio licet originis peccatum dimitteret, restitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex sanguinibus sive ex carne peccati concepti erant, erant adhuc mortales. At sanctissima mater- Virgo mox à missione seminali parentum præservata fuit à nexu, noxaque peccati originis, ante hæcitatatem sive animæ adventum. Hieremias verò & Johannes idem obtinuerunt, sed post empycholim: In hisce duobus fuit quidem peccati admiffi remissio; in Deipara autem virgine fuit præventio, antequam peccatum animam ejus tangeret, ideoque in cælum cum corpore assumpta est: Non autem Joannes, aut Hieremias. Tertia demum puritas est in renascentia ex aqua & S. Spiritu; quæ etiam dupliciter advenit: Puerulis nimirum & adultis; In his enim regeneratio remittit nedum originale,

sed etiam quodlibet grave peccatum: In parvulis verò remittit solum originale, quia nondum invenit aliud. Utrobique autem mortem relinquit & carnem in cadaver properantem, quia ex congressu Adamico fuscitatem. 4. Spectatur puritas illorum, qui se castraverunt propter regnum Dei: Idque bivio adhuc icinere. Nam vel à puero virginittatem suam devoverunt Agno, & observarunt eam: Ideoque & eundem sequuntur, quocunque vadat, canunt hymnum, &c. sed id totum post mortem. Alioquin enim ex carne peccati sunt, ideoque necessario etiam mortis & putredinis rei. Qui verò puritatem amiserunt proprio errore, ac deinceps resurgentes voverunt aut observarunt castitatem; Hi quanquam casti, tamen inter virgines non sunt referendi: quinimo postquam generatio matrimonialis est constituta à Domino, regeneratio ex Sancto Spiritu & aqua non præexigit virginittatem. 5. Apex omnis puritatis & castitatis est ipse Dominus Jesus, qui non conceptus ex sexuali congressu, verè enim erat immortalis (primusque, qui ideo vi propriâ surrexit à mortuis) nisi legatio amorosa, ob quam venerat, fecisset ipsum electivè nasci in forma servi. Decisa ergo jam mihi visa est quæstio, quæ multos circa Deiparæ Virginis immaculatam conceptionem anxios in malas rixas pepulit. Porro injungitur nedum regeneratio per Baptismum: Sed etiam, *nisi manducaverimus de pane supersubstantiali, non habituri sumus vitam in nobis.* Quod puritatis vitalis beneficium, supremum est *pignus datum pro mundi vita*, sive pro vita caduca, Admica, misera, & mortali: quia panis ille cælestis, qui de Cælo descendit (qui est vinum germinans virgines, idemque supposito) de libera sui proprietate tollit labem ex Adamo & perfracta Evæ virginittate contractam; quia passionis merita in isto pignore participato de illibata virginittate

tate corporis Dominici communicantur. Communio itaque castissimi illius corporis, unit nos suo mystico corpori, redditque nos participes incomprehensibilis & amorosa suae Incarnationis, quatenus renascendo virginitatem ejus (in qua salvari debemus) participativè induimus. Natus est enim Christus, ut pro nobis crucifigeretur. Mors ergo ejus erat, ut nobis daret vitam, idque in universali pro tota hominum specie: In individuo autem, quoties ex pane fit corpus Domini, quasi iterum Christus renascitur, non quidem ut denuo crucifigatur: Verum ut isti individuo humano, quod ibidem manducat renatum Agnum, tribuat suae Incarnationis interitum scopum, id est, passionis suae merita. Duo nimirum principales fines sunt sacrosanctae Eucharistiae, videlicet, ut nobis unitivè communicetur natura virginis Christi, & merita suae passionis. Equidem pueri baptizati resurgunt quidem in corpore glorificato, tanto tamen minus luminoso, quantum à beatifici corporis unionem fuerunt remoti. Et tamen non appareant modò signa visibilia tanti effectus, qualia superius de baptismo retuli, reverà tamen communicantur menti immortalis. Utpote quae proinde quandoque suum corpus in formam spiritus reducet. Alioqui namque de novo non succrescit regeneratio in resurrectione, quae in seculo non praexistit renascendo. Nec fides est de fictis non-entibus, sed de rebus primo veris, licet non continuo visibilibus, eò quod primariò operantur in mentem immortalem, quae est invisibilis. Quare etsi symbolum unionis cum Deo per Eucharistiam sit prorsus inferutabile, ejusdemque fructus sint nobis invisibiles: attamen mystica atque realis renascentia censetur in sermone ad Nicodemum adhuc terrena ac tanquam naturalis: quo titulo sanè inter physicas considerationes hanc puritatis dotem gratuitam transuli; ut scilicet sub doctrina de vita longa etiam loquar de immortalis, quatenus à ve-

ris Christianis intelligitur, & in verum usum actualiter deducitur: Contemplor nempe salvandorum regenerationem vitaeque participationem in comunione Eucharistiae contingere & censerè inter terrena, eo quod alibi in terrenis quippiam sibi simile offenditur; Perinde prope modum ac in projectione lapidis chrysopeji. Etenim illum aliquoties manibus meis contreflavi, & oculis vidi realem transmutationem argenti vivi venalis, proportionem superantis aliquot mille vicibus in pondere pulverem chrysopejum. Erat nempe coloris, qualis crocus, in suo pulvere ponderosus, & micans instar vitri contusi, ubi minùs accuratè tritus esset. Data autem semel mihi fuit quarta pars unius grani. Voco etiam granum sexcentessimam partem unciae. Hunc ergò pulverem ceræ ab Epistola quadam abraha involvi, ne projiciendo in crucibulum per fuligines carbonum dispergeretur: quem dein ceræ globulum super libram argenti vivi ferventis & recentem emi, in vas triquetrum crucibuli projecitque confestim totus hydrargyrum cum aliquanto murmure stetit à fluxu, reseditque instar ossis. Erat autem fervor illius argenti vivi, quantus prohiberet nec liquatum plumbum recoagularetur. Mox dein aucto igne sub folliibus liquatum est metallum, quod everso vase fusorio reperi pendere octo uncias auri purissimi. Facto igitur computo, granum istius pulveris convertit 19200 grana impuri ac volatilis metalli per ignem delebilis in verum aurum. Pulvis nempe iste sibi uniendo praefatum hydrargyrum, eundem uno instanti praeservavit ab aeterna rubigine, carie, morte ac tortura ignis, quantumcumque violentissimi, ac quatenus fecit immortale, contra quemlibet artis ignis, vigorè atque industriam, transulitque in virginem auri puritatem. Unicus saltè in hoc requiritur prunarum ignis moderatus. Sic nempe modo justus fervor fidelium adfuerit, tantillum hujus mystici & Divini panis supercoelestis regenerat, restaurat, atque innovat immensum electorum numerum.

Quis

Qui sanè scopus fuit unicus tanti Sacramenti. Ideoque dicitur: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum*. Ignoscat mihi Theologus de mundi vitali scripturo, si ex terrenis demonstrationem per similitudinem, suavis Domini ad Nicodemum hauerim ad confirmandam realem at celestem puritatis regenerationem & humanæ recidentiae restauraionem, argumento quia est à terrenis desumpto. Illud autem, qui sic est regeneratus, & contra ignem ac mortem praeservatus, resuscitabit idem Dominus in novissimo die, qui *vitam suam dedit* manducanti iusto, pro *vita mundi* Adamica. Sic nempe amorosæ Incarnationis Dominicæ unio nos facit participes suæ integritatis, quatenus virginitatem Christi, in qua salvari debemus, participativè acquirimus per regenerationem. Hæc nempe est propriissima periphrasis verborum: *Vinum germinans virgines*. Ac citra hoc remedium resurgent aliquot non mutati in pristino ac ponderoso corpore Adami, solâ mortis optatâ necessitate illis adentâ. Redeo ad puritatis illius privilegia, ut constet, quam proximè cælibatûs accedat ad primitivum innocentiae statum: adeoque etiam inde discamus Creatoris intentionem fuisse in cælibatu. Subinde enim mihi in mentem subit vox illa veritatis, quæ in salvandis sub indictione pœnæ infernalis exigit parvulorum statum: desperandumque sit de salute, nisi siamus illis similes. In quibus tamen reperio subitam, celerem, indiscreram, frequentemque iram, verbera, calcitrations, mendacia, inobedientias, murmura, convicia, paratum in lusu dolum ac mendacium, gulam insatiabilem, invecundiam, molestias, fastidia, inconstantiam & stupidam innocentiam, nullos denique devotionis, attentionis aut contributionis actus. Cæterum non sunt autem ista in parvulis, quæ requiruntur pro salvandis, sub pœna æterna damni. Denique nec carent parvuli suâ vitæ superbiâ, despectuque aliorum, ac præfer-

tim pauperum odio, vindictæ quoque frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi prurigne, & oculorum concupiscentia, totique ac perpetuo sunt in autophiliam dediti demersique. Ast neque sunt ista, quæ in salvandis exiguntur sub DEI indignatione. Solâ sed carent carnis concupiscentia. Hæc nimirum nota est, quæ tam altis tonis requiritur pro salvandis. Quippe quæ fuit primitivæ intentionis in creando. Atque ideò à sensu opposito argumentor, præcipuum crimen lapsûs elitati pomi versari circa illius casti pudoris infractionem, id est, quòd peccatum originale situm sit in virginitatis fractione, actu concupiscentie, & propagatione seminis: non autem in ipso actu inobedientiae ac spretæ monitionis & diffidentiae de veritate sermonis Divini. Nam & B. Hildegardis lib. 3. vitæ suæ idem testata videtur. *Matronam* (ait au- 60.
tor) *Sybillam de civitate Lausansenfi trans Alpes, quæ ejus adjutorium per nuncium exposulavit, missis ei subiectis literis, à profluvia diuturno sanguinis liberavit*. Hæc verba inter pectus & umbilicum ponens, in nomine ejus, qui omnia rectè disponit. In sanguine Adæ orta est mors; in sanguine Christi extincta est mors. In eodem sanguine Christi, impero tibi, o sanguis, ut fluxum tuum contineas. & matrona his scriptis verbis est sanata; quod alii pluries experti sunt. Ergo mors est extincta per effusionem sanguinis Christi, ejusque participationem in renascendo, id est, per oblationem puræ castitatis, Deo Patri, pro renascendis in suo sanguine. Quin- 61.
imò si benè attendamus, agnoscitur, quod Deus prædilexerit mulieres, præ viris, in suo sexu, ob innatum pudorem. Cui sexui ideò devotionem, ut naturæ donum gratis dedit, quo esset aliqualis ei vis naturalis atque virtus propria sexui, mediatrici ad salvationem. Prima namque Apostola, ante adventum Paracleti, unicâ concione Samariam, caput Israëliti regni (pertinacissimum alioqui) convertit. Solæ mulieres à Galilæa in mortem ac subter

ter omnem ignominiam constanter, licet vituperose, inservientes adhererunt Christo, derelicto à Discipulis, tot miraculorum testibus; idque primo adversitatis flatu. Gavisse enim mulierculæ opprobriis, modò Christum crucem bajulantem sequerentur. Magdalena prima quoque Evangelium resurrectionis, non credentibus, suis concionata est, dubitantesque in fide confirmavit, meruitque esse prima adspectrix Christi à morte, quia maximæ devotionis fervore eundem quaereret. Deus, inquam, hunc sexum plurimis morbis, adversitatibus ac subjectionibus cumulavit, ut filio suo esset eatenus similior ac vicinior. Mundus autem spernit mulieres, & mares præfupponit: sed in plurimis judicia Dei opposita sunt judiciis mundi; adeò ut & mundus spernat pauperes, quorum hec patrem, non autem divitum, vocat Christus. Tum denique Christus se vocat passim Filium hominis; cum autem virum patrem non habuerit, ergò mulierem Virginem per Antonomalian vocat hominem absolutò dignitatis nomine, & sexui muliebri condigno; quasi ob id nomen (Homo) à peccato deinceps debeat esse analogon, stertque pro muliere in famoso significato. Ostendens saltem in hoc, Matrem Virginem fuisse à peccato Adami, unicum hominem, qualem sibi Divinitas in universi creatione desponsaverat, ad replenda loca à Cacodæmone deserta. Quodque Eva desit esse per castitatis infractionem, id Maria, virgo gloriosissima, fuit nimirum salvandorum mater unica, in regeneratione puritatis. Nec enim sexus illius panegyrum suscepi. Sat modò ostendisse, quòd Deus dilexerit sexum muliebre ob castitatis amorem. Nam *virgo que Dei sui sunt cogitat. Viduas quoque, que verè vidue*

64. *sunt, honorandas præcepit Apostolus.* Et antiqua lege censebantur impuri, quotquot (etiam conjugaliter) cognovissent suas uxores, si non seriò abluti; erant & templo

65. arcendi, nisi debite priùs eloti. Morte quo-

que lapsus fuit subitanea, quod impurus ejusmodi (quanquam bono zelo) manum vacillanti curru apponeret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis imago) vehebatur. Utrobique scilicet sibi conformis veritas detestatur atque testaturque fœditatem impuræ generationis Adamicæ: Etenim impuritas, quæ à menstrui ac feminis quocunque profluvio naturali, soloque attractu contagium conceperat, censetur æquæ illi, quæ à contactu cadaverum serperet, ac pianda eodem ritu. Ut textus conformiter denotaret mortem à carnis concupiscentia in fructu poni latitante inchoasse; Idcirco unica quoque tantæ impuritatis ab attractu contractæ medela in ablutione consistebat, ejus imagine fides spesque, quæ in Baptismo affulere, roborantur, à fratricidio enim, ut Adam cognoverat, quem generaverat in concupiscentia carnis, mortalium primogenitum, infontem fratrem atque justum occidisse, prævidensque inde venturos mortalium errores nefandos, in se tum quoque proprias persentians æumnas; sciens certò ex concupiscentia carnis hausta à pomo sibi advenisse has omnes calamitates, in posteros inevitabiliter defluas: consultum sibi putavit, deinceps prorsus ab uxore abstinere, quam violaverat, luxitque ideò in castitate ac mœrore centum annos solidos. Sperans stultè proprio abstinentiæ illius merito, tanquam concupiscentiæ carnis opposito in pristinam se denuò rediturum puritatis majestatem. Sed peractâ sæculi unius pœnitentiâ, probabiliter ipsi revelatum fuit Incarnationis Dominicæ mysterium. Nec hominem unquam sperare posse ad pristinæ puritatis fulgorem vi propriâ retrocedere, multo quæ minùs ab interitu suos ipsum posse posteros restaurare. Idcircoque beneplacitum esse matrimonium, moxque à lapsu divinitus sibi indultum, quia nempe statuerat suæ justitiæ sic satisfacere sub temporum plenitudine. Quod genus humanum ad nominis sui gloriam

& Satanæ confuſionem eveheret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergo cæpit Adam cognoscere uxorem, & terram multiplicando implere, juxta benedictionem sibi olim datam & inſcriptam legem. Sic nihilominus, ut quamvis matrimonium ob propagationis penuriam, ac Divinæ generationis primitivæ impossibilem aliqui alteritatem sit admissum,

67. tanquam fidelium Sacramentum : attamen quia tandem ob necessitatem tanquam dissimulando, indultum videretur : proinde ab Ecclesia, distante Paraclero, contra Græcos statutum est, quod Sacerdos (cujus opificio corpus Domini in sacrificio incarnatur) debebat esse prorsus alienus ab actu, per quem mors & impunitas naturæ sunt introducta. Necessitas enim propagationis sic quidem olim excusavit alteritatis delictum in generando. Nam, teste Augustino, *si alio modo hominum propagatio posset fieri, actus conjugalis esset illicitus*. Quare non immerito bigamus arcetur ab Episcopatu : uti conjugium actuale à Subdiaconatu. Nam ut ut sit Sacramentum, est tamen Sacramento Altaris indecens, per quod nimirum castitas primæ constitutionis & intentionis Creatoris compensantur. Sprevit enim Deus sibi cruorem offerri, etiam in Holocaustis, & hominem cruore vesci, memor, quod cruor (in quo anima sensitiva) è
68. pomi esu prodidiſſet. Cæterum bruta timent quidem, irascuntur, blandiuntur, lugent, condolent, inſidiuntur, easque passionibus homo ab anima sensitiva cum brutis communi possidet. Imò & Elephantos pudet, si quid minùs generosè improprietur à se factum. Sed nullum animal pudorem sentit ex sexuali congressu. Hinc manifestum fit, quod concupiscentia carnis soli sit homini Diabolica : quæ brutis est terrena & naturalis. Si igitur utrumque parentum mox esu pomu pudit, sola sibi ideo pudenda cooperuit : ergo pudor iste præsupponit & accusat aliquid patratum contra justitiam, inten-

tionem Creatoris, adversusque propriam sui naturam : ex consequenti, generationem Adamicam non esse de primitiva naturæ suæ constitutione, ut neque de primordiali intento Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *terra producet tribulos & spinas*, quodque *vir in sudore vultus vescetur pane suo*, prout jam suprà probatum, non erant execrationes, sed monitiones, quod ejusmodi obvia essent in terra, quodque bruta in dolore parerent, in sudore ararent, pasculo suo cum labore & metu vescerentur, terra quoque præter agricolæ intentum produceret plurima, adeoque quod brutorum instar ali debeant, qui brutorum more generare cøperant. Dein si penitiùs consideretur textus, 69. nunciatur Evæ à transgressionem, quod esset paritura proles suas in dolore. Indubitato enim inde sequitur, quod ante peccatum absque dolore peperisset, hoc est, clauso utero ut concepisset, ita etiam peperisset. Quid ergò dolor partus commune habet cum esu pomi, nisi pomum operatum fuisset circa conceptum sive concupiscentiam carnis ? Et per consequens nisi pomum congressum incitasset ? eumque dissuadere intendisset Creator, dehortando esum pomi ? Cur enim pleantur genitalia membra mulieris doloribus partus, si oculus videndo pomum, manus decerpendo, & os edendo peccaverint ? Nonne enim sat erat vitam morte & sanitatem plurimis morbis castigasse ? Cur insuper uterus (qui edendo insons est) dolore partus per modum brutalem affligitur, si conceptus bestiiis permixtus, homini non esset vitiosus ? Post lapsum ergò oculi eorum sunt aperti, eosque pudit. Designat quod ex fœditate concupiscentiæ cognoverint vetitam sibi fuisse in naturæ innocentissima castitate copulam carnis, ipsosque pudore suffusos, dum turpitudinem commissam apertis oculis intellectus cernerent. Ast in ser- 70. pentem & Cacodæmonem tantummodò fuit caput totius maledictionis, prout & mulieris

mulieris privilegium , ac benedictionis prærogativa myſterioſa ſuper terram. Quod nempe mulier (non autem vir, eſſi in caput mulieris eſſet jam conſtitutus) caput ſerpentis aliquando conteteret. Adeoque non eſt poſſibile, quod parere in dolore eſſet maledictio, ſiquidem eodem ore Domini ſtatim pronuntiatur Mulieris benedictio & victoria ſuper infernum. Quinimò ſubefſe viro non execrationis loco fuit mulieri injunctum. Sed humilitatem in nova lege electam, aliamque vivendi methodum à Filio hominis de novo ſtatutam in mente Divina denotabat. Humiliavit nempe ſeipſum Filius hominis uſque in mortem. Ignominioſâ quoque morte extingui, exaltari vocavit. Ergò dum mulierem deprimit ſub viri poeſtatem, eandem coram ſe exaltavit Dominus, ſibiſque ſimiliorem effecit. Alioqui quod ſerpens in poſtgrum per terram reperet, id non ex maledictio, ſed ipſi à condito reptili fuiſſe proprium, nomen ſerpentis arguit; idque Adamo ſat conſtat. Etenim in hoc non tam ſerpenti, quàm Cacodæmoni ceſſit maledictio, quod in viliffimo reptili ſe occultâſſet mendax impoſtor; Cujus caput proinde, & non alius
71. cuius reptilis, conculcavit mulier. Quod autem bruta quævis, olim pro impuris cenſa, culinis etiam atque humano uſui interdiciſta ſint, quæ diutino coitu generant (inter quæ non poſtremo loco ſunt reptilia) &c. Theſis noſtra continet & viciffim confirmat myſterium: Scilicet quod noſtræ naturæ impuritas à concupiſcentia carnis ortum ducat, ideoque in beſtiis congreſſus Deo videtur notatus, diſtinctus & impuritate contaminatus. Demùm etiam in lege menſtrua, mulier, eamque tangens quilibet impuritatem adferre cenſebantur. Quod alioqui jam in cauſam ſecundam & naturalem verſum deberet eſſe planè inſons; niſi menſtrum naturali curſu deriveret ex iſſdem cauſis, unde mors

nobis advenit. Adeoque & hac de cauſa, horridum Deo, cenſebatur in lege planè impurum. Quod autem ſola mulier præ brutis patiatri menſtrua, nullam ſanè generis noſtri prærogativam, ſed omnimodum potiùs defectum atteſtatur; Nimirum in pœnam caſtæ pudicitia & in cauſas ſecundas eſſe relatum, inſigni planè myſterio noſtræ theſis. Nec his obſtat, quod caſtæ virgines menſtruo pareant, ſitque monſtruoſa, quæ datâ opportunitate, non eſt menſtruoſa; Quia generatio ipſa Adamica cogitur portare non minus importunitates naturæ ſuæ, quàm ipſam mortem. Imò cum caſtitas non excuſet virginem à menſtruo, indicio eſt, menſtrum non ex maledictio, neque à pœna peccati eſſe, ſed proſus ex cauſis naturalibus: Non ſecus atque ipſa mors à cauſis ſecundis incepit pomo diſſuaſo inſerſis, licet antehac ignoris, neque perpenſis. Menſtrum itaque in ſola duntaxat muliere, non autem in brutis accuſat prævaricationem ſpretæ monitionis paternæ contigiffe in ipſis pudendis, perpetuo ſigno propterea ſigmatizatis, tanquam ſigillo ſanguineo immundo. Quæ ſanè non locum habent, ſi congreſſus ſexualis in hominis propagationem non invertiſſet intentionem Creatoris, magis quàm in brutis. Hoc loco occurrit paradoxa ac
75. impertinens conſideratio, velut per parentheſin interjeſta, quod Adam cum ſit creatus in poſſeſſione immortalitatis, non intenderit Deus, quòd homo eſſet animal, nec naſceretur, conciperet, viveret ut animal: ſiquidem creatus eſt in animam viventem, utq; eſſet imago Dei proxima. Diſtabat igitur tam procul à natura animali, quantum immortale à mortali, atq; Deiſormis creatura à bruto; Quod ſanè eſt amplius, quàm toto prædicamento. Summeque eſt admirandum, & indignè ſerendum merito, quod Scholæ Chriſti hæc credant & fateantur: attamen hominis eſſentiam adhuc modo, ab animali natura,

essentialiter desumunt : quoniam, quantumvis homo mortem sibi deinceps consciverit, ac naturæ animantium proinde vicinior factus videatur, non stetit tamen in manu sua posse imaginis Divinæ speciem invertere. Prout nec Cacodæmon de spiritu est factus animal, etsi odio, vitiiisque brutalibus propinquior animanti evaserit. Itaque homo mansit in suæ speciei, qua creatus est. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis serio putatur, totidem vicibus falsificatur textus, qui dicit: *Sed & serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique si vera est thesis, homo non fuit directus in seminis aut carnis propagationem, nec proinde in animam sensitivam adspirabat. Ideoque generationis Adamicæ anima sensitiva non est speciei brutalis; quia suscitata per semen, carens origine, destinatione & determinatione alicujus speciei. Adeoque ut anima sensitiva in homine præter intentum Creatoris & naturæ surrexit: ita nullius est speciei brutalis, nec subsistere potest, nisi continuo sit alligata menti, unde in vita sustentatur. Quapropter dum homo nullius sit speciei brutalis, non potest esse animal ex parte Mentis, multoque minus ex parte animæ nullius speciei. Prægnans enim dum ob repentinum pavorem mutat sortem humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animam brutalem migrat: sed mens abit, & substituitur anima sensitiva à creatore impetrata. Cumque sit ab idea prægnantis promota duntaxat absque primordiali destinatione, ideo hujusmodi generata citissime moriuntur. Et proles Adam pariter statim periissent, nisi consensisset Deus illi matrimonio. Quapropter in nativitate Cain dixit verè: Possideo hominem per Deum. Absit ergo hominem inter animantia locasse. Indulgendum profecto est paganis illud nescientibus: At non æque Christianis paganicam doctrinam ni-

miùm adorantibus. Fatentur saltem scholæ progressum naturæ ordinarium, à non sentiente in animal sentiens: sed vitam atque sensum hominum immediatè infundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique conditiones essendi, vivendi & sentiendi in homine tota distare forte ab animali natura, eo quod sequatur vim formæ rationalis sive Mentis immortalis. At turpiter credunt hominem tam primæ constitutionis, quàm modo per Sacramenta divinitus regeneratum esse essentialiter animal. Vah pudeat nescire, hominem, Cacodæmonem, totamque simul naturam non posse essentialiter ab æterna Conditoris præscientia sibi datam ullatenus mutare, quin continuo is maneret, qualis fuit creatus: quanquam interim alienas sibi proprietates induerit, ut naturales ex vitio sui arbitrii. Ut enim absurdo non caret, hominem glorificatum inter animalia censere, quia non est absque sensu: sic esse sensitivum, non dicit inseparabilem essentialiter animalis. Cumque alias cuiusvis rei definitio sit ab ipsa rei essentia (ut volunt) homo verò juxta sui essentiam factus sit in plena possessione immortalitatis ac æternæ deinceps durationis juxta suam animam: non potuerunt Scholæ hominem ob solam sensitivam credere essentialiter animal: præsertim dum ejus essentiam crederent pendere ab æterna duratione, & incorruptibili animâ sive formâ. Quæ absurda cuncta in Scholas irrepsisse & permanisse agnosco propter ignoratam nostræ thesæ veritatem. Thesis hucusque à Sacris stabilivi. Nunc idem iterum per Patrum autoritates. Quam materiam præcæteris intellexisse visus est B. Augustinus inquit: *quomodo ante legis transgressionem hominem puduisset, cum ipsa membra pudorem non novissent?* quasi diceret, membra concitata ad concupiscentiam atque actus pudendos mox ab esu pomi. Patebant oculi eorum: sed ad hoc non erant aperti.

76

14. de
civit.
Dct.
17.lib. 4.
cont.

Inf. ut cognoscerent, quid eis indumento gratie præstaretur, quando membra illorum voluntati repugnare nesciebant. Et non erubescis morbum illum, vel quod tu, quamvis pudibundus, faceris istam libidinem in paradysum introducere? Et tribuere conjugibus ante peccatum? Sine carnis concupiscentia nasci voluit, qui futurus erat sine peccato. Non in carne peccati: sed in similitudine carnis peccati. Quasi dicat: Quicquid ex concubitu nascitur, etiamsi in Paradiso & ante peccatum natum fuisset, fore atque esse carnem peccati. Cum sola, que non est nata ex concubitu, non sit caro peccati. Quæcumque proles nascitur ex concupiscentia, sive ex carne peccati, est originali peccato obligata, nisi in illo renascatur, quem sine concupiscentia Virgo concepit. Caro Christi mortalitatem de moralitate corporis materni traxit: quia concumbentis concupiscentiam non invenit. Enimvero ut peccatum originale non traducitur in posteros alio modo, quam per carnis concupiscentiam: ita necesse est in pomo inclusam fuisse concupiscentiam, unde stirps humana generando degeneravit ac viciata est. Siquidem si proles aliter, quam per copulam carnalem generari possent, esset actus matrimonialis illicitus. Cui servit hoc dilemma: Actus ille ante escum pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel erat licitus. Si illicitus; jam probata est thesis nostra. Sin autem licitus; ergo falsum, quicquid superius ex Augustino descripsi. Cum ergo comesti pomi effectum sive concupiscentiam carnis actualiter in Paradiso jam sensissent in membris, statim illos puduit, quod membra, quæ ad nutum ante regere poterant, proprio dein libidinis incentivo moverentur. Tandem quantopere semper virginitas placuerit sponso animæ, ex variis Sanctorum historiis sat dilucidè apparet. Et quidem in Cana Galileæ sponsus secutus est Domi-

num Jesum, sponsâ relicta, estque discipulus ille, quem tantopere dilexit iccirco Jesus. Idem Alexio, Ægidio, pluribus aliis, præsertim mulierculis Virginibus familiare. Enimvero infinita bonitas proprio complacentiæ motu ab æterno hominem tanto amore creavit, & prædilexit, quod statuerit suam Divinitatem illi connectere, eumque illuminare luce, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; & adoptare in filium Dei, dans illi potestatem filium Dei fieri per renascentiam, quæ renascentia ante peccatum non erat necessaria. Cum itaque requirat ex Deo renatos, ergo ante peccatum fuissent omnes ex Deo nati: quod cernens Lucifer cum suis, pulchritudinis pridem suæ superbia, totusque factus post casum invidus, ratus est, se sapientiorum Deo, qui vilem creaturam eo altitudinis exexisset. Quapropter adspiravit, ut Deum (quem nondum viderat) superaret, ac de Majestatis fede dejiceret: Mox dein atrocis indignatus, postquam peccatorum suorum penas lueret, cerneretque Evam virginem absque omni merito ex sola bonitate Dei, gratisque jam destinatam in adoptionis illius præfatum organum & hominum matrem. Conatus itaque est impedire amorem Divinum per manducationem pomi. Ut pote cernens, eidem implantatam esse lasciviam atque carnis concupiscentiam, diametraliter oppositam intentioni Divinæ. Itaque pomi manducatio non fuit homini vetita per legem, sed per paternam admonitionem. Nec est peccatum originale ex transgressione Legis, ex comestione pomi, tanquam cibi vetiti, sed propter effectum è pomo surgentem & proprietates pomo insertas. (Alioquin transgressio sive comestio tantum peccabat in actu voluntario: non autem pro posteris, nisi naturaliter, & per causas secundas brutalis inde congressus. (Alioquin in Protoplastis impossibilis) secutus intentionem generationis Divinæ invertit

79. set. Imò non tam propriè peccatum originale cecidit in posteros infantes, quàm effectus generationis, qui scilicet peperit generationem adulteram, belluinam, Diabolicam, ac planè incapacem regni cœlorum, unitiōis & fructiōis Divinæ. Propter cuius similitudinem adulterio nati à cœli participatione excluderentur. Fingamus autem oppositum, nempe legem pomi veriti latam, consciis parentibus, à Deo creatore universi, & pro tali habito, mortem sibi ac posteris omnibus prædictam, & indubiè adventuram: At saltem enorme peccatum tam audax scelus, tamque impium atque atrox in omnem posteritatem dimitti non poterat absque magna contritiōis nota. Nec Deus utcunque misericors atque bonus, mox tam repente tantâ benedictiōe hominem istum fecundâisset, substituiissetque cætera viventia pedibus ejus: non ignorans, quod neuter eorum doleret, pœniteret, oraret, sed tantum ipsos puderet, niterenturque ut stulti se abdere à Deo & tegere pudenda frondibus. Colligo itaque exin, eadem die nedum mortalitatem intrâsse per concupiscentiam: Sed insuper intrâsse & in conceptam mox statim genituram: Cuius respectu eodem quoque die à Paradiso abacti sunt. Igitur peccatum originis effectivè natum ex concupiscentia carnis: occasionaliter tantum in mandato pomospretâque admonitiōe. Venenum autem concupiscentiæ situm erat in arboris monita (vel potiùs dissuasa) eique radicaliter erat insertum proprium atque implantatum. Dum autem Satan præter spem suam, non obstante stupro virginis, cerneret hominem de medio non tolli, juxta præmonitiōem (nescius namque, quod Dei filius se vadem coram Patre pro homine constituerat) corruptam quidem ac degeneratam introspiciebat naturam humanam, adeoque sublatam potestatem humiliandi se Deo infinitæ maiestatis, gavisus est summopere; sed indoluit, postquam sciret jam matrimonium concess-

sum: Divinam scilicet bonitatem adhuc in hominem propendere, & suas Satanæ sic illudi fallacias, dolos & putationes: adeoque & hinc conjiceret, Filium Dei restauraturum omnem labis defectum, & proinde fortassis incarnatum iri. Rîmatus est, an posset stirpem è matrimonio surrecturam animâ mortali sic contaminare, ut omnem Dei conceptum redderet vanum. Idcirco suscitavit nedum suos fraticidas atque facinorosos, ut *mulum mali esset omni tempore*: sed procuravit, ut surgeret atheismus, & cum gentilitate coalesceret ac invalesceret indies; quo scilicet si non posset impedire mentis immortalis connexum cum animâ sensitivâ, saltem hominem sub lege naturæ interimendo, infernali pœna secum abduceret. Sed potissimum meditatus est, quo pacto mentem immortalem sensim è stirpe postera expungeret. Suscitavit itaq; concubitus nefarios in suis Atheis libertinis. At vidit quod exin non nisi feralia monstra prodirent, ipsis parentibus horrenda, essetq; hominibus congressus cum mulieribus, longè plausibilior, hâcque methodo æqualiter constanterq; perpetuaret hominum generatio. Nec enim satis erat hosti infernali hominem reddidisse incapacem cœlorum, sed insuper conabatur præpedire, ne unquam spes esset restaurandi residua, id est, impedire Incarnationem Filii Dei; Intentavit idcirco, num posset per applicationem activorum fabricari semen virile, juxta nefarium suum lubitum. Quod cum reperisset irritum atque sibi impossibile, tentavit iterum an scrofa saga non esset prolifica per Sodomiam; Cumque nec sic eventus omnifariam suæ responderet intentioni, cerneretq; aliunde ac asino & jumento nasci mulum, matri magis, quàm patri affinem: Ex cuniculo pariter & glire patre nasci verum cuniculum, solâ caudâ glirinâ à matre distinctum, suas deflexit technas. Enimvero horum reminiscencia, lex vetus adhuc perhorreſcens ejusmodi commissiones specierum declaravit

31. ravit DEO horridas : quanquam hodie inter Christianos sic admissas, ut Ecclesiæ Primates in monstris equebant Deo horridis. Instituit itaque Satan connexionem seminis virilis (prius aliquantisper fotti) cum semine, & in utero junioris sægæ, ut dispositiones ad mentem immortalem (quam Deus, instituto à se matrimonio, promisit se creaturam in verbo multiplicamini) ab ejusmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Faunorum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque monstrorum juxta variam dispositionem, quam semen virile subibat. Cumque Fauni & Nymphæ sylvanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter se suas proles, harumque posteri iterum inter se suos concubitu contraxerunt, ac tandem cum viris connubia instituerunt, mentientes, sic se animam immortalem nascisci (teste Paracelso credulo) pro se atque prolihus ex illo congressu nascituris. Id autem mentiebantur, suasu Diaboli, ut homines, tanquam opus pium facientes, illa monstra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignavis facile etiam fuit persuasum, quasi creatio animæ immortalis ejusque nexus ad animam caducam penderet ex libero velle & semine humano : quod falsum esse infra docebo tam ex Sacris, quam ex relatæ D. Antonii in vita Pauli, prius Anachoretæ per Hieronymum descripta. Ideoque ejusmodi Nymphæ antiquitus succubæ nuncupatæ sunt. Quanquam Satan dein ut nefas peioraret, se utroque sexu, incubi & succubi simulatis personis frequenter transmutet. At non concipere à maribus verum sceturum, nisi solæ Nymphæ, quas scilicet cum jam indistinctum atque passim filii Dei (id est homines) sibi duxissent in uxores, coactus fuit Deus totam stirpem, hujusmodi nefariis nuptiis genitam, per aquatum diluvium delere, ut Cacodæmonis intentum frustraretur. Mercator Oenopola, no-

stras, vir probus, aliquoties ad Canarias sive Fortunatas insulas navigans à me seiscitatus est serium iudicium super creaturas quasdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referabant, easque *Tudesquillos* sive Germanulos nominabant. Erant enim cadavera exsiccata, ferè tripedalæ, quæ uno palmo faciliè quilibet puerorum portabat, erantque formâ humanâ : sed totum istud cadaver instar pergameni pellucidum, ossaque erant, tanquam cartilagineis, flexilia. Cernebantur quoque Sole adverso viscera atque intestina. Quæ cum post ab Hispanis inde natis seirem vera, consideravi quod hodie ibidem sit deleta Pygmeorum prosapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis expectationes, substructas generi humano. Etenim salvavit nos ideo multipliciter ab astu circumventis leonis, cui in extrema jugique confusione debetur æternum supplicium ad æternam Divini nominis sanctificationem.

Nunc autem contra thesin nostram ali- 83. quot dubia proponam : Primò itaque, nil obstat, quod meritißimum conjugatorum opus sit ipsa carnis copula. Quia inde non sequitur, matrimonium ab initio creationis fuisse licitum. Imò nec id alio sensu verum est, nisi postquam non procreantur liberi citra copulam carnis. Si quis nimirum conjugatorum vixerit, ut decet, & habentes uxores sint tanquam non habentes, & uxoribus nunquam utentes, nisi ad prolificandum, in honorem Dei. Hi sanè merentur gratiam peculiösam. At longè adhuc dissident ab iis, quibus solo castratorum titulo promittit Deus regnum cælorum. Conjugatis verò dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc servi inutilis. Sed abstinenti à licitis (in patientibus & non agentibus) id nusquam legitur : minimèque id tangit virginitatis florem. Non abstinentes enim, & casti quadam prelectione videntur sanctificati, ad ulteriorem gradum perfectionis etiam promoti : Ideoque sequuntur agnum, quocumque vadit.

Etenim

Etenim bene agentes ut spem præmii supponunt : Ita virgines abstinentes & tolerantiam sese continent intra amorem & humilitatem. Nec arguit in contrarium 84. quod i. c. Gen. 27. *Deus creavit virum & feminam.* & i. c. Gen. 18. quod illis benedixerit, ut crescerent & multiplicarentur, ac terram implerent. Quasi conjugium de instituto ac prima intentione Creatoris fuisset. Nam cap. 1. Genes. totam historiam creationis succinctè absolvit. Cap. 2. verò atque 3. prosequitur creationem mulieris in Paradiso, peccatum item, &c. Ideoque benedictio generationis non fuit descripta c. 1. Gen. 28. Non siquidem ante creatam mulierem tanquam data fuisset benedictio generationis initio creationis, quæ nec data fuit in Paradiso post conditam mulierem : sed à peccato, & post proseriptionem è Paradiso in terram. Nam dicitur, quod replerent terram prolibus, non autem Paradisum. Datumque est illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifestatur Creatoris bonitas, quod creaturæ reæ nec adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præsciens nimirum restaurationis, pro qua filius suus se vadem statuerat coram iustitia Patris. Alioquin enim eadem die, quæ de pomo gustaverant, actualiter ac necessariò oppetivissent, nisi Pater filii sui mortem in remissionem peccati suscepisset. Tertio objici posset : Deus nil fecit frustra. Parentibus autem ab initio cōdidit sexualia generationis organa, quæ dum destinationis necessitatem denotarent, etiam Deus ab initio suam intentionem & modum generandi modernum fat exposuit in corporibus illorum. Respondeo, concedendo, quod creator ipsis membra atque libertatem arbitrii contulerit, frustra aliqui peccandi libertas per concupiscentiam carnis collata esset, si organa caruissent. Ut igitur Dei intentio pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrii peccandi libertatem : Ita multo minus rectè eadem intentio propter

organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc simile est, ac si diceretur : Deus fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Consequens est falsum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque prævidit Omnipotens Adæ lapsum : nec ideo solo Paradiso contentus terram insuper creavit, & de terra Medicinam contra mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à membris, nec à conspecta mulieris nuditate, ullum unquam sibi sensisset stimulum ; ut neq; vicissim mulier à viri societate, quæ insensibilis vocata est status innocentia. Alioqui pater concludi posset : Deus creavit hominem, ut in Paradiso viveret felix, ergo frustra creavit terram ante prævaricationem ; præsertim, siquidem peccatum erat ex contingenti libero. Utrumque enim præfatorum argumentorum est à non præmeditato contingentium fine ; Ideoque implicitam continet blasphemiam. Non enim Deus pro se & brutis terram creaverat ; sic & organa sexualia, futurorum quidem præscientiam, non autem in creando divinam intentionem denotant. Lustantur demum 86. Athei, voluntque textum fabulosum & ridiculum, quod effectus vel inobedientia esi pomi iret in posteros omnes. Cui argumento jam itum sat est obviam. Item- 87. que argumentatur : Si pudor sit à peccato originis, etenim ut peccatum omnes æqualiter tangit : ita & pudor pueros, adultos, Atros, Americanos, Ægyptios, Abyssinos, &c. Atque ne quidem Christianos sacerdotes Abyssinos puduit hætenus : Ergo pudor non ab eso pomo, non ab inobedientia peccato, ut neque à generandi insolita novitate vel carnis concupiscentia. At nesciunt Sophistæ, pudorem sensim in Barbaris oblitum, obnatamque verecundia amissionem per scurrilem assuetudinem, vestiumque præviam penuriam. Quem pudorem ne ideo amitteret populus Israël (pro magna sui parte nequam)

nequam) non permisit Deus, quod 40. annis vestes ejus attererentur in deserto. Illo inquam miraculo continuo Deus avertit pudoris amissionem, eoque signo ostendit, nil sibi æquè exosum fore atque est pudoris amissio. Unde conspicuum evadit acquisitum pudorem per elum pominon fuisse DEO molestum nec vetitum: sed sub pudoris etymo latere casum Sacrorum sermonem, quo tegebat carnis vitam concupiscentiam. Denique, quotecunque barbari deponunt, etiam vicissim amissum prius pudorem reassumunt. Imò neque mirum est, pudorem populos amisisse, illius scurræ monitis, qui pudorem docet, in scientia mali esse. Oppugnant tandem Athei, quod ridicula sit fabula, si credatur serpens humanâ voce locutus, suadensque Adamo, qui propria brutis nomina dederat, nec idèo ignorare poterat, serpenti loquelam deficere: Nam stupere debuerat Adam, non autem credere ejusmodi persuasori. At falluntur miseri. Vultum hominis mentiebat serpens, ejus contento si monstri nomen nondum Adam dederat, non mirum: Idque si ex essentia (ut cæteris brutis) dare debuisset, illum serpentem vocasset animal rationale scholasticum & loquens: Cui non absimile B. Antonio in cremo apparuit. Primò enim ei venit obviam monstrum quadrupes, quod loqui cum incepisset, imperfectè locutum est & aufugit. Ac dein aliud, quod satyri formâ, perfectè loqueretur idioma patrium: Nec enim æstimandum, monstrum istud fuisse Diabolum (quippe qui pro se apud Deum precès nunquam expetit) adeoque ab Ecclesia, ejusdem autoritate, quâ Paulus, Eremitarum primus in Sanctorum numerum relatus, animal: Non autem Diabolus aut Spiritus dicitur; suisque depingitur per B. Hieronymum indicis, à B. Antonio mutuatis. Poterat ergò Adam serpenti loqui, non secus atque Antonius Satyræ. Textus præsens idèo

Genescos neminem hæcenus, post Origenem & Atheos, hæresiarcham habuit, quia veram ac literalem historiam refert. Addam postremò quædam, velut per im- 89. pertinens. Enimverò dixi pisces generare quidem, at non per sexualem copulam, quanquam genitalia organa habeant. Inprimis existimo generationem piscium oviparorum esse univocam. Unius ergò exemplo sat dixero: Nec enim mihi opportunum fuit, pisces subter aquas per species indagare. Piscis quidam saxatilis, carnivorus, pisciumque facilè velocissimus, truta nostratibus dictus. Prope rivolum enim, qua Tiberis de excelsa rupe perpendiculariter cadit, cernitur rectâ scandere lineâ totam rupis altitudinem, ad minimum quingentos pedes: triplo ergò celerius natat adverso gurgite, quàm præceps aqua deorsum decidat. Falsum hic 90. inprimis Scholarum dogma, aquam scilicet semper decidere figurâ orbiculari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ guttula cum cuspidè ponè, estque cuspis retrò acuminatior, quò altius decedit. Idque convincit aëris renitentia. Nam etsi velint aquam orbem imitari, quia sphaera est figurarum capacissima: ob eandem suæ magnitudinis rationem difficillimè findit aërem, qui proinde impedit festinantiam casus. Porro scæmella truta, 91. grandescens intus ovis, sentit membranam secundinam frangi, sensimque dehiscere, quâ ova, ut marsupio hospitantur, moxque ova enititur, deponitque fundo arenoso. Imò ipsa trutæ imitatio ova perdit. Nam si solum habeat fundum faxeum (ut in nostris fontibus calce cæmentatis percepi) non prolifcant sua ova; sin autem fundus fabulo substernatur, pariunt ova. Mas autem parva ova semine adspargit, idque ovis instar telæ araneæ foris incubat. Ac tandem loricata sic ova in pisciculos migrant. In hac igitur specie non est copula carnalis, essetque copula frustranea, quæ intus ne millissimam quidem ovorum partem attin-

ssff

geret.

- geret. Denique necernitur ovis annexum semen incubans: adeoque nec maris semen de constitutiva piscium parte. Quamquam ova desitura seminis tegmine nunquam fiant vitalia. Videtur namque, quod pisces in hoc penè servaverint umbratilem imaginem pro generatione humana ante lapsum designatam. Est autem oviparorum piscium ut innumerabilis fertilitas, sic & vitæ longæ possessio, licet adeo faciliè acquisita longævitas, tenacissimè tamen hæret. Quinimò plures in totam vitam crescere videntur. Etenim quò longius recedunt à carnis copula, eò fecundiores sunt & diuturnioris vitæ. Sic in lacu Lemano truta non raro ad libras centum ascendit. Lucius quoque appenso signo ad tercentum annos vixisse notatur & excrevisse stupendam in magnitudinem, ac tum necdum obivisse, nisi nece violenta. Anguilla in fluvio Lirano prope pagum Rumlt, Bruxellam ad Cæsarem Carolum V. missa observatur longitudinis pedum 17. Vermes (in bombyce, claro exemplo) post mortem aut bimestrem somnum degenerant in papiliones. Umbram resurrectionis figurant (quia enim nunquam congressi antè, resurgunt mutati) nec foemella præter chaos inspiratum concepit, dum mas ex sanguis planè totaque foemella in ova sua liquatur. Vermis is suo se velut funere claudit in gossipio contextim, mortis & fidelium resurrectionis imaginem exhibet, dum ales inde evolat non antèa volare edoctus, nec ciborum postmodum indigus; Abiectis quippe reptilibus docemur, quanti sit 92. apud Deum à congressu totà juventute & virilitate abstinuisse. Quin etiam si penitus introspexeris, ipsum volucrum semen masculum vitello foris adhæret (postmodum pro more piscium) attamen è solo vitello materialiter formatur pullus, utur ringantur Aristotelici contra: idque post 12. dein, contracto quotidie ovo, spectare & contra idiotas probare licuit.

Profecto galli coagulum vitello adhærens sensim liquefit, ac putrenti albumini permiscetur, pullo interim se formante de vitello. Inde enim didici, quod Galli coagulum, spiritum quidem, vitæ excitatorem, at non formatorem, spiraret; Idque nobis cuniculus caudâ glirinâ planius confirmavit. Saltem fecunda est piscium multitudo, atque felix benedictio, minorque requisitorum ad partum exigentia, vitæ longæ vitas, frigoris & famis tolerantia constans ac facilis. Agilitas quoque & motus velocitas, pariunt demum absque dolore, quod non item belluæ maris congressum admittentes, adeoque explicant aliquid de primo Dei intento in homine. Ultimo tandem Sophistæ Athei se opponunt per textum Geneseos, quod Deus cataclysmate mundum deleverit: *quia filii Dei delegerunt & ceperunt uxores ex filiabus hominum, quæ pulchræ essent: Quodque hæc generâssent Gigantes fortes & famosi à seculo viros.* Idque ibidem recensetur pro multa malitia, quæ literaliter tamen nulla in verbis textus spectatur, postquam jam matrimonium stabilitum esset & licitum. Imò præcipuè quod dudum post concubinatus dissimularetur in lege, quam pro illa potissimum impuritate Mosaicam, non autem Dei Legem nuncupârunt. Siquidem textus non meminit peccati Davidis, nisi in nece Uriæ, Bethsabetæ adulterio, & computo populi superbo. Quapropter hunc Gen. textum solent referre ad filios Dei religiosos ac filias hominum liberas. Sed frustra visum est mihi confugisse ad cœlibatum ac vota monastica, Evangelicaque consilia, dum ex mandato requirebatur hominum pluralitas. *Crescite & multiplicamini, terram adimplete;* Quæ verba nempe concubinatum excusabant. Tum demum cum Virgines sint longè proniores in cœlibatum, verecundiam, item in pudicitiam ac vota monastica, quàm viri; potius inverso sexu diluvium evenisset, scriptum-
que

- que fuisset, quia filiae Dei filios hominum in maritos duxissent. Quin etiam nec probabiliter doceri potest ullus cogitatus servandae castitatis, qui Filios Dei tum à virginibus segregasset, nec Apostasia ulla, illis seculis, quae Dei indignationem ad diluvium provocasset.
97. Id tamen si ita sit (quod nullatenus per somnium mihi persuadere possum) saltem exin probatum est pro mea thesi, solam pudicitiam distinguere filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis stuprum ideò procreasse originis peccatum.
98. At cum nulla fuisset ante diluvium coelibatus aut castitatis promissio, votumque Monasticum nondum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio in mandato & benedictione stetit: suspicatus sum (sub humili censura Ecclesiae) Filios Dei fuisse posteros, ex viro & femina genitos, veram Dei imaginem habentes: filias autem hominum fuisse filias, procreatas ex filiis Adæ & Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plurimum semper horruit. Erat autem horum incredibilis multitudo in deserto, quorum unus ad B. Antonium missus est. Diebus quoque Constantini vivus Satyrus circumlatus, ostensus ac dein sale conditus monstrabatur. Sic quondam ab Oceano etiam diversa monstra hausta sunt loquentia, diversis artibus instructa, adcoque rationalia: Inter nostrates etiam vixere. Animalia nempe rationalia tam in aquis, quam desertis ex nefario coitu concepta. Cum igitur prima monstra ex filiis Adæ genuissent proles sexu muliebri, distinxerunt filios Adæ nomine filiorum Dei, & huiusmodi monstra nuncuparunt filias hominum: hasque deinceps à diluvio paganismus Nymphas, Dryades, Nereides, Najades &c. nominavit. Quae cum essent pulchrae adpectu, hasque sibi in uxores duxissent homines, Deus à tanta turpitudine & speciei humanæ devastatione (quam textus vocat multam malitiam omni tempore) ab-
- horrens, statuit mundum cataclysmate ablueri. Ex illo monstrorumque Nympharum concubitu generarunt Gigantes fortes, atque famosos à seculo viros; Quosque ideò gentilitas dudum adoravit ceu Deos & Heroas. Alioqui namque frivolae rationes diluvii videntur secundum literam. Nempe quia viri cum mulieribus conjugati essent, & hæc generassent Gigantes, fortes & famosos à seculo viros. Ergo textus indignationem Dei, & causam diluvii adaequatam complecti debuit. Est monstrositas nedum in figura & corporis formatione, prout initio degenerationum: sed sensim ablata diminutaeque deformitate stetit monstrositas in anima sensitiva, quam non comitabatur Mens immortalis, utcumque exterius essent animalia ratione utentia. Saltem ex praefato textu patet, posteros Adæ verò non fuisse gigantes, sed de statuta Christi Domini, eodemque statuario fabricatos. Exsecrabilis autem in facie Domini semper fuit omnis diversarum specierum copula, ne homo ad imitationem sequatur. Vetus ideò lex, ne eodem campo plura seminarentur, neve telæ ex lino & lana combinarentur. Amplissima nempe multaeque illius malitiae memor, ob quam mundum delere debuerat Deus. Fuit autem tam solita ac ordinaria ante diluvium ejusmodi virorum cum nymphis commixtio, itemque Faunorum cum puellis congressus, quod paucis tantum exceptis atque in Arcam salvatis, tota stirps Adamica esse contaminata, & ideò sub silentio praeterita. Omnem ideò viventem creaturam Deus delere sancivit, ut rationale monstrum solum pariter extingueret. Praeter paucos enim, quos Arca reclusit, non erat, qui cum Diabolica progenie ista consanguinitatem non contraxisset. Scribit namque B. Hildegardis vates (Prophetissa enim huius libri in Synodo Trevirensi canonizati) ad clerum Trevirotum: *Plurimi etiam populi ex filiis Adæ surrexerunt, qui oblivione Dei habebant, ita quod se homines esse scire volebant.*

Vnde turpiter peccando secundum mores pecorum vivebant; exceptis filiis Dei, qui ab iisdem hominibus & amoribus eorum se separabant: De quibus Noah natus est. Hæc illa, quæ filios Dei in utroque sexu agnoscit, eamque interpretationem hujus textus clarè approbat. Tentaverat nempe Satan hoc medio delere speciem humanam, mentemque immortalem præpedire, ut non esset, unde Filius Dei nasceretur. Itaque nedum ad peccatorum correctionem, sed ad totius speciei salvationem diluvio opus fuit. Alioquin enim Cham non erat salvandus per Arcam: nam totus ab atheismo jam perversus erat. Quapropter textum (subhumili tamen Ecclesiæ censura) interpreto: Ut scilicet filii Dei (qui simulacrum Dei in anima immortalis & in corpore gerebant) duxerint filias hominum (quæ duntaxat simulacrum humanum in animæ sensitivæ rationalitate & venustâ pulchritudine ostendebant) in uxores, quia pulchræ erant: Et ex illis generarunt gigantes, fortes atque famosos à seculo viros. Multa enim fuit malitia omni tempore, sic ut Deum pœniteret, se creâsse hominem, juxta illud: Omnis caro corruperat viam suam, id est, omnis homo nedum reliquerat vias Domini; sed viam, quam sibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim proposuerat adumbratione Spiritus S. generare hominem, Deitatis suæ proximam imaginem, eique se intimè conjungere: Homo autem divinum intentum prævertit. Quare dein Deus totus bonus conjugium permisit. Dein iterum homo maculavit generationem Adæ: atque ad interitum speciei penè devenerat, nisi diluvii miraculum accessisset. Ac tandem Diabolus per paganismum Dei intentum prævertisset iterum, nisi in plenitudine temporum commiseratio Dei obstitisset, mittens Filium de corde suo, Cui sit omnis sanctificatio. Deus utut non est exceptor personarum, ergo neque sexuum; complacuit tamen ipsi sexum muliebrem angustiore tribulationum mensurâ sarcina-

*re ob judicia sua imperscrutabilia. Etenim capilli capitis numerati sunt, & frons de arbore non cadit, nisi permissa; Multoque minus nascitur muliercula sive puella, quam digitus Dei non plasmavit. Ego pluries inquisivi per Parochias post paradoxum hujus cognitionem, & ubique inveni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas nasci atque baptizari masculis. Duplo quoque ad minimum plures masculos extinguere morbis, peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quam puellas; unde sequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresque adolescere; ac hinc demum patet, adeò completum puellarum numerum non statui à Deo, nisi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit, nihilominus copiosior puellam creat & conservat, patrumque marum catalogum: Designatque in eo, gratam sibi esse cœlibatus in muliere constantiam: quatenus nempe eo propius accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In conclusionem hujus tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griseos Monachos pag. 186 scribit: *Virginitas solem significat, qui totum illuminat mundum: quia Deus virginitatem sibi adjunxit, quæ, viro relicto, illam genuit, quam radius Divinitatis perfudit, qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit, Deus est & virginitas est illi conjuncta, qualldo Deus & homo de Virgine natus est. Sic adstuit Regina à dextris ejus, in vestitu deaurato, circumdata varietate: quoniam Diabolo repugnans adstuit virginitas virtutis Divinitatis in opere fulgente, ubique comprehensa multitudine diversarum virtutum. Divinitas quippe virginitatem sibi desponsavit, cum primo Angelus ad sinistram pariem cecidit, & nunc etiam populum salvationis in Adam sibi elegit, quem dexteram suam nominavit: de quo populo virginitatem sibi adjunxit, quæ maximum opus protulit. Quia ut Deus per verbum suum omnia creavit: ita & virginitas per calorem S. Divinitatis, Filium Dei genuit.**

genuit. Sic virginitas absque fecunditate non est. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta sunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Novi Testamenti, quas Deus in sanctis suis operatus est, veluti vestimentum auro decoratum, deaurate sunt: Et has Virgo ad se liberè colliget: quoniam ligatura viri eam non constringet. Rota quoque, quam Ezechiel vidit, virginitatem præfiguravit: Quia eadem Virginitas autem Incarnationem Filii Dei in lege præfigurata est. Post incarnationem autem Ejus illa mirabilius plu-

rima miracula operatur; Quia Deus per ipsam omnia piacula purgavit, & unamquamque Institutionem rectè ordinavit. Virginitas quippè vetera suffert, & nova sustinet, & ipsa radix & fundamentum est omnium bonorum; Quia semper & semper cum illo fuit, qui sine initio & sine fine est. Nam natura hominis, quæ propter peccata perdidit, cum per Virginitatem in salvatione revixit, cum per alienam naturam peccata hominibus abstraxit. Hæc vates. In quibus sanè confirmatur, quæ hæcenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.

S U P P L E M E N T U M D E S P A D A N I S F O N T I B U S.

P A R A D O X U M P R I M U M.

1. *Qui fontes sint dicendi.* 2. *Opiniones diversæ circa expositionem hujus.* 3. *Fontium in terra diversitas.* 4. *Semina incorporea, sunt Rationes, in elementis hospitantes.* 5. *Rupium radix metallorum hospitium.* 6. *Ultimus fundus, fontium verorum scaturigo.* 7. *Terra virgo.* 8. *In ultimo fundo vivunt aquæ.* 9. *Quando velut mortem aquæ subeant.* 10. *Quomodo ultimus fundus in supremis sit montibus.* 11. *Ratio vitalis fontium similitudine microcosmi.* 12. *Quid mare sit in Genesi.* 13. *Mare externum fructus maris majoris est.* 14. *Bellens salubrum millefies majus est ipso mari.* 15. *Explicatio paradoxæ textus Sacri.* 16. *Fundus ultimus est mare internum.* 17. *Explicatio paradoxæ textus Ecclesiastici.* 18. *Regressus aquarum à mari interno ad exterum, & vicissim.* 19. *In hoc regressu aquarum & mineralium beneficiis nobis dantur.* 20. *Nox, Tenebre, Coma, si, Iliadus, idem.* 21. *A Simili, via interno mari sua attributa.*

pluvia, manantem aquæ, per cæcos scopulorum ductus, saxorumque intervénia, vel anfractus declives, assiduum jugemque decubitus dederint, fontes 2. proinde nomino. Casualis siquidem nimium, & accidentaria, adeoque demortua, aquarum ista congeries est. Itaque quò constet, virale aliquid in fontibus etiam principium & scaturiginem esse, considerandum initio venit Ihesu Sirach hæcenus 3. obscurum, verissimum attamen elogium. Quò flumina univèrsa (per consequens etiam fontes) à mari prodire, ac manare, & in mare postmodò, suum finire cursum voluit. Anxiam hæcenus profectò Philosophorum posteritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à mari, aquæ sursum contendant. Quandoquidem maritimum terra ubique labrum constituens, victoriam retinuit: quia superioritate situs compe- scuit. At nondum proinde satis constat, quinam mare (cùm aquarum congestarum in imam terræ vallem proluyes sit) quiret altissimos præterea conscendere

S i s s 3

scopu-

ONTIUM originem ante omnia generatim perstringere necesse est. Fontes equidem nomino, non aquarum quousque, cum vulgo, etiam continuos, & indefessos prolaptus. Etenim tamen fatiscens nix, iterataque

scopulos, fontesque ibidem concitare. Hydraulicis certe hic silent regulæ, *si servanda, ut fieri debet, Scriptura sit.* Intra-
 eum idcirco quidam hunc locum negli-
 gunt: alii verò, cum modulamine expli-
 candum suscipiunt. Ut nimirum ex mari
 flumina, vapore-tenus elicita scilicet,
 pluviis tandem, nivibus, & imbribus,
 scenam metamorphosis larvæ interjecta,
 mare repeterent. Atqui hoc est contem-
 dere, fontes omnes ex pluvia ortos esse,
 aut saltem ex aëre condensato. Deinde
 ex terra nequiequam vaporum, sed ex
 solo mari, peti, inique jubent, aut fru-
 stra sacra pagina, ex solo mari flumina,
 & non pariter è vultu terræ non spernen-
 do, halitu tenuis, mendicata asseret. Quæ
 angustiae, cum multis inextricabiles vi-
 derentur, in scopulos quendam Spada-
 norum Authorem, fortè adegerunt, &
 colliserunt. Etenim quanquam huma-
 num quidvis in eodem dissimulavero,
 Christiana tamen pietas in viro probo,
 publicam non patitur blasphemiam, non
 admonitam transire. Quem idcirco ob-
 testor, me indulgeat libertati. Aristote-
 les (ait) ex aëre in aquam resoluti nasci,
 omnes fontes, fluminaque voluit. Non,
 legerat, credo, etsi Platonis discipulus,
 in Phædone quatuor illa paradisi flumi-
 na, jussu Dei profiluisse. (Quidni fodes,
 si & hodie ingentia flumina, solâ aëris
 constrictione nata ais, etiam Phædone
 lecto, virgine adhuc natura, eadem à
 creatione deinceps emanasse? eumque,
 qui mundum ab æterno credidit, Phæ-
 donem neglectum reliquisse? nec aëris
 ullam concretionem expectasse. Nisi for-
 tè ante Goropium Becanum deliravit. „
 Quatuor illa flumina nil aliud fuisse, „
 quam Oceanum in quatuor orbis plagas,
 fluvios emittentem: quo sensu etiam „
 Siracides Ecclesiastes ait, omnes aquas „
 venire ex mari, rursusque emenso cur- „
 su suo, mari se reddere. Quæ sic sonant „
 in scholis. Goropius deliravit, & Plato

ante eum, si sine ulla aëris concretionem,
 Oceanum quatuor fluvios in oras mundi
 dispergere dixerit: quo eodem sensu ta-
 men, Ecclesiastes id asseveravit: ergo
 eodem sensu Ecclesiastes deliravit. Atqui
 nondum satis dictum, nondum inquam
 satis obvia sacrorum interpretatio? Fun-
 3. dorum itaque in terra diversitatem & strata,
 ob oculos inprimis ponere necesse
 est. Alibi enim terra nigra, finis &
 sordibus scatens, lutea, argillosa, pin-
 guis, sterilis, palustris, metallica, are-
 nosa, saxea, varioque decore ornata, in
 vultu occurrit, juxta soli cœlique tempe-
 riem, stellarum influxus, imbriumque
 adaptationem: quia nimirum fructus,
 non autem elementum sunt. Quam si per-
 tuderis primam naturæ soleam, plurimis
 locis saxa, metalla rursus, aut minera-
 les succos deteges; nonnusquam verò
 arenam, eamque hic flavam, alibi cine-
 ream, ibi cœruleam, inde patum viri-
 dem, juxta latentis spiritus protheam
 ac multiformem azygiam (quippe solo
 natura subest) Archicique hypogeï de-
 stinationem à condente Verbo acceptam.
 Latent videlicet in elementorum con-
 4. do, ac diutissimo promtuariorio, hospitatæ ab
 initio Rationes, in ævum durabiles, sci-
 entia rerum, sibi in tempore futurarum,
 pro usibus ingrati hominis, instructæ,
 patienterque à condito orbe, rerum com-
 pletas digestiones, temporumque plen-
 itudinem, seu maturitatem, expectan-
 tes, quibusque chaos architectonicum,
 το βροχον chaos, spiritus inquam, no-
 stris limitatus necessitatibus, ideis re-
 rum, in progressu suo futurarum reple-
 tus, assistit. Porro fundorum, non par
 ubique profunditas existit. Alibi namque
 multa arenæ, alibi verò terræ plurima
 occurrit. Mox autem sub sabuli fundo,
 alter plerumque saxeus est. Is enim
 nostris Reybergh, cui rupium propago
 5. innixa, metallorum hic, denique atque
 mineralium ditiores classes, sua habent
 diversoria. Ac tandem sub longam mul-
 tamque

tamque fabuli difformitatem, scopulorum rudimenta subter, fabulum illud, illud fabulum inquam nitidissimum occurrat, metallicæ qualitatibus, & inquinamenti peregrini expers. Quod inquam naturæ fundus est ultimus, & impetere obuius. Adcò namque natura suæ indulgens libertati, nostras ridet leges; ac prædicamentorum repagula, univoco fundo spernit. Ultimum illam naturæ fundum, nostri *Questum*, galli vero *Sableborillam*, nominant, quem hactenus non transiit. Quoniam utut multum arenæ, multumque inde aquæ depleveris, mox alia indefinienti, celerique cursu advolant, priorem defectum suppletura. Hinc itaque concludo.

Fundum prædictum, ut ordine ultimum in natura: ita continuare in centrum usque, nisi fortè Infernus, aliquot medietullii milliaria teneat. Sequitur deinde, fabulum illud materiam terræ esse, non vicissitudini obnoxium: sed perpetuum & constans cribrum, quo natura indefinenter aquarum thesauros, fontesque limpidissimos, in Univerſi communem tranſcolat.

In hoc inquam, vigorem vitalem ebullientis aquæ esse. Quamdiu enim in eodem versantur fundo, vividæ sunt aquæ, non respectibus superioritatis, aut inferioritatis locorum obnoxie, nec demum legibus Hydraulicis parentes. Quia enim vivæ sunt, vitalem proprietatem non minùs quàm centrum ipsum, custodiunt illasam. Atramen quam cito inde decurrunt, non aliàs quàm sanguis extravenatus, aut amputata manus, actutum moriuntur. Tum enim primum, corporum graviorum legibus, locorum, situmque positionibus importunis, obedire coguntur. Ut scilicet non cessent abinde, per declivia, in mare ruere, tanquam pristinae hospitium quietis repetentes.

Quartò notandum. Quod prout fundus hic, aëri expositus in superficie ter-

re, non minùs vernaculas proprietates exprimit, quàm qui inde centenis aliquot ulnis, infra terræ horizontem latitat: ita quoque memineris idem fabulum, per saxorum commissuras, lataque intervenia, in summam montium altitudinem, ipsumque subinde apicem ascendere, atque inde fontes vertere assiduus, caloribus æstivis nequiquam imminutos. In hoc enim, quamdiu sanguis venis fluctuat, tam in fronte, quàm in pedibus, par respectus situm est: tamque supra, quàm infra ignorat: extravenatus verò, illico gravium fortem induit. Ita quoque in Macrocoſmo, quamdiu aqua priori in hospitio communi vita fruitur, sursum deorsumque sine labore properat, quia nescit. At semel vitali discussa hospitio, non cessat festinare, donec beatos quietis recessus, in Iliado recuperet. Aquas itaque spiritus intus alit, vasti quoque marmoris æquor, totam diffusa per artus, mens agitat molem. At hinc nondum satis enotuit mare, quod fontes rigat, & flumina evomit, quorsumque eadem tandem indefessè properare Scriptura dicit. Quod etenim Scriptura mare vocat, aquarum omnium, in anum ac continuum abacum congregatus est. Cujus collectionis, stabile hoc & externum navigabile mare, non nisi est fructus, in umbellam dispositus. Quocirca omnium omnino aquarum receptaculum, congregatio, radix, & collegium, bulliens illud fabulum continet, millesies utique locupletius, majus, & proinde totidem plus aquæ continens, quàm Oceanus. Utpote totum fermè terræ diametrum adimplens, ad cuius duntaxat extimum labrum externum mare, unius aut alterius leucæ ad summum, profunditatem adimplet. Separavit namque Archetypus aquas ab aquis. Non quidem mare à fluminibus (vel mare non omnium aquarum esset congregatio) aut hæc utraque, à nubibus: sed mare verum & internum, ab externo hoc navigabili, primis disjunxit diebus.

Hoc

16. Hoc mare, internum inquam, invisibile (hactenus abyssus) & magnum, sunt aqua illæ, quibus Vates mundi fundamenta inniti cecinit: quæque hactenus et si neglectæ steterint, à rerum Conditor in Genesi, mare vocantur. Abinde scilicet quoque Ecclesiastes pariter fontes & flumina petivit, eò reversura. Decurrunt itaque ex hoc fundo, metueque vacui, mare externum, rursus penetrat idem fabulum velut colando, & salsuginem suam
19. mox primis ferè passibus sequestreat. At quia fontes & flumina, paulatino decursu, mineralium omnium (quæ in gremio antea custodiebant, quorumque commercio humana vita vix carere potest) semina, ac materiam dispensarunt. Celestiter proinde ad mare externum properant, quò rursus ad mare internum, Orpheu noctem, Plutonis tenebras apud Hippocratem, Oromasim Persarum, Iliadem Paracelsi (ubi Rationes, ac Dona, mineralium inquam adhuc nondum corporibus sociata semina, jacent) secunda repetat hospitia, feminibus iterum aquæ impregnandæ. Non est itaque otiosus aquarum in Oceanum delapsus. Intelli-

gentia quippe gubernantur, & tanquam si intellectu pollerent, sua munia, Bonitatis, & Providentiæ infinitæ testimonia, non cessant edere. Mirabuntur certe, hanc primâ fronte quotquot Cabalam aspicient, verissimam tamen. Necessè est utpotè, plurima ignorantes admirari plurima. Atqui consentaneum, quippiam Oceanus quotidie ante oculos bino fluxu & recessu propinat. Ascendentem scilicet aquæ umbilicum, contra Hydraulicum, tumentesque pro syzygia lunæ, fluctus. Vivit namque propemodum suo quodam jure mare: silente nimirum vento, spontaneos aestus concitans, lunæ analogum situm curiosè observans, fluctibusque turgidum, eidem obviam vadens, variegata demum temporum, luminis, ac motuum vicissitudine, continuataque aquarum mole, nunc hic, nunc alibi, per stata intervalla, suas in altum exundationes attollens. Itaque naturæ portenta, tametsi quotidiana in Oceano quisquis vides; interioris, veri, vividique maris, ac longè angustioris abyssi, vitales, fontalesque concitationes, usibus humanis dicatas, mirari desine.

PARADOXUM ALTERUM.

1. Fontes nulli ex aëre densato. 2. Elementa non mutantur, aut pereunt. 3. Quicquid generatur, ex semine generatur; & quicquid fit, seminis necessitate, in natura fit. 4. Duo tantum sunt primitiva elementa, & duo secundaria. 5. Explicatio paradoxa. 6. Probatio mechanica. 7. Cælum peribit & terra, non aqua & aër. 8. Ars distillatoria Physicam explicat. 9. Quid vapor. 10. Probatio contra Aristotel. 11. Probatio 2. mechanica. 12. Quid sit magnale, & quale. 13. Cur guttulæ in vapore & nivibus non decidunt, & quando cadant. 14. Probat. contra Arist. 15. Proba. 16. 17. Mechanica.

1. E fontium scaturigine, proximo generationis ortu, ac natiuitate brevius, quam paradoxon, at tædiosius (facteor) quam Spadanorum doctrina exigeret, egimus (difficilè nimi-

rum in cunctis modum tenuisse) quatenus scilicet, à ditissimo aquarum diversorio, ad suas destinationes, aquæ pergant. Esti interim quam primum aëra petant, subinde, nonnunquam verò per longa terræ, saxorumque itinera, & tubos, præcipites decurrant, antequam luci se dedant: eadem tamen fuit utrobique instituti Ratio, necessitas & finis. Voluntas ejus nempe, qui nostris cuncta usuris creavit. Restat cæterum, veniam petere, nostræ ut indulgeant libertati Manes Aristotelici, si fontes ex condensatione aëris nasci, æstimaverò somnium, naturæ impossibile. Enim verò & istud primò verum est. Nullis aërem unquam sæculis, aquam fuisse, aut futurum: prout neque aquam, aëris formant

2. *formam assumpturam.* Elementa nimirum primigenia sunt, & rerum constantes matricēs, à condito orbe stabiles, & in terminum perseverantes. Quicquid autem vicissitudini, per generationum classes, sese subscripsit, sive terreum videatur, saxum, vel liquorosum, id totum ex massa trium principiorum, scēnæ generationis dicata, derivat, non autem ex elementis primis, non nisi stabili perennitate gaudentibus, & quæ demeritos suos sœtus, in pristina receptacula denuo conduit, donec ad novæ sobolis generationem matura sint semina, quæ, eadem corporum principia, digestionibus interim permutata, iterum vestiant, & reassumant. Ex invisibili namque & in corporeo semine, in elementorum matricibus hospitato, corporumque principia induente, omnis fit in vniverso generatio, quæ spontanea dicitur. Id alijs fluxum de nonente ad ens dixere. Quæ, quo dilucidiora evadant, notandum ad rei cuiusque productionem, duos tantum sexus, si non unum saltem promiscuum, concurrisse. Proinde etiam eadem mundanæ harmoniæ lege, primordialiter duo tantum in vniverso esse elementa, ærē videlicet, & aquam, à Textu sacro satis insinuata, per Spiritum, in mundi incunabulis, aquarum abyssō supernatantem.
3. Terra gigit & ignis sive cœlum, elementa si sint, secundaria duntaxat appellanda, à prioribus prodeuntia. Quicquid namque terrarum, saxorum, gemmarum, sabuli, &c. existit, vel in vapidam apothecam effluit, vel in cinerem, calcem vel societate saltem alicuius additamenti, in sal primò commutatur, (Aquæ sobolem) mox dein cuncta, summa volatili, summam fixi superante, *ærea fiunt effluvia, & vaporosa, in aquam festinato impetu veniunt.* Adeoque quicquid terreum, durum, solidum, compactumque est, id totum ad simpliciorē, tenuiorem, puriorem, prioremque substantiam permanentem reducibile cum sit (da veniam novitari,
- PRINCEPS SERENISSIME) ne-

cesse est, nullam prorsus habere elementari energiam: sed ærē & aqua asse posteriora. De cœlo itidem dicimus, quod cœli 7. mutabuntur, veterascunt, & peribunt: adeoque cœlum & terra tandem peribunt, cuius interuersionis simile nuncium, de ærē & aqua non reperies. Denique nullis unquam seculis, aqua vel ær, in aliud corpus prius potuerunt arte aut naturâ redigi. Hæc itaque elementorum est facies, hæc destinatio, hoc denique officium, combinatio, fatum atque finis. Ut nimirum immutata duorum simplicissimorum essentia, & inpermixta substantia, seminibus, fructibusque, vitalem præbeant uterum, sive fulcrum, donec tandem generabilium expleto numero, principiorum moles, simul cum seminibus, familias, & colonias alienas, thoro separato, beatorum sede constituent. Plurima 8. nempe somnia, quibus mundus se hæcenus circumveniri passus est, Mechanica ars Vulcani illudit cachinno. Aquam e quidem in vaporem facile mutari, quis negaverit? At vapor sive halitus, tantum deest, ut sint ær, ut citius pulvis marmoris, aut silicis, aqua sint. Ut ostendimus. Etenim vapor re ipsa nil aliud est materi- 9. aliter, & formaliter, quàm atomorum aquæ, in altum sublata congeries. Quod Schola nostra, luce meridiana clarius 10. ostentat. Ær itaque sive calidis, sive frigidis vitris exceptus, atque compressus, nunquam aquam dabit, nisi quantum in se vaporis, id est, extenuatæ aquæ contineat. Separatur verò aqua in guttulas 11. minutulas, aduerso sole, trans vitrum, initio distillationis, quamdiu parietes frigent, conspicuas; dum scilicet caloris vigore, in halitum extenuata evolat. Idque 12. nimirum contingit non aliàs, quàm per proprium magnale (quod in rebus mixtis, adeoque etiam in aqua ipsa, æther est, ærē rarius, & ab eodem dissociabile, ejusque compressionem atque dilatationem sustinens, inter corpus, & non corpus, medium ambigens, externorum soli sui naturalitii

talitii astrorum, impressiones suscipiens, omnibus prorsus rebus intimum, ratione cuius solius, & non aëris, anhelitum ducimus) proprium inquam magnale, & ens spirituale in aqua, in altum nimirum aquam sustollit, alleviatam calore, magnalis divulsionem procurante. Quod idem divulsus magnale, proportionatam sibi aquæ quantitatem, quâlsam sursum detinet, tam in vitris, quàm in nubibus, & à casu præservat, donec succedentium fortè atomorum compressione (ut sit in distillatione) priores guttatim concrecant, & pristinum magnale, sive ens vitale, in se concludant. Vel calore, idem aquæ magnale rarefactum, mox dein, externi frigoris ope condensatum, intra sui imperii limites cogat, suosque eisdem coërceat guttularum atomos. Ad te Stagyrिता redeo. Si aër frigore in aquam conden-

setur, cùm aerem, aquâ in humiditate excellentiorem doceas, cedo, cur frigus aëri geniale, aëris naturam mutaverit, in materiam suapte naturâ nimis humidam? Denique jam frigus, & non amplius calor, vitale generationis principium habebit. Quocirca etiam si vapor sit aër, ex aqua formaliter transmutatâ generatus, atque ex eodem rursus par aqua concreseat: jam à temetipso disceras, qui recessum tam frequentem, & facilem, à privatione ad habitum admittis. Tandem & hoc mechanicum sustine. Aër, in canna ferrea unius ulnæ, comprimi vi potest, ut vix quinque digitorum spatium oppleat, qui dein, in sui expansione, instar sclopeti ignibus actis, sphaerulam explodit. Quod utique non contingeret, si ferri frigore, compressus aër, aqua fieri posset.

PARADOXUM TERTIUM.

1. DE diæti. 2. Semina, à quibus liberz. 3. Probatio. 4. Optimi fontes qui, ubi, & quales. 5. Flumina ab acidulz. 6. Eudem non fontium cystos. 7. Calculum generantes fontes. Vnde ripes in fipis. 8. Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt. 9. Ab invisibili, sit visibile. 10. Sal esurinum hermaphrodita est. 11. Duplex excrementum in nobis. 12. Quid tartarum. 13. Multiplex sal esurinum. 14. Optimum vitriolum ut fiat. 15. Alterum vitriolum optimum. 16. Ferrum non mutatur in æris fontibus. 17. Tertium vitriolum. 18. Quartum Vitriolum. 19. Aciditas esurina non est vegetabilium. 20. Sulfuris sal fixatur. 21. Sal esurinum esse fontium. 22. Naturale cur sit nobilissimum artificiale. Error quorundam. 23. Manna aluminis. 24. Vnde materia vitrioli. 25. Error neglectiois. Vitriolum in aliis metallis.

Ad Spadanos iam propius accedentes, reassumere inprimis, quæ dicta sunt, convenit. Metalla scilicet, lapides, saxa, sulfura, salia, atque adeo totam mineralium classem, in aquarum matrice, sua reperire semina; Rationes, dona, scientias, progressionem, destinationes, officia, & durationes eo-

rundem continentia. Quæ dum sui ortus expectantur digesta satis tempora, sub diem erumpunt cum aquis matricibus, quæ in terram, suos paulatim fœtus, aëri assuetos, deponunt: non secus ac terra, suam etiam vegetabilium familiam, in alienum aëris uterum, exponit. Ergo jam ex iliado aquæ, emergentia semina (quæ in finem durabilia, vox Verbi ibi deposuit) suo prout exordio sunt proximiora, ideo etiam nobiliora. Natura scilicet essentia, existentia, donum, scientia, duratio, destinatio, primum in radice seminum connexa fuerunt, quæ postmodum donorum explicatione, ac functionum necessitate, in pluralitatem sensim distracta, atavix obnoxia evadunt. Hinc admirando elogio Hippocreatis oraculum continet: auctis numeris videlicet (in generando) diminutas esse proportionem, & vicissim, auctis in decremento proportionibus, imminui numeros. Unde indubie constat, quo corpus centibus

- entibus primis & seminalibus siue in natura, siue per artem vicinius fuerit; eò esse potentius, nobilius, & augustius. Quocirca femina, mundum ingredientia, initio à colorum, saporum, imò & quantitatum dimensionibus adhuc libera (verbi gratia. Humanum idem semen, nunc simplicem, nunc multiplicem fœtum patrat, sola locorum simplicitate, vel numerositate receptum, adeoque numerorum & quantitatum imperio, primis nondum momentis subnoxium) hinc nempe fit, quod in summis rupibus, longè à facie, & inter saxa, sabulumque, oriantur acidi fontes, cæteris cunctis præstantiores: sic autem vocati, non quòd acorem præ se ferant (sunt namque insipidi) sed quòd acidorum instar, sint medicati, idèò acidulis nobiliores, quo gratiores & potiores, semen salis esurini, à saporum explicatione adhuc liberum, amplectentes. Etenim cum natura nostra, fœdus amicium fontes illi pepigere, quod palatibilibentium cum suauitate, intimaque ventriculi benevolentia, licet maxima quantitate, hauriantur. Resocillatione autem naturæ, tam proximè universalem illam medicinam, sanitatem nimirum tutelando, propagandoque potestates vitales æmulantur, *Moly* Homericum, quòd in apicem quasi medicinæ, ascendisse visum. Talem Paracelsus, lib. de morbi. tartareis in Veltin, pagulo Helvetiæ, scaturire voluit, qualem totus mundi ambitus, vix alterum continere in valle (nam in excelssimis rupibus plures sunt) credidit. Danubius liquidem, Rhenus, Rhodanus, Sanus, Padus, &c. ejusmodi fontem scaturigine prima obtinent. Amplius addam. Quid si Gargani antro, exercitus cœlestis Præses, in custodiam præfectus fuerit non è re erit credere hujusmodi fontibus Eudæmonem aliquem præfixum; non secus ac vetustas suos fœmideos, pocula in origine fluminis vertentes, apponebant. Utut sit, fontes illi, sunt Iliado proximi, 7. enteque primo esurinatorum referti. Con-

trà, alii sunt fontes, quibus succus petrescens commissus est, qui delabente paulatim undà, tam in fundo, quam alvei parietibus, saxa, & silices, perque cæcos venarum conductus, rupes in ripis disseminant. Mosa enim exemplo erit, hic namque ab ortu suo, margine, longè latèque lapidescentem succum imbibente, colles sternit, hincinde Visetum usque. Quo 8. succo jam absumto, suamque destinationem permenso, Mosa deinceps rupes non adspicit. Nec enim lapis simplex est, verum hic carbonēs, ibi fodinas ferreas, propiusque adhuc, sulfureas marcasitas, juxta riparum decursum disseminat: alibi verò plumbi mineras, vel meras, vel cæteris permixtas androgyno ortu exhibet juxta fontium originem. Quam fodinarum dispensationem per Trialem lineam, in suos Peroledorum fundos, Adepti distinguunt. Porro hasitatum est, 2. cur fontes acidi vocentur, & unde acor iste petendus. Breviter dicam. Semina enim salium, ut diximus, cuncta in aquis sita sunt: attamen nondum saporem induerunt, nisi dum corporum principia consentanea, uterosque terræ debitos repererint. Tunc enim, nec antè, falsuginem expriment, & sal vestiunt. Hic enim in alumen, ibi in marinum, fontale, alibi verò in nitrum, &c. prorumpunt. Quocirca notandum, sal quoddam exsistere hermaproditicum metallorum, quod defectu nominis esurinum siue acetosum, re & nomine vocari cœpit. Generale equidem, & ad omnia metalla accommodabile: adeoque si non primam, velut & remotissimam, eorundem materiam, putare placeat, saltem est metallorum secundina, quibuslibet metallis congenialis. Sal istud itaque alienæ commissionis experts, acidum est, corporique nostro debita quantitate gratum, eò quod omnem omnino humorem non vitalem, tartarumque detergat & consumat. Est nempe duplex excrementum in nobis. Unum nostrum, quod putredini, &

- fœtori subjacet : aliud autem rerum, quod hostili cogulatione, suam proditor
10. perficit tragœdiam, generali etymo, tartarum dicitur. Sal acetosum itaque, subinde embryonis instar, in ordine ad me-
11. tallum consideratur : non rarò quoque velut individuum solitarium, at nondum
12. sua in destinatione completum. Exemplo vitrioli sive chalcanti, rem exponam. Optimum enim artificialiter, pro medicina, ex cupro fit, ad naturæ imitationem : estque proinde longè optimum, quod ex solo cupro, sine terrenis sordibus, & peregrinorum mistura, conficitur : quæ tamen non nequeunt in naturæ uteris confluere. Fit autem hoc modo. Liquato aeri sulfur injicitur, donec totum flamma absorberit : confestim verò æs fusum, aquæ pluvie infunditur, unde virefcit : idque toties repetitur, quoad æs omne in aquam transactum migraverit. Exhalata tandem aqua, vitriolum habes. Etenim quod antea cuprum erat, nunc insuper ex sulfure salem acquisivit.
13. Secundò, vitriolum præstantissimum naturaliter crescit, fodinis, quibus natura sal istud esurinum peperit, venam æris feracem corrodens, & fontis lambentis liquore dissolutum, quem postea cortinæ in chalcantum coquunt. Laudatur Cyprium, Hungaricum, Romanum, & omnino, quod in sui examine plurimum
14. æris contribuit. At succus illi vitrioliferus, putatus est ferrum in æs mutare, delusionem scilicet viri metallarii vix agnoscens : eò quod ferri absorbit locum, æris succedentes atomi explerent. Nec animadvertentes uti æs, argentum solutum, aliàs in chrysulca invisibile, reddit spectabile, & corporeum : ita ferri proprietatem esse, solutum in chalcanto æs, ad se rapiendo manifestare, simulque eodem actu, ferrum ipsum dissolvi, atque in fonte evanescere. Testes sint mihi fontes. Siquidem aquæ vitriolatæ longè seipsis pauperiores in cupro sunt, postquam ferrum, recuperati æris bene-

ficiam receperint. Propterea quoque nimirum extra fontem (ubi, quotiesque continuum novi, è gurgite, æris alluvium deficit) putatitia aliqui ferri transmutatio, haud contingit. Tertiò de-

15. mum, fit arte vitriolum, ex pyrite sive marcasita ærofa, sulfure imprægnata. Equidem abstracto inde sulfure, residuum corpus ærosum aère expositum, currente dierum numero, sal acidum, sensim suis medullis resolvit, quod eadem resolutionis acuitate, ærosum quippiam in se dissolvit ; quodque inde, aquæ juvamine depromptum, mox etiam coctum, vitriolum fit. Adeoque quicquid prima vice, salis esurini rosoni restitit, repetita sulfuris crematione, totum tandem concedit, ac in vitriolum evadit. Quar-

16. tò denique, sal esurinum connascitur, concretum in pyrite, quod concrematione, & resolutione, ærosum quippiam, inde secum fert, & vitriolum fit. Unde manifestum fit :

Primò, quod sal esurinum, etsi acidum, differre tamen plurimum à quavis alia aciditate, quantum differt vitriolum ab æruginè, quæ per aceti auram, adeoque concepto intus sale aceti, fit.

17.

Secundò, quod etsi sulfur, totum sit pingue, & *φλογιστόν*, attamen in æris penetratione, sal quoddam acidum (quod aliàs inter comburendum avolat, & per campanam in succum cogitur) semifixum relinquat.

18.

Tertiò, sal acidum, & esurinum fontium, in visceribus terræ ortum, sal esse cuiuspiam sulfuris, embryonatum : eatenus tamen artificiali sale, è sulfure petito nobilius ; quo primo enti, & semini-

19. bus Iliadi propinquius est. Ut suprà legitur. Idcirco procul vagari agnosces, qui dotes Spadanorum, ex contentorum mineralium proprietatibus, prout in ultimam jam sunt progressa materiam, æstimant. Siquidem patet ex superioribus, salia esurina sulfuris, longissimè à proprietate sulfuris discrepare : quinimò, quod

20.

- quod magis est, artificiale sal esurinum sulfuris, tantum distat à naturali, quantum hoc embryonatum, primis seminibus est propinquius in radice. Toto inquam cœlo errant, qui salia esurina plumbi, cum plumbo comparant, quod inde immen-
 21. salium distinctum est. Salium namque perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque eorundem nondum perfectorum, peregrina admodum est similitudo, Exemplo patet. Sal enim esurinum aluminis, saccharo quovis dulcius (man-
 22. na dicitur aluminis) astringentem nescit, primo enti ejus simile.

vitriolum sit materialiter nil aliud, quàm sal esurinum sulfuris embryonati, quod æris partem quæmpiam erosit, vilioris verò vitrioli, sal è perfecto haustum sit sulfure; rerum idcirco analogia ducti, idem vitrioli etymon transsumimus, ad omnes metallorum consimiles dissolutiones, quod ab aliis, de Spadanis scribentibus, nondum annotatum reperio. Siquidem tam in artis, quàm naturæ progressu, ex quovis metallo, vitriolum (excepto auro) fit quotidie. Quatenus scilicet ex metallo, & cujusdam salis esurini connubio, liquor metallicus, coagulabile inquam vitriolum efficitur.

23.

PARADOXUM QUARTUM.

1. *Comenta in Spadana juxta aliorum opinionem.*
 2. *Probatum positionis falsitas.* 3. *Ingredientia Spadanorum. Quid sit vitriolum martis.* 4. *Coagulationis nunquam sit sine dissolutione, & vice versa.* 5. *Corpora non agunt ininvicem.* 6. *Inter actionem est odor spiritus dissolventis.* 7. *Spiritus dissolvens coagulatur.* 8. *Quæ ferri vena sit in aquis invisibilis.* 9. *Cur aque sulfur oleant.* 10. *Cur aciditas in aquis pereat, & quando.* 11. *Manifestum sit oculum, & oculum manifestum.* 12. *Cur non ferrum, sed vena dicatur in esse.* 13. *Sal fontium non crescit in vena ferri.* 14. *Cur unus fons altero sit fortior.* 15. *Differentia contentorum in fontibus.* 16. *Cur non transfatur Savenirius aliò.* 17. *Cur aqua sit levior Savenirii.* 18. *Aliquandiu spiritus salis operatur super venam.*

T.

Continens Spadanorum, a-
 quam fontium, Scriptores
 univocè asserunt. Discrepa-
 mus verò ab iis duntaxat in
 origine: utpote quæ non
 parum momenti, ad nobilitatem eorundem adferat. At contentorum in aquis
 ratione, procul nobiscum dissident. Assere-
 runt nimirum Spadanæ inesse vitriolum,
 & deprehendisse, calchitum, mysy, fory,
 melanteriam, sal, nitrum (in esse inquam
 nitrum, distillationis examine sibi reper-
 tum, quod alibi se nunquam vidisse,
 quippe quod inde post Hippocratis ævum
 defecisset, testantur) bitumen, siue suc-

cinum liquidum, carbonem fossilem, alu-
 men, bolum, ochram, rubricam, matrem
 ferri, venam ferri, ferrum, æruginem,
 calchantum assatum, alumen exustum, æris
 etiam florem, & sulfur. Hæc inquam ab
 Authoribus Spadano fonti legitimè tribu-
 ta, sub incertitudine Domina: adeoque
 nutantes, cuinam Duci tantum fidant
 exercitum, concludunt, fontes quosdam
 esse, in quibus eminens subterraneum,
 ægerrimè dignoscas. Alibi, chalcanti fer-
 vorem, frigore rubricæ, & æris in Spa-
 danis, temperari. Alibi, Spadanos frigi-
 gidos & humidos actu, potestate verò seu
 virtute (quam unam examinant medici)
 calidos atque siccos, idè potissimum,
 quod sitim extinguant. Tandem ajunt,
 his fontibus, ferri, sulfuris, chalcanti,
 aliorumque fossilium vim inesse, quali-
 tatum tamen primarum proportionem ma-
 nente incerta, siue varietatem subterra-
 neorum consideres, siue bibentium dispo-
 sitionem diversam. Atque illud notandum
 etiam lego. Quod fons Savenirius, vires
 fossilium magis, quàm substantiam sibi
 induat. (Id est, vires supra, extra, vel
 non substantiales) Alibi namque ajunt,
 solo vitriolo fontes acescere, esseque

- chalcantum saporis acidissimi : alibi cum Dioſcoride, in chalcanto plus ingrata & terræ adſtrictionis, quàm aciditatis reperiunt. Denique, prout non niſi extrema ignis tortura, oleum è vitriolo (ſale videlicet eſarino & ſulfureo, ſpiritus aroſos elevante) acidiffimum elicit : ſic fontes hinc, nec aliàs acceſcere rentur : in terra videlicet ejusmodi ardore, ſpiritus chalcanti acidus, ad terræ ſuperficiem concitare, qui ibidem à frigore coacti, & in acidam mutati, vicino fonti commiſceantur. Quam poſitionem multæ comitantur anxietates. Primo, Eo quod nulla ſit ejusmodi ſpontanea diſtillation in Univerſo. Deinde, quod ſaltem æſtate frigeant intrinſeci terræ juxta Hipp. quando Spadana nimirum optima. Tertio, Quod ſpiritus chalcanti, terram aut ſarā quæ attingit, nequeat non erodere, atque idcirco aciditatem omnem exuere, fruſtra dicatam fontibus. Quarto, Quod æſtate, terræ frigus non ſit in ſuperficie tantum, quod ſit condenſando ſpiritus magis, quàm interiora, unde caloris vi, fugatis ſpiritus commiſceantur. Quinto, Quod ſpiritus vitrioli, aquæ, tametſi negligenter obſervatæ, immiſti, nec aciditatem deponant, nec ruſo colore tingantur : quod attamen fontalibus aquis proſuſus eſt ſociale. Hactenus aliorum me deorſit opinio. Meam ſatebor cæcitate.
2. tem. *Diſtillavi aliquando ſeriò, Savenirium, & Pouhontium : & ſanè non tantum mineralium catalogum, imò nil quicquam in iis ofendi, præter aquam fontanam, & vitriolum ferri, ab aliis ante me ſcripſoribus neglectum. Conſtat autem martis vitriolum, ſale eſurino embryonati ſulfuris, & vena (non ferro) ferri, quam ſal eſurinum, adhuc*
3. volatile, lambendo corroſit. In quo corroſionis actû, ſit aliqualis diſſolutio iſtius venæ, & coagulatio ſive fixatio ſalis volatilis. Sal inquam quamdiu volatile eſt, id eſt, aptum ut ab igne preſſum evolet, inter ſpiritus recenſetur. Corpora autem non corroduſt corpora, quatenus
- talia, neque fixa in invicem agunt : ſed duntaxat, quatenus alterum eorum volatile eſt, id eſt, ſpiritus, ſive iſ concretus ſit, ſive liquidus. In omni denique ſolutione (uti videre eſt in activitate aquæ fortis, aceti ſtillati, &c.) excitantur aliquot exhalationes, antea quietæ, quæ uti ſylveſtres, iterum coagulationi non parent, aquæ idèò evolant neceſſariò, vel vas coërcitæ diſfringunt. Cæterum & illud deinceps notabile eſt, quod quantum ſpirituum, corporis ſolutionem complevit, tantundem quoque in corpore ſoluti, corporalitatem aſſumſit. Patet igitur hinc ratio, cur Spadanæ in tanta perſpicuitate, corpus opacum venæ ferræ, in ſe abſcondant. Denique cur in activitate ſalis eſurini, ſulfur redolcat, abſente tamen corporali ſulfure. Tandem quodque obvium eſt ; cur ſub finem activitatis (Illa enim ſolutionis feſtivities, plus minùſve temporis, in diverſis fontibus perſeſerat) aquæ aciditatem amittant, ac vena, antea tranſparens, tum ruſa appareat. Fugatis nimirum jam partim ſpiritibus, vel iisdem, ad finem activitatis delumbatis, & coagulatis, imbibita vena ſidit, ac manifeſtatur, quod antea occultum ſteterat : genuinam interim, aquis recuperantibus ſimplicitatem. Porro non otioſè negatum, ferreum, aut ferri ramenta Spadanis in eſſe, ſed ferri venam. In vena ſiquidem, plus virtutis, quàm in ferro occurrit, earum ſcilicet partium ſubtilium, quas fornax inter fuſionem fuſurata eſt. Quocirca ſuccus, ſpiritus, ſive ſal eſurinum (voca ut lubet) non creſcit intra venam ferri, ita ut ſit par amborum colliquatio in aquis ; abſit, alios naſtum eſt ſal, in terra uteros, unde præterlabens unda, illud liquat, & ſecum rapit, tanquam germanum nepotem, alterius olim filium undæ. Quod ſi itaque inſigni cavitare circa ventam detinetur diutius, plus venæ in ſe ſorbet ut Pouhontius, hocque adhuc amplius

amplius fons Geronster. Tonneletius verò, sale esurino, præcedentibus duobus ditior, iisdem tamen in vena pauperior est. Hinc namque friget, & stomacho molestior. Quicunque ergo magis alvum cit, venæ feracior est. Equidem nec illud Antiquis incognitum, qui squamma ferri, ad ventris subductionem
 14. utebantur. Virgines quoque, stomoma, siye aciem fumentes, primis quoque diebus vomere assolent. Geronster igitur plus venæ assumfit, quàm Tonneletius: salis autem tantundem, sed mitigati propter activitatem venæ in se receptæ: ideoque sal istud crassius, & corpulentius evasit. At Savenirius, aquis longè dilutior, venæ, salisque esurini minimum, ideoque citius absolvit actionem salis

esurini & venæ, citiusque medicata unda emoritur. Atque eadem de causa, facillimè stomachum transit, conficitur, & penetrat citius. Spirituum itaque a-
 16. gentium in venam, præsentia, poros in aqua dilatat, & leviores ad libellam efficit fontis aquam. Amplius notandum est, Quod prout in vinis & omphacio ebullitio fermentalis sit: ita sua sit actio salis esurini. Ac nedum super venam, dum eandem rodit & permeat: sed etiam super eandem secum raptam, aliquandiu operatur. Pouhontius inquam, longè diutius, quàm Savenirius, &c. donec exantlaris spirituum activitatibus, tam agens, quàm patiens, dissolvens inquam, pariter & dissolubile, fatiscant eadem operâ.

PARADOXUM QUINTUM.

1. Virtutes sales esurini. 2. Effectus obstructionis.

3. Quousque fontes agant in homine. 4. Quos non juvent. 5. Effectus per se & per accidens exemplum. 6. Mulier duplicibus subest morbis. 7. Vires venæ ferri. 8. Obiectio. 9. Solutio. 10. Quomodo ferrum aperiat, & quomodo stringat. 11. Probatio per assine exemplum. 12. An calculo conveniat, & quousque. 13. Palliativa cura tantum quæ pellit calculos. 14. Spadanæ in causa, ut facilius recreseat calculus. 15. Cura calculi verâ in quo sita. 16. Unde potendum remedium, & quale. 17. Qualitates primæ in fontibus. Aqua, non aer, est interne humida. 19. Vires relictæ & Cherionii. 20. Obiectio. 21. Dilutio.

Nunc de viribus Spadanorum brevi complexuri methodo, supplementem normam disturi, resumemus, non alias inveniri dotes, nisi quæ ex esurino, & soluta ferri vena depromuntur.
 1. Quapropter cum sal esurinum dissolvat mucilagines, abstergat, consumat, forasque amendet; Ideo inprimis, obstitis mucore stomachis opitulatur: eandem quoque visciditatem præternaturalem (quam coagulabile rerum in nobis excrementum vocavimus) altius atque penitius paulum, tam in venarum, quàm visceris cuiuspiam penetralia proreptam, eadem opera expedit,

sed tardius eo, quò longius ab ore iter instituit. Hinc ortus hepatis, lienis & renum obstructionibus, atque inde natis febribus, hydropi, ictero non segniter succurrit. Etenim obstructio, obstruente consumto, cessat; quæ aliàs, cum impediatur quo minus vitæ spiritus, per omnia liberè gliscat, muniaque sua obeat: idcirco
 2. partes, quæ post se sunt deinceps, vitali communione privat, ac consequenter putrefactiones accersit. Igitur omnibus prorsum morbis epotæ Spadanæ conveniunt, qui ex hoste tartaro, præter naturam intus recepto, & coagulato, conscendunt. Modo constante vitæ radice sufficiente, id est, satis tempestivè hauriantur. Determinatione attamen illa adjuncta, quod potestas aquarum non transcendat hypochondrium. Non enim supra renes, ad cor videlicet, pulmonem, aut cerebrum aquæ attingunt: quocirca etiam
 3. affectibus illis ex idiopathia genuinis, nisi per accidens succurrunt Spadanæ. Ratio est. Siquidem cum minerales sint, ad alendum prorsus ineptæ, ultimo cum salium excremento urina, è corpore proferibuntur, cujus nempe commercium,
 4. yivides

vividus amplius sanguis non patitur. Proinde si quicquam capiti, cordi, aut pulmoni iuvaminis adferre videantur, id totum, sublatione affectus, diserasiam inibi, per deuteropathiam, & consensum causantis, evenire putandum est. Denique nec potest Spadana in epidemicis, endemicis, & astralibus morbis, ut sunt Pestis, pleuritis, prunella, &c. ut neque conferunt plurimum, quibus venenum subest, vel assumptum, vel intus genitum, vel contagio participatum. Ut etiam neque in morbis tincturæ, quales sunt lepra, lues Veneris, morphea, cancer, epilepsia, &c. Quocirca non bene convenimus cum illis, qui ad omnes omnino morbos Spadanam commendant sine delectu. Adeoque eandem in blasphemiam usque extollunt. Scilicet, *Non esse, quod jam deinceps, nactis Spadanis, veterum aquarum miracula, vel Silois piscine, vel Iordani Nammum sanantis, stupeamus: cum hic, & attonito morbo, convulsione, paralytique laborantes, leprososque curari videamus. Appage!* Miracula inimitabili constant digito: præterea effectus per accidens, ab iis, qui per se suis debentur causis, ritè distinguere oportet. Qualiter si deficiente menstruo virgo, suffocatione, epilepsia, vel paralytico affectu laboret: prodeuntibus autem bibita Spadana menstruis, ab annexa diathesi liberetur, non est quod proinde apoplexiam, asthma, epilepsiam, aut veram paralytissimam, Spadanis fontibus curandam commendemus. Morbi namque in universum, ex utero prodeuntes, alterius sunt monarchiæ clientēs, & aliena constant radice, quàm qui ex conditione microcosmi, tam in uno, quàm in altero sexu prorumpunt. Quos equidem si quis non distinxerit, cachinnum à discretiore sibi parat. Cæterum jam dictum, quantum sal esurinum in fontibus proficiat: deinceps autem quid ferri corrosa, atque soluta minera agat, dicendum. Ea itaque manifestè adstringit inprimis, ideoque sto-

machum, ac vicina quæque roborat. Laxis ergo, & dissolutis morbis, Spadana congruunt, puta lenteria, diarrhœa, cœliacæ, atque dysenteria, &c. Quibus obiectum iri exspecto, quod menses provocet, quicquid ferreum offertur, jecinoris atque lienis effractus levet, atque adeo hinc potius aperire, quàm adstringere Spadanæ, consentaneum. Ob quas fortè salebras, nonnulli ad disparem, in parte partes potius nutantes confugiunt. Respondet ex Adeptis. In nobis, non raro oberrare sal quoddam resolutum, & minérale, planè excrementitium, tartarum inquam resolutum, vel in prima, vel in materia ultima existēs; cuius sive uterus, hepar, lien, renes, pancreas, mesenterium vel stomachus fodina sit, perinde nunc censemus: modo constet, insignes parere laborantibus molestias. Epoto itaque stomachate, id est chalybe, vel ferro, pulvere tenuis: quamprimum sal istud nocuum (quod purgantium mandatis non auscultat) ad ferrum præceps accurrit, eique adhæret, ut illud dissolvat, & vim exlerat suam: adeoque juxta illud coagulari, simulque cum ferro foras vadit. At si ferrum vel acies, in liquore acti, nobis tamen non hostili, dissoluta potentur (puta Spadanæ) natura absumtis, & penitiùs intrò admissis iisdem liquoribus, ferrum mox (utpote ad alimoniam ineptum) à commisso separat, & per intestina amandatur. Ut videre est in stercoreum Spadanorum nigrore. In qua ferri sequestratio- ne, confestim salium mineralium confluxus spontaneus fit, non secus atque argentum in chrysulca, ad æs appositum, & æs solutum, ad ferrum advolant. Liberat itaque ferrum sumtum, ab obstructione, & aperit per accidens, ablato scilicet secum obstruente victo: non tamen quod per se, proinde desinat esse constrictivum. Aperit inquam potestate specifica & appropriata, constringit verò qualitate secundâ. Jam porro, quandoquidem animum & spem auxit miseris, potissimum

- mum calculosis, potus aque, meum dicam iudicium. Certum est Spadanas e-luere urinæ regionem, cum quia facile transcutunt, tum quia multæ, assatimque haustæ, & minerales, earum sal esurinum impedit, quo minus spiritus lotii (solus calculorum architectus) quicquid ingenitæ sibi proprietate petrificet. Quippe sal aliud potentius, jam eundem in-
 13. sui ditionem velut vinctum traducit. At quia ista duntaxat est cura palliativa, etsi facti calculi & arenæ expellantur, quasi labentis aquæ absterfione: imò quamdiu aquæ fuerint ebibitæ, impediunt
 14. nova calculi collegia, atque amem siquidem mox abinde recrefcunt, infida censemus calculosis remedia. Etenim eò quidem promptius accrescere festinat calculus, quo uterus ille, alter calculi parens, nitidior fuerit. Nonne enim lotium, facilius calculum, ad nitidam matulam, quam ad oleo inunctam agglutinabit? Hinc namque fortè renes brutorum plurima
 15. scatent axungia. Curam itaque perfectam calculi, optatamque requiem, longè aliam scimus: In qua exturbatis suaviter calculis minoribus (quod minimum est) majores verò, in succum pristinum retro-grada concretionis analysi redeant. At neque id satis fuerit, nisi tollatur incli-natio petrifica, restaurantibus Remedio-
 16. rum nempe paucorum collecta messe, quisque integram, ex calculo non minùs, quàm febre, & optatam, sperare potest valetudinem. De quibus in aliis scripsi mus, & remedia dedimus. Virtus etenim medendi, stat recta sub quolibet ponde-re, id est, omnes morbi apud illam, unius sunt pretii, à nullo morbo minui potest. Desiderantur tantum nobiliores re-

mediorum potestates, quæ in cælum ad Conditozem clamant, se velut frustra venisse, nec esse penè quencquam, qui vin-cula earum solvat. Maturè à querelis abstinendum, ulcerofo seculo. Itaque quod 17, ad primas qualitates Spadanorum attinet: quanquam de iis, utpote momentaneis, & anatomiam vitalem non habentibus, minimum anxii sumus, quoties non admodum infesto gradu infames sunt; de-cernimus tamen, sal esurinum in primo gradu caliditatis & siccitatis esse: solu-tam verò ferri venam, frigiditatis & sic-citatis secundum attingisse. Aquam ve- 18, rò ipsam, humidam summè, frigidam verò remissè indulgentia Aristotelis sen-timus, & supradictis deductionibus osten-sum fuit. At quia, tam aquæ, quàm mi- 19, neralium, illæ qualitates sunt relollæ, nequicquam curationis habent: sed rebus constitutis præpostere adveniunt, instar colorum: idcirco illarum speculationem aliis relinquimus, contenti adeptione qualitatibus cherionix. Postremò tamen 20, objectioni respondendum est. Quam-obrem videlicet Tonneletium salis esuri-ni, & calidi copia, frigere magis, & stomacho molestum dictum? Satisfaciam. 21, Sal esurinum etsi primis qualitatibus sit calidum; non secus atque oleum chalcanti, sulfuris, aqua fortis, &c. frigeface-re tamen, tertia, & propria qualitate cherionia, quatenus scilicet vel nimietate noxium calorem nostrum debilitat, potissimum, quod secundarium humo-rem, sive alimentum proximum stomachi, sua aciditate dissolvat, & alendo in-do-neum reddit: cujus liquoris vividus pe-nuria, non mirum est, si influens sto-machi, & mendicatus calor, patiaturs.

PARADOXUM SEXTUM.

1. *Valiter cibi non noceri.* 2. *Contra dieteticum paradoxum ex textu sacro.* 3. *Probatum experimento.* 2. *ex Iustitia distributiva Dei.* 3. *ex indicatione remediorum.* 4. *ex regula.* 4. *Unde dietæ venerit n cessitas.* 5. *Unum præceptum* 6. *Sobrietatis encomium.* 7. *Ut aquæ celeriter transcant per præcordia.* 8. *Purgatio.* 9. *Modus & requisita potan-*

di. Quantum bibendum. 10. *Amule campinæ præparatæ commendatio.* 11. *Celeriter bibendum, & quare.* 12. *Rediens quomodo.* 13. *Quando prandendum.* 14. *An Spadana mero miscenda.* 15. *Et quidem à prandio.* 16. *Tres digestiones.* 17. *Cur non dormiendum sit à prandio Spadæ.* 18. *Hora cubitus.*

- D**E diætā, & modo utendi Spadanis, nunc pauca subnectam. Istud imprimis in diæteticis, experientia duce, videmus: *nusquam qualitatem ciborum, quatenus salium, nocumentum adferre, nisi ubi delumbatum clinicum ac*
2. defectuosum adest remedium. (Vidit namque Deus, quodcunque fecerat bonum esse, & consequenter, quodcunque in cibum ordinaverat, bonum esse cibum) *solam verò quantitatem obesse posse.* Ede enim cibos quoscunque voles, exempli gratia, & sis vulneratus, modò in quanto non excesseris, sintque tibi apti balsami, & portiones vulnerum consolidatrices, nullam pressuram senties ex cibis, nullumque detrimentum, non secus ac delicatissimo delectu ciborum alitus. Cujus rei testimonium milites ac pauperes dabunt: quibus severus visus fuisset rerum Arbitr, si phasianis, perdicibus, ac cætero culinarum mangonio, in morbis vesci debuissent. Spernit enim curiositatis regulas natura, eo subsidio tuita, quod frustra opem, & præsidia, contra morbum optatura sit à remedio, quod præveniendis defectibus, à ciborum exigua quantitate, non sit satisfaciendo. Quicquid enim morbi monomachiam aggredi debet, potiori jure sanè, symptomata à cibis oriunda, avertere debet, id inquam, quod avtruncandis læsionibus propinatur, vel instituitur. Diætæ igitur necessitas, à penuria altiorum medicaminum, non cibariorum lenocinio inveccta creditur. Unum istud diætæ præceptum servandum, Spadanis bibenti consulo, ut sobrietati studeat, edatque paucè instar accolarum. Quid enim juverit, sanitatem accolarum ex Spadanis accusare, si lautiores, & nimis saturi, vivamus. Supremum itaque longævitæ præsidium (et si insuetis crudele) esto sobrietas. Quæ sapiunt alias, optimè nutriunt. Et concocturus facilè, quæ sapiunt maximè, famelicus. Ea sola diætæ normâ, aquæ permeabunt tutò, ce-

lenter ac jucundè. Cæterum juverit, fordem à stomacho, à melsaraicis verò crudiores, & minùs sincerum chylum, vertere. Quod commodè fiet, Si triduo continuo sumatur ante aquas dosis una in aurora, pillularum rufi, debite præparatarum, & non suasu lucri. Vel, si non lubet triduum expectare, infundat conservæ rosarum fescunciæ, Poughontii uncias octo, addito scrupulo salis tartari. Bibat colaturam. Spadanam bibiturus, conetur primùm ventrem exonerare, diluculo ac sub crepusculis, uncias duodecim Poughontii bibat, & montem scandat: quo cum devenum erit, viginti, aut 30. primò manè uncias Savenitii bibat. Etenim ad non consueta paulatim transendum. Uti etiam Poughontius, non onusta quantitate, vimarios meatus præmeditatim aperiet. Addendum quantitati indies, ad tolerantiam usque: ut quicquid sibi sit iudex. Quod exinde facile concipietur. Quoniam si quantum oportet biberint, bene se habent, & facile ferunt, Hippocratis imitatione. Inter bibendum autem, loco anisi, mydæ ænula campana assumptâ, facile epota aqua per præcordia transcolatur. Bibatur autem statuta dosis celeriter, cum fontis festinatus sit progressus, ideòque prima aqua cocta (si modò verè coqui dicendum, quod non in alimentum cedit) & expulsa, antequam ultima adveniat. Quod interpolatam nativi calidi reddit, frustratamque actionem. Rediens ad pagum à fonte, lentè procedat, ut non sudor, sed urina, quæ in votis est, cieatur. Sit autem hora prandii, cum stomachus aquis fuerit expeditus, ne residuum aque, penè concoctæ, crudum succum præcociter in venas auferat. An Spadana mero mista conveniat, dubitarum. Dicam. Sic vina fient facilè meabilia, & meatus servabuntur meabiles, ideòque cum accolis, cibis (id est, potibus) fontes admiscere consulam. Atque adeò quia parè comendum, circa decimam aut undecimam, hora tertia Poughontius adendum; quia non

non saginationem, sed sanitatem intendimus: sicœlum permittat nempe, non chartis aut aleis, non denique somno pomeridies emancipandus venit: sed deambulationibus. Siquidem tres in homine complentur concoctiones: prima scilicet in stomacho; altera in hepate; tertia verò in singulis membris. Quandoquidem partes singulæ nutiri debeant. Prima & secunda decoctio, feliciter in vigilia & motu succedunt, ideoque excrementorum omnium uberius expulso, quam

Spadæ præcipuè attendimus. Tertia verò sub somnum, dum nempe vitale lumen, sese humori cocto, propter assimilationem inspirare debet, esto. Qui etiam omnem excretionem compefcit, præterquam suam, quæ est sudoris. Horam autem somni, præcedentis auroræ maturatio, & sequentis crepusculi festinatio. Per somnum ipsum admonebit.

*Benedicite fontes Domino: laudate
& superexaltate eum in secula.*

S U P P L E M E N T O R U M PARADOXUM NUMEROCRITICUM.

1. *Causæ dæ calculi apud veteres.* 2. *In vesicæ*
3. *id. multa prodromi in illo.* 4. *Curatio anti-*
5. *quorum triplici constat præstatio.* 6. *Sollicita cura ve-*
7. *terum.* 8. *Parasitæ ex Jaxiagororum.* 9. *Cur Jaxi-*
10. *fragia irrita à pluribus.* 11. *Augurde objectioni re-*
12. *spondetur sub finem.* 13. *Desperatio apud Veteres.*
14. *Qualis curatio Veterum.* 15. *Moderna opinio pa-*
16. *radoxa.* 17. *Cur à veteribus deesse quis possit.* 18. *Cur*
19. *Veteres in cura errarint.* 20. *Mutatio lapidum.* 21. *Tar-*
22. *tari, & pinite differentia.* 23. *Tartari historia.*
24. *Paradigma mechanicum.* 25. *Vnde nomen tartari.*
26. *Ratio essentialis in paradigmatibus.* 27. *Cur non è*
28. *viscilitat sit coagulatio.* 29. *Generationes substantia-*
30. *les determinatis absolvuntur seminitibus, non casuali*
31. *qualitatem primarum congressu.* 32. *Quæ, & ubi semi-*
33. *na lapidum.* 34. *Phyllet, per Analysin, optima do-*
35. *cetur.* 36. *Ruta altera contra Veteres.* 37. *Ratio.*
38. *Ratio non nuda, sed viva.* 39. *Objectiones.* 40. *Pro no-*
41. *bis.* 42. *Genus visio totum nesciunt.* 43. *Contra effi-*
44. *cientem Veterum.* 45. *Prima, Altera ratio.* 46. *Vnde in re-*
47. *ne calculoso calor.* 48. *Exemplum.* 49. *Cur in cal-*
50. *culo vesicæ, non conquerantur aloris.* 51. *Cur nucum*
52. *in calculo vesicæ.* 53. *Ratio prior.* 54. *Altera.* 55. *Inco-*
56. *gnitis causis removendis in cognita suere remedia.* 57. *Salutaria remedia in indicationibus opportuna.* 58. *Remedia exteriora cuius sint prævia.* 59. *Paradoxum in*
60. *distinctione effectuum per se, & per accidens.* 61. *Quatenus iuvantia sint.* 62. *Quid solum sit aperitivum*
63. *pharmacum.* 64. *Non fieri ureterum dilatationem per*
65. *potum.* 66. *Quid dilatat ureterem.* 67. *Objectiones syn-*
68. *copizant.* 69. *Distinctio effectuum secundum causa-*
70. *rum pertinentiæ.* 71. *Ratio.* 72. *Censura remedio-*
73. *rum veterum.* 74. *Methodus curativa.* 75. *In omni*
76. *urina calculum.* 77. *Quid sit dicendum calculosus.* 78. *Quid*
79. *sit in linatio ad caliculum in rene, aut vesicæ.* 80. *Quid*
81. *spes in curationem dederit.* 82. *Quomodo auferatur*
83. *inclinatio.* 84. *Qualitas remedium, inclinationem tol-*
85. *lentis.* 86. *Arque medicamen.* 87. *Oblatio.* 88.

Hermetica & Pythagorica Philosophia congruunt. 89. *Remedii qualitas calculum resolvunt.* 90. *Responso*
ad objectionem absurdum.

Quandoquidem frequens in homine monstrum lithiasis, plerosque ad Spadacrenas vocet, perfecta sanationis spe; juverit profecto hunc paragrahum liberalius explanare, ne compendium obscuritatem pariat. Dicendum itaque, quid Antiqui, quidque Moderniores, Hermetice scholæ discipuli, de calculorum ortu & curatione sentiant. Materiam calculi inprimis, phlegma, pituitam, mucilaginem, seu excrementum humanum: Efficientem verò causam, calorem actuale, excedentemque in membro, incusavere. Quidni, inquit, cum è calculoso rene, multum fedimen, è vesica verò, calculis obfessa, continua mucago, turbetur præceps? & quanquam nullus in vesica calor, sufficit saltem, eundem in lumbis manifestum, calculosus experiri: Ergo cum contra manifesta, ac sensu nota, nemo nisi cæcus ad solem reluctetur, rata calculi permanere debebunt, jam data causarum testimonia, autoritatum, & dierum numero approbata. Ceterum his positus, ad curam itum est. Ubi humectantibus, aperientibus, & detergentibus, confusa sunt præsidia. Clysteribus inquam, balneis, fomentis, unguentis, & potionibus madefaci-

- cientibus, aperiētibz, & abstergentibus, utraqz sunt innisi manu. Quo scilicet jam partus calculus exploderetur, atque venientis saburrę forē fortuna coagulandi adimatur conciliabulum. Venturę autem
4. nil quicquam est provifum. Non segniter nimirum amygdalinum, aut huic succenturiata, ad ureterum ampliorem, primo curationis introitu, propinanda arbitratum, ut deinceps fequentibus absterfivis expellendo facilius calculo locus fit.
 5. Hicce nempe hyporhefibus, facilitate artis, non parū fufpectis, in tanto naturę incommodo, ac difpendio, calamitati noftrę atque adeo Indicationi curatiav, abunde fatisfactū, arbitratum est: nifi fortaffis quedam faxifragia, tam ex herbis, radicibus, ligno feminibus & fructibus, quā ex certis lapidibus in pulverem contritis, gloriofo titulo, à Primoribus accepto, in lithontribon perita medicamina, prioribus adnexenda videantur. Sic autem dicta, eod quod nonnulli calculum confringere; alii, imminuere; plurimi, neutrum crediderint. Pulcro quidem aridit nomine à Veteribus tradito: at fic exhibita, hætenus infido eventu, atque promiffis nequam
 7. quam refpondente auxilio. Alii proinde longius deflecentes, citius ftomachum, venas, renesque pertufa, ac perforata iri, vel corrofioni infigni, vel confringendi poteltati violentę, celfura, quā quod lapis, illis longē durior, & fodina fua ab ore feparatior, ficcitatıs, & conceptę duritici, innatum recufet veftigium, illisque remediis in clientelam nomen dederit.
 8. Ideoque quicquid fecundis, & tertiis qualitatibus repugnans; pharmaco non paruerit, id velut Alcide indomitum, velut monftrofum, clavā durius, ac fatale, incurabili catalogo addicatum. Unde intelligere eft, totam calculos curandi methodum, non fanationi perfectę, at palliationi faltem, ftare conceditam. Si quidem non infudatum hætenus, nifi excludendo calculo, jam facto: fiendo autem, nullatenus obviam itum eft: ut neque impreffionis, five proclivitatis in calculum,

extirpationi, quicquam eft confultum. Manfit itaque imperfecta, recidivas immanantium calculorum curatio: Triumphum quafi ob id clamantes ceteri morbi, eod quod omnes in fines fufficiens Providentia, fecum videretur liberalius egiffe: uni autem infidiatori calculo, ut hoftiliter & proditorie ingreffo, recufaffet remedia.

Nunc autem, per claffes, Juniorum decreta dabo. Ac primum quidem de ftatu- 10.
tis deflexiffe canonibus, vitio non erit, ubi hucusque, incerta plerumque, advertamus eorum auxilia, languidamque non nifi experiamur opem, deque Proximorum vita & incolumitate propofitum fit. Etenim fi artes ceterę proficiant indies, non eft, quafi in nobis efferta fit virtus animi, cur ab ulteriori indagine Veri, nos priorum canones deterreant, inq; defperationē conturbent. Solo namque Aristotelis ftatuto, quod contra negantem principia non fit difputandum, Philofophia in obfcuro delata manfit. Etenim fi non imperandum, faltem nec ferviendum, liberrimis iudicii muneribus eft, antecedentium gregem fequentes, non quia fic eundem, fed quia fic fit itum. 12.
Artium itaque inventor Ignis, mechanicus, ac manifefto opificio, Hermeticos edocet, calculorum originem non conftare assignatis, materię & efficiente. Etenim nec ob id mirum, quod non fat cognitis caufis, improvifa, & imparia huic languori, hætenus defcripta fint confilia. Quantum itaque materiale caufam attinet, ea fuccus quidam petrefcens eft, (deficiente enim etymo, à me fic vocatus) permultis liquoribus, ita intimē afperfus, ut iifdem prope modum genialis videatur, neque fecus divortio obnoxius, nifi ea calamitatum de caufa, ut noftrę fragilitatis millecuplę, nos reddat perpetuos memores. Proinde 14.
non muccus, non pituita, non denique excrementum aliquod noftrum & putrefactibile, materiem calculo fubrogaffe putamus: fed eft excrementum rerum, hoftili 15.
coagulatione, fuam proditor intus perficiens tragœdiam (tartarum diximus) quod ubi

ubi non ritè separatum, in thecis, separando excremento dicatis, intrò sanè cum succis genialibus ac vitalibus mixtum serpit: Tandem autem ad examen revocatum (quippe ad assimilationem, & animæ informationem ineptum planè, & inefficax) vel unà cum lorio foras exit, velut conceptæ proditionis pœnitens: Vel si subtilius, vitali nutrimento nupserit, penitius subit, paritque mox digesto tempore, suæ in nobis familiæ, exfortes affectus, & conditionis monstrosas, ac insignia planè tyrannica, quibus, pessundata tandem natura, auscultare cogitur. Quæ cuncta vel unico patebunt, & non exotico exemplo. Obvium enim est, unumquemque nostrum, etiam optimè constitutum, urinam edere sanam, fulviam, lucidam, sediminis & mucositatibus expertem: quam si diutius contingat, etiam limpidò vitro, asservari, aliquot tamen abinde horarum emenso spatio, calculosam exinde dicimus, eò quod per totam urinæ ditionem, quaquaversus, susque deque, tenui sabulo, matulasis infecta, parietibus adherente (chem planius quid, vinorum tartaro, coagulabilis excrementi in nobis, fecus peregrini, nomen dederit? attamen nec ulla proinde erat crassioris amurce visibilis præsentia, nec caloribus ulla aderant testimonia, præsertim dum sabulum istud conspicuum evaderet. Siquidem jam antea dudum deferbuerat lotium, priusquam coagulandi iniisset consilium. Atqui tamen par utrobique ratio, essentia, causa, & proprietates, calculi in nobis orti, cum eo, qui ejusdem identitatis, & subjecti materialis, in urina foris circum matulam coagulatur. Addam præterea, nonnullos sanos detinere urinam honestatis ergò, per aliquot horas, sine ulla arenarum apparentia: quam tamen urinam vitro receptam, equali tempore suum secevisse calculum, est prorsus indubium. Sequitur hinc ergò saltem, visciditatem materię non in materiale causam esse calculi: occultioris profectò, atque adeò altioris indaginis in natura, propagine constat, quam quod limositatibus,

solisque primis qualitatibus, generationē naturalem conscribi putemus. Quæcunque namque in natura fiunt, feminis necessitate, & fluxu fieri, putandum est. Semina idcirco lapidum in succis latent; quoad tandem, fluxu seminum maturato, in actum erumpat postrema destinatio, seu finis eorundem. Calculum itaque non nisi lapidescibili succo, debere familiam, similitudine fontium in majori mundo supra docuimus. Errantque idcirco, qui in aquis limpidissimis & diaphanis, succum, lapidescente potentiâ instructum, ut non cernentes, sic ignorantes, lutositatibus, atque mucositatibus pituitosis, oriri calculum contendunt. Profectò id enim non supra sensum, non supra rusticos, quicquam sapere est. Quapropter Analysis per ignem adeunda est, quæ sanè, ut reclusionem corporum, ita eorundem compagem certam, ante oculos proponit, certiorēq; spondet studio, quàm, quæ de materia prima, privatione, fortuna, casu, infinito, & vacuo, insomnia, jejuno adhuc ore, Adolescentū ver, terit doctrina. Ceddò amabò, si pituitosū quicquam, calculo, esse materiale daret necessario, & per se, illudque actualis calor. & excedens, in lapidem coqueret; istud utique fieri putandum, eò quod calor exsiccaret phlegma in lapidem. Atqui istud in homine est impossibile, qui nusquam non, nunquam non, (imò adhuc pluscūm in renibus & vesica) suo actuali maddore, tantam excludit exsiccationē. Eoque fortius quod in subitaneo transitu urinæ per renes nequeat instantaneò, mucaginem quampiam, urinæ permixtam, in lapide exsiccare, & quam urina succedens, non à siccitate vindicet insuper. Tæderet profectò, hisce diutius immorari, nisi usque iisdem somniis delusi essemus. Resumam igitur. Expediamus idcirco, num arefacta per calorem mucago ulla in lapidem, an verò in tophum abeat. Mucco enim narium, omnium videlicet tenacissimo, exsiccatò, tophus friabilis, at non lapis unquam editur. Vetat insuper exemplum pridem datum, de urina perspicua, à visibili viscositate

- tate prorsus expedita, & tamen granulata
 25. tim calculum spondylibus affigente, ejusmodi causam agnoscere materialem, obstatque tartarorum in macrocosmo u-
 26. nivoca, itemque lapidum par progenies. Quod si verò dicamus, calorem non exsiccare mucaginem, dum calculum parat: sed cogere seu coagulare proprietate non quidem siccativa, sed calefactiva, sive pepasmo: cujus nempe solius imperio, coërcita materies, potestatem coaguli, sibi interni per calorem excita, induat. Atqui istud, aliquid pro nobis dixisse, nobisque ultro datum est. In materia videlicet, proprietatem coagulationi subscriptam agnoscere, sive viscida illa interim fuerit, sive clara atque diaphana.
 28. Aliàs siquidem obstreperet gemmæ, viscositate materiæ se non indignisse, quantum robur & fulgorem assumant. Attrahent nec proinde scopulos effugias. Quippe nec propterea calor ullus actualis in matula calculum concrevit, sed longè, postquam detepuisset lotium. Denique, cum in calculo vesicæ, desit exosus caloris sensus; ubi tamen calculus plerumque durior est, quàm in renibus: sequitur omnino, efficientem necessariam calculi, non esse calorem. Vel aliàs in vesica, fabricæ
 30. calculi, potentior præsideret calor. Moderniorum itaque studia decernunt, calorem in renibus, haud calculorum parentem: sed symptoma, sed effectum, ad positionem, odiosi hospitis calculi in viscere, subsequenter. Uti enim spina digito infixa, nec calida est, nec calore indurata, nec ob calorem carni intrusa, calor tamen lesionem comes sequitur: ita quoque læsioni visceris, à calculo inexistente factæ, & continuò fortè, supervenire calorem, seriò animadvertendum. Ubi enim dolor, ibidem morbus est juxta Hipp. atque eò etiam calor, ceu quicquam posterius, afflu-
 32. it. Id autem, quod in renem parenchymate læso contingit, non propterea itidem in vesica fit, se habente instar receptaculi, & cloacæ lotii, per renem duntaxat præterlabentis, sine cunctatione. Sin autem tam

renes, quàm vesica, juxta indolem quæque suam, quid muccidum, præsentem calculo
 33. excernant, desine mirari, partem utique ab hoste obsessam, depressam in vegetativa, quicquam de suo alimento amittere continuo, ac velut plorare (oculi instar, inimico pulvere obsessi) humorem alimentarium. Persentiant quippe singula in nobis,
 34. quæ contentanea, quæque perosa, & exsecranda, ejusque sensationis, nec obscura quidem indicia ubique expriment. Alioqui namque, exciso calculo vesicæ, nondum cessaret continua mucoris emanatio, si nempe muccus causæ, & non effectus calculorum, rationem haberet. Ad curam
 35. autem quod attinet, advertendum sedulo, eam hæcenus incompletam esse debuisse apud eos, quibus veræ calculi causæ non enotuerunt: si nimirum in causarum ablatione, nec aliàs, morbosa diathesis migrare debeat. Admitto equidem inprimis,
 36. enematisbus exonerata intestina, uteribus incumbencia, calculo egressuro, faciliorem omnino exitum præbitura. Fomenta quoque similiter, inunctiones, & balnea, plurimum profutura spondeo. Utpote corpus nostrum, ut unicum in consensu omnium: ita juxta Hippocratè tam intus, quàm foris conspirabile & expirabile totum. Item intus & extra, supra & infra, dies & nox, ignis & aqua, tres in nobis fecere circuitus, sicque huc hac permeant, & vicissim. Verum enimvero non perpendicularia: verum obliqua tantum sunt subsidia exteriora. Denique cum nihil proximè calculum attingat, nisi quod urinatenus renem lambit, humectantia idcirco, viscida, atque mucilaginosas (puta malvam, altheam, psillium, &c.) ejusmodi qualitates corporeas exu-
 37. uisse prioribus digestionum officinis; certum est, tanquam urinariis qualitatibus planè difformes. Eatenus interim calculo-
 39. sos opitulari concedimus, quatenus suaviore succo, urinæ acrimoniam demulceant, ac temperent: vel abactis prioris vitæ mucositatibus, intus in radice, deteresivi ali-
 40. quid vel dissolutivi (quod unicum ceu aperitivum admittimus) custodiunt, quod usui ef-
 fe

- sequeat. Prout in succo limonum, cidonio-
rum, ciceribus, parietaria, &c. At sanè u-
trimque, non nisi languida usque, horù, &
41. ignava pro tanto hoste, potestas. Demum
nec satis comprehendimus pollicita. Quali-
ter oleum amygdalinum, ampliare, vel dis-
tendere ureteres valeat, cuius vix unquam
guttula, & non nisi per secreticis errorem,
ureteres attingit. Ita est res. Madida sanè
ureteres constant membrana, quam ut ni-
hil, quod de suo non est alimento, penitus
intrat: ita oleum, tametsi totum, eò allue-
ret, in viva membrana non præstaret, quod
aliàs in arido & mortuo pergameno. Tan-
tum abest, quod ureteres proprio alimen-
to & urina præoccupati atque madidi, o-
leosum quiddam assumant. Olei siquidem
cum aqua non facilis est combinatio, &
celer nimum transitus olei tardus veniret
ad ureterum dilatationem. Missa igitur fa-
ciamus somnia. Ureteres siquidem am-
pliantur aut distenduntur nunquam, nisi
crassiore corporis compage non autem
olei, aut liquoris, id munus fuit. Laxè ni-
mirum, & molliter ex se ureter madet, su-
que contentus urinâ, alios porro liquores
respuat. Dilatatur itaque tantum à calcu-
42. lo, id est, à causa morbosa; semelq; am-
pliat, iterum non concidit. Ut videre est,
sensim auctos calculos facilius explodi
43. quàm pridem minimos. At dicent, eporis
laxantibus, id est, ureteres distendentibus,
juvari subinde miseros: quocirca accidere
44. etiam ureterum dilatationes. Careat suc-
cessibus opto, quicquid ab eventu facta no-
tanda putat in Philoſophia, quæ effectus
per se nunquam solet tribuere causis per
accidens. Etenim suavior quicquam li-
quor urinam fortassis infecerit, suaq; mi-
stura dilutiorem dederit: oblectamento ist-
hæc quidem erunt, & solamini, in reprimenda
symptomatum feritate: at non proinde
inferre licet, epoto suaviore succo,
stomachum, venas, aut ureteres, vel am-
pliatos esse, vel saltem amplificationi ap-
45. priores. Nam si quid potum, ureteres in la-
tum diductiores redderet: id profectò
stomachum dissolyet, & ampliabit, eò
quod majori ciborum ponderi sustinendo
deputatus, quaquaversum extensionem
patiatur: eoque adhuc magis, quod sub
instantis calculi præcipitium, multa sto-
machum vomitio nimio opere infestet, ac
idcirco ad lacerationem usque divellica-
ret. Haftenus nil remedium, in tanta ca-
lamitate auditum. Quapropter, ad censu-
ram propius accedentes, eorum, quæ levi-
cula absterſione, etiam quæ proprietate
quapiam, calculum exterminare visâ sunt
hactenus: Cum venia dicemus ingenuè.
Tametsi enim pulveres tam herbarum, se- 46.
minum, fructuum, liquorum & aquarum,
quàm lapidum & fossilium, sedatis sympto-
matum crudelitatibus, tandem calculum
& arenas extulerint: Quid quæso inibi ac-
tum est augustius, quàm præsentè paro-
xyſmum curasse? Sanè nil secus fecimus,
quàm qui epilepticum insultum sedavit.
Morbi inquam utrobique singularem dun-
taxat fructum avulſimus, intacta securi ar-
bore, radiceque manente fospite. Itaque
quæcumque calculosis profutura spera-
mus maximè, duobus capitibus edocebi-
mus. Prius. Ut non expulsio calculi inten- 47.
datur (Medicum namque aliquid minus
crudele decet, quam quod ipsa sub pon-
dere fatiscens ferè natura, sponte satagit,
symptomatum agitata equuleo) sed unica
resolutio. Solutis inquam coaguli repagu-
lis, calculus in liquorem, conversione re-
trograda, in materiam, nempe, unde per
synthesim congrevit, per analysim redu-
cendus est. Alterum esto, & quidem augu-
stius. Ut tollatur inclinatio petrificæ. Qua
etiamnum videlicet persiste, factum est ni-
hil gratiarum actione dignum. Enimvero 48.
constat exemplo urinæ supradictæ, quem-
vis hominum, potentialem in urina calcu-
lum habere (Id enim microcosmi fors exi-
gebat, si undequaque maiorem exprimere
debebat) at solum eum esse miserum, cuius
nempe in urina, latens petrificandi pote-
stas, in actum, intra pellem suam, explicatur.
Itaque necesse est profus, potestati- 49.
bus rerum illius miseri; impressionem ali-
quam, Gorgonis inquam sigillarem notam
inſeſſe,

- in esse, ratione cuius & ipsæ potestates, nimium exacte, exquisitè, hæsitante, atque perferuntante, lotii secretioni, & examini incumbit: unde tum, in illa officina, illius tartari fit actuatior, quod antea, per totam urinam, aqueum gliscibat. At quandoquidem notæ sigillares, & morborum impressiones, non speciei, sed individuis tantum cohæreant, nequaquam desperandum est, quin allata impressione, ascendentis alicujus fortioris & benignioris loco, ceu victa cedat, hospitium modo tenens, tyrannis. Inclinatio itaque in calculum penitus tolleretur, si non amplius deinceps infuder ipsa potestas, actuali secretioni tartari, ab urina.
51. Sopienda est igitur vis illa secretrix, nimium exquisita. Idque nullatenus sanè, inducto sopore opii, aut similium narcoticorum pigritia, negligentia, ac quiete. Absit. Sed potestas est in remedio, planetaria, castæ veneris, proprietate specifica, omnem in renibus elaborationem urinæ ita cohibens, quod deinceps, suavi otio, tanquam somno occupati renes, se dent quieti, suæ tantum indulgentes alimentationi. Hæc ergo pax aurea in nobis est, quæ in Politicis, quemque suis, saltem muniis vacare, non autem alienis intentum esse, jubet, ut quietem sortiatur. Ubi notandum: non corporum, sed potentiarum nempe, in potestates expeditam esse actionem, & permanentem operationem, si victrix victam ita superârit, ut in victicis exercitum ea se deinceps dederit. Sub quo parergo satis obvium est, non nisi defæcatissimis liquoribus, summas medicaminum crases inesse, siquidem spermatica, & constituenta prima, nil quicquam commercii cum crassiore corporum compage, habent. Porro ad pacem illam opatam, in renibus capeffendam, felicitè hæcenus usi, & poriti sumus, medicamento *Aroph.* à Paracelso, libris, *de viribus membrorum* descripto. Sufurrantes hîc audio, qui non nisi præmasticata deglutire solent, inauspicatam verborum tenebritatem inculsantes. Carbonarii isti, ajunt, sua nobis pharmaca exponant cominus, & de-

monstrationes nobis, præbeant oculares. Verum ista addiscendæ Pythagoricæ Philosophiæ nova norma est. Carbones emant, & vitra, discantque prius, quæ nobis dedere, vigilatæ ex ordine noctes, atque nummorum dispendia, dii vendunt sudoribus, non lectionibus solis, artes. Idcirco nec ausum quidem, Dianam vestre spoliaram propalare, exemplum Aëteonis absterret. Qui potest capere, capiat. Abscede igitur à temetipso, & à consueris abi, qui facili lectionum compendio, naturæ penetratiam investigare præsumis. Cæterum, quod priori, plenariæ curationis capiti, satisfactum sit, restabat indagatio pharmaci, ad calculi omnimodam, tutam, securamque dissolutionem. 1. Aptum itaque sit, in urinam mutari, ut scilicet locum affectum tangat. 2. Habeat in se potestatem solvendi repagula calculi. Donum Dei namque est, quod ars non parat, at duntaxat sequestrat, eruitque. 3. Possideat istud in proprietate specifica, & appropriata, non autem in secundis qualitatibus, caduca quippe plerumque sunt, inter præparationem deficientia, vel qualitatum truculentiam infamia. 4. Sit subtile, ut quaquaversus eat, suumque eminens objectum demoliri queat. 5. Amicum sit naturæ, ne scilicet cuncta pervertat. Etenim non quilibet nuncius, lapidum fodinas accedit: sed is tantum, qui vinculis solutus, vias novit, itinere accinctus, locis amicus, & vires habet. Errant proinde qui solis corrosivis hanc conscribunt monomachiam: secundis nempe qualitatibus nimium fidentes, indormiunt malè securi, & proprietatibus specificis neglectis, posthabitis quoque appropriatis, in objectum proprium, tantum distentis; in obscurum ivere. Non enim Struthio ferrum; aut aviculæ silices, uniones, lapillos, corrosivis qualitate æmula concurrunt. Virtus est solvendi repagula obicesque tartareos. Hanc meditari, hancque imitari convenit. Dixi.

Benedictus sit Deus mirabilium, qui modò aquas in rupes, modò rupes in stagna aquarum convertit!

ADAM iusta nomina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, sive intuitivam, scientiam habebat, quæ Adeptum naturæ dicitur. fortè pariter herbarum, mineralium, imò & astrorum plenissimam cognitionem habebat. Siquidè oblatò objecto non antea viso, noverat penitissimas ejus proprietates. Concludunt hinc pleriq; eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam posteris, Adami hæreditibus: sed per peccatum obscuratam. Alij verò, penitus herbarum esse contendunt, esu pomi scientiæ boni & mali. Hæc dudumalè persuasus, etiam credidi eheu! quid enim intenterat relinqui, ut ad promissum laborem Sophiæ, Paradisum vitæ longæ, per scientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa observavi, quæ isthæc principia subverterent. Nam in primis vix mihi persuadere potui, quòd Adam in statu innocentiae sciret illa; atq; plura, quæ postmodum per esum scientiæ boni & mali nesciret. Id quidem, si pomū oblivionis, soporis, vel ignorantiae manducasset. Non autem ubi pomū scientiæ edisset. At si in peccato originali, ipse originalis transgressor & naturæ humanæ deturpator, adhuc scivit, quæ prius sciebat: quomodo enim per super acquisitam novam, & alterius indolis scientiam, velut in vetito fructu depositam, posteris omnè abstulisset scientiam? quinimò ipse, qui ex creatione omnem scientiam habebat, præterquam quæ occultâ paraphrasi, ac peronomasia, à spiritu divino vocatur sciëntia boni & mali, saltem hunc in posteros non traduxisset? si enim esu pomi, oculi ejus sunt aperti, quod saltem innotuit, antea quodammodo clausos fuisse factus. quæ sciens bonum & malum, & vidit se esse nudum: cur saltem in suo semine, non tantundem scientiæ fuit, atque in pomo? Cursi per ejus semen, translatum sit pec-

carum, non transferatur & pudor, ut Indos naturaliter puderet suæ nuditatis? ut triennem puerum saltem puderet suæ nuditatis? non secus atq; Adamum statim à manfo pomo. deniq; si novisse animalium naturas, societates, ac proprietates, fuerit ipsi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus essentialia: quomodo Deus, nostri tantum amans, sustulisset essentialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in spiritu hominis, naturalia verò cacodæmoni, creaturarum vilissimo, despectissimo atque pessimo reliquit? Spiritum nostrum tantopere depauperasset, favillæque diabolo, plusquam filiis hominum, cum quibus esse, vocar suas delicias? ego sanè postquam cognitionem vitæ longæ, causasque mortis, in anima concepi, scivi, quod quamdiu Adam esset immortalis, ejus mens immediatè corpus suum vivificaret: & regeret: imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcunque pedibus suis substituta leguntur. At postquam anima sensitiva, seminaliter introducta est media, inter mentem & corpus, Adam deinceps vixerit in anima, vitæque mediâ, id est, more moderno. Ac mens sua, ad sustentationem animæ sensitivæ, duntaxat tenebrosam de se spargebat lumen, per carnis nebulas, super vitam novæ & impuræ generationis. Scientiæ, autem pristinæ, quas ante lapsum habebat, fuerunt in vitæ sensitivæ, depositæ per reminiscentiæ; caliginoso tamen, miseroq; rationis discursu obtenebratæ. Cum Brutorum more jam generasset, vitamque mediam seminaliter transfulisset, tum omnis sua scientia, tam pristina, quàm postera boni & mali videlicet earundemque recordatio, fuerunt in semine oblitterata: & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abinde in posteris vis sensitiva, sive vitæ mediæ eadem quæ in Adamo. quæ, ubi iusta maturitate in semine adoleverat, tandem in verum lumen, vita-

lemque formam à creatore perducta est. In quam dein Mens humana suum transfussit vicariatum. Mansit tamen mens, velut in sui fundum retracta, horrescens naturæ impuritates, nec potens amplius (nisi per gratiam) in animale sensitivam se immediatè diffundere: Deo sic disponente ob sui beneplacitum; ut postea diceretur. In homine itaque actualiter est quidam naturalis & formalis actus, qui est anima, sive vita sensitiva, à mente plurimum distinctus. Etenim ut semen canis tendit in vivum canem, obscurè ratiocinantem: semen humanum, certè non in cadaver, at saltem adspirat in vitalem animam; fluitque nempe in sensitivam, & discursivam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Utque firmitus hanc realem in nobis sensitivæ animæ à mente distinctionem assequeretur, finxi juvenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno sensu, atque consensu animæ, optat posse solvi fastidioso amore: itemque nollet, se sic adamare, & amore liberari. Non quidem quòd per vices nunc unum, nunc verò alterum impensè velit: sed simul, eodemque motu atque imperu, optat, & non optat illo amore liberari: felicem se, & infelicem unius amoris ergò prædicat. Atque id genus multa simul contradictoria patitur. Quæ cum simul subiecto, & respectu, non hospitentur iisdem; dudum hæsitavi, unde unico in homine ejusmodi passim contingerent, donec tandem Apostolus hunc mihi nodum solveret. Videns aliam legem in membris nostris, oppositam legi mentis. Quas sanè leges, non solum inclinatione atque desiderio: verum etiam discursu atque consensu stipatas intelligit. Tum clarè intuitus sum alias esse affectiones animæ sensitivæ, atque alias mentis: ast hæc, (quia mentis operatio propemodum est obtenebrata à perturbationibus animæ sensitivæ) idèò sunt languidæ. Hoc sensu nempe Apostolus iram, invidiam, simulas, idolorum cultum, &c. Vocat opera carnis: nam

licet videantur conceptus spirituales, quia tamen sunt operationes animæ sensitivæ, quæ & ipsa ex voluntate carnis & sanguinis seminaliter in natura suscitatur: idcirco sunt mera opera carnis. Importunis ergo socialis animæ illecebris afficimur indefinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatē amisimus. Quapropter Deus pauca duntaxat nunc à nobis exigit, ut ad vitam ingrediamur. Scilicet ut baptizatus integram credat historiam Symboli, utque servet mandata Dei, mediante ejus gratiâ. Quotusvisque verò adspiraverit ad altiore charitatis gradum, studeat, quantum ex talento suo poterit, per actus amorphos excurrere ad abstracta per fidem credita, donec per gratiam assiduitatis exercitii senserit lumine supernaturali mentem superfundì, in omni humilitate & charitate continuando. Quippe formarum naturalium meditatio juvat multum in limine, ad intelligendum animæ sensitivæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum sint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici, mentem longissimo intervallo distare ab anima sensitiva. Quandoquidem mens immortalis, utut in se retracta, ne connubio socialis animæ caducæ deturperetur: attamen cunctis in actibus præsidet, quatenus assidet, ac tota toti animæ sensitivæ inhæret: adeoque surdo modo cum hac operatur. Hunc autem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapsu Adæ, sic se habere, collegi primum, quòd cæcos, itemque vesanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum, sed in sui beneplacito, pro sui gloria creaverit. Omnia namque ut voluit fecit, ac longè optimè. Deinde quia in spiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd in domo sua multæ sint mansiones; frustranæ jam, si omnis homo, in gratia æqualis in anima, ac vitâ esset. Unde collegi diversitatem spirituum inter homines esse debere, & diversos in gradu charitatis, adoratores divinitatis. Siquidem creavit Angelos, ut absque

absque corporum turbulentis, in spiritu intelligentiæ ipsi adorant. Hominem verò minuit paulò minus ab Angelis: tamen primario ad gloriam & adorationem sui, in simulacrum divinitatis elegit, atque filios adoptivos, tamen infelici ac calamitoso vivendi generi subnoxios: utpote qui intra corpus nunc demersus, vix se intelligere intelligit, penè suæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicis clientelibus subditus: ita ut immortalis intellectus in amentibus, & rabiosis, ferè extinctus appareat. Complacuit sibi namque Omnipotens, ut tanquam per meritum scalam, diversæ illæ mansiones habitentur, utque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelsores intelligendi dignitates perveniant. Ad illud videlicet: fulgebunt docti, ut Sol. Primum itaque est, in fidei operativi simplicitate vixisse abstemium à malis, & fecisse bonum. Deinde ut adorent Deum in nudæ veritatis spiritu, & fide operativa pergant per Adeptum paterni amoris, juvantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magisque illustrari. Sicque tandem mens in tenebroso hoc sanguinum carcere solvitur, seseque intellectualiter adspicit, cum humilitate miratur non antea visum lumen, graditurque tum sine difficultate ad abstractiores osculi contemplationes, per ignotas ducta semitas. Ubi in veritate, iustitiâ, & virtutum unione, sub abstracti spiritus lumine, Deum, quasi è sopore resurgens, felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, volet, proin minus gaudere debet in divino beneplacito: sed laudando pergere, in humili adoratione, in qua omnis sapientiæ intellectus, om-

niumque spirituum claritas, velut in Centro vivali, absorbentur. Hoc itaque graduum merito, post lapsum, Ineffabilis coronavit gloriâ & honore hominem, licet degenerem, substituitque pedibus ejus cætera: neque enim ante lapsum, homo unquam eò adspirasset. Debit ergo homo, nec omnium quæ scivit initio Adam, neque etiam sui ipsius scientiam habere, si meritum esse debeat. Quia corona præsupponit certamen, meritum, & victoriam. Etenim nonnisi è pugna, gratiæ incrementum, pro victoria reportare possumus. Concludo itaque, nos in vita mediâ ac sensitiva constitutos, nil scire, habere, & aut posse: sed tantum ex gratia, cooperante merito: quodque, ut Deus stabiliret, graduum momenta, in intellectu adorante, præsupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Deum in veritate spiritus adoret. Estque status illius hominis mortalis, longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim ista spiritus, scit in veritate sapienter, cognoscit scienter, credit confidenter, sentit verè, & humiliter fateatur, se merum omnium defectuum subiectum. id est, inutilem servum & malum. Hoc itinere occurrit homini ineffabile Regnum Dei, oceanus lucis, qui dat intellectus claritatem non petitam, & augustiora multò, quàm vota Angelorum optent. Hæc superant Philosophiam ethicam, & Atheorum modernorum. Sic est. Sic se habet Intellectus & Veritas, in qua Philosophia nostra suum Alpha ponit. Quod nisi fecerit, inutilis vita longa, tot sæculis ignorata, tot ingentiis neglecta, & usque in sæculi finem non nisi solis Adeptis nota.

Meditationum Sapientiae timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitae aeternae. Finem vero Sapientiae, multi cum Stoicis, rentur esse cognitionem suiipsius. Ego verò finem ultimum Sapientiae, & totius cursus vitae nostrae bravium, voco charitatem, quae nos sola comitabitur: ubi cetera nos deseruerint. Et quanquam cognitio suiipsius, juxta me, sit duntaxat medium ad Timorem Domini: Ab hac tamen est auspicandus tractatus de vita longâ. Eò quod cognitio vitae, cognitionem animae praesupponat. Cum vita & anima (ut iterum dixi) sint synonyma. De fide est. Hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo, in creaturam viventem, ejusque Mentem nunquam perituram. Ubi interim animae brutorum, in nihilum per-eunt, cum vivere desinunt. Cujus differentiae pondera, de ortu formarum, docui. At haecenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo, sita sit. In anima enim sola, plerique hanc excelsam Iconem statuunt. Dicam quae sentio, sub humili tamen protestatione & subjectione censurae Ecclesiae. Ita est. Cognitâ jam aequaliter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum est. At certè nulla cognitio est onerosior eâ, quâ anima seipsam comprehendit: Imò & vix ulla est utilior. Eò quòd fides basim stabiliat, super animae non perituram ac non debilem substantiam, Reperi quidem plures demonstrationes circa hanc veritatem, libris divulgatas: At nullam prorsus earum propter quid, respectu Atheorum, unicum, & constans ab aeterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum statuit classes. Primam quidem, quae nullos credit Deos. Alteram quoque, quae quidem admittit Deos; nostri tamen incurios, re-
rumque parvarum spectatores nescios. Ter-

tiam tandem, quae quanquam Deos, rerumque minimarum gnatos credat: putat tamen minimâ precatiunculâ flexiles. Creberrimum hoc genus inter Christianos, etiam qui se profitentur perfectissimos hodie, atque idèò audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coercendum populum, timore legum, obligationis fidei, & inferni multa. Hi enim onera humeris aliorum gravatim imponunt, quae ne digito quidem attingunt, oculos suorum emungunt, morientibus coelum venale prostituunt, rebusque secularibus ubique sese ingerunt, quatenus religionem non citra statum subsistere eederent. Supremus meus optatus esset, unico saltem momento degustarent, quid sit intellectualiter intelligere, ut mentis immortalitatem velut tangendo sentiant. Equidem non inveni regulas, aut modum, quibus possem alterius intellectum illustrare. Confessor itaque meritò, quod quis semper student, de veritate velut inquirentes, nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheismum occultum fovent. Hoc unum autem didici, quòd Mens jam nequicquam intelligat per Imaginationem, neque per figuras & imagines, nisi miser & ærumnosus rationis discursus accesserit. Ast ubi anima seipsam comprehendit, deficit ipsi ratio, & suiipsius imago, quâ sibi seipsam repraesentet. Ergo anima se per discursum rationis nequaquam potest apprehendere, ut neque per imagines. Etenim postquam cognovissem, quòd veritas essentialis, & veritas Intellectualis sint unum atque idem: scivi intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducis separatam. Anima quidem non sentitur: credimus tamen eam esse intus, non ferriari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasque, non sunt immortalis animae laesa symptomata.

ta: sed affectu vitæ, & animæ sensitivæ passionibus duntaxat. Cum bruta ejusmodi passionibus tolerant etiam. Hæc enim æquum est, rem immortalem pari à caducis. Etenim ut Mens in nobis, nec tamen à nobis sentitur: ita neque ejus continuæ & inconcussæ operationes, sunt sensibiles. Quia si essent sensibiles: utique non essent spirituales ac merè abstractæ, enimverò etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalē discursum sequestrationē, & abstractionē ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumque cadere possunt; idque subteritū contemplationum: agit tamen anima interim suo modo insensibili, & efficaciam spirituali: quod sic intellexi. Consistens enim sæpe non sentit contritionis effectus, doletque apud primè illius suæ insensibilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet? Responderet fortè, se malle mori. Insensibilis est ergo confitendo, animæ operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt, & indefinitis Magistratibus clientes. Proinde namque docent mystici, in sola fide, absque discursum & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & discursibus sibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permissum, istas insensibiles operationes animæ percipere, atque emanativè easdem reflectere, super operationes aut potestates animæ sensitivæ. Utopie plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia Libertini Christianorum & Athei primi, ridet in nobis, ceu fictam Dei similitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alii verò secundæ & tertiæ classis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos: sed in nobis identitatem cum immenso increato Numine fingunt: neque hominem in substantia aliàs differre, quàm partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non principiato: non autem in essentia, & proprietate internâ. Quod

præter blasphemiam, stoliditatem habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipso est creatura. Involvit autem imperfectionem in Deo, posse extra se aliquid creare, in substantia sibi compar. Siquidem ex Philosophia constat, singulas partes Infiniti necessariò esse infinitas. Non potest ergo creatura in substantia magis esse infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multoque minus anima est pars substantiæ divinæ, aut illi essentialiter similis, quæ potestate, magnitudine, duratione, gloriâ, sapientiâ, &c. in se & ex se est merum nihil. Si ergo non ex Deo facta, multo minus ex se: sed ex nihilo. Immensum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis divinæ sitam in anima, per substantiam identitatem. Cum dissent invicem per infinitum. Imò sponte propriâ, in nihilum, unde incepit, denuo dissolveretur, nisi divinâ bonitate in esse conservaretur. Profectò animæ damnatæ optarent, in pristinum nihil resolvi, quas servat Justitia divina in esse. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab interna sibi æternitate gratis donata, & conservata. Sat ergo sit, quòd Mens sit substantia spiritualis, vitalis, & luminosa. Cumque luminum vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis in eo à cæteris vitalibus discrepat: quòd sit substantia spiritualis: reliqua autem lumina vitalia non sint substantiæ formales, quanquam sint formæ substantiales, ideòque & in nihilum per mortem rediguntur, non secus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt, quòd sit ad Imaginem & similitudinem Dei æterni. Habet ergò anima istud lumen substantiamque luminis, ex dono creationis: cum ipsamet sit lumen istud vitale. At Angelus non est ipsum lumen, neque habet lumen geniale atque internum: sed est speculum luminis increati: adeoque in eo deficit à verè imaginis divinæ perfectione. Alioquin Angelus, cum sit spiritus incorporeus: si ex se luminosus esset, perfectus

ctiūs Dei imaginem exprimeret homine. Porro quicquid Deus plus diligit, id est nobilius : Sed Deus dilexit plus hominem, quàm Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Anglicam, factus est figura cacodæmonis, prout Agnus ter-gloriosus, mundi Salvator, assumpsit naturam servi. Neque enim his obstat, quòd minimus in regno cœlorum sit maior Joanne. Nam filius hominis non est minor Angelo : etsi paulò minus ab Angelo sit minutus : Sorte enim vivendi, dum homo factus est, minutus est paulò minor ab Angelo. Ideò namque Angelus semper manet spiritus ministrans : nusquam autem legitur amicus, aut filius patris, deliciæ filii, templum Spiritus sancti, in quo ter-gloriosa Trinitas suam mansionem facit. Ista nempe est prerogativa imaginis divinæ, quam Lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. post longam contemplationis lassationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerem, in somnum fortè lapsus, extra rationis usum raptus, videbar esse in aula sat obscura. A manu lævâ mensa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me : Vis honores, & opes ? obstupui ad vocem insolitam. Obambulavi, mecum deliberans, quid istud designaret. Mox ad dexteram, rima in pariete erat, per quam lux quædam oculos perstrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris consilii, fecit immemorem. Quia vidi, quòd superaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutum rima illa disparuit. Inde ad lagenam mœstus rediens, hanc mecum abstuli. Conabar autem liquorem degustare, multoque labore phialam aperui, & horrore percussus somno excidi. Remansit autem ingens desiderium cognoscendi animam, in quo desiderio per 23. solidos annos anhelavi. Tandem anno 1633. in anxiiis fortunarum afflictionibus, in visione vidi animam meam. Erat autem plusquam lux

in figura humana, cujus totum erat homogeneous activè cernens, substantia spiritualis, crystallina, & lucens. Continebar autem in altera nubilosa parte tanquam sui filiqua, quæ an splendorem ex se faceret, vix potui discernere, propter fulgorem superlativum Spiritus crystallini, intus contenti. Istud tamen adverti, quòd nōta sexualis non esset nisi in filiqua, non autem in crystallo. Cuius sigillum erat Lux ineffabilis, sic reflexa in crystallo, ut crystallus ipsa fieret incomprehensibilis. Idq; non quidem per negationem aut privationem (quippe quæ respectu nostræ imbecillitatis sic vocantur) sed ens augustum representabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi : Hoc est, quod per rimam vidisti quondam. Vidi autem ista intellectualiter in anima : quæ si oculus videret, dein videre cessaret. Somnium itaque offendit mihi, animæ humanæ pulcritudinem superare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi desiderii mei : destitit itaque ab optatu videndi animam. Nam utur pulcra esset Spiritus ista crystallus : attamen anima mea nil perfectionis ab ejusmodi visione sibi retinuit, prout alioqui post visionem intellectualem mens adornatur multâ scientiæ perfectione. Cognito itaque, quod mens in illa somniali visione egisset personam tertii, adeoque non esset tanto optatui operæ pretium. Ceterum quòd ad imaginem Dei in mente spectat, fateor juxta meam exiguitatem, me nil unquam concipere potuisse, sive id spiritus esset, sive corpus, sive in intellectu, vel demum in phantasia, aut in mera intellectuali visione, quod non eadem operâ aliquam sui repræsentet figuram, sub qua staret in considerante. Quoniam sanè rem concipiam per sui imaginem : vel sive Intellectus sese transmutet in rem intellectam : saltem nequivi considerare hoc fieri, nisi migraret de se, in rem intellectam cum alteritate sui, quæ cum esse ali-quod habeat actuale, semper mecum stetit
sub

sub aliqua figurâ. Enimverò quamvis mentem incorporalem, & immortalem substantiam conceperim : non potui tamen, simulatque individuum ejus existentiam cogitare, eandem considerare omni orbatam figurâ : imò nec quidem, quin responderet figuræ humanæ. Nam quoties anima separata videt aliam animam, Angelum, vel cacodæmonem, oportet quod illa sciat, hæc sibi adesse, ut animam ab Angelo distinguat, itemque animam Petri ab anima Judæ. Quæ distinctio non potest gustu, odore, auditu, tactuque fieri: sed solâ visione animæ propriâ: quæ visio figuræ alteritatem necessariò includit. Nam cum Angelus ita sit in loco, ut simul non sit alibi. In eo quoque includitur necessariò quadam circumscriptio figuræ, non minus quam localis. Deinde consideravi mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanam, ut tale, nequit sibi dare figuram humanam: ideo enim sculptore externo opus habuit, qui intra materiam seminis clauderetur, atque in eam descendisset aliunde. Is tamen in quantum materialis sortis esset, nec ex se, neque ex massa corporis, figurandi virtutem, ut neque imaginem haurire poterat: oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, reale tamen, & effectivum initium esset, cui deberetur potestas figurandi, per impressionem sigillarem, in seminis Archeum. Patrantis anima ergo, dum deorsum labitur, lustratque corpus seminis per libidinem, sigilli sui figuram, atque figuræ suæ sigillum, ibidem adumbrat (quæ unica fecunditatis seminum causa) unde tam superba statuta fœtus. Nam si anima ipsamet in se non esset figurata: sed figuræ corporis velut sponte oriretur, truncus aliquo membro non posset nisi truncum generare. Eò quod generantis corpus non integrum, saltem in Spiritu insito, illius membri deficiat. Si itaque semini figura inseritur: certè à vitali magis, prioreque initio, istam sus-

cipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram semini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem: sed suiipsius depinget similitudinem. Sic namque & brutorum animæ faciunt. Ac licet nostra, suæ originis ergo, sit supra naturæ leges: quo pede tamen semel est ingressa naturæ limen, illique est incorporata, deinceps suis quoque legibus stare cogitur. Eò quod generationum vitalium univocus sit progressus, atque finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio (qualis est humana generatio) citra consensum & cooperationem mentis contingeret. Quod si ita est, necesse quoque est, semini fecunditatem dari ab anima, per figuræ suæ, aliarumque vitalium determinationum participationem, Unaquæque nimirum anima, ad hoc sui imaginem, in spiritu seminis sigillat, ut materia ad requisitam reducta maturitatem, adumbratam pulcritudinem ostendens, simulque patrantis similitudinem, queat à Creatore formalem lucem impetrare, sive animam illius speciei, cujus similitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem nostram esse veram substantiam, non interituram: Substantiæ autem novam ex nihilo creationem, soli competere Deo. Unde non plures: sed unicus omnium est Pater spiritualis, qui in coelis est. Qui si sibi complacuit, quod solam mentem ad optârît in sui imaginem: videtur & consequens, immensum atque ineffabilem Deum etiam esse figuræ humanæ: idque argumento, à posteriori. Cum corpus ceræ instar sit, cui sigillum imaginis mentis est impressum: mens autem habeat suam imaginem, essentialemque perfectionem, ab eo, cujus simulacrum præ se fert. At quia corpus subinde defectuosum, ac monstro simile est: putârunt plerique gloriosam Dei imaginem totam consistere in potestate rationali. Non considerantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo consistere in anima, atque inde

inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione si error, is non imagini, sed aliis causis aliunde irruentibus, tribuendus sit. Porro quantum facultati rationali, ad denominandum Dei simulacrum sit concedendum, suo limite de Ratione docui. Doctior tamen Christianorum pars, tenet animam, unius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem. Intellectus nempe, voluntatis, & memoriæ. Quæ similitudo semper mihi visa est impropria, ut mens excellenti, propinquo, & singulari valore sit Dei imago. Siquidem imago, figuræ similitudinem: non autem numerorum paritatem involvit. Quinimò si anima in sui substantia repræsentet sacrosanctam Trinitatē; intellectus verò, voluntas & memoria, ternionem personarum: necesse est, tres potestates animæ non esse proprietates, vel accidentia animæ, imò esse substantiam unicam ipsamet mentis: vel malè quadrare ejusmodi imaginem typo, cuius creditur imago. Considerabam itaque, quod non quidem sola mens hominis: at totus homo conditus sit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hoc sensu aliquem ternarium exprimat in suis potentiis: nullatenus tamen personalitates. Deinde, quòd nulla persona Sacros. Trinitatis repræsentet solam voluntatem, aut voluntas personam: nulla memoriam, ut neque ulla intellectum separata ab aliis duabus proprietate referat. Tum etiam, quòd tres mentis potestates considerentur plerumque tanquam accidentia animæ: hæc sanè nequeunt ullatenus imaginem, vel propinquius aliquod suppositum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu anima minùs Dei imaginem denotat, quàm quodvis frustum ligni. Quod per sui analysin, salem, sulfur, & mercurium tantum exhibet: non autem

(instar mentis in præfata vulgi similitudine) tres duntaxat potestates. Tres inquam substantias sub cōcreti unitate conclusas, atque diversas, quæ tamen in sui connexionione unicam tantum ligni substantiam faciebant. Præterea Taulerus animam dividit in duas partes: inferiorem scilicet, siue exteriorem, quam vocat animam: & alteram superiorem ac fundum, quem spiritum vocat. Qua parte specialiter Dei imaginem repræsentare & continere ait: eo quòd ad illam diabolo non sit accessus: quia Regnum Dei ibi esset. Utrique autem parti longè diversos actus atq; proprietates assignat, quibus utramq; distinguit. At saltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quā potissimum tamen Dei similitudinem exprimere debet. Imò hætenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine: verum etiam in tota anima. Certè, non facillè credam dualitatē in anima, nec alteritatem binari admittere, si in sui essentia, simplicissima naturæ divinæ imaginem exprimere debeat. Quin potius oportet stet in simplicissima unitate, & indivisibili homogeneitate immortalitatis & indissolutionis symbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd gloriosa imago nedum est in anima: sed ipsamet mens est essentialiter gloriosa Dei imago. Ideoque tam intima animæ est Dei imago, quàm ipsamet anima sibi: considero nempe mentem, spiritum homogeneum, simplicem, immortalem, impartibilem, ens unicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in sua simplicitatis essentia est geniale. Dein verò, ut beatitudinis participem: eò quòd damnatio sit illi per accidens, præter institutum, ac propter defectum posterum. Ejusmodi ergo anima separata à corpore, non plus utitur memoria, neque reminiscentiâ, intuitu loci, ubi fuit, aut durationis. Sed unicum nunc, continet ibi omnia. Idcirco si quæ illi superstes esset memoria, frustranea in æternum, imò onerosa esset.

Idem

Idem de Reminiscencia : quippe quæ non nisi per rationis discursum, in actum profilit : adeoque in æternitate non amplius locum habet. Ubi nudæ Veritatis aspectu, sine occasu, defatigatione, atque defectu, anima fiat extra memorandi necessitates. Staret ergo anima beata extra præfatum æternarium potestatum : ideoque nec amplius Dei Imaginem repræsentaret, cujus ergo duntaxat est condita. Imò penitius inspicendo, non reperio memoriam singularem atque separatam animæ potestatem : sed nudum reminiscendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ est intellectus vicaria) sibi memoriam artificialem concinnant, discuntque longè fortiores, quàm illorum aliàs esset memoria naturalis. Quinetiam recedit voluntas ab anima, simul cum vita, eo quòd accidentaliter animæ advenerit. Cum Deus post creationē constituerit hominem in manu arbitrii sui. Quod sanè denotat, voluntatem proprio modo non esse menti essentialem : sed ex concessione, ut sit instar talenti, sequaturque viam, quam eligere sibi malit. Alioqui cum nulla res sit perniciosior liberæ voluntate : quippe quæ sola omne dissidium inter Deum & hominem pariat : certè ejusmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe sublata volendi libertate, perit ipsamet voluntas. Quid enim alioqui conduct volendi potestas, ubi nullum est liberum amplius posse velle? Sed (ajunt) in cœlis est voluntas confirmata. Id est, cœlites non posse velle, nisi quod vult Deus. Qui enim in charitate sunt, non possunt non velle quæ sunt charitatis. Quod sonat : Cœlites non amplius posse velle : solum autem Deum ibidem velle ac nolle. Cessat ergo voluntas, dum volendi libertas est liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inservire, aut prodesse nequit, dum nec in actum deferri potest. Effetque ejusmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ sanè in cœlis non est, ubi o-

mnium optabilium est plena satietas cum omni abundantia. Effet ergo voluntas onerosa potius animæ beatæ appendentia. Sat esto igitur potestate volendi in hac vita esse bene promeritum, & in lucrum sua thesaurizasse talenta. Notanter quidem loquor de potestate volendi : nam post hanc vitam assurgit atque manifestat se voluntas substantialis, à potestate & accidente illo volendi libero distinctam habens essentiam. Nam sicut vis phantastica cum vita interit : ita etiam cessat illa volendi potestas libera. Itaque credidi ipsam animæ spirituale substantiam, referre imaginem Dei, non autem in potestatibus. Nominatim in hoc proximè. Deus est ens increatum, unum incomprehensibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonū, supersubstantiale lumen, & spiritus. Anima verò est creatura, una, indivisa, dependens, immortalis, simplex, & deinceps æterna, substantia spiritalis, lucida. In Deo denique nulla sunt accidentia : sed singula attributa sunt ipsamet indistincta, divini spiritus essentia simplicissima : quod & Platonis Parmenides aliquo usque intellexit. Sic anima, si Dei imaginem referat, nullum admittet in se accidens : sed tota ejus substantia erit lumen simplex & ipse Intellectus. Perinde enim ut fumus, per flammam accensus, in figura & materia, est idem cum flamma : pariter sic & anima est nudus, purus, atque simplex Intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò ut sicut oculus nil verius aut propinquius adspicit, quàm Solem : cætera verò omnia propter ipsum. Sic anima beata non intelligit quicquam proprius, quàm ipsum lumen, unde totaliter ac immediatè dependet. Et sicut oculus noster non fert Solis obtutum : sic anima nequit intelligere Deum, multoque minis, quantisper potestatum mediis alligata, utitur. Alioquin Intellectus liber acquirat intelligendo rei intellectæ figuram, sese transformat commigratione ad unitatem (ut de ratione docui) Sicque nimirum,

Y y y r u m,

rum, anima principaliter atque primario Deum contemplatur intelligendo, in veram Dei imaginem est formata. Sunt tamen & alii, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiunt. Ut cum lex sit imago Dei: sex autem sit inculpta animabus nostris per rationem: hinc volunt, animam esse Dei Imaginem, quatenus est rationalis. At istud planè est improprium, imò & impertinens. Nam sic anima continens legem, contineret quidem Imaginem Dei: sed ipsamet ejus substantia, non proinde esset condita in ipsam imaginem Dei. Non magis enim, quam lex & ipsa anima differunt essentiali, & suppositionalitate. Odi sanè metaphoricæ locutiones, in seriis. Ut, Deus creavit hominem in sui imaginem, denotaret, quòd Deus dedisset homini rationis usum. Et vesanum natum atque deformem, non in sui imaginem proinde fecisset. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Præterea, tribuere rationi imaginem Dei, est esse Deo injuriū ac blasphemum. Prout de ratione aliàs docui. Nulla est enim similitudo vel adæquatio rationis cum Deo, facultatis caducæ, & incertæ cum substantia æterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habet sibi coæqualem voluntatem, non quidem quæ sit potestas, vel accidens: sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritalis, essentia simplex, atque indivisa, ab Intellectu duntaxat separata, per suppositionalitatem sui esse; nequaquam autem in essentia. Repetio insuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, sive desiderium non quidem habendi, possidendi, aut fruendi; sed complacendi, nuncupo. Duobus aliis æquale, æqualiter simplex in unitate substantiæ: suntque tria supposita, sub unica animæ & indivisibili substantiâ. Non est autè is amor, actus aliquis voluntatis: sed procedit ab intellectu atque voluntate substantiali tanquam distinctus actus. Nam & in hac vita coniungit, quod amemus, quæ intelligimus

non amanda, & quæ vellemus non amare. Amamus quoque, quæ Intellectum & voluntatem superant. In ecstasi namque Intellectus & voluntas percut, ac soporantur, transis per atque suum regnum amoris tradunt. Etenim nec amor ille est passio: sed essentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri: sed sunt tituli essentialis, quibus (sub egestate nominum) Imaginem Dei repræsentat Mens. Eò quòd Intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitus mente amat, unico & indiviso amoris actu, propter omnimodam simplicitatem suæ substantiæ. Quamdiu verò in carne degimus, vix substantiali, ac purè intellectualem Intellectu utimur: sed potius potestate phantasticâ, qualitate scilicet ejus vicariâ. In ecstasi enim sæpe obdormiunt Intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu, sic autem à tribus illis distincto, ut tamen non stet sine Intellectu, & voluntate substantialibus, sibi quæ adæquatis. Siquidem cum anima sit tota homogenea in sui substantia: simplicitatem istam planè amitteret, si unum trium esset extra vel præter alia duo. Amor ergo, sopitis aliis duobus, est velut tum in superficie, aut potius, duo alia imbibuntur, absorbenturque in amore. In hoc mundo, amor est desiderio prior: quia est passio facultatis amativæ, quæ ab illa animæ suppositionalitate (quæ verè verus amor est) procedit, & corporeæ facultatis iconem, in hac vita repræsentat, non secus atque Intellectus & memoria modo, quamdiu corporis conjugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam constituit. At post mortem, amor prioritatem, ut neque distinctionem à desiderio facit: nec potestatis naturam habet, neque habitus aut actus volendi est, nec subsistit extra Intellectum: neque memoria, distincto habitu ab Intellectu, superma-

permanet. Itaque Intellectus est lumen formale, & substantia animæ, quæ intuitivè cognoscit, discernit, vult & desiderat in sui unitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo judicat. Etenim non amplius tum recordatur per repetitionem specierum, rei semel scitæ, nec per circumstantias ipsius inducitur ad cognoscendum; sed tum est omnium intellectuum unica cognitio, & ad spectus intuitivus intra se. Ita tamen, ut unum cognoscat magis præsentialiter quàm aliud, dum Intellectus se reflectit super Intellecta; quia videlicet est in ipsa Veritate, & distincta Unitate. Quid si idem nunc sat quotidianum in memoria artificiali, quod recordativa illa memoria non sit distinctus actus, ab inductivo iudicio Intellectus. An hoc ergo non magis critique Mentis, à turbulentis phantasticis intelligendi, semel expedit? Neque enim his obstat, quod in vinis memoria preareat, sospite iudicio, vel contrà. Ebrius namque, vel insanus, non raro recordatur omnium ante ebrietatem patratum, omniumque sub amentia gestorum perendie rediens in se memorat. Sunt nempe ista heterogenealiter distincta in corpore, per modum recipientis. Non animatis quoque quandam surdam cognitionem competere annoto: sensum item & objecti affectionem, quæ sympathetica dici ceperunt. Surda verò ejusmodi objectorum perceptio, illis visus, & intellectus instar est. Inest præterea illis virtus, dos scilicet quedam vitalis, alicujus bonitatis ac valoris, ad fines à creatore destinatos. Est & tertia potestas, ex utraq; præcedentiù resultans: quæ est jubilatio ad occursum juveniù, & aversionis à nocivis. In quibus spectatur quedam affectio erga objecta. Item metus fuga, &c. Qui triplex scalæ gradus manifestior est in stupidioribus insectis, prout & in hominibus vesanis, quibus nullus præsidet Intellectus, solaque visualis luminis potestas gubernatrix, elucet.

His tamen præterea adest actus virtutum, & functionum vitalium, propter quas, & per quas insecta sunt. Tertiò, inest illis longè manifestior actus formalis jubilatio, & aversionis. Quæ denuo in aliis sensitivis adhuc longè clarius explicantur. His nimirum competit sensitiva quedam Imaginatio, cum rationis aliquali discursu, quæ illis loco Intellectus est, plus minusve in singulis elucescens. Adeò ut sagacitas, voluntas, memoria, atque reminiscencia, illis tanquam sub apprehensionem Intellectus cadant: Mutatis tamen continuò objectis, & functionibus, juxta materiem, in diremptiones & singularitates pronam. Est & illis potestas bonitatis, atque virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendunt in suarum virtutum, aut feritatum exercitiis. Estque tandem & illis sua complacentia, tædiumque ac thymosis in objectorum considerationes: ita animabus sensitivis cunctis, quin vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox uni magis, quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei Imaginem considerari in homine esse ob ternarium facultatum aliquem, qui aliis rebus in mundi systemate hæcenus reperiantur, competere. Certè dignitas Imaginis divinæ non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem Imago divina est duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm est ipsi sua essentia. Proprietates tamen animæ qualescunque, non sunt mentis ipsa essentia: sed essentiarum producta, posterioraque. Neque enim condignum est majestati Imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Nam proprietates aliarum rerum colliquecunt in animæ essentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa censeantur, id propter miserum vulgo intelligendi

modum. Siquidem mens est unus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, & indivisus, in quo proximè Imago Dei, essentialiterque subsistit. Adeò ut in ista Imagine, etiam omnes potestates nedum deponant naturam attributorum; verum etiam suas suppositionalitates colligunt in unitatem indistinctam. Eò quòd anima in se sit lux quædam substantialis, atque substantia ita lucida, quod non sit distincta suppositis ab ipsa luce: ejusque intellectus ita est lux animæ, ut ipsa anima, quæ nil nisi lux est, sit tantum merus intellectus. In qua sui ipsius luce, anima separata à corpore tota per totam se videt, intelligit: nec cerebro, aut corde, opus inbet: in quibus organis, scilicet sua substantia, proprietatum profapiam tantum assumere videtur. In corpore nimirum ipse intellectus abstractus, corporalibus organis demersus, iisdemque cum utitur, vim qualitativam repræsentat ac assumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex societate potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitivæ, & intellectus splendore, in organis degenerato, confurgit quadam combinatione, in potestatem qualitativam. Proinde namque, imaginando lassatur ista facultas, & succumbit, sic ut demens fiat, & pili canescant: mens autem semel separata, nunquam intelligendo fatigatur. Quinimò in vivis nedum lassatur imaginatio: sed etiam à seipsa non habet species intellectivas, nisi quas ab objectis haurit: adeòq; vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ sensitivæ functione phantastica concurret, sequitur indolem organi, atque vitæ sensitivæ arbitrium. Juxta atque regulariter in natura, effectus sequitur debiliorem partem suarum causarum. Sed anima, quicquid ad noscendum, memorandum, volendumque, sive pro semel, aut pro sæpius requirit, id totum à seipso, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abstracta, oritur voluntas à re intellecta: imò nec inest animæ volun-

tas ad rem intellectam: sed est bonitas æ moris formalis. Quæ quidem non est propria passio animæ, non habitus, non propositio, neque ulla qualitas: sed substantialis actus bonitatis, per quem anima beata substantialiter, univocè, & homogenealiter est bona: non autem qualitative. Hancque prærogativam habet, ex quo est imago typica divinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur composita, quàm merè simplicia, perpetuà labuntur ipse in formarum attributa, in heterogeneitatum vicissitudines demum atq; dissolutionem prona. Constat jam ergo, unde animæ status, dignitas, conditio, atque imaginis divinæ prærogativa in vivis obnubilentur. Cæterum desiderium, sive amor, de quo hîc loquor: non est functio potestatis appetitivæ, nec ipsamet desiderandi potestas qualitativa; sed est pars substantialis mentis, vel potius ipsamet mens, fluens ex intellectu & voluntate. Quia illa tria, sub unitatem à Creatore sunt indivisibiliter conjuncta, simplicitate quàm maxima. In vivis tamen sive mortalibus, est ab intellectu & voluntate in functionibus separata, propter organi conditionem, & animæ sensitivæ naturam. Siquidem nunc sæpe desideramus, quæ intellectus judicat non desiderabilia, & voluntas optaret non desiderari. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdem in radice sui esse discretas, per modum quo singula separantur. In anima quidem, sola suppositionalitate relativa. In corpore verò, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideòque substantiale istud desiderium sive amor, est animæ intima essentia, eidem consubstantialis & coævæ. Adeò licet in cælis sit desiderabilium plena satietas, & fruitio perpetua: non cessat tamen proinde istud desiderium in anima, quod est studium complacentiæ: nec passionem propterea infert animæ, plusquam ipsa charitas: quippe in radice sunt conjuncta ut unum & idem.

Nam

Nam cessante desiderio amoroso, necessarium vel mox satietas, vel insensibilitas fructuonis oboriretur; quod in coelestibus turpe foret. Est itaque istud desiderium amoris, fomes delectationis interminabilis. quâ consideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem posuit in libertate sui desiderii, ut in spiritu vivat ad Imaginem Dei, in desiderio sancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes esse distinctas à radice facultatum, dum intelligimus quæ non desideramus; desideramus verò, quæ non planè noscimus, & quæ nollenus. Volumus denique (dum volens vadit ad supplicium) quæ non desideramus: & desideramus, quæ nollenus (dum quis sibi crux amputari jubet) Itemque desiderium exin quandoque superat voluntatem, vel voluntas desiderium non raro cogit, & vicissim se trahunt subter mutua imperia: sed totum in mortalibus, eo quòd anima sensitiva intellectum: & corpus animam sensitivam trahat in multiplicem divisionis ataxiam. Sic namque contingit desiderari impossibilia, & præterita optantur præsentia. Etenim nisi istud desiderium esset de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ante concupiscendum eam, ante plenæ voluntatis consensum. Desiderantur ergò plurima, quorum causæ non sunt volitæ; multaque, quorum effectus à voluntate atque iudicio recusantur. In modo etiam aliter operatur desiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque dei, sive in duratione, desiderium sæpe præcedit, & subinde sequitur voluntatem, superatque vicissim unum alterum, ut quid à se distinctum coerceat. Idque totum in caducis. In æternitate verò, ubi confurgit amor, sive desiderium amorosum, tanquam substantia animæ, nil est desideratum, quod non volitum: idque tam quoad actum, quam substantiam & essentiam. Quia ob substantiæ simplicitatem, collecta sunt in unitatem: quanquam in radicè habeant supposita diversa, quod planè

modum intelligendi in mortalibus superat. In homine denique est Regnum DEI ineffabile, id est, Deus ipse, cuius perpetuo splendore cuncta in veritatem colliguntur. Ergo Imago Dei primaria est in ejus anima immortalis; utpote cuius ipsamet essentia, & ipsissima DEI Imago. Quæ Imago nec verbis exprimi potest, ut nec corde cogitari in hac vita, quia Dei similitudinem aliquam refert. In siliqua verò mentis, sive in sensitiva, atque vitali formâ, est Imago eadem relucens: at tamen per modum inferioris naturæ recepta, deturpataque per transgressionem sive mortem. Unde tandem corpus etiam non quidem Dei Imaginem, sed figuram illius mutuatur. At anima, devoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis sese separat, ideoque nativum lumen, propter appropriationem, tanquam sibi ex condigno proprium esset, ita amisit, quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter se, & propter se. Damnati enim resurgent non mutati. Quia corpus illorum resurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo sit cum omnibus depravatis affectionibus, in se duntaxat reflexis, per modum corporeum: Imaginem Dei velut in se suffocatam, in corpore resurgendo non adumbrabit, nisi corporeo modo: id est, figuratenus. Denique privata per mortis catarractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adjumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæcâ apprehensione, sibi duntaxat addicta. Scit enim suam immortalitatem, damnationem verò sentit, eamque queritur ut iniustitiam sibi factam. Eò quòd suus amor sit tantum ad excusandas excusationes in peccatis, tanquam parratis infirmitatibus & innocentia diebus, cum multa naturæ fragilitate, hostium insidiis, & sufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro momentanea transgressionem. Tum enim furere incipit, & odisse Deum perseverat. Maxime quod

sciat damni arrestum inviolabile, & evadendi impossibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in ultimam desperationem, vel ab ipso introitus initio transit, in loco, ubi nulla pias, compassio, relaxatio, aut retractatio hospitarur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter se trans-

format in ideam rei intellectæ, & ideo in objectorum cacodæmonum similitudinem. Ideo semper est intus præsens odium Dei, desperatio, maledictio, damnatio, & furiales inferni cruciatus. Omnipotens, suâ bonitate, dignetur conterere laqueos, nobis in via extentos! Amen.

EXTERNORUM PROPRIETAS.

Absoluto jam spiritali vitæ initio, priusquam ad corpora & sensibilia organa, atque alia vitæ sustentacula deveniam, de locis aliquid proponam. Inprimis itaque cælum post transgressionem, non aliam legem suscepisse, certum est, quod sola terra maledictionem omnem in se sustulerit. Hinc namque, cælum à nostris peccatis esse immune, nec vindicem iniquitatum agere, fat alibi demonstravi. Sin verò loca quædam morti, certisque morbis sunt opportuna: id non cælorum rotationi, astrorumque cæcis influxibus tribuendum; sed omnino terræ dispositionibus est vernaculum. Non enim etsi provinciæ orientales videantur feliciores, id cælo tribuendum. Cum in orbita, quæque pars subiecta, sub eodem circulo, sit æquæ orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo solo innata est bonitas, glebæque fertilitas, adjuvatur siderum continuata fomentatione, & visitationis perpetuâ familiaritate. Equidem sub orbita Solis, climata calorem habent ordinarium & æqualem: adeoque quotquot fructus per maturitatem, ad perfectionis gradum ascendunt propter calorem, ibidem sunt feliciores, qui alibi ob caloris defectum non æquè perfecti. Sed Solis calor respicit fructus, non autem vitam longam, quæ non minus longæva in frigidis, montanis, & borealibus locis, quàm alioqui sub zona fervente. Certè isti favores non ex astris pendunt, ut neque vitæ protelationes. Astra rotan-

tur in dies, & sub se quotidie terræ climata æqualiter propemodum afficiunt. hyemem autem & æstatem per Solis accessum & recessum quorannis recipiunt. Interim tractus terrarum propinquoꝝ, longè à se invicem variant. Sunt ergo singularia Soli, non autem cæli dona, quæ ideo cælo stabilem bonitatem iisdem tractibus velut provincialem servant. In Sacris quidem terra promissionis melle & lacte fluit, vino fertilis, Cerere, legumine, & fructibus arboreis dives: itemque stercorationem, laborisque rædia vix requirens. Video dein, cæteras mundi plagas, tributum debere & solvere promissionis, terræ. A polis namque utrimque continuæ pluvie terras macerant, ut promissum Solum, absque pluviarum molestia, aquam sibi debitam assumat, rependatque Ægyptus, duplici frugum fenore, soli cælique favores. Maria enim & flumina certatim festinato cursu ad loca ista properant. Imò & ab ultra capricorni tropicum, Nilus suas liquatas nives, per Ægyptum ad Mediteraneum, tanquam annum tributum naturæ, defert, ut tractus feliciores si non pluviam, saltem rorem, ac nubilibus Nili aquis nigris irriget, sublatisque per solum vaporibus à mari, rorem copiosum circumcirca copiosissimè rependat. Adeoque totus mundus inservire videtur felicioribus istis regionibus. Sub linea æquinoctii, quotidie pluit pluries, eò quod aquæ tribuales non eò pertingant: sed absorbeantur in tractibus, quos Deus olim suo populo, nunc autem Barbaris destinavit, ob prævaricationes à prophetis præ-

præmonitas. Non igitur terram promissionis ob populum Israëliticum ab initio beavit: sed ob rationes sibi ab æterno præcognitas, quasque in naturam fixit stabiles. Imò non solum totius mundi tributum ad has terras destinavit: sed plerisque addidit rationes, ideas, semina, atque dona, quibus intemperantiora destituuntur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod sibi sic sit beneplacitum propter occulta judicia. Sed hæc non ad vitæ longæ considerationem faciunt: in Islandia namque longævioris vitæ reperiuntur, quàm in Palæstina, Phœnicia, Ægypto, &c. Sæpe etiam in montanis, asperisque collibus seniores occurrunt, quàm in amœno agro. Ut scilicet cognoscamus vitæ Principem, vitæ longævitatē dedisse, tam miseris locis, & tractui singulari, quam denegavit amœnissimis opulentissimisque quibuscunque. Solo ergo natura subest, etiam ad stabilitatem vitæ. Etenim ex Eudemicis dimetimur vitam morbosam, brevemque. An fortè eudemicum ens expirat è terris, quibus vita prorogatur? non sanè. Sufficitque quod malignitate locus careat,

ut vitæ diuturnitas acquiratur, quantum est ex natura loci. Deniq; fontes sunt insipidi, vel minerales, non qui vitæ longævitatē positivè habeant: sed qui quotidianas amurcæ succrescentias insensibiliter demetunt, atq; hætenus vita non ex obliquo, præcox tollitur. Neq; etiam ad hoc valet aeris multa suavisq; tēperies: siquidem in asperis Arduennæ, Scotiæ, & Cantabriæ collibus in Campinia nostra, vitæ longior plerūq; occurrit, quàm in Aquitania. Hieres enim, vallis est prope Marsiliam, præclusa montibus, fructuū suavissimorum ferax. Ubi continuatur ferè veris statio suavissima. Brevioris tamen vitæ habēs incolas, pallido vultu deformes, adeò ut in proverbiiū ægrotis, & convalescentibus irrepsit. Videris nobis ab Hieres advena. Fructuum enim amœnitates, eudemicæ mineralis suspicionem tollit. Nedom etiam frigora montana vitam extendunt: sed inter Abyssinos senium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna sunt, quæ nullâ labe eudemiorum polluta, cæterum aquas non infalubres habent, neque vento procelloso infamia.

HUMIDUM RADICALE.

UNo oris tono, Scholæ humidum radicale vitæ proficiunt. Ex eo enim, & in eo nos vivere, illoque non nisi assumpto, nos mori declamant. Etenim qui una cum Aristot. cuncta calori, velut principio activo tribuunt: humidum radicale non ferunt initium vitæ, ut neque hospitium, nisi primatum calori, in humido deferant. Aliis verò magis placuit humidum. Unde perterriti indagandi ignavia, ne etrarent, indistinètè, tam ab humore quàm calore, vitam nostram pendere, & protelari volunt. Adeoque non quidem calorem: sed concretum calidum radicale, sive humidum primigenium designant. Ut scilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro

synonymis sint. Cæterum univocè omnes vitalem calorem, defuturam nunquam augurantur, si humidi, illiusque pabuli sat, semper, superque foret. Quod humidum, quia necessariâ caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ spem, & tractatum, per negationem absolvunt. Sed cheu! quam perniciofa cæcitate Scholæ Medica putando cespitavit in omnibus! etiam viderat flammam lampadis, oleo nutriri, huiusque defectu & illam deficere, continuari verò affuso oleo: quocirca arrisit plausibile inventum, atque illud proinde in vitæ historiam traxere. Præsertim quod in quadrupede, & ave, non minus quàm in homine, calorem sensu notarent. Calorem usque adeò sub vitæ etymo confuderunt, cum Aristotelis parocinatio,

nio. Dein mox è calore, indicium veri & præsentialis ignis hauserunt. Sub lite tamen mansit quæstio. Aristotelici quidem hunc ignem elemento stellarum attribuerunt, ac contra sublunare ignis elementum specie distinguunt. Alii verò elemento ignis sublunaris adtribuunt. Habentque hinc inde sua rixarum argumenta. Interim de mutis ac frigidis piscibus tota obmutuit Schola. Et quanquam pisces non infelicius, quàm quadrupedia vivere, moveri, & ali fateretur: imò longè fecundiori propagine prolium ditari, saniori vitæ demum vivere sciret, atque deficere tamen subter pelagus (præsertim glaciale) ignes, ac calores, ubi interim maxima & populosissima esset respubl. nihilominus hausas à teneris annis igniculi vitalis favillas deferere noluit, etsi veri patrocinio se delusam animadverteret. Quocirca ad Jura configiunt miseræ Scholæ. Voleunt itaque hominem, aves, simul & quadrupes, terno videlicet numero, quartum & confocium piscem involvi posse, ac subter latam doctrinam cogi. Ut de pisce, tanquam absente, æquale jus statuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima ut serva sancitis voluptatibus advenit, & rationes etiam non-enti ad lubitum subministrat: subterfugium commentæ sunt. Statuuntque scilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: pisces verò duntaxat potentialiter calere. Quasi proinde pisces duntaxat potentialiter viverent, si causis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ causam totalem, qualitatem nimirum æquivocam substituant, calori parem: sed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, sub nomine potentialis caloris receptibilem. Subire namque in profundum æquoris imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter piscium speculatione ut sterili, derelicta (quod plausibili commento refragaretur) calentibus animalibus, vel ut somnio palantes, sibi complacere, cum

applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale, non amplius cum Aristotele spermaticum, spumofum, & mucilaginosum erit; sed oleosum nunc, pingue, atque conflagrabile in Scholis esto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, solus necessariò longævus erit? Capucinus, nostris tractibus, toto anno ferè frigidus, saltem utroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutius suum oleum in lampade retinebit necessariò. At saltem subest hic lurida quedam Scholarum stupiditas, alibi à me demonstrata. Nimirum quòd actio caloris (præsertim si viva flamma non fuerit accensus) universim omnia quidem humida exsiccet in tophum, & carbonem: nequaquam autem consumat absque residui remanentia, prout in nobis est obvium: usque adeò consumptionem in nobis non à calore solo fieri, mirum quod hætenus non animadverterint. At saltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ considerârunt) opus esset in corde: ne alioqui ficta humidi, & halituosa pinguedo, (utpote quæ in corde tota spiritualis esset) instar aquæ vitæ, parvo momento, magnoque compendio, simul tota conflagraret, ac esse desineret. Aliàs namque sine lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ historia, structis ex primigenio liquore ignibus, simul undequaque accensis. Utut dixerint, Saltem unico è vitæ latice absurdum, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, Hoc Scholarum otiosum commentum stare posse. Vitam nempe esse ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue sit, & inde vivat, solosque macros, brevioris vitæ. Sed unde istud humidum in nobis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Artheo efficienter? Certè nunquam exstinguitur lampas, si caloris conflagrantis potestas (ut volunt) sit conficiendi olei è pane & potu, nihilque residentiæ remaneat in lychnio à pinguedine, quod lychnium obstriper aut suffo-

suffocet. Prout nempe de cruore nil remanet tandem in adultis, quod superflui carbonis instar habeat. Enimvero epulò nonne sua abunde habet alimenta? & intus inde resultantem calorem fabricatorem humidum illius pinguis? cum lumen de lumine, & ignis de igne procedat inconstigibilis nullo negotio? cur ergo moritur? etenim reperio ex positis Scholarum, motum perpetuum in Theoria; non autem in praxi. Ergo fraus atq; dolus subsistunt in Thesisibus, vel saltem pudibunda incoquantia. At dicent, post accretionem, nil amplius de humido radicali, apponi ad partes solidas: proinde necesse verum humidum radicale cum jam amplius radici non cohereat, ideòq; solida sensim arcescere; atque sic deficiente caloris pabulo, eundem interire. Inprimis enim hinc elicitor, mortem senii non evenire, nisi ob ariditatem similarium. Cum cervus unius anni ficior sit viro octuagenario, & facile tamen in unum atque aliud seculum vitam extendit. Denique si humidum destinat esse radicale, eò quod attingat finem, sive applicationem ad radicem. Id enim humidum est per accidens, ideoque ejus essentiam non immutat. Neque enim calor ignis desinit propagari in ligno vicino, tametsi ardens lignum non suscepit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec subsistit præfata excusatio. Siquidem in omnem eventum solida se habebunt instar lychnii: quod sufficit ardere, quâ parte oleum sibi suppeditatur, adeoque suppeditato oleo forinsecus, ignis victurus esset in perpetuum. Docent namque, calorem solidorum esse ex elemento ignis, quod in missionem corporum esse putant & accendit in pinguedine humoris radicalis. Inprimis humidum istud est spermaticum mucilaginosumque, non autem unguinosum. Deinde si ignis è solidis transeat ad humidum, quod accendit: sufficiet humidum consumi, & semper deforis apponi, nec radici per totum incorporari. Siquidem si è solidis transeat ad non solida

apposita, durante totâ vitâ: poterit semper ad non solida sibi apposita transire; nec valet excusatio, quod destinat esse radicale, dum intus radici non amplius unitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps statim vigor vitalis extingueretur, eo quod humidum tum non amplius unionem cum solidis non suscipiat. At cur diutius resellendis absurditatibus immoror? tam satis superque ostensum est, ignem non esse elementum, falsam esse ejusdem missionem ad corporum quorumcunque subsistentiam: quia corporum mistorum meræ sunt & antiquæ fabulæ. Ignis ergo, si quis in nobis esset, primariò in vitali spiritu esset, cui semper humidi satis è cruore suppedit. Quamobrem sanè doleo, in subjecto vitæ, atque integri doctrinâ, tam segniter cespitatum hæcenus. Etenim exinde coniecti ab adolescentia, turpiter omnino errant, commissum, & omissum esse in consideratione defectuum & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoscit, qui rectum prius non noverit. Hæc igitur est fida Scholarum de vita doctrina, quam suppositâ Hippocr. ficti libelli de natura humana, autoritate stabilire nituntur. Dicentis, nos primâ die ortus nostri esse calidissimos, ac vicissim ultimâ tandem frigidissimos. Quasi calor nostri, quàm aliarum quarumvis rerum, diversa fors foret! etenim quæcunque aliâs oriuntur, mox dein incrementum assumunt, & statim, tandemque declinant atque deficiunt. Quare si ex mente Senis primâ die abundaret maximè calor: nec sit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potius vitæ effectum in animantibus calidis demonstravi, quàm vitam ipsam, aut vitæ causam: atque idcirco pisces calore tutissimè carcere possunt, jam eo ipso elenchum non causæ ut causæ committit. Equidem soleo semper calorem ut calorem, utque qualitatem aspicere, indagare, credere, & metiri, nec alios adhuc testes vel judices implorare, præter sensum tactus, & organum vitreum, quod an-

te docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo sensu, reperi virum tringinta annorum, quovis puero calidiorem: utut interim insanat de speciebus calorum diversis. Disputant enim de qualitatibus sensu notis, tanquam de fabulis, ac sub considerationibus potentialibus: ego autem assevi, res prout in se sunt, dissecare, aperire, inspicere & æstimare. Cæterum Paracelsus humidi radicalis Scholarum ignarus, illud subinde cum Mumia nostri corporis confundit: alias verò reputat velut corporis nostri umbram internam, unde Phlagas umbratiles circumlucescere voluit. Nimirum humidum radicale esse hominis simulacrum, per totum hominem extensum, & vitam deferens. Alibi quoq; mercurium, sive unum è tribus suis initiis (non divisibile in vivis) humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æstimat. Etenim extincta per pestem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) mumia quidem desit, perfcitè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, juniores non rarò extingui, nondum absumto humido radicali, ut neque caloris penuriâ: atque hætenus pro sua thesi non admodum sint sollicitæ, quâ vitam calore, & humido radicali, adæquatæ metiantur: manent tamen in terminis avorum, propter assentiendi consuetudinem, indagandi ignaviam, & discendi desperationem. Si quidem ignorârunt vitalia lumina luminosa quidem: sed indifferentia esse, propter binorum luminarium majorum distinctionem. Calida enim juxta atque frigida esse posse. Id est, non didicerunt formas & vitas esse synonyma. Ego verò semper confusam hujus humidi traditionem tanti momenti, insigniter miseratus (licet in humido radicis fateantur volvi utrumque medendi cardinem) multum laboris impendi junioribus annis, per corporum analyses, ut certum radicalis humidi nuncium aliquem offenderem. Ac tandem divino favore, tandem certior factus sum, nil quicquam

eorum esse in natura, quæ à Scholis hac in parte elato supercilio promittuntur. Agnosco quidem humidum seminale primigenium, nostri constitutum: sed ejusdem prorsus speciei, proprietatis & identitatis, cum eo quo crescimus, & incessanter alimur deinceps. Adeoque ossa, viscera, nervi, tendines puerorum, indifferenti humido constant, crescuntque simili, quo juvenes, absoluto jam incremento aluntur. Juxta axioma Scholarum. Nutrimur iisdem, quibus constamus. Constamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem mitionis, homogenialiter pro incremento admittitur: esse prorsus idem cum radicali. Sin verò postmodum per accidens, in consortium inseparabile, non amplius admittatur: quia cessat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, vitare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Utpote quod quavis præclare, per somnia abundans ejicitur, ejusdem speciei, cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc saltem distinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò sit illud idem, & insuper illud, unde crescimus atque nutrimur. Etenim quantisper augemur, sit nedum humidi, at solida appositio, appositiq; assimilatio (Id namq; sub quavis nutritione contingit indies) sed insuper sit radicalis unio aliti cum alimento: quæ mox dein per spiritum vitæ sigillatur, & vitaliter illustratur à forma. Itaq; sigillatio characterem continet, qui istud humidum fixat, solidatq; in partis similis (à cujus nempe Archeo ipsum nutrimentum est conversum & assimilatum) homogeneam substantiam: adeoque transmutando abit in familiam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu, contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate, distinguitur humidum radicale, à rore secundariorum humorum: non autem in natura. Nimirum quoddam ros, velut recens atque novellus
hu-

humor, pro magna sui parte, sub accretione, & pro toto, post accretionē absumatur: nec unquam in radicē missioni uiatur, ut fiat prædictæ sigillationis particeps, dignitatemq; continentis assequatur. Per exemplum. Calx viva, ubi restinguitur, fit puls, quæ aquam calci penitissimè copulat. Sin autem plus iusto aquæ affundatur, eadem mox abundans respuitur, ac supernatat. Interim tamen dierum numero, etiam mediis sub undis, calx ista siccatur atque lapidescit. Semel verò acquisita illâ duritie, licet dein exquisitissimè teratur in tenuissimum pollinem: attamen in posterum, pulveris speciem servat, & intima aquæ con nubia aspernatur, pristinae pulvis indolem non assumit, nec aqua radicaliter ipsi deinceps commisceatur. Est attamen ipsius aquæ humidum individualiter idem, siye à calcis commistione secludatur, siye admittatur. Idq; quia est aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm radicis defectu. Cæterum tardiùs præfata puls calcis planè siccatur, quàm de foris madoris pulvis, aquis undequaq; alluitur. Consideravi itaque, utut Scholæ multa de radicali humido resonent; humorè tamen alimentarium nequaquam à seipso differre radicali, quamdiu intra radicem missionis pullescit, & solidatur, radicali unionis primis constituentibus conjunctus. Quippe quod uterque liquor materiâ, virtute, substantiâ, puritate, formali identitate, & vitæ participatione, idem est. qui, cum solida nostri non ampliùs pullescunt, admittuntq; intimam connexionem radicis, saltem deinceps impedit, quantum potest, retardatque continentium solidorum ariditatem, propter continuam sui irrorationem. Nam cum ista solidorum puls iustam soliditatem nacta est: scilicet quia potestas crescendi, è cerebro defluens, est exhausta. Tum alimentale duntaxat humidum fit, quod antea radicale fiebat. Et enim utcumq; senectus faciat ariditatem: mors tamen non ex sicciore habitu est.

Siquidem conijcere licet potius ex defectu potestatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum solidorum, utcumque in atrophia & morbis diuturnis ex aquo ac per totum integrale consumtum: facile tamen debito alimento restituitur, ac magnificèntius assumto elemèto per larum lacteo. Sic & pulmonum ulcera solidantur per corallatum dulce mercurii diaphoretici: cuius virtute nempe Paracelsi epitaphium sonat, tabem sapius restitutam fuisse. Memini enim, me sub ingenti æstu mensis Julii, acuto baculo caput bufonis terebrasse, alteraq; extremitate baculum fixisse in terram, ut luspensus bufo exsiccaretur. Contigit autem, quod toto quadriduo post, rediens ad eundem locum, invenerim bufonem vivum, femora contrahentem, tanquam si pridie tantum ibi fuisset: rò quod foramen non recta in medio capitis, sed parum ad latus sinistrum magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa vesperum rediens reperi bufonem nedum mortuum, sed penitus exaruisse. Unde firmius mihi persuasi, non quidem vitalium defectum ex ariditate solidorum: sed potius ariditatem esse, & inescere in nobis, juxta proportionē paulatiivæ extinctionis potestatum vitalium. Faceffat itaq; radicalis Scholarum ignorantia, quæ per irreparabilem (ut volunt) radicalis humidi penuriam, suam tegunt culpam sub humo cœmitarii. Sola namque donorum, siye potestatum vitalium, in spiritus insiti œconomia sigillatarum diminutio senium, ut & extinctio mortis intestinas calamitates advehit. Quod est dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur. Faceffat itaq; humidi radicalis consideratio, pro vitæ longæ studio. Siquidem Hippocr. naturas ipsas, siye potestates vitales, morborum medicatrices dicit, quibusq; ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ invalescunt, & recedentes, elatis humeris de vita desperatum conclamant,

quoties vires sive potestates deficiunt : sive interim copia humidi radicalis adsit , vel ejusdem paritas. Corvum enim & cervum , quovis edentulo sene sicciores , non desinunt in aliquot secula exspatiari ; & operoso venerationis quæstui incumbere. Etenim quia siccitas incipit ab ossibus , huic sagax atque provida natura , largiori alimento medullæ eidem ariditati obviam venit , voluitque esse pingue , ac minus per calores dissilabile , ut unctuosum humido ab ariditate ossium senectutem vindicaret.

Est namque ideo annosis quadrupedibus copiosior medulla , quàm juvenculis : quia ejus necessitas major. Ego itaque humidum radicale irreparabile , pro vitæ fundamento , non magnifacio amplius , ut neq ; ariditate stupescat in quantum tali , nec etiam vitam ad placitum primarum qualitate dimetiri soleo. Quia novi vitam non siccescere , ut neque à gremio elementorum hauriendam , postquam vitæ longæ & brevis alteritates , in centro vitæ conspexerim.

A U R A V I T A L I S.

Non sat egerunt Scholæ docuisse , alimenta primo in chylum , hinc dein in cruoris chymum transmutari , adeoque in hepate spiritum naturalem fieri , qui repetitâ in corde digestionem , in vitalem formetur , ac tandem in cerebro animalis fiat. Sic ut spiritus naturalis esset utendis partibus aptus ; vitalis verò , vivificandis atq ; conservandis iisdem : ut & animalis tandem , sensus motus , mentisque functionibus destinatus. Quin meo judicio quidditatem , & facti historiam amplius detegere debuissent in tam longa studiorum serie , & scriptorum repetitione. Equidè sciunt spiritum esse aliquem , illud imperum faciens Hippocratis , vitæ clavum manu suâ tenens. Quærendum & pronunciandum erat , quibus spiritus iste organis fieret , quidve ageret , simulq ; omnem ejus indolē , substantiam , atq ; substantiæ proprietates , simul & fiendi modum explicuisse : dicam igitur , quid mihi hac in parte occurrat. Ut igitur in spiritus vitalis cognitionem ducamur , primo Blas humanum hoc loco repetendum esset , sed hic , ne tædio sim , omittam , ac lectorē aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modum quoq ; alibi tradidi , quo ex quacunque planta , fructuq ; , per indita fermenta , fiat aqua vitæ. Quem modum vulgus novit , exercetq ; , dum è granis , fructi-

bus , cerevisia , hydromelite , aquam vitæ non minus quàm è vitis succo , fabricat. Est autem aqua vitæ , liquor volatilis , oleosus quidem (quatenus totus inflammatur ,) torusque pariter salsus , in quantum aer mordicat , imò & paululum in ore detentus , comburit ac vesicat gingivarum epidermida. Obiter hoc loco annotans , unicuique ac indivisibile simplex , duo esse initia chymica. Ostendi quoq ; alias , quomodo ꝑ una aqua vitæ , combibita in sale tartari siccat , vix fiat semuncia salis , cæterum totum corpus fiat aqua elementalisis , ut prius erat. Adeoque & hinc obviū , aquam esse corpus per naturam prius atq ; simplicius ipsis initiis chymicis. Dum aqua , quæ prius non inerat actu , in aqua vitæ desegmatissima , fiat tamen per sui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porro mechanicam traducendo ad vitæ speculationem , reperio quoddam vinum , parte sui vinosâ , aquam vitæ contineat. Ideoque , facile , citò , & absque hepatis atq ; fellis digestis maturitatibus , rapi per arterias stomachi , ad cor , sive , advocari immediate in supplementum , & defectum spiritus vitalis , atq ; hætenus eludere Scholarum opinionem , quæ præsupponit jecoris spiritum præcedere debere. Etenim si iusto plus spiritus vini insit stomacho , sequitur ebrietas , quantum scilicet spiritus vini largius attrahitur , quàm queat commodo intervallo in spiritum

xitum vitalem commutari. Quod sanè in primis sui commutatione arguit, simulq; digestionis & fermenti operationes. Denique & illud notabile. In vino nimirum esse spiritum quendam mitiorem, alterius ac nobilioris qualitatis participem, quam qui immediatè per distillationem elicitur, diciturque aqua vitæ de phlegmata. Quod faciliè in simplici olivarum oleo ad oculus spectatur. Quippe distillatum oleum absque laterum aut regularum additamento, quodque oleum philosophorum dicitur, multum differt ab ejus oleitate, quæ elicitur prius reducto oleo simplici, in partes dissimilares, solâ digestionè & salis circulati Paracelsi appositione. Siquidem sal circulatum, idem in pondere, & qualitatibus pristinis, ab oleo segregatur, postquam oleum olivarum in sui heterogeneitatis est dispositum. Dulce enim tunc oleum olivarum ex oleo, prout & suavissimus vini spiritus à vino, hoc pacto separantur, longèque ab aqua vitæ acrimoniam distinctus. In nobis autem, etsi cibus cum potu quadantenus putrescant (nimirum ista putredo, est modus atque medium transmutandæ rei in rem) attamen in digestionibus nostris, per ejusmodi putrefactionem, actionemque fermenti lienaris, non educitur ex oleribus leguminibus, frumentalibus aut pomis, spiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ nostræ intentio, non est sibi procreare aquam vitæ: verum longè aliud in nobis est fermentum, quo res resolvuntur in chylum. Atque aliud, quo res putrescunt, atque separantur in aquam vitæ. Hoc namque pluribus mediis fermentum introducitur: illud verò, non nisi specifica cujusvis speciei proprietate fermentali acquiritur. Etenim dum herbæ in aqua per macerationem longam, fermento suo, aut vicario, putrescunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra, in figura & duritie: quæ tamen mansa, deglutita, & bene intus confecta, paucis horis in chylum abeunt, primamque her-

barum naturam amittunt. Quocirca alias adhuc inculcavi, tot nempe esse fermenta digestiva specifica, tot putrefactionum varietates, & totidem stercora unius panis, quot species animalium pane alitorum. Imò & adhuc plura sunt fermenta in corruptionem panis: siquidem adhuc pluribus modis tam sponte, quam odore locorum, & agentium impressionibus, panis putrescit. Quodque de pane est dictum: idem de cibus aliis intelligatur. Scholæ quoque animadvertentes, nil nobis profuturum, quin in sui radice contineat vitæ præludium, atque ideo voluerunt in cruore, hepatis spiritum, naturalem actum, auræ instar gliscere. Putaruntque esse vaporem, adeoque & cum halitu confuderunt. Nesciæ, quod vapor sit aqua: non autem sit Gas, spiritus sylvestris, incoagulabilis aura, atherque. Putarunt itaque, quod vapor è cruore extra venato exhalans, prout aliàs è quolibet tepente liquore spirat, esset ille cruoris spiritus, unde materialiter spiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex professo. Enimverò quicquid in sanum stomachum descendit, si conficiatur à Splenis fermento, accescit fermentali ac specificâ aciditate nostræ speciei. Ac tandem in cruorem vertitur, prius abinde sequestratis superfluitatibus. Qui cruor post metam suæ digestionis in cor transfertur, & sanguis fit, qui in Sacris dicitur spiritus rubens, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in spiritum vitalem transmutare, ejusque residuum pari ultimam solidorum digestionem, atque tandem absque illa sui residentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipso oportet esse volatilem, & spiritus indolem assumsisse in corde. Porro istud acidum stomachi, totum vi fermenti fellei convertitur in salem, prout alibi de digestionibus. Separaturque actualis falsedo, cum urina & sudoribus, quia evasit excrementitia. Cruoris verò ipsa massa, cum nequeat in spiritum transire, nisi fermento vitali

cordis. Cruoris inquam in sanguinem, & sanguinis in spiritum transductio substantialis, fit tota pertotum, sine ulla residentia, & separatione heterogeneorum: eo quod excrementa prius inde sint abducta. Estque cordis irrequieta substantia, continuo circa hoc transmutationis munus occupata, ut indefinenter è cruore sanguinem arterialem, & ex hoc spiritum vitalem efficiat. Usque adeò non præexistit aliquis spiritus naturalis in cruore, unde velut è materia ex qua, spiritus vitalis fiat. Sed ipse totus cruor, si opus fuerit, fit sanguis arterialis, atque inde spiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & sanguificatio in corde. Nam unum, est chyli in cruorem vera transmutatio, & generatio novi entis. Aliud verò est cruoris in sanguinem volatilem, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum sui inspissatione, & liquidi excrementi, sine lotii separatione. Spiritus verò vitalis fit cum inspissati liquatione, & aërea extenuatione, ad quam sanguis scilicet præbet gradum sive medium. Fateor equidem, spiritum vini, rapi, ut spiritum, in arterias, tanquam aliquod simplex symbolizans, atque præviè dispositum, ut facile in spiritum vitalem transcendat: sed ex hinc Scholæ nil pro suo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipse esto spiritus hepaticus coagulatus, & vitalium spirituum præexistens materia. Qui sanè spiritus, corporis naturam habet, cum potentia ut spiritualizetur. Itaque prout à cordis fermento, cruor fit sanguis arterialis ac spiritus volatilis: ita in arteriis tanquam cordis stomacho, desumptoque fermento cordis, ipse sanguis in rempubl. spirituum transit. Imò & secundarii humores, sive proximasolidorum nutrimenta, sunt sensim volatilia, ne post se residuam residentiam relinquant: sed totali sui transpiratione egressum faciant. Cor ergo fabricat suo fermento, è cruore sanguinem, quem eadem operâ aptat exte-

nuatque sic, ut porro in arteriis tanquam suo stomacho, tantundem vitalium spirituum è sanguine fiat arterialis, quantum sanguinis grossities, renitensque substantia permittit, tantulo spatio, quo in arteriis agitur, fieri. Estque univoca propemodum actio, dum cruor in sanguinem, & sanguis in spiritum transit. Quia non differunt officinis itemque digestionis, extenuationis & subtiliationis gradibus. Tantundem namque sanguinis nascitur è cruore, tantundemque è sanguine spirituum vitalium eodem cordis fermento conficitur, quantum sibi cuique opus est. Et vires conficiendi valent. Nec sufficit adhuc novisse, cruorem in sanguinem arterialem adscendere; sanguinem verò partim in spiritum vitalem transmigrare, partimque abire in solidorum nutritionem. E spiritu vitali quoque tandem fieri animale, quique in suis nervis ultimam recipiat determinationem. Ita quidem, ut spiritus visus fiat in nervis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus, gustatus esset planè inutilis: prout & spiritus animales tactuum auctores, metui sunt impares, & vicissim. Quia insuper spiritus vitalis medullam novissè oportet. Enimvero ex acido chylo partim fit cruor, partimque urina & sudor. Salsedo verò illa urinæ excrementosa est spiritus volatilis & salsus, qui terræ confermentatus, tandem sal petraë formatur: quapropter spiritus ille salsus est excrementosus. Cruor verò per distillationem nobis monstrat etiam spiritum salinum, planè volatilem, odore nequicquam, ut neque gustu distinguishilem à spiritu urinæ. In eo tamen essentialiter diversam, quod spiritus salis cruoris, curet epilepsiam: non autem spiritus salis lotii. Hinc saltem constat, in cruore esse spiritum salsum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis transmutetur, verbis explicari nequit. Eò quòd naturæ ipsa

ipsæ à priori non sunt demonstrabiles. Fermentorum namque sunt essentielles operationes, in rerum transmutationem: non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad dispositiones faciendas duntaxat. Est ergo spiritus vitalis planè falsus; ideo balsamicus, & custos à corruptione. Ut quanquam aqua vitæ facilè in spiritum vitalem migret; non est tamen hic oleosus, aut combustibilis instar aquæ vitæ: sed spiritus vini, solo fermenti tactu, facilè totus in spiritum falsum mutatur, & indolem inflammabilem exemplò amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per spiritum urinæ, aqua vitæ unico instanti in offam subtilem coaguletur. Quod de sale sanguinis volatili, multò evidentius fermento cordis effectivo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitacionem aliquantisper tolerant, licet affatim tum multumque vini meracioris hauserint: attamen non facilè inebriantur. Eò quòd propter urgentem necessitatem, citissimè spiritus vini in cor, & arterias, spirituum penurias, attrahatur, subitoque in spiritum vitalem formetur. Restaurat inquam vires, nec tamen tum inebriat: eò quòd non amplius peregrinus: sed facilè domesticus factus, in cor tractus, dein per arterias quoquo versus dispensetur. Non arguit enim in adversum, quod spiritus falsus petra, sit acidus, ac quod proinde vitalis spiritus, acidus esse debeat. Neque enim spiritus, unde sal petra in terra fiebat, acidus tum erat. Estque ideo spiritus vitalis falsus, viciniorque spiritui lotii, quàm falsus petra, qui propter adustionem & extractionem, semper nova sui concreti est creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum est fundamentum, volatilizando & falsum faciendo: hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim præviæ digestionis, sunt toridem dispositiones ad vitales functiones & necessitates. Membro enim semel stupefacto, si sensus

redierit, id sanè cum sensibilibus stimulis & punctationibus fit, quæ verè falsedinis sunt indicia. Quod autem totus cruor sit merus sal, non aliunde clatius deduci potest: quàm quod homogenealiter totus in ascite, & in ulceribus, in falsum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit spiritui vitali qualitas falsa, acuta, & materia subtilis, si conservandis membris sufficere debebat. Rubedo quoque cruoris, flavedinem assumit, dum sanguis fit arterialis, eo quòd rubrum per salis acredinem flavescit in sui dissolutione. Nec tamen sanguis omnem rubedinem amisit, siquidem pars ejus permanere debebat in solidorum membrorum nutrimentum. Mortuum est quicquid hæcenus dixi, spiritum vitæ esse falsam aporrhæam, acutam, & de sanguine factam per sua membrorum vitalium fermenta. De vitæ ergo spiritus dicam. Etenim cum vitæ munus fungi debebat, non requirebatur ut esset in specie liquoris falsi, aut sanguinis, vel ut illudat sub imagine falsæ exhalationis: ut quia vivere primario, vitamque suscipere debebat, illuminari, ipsi fuit opportunum. Non sanè lumine urente, inflammante, aut igneo: sed lumine simplici, vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ sensitivæ: & quidem de specie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum splendeat instar oculorum felis: sed & circumcirca tenuè lumen effundat. Lux ista exstinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen, finge, quod spiritum vitalem illuminat, quoad vivit lucet, & propagatur in recenter factum spiritum, debite elaboratum. Et quòd impurior, minusque elaboratus fuerit, eò lumen istud esse tenebrosius. Exstinguitur autem in nobis lumen istud, perstite spiritus materia in peste, venenis, &c. prout per syncopen & palpitacionem lumen exstinguitur, & spiritus evanescit. Sub mor-

tem

tem quoque, oculi membrana, manifestâ luce defuitur, planè visibili. Non est tamen par lucis illius essentia in nitedulis, quæ in nobis, ut solo videlicet gradu à nobis discrepent. Sed sunt tot luminum horum species, quot vitalium creaturarum. Divinæ id nobis largitatis indicium, quod luminum, quæ nobis unica sub notatione comprehenduntur, tot sint species, & vitales differentiæ. Utpotè quod illæ lucēs sint ipsæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeo patrem luminum ter gloriosissimum ludere abundantia genericorū luminum, non minori prodigialitate, quàm in vultu humano unico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Est quippe pones ipsum quædam luminum vitalium republ. & innumerabilium civium cohors: cujus similitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id est, per lucem vitalem. Est ergo spiritus vitalis, sanguis per vim fermenti & motus cordis, resolutus in auram falsam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis est calidum; In pisce verò friget actualiter sic, ut nunquam quamdiu vivit ac subsistit, queat ad caloris potentiam adspirare. Non est igitur calor noster, humidi primigenii consumptivus: ut neque proinde, defectu caloris, pisces, mortem effugiunt hætenus: licet humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè, in mari glaciali. Neque enim Capuccinus nostras, maximâ parte anni, à pedibus in ventrem usque frigans, nec sentiens se pedes habere, proinde humidi alimentarii non tolerabit quotidie transpirationem, aut recusat alimentorum refectionem, aut Capuccinus illis partibus mutatus est in piscem: quod alioquin esset necessarium, si calor esset fundamentum vitæ primarium, non autem adjacens, & comitans. Absit, nescire aliam esse consumptionem humidi à calore: aliam verò quæ à fermento extenuante promovetur. Hæc

siquidem nullam fecem, aut residuum ali-quod post se relinquit. Illa verò topium, vel carbonem. Adcoq; prior tendit in inspissationem: posterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor insurgat, qui memora pruno, & igne persico adurat, gangrenetq; escharam moverat, & subinde ghitis instar carnes erodat. Ita nempe sunt opera corrosivorum salium, actus degenerationum ex-legum à Republ. vitali proscriptorum. Perinde enim per laxativa venena totus cruor in putrilaginem resolvitur. Errores enim alienigenorum seminum violentiis adscribendi, sub quibus vitale lumen degenerat, non secus, atque compressio forni, ignem excitat. Porro spiritus vitalis, per aortas arterias, in caput scandit. In cerebri medullio autem est unicus sinus, qui supernè inspectus, duplex videtur, sed elevatâ fursum camerâ, unitatem ostendit. In hoc autem sinu, definit arteria in vas rugosum, & alterius texturæ, quam cætera arteriarum compago. Hæc ergo disfluit spiritus vitalis, in sinum cerebri, pro ministerio Imaginationis, memoriæ, & pedissequarum facultatum spirituum: quæ omnes pariter fundatæ sunt in spiritu insito, cerebri incolâ. Hinc autem, si spiritus influens pergat in oscula nervorum incipientium à cerebro, vel cerebello, proprietates acquirunt ibidè destinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à spiritu vitali essentialiter non differre: sed in essentia suæ latitudine plurimarum proprietatum esse capacem, juxta Idearum sibi impressarum latitudinem. Qui namque ad linguam desluit, gustatum efficit, qui tamen in digito non gustat. Quia particularem organi determinationem induit, ab-que naturæ suæ transmutatione, ne tot essent spiritus animalis subdivisiones, quot officiorum pluralitibus diremta ministeria. Interim rem voca, ut lubet.

VITA MULTIPLEX IN HOMINE.

O Stendi alibi in utero monar-
chatum, adeoque & vitam
singularem: qua scilicet post
mulieris mortem, prolem
adhuc enititur. Vidi & mu-
lierem, quæ nunquam caduco corripie-
batur, nisi instante partus dolore; nec ces-
sabat etiam nisi post partum. Ostendi quo-
que vivere quidem lieniformem quan-
dam carnem inter secundinas & acerabula
uteri obnatam: ejusque vitam sibi prop-
riam, sic ut non vivat vita matris aut foetus:
sed quadam promiscua, non quidem vita
sensitiva, quanquam vegetetur vi quadam
vitali: non autem animæ ejusdem herba-
cæ, aut vegetantis favore. Tandem quo-
que venis suam à morte hominis adhuc
permanere vitam, quâ multos dies ab obi-
tu personæ, cruorem in se detentum à co-
agulatione præservat, & hætenus vitâ
quadam illustrat. Quapropter venarum

esse aliam vitam, qua nedum vivat: sed
& in vita ipsum cruorem conservent. Po-
stremo & demonstravi, vitam quandam
peculiarem musculis inesse, cum facultati-
bus sensitiva & motiva, per quam se ten-
dunt pavido spasmo omnes ad sensatio-
nem mortis. Ut patet in tetano, rigoribus
& convulsionibus, in quibus tam in vivis,
quàm à morte, musculi moventur invitâ
voluntate, etiam post vitæ extinctionem.
Et quanquam hæ vitæ variis subjectis di-
stinguantur, & munium diversitate mani-
festentur, omnes tamen originaliter à se-
mine oriuntur, vesanæ sunt, subjectis suis
implantantur, & vitæ integrali ut parti-
um formæ insunt totali. Quare nec con-
siderandæ sunt in tractatu de vita longa.
Utpote quæ sine spe fomitis pereunt, sal-
tem mox à morte hominis. Memorabi-
les tamen in morborum alteritatibus &
indicatione curatiæ.

FLUXUS AD GENERATIONEM.

Generationis nostræ initia
somnia - tenus vidi, & cala-
mo describam, quantū ver-
bis potest. Inprimis vidi u-
terum plicis, inimitabili ar-
tificio contractum, seseque sub conce-
ptum pandere, per proprium Blas magne-
ticum: idque adæquatè ad seminis exten-
sionem. Quæ scilicet plicarum diductio,
vel apertio, causat suctum, & attractio-
nem seminis, ratione vacui. Atque in eo
rhombus cōceptionis jacet pro sexu femi-
neo. Siquidem continet causam immedi-
atam complacentiæ, & attractionis semi-
nis in uterum. Neque enim alias in con-
gressibus, utut voluptuosus, fit ulla un-
quam plicati uteri expansio, nisi in ipso
conceptus instanti: hinc namque bruto-
rum ferè infallibilis conceptus. Siquidem
non est ulla uteri diductio voluntaria,

ut neque artificii subjecta. Quin potius
quodammodo superans naturam, ostendit
Deum humanæ generationis Præsi-
dem, continuatæ in posterum juxta ver-
bum benedictæ propagationis. Crescite,
& multiplicamini. Est quippe Dei digi-
tus, qui hos diducit loculos, sine medio
organico. Quod in Sacris dicitur: Deus
aperuit uterū Sarai. Profecto tota genera-
tionis historia naturam excedere videret-
ur, nisi acquisitæ propagationis jure & cō-
tinuata sui frequentia intra naturam esset
recepta. Quisquis ergo prolium exspecta-
tionem meditatatur, non viderem salacem,
non seminis abundantiam, imò nec sanita-
tem exspectet: sed omnino atq; primariò
præfatum uteri magnetismum. Et ex parte
virilis sexus, semen nullo infame conta-
gio. Alioqui namque, uterus semen malè
imbutum semel recipiens, illud rejicit, nec

deinceps se aperit, ut intrò fugat in vitam istius viri semen. Sæpe namque in secundis nuptiis concipit uterus, qui primo thoro fuit sterilis. Debet autem idcirco extensio uteri, semini adæquata esse ratione vacui vitandi. Deinde, omne alienum est generationi hostile impedimentum. Tum demum, postquam virile foeminino semini sociatum est, in præfato concavo uteri confestim cessat illius magnetis succus, clauditurque uteri ostium prope ejus cervicem. Uterus verò, contentum undequaque & adæquatè, excluso omni aëre, benevolo semine amplectitur, incipitque amborum exactior commistio, propter occultam syngamiam, utrimque in feminibus explicatam. Mox dein, tametsi conceptum semen initio turbidum sit, atque opacus liquor: attamen biduo abinde, transparentis albuminis similitudinem assumit. Sexto autem die (neque enim prius) apparuit mihi feminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui post, decimo tertio die hominis figurà umbratiler dotatus fuit, cum aliqua clarificatione suæ spissitudinis. Tum enim semen decimà forte sui parte accreverat, sibi que primigenio nupserat liquorem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in feminibus inciperet meditari mox sui incrementum. Etenim ut repens lac, sese statim incrustat pellicula: ita & semen mox à triduo sese pelle loricat, quæ tamen sensim evadit manifestior. In eo tamen utraque toga differt, quod lac pellem, saltem contra aërem obducit: semen verò, undequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à spiritu formatore: sed à calore, separante lactis alteritates. Hinc namque fit, quòd è lacte viscidiores, pinguiioresque & viciniore semper partes, ad pellificationem deligantur, per separationem à reliquis: quibusque absumtis, cessat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt

materiæ disparitates. Quod in seminibus ad generationem collectis ac dispositis, non accidit. Porro quamvis aura sub hominis figurà cerneretur: nondum tamen character sexualis notari à me potuit. (Post aliquot dies à visione incidit in locum Apostoli, non erit Græcus aut Ebræus, non mas aut femina: sed unum omnes in Christo.) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata sese demergeret, atque planè desponsaret intra albumen, ac quasi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in femine rursus quoddam chaos opacum. Quo intervallo sibi secundam visibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, sibi fecerat, per vim formativam & transmutativam. Aura nimirum hæc formatrix, dum sculpsit corpus, non utitur separatione, nec ideo opus habet materiæ diversitate, quâ sibi in typo propositas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum prius apparuit spiritus ille formator, sexuum signaturâ insignitus, non tamen amplius per totam feminis molem obambulans indistinctè: sed quadam sub confusione, illi triduo propria, tota ista hæc aura, singulis in partibus (licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus, & fluctuans in ista massa. Sed unicus insitus, sibi per partium rudimenta continuus, totam generationi repartitionem absolvebat. Fuitque suus iste labor, indefessus, sine labore tamen atque rædio. Et quamquam in opera non lassaretur, vicarium tamen sibi adscivit. Etenim magis magisque partium distinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori sanguine, sibi que format humidum radiale, solidarum partium constitutum: quapropter & à materni sanguinis spiritu vitali, sibi incrementum atque fomentum haurit, quod nimirum sibi mox assimilât unione perfectissima. Alitur nempe, & crescit spiritus in semine
nis

nis adumbratione, non secus atque ipsa embryonis corporea moles. Influens tamen spiritus, non mihi visus ante diem 32. à conceptu. Tenuis quidem tum adhuc, & sanguine materno defunctus, in viciniam speciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem sive splendorem vitalem adeptus erat, simul & staturam humanam: sed conglobatam expressit. Deformem tamen, ob capitis disproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò post aliquot momenta, subito, hæc lux seipsa est facta lucidior. Sensitiva anima, quanquam in brutis speciem faciat, ideoque per se subsistat: In homine tamen, non speciem: sed luminis tantam subordinatam alteritatem, sive gradum ad mentem, continet. Ideo vix subsistentem absque mente. Ac licet in homine sit vita sensitiva: ac non est ens specificum à creatione: sed seminale, per libidinem Protoplasti occasionatum, cuius character à mente totus coercetur. Vita ergo sensitiva sub splendore cœruleo & obscuro, informat statim spiritum seminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4. 5. 6. aut 7. puncta funis pedalis. Quia semina distant dispositionum perfectione: distantque ideo seminum formatores spiritus perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod uni conceptui una sit quadragenaria, id alteri secunda obvenit, vel tertia, nec tamen propterea empsychofes tardiores vel segniores, imperfectiores velocibus, non secus atque præcocia ingenia, sunt non raro tardioribus postponenda. Tota saltem generationis nostræ series spirat augustum aliquid. Etenim quantumvis opifex formator Archæus humanam in se figuram contineat, & corpus ad sui similitudinem figuret; non est tamen fabrica humana, ab initio, in statura erecta, ut neque confusè globata: sed curvata, quomodo caret fetus in utero. Falsum est ergo, quod natura ubiq;

sit circularis. Quippe quæ ubique suis voluit satisfacere finibus, qui ab Opifice glorioso naturæ, & non à natura induatur. Neque enim aliquin à genere ante, recurvata reflexio inditit spiritui seminali credito: sed procedit à digito ejus, qui à fine usque in finem disponit omnia suaviter. Confestim itaque concepto semine, uterius clausit ostium infernum, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique, vasa uterina imperio subiecta, supernè etiam, velut addito hostiario, clauduntur: quia tum nova oritur in utero respubl. nova futuri fetus œconomia: ideoque & in confinibus vasibus singularis culina erigitur. Usque adeò ut embryo, non è cruore hepatis: sed puro putoque sanguine arteriali, dudum alatur, & crescat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus est proprio orbe) est instructa, uteris cruorem præparat, quem embryoni propinet, everriturque proinde, quicquid minus utile occurrit. Adeò ut toto illo motu, plerumque mater se malè habeat. Siquidem cum non amplius per emunctorium uteri expurgari possint sordes, quæque nec partus maturitatem queant expectare: sordes, in bonas retro eunt, conditionem extremi nanciscuntur, & foras, per vomitum, aliasque sentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè fit, cum menstruo careant, & importunum congressum non admittant. Denique conceptus hominum, non ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum sanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum poenarum piarione unius congressus puritum, præ brutis pendet. Embryo ergo, sanguine arteriali, in culinæ utero vicinis præparato, primum alitur, donec post primam quadragenariam, vivente potius animâ, suis sit juris. Culina verò præparatoria, in carne lieni-formi, qua utero adheret secundina, ex-

erectur. Tarda idèd & sæpe irrita sunt foetus auxilia, & oretenus matri exhibita: eò quod ante introitum ad embryonem, recoquantur singula. Iterumque in ipso foetu, antequam eundem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos sit ferendo, blandioribus assuescit. Ita namque dudum pascitur sanguine arteriali, qui nulla post se stercora deponit. Nam quæ nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, sunt cruoris jecorarii reliquæ, qui non nisi plerumque post tertiam quadragenariam, primum in præfatas culinas admittitur. Suntque hæc nimium excrementa, quæ partus necessitatem maturant, & sollicitant. Enimverò insitus semel femini spiritus, in semina demersus, statim corporis necessitates, si non prænoscat, saltem addiscit, & dein consanguineum sibi spiritum, quadam cognationis symphonia, in alimoniam trahit. Uterus tandem, foetus maturitatem sentiens, sese corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Sæpe etenim abortum detinui comminatum atque inceptum: quandoque verò, non potui. Detinuisse verò me agnovi, quoties abortus causaret ex symptomatica thymosi sine præmatura expulsiua, aberrante scilicet utero. Remedique operabatur cohibendo, sopiendo, sedando, & placando præfatos uteri furores. Sed abortum præcavere non potui, quoties casus matris ex alto, multaue perturbatio terroris, mæoris, iræ, &c. inordinatorum. Itemque si foetus monstrositatem insignem haberet, quæ non segne ad expulsionem calcar addit. Vel si foetus moriatur, aut insigni debilitate tabescat, aut deficiat.

Itemque si mater percussa validè, antequam propria viveret quadra, ad se retraxit spiritum arterialem. Qui si abinde mox redierit, tamen eundem velut syncopizatum invenit, cui ita tenellæ, vix vita re-connectitur. Hoc pacto semivitalis conceptus subinde molam, aut fatuum germen abortire assolet. At id vix paterni feminis defectu evenit: eò quòd semen sterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeoque nec concipitur. Vel si attrahitur, iterum mox stultæ uteri libidine excidit, irritatque conceptum. Degenerat autem semen in molam, propter externas incidentias, femini supervenientes: quibus Hippocrates ait semina abduci, quo nolunt. Mola ergo fit, dum spiritus in corpus feminis demergitur, spoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem pristinam. Demersio itaq; sola potest figuram è spiritu formatore præcipere, si nimis dudum sopitus intus soporatur. Visio autem somnialis quanquam vix semiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationis successivas periodos, simul velut in speculo rei repræsentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aspectus, alteritates, simulque errores in unitatem collecta stabant. Expergestus autem, cheu quantum ingemui similitudinem nostræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeoque non immeritò Adam planxit per seculum mortem Abel. Exosam tantisper dolens brutalem generationem, totoque illo seculo uxorem non cognovit. Perpendens, quod natura in sui radice jam deturpata, ærumnas originales, & necessariò durabiles passura esset.

L U N A R E T R I B U T U M.

Um sola mulier inter animalia (demtâ fortè simiâ) patiatur menstruû, videaturq; ob hoc sideris lunaris operationes experiri: garriant autem

Scholæ plurima de mēstruo, tanquam foetus ordinario alimento: oportuit sanè illarum iactantias, in tractatu de vita longa detegere. Inprimis namque luna, non accumulât vel expellit hunc cruorem: licet uteri

uteri purgatio coincidat cum cursu lunæ. Nam istud coincidere utrique termino est per accidens. Etenim alioqui si ista muliebris purgatio, à Luna ipsa esset, omnes feminae utique eodem die, saltemque in eodem habitarent climate, essent menstruæ. Vel saltem juvenulæ omnes cum novilunio idem pariter paterentur. Quod falsum est. Etenim si aliquot naves prætoriam aut tribunitiam unam sequantur, obscura nocte laternam pro fanali habentem: laterna quidem signum duntaxat sequelæ præbet: sed ventus, clavus, claviq; rectores, erunt causa immediata efficiens infectionis. Sic luna instar facis septimanis quatuor & horis sex absolvit pensum circuli: sic etiam mulier ob rationes mox addendas. Mulier enim conceptionem genituram, de suo augere atque alere debebat, in justam fortis procreitatem, editumque infantem suo cruore in lac verso pascere: ergo necesse habuit copiosiore cruore, id eoque, dum in ejusmodi fines non absorberetur, superfluous quoque fieret, & per consequens excerni. Imò quanquam mulier multò minùs edat, bibatque, quàm vir: pluri tamen cruore scatet. Id est, officina cruoris plus sanguinis efficit in muliere, quàm in viris, etiam è parciore edulio atque potu. Unde necessariò demum consequitur, Plus in muliere in alimentum utile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At ut constet, quis qualisvè sit cruor ille superfluous, sciant omnes, Quòd cruor humanus renovari debeat dierum spatio, quo luna per zodiacum singulos metitur cursus. Istud nempe est spatium, quo cruor suo custoditur balsamo, & diutius reservatus, corrumpitur. Siquidem qui cruore abundat, necesse est, ut in vitæ familiam eundem alendo absumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, scoriasvè alias, sudorem vel excrementa morbosa tranfmutet. Mulier enim poros habet exiguos, carnosà membrana, super epidermida, ipsi multo adipe dives est, neque ideo potest in alimoniam con-

sumere, quantum superabundantis in se cruoris indies conficit. Nacta ergo meta cursus cruoris, effectus fit omnis superfluous, què proinde ejicere satagit natura, eumque ad venas uteri tanquam destinata emundatoria sequestrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines jam narratos menstruum, solius sit muliebris cruoris superfluitas. Fitque onerosus ipso titulo, quo superfluous: eoque adhuc magis, quod tum exuat spiritum vitalem. Non secus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein virus, viresque in pejus acquirit cundo. Tandem autem recentis cadaveris proprietates horridas assumit. Propterea nempe menstruum primorum dierum, magis est infectum, quàm quòd subsequutivis diebus effluit. Nam tametsi expulsiò menstrui, sit venarum proprium munus: atamen ejusdem collectio, prout & renovatio, ac sequestratio, pertinent ad monarchalem uteri Archetum. Ideò nempe exosum maximè, celerius foras ejicitur, quo prius à bono cruore secreverit, & hæcenus diutius circa uteri venas detentus, atque ob id virulentior magis. Denique etsi hoc virus specie cruoris ludat, deposito vitalis balsami favore tamen, per gradus, ad liquaminis cadaverosi malignitatem adscendens, assumit veneni indolem, & à pristinis cruoris natura & proprietatibus degeneravit. Quod probat mechanica. Siquidem linteum menstruo tinctum, si demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in posterum indelebilem: quæque tertia saltem elotione, excidit è linteo foraminato, non secus ac si spiritu sulfuris acido corrosum foret. Id quòd cruori humano aliàs est exoticum, sive per nares, vulnera, hæmorrhoides vel dyfenteriam profluxerit, vel demum si lividi-oris grumi instar ab ulceribus exciderit. Unde quoque constat, menstruum habere proprietatem aluminosam tinctoriam,

ac præterea cadaverosum virus acutum, erosioni aptum. Quatenus autem semel sigillo vitalis Arcei poriebatur, quod dein privatum, vim fermentalem, potentem contagio plenam, hostilesque acerbitates nanciscitur. Cruor enim iste, diversis malitiæ gradibus, varia intus misera mulierum pathemata concitat. Nam ubi semel ad venarum uteri hospitia, à cætero cruore sequestratus, malignitatis præfatam acrimoniam suscepit, atq; inde retrogrado revulsione motu (qui fit vel per largas venæsectiones, vel uteri symptomaticas excandescências profluviorum concitatrices) intra venæ cavæ caudices reorbetur: syncopes, palpitationes, convulsiones, & non raro strangulationes horribiles efficit. At si cruor menstruus, nondum ad uteri venas deductus, aut planè à reliquo secretus, adeoque incedum ultimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaque symptomata passim conspiciuntur, excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exsangues, emaciatas, impuberes, & Rotulas, carere menstruis, quia & superfluis. Falsum quoque est, Omnem cruorem menstruum, absque distinctione esse venenosum, vel innocuum. Itemque, quod in utero nutritur, grandescimus ex menstruo. Siquidem cruor muliebris non ante conditionem habet menstrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effertus, vinctusque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Ut neque excrementis vescitur, qui cibos edit. Imò quod amplius est. Cruor qui in vel mox à partu excernitur, non est menstruus, defectu conditionis, eò quod non sit à præcedenti lunæ cursu superfluis. Dein etiam, quia non coacervatus, carnosus, non aluminosus, non tingens lineæ, nec à toto segregatus, nec ad loca Uteri proscriptus in expulsionem. Ille enim, qui copiosus sub & post partum excernitur, quoque retento, mox dein muliebris delira interitum minatur, cruor qui-

dem est; non tamen matris menstruum: relictus enim est à fetu, qui cum ab empsychosi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra se, in vasis uteri. Quapropter aliam sibi adscivit proprietatem, quam matris, & quam menstrui. Hospes enim ille, cruoris menstrui quidem habet speciem: alienæ tamen familiæ adoptivus, & matri factus exoticus, ferio est expellendus, non alias sanè quam ipsæmet secundinæ. Omisus verò atque derelictus, corumpitur, & mortem infert. Cæterum cum in prægnante nullum prorsus sit menstruum, per consequens nec fœtus ille alitur: sed puro sanguine matris, putoque cruore dein, prius adhuc suis culinibus depurato: falluntur ergo Scholæ, docentes exanthemata, morbillos, seu variolos, unicuique propemodum mortalium debere, propter tributum alimenti menstrui. Etenim observabant, rarò aliquem bis feriri isto morbo, rariùsque fortè ab illo excusari: quapropter communem indagantes causam, effectum, unde fetus nutriretur initio, in menstruum retulere. Ast in omnibus circa rerum cognitionem, sibi mutuo subscribere, in fabulas & conjecturas lapsæ sunt. Inprimis namque non considerârunt, impossibile fere isto morbo immunem fieri quempiam, si pariter menstruo nutriantur indifferèter omnes. Deinde quod certo, uno, ac statuto velut criseos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno scaturire, virûsq; secum ducere, suo fermento cruorem inficere, aliosq; adstantes (præcipuè verò pueros) contaminare, quodque venenorum interna essentia, non sit demonstrabilis à priori: adeoque per effectus, proprietatè veneni metiamur. Prout à fructibus arborum. 1. ergo venenû variolorum esse duntaxat humanæ speciori propriû. 2. Naturam facile pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa stomachum, adeoque in centro corporis. 4. Partes semel hoc veneno obsessas, illud à se repellere occisimè versus superficiem. 5. Officinas illius vene-

veneni, postquam semel ejus tyrannidem senserunt, hostili deinde aversione & horrore edoctas; magna præcautione illius generationem vel ab ipso initio præpedire, ne, uti prius, incaute in illud incidant. Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menstruo. Quale autem istud sit, describi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non posse menstruum in causam trahi, ob antedicta. Igitur primum menstruum peccat in materia, propter solam abundantiam. Dein gradum subit. Ut primus sit, quo cruor ille, à præcedenti lunæ cursu, est superfluous. Alter verò simulatque separatur à reliquo. Tertius autem, dum circa uteri vasa deputatus resedit. Quartus, qui aliquantisper ibidem hæserit, & viam mortis intraverit. Ultimus tandem, dum jam ut cadaver, & in auras elapsus est. Peccatur ergo à Scholis, per venæ sectiones, dum virgines ex parte menstrui palpitationem sentientes, succurrere satagunt, sine distinctione. Nam quamquam menstruum primi gradus, per phlebotomiam revulsam, palpitaciones sedet: In tertio tamen menstrui gradu, exitiale remedium prædixi archiatris nostris. Eò quòd inanitis brachii aut popliti venis, retrò tractum menstruum à viciniis uteri, in venas observaverim. Siquidem, quæ non manent inanitæ; sed communione continuitatis replentur iterum: sicque post ingentes palpitaciones, pulsuumque intermissorum pausas, vel post subsequentes laterum dolores acutissimos ex utero (propter nimirum virus aluminosum tertii gradus) virgines repetate exinctas propter phlebotomiam me invito institutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars esset cruoris superstes relinquatur. Malim equidem naturam in sequestratione & expulsionem juvare: quàm indistinctum cruorem hauriendo, naturam debilitasse. Istud adhuc notabile: quòd licet morbos, per dige-

stionum classes distinxerim: Menstrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quòd menstruum nec digeratur, neque digestioni sit recrementum, adeoque alterius est conditionis. Nam primò peccat abundantia bona, dein superfluitate onerosa; mox privatur vitâ, & virus evadit. Porcos tamen sanat in lepram vergentes: prout & confestim equos, ex potu intempestivo contractos, si tantillum menstrui potitent. Itemque menstruum alterius mulieris virulentum atque verum, paucis guttis exhibitum, confestim strangulavit mulierem profluvio laborantem. Cruor autem qui tandem in profluvii copiosus excernitur, paucis guttis potus, profluvia sistit. Porò quòd sola mulier (demtâ forte simiâ) menstrua patiatur: ac licet menstrua solam accusent abundantiam. Vacca tamen ubere arefacto, non patiatur menstruum, aliàs plurimo diffusus lacte: denotat, quòd cruoris abundantia sit quidem causa materialis: at non proinde finalis, quamq; idè inter naturales non redegi: eò quòd solus Omnipotens omnes omnium fines causas intra se claudat, qui cuncta suaviter disponit pro inscrutabili iudiciorum suorum abyssu. At si lubeat causam hujus inquirere, certum est, Evam post esum vetiti pomi, prurigini libidinis se subnoxiam fecisse, virum in congressu excitasse & admisisse: hincq; conceptam naturam humanam corruptam, atque degenerem deinceps perseverantem. Cujus corruptioni ergo, posteri incomparabili puritate orbi sunt. Unde conjecturæ locus: quòd Eva per membrum, quo multis arumnis subnoxia evasis, testari apud posteros, lapsus sui successivam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex sancto spiritu concipi debebat, cloaca sordium evasis, testaturque abasum, & culpam peccati indelebilis: idèoque & tolerat. Quia in dolore paries filios brutorum instat, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque ista male dictio introiit in natu-

ram, & permanebit. Atque eâdem lege etiam menstrui necessitas. Ante peccatum enim clauso utero egressus fetus, dolorem non causasset. Quocirca ex præmissis argumentari licet. Incomparabilem Dei Genitricem virginem, Arcam federis, corruptionem nullam in se nunquam admisit.

se, & per consequens, nunquam menstruo obnoxiam, ut neque muliebres incommoditates passam. Quippe quæ merito lunam, lunæque proprietates, divino nutu pedibus substratam habet. Cui post Deum, honor & laus.

V I T A.

SI de vita longâ tandem mihi philosophandum, intue dum primò, quid vita; dein, quæ vita hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps sensitiva & brevis, quæ morbo- sa, quæ sana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorsum ex meis præmissis repetere convenit aliquot documenta. In primis ergo vita est lumen & initium formale, quo res agit, quod agere iussa est. Hoc autem lumen à Creatore rebus infusum datur unico instanti, prout à silice ignis excutitur, sub formæ identitate ac unitate clauditur, perque genera & species est distinctum. Non est autem lumen igneum, combustivum, humidi radicalis consumtivum. Tam in pisce est vitale, quàm in leone; tamque in papavere, quàm pipere. Nec etiam in nobis calor deficit, ob humidi radicalis consumptionem: nec vicissim humidum deficit, caloris defectu: sed sola duntaxat potestatum vitalium, adeoque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magna le, locus, &c. sunt creaturæ neutræ, non substantiæ, ut neque accidentium catalogo comprehensæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita distinguo, exceptâ utrobique mente humanâ. Quædam scilicet vita muta est, & vix apparet, qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen vivere ac defungi se, per suas declarant notas, & virium vitalium insignia. Altera deinde paulò est explicatior. Qualis in rerum feminibus, ad periodum suæ speciei tendentibus. Tertia demum visitur in plantis, seipsas augmentibus, & successiva multiplicatione

prolificantibus. Quarta denique per motum, sensum, arbitralemque electionem manifesta in brutis, cum aliquali imaginationis discursu. Postrema tandem, in mente immortalique substantiâ nunc obscuratur, & per animam sensitivam sui vicariam, quadaptenus explicatur. Non est igitur vita balsamus, non mumia, non denique spiritus sanguinis, licet hic sit corporis conservator. Eò quòd vita non sit materia, imò nec substantia: sed ipsissima rei forma.

Porro de vita hominum immortalis dicturus, textum sequar. Epimvero quia infracti præcepti poena, mors erat: Mors enim non ex Deo, sed ex conditione legis advenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, ut neque medicamentum exterminii in terra. Idque duntaxat respectu hominum est intelligendum. Neque enim universi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conspurcari debuit: adeò ut bruta, nostri generis prævaricatione sint morti facta obnoxia. Siquidem vel ante peccatum bruta mori debebant, quorū nempe quædam, aliis in escam & pabulū substituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum saltem annihilabilis vita atque forma unum quid erant. Perire scilicet formas illas fuit necesse, quæcunque corporali seminum connubio, primas sui antecessentes, & subsequentes dispositiones nanciscuntur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis, non autem ejusdem separationem cum separati conservatione includebat. Complacuit itaque sibi immensus, quòd hominem conderet in

in proximum divinæ majestatis simulacrum vivens, nec morti obnoxium. Ideo nec mortem fecisse dicitur. Creditum est itaque Adamum, ante transgressionem, fuisse immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognovi, Adamum quidem fuisse immortalem, ante legis prævaricationem: attamen illi non fuisse naturalem ex radice vitæ: sed arboris vitæ ergo. Frustranea namque alioquin hujus arboris plantatio in Paradiso, si ætatum alteritates, & calamitates, homo pati non potuisset. Fuit ergo arbor creata. In renovationis, rejuvenescentiæ, imò in præcautionis senii potestates atque necessitates. Nam et si corpus ex creatione non esset vulnerabile, nec morbis obnoxium: attamen paulatim ætatum vicissitudines sensisset, nisi ex arbore vitæ continuatus vigor fuisset. Neque enim credibile rerum Dominum mundi Salvatorem deterioris constitutionis fuisse Protoplasto. Quod autem mundi Redemptor sit mortuus, ætatumque calamitates ita senserit, ut 32 anno, census sit quinquagenarius. Id non ex sui natura, neque ex radice vitæ suæ contigit: Mors namque, ut & annorum caries, nil juris in ipsum habebant: Sed ex infinita suâ bonitate, quâ se vadem constituerat pro peccatis nostris, voluit ærumnis, adeoque & morti se subjicere in gloriosissima sui natiuitate, in qua formam servi assumpsit Dominus. Quantum verò recesserit ab humanæ naturæ suæ pristinâ, ac genuinâ illi dignitate, qua in utero erat conceptus: ipse ostendit. Quippe qui clauso virginis utero sprecisæ dimensionum repagulis, in mundum prodiit, statim se destinatæ mortis conditioni subtraxit, sensitque lubens, omnem servilis naturæ necessitatem. Uterque nimirum Adam, initio sui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conservari debebat. Alter verò arborem vitæ prorsus in se continebat. Uterque nimirum elegit mori, præ vivere posse. Prior enim ex vitio: alter verò ex charitate. Arbor vitæ itaque, & loci Eden salubri-

tas, Adamum in pristino vigore, à morte vindicassent: donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, absq; morte translatus abiisset. Insuper de fide est, Adamum de arbore vitæ nunquam degustasse: & ne de illa ederet, fuisse ejectum è paradiso, qui mortem jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat constitutionis, jam horto voluptatis proscriptus, quod ad aliquot mille annos vixisset (qui immediatè à manu Omnipotentis plasmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathusalem superasset, suæ naturæ sponte, nisi unius continuato seculi luctu, ac mœrore, filium longissimæ vitæ sibi præcidisset. Non est igitur deploranda mors Adæ (ut alioqui sibi malè persuasit Paracelsus) eo quod vitalis spiritus, atque scientia vitæ longæ unâ simul cum eo corruissent. Contradiciunt nempe, vita longa potiri ex scientia: itemque ex plasmatione manuum Dei, arborisq; vitæ suffragio esse immortalem, etiam à peccato, retinuisse donum vitæ longæ ob perfectissimam ac nobilissimam vitæ atque corporis constitutionem. Unde tandem spiritus floridæ & exuberantis vitæ, in posteros translatus, declinante sensim vigore, per generationum traductionem, vitæ atque morborum injurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, sese manifestavit ut magni oportet: quæ semel viscera mortalium ingressa, mox eorundem possessionem cepit. Etenim quorum vita, prius per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, brevi conscripta termino languit, augmentum, statum, declinationem & occalum, aliarum rerum more, subivit. Sic nempe mors, suadente diabolo, in suum imperium stabilivit. Venena enim sub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminii suffulta sunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuisse arboris vitæ conditiones, ac præsentiam. Alioquin ad hanc citius, quàm ad arborem scientiæ boni & mali, extendisset manum. Et licet arbor

B b b b b

vitæ

vitaë, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, ut ad prima nostri constitutiva pergat, cum facultatum veterascentium refocillatione; non tamen illam intelligi, quæ Paradiso voluptatis implantata legitur, ad quam mortaliolum nemo extendet unquam. Sed nostra est umbratilis, & vicaria alterius. Quæ scilicet nil habet eximium & augustum, nisi sub retentione proprietatum per artem reducta sit in succum ejusmodi, qui possit se commiscere solidis per minima. Nec quidem nostra (de qua primus ago) impassibilitatem, morborum indolentiam,

mortisque incapacitatem, ut altera, continet. Quinimo etiam si arbor vitæ à Paradiso hodie nobis adesset, non tamen immortalitatem causaret. Quia mutata est recipientis conditio. Factus est nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ syndesmo constructus. In quo non amplius mens immortalis immediatè omnes vitæ actiones in se sustulit: sed successit caduca anima sensitiva, obiens vicariatum mentis, vitæque necessitatibus providens: ipsamet, instar flammæ, in horas labilis, & extingibilis.

V I T A B R E V I S.

Aura formatrix, in semine, sensim ad sui maturitatem ascendens, tandem lumen sue speciei concipit sive formam essentialem, quæ à Patre luminum immediatè fit, & est proprii nominis vita. Quot enim speciebus res differunt, quæ tenebris obvolvuntur: totidem quoque subluminis speciebus formas esse oportet. Si enim propter formam res est id, quod est, in alteritate ab aliis quibuscunque. Forma autem viventium (exceptâ mente) & vita sunt synonyma: necesse est totidè vitas esse, quot vitales formas. Lumen ergo vitæ, per se ubique simplex est, & specificum: non autem igneum: quia vitale, formale, & essentialiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum sit, denotat vitam, non nisi accidentaliter calori, aut frigori nupuisse. Sic ut calor, vel frigus è vita: non autem vita è calore vel frigore proveniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quam sub luminis conceptu. Neutrumque magis à priori est demonstrabile, quàm ipsæ rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è sinu Omnipotentis. Lumen ergo vitale per species, proprio caret nomine. Possumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas necessitates datum: sed non est

artificis, producere de se, vel immediatè lumen vitale. Quod Chymici ajunt Artifex nequit introducere formam substantialem. Generans quidem patrans, atque auræ vitalis productor est, in quantum ad sibi simile, materiam contribuit, ejusque dispositiones in ordine ad vitam: nullatenus autem vitam, sive ultimam entelechiam producere potest. In morbis etiam quandoque lumen vitæ ad gradum ignis adscendit: quia comminata distinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, ut generans sui simile, producat: sed per furorem Archeus sœnum madidum comprimit, & accenditur: quod siccum non item fit. Alio quoque modo ligna confrictione, & ferrum attritu, ignem, quem non habent, concipiant. Siquidem non possunt à rebus toto genere differentibus, iidem in specie effectus prodire, nisi per accidens, sive actionem æquivocam. Sic nimirum spiritus sensitivus propter dolorem, sive archeus per venena, propria ire exandescencia per accidens ignescit præter sui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad destructionis alterum extremum reclinat: in quo radii sui luminis, velut à siliice, ignem excutiant, de materia corruptibili, ubi lumina ambo, Archæi & rei corrupti-

præibilibus, sese penetrant, uniuntur, & in lumen igneum promoventur. Quippe ignis utrobique mors rei est, ex proprio deficientiæ effectû, suscitabilis in rebus, aliquo pingui inflammabili constantibus. Enimvero quamvis unicus sit in semine spiritus, planè uniformis, ac singularis, embryonis Architectus in scenæ exitum durabilis: at tamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, ut officiorum pluralitate disceptus spiritus, sensim ad singularitatum heterogeneitatem multiplices deslerat. Vitiumque revera est, quatenus in ataxiam, viam sternit. Alias namque cum finium necessitatibus spiritus servire debeat, certè in munium numerum distrahi, sibi fuit nobile. Servilia quippe organa ipsa sibi fecit necessitas, quæ idèo plura atque diversa condidit sibi, & hæcenus se ipsam ad eandem necessitatis legem traduxit. Imitata nempe statum monarchicum, in quo est princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, solarem quandam vitam, emanativam, at velut aliunde in dependentem effingens, radicalis vitæ fontem ibidem statuit. At quia respubl. dudum subsistere nequit, nisi alatur: ideo post Reges, primi sunt Agricola, & Piscatores, qui grana, armenta, greges, pisces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, jam greges suos habebant pastores & agricolæ felices. Ea propter enim fingitur Saturnus, deastrorum parens, cui in nobis, nutritionis necessitatem à Splene, commutativo labente fermento splendidam vegetativam vitam, ethnici tradidere. Agricolis demum suffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria, in vestes ornarent: mox Jupiter patris loco suffectus, astu & vi successit; Ideoque & alter nutrimenti dispositor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritivæ adjunctus est, è loco in monarchiam necessario, adæquatè respondet. Mars denique dissidentes in prioribus digestioni-

bus reliquias amovens, in felle succenturiatus, militi conformis est. Tribus his tantum opus atque satis visum fuit. Sole nempe, Saturno, & Jove, quamdiu in concentu consonarent lingua. Sed martialis deinde vita subjuncta fuit, non quidem ut respubl. & status simpliciter esset: sed ut pacem, mutua; officia servent singula invicem, neve ut succrescente impuritatum turba, destinatur unitas. Porro crescere, sequitur adesse. Prius namque res est, antequam crescat. Imò cum altitè esse nequeat, nisi nutriatur, ali præcedit crescere. Luna enim errorum ultima, respectu altitum, telluri proxima. Immediata ergo & inexcusabilis ejus necessitas, hanc cerebro œconomiam dicavit, Judici in monarchia sacram. Vivitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & hepate: Correctio digestionis è felle: sed accretrix à cerebro est. Dissident itaque initiis juxta atque organis, vegetari & crescere. Idque sanè non per accidens, vel ob partiū contumaciam, crescere deinceps recusantium. Sed propter singulares Viscerum dotes. Enimverò quod dixi, vel in ortu embryonis spectatur. Siquidem quia crescitiva (quod nemo ante hac putavit) è cerebro fluit, caput embryonis, ipsiusque foetus, cæteris membris proportionè longè majus est. Etenim si dislocetur manus, ea non solum crescere cessat, quin insuper decrevit etiam in adultis. Gibbosi quoque crescere sistunt, licet vertebræ sensim distortæ, tantum protuberent extrorsum, vel ad latus: non sanè quod gibbosis sensus sit sublati, aut minuti: qui non minus aliis quibusque sentiunt. Quocirca defectus accretionis, non pendet ex ulla dislocatione nervorum, venarum aut artiarum: sed solius obliquitatis intuitu, in medulla, perquam rectus influxus cerebri, est parum incarnatus. Nec est fluxus iste humoralis, per venas scilicet & arterias (siquidem in retortis arborum ramis, prout & in tibiis curvis, non cernitur accrementi defectus)

sed est fluxus lucis cerebri. Prout de actione regiminis alibi. Caro in cavo ulcere fucerefcit, crescuntque menstruatim medullæ, quanquam cæteræ partes crescendofistant. Adultis quoque crescit cum thoracis amplitudine costæ, fracturis super crescit poris; hepar per morbum fucerefcit mirum in modum. Senibus non raro obnafeuntur dentes. Idque totum, quia vis accretrix paret cerebro. Astrologi vim crescitivam lunæ tribuunt: nemo tamen cerebro. Ossa veterum animalium (ut dixi) singulari arcano, plus medullæ continent, quàm juniorum. Eò quòd luna ad transmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porro cum unumquodq; esse accrescere desideret, sui que propagationem vel ab initio meditetur, deque nullo alio plus sollicita sit natura, quàm de sexu: adeò ut insectas, quas corruptis ab excrementis suscitât, sexum discrimine notaverit. Venere quoque opus fuit. Quorsum renes servire putant Scholæ. Dissentio autem, quia utroq; rene calculosos, plus iusto petulcos observârim. Nec enim alioqui credere possum, parte fundamentali Veneris oblæsa, salacitatẽ subsistere posse. Eò quòd hoc sit partium necessitas, ut læsẽ organo proprio, ejus functio quoque necessariò intercepta sit. De Venerẽ Splenis quandoque dixi. Saltem hic fat sit, muliebre genus, in Reipubl. subsistentiam apprime necessarium, ac summè utile, divino elogio, esse. Sed tandem cum non omnis ferat omnia tellus, hætenus ad bene commodèque vivendum, mortalium consuetudo, colligatas provincias, & mercaturæ conspirationes introduxit. Pulmonem itaque Mercurium, & mercaturæ, cum exteris conformem, fecit sibi utilitas. Ut postquam jam fetus auctus esset, haberet respirationis, vocisque vitalem vigorem. Vitam inquam participativam, & distributivam per totum, æquabili aurâ diffila-

bilem. Sine qua nempe, cruor omnis in tophum nutritione densaretur, cresceretque corpus mox vel in immane monstrum, vel mox ab initio suffocaretur. Prout alibi de Blas humano. Ast hanc rempubl. & harmoniam sic erronibus astris comparatam, nolim tamen peregre à cœli sideribus aliunde sibi seminis Architectus mendicet. Analoga enim syzygia æmulationurastra, quia ens cœlicum Archeus in se habet. Is enim, qui verbulo astra fecit de nihilo: consimilem Verbi potestatem (crescite, & multiplicamini) in secula durablem, intra seminum penetrabilia constituit. Itaque ex dono gratuito hausit semen sibi, posse siderum analogismos in suo Blas ciere, atque imitari. Quare contingit, ut statis periodis feliciores innatis subsequantur astrorum æmulationes, quia potentiores, clarioresque sigillationes. Neque interim ea astris potestas est, quod mortalium formationi moribus, valetudini, vocationi, atque fortunis præfint. Qui enim omnia in omnibus est, cunctaque immediato fine ad sui gloriam creavit, noluit sui imaginem astris subditam, ne se per siderum importunas revolutiones criminis excusent. At bene. Inesse enti seminali analogon, quod astris, totique universo, quadantenus respondeat. Quapropter primum in homine, semen se vestit secundinis, mox dein propriæ insudat œconomix, denique Rempubl. Præfatam meditat, variè singula disponit, legibusque coercet municipalibus. Tum verò regnum quoque, & imperia cogitat. Tandem totam terram, ac cœlos postremo. Adeoque vi verbi, totum universum in se adumbrat, quatenus Imago Dei. Substituit enim pedibus ejus volatilia cœli, pisces maris, oves, boves, & pecora campi. Quia constituit illum super operam manuum suarum. Cœli autẽ sunt opera manuum Dei. Quæ certè constitutionis dignitas, cum alioqui jussum contineat, non fictam quidem aut remotam, & allegoricam potestatem quandam: necesse est ergo nos quo-

quodammodo referre cælos in imagine Archetypi. Jusſus autē ille, cum jam ſit in naturam plantatus, erit homini ſua amplitudo ab ovo genialis: non autem ab Aſtris ſibi ſubſtitutus. Cum autē Scholis & ruſticis, plus conſiderati ſunt defectus, qui in deformitatibus, vitiataque formatione erūt, quàm qui erroneis facultatibus eſſent oriundi: hinc dedere occaſionem ut Aſtologi pro lubitu cuncta ad ſuas aſtrorum choreas traherent. Sed poſtquam officiorum diverſitas cognita fuit ab emunctioribus, implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, ceperint ii proinde alteritatem, numerum diſformitatemq; ab aſtris repetere, & in ſeminum directiones referre. Etenim nec poterant ſub natura jam ſemel corrupta radicitus, dudum ſemina cuſtodiri felicia ſubter unitatem, neque per hanc compleri tot organorum diſtincta officia, quin penè ab exordio torboris diſparitas in viſceribus; imò & in ſingulis, fortitudinis inæqualitas ſubreperet, & ſigillaretur in locis. Unde tandem diſruptio fili; diſſolutio, inſirmitatū ſoboles, atq; lues multa. Quæ cūcta cœli augures, non reſtutantibus, at ſtupētibus Scholis, impune ad ſua ſiderum tripudia tranſulère. Quare velut anteſignano hircō per barbā arrepto, tota admirata eſt ſubſequens poſteriorum caterva. Eſt tanta quippe in ſinu materiæ heterogeneitas, ut vix

ſilum aurēū fiat, quod non aliqua ſui parte ſit inſirmius, citiusq; diſſiliat. Itaq; neq; mirum, in tanta membrorū ac functionum diſtractione, robur membris inæquale inoleſcere. Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope ceunt. Aliquibus grefſus à quinquageſimo deficit, quibus viſus in octogefimum perſiſlit. Aliis verò à quadrageſimo viſus hebes, quibus grefſus longævitatē promittit. Quippe ex ſimplici univerſaliq; ſeminis ſpiritu, ſui inoleſcūt ſingulorum organorum rectores. Qui ſanè ibidem, vel vitio recipientium, vel errore diſpenſationis, non raro recedunt à ſcopo alienati. Spiritus enim, qui partes ab invicē diſtinxit & formavit, mox & in ipſis partibus determinationes omnes ſuſcepit. In oculo enim opticus ſpiritus videt, & in lingua guſtat: quia inſuens ſpiritus, ab inſito ibidem determinatur. Ut præterea quædam vita principians in Splene, alia in muſculis, atque alia demum in utero muliebri, prout ſæpe alias demonſtravi. Quæ ſingulæ in tantum à vita communi hominis ſunt diremtæ, quantum illa quæ diverſas habent exiſtentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat, non mirum vitam, multis diverſis rectoribus agitatam, facilè in diſſolutionem ruere, poſtquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum ſenſitivæ labi ſiverit.

V I T A Æ T E R N A.

Euangelium promittit mortaliſus, non ſolum, quòd Filius Dei ſit incarnatus & paſſus pro ſalute humana: ſed quòd hæc duo myſteria ſint applicabilia individuīs, quæ alias velut fruſtra eſſent. Conſideravi autem iſtam applicationem hoc modo. Enimvero per peccatum, non minùs fregit homo intentum, quàm decrerat Dei; unde natura humana in ſui radice fuit corrupta, quia inſecuta eſt generatio altera, penè belluina; vitæ æternę ex ſe incapax. Quapropter

Euangelium debebat includere abolitionē peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione deſluentium. Itaq; cum homo deinceps non ampliùs ex Deo: ſed ex ſanguinibus ſexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantum naturaliter naſci deberet: nec tamen ejus corpus poſſet reſurgere ulla ſui potentia, in priſtinam dignitatem, multòq; minus, deſinere eſſe, ut iterum aliterq; eſſe inciperet. Idcirco lætū nunciū nobis allatum fuit, quod unum baptiſma datum eſſet in remiſſionē peccatorū, per quod homo ita

renasceretur ex aqua & Spiritu sancto, quod ejus anima, tanquam novâ nativitate renasceretur, & fieret particeps illibatae humanitatis Christi Salvatoris, fabricatae per Spiritum sanctum. Quæ renascentia animam in pristinum statum innocentiae reponit, tollens peccatum simul. Idque sic omnino realiter se habere credimus: non autem quasi allegorias aut metaphoras, pro vero amplecteremur; sed revera & actualiter hæc in baptizatis sic contingunt, ut sensibilibus permittat Deus traduci in corpus testimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptismum conferitur. Quo nimirum respectu Mahumetani, baptismum recipiunt, quatenus tollit innatum factorē illis aliquin in vitam durabilem, quemque in Ebreis omnibus aliquin observamus hodie. Adeoque baptismi effectus interior, etiam extra relucet. Imo & id confirmat unici baptismatis esse perpetuum, atque indelebilem. At ista renascentia non tollit mortem, sed Christianos deserit cum sarcina corrupti corporis, ex voluntate viri, generati: atque hac tenus animam nihilominus relinquit vitii corrupti corporis subnoxiam. Quapropter adultis non satis fuit baptismus, tanquam junioribus, quamdiu infantes sunt, abunde sufficiat. Privilegium itaque, aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere possunt, Quod qui non indignè manducaverit corpus Dominicum, Christus illum resuscitabit ad vitam in novissimo die, Si vero non manducaverit, non habiturus sit vitam in se. Nam hoc mysterium nobis datum est pro mundi vita. Est nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodum brutalis. In cujus per mutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur passionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatae virginitatis Christi Domini. Communio enim purissimi & castissimi corporis sui, unit nos sibi, & nos in se regenerat actualiter: sicque nobis

dat vitam sibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita. Et quanquam non statim pereat corpus hominis, conceptum ex sanguinibus: eo ipso tamen, quocum corpore Domini, ejusque humanitate unimur, nos reddit participes incomprehensibilis suæ incarnationis, restituitque in pristinam naturæ humanæ integritatem: quatenus virginitatem purissimam Christi, in qua salvari debemus, acquirimus participativè. Adeoque propter amorosam unionem sui, tribuitur nobis participatio meritum passionis ejus. Est ergo principalissimus effectus sacrosanctæ eucharistiæ, participatio puritatis, & naturæ virginæ incorruptæ, Domini Jesu. Adeoque ob hoc propriâ periphrasi prædicatur, vinum germinans virgines. Porro ineffabilis divini amoris hocce mysterium, operari præfatos reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apostolus. Omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur. Quasi dicat: Mortales omnes quandoque à morte resurgent. Damnati quidem resurgent, nequicquam immutati: sed in pristino corpore Adamico, ponderoso, non penetrante, &c. sola videlicet mortis optatâ necessitate illis adentrâ. Pueri verò, solo baptismi lavacro regenerati, resurgent, in corpore aliquatenus glorificato: sed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Domini fuerint uniti, resurgent planè gloriosi, per totam sui naturam: quia perfectissimè fuerunt in vita regenerati. Cujus regenerationis, quam non apparuerint visibilia signa: revera tamen inerant; neque enim de novo sunt in resurrectione, nisi prius in seculo, per omnimodam regenerationem præexistissent. Fides nostra non est de nonentibus: sed de rebus veris, nō visibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumvis amoris, & unionis cum Deo, sit hoc symbolum prorsus inferuntabile, prout & effectus invisibiles modo:

atta-

attamen præfata mystica, & realis rena-
scentia, censetur adhuc terrena apud Ni-
codemum, atque eo titulo huc transfusi.
Ego itaque, renascentiam salvandorum
contemplor in natura sublunari, & terre-
na fieri, perinde atque in projectione la-
pidis Chrysopœi. Enimverò vidi illum a-
liquoties, meisque coniectavi manibus.
Erat enim coloris, qualis croco in suo pul-
vere, ponderosus tamen, & micans, instar
vitri pulverati. Datum mihi semel ejus
fuera: $\frac{1}{4}$ unius grani. Granum autem voco
sexcentessimam partem unius uncie. Hunc
ergo quadrantem unius grani, chartæ in-
volutum, projecì super uncias octo argen-
ti vivi fervidi in crucibulo. Et confestim
totus hydrargyrus cum aliquanto rumo-
re, stetit à fluxu, congelatumque resedit,
instar offæ flavæ: post fusionem verò ejus,
stante solle, repertæ fuerunt uncie octo
auri purissimi, granis undecim minus. Ita-
que unicum granum illius pulveris trans-
mutasset in aurum optimum partes argen-

ti vivi, sibi æquales 19186. Inter terrena
ergo reperitur præfatus pulvis, quodam-
modo similis, qui serè infinitum metallum
impurum transmutat in aurum optimum,
sibi que uniendo, ab æruginè, rubiginè,
carie, & morte defendit, ac velut immor-
tale facit, contra omnem ignis & artis
torturam, transfertque in puritatem vir-
gineam auri: requirit saltem fervorem.
Anima ergo, & corpus sic regenerantur
per baptismum, & communionem illibati
corporis Domini, modò iustus devotio-
nis fervor fidelium adfuerit. Ignoscat
Theologus mihi, si ultra crepidam de vita
ætterna per parenthesis dixerim. Fateor
enim lubens; non est corpus regeneratum
mei fori. Tantùm de vita mundi proro-
ganda ago. Hoc saltem dixi, Baptismum
realem effectum sensu perceptibilem, pu-
ritatis adferre, & sacrosanctam eucharis-
tiæ communionem in terrenis habere
aliquid simile, quo facilius credamus re-
generationem.

MORTIS OCCASIONES.

Nem lucemque, vitæ com-
paravi, quia aliquid præ se
fert, quod vitale videtur. Et
enim formæ vitales, sive re-
rū vitæ, sive sunt luces. Ergo
totidem mortis erunt saltem occasiones,
quot lucis ablationes. Primò ergo lux ex-
fussatur, itemque compressione, flamma
perit, quod vocant defectu aëris. Ego ve-
rò demonstravi, id contingere, defectu
novi Magnati: non autem, quòd ignis
aëre nutriatur. Sic & constrictione fumi
alieni. Sic nimirum in cryptis, & cunicu-
lis lampades extinguuntur, exfussatur
autem Lux vento, vel alia flamma. Sæpe
enim candelæ, flamma, pulvere colopho-
niæ, vel pyrio, suscitata informe, extin-
guuntur. Tandem alimenti defectu ignis
interit. Mors similiter multifariam irruit.
Vel enim corpus vivens, subito colliditur,
conquassaturque à pondere. Cita etiam

profusio cruoris, ex amplo vulnere, vitam
profundit, vitæque lumen efflant. Sic
puris, aquæ, vel venti affatim facta prodi-
galitas inordinata: balnea item, fames,
solutiva, intempestivam mortem intro-
ducunt. Item per compressiones anhelit-
us in cuniculis, asthmatis, laquei, sub-
mersionis, fumi, & uteri symptomata, re-
solutiones item & paralyfes nervorum,
anhelitui frustratorum. Item per combus-
tiones, destructiones, carbonizationes,
gangrænas, & congelationes frigoris.
Item per venena, alcalia, rodentia, escha-
rotica, putrefactientia, vel fermentali con-
tagio pestum dantia; Item per retenta ex-
crementa, obstructions, & abnegata par-
tium commercia. Item per defectum di-
gestionis alicujus, atrophiam & consump-
tiones, partis aut totius. Item per suffu-
siones cruoris intra cranium, thoracem,
abdomen, vomicas, pleuritides, pulmo-
nias

nias, &c. Item per dislocationes vertebra-
rum, contracturas parvum expurgan-
dis sordibus destinatarum. Tandem pro-
pter effectam seminum, potestatumque de-
functionem, decrepitam, exantlatamque.
Itemque propter pathemata animi gravi-
ora, & incantamenta. Mors ergo tot mo-
dis quotidie furatur mortales, quorum vi-
ta tamen semper simplex & univoca est.
Nam est ideo vitæ atque mortis aliena, &
discrepans consideratio. Etenim ensis vi-
tam tollit: est tamen longè alia vitæ spe-
culatio conservandæ, quam sanandorum
morborum, per causæ ablationes, & præ-
peditioes. Siquidem causæ partim sunt
externæ, ut vulnus, pestis, ambustio, &c.
quorum proinde sanatio, à causarum ab-
latione non pendet. Neque enim ideo
Ignis à foco defendus, qui aliquem com-
bussisset, ut sanetur: prout nec ensis est
frangendus, ut vulnus solidetur. Sed in vi-
tæ longæ conservationem, non minus ex-
ternarum causarum contemplationes, &
ablationes, quàm fomenti vitalis occur-
runt. Enimvero tametsi nullo infestarent
infirmittates, non tamè ob id mors desine-
ret in dies, viam ad suum introitum sterner-
e. Nam etsi sanitas vitam, ut basin re-
spiciat: non tamen vita sanitatem includit.
Cæcus enim, claudus, podagricus,
&c. non minus vivit, quàm sanus. Quid
si vita per morbum destinat, id vitæ est pe-
grinum ac per accidens. Sicut gladius
mortem continet: at non nisi per applica-
tionem. Alioqui mors per se respicit vi-
tam: causæ verò morbificæ, tantum per
accidens, sive per applicationem ad spiri-
tum vitæ, evadunt mortales. Hinc namq;
impedimenta vitæ longæ, sunt seridè at-
tendenda, avertendaque, si longævitas
expectemus. Initio itaque vitæ medita-
tio consistit, non extra: sed in vita ipsa.
Qualiter nimirum vita in corpore conser-
vetur. Etenim anima sensitiva, jam dein-
ceps à peccato (ut dixi) proprietatem vi-
tæ totam ad se traxit, & vitæ vinculum
cum corpore evasit. At cum ipsamet ani-

ma sit in se mortalis: necesse est inprimis
omnes potestates vitales, vitæ coævas, la-
biles esse & caducas. Hinc tandem mors.
Ad vitæ igitur longævitas primùm re-
quititur morborum sanatio; tam illorū
qui vitam totius attingunt, quàm qui par-
tis & functionum damna, vel conservati-
onē spectant, & hætenus insidiantur vitæ.
Siquidè cum membrorum sit univoca con-
spiratio, principales certæ potestates, non
possunt non tandem labascere, etiam di-
minutis tantum subalternis. In quo à Pa-
racelso discedo, quòd putaverit morbum
omnem, per pharmacum ad vitam lon-
gam, necessariò tolli. Quoniam bonus
virille, medicamen ad vitam longam, u-
sumq; non minùs ignoravit, quàm ipsam
vitæ longæ essentiam, proprietatesque.
Ideoque sua arcana plurimum conferunt
ad vitam sanam, sive ad impuritatum ab-
lationem: directè tamen atque primariò,
ad vitam longam, tanquam ad finem ulti-
mam, nequiquam facere. Eò quòd ut vi-
ta: ita & arbor vitæ, concernit primariò
conservationem, & redintegrationem, sive
rejuvenescentiam facultatum vitalium,
partibus insitarum. In hoc itaque, arcana
superfluatorum ablativa, ab arbore vitæ di-
stant. Quod illa quidem morbos sanent,
etiam quos natura parens, per se nunquam
curat. Puta lepram, calculum, paralyfin,
tabem, hydropem, &c. sed arbor vitæ
hos morbos jam admissos non sanat. E-
tenim si Hippocr. distitaverit, quòd na-
turæ ipsæ sint morborum medicatrices:
id suæ ætati, & arti incipienti condonan-
dum. Alioquin arcana (quæ tum non-
dum enotuerant, & hodie penè latent) na-
turæ vires superant, prout persæpe ars na-
turam vincit. Idq; nedum in arcanis mor-
bos sanantibus: sed & in arbore vitæ, na-
turam deficientem restaurante, verum est.
Arboris ergo destinatio, est vitæ conser-
vatio, cum: aliquali rejuvenescencia: sed
cum remedio arboris perseverat lepra, cal-
culus, &c. Est ergo planè alia considera-
tio arcanorum Paracelsi, & alia arboris
vitæ.

Quod sic confirmo. Consideretur Juvenis cum aliquo morbo prædictorum : non enim florida atque vivida ejus juvenus sanatur hos morbos : ergo neque etiam arbor vitæ. Eò quòd hæc tantum spectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ sanè adhuc recipitur per modum recipientis. Ergo in parte recipiente morbosa manet semper roboris disproportion, respectu partium benevalentium , quæ erat ante assumptum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etsi singula participarent æqualiter de illo pharmaco : non tamen æquo robore refarcirentur. Primum ergo impedimenta vitæ longæ, in univèrsum sunt removenda. Inter impedimenta autem, quædam vitam abbreviant activè , ut sunt morbi , vitæ inordinationes , &c. Alia verò arborem vitæ in suâ bonitate determinant, accurrantque , ne suæ destinationis ultimum finem assequatur. Hoc quidem de arbore vitæ nostra , non autem de Paradisi ; de qua vita corrupta , non de vita Adamica ante lapsum. Morbi itaque aliquot, itemque multa profunda speculatio fortis , & non jucunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout suo loco. Felices ergo & plerumque longævæ, qui procul à curis, usuris, negotiis, atque seculi sui tempestatibus, paternæ bonæ bobus potest arare suis, in pace & hilariter vivere. Quicquid ergo pro vitæ longæ consecutione cogitandum , cogitandum in pace incuria, cum plena resignatione in placidissimam Dei voluntatem. Cogitandum ejus ergò, quantum ridiculæ cogitationes lassent in febribus, quantum seria studia enervent, quantumque anxietates dierum numerum pessundent. Quia sic spiritus attenuatur, & dies abbreviantur. Porro Venus suum primum inter impedimenta vitæ longæ obtrinet. Quia vitam assatim exhaurit. Sequitur Venerem crapula multa, intempestiva : magisque si potus sit noxius. Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, latè serpentes, vires vitales conserrant. Non enim Ne-

cotiana famem sedat, quasi satisfaceret defectui : sed in quantum defectus sensum tollit, simulque functionum exercitia. Impedimenta denique vitæ sunt frequentes thermæ, phlebotomiæ, vulnera, solutorum quæque usus frequens. Quæ scilicet patrantis generationem faciunt minus floridam, ideòque & senium accelerant. Denique ut climata faciunt ad vitam longam : ita & quædam efficiunt. Sunt enim, quibus rarus est senex : alia, quibus senectus in honore est. Endemica enim arsenicalia, subterranea vitam adhuc viridem in flosculo demerunt. Sunt & quibus tractuum inundatorum est vicinitas. Etenim debet quicquid sponte à putredine in aqua effervuit, & resolutum est, simul cum vapore offerri, & à nobis sorberi. Perniciosi ergò paludum halitus putridum spirantes : dein qui salem semiputrescens cum sordibus, ac resolutoluto efflant. Vidi enim Antuerpiæ, postquam ager Austerweelius undas concepit, tiliarum folia in mœnibus ab Augusto siccata, & velut carie erosa. Quæ ante inundationem, in Octobrim usque viridia in arbore servabantur. Idem Amstelrodami visitur. Quando Lugduni Batavorum, folia arborum adhuc Majum mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore semisalso : quid tandem non in teneram pulmonis tunicam, atque sui parenchymatis spongiam factum iri putandum? Profectò tot undique nostræ vitæ hostes insidiantur, ut nisi longè à nocuo aëris contagio recesserimus : vix erit sub arboris vitæ plena concessione, optata vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden, erat pro habitantibus suis : non autem pro vallis miseriarum indigenis. Itaque quicumque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophia proficere, deligat tractu, qui passim multos alit senes. Et in quo rari ferociunt passim morbi. Tum denique à puero (rectius si puer in utroque primum parente, mox dein & in nutrice) arbore vitæ

uti incipiat, dum alimentum, in augmentum solidorum staminum abripitur. Quæ verò medicamen arboris vitæ impediunt, & diminuant, ne ad apicem adscendant, sunt hæreditariæ, atque innatæ debilitates, totales vel partiales; quibusque acquisitæ succedunt per inordinationem haustæ, quæque per indebita dolorum morborum atq; laborum tormenta advenère. Etenim

quicumque injuriam notabilem vitæ passus est, desperet per arborem vitæ plenè redintegrari. Qui verò puer, medelam vitæ primis admiscuit constitutivis, sicque adolevit; siquidem arbor vitæ non est plusquam perfectæ, ut queat decrepita in pristinum restituere: speret se acquisiturum, quod regum medentes aulici vix credant.

DE MAGNETICA VULNERUM CURATIONE.

Disputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione, contra R. P. Ioannem Roberti Theologiæ Doctorem Societatis Iesu, presbyterum non minùs, quàm etiam Rodolphum Goclenium professorem Medicinæ.

1. **F**ascinus, sympathia, & magnetismus differunt. 2. Unum unguentum sympatheticum, aliud magneticum dictum. 3. Quid mumia. 4. Philosophia rationibus tantum immediatè redarguitur. 5. Differentia Furis & Philosophiæ. 6. Ex ignorantia causæ magnetismus putatur diabolus. 7. Qui sint interpretes naturæ. 8. Cur soli spagyri naturam interpretentur. 9. Superbit, qui ex ignorantia causæ rem credit diabolicam esse. 10. Quis sint demonis adulatores. 11. Magnetismus non est novum inventum. 12. Unguentum armarium. 13. Intentio, scopus, remedia, & modus in unguento sunt bona. 14. Cur unguentum non illegitimum. 15. Cur non sit superstitiosum. 16. Quid superstitio. 17. Cur modus unguenti incognitus Censori nil improbet. 18. Quid Magnetismus. 19. Aliquot effectus magnetis. 20. Magnetica cura morborum incurabilem perfectæ. 21. Lac combustum mammæ siccat. 22. Vitriolum per magnetismum moritur. 23. Mumia ab Italia Bruxellam usq; operatur. 24. Carina sub umbra trahit mirificæ. 25. Item numero morbus subiectu mutat. 26. Flores solis equos ex magnetismo esse. 27. Filtra mumialia quomodo sint magnetica. 28. Arcanum sanguinis spagiorum magnetem esse. 29. Herbe cur & quanam magneticæ. 30. Asarum & sambucus magnetica. 31. Pactum implicitum anchora ignorarum. 32. Sympathia præsupponit sensum. 33. Fratris mortui mumia olim impressa sedi, adhuc magnetica. 34. Sapphirus in magnetismo unguenti æmulus. 35. Sapphirus tactu unius carbunculi cæteros sanat. 36. Cur Ecclesiæ antiphites annulos caruleo gestent. 37. Est magnes homini. 38. Zenexon pestis. 39. Necessè est accidens migrare idem de subiecto in subiectum. 40. Magnetismus qualis celestis. 41. Fur, luto, & vir aut mulier proba eandem dant usneam. 42. Unde &

quid usneæ semen. 43. Fructus aeris. 44. Usneæ fructus ex igne. 45. In usneæ dorsum etiam magnetis, mutato scopo. 46. Deus in miraculo sequitur naturam. 47. Deus per reliquias magnetismum unguenti approbat. 48. Magnetismus supernaturalis probat naturalem. 49. Usneæ flocculus in fronte contra ensi, mistole verò contra dentem. 50. Flocculus in fronte in totam vitam præservat, à dente impresso sanguinis eadem in zinzilla. 51. Piper degenerat in hederam. 52. Quomodo de personis iudicandum. 53. Paracelsus monarchæ arcannorum. 54. Res quæque habet suum cælum particulare. 56. Unde inclinatio. 57. Unde morbus astralis in nobis. 58. Unde ægroti præsentiant temporum procellus. 59. Quid in mari fluxum & refluxum causet. 60. Unde venti concitentur. 61. Cælum non causat, sed eminciat futura. 62. Eni seminis cuiusque habet firmamentum & virtutem influentia suæ. 63. Vitis turbat vinum, non cælum. 64. Antimonium observat influentiam. 65. Magnes se dirigit, non autem trahitur. 66. Virtum magneticorum. 67. Refina magnetica. 68. Alium contra magnetem quid agat, & cur idemque de Mercurio. 69. Virtus ad distitum objectum est naturalis etiam in sub-lunariis, & est magnetica. 70. Omnis creatura vivit suo modo. 71. Quid unguentum trahit à vulnere absente. 72. Effectus satanicus omnis est imperfectus. 73. Cur satanas non coopeatur cum unguento nostro. 74. Quæ dicatur voluntas & fantasia carnis & exterioris hominis. 75. Duplex ecstasis. 76. Vis ecstastica sanguinis. 77. Corruptio potentia letantem manifestat. 78. Essentia rerum non putrescunt. 79. Ad quid putrefactio spagyrica. 80. Causa magnetismi in unguento. 81. Cur à thesauro trahitur magneticæ. 82. Neëromantia unde. 83. Quid sit homo animal, & quid homo imago. 84. Quomodo aquila per magnetismum cadaveris alci-

tur. 85. Quomodo cruor in unguento trahitur ad thesaurum suum. Cur aquilæ ad cadaver magneticæ. 86. Sensatio naturalis & sensatio animalis differunt. 87. Sagæ effectus nefarii. 88. Potestas sagæ est naturalis, & qualis ea sit. 89. Ubi sita sit potestas magica in homine. 90. An homo ceteris corporibus imperet. 91. Cur homo agat per mutuum. 92. Quæ sit facultas magica. 93. Potestas magica diversimode latet in homine. 94. Homo interius cum exteriori fundamentaliter unum, materialiter autem diversus. 95. Quid sit spiritus vitalis, ejus scientia & domum. 96. In cadvere sponte mortuo non est spiritus insitus. 97. Divisio spirituum juxta medicos. 98. Anima in corpore solo muti agit magicæ. 99. In corpore solo muti somnolento, extra verò nutu excitato agit anima. Impedit scientia pomi scientiam magicam. 100. Initium cabale in somnis hauritur divinitus. 101. Defectus intellectus in homine exteriori. 102. Quid faciat Satan in Sagis. 103. Quæ sint veri solius sane opera. 104. Pecatum domi gratiæ abstulit, dona naturæ obscuravit. 105. Quorum exercitia pia catholicorum. 106. Effectus potissimus Cabale. 107. Duo subiecta rerum quaruntlibet. 108. Homo tam spiritu quàm corpore agit. 109. Quinam radius à Saga in brutum. 110. Quomodo Saga prodatur. 111. Quomodo alligetur Saga in corde equi. 112. Intentio opus bonum depravat. 113. Virtus seminalis est magica naturalis. 114. Cur cruor presteat homicidæ effluat. 115. Cur pestis in oblationibus frequens. 116. Opera misericordiæ saltem respectu pestis evitandæ exercendi. 117. Pestes vindictæ & execrationum sunt execrabiles. 118. Cur corpora à patibulo essent tollenda. 119. Cur excrementa non causent pestem. 120. Cur sanguis tauri sit deleterius. 121. Cur pinguedo tauri sit in ung. Sympathetico, ut fiat nectus unguentum armorum. 122. Cur Satan non concurrat ad unguentum. 123. Basis magiæ. 124. Unde unitates pro magia habeantur. 125. Magia bona in sacris. 126. Quæ dicatur magia vera. 127. Causa idololatriæ sagarum. 128. Excitatores magiæ. 129. Satan excitat imperfecte. 130. Unde belluæ quoque magiæ. 131. Regnum spirituum litum alit, & amorem. 132. Cur microcosmus homo. 133. Mens generat entitates reales. 134. Entitas ista inter corpus & spiritum media. 135. Descensio animæ velle conformatum patrat. 136. Causa fecunditatis seminum. 137. Cur libido mente velut alienet. 138. Inter per spiritum seminis generat extra se, in obiecto mox absente. 139. Quis sit spiritus patris magnetis. 140. Voluntas mittit spiritum ad obiectum nisi voluntas aliquid reale produceret, demon eam non agnosceret, & nisi extra se dimitteret, demon absens eo non concitaretur. Ubi ergo thesaurus, eo tendit spiritus hominis magicus. 141. Magnetismus fit per sensationem. 142. Plures esse sensationes in subiecto unico. 143. Ex phantasia superiore ipsi imperant. 144. Cur vitarii

utantur magneti. 145. Mutatur trahentium phantasia. 146. Inanimata habent suam phantasiam. 147. Cur aliqua esu amentiam inducant. 148. Cur morjucan rariem introducat. 149. Tarantula iduamentum facit. 150. Cur contra catellum rabidum bruta reliqua se non timent. 151. Sympathia inter dista medio spiritus cuiusdam mundi sit, qui etiam solem titanicæ astræ gubernans, sensu pollet. 152. Phantasia in celestibus est varia ad libitum; in aliis vero est determinata semper identitatis. 153. Primus gradus potestatis magicæ habitat in formis trium principiorum. 154. Alter gradus est per phantasiam formarum mixti, quid destruita nempe adhuc manent principia. 155. Tertius gradus ex phantasia animæ oritur. 156. Quæ bruta simi magica, & agunt extra se solo nutu. 157. Quartus gradus magiæ potestatis est excitato intellectu hominum. 158. Fox magiæ analogon multorum adumum tertium. 159. Omnis magica vis excitatio gaudet. 160. Quod dicatur subiectum capax magnetismi. 161. Quomodo differat magnetismus ab aliis verbalibus proprietatibus. 162. Humores & sordes suam habent phantasiam. 163. Cur scriptura sanguine potius quàm alios succos animatum dicat. 164. Semen habet traducem patris phantasiam. Unde nobilitas orta. 165. Pelles lupi & ovis phantasiam inimicæ viæ prioris impressione retinuerunt. 166. Phantasia sanguinis recentis allati in unguento quid efficiat. Modus magnetismi in unguento. 167. Differentia inter curationem magneticam, quæ per unguentum, & illam quæ per ovum putridum fit. 168. Notabile mysterium humanæ imaginationis fundamentum magiæ naturalis. 169. Intellectus procreatam entitatem imprimi in obiectum externum, & illi realiter perseverat. 170. Quomodo parentur sigilla efficiacia. 171. Phantasia per clavum cum medium spiritum Sagæ necit. 172. Si satan naturaliter movet corpus sine exirenitæte, cur non & homo interior? & cur non potius adhuc spiritum Sagæ. 173. Virtus unguenti non ab imaginatione componentis: sed à simplicitate in unum coactis est. 174. Author professionem fidei dat.

ANNO octavo hujus seculi, allata est mihi oratio declamatoria habita Marpurgi Cattorum, qua Rodolf. Goclenius (cui noviter demandata erat professio Philosophica) primitias exsolvens, conatur vulnere fanaticonem, per unguentum Sympatheticum & Armarium à Paracelso inventam, ostendere esse merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingenui, naturalium rerum historiæ tam debilem patronum obligif-

se. Complacuit sibi nihilominus author eo descriptionis argumento, & continuata probationis sterilitate, idem opus anno 1613. non nihil auctius edidit: nuperimè oblata est prædicti libri succincta anatomicæ, à Theologo quodam in speciem lepidæ censuræ potius, quàm disputationis concinnata; peritum ergo meum utrumque fuit iudicium, eo saltem nomine, quod res Paracelsi inventa, eundem spectaret, & me suum sequacem. Dicam ergo, quid de Medico Goclenio, & quid de censore Theologo sentiam.

Medicus inprimis proponit, & ostendit se probaturum, magneticam curam vulnorum esse naturalem: sed promissorem ad tantum munus imparem inveni: utpote quod nusquam vel tenuiter saltem titulo aut pollicitis satisfaciatur. Multa hinc inde rapsodia colligens, quibus vires quasdam formales, quas sympathiam & antipathiam vocant, esse in rerum natura: atque ex earum positione, magneticam curam naturalem probasse se se putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaicis, Persis, conjuratoribus, & præligiatoribus in unum cogit, quo ignotum sibi magnetismum comprobet. Partim ut rerum novitatis avidos animos oblectando ex scopo seducat, partimque ut authorem admirarentur, nedum triviales scriptores, sed & quosvis rariores alios trivisse.

Quocirca perperam Medicus sympathiam (quam diversimodè, & fabulosè sæpius adfert) cum magnetismo confundit; & hunc naturalem esse, ex illa cõcludit: nam & unguentum illud vulnerarium, nedum homines, sed & equos curare vidi: quibus certè non tanta est affinitas nobiscum (nisi asini simus) ut proinde sympatheticum unguentum nobis & equis commune dici mereatur.

Malè itidem confundit Medicus sympathiam cum fascino & ligatione, & utrumque cum magnetismo. Abstrusiores scilicet quosque effectus indistinctim adfert anxius, quò rationibus destitutus, su-

um magnetismum comprobet. Exemplo fascino à sympathia, & utrumque à magnetismo distinguam. Canis antipathiam 1. (sunt namque sympath. & antipathia ejusdem generis filia) cum gallina habet: hanc nempe vorat ille, & hæc canem fugit. At ubi noviter pullos exclusit, hæc canem fugat, quamvis generosum: fascino nempe anima gallinæ, canis animam ligante; non obstante antipathia priore, disparili armorum præsidio & robore inæquali: nusquam tamen in his magnetismus est.

Quæ porò Medicus adfert de sigillis, characteribus gamaheu, ceremoniis, vanisque ut plurimum observantiis: sunt prorsus huc impertinentia, & potius magnetismum ceu suspectum, destruunt quàm astruunt: meum non fert ingenium, de his quicquam decernere.

Errat deinceps Goclenius, & quidem temere juxta acignare: somnians ex præscripto Paracelsi, telum quod sanciviat, si unguento armario obligetur, vulnus curari. Frustra namque telum aut mucro præscripto à se unguento inungentur, nisi cruentum, idemque cruor prius in dicto ense exsiccatus fuerit. Aliud namque 2. unguentum Paracelsi est sympatheticum, ratione cruoris habiti è vulnere; atque aliud certè unguentum, quo arma nullo sanguine tincta emplastrari debeant: vocaturque idcirco prius unguentum magneticum & sympatheticum, posterius verò magneticum armarium: quod insuper mel & pinguedinem taurinam idcirco (nec frustra quidem) recipit.

Postremo, quò suo genio satisfaciatur, descriptum Paracelsi immutavit Goclenius, asseverans usneam è solis craniis suspensorum deligendam esse, cujus sui & falsi inventi causam quærens, non veretur somnare, spiritus vitales strangulatu in calvariam intrasse, & ibi tantisper manere, donec sexennio abinde revoluto, sub diu usnea succreverit. Paracelsus contrarium expresse docuit, & usu comprobatum est, usneam è cranio rota interem-

3. torum non minùs laudabilem esse, quàm laqueo suspensorum. Ex animalibus siquidem non quintum esse (quod simul cum spiritu influente & vita, pereat essentia principalis,) sed sola virtus mumialis, id est, spiritus insitus & confermentatus, in vi enectis corporibus superites educitur.

Quæ de memoriæ instaurandæ remediis prodidit Goclenius, ut fini concepto nequaquam congruentia agnoscamus, sic & impertinentia ostentacula esse, probare nequicquam diffidimus.

Inter Theologum & Medicum non est quæstio facti: concedit nimirum uterque sanationem vulnerato accidere: in eo tantum lis est, quòd Medicus ejusmodi sanationem adstruat naturalem; Theologus verò velit esse satanicam, idque ex pacto primi inventoris. Cujus censuræ non aliquam in sua anatomicè positivam adfert rationem: satisfactum arbitrans, si penes se reseciderit, etsi resectionis rudimenta nulla coràm attulerit, in eo videlicet quiescens, quòd afferentis elumbes rationes submoverit: quod nullius est operæ, nullius est artis, nec ullius etiam est autoritatis. Nam quorsum facit, ex futilitate rationum alicujus imperitii, de re ipsa judicare? eamq; impiam declarare, si suæ sententiæ ne unam quidem ratiunculam somniat? Quid si presbyterium laicis incommis laudem rationibus, easque aliquis velut immeritas rejiciat, an propterea ipsum sacerdotium rejiciendum erit? quid quæso res ipsas attingit imperitia aut temeritas alterutrius? Certè non se censuris Philosophia substituit, nisi censorum adsit pondus rationibus stabilium.

4. Ego itaque, qui contra Theologum curam magneticam velut naturalem suscepi probandam: inprimis Goclenium excusandum ratus sum, si frustra laboraverit in inventione causæ proximæ hujus insoliti effectus. Quid mirum, cum Theologus eandem se nescire fateatur, atque idcir-

co satanam authorem conjiciat? ea namq; est infirmitas nostra, quòd plurimarum & præstantissimarum rerum notitiâ destituti simus. Idcirco etenim plurimas res ad sacram ignorantiae anchoram, inviti deflectimus, & catalogo causarum occultarum referimus. Quis enim Theologorum unquam causam risibilitatis, vel alterius proprietatis formalis, puta caloris in igne, demonstrationem ad plenam scivit? An non committitur petitio principii, si dixeris: Calor summus igni competit, quia de ejus est natura? equidem formarum essentia; quia ignota sunt nobis à priori, ideo & formalium proprietatum prosapia tota jejuna est, & incognita: atque ubi advertimus, aliquam passionem formalem subesse, mox ab indagine ejus, mens velut fatigata frustra, cessat, seseque reponit, contenta nomine occultarum proprietatum: eia sodes, an forte anatomicus censor causam novit, cur canis lætus caudam vertat? leo verò itidem, quando iratus? felis quoque applaudens eandem erigat? Quid itaque, si ipsi ne caudæ motus rationem novit, mirabitur Goclenium magnetismi rationem dedisse insolidam? ejusque refutatione, præsumet curam satanicam, quæ magnetismi est, se sat superque demonstrasse? absit tanta judicii temeritas.

Agedum, cur diabolicam dicis curam? debueras equidem rationem censuræ addidisse, nisi eadem facilitate, quâ diabolicam prædicas, negatum ab aliis exspectes. Jurista solam affirmativam confirmatam 5. expetunt: at philosophi utramque, ne negantium quàm asserentium major videatur aut ignorantia, aut etiam protervia. An fortè diabolicam astruis, quia non potest intelligi (à te) subesse rationem naturalem? non credam ex infirmitate tua de virtute, tam inertem ferres sententiam. Scis etenim, quòd vitium nostrum, infirmitas intelligendi sit, non rerum.

Satage ergo unde scis, Deum ejusmodi virtutem magneticam non direxisse in usum

- usum vulneratorum? Ostende literas: ante
 6. sanè utcumque vageris vario, tandem reperies non aliâ ratione, apud vos esse curam diabolicam, nisi quia tenuitas & vocatio vestra eam non capit. Quid mirum,
 7. si Theologus nullus hæc suboleverit: Postquam enim Sacerdos & Levita transissent in Jericho, successit Samaritanus laicus, qui omne ius Sacerdotibus inquirendi rerum causas eripuit: natura idcirco abinde, non Theologos in sui interpretes vocavit; sed solos Medicos in filios optavit, &
 8. quidem tales duntaxat, qui pyrotechnia instructi, rerum proprietates examinant; separando potestatum delitentium impedimenta, crudelitatem scilicet, venenositates, & feces, id est, tribulos & spinas est maledictione, naturæ virgini passim infertas. Nam cum natura quotidie distillet, sublimet, calcinet, fermentet, solvat, coagulet, fixet, &c. nos certè iisdem adminiculis rerum proprietates ab occulto eruimus in lucem, naturæ soli interpretes fideles.

Theologus autè, quo iudicet prestigiosum à naturali; à nobis prius definitionem hauriat necessum est: ne futuro nempe ultra crepidam labatur turpiter. De Deo Theologus, naturalis verò de natura inquireat.

- Multa certè ubique Conditoris bonitas fuit, qui omnia creata in ingratum hominum usum condidit: nec Theologorum quenkumque assefforem admittit: quot quantasque rebus virtutes inderet; nescio sanè interim, quomodo à superbix peccato excusari possit, qui quia non percipit rationem naturalem, tanquam universa DEI opera suo meritiens acumine: idcirco audacter negat Deum ejusmodi rebus virtutem dedisse; quasi homo vermis, Dei & consilii ejus compos esset: omnium animos ex suo æstimat, qui putat fieri non posse, quod intelligere non potest.

Mihi profectò nullatenus mirum videtur, si extra magnetis corpus consimile, &

solo magnetismi nomine explicabilem virtutem, rebus Deus dederit. Nonne ad magnetismi positionem sufficere deberet, unicum saltem dari exemplum (per plura & apposita mox adferam) naturale istius lapidis, ad cuius normam, cætera quoque diversimodè distributa intelligantur in creaturis? An proinde quia novum paradoxum & tibi incognitum, idcirco & satanicum esse debbit? Absit tam demerite de divina Conditoris maiestate sentire: neque certè, isto honore deferendo, Satanæ blandiri debemus: quid enim ipsum uspiam suavius afficit, quam si bonorum operum gloria ita deferatur ei, quasi ipse eorundem auctor extitisset?

Naturam materiale[m] quotidie magnetismo suo, à superis formas trahere, celestiumque favorem expetere, conceditis, & cælos quippiam ab inferis vicissim alligere invisibiliter, ut sit liber & reciprocus aditus, & in unicum totum membrorum concinna chelys, Magnetismus itaque, quia passim viget, præter nomen, nil novi continet, nec paradoxus, nisi isti, qui cuncta derident, & in Satanæ dominium ablegant, quæcumque non intelligunt. Profectò quærenti derisorii sapientiam ea non exstat.

At quæso, quid superstitionis habet unguentum armarium? an quia usnea sanguine mumia, & adipe humanis conflatum? atqui innoxie his utitur Medicus, & ad hoc impune venundat seplassia. An fortè quia modus utendi tibi novus, vulgo insuetus, utrique verò admirabilis, idcirco effectus erit satanicus? Subde te, nec æstua; mox melius habebis.

Etenim modus utendi, nil mali continet. Intentio inprimis bona ac sancta est, & tantum in bonum cedit finem: nempe sanare dolentem, proximum sine dolore, periculo, & sumtu[m] emaciatione? Hoccine diabolicum dicis? Denique ipsa quoque remedia, res naturales sunt, quibus eam facultatem à DEO concessam mox argumentabimur.

tabimur. Utinam tu quoque tuam nobis negativam sic firmasses : Deum nempe summum bonum , non dedisse unguento sympathetico vim naturalem, & mumiam magnetisum.

14. Hoc remedium magneticum nullatenus suspectum reddi potest : cum nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut sigilla poscat, ceremonias nullas admistas, aut vanas observantias : non
15. præsupponat horas, non profanet res sacras ; imò quòd amplius est, ne quidem præxigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam : quæ cuncta curis superstitiosis annexa sunt.
16. Superstitio quippe dicitur, quoties statur fide, aut imaginatione aut utraque, super virtutem aliquam, quæ talis non est, aut non eò à Creatore directæ. Nihil igitur cura Magnetica, superstitionis habet : Quocirca Theologe Censor, saltem deridendi satanam ergo periculum unguenti, sacrasmo plenus, facito, quòd patet illud implicitum eruas : effectum nihilominus eundem planè nobiscum, velis nolis, reperies : quòd superstitiosis causis nequaquam evenit.
17. Quicumque magneticam vulnerum curam diabolicam putat, non quia sine & mediis illicitis constet : sed quòd modo ipsi incognito procedat. Is etiam eodem convictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi sumus, causas quidditativas dabit : vel fatebitur, magnetis operationes præstigas esse Satanæ : vel saltem (quod tutius erit) magnetisum, ist est, proprietatem quandam occultam, hac appellatione propter manifestam illius lapidis prærogativam à cæteris abstrusis, & vulgo ignotis qualitatibus directam, nobiscum cogetur agnoscere.
19. Magnes dapi impositus lignæ, atque innatanti, confestim uno & certo latere ad austrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars ejus australis, si ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit, & borealis ma-

gnetis pars, ferrum attractum, ad austrum inclinabit. Boreali parte, id est, ventre suo, ferrum allicit, & dorso, illud ante se propellit : aquilonare latus, à dextra in sinistram, fricando acus compassi cuspidem, eandem ad austrum dirigit : sin vero frictio, à sinistra in dexteram instituat, contraria cuspidis directio erit.

Similiter australe magnetis latus variatur. Imò quòd magis est, si magnes affricu suo ferrum magneticum efficiat, id est, ferri alterius attractivum, idem ferrum jam magneticum, sursum deorsum inversum, rursus ad magnetem fricetur, tractoriam potestatem confestim exuet. Quæ si sapiant, inquire Guilielmum Guilbertum, Londinensem Medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia scripsit, & cujus operâ, variatio pyxidis restitui potest. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, sub æquinoctiali ambigit ; ultra eam verò ad alterum polum tendit. Hoc medicum addam : dorsum magnetis sicut ferrum ; ita & intestinum pellit, curat herniam, omnemque catarrhum de natura Martis ; omnes nempe magnetismi, ad usum hominis ordinantur : vis trahendi ferrum, si mumia muliebri maritata fuerit, tunc dorsum magnetis, in femore, & ejus venter in lumbis emplastrata, abortum jam minitantem tutò præcavet : venter verò magnetis, in femore, & dorsum lumbis appositum, partum mirificè faciliat. Quæ cuncta de magnete, noster Anatomicus rationibus à priori illusttrat, modumque velut ipsi cogniti nobis exponet : vel pariter Satanæ esse illusiones, & non naturales effectus, parili ignorantia argumento, decrévero.

Exempla aliquot consimilis magnetismi jam proferam, ut tandem ad rationem positivam, omniumq; oppositionum refutationem, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius ? quas non attulisti rationes pro te, ipse comminiscar. Omnis, inquit, effectus, vel immediatè à Deo opifice pro-

procedit, & miraculum est: vel à satana, & prodigiosus est; vel à causis naturalibus & ordinariis, & tunc naturalis est: at qui magnetissimus non est miraculum, neque effectus naturalis: Ergo satanicus. Respondeo: Quanquam hanc dictam enumerationē insufficientē queam ostendere, quatenus homo interior etiam agit, nullo dictorum modorum (quod postea satis luculenter dicturi sumus) nihilominus sicco pede assumtum nunc transmits, subsumtum negaturū, qua nimirum parte, effectum non naturalem, asseritur. Id enim prius probandum erat, ne petitio principii committeretur: verum in hoc fuit, & erit defectuosus noster Censor, dicere non esse naturalem, nisi dicere, putaverit idem esse & probare, & autoritatem suam vice rationis locasse. Multi namque effectus naturales sunt, qui non ordinariō contingunt: rariis nempe incidentes. Itaque in gratiam Anatomistæ, ubique partem affirmativam nedum tuebor: sed & declarabo rationibus, & exemplis consolidabo. Sic nempe propriā ruct mole argumentum iam allatur.

20. Est liber impressus Franckeræ anno 1611. apud Uldericum Dominicum Balck, de lampade vitæ. Ubi reperies ex Paracelso, veram magneticam curam plurium morborum, puta hydropis, podagræ, icterici, &c. sanguinem calentem agri, includendo teste, ovique putamini, quod fovendum exponitur, & carnibus admistum sanguinem hunc, cani esurienti vel sui dabis, mox agritudo ab te in canem trahitur, & abit: non secus atque in Gehasin lepra Naamani, exsecratione transmigravit. An & hoc diabolicum censebis, sic proximum, solius sanguinis mumialis magnetismo, restituisse? restituitur autem prorsus, & indubitato.

21. Mulier ablactans infantem, quò citius ubera sibi sterilefcent, in prunas lac emulget, & mox ubera flaccesunt. An forte latanas exsugit ea?

Si quis ad ostium tuum cacaverit, idque

prohibere intendas, ignem ferri recenti excremento superstruito; mox per magnetissimum natis scabiosus cacator fiet: igne videlicet torrente excrementum & costuræ a rimoniam quasi dorso magnetico, in anum impudentem propellendo. Forte hoc satanicum dicēs, quia finis læsio. At certe abusus potestatum in libertate hominis est: attamen usu non minus naturalis.

Fac tabulam ex bismuto, & una extremitate, pone succini frustum, tribus inde spiritibus, colloca vitriolum viride: mox hoc colorem & acredinem visibiliber amittet. Quæ ambo in succini præparatione reperiuntur.

Saltem hocce omni satanæ illusioni carebit. Bruxellensis quidam in pugna nasum amisit, adivit Chirurgum Tagliacozzum Bononiæ degentem, ut nasum præstolaretur: & cum incisionem brachii sui timeret, bajulum ad hoc conduxit, è cuius brachio nasum tandem dato pretio eruit. Mox tredecim circiter menses, à reditu in patriam, repente nasus insensitius friguit, & abinde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cuius rei inopinum casum investigantibus inventum fuit, eodem forte momento, quo nasus friguit, exspirasse bajulum. Superstities sunt horum testes oculati Bruxellæ. An non est mumie magnetissimus ille planè consimilis, quo nasus vita communi, sensu & facultate vegetativa tot mensibus, insitionum jure gaudens, repente trans Alpes mortuus est? Cedo quid subest superstitionis? quid phantastici?

Radix Carlina (quæ Chamæleontis est) plena succo & viribus evulsa mumie humanæ contemperata, tanquam fermento ex homine, cuius umbram premis, vires & robur naturale in te trahit. Sed hoc præstigiolum dicēs, quia paradoxum: quasi non eadem lepra à Naaman in Gehasin esset traducta, & icterus idem numero, in canem transplantatus: non enim morbus in prædicamento qualitatē est, sed omnia sunt prædicamenta, in morbis singulis. Si-

22.

23.

24.

25.

quidem licuerit non res nominibus, sed nomina rebus accommodare.

26. Solissequi flores magnetismo quodam, feruntur ad solem: non sanè propter ejus calorem quem optrent (nubilo namque & frigidiore die, solis quoque rhythmum imitantur) nec etiam propter ejus lucem, solis sunt pedissequi: nam nocte opacâ, ab occasu, ubi solem reliquerant, ad ortum tendunt; Non hoc diabolicum censebis, quia aliud subterfugium paratum est: nempe esse harmoniam superorum cum inferis, & facultatem attracticè planè cœlestem, nullatenus sublunaribus communicandam. Quasi verò microcosmus, cœlestis sortis indignis, nullam in suo sanguine & jussea notaret astrorum revolutionem.

27. De philtris dicerem, quæ mumialem confermentationem requirunt, ut ad certum objectum trahatur dilectio. At consultius est præterire, ubi hoc unum saltem prius dixere. Novi herbam passim obviam, quæ si teratur, & foveatur manu, donec inteperit, mox alterius manum detinueris, quoad & illa tepescat amore tui, ille torus continuo ardet, ad aliquot dies. Detinui pedum cujusdam catuli, hic confestim peregrinum me secutus adeo, quod noctu ante cubiculum ejularet, quo eidem aperirem renunciata herâ suâ. Adfunt Bruxellæ mihi hujus facti testes. Calor etenim prius herbam calefaciens, calor inquam non solitarius, sed effluvio quodam spirituum naturalium concitatus, herbam ad se determinat, individuaturque sibi: & assumpto hoc fermento, per magnetismum alterius spiritum trahit & subigit in amorem.

28. Relinquo curas multarum ægritudinum, quas arcanum sanguinis humani magnetice perficit: nisi etenim sanguis, imò pus, urina & perspirabile effluviū, continuo aliquid secum de spiritu vitali demerent, hisque incesse participatio quædam totius, extra concretum naturale: sanè non adeò brevis dies hominis fo-

ret. Hæc nempe intestinæ fuit calamitatis causa.

Perficaria sive piper aquaticum, con- 29. solida, sophia, serpentina, brassatella, atque plures aliæ, istud habent peculiare, ut si frigida, demergantur in aquam (stante enim Borea, excisa quercus verminosa erit, nisi confestim subter aquas demergatur) & super vulnus aut ulcus, aliquantisper intepefiant, mox defodiuntur cœnoso loco: ubi putrere incipiunt, etiam attrahere satagunt ex ægro, quicquid nocuum est.

Idque peragunt herbæ, non quamdiu in terra crescebant, neque etiam quamdiu in forma manent pristina (oportet namque granum emori, ut fructum ferat) sed in corporis putrefactione, virtutes jam quasi corporis repagulo solutæ, liberè magnetismum, secus dormientem & impeditum, exferunt, & juxta contagionem, impressionemque à vulnerato aut ulceroso loco acceptam, reliquum mali, vel minus multum exsugunt.

Si quisquam folia Asari decerpendo, sursum vellicaverit, purgabit aliam, id est, tertiam personam tractionis nesciam, per vomitum tantum: sin verò deorsum carpendo torqueantur, solam deiciunt alium. Hic saltem nulla subest superstitio. Nam quid hic imaginationis commemorem: cum illa in tertium objectum nil operari concedatur, maxime ubi istud ignatum sit modi, quo decerpens fuerit usus? An forte pactum implicitum rursus, & sacram ignorantia anchoram, incusaveris? Atqui hic nulla later vana observantia, præsertim ubi inscio assumpte decerptor, sursum vel deorsum folia vellicaverit. Profectò præter asarum & sambuci extremitates, id cætera non habent purgantia, quæ quomodolibet decerpta, univocè operantur continuo. Sed in asaro, plantâ integrali, proprietates elucescit magnetica, adeoque ad carptionis sensum variè sua dotat folia. Habere autem nedum plantas, sed & creata fere sin-

D d d d d

gula

32. gula sensus quandam adumbrationem tam antipathia, quam sympathia (quæ sine sensu consistere nequeant) latius comprobant, quod mox docebimus.

33. Matronam nobilem mihi notam, abeunte podagræ paroxysmo uno, novus subinde alius exceperit, ac per multos menses podagra sine remissione, insolito infestavit recursum. Nesciens verò, unde tanta sibi, inauspicataque morbi recidiva; tandem quoties remissio accessus fervore è cubili jam surgens, federet sede, qua frater ejus olim, & in alia urbe, podagricus federe solitus erat, extemplo nimirum abinde morbum repullulare reperit. Effectus utique nullatenus imaginationi aut scrupulo adscribendus: utpote quæ duo effectû longè fuerunt posteriora. Qua autem sede, si contingeret alium sedisse podagricum, nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque jam fratris mortui, mumia, sedem contagio suspectam meritò reddit, quæ forori & non alteri podagrici, fluxus illos secus quieturos moveret, trans omnes vestes penetrans. Magnetismus fuit ad uterinam sororis scilicet mumiam: idq; longo post funera lustro. Cedò, quid hic est pacti impliciti cum hoste Satana?

34. Sapphirus cœruleo colore satur, si anthracem quo pestis sese prodit, attigerit, & aliquamdiu affrictus fuerit, mox vero auferatur, non cessat magneticè jam absens gemma, virus totum è contaminato attrahere: modo id viribus nondum debellatis fiat. Solent idcirco (nobis in majorem magnetismi fidem) locum apostematis sapphiro in circinum paulatim aucto conferbere: ne scilicet exiens virus, qua insensibiliter evolat, latius exspatiatur, & nobilem aliquam vicinam partem latius proinde infestet. Qua enim virus magneticè è corpore tabido, tanquam per tubum attractum, exhalat, totus circinus mox nigrescit, & tandem in escharam combustus, excidit: corde interim, à mortifera contagione præservato. Nec locus est subterfugio, dicere virus attractum eo

momento, quo locus à sapphiro tangitur, vel etiam tum temporis intus edomatum figurare, & non magnetismo absentis gemmæ id tribuere. Verumtamen ægrî fidem dabunt, se non confestim percipere sublevamen, sed multò post; abscedente paulatim scilicet, per tractum magnetis cum veneno. Imò locus ipse pro magnetismo certius testimonium dabit: qui non nigrescit sub ductu, vel per ductum sapphiri: sed mox abinde atrescit, combustus immediatè per aurum pestiferam, id est, arsenicalem, isthac, & non alia egredientem. Qua etenim virus continuo exhalat, nimirum in conum resumptis radiis venenosis ibidem necessum est locum impetum pati, atrescere & comburi, quæ pro ut successu temporis contingunt: virus quoq; successivè effluere, ad tractum absentis gemmæ, edocent.

Respondebis fortè, unumquodq; agens requirere impressionis suæ certam durationem: huic sapphirum non instanti juvisse, sed impressionem reliquisse, quæ paulatim reliquum mali evictura esset, non autem absentem gemmam quippiam deinceps trahere. Ubi notabis, omne agens naturæ in instanti agere, nisi sit in patiente obstaculum. In corpore verò contaminato non esse impedimentum, utpote quod citissimè auxilium exposcit, & omnibus ad id venis anhelat.

Aliud prorsus esset, si sapphirus in loco dolente præparandus, concoquendus aut alterandus esset, ut ex illo educeretur obferatum agens, quod deinceps in corpus spargeretur. At cum is maneat integer & incorruptus, certum tempus duntaxat exigit ad hoc, ut radium suum influentialem, per contactum mumie copulet radio autè pestiferè, quò eam mox absens exigat. Ad dictam inquam copulationem, ut fiat alligatio virtutis sapphiricæ, ad venenū, requiritur certum tempus (puta unius octavæ horæ) quo circumdatur anthraci circinus: nam si esset aliqua sapphiri impressio, quæ paulatim intus vene-

35. num edomaret, & non tractio magnetica gemmæ absens; nulla esset ratio, cur atrefferet & cōbureretur certus iste locus circini, neque etiam quò minus virus latius ambularet, quam dicto circulo. Quod amplius est, si anthrax recenter pluribus in locis se simul ostendet: solus tamen ille, qui sapphiro circumscriptus fuerit, ambulatur, sidentibus & pereuntibus cæteris. Itaque quam obsecro impressionem attractivam post se sapphirus relinquet absens, si non magneticam? maximè quod attractum, dicat inseparabilem respectum ad attrahens, & vicissim?

Imò si sapphirus de se, virtutem in corpus ægrum dedisset, una aut altera vice, seipso imbellior esset (sic nempe ungula alcis, epilepticos atrens insultus paulatim, effera redditur) amissa facultate, quam impressit, quod planè in sapphiro, verè exfors est: eo namque potentior laudatur, quò sæpius venenum exsuxerit. Dices fortè, sapphirum generasse qualitatem in ægro, ratione cuius incepit attrahere, & virus isthac evellere: & quamquam sapphirus tunc removeatur, naturam nihilominus semel commotam perseverare in expulsiōe, idque qua virus expelli cœpit. Primo quæritur, an sapphirus trahat prima sua qualitate (puta calore) vel formali & magnetica proprietate? atqui hæc non desiderat præviā generationem, novæ qualitatē intus: sed tantum copulam virtutis tractricis ad trahendum. Tractionem itaque fieri, per absentem gemmam. Probatum subsumtum: quia omne trahens naturale trahit ad se. Etenim ad hoc scilicet duntaxat trahit: quocirca nova qualitas intus generata, ad se virus intrò traheret & neutiquam foràs, per tractum educeretur. Secundò, An fortè sapphirus genuerit virtutem de se, eamque in pellem tantum impresserit? enimverò neque illud constare potest: quoniam tunc non esset necesse, circum anthracem duci circulum per gemmam; sed sufficeret qualemcumque remotam &

commodiorem pellis partem attingi: quod falsum est. Tertiò, An sapphirus fortè aperiat poros? & an natura non potuisset eadem sua expultrice uti, citra attractum sapphiri? quod si non: tunc sapphirus non attrahet; sed tantum expultricem in ægro roboraverit. Huic contrarium est, quod non ultra, neque citra circinum, locus ambulatur; quodque incipientes, etiam non attracti, anthraces sident & pereant. Siquidem roborata expultrice tantum, ipsa quaquaversus expelleret, & non ad certum & electum vinceretur locus. Quartò, Natura ante tactum sapphiri, jam denotaverat suum robur validam in expellendo anthracem. Unde quoque falsum est, naturam semel in expellendo commotam, deinceps per se perseverare, cum ad expulsiōis initia tardus alioqui sapphirus venerit. Igitur utur dixeris absente gemma virus attrahi magneticè necesse est.

Visne ergo clariùs ostensum tibi inguenti armarii magnetismum naturalem? vel an tractum gemmæ calumniabis, & calumniatori quoque scribes? Judicabis (reor) præstare & longè præstare, nobiscum sentire, quod sicuti mors, vulnera, morbus, cædes, per diabolum irreperunt, unde nil nisi malum: ita omne donum bonum defursum esse à patre luminum. Bonum universim censentes istud, quod neque subiectum, neque obiectum, neque media, neque intentus finis, inculpate pravitatis a sunt. Solent proinde pridem, Ecclesiæ procures annulos sapphiro ditatos gestare, ignorato apud illos penè illius gemmæ usu. Etenim quibuscumque data est animarum cura, iisdem quoque incumbit ex lege & officio, contaminatis peste adstiteri: caligine nimirum ignorantiae, præclarissimam rerum naturalium scientiam, hodie inumbrante: in cuius vicem, dicendi lepor instantis & mortuæ literæ nitor, & præsumens garrulitas, successe: quod dolendum summopere, atque admirandum magis, artes mechanicas proficere quotidie: solum verò natura-

lium studium, censuris iniquis terri & retroire: prolixior de sapphiro fui, quia similem cum armorum unguento, paremque casum prorsus continet.

37. Est igitur hac in parte, suus quoque homini magnes, quo tempore pestis, per insensibilem transpiratum à contaminatis venenum forinssecus haurit. Natura etenim, quæ solet alias benignum succum duntaxat admittere, eumque ab excrementis solerter secernere, hoc suo nunc magneti succumbens, vocuam auram allicit, mortemque intro vocat. Contra quem magnetem, suus est magnes contrarius (ne videlicet disputatio, ulla sui parte, cedat sterilis) ipse nempe saphirus, vel etiam frustum succini lucidum, prius per septem planetarios pulsus conficta (sunt autem ii in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos, & ad cordis thronum) & collo, periapti vice appensa, humanum magnetem præcellunt, impediunt, adeoque diræ luis amuleta certissima; alioqui planè inefficacia, si pulsuum confictio non præcellerit. Quæ enim prius saphirus & succinum erant, ab affrictu, mutata familiâ, nomen prius amittunt, & zenexon deinceps appellantur.
38. Hæcine quoque diabolica censebit, & intro pacto attribuet aliquis?

Sat est paucula; sufficientia tamen exempla, & unguenti armarii parem casum continentia, attulisse: nunc tempestivè nos ad tua argumenta volvemus.

- Arguis Golenium de inficitia Aristotelicæ doctrinæ, eo quòd idem accidens migrare de subiecto in subiectum, insinuet (utinam tam præsto esses probando, ac es refellendo) utpote & hoc pertinacitatis est ingentis, putare, cicatricem in cadavere non eandem esse, quæ in homine hesterno fuit. Frustra etenim nos sanctorum reliquias veneramus, si sola materia impossibilis Aristotelicorum superstit, & non accidentia quædam in corrupto remanescant, quæ olim erant in vino. Ecce, quòd Paganicus error præcipitet improvèdè car-

pentes. Putare inquam impossibile, quòd prorsus est necessariū, densissimæ est ignorantia officium, lumen scilicet, à sole usque in terram, vel istū oculi celerius per minimos quosque atomos aeris, producere novas species, & specierum species luminis: Cæcutire nēpe hoc est ad solē; nam si non haberemus lumen, & virtutem solis apud nos, sed millesimam, millenorum millium speciem luminis & virtutis duntaxat; ne quicquam cresceret, & refractione vel unionione radiorum, nunquam ignis produceretur. Etenim species specierum luminis, cum lumen non sint magis, quàm colorum species, colores ignem nunquam causarent. Ego certè mihi gratulor de ignorantia talis doctrinæ, de qua Golenius, velut rudis accusatur. Nonne trans vitrum, candenti fluxu sigillatum (in quo nullus invenitur porus) ligula compassi ad polum sese flectit? & ad ferrum vicinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete in aërem, & ad polum ipsum, fortassis attingit. Et magnetismus quoque, qualitas cœlestis est, astralibus influentiis persimilis, nec loci distantia coërcita, prout neque unguentum magneticum, de quo disputo.

Rides, quòd usneæ herbulam, ex cranio hominis trium literarum, legat Golenius. Nec est sanè, quòd hic putaveris anguem in herba, superstitionis vanitatem latere: nam etsi Jesuita, suspendio, alioque martyrio enectus, ad siderum influxum & obedientiam exsiccati relinquatur, ejus caput, consimile furis cranio, usneam oriundam, peræquè utilem, & simul corradendam exhibebit: siquidem usneæ semen de cœlo cadit in agrum calvaria, interdum enim spumâ pluit, quæ aurora dicitur: subinde mucilago tenacior, quæ sperma siderum vocatur, decedit. Nonnunquam ranis, araneis, &c. pluit cœlum, quæ decidendo substantia fiunt tangibilis & vitalis. Alicubi in montanis, lacte pluit, non minùs quàm

42. quàm sanguine: non rarò quoque in lapides & ossa, incumbit alba & bituminosa substantia, cœlitus demissa, quæ usnea fit. Hæc alibi crustam lapidibus inducit, ubi lapidescit; & alibi in muscum degenerat. Huc spectant ros, manna, throni, thereniabin, nqstoch, nebulgea, laudanum, & his similia. Quanquam hæc æris substantiam magis participant: ubi interim siderum excretiones usneæ altioris sunt profapiæ, & flores cœlestes nuncupatæ; multa moliti sunt per eas; utpote cum cœlorum favore, & influentia continua sint ditatæ, fundamento egregiarum virtutum non catent. Uinea igitur cranii, cum cœlitus semen acceperit, uterum autem & suum incrementum ex medullis mumialibus cranii humani, & arcis microcosmi: non mirum, si insignes, & supra vulgarem vegetabilium sortem, potestates obtinerit astrales & magneticas, quanquam non desint herbis, quæ herbæ sunt, sui magnetismi. Dicam quæ vidi, Miles quidam, & nobilis, frustulum aliquod usneæ cranii humani, intra cutem & carnem capitis, consolidatam gerebat; qui amicè intercedens, inter duos fratres, invicem de vita dimicantes, gladio in capite cæsus in terram cecidit, quo ictu pileus & coma, ad cutim usque, velut novaculâ, discissa fuerunt, pelle tamen illæâ evasit. Vos conjicite, cuinam causæ, pellis tutela dedicanda sit. Ego conjecturis non assuevi animum incertis torquere: fulgur siquidem ense potentius, si laurum, non saltem vitulum marinum quatit, nec equum attingit, cujus chamus, vituli marini pinguedine inunctus sit; nec stabulum ferit, cujus postes tali adipe pingues sunt. Experientia est trivialis. Transeo attamen, & aliis hanc arenam relinquo, ubi simile paradigma prius monuero. In Arduenna D. Hubertus colitur, quò omnes à cane rabido demorsi tendunt (prout ad sancti Domiri, & Bellini facella alii conflunt) flocculus ibidem de stola D. Huberti, in-

trafrontis cutem, demorsi à rabido, solidatur, & in posterum, à nulla fera rabida feriri potest, dentesque arcet flocculus. 46. Respondebis, id miraculum esse DE 1, per reliquias: esto miraculum. Deum tamen in miraculis, ut plurimum ad latius naturæ ire, hujusque morem observare, ipsi suo flocculo ostendunt. Nam qui solo verbo potest omnia, etiam mediis subinde utitur. Sic sudor in sudario D. Pauli, esto unguentum magneticum: sudor verò agrorum, vel etiam insensibile effluviū, ab iis effluens, esto sanguis vulnerati, intra unguenti pyxidem, bacillo positus, è vestigio tota undique noxa ex agro magneticè trahitur. Idque eo fit 47. potentius, quo magnes ille supernaturalis majoris est efficacia: par est scilicet utrobique ratio, & par modus; nisi quòd in mundo materiali, sanguine & unguento, seu mediis corporalibus contingat: in supernaturali verò, per amicum Dei reliquias, multum saltem hoc nomine venerandas: quæ ut unguento magnetico proximiores evadant, è quibusdam fontem olei, liquoris balsami indesinent stillantem excitavit nostri miserum Deus; quo 48. scilicet magnetico remedio utrobique suffulti, certò sciamus, curationem magneticam DE 0 acceptam & in utroque mundo, consimili ordine, pari passu, unoque ductore ire. Hinc nempe reliquiae recentes, plura & angustiora edunt miracula, vel ubi transferuntur, tanguntur, &c. quia necesse est magnetem fricari, moveri, si ipsum trahere oporteat.

Ad te usnea cœlo fata redeo: qui enim 49. à rabie per flocculū, & alios pios ritus convalescit, nedū liber à cane furente in posterū relinquitur; sed quod magis est regiū, alteri potest demorso à cane rabioso, tempus differre ad multas quadragenarias, donec queat D. Hubertum suo commodò adire, silente interim & suspensio veneno rabidi. Consanguineum natura quoque; dedit Zinzilla (quæ est excrementū diaphragmatis in phlegmonē abiens) occidit, ubi longe

instar circumierit; Curatur autem tutò & celeriter, si sanguine cujusdam, qui semel illo morbo laboraverit, foris vel tenuiter locus inungatur. Nempe qui semel à morbo illo convalescit, sanguinem nedum balsamicum obtinuit, unde in posterum ab eodem morbo tutus sit; verumetiam eundem affectum curat in proximo, ejusque sanguinè cutaneo attactu, vi magnetisimi, in balsamum similem transplantat.

Dices, si magnetismus sit in usnea, frustra erunt reliqua. Respondent Medici, quædam esse principalia, alia verò minus, aliqua esse contrarietates impediencia, non nulla verò excitantia, quædam quoque augendo promoventia. Hanc scilicet fuisse compositionis necessitatem. Quamobrem prout fuit impertinens dicere. Si usnea magnetismus habet, ergo pro reliquis frustra exenteratur homo: Ita quoque absurdum esset inculcare. Si usnea per se non habeat sufficientem magnetismum, neque adeps, neque sanguis, &c. Ergo neque toti composito inerit, is magnes unguento attributus. Cum singula nequeant adferre in compositionem, quod antea in simplicitate non habebant: cogar subinde tuas explere vices, & pro te cavillationes somniare; verumtamen debueras prius ex rusticis experimentis didicisse, in compositione sapius novam atque insolitam qualitatem emergere, quæ in singulis antea simplicibus latebat minimè: novisse nempe conveniebat, nec vitriolum, nec gallas esse nigra: juncta tamen atramentum efficere.

Objicies rursus: si usnea in se magnetismum custodiat, ex virtute mumiali ossium, & cœlestiū orbita: ergo eadem non ex solis craniis, sed ex ossibus quoque cæteris sceleti, colligenda erit; ridiculum & illud: quippe solo natura quoque subest; & piper recens in Italia plantatum, 51. idcirco hederam patrat. Veratrum in Tridentino tractu, vi purgante orbem est. Et papavera apud nos lethali qualitate privata, utcunque patria nostra decuplo

gelidior quàm ipse Thebe. Ideo varia est usnea, vario ossium solo succrescens. Si etenim fulgur in tactis loculis nummos liquefaciat, & ex decem sodalibus compressim assidentibus, unum de medio tollat & collidat; idque inquam non casualiter; sed permissu ejus, qui ne frondem de arbore injustam decidere voluit, contingat, & cujus solius ope, virtutes omnes stabilitæ sunt: non mirum quoque fuerit, aliud usneæ semen magneticum super cranium, & alterius clavis super ossa cœlitus depluere cætera. Saltem os capitis valet ad epilepsiam; non item ossa reliqua: tum demum, cerebrum totum in cranio consumitur & liquefit, cujus liquoris (visceris inquam) irroratione continua, vires cranium acquirit alias, quas aliis abesse ossibus animadvertimus.

Novi satis contradicentium mores. Cum enim nil in rem ipsam momenti habent amplius, contumeliosiores fiunt, & in hominem impingunt: quocirca dicet fortasse aliquis. Magnetismum esse quid novum, à Paracelsò solo inventum: cum autem fuisse hominem improbum & ignarum. Tum quod si fuisset uspiam talis virtus naturalis, illam non tot sæculis occultam steterisse, & expectasse in adventum Paracelsi.

Respondeo quoad scommata, & multorum subfannationes, in virum Germaniæ decus instillata, ne nuce quidem digna esse, & asserentem eo ipso reddere indigniorem: utpotè qui nedum vivos, sed & mortuos judicare annititur. Nam quæ de literis, sapientia, adeptisque donis perhibent ejus monumenta, non est quod impar laudem ego, qui neminis encomium suscepi; sed res ipsas trutino. Est itaque objectio superbia sua sterilis, quæ nimis prater vivos & mortuos, etiam D E U M ipsum judicandum assumit: non debuisset nempe in Paracelsum; sed in aliquem alium (Jesuitam fortè) infundisse, nec seculo Theophrasti, sed citius multò, aperuisse tantam naturæ consonantiam: atqui

atqui cedo cur Ignatius tam serò venit, ut societatem toti orbi tam proficuum stabiliret? Cur non multis antea seculis ea cerneretur? Eheu quò te præcipitis præsumendo miser homo. An non Deus, sui beneficii liber dator? & in immerita donatione sibi complacet? cotem, juxta quem de personis judicemus, præbuit: nempe quod ex operibus cognoscere eos. Quæ autem sint Paracelli opera, & quam omni expectatione naturæ & linguarum mordacitate majora, ipsius Epitaphium ab Illustribus, & Reverendis. Antistite Principe Salisburgense, illi benemerito funeri appensum satis invita invidia declarat.

EPITAPHIUM PARACELSI,
quod Salisburgi in Nosocomio apud S. Sebastianum ad templi murum erectum
spectatur lapidi insculptum.

Conditur hic Philippus Theophrastus insignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera, lepram, podagram, hydropisim, aliq; insanabilia corporis contagia, mirificâ arte sustulit: ac bonæ suæ in pauperes distribuenda collocandaque honoravit. Anno 1541. die 24. Septembris vitam cum morte mutavit.

53. Paracelsus igitur, tantum abest, quòd malè sit meritis, quia antiquitati ignotum magnetismum, & loco naturalis studii, quod passim in scholis sterile docetur, reale aliud, corporum analysi & synthesi, ad manus probabile, & longè uberrimum attulerit, quin proinde potius denominationem Monarchæ arcanorum, iusto titulo, præcedentibus cunctis eripuerit, nisi cum oforibus, bene gesta, & in bonos usus congesta, ignari iudices vituperemus omnia. Ita sum homo: sordent apud me, quæcumque sola consuetudine fidem mererentur? Cum nil sit, quod majori nos implicet caligini, quam quod ad consuetudinem componimur, rumori somnioque assentientes creduli. Eundem est itaque ad libertatem, fruendum, non servandum iudicii muneribus.

Objicies; In sublunaribus non esse vim influentialem, cœlestibus impressio-
nibus parem: atqui si hac impeggeris, omnes rectè philosophantes unâ reprehēdes, qui superam lationem in inferis esse, modo inferiore, & inferiorum analogiam in superis rectè adnotarunt. An non herbæ, animalia, & æger homo, mutationes temporum futuras, præsentunt & prælagunt? An non rana, quò profundius sibi instantis brumæ hospitium excavavit, eò immanior hyems expectanda est? Hinc etenim auspiciæ meteorica: non quidem, quòd ista contingant motu cœlestium præcoci, & adhuc futuro, quippe priusquam adsit, causet eam sensationem prælagam in sublunaribus. Absit, futura enim tantum nunciat firmamentum; non autem causat. Verumenimverò creatis singulis suum inest cœlum, cœlique rotatio, dependens ex ente seminis, in cuius spiritu (utpote qui universi celaturam continet) suum est cœlum; & sua sunt insuper adscendentia: nec est quod nos Astrologiam pessundare putes: at elucidamus; res siquidem unaquæque suum cœlum, cœlorumq; ob id syzygiam continet: cœlorum tamen motus, quia notissimus, quia communissimus particularium cœlos (sic dicam verbi defectu) dirigit juxta se. Hæc
56. nimirum causa est, cujusq; naturalis inclinationis: atque ubi creatura à motu illo cœli, tamquam norma communissima, proprii cœli persuasum exorbitat, confestim adest ægritudo & defectus. Nam
57. ovis sine ductore, incerta oberrat: propterea nempe ægroti præsentunt tempestates, temporum futuras mutationes,
58. non itidem sani: mare namq; si fluere & refluxeret, ductu Lunæ cœlestis, id est, pyromanticæ solius, & non Lunæ suæ hydromanticæ: venti quoq; si concitarentur ductu Mercurii cœlestis, & non astri chaomantici sui, profectò nec essent uspiam
59. venti ulli provinciales, & per totum orbem (quia unicus est tantum Mercurius, & simplex Luna in cœlis) consimilis flaret
60.

- ventus, & mare fluere ubique, si non eodem tempore : saltem rhythmo eodem, quod neoterica navigatio improbat. Sat est itaque, hic obiter ostendisse, naturam cœlestem & enormiticam rebus ipsis inesse, quæ tamen ad rhythmū superioris lationis sese cōcitet ac moderetur, quamdiu non refractaria haberi velit. Firmamentum quoque non causare futura, nisi
61. remotè, idq; primis tantum qualitatibus, vice cuiuspiam coqui: alioquin opulenter
 62. enunciare opera manuum Dei. Res ipsas autem continere in ente seminali firmamentum particulare, ratione cuius symbolizant suprema cum inferis, lege amicitia & philantia: ex quibus saltem nunc colligere est magnetismum & vires influentiales passim rebus infitas atque proprias: quas qui à sublunaribus arceat, subterfugium inane quarit.

Instabis propius accedendum esse, nec satis adhuc constare, in sublunaribus cœlorum qualitatem æmulam, & quidem talem, quæ ad longè distitum & absens objectum influat; quod tamen in unguento armorum præsupponitur: adeoque magnetismum esse quidem virtutem cœlestem, nullatenus tamen sublunaribus tribuendam, multoque minus conficito unguento armorum. At quid est aliud (quæso quam negare magnetismum, extra vel præter magnetismum? nam si universim omnem sublunarium influentiam ad invicem, vocitemus magnetismum, eamque occultam coaptationem, qua absens in absens per influxum agit, sive trahendo vel impellendo fiat, etymi defectu magnetismum nuncupemus; profec̃dò quicumque negat extra magnetismum, influentialem vim sublunarium ad invicem, & dari sibi instantiam ex adverso poscit: is absurdum requirit magnetismum nimirum extra magnetismum, nescitque quid neget aut petat.

Siquidem in sublunaribus exempla facti atuli, & instantias plurimas, appositasque de naso nempe insitio, de sapphiro,

de persicaria, asaro, & herbis plurimis. Sed negatis (sat scio, quia nescis) vel ea non sic accidere, vel ope diaboli (quod paratius est) evenire asseres. Moris non est, nudis autoritatibus disputare physicos: ad manus, experientiam scilicet, eundum est nobiscum certantibus. Explora igitur, & nos mendacii arguas; si nequis, saltem credas: idcirco insolentis est petulantia, negare facti esse, quod passim triviale, quia nimirum non exploravit, nec explorare annis sit: multoque insolentius, dæmoni indifferenter ascribere, quod naturæ ubique consonum est, ut mox docebitur: idque unam tantum ob culpam scilicet: quia nimirum à nostro Censore modus per causam intelligi nequit: à Censore, qui intelligendi suo acumine, & physices Aristotelicæ studio, ambitum totius naturæ undequaque se lustrasse præsumit: à Censore inquam, qui etsi in unguento nil deprehendat superstitiosi, nihilque illiciti; propter applicationis tamen modum sibi paradoxum, illud ceu improbum damnat, exsecratur, & diabolicum nescio quid continere asserit. At cuius obsecro? quia nempe ensis vel paxillus cruentus, unguento mumiali & magnetico emplastatur: quia sanguinem semel extraventum cum eo, qui adhuc venis fovetur, concordantiam servare nescit: Et quia ad longè distitum objectum, extendi actionem unguenti non credit. Sed redi ad te: quia mox ea intelliges, & credes, nisi pertinax nunc in gratiam tui, magnetismi actionem in sublunaribus ad lucem revocabimus.

Enimverò extra immerito suspectam tibi, rerum & herbarum classem, influentiam rerum quarundam, ad invicem esse, & servari inter objecta distantia, nunc ostendam. Vitis quæ in flore est, turbar vina procul. Excusabis eandem motationem fieri impetu cœlorum: probatur, quod non: si etenim cœlum causaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, necesse esset, utrumque annis singulis,

lis, statò fieri & definito quasi momento : quod falsum est. Nam subinde vitis florescit, & turbatur vinum ante solstitium, atque in eadem regione, alio anno, longè post : sed paucis minutis exceptis, sol & stellæ fixæ, singulis annis ad idem punctum redeunt : ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem semper tempore. At si diverticulum quæras, & alios, præter solem, planetas, huius rei causam dixeris, qui non singulis annis in solstitio parem habent situm, saltem uti communissimus est cœlorum motus, vinæ florent eodem anno omnes ferè ubique simul : quod falsum est. Nam sicuti solo natura astralis subest : ita & viti eadem natura particularis inest : quæ & ipsa per se (non secus ac terræ data est vis germinandi per se) florem, fructum, & semen profert, seseque ad rhythmum generalissimi motus cœlorum componit & movet : Asserunt adhæc, vina neutiquam turbari regionibus, quibus nulla vitis nascitur ; ergo vitis flos, & non cœlorum motus, vina turbat, idque multis inde milliariis ; cæterum eò quidem potentiùs, quo vina viti sunt propinquiora.

64. Studiis publicis gratulor, illique benè faveo, qui novit, quodammodo antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam se continuo dirigat.

Menсурam confectam metiri volo : itaque potestatem quandam influentialem, 65. loci distantis non obnoxiam, sublunariis familiarem satis probavero, atque eò violentiùs in favore magnetismi, si ipsum magnetem sua se sponte ad polum dirigere, nullatenus autem à polo trahi, docuero. Etenim magnes unus, ad tres, alter ad sex, septem & undecim gradus à polo declinat : nullus autem (quod sciam) rectà polum signat ; igitur si traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino, velleretur : non enim à polo ipso : quia quicquid trahit, ad se per lineam rectam, & non per obliquam trahit. Quocirca si magnes traheretur à polo, rectà quo-

que polum ostenderet ; igitur magnetes, saltem quod vidi hæcenus, non à polo trahuntur : neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipsum quiescat nunquam, sed indefinenter in orbem feratur : igitur si traheret, etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipsum nunc aliquot gradibus ad ortum versus, mox totidem gradibus ad occasum, nunc verò ad zenith sursum, aut deorsum velleret : quod falsum est. Ergo non trahitur, sed sua fertur sponte magnes. Quod autem aliqui magnes per se sursum feratur ad zenith, instrumentum est quoddam à Guilielmo Guilberto inventum, cujus inventi gloriam Ludovicus Fonseca, nuper apud majestatem Catholicam ad serapere annis est : hoc inquam poli altitudinem, ubique locorum spontanea elevatione in annulo æneo suspenso ostendit, nedum latus poli.

Pro polo certabis, viam fugæ lustrans : polum quidem trahere magnetem, sed juxta variam certamque magnetum dispositionem materialem, eosdem non rectà ad se (ea nempe est trahentis conditio & voluntas) sed ad locum vicinum vellere. hoc est dicere. Polus trahit quidem rectà magnetem ad se, non tamen magnes trahitur rectà ad polum, propter impedimentum aliquod ignotum (quod vocas certam ejus dispositionem) inexistens magneti, quod poli tractioni resistit, eaque potentius & superius est : quanquam sospes à tot millenis militaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides, quantum veri subterfugiosis deditus? & quam recusas inesse magneti, dispositionem tamen certam quandam motricem, invitus magneti inhabitare asseris (certam dicis, sciam tibi, & omnibus in toto incertam) præter, & supra tractum poli? quod idem est, ac si dixeris, magneti inesse directricem virtutem ad aliquem distinctum locum ; non autem trahi à polo.

Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non semetipsum diri-

Eccccc

gere:

gere: trahi non ab aliquo puncto, aut astro, sed à toto circulo quodam, prope polum. Respondeo, longè petitum esse subterfugium; nam iste circulus saltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum. à tribus nimirum ad undecim gradus. Quia tantæ variationis magnetes vidi. Ergo si toti circulo inesset potestas trahendi, idem magnes continuò variaret, nunc ad tres, tandem ad octo vel undecim gradus à polo deflecteret eadem hora. quod falsum est. Ergo saltem in tantæ latitudinis circulo, erunt diversæ orbitæ, quarum sua quæque suum magnetem alliciet. Quo concessio, recides in idem barathrum: esse nempe dispositionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quam ab alia sollicitetur orbita; & per consequens, figmentis ad lubitum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipso magnete.

66. Nondum satis est, si polus traheret magnetem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter ejus formam: atqui virum optime elotum, utcumque multis frictionibus mundatum, in quo fuit magisterium magnetis præparatū, in posterum suos etiam observat polos: ob impressionem scilicet, vitro citra reliquias corporeas communicatum. Chalybs quoque post magnetis contactum, probè elotus & absterfus, polum notat nihilominus: quæ duo, cum neque parem invicem, neque cum magnete contemperationem vel formam habeant; commonstrant ob neutrum finem, polum magnetes trahere. Dices affrictu, participationem magnetis factam in poris chalybis, aut spondilibus vitri. misera excusatio! nam resina abiegnata, per se coagulat in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic saltem fictitia magnetis participatio subsidit.

68. Magnes solo alii affrictu polum negligit, servata sibi interim forma, materia, & proprietatibus: quia nempe per alium obdormiscit, spiritualis illa sensatio in

magnete: quam sensationem, causam unicam actus proprietatum formalium, jam antea perhibuimus, debilis utique poli tractus foret, qui per tot cælorum orbes, vastamque aëris regionem, per tecta, per muros transiret, solum verò alii succum (aut mercurii fuliginem) penetrare nesciret, constante radice materiali eadem, & forma lapidis unica.

Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad austrum fertur. Igitur si istud à trahente polo fieret, totum latus boreale lapidis, semper à polo boreali duceretur. quod falsum est. Nam boreali latere, si ferrum tetigerit, non illud secundum suam proprietatem ad Boream, sed ad austrum inclinabit, etsi lapidis pollen ferro adhæserit: sin vero australi, ferrum tetigerit, illud ad boream vertet. Item magnes quæ ad boream parte, se semper inclinavit, ultra lineam æquinoctii ad austrum tendit.

Adhuc paulisper. Magnes scutellæ innatans, stagno quieto, si boreali parte versus fuerit ad austrum violenter: statim boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductu: igitur si à polo ipso magnes velleretur ad polum, & non esset spontanea lapidis directio, necessariò eodem tractu, tota scutella fluctitaret & traheretur ad ripam aquilonarem. quod falsum est; directione namque borealis lateris acquisita, stant super aquam, magnes & scutella immobiles. Est igitur in magnete virtus influentialis, quæ citra respectum propinquitatis objecti, cælestium more, liberè ad polum usque fertur, cum sit spontanea magnetis ad polum eradio: itaque si unica naturalis est jam reperi-
ta virtus in sublunariis, ad objectū longissimè distans, diradians (puta in magnete) satanæ nequaquam adscribenda: sufficiens quoque probatum erit, & pares plures esse posse prorsus naturales, ut in exemplis allatis & unguento armario.

Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum sponte se ad polum con-

convertant, necessario extenditur qualitas quædam à magnete ad polum : quam quia novimus fieri citra effluviū aliquod corporeum, idcirco eandem spiritualemente denominamus, in hoc à Theologo nostro dissentientes, qui spiritum contra omnem naturam corpoream, velut quid præter naturam distinguunt. Medici verò, duntaxat contra crassiores corporis compaginem ; hoc pacto dicimus, solis lucem, & cælorum influxum, torpedinis jaculationem ; basilisci visum, &c. esse qualitates planè spirituales : quod scilicet non communione substantialis evaporationis in distans dispergantur : sed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à subiecto in objectum debitum.

Quibus sic suppositis & probatis, satis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipsum Theologum nihilominus carpsit, multoties immeritum. Primò, quia qualitatem spiritualemente in unguento corporeo stabulari Goclenius. Secundò, quòd radialis lucis instar, seu medio ac vehiculo tractus feratur in objectum appropriatum. Tertio, quòd spiritus mundani sensatione quadam (omnis sympathiæ causatrice) deferantur ejusmodi qualitates, ad longinquum & destinatum objectum. Hunc spiritum Theologus cæcodæmonem interpretatur suo, at nescio quo jure ; cum sit aura ætheris purior & vitalis, qui solem, titaniaque astra, spiritus intus alit, totamque diffusa per artus mens agit molem : adeoque mundum communione quadam, partium ac virum conspiratione, moderatur, juxta consensum omnium rectè philosophantium : verbi gratia, Solis sequi flores sentiunt solis iter, mare lunæ titium utrumque notat. In summa omnis creatura, per vitam (Regem cui omnia vivunt adoremus) essentiam, existentiam, & sensationem, Creatoris majestatem, liberalitatem, & præsentiam attestantur. Quocirca Censor noster merito redarguendus est, quod antequam medicum philosophico stilo scri-

bentem intellexerit, carpsit ausu plane intolerando. Adeo namque fuit difficile, modum tenuisse in cunctis.

Rogas, quid trahatur è vulnerato ? & quomodo fiat tractio per unguentum absens ? At sane non injurius responderem : quando ipse nobis ostenderit, quapropter magnes ferrum traxerit, seseque ad polum converterit : tunc tibi quinam mumia tactam mumiam per mumiam sanet, indicavero : at quia insufficienti Goclenii hac in parte reparandæ, substituti fuimus, mox quoque quinam tractio magnetica unguenti contingat, didactico analogismo ostensuri sumus, si tamen quid trahatur tibi satis fecero. Notandum igitur in vulnere, non solum continui fieri solutionem ; sed simul introduci exoticam qualitatem, unde labra vulneris indignata, mox aestuant, apostemantur, imò totum abinde corpus febribus, ac varia symptomatum syndrome, conflictatur : sic namque ovum, cujus putamen vel tenuiter saltem laceratum est, putrescit, ubi alias potuisset conservari. Magnetismus igitur hujus unguenti, trahit peregrinam illam dispositionem ex vulnere, unde labra, nullo demum accidente prægravata, sine dolore sunt, & mox accrescere festinant, nullatenus impedita : Naturæ ipsæ, vulneris medicatrices sunt ; medicus, illius tantum minister ; nec phararmacum in vulnere carnem gignit, saragit si obstacula removerit : quæ alias unicum armorum unguentum, arceat satis securè, & opulenter.

Obijcies, unguentum armorum non debere potius allicere, alienam jam dictam Qualitatem ; quam naturale robur, & venarum vires : quodque sanguis, in unguento cum sit sanus, adflescere deberet sanitatem vulneri, non autem indispotionem ; prout nempe de Carlina scriptum est. Respondeo, diversos esse magnetismos : quidam enim trahunt ferrum, quidam palcas, plumbum ; quidam carnem, pus &c. nonnullorum vero ea est gratia, ut pestiferam duntaxat auram extrahant, &c.

imò si effectum sanationis, in unguento nostro, cum tuo argumento copulaveris, telum te fauciabit proprium. Exinde etenim, quod effectus unguenti sit sanare perfectè, breviter, absque dolore, sumtibus, periculo, & virium iactura: hinc inquam liquet, virtutem magneticam unguento, à Deo naturaliter, & non à satana

72. ineffe. Quoniam si hic cooperatore esset dictæ sanationis (quod asseris) eadem esset imperfecta, cum roboris amissione, debilitate, vitæ iactura, difficili convalescentia, vel animali alicujus majoris, & infortunii recidiva. Quæ singula prout diabolicis curis sunt annexa: ita procul à cura nostri unguenti absunt. Pro nobis fidem facient, quotquot unquam hoc unguento curati sunt. Satanas nunquam veridicus est, nunquam bonis suadus, nisi ut decipiat, imò nec dudum in vero perseverat: semper namque, si quippiam boni attulerit, plusculum mali submisceat hostis. Eandem sanè legem, & in hoc unguento pro sua consuetudine servaret, si autor aut fautor esset: saltem tunc deficeret hoc remedium, quum velut ab inferis revocatur vulneratus, qui secus mortali peccati labe, vitam mox cum sanguine, periculoso vulnere elisurus esset: nisi Satanam tunc nostri misertum fortè dixeris; & quòd jus in talem vulneratum jam sibi acquisivit, ipse in ancipiti ponat, curando nempe per unguentum magneticum, quem perire mallet; fortassis quia angustus verbi & pacti observator, jam apud vos est satanas, nec amplius versipellis, fraudulentus, impostor, mendax totus. Præterea negamus suppositionem, & sanguinem extraventum perfectè sanum: sed potius vita communi jam privatum, & initia alicujus corruptionis ingressum esse. Obtinere saltem vitam mumialem. Huc facit cruor putridus, & tamen magneticus in ovo. Transeo itaque objectionis absurditatem, quod magnetem unguenti, ad placitum torquere ausit, non quorsum à DEO datus est,

Rationes positivæ magnetismi propinquius per metaphysicam & magicam deductæ.

TEMPESTIVUM est nunc, prodere causam proximam magnetismi in unguento. Consensu inprimis Theologorum mysticorum, hominem dividimus in externum & internum, utrique assignantes mentis cujusdam potestates: sic nempe 74. carni & sanguini voluntas competit, quæ non sit voluntas viri, nec voluntas Dei; & pater quoque cœlestis quædam revelat homini interiori; quædam revelat caro & sanguis, id est, homo externus & animalis. Quomodo enim idolorum servitus, invidia, &c. inter opera carnis rite numerarentur (cum in imaginatione tantum consistant) si & carni sua non esset imaginatio, & voluntas electiva?

Porro esse ecstasies miraculosas, homini interiori competentes, in confesso est. Esse quoque ecstasies in homine animali, propter intentam imaginationem, extra dubium est: imò Martinus Delrio, Societatis Jesu presbyter, admittit in suisquisitionibus puerum quendam, tam violenta cogitatione, in civitate Insulensi ductum, quod flagranti eodem desiderio, videndi parentem, quasi per ecstasin raptus, eam multis inde miliaribus absentem inviserit, & ad se rediens, omnium quæ viderat memor, multa quoque signa, apud parentem veræ præsentis suæ dederit. 75.

Plura occurrunt quotidie similia, quæ brevitaris ergò omitto. Istud autem fuisse desiderium exterioris hominis, sanguinis scilicet & animalis, certum est: nam anima, alioqui disligata semel à corpore, nunquam nisi miraculo reunitur. Igitur in sanguine est quædam potestas ecstasica, 76. quæ si quando ardenti desiderio excita fuerit, etiam ad absens aliquid objectum, exterioris hominis spiritum, deducendo sit: ea autem potestas, in exteriori homine latet, velut in potentia; nec ducitur ad actum, nisi excitetur, accensa imaginatione

- ne ferventi desiderio, vel arte aliqua pari. Porro uti sanguis quodammodo corrumpitur, tunc se ejus potestates omnes, sine prævia imaginationis excitatione, quæ antea in potentia erant, sponte in actum deducuntur; corruptione namque grani, virtus seminalis, aliàs torpens & sterilis,
77. in actum erumpit: utpote cum essentiarum, earumque spiritus vitales, putrere nesciant, dissolutione inferioris harmoniæ, fospites emergunt. Proinde nempe omnis occulta proprietates, corporum compagine, digestionibus præviis (quas putrefactiones vocamus) jam dissoluta, ad manum venit libera, expedita, & in actum manifesta. Igitur cum vulnus, aëris ingressu, qualitatem adversam admiserit, unde mox sanguis in labris æstuat, & aliàs purulentus evadit; contingit sanguinem in vulnere recenti, propter dictam qualitatem exoticam, aliqualem corruptionis jam initia ingredi (qui etiam in paxillum tunc assumptus, unguento magnetico oblitur) quo mediante corruptionis initio, potestas ecstatica in sanguine, latens potentialiter in actum ducitur, quæ quia ad corpus suum redux est, ratione latentis ecstasis, hinc sanguis iste ad sanguinem totius sui individuum respectum gerit. Tunc nimirum magnes, in unguento operari satagit: & mediante potentia ecstatica (sic voco e-tyimi penuria) exsugit noxam è labris vulneris, & tandem virtute mumiali, balsamica & attractiva in unguento acquisita, magnetismus perficitur.
- En habes nunc rationem positivam magnetismi in unguento naturalis, ex magia naturali deproptam; qui assentitur lux
81. veritatis. Ubi thesaurus, ibidem cor; inquit. Si etenim thesaurus in cœlis sit, tunc cor, id est, hominis interni spiritus, in DEO (qui paradisi, qui solus vita est æterna) est. Sin verò in caducis thesaurus configitur; tunc quoque exterioris hominis cor & spiritus, in caducis est. Nec est quod mysticum sensum adferas: fumen-
do non spiritum, sed cogitationem & desi-

derium nudum pro corde; frivolum etenim contineret, quod ubicumque homo sua cogitatione thesaurum collocaret, ibidem sua esset cogitatio: ipsa quoque veritas textum præsentem non mysticè interpretatur, adjunctoque exemplo ostendit realem & localem præsentiam aquilarum ad cadaver. Sic etiam hominis interni spiritum esse localiter in regno Dei in nobis, quod Deus ipse est; & hominis animalis cor, sive spiritum, localiter circa thesaurum esse. Quid mirum? aut hominum animalium spiritus astrales, post funera, circa thesaurum defossam adhuc sese ostendent oberrantes: quibus nectiomantia veterum tota sese emancipavit. Dico itaque, hominem externum esse animal, ratione & voluntate sanguinis utens: Interim verò, non animal; sed imaginem Dei vero. Videant ergo logici, quam defectuosè hominem à rationis potestate definiant. De his plura alibi.

Adjungam ergo magnetismum aquilarum ad cadavera: nec etenim volatilia tam acuto sunt odoratu; ut ab Italia in Africam ad cadavera concedant. Nec enim odor tam largè latèque spargitur; obstat namque maris ampla latitudo interjecti, & quædam consumptionis proprietates elementalis: nec est quod visu arbitris, has aves percipere cadavera tam eminus, maximè si ponè montem, ad meridiem ea jacuerint. At quid opus est, avium magnetismum inculcare pluribus: si Deus ipse, philosophiæ initium & finis, eundem processum cordis & thesauri, cum avibus & cadavere, atque vicissim expressè statuat? Si enim aquilæ ad escam cadavera, ducerentur eodem appetitu, quo quadrupes ad pascua feruntur, certè dixisset uno verbo, quòd animalia ad escam confluant, sicuti hominis cor ad suum thesaurum. quod falsum contineret. Neque etenim cor hominis ad thesaurum pergit, ut saturetur eo, sicut animalia ad escam. Itaque non est comparatio cordis humani, & aquilæ in fine, propter quem

ad desiderium tendunt: sed in tensionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magnetismum realiter & localiter. 85. Igitur spiritus & voluntas sanguinis è vulnere habiti, & in unguentum paxillo intrusi, tendunt ad thesaurum suum, id est, reliquum sanguinem, adhuc vita interioris hominis potentem. Ast aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadaver: quia à spiritu infuso & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab odore corporis putrescentis. Istud nempe animal, solum spiritum mumialem, in assimilando, sibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur: *Juventus mea ut aquila renovabitur*. Si quidem juvenutis renovatio, ab elixire spiritus, probè depurato, per quandam digestionem singularem, isti volucri propriam, & non ab esu carniū, prodit. Alioquin etiam canes, & picæ renovarentur. quod falsum est.

Dices, longè petitam esse rationem, pro magnetismo. Quid tum postea? si quod longè ab intelligendi capacitate tua remotum fateris, illud tibi è longinquo deducendum fuerit? profectò, in sanguine omnium animalium, animam inesse perhibet genesis. Insunt nempe sanguini vires quædam vitales, tanquam si animaræ essent, è cœlis vindictam, imò & à iudicibus terrenis, in homicidam, animadversionem postulant: quæ cum sanguini inesse naturaliter negari nequeant, non video, cur sanguinis magnetismum in satanæ ridiculos actus rejiciant. Amplius hoc dicam; ambulantes nempe in somno, non nisi ductore spiritu sanguinis, id est, exterioris hominis, ire, peragere, scandere, vigilibusque alioqui impossibilia, tractare: virtute inquam magica, exteriori homini naturali. Divum Ambrosium, exsequiis divi Martini, visibiliter tamen adfuisse, etsi corpore longè abesset. Spiritualliter tamen exsequiis interfuit, spiritu externi hominis visibili, & non aliàs: nam quod in ecstasi illa, quæ est interioris hominis, sanctorum plerique, multa & ab-

sentia viderint, hoc fit extra tempus & locum, in unitate collectis viribus supernis, & visione intellectuali; non autem præsentia visibili. Alioquin anima non separatur à corpore, nisi seriò, nec reconnectionitur: quæ tamen reconnectione, exterioris hominis spiritui est alias vernacula.

Non satis est in tanto paradoxo, rem 86, semel attigisse: ulterius propaganda est, & explicandum, quomodo tractus magneticus, inter res etiam inanimas, per sensationem, non quidem animale, sed naturalem quandam contingat. Quod quo magis seriò fiat, dici prius oportet, quid sui satan adferat, & quomodo cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis sagarum; exinde namque apparebit, cui causæ quis effectus tribuendus veniat. Denique quæ sit illa vis spiritalis, ad longè remotum objectum tendens: quæve actio, passio, & velitatio sit, inter spiritus naturales: quæve sit superioritas hominis, ad alia inferiora: Et per consequens, cur videlicet unguentum nostrum, mumiis humanis compositum, etiam equos persanet, exemplo rem explanabimus.

Ponatur itaque saga, quæ absentem, per 87, figuram ceream, imprecationem, incantationem, vel etiam solo attractu prævio, validè exercuet (nam de veneficiis, utpote quæ solo veneno necant, nihil hic: quod hæc imitari quilibet possit seplasia) hunc actum esse diabolicum, nemo addubitatur. Juvat tamen, quantum huc satan, & saga quantum, adferant, discernere.

Suppositio prima.

IN primis notabis, Satanam, juratum & inconciliabilem hominum hostem, apud omnes æstimari, nisi eundem sibi quis amicum malit esse: idcirco quantum mali causare, vel optare nobis possit, id sine dubio & negligentia, procurat paratissimè.

Alteræ Suppositio.

DEinde, quanquam sit sagis inimicus, in quantum toti humano quoque generi insensissimus hostis est: saltem qua-

tenus

tenuis sua sunt mancipia, & de suo regno, eas nunquam prodit, aut detegit iudicibus, ceterisque hominibus, non nisi invitus, ludibrio exponit, ob tres rationes. Prima, cum sit superbie parens, multum suae famae, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat. Secunda, cum sit ipse insatiabilis animarum persecutor, per animadversiones & ignes quosdam, alias in suam tutelam labi promptos & paratos, terreri novit, & plane averti. Tertia, quam oborto collo, aut clausis faucibus, optaret tortor perimere sagam, subinde vel ante ignes poenitentem, adeoque suis unguibus ereptam, vidit multoties.

Ex priore suppositionum concludo, hominem peccati mortalis reum. si satan per se posset occidere, nequaquam procrastinaret: atqui non occidit: ergo non potest. Verumtamen, eundem saga saepius occidit; hinc etiam, eundem occidere potest: non secus ac ficiarius ense quempiam, libertate sui arbitrii, interficit: est itaque Saga quaedam potestas in hoc actu, quae non est satanae; & consequenter, non est satanas principalis efficiens, & exsecutor istius homicidii; alioquin enim, si exsecutor esset, nullatenus egeret coadjutrice saga: sed maximam hominum partem, de medio, solus mox abstulisset. Miserrima certe mortalium conditio, quae tali tyranno subesset, & suo subnoxia stare imperio: Fidelem nimis habemus D E U M, quam quod opus manuum suarum, arbitrio satanae subposuisset? ergo in hoc est

88. aliqua vis sagae plane propria, & naturalis, quae non est satanae. Porro quanam, quanta, & qualis ea sit, trutinandum est exactius: constat inprimis, non esse corporale masculorum robur; nec etenim concurrat attractus extremorum validus, suntque enerves, & effectae. Ut plurimum anus malefica; idcirco aliam vim esse oportet, corporea mole longe superiorem,

89. homini naturalem. Haec igitur in illa parte, qua Dei imaginem proxime refertimus,

collocanda fuit. Et quanquam, universa quoque, quadamtenus venerandum illud simulacrum referunt: verum quia homo elegantissimè, propriissimè, atque proximè, ideo imago Dei in homine, praepo- 90. let, dominatur, & imperat simulacris Dei aliarum creaturarum. Fortassis etenim, hac praerogativa, pedibus ejus substituta sunt omnia. Quocirca si Deus agat per 91. nutum, per verbum: sic oportuit hominem, si verum debeat dici ejus simulacrū, agere nonnulla solo nutu: nec etenim id novum, id parum tranquillum, id soli Deo vernaculum: Satan namque creaturarum abjectissimus, solo quoque nutu, corpora loco movet, cum non habeat extremitates, quibus tangat, moveat, vel etiam novum corpus sibi attripiat. Privilegium istud itaque non minus homini interno, quā spiritus est, competere debuit, si Dei re- 92. praesentare debeat, & quidem non otiosum simulacrum; hanc facultatem si magicam appellemus, hocq; vocabulo malè instructus terrearis, spirituale robur vocitaveris, per me licet: de nominibus siquidem nil solliciti sumus, rem ipsam, quam 93. proximè possum, semper aspicio; vis igitur ista magica est in homine interno, si- 94. ve hoc etymo animam intelligas, sive ejus spiritum vitalem, nunc nobis perinde est: cum hominis interni ad externum sit quaedam proportio in omnia, suo gliscens modo, dispositio appropriata, & proprietates proportionata. Quapropter necesse est hanc vim, per totum hominem dispersam esse: in anima quidem vegetiorem, at in carne & sanguine longe demissiore. Spi- 95. ritus vitalis in carne & sanguine, animae vice fungitur, id est, in exteriori homine, is idem est, qui in semine totam hominis figuram, superbam illam constructionem, & perfectam adumbrationem, finesque rerum agendarum novit, quia continet: & qui jam constitutum solum, usq; in vitae periodum comitatur praesul; 96. quique tametsi cum ea abscedat, ejus saltem tantillum, in cadavere vi interemto, tanquam

- quam eidem confermentatum optimè, remanet. De cadavere autem sponte, & fatiscente natura mortuo, tam insitus quàm
97. influens spiritus, migrarunt simul. Hunc spiritum propterea medici, in insitum sive mumialem, & influentem, cum vita scilicet priore, abeuntem, dividunt. Et hunc deinceps in naturalem, vitalem, & animalem subdividunt, nos uno pariter vocabulo, omnes hic simul comprehendimus: Anima igitur prorsum spiritus, nequaquam posset spiritum vitalem (corporeum equidem) multò minus carnem & ossa movere aut concitare, nisi vis illi quæpiam naturalis, magica tamen & spiritalis, ex anima in spiritum, & corpus, descenderet. Cedo, quo pacto obediret spiritus corporeus iussui animæ, nisi iussus spiritum, & deinceps corpus, movendo foret? at exemplo, contra hanc magicam motricem objicies, istam esse intra concretum sibi, suumque hospitium naturale, idcirco hanc etsi magam vocitemus, tantum erit nominis detorsio, & abusus, si quidem vera & superstitiosa magica, non ex anima, basin defumit: cum eadem hæc nil quicquam valeat, extra corpus suum movere, alterare, aut ciere. Respondeo: vim, & magicam naturalem illam animæ, quæ extra se agat, virtute imaginis Dei, latere jam obscuram in homine, velut obdormire post prævaricationem, excitationisque indigam (quæ cuncta mox suo loco probabimus) quæ eadem, utut somnolenta, ac velut ebria, alioqui sit in nobis quotidie; sufficit tamen,
99. ad obcunda munia in corpore suo: dormit itaque scientia & potestas magica & solo nutu actrix in homine, postquam scientia pomi manducata fuit, & quamdiu hæc (quæ est carnis, sanguis, exterioris hominis, & tenebrarum) viget, pessundata est, nobilior potestas magica. At quia in somno subinde tota pomi scientia dormit: hinc etiam quandoque in somnia prophetica sunt, & Deus ipse, in somniis, sapius homini, per effectum propinquior

idcirco est. Ubi videlicet interior magica, jam per scientiam pomi, non interpellata, usquequaque sese exserit intelligendo. prout nempe, quando sese in potestates inferiores demergit, movendo euntes in somno, tuto ducit. Qua vigilēs scanderē non possent. Igitur principum cabalæ, inter dormiendum hauriri asserunt, consopita scilicet pomi scientia. Intellectualis animæ actus, clarus semper & inconcussus est, ac quodammodo perpetuus; attamen, quamdiu principale agens vim suam usque ad sensus limites non traduxit, nondum per totum hominem, istiusmodi actio propagata est. Etenim qui unà cum sentiendi virtute, cum carnali intelligentia sumus, perpetuò per eandem, à scientia & magica superiore, pro dolor, distrahimur, in umbra cognitionis potius, quàm in veritatis luce, retinemur. Nec enim advertimus nos intelligere tenebrarum incolæ, nisi quando facta est facultatum mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, diversis agentibus prorogati, circa medium complicantur.

Satan itaque, vim magicam hanc excitat (secus dormientem, & scientia exterioris hominis impeditam) in suis mancipiis: & inseruit eadem illis, ensis vice, in manu potentis, id est, sagæ. Nec aliud prorsum satan ad homicidium adfert, præter excitationem distæ potestatis somnolentæ, & compulsæ, ut plurimum, voluntatis in sagis consensum: propter quæ duo, tanquam sibi totum deberetur officium, scurra postulat sibi per pactum, jugem, tenacem, & irrevocabilem oppignorationem, servitutem perpetuam, & devotam adorationem, si nihil adhuc amplius. Cum alioquin ejusmodi potestas sit collata gratis à D E O opifice, homini planè naturalis. Enimvero præstigia, oculorum effascinationes, utque falsè apparent larvæ, ac his similia, ex solo sunt satana, ejusq; solius sunt actus proprii: adeo namque, duntaxat ridicula sunt sua opera, & falsæ tantum apparitiones: quia mi-

sericors

sericors Deus, eundem, latius quippiam
posse, non permittit, sed vincitum tenet :
cum alioqui reales, & nefarios actus, sa-
ga de sua facultate naturali exserat: siqui-
dem per peccatum Adamo non dona natu-
ræ, sed gratiæ, obliterata esse, nemo
ambigit: eademque adhuc dona natura-
lia quanquam non sublata fuerint, stetit
tamen velut somno coercita, ac sopita. Sic-
uti enim ex tunc mortalitati obnoxius e-
vasit more sociorum animalium: ita obs-
curatæ fuerunt antistites potestates in
homine, quæ proinde excitatione, & è
tenebris educatione, opus habent. Huc
nempe spectant contemplationes, conti-
nuatæ orationes, vigiliæ, ieiunia, & mor-
tificationis actus, ut devicta nempe carnis
somnia, potestatem illam agilem,
cœlestem & expeditam in Deum nanci-
scantur, eumque coram alloquantur sua-
viter, qui non nisi in spiritu, id est, inter-
ioris hominis fundo, adorari efflagitat.

Huc inquam spectat ars Cabalæ, quæ
potestatem illam naturalem, & magicam,
velut excusso somno, animæ restituat.

Per exempla more mathematico, me-
ulterius explicabo, & assumam ipsa saga-
rum opera: quæ quanquam nefaria &
horrenda sint; eadem tamen radice, indif-
ferente ad bonum & ad malum, potestate
nempe magica, nitantur. Nec enim ma-
culat arbitrii majestatem, vel ejusdem tra-
ctatum, tametsi de fure, latrone, scorto,
apostata, & saga, subinde differatur. Esto
ergo saga, in stabulo absente, occidit e-
quum: virtus quædam naturalis, à spiri-
tu sagæ, & non à satana, derivatur, quæ
opprimit vel strangulet spiritum vitalem
equi: puta duo esse subiecta morborum
& mortis, unum nempe corpus, in quo
morbis habitat. Et quia in hoc omnia
entia agunt, tanquam passivum maxime;
putatum est reliquum spirituale domini
fuisse satanæ. Aliud verò est spiri-
tus impalpabilis & invisibilis, qui per se
ipsum omnes morbos pati potest. Pati-
ente spiritu, etiam corpus patitur; quia

actio in corpus terminatur (mens nam-
que postquam alligata est corpori, fuit
semper inferius, prout dolente palato, oc-
cursat hinc continuò tendit lingua) sed non con-
tra. Sunt namque morbi materiales ali-
quot, qui tantum tinguntur materialiter.
Adco namque multiplex interitus occa-
sio, ut non sit unde superbire queamus.
Actus igitur sagæ præactus, planè natu-
ralis est: quanquam virtutis excitatio sit
facta satanæ auxilio: non minùs quam si
porrecto per satanam ense, saga equum
trucidaret: actus iste sagæ, naturalis est
& corporeus; prout alter præcedens, est
actus naturalis, & spiritualis. Siquidem
homo non minùs naturaliter constat spi-
ritu, quam corpore: nec est ratio ideo,
cur unus actus dicatur naturalior, aut cur
solum corpus agere dicatur, spiritus verò
feriari saltem actione sibi propria (qua-
tenus imago Dei est) omnino destitui:
imò spiritus vitales, propiissimè loquen-
do, sunt qui sentiunt, movent, memoran-
tur &c. nequaquam verò corpus, ipsum-
que cadaver: omnis idcirco actus magis
proprie suum agens respicit, quàm agen-
tis hospitium corpus. Radix itaque ali-
quis spiritualis à Saga abit in hominem,
aut brutum, quod interimendum statuit,
juxta axioma: non fieri actionem; nisi
debita fiat approximatio agentis ad pati-
ens, & copula virtutum invicem, sive ead-
em approximatio fiat corporaliter, sive
etiam spiritualiter, quod ad manum visi-
bili testimonio probatur: Nam si recens
cor equi, per Sagam mactati (est enim se-
des spiritus vitalis) clavo transfigatur:
asseritur verum, vel crate torreatur: mox
spiritus vitalis sagæ, citra alterius medii
interventionem, & inde sagatota ipsa (si-
quidem non corpus, sed solus sentit spi-
ritus) immanes patitur ignis cruciatus &
dolores: quod sanè nullo pacto contin-
geret, nisi facta fuisset copulatio spiritus
sagæ, cum spiritu equi: equus namq; stran-
gulatus retinet quandam vim mumialem:
(sic voco quandumque carni adhuc

F f f f f

con-

confermentata est virtus liquoris vitalis, id est spiritus insitus, qualis in sponte præ ægritudine, aliaque inferioris ordinis disruptione, morientibus, non invenitur, cui comes est spiritus Sagæ, ipsi copulatus. In corde itaque recenti, priusquam ad sagam, dissolutione suus retromet spiritus, fit alligatio spiritus Sagæ, qui retinetur per infixum clavum, & tostura utriusque spiritus simul, unde per magnetismum, extremo ignis termino, sagam in spiritu sensitivo agitari contingit. Effectus iste ab intentione mutatur: si namque vindicta experimentatorem concitaverit, tunc effectus reprobis est. At si periculum fiat, ut Saga eo sese prodere cogatur, iudicibus subterni, & proximo, sibi que hæctenus beneficentia procuretur, quatenus sublato tam impio blasphemo, & nocuo satanæ mancipio, Dei gloria, pax & requies, major inter vicinis oriatur, tum certe effectus reprobis nequit. Non est cogitandum, totum spiritum Sagæ abiisse in cor equi (ipsa namque sic è vivis discessisset) verum esse univocam quandam spiritus lucisque vitalis participationem, prout nempe in femine qualibet vice, torius hominis architectus spiritus, etiam ad multos sætus sufficiens, propagatur, manente tamen integro patris spiritu. Ista nempe spiritualis lucis participatio est magica, virtute verbi (animalia & herbæ producant semen) locuples communicatio, & unum producit decem myriades seminum æquivalentium, & spiritus feminales integrales totidem, tanquam de lumine lumen accenditur. Quid autem sit propriè spiritus magneticus, & entitas phantasia parente genita, postea scribam latius: nunc ad propositos revertor terminos.

Nec est quod quisquam autemet hanc cordis in sagam reactionem, putatiam esse, aut præstigium ac ludibrium satanæ planè superstitiosum & damnable; cum illa infallibiliter hoc signo prodatur, & in apertum prodire cogatur, velit, nolit, quod

intentioni satanæ oppositum esse, altera suppositionum, superius satis ostensum est: effectus namque est perpetuus, nunquam fallens, fundamentum in ratione & natura spiritali habens, minime verò superstitionibus nisum. An non similiter confossum quoque cadaver ante iudices, præsentem homicida, sese cruentavit, certumque sæpius delicti iudicium exhibuit? tamen si jam ante cruor restrictus stetisset: scilicet moriente præ vulnere homini, virtutes inferiores quæ mumiæ sunt (effluens enim ex, non sunt in nostra potestate) vindictæ faciundæ vestigium, sibi impresserunt hinc præsentem homicida, ebullit cruor, & effluit, quasi & in ira, impressio ultionis simulacro agitur, in sanguine nimirum, etiam post mortem inest suus præsentis homicidæ sensus, sua vindicta, quia sua quoque phantasia: ideo non ipsius Abel, sed innocens sanguis ejus, clamat tamen in cælum vindictam, propterea in obsidionibus, pestis plerumque comes incedit: quia nempe spiritus magicus exterioris hominis concepit in consiliis, arthm vindictæ impressam, nonnunquam verò ad desperationem, præ paupertate, milites, eorumque conjuges, moriendo pene adiunguntur, & multa ditioribus imprecantur infortunia, unde fortissimæ impressiones, in spiritum sidereum morientis (gravidæ præsertim) relinquuntur posthumæ: qui mox ab obitu, in aëre oberrans, suæ classis, id est, spirituales nocendi ac ulciscendi modos comminiscitur, & promptus patrat. Pestes autem ejusmodi sunt ferinæ, nemini parentes, ac velut divinitus immissæ: & quia spirituales remediis corporeis operam implorant frustraneam, sileo: nec etenim tutum est satis, mumiarum ad invicem connexum, & concordantiam exprimere: inde nempe tota dimanavit neëtromantia veterum. ob id quoque Deus in lege vetuit, corpora suspensorum (etiam ethnicorum) relinquenda in patibulo, neve sol super ea occidat, respondebis pestem

stem obsidionum oriri, propter multiplices excrementorum fordes. Sed contra
 191 instant coriarii, coprofori, & qui collæ putrefaciendæ navant operam: omnes enim (tantum abest, quod pesti essent obnoxii) ut plurimum sunt longævi, mira-
 120 bilis Deus in spiritu microcosmi. An scire fortè aves, cur sanguis taurinus toxicus sit non autem fratris sui bovis? occidendo scilicet obmurmurat taurus, & suo sanguini, vindictæ notam ac potens sigillum imprimit: sin etiam contingat, mactando bovem, uno ictu evasisse furiosum, & diutius in eodem perleverasse furore: carnes malè sanas relinquit, nisi prius sopita perturbatione, desce & seclutus relin-
 121 quatur jejuno in se redire. Taurus igitur moritur, præcæteris animantibus, vindex excellentius: atque idcirco ejus pinguedo (non autem sanguis, ne sanguis humanus in unguento exotico taurini sanguinis tinctura superetur) pro unguento artorum, prorsus est necessaria, si arma vulnerum auctores incuncta adfuerint, iisdemq; oblitis, secuta sanitas expectanda sit, profecto non satis sunt, usnea cū focis ingredienti-
 bus, ut sine sanguine recenti è vulnere habito, sanatio instituat, violentior nempe taurina impressio exigitur, & floridi mel-
 122 lis aërea communicatio. Hinc itaq; satis liquet, non concursu Satanae (qui etiam sine melle & tauri cruore sanaret) sed communione qualitatum naturalium, cum vindicta posthuma traduce, in concreto relicta, conscribi unguenti efficaciam.

Obgannient contrarii, gaudentes, vix potuisse probatam evadere magnetici unguenti potestatem, nisi per sagam, Satanam, & spirituales mundi invisibiles magiam, scientiam putatitiam, plane nihili, & damnabilem errorem. verumtamen, non istud rei tractandæ, sinistra quæpiam obliquitas, sed aliorum crassa ignorantia, & fragilitatis humanæ conditio misera, postulavit: quæ promptius in malum tendit, malum cognoscit, & malo paratius docetur, quàm bono: at certè quæcumq; de satana & sa-

gis huc attulimus, non est quod inde conformitati unguenti cum Sagis sperent alij: neque etenim doctore aut impulsore satana, spiritualis virtus unguenti, & sanguinis phantasia, excitantur. Sed istud volebam: habitare videlicet in anima virtutem quandam magam, à Deo datam, ipsi naturaliter propriam, & competentem, in quantum imago & sculptrum ejus sumus; hætenus quoque agere peculiari modo, id est spiritualiter in distans, idque multo potentius, quàm corporeis ullis adminiculis. quia cum anima sit pars corpore principalior: idcirco actio ei competens, est spiritualis, magica, & validissima. Animam virtute eadem, velut somnolenta, per scientiam pomi esu acquisitam, redditâ, regere ac agitare corpus suum: eadem vero magica nonnihil expergefactâ, etiam extra suum ergastulum, in aliud distans objectum, solo nutu agere posse per media deportato: in eo nempe sitam esse totam basim magiæ naturalis: nullatenus autem in benedictionibus, ceremoniis, vanisque superstitionibus; sed has omnes observantias nefarias invecas fuisse per eum, cujus semper studium fuit, bona passim omnia suis conspurcare zizaniis, nomen magiæ non expaventes, sed cum scriptura benè
 123 interpretantes, in bonum sapientem & malum apicem, indifferenter usurpari posse, per usum nimirum illius potestatis, vel abusus, concessimus. A deo quæ sub eo vocabulo, altissimam rerum cognitionem ingenitam, & potentissimam ad agendum potestatem, subaudimus, nobisque cum Adamiæ æquæ naturalem, peccato non extinctam, non obliteratam, sed velut somnolentam, idcirco excitamenti indigam. Ideo ostendimus magnetismum, non quidem per Satanam: sed per id quod Satana
 127 non est, exerceri, adeoque abusive potestatem nobis connaturalem, Satanae tanquam si is patronus foret dedicatam stetit: potestatem magicam in nobis, à peccato velut dormire, ideoque excitatore
 128 opus habere; siue is sit spiritus sanctus per

illuminationem, ut in eoicis magis contigisse commemorat Ecclesia, & hodie in aliis subinde contingit: sive etiam satanas propter præviam oppignorationem, eandem fuscitet: estque in hisce ejusmodi excitatio tanquam per soporem vigilantem, catochum, ideoque imperfecta, 129 propter modum, mala propter finem, obscura propter media, & nefaria propter authorem: nec patitur versipellis, quod saga hanc vim cognosceret sibi esse naturalem; quo eam strictius devictam sibi detineat, neve tam nobilis potestatis excitæ exercitium, aliò, quam ad nefas propendat, frenum itaque is imperat, nec Saga novit excitare ad lubitum suum, quæ alterius tyranni voluntati se totam prostravit, potest & ipse homo sibi, per artem cabalæ, excitamentum tantæ potestatis, ad suum lubitum causare, vocantur hi adepti, quorum etiam rector spiritus DEI est. Hanc eandem virtutem magicam, esse quoque in homine exteriori, in 130 carne & sanguine videlicet: suo tamen & longè effetiori modo; imò nedum in homine externo: sed etiam proportionaliter in brutis (sic nempe Genesis, animam brutorum, sanguini inesse commemorat, eundemque hoc merito, extra cibum nostrum conscribit) & aliis fortè rebus omnibus; cum singula, totius universi adumbrationem in se contineant, eoque nomine saltem Deum, id est omnia, in omnibus esse, veteres seriò adnotarunt: exterioris hominis magiam, non minus quam interioris, excitationis esse indigam; nec satanam, aliam in suis seropis excitare magiam, quam quæ exterioris est hominis: in interiore nempe animæ fundo, regnum DEI est, ad quod nulla creatura accessum habet. Docuimus præterea, esse connexum inter res spiritualiter agentes, & spiritus cum spiritibus, uti dimicare, exemplo Sagæ, ita & amicari ostendimus, exemplis magneticis, & rationibus propriis, pro fascino & ligationibus animarum, prout de Davide & Jona-

tha, &c. postremò ostendere annisi sumus, hominem cæteris creaturis corporalibus prædominari, & magiâ suâ naturali domare posse aliarum rerum virtutes magicas: quam prædominationem alii in jus carminum & incantationum transtulerunt falsè & abusivè. Qua hierarchia satis superque elucidavimus, quæcunque hæctenus in Satanae dominium, non nisi rusticè, corporaliterque nimis philosophantes retulerunt.

Universa quæ dicta sunt ignorantes, de multis adhuc dubitare necesse est: igitur cuncta repetere statuimus; inprimis quo lucidiora evadant, quæ supra, de spirituum duello, vel amica invicem conspiratione, diximus: operæ pretium est spirituum arma, & eorundem rempublicam definire: Quocirca seriò notandum est, exemplum prægnantis, quæ si cerasum violenter animo conceperit, mox ejus vestigium foetui imprimitur, parte ea, qua sibi prægnans manum admovertit. Nec est quidem otiosum duntaxat cerasi simulacrum, ac macula; sed quod suo tempore, cum cæteris arboribus floreat & matureat, mutatis nimirum colorum & figurarum signaturis: ardua ac sacra profectò, vis microcosmici spiritus, qui extra truncum arborem, verum cerasum, id est, interioris cerasi proprietatibus, & dynami, insignitam carnem solo conceptu profert, unde duo necessariò consequentia intelligimus. Prius, omnes omnium rerum spiritus, ac velut essentias, in nobis latere, & microcosmicæ phantasia duntaxat nasci & educi. Alterum, animam concipiendo generare quandam ideam rei conceptæ: quæ quidem prout antea latebat ignota, & velut ignis in silice: ita concitatione phantasie, produci quandam ideam realem, & essentialem determinationem quidditativam cerasi: quæ non sit qualitas nuda; verum aliquid substantiæ 132 simile, inter corpus & spiritum, id est animam, arbigens. Id est ita spirituale, ut non sit planè corporeæ conditionis exfors: 133 cum

cum actiones animæ, in corpus, & inferiori sibi ordines, propendentes, terminentur: neque ita corporale tamen, ut dimensionibus claudi possit, quod & enti seminali proprium, & quoque recensuimus. Hæc igitur entitas idealis cum ex mundo invisibili, & intellectuali, microcosmi excidit, corpus induit: & tum prius loci & numerorum determinationibus clauditur. Objectum intellectus, nuda ac pura, in seipsa, essentia est, non accidens, consensu Theologorum practico-^{rum}, id est mysticorum. Protheus itaque intellectus, hanc conceptam essentiam velut induit ac vestit. At quia quodvis opus, siue externum, siue internum, in sua propria imagine fieri habet: intellectus agnoscit, voluntas diligit & vult, & memoria recogitat, non nisi per imagines: hanc itaque eandem imaginem objecti sui, intellectus induit; & quia anima, simplex est corpori forma, quæ quoquæ se avertit, idcirco nec duas intellectus agens simul imagines habere nequit, sed prius unam, mox alteram, super intellectum itaque, & comprehensam imaginem adhuc lenem, tota descendit anima, & hanc essentia cognitionem format in imaginem persistentem, siue idealem entitatem: conspurcata mens prolapsa fuit in indignationem DEI; & quia simul deturpata eadem, prioris sortis exuta nobilitate, mors introitum invenit, non quidem creatoris mandato, sed hominis degeneratione, propter eandem entitatem idealem jam indutam, in turpitudinem delapsi, & à seipso degeneris, quam ferè ac sedulo turpitudinem etiam in singulis peccatis emergentem, poenitentia emaciare convenit hic, vel in futuro seculo. Entitas igitur, in intellectu adhuc levis est, nec alibi quam in prægnante, consentientiam reperit, quam in nobis non nisi per voluntatem nanciscitur; id est, intellectus semper procreat entitatem, sed eam non induit nisi per voluntatem, exceptis prægnantibus. Sive igitur peccatum, nihilum dicamus, siue aliquid, sal-

tem consensus in malum, nunquam fit sine reali procreatione, huiusmodi cuiusdam entitatis, ejusque assumptione ac inductione, hæc fuit causa fecunditatis seminum: phantasia nempe, libidine commota, entitatem lenem parat: quam si anima per voluntatem induat (uti semper actio incarceratæ mentis deorsum & extrorsum tergit) hanc eandem entitatem in liquorem seminis dispergit, qui aliàs non nisi sterilis foret: quæ actio velut per mentis alienationem fit: abeunte scilicet voluntate, per veram magicam exterioris hominis, in ecstasin quandam, in qua fit communicatio cujusdam lucis mentalis, super entitatem, descendente in corpus seminis. Quotiescunque igitur cogitatio sensum, & velle, in consensum trahit; turpis toties nascitur & induitur pellis, idealis entitas spuria: quo partu, voluntas dicitur confirmata: illa quoque idealis entitas, quoquo versus à voluntate dirigitur, eò vadit: hoc pacto, voluntas movet nunc brachium, mox pedem &c. porro quando spargitur dicta entitas in spiritum vitalem, ad aliquid amandum, juvandum, nocendum; levi tantum indiget excitemento siue Dei, artis vel Satanæ operâ, factio, ut nimirum peregrè abeat portiuncula spiritus, quæ entitatem jam induit, obeatque munus suum, ipsi à voluntate injectum. Sic masculus, semen extra se deponit, quod per entitatem quam hausit secundum est longè, & extra suum truncum, suo fungitur munere. Corpora profectò, vix mundi medietatem faciunt: spiritus etiam per se, suam habent medietatem, & quidem totum mundum: Itaque toto hoc contextu, Spiritus voco magnetismi patronos, non qui ex cælo dimittuntur, multo quæ minus de infernalibus sermo est: sed de iis qui sunt in ipso homine, sicut ex silice ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquantillum spiritus vitalis influentis desumitur, & id ipsum assumit idealem entitatem, tanquam formam ac complementum. Qua

140 naſta perfectione, ſpiritus qui antea aura æthere erat purior, inſtar lucis ſubtiliatur, medianque ſortem inter corpora & non corpora aſſumit. Mittitur autem eò, quò voluntas ipſum dirigat, vel ſaltem, quo innata ſpirituum ſcientia inſallibilis, juxta ſcopos rerum agendarum, eundem mittit: idealis igitur entitas, itineri jam accincta, quodammodo lux, & quaſi non amplius corpus nullis ſtringitur locorum, temporum, aut dimensionum imperiis, ea nec dæmon eſt, nec ejus ullus effectus, nec ulla ejus eſt conſpiratio, ſed ſpiritualis quædam eſt actio illius, nobis planè naturalis & vernacula. Hanc qui benè capit ſophiam, facile intelliget, materialem mundum utrobique ab immateriali, & inviſibili, regi & coerceri: hominum autem pedibus ſubſtituta eſſe creata cætera corporalia, hæc eſt nimirum cauſa, cur etiam mumia, adeps, uſnea, & ſanguis humanus, phantaſia nempe eis inexiſtens in unguento, imperet ſanguini canino, equino &c. in pyxidem per bacillum adportato.

141 Nondum de magnetiſmo unguenti ſatis dictum. Reſumam ergo. Magnetiſmi nempe, & rerum inanimatarum magnetiſmos, fieri per naturalem ſenſationem ſympathiæ omnis authricem, certum eſt. Si namque magnes ſe ad polum dirigat, eundem noviſſe oportet, ſi in directione ſua erro-

142 rem non ſit facturus: & quomodo quaſo noverit, ſi non ſentiat ubi eſt? ſimiliter ſi ad ferrum eminus poſitum, ſe torqueat polo neglecto, ferrum ſenſiſſe prius, neceſſarium eſt. Varios igitur ſenſus, imagines habet unicus: neque etiam ſenſiſſe ſatis erit, niſi amoris & philauriæ ſtimulos addamus, adeoque phantaſia quadam naturali dorum eſſe, & cuius impreſſionis ergo, univerſi magnetiſmi conſtati ſint. Alia nempe phantaſia dirigitur in ferrum, quam in polum: tunc enim per vicinum duntaxat ſpatium, virtus ſua ſpar-

143 gitur: mutata eſt ejus phantaſia, quando ſetum, catarrhos aut inteſtinum cohibet;

alia quoque phantaſia, magnes trahit quipiam e vitro ignibus excocto: minutulum enim ejus fragmentum, in maſſam vitream injectum, dum coquitur, è viridi vel luteo candidum efficit. Quanquam enim 144 ipſe magnes rubeo colore ſit ſaturatus, & igne conſumatur vitrario: interim attamen dum vivit, etiam è candenti vitro, liquorem tinctum attrahit, conſumit: adeoque ejus attractio nedum ad ferrum eſt: ſed inſuper ad partem illam æream, quæ 145 diſſiciliter e vitro abiret, hæcenus vitratius in uſu communi eſt. Succini phantaſia, paleas ac feſtucas trahit, tractione quidem ſatis otioſa, ſed tractionis ſignatura perfectiſſi: nam mumia noſtræ maritatum, noſtro quoque magnete fortius, trahit in adverſum & zenexton evadit; gummiſ vero immiſtum ſuccinum, virus & plumbum, ſua imaginatione transplantata jam, è vulnere trahit, variata nimirum utrobique trahendi voluptate, & voro. At quid mirum fuerit (niſi apud eos qui omnia ignorantes, omnia quoque admirantur) 146 Ceres inanimæ phantaſia pollere? cumis, qui totus vita eſt, res omnes creet, nullamque idè e manu ſua mortuam exſpectandam promiſit? nulla quoque adveniat penitus, in qua & ipſe non eluceſcat præſens, Spiritu domini totum replevit orbem terrarum: imò hoc quod continet omnia, vim vocis habet. Nonne multam ſcientiam in pmo fuiſſe credimus? ejusque eſu, protoplaſtos ſcientiam unà eſtaſſe, & intus concepiſſe? & an non ſcientia phantaſiam ſui generis præſupponit? ſic etenim aliquor ſimplicia amentiam, nonnulla inſaniam, aut furorem maniacum alia inducunt: non quidem cerebri deſtructione, aut ſpirituum ejus diſſipatione 147 (tunc ſaltem non conſtaret robur furioſi, & vires validiſſimæ) ſed introductâ illorum ſimpliciū alienigenâ ac furioſâ phantaſiâ, quæ victrix noſtram ſubigit, atque eandem pro tempore (ut in delirio frenitide &c. nonnunquam & perpetuò, ſibi ſervam effecit, ut in lunaticis & veſanis.

Non-

148 Nonne sic canum rabies in hominem trans-
 fit? phantasiâ nempe furoris maniacâ in
 salivam transplantata, quæ victrix mox tri-
 umphet de sanguine illius animalis, quem
 aperta cute, utut tenuiter attingerit? Tunc
 scilicet phantasia torius sanguinis præca
 loco cedit, & peregrinæ tincturæ phanta-
 siam hydrophobicam, velit nolit, assu-
 mit. Unde tandem mors bisfica, id est, ex
 sola ægritudine mentali, exaltata nempe,
 & excitata virtute magica canis, super
 phantasiam animalium non excitatam,
 sed somnolentam. Eodem planè modò
 149 phantasia Tarantulæ, istu exili im-
 primitur, & mente statim alienati tripudi-
 ant, saluntque immensum, in eo tamen
 differt tarantulæ venenum à rabidi,
 quod hoc agat potestatem magicâ exci-
 tata, adeoque per magicam veri nomi-
 nis: at illud, per facultatem magicam
 150 somnolentam, prout & in napello & cæ-
 teris deleteris, exili quantitate necan-
 tibus, patet differentia: quia contra canem
 rabidum, nullum animal se tueretur aut de-
 fendit, quoniam est potestas magica li-
 gans, contra quem non valent dentes aut
 cornua: quod de tarantulæ veneno dici
 nequit. In homine igitur externo, prout
 & in sociis animalibus, vis magica velut
 consopita est, nec in solo homine excitari
 potest (etsi quidem multò facilius) sed in
 confortibus animantibus quibusdam, imò
 151 nec satis est spiritus, cum spiritus hanc ser-
 vare concordiæ & monomachiæ legem,
 quinetiam in toto universo latet spiritus
 quidam, quem magnale magnum dici-
 mus, qui sympathiæ & dispathiæ leno
 confabulator & actionum promotor ex-
 sistit, & ratione cuius, magnetismus, tan-
 quam per vehiculum, ad distans objectum
 extenditur. Probatur id ad oculum, et-
 enim si super testudinis chordam sive fi-
 dem lenem paleam, ancipiti extremitate
 in aëre, instar statere pendentem, posue-
 ris, & alterius testudinis similem fidem
 pulsaveris eminus, ubi toni in octavo con-
 sonant, videbis paleam trementem: at ubi
 in unifono concordant, tunc aliqui quie-

tæ testudinis fides, moræ impatiens, sub-
 silit, præ læritia gessit, & invisam pale-
 am subsultu excutit. An & hic Patanas
 vobis fidicen erit? quam paleam non con-
 tingit subsilire, etsi omnes fides alterius
 testudinis unanimiter, fortiter & comi-
 nus pulsentur; nec etiam nudus tonus,
 alteram & quietam chordam subsilire co-
 git: id nempe tunc quilibet tonus effi-
 ceret: sed solus leno spiritus, in medio
 habitans, actionum naturalium fidus ex-
 secutor, & adjutor, sympathiam deserit,
 promovet & concausat. 152

Cur nomen magiæ perhorrescimus? si-
 quidem tota maga est, nec ullam habet
 agendi potentiam, quæ non à formæ suæ
 phantasia, & quidem magicè proferatur.
 At quia hæc phantasia, in corporibus ele-
 ctione carentibus determinatæ est identi-
 tatis, idcirco ignoranter & rusticè nimi-
 rum, non phantasiæ illius rei; sed proprie-
 tati naturali adscriptum stetit; loco cau-
 sæ, effectum videlicet causarum ignoran-
 tiâ adferentes: cum alioqui omnè agens
 agat in objectum proprium, præsentien-
 do nempe illud, quò suam non temerè,
 sed in objectum duntaxat, spargat activi-
 tatem: post sensum nempe objecti, com-
 motâ phantasiâ, dispergendo idealem en-
 titatem, & copulando eam radio entita-
 tis passivæ. hæc nempe fuit magica actio
 rerum naturalium, proprii tamen no-
 minis magica & phantasia, est in electio-
 nis potestate dilatis creaturis. Per clas-
 ses ibo. Proprietates itaque formales,
 manantes à formis trium principiorum,
 salis, sulphuris & mercurii: sive salis,
 pinguedinis, & liquoris, unde corpus
 unumquodque conflat, & iterum res-
 solvitur in eadem: estque Mercurius sive
 liquor toties diversus, quot rerum sunt
 species: idem esto de sale & sulphure ju-
 dicium, proprietates inquam ejusmodi
 manant à phantasis harum formarum,
 quæ quia corporales valde, & in sinu
 elementorum adhuc hærent: idcirco
 vocantur proprietates formales & oc-
 cultæ, propter formarum ignorantiam, quæ

quæ alioqui sunt effectus magici, à phantasia dictarum formarum propagari: sed ignobiliore ac maximè corporales; finibus tamen quos respiciunt, abunde satisfaciunt. Hujus generis sunt virtus subductiva alvi, somnifera &c. Sunt præterea nobiliores aliæ proprietates, ex phantasia formarum mixti, oriundæ, suntque ejusmodi in toto, ratione formæ, ut magnetismus magnetis, virtus tincturarum, item specifica & appropriata omnia, quæ ratione vel totius homogenei, vel formæ alicujus partis integralis, non autem folius alicujus principii accidunt: qualia sunt quæ in carne, radice, foliis, fructu sita sunt, & non in trium separatorum inde ullo. Item antimonium quamdiu manet in sua forma, summas obtinet: quas in suis principiiis nunquam assequitur, & hæc sunt quoque de gremio corporali: ideoque magica spiritualis in hisce adhuc occulta est, & tota deberi putata est naturæ, hanc contra magiam inceptè distinguendo. Sic rosæ folium aliam habet virtutem, quam non habet caudex vel anthra: estque ea vis folio non ex tribus primis, sed ex vite ejus natalis: quæ quando destruitur, tunc alias virtutes habet, ut puta granum in vita prima nutrit, quam si amittit, tunc proliferat. Tertiò deinceps est virtus magica, quæ profluit ex phantasia vitæ, totius integralis, ea est in brutis & homine externo: quæ magis absoluta est jam spiritualis, nondum tamen ad summum deducta apicem, subindè tamen multa excitatione, forti phantasia, per entitatem introducta, ad magnum culmen adscendit, & hominis interni magiam veram æmuletur quàm proximè. Cæterum cujuscunque bruti anima vim habet creandi entitatem realem, & per voluntatem, dimittendi eandem longius; ejusmodi brutum est magicum, ut basiliscus, canis, pisces multi, apud Olam, &c. talis quoque est virtus habitans in sanguine multorum animalium: hinc nempe sacra pagina dicit animam esse in sanguine extravena-

to, etiamnum per ignem cocto, fortassis & per forum planè putrido. Postremo est virtus magica à corpore quasi abstracta, quæ fit excitemento interioris potestatis animæ, unde sunt potentissimæ procreationes, impressiones augustissimæ, & validissimi effectus, utrobique scilicet natura maga est, & per phantasiam suam agit: & quia quò spiritualior, eò potentior est, ideo quoque (magica) etymon est analogon.

Omnis propemodum virtus magica excitatione eget, infima nempe per teporem prævium; excitatur scilicet vapor quidam, sine aura spiritualis, cujus ratione, dense dormiens phantasia expergefit, incipitque velitatio corporeorum spirituum media, quæ est magnetismi, per tactum prævium excitatur. Summa autem, quæ est brutorum & hominum, conceptu intellectuali excitatur, & hominis quidem interni, non nisi per spiritum sanctum, & per donum ejus, cabalam, excitatur: externi verò, per fortem imaginationem, assiduam & intensam speculationem, imò & in sagis per satanam excitatur. Sanguinis autem extravenati, in quo anima habitat, excitatur magica, quæ in potentia adhuc est adactum; vel per ascendentem imaginationem fortioiorem, puta magi, sanguine tanquam medio utens, & in illud entitatem suam accensam stabulantis; vel puta, unguenti armarii phantasia ascendente, latentis in sanguine proprietatis excitatrice: vel per præviam destinationem sanguinis ad corruptionem, per quam scilicet elementa ad separationem disponuntur, & essentiarum (quæ putrere nesciunt) essentialisque phantasiæ, quæ in potentia proprietatum latebant, in actum deveniunt.

Cujuscunque igitur subjecti phantasia validum obtinuit appetitum, ad alterius rei spiritum, ad aliquid inquam loco movendum, trahendum, expellendum vel repulsandum: ibidem, & non alibi, magnetisimum velut naturale ejus rei donum magi-

magicum, à Deo illi instabulum, agnoscimus. Est igitur formalis quædam proprietas in eo, à sympatheticis & abstrusis qualitatibus, segregata: quod harum motrix phantasia, non ad motum localem; sed tantum ad alterativum directe fluat. Est itaque omnis magnetismus, sympatheticus vel antipatheticus: non tamen omnis sympathia, magnetica erit.

Ad propositum nobis scopum revertentes: jam probè (opinor) intellectum est, inesse nedum sanguini phantasiam & appetitum magicum, sed & humoribus, cibis, & excrementis: cum varia quoque id morborum proles patefaciat: prægnantes peregrina enim appetunt, & virgines, naturalis uteri exorbitantis cæstro, pallidè, ac celeriter. quod appetunt, digerunt; non quidem ex ratione, nec consanguinitate naturæ humanæ, id poscentis: sed exotica humorum phantasiâ, sic stultè imperante, seductæ, quibus sordibus expulsi, subitam læsionem appetituum sanitatem sæpenumero restitimus: vel etiam saturati eorumdem humorum amante
 163 phantasiâ, cōpescimus. Igitur in sanguine sua est phantasia, quæ quia potentius ibidem viget, quàm in rebus cæteris, ideo scriptura alto elogio, sanguinem adhuc cōsumi, & edi promtum, animatum vocat.
 164 Et quia eadē phantasia tradux inest, ob id nempe in posthumo, mores, gestus & conditiones avi emicant. Nobilitas ex bene merita virtute, ortum sumsit: hinc nobilitas, immeritò continua stirpis propagatione, augeri suspicaretur, nisi avorum mores ac virtutes in feris nepotibus, elucescere sperarentur probabiliter. Nonnè etiam concepta lupi cum ovibus inimicitia, in eorum pellibus remanet? quocirca nedum fantasia animalis in cruore imprimitur post obitum pervicax: verum etiam quicumque stragulis, è pelle gulonis (animal est in Suecia frequens & voracissimum) contegitur, somnare cogitur continuo de epulis voracitate, & insidiosa animalium venatione: pro indole

scilicet vivētis illius animalis; adeoq; solo tegmine externo, traducitur phantasia animantis, quondam vivi, pellibus hospitata, in hominem subter dormientem. Itaque ministerio phantasiæ sanguinum fit, quod extravenatus, in paxillum assumtus, unguento magnetico introducitur. Tunc namque phantasia sanguinis, aliàs adhuc
 166 somnolenta, lentaque ad actum, virtute unguenti magnetici excitata, ibidemque reperiens balsamicam & medicam unguenti virtutem, optat sibi inductam qualitatem, impetiri suo toti, atque exinde elicere spiritali magnetismo omnem peregrinam tincturam: quod cum per se, non aptè satis queat efficere opem usinæ, sanguinis, adipis & mumix implorat, quæ simul in balsamum coalita talem, qui non nisi sua phantasia quoq; medicus, magneticus simulque omnis alienæ qualitatis è corpore tractivus est, cuius inquam recens sanguis, spiritu abundans, apportatus est; sive hominis fuerit, sive alterius animantis. est igitur phantasia redux & exstatica ex parte sanguinis recenter & novissimè apportati: tractus verò magneticus, in sanguine inceptus, medicæ unguenti virtute perficitur. Non trahit autem unguentum, vulneris infirmitatem ad se, ut fiat pyxis Pandora: sed sanguinem noviter allatum, in spiritu alterat, medicum reddit, ejusque potestatem excitat: inde illi virtus quædam medica, & magnetica, quæ redit ad suum totum, curatura germanum spiritum sanguinis, per totum hominem: exfugit scilicet, tristem impressionem è vulnerato, eamque, medica potestate, perituram expellit, foras exigit, quæ virtus medica, domatrix mali, est partim in sanguine excita, partim etiam eidē ingenerata, per unguentum; spiritu nempe hujus, in spiritum sanguinis, sic imperante ex sua phantasia, id est, dono creato. Alioqui sanguis, integris putrescens viribus, sub testa ovi, & jam quasi compedibus, per præviā putredinem liberatus spiritus, trahit mediante canis, mumia, rea-

literque transfert ægritudinem, quæ se-
 167 det in phantasia & astro sordium, in ipsum
 canem, non aliam scilicet ob causam, quàm
 quia sine balsamo unguentis intervenien-
 te, magnetismus perfrigitur. Notavimus
 etiam, si vulneratum contingat plura si-
 mul recepisse vulnera, sufficere sangui-
 nem, ex unico ejus saltem vulnere haberi,
 & curari una nimirum opera quoque cæ-
 tera: quia sanguis ille concordem cum
 spiritu totius servat harmoniam, & ab
 eodem educit qualitatem infestam, ne-
 dum labiis vulneris, sed & toti homini
 168 communicatam: ex uno nempe vulnere
 solet torus homo quoque febricitare. In-
 gens mysterium propalare hæcenus distu-
 li, ostendere videlicet ad manum, in ho-
 mine sitam esse energiam, qua solo nutu
 & phantasia sua queat agere extra se, & im-
 primere virtutem, aliquam influentiam,
 deinceps per se perseverantem, & agen-
 tem in objectum longissimè absens; quo
 solo mysterio, quæ dicta sunt hæcenus de
 ideali entitate in fomite spiritali aspor-
 tata, & peregrè ad munia sua abeunte, de
 magnetismo rerum omnium, tam phanta-
 sia humana, quàm cujusque rei propria ge-
 nito, nec non de hominum magica, super
 corporibus reliquis superioritate, ad lu-
 cem venient. Clarum est, constatque sine
 169 controversia, ex chalybe acum fieri, quæ
 magnetis attractu, polum ostendit navi-
 gantibus: chalybem verò irritum in acum
 cudi, & pixidi nautoriæ, ad designandum
 polum imponi, si magnetis affricus debi-
 tus non præcesserit. Quæ cum sint extra
 dubium, nunc solo nutu, acum nauticam
 fabricare convenit: in cude igitur, qua
 cuditur acus ex chalybe, notatus sit sep-
 temtrionem, idque linea recta; stes faber, dor-
 so versus septemtrionem, ut cum ducitur
 sub malleo chalybs, ad faciendam acum,
 eam versus te & Boream trahas: dico igitur,
 quod talis acus, sic facta, sine ullo au-
 xilio alio, polum notabit; & quidem sine
 variatione solita, quod ingens est myste-
 rium. Insuper acus, quæ sit super line-

am dictam, casualiter, & inscio fabro, est
 inanis, nec polum notat. Consequitur
 hinc, quod imaginatio hominis fabrican-
 tis, illo momento quasi nativitatís, cum
 jam maximus fervor ignis deserit nempe,
 & sub obscura adhuc rubedine, imprimat
 hujusmodi facultatem magneticam, &
 quidem in chalybe, sive subiectum ap-
 propriatum. Non autem, quod cælum
 tunc imprimat: quia tunc etiam influeret
 non intendente fabro, quod falsum est: si
 namque cælum influeret ad certam ho-
 ram & positionem: jam triumpharet cha-
 racteristica, & sigillaria siderum, quam
 transimus. Sed constellatio, quæ insluit in
 chalybem (& omne fortassis sigillum) ex
 170 cælo microcosmico, id est, ex olympo no-
 stro fluit: irrita fuerunt idcirco sigilla, quæ
 non à mago, in phantasia sua exaltato
 cuderentur: interiores nempe entitates &
 phantasiæ, cedere coguntur nostræ; per
 quam sapiens dominabitur astris: impe-
 rio cujus subiecit rerum parens, quidquid
 cælo conclusum est. Quæ de phantasia
 imprimente in acum nauticam allata sunt,
 multorum testimonio, mea quoque expe-
 rientia, & uniuscujusque experiri volen-
 tis, decies milles vera esse comprobabun-
 tur. Sic asatum nempe, & sambuci extre-
 mitates, auscultant imperanti phantasiæ
 decertoris, qui imprimit in plantam, hæc
 magneticè verò in folium absens: cum alio-
 qui cocto folio (ut recocta acu) & in poti-
 onè exhibitò, periret virtus phantasiæ im-
 pressa, si à planta integrali magnetismus
 non foveretur, coctus sanguis & edi parat-
 us, animam adhuc continet; verum est. At
 vis ista non ab impressione phantasiæ hu-
 manæ & externæ, sed à proprio suæ phan-
 tasiæ dono consistere. Hoc pacto quoque
 clavus cordi equino infixus, spiritum Sa-
 171 gæ detinet, & necit cum spiritu mumi-
 ali equi, quò simul torreantur, ut tor-
 mine illo, ceu equuleo, ipsa prodatur; ut-
 que tandem per judicem, Deo infesta,
 mortalibus perniciofa, de cætu horum
 tollatur, juxta legem Dei. Etenim si o-
 pus

pus ad aliquod objectum externum terminatur, id anima magis sine medio nequaquam aggreditur: ideo clavo utitur jam dicto.

172 Probatum nunc eo, quod homo habeat vim per nutum agendi, aut movendi aliquod objectum distitum: satis quoque confirmatum est, eodem naturali exemplo, & homini istam energiam Deo datam, & naturaliter ipsi competere. Absurdum fuit hactenus putasse, Satanam movisse, alterasse, asportasse quicquam, & applicuisse activa passivis motu locali per solum nutum; cum nempe non dubitent, ipsum in dictis motibus fuisse primum movens, extremitatibus quibus tangat, arripiat, aut transferat, vel aëreum (quod fingunt) corpus saltem, ullatenus moveat, attamen animam post lapsum, retinuisse magicam dignitatem, qua solo nutu agit quælibet, quia ejus donum erat naturale: eandem verò naturalem homini, ablatam esse, negatam & dæmoni datam creaturarum despectissimo: si qui verò sint effectus tales ab homine prodeuntes, pactoque cum eo supplicio saltem, attribuire. Aperi oculos, gloriatus olim in tanta vestri ignorantia hactenus est Satan, tanquam si ipsi thymia gloriæ & dignitatis subsumigares, tibi que dignitatem naturalem, ceu oculos erueres, ipsique offerres.

Diximus, omnem fortassis vim magicam dormire, & excitatione opus habere: quod perpetuo verum est, si objectum in quod agendum est, non sit proximè dispositum, si ejus interna phantasia non prorsus annuat agentis impressioni, vel etiam si robore patiens sit par, vel superior agente. At contra, ubi objectum est planè ac proximè dispositum, ut chalybs ad recipiendum magnetismum: vel planè debile, & sibi conscium (ut homicida, adulter, fur, Saga) tunc patiens sine multa excitatione, sola exterioris hominis phantasia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, succumbit magnetismo.

Medio inquam utitur semper magus: sic etenim, nisi prægnans manu ad crus, frontem vel suos nates extendit, sævus non signabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba sive forma sacramentorum semper operantur: quia ex opere operato. at quia exorcismi non semper operantur, defectus non est in Deo: sed tantum, quia mens in excidia Exorcistæ verba reddit torpida. Itaque nemo felix exorcista, nisi qui virtutem magicam excitare suæ mentis novit: vel sine scientia, potest.

Dices fortassis, unguento armario non aliam, quam componentis phantasiæ genitam, virtutem magneticam obtinuisse: erras. Attamen si istud daretur, nec inde melius haberes: siquidem non proinde Satanæ veniret ascribenda. Sic enim unguentum non ingenta sibi phantasiæ, sed exterius à componente impressa magnetici esset: cum non sit propinquius dicti magnetismi medium, quam sanguis humanus cum sanguine humano: profectò solus sanguis, tanquam subjectum dispositissimum, pro unguento sufficeret, & reliqua simplicia essent frustranea, quod falsum est; præsertim sanguis taurinus, & mel ubi per arma incruenta, unguento intrudentis, sufficere sine sanguine taurino, quod falsum est. Denique magnetismus unguenti, esset planè generalis, quod componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impressionem nimis liberalem, vagam, incertam & insolidam, sua phantasiâ intendit efficere. Quid si canem non intenderit: an unguentum propterea canis vulnus non esset sanando? Apagè. Quid Bolus Armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique sanguis tauri, dispositionis ad vulnus equinum aut humanum habet, ut in ista tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantasia imprimatur? quæ tamen si exulayerint, unguentum sterile & irritum dabunt. Est igitur naturalis phantasia unguenti, causa magnetismi, &

Ggggg 2. causa

causa curationis propria, non imaginatio componentis.

174 En habes nostram, id est, Christianam philosophiam, non ethnicorum deliria, aut otiosa somnia. Cave, quæso, ne & me propterea in censuram injicias, qui in censuris promior fuisti. Tuus sum & catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Ecclesiæ contrarium, pensitare fuit animus: non in rixas, non in alterius commentaria aut patrocinia natum me scio. Idecirco quæ scivi, libertate philosophica vulgi facere volui: unum illud adhuc subnectam. Quicumque effectum naturalem à Deo sic creatum, sic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in Satanam eundem ignominiosè vertit: quod (pace tua dixerò) si bene sub tuam revocaveris anathemam, idololatriam expressam reperiēs. Rogo clementissimum parentem Deum, ipse pareat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humanâ fragilitate contraximus. Amen.

Tres sunt qui testimonium dant in cœlis, Pater, Verbum & Spiritus sanctus; & hi tres tantum unum sunt (mox de humanitate Christi loquens) Tres sunt, qui testimonium dant in terris: sanguis, spiritus, & aqua; & hi tres tantum unum sunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirum non est, si sanguinem & spiritum consimilis unitatis contineamus: sitque sanguinis actio merè spiritualis. Imò in Genesi propterea non sanguinis etymo sit vocatus, sed spiritus rubei nomine insignitus. Abscede igitur quisquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in sanguine spiritum agnosce, nisi scripturæ ex adversum eas.

IN SOLE TABERNACULUM.

Solem Scholæ negant fervidum. Sibi enim & hoc credi volunt, absque demonstratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Ideoque naturam decere. Ne si Sol ferveret, se, suum hospitium, & vicina quæque, in favillam absumeret. Etenim cum immensus sit, procul etiam calefaciat, quid non immane patreret, si in se ferveret? quomodo enim generaret hominem, simulque omnia sublunaria? Quasi inprimis Sole fervente immensum, cœlorum substantia ideo esset cremabilis! Atque non esset decetius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare sensus omnes; effectum nempe existere, nulla productum causa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam

procul calefacit! maximè quòd juxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directos, eò majores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Quod facta sit lux per Verbum, quòd totam lucem in duos contraxerit globos. Ut lux diei esset Sol; & Luna, noctis. Globus luminosus Solis, diametrum terræ & aquæ superare dicitur 160 vicibus. Extra quem globum Solis, luminis radii disperguntur, tam supra quàm infra se in universum. Cunctaque diaphana illuminant penitissimè; opaca verò, saltē in superficie. Cæterum ostendi Solares radios per vitrum unitos, esse verum ignem, proprietatibus suis fulgentem. Etenim sive radii uniantur, sive non, id Soli est per accidens. Ideoque si radii luminare connexi sint verus ignis, & ardeant,

deant, Sol quoque necessariò tanquam connexorum radorum centrum ipsum, erit longè ferventissimus. Perstat enim Solis ignis absque alimento, ex iussu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radii solares ununtur, subsistat sine nutrimento. Solus ignis culinarius præ se fert subsistentem per se lucem, absque Solis interventu. In eo tamen à Sole separatus, quod ali debeat, ut subsistat. Sol autem quia cœlestis naturæ est, cibis non eget; quia vacuus ab usuris, & ut ardeat sic, à Deo constitutus. Sol igitur ignis servidissimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortassis, dum quandoque sua dierum erit plenitudo, & verum messis matura, Aquaster cœlorum, aquæ inquam quæ supra cœlos sunt, virtute divinâ, assument fermentum, & semen rei combustibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent sidera. Sol enim sui globi cataraçtas & repagula diffingens, mandato divino, tam quæ juxta sunt, quàm quæ procul eminus, ardebit cœlos, & consumet seculum in favillam. Cœli enim mutabuntur, veterascent, & ut cera, quandoque liquefcent. Decidentque astra in terram, non quidem integra (quia plerumque globo terræ majora) sed combustorum partes abyssum ignis facient super centrum. Itaque Sol ignis est in se & prope. Quò autem longius disperguntur, radii per universum, rerum feminibus aptiora fomenta dabunt; quia generale atque commune lumen duntaxat suggerit Sol, excitandis ac promovendis feminibus aptum, atque hæstentis vitale. Non autem, quod vitam quodque essentiam feminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti ova per ignem clibani foventur, & nulla fovente gallinâ, affarim pulli nascuntur. Non tamen aut ignis clibani vim seminalem dat vel habet, aut ova adurit; aut quia fovet, definit esse ardens calidus in sui fonte. Sic radii solares dispersi per universum, non sunt ignis amplius, sed simplex lumen. Culinarius ergo ignis quodammodo ad Solis æmula-

tionem se disponit. Flagrat nempe, ardet & consumit vicina. A longè autem tantum calefacit, & procul eminus tantum splendet. Imò neque verus censetur ignis, nisi summo gradu ferveat, connexis radiis in cono luminis centraliter hæreat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non sit de creatis primis, non cœlestis indolis, non citra fomenta subsistens, neque ideò sit universalis. Solem ergo ut singularem creavit Omnipotens: ita in singula sensitivorum specie unicum velut Solem creavit, qui in finem mundi usque sufficeret, seseque propagaret deinceps, non quidem summè fervidum: sed per puncta radiorum disperforum subsistens, non aveat ad ulteriora graduum momenta adscendere. In minutulis ergo luminum specificorum minutis, formale specierum lumen cohibetur virtute divinâ, quæ unamquamque speciem constrinxit ad particulare luminum momentum generale quidem ex parte Solis: individuatam tamen ex coordinatione Domini mei. Et enim Sol specierum, non secus atque species ipsæ durabunt in seculum. At quia non subsistit nisi in individuis; Ideo Sol specierum est indies labilis in individuis, etiam per singula momenta, nisi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam cum Sole similitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc scilicet, quod Sol noster debeat habere pro indefinente fomento spiritus vitales, luminis subsecutivi dependentisque capaces, & administratos. Non quidem, quod spiritus in se, & ex se, caleant magis quàm radii Solares; qui ablato Solis lumine, confestim calore & lumine intercidunt. Cum Sole tamen symbolizant, quòd videantur accensionem propagare, subsistantque centraliter in corde. Et enim cum Scholæ animadverterent, cor sponte & ex se fectinare in frigidum cada-ver, exsolutisque spiritibus confestim scilicet frigere, putârunt spiritus istos inflatos esse exordium, centrum, ac pun-

Etum primitivum Solare, & caloris, non retrospectantes, quod ipsimet spiritus ex se sint frigidi, pereatque in instanti illorum calor, simulatque à cordis radio & subsidio dirimuntur. Mirum admodum, quòd quibus tora vitalium & non vitalium tragœdia caloribus ascribitur, nescitum & indeterminatū sit hæcenus. Utrum alteri prævaleat in origine, & sustentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec ejusdem spiritus vitalis, ex sui natura & substantia caleant originaliter; hæcenus nescimus quidem cogitatum est, unde nobis calor adveniat, vel insit ab origine uniuscujusque. Cum enim cognitio sui ipsius sit scientiarum potissima, iam in moralibus, quàm naturalibus saltem nūquam Scholæ pudere debuisset, inquisivisse caloris & vitæ fontem in rebus. Quanta inde tenebræ remanserint in sanando, in custodiendo vitam, novit Deus. Hanc proinde tesseram, à juventute mecum discussi, hoc modo. Primum cognovi ignem prout limite de formis, non esse accidens neque substantiam. Multo quæ minus elementum. Quod alibi pleno philosophiæ velo demonstravi. Dein quod Sol propria caderet dore : & Ignis culinæ similiter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus substrata. Ubi verò uterque nos deserit, esse nobis silicem & chalybem, unde nobis Ignem struimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum sub terra, ex sale & sulfure volatilibus accenduntur. unde didici, quòd spiritus salis ideo debeat esse salus & volatilis, & sanguis arterialis sit partim salus, partimque pinguis atque sulfureus : tum demum, quòd deberet esse pulsum concussio, non quidem ad refrigerium (ut aliqui somniant Scholæ) sed scilicet, ut sicut butyrum ex lacte fit per concussionem : ita ex sanguine sulfur vitale. Quod deinde per ejusdem operæ concussionem, in spiritu volatili lumen concipit, propagaturque formale sive vitale lumen : tanquam lumen de lumine sum-

tum. Spiritus salis nimirum, & sulfur sanguineum, in theca cordis per pulsum sese confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in spiritu vitali : à lumine inquam solaris spiritus intimi, & insiti, in quo est tabernaculum Solis specifiçi, usque in mundi finem. In hoc Sole humano posuit Omnipotens tabernaculum suum, suasque delicias, regnum suum, cum omnibus charismatibus suis. Lumen autem quod concutiendo concipitur, non fit quidem de novo, ut à silice & ferro : sed propagatur per adeptionem materiæ, ex lumine Solari specifiço & humano, sive accenditur & dilatur. Universale quidem ibi, & vitale est, consistens in punctis luminis temperati : estque ex parte productionis in natura quidem specifiçum, ac determinatum pro vita humana : sed individuat per omnifariam ab eo, qui posuit tabernaculum vitale in specierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus Jesus est incomprehensibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non potest vita per momentum subsistere absque luminoso spiritu, à quo illuminatur & animatur in habitatione Solis : Ita nec anima, nec vita ullatenus unico momento, absque gratia ejusdem æterni luminis subsistere queunt. Concepi autem qualitatem & intensionem caloris, resultantis ex isto lumine : quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 200, calet actuali tempore, quodque sine isto vitæ lumine mox frigeret, essetque cadaver. Est ergo tantum caloris in corde, quantum sufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ alias frigidæ. Vita ergo specierum, ut in simplici, & non unito lumine consistit. Mysterium providentiæ Divinæ continet. Etenim igneum lumen utcumque propter distantiam sit mitigatum, inque teporem foventem reductum : naturaliter tamen nequit sistere, quin ad culmen luminis connexi non conspiret, adeoque

ad sui ruinam five interitum contendat. Providit ergo Pater & dispensator luminum, qui in Solis tabernaculo sedens, lumina perspicies, & repagula constrinxit. Hic sufficit ostendisse paganici erroris re-

liquias esse, ac planè blasphemias, dixisse: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non sit Solis: sed solarum actionum sublu-
narium fomenta, excitamenta, ut & impedi-
menta, vitæ inservientia.

INFANTIS NUTRITIO AD VITAM LONGAM.

Liquet jam, vitam non ex astris esse: sed ex vi teminaria patētum, vitam esse brevem, morbosam, sanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole seminis, & truncorum, non minùs quoque secundum alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta est infirma fœtus cōstitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, spectanda est alimenti quantitas qualitasque: cum ejus corpusculum ali, & grandescere, adeoque constitui debeat: sitque præcipuè jam notum, quòd succus alimentarius in puero, adoptetur in hereditatem radicalis. Natura enim destinavit lac in uberibus pro cibo & potu infantuli, quod ipsi alimentum cum brutis commune cessit. Putatum esset à quibnsdam, injuriosum Deo fore, si de alio alimento cogitemus: quasi è mediis non semper elegisset, quod esset longe optimum. At sanè eritne Dens naturæ vitricus, & natura ipsa noverca, quòd non panem nec vinum, sed grana & uvæ duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita est. Lac ergo, ut alimentum ordinarium, ad vivendum sufficienter præbuit: non autem ut vitæ longæ inserviret. Non enim natura amplius de vita longa est meditata, postquam cognovit authorem suum vitam accurtasse, nec velle unumquemque longævum. Lac autem unicuique, ex æquo in cibum dedit. Etenim morborum exercitum in naturam misit, ut mille mortis præcocitates, ad vitæ fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac satisdat finibus sui auctoris, deditque alimentum belluinum. Sed doctrina vitæ longæ valde est hetero-

clita: scioque illam inter divinitus electos filios artis usq; in occultis permansuram. Doctrina ergo præsens non spectat cursum naturæ ordinarius: sed novam metam. Non itaq; me uaturæ injurium autumo, si insolitum alimentum lacti prætulero. In lacte siquidem plurima ingruunt incommoda. Inprimis lac grumescens vomitiones frequentes, vermes, termina, febres, diarrhœas, epilepsias, convulsiones sæpe profert, multa: que necis inopinas occasiones continet. Lac enim in stomacho, proprio loci fermento obediens, necessariò accescit, antequam in alimentum vertatur, cui si novus succedat lactis succus, durus tenello stomacho lactis grumus incubibit, qui in glebas occaleiscens casum mentitur tenacem, non secus multo atque lac intra ubera non rarò concresecit, & non nisi cum apostemate erumpit. Quod cum digestioni pertinaciter resistat, si non etiam valdè nocuum fuerit, mox saltem putrescit, amaricat, flavescit, viridescit, nidorem contrahit, & pylorum alienat: unde præfatio morborum clades sæpe excitantur. Infans enim dudum fugit, frequenter repetit. Lac primum est coagulatum, aliud recens intromittitur tertio sextoque, fitq; commistio omnium, acidumque præter naturam alienum concitatur ejulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitatis manifesta, sequiturque recens succum, symbolum caseati, nidorosi, & putrefacti. Hæc vitia fere sunt inevitabilia, suntque peccata lactis materialia, quæ recens fœtus editus ex origine piare incipit, quasi ab ortu mater insidias, mortisque comminationes suo infantulo fruatur. Sunt insuper alia lactis crimina, oculto-

cultiori tabo pernicioſa. Nimirum nedum lues veneris, lepra, peſtes, febresque contagio infames ſuguntur à nutricibus: verum etiam inuitur puero à cunis propenſio morboſa nutricum, non ſecus ac ſi hæreditaria eſſet. Certe character in vitam deplorabilis. Novi quendam Præſidem ſextâ ſanaque prole beatum, cui ſeptima (quod nutrice aleretur renū calculo ſubnoxiâ) luſtuôſa lithiaſi anno ætatis ſuæ 13. teritiâ ſectiōne ſub lithotomo finivit. Deniq; non ſat eſt morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radiceſq; hæreditarias per lac in ſugentem tranſplantari, & pertinaciſſimè in vitam incorporari: verum etiam vitiorum quorumcunq; ſemina moralia, cum lacte intrò penetrant, ac in vitam perſeuerant. Obſervavi ſic, nutricem ſalacem, furtivam, avaram iracundaſque ſuam fragilitatem tranſuſiſſe in pueros. Sic inſolita in familias ſtupiditas, ira, dementia, multaſque animi pathemata (etiam præter defectus morales) dudum ſomniantia, ac tandem dierum ſub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagata. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium eſt, ut cadaver eſcat, ſi nutrix clanculum imprægnata eſt, participat de febris, & malis, quæ nata ſunt lac quomodolibet inficere. Tandem in horas, lac varias impreſſiones ſubit, ex omnibus animi perturbationibus, unde nedum grumeſcit, putretque: ſed & non ſenſibili qualitate, induit difformitates, quas inſons infans bibit, atque piare tenetur. Non enim nutrix uno ſemper tenore animum frenat: mille ſed apprehenſionibus, iræ, triſtitia, agonia, invidia, laſcivia, furti, avaritia &c. percuſſa ſuccumbit, quarum ſingulæ, eſt indubiū, quin lac malè diſponant tam quoad corpus, quàm animam. Inevitabiles enim ſunt pleræq; periculoſæ tamen. Quicumque ergo à nativitate, vitæ longæ ſtudere voluerit, ne exponat ſuos huiusmodi voluntariis, inopinatis, & certis periculis. Quanto magis, quod medicamen-

ad vitam longam ut à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & ſanam, non poteſt digeri, ut neque penetrare, ſi intra craſſos lactis grumos ſepeliatur. Utpote ſic etiam venena in lacte propemodum innocua evadunt, & velut caſtrata ſterileſcunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Haſtenus non ſoleo lac ederè niſi merum, ſolum, abſque alio cibo potuque, donec plenè digeſtum è ſtomacho prolapſum ſit. Laudo pro puero noſtro alimenta, quæ pane, tantisper in tenui cereviſia bullito, cum melle deſpumato, ſin minus, cum ſaccharo, inſtituitur: donec ſimul in mucilaginis, aut collæ ſpeciem, ſive gelatinam devenierint. Huic tum tantundem tenuis cereviſiæ miſceatur ac diluitur, quantum ſatis ut porus loco inſerviat. à pane tamen ſecalitio abſtinendum, ſi melle nutritur, quia lumbricos gignit. Imò inſectò in vas mellis fruſto illius panis, tranſit in formicas. Hoc pacto filium Comitris, inter ceteros nutriti juſſi à nativitate, qui tres fratres robore, ſanitate, ſtaturâ, ingenio, omnique valore longè ſuperavit, adeoque niſi in bello pugnaci manu glande tranſoſſus occubuſſet, magnæ ſpei erat. Enimverò ut præſatus cibus poſuſq; eſt innocuus, non putreſcens, non coagulabilis, non contumax digeſtioni (putreſcunt enim facile, quæcunque ab animalibus petuntur, tenerioribus ſtomachis) ut neque malignitatis particeps, vel aliæ perturbationis inſtabilis, aut inductæ vitioſæ impreſſionis heres: ita ſemper ſibi æqualis, par & conſtans, naturæ ſit familiariffimus, non vermiculoſus, non acer, putidus aut nidoſus, non denique acer, acutus febriculofus, imò nec unquam nocuus, licet quantitatem exceſſerit, nam plus minusve diſui poteſt. Adeoque & ſine morbis creſcit, aſoleſcitque infans, & ſit capax remedii ad vitam longævam. Non ergo etiam malè juxta literam de Meſſia ter glorioſo incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Unum ſiquidem continet gloriæ roſis cum extra-

cto flo-

Go florum: alterum verò omnium pæne herbarum est magisterium Butyrum ergo, non autem lac comedet. Unde discretio boni à malo, & iudicii acumen promittitur. Succrescente autem dierum robore,

paulatim puer noster assuescat vegetioribus atque durioribus cibis: apprime tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis sumat guttas quatuor de arbore vitæ.

ARCANA PARACELSI.

Nimvero de fide credimus, vitam hominum abbreviatam, ex voluntate divina; peccata autem mortalium, occasionem ad hoc dedisse.

Voluntas sive iussus Domini intravit in naturam, atque rationes mortis, quas non inveniebat, fecit ante diluvium quasi successivo ordine, vita continuo per proles immutata est, tandem ad centesimum & vigesimum annum fuit extenta. Atq; postremo septuaginta anni dies hominis: quod supra, est miseria: præterquam in potestatis, quas ad 80 pervenire voluit. Hæc est ergo vita brevis, vita ordinaria, ad quam homo sponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & pervenit: quam ex Sacris fuisse divino elogio statutam. Radices ergo vitæ brevis locum in natura deinceps habent. Inprimis mens quæ mori nescit, non senescit. Sensitiva autem anima licet tandem instar lucis exstinguatur: non tamen ipsa lux senescit, eò quod per partes aut gradus non adveniat. Si namque anima sensitiva, sive ipsa lux vitalis senesceret, cum pereunti huic nil addi possit, quod de eius indole sit, frustra de vita longa cogitarem. Senescunt ergo tantum potestates vitales, sub generationis initiis, cuilibet organo insitæ. Quas non contemplor ut nudas qualitates: sed refores adspicio, deficientes sensim in corpore aëreo: ideoque & spirituum potestates, sequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Tristitia enim, non secus atque tineæ vestem, vitam rodit; sic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo denique homini lupus. Quæ sanè vitam adhuc vididem multis demetunt. Hæc tamen non

sunt rationes naturales vitæ brevis, ut neq; speciei connexæ, vel innatæ brevitatis necessitates. Certe præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ brevis causam. Prima namq; omnium labascit memoriæ; visus dein, gustus, auditus & gressus hebescent. Sapere enim, non immerito tam gustum, quàm iudicium mentale, indistinctim significat, quod simul sæpe intercedant: Gustus autem primum deficit in stomacho, obliuiscem. Quocirca alibi gustum linguæ, & gustum stomachi sat distinxi. Mox propter inæquale partium robur, hinc inde sensim deficient officinarum innata fermenta: stupescere autem fermento lenis, conceptuum primorum potestas labascit, & pueralescere senes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pueris vividam concedunt, propter cerebri teneritudinē, facilè suscipientis quælibet sigilla: sed cerebro per ariditatem duriorē sigillorum impressiones, tantò magis arduas fore, quanto ad retinenda conceptuum stigmata sunt ex ariditate pertinaciores. At frivola est Scholarum æquiparatio, quod cerebrum se haberet per modum ceræ, ut neque cogitationes sigilli vices expriment. Nam inprimis vix decem sigillis aptus locus esset. Etenim si sigilla ejusmodi tam corporalia essent, ut deberent sequi dispositiones & alterationes cerebri, necessariò se ad extensionem loci quadrabunt, eò quod locus à corpore difficilius sequestretur, quàm esse durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extensionem singula conceptuū sigilla in cerebro requirant? an memoria pro sigillo concepti equi majorem locum in cerebro exigat, quàm

H h h h h quæ

quæ est muris aut muscæ? ergo & consequenter extensio loci in cerebro pro equo quoque decies millies major esset, quàm pro mure, adeoque; cerebrum totum vix memorandis duobus sufficeret equis. Ut cum locus deficeret, potius recorderer mediis bonis, quàm integri. Imò longè melius recorderar rerum hinc ab uno anno præteritorum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obvenerint. Vidi enim puerum, qui secundum Æneidos memoriter didicerit, qui vix centesimum versum intelligeret. Adeoque singula verba requirebant totidem sigilla, & horum locos. Sin verò nullum locum sigilla conceptum requirerent, nec extensionem sui, in cerebro occupent. Ergo nil sigillatur, nullumque est sigillatum, & hebes & Scholarum comparatio. Nimis enim lutosæ sunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum potestatum, qualitativis primis aut secundis adscribunt. Sed quid agent miseræ, si vix digitum ab hisce corporum accidentibus se offerre auint? neglectis igitur duritiei, ariditatis & tenacitatis respectibus Scholaribus ad causam brevis vitæ devenio. Dixi nimirum ex labascente potestatum vitalium vigore, vitam necessariò ac proportionaliter diminui. Unde verò ipsæ potestates velut obducta ferrugine senescant, ac paulatim desinant, repetam. Quod sanguis atque cruor tandem successive transmutentur in nutrimentum alendarum partium, absolutaque accretione adolescentiæ irroretur quidem succus inde paratus in singulas partes solidas, iisque agglutinetur mucilaginosus aliquis atque spermaticus liquor: sed non amplius dudum cum iis permanet: Sed consumtus, confectusque partium fermento non amplius coagulante (prout alias sub accretione fieri solitum erat) exhalat totus absque residentia, fece, aut residuitate reliquiarum. Iste ergo est cruoris epilogus. Quod tandem in suæ tragœdiæ finem, exhalatione tenuis totus expellatur, per insensibilem transpirationem, postquam functio-

nes humectationis obierit. Itaque dum jam liquor ille per intima commixtus, perfunctaque digestionem, effluviotenus exhalat, non potest non indolem excrementi assumsisse. Unde æquè inevitabiliter consequitur, Vitalem inhærentem, & visceribus conjugatum spiritum, simulque ejusdem potestates insistas, continuo necessitatoque suffitu hebetari, alienari, atque tandem exstingui. Hæc est igitur vitæ brevis causa continens ac naturalis. Consideratio ergo vitæ longæ tota, circa conservationem potestatum vitalium versatur. Non est enim sat, cunctis membris cruorem adesse, volupe suo cruore desiderato ali. Neque iterum sufficit spiritum insitum hætenus ab influo sat recreari, continuata nutritionis substitutione. Nil enim in vitæ palæstra actum, nisi potestates seminales, characteres inquam vitales, ab exitu præserventur jam commemorato. Alioquin enim spiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, unde dies nostri necessariò abbreviantur. Siquidem seminis characterem potestati, sive dona feminis amittit, fit spiritus non animantati, sive Gas instar. Non enim etsi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eò quòd non fit in viribus moventibus proportio subsequitiæ majoris ad minus requisita, ut aliquid moveat aliud: at sanè hoc locum habet in rebus, quæ seipsam non moverit, neque movendo accrescere aut roborari valent. Idcoque consideratu indigna in rebus seminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi usque finem constantes sufficiunt, ut nimirum species, harumque robora perseverent integra, semenque nequaquam imminutum de se gignant. Per consequens etiam, si quadragenarius generet sibi pridem similem: poterit vitæ quadragenaria continuari in vigore sibi adolescenti coæquata, nisi vitium rupti filii aliunde irruat, ut dixi. Studiosè itaque indagandum, an in natura sint sperandæ reliquæ arboris vitæ, vel succenturiatæ substitutiones: per quas scilicet, quicquid demum

demum è nobis evanescit, illis potestatibus sit vice fomenti, nec amplius fortem excrementi, tristi suo suffitu, præ se ferat. Qualitatem autem præfari nostri suffitûs, nedum in odoribus sudorum quorundam agnoscere lubet; sed præsertim, quod cimices, pediculi, pulices, similesque insectæ inde procedant: meram nempe spurcitiam & fœtoris proles. Mihi inprimis inutilis quæstio visa est. An hortus Eden, ejusque arbor vitæ deserint, an verò etiamnum hodie persistant? & ubinam locorum? An Enoch, Elias, & Joannes, ibidem sub angelorum consortio etiamnum vivant felices, extra sentii & infirmitatum incommoda. Sat mihi. Arborem vitæ à creatione incepisse; In natura fuisse: non autem fabulosam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignoram fuisse atque fore, adeoque & impossibilem ejus adeptionem nos spe privare. Interim succedaneam plantam investigo, licet multis numeris inferiore. Imo dubium non est, quin, si aliqua sit in hac valle miseriarum, quæ vires primitivæ illius arboris vires refert, locus ad vitam longam suas contribuat partes, tam respectu plantæ, quam hominis illa utilis. Eandem namque plantam pro varietate natalitii soli, nobilitari, vitamque nostram per loca melioris succi alimentarii, suaviorisque aeris potu prorogari, ipsa pro me climata fidem faciunt. Nec enim credendum, id favore cœli prorsus contingere, eò quod eodem gradu distantia ab æquatore, atque eadem prorsus sub orbita cœli, partes ortui suppositæ, nobiliores fructus proferant, quam quæ ad occasum magis declinant. Quinimò sub eodem circulo multa sæpe varietas propè consistit est. Quas ambas tamen partes idem cœli adpectus eodem motus nunc, quotidie afficit. Pro monente Paracello etenim erecta est medentum quorundam spes ad vitam longam. Quisque enim sibi pollicetur Adeptum vitæ longæ ex ejus scriptis, si non tanta tenebrositate verborum sua descripsisset. Quapropter pluri-

mi indagant nominum novitates obscuras sibi significari: alii etiam operandi simplicem ejus ubique & accuratam merito suspicientes descriptionem, apertiore methodum operandi exoptant. Nemo autem detecta larva ad fundum rei, promissæque veritatis basin fodere est aggressus. Quisque enim vel irridet, vel desperat, vel nimium credulus suspensio nato cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod sibi non præciderint viam spei. Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis pollicita contineant. Enimverò Paracellus, se extremum senium, per elixir proprietatis assecutum promittit, datumque cœlitus sibi mortis deligere sortem atque horam jactitat. Sed vana sunt ejus vitæ longæ ostentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis suæ 47. exstinguitur. Stupent sui interim, miranturque, quo morbo, casuve, adhuc floridus ætate sit abreptus, lapidis illius chrysopei verus compos, quique graviorum morborum myriades passim, velut falce demetendo, Herculis clava trucidavit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex ejus scriptis profecisse multum: illumque potuisse per remedia ad unitatis symbolum adscendentia, sanare lepram, Asthma, Tabem, Paralytin, Epilepsiam, Calculum, hydropem, podagram, cancerum, atque ejusmodi vulgo incurabiles morbos: attamen Paracellum fuisse ignarum radice vitæ longæ, tam ex ejus scriptis & medicaminibus, quam ex obitu, collegi. Siquidem renovationes atque refraurationes, quibus passim, multoque sæpe gloriatur merito, duntaxat sunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proscriptione. Atque hæc fuit morborum ferè omnium vindex, & sanator. Attamen medicamina ejus arcana, non tam respiciunt vitam longam, quam sanam, hujusque commoditates. Etenim pili, ungues, ac dentes renovantur, hi et si durissimi, primi tamen carnem sentiunt,

H h h h h 2

tiant,

tiunt. Adeoque non frustra scriptum, Moſen omnes dentes habuiſſe anno 120 ſuæ ætatis. Etenim quatenus obſcurè vivunt, ſuam extra ſe culinam habent, facilimè quoque putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id ſibi ex proprietate habent. Memini ſiquidem de Mumia Memphitica principem Radzivilium Polonum ſic ſcripſiſſe. A tribus annorum millibus, abſque minima alicujus membri putrefactione, ejusmodi corpora in hanc uſque diem conſervantur integra. Tanta autem eſt horum cadaverum multitudo, ut pauci ſint, qui faſtidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & unguentorum pinguedine adeò condensantur, ut in modum picis indurata reſplendeant. Cerebrum præſertim, muſculi, & ſcapulæ carnoſiores: nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeant, & in modum membranæ extendantur, mumia non deſerviunt. Quantum narium judicio colligi poteſt, Myrrhæ multum hiſce unguentis admixceri debuit. Saltem unguenta iſta oſſibus mirum candorem conſervant. Circa antra extrinſecus magna vis oſſium projecta jacet, à quibus mumia ablata. Inter quæ non obiter, nec brevi tempore contemplabamur calvarias, & inferiores maxillas, ubi dentes fixi: nullam omnino invenimus, quæ vel unum dentem carioſum, aut aliquam evulſionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, ſinceri, & candiduli. Inter tot enim centurias maxillarum, erant & ſeniles, quibus dentes breves & attriti (quales in ſenibus videntur) at quæ dentem ulum putridum, cavum, foraminofum, aut ſignum elapſi haberet, erat nulla. Unde colligo primum: Moſen potuiſſe naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod ut frigida noceat dentibus: ita & ær frigidus noſtras, dentibus ſit hoſtilis. 3. Quòd ideo Æthiops & Hiſpanus candidos habeant dentes. 4. Conſolationem capio pro Belgis, ex ejusdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recensitis ad ſeptem milliones feruntur, ex Judæis ad unum millio-

nem & ſexcentos mille, numerum adſcendiſſe: mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars viſum integrum habet. Omnes oculis paſſim laborant ex eſu fruſtum, & aquæ potu ſuperaddito. Cæterum ſ, non prorſus fruſtra Paracellſus de elixire proprietatis, ex croco, myrrhæ, atque aloë, præparato, ſibi ſiſus eſt, modò non erraſſet in ejusdem præparatione: ſed per modum arboris vitæ illud medicamentum confeſciſſet. Nam ut myrrhæ mumiam cuſtodit à putreſcendi aptitudine, ſi myrrhæ aditus ad noſtri conſtitutiva detur, non erit caſſa myrrhæ ad vitam longam authoritas. Quoad renovationem verò tantopere à Paracellſo laudatam, quæ pilos, ungues, dentesque renovat cum omnium morborum excluſione. Pili ſanè & ungues, ut ſponte quandoque decidunt: ita & quavis ætate facile ſuccreſcunt, eſtque illorum renovatio parvi momenti. Vidi quoque anno 63 ætatis ſenem, & vetulam, quibus quondam amiſſi dentes ſponte renaſcebantur, etiam cum doloribus puerilibus. Nullam tamen denotabat vitæ longævitatē: eo quòd uterque eodem anno oppetierit. Multos enim in ſpem vitæ longæ erexit promiſſio Paracellſi, de renovationis repuerascentia. Putarunt nimirum, ex dentium & unguium renaſcentia, repuerascentiam neceſſariam: poſſimum quòd canitiem ſenii indicium exuerent, priſtinusque capillitii color rediret. Sed ſuus error ex indiſtinctione fuit. Meminit nempe Alexander, ſe viſiſſe octogenarium, cui novelli dentes quotquot deſicerent, ſuccreſcerent: at non proinde ejus longævitatē commemorat. Et quanquam potuiſſet per accidens ſimul longævus fuiſſe: cum tamen unum non contineat aliud in radice, ſive cauiſis neceſſariis: elenchus fuit, ex uno aliud per ſequelam deducere. Natura quippe, non rarò ſponte molita eſt ejusmodi renovationes, ſub quibus interrim filium vitæ longæ abſcidit. Non abſimile eſt enim, quod pirus quotannis renovetur frondibus: non tamen, quod proinde

inde sit ista arbor longæva: terebinthus aut cedrus, aut abies, brevioris vitæ. Imò nec pîrum mutuatur ullam vim vitæ longæ, quod sua arbor quorannis renovetur. Renovatio itaque medicaminum, Paracelsum decepit. Quippe quæ tantum sanitatem, propter intimam similitudinem atque supremam mundificationem arguit: non autem radicem vitæ renovatam, aut vitæ inde prolongationem. Decepti enim sunt, quod cervus cornua, & anguis senectam exuant, sintque bruta longæva. Ideoque renovationem istam in causam longævæ vitæ retulerunt abusive. Nam cancri, aranæ, cicadæ, & insecta brevioris vitæ sapius contingit pellem exuere. Ex opposito autem cervus castratus cornua non mutat; quia nec facit nova: non desinit tamen propterea esse æquè longævus. Cervus etenim non abiecit cornua sub autumnum aut hyemem, dum ad majorem quietem se componunt belluæ: sed dum novo surculorum germine pascitur, cui renovativa sui germinis inest: ut & in cervos, non autem in boves transferretur. Eò quòd stomachus cervi proprio ac specifico fermento, conservat germinativam surculorum vim, traducitque in vitam mediam cervi. Quod castrato cornubus carente non accidit, ut eunuchis barba negatur. Renovatio itaque hujusmodi, est quidem effectus vegetioris vitæ: non tamen inseparabile vitæ longæ indicium, ut neque causa conjuncta. Nam nec renovatio necessariam vitam longam habet adjunctam: nec vicissim vitæ longæ est adnexa renovatio. Ut patet in cervo, anthere, &c. Eslo ergo, quòd Paracelsi arcana singula universas prope-modum tollant ægritudines; ungues, pilos atque dentes renovent: nequeunt tamen inprimis robur inæquale deficientis alicujus partis adæquare: multò minus potestates deficientes ab interitu vindicare. atque omnium minimè easdem restituere in vigorem juvenilem. Ergo ejusmodi arcana non respiciunt potestates organorum, ut neque vitam longam inde depen-

dentem: sed tantum summam membrorum omnium depurationem: atque hinc natam sanitatem. Morbi nimirum universi, qui vel è sordibus emergunt, in ipsis sordibus latent, vel demum sordes suo contagio ulterius propagant, sanantur per præfata arcana: non autem, qui primariò potestates vitales concernunt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquisitam, è morbo vel senio continent cum potestatum diminutione. Hujusmodi namque non nisi per remedia vitæ longæ in pristinum redeunt. Neque tamen perfecta & impleta redintegratione in pristinum. Nam hoc immortalitatem absolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula, Venere &c. debilitates ingruunt, per arcana Paracelsi tantillum restaurantur; at non nisi comite infirma naturâ. Infancie enim ex mala conformatione nequicquam restaurantur: Illæ autem, quæ ex insigni superbix thymosi exorta sunt, continuo de recidiva metuant. Alioqui verò phrenitis, delirium, caducus, uterina vesania, hypochondrii mania, & quæcunque ex impuritatis aliqua sobole sit, perfecte & completè sanantur remediis Paracelsicis. Maniæ ergo, quæ ab insigni arrogantia procedunt, sanantur quidem cessant, sed cum metu minoris alicujus recidivæ: quia istæ arguunt potestatis Imaginativæ merum defectum: ideòque ita semen contaminant, quod in aliquot generationes deinceps translata non raro elucescant. Sic etiam ebriorum filii sæpe vitiatarum potestatum retinent indicia, quasi filii, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc est, sortes generantur fortibus & bonis. Et vicissim mali corvi malum ovum. Sunt namque ebriorum filii plerumque stupidi, indagandis rebus somnolenti, conceptum tenaces, remulenti in agendis, & facile in vitia abducibiles. Saltem non dubito, Paracelsum suis arcanis usum, utpote qui videret nedum felices sanationes succedere: verum etiam aliquot diutius usos, fuisse renovatos pilis, unguibus & dentibus.

H h h h h 3

Verun-

Veruntamen cum illi non fuerit vita longa, testimonio nobis erunt sua præfata arcana, de lato iudicio meo. Enimvero circumfertur Testamentum Paracelsi; quod quia contradicit publicæ auctoritati, ex ipsius epitaphio desumptæ, quod spectatur in nosocomio Salisburgensi, in muro ad S. Sebastiani aram, quodque bona sua in pauperes distribuenda, honorandaque collocasse memorat: ideo illud Testamentum à Paracelsi oforibus fictum credo. Alii proinde istius satiræ asserunt Paracelsum, pacto cum Satana termino, plena in sanitate obiisse. Quod contradicit præfato Testamento, ex ore hostium publicato. Quo videlicet dicitur, ipsum aliquot dies ante mortem morbidum fuisse. Actusque ille tanti reatus contradicit, quod pauperibus tam fuerit benivolus. Sunt & alii quoque, qui illam toxicò sublatum ajunt. Cui cum remedia non minus quam ad alios morbos cognita, & in promptu essent, supponunt illum adamantis pulvere, peresis intestinis interentum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adolescentia solliciti, circa arcana chymica. Maximè si quos vitæ suæ incurios indagandarum scientiarum nimia curiositas, diu noctuque anxio. Quem enim mortalium non inficiant carbonum suffitus? aquarum fortium, gradantium, & arsenicalium? Itemque antimonialium nova indies examinatio? quæ per longa annorum tædia experiundi, nondum experti haurimus, de malignitate illorum, non nisi per experientiam seram admoniti. Quid enim secus agat curiosulus, nec trepidus tyro, in arte tam abstrusa, aliumque recusante didascalum præter torturam ignis? Ubi scilicet artis theoremata ex voto obscurantur: non quidem ut sciuntur abrupta: sed potius ut nesciantur? Intellectus enim datur electis tantum per longam dierum & operum præparationem, sufficiente sanitate & pecuniâ instructis, neque criminum gravamine indignitatem meritis. Concedo universales aliquot medicinas, quæ sub

unifono naturæ longæ gratissimo, insensibiliter post se victum educunt hostem, cum egregia organorum depuratione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo universalis amplitudinem, in specificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum societatem demunt, contractoque jam vitio planè dominantur, non secus atque securis secure arborem vellit. Index arcanorum Paracelsi est.

Inprimis tinctura lili, ab electo minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cujus una pars est metallus primus: altera verò, membrorum essentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, sibi proles integri, quæ omnem morbi nervum penitus absorbet.

Tertio loco est tinctura lili, etiam antimonialis, ejusdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco est mercurius diaphoreticus, melle dulcor, & ad ignem fixus Solis horizontis omnes proprietates habet. Perficit enim, quicquid medicus & chirurgus possint optare sanando: non tamen tam potenter renovat, ut præcedentia.

Eminentior est ejus liquor Alkahest immortalis, immutabilis aqua solvens, & sal circulatus ejus, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem sui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum sive lac margaritarum. Essentiæ autem gemmarum & herbarum, sunt præfatis longè minora. Tandem salia volatilia, herbarum & lapidum præcisam particularitatem referunt, neque universalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui unicum est purgativum per sedem, ulcera pulmonis, vesicæ, laryngis renum purgando sanat, adeò ut & podagram funditus evellat. Est nimirum mercurius vulgi, à quo liquor Alkahest semel distillatus est, residetque in fundo coagulatus & pulverabilis, nequicquam in pondere auctus aut diminutus. à quo pulvere cohobanda est aqua albuminum ovorum, donec coralli colorè acquisiverit.

In

In spiritu abjecto laudo Dominum rerū, quod parvulis huius mundi sua arcana revelet, clayumque perpetuo regat, ne in indignorum manus hæc sua beneficia incendant. Deprehendi itaque arcana Paracelsi morbos tollere: sed ad radicem vitæ longe non attingere. Deprehendi quoque remedia mineralia, utrumque ad summum gradum deducta, ineptatamen esse, ut constitutivis primis cedant in alimentum, eò quod reservent vitam mediam concretorum, unde educta sunt. Eatenus namque non deponunt unquam prorsus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longe. Imo neq; unquam facile inducat ut credam, lapidē philosophorum nobis vitaliter uniri posse, propter sui summe immutabilem substantiam, incredibiliter fixam contra ignis torturas, indissolubiliter homogeneam. Id est, propter separationis, destructionis, & digestionis omnimodam impossibilitatem. Tantum abest, quod ad vitam longam faciat. Subscribunt mihi historiae, Neminem qui lapide illo sit potitus, vitā longā fruitum: sed multos, ob pericula laborando perpessa, vitam brevem mansisse. Cæterum neque sperent mangones, cibos potenter nutriendos, vitam longam præstituros. Et-

etenim quamvis convalescentibus robur præbeant: nutritos tamen dein enervant. Quod Cæsar etiam testatur. Etenim teneriores cibi facile absumuntur, carnes teneras efficiunt, & majori indore potestates vitales suffumigant. Medentium studia autem circa culinæ delicias, quas partem diætetice nominant, versantur, in errorem putando abducti enim sunt. Ut si victus euchymus atque tener debita dosi convalescentibus proficiat. Putarunt & robustiores eodem cibo multipliciter alios, in summam roboris autionem elatum iri. Non enim in cibando proceditur, ut in arithmetica, ubi 10 libræ elevant novem; & per consequens, 100 libræ nonaginta. At non proinde, qui plurimum edit, bibitque assatim, potentior fiet, quàm qui moderatior vixerit. Siquidem natura non tam servat proportionem numerorum, atq; proportionem potestatum rerum alterabilium, ad potestatem sui Blas. Ut ut est, saltem Medentibus ad vota succedit. Quoniam copia cruoris, excrementa parit, advocantur Medentes adeoque regulas victus sibi saltem profuturas imperant, vitamque abbreviant, in medicè atque misere viventibus.

MONS DOMINI.

uis adscendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Verba sonant æternam beatitudinem. Sic est. Attamen nil impedit, quin ista figuralis atque typica locutio, secundum literam etiam sui veritatem explicet. Cum necesse sit, typum correspondere rei per typum significatæ. Equidem semper observavi, omnia Dei mysteria fere in montibus cele-

brata. Jussus est enim Abraham scandere montem, & ibidem suum unigenitum sacrificare, in typum sacrificii oblati in monte calvaria. Jussit Deus Moysi ad montem adscendere, ut illum alloqueretur. Deditq; illi Legem. Et collocutus Moses facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Ore transfiguratus est Dominus, &c. Quæ cuncta in deserto fieri poterant, poteratq; Deus exercituum circumdare Moysen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in monte, ne quisquam mortalium appropinquasset: sed mons semper electus ex privilegio. Et benedictio à Domino promittitur in adscensu ad montem Domini. Et-

enim

enim poterat Dominus breviori morâ Mosis significare sua placida nec opus erat diebus & noctibus quadraginta continuis, nisi etiam mora suo pondere (etenim mora in naturalibus requiritur ad justam rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum mysterium designaret. Singulariter enim, intelligo in montibus malignitate endemica carētibus esse nedum aërem purissimum, procul a fece & corruptione remotum, à vulgo, erroribus, & defectibus segregatum, & propter frigora depuratissimum ab omni inquinamento: verum etiam ibidem esse locum, quorsum per magnalis continuatam, expeditissima celestium irradiatio est: quia aetheris purissimi potatio. Memini enim, uno mane me jejunum sensisse in Alpibus suavitatem inspirati aëris, quem antè vel post, totâ vitâ nunquam. Certum est etenim, quod Omnipotens tantum Gibbum in natura non frustra condiderit. Certumq; est, omnes mundi divitias è montibus erui. Deinde optimi fontes atque celeberrima flumina nobis è montibus ratione declivitatis versantur. Denique omnes nationes monticolæ, durioris sunt corporis, vitæque vegetioris, aliis qui campos amœnos colunt. Qui effectus suis causis constant, quippe suavior puriorq; aër ibidē inspiratur, & Gas omne suis privatum sordibus, reddit in materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantam, vel ipsam terræ faciem, vel super eandem construxerit tot saxa, vel in unum saxum conjunxerit, nec tamen aliquo minerali ditaverit, cujus respectu videretur tantam molem congestisse, nec fontes depluat, nec fructus deniq; tantis finibus dignos refuderit: sed supra omnem aëris atque nubium turbulencias, turbines ventorum atque fulminum portentia exaltaverit, in placidissimam aëris quietē. Certè id mihi insigni mysterio dicatū videtur. Benedictio enim antiquitus promissa spectabat plerumque vitam longam, ejusque commoditates, & prolium fecunditatem (ut sis longævus super terram &c.) Benedictio ergo adscendentibus in montem Do-

mini, juxta literam, in natura ad vitæ longe dotes spectare videtur. Ille enim, qui solus totusq; vitæ est, ac Princeps vitæ, nemini saltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam suam acceperit. Ergo benedictio adscensionis in montem Domini, vitæ longævitatē continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginē atq; vitæ longæ promittere videntur illi montes excelsissimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur, quiq; ad suavitatem imperterriti aeris pertingunt. Idq; singulari aliqua præ cæteris montibus prærogativa, utq; illo quasi jure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim si supra omnes incidentias inferiorū pertingat, singulariter mihi promittit, Deum ibidem esse peculiari modo. Qui enim non erat in turbine ventis, sed in aura suavi, ab Elia est perceptus: ille, ille (inquam) ibidem suum habet domicilium. Id est, Princeps vitæ ibidem suam benedictionem dat. Non quidem quæ paucis horis communicetur: sed revolutione quadragenarii (per duo scilicet plenilunia) Mosis in monte Sinai significata. Etenim qui singulis annis, circa festum Scenopægiæ in monte quietis, continuo morari per quadraginta dies posset, accersitis sibi aliunde vivendi commoditatibus, multum auguror ipsi profuturum in vitam longam, si ibidem præsertim, medicamento ex arbore vitæ parato, quotidie refocilleretur: eò quod tali monte, ob insignē aëris puritatem, major sit commissio alimenti ad alitum, & penitior ad prima constitutiva accessus. Deniq; quamquam excelsissimi montes privilegium vitæ longæ præ se ferant: minùs tamen alti, aliquid singulare promittunt, ex sensu in Alpibus percepto. Semper tamen rejicio montes, qui minerale aliquod spirant. Etenim in Chymicis, propterea arsenicum, nomen fumī metallorum est sortitum. Quibus autem daretur commoditas vivendi in monte sano, & non fructibus mineralium gravido, illi certè gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

Cogor credere lapidem aurificum, & argentificum esse: quia distinctis vicibus manu mea unius grani pulveris super aliquot mille grana argenti vivi ferventis, projectionem feci, adstanteque multorum corona, nostri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni successit, prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti vivi pondera commutaret, quot erant auri, unde extractum fuisset. Inprimis eo dato, adhuc saltem staret vera unius in aliud transmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri, & monetarii, quod nihil, quod non est mercuriale, possit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis: sed supernatet in fluxu. Igitur Tertiò, esset istud extractum pinguius, quam sit ullum metallum, si tot millenas partes debeat tingere. Quartò. Non esset illud extractum amplius metallum, cum tot mille vicibus superaret perfectionem purissimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in sui perfectione, quot vicibus pulvis chrysopejus convertit inferius metallum, in verum aurum. Quinto. Ille qui mihi primum dabat pulverem aurificum, habebat saltem & ad minimum ejus tantundem, quantum ad ducenta millena librarum auri commutanda sat forent. Nemo autè est, qui decuplo plus auri habeat, ac si haberet, destrueret ut inde demum auri tantundem construeret. Sextò. Dabat enim mihi forte semigranum illius pulveris, & inde uncia 9 atque $\frac{3}{4}$ argenti vivi, transmutata sunt. Istud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, unius vesperi amicus. Urcunque ergo lapis Philosophorum sit revera in natura: attamen ob rationes ante dictas, semper ratus nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ. Fateor interim lubens, quòd lapis ille vitæ zoophytæ in

suis initiis sit particeps, eamque habeat distinctam à vegetante & sensitiva, quæ sit vita hæcenus anonyma. Nam juxta Sapientum univoca scripta. Principiis lapidis, semel ovo vitreo conjunctis, si vitio interrupti foras, semel contingat vel paulisper planè refrigerari: ita emoriuntur, ut non sit spes residua futuri lapidis: quod & in ovorum foris similiter evenit. Adeoque hæc tum pari vitæ, cum initiis lapidis vivere credendum censui. Estque vita vera, quam mors vera testatur. Quippe quod nullis unquam laboribus est error sit corrigibilis, semel sic mortuo, de cætero nulla restitutionis spes relinquitur. Scio denique arborem vitæ frustra ex animalibus utcunque longævus quæri. In quibus omnibus spontaneam mortem, corpus caducum, atque in horas labile, sive viam omnis carnis inveni. Quomodo enim dabunt, quam non in se continent vitam longam? Cum si sint longæva, vitam saltem suam exuerunt, dum in usum assumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra se quandoque viva animalia continerent, per lustra vivant, custodianturque absque alimentis, ab interitu. Paracelsus totum lapidum acervum, Mundumque universum, quandoque unicum fuisse autumat lapidem, aut univocum saltem liquorem petrosum, qui in metalle, pyritem, saxa, lapides, & sales sensim distinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adeoque si bufones & salamandras per seculum forte detineant viva, absque cibo, ac velut alto sopore stercentia, dubitavi an lapides animantium istorum thece, & matricæ, essent vitæ longæ particeps. Sed suavitè Scriptura, reptilium vitam nobis horridam & odibilem. Quapropter ad pretiosiores gemmas respexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ vestigia reperi, sive essentia essent, sive demum illarum magisteria. quia immedia-
tè primis nostri constitutivis nequeunt as-
similari,

similari, vel adjungi : vel si tandem adjungantur quadantenus, & quantiſper creſcimus : ſaltem ſpoliantur longævitate priſtinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & ſequi coguntur. Didici itaque gemmas, utut medicâ poteſtate dotatæ eſſent, ad vitam ſanam facere : nunquam tamen proſus exuere mineralem indolem : adeoque nec commiſcibiles primis conſtituentibus. Imò tamen ſi commiſcerentur, tamen vitæ longæ non inſervirent. Quia quicquid non reſicit poteſtates vitales, non obviat etiam inteſtinis mortis neceſſitatibus, multoque minus ſi reſiſtetur conjugio ſolidorum noſtri. Aſt herbæ aromaticæ, ſuis conſociis hanc palmam eriperent, ſi arbor vitæ herbacea eſſet : quatenus gratiores & ſpiritualiores. Deſecatiſſimus autem liquor, & quicumque totam herbæ craſin continet : attamen ſingularitates, & ſanationem duntaxat reſpicit, eò quod concretum unde manavit, ipſum in ſe non ſit vitæ longæ particeps. Liquor enim, qui ſuum concretum, cui ab initio per minima nupſit, ab interitu præſervare neſcit, quo paſto vicibus ſuis ſpoliatus poterit carnem noſtram, mox feſtinanti putredine diſſluam, à morte cuſtodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non ſenio, non ætatum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admittere ve excrementa, multoque minus progigneret eadem. Verum potius excellentia quadam averruncaret, ſi qua ſemel quandoque incidiſſent, propter propellendi & repulſandi virtutem. Atqui cum veneno ſit geniale, bonum in malum convertere corrumpendo ; viſum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipſamet venena morerentur, ſuperata per bonitatem arboris : quare etiam reſpueret nondum admiſſa. Quæq; ſemel admiſſa eſſent, corrigeret atque ſuperaret. Etenim ſi non deberet admittere excrementa, quæ inſimi gradus quædam ſunt venena : multò magis averret, reſtunderet, & debellabit, quæ altioris ſunt &

manifeſtioris hoſtilitatis. Id enim niſi fecerit, vanum ſibi nomen arboris vitæ aſſumeret. Obſervavi, pullos jumento, & caballo veterem generatos, citò eſſetos, in vitæ vigore languidos, puteosque ſupra oculos profundiores habere, quàm qui caballo juniore prognatus eſſet : Salicem verò veterum, nova dare vimina, nihilo ſteriliora ſi plantentur, viminibus novi trunci. Itaque reperi, unâ cum animantium ſemine ire ſenectutem in proles, non autem id tam facile manuſtum in ſætu arboreo. Imò ſi vita longa quibusdam beſtiis ineſt, ſic eſt concluſa, ut ſingularitatem non exeat, & non extra ſpeciem ſit communicabilis. Rorem denique per analyſim partium examinavi : ſalem enim ſaccharinum dabat, magnis morbis opitulantem, at ſanè ad vitam longam nequicquam proficuum ; Propter indeterminatam enim ſuæ bonitatis generalitatem, non tam vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Concluſi mecum tandem ; arborem eſſe ſætum, quicquid illi, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è ſaluberriſimo, odoro, baſſamico, ac penè immortalis fructe, hoc medicamen petendum. Quodque ſubtiliſſimarum atque puriſſimarum eſſet partium, è propriâ ſui concreti dote, & conſtitutione nativa : quodque reſiſteret omnifariam quibuslibet corruptionibus, artis vel naturæ errore partis, aut conquiſitis. Tandem quod arte atque labore, ultimam perfectionis metam, & commiſſionis nobiſcum licentiam eſſet adeptum. Quocirca erat apprime neceſſarium, ut naturalis dos iſta multiplex, nequicquam inter præparandam frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeoque opus eſſe igne non urente ad virium exaltationem, impedimentorumque ſequeſtrationem. Ut ſcilicet ad incorruptibilitatis complementum, ſive ad vitæ longævitatē nobis manutenendam, quantum naturæ corruptæ recipienti poſſibile foret, per communicationem ſuarum virium participes reddat quosdam mortales. Certè non poteſt proinde

proinde singularem aliquam membri Idiopathiam sentire, aut partialitatibus obedire. Sed necessum est, sit vitæ balsamus integralis, ad ens seminale reductus, in doribus suis permanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni Oportet examina. Ad eò ut cum tandem alimenta illi permista, sint suo munere defuncta: saltem fuligo eorundem, suo suffitu, spiritus insitos non amplius conterat & extenuet; sed potius recreet; atq; hæcenus incorruptibilitatis aliquam permanentiam amuletur, custodiatque sub vita nostri media, in nutritio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis nativæ, conciliet sibi amorem cum spirituum insitorum potestatibus sigillatis: præparatio igitur recuset alterationem nativæ virtutis, ac præstet penitioem ingressu, virtutisque applicationem. Ad eò ut velut exlex, præterque consuetum, admittatur ut conscius intra secreta vitæ penetralia, ut informatem ibidem subeat. Quibusdam enim climatibus, cuncta robustiora & præstantiora producuntur, ob succi alimentarii nobilitates: quæq; id eò certum est, ad vitam longam præstare plurimum. Quorundam sic enim sudor olet hircum: aliorum verò à fragrantia non longè distat. Istud inquam unice in vita longa procurandum, ne humor alimentarius, postquam suis est defunctus muniis, delatus per diaphæresin, amittat gratiam, cujus defectu vitam brevem descripsi. Docui enim aliàs, suem vel anserem solis piscibus alita, carnes præbere, quæ piscium axungiam detestabilem gustanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen esto balsamus odoros, aromaticus, naturæ gratus, condens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum jam roris modo appositum. Usque adeò incorruptibilitatis suæ vigore, continetur vis balsamica in extremos usque limites suæ exhalationis è corpore. Quapropter unice cavendum, ne ignis hunc fructum separante distillatione alteret: sed institua-

tur propria heterogenei divisio, in suos fundos sequestrata, ad maiorem puritatis & simplicitatis subtiliationem, viriumque suarum sigillationem. Etenim in Eden, stomachus vigore proprio cibum subigebat; sine vitæ mediæ lucta enim, stomacho parebant cuncta libenter: id quod deinceps usque ad aquarum cataclisina, stomachi per decidentiam servarunt quadantenus incolume: donec annorum & propagationum successione, universa sensim ruerent. Tum non amplius, ens seminale è cibus est erutum, postquam vitæ terminus ad 120 annos, atque deinde ad 80 restrictus fuit. Etenim ens essentia, quod antea è cibus petebatur, non prodiit amplius: quia stomachus saltem ens nutriti educere sategit. Hinc namque patet, tametsi arbor vitæ ex Eden nobis adesset, non tamen uti primis patrum profuturam. Consequenter etiam balsamum nostræ arboris vitalis, non tam proficuum adultis, quam pueris. Qui namque vitæ stadium penè decurrit, quisque pro modulo iuvamen sentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis personæ, loci, ac circumstantiarum. Fleverunt namque amici Iobi cum eo septem dies & noctes, absque esu, potu, & sanitatis discrimine. Quod cuiquam mortalium hodie vix nunc est possibile. Ergo robora vitæ ejusmodi, plus proficerent ex nostra arbore, quam senex ego mille offensionibus, laboribus Chymicæ, tribulationum persecutionumque injuriis penè attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Qui accedit, quòd Eden salubritate loci, esset vitæ longæ custos ex se: paucis vero abinde passibus mortis corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim si historici fides est, Sunt & hodie loca, quibus trecentum annorum vita est ordinaria. Nam ubi longævi nascuntur, etiam foveantur. In propinquo autem sunt loca alia, ubi vicissitudinum interpolata tyrannis vitam abbreviat. Sic enim Provinciales aliquot morbi assueti sunt. Montana idcirco, quæ

Gas mineralium non habent (ut Arduenna, Asturias, &c.) nec uligini lacum subiecta: quia siderum colloctiones benedictæ reflectunt, æteremque purum spirant, ad vitam longam faciant. Prout & ager planus, gulæ irritamenta nesciens, tantum vitæ longæ addit, quantum saturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum sarcinæ miseræ portestates, ut videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus sic mecum revolutis tototriduo undenam medicamen ad vitam longam petendum esset, Arrisit mihi insigniter opobalsamus, non quidem Peruanus, aut Copaiba Brasilianum gummi: sed verus Ægyptiacus, Sacris notatus atque primitivus, pumilis fruticis regina lacrima, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectionis huic enti attribui merito, fateor. Allicit sat esset reperibile: atamen adhuc ab arboris vitæ perfectione defestit, quod frutex ille sit adeo caducus. Dumque variè in natura vagaret, ut arborem vitæ lustrarem: tandem extra diem, & supra fecem in somnio vidi totam terræ faciem, prout sterit deserta & inanis initio creationis; tum deinde ut fuit, dum plantis undequaque suis virefceret recens. Iterum quoque sicut latebat sub diluvio. Vidi namque omnes plantarum species subter aquas servari. Mox tamen à diluvio, cunctas ingredi viam vicissitudinum sibi injectam, per species & semina continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei gloriosissimi subter diluvium integras permanfisse, certoque numero adhuc ibidem superesse. Et statim deinde ad me redii. Per moram verò deinceps consideravi, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu salvare debebat, iussa fuerit fabricari ex ligno Cetim incorruptibili. Duraverat enim mundus sorte 1652 annis. Noah autem pigre in fabrica processit per centum solares annos. Adeoque ligna & tigna sumebat, quæ toto seculo nequicquam damni essent latura. Leprosus è populo segre-

gatus ad Sacerdotem accedens, in manu gestabat lignum Cetim, ut mundaretur. In festo Scenopegiæ, quilibet Ebreus Cedrum & ramos myrrhæ portabat, ut Deus memor esset in pluvia totius terræ, ut constitueret modos temporum, & Astra. Intellexi itaque per cedrum vitam longam, benedictiones item temporum & Astro- rum, itemque mundationem mystico sensu designari: in hoc seculo verò, etiam obtineri. Nam vitalia cætera, mox contabescunt senio: unica verò numero cedrus, insigni mysterio, incorrupta ligni substantia, & sospite vegetatrice vitam longam promittit, quia continet. Valvæ enim templi Salomonis ex ligno Cetim per aurum, tanquam tegumentum vel vilius involucrum iussæ sunt fabricari. Porro extra controversiam est in Ecclesia Dei Cedrum in Libano, in Templo, in figura Arca, in mundatione lepræ, & festo Scenopegiæ representare DEI matrem, Reginam cælorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne proulit. Patronam inquam pauperum, & meam. Locus autem Cedri in Libano frigidissimam aëris valvæ, nivibus contextam superans, illibatam Deiparæ Virginis integritatem designat. Adeoque si arbor Divam Virginem, præsertim tot mysteriis conjunctim designet, non mirum, & Cedrum, arborem huius vitæ etiam in seculo significare. Enim verò diebus Davidis annosa cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proccritatem mystico sensu digna fuit ex tunc. Quare vel à diluvio ibidem plantata hætenus adhuc eadem numero sospes perseverat: vel dudum ante, & fortè à mundi cunis juxta somnii visionem. Quod saltem quomodocunque sumatur, ostendit Cedrum senii incommoda spernere. Non est autem à parente Cedro, post diluvium plantata: quoniam & ista cedri parens sub diluvio conservata fuisset, atque multò facilius deinceps, quam quæ à diebus Davidis hucusque perennat. Rideant

deant qui volent istam Cedri aratem in Libano, dicantque modernas novo germine, vel deciduo femine suscitatas. At eo posito, hodie & novæ indies in silvam magnam prodiissent. Ubi tamen nova nulla Cedrus succrescit. Quinimò exin colligo, eandem numero cedrum modò persisterere, quæ vel ante diluvium fuit, imò vel à condito mundo. Quippe B. virgini in symbolum datam. Cæterum pro nostro magisterio non est sumendus fructus Cedri: eò quòd ejus finis non est ad simpliciter esse in destinatione proprietatum Cedri: sed tantum ad speciei propagationem, quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum est ergo ipsum lignum Cetim tam exaltatum in Sacris. Non ergo cortex, non fructus, non radix, neque frondes sunt finis ultimus, quorsum natura respexit ad vitam longam. Adeoque Cedrus, ab arbore vitæ Eden forte & in hoc distincta est. Est ergo reperta materia arboris mori nescientis, cujus lignum imputrefactibile, & ob multas ejus proprietates, mystico sensu Divæ Virgini destinata, vitam proferens Mundo, ut mortem redimar. Sed ejus præparatio, omnium illorum, quæ subter laborem Sophiæ cadunt, est longè difficillima. Hac nempe de causâ Monarchæ carent vitâ longâ: quia nullus est, qui eam præparare noverit. Nam nemo verè Philosophus, aulædus est, nec Principes sequitur, nisique adulatur. quippe quia nullius rei indigus, spernit quæcunque Princeps dare potest. Sola ergo arbor vitæ, vires lapsas recreat, detinetq; aliquousque vitam in fluxu. Difficultas autem præparandi consistit in eo, quod lignum, absque virum resolutione, debeat resolvi, per teporem, qualis solis martii, usque ad primum ens sui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conservandi, & condiendi potestas, cū ingressa ad prima nostri constitutiva, sequeque insinuandi in familiaritatem spirituum insitorum per organa singula. Est autē in succo hujusmodi resolutio-

nis, vis integra Cedri: vitalis scilicet, cum omni proprietate seminali, atque formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles resolvitur in succum: quæ aliqui distillata, transmutatur, fitque nova quædam creatura: quod comprobatur aqua vitæ, è granis aut cerevisiis distillata, item oleum distillatū è lignis, imò ex ipsomet olivarum oleo. Praxis ejus est ista. Resolve fragmenta ligni Cetim, cum pari pondere liquoris Alkahest, in vitro sigillato, sub tepore foveante. Et infra septimanam videbis totum lignum in liquorem lacteum migrasse. Mox verò circa quindenam supernatæ distinctim duplex oleum, quod in mensem usque augetur, & separatur dilucidius. Oleum verò tum separetur ab aqua per operationem manualet. Tum distilla aquam in balneo, & liquor Alkahest primævo sui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimestri, lento tepore foveatur, & totum oleum assumit naturam salis, & sese permiscebit aquæ. Estque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine pauca adhuc: quia senex hæc assequor, & ipse moribundus. Mens inauditum aliquid spirabat intus: sed inutilis huic vitæ sepelitur. Quia Spiritus janitor lagenam abstulit mandato ejus, coram quo totus mundus tanquam fungus est. Sit ipsi laus, qui dedit, quique abstulit, quod suum erat. Merito ergo improperent mihi Scholæ. Tu miser, parvæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, senex paradoxæ tardus venisti, ut cum tuo Cedri encomio, mundo obtendas nebulas. Herbariis nostris notæ sunt stirpium historiæ ac vires. Tu verò ut inauditum commentum de vita longa ostentes, insanire cum Cedro paradoxus pergis. Eja si Cedro tanta ad vitam sit potestas, cur Reges omnes non longævi? Unde novus hospes advenis? profer literas & experientias, quibus credi vis. Ut enim Jurisconsultus rubescit sine lege loqui; sic Medicus, citra experientiam. Negare enim nō potes, quin decocta frondium, nucleorum, ligni, corticis, radi-

cis, vel resinæ cedri, vitam continuatam jamdudum prodidissent. At nihil horum liquet per nostros herbarios. Tu ergo occulto modo præparationis deterres, styloque tetrico artis fumi vendulæ, mentitum mysterium cedri involvere optas. Quod, deposita larva Alkahestica (assumta duntaxat ad occultandum tuam improvidam temeritatem) ridebunt literati penè omnes, qui non patiuntur se abduci in nova placita per somnia, aut fictas ecstases. Argumentum hoc partim ex inveterato in nos odio, partimque ex antiqua simplicitate emanat. Quantum enim attinet meam personam temeritates scribendi insuetas. Novit Deus, quod scribam quæ scio vera. Ago illi gratias, quod cum contulisset in me quinque talenta, fecissemque me indignum, & hæcenus repudium coram eo factus essem, placuit divinæ bonitati, auferre à me tria, & relinquere adhuc bina. Ut me sic ad meliorem frugem expectaret. Maluit inquam me depauperare & tolerare, ut non essem utilis plurimis, modo me salvaret ab hujus mundi periculis. Sit ipsi æterna sanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholarum nititur apparentius decoctionum & jusculeorum, Id sanè ex simplici ruditate profectum est. Si quidem hæcenus nemo facultates rerum in agendo exaravit. Ratum ergo, quod quamvis multa distillando fiant acutiora, adeoque magis activa: tamen eo ipso recedant & alienentur à genuina seminum proprietate. Quia Ignis est mors artificialis, quæ si aperta flamma fiat, contingit per seminum & Archei extinctionionem. Mors autem naturalis rerum præsupponit lassationem seminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ consumtionem: separat quidem volatilia à fixis, cum dissolutione & morte vitæ ultimæ concreti. Sed & ideo alterantur & alienantur per ignem vires pristinae, & nova creatura resurgit ex igne, ex materiali dispositione, pristinis entis proprietatibus, per inversionem in morte artificiali obviā. Sic ni-

mirum pleraque salia volatilia, per colliquationem facientia congressum cum oleo rei fixantur in carbonem, qui tandem exustâ pinguedine redit in cineres. Sunt & salia fugitiva, quæ intra oleorum pinguedines latitando agunt, novum moliantur productum: ita ut olea alioqui sat fluida, combinatione salium commutentur. Quædam idcirco saponaria fiunt, nonnulla fulgines recondunt. Saltem adusta omnia contrahunt empyreuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui. Eò quod illa sit ignis proprietas, non quidem simpliciter separare: sed propriam auctoritate sub se alterare, atque commutare. Proinde non licet distillatorum vires ponderare è concreto, unde dimanant; nec credere licet, quod etsi vires rerum non sint abolitæ, non exstinctæ, aut per ignem planè defunctæ, ideo rerum pristinas virtutes per aduſtionem non innovatas. Quæ autem nova fiunt per ignem, sæpè deteriora fiunt, at etiam non rarò ita à seipsis prioribus distincta, ut centuplo meliora fiant. Simplicia denique, quæ elixando suam mucilaginem vel gummi liquant, & hæcenus in decocti jus suas vires transmittunt. Inprimis non proin tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant, retinent: sed languida sæpè illorum actio est. Inprimis namque debent ciborum more in stomacho confici. Quorum etsi pleraque, ex proprietate magni Oportet, aliquid pristinarum virium sapore referant, Attamen hæc vel una cum excrementis foras ejiciuntur; vel perperam confecta, appropriataque, non nisi heterogeneitatis inasuetæ rixas movent, loco remedii. Vel saltem si sanguinem atque carnem suo odore efficiant, non nisi languidam opem pollicentur, adeo ut & hinc quartana Splenis incola, hæcenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, ut aliquid in œconomiam spirituum, & solidorum constituentium familiam admittatur, non est quod per decocta id speretur ullatenus.

Ut ne-

Ut neque per distillationem; quæ omnem prorsus vitæ longæ entelechiam, quam lignum in se claudit, exiit per mortis artificialis interventum, Succus autem, pulvis, aut condita, è Cedro petita, nobis adco sunt peregrina, quod nisi subigatur, per methodum primi entis, nequicquam familiaritatis nobiscum spondeat. Procul sanè, quod nostram naturam superet, sui que incorruptibilitate donet. Nil ergo distillata, nihilque simplicia cruda, ut ut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque ut servata ad amissim Cedri incorruptibilitate, mortis nescia, nec tantillum deteriorata ejus in nos beneficentia, separaretur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod alias per multam nostri archæi luctum in ens nutrimenti, non autem in ens essentia reflectitur. Sic tamen, ut insuper illi superaddatur penetratio, communicatio, & conspiratio cum primis nostri constituentibus, & facultatum inexistentiis recreatione. Stupeant interim Galenicæ Scholæ, insuetum præparandi & describendi modum, measque pollicitationes rideant, mera credant somnia, canter avis singula juxta suum rostrum, per me licet ab illis vilipendi. Si quidem ad annosas lucri solius ergo effictas oblocutiones, jamdudum auribus callum obdixi. De Vita longa scripsi, quæ scio vera: non quidem tyronibus, ut neque lectionibus amplectenda: novit enim Deus, cur capræ curtam caudam dederit. Sua quandoque dierum maturitate erit, qui me verum dixisse intelliget. Adeptus. Quod verò attinet ad sententiam somnio acquisitam. Is legat somnium Nabuchodonosoris, soli Danieli notum. Attamen jusserat omnes suos Sophos igni conterminari, nisi somnii explicationem indubiam referrent. Certè ejusmodi somnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana esse. Sæpe is qui dat somnia, eodem quoque mox referat, cum tanta sui certitudine, ut mors nec infer-

nus dubium queant invehere. Quanquam autem Cedrum omnibus præferam lignis: forte tamen Indica ab Palæstini littoris Cedro nequicquam inferiora prebet. Ego tamen Sacrorum authoritati semper primatum dedi. Non tamen, quod ob id manus Domini se Cedro alligaverit. Quæ autem de Cedro scripsi, in memoriale honoris erga Deum mihi propitium obtuli. Cætera autem quæ de Cedro sunt, mecum sepelientur. Nam mundus capax non est. Quod autem moderni de elixire proprietatis jactitant, id juxta descriptum Paracelsi non succedit. Nam tria simplicia amplissimo vase vitreo, sigillatoque conclusa, paucas saltem guttulas liquoris lactei & aliquot olei subpallidi dant post biduum, totidemque, nec amplius, post bimestre, vix autem tertia pars materia paritur ab igne, quin empyreuma comminetur. Sin verò fortius paululum urgeatur: vas, utcumque amplissimum, dissilit. Sin verò ingredientia cum liquore medio connectantur: res ipsa tandem est nihili. Subticit scilicet Paracelsus (prout in plurimis aliis) additamentum liquoris Alkahest, cum quo tota materia mox solvitur per totum, & succedit medicamen juxta illius descriptionem. Inest enim elixiri huic subtilis fragrantia. Ob quam præservat materiam liquidam nostri corporis à corruptione, tanquam balsamus. Sæpe namque febri contagiosa deploratos, unica guttula in vino propinata sic recreavi, quod adhuc in meridie mecum pransi sint, qui mediâ nocte unctionem postremam sacri olei susceperant. Profectò defestu Cedrini entis, subvenit elixir proprietatis. Sed quid? Requiritur Alkahest. Quod non datur putantibus: sed solis scientibus, & quidem duplatis. Quocirca aliquid triviale in usum vulgi pro conservatione vitæ longæ edisseram. Anno 1600. Vir quidam annonæ militari infervens à computis, numerosa autem & parva prole gravatus, conquiritur quòd annum ageret 58, si autem deficeret,

ceret, contingeret liberos suos ostiatim stipem petituros. Rogavit aliquod vitæ præsidium à me. Ego adhuc juvenis, ejus sortem condolens, cogitavi, quod odor lychnii sulfurosi accensi vina à corruptione præservaret. Idcirco in animum induxi, quod acidum sulfuris stigma, hunc fumum sulfuris atque omnem planè odorem necessariò sic contineret, ut ipsum esset nil, nisi ipsius Sulfuris fumus, in ejus salem mercurialem combibitus: Tum denique ratus sum, quod cruor noster esset vinum vitæ nostræ, illoque præservato, si non vitam daret longam, saltem à multis morbis corruptionum tutaretur, cujus efficientia, vita sana, à morbis immunis, & à doloribus tranquilla, saltem protelaretur quodammodo. Quapropter dedi illi lagenam distillato liquore sulfuris plenam, & pariter docui artem paran-

di istud oleum è sulfure accenso. Jussi porrò, ut singulo pastu binas saltem guttulas illius liquoris, primo cerevisiæ haustu sumeret, neque facile dosin istam petulans excederet. Ratus, binas guttulas multum fumum sulfuris continere. Paruit vir ille monitis, & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque augustius est, toto quadragenario illo, nullo penitus morbo unquam decubuit, etsi semel casu super glaciem, tibiam prope poplitem fregerit; immunis tamen semper à febris, gracilis atque macilentus mansit, licet in penuria commoditatum senex vixerit. Nomen senis, est Joannes Maïs. qui servivit à cubiculis Episcopo Yperensi Rythovio, dum Comites Egmondanus & Hornius capite plecterentur: eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

F I N I S.

